No 2 ne Kamar.

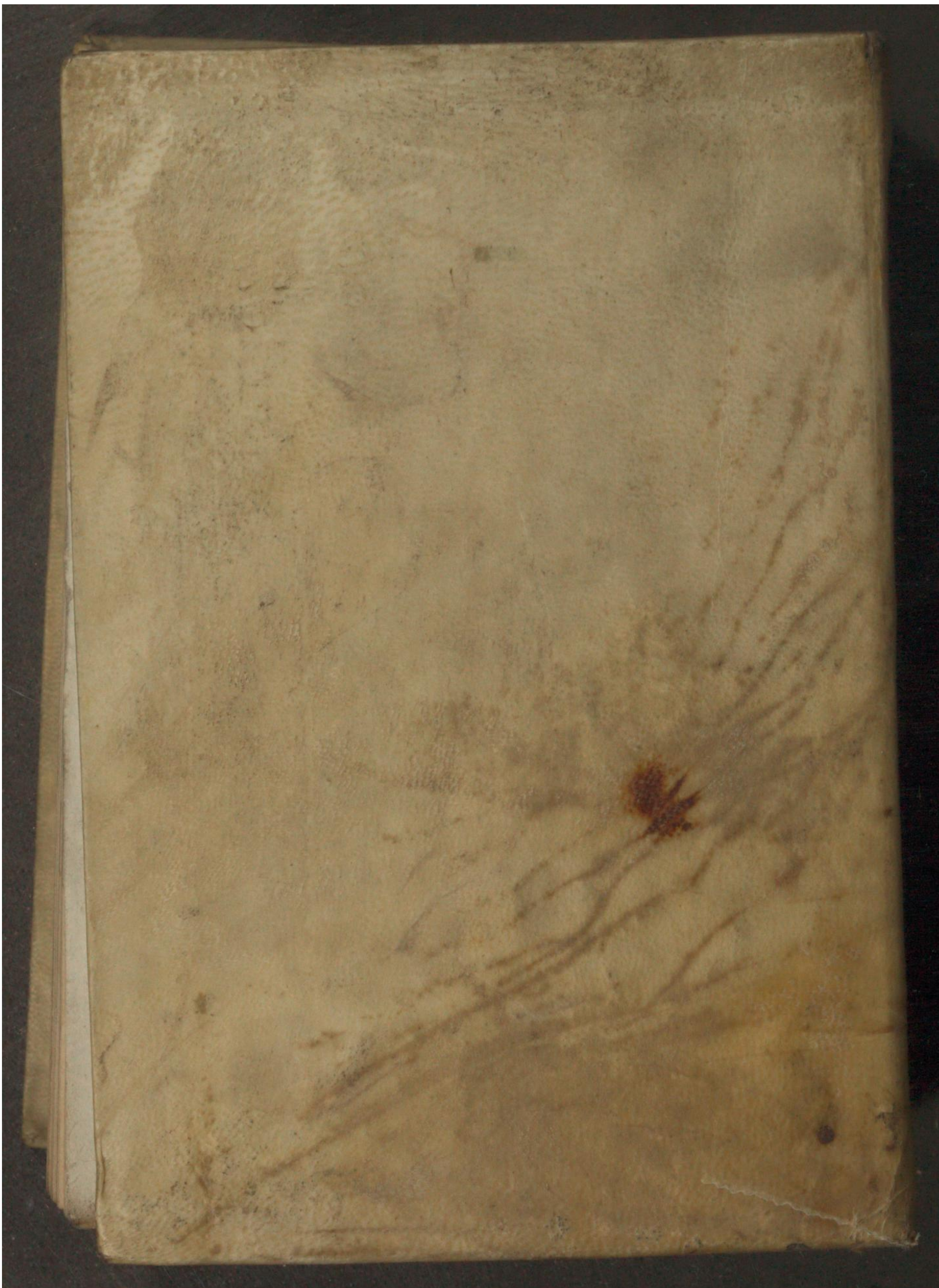
PAVLI
ÆGINETÆ
OPERA

1567

2

(1567 года).

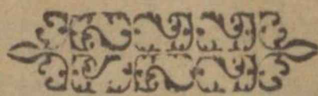

№ 2

PAVLI AEGINETAE MEDICI OPERA,

A IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico exercitatiſsimo ſummiq́ue iudicij conuerſa, & illuſtrata commentarijs.

Adiectæ ſunt Annotationes Iacobi Goupyli Medici Pariſienſis, in aliquot ſingulorum Librorum Capita.

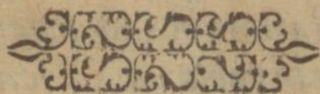
VENETIIS,
Apud Hieronymum Scotum.

M D LXVII.

AD HONORATISS. VIRVM IO. BELLAIVM CARDINALEM ET EPISCOPVM PARISIENSEM,

IO. GVINTERII ANDERNACI Medici in Paulum Aeginetam præfatio.

VAM olim Pauli Aeginetæ interpretationem latinam tibi dicaui, uir honorate, & omni dignitate princeps, eam rursus maiore nunc cura, & fide ad uetusta exemplaria, ipsiusq; artis rationem exactam, recognitamq;, ac breuibus quibusdam commentarijs, illustratam offero: non dubitans, quin illam eo sis animo excepturus, quo olim ueluti rudimẽta, & prima operum nostrorum exercitia solebas. Hoc autem nomine potissimum offero: ut gregijs tuis in me beneficijs, literata quædam remuneratione, ac debita beneuolentiæ memoria gratiam reponam. Tu siquidem iuuentutis nostræ studijs ad optimas quasq; artes celebrandas, recolendasq; fauere nunquam destitisti: per te labores nostri, qualescunq; in Græcis medicinæ autoribus suscepti, clarissimo Francorum Regi Francisco innotuerunt. Vnde mihi non uulgaria præmia,

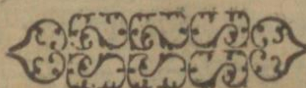
& data sunt, & proposita, siue ad opes, siue ad gratiam. Ergo quicquid à me unquam exactius eruditiusq; proue nerit, id omne iure tibi optimo debere me libenter agnoscam. Cui enim potius aliquis otij sui fructum acceptum referre poterit, quàm Mecœnati suo, & patrono, eiq; eru ditione, prudentia, & pietate excellentissimo? sub cuius etiam nominis celebritate & patrocinio tutior à maleuolis, & uitiligatoribus esse possit. Nam hodie ita comparatum est, ut statim ubi quis ingenij sui fœturas magno partas sudore in puplicum ediderit, nonnulli malefe riati homines, acutius atque acrius uitia quàm recta uideant: autori potius, quàm codicum deprauationi ascribentes, quanquam nullius hactenus fuerit philosophiæ, aut medicinæ interpres, quem non sæpius aberrasse demonstrare possem. Nullus autem labor in disciplinis ueteribus instaurandis, magis quidem negotij, & molestiæ plenius, minus autē autori gloriosius suscipi queat quam qui in autoribus conuertendis insumitur. Id quoc ego annis iam sat multis experior, dum communibus ho minum studijs & publicæ utilitati prodesse cogito. Cun enim olim Lutetiæ medicinam publicè docerem, non pa cos obiter Græcorum libros scholæ nostræ quasi latinita te donaui, ac in hoc præsertim excudendos permisi: pri mum ut amicis aliquot gratificarer, deinde ut haberē e ueteribus medicis, quos studiosis prælegerem. Eos tame libros ex tempore sic potius quàm cura translatos, inte rim per interualla reuisere, ac recognoscere decreuer maius aliquando otiū, & meliorum codicū exemplar nactus, sine quibus nihil posse quemlibet ingeniosum p to. Inter cæteros Paulum quoq; Aeginetam, excellen medicinæ scriptorem, annis mille desideratum, primus

tegru

ægrum latinũ facere ſum aggreſſus, ea ſanè cauſa & ratione, ut poſt ampla illa Galeni theoremata compendioſum aliquẽ authorem ſcholæ noſtræ haberent, ex quo medendi rationẽ, quam practicẽ uocant, fideliter condiſcerent. Paulus ſiquidem omnes recentiores à Galeno citra controuerſiã compendio, ordine, artificio, perſpicuitate, & doctrina ſuperat. Adde quod multa erudite tractet, alijs aut intacta, aut etiã incognita. Quid de parte chirurgica dicam? quam ita feliciter & dilucidè perſequitur, ut Auicẽna ille Arabicæ familię princeps non pauca in ſuum librum mutuare ſit dignatus. Porrò quod ad partes meas attinet, in hiſce ſeptem Pauli libris plurimum laboris mihi ſubeundũ fuit, tum exemplariũ uitio, quamuis tria contigerint diuerſa, tum quòd in Chirurgica uel inſtrumentorũ nomine difficillima, nulli fere Latini autores habeantur, quos tutò queas imitari. Quippe is ſemper mihi in uertendis Græcorũ monumentis fuit animus, ut præter fidem, purè omnia Latinè & planè quoad eius fieri potuit, exprimerem. Quanquam hodie multos agreſtes hircoſosq; philoſophos, ſi dijs placet, uidere liceat, quos impolita, & rudia magis delectant. Ex horũ numero nonnulli grauiores diſciplinas exponere aggreſſi, uocabulis ſordidis, & à politiore humanitate alienis fœdarunt, contaminaruntq;. Vnde fit, ut qui paulò humanius educati, inſtitutiq; ſint, non reformident illas adeò ſed fugiant, oderint, & deſpiciant: cum magis referret egregias mentes, præclaraq; ingenia, ſermonis uenuſtate, & elegantia, ad ſeueriores illas, ut ita dicã, matronas allicere. Quod an nos in hoc opere præſtitimus, c[illegible]rum eſto iudicium, certe ſedulò conati ſumus. Vale [illegible] clariſſime apud Mediomatrices.

INDEX EORVM QVAE HOC OPERE CONTINETVR.

Aconiti

alimon

amithaonis

aqua

aridum

auenæ

C

** Caninus

carbunculus

columella

D

doloris

Elephantiæ

Emplast.

Febrium

hydros

L

que

mandragora

nepita

Pæonia

P

sedi

T

torpedo

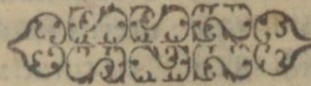
X

Z

FINIS INDICIS.

PAVLI AEGINETAE PERIODE VTI IN SVVM DE RE MEDICA OPVS,

PRAEFATIO.

Pauli laborem nosce me, qui plurimas
Inuisit orbis terras, Aegina satus.

NON EQVIDEM opus hoc quasi ueteres aliqua arti necessaria prætermiserint, componere sum aggressus, sed totam ut disciplinam in compendium redigerẽ. E contrario enim illi rectè quidem omnia & integrè e-laborauerunt: recentiores autem præterquam quòd illos ne legere quidem curant, etiam loquacitatis adhuc coarguunt. Qua ratione impulsus uolumen istud elucubraui, quod illis sanè qui ipsum, ut uerisimile est habere uelint, eorum quæ legerunt cõmentarius, mihi uerò exercitii loco erit. Absurdum nanq; fuerit rhetoras quidem compendiosis uti libellis iudicialibus, & ad circunferendum accommodis, in quibus legum capita continentur, ut dum usus postulat, in promptu habeant, nos uerò, nullam eorum habere rationem; quum illis non pauco tantũ, sed iam longo etiam tempore, legibus inspiciundis immorari, ac differre iudicium liceat, nobis neutiquam, aut certe rarò ea facultas concedatur. Etenim necessitas in quibusdam morbis frequenter nullam ferens dilationem, subitam concretationem opemq; postulat. ob quod rectè Hippocrates occasionem

dixit

dixit præcipitem. Illos præterea in ſolis ferè urbibus rerum utilitas incitat, & ubi libri nequaquam deſiderantur; medicis autem non tantum in urbibus, aut agris, aut etiam locis deſertis, uerum iam quoq; per mare frequenter in ipſis nauibus ſubita morborum neceſſitas ingruit, in quibus dilatio mortem, aut omnino extremnm adfert diſcrimen. Quoniam igitur uniuerſas medendi rationes, aut particularem omnem materiam memoria tenere uel difficillimè, uel nequaquam aliquis poſſit, compendium hoc ex ueteribus collegi. Nulla enim de meo inſerui, niſi paucula quædam in artis operibus mihi & uiſa & comperta. Nam in pluribus egregiis authoribus, magiſque in Oribaſio uerſatus, qui & ipſe librum totum, quo uniuerſam de tuenda ualetudine rationem comprehendit, aliunde collegit utpote Galeno poſterior, adeoq; recentior adhuc, optima quęque ex ipſis ſe legi, nullum quatenus licuit, ex morbis prætergreſſus. Etenim Oribaſii ipſius uolumen, à ſeptuaginta libris quos continet Hebdomæ contabiblon appellatum, quod totã in ſe artis materiam complectitur, non omnes, quod grandius ſit comparare ſibi poſſunt. In huius autem Epitome ad Euſtatium ſcripta, præterquam quod pleriq; morbi non attingantur, etiam imperfectam reliquorum præceptionem uideas, partim cauſarum, partim ſignorum, nonnunqnam & curatio integra deſideratur, ceu alia in memoriam uenerint.

Præſens autem commentarius notas, cauſas, & curationem omnium morborum continet, ſimilarium, inſtrumentorum, & eorum quæ ad unitatis diuortium pertinent: idque non ſummatim, ſed quatenus licet amplè & diffuſe. Ante hæc autem omnem uictus rationem quæ ſanitati tuendæ facit, expoſuimus. Poſtremum autem librum de ſimplicibus compoſitisque medicamentis conſcripſimus.

Quid ſinguli ſeptem totius operis libri, nam totidem habentur, contineant.

PRimus omnem ſanitatis tuendæ rationem tradit, item quomodo morbi peculiares ætatibus, anni temporibus, temperaturis, aliisq; nonnullis, caueantnr, emendenturq;. Præterea ciborum omnium uires & uſus habet, ut in capitibus comprehenſum eſt.

Secundus

Secundus febreis uniuersas enumerat, ita ut præponantur ipsis, quæ eò conferunt, exempli gratia, notæ ex recrementis, diebus decretoriis, & id genus aliæ. Subiunguntur autem casus qui febribus superueniunt.

Tertius affectus declarat, qui singulis corporis partibus obueniunt sicut à summo capite ad imos pedes, adeoque ungueis descendat.

Quartus agit de exterioribus, & ueluti in aperto contractis uitijs, quorum non certæ sedes assignari possunt, sed plureis particulas infestāt. In quo & de tineis & dracūculis trāctatur.

Quintus de animalibus ictu, morsuve uenenum relinquentibus disserit, ubi & de rabiosi canis morsu, & metu aquæ adhæc de non rabidi canis morsu hominisque agitur. Inibi de uenenis eorumque remediis disputatur.

Sextus chirurgicam omnem exponit, tum quę carnis uitia curat, ubi & teli extrahendi ratio comprehenditur, tum quæ ossium fracturas, luxationesq; artuum complectitur.

Septimus omniū medicamentorū uireis continet, primum quidem simplicium, deinde & compositorum, eorumque potius quæ in sex aliorum librorum discursu commemini, præsertim maiorum & nominatarum compositionum. Scio enim illic non omneis diffusè explicari, ne disciplina, tædium afferat: tum, ut quærens aliquis unam, aut etiam plureis nobileis confecturas, facilè inueniat. In fine adduntur nonnulla ad medicamentorum compositiones utilia. Item de alternantibus inuicem remediis agitur, ut totus liber in disciplinā de ponderibus & mensuris desinat. Incipiemus itaque primum uolumen.

Primus totius operis hic liber est, in quo omnia sanitatis tuendæ præcepta tradidimus, quemadmodum iam in præfatione dictum est. dicenturque iterum capita, ubi tantum hoc præhibuerimus, quòd in primo, & secundo uolumine plurima ex Oribasio mutuati sumus. Non enim peculiarem uolumus constituere opinionem, sed ex omnibus utilitatem indipisci. In reliquis quinque libris paucissima tantum ex illius commentariis huc transtuli.

PAVLI

PAVLI AEGINETAE LIBER PRIMVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete,

Quę grauidis ſuperueniant,& quę uictus ratio eis conducat. Cap. I.

VANDOQVIDEM inter ea quæ grauidis ſuperueniunt,hæc potiſsimũ infeſtare ſolent, ſtomachi exundatio, continuæ uomitiones, ſputa crebra , oris uentriculi roſio,& cibi faſtidium: non alienum fuit remedia quibus ab eis uindicentur, præſcribere. Pro ſunt itaque ob ambulationes, cibi nõ nimium dulces,uina fulua, odora,maxime quinquennia,& moderata potio. Hæc.n. omnia ne mulier ſtomachi exundationem experiatur uomatq; impediunt.

At medicamẽti nomine,uincit polygoniũ herbam aqua elixam bibere. item anethum & ponticam radicem,quæ indigeti uocabulo rha nuncupatur,hæc tum ante,tum poſt cibum licet aſſumere. Extrinſecus præcordia adiuuari debent cataplaſmate ex œnanthe balauſtio, † cytiſi ſmyrinijq; coma, & fœniculi ſemine,ſiue per ſe,ſiue quomodocunq; uoles miſcere,cum palmulis & uino ueteri. Aduerſus ſtomachi roſiones confert, calidam aquam bibere, quiete in ambulare. præcordia contegere lana molli. At eas quæ cibum faſtidiunt,uarijs & ad uoluptatem quæſitis cibis amyloq; ſicco ſolicitabis, magis autem hoc

obtuleris ijs quæ terram edere concupiſcunt, ut in malacia, quod uicium Græcis Citta dicitur, accidere conſueuit. id tertio à conceptu menſe potiſsimum contrahitur. Nam tunc id quod in utero eſt, quicquid ratione alimenti ad ipſum fertur, tanquã imbecillius, nequit cõſumere, unde fit, ut quũ uaria ex eo recrementa in ſtomacho grauidæ redundẽt, uaria & naturæ aliena appetat, exempli gratia, carbones extinctos, cretam Cimoliã, aliaq; complura. Hanc n. ob cauſam appellationẽ huiuſmodi affectus accepit, uel à picæ auis uarietate, uel ꝙ eadẽ ſubinde hoc malo corripiatur. Iam labor, & longior peregrinatio etiam ſtomachum ad cibos excitat. Quę uerò mulier citra labores agere conſueuit, ea ſi uterũ gerat, haud cõmode repentinas ſubibit motiones. Verùm acria quandoq; guſtare, præſertimq; ſinapi cibũ faſtidienti non fuerit alienum. Cæterũ eximios pedũ tumores quos œdemata Græci dicũt, anthyllis quæ in aceto maduerit, foliaq; braſſicæ in latũ ſuper deligata diſcutiunt. Item Cimolia creta ex aceto illita, ſimiliter alumen cũ aceto proficit. Rectè etiã pedes malorũ medicorũ, quæ Citria alias dicuntur, in aqua decoctorum iure lauantur.

† Hic locus ſic legitũ in ueteribus libris manuſcriptis, ἔξωθεν δὲ οἰνάνθῃ, καὶ βαλαυστίῳ, καὶ κυτίνῳ, καὶ σμυρνίου κόμῃ, καὶ μαράθρου σπέρματι, κοινῇ τε καί ὡς ἂν μίσγειν ἐθέλῃς μετὰ φοινίκων καὶ οἴνου παλαιοῦ καταπλάσσεις, &c. Quæ lectio magis probatur quòd cytinus accõmodatior ſit huic medicamento, q̃ cytiſus.

De Nutrire. *Cap. II.*

DELIGI nutrix debet, nulli morbo obnoxia, ætate nec uetula nimium, nec adoleſcens, ita ut iunior quinque & uiginti annos compleuerit, grandior quinque & triginta non excedat: pectore ſit amplo, mammis magnis, papillis neque conuenientibus neque auerſis: reliquo corpore nec admodum obeſo, nec nimium gracili. Præterea magnũ eſt infanti commodũ, ſi nutrix non multo antè pepererit, maiuſque, ſi maſculum. Vitanda ei ſunt, admodum ſiccantia, ſalſa, acria, acerba, acida, amara, & ualidè calefacientia. Item odores tum fœdi, tum ſuaues præter modum, condimenta, aliaque acria nocent. Ad hæc uenere nutrix abſtineat, manus, humeroſq; molendo texendoque exerceat: puerum ulnis geſtet, treis iam menſes quatuórve natum.

De lacte Nutricis. Cap. II.

LAVDATISSIMVM lac eſt, moderatũ ſpiſſitudine, copia, colore, odore, & guſtu. Cõmendatur & quod in unguem pollicis inſtillatum, eo inclinato ad lucem, neque ſubitò neque tarde uidetur defluere. Iam uerò in hunc modum probari poteſt: infuſio lacti in uas uitreum coaguli exiguum admiſcetur, digitisq; agitatur. in quo poſtquàm concreuerit, inſpicietur, num caſei portio minor quàm ſeruũ fuerit. hoc enim lac inutile eſt, contrarium huic, concoctu contumax: probatiſsimum quod utraque habet mediocria.

Quomodo lac uitiatum corrigatur. Cap. IIII.

LAC uitiatum hoc modo corrigi debet, ſi craſsius fuerit, pituita uomitu elicietur, qui optime oxymelite epoto citatur: laboribus etiam cibum præcedentibus eadem ex tenuabitur. Tunc nimirum in cibo conducunt, origanum hyſſopum, ſatureia, ſcandix & thymus, item raphani momentum, uetusq; ſalſamentũ cum oxymelite. At ſi acrius tenuiuſque lac euaſerit, multis quidem tunc laboribus nutricem leuare, ſorbitionibus autem & carnibus ſuillis, ſapæq; & uini dulcis potu, reficere conuenit. Si lac fuerit imminutum, ſorbitionibus & pleniori modo ſuſtentanda eſt, uinum dulce potui dabitur: pectus & mamillas perfricare oportet. Iiſdem cucurbitula quoque defixa abundè præſtitit. Medicamenta uerò etſi lacti generando proficere quidem aliquid ſciam, non tamen frequenter ipſis uti præceperim, ut quæ uiolentius conſumant. eſt autem fœniculi radix, & ſemen, ptiſanæ incocta: item cytiſi folia ex uino nigro aut ptiſana: melanthium in paſſo & anethum, paſtinacæ radix atq; ſemen, quæ calida prius irroratis admouenda ſunt. Omni uerò lacte uitioſo, ſiue craſſum, ſiue acre fuerit & fœtidum, prius emulcto, puer mamillis admouendus eſt. Lac autẽ acre nunquam ieiuno adhiberi debet, fœtorem eius uinũ odoratum & cibi dulces emendare poſſunt. Porrò de caſeato lacte tertio uolumine in capite de mamillis tractabimus.

Educatio pueri. Cap. V.

PRimum infans recens natus melle nutriri debet: mox lacte, idq; bis die, aut plurimum ter, cum autem promptè & alacrirer puer aſſumit, ac ſpes eſt eum poſſe quod obla-

tum est concoquere, tũc iã & cibus solidior rectè datur qui nõ ipsum repleat. At si fortè imprudentibus nobis puer repletus fuerit, somniculosior aũt statim & torpidus magis euadat, uenter intumescat, infleturq;, & urinæ aquosiores reddantur, quæ repletionis notæ sunt, nihil exhibere oporter, donec cibos prius ingestos consumpserit. Abundè autem fuerit, duobus annis lacte puerum enutrire, inde ad cibos solidiores transgredi.

De pustulis puero obortis quæ Exanthemata dicuntur. Cap. VI.

PVstulis quæ ꝙ puero per cutẽ ueluti efflorescunt, Græci ἐξανθήματα nominant, primũ sanè nullũ facessere negotium oportet, ubi uerò probè ad summa eruperint, tunc iam curare tentabimus, balneis, quibus inijciatur myrtum aut lentiscum, aut rosa. deinde rosaceo aut lentiscino utendum: ceratoq; cum cerussa, ad hæc nitro abstergere lenius expedit nam ualentiora non sustinebit. Optimum uerò est nutricem dulciori uictu uti. Laudatur autem maximè si puer etiam ipse neq; pleniore, neque nimis tenui cibo alatur. At si uenter ipsius nõ respondeat, tunc mel cibo infusum simul coquerere oportet: si ne sic quidem descenderit, terebinthinæ instar ciceris inijcies. Humectata aluo, milium potisimum offerre conducit.

De tussi & grauedine pueri. Cap. VII.

QVod si quandoq; tussicula aut grauedo puerũ affligat, melitismi dicti adhiberi debent Conuenit igitur puero liberaliore aqua calida loto caput ipsius melle copioso calido illinere, deinde digito linguam leniter premere: multum enim hoc pacto pituitæ uomitu egeret.

De gingiuarum pruritu. Cap. VIII.

PRuriẽtibus gingiuis fomẽto utẽdũ est, & liberali unctione ex oleo discoctor in quo ceræ momentũ eliquarũ sit.

† In margine alterius exemplaris manuscripti hæc uerba leguntur, ὀδαξησμὸς ἐστὶ περίασση τὶς σὰρξ τοῖς οὔλοις ἐπὶ φυομένη οἰκία ὀδοῦσι. Idest, Odaxesmus est superuacanea quædam caro adnata gingiuis similis dentibus.

De dentium ortu. Cap. IX.

DEntiunt septimo quidem mense pueri experiuntur autem tunc inflammationes gingiuarum, maxillarum, & tendinum, aliquando etiam conuulsiones Tunc igitur

tur

tur puero nihil dudũ,quod mãdi postulet.digito aũt in lauacro gingiuæ continenter contrectari,& gallinaceo adipe uel leporis cerebello emolliri debent. Vbi iam dentes prodierint,ceruix,caput,& maxillæ delicatis lanis puris contegentur, oleoque dulci & calido fouebuntur. idemq; meatibus auditorijs instillabitur. Cæterum plenius infantem tunc alere, & calida lauare oportet: & si alui profluuium experiatur, tentabimus eam epithematis quæ præcipuè sistunt,contrahere, inspergendo lanæ cuminum,aut anethum,aut apium.

Salutare est etiam semen rosarum admiscere, & summatim † calidè desiccare. At si uenter nihil reddit, melle in glandis figuram coacto inferius leniter irritabitur, aut nepita detrita cum melle illinetur. Porrò conuulsionibus puerorum optimè uidetur auxiliari heliotropium in aqua elixum, si puer in hac lauetur. confert & irino aut cyprino,& sycionio perungere, & uniuersum calefacere. Cum autẽ exortis dentibus digitos mordet uulneratq;,bene faciet radicem iridis derasam, nec admodum siccam,ore continere. Hoc remedium ulceribus quoque opitulatur: butyrumq; cum melle illitum adiuuat. Gingiuarũ autem pruritus,ueteris salsamenti caro lenit.

† In ueteri codice hoc loco duplex est scriptura: prior enim καὶ ὅλως θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν Posterior καὶ θερμῶ ξηραίνειν, calido desiccare.

De oris ulceribus quę Aphthæ dicuntur. Cap. X.

OBoritur puero etiam ulcus quod aphtha uocarur, nũc subalbidum, nunc subrubrum,alias crustæ modo nigresces,quod omnium periculosissimũ & lethale est. Remedio erit, iris cum melle,& sicca inspirata Item rosarum folia contusa,earumq; flos, crocum, myrrhæ exiguum, galla, lachryma thuris & cortex eiusdẽ, & simul & priuatim singula melle tincta: adhæc mulsa,& mali punici dulcis succus ꝓficit.

Ad femorum intertrigines. Cap. XI.

FEmorum intertrigines myrtus arida iuncus angulosus,& rosæ inspersa iuuant.

Ad aures humentes. Cap. XII.

AVrium humiditates lana ex alumine imposita,aut mulsum,aut uinum uetus instillatum, aut crocum ex uino detritum,desiccant.

De Syriasi. Cap. XIII.

SYriasis, est inflammatio partium circa cerebrũ eiusq; mẽbranas: concauum in ea fit sinciput, concaui itidem cum pallore oculi, accedit & corporis totius siccitas Succurrit huic malo uitellus oui sincipiti cum rosaceo, fomenti modo impositus: sic tamen, ut continuè renouetur.

Aliud ad Syriasim.

† Oportet eidem loco imponere folia herbæ quam Græci heliotropion, latini solarem nuncupant, cucurbitæ ramenta, cucumeris, quem peponem dicunt, cutem carni adiacentem, aut hortensis solani succum cum rosaceo.

† In ueteri codice hic locus sic legitur, κατὰ τοῦ βρέγματος ἐπιτιθέναι χρὴ ἡλιοτροπίου καὶ ϛ̓ου καλουμένου. sed legendum suspicamur ut est apud Aetiũ ἡλιοτροπίου σκορπιούρου καλουμένου, Id est, heliotropij quod scorpiuron uel scorpioeides dicitur.

Ratio uictus infantium, atq; reliquarum deinceps ætatum, ad usq; declinantes. Cap. XIIII.

POsteaquàm lacte nutriri infantes desierint, liberiore eis modo & suo ingenio hilariter uiuere permittemus: exercitia autem & alimenta leuiora. Ab anno sexto & septimo, tum pueri, tum puellæ, literatoribus blandis humanisque tradentur, tales enim cum animi remissione & gratia docent. Animi autem relaxatio ad probam corporis educationẽ plurimum adfert momenti. Duodecimum annũ egressi, ad grammaticos iam & geometras mittendi sunt, corpusq; eorũ exercere oportet. A quartodecimo usq; ad primum & uigesimum, mathematicis disciplinis & sapientiæ studio incumbent: exercitijs pluribus propter corporis robur credentur, ut & animo & corpore laborantes, à libidinis impetu coerceantur: his etiã uinum circuncidendum est. Aetate florentibus educatio absoluta tum animi, tum corporis congruit, eoq; exercitijs omnibus, præsertim quibus quisq; assueuit, utendum cibo pleniore & ualenti Declinantibus autem remissa competit & animi & corporis educatio Exercitia enim qualiacũq; fuerint pro horum ratione imminuere oportet: alimento detrahendum, ut quorum habitus iam frigescere incipiat.

De

De frictione præparatoria, quæ parasceuasticè dicitur. Cap. XV.

ANte exercitationē corpus mediocriter calefacere oportet frictione linteis adhibita, deinde nudis manib⁹ oleo intinctis perfricare, usq; dum bene incalescat emolliaturq́;, colore uiuido rubescat, & in tumorem attollatur.

De exercitatione. Cap. XVI.

EXercitatio motus est uehemens: uehemētiæ autem finis est, respiratio crebra. Id uerò cōmodi præstat, quòd parteis instrumentarias morbis non opportunas efficit, & functionibus obeundis ualidas: præterea ut alimenta fortius attrahant, promptius immutent, & liberalius reficiantur, caloris beneficio quem illa excitauit. adde ꝙ meatus expurget, recrementa, propter ualidam spiritus motionē, expellat. Quoniam igitur alimentorum per corpus membratim digestionem adiuuat,† non debet crudi incoctiq́;, siue cibi, siue humoris copia, in uentre, aut uasis cōtineri. periculum enim est, ne priusquam probè fuerint concocti, in uniuersas animantis particulas distrahantur. Vnde manifestò liquet exercitationē cibum præcedere oportere. Notæ autem quæ opportunitatem laboris subeundi ostendant, ex urinarum colore petuntur: etenim aquosa nondum coctum humorem qui ex uentre distributus est, significat: rufa autem & biliosa, iampridē elaboratum esse notat: mediocriter pallida, concoctionem modo factā indicat. Tunc igitur ad exercitia ueniendum est depositis prius recrementis: tū quæ in uesica, tū quæ in aluo cōtinētur.

† Veterum librorum alter habet hanc scripturam δεῖ μήτε πλῆθος ὠμῶν καὶ ἀπέπτων, μήτε σιτίων, μήτε περιττωμάτων, μήτε χυμῶν, &c. Id est non debet crudorum & incoctorum neque ciborum, neq; excremētorum, neq; humorum copia, &c. Quam lectionem meliorem esse facilè quiuis ex secundo libro περὶ ὑγιεινῶν intelligere potest.

De exercitationem generibus. Cap. XVII.

OMnis exercitationis commune est, ꝙ animali ex ipso caloris augmentum excitat. Singulæ autem exercitationes proprium habēt officium, ualida sanè, hoc est, uiolenta musculis & neruis robur præstaret, cuius generis est

quum quis fodit,& maximo onere ſublato, aut eodem loco manet,aut paululum procedit: item accliuis ambulatio huius quoq; generis exiſtit: præterea per funem manibus apprehenſum ſcandere,aliaq; plurima conſimilia. Celeris autẽ exercitatio citra robur uiolentiamq; peragitur: id genus ſunt,curſus umbratilis,armorum meditatio,aut quũ duo ſummis manibus concertant,tum quæ per corycum & paruam pilam fit exercitatio. Compoſita autem ex ualida & celeri, quãdo quas ualidas diximus ijs omnibus ut uehementibus uti licet,motus modo celeritatem adijcias. Præterea per alias exercitationes lumbi magis quàm brachia cruráue laborant: per alias ſpina tota,aut thorax tantũ,aut pulmo. Exerceri uerò oportet quouſq; corpus in tumorem attollatur & rubeſcat, motus promptè æquabiliter & continuè ædat. Inter hæc autem ſudorem cum calido uapore mixtum cernes Pauſandum uerò ab exercitatione tunc primum eſt,quum aliquod horum fuerit immutatum,nempe ſi contactior corporis moles uidebitur,ilico deſiſtendum eſt: ſimiliter quũ coloris gratia deperit,ceſſare oportet Quinetiam quum motus remittere quippiã cernitur,protinus deſinere conueniet. Itidẽ ſi in ſudore ulla qualitatis eius, aut quãtitatis mutatio accidat: quum enim is aut minor,aut frigidior factus intelligitur,tũc deſiſtendũ ſcias.oleo mox corpori ſuperfuſo,apotherapia uti deinceps oportebit, inde frictionẽ apotherapeuticã adhibere,ut pędotribę factitare ſolẽt.

De generibus frictionum. Cap. XVIII.

INter frictiones,dura ligare corpus poteſt: mollis,ſoluere: quapropter quæ ſupra modum reſoluta ſunt, duriter perfricare oportet: quæ autem aſtricta,molliter. At ſi mediocri quis corpore præditus ſit,neq; molliter, neq; duriter fricandũ id eſſe conſtat,ſed quatenus licet uterq; exceſſus uitari debet. Siquidem multa & dura frictio,corporis molẽ deprimit: modica uerò & mollis,è cõtrario implet Porro tres quantitatis frictionũ differentias,ſi tribus quæ à qualitate ducuntur, iunxeris,nouẽ coniugationes effeceris,ut ſubiectũ eſt. Etenim una iuxta quantitatem,nempe multa,ſi tribus quæ à qualitate ſumuntur,duræ dico,molli,& mediocri,adiungatur,treis ſecũdũ duritiem differẽtias efficit: modica rurſus ſi eiſdem tribus ad-
datur,

datur, treis alias procreat. At mediocris qualitate eisdẽ tribus iuncta, alias treis progignit, ut in formula subiecta uidere licet.

QVANTITAS		QVALITAS
Multa Multa Multa	&	Dura Mollis Mediocris
Pauca Pauca Pauca	&	Dura Mollis Mediocris
Mediocris Mediocris Mediocris	&	Dura Mollis Mediocris

De uocis exercitatione. Cap. XIX.

INter uocis exercitationes suauis lenisq; modulatio nihil ad sanitatẽ tuendã proficit: grauioris autẽ uocis sonus utilis habetur, eoq; exercere eum oportet. Ita enim aer copiosissimus inspiratu in corpus attractus, thoracẽ, uentrẽ, & meatus totius corporis diducit, dilatat, aperitq;. Quapropter ipsa lectione humiditates quæ redundant, excernit. fortius igitur legentibus, magis & per sudores: lenius autem, per latentem totius corporis perspiratum. Accidit enim propter extenuationẽ multa recrementa, nempe sputa, mucos & pituitam, per screatum excerni cõsumiq;. Ijs uerò qui propter frigiditatem excalfieri desiderant, quodnã aliud præsentius remedium esse potuerit, quàm functio quæ respiratione peragitur? Consiliũ igitur est, hos frequẽter legere, ut toto corpore relaxato, fusaque carne, arteriã & alios spiritus trãsitus studiosè rarefacientes, per grauiores uocis actiones modulẽtur. Vti autẽ oportet uocis officio neq; temere, neq; inconsideratè: sed quũ nec uitiosis corruptisq; humoribus repleti sunt, neq; magnæ & euidẽtes stomachi cruditates apparẽt, ad uocis exercitationẽ accedẽdũ est, ne corrupti uapores per corpus largius distribuant.

De lassitudinibus ob exercitationem. Cap. XX.

VLcerosa lassitudo ab excrementorum tenuium simul & acrium copia contrahitur. Tensoria nullum quidem excrementũ, cuius ratio aliqua sit habenda, in corpore cõtineri indicat, sed in musculis neruis quæ affectus qdã

quo

quo tendi uidentur, residet. Ea uerò quæ inflãmationis speciẽ præ se fert, in qua nimirum ceu contusas, aut inflammatione obsessas parteis sentimus, tũc solet incidere, quum musculi im pendio excalfacti, aliquid ex circũfusis sibi recrementis attraxerunt. Est & alia quædã præter has quarta affectio, quæ oritur, quum musculi supra quàm par est, siccantur, ita ut uestibus exutis squalens corpus contractumq; appareat, atq; ad motus pigrum, Remedium ulcerosæ lassitudinis est, si quæ redundãt, euapores frictione multa molliq; cum oleo copiosiore, quod omnis astrictionis sit expers. Altera lassitndo in qua tẽsio sentitur, hoc pro curatione desiderat, ut relaxetur. sanè relaxatur quod distentum est, pauca & molli frictione, eaq; ex oleo dulciatq; egelido : item intermissione omnino, quiete, balneis tẽperatis atq; in calida, mora longiori : adeò si bis térue ipsum laues, plus profeceris. Tertiæ lassitudinis inflammatoriæ curationis consilium, ad tria dirigitur, nempe superuacanei euacuationem, extenti remissionem & inflammationis refrigerium : itaq; & oleum copiosum tepidumq;, & frictiones mollissimæ, & lenta in temperatis aquis mora, eiusmodi lassitudines persanant. pari modo & multa quies, unctiones assiduæ. Quarta affectio nihil sanè à priori consuetudine immutari postulat, nisi calidiorem aquam quæ sensim contrahat : altero die, apotherapiæ exercitationem. protinus autem in lauacra frigidi solij exiliant, † omnes autem qui lassitudinibus laborant, cibo boni succi refici debent.

†Vetus codex hanc scripturam habet, εὐθὺς δ' ἐκβάντες οἱ κεκοπωμένοι δέονται τροφῆς. Id est simul atq; balneo excesserint oleo indigent. Quam lectionem Copus sequitur, sed scriptura quã Oroscius restituit εὐχύμου δ' ἅπαντες οἱ κεκοπωμένοι δέονται τροφῆς. melior est.

De cute astricta. Cap. XXI.

ASTRICTIO, quam Græci stegnosin uocant, accidit, aut obstructis, aut densatis meatibus. obstructio quidem ex copiosis crassisq; humoris crudis concoctionemq; non expertis, oritur : densatio autem, ab ijs quæ refrigerant, aut astringunt, aut desiccant. Ac deprehenditur sanè iam dictus affectus, statim ubi se exuerint, ex colore albo, & cutis tum duritie, tum densitate : tum ꝙ in ipsa exer-

citatione

citatione uix incaleſcant. Succurrit huic affectioni calefactio, quæ ualentiore exercitio, balneisq́;, calidioribus petenda eſt. Mora uerò in frigido ſolio diuturna non ſit. imò nec ipſa aqua nimium ſit frigida. Vbi ueſteis ſunt induturi, ungentur aliquo quod mediocriter calfaciat oleo, dulci ac tenui. Cutis autem denſitatem abundè etiam ſanat oleum anethinum, præſertim ſi uiride fuerit anethum, oleumq́; ex populo nigra confectum.

De ſpontaneis laſſitudinibus. *Cap. XXII.*

QVONIAM ulceroſa laſſitudo ex acrium recrementorum uitio contrahitur, ſiquidem paucus omnino uitioſus humor fuerit, apotherapiæ exercitatio ſuffecerit: ſi copioſior, & altius in corpore redundarit, eiuſmodi malo obnoxijs, nec exercitationem, nec ullum omnino motum iniungemus, ſed quiete. ſomnoq́; recreatos abſtinere cibo totũ diẽ cogemus, deinde ueſperi pinguiter unctis, temperatoq́; balneo lauatis, cibũ boni ſucci & ſorbilem modicum dabimus, non tamen à uino eos arcentes. hoc enim ſemicrudos humores, ſi aliquid aliud, cõcoquit. Si ergo his peractis ſymptoma conquieuerit, ad conſueta munia paulatim reducendi ſunt: ſin in poſterum etiã diem remaneat, de ualenciore iam remedio conſiderandũ eſt. Si enim uires conſtent, duorum alrerum, aut ſanguis mittendus eſt, aut purgatio exhibenda, ſed ita ut diſcernamus, utrum magis expediat. Quòd ſi uires inualidæ ſint, ſanguinem dimittere haud quaquam oportet, ſed deiectionem mediocrem tentare. At ſi crudi humores omnino fuerint, neq; ſanguinis detractio, neq; purgatio, neq; exercitium ex uſu eſt, imò ne mouere quidem in totum, aut lauare expedit. Tales igitur in quiete omni ſeruandi ſunt, cibis, potionibuſq́;, & medicamentis, quæ extenuent, incidantq́; ſine manifeſto calore, reficiendi Pro cibo igitur oxymel, modicum ptiſanæ, nonnunquam, & mulſæ exhibebitur. Quoniam uerò præcordia eiuſmodi omnibus turgida, inflataq́; ſunt, ac facilè quicquid aſſumpſerint in flatus conuertitur, ſatius fuerit cum cibo piperis aliquid offerre. Vtilius autem erit, & medicamento quod dioſpolites dicitur, uti: item diatrion pepereon, ſimplici: utiliſſimumq́; ipſis eſt oxymel. Potui ſumẽt apomel, præſertim ubi coacuit, uinaq; leuiter aceſcentia. cibi erũt qui ſiue calore attenuent, cuiuſmodi eſt capparis ſi ex oxymelite, aut

aut oxelæo assumatur. Porrò tensionis lassitudo quæ sine exercitijs oboritur, copiam innuit solidas corporis parteis distendentem. Constat autem omnibus, optimum esse præsidium quum sanguinis copia subest, aut uenam incidere, aut malleolos scarificatu sauciare. Quæ uerò inflammationem repræsentat lassitudo spontanea, ea ne paucis quidem horis, nedũ duobus, tribusúe diebus eodem tenore consistit, sed protinus febrẽ accendit uehementissimam, nisi sanguinis detractione malo prius occureris. Præstiterit autem, si fieri queat, bis eodem die sanguinem detrahere: ac primum quidem ita mittere conuenit, ne animi defectu homo periclitetur: secundo autem, ne defectio quidem ipsa formidari debet. At qui sic affecti sanguinem non dimiserint, hi ut periculum euadant seruenturque, bonæ fortunæ beneficio opus habent.

Victus senum ratio. Cap. XXIII.

SEnectus quum sicca, frigidaq; existat, per calefacientia, humectantiaq; corrigi debet. Frictio itaq; adhibenda est, citra lassitudinem: imbecilliores ter die cibo refici debent: ad tertiam quidem horam, panis exiguo cum melle attico: septima uerò hora ubi frictionum, exercitationesq; ipsis congruas, & balneum fuerint experti, primùm sanè quæ aluũ emolliunt, assument, deinde pisces, aut auiculas, hinc in cœna ea quæ optimi succi sunt, & ægrè corrumpuntur. Non prohibeo item uinis ex melle præparatis uti præcipuè quibus de calculo in renibus creato, aut etiam podagra suspitio est, quãdo petroselinũ uino rectè injicitur. At si quãdo pituita in uentriculo contracta, necessitas est aliqua quæ eam incidant, deligere, protinus ad humectantem uictus rationem, digrediendũ est: ac fici maturæ ante alium cibum ipsis exhibẽtur: per hyemem uerò caricæ, si nullum in dextra præcordiorũ parte symptoma accidere sentiant: At quia serosa pituitosaq; in senili corpore excrementa colligũtur, urinam quotidie promouere consilium est, & aluum subducere, præsertim oleo quod ante cibum absorbeant. Clarum uerò est, omnia olera ante cibũ ex oleo, garoq; sumi oportere: item oliuas muria seruatas, quas halmadas dicunt, & damascena. Quòd si uenter magis astrictus nihil deiecerit, & mercurialis herba, & cnicũ abundè sunt. benefacit etiam resina terebinthina, interim unius auellanæ

næ,interim duarum triúmve magnitudine ſumpta. Iam oleũ quibus aluus contracta eſt, per clyſterẽ utiliſsimè infunditur.

De rugoſo corpore. *Cap. XXIIII.*

ERugat corpus erui farina,uiti albæ miſta.

Aliud ſinegma quo continue corpus abſtergitur.

FICI pingues ſimul cum bryonia contuſæ,farina erui,combuſta ſepiæ teſta cum mellis momento affuſo.

Quomodo corpus ſuauiter oleat. *Cap. XXV.*

VT corpus bene oleat, eidem unctioni cupreſſi comam aridam contuſam admiſceto,aut piceæ cortice. Meminiſſe uerò debes, ut manè poſtquam corpus ueſtimentis menierint,pauxillum caſiæ aut ſabinæ herbæ deguſtent.

Quomodo habitus recaleſcat. *Cap. XXVI.*

VVandoquidẽ uerò habitui ſenũ ſuccurrere oportet,utatur dũ lauat,puluere calefacienti,aquæ indito qui conſtat,nepita,ſampſucho,hyſſopo,baccis lauri,rore marino,lapide pyrite,ſale,fæce combuſta,nitro,pumice,pro cuiuſq; ratione: item ſinapis,herbæ pedicularíæ, & cocci gnidij momẽto.à balneo,acopo quod calefaciat utatur,uinũ fuluũ uetus potet,ſumatque propoma ex mulſo pipere, ruta, & conſimilibus

Quomodo color malus emendetur. *Cap. XXVII.*

COrpus declaratũ pallidúmve uita læta & cibus gratus emendat, miſcetur autẽ huic radicula,porrum,& uiride cicer. Iam mali punici dulcis ſuccus ſorbitionis modo ſumptus,bonũ colorẽ efficit.Proficit ẽt oleũ cui bryoniæ radix diutius ſit incocta.idẽ & corporis cutem intendit, erugatq;. Ijs autem,qui corpori nitorem conciliant miſcere cõuenit paſtillos,qui fiunt ex cuiuſdã abſtergentis farina, bulbo, narciſſo, & bryoniæ radice.bene colorant,ſi copia datur,tũ radix,tum ſemen amaræ amygdalæ in aqua elixa, qua pro lauacro utitur.

Ad liuores. *Cap. XXVIII.*

LIueſcere ſenum corpora prohibemus, ſi cutẽ ipſorũ craſſam,& iniurijs haud facilè opportunam, habitumque calidiorem reddiderimus. Vt autem celerius id aſſequamur,ſale in balneis,ſuper partem quæ nigruerit uti conueniet eandemque fomentis per ſpongias decocto raphani aut abſinthij immerſas, adiuuare.

Quomodo

Quomodo dentes ab iniuria asserantur. Cap. XXIX.

DEntes ab interitu uindicabis,si primum caueas ne cibi quos ingesseris corruptionem experiantur, adhæc ne continuè uomas, deinde escas dentibus incommodas, nempe ficus aridas,mel coctum quòd durum nimis sit,palmulas uix fragiles,adhæc omnia glutinosa,quæq; adeò frangi contumacia sunt,ut denteis commoueant.insuper uitare oportet, quæ denteis stupefaciunt,perfrigida cuncta & putrida Conducit itidem secundum cibum denteis purgare.

Quomodo grauis auditus corrigatur. Cap. XXX.

AD grauem auditum corrigēdum, uincit primum meatus per quos audiendi facultas est, sordibus expurgare: per interualla autem linteum dropaci intinctū ipsis demittere, atq; prius expressum retrahere. summe enim meatus purgat,& simul auditum auribus reddit.Deinde aliquo erui instar inserto,meatum ad diem obturbabis:postea ipso exempto quotidie oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pingui anserino,cum exiguo fellis bubuli perunges. Rursus diebus aliquot interpositis, sinapi, & ficis contritis factum penicillum ad horas duas imponis, inde hoc exempto infundis oleum, quod in asphodeli radice excauata efferbuerit.

De oculorum caligine. Cap. XXXI.

NE caligine oculi corripiantur,quū in aquam frigidā te mergis, illos diu in eadem apertos esse cōueniet .hinc enim robur uisui adijcitur,Lectione uerò nō te fatigabis,uino crasso & dulci abstinebis.similiter cibis qui in superiore uētre diu remorantur,cōcoctu difficiles, & qui humores lentos,crassosq; generant:itē cauebis erucā,porrū, & omnia quorum acrimonia sursum effertur. Vitare etiā oportet supinum incubitum diuturnū,frigus uentos cōtra oculos flantes,fumū, & puluerem. Iam uerò aquā oculis instillare quotidie ad mensem totum, iuuat. quæ in hunc modū præparatur, fœniculum uiride fictili uasi extrinsecus picato, cum aqua cœlesti demittitur,deinde exempto fœniculo quod reliquum est repones.

De repletione. Cap. XXXII.

PLurimum noxæ ciborum repletio conciliat,quamuis n. probè quippiam uentriculus concoquat,uenæ tamen nimium repletæ, laborant, distenduntur, rumpuntur, obstruuntur,

ſtruuntur, flatu implentur, & ualde grauantur. deterrimum au tem habetur in morbis, uenas eſſe repletas. at uentris repletio ſi urget, interim uomitu quod redundat, interim per aluum ex cernitur: in totum inualidior hæc, ea eſt quæ uenis accidit, non tamen & ipſa admitti debet, ſed ſi quis impendio plura aſſumpſerit, ſtatim eum uomere oportet. periculum etenim eſt, ne obita concoctione uenæ repleantur: magisque ſi intemperantius cibis continuè aſſumptis, nullam deinde uacuationem ex periatur, uomitu, igitur ſollicitari debet prius quàm cibi corrumpantur. At ſi aliquid eum impediat, aluus ſoluta frequenter ſuccurrit. ſin minus illa fluxerit, certè diutius dormire & potui aquam calidam frequenter ſumere, conſiliū eſt. Vbi iam abundè concoxerit, præſertim aluo largiter fuſa, lauacris fomentisque adiuuare, ſalſamenti parum ac potionem dilutam exhibere oportet. At ſi neq; deſcenderit aluus, neq; celeriter obita eſt concoctio, ſed corpus uniuerſum graue, ad motus pigrū, & ſommolentum fuerit, mens præter rationem quodāmodo torpeſcat, uenarum repletionem eſſe cognoſcas. Qui uerò pręter hæc laſsitudine premuntur, eos conquieſcere dum uentriculus ingeſta concoquat, deinde laboribus inanire expedit.

De ebrietate. Cap. XXXIII.

EBrietatem uomitus repentè obortus diſcutit: item aquā & mulſam liberalius ſuperbibere uincit, atque ſic uomere, uſque dum plurima reiecerint, ac ſtomachi uellicatus obtundatur. à uomitu ſolium ingreſsi copioſè unguentur, reliquo tempore conquieſcent, & accuratè & cooperti diutiſſimè dormient, quouſque temulentia diſcutiatur.

Quibus cibi corrumpuntur. Cap. XXXIIII.

CIbis in uentre uiciatis, ſi quæ corrupta ſunt deijciuntur, maximum ad ſanitatem eſt compendium: ſin minus, ijs quæ leniter ſubducunt aluus irritanda eſt. Huiuſmodi autem malo affectis uomitus ante cibum, uini dulcis potu excitatus, conducit. Nullum prætereà cibum uel nidoroſum, uel graueolentem, uel in totum corruptioni opportunum aſſumere ipſos conſuluerim, ſed ea quæ boni ſucci ſunt deligere. Iam per interualla temporis mediocria alium ſubducere, ex ijs quæ mediocriter purgant, ita affectis confert.

De

De Venere. Cap. XXXV.

VEneris hæc ſunt commoda, repletos inanit, corpus agile præſtat, in augmentum promouet, & uirile magis efficit. Quantum uerò ad animum ſpectat, impeditam intelligentiæ uim diſſoluit, iratos mitigat, eoque melancholicis coitus, ſi quid aliud, remedium eſt accommodatiſſimum: item alio modo inſanientibus integritatem ſenſuum reſtituit. Iam ex pituita morbis uenus eſt utiliſſima: cæterum alij etiã cibum reſpuentes, eius cupiditatem hinc recuperarunt: alij, continuis per ſomnum ueneris imaginibus liberati ſunt. Porrò natura ueneri idonea eſt calida, & humida, ut quæ reliquis ſalacior ſit. Minimè uerò coitum excitat uictus qui ſiccat refrigeratque, ætas ſenilis, tempus autumnale. Quapropter uictus ratio humida calidaque adhiberi debet, mediocritas, & laborũ, & ciborum. Quemadmodum uerò moderati labores, ita etiã concubitus ipſe mediocris conuenit. Nam & ad opus incitat, & facilitatem quandam conſuetudini præbet. Requirit autem libido, ſi quid aliud, alimenti exuberantiam, eoque cibi potiſſimum ualentis materiæ utiles ſunt: ex piſcibus autem polypodes. ut qui alioquin etiam ad uenerem incitare credantur. his adduntur, molli cute præditi: ex oleribus autem, orminum, eryſimum, eruca, & rapum, quæ in medicamentorum uicem dantur: ex leguminibus proſunt, faba, cicer, ochri, & dolichi, & piſæ, quæ præterquam quòd largiter corpus alunt, flatibus etiam replent. Ruta igitur quia flatus diſcutit aboletque, ideo etiam ueneris ardorem obtundit. magnificè autem probo uuas, ut quæ humectent, †& ſpiritu ſanguinem repleant, qui in uenerem proritat. Quum igitur concubiturus es, nimiam ſatietatem, cruditatem, laſſitudinem, cauebis: item ne uomitus, aut purgatio præceſſerit. ſimiliter repentinum alui profluuium: inueteratum enim fluorem uenus deſiccat. At uehementis coeundi cupiditates non laudo, ſed potius reſiſtere eis conſulo, præſertim ij quos morbus aliquis infeſtat. Saluberrimum igitur poſt exercitationem, balneum, moderatumque cibum, uenerem exercere ita enim uiribus conducit, & frigus obortum minus efficitur. Tempus autem concumbendi opportunum eſt, ſecundum cibum, ut ſuprà dixi, antequàm ſomnus inuadat, laſſitudo ſiquidem ex coitu contracta, obdormienti ſtatim remittitur. Id uerò tempus etiam liberis procre-

procreandis accommodum eſt, tum alijs de cauſis, tum quòd mulier conſopita, genituram facilius retinet,

† Hic locus ſic legitur in antiquis codicibus, καὶ πνεύματος ἐμπιπλᾶσι τὸ σῶμα, ὃ δὴ ἐξορμᾷ πρὸς ἀφροδίσια. Ideſt, corpus flatu implent, qui ad libidinem excitat. Qui ſenſus ſimplicior eſt.

Ad eos qui uenerẽ exercere nequeunt. Cap. XXXVI.

NAturalia cõtinuè pingui ungentur, cui adiectum ſit narciſſi radicis momentum, aut cocci gnidij, aut pyrethri, aut herbæ pediculariæ, aut ſeminis urticæ, aut uiticis. Præbibere autem ante uenerẽ oportet piper, aut ſatyrion aut erucam, aut cnicum, aut ſimul omnia. eſſe confert ante cibum bulbos toſtos, rubentes ac exiguos, cum ſale & oleo, aut ſcillæ marcidæ modicum: item compoſitis aduerſus hoc uitiũ inſcriptis remedijs utendũ eſt: item ſubinde laſciua legere competit.

De ijs qui immodice coierint. Cap. XXXVII.

QVoniam ex immoderata uenere corpus ratius, frigidius, ſiccius, & imbecillius euadit, ratio eſt admouere nimirũ quæ dẽſent, calefaciant, humectẽt, cõfirmentque. Qui igitur immodico cõcubitu exhauſti ſunt, ueſtimẽtis calidis operti cõquieſcẽt, sõnoq; ſatis indulgebũt, donec corporis cõtentio ſubſidat, & illi ab imbecillitate ſeſe recollegerint.

Si ſemen genitale redundet. Cap. XXXVIII.

NOnnulli ſemine copioſo & calido collecto, in uenerem proruunt: quod cũ in coitu egeſſerint, corpus inualidum & ſtomachum reſolutum obtinent, extenuantur ſiccanturq;, ob quã cauſam ſi rurſus à cõcubitu abſtinuerint, capite grauantur, & anxij fiunt, deinde ſtatim ueneris inſomnia experti eodẽ modo afficiunt. Nihil igitur his quod ſemini augendo efficax eſt, ſed potius & cibi & medicamẽta quæ id corrumpãt, offerri debẽt, & balneo lũbos oleo roſaceo, melino, & omphacino perungere oportet. Satius aũt eſt oleũ cera addita, ne defluat, craſſius efficere, miſcereq; ſuccũ aliquẽ refrigerantẽ, nempe ſemperuiui, ſolani, cotyledonis & pſillij: ac horũ quidem per eſtatẽ, reliquis autẽ anni tẽporibus, tum aliorum, tum lactucæ ſuccũ: item lini ſemẽ quod aqua fuerit incoctum. nam hoc quoque refrigerantem ſuccum exhibet. Ad hæc la-

mina plumbea lumbis subiecta, ueneris insomnia cohibet. Iam herbæ refrigerante ui præditæ si cum ruta substernãtur, & tene ris uiticis surculis, idem præstant. Præterea semen uiticis & rutæ in cibo sumptum. Cauendum uerò est, ne lumbis uehementer refrigeratis, tenes offendantur.

Si perfrictio nocuit. *Cap. XXXIX.*

QVI frigori nimio patuerũt, locis calidioribus decumbent: cyprino aut irino peruncti. postea ubi modicè incaluerint, piper, myrrhã cũ uino dulci odorato & ueteri assumẽt, aut liquorẽ cyreniacũ cũ uino uel aceto, aut pyrethrũ castoriúmve ex aceto: cibo aũt calidiore recreandi sunt.

Si insolatus adussit. *Cap. XL.*

SI qui uerò exusti in sole sunt, his locis aeri expositis decũbendum est, perfundendaq; frigida, facies, manus, & crura: si siti conficiuntur, frigidam aquam qui assuerunt, bibent. atque hæc paulatim, & non una uice ac subitò facere expedit. cibum assument modicum, qui facilè in membra distribuatur, humidiorem potius quàm † solidiorem.

† Vetus scriptura hoc loco habet, σκληροτέραν, id est, duriorẽ, ἀντὶ τοῦ παχυτέρου καὶ στερεωτέρου, quibus nominibus medici cibum solidiorem significant. uix unquam inuenitur σιτωδέστερον in hac significatione.

De pituita in superiore uẽtriculo redũdãte. Ca. XLI.

‡ QVòd si in aliquem interdum incidas fastidientẽ, qui quidem cibos ualentis materiæ auersetur, & si assumere cõpellas nausea afficiatur, sola uerò acria appetat, & ijs quide oblectetur, sed uentris inflationem experiatur, nauseetq; ac paululũ ructibus solis leuetur, interim uerò & ipsi cibi quos assumpsit, præsertim in acorẽ conuersi, uitientur, omnino intelligendũ tibi uenit summã curationis existere, ut pituitã à uentriculo abstergas. Ego quandoq; ita affectũ noui, qui raphanis ex oxymelite sumptis, incredibili cassioris pituitæ copia uomitu egesta, integræ statim sanitati restitutus sit.

‡ Hic locus sic descriptus est in ueteribus libris. εἴ τινι περιτετύχηκάς ποτε τὰς μὲν τῆς τροφίμων σιτίων προσφορὰς ἀποστρεφομένῳ, ἀποσίτῳ αἰὲ μένοντι. Id est, Quod si aliquem incideris, qui cibos ualentis materiæ auersetur, atque non alatur. ἀπόσιτος enim uidetur positum ἀντὶ τοῦ ἀτρόπου.

Quomodo

Quomodo facile quis uomat. *Cap. XLII.*

QVoniam ualidè uomentibus multa ſolent abſurda ſu peruenire,cōmodum fuerit quomodo quis facilè uomat,exponere. Etenim uomitus pituitam inanit, caput leuat,& ne qui auidius nonnunquàm cibū ingeſſerint cruditate laborent, item ne qui uinum liberalius ſumpſerint, offendantur,prohibet. At quæ offerentur, neq; acerba, neq; ſicca erunt,ſed partim dulciora humidioraq;, partim acriora. Cōmendatur ad hæc raphanus, eruca, ſalſamentum uetus, origanum uiride, cepæ momentum & porri. Promouet uomitus etiam ex leguminibus ptiſana cui mellis aliquid additum ſit, ferculum ex fabis freſis confectum,magisq; carnes ipſarum. uerùm non ſolum cremores ipſarum, ſed ipſas quoque integras deglutire oportet, eoque uomiturus non diu mandendis ipſis immorabitur,omnia uerò per coctionē mollia flaccidaq; erūt. Iam conſtat, uina dulciora deligi oportere, ut quæ in ſtomacho magis ſupernatent, atq;eam potionem tepidiorem aſſumi.Cōfert etiā amygdalas melli intinctas comedere,ac placentas guſtare: item peponis & cucumeris ſemen maceratū detritumq; cum melle aſſumere, radicemq; cucumeris contritā ex melle.At qui ualentioribus uti uolunt,narciſſi bulbo aquæ incocto,uinū temperant Mouet autem uomitiones iritium quoque unguentum,ſi digitis eo perunctis, irrites. Porrò uomentis intereſt,ne ceſſet uel intermittat, uſque dum omnia eiecerit: à uomitu os colluat, faciemque poſca aut aqua abſtergat. id nanque dentibus conducit,& caput releuat.

Quæ ſanis aluum ſubducant, & quæ urinam moueant. *Cap. XLIII.*

VEterum nonnullis ſatis eſſe ad ſecundam ualetudinem tuendam uiſum eſt, ſi aluus quotidie & urina pro ingeſtorum tum cibi,tum potus copia,ſine uitio & abunde reſponderet. ac quum uacuatio iuxta aſſumptorum proportionem accidebat, commendabant: ſin minus, promouebant, urinam quidem ſcandice, apio, aſparago, petroſelino, aniſo, nepita, origano, abſinthio, graminis carduique radice, cytiſo, adiantho, omnibus in aqua elixis, quorum

decoctum cum uino potui exhibebant. hæc enim per urinam sanguinem repurgant, unde non parum utilitatis percipitur. Aluum adiuuabant terebinthina: ex qua oliuæ magnitudinē dormituris deglutiendā offerebant. At quum magis subducere eam cogitamus, rheu momentū admiscebimus. Accōmodata deiectioni sunt, oua sorbilia: ex oleribus, beta, malua, itē cochlearū ius, atq; hæc fortè abundè erunt. Efficacior est herba mercurialis, in aqua cum sale elixa comestaque, eiusq; decoctū potuit datum similiter folia sambuci. idem præstat polypodij radix duarū drachmarum pondere, salsamēto inspersa, aut etiā in ptisana sorpta, adhæc serum lactis cum sale aut melle, ad treis heminas quatuórve assumptum: ueteris quoq; gallinacei ius, tum per se, tum cum cnici drachmis duabus nonnunquam & aloe trium cicerum instar secundū cœnam rectè assumitur. Præstantissimum uerò est epithymū in uino post mediocrem cœnam potum: qui uehementius uacuare desideret, manè epithymi drachmam ex oxymelite, uerno tempore ebibat.

De clysteribus. *Cap. XLIIII.*

IN quibus uenter ægrè descendit, & stomachus imbecillis medicamenta ad subducendum efficacia non sustinet, clysteribus utendum est, quum pituita quidem in intestino residet, ijs quæ fiunt decocto caricarum, betæ, nitri, syluestris cucumeris radicis, melle, oleo chamæmelino, aut anethino: quum siccitas magis urget, ijs quæ constant, althæa, fœnu græco, chamæmelis, oleo, mellis exiguo interim etiam oleum per se dimidiæ heminæ mensura iniectum, abunde proficit. non tamen continuè id faciendum est, ne natura his irritata, spontaneæ excretionis obliuiscatur.

De glandibus. *Cap. XLV.*

VTimur etiam glandibus subinde stercoris excernendi gratia, & in quibus id quod per clysterem inditum est, non egeritur. Finguntur autem glandes ex sale tosto, melle, & nitro: item thymus discocto melli additur. Fiunt etiam ex resina terebinthina, & nitro: interdum & cocco gnidio modico. Sed quia uellicatus mouet, parteis ipsas oleo delinere conuenit præterea pyrethrum aut piper admiscetur, conuenitque resolutionem expertis, & ijs qui ex perfrictione inflationes contraxerunt. Insuper centaurium pici & ce-

ræ

ræ commiſcetur,ac naturalium relaxationibus aptum eſt præſidium. Infantibus autem etiam ſalis grumus ano imponitur. Fit quoq; glans ex ficu cum nitro.

De ijs quæ per os & nares caput euacuant quæq; eiſdem partibus delinuntur. Cap. XLVI.

HVmores in capite reſidentes per ſputa uacuamus,quod ſi modicè facere uoluerimus, piper cum maſtiche temperabimus: ſi largius uacuare libet,pyrethrum aut herbam pedicularium mandi præcipiemus. item anemonæ omnis radix manſa pituitam prouocat, capparisq; radicis cortex. Itaq; huiuſmodi remedia ſeroſum excrementum uacuãt, craſſam uerò lentamq; pituitam, ſinapi cum oxymelite gargarizatum,aut ſapa in qua origanum,aut hyſſopum ſit incoctum. Ego autem ſapam cum ſinapi,& oxymelite miſceo. At ſi cerebrum muco purgari deſiderat,acribus remedijs, quorum nonnulla etiam ſternutamenta mouent, euocabimus. Itaque anagallidis utriuſq; & anemonæ cuiuſuis,& betæ, ſuccus per nareis purgat: item cucumeris ſylueſtris foliorum ſuccus naribus ipſe & per ſe & cum betarum decocto ſuccóue infunditur. ſternutamentum uerò crudis humoribus qui in thorace, pulmone,& capite continentur,non expedit. Quod autem ori illinetur tale eſt: ſapo cum betæ ſucco palati regionibus & columellæ delitus bene facit,idem etiam per nareis purgat, melanthio uerò quod facilè paratur,ad narium illitionem ſubinde uſus ſum,interim aceto acri pridie macerans,deinde poſtridie cum aceto rurſus læuigans infundensq; naribus. Nonnunquam oleo ueteri idem melanthium derritum,ſimiliter illeui. Sic igitur & Archigenes eo in narium obſtructione uſus eſt, priori autem,ex aceto,Crito in morbo regio uti ſolebat.

Quæ menſeis ducunt. Cap. XLVII.

QVęcunq; urinæ ciendæ ſunt, eadem omnia menſeis ducunt, nempe braſſicæ radicis decoctum potum, perſicæ radix,ruta,chryſanthemon,dictamnũ,& erucæ ſemen: item quæ ori uuluæ ſubiiciuntur,menſeis commouent,ut ruta cum melle trita,aut porri ſuccus, aut allium tritũ ſubiectũ,aut myrrha cum uino læuigata, aut leporis coagulũ.

Quæ sudorem mouent. Cap. XVLIII.

SVdorem eliciunt chamæmelum aridum tritumq́;,oleo inspersum,si summæ cuti ualidè infricetur: seseli, pyrethrũ, cachry,anysum,similiter oleo inspersa. item nitrum tostum non nimis tenue, cum oleo efficax est: adhæc salis flos oleo temperatus, & liquor cyrenaicus aqua dilutus corpori infricatus epotusq́; ciceris magnitudine: Pari modo nepita & pota cum mulsa,& extrinsecus cum oleo infricata proficit.

De aere. Cap. XLIX.

LAudatissimus aer est,qui exactè purus: is autem nimirum erit qui non ex stagnorum, aut paludum uapore turbidus exurgit,neq; ex profundo quodam specu pestilentem aurã exhalante prouenit: ita qui ex cloaca quadam magnã ciuitatẽ expurgante turbidus exit, uitiosus est. Quinetiam nebulosus similiter sanitati nõ facit,quemadmodũ item qui in cauo loco altis undiq́; mõtibus inclusus, nullã aurã recipit. Hoc igitur modo uitiosus aer omni ex ęquo ætati nocet, omniq́; temperaturæ: sicut optimus prodest. At qualitate uarians aer colore dico,frigiditate,siccitate,& humiditate, nũ similiter uniuersos afficit. Etenim temperatis corporibus aer temperatus utilis: intemperatis,qui contrariam temperiem habuerit confert.

De aquis. Cap. L.

AQuarum præterea & uirtutes & uitia cognita habere expedit, ut quę ex multiplici ipsarum usu magis ferè quâm omnia alia ad quamlibet uictus rationem requirantur. Ea igitur optima aqua censenda est,quæ nullã aut gustu,aut odore qualitatem repræsentat,sed protinus bibẽdi suauis est, & uisu pura limpidaq́;, quum uerò etiam à præcordiis statim descendit,melior alia quærenda non est. Nam quæ in præcordiis residet diutius,uentrẽ ferit,inflat,grauatq́;, uitiosa censebitur, huiusmodi aqua neq; citò calefit, neq; refrigerat, sed quæ in ipsa relixantur,tardissimè peiusq́; decoquũtur. Præstat itaq; talem aquam experimento discernere. Qui uerò notis quoq; eam uolet agnoscere,iis quæ dicentur attendat,quæ enim ad septentrionem spectat: à sole auersa, tardè permeat, ægræ concoctionis lentè calescit & refrigeratur: quæ autem ad orientem erumpit,ac per meatum quendam, aut terrã colatur

latur puram, eademq; citissimè calefit, iterumq; refrigeratur protinus, hanc optimã esse existimandũ est. Probatur itẽ quæ æstate frigidior, hyeme calidior est. Nõuullii & pondere aquã examinant, leuẽ præstare credentes, hoc igitur si aliis à me cõ memoratis accedit, commendatur, uerùm sola hæc bonæ aquę nota non sufficit: At imbrium aqua auctore Hippocrate leuissima est dulcissima, limpidissima, tenuissimaq; eò ꝙ sol leuissimum & tenuissimũ attrahat, ac id nõ ex alia aqua solum, uerùm ex mari quoq; & corporibus: quapropter etiam omniũ prõptissimè cõputrescit, ut quæ diuersis ex qualitatibus sit cõflata. Nemo autem aquã putrefactioni opportunã deterrimã esse existimet, nã mutationis facilitas uirtuti potius, quam uitio tribuitur. Quæ igitur aqua optimæ notas habet, si prõptè etiam putrescar, ea cẽsebitur saluberrima, & si quũ mutari incipit, occasionẽ raucedinis, tussiculæ, & grauitatis uocis iis quĩ biberunt præbeat. Ac inter imbriũ aquas. æstiua quę tonitru decidit, præstantior est, quàm quæ nimbis demissa est. Ex glacie & niuibus aqua, insaluberrima est. Nam ea congelascente, tota pars tenuior exprimitur. Porrò palustrem fœdiq; odoris & absurdas recipientem qualitates, rectè decoques, atq; ita meliorem redditam potui dabis uino temperatam: si adstringit, dulciori: aliam uerò acerbiori. Nonnullas percolare expedit, nempe limosas salsas, & bitumen referentes. At frigidæ nimiũ à cibo assumi debent, non tamen subito, ac una uice. Non desunt qui cibos & potiones aduersus aquarum uitia inuenerint: ac alii cicerum decoctiones præbibunt, uel eadem quoq; edũt: alii caucalidem similiter cum pisciculo quodam elixam, item fœniculum reliqui betam & cucurbitam sale conspersam cũ uino dilutiore prẹsumunt.

De lauacris. *Cap. LI.*

FRigidam lauationem ita quidem laudo, ut non iis qui nullo uictus delectu agunt, ex usu esse dicam, uerùm solis illis qui accurate uiuunt, & laboribus, & cibis sicut expedit, utentes. Porrò multis qui amplius interdum refrigerari desiderant, abundè est natare per æstatem, si iuuenes sint, carnosi & frictionibus ante excalfacti. Sint autem qui aquam ingredientur, neque uenere, neque alio quodammodo lassi, neque cruditatem sentiant, neque uomtu,

aut aluo inaniti,neq; uigilijs defetigati. Periculosum enim si quis ita affectus frigidæ lauacro utatur. Calidum uerò balneũ & optimum & tutissimum est: lassitudinem soluit. humorum repletionem per halitum digerit: item excalfacit, mitigat, emollit, flatus ubicunq; decubuerint diffundit, somnum conciliat, carne replet. Est autem aptissimum omnibus, & uiro & mulieri, & puero & seni, & priuato.

De balineis naturalibus. Cap. LII.

NAturalium balneorum alia nitrum, alia salem, alia alumen, alia sulfur, alia bitumen, alia æs, alia ferrum repræsentant: nonnulla composita ex his omnibus reperiũtur. Itaq; aquarum naturalium uis est quæ desiccet & calefaciat ampliter, ac humidis frigidisq; affectibus maximè conducit. Iam uerò quæ nitrum, & salem obtinent, capiti, thoraci fluxione tentato, stomacho humentiori, aquæ inter cutem, tumoribus laxis, œdemata Græci uocant, qui ex morbis prouenniunt, & pituitosis sunt accommodatæ. Aluminatæ sanguinis reiectioni, stomacho uomitioni opportuno, immoderatis mulierum purgationibus, continuisq; aborribus, utiles existunt;

Sulfuratæ neruos emolliunt, calefaciuntq;, & dolores mitigant, stomachum uerò eneruant euertuntq;. Bituminatæ caput replent. instrumenta sensibus distribuendis dicata, offendunt: calefaciunt autem continuè, & temporis processu emolliunt. Quæ æris naturam occupant, ori, tonsillis, uuæ, & oculis præcipuè conferunt. Ferri uirtutem sortitæ, stomacho & lieni sunt utiles. Oportet autem in aquam sine tumultu, & lentè descendere, quo uirtus corpori relaxato accedens immergatur.

Quæ uictus ratio quolibet anni tempore sit utilis. Cap. LIII.

NOn alienum est, pro singulis quoq; anni temporibus uictum instituere. Ac hyeme quidem pluribus uti laboribus, plus esse conuenit præsertim diebus aquiloniis. Nam austrinis laborare quidem similiter, sed minus cibi & potus assumere oportet. Summatim humido tẽpore corpus omnino siccum reddere, quemadmodum in frigido, calidius: carnes calidas comedere & olera, plus uini bibere oportet. Verè autem ineunte, alius uomitu, alius per aluum euacuari debet, alius

alius sanguinis demissione, prout cuiusq; consuetudo & uolũtas fuerit. Per æstatem à laboribus conquiescendum, ciboque demendum est, qui rectè frigidioris erit naturæ: potione largiore utendum, ac omnia fieri debent, quæ ad refrigerationem humiditatemq; conferunt. At in autumno, quoniam prorsus inæqualis inordinatusq; est, & omnigenos morbos inuehit, magna uictus habenda sollicitudo est: frigus uitare, concubitu & frigidæ potu prorsus abstinere expedit. itẽ frigidus auroræ aer, meridianusq; ardor rectè cauebitur, poma affatim assumere noxium est, ut quæ non copia tantum obsint, uerumetiam uitiosos procreent humores, & inflationes. Etenim præstantissima ipsorum, nempe ficus & uuæ, flatus pariunt corrumpuntq; cibos, nisi ante alios præsumantur: ita uerò neq; inflant, neque corrumpunt. Vbi aer frigidior euadit, corpus pro frigoris ratione calefacere, omniaq; peragere oportet, ceu hyeme aduẽtante. Nihil mali autem fuerit post æquinoctium uacuationẽ ex commemoratorum aliquo tentare, ne aliquid superfluum in corpore retentum, hyeme facessat negotium.

Victus eorum qui in laboribus uitam agunt. Cap. LIIII.

SI quis in laboribus uitam transigit, cõsiderandũ est, priúsne is exerceri consueuerit, an nullo exercitio se credens, mediocriter † eiusmodi consuetudinem ferat, ita ut non morbo implicetur, continuè, facili præditus perspiratu meatuum, eiusmodi enim corporis naturam ad aliã consuetudinẽ traducere non oportet, imò nec eos qui ex longiore temporis interuallo ægrotant. At si assiduè quis morbo conflictari uidetur, in humorum quidẽ redundantia πληθωρίαν græci appellant, eò per totam salubrem uictus rationem, consiliũ diriges, ut humorũ mediocris sit † copia: in eorũ uerò prauitate κακοχυμία græcis dicitur, ut optimos efficias. Qui igitur humorum redundantia laborant, in balneum deduci, deinde frictionem adhibere, & paululum dimoueri prius debent. Qui uerò eiusmodi facere antea sunt aggressi, ijs hæc eadem paululum augere, cibo autem detrahere, eumq; imbecillis materiæ ingerere consulemus. At qui prauos humores colligũt, non uno consilio tractantur, quoniam neque una uitiosi humoris species

cies

cies eſt. Nonnulli ſiquidem frigidiorem magisq́; pituitoſam colligunt alij calidiorem bilioſioremq́ue, quemadmodum alij melancholicam magis accumulant. Quapropter ſinguli, cibo potuq́; abſtinebunt, quæ collectam ipſis humorum colluuiem ſolent generare. In omnibus autem his commune eſt præſidium, alui ſubductio.

†Vetus ſcriptura eſt ῥαδίως, id eſt, facilè: non μετρίως.

‡Ante hoc uerbum in manu ſcripto eſt uox ἀεὶ, id eſt, ſemper, quæ omiſſa uidetur à librarijs.

Proficiſcentium uictus ratio. Cap. LV.

FAcillimè quis profectionem inibit, ſi inunctus ſit, & nõ fortiter incedat. Præterea ad proficiſcendi facilitatem conducit per æſtatem faſcia mollis digitos ſex, aut ſeptẽ lata, quinq; autem cubitos nõ minus oblonga, lumbos ad ilia uſq; cõplexa. Item baculus ad iter utilis habetur. Etenim per decliuia præmiſſus, corpus quod præceps ruit ceu cõto cuidam innixũ retinet, quum aſcendendũ eſt, ipſi innitentes facilius in accliuia corpus promouemus. Porrò cum in itinere ceſſamus, unctio & pauxillum cibi cuiuſdã æſtiui, potioq́; modica eo tẽpore conuenit: à prandio antè quàm iter arripiamus, conquieſcendũ eſt. Si verò neceſſitas abeundi fuerit & ſitis urgeat, tenuis polenta ex aqua cũ ſalis momẽto bibetur: æſtus ardorq́; ſolis caueri debet, cui nec corpus nudũ exponere ſed cõtectũ eſſe oportet, ne ex itinere ſicceſcant indureſcat. Hac.n. ratione & minus laſſatur, & nullũ ex prædictis affectibus ſimiliter percipit. Hyeme quũ frigus urit, antequã itineri te accingas uentre ſubducto, & unctione adhibita hyemaleis cibos copioſè aſſumes, potionẽ modicã. Cæterũ faſcia longiore nõ ſolũ lumbos, ſed ſpinã quoq; & pectus rectè inuolues. Requieſcenti autem, ſi interea uehemẽs frigus urat, neq; ungi, neq; cibum potumúe aſſumere præſtat, neq; alio quodã modo refici debes, ſi inibi manſurus es. At ſi ſecundum longas profectiones, aliosq́; ualidos labores, etſi laſſitudinem quis non ſentiat, non aliter quàm laſſi curabitũ. minus enim ſic periculis erit opportunus.

Nauigantium uictus. Cap. LVI.

VOmitionibus quibus nauigantes premuntur, primum oborientibus nec facilè, nec utiliter ſuccurrimus: ut quæ omnino magna ex parte præſidio eſſe ſoleãt. A uomitu autem

autem cibi non copiosi, nec quilibet offerri debent, sed aut lēticula uti sicca, decoctaq;, cui pulegij modicum sit adiectū, aut panem ex uino aquoso, & odoro maceratum ingerere oportet: potione uti modica, eaq; uel ex uino prorsus aquoso, uel aceto mulso. Lenticulam incoqui dum emollescat, conueniet: mox in tenuem puluerem redigere, inde siccare, postea in uas fictile condere. At si diutius crebriusq; uomitus urgeat, cibo magis subtrahendum est, eademq; potione modica utendum, uel aceto mulso cum aqua, in quo thymum aut pulegium cōmaduerit: item aqua cum polentæ polline aut uino odorato, eoq; aquoso cum illius polline similiter, recreatio tentabitur. Ad graueis autem nauium odores, aut mala cotonea naribus admouentur, aut thymus, aut pulegiū. Mare nequaquam aspiciendum est, usq; dū in nauibus uersari assuescas. Aquis porrò cura adhibenda est, ne turbidæ, fœdi odoris, ac salsæ existant.

Quomodo extenuetur corpus. *Cap. LVII.*

QVum immodicè corpus plenum est, extenuare ad atque imminuere oportet. Quia ergo calidior tēperatura & siccior gracile corpus reddere demōstrata est, crassis eam, si mediocres reddere uoluerimus inducemus. Didicisti aūt citas exercitationes, uictū extenuantem, similiaq; medicamenta, & animi curas, temperamētum siccius & calidius, eoq; corpus gracilius efficere. Quæ igitur uictus ratio extenuet, nulli nō cognita est: medicaméta uerò uehemētiora hæc sunt, rutæ semen, præsertim syluestris, cum ipsis corymbis, aristolochia rotūda, tenue centauriū, gentiana, polium, quæque ad urinam ciendam ualentiora sunt, uti petroselinum: singula nāq; hæc, & per se, & cum aliis omnia, humores abundè extenuant, inaniuntq; corpus. Quinetiam sales ex crematis uiperis largiter extenuare solent: ipsaq; adeò theriace. digerit autem, extenuatque oleum cui radix syluatici cucumeris, hibisci, gentianæ, panacis, & aristolochiæ sit incocta, si illinatur: sic polium & centaurium. At cibus non statim à balneo dari debet, sed prius somnus est indicendus. Præstaret etiam aquam balnei ex iis esse quæ digerant, si quidem sponte sua scaturienrem habeamus, qualis est Mitylenæ: sin minus, salis florem aquæ marinæ commiscebimus. Vino utemur

mur tenui & albo. Cæterum frictio ficca linteis craſſioribus duriſq; adhibita, idem abundè efficit. Adhæc oportet cibi minus quàm pro exercitiorum ratione ipſos aſſumere: iuuat etiam obæſos inſolatus. præbibere autem non debent, ſed epulas ſemel tantum die ſumere, magis expedit. item corpus nitro & ſale aſperiore infricare. In balneis copioſum nitrum extenuat, modicum uerò probam corporis nutritionem excitat. Poſtremò extenuat & medicamentum, quod recipit piperis & petroſelini duas portiones, aſſari & aniſi dimidiam. Hoc & urinæ & aluo promouendæ efficax eſt.

Quomodo tenues impleantur. Cap. LVIII.

QVum extenuatos implere uolumus, uinum quidem craſſum. cibus autem craſſi ſucci, exercitatio modica, frictio mediocris, & ut ſummatim dicam omnia prædictis contraria expediunt. Commodum eſt iiſdem & pice diebus tribus quatuorúe interpoſitis. oblini. Si ieiunus aliquis lauetur, ante balneum linteis corpus donec rubeſcat, infricare debet, deinde frictione dura nõ tamẽ multa cutẽ cogere, quo denſa duraq; euadat. Expedit igitur ijs qui pallido ſunt colore præditi, nec alimentum ſentiũt, iram animiq; motus excitare.

De partium attenuatarum curatione. Cap. LIX.

EXtenuantur plerunq; partes nonnullæ, uel diuturna ipſarum quiete, uel deligaturæ modo quo confracta faſciãtur. Itaq; uirtus partis extenuatæ firmari, ſanguisq́ue ad eã elici debet copioſus, frictione moderata, aptoq; motu, & calẽtis aquæ mediocri ſuperfuſione. Hæc ſanè tantiſper faciẽda ſunt, dũ rubeſcẽs corpus attollatur, ceſſandũ uerò prius quàm collabat̃. Iam & picationẽ prædictis membris, adhibere cõgruit. Quũ autem frigidiorem partẽ ſenſeris, linteis ipſam confricare, ac calefacienti quodã medicamine oportet. Vſus ſum aliquãdo & thapſia, nũc cum melle, nũc cũ cerato illinẽs.

Optimi temperamenti notæ. Cap. LX.

TEmperatiſſimus homo eſt, cuius corporis cõpoſitio omnium extremorũ exactè mediũ occupat, nẽpe gracilitatis, craſſitiei, mollitudinis, duritiæ, caloris, frigiditatis, humiditatis, & ſiccitatis, in uniuerſum naturę ac animi functiones hẽt inculpatas: medius quoq; eſt glabri & hirſuti, nigri & albi: pilos in pueritia rufos magis q̃ nigros hẽt: in uigore, è ɔ̃rio.

Interpe-

Intemperatorum corporum notæ. Cap. LXI.

CORpora moderato calidiora citius dentient,increſcêtque ſimiliter: tangentibus autem calidiora, munusque pinguia apparent:colore ſunt rubido,pilis nigris,mediocriter hiſpidis, & latis uenis. At ſi quis ſimul & pinguis, & craſſus latiores uenas habeat, is ob conſuetudinem, non natura pinguis euaſit. Frigidioris temperaturæ nota eſt, ſi ad tactum frigidius apparet corpus,glabrumque ſit & pingue,color unà cum capillis rufus,ſi multa ineſt frigiditas,liuens quodammodo & plumbes,uenæ anguſtiores: ſi gracilis eſt eo temperamento præditus, neque neceſſariò talis, ſed ex conſuetudine factus eſt. Sicca autem temperies durior eſt,græciliórque temperata,atque hirſuta, durities igitur à ſicca temperie omnino ſeparari nequit,gracilitas autem non modo naturaleis temperaturas, ſed etiam ex longa conſuetudine acquiſitas comitatur. Indicium ſiccitatis eſt,ſi corpus ægrè mouetur, ſiccum, & ſqualidum à ſiccantibus euadat. Humida temperies, cætera quidem temperatæ ſimilis eſt, ſed mollior, corpulentiorq́;, ac ab hac ſeparari nequit,mollities,quemadmodum,& craſſitudo non inſitum modo temperamentum,comitatur, ſed etiam ex longa quadam conſuetudine conſtituitur. peculiare uerò humiditatis ſignum eſt,corpus maximè hirſutum,facilis pilorum capitis prouentus,ijque nigri ſunt, & per iuuentutem copioſi: proceſſu temporis caluitium ſequitur,uenæ latæ ſunt, ſicuti & arteriæ grandes, ſimulque uehementiſſimè pulſant. prætereà totum corpus ualidum, articulatum, maſculoſum, pinguedinis expers apparet,cutis dura,& nigrior. Frigidum humidamque temperaturam teſtatur thorax anguſtus, ſicut etiam totum corpus glabrum,cutis tenera & alba, capilli, ſubrufi,præſertim in iuuentute, hac præditi in ſenio non caluefcunt, uerùm ſtatim timidi, puſillanimes, pigri, uenis latentibus, craſſi pinguesque & femoribus, & muſculis indiſtincti, inarticulati, bleſique fiunt. At ſi humiditas frigiditasque magis fuerit adaucta,color unà cum pilis rufas uidetur: ſi plurimum increuerit, liueſcit. Porrò calidum ac humidum temperamentum mollius carnoſiusque, optima temperie exiſtit: auctum ampliſſimè, putridis affectibus opportunum eſt. Quum autem paulo quidem humidius,multo autẽ calidius fuerit, eo donati mollio

molliores paulò, corpulentioresque temperatis existunt, non paulò uerò hispidiores, imò etiam ad tactum calidiores apparent, nigri ipsis pili existunt, & caro pinguitudinis expers. Quod si paulò quidem fuerit calidius, multo autem humidius, mollis his caro, multaq; existit, & color ex rubro, & albo commistus, tangentibusq; paulò calidiores apparent. At si frigiditas pariter cum siccitate ex æquo augescit, corpus erit durum gracile, album, non musculosum nec articulatum, pilisque uacuum, tangentibus frigidum deprehenditur: pinguedo tamen, graciles licet eiusmodi existant, per carnem dispersa est, color autem & capilli frigiditati proportione respondent. Quod ad animi mores pertinet, pusillanimes, timidos & tristes eiusmodi tẽperamentũ efficit. Ac, ut semel expediã, in cõiugatis temperaturis semper euincentis qualitatis notæ superare solent.

De capitis formatione. *Cap. LXII.*

EXiguum sanè caput prauã cerebri structuram propriè notat: magnum uerò non necessariò bonam testatur. Si nanque tale insitę uirtutis, materiam probam, multamque efformantis robore factum est, bonũ est indicium: sin ex solius materiæ copia, non item. Verùm distinguere ea conuenit figura, & ijs quæ ex illo processerint. Figura quidem, si concinna, aptaque fuerit, hæc enim semper bona est constructio, ijs autem quæ ex illo procedũt, si optimè sit disposita, & si neruosum genus ipsi integrum, bene habitum, ualens, sique oculi acriter cernant. In acutum fastigiata capita, deficientem in fronte, uel occipite habent eminentiam, aut magis quàm decens est, auctam. Plerunque igitur, ut magnam, ita has quoque deprauatas comperiemus. fit tamen, sed rarò ut nonnullę ex his bonæ proueniant, cum formas scilicet uis, non inualida fuerit.

Temperaturæ cerebri notæ. *Cap. LXIII.*

CErebrum temperatum moderatas habet, & animi functiones, & excrementa, minimeque ab omnibus exteris offendetur. Talium pili capitis in infantia subrufi, pueritia subflaui apparent: ubi ad adoleuerint flauescunt, medij quodammodo inter crispos exactæ ac simplices nec tamen facilè caluescunt. Si uerò calidius temperato extiterit, omnia quæ circa caput existunt, & calidiora, & rubicundiora apparent, oculorum uenæ sensibiliter apparent, capilli his in lucem

cem æditis protinus in capite oriuntur. Ijs autem qui multò ſunt calidiores, nigri, ualidi, & criſpi: qui non multò, ijs flaui primum, deinde nigri proueniunt, procedente ætate caluescunt, interim his recrementa ſunt exigua, & inculpata fruuntur ualetudine: capite uerò à calefacientibus cibis, potu, odoribus, & foris accedentibus implentur grauanturque, modicus ſomnus in huiuſmodi temperaturis ſufficit, neque is profundus ad modum. Frigidius autem quàm conuenit cerebrum fatentur, excrementa copioſiora per meatus ei peculiareis manantia, capilli recti, rufi, firmi, & facilè à frigidioribus cauſis læduntur, deſtillationibus, & grauedinibus continuè infeſtantur, oculorum uenæ latent, ſomno maximè premuntur. Siccioris cerebri nota eſt, ſi nihil excrementi emanat, ſenſuum acrimonia, uigliæ, capilli ſunt robuſtiſſimi, ſtatim ab ortu, ac ijs criſpi magis, uerùm ex facili caluent. Humidioris autem, capilli ſimplices planique, & nequaquam caluitium experiuntur, ſenſus turbulenti, excrementorum copia, ſomnus multus & profundus. Calido, & ſicco cerebro præditi, recrementis carent, exactos ſenſus obtinent, uigilantiſsimi ſunt, facilè caluent, primum uerò capilli celerrimè ipſis proueniunt, & optimè habiti, pleniſſimique, nigri, calidi ad tactum capitis, rubrique uſque ad uigorem apparent. At ſi calori humiditas acceſſerit, ita ut utraque paululum excedant mediocritatem, colorati calidique ſunt, uenæ oculorum grandes, excrementa pleniora, mediocriter concocta, capilli recti, ſubflaui, caluitium haud facilè experiuntur, uerùm capita ipſorum calefacientibus, humectantibusque implentur, grauanturque. Vbi uerò humiditas, caliditasq; accreuerit, caput morbidum euadit, facileq; ex calidis & humectantibus noxam contrahit. eiuſmodi temperamento præditi, uigilare diu nequeunt, dormientes autem imaginibus, per inſomnia torquentur, oculi carigant, non exactos ſenſus obtinent. Frigida uerò ſimul & ſicca temperamenta cerebri, frigidum decoloremque caput efficiunt, oculorum uenæ non extant, à frigidis cauſis promptè offenduntur eoque inæquali ualetudine fruuntur, ſenſibus per adoleſcentiam exactis inculpatiſque, proceſſu temporis ſubitò contabeſcunt: ſummatim circa omnes capitis partes cito conſeneſcunt, capilli à natali die uix erumpunt, exorti non aluntur, ru feſcuntque humidum frigidumque temperamentum cerebri,

reddit

reddit soporósos, somnolentos, sensibus uitiosos excrementitios, frigori opportunos, capita habentes quæ facilè repleantur, destillationi, grauedini obnxios, non tamen hi caluitum experiuntur.

Ventriculi temperaturæ notæ. *Cap LXIIII.*

VEntriculi natura siccioris indiciũ est, si confestim eo donati sitiant, & modico sint contenti potu, largiore grauentur, fluctationes experiantur, uel id quod redundat in uentriculo supernatet, cibisque delectentur siccioribus. Humidiorem notant, si nulla sitis urget, & largior humor non molestat, cibiq; placent humidiores. Calidior natura uẽtriculi melius sanè concoquit, quã appetat, & dura potius, quæque difficulter possint immutari, calidis cibis, & potionibus oblectatur, neque à frigidis quicquã incommodi percipit, si modicè utatur. Frigidior, appetendo quidẽ ualet, concoquendo minus, præsertim si contumacia frigidaq; alimenta assumpserit, quæ facilè in eo acescunt, frigidis quidẽ gaudet, sed immoderatius assumptis promptè offenditur. At intemperies ex morbo contractæ, hac ratione ab insitis differunt, quòd contraria sibi, non similia appetant. Si igitur uenter probè concoctionem obit, temperatus: si non concoquit, intemperatus est. Item si nidorosos ædat ructus, immodicum etiam feruorẽ igneũ fatetur: si acidos, contrarium. Rursus si rebelles concoctioni cibos propè concoquat, immodicum: si pices concoquat, illos minus imbecillem. quod num ex humore quodam aliunde influente accidat, considerare oportet. Etenim pituitosi, acidum: biliosi nidrosum, graueolens, aliasq; extraneas qualitates ructant. Communiter autem utrisq; nausea superuenit. uerùm si uitiosi humores in concauo uentriculi spatio supernatent, uomitu reijciuntur. qui autem corpore uentriculi contenti, tunicis eius adhærescunt, frustra eũ ob inanem ad uomitũ nauseam conturbant.

Pulmonis notæ. *Cap. LXV.*

NOn modo uentriculus sitim uel adfert, uel arcet, ac frigidæ calidæq; potionis appetentiam facit, sed etiã quæ in thorace continentur uiscera, cor, pulmo, & iecur. Verùm qui ob horum caliditatem sitiunt, largius inspirant, expirantque longius, item sentiunt in thorace ardorem: non sicuti qui in uentriculo subter præcordia illum experiuntur.

† Quin

† Quinetiam ſi biberint,non ſtatim ſit ire deſinunt, ac frigida potio magis quàm calida admodum ſitim ipſorum reſtinguit: frigidus autem aer inſpitatus refocillat,quum nihil uentriculi uitio ſitibundos ſoletur Hac ratione qui è contrario affecti ſunt, à frigido inſpiratu ſenſibilem moleſtiã percipiunt, quòd maximum pulmonum frigiditatis indicium eſt, adeoq; pituitã ſcreatu & cũ tuſsi reijciunt. Sicci autem pulmones excrementis carent,& pituita,quemadmodũ humidi excremẽticij ſunt, & obſcuram raucamq; uocem efficiunt:ac recrementa ipſis interueniunt,ubi aut uehementius,aut acutius loqui ſtuduerint.

† Hæc uerba ita leguntur in uetuſto codice. καὶ μὲν δὴ καὶ πίνοντες, οὐκ,αὐτίκα παύονται,καὶ τὸ ψυχρὸν ὀλίγον ποτὸν ἵστησιν αὐτῶν μᾶλλον τὸ δίψος,ἤπερ τὸ πολὺ θερμὸν. Id eſt. Quinetiam ſi bibant non ſtatim ſitire deſinunt,ac frigidæ paucę potio magis quàm multæ calidæ ſitim ipſorum reſtinguit. Qui ſenſus huic loco magis conuenire uidetur.

Cordis notæ. *Cap. LXVI.*

Cordis calidioris notæ ſunt,reſpiratio magna, pulſus nelox & creber,itidem audacia, inſanaq; ferocitas: thorax ipſis hirſutus,præſertim pectora exiſtunt,ac præcordiorum regio his uicina: magna uerò ex parte totum quoque corpus calidum,niſi iecur ualide renitatur. Quinetiam thoracis latitudo calorem notat,niſi & hic cerebrum ualde reſiſtat. Porro cor frigidius,pulſus habet mediocribus minores, ac qui tale habent, ⟂ timidi natura ſunt & puſillanimes, negligentes pectore glabro. Cor ſiccius pulſus ędit duros, iram excitat nõ procliuem,ſed feram & quæ non facile queat placari, magna uerò ex parte,uniuerſum corpus reddit aridius,niſi iecur repugnet.Humidius cor teſtantur,pulſus molles,mores ad irẽ proni,ſed quæ facilè pacari poſſit,ac totũ corpus humidius,niſi iecur reſiſtat. Calidum & ſiccũ cor oſtendunt pulſus duri, magni ueloces,& crebri,item reſpiratio magna citata & frequens.hoc donati corde,maximè hirſutum pectus, nec non præcordia obtinent,impigri tractandis negotiis,furibundi,temerarii, moribus tyrannicis: etenim ad iram procliues,quæ non facilè conquieſcat. Si autem humiditas cum calore ſuperauerit, tales minus hirſuti ſunt, quàm commemorati, prompti autem functionibus obeundis, neque tamen fero animo, ſed ad iram

prono duntaxat existunt, pulsus in eis magni, molles, citati & crebri. Humidioris frigidiorisq; pulsus quidem molles, mores autem pusillanimes, timidi, & pigri: talium pectora pilis uacāt, ac nequaquam iram retinent diu, quemadmodum neq; ad eandem procliues sunt Frigidum & siccum cor pulsus duriores & exiguos efficit. huiusmodi corde donati minimè omnium iræ sunt obnoxij, sed ubi semel eam conceperint, diu retinent: pectora ipsorum omnium maximè pilis uacant.

† Auctor earum annotationum in Paul. Aeginetam quas Cratander formis expressit anno 1543. & Oroscius locū hūc peruerterunt. Ita enim legendum putant, ἄτολμοι καὶ ἀμεληταὶ cùm ex fide exemplaris uetustissimi artis paruo Galeni (ex qua totus hic locus desumptis est) quod Aldus sequutus est, legendum sit μελληταί. μελλητὴς.n. significat ὑπερθετικὸν, id est, cunctatorem. Et μέλλησις uel μελλησμὸς, id est cunctatio propria eorum est, qui cor frigidum habent ut scribit Gal. lib. 2. περὶ κράσεων. Quod autem Oroscius ex Oribasio legendū putat καὶ ἄτολμοι εἰσι καὶ ληθαργοὶ καὶ ἀμεληταὶ, æquè magnum uitium in ea scriptura. Nam pro ληθαργοὶ omnino legendum est ἀργοὶ, id est, pigri (Nam ληθαργὸς affectus est cerebri potius quàm signū, quo cognoscas cordis frigidā intemperiē) pro ἀμεληταὶ uerò legendum est μελληταὶ, ut iam ostendemus. Ferè.n. fit ut curiosi hi διορθωταὶ, παραδιορθωταὶ inueniantur.

Iocinoris temperaturæ notæ. *Cap. LXVII.*

IEcoris calidi notæ, uenarum latitudo, flauæ bilis copia, per ætatis autē uigorem, etiam atræ, sanguis calidior, eoque totum etiā corpus existit, nisi cor obstiterit, præcordia & uenter pilis obsita sunt. Frigidioris indiciū, uenæ angustæ, pituita copiosior, sanguis, totusq; corporis habitus frigidior, nisi à corde incalescat: præcordia & uenter pilis uacant. Siccius iecur testatur, sanguis crassior minusq; redundās, uenæ duriores, ac uniuersa corporis habitudo aridior Humidioris notę sunt, sanguis copiosus & humidus, uenæ molliores: sic etiam totum corpus, nisi cor restiterit. Calidi simul & sicci indicia sunt, præcordia maximè hirsuta, sanguis crassior simul & paucior, amara bilis copiosissima, ac in ætatis uigore, atra, uenarum latitudo duritiesque: pari modo & totum corpus calidum siccumque.

Siquidem

Siquidem calor à corde procedens, frigiditatem à iocinore prouenientem poteſt euincere, quemadmodum & frigiditas caliditatem, ſiccitatem uerò non poteſt cor humidius ad contrarium perducere. Conſtat autem quòd ſi in idẽ utriuſq; principij temperamenta concurrerint, totum omnino corpus, illorum ratione affici. At humidum ſimul & calidum iecur, minus q̃ calidam & ſiccum præcordia efficit hirſuta, plurimum uerò ſanguinis, uenas grandes, habitum humidum & calidum, niſi cor obſiſtat. Quod ſi utraque qualitas longius à naturæ modo receſſerit, morbis qui ex putredine uitioq; humorum habent originem, corripiuntur: idq; magis, ſi plurimum humiditas, parum calor increuerit, ac humoribus uitioſi fiunt. Cæterum humidius frigidusq; glabra habet præcordia, ſanguinem magis pituitoſum, nec non uenas anguſtas, totumq; corpus ſimiliter afficit, niſi cor ad contrarium deducat. Frigidum ſimul & ſiccum iecur corpus efficit, modico ſanguine, uenisque anguſtis, & frigidius, præcordia glabra, niſi & hic cor ſuperauerit.

Teſticulorum temperaturæ notę. Cap. LXVIII.

CAlida teſticulorũ temperatura, ad libidinem procliuis eſt, fœcunda, & maſculos procreat, parteis genitaleis celeriter hiſpidas efficit, ac uicinas etiam attingit. Frigida contrà. Humida, copioſo ac humecto ſemine abundat. Sicca pauci & craſſi ſeminis efficax eſt. Calida & ſicca temperies mediocriter craſſum ſemen progignit, eſtq; fœcundiſſima, ac celerrimè ad libidinem iam inde ab initio animal incitat. Tales itaq; teſticuli hiſpida ſtatim genitalia, eorumq; uicinam efficiunt, ſurſum, uſque ad umbilici regionẽ: infra, uſq; ad media femora. ac eiuſmodi temperamentũ abundè uenerẽ commouet, ſed celerrimè ſatiatur, & ſi cõpellas, offenditur. Porro ſi humiditas calori fuerit coniuncta, hiſpidos quidem minus tales reddit. copioſo autem ſemine magis abundant, nõ tamẽ magis q̃ alij appetunt, minus autẽ frequentiori concubitu læduntur: ſi autẽ utraq; & humidũ & calidum impenſe creuerint, non ſine noxa à uenere abſtinent At humidi frigidique temperamento teſticuli, uicinas parteis glabras reddunt, ac tarde concumbere incipiunt. neque ad actionem excitantur, † aquoſum, tenue, & inualidum ſemen, ac fœmine efficax proijciunt.

Siccum frigidumq; temperamentum, alia quidem similia prędicto, crassius autem semen & planè exiguum progignit.

† Scriptura uetus huius loci est, ὑδατώδες δὲ καὶ λεπτὸν αὐτοῖς τὸ σπέρμα καὶ ἄγονον ἐστὶ καὶ θηλύγονον, Semen ipsorum est aquosum, tenueq; ac infœcundum. quem locum ita legendum esse facilè ex arte parua Gal. atq; adeò ex re ipsa intelligi potest. Sed id erratum Oroscius prius emendauit.

Quæ prætermissa sunt. Cap. LXIX.

Singulæ corporis nostri partes peculiarem quãdam & temperaturam & uim sortitæ sunt: omnium uerò notas hoc loco exponere necessarium nõ esse duco, quum infinitæ propemodum sint, & nos compendium scribere proposuerimus. Porrò de iis egimus, quæ potissimum totum corpus consortij quadam lege afficiunt, de reliquis eadem ratione & uia considerare præcipimus, temperamenta ipsorum tũ ab excremẽtis, tum ex reliquis functionibus, tum iis quæ superueniunt dignoscentes. Tempestiuum igitur est, ut oratione conuersa, doceamus quomodo totius corporis intemperies corrigi debeat.

Quomodo calida intemperies corrigatur. Cap. LXX.

Qvum itaq; in calida intemperie bilis superet, si per inferiora descẽdit, notũ est omnibus, nullũ oportere negotium facessere: si ad superiorẽ uentriculum tendit, uomitu euacuare, qui post exercitationem ante cibum factam aquæ potu cietur. Vtilius autẽ exercitiũ ipsis est, quod non uelox ac ualidum est, sed remissius tenusq;. Nonnulli uehementer calidi nequaquam exercitationem requirũt, uerùm obambulatio balneumq; ipsis sufficit, iidem lauacris quoq; secundũ cibum oblectantur. Quibus adiuncta est siccitas, hi ratione uictus humectante indigent, ex cibis humectis, balneis, & exercitiorũ ualentium & multorum abstinentia. Quare per æstatem citius lauare, & à cibo rursus debent frigida hos potius iuuat. Venus autem siccis temperamentis maximè est inimica: cauẽda ipsis lassitudo, insolatus, sollicitudo, & uigiliæ. Humidæ & & calidæ natura intemperies in pueritia morbis patent rheumaticis, pletoricisq;, & præterea ijs qui putredini feruntur accepti. Itaque pluribus egent exercitiis, exacta in uentre concoctione

coctione excretioneq; per urinas. quapropter si etiã ante cibum bis térue lauent, utanturq; aquis natura calidis, magnum sentiunt præsidium. Porrò defluxionibus prospiciendum est, lauacris, multa exercitatione etiam ante cibum, urinę, aluiq; excretionibus. Nihil autem prohibet, etiam apophlegmatismis nonnunquam uti, & purgationibus, cibis boni succi, & uino quod urinam moueat,

Quomodo frigida intemperies emendetur. Cap. LXXI.

INter frigidas intẽperies, tres numerantur differentiæ, ex quibus sicca est deterrima quod enim processu tẽporis senescentibus obuenit, id statim ab initio hos affligit. Itaq; humectare eos & calefacere oportet, quod cõmodè fiet exercitijs mediocribus, cibo humido & calido, uini calidioris potu, somno pleniore, cura tamẽ adhibita, ut quæ in corpore recrementa quotidie procreantur, oĩa euacuẽtur. Cæterũ uenus oẽs sicciores, & præsertim qui præterea frigidi sunt, offendit: solis autẽ calidis humidisq; tuta. Porrò uitiosa quoq; frigida tẽperamẽta sunt quæ humiditatẽ habẽt cõiunctã, & hæc potissimũ rheumaticis corripiuntur morbis, prodest ipsis balneo abstinere, largius exerceri, uictus tenuior, unctiones mediocriter calidæ. Qui aũt frigidiores natura sunt mediocriter uerò sicci humidiq; tẽperamento, horũ calor suscitari firmariq; debet, ac in humiditatis siccitatisq; totius uict⁹ specie, media deligi debet.

Quomodo sicca intemperies in uentriculo, ueluti exemplo, deinde & aliæ corrigantur. Cap. LXXII.

INtemperies sicca, alia est, ubi solida similariũ partiũ substãtia reddita est siccior, quæ nihil in medicina spei habet, alia cũ substãtia, quæ ex humore cõcreto cõstat, est colliquata: tertia præter has cũ propria humiditas unde partes nutriũtur omnino est absumpta: quæ cõtinetur in oĩbus animalis partibus, roris modo eis inspersa, hanc igitur particulis sine nutrimento inserere, nulla ratione queas, ideoq; difficillima est omniũ eiusmodi affectuũ curatio. At quæ in exilibus arterijs uenisq; cõsistit siccitas, curationẽ recipit, si singulas similarium partiũ, propria humiditate, humectantis alimenti auxilio re-

pleas. Balneum igitur temperatum conuenit, in quo diutius uersari hominem expedit: inde statim lac exhibere asininum, quod recens mulctum fuerit, & pauxillum mellis tepidi adiectum habeat: postea conquiescere ad secundam usq; lauationem permittes, tum modicè fricabis simul & pinguiter, utiq; si lac quod sumpsit, iam omnino confecit, id quod tum ex ructu tum uentris mole licet conijcere. modicum uerò temporis inter primam & secũdam lauationem, interuallum erit, ut quatuor, aut quinq; æquinoctialium horarum spatium intersit, scilicet si tertio adhuc lauare paras: sin aliter, plurium. Quinetiam post unamquanq; lauationem, hominem, priusquam se uestiat, oleo perungemus: ac si quidem lactè oblectatur, post secundam quoq; lauationem id exhibebis: sin aliter, ptisanam diligenter incoctam, aut chondrum ptisanæ modo præparatum. hinc ubi rursus conquierit, ad tertiam reducendus est lauationem, aut ilico ad cœnam. Sit autem panis præparatus illi purus, & qui curiosè in furno sit coctus. obsonium quoque ex saxatilibus piscibus, aut ex albo iure asellus, & ut paucis alimenti summam complectar, concoctu sit facilè, nutriens, minimeq; glutinosum & excrementitium. potus, uinum aquosum & album, purum, & quod minimam, si diluitur, aquæ mistionem sustinet, oligophoron Græci nominant, modicæ astrictionis particeps: atq; hæc maximæ siccitatis curatio est. Modica uerò non tam exacto uictu indiget, & pleniorem cibum admittit. Proponatur autem & nnnc siccitas priori similis, copuleturq; ei frigiditas mediocris: in qua ad calefacientium materiam transeundum est: ac commemoratis modo adijciemus: in lactis quidem usu, mel copiosius: uinum autem minus aquosum priore dabimus. Quinetiam esculenta omnia calidiora, idq; non naturalibus modo ipsorum temperamẽtis, uerùm recentibus etiam qualitatibus, exhiberi debent. Nardino præterea unguento ungendus assidue uenter est, aut mastichino. At uerò si cum siccitatis intemperie multa sit frigiditas, primum ipsam difficillimam & uix emendabilem censeto: eisdem uerò utere, & melle per se discocto despumatoq;, uinũ autem eliges antiquius. Optimum sanè medicamentum talibus est, quo picatores assiduè utuntur. & illinere eo uentrem cõueniet, ac post auellere etiamnum calidum. Cæterum iuuat eos probè carnosus puellus una sic accubans, ut semper abdo-

men

men contingat. Iam uerò multæ ſiccitati moderata caliditas iuncta eſto. In eiuſmodi ſanè intemperie primum curationis modum ſeruabimus, ita ut mel prorſus nõ deguſtetur, uinum uerò exhibeatur quod minimè ſit uetuſtum. Porrò cibos tepidos, lactis modo offeremus, & uentriculũ oleo tum crudo tum melino perungemus. Verùm hos uehementer admodũ refrigerare periculoſum eſt, quandoquidẽ hæc affectio, febris quodammodo naturam, ubi calor ſuperarit, imitatur. Fingamus itaq; rurſus calidam intemperiem præpollere, huic autem adiunctam eſſe humiditatem talem, frigidæ aquæ potu curabimus, huc optimè facit uſus ciborum aſtringentium, ſed qui citra calorem ſint auſteri. Quum humida ſola intemperies eſt, ſiccantes cibi, ita ut non calefaciant, aut refrigerent ualidè, auxiliantur adhæc conſuetæ potionis penuria Si cum frigiditate humida urget intemperies, optima remedia ſunt, oĩa acria. miſceri autem his debent etiam quæ ſine manifeſto frigore aſtringunt. optima ſimul his eſt exigua potio, eaq; uini ualidè calfacientis. Hoc igitur modo intemperies qualitatum curantur. Quoniam uerò ſæpe in ipſo uentriculi ſinu contentus humor, interim autem in ipſas uentriculi tunicas abſorptus, intẽperiem procreat, non alienum eſt de his diſſerere. Prior itaque affectio ſi ſemel radices egerit, purgatione per uomitum facilè conquieſcit, ſi autem rurſus ex alia quapiam alijsúe particulis confluxerit, exactam requirit dignotionem, curatio uerò ſtatim ſubſequetur. Etenim uniuerſam eam parti affectæ oportet accommodare, cura adhibita, ijs quæ recipiunt, ne facilè quę confluunt, admittant. Fiet autem hoc aſtringentibus & ijs quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt: At uitioſos in uentriculi tunica humores mediocriter purgãtibus educemus, cuiuſmodi eſt aloe & ex ea confectum medicamentum amarum quod hiera picra dicitur. Verùm quibus lenta ſimul pituita uentriculo impacta eſt, ijs prius exhibenda ſunt quæcunque hanc diſſecent. deinde purgatio tentanda. Quòd ad uomitum ſunt idonei, ex ſumpta radicula uomant. Sin nec lentus humor ſit nec craſſus, utiq; abundè eſt à ptiſanæ cremore uomuiſſe, item à mulſa. proficit & abſynthii ſuccũ in mulſa bibere, reliquarum uerò partium intemperies haud abſimiliter curare oportet, ita ut humoribus idoneos effluxus inuenias. Nam ſi particula ſenſibilem, efflu-

xum non habeat,redundantem in ea uel saniem uel humores, quemadmodum si id quod continetur,spiritus sit flatulentus, euaporatu discutere ac uacuare conuenit.

De alimentorum facultatibus. Cap. LXXIII.

QVum de alimentorũ facultatibus sermo, pars sit operis quod de sanitate tuenda præcipit, proximum est ut iam dictis eum subnectamus, ubi prius quàm particulatim ipsa persequamur, paucula quædã prælibauerimus. Quippe alimentorũ uireis,si quid aliud,perceptas habere conuenit. Quæ igitur attenuandi uirtutem obtinent, meatus aperiunt,uiscosa adhærescentia abstergunt, crassa incidunt extenuantq;. Quod si diutius ea in cibo adhibeas, serosa biliosaq; contrahes recrementa,ac si uberius ingeras, sanguis atra bile uitiosus redditur. Quare cõtinuus ipsorũ usus præsertim biliosis temperamento uitari debet, conueniunt enim solis ijs, qui pituitam,humoremq; crudũ,lentum, & crassum collegerunt. Porrò quæ incrassandi uiribus cõstant, ualent is admodũ materiæ sunt,& si in uentriculo ac iocinore decenter fuerint concocta,boni succi sanguinem producunt, sed lienem & iecur obstruunt. Ex his alia sunt crassi duntaxat succi, ut lenticula: alia uiscosa,sicuti maluæ quibusdam utraq; contingunt,nẽpe ut & crassi sint succi,& glutinosa,ut testaceo tegmine prædita. Itaq; uictus extenuans ad sanitatẽ tuendam tutior quam qui incrassat,existit. Quũ uerò imbecillis sit materia nõ robur nec uireis corporibus suppeditat,ac oportet nonnũquam ualentis materiæ cibum, quũ inedia quædã pressit, mediocriter exhibere. præsertim uerò citra periculũ assumunt, qui se exercent,& quantũlibet dormiunt, omnes autẽ quibus ante cibũ exercitari nõ licet,crassi succi alimẽta euitabunt. Imò neq; in otio degentes eiusmodi cibos assument. Porrò quemadmodũ summum otiũ maximè ualetudini tuendæ obest,ita mediocris motus summũ adfert præsidiũ. Cæterũ cibi inter eos qui incrassant & attenuãt,medii,omniũ sunt laudatissimi,ut qui mediocrẽ substantia sanguinẽ procreent. Talis itaq; cibus corporibus nostris cõgruit:qui autẽ uitiosos humores gignit,noxius est,eoq; semper caueri debet. Iam & uaria ciborũ genera assumere,cautio est,præsertim si ex diuersis constent facultatibus.

ingesta enim concoctionem non,ut par est,sortiuntur.

De oleribus. Cap. LXXIIII.

LActuca manifesto & refrigerat & humectat,eoq; somnũ accersit.ut autem inter olera ualenter nutrit, ita boni succi sanguinis efficax est Intibum frigidi humidiq; tẽperamenti,sed minus quàm lactuca existit. Malua refrigerat quidẽ,sed non euidenter, magis autẽ humectat: unde etiam aluum subducit,idq; propter genuinam eius uiscositatẽ. Beta ui abstersoria uentrẽ subducit,eoq; stomachũ largius comesta erodit,iecoris lienisq; meatus aperit.Brassica bis cocta si edatur,aluũ cohibet: semel autem nõ tamen uehementer cocta, cũ oleo & garo,uel sale comesta,magis subducit, quemadmodùm succus ipsius etiã lenticulæ efficacius purgat. Hac magis adhuc marina brassica aluũ emollit: manifesto salsa,& subamara: idẽ præstat halimon,amphoris autẽ salsæ qualitatis particeps,aluum subducit,magis quàm brassica stomacho conducit,ceu astrictionis modicæ compos: lac & semen producit. Blitum & atriplex humida quidem & uentrem soluunt, sed parum alimenti præstant.Omnia spinosa ut scolymos, attractylis,eiusq; generis alia stomacho præter cinaram conducunt, quæ cùm dura euaserit,improbũ succũ procreat, quapropter optimum est,incoctam cum oleo,garo,& coriandro assumere: Apium,hipposelinum,sion,& smyrnium,omnia urinæ ciendę sunt,sed smyrnium aromaticum spirat,magis acre, urinæ ducendæ proficit,& mulieribus menseis cõmouet: apia suauiora sunt,ideoq; stomacho magis amica.Eruca calida est,& seminis efficax,ob quod libidinem & capitis dolorem,quã cephalæam dicunt,excitat. Nasturcium,ocimum,& sinapi, calida quidem & acria,sed maximè nasturciũ: concocta uerò difficilia, stomacho inimica,& uitiosi succi. Vrtica extenuat, uentrem subducit,modicè alit. Gingidion simile est scandici, astringentis & non parum amaræ qualitatis particeps.præterea stomacho cõgruit,ut etiam cibum fastidientibus cũ aceto assumptum,proficiat: parum uerò alimenti corpori ministrat. Porrò syluestria dicta olera maximè uitiosos gignunt humores. Capparis cibi cupiditatem proritat,iecocis lienisq; meatus aperit, pituitam subducit. Vtendum uerò ea est ante cibum alium, ex oxymelite aut oxelæo.

De

De asparagis. Cap. LXXV.

BLiti,lactucæ,atriplicis,maluæ & betæ, planta quidē humida est,asparagus autem siccus. Contra,raporum, sinapis,radiculæ,nastorcii,pyrethri,brassicę omniumque aliorum quæ calida sunt planta quidem sicca, asparagus autē humidus est. At à spinosis stirpibus palustris & hortensis, asparagi,item qui à bryonia decerpuntur, stomacho quidem utiles sunt,& urinam citant,sed inualidè alunt. At si probè coquantur,magis quàm ij qui ex oleribus sumuntur nutriunt. Consimili modo & chamędaphnes asparagus agit.

De ijs quæ radices esculentas habent. Cap. LXXVI.

NApus & rapa si bis coquātur,nihilo minus quàm reliquæ stirpes alūt,cōtinuè aūt assumpta,crassum succum procreant.Bulbi astringunt,abstergūt, cibi cupiditatē mouēt,stomachū cōfirmant,& uiscosos pectore humores eliciunt: bis incocti ualētius quidē nutriunt,sed nihil emolliunt, amara ipsorū qualitate sic abolita,prætetea semē genitale augent,libidinemq; excitāt,si largius utare.itē inflationes & tormina,pariūt. Quod si ex aceto cū garo & oleo edātur, suauissimi sunt,flatus nō generāt,ualēter alunt,cōcoctu faciles. Pastinacæ uerò,dauci & cari radices quidē minus q̃ rapa nutriunt, calidæ autē aromaticæq; manifestè sunt, & urinā cient:Si uerò immoderatius utatur aliquis uitiosos humores gignunt & ægrè cōcoquūtur cōi radicum ratione. Nōnulli syluestrē pastinacā daucū nominārt,efficaciore ad urinā ciendā uirtute præditū. Radicula quæ græcis raphanis dr̄ extenuādi calefaciēdiq; uireis obtinet.sumitur rectè ante cibū ex aceto & garo, alui ducendæ gratia: secundū cibum,nequaquam Cepa,alliū,porrum,& ampeloprasum acri uirtute donata,corpus calefaciūt, extenuāt,& crassos in eo humores incidunt, bis cocta,parum alunt: cruda,oīno nihil. Atqui alliū magis meatus reserat, humoresq; discutit. Sunt aūt porris acciora ampeloprasa, utpote syluestria. In totum oīa cruda olera,si edātur,peiores quàm cocta succos procreant,ac plus humoris excrementitii continēt. Verùm quæ cōdita,uel muria uel oxalme reponuntur,stomacho prosunt & appetētiā excitāt,crudos humores incidūt, sed ægrè cōcoquuntur:& si abutare, uitiosos succos gignunt.

De

De tuberibus & fungis. Cap. LXXVII.

TVber humorem de se reddit qualitatis expertē, sed frigidiorem & crassi succi. Fungi uerò frigidi pituitosi & mali succi sunt: in his ipsis minus nocētes boleti sunt, qualitatis expertes, si probè coquantur. Qui uero ammanitæ dicuntur, secundū ab his ordinē obtinēt: aliis fungis abstinendum, pleriq; siquidē ipsorum lethales: Ac ipsi boleti nisi exactius decocti edātur, periculi occasionem frequenter præbent.

De frumentaceis. Cap. LXXVIII.

EX iis quæ frumentacea nominantur, chondrus egregie nutrit, & glutinosos parit humores, uerùm elotus, prauus habetur, quoniā promptè crassescēs, cōcoctionis expers permanet. probatur magis cremor chondri, si totus probe ptisanæ modo fuerit decoctus. Alica in cæteris chōdro quidem respōdet: sed aluū magis astringit. Triticū, elixum sanè, cōcoctu difficile est, & inflationes creat: ubi uerò concoctionem expertum est, alimentum præbet ualentissimū. In panem autem coactum minus inflat, minusq́, ægrè concoquitur, utpote fermēti & salis particeps. Inter panes firmissimus est siligineus, deinde ex simila, tertius à quo cribro nihil excussum est, Græci syncomiston quasi dicas cōfusaneū appellāt. Sordidus panis minus quidem nutrit, sed magis per aluum deiicitur. Amylum parū alimenti pręstat, quemadmodū & panis elotus, Ordeū frigidæ facultatis est & abstersoriæ ptisanæ modo incoctum, humectat; torrefactū, quemadmodū in polentis fit, desiccat. Polenta per æstatem ante balneum cum aqua pota, siti medetur. Panis ordeaceus fragilior est, & parum nutrit. Maza difficilius concoquitur flatusq́; magis quàm panis ordeaceus gignit: melle autē adiecto aluū citat. Auena & calida est, & imbecillis materiæ. Milium & panicum refrigerant, siccant, pauxillum nutriunt, & aluū cohibēt. Omnino aūt milium panico est præstantius. Oryza uix concoquitur, parū nutrit, & uentrē retinet. Porrò ptisana in hunc modū coquitur: uni eius parti aquæ quindecim & olei momentum adiiciuntur, ubi ebulierint acetum quoq; addes. quum iam exactè cocta fuerit, sal tenuis superiniicitur, in quibusdā porrum & anethum ei miscēt. Cæterum auena chondrusq́; in ptisanæ modum decoquūtur.

De

De leguminibus. *Cap.* LXXIX.

EX leguminibus lenticula uitiosum succum,& melãcholicum perducit,imò etiam,præsertim bis cocta,aluũ cohibet.decoctũ uerò ipsius cum oleo & garo potum aluũ proritat.at quia inflationes mouet,satureia,uel pulegiũ admiscendum est.Fabæ leues sunt,inflant & abstergunt. Aegyptia autẽ faba humidior nostra est,& excrementicia. Pisum laxum quidẽ,non tamen adeò flatuosum est.Cicer inflat,abstergit,genitale semen auget,libidinẽ incitat,& calculos confringit: frictum,minus quidem inflat,sed ægrè concoquitur.Lupinũ concoctioni rebelle,haud facilè per aluũ trãsmittitur, crudi humoris efficax. Fœnugræcum si ante cibũ sumatur,calefacit,& aluũ mouet.Ochron & phaselũ macerata donec etiam radices succreuerint,ex garo ante cibũ sumpta,aluum subducunt,ac plus quàm fœnugræcũ alimẽti exhibẽt.At phaselũ & dolichon integra cũ siliquis uiridia comesta,excremẽtitia magis reddũtur.

De temporarijs fructibus. *Cap.* LXXX.

CVcurbita refrigerat humectatq;, & uentrem subducit, sed parum alit.Pepon totus uitiosi succi est,frigidus,humidus,& uomitioni dicatus: non coctus, bilem generat.semen eius urinam citat & calculos in renibus confringit, ac in totum,abstergit uehementer.Melopepon omnia quæ de pepone dicta sunt,inualidius efficit. Cucumer minus pepone frigidus,humidusq; est,sed acrius cit urinam, difficilis cõcoctu & uitiosi succi,etiam si concoctus fuerit.Summatim omnia poma refrigerant humectantq;, imbecilliter alunt, & uitiosum humorem progignunt.

De arborum fructibus. *Cap.* LXXXI.

FIcus & uuæ inter omnia poma principatum obtinent, ut quæ minus uitiosos humores generent,& magis nutrians. Inter hæc ipsa ficus probioris succi sunt, ualentiorisq; materiæ aluo,& urinæ ducendæ,renibus purgãdis, idoneæ,præsertim admodũ maturæ. Idem præstant caricę, quanquam inflationes & sanguinem non probum pariant: eoque frequentius usurpatæ, pediculor procreant. Vuæ, si non descendunt,non quidem concoquuntur, uerùm etiam crudum humorem generant: sin autem deijciantur, moderatiores sunt. Vuæ passæ alijs calidiores sunt, stomacho gratiores,

ualent

ualentius alunt,sed minus subducunt aluum. Mora quæ aliàs sycamina Græcè appellantur,impensè humectant, mediocriter refrigerant,ac ante alios cibos præsumpta, uentrē soluunt, non admodum ingrata stomacho,sed exigui alimenti. Ex cerasiis, dulciora quidem aluum subducunt, uerùm stomacho inimica: quibus inest astrictio minus quidem stomachum lædūt, sed non uentrem citant. Atque hæc ratio tum in uuis & moris, tum in aliis compluribus seruatur. In uniuersum, astringentia si prius ante alium cibum aut eduntur, aut bibuntur, aluum comprimunt. quibus autem ob imbecillitatem uenter non respondet, ij molliendi uirtute prædita, nempe olera aut pisces, aut id genus aliud præsument: deinde astringentia,quę dum ipsum firmant,deorsum propellunt,& ad excretionem incitant. Pini nucleus, qui & strobilus dicitur,boni quidem succi est crassique, & ad nutriendum ualens, non tamen ex facili concoquitur. Persica praui succi, acidique sunt, & facilè corrumpuntur. eoque primum exluberi debent, quod protinus deiiciantur,nullamque in uentriculo diutius immorata, corruptionem sentiant, præcocia, duracina & armenia, persicis præstant,neque enim acescunt,neque similiter corrumpuntur, ac sunt etiam gustu gratiora. Malorum, dulcia sanè aliis calidiora sunt,& facilè in corpus distribuuntur, præcipuè uel assa, uel elixa: acida, magis refrigerant, & humores uentriculo impactos incidunt: austera stomachum firmant, & uentrem reprimunt, atque his magis cotonea. Idem præstant pira grandia maturaque, præterea etiam ualentius nutriunt. Mala punica frigefaciunt, & parum alimenti præbent. Mespila sorbaque uehementius astringunt,eoque aluo fusæ accommodantur. Palmulæ, nisi admodum sint pingues, stomacho prosunt, uentrem retinent,crassos, glutinososq; humores gignunt,capiti faciunt dolores. Ex oliuis, druppæ stomacho aduersantur, crassi humoris efficaces: muria conditæ, & colymbades, si ante cibum sumantur,appetentiam faciunt,& aluum subducunt, ac magis quæ ex aceto & oxymelite præparantur. Inter nuces, iuglans, auellana minus nutrit, stomacho gratior. Nux uiridis humidior est, & uentrem citat: arida, si ubi in aqua commaduerit membrana ipsius interior adimatur, consimilem uiridi potestatē obtinent. Amygdala incidendi extenuandique uiribus pollent, ideoq; uiscera & thoracem expurgant;

idque

idque efficacius amara. Similirer & pistacia, uerùm iecur efficacius obstructione liberant. Damascena ante cibum sumpta & cruda,& in mulsa elixa uentrē soluunt. Syrica ægrè coquūtur,stamacho noxia,modicique alimenti. Siliquæ ægre conficiuntur,aluum cohibent,& humores creant uitiosos. Sycomora manifestò & frigefaciunt & humectant. Citrei mali pars exterior acris & concoctioni rebellis est:caro ualenter alit,& ipsa ad concoquendum contumax: interior pars siue acida, siue aquosa fuerit,abundè refrigerat. Glandes non minus quā frumentacea alunt,sed concoctu difficiles,crassi succi,& tardè permeant. Castaneæ omni ex parte his præcellunt.

De animalibus, & primo de uolatilibus. Cap. LXXXII.

ANimalia quæ uolatu nituntur, minus quidem quàm quæ pedibus fidunt,& præcipuè quàm sues, alunt, sed promptius concoquuntur, magisq; perdix, attagena, pullus columbinus, gallina & phasianus. At turdi, merulæ, & exigui passeres,inter quos sunt etiam à turribus ubi nidificant pyrgitæ appellati,durius alimentum prestant,atque his magis adhuc,turtur,palumbus,& anas:sed multo durius,concoctu difficilius,magisque fibrosum pauo exhibet.Anserum uerò & struthiocameli caro excrementicia, ægrius quàm omnia commemorata concoquitur,si alæ excipiantur,quæ non minus quàm aliarū auium probi succi existunt.Porrò gruum caro fibrosum durumq; præbet alimentū. In totum iuniora ueteribus humidiora sunt,promptius concoctioni parent,ualentiorem cibum præstant, atque per aluum facilè descendunt. Similiter elixa ab assis,& in sartagine frixis differunt. Iam quæ in siccis locis & montosis proueniunt, citius concoquuntur, minusque exmenticia sunt,quàm quæ in paludibus nutriuntur:

De ouis. Cap. LXXXIII.

OVa gallinarum,phasianorumq; omnibus præstant. Anserum & struthiocamelorū praua habentur.Ex omnibus autē recentia ueteribus multo sunt præstantiora, ac tremula plus alimenti habent:sorbilia magis descendunt,ac fauciū asperitates læuigant. Reliqua omnia ad concoquendū, rebellia,tardè transeunt,& succum gignunt crassiorem,præter ea quæ pnicta dicuntur, hæc autē fiunt si cruda immergantur

in

in aquam calidam cum garo,uino,& oleo,& in uase mediocri ter coagulentur. Huiusmodi enim coqui facilia & boni succi habentur. Omnia uerò quæ sartagine frigũtur deteriora sunt.

De pedestribus animalibus. Cap. LXXXIIII.

INter animalium quæ pedibus fidunt, carnes, suilla maius quàm alij cibi alimentum præbet, eò quòd gustu & odore familiaritatem cum humanis corporibus sortita est, ut non nulli qui imprudenter humanas carnes gustarunt, cognouerunt. Alimentum uerò quod ex illis contrahitur,uiscosum est, & non facilè in memoria potest distrahi. Ouilla excrementicia prauique succi est. Caprilla acris est malumq; succum efficit. Deterrima hircina,siue succi bonitatẽ, siue concoctionem respicias. Bubula melancholicum humorem facit. Leporina crassi succi est, sed minus quam ouilla & bubula. Ceruina dura est,& concoctioni rebellis. In totũ, iuniora uetustis humidiora,molliora q;, & ad concoctionẽ faciliora sunt. Hoc modo etiam castrata non castratis,bene habita macris præstant.

De partibus animalium & sanguine. Cap. LXXXV.

SVmmæ corporis particulæ neruosæ sunt,citra pinguedinem,& excarnes, eoq; glutinosæ, exigui alimenti, ac ad aluum mouendã efficaces, si excipias quæ uolatu nituntur, ob nimiã siccitatem. Rostra & aures cartilaginosæ, & ad concoctionẽ sunt pertinaces. Lingua,est fungosa laxá ve,exanguis: parũ alimẽti habet. Glandulæ suaues sunt,& friabiles, sed mammarũ,præcipuè scropharũ, quum lacte scatent, dulciores habentur,hæ autẽ non minus quàm carnes alunt. Renes & testiculi gustu insuaues & concoqui difficiles. At saginatorũ gallinaceorum testiculi & suaues sunt, & probum corpori alimentum præstant:quemadmodum taurorum,hircorum,& arietum concoctioni resistunt,& uitiosos creant humores. Cerebrum pituitosum,crassi,uitiosiq; succi,lentè transit, concoctioni aduersatur,stomachum lædit,& nauseam excitat:si autem probè coquatur,plurimum exhibet alimenti. Medulla pinguis,& cerebro suauior est, in cæteris ei respondet. Pinguedo & adeps pauci alimenti sunt, & stomacho nocent. Cor & iecur crassi succi,ægrè concoquuntur,& lentè transeunt. At suillum iecur

alijs

aliis præstat. Lien tum uitiosi succi est, tum melancholicum hũmorem efficit. Pulmo facilius quidẽ, utpote fungosus, concoquitur, sed leuiorẽ cibum præbet, pituitæ generandæ efficax. Ventriculus, uulua, intestinaq;, dura, concoctioni aduersantur, pituitæ efficacia. Summatim fera animalia siccius, q̃ domestica alimentũ exhibent, minusq; excrementiciũ. Sanguis quilibet, uix concoquitur, præsertim crassus, & melancholicus, qualis nimirũ est bubulus. Leporinus ut pote suauissimus cõmendatur. Ac multi ipsum cum iecore solent incoquere, quidam uero, & cum aliis uisceribus. nonnulli & iuuenis porci sanguinẽ edũt. Caprillũ uerò nonnullos comedisse, etiam Homerus testatur.

De lacte. Cap. LXXXVI.

LAc coctum probè nutrit, gingiuis autem & dentibus nocet. quapropter ubi assũptum est, primum mulsa, deinde de uino astringenti os colluere oportet. Item caput tentat, præcordia, uentremque inflat, calculos in renibus gignit. Ac humidius, minus quidem alimenti præbet, sed magis aluum proritat: crassius autem è contrario, magis alit minus descendit. At caprillum lac, mediocre consistentia est, sicut ouillum, crassius: & quod statim à partu redditur tenuius est, procedente tempore crassius, deteriusque efficitur.

De lactis potione. Cap. LXXXVII.

QVi lac potare uoluerit, ab aliis abstinere cibis debet, donec concoctũ fuerit, & inferius descenderit. Satius itaq; est manè recens mulctũ bibere, ac post id nihil assũmere, nec non labores nimios deuitare, ut quod laborantibus necessario acescat, sed lentè obambulare satius est, & interea uigiles conquiescere: hoc. n. pacto quamprimum per aluum descendit. Vbi deiectum fuerit, aliud bibendũ est: ac si hoc quoque descendat, aliud. Initio itaq; purgat utiliter, non quidem copiosum ex reliqua corporis mole, sed quæ in uentre cõtinentur: mox, uenas ingreditur, ac optimè nutrit, atq; non amplius deiicitur. Porrò in biliosis fluxionibus, & quum syntexes, hoc est colliquamenta corporis ad uentrẽ concurrunt, coctum lac exhiberi debet. Coquetur autẽ primum lentè paulatimque ut pars descendat, pars consumatur, deinde magis, ac magis incoquetur, cura adhibita, ne aduratur, aut in caseum coalescat. quod optimè fiet, si leniter ipsum coquamus, & agitando id

quod

quod recesserit undiq; abradamus. Agitabitur autem ferula le ui & tenui:& si quid oris ollæ inferuescat, hoc quoque spongia adimere oportet, id.n.subinde etiã reliquũ lac corrumpit. Eo igitur modo quo dixi, lac coquẽdum est, usq; dum æquabiliter crassius dulciusq; crudo euaserit. Quod in eo tenue est & sero sum, calculis marinis ignitis in id demissis, ebibitũ cõsumiturq;. Atq; hoc alui fluxionibus, præsertim biliosis est accõmodatum.

De lacte scissili. *Cap. LXXXVIII.*

SErosa lactis portio à caseo discernitur, si uehementius ad ignem largiorem citra fumum excoquatur, deinde colo, aut panniculo exactè traijciatur. Porrò miscetur sero mel lis momentum, aut oxymelitis, aliorúmve, daturq; subducendi uentris gratia, ætate quidem florentibus ad duos sextarios: iunioribus, non minus sextarios. Quod uerò marinis calculis ignitis aut ferro candenti demisso lac incrassatum est, intestinorum torminibus & alui profluuijs recte exhibetur.

De caseo. *Cap. LXXXIX.*

OMnis casus acris est, sitim facit, ægre concoquitur, uitiosos succos, calculosque generat. Laudatior est recens, laxus, mollis, suauis, & modici salis particeps: qui secus habet, pessimus est.

De piscibus. *Cap. XC.*

OMnes pisces frigidioris, humidiorisque temperamenti esse, nulli non constat. Omnium uerò optimi sunt. saxatiles, ad concoquendum prompti, boniq; succi, mo dice humectant, ubi non duram carnem occupauerint. Verùm ex non saxatilibus, pelagij, multum ab ij uariant, qui in limo nutriuntur, uel in fluui ostio, sed omnium deterrimi qui uel in stagnis uel mari stagnante uiuunt. Particulatim uerò capito, si pelagius fuerit, mediocriter suauis est, minus concoctioni rebellis, & boni succi, sanguinem uerò gignit tenuiorem imbecil lioremq;. similia & lupus præstat. Mullus qui & ipse pelagius est, alijs piscibus durior est, fragilis, concoctu facilis, ualidæ ad alendum materiæ, suauis & pinguedinis expers.

De testaceis. *Cap. XCI.*

GEneratim pisces qui testa conteguntur, Græci uocant ostracoderma, salsum crudumque humorem producunt.

Ex his ostrea mollissimam carnem obtinent & facilius descen dunt. Chamæ uerò, purpuræ, ungues, spõdyli, buccina, cochleæ, atque huiusmodi alia dura. Ac quæ molli testa integuntur, ma lacostrata græcis nominantur, nempe gammari, paguri, cancri, locustæ, & squillæ, concoctioni repugnant, sed alimentum præ bent & uentrem comprimunt, si in aqua dulci sæpius deco- quantur. Omnibus uerò crustatis inest succus, aluo subducen- dæ utilis, eoque etiam terrestribus cochleis. Ac quum hæc du- ram carnem, concoctu difficilem, ualentis materiæ & succis ui tiosam sortiantur, nonnulli ius ipsorum cum oleo & garo con ditum, ad aluum subducendam adhibent. Echini modice frige faciunt; exigui alimenti, & urinæ ciendæ efficaces.

De mollibus, quæ malatia dicuntur. Cap. XCII.

MOlles cute pisces, utpote polypi, & sepiæ, loligines, du- ra carne & concoqui difficiles sunt, præcipue polypi, salsum humorem modicum obtinent: concocti autem non parum alimenti corpori exhibent.

De cartilagineis. Cap. XCIII.

CArtilagineorum, quæ selache Græci dicunt, torpedines, pastinacæ, mollem suauemq; carnem occupant, quæ ce leriter descendit, facile cõcoquitur, & probe alit. Raiæ, leuiraiæ, squatinæ, atq; eius generis reliqua, duriora sunt, con- coctioni renitũtur, & ualẽtius nutriũt In summa, quibus dura caro est, & ægre concoquuntur, & plenius alunt: ubi uerò con- cocta fuerint, copiosum solidumq; alimentum præbent.

De cetaceis. Cap. XCIIII.

CEtacea, utpote balneæ, uituli marini, libellæ, delphini, & prægrãdes thynni, durã, cõcoctu difficilẽ & crassi suc ci carnẽ habent. Sale cõdita eiusmodi moderatiora effi ciuntur, iã qui ex alijs piscibus humidiores habẽtur & magis ex crementicij, ad conditurã magis sunt accõmodi. Talis autẽ in condituris est differentia, qualis & piscium, unde conficiuntur.

De uini uiribus. Cap. XCV.

QVi sanitatis tuẽdæ curã susceperit, eũ quoq; uini facul tates cognitas, habere expedit. In uniuersum itaq; ui num omne nutrit, uerum rubens & crassum, magis: boni

boni autem ſucci non eſt efficax. Item dulce & ipſum quidem impenſe nutrit,ſed ſtomacho nocet. Auſterũ ſtomacho quidẽ amicum eſt,uerũ ægrè in corpus diſtribuitur,leuiusq; alit: hoc autẽ minus, album. Præſtantiſſimũ eſt colore fuluum. Porro uetuſtius nouo magis & calefacit & deſiccat.hę igitur uini ſunt facultates ueluti ſummatim expoſitæ. Cæterum uinum calorem genuinum refocillat, unde concoctio melior, & ſanguis probus euadit,cibum per omnia corporis membra,ut quod facile penetret, deducit. Quamobrem ex morbo emaciatos reficit,corpusq; ipſorum auget. Etenim cibi cupiditatem facit, pituitam extenuat,bile per urinam educit,& bonũ colorẽ conciliat,animo læticiam,uoluptatemq; parit,& robur adijcit.Harum itaq; commoditatũ moderata uini potio, immoderata uerò contrariorũ occaſionem præbet,eoq; temulenti, animo turbantur deſipiunt, & graui ſomno quæ cataphora dicitur premuntur qua de cauſa immodica uini potio diligenter uitanda eſt, quanquàm longiore tẽporis ſpacio interpoſito liberaliter bibere conducat.ita namq; urina largius & ſudores promouentur. Vincit autem mox uomere,aſſumpta prius mulſa.quò ne palulum quidem ab eo noxæ percipiatur Qui igitur potationi indulgebit,alio cibo non admodum repleri debet,ſed inter potandum braſſicam elixã eſſe,& bellaria,præſertim amygdala aſſumerè,ut quæ capitis dolores leuent,& uomentibus nihil adferant moleſtiæ. Præſtaret autem abſinthij dilutum ante potionem bibere,ut quod omnium maximè crapulæ diſcutiendæ ſit efficax. At ſi quis roſionem à uino ſentiat, frigidam bibet: inſequenti die, abſinthij rurſus dilutum, obambulatione itidem,frictionibus,balneo, & exiguo cibo reficietur,

De melle & mulſa. *Cap. XCVI.*

MEL coctum ualentius nutrit,quàm ſubducat aluum: non coctum,è contrario,ac frigidis humidisq; temperaturis conducit: calidis,in bilem uertitur. Mulſa uerò non admodum bilioſis utilis eſt,ut quæ in bilem degeneret. Itaq; in eiuſmodi naturis dilutior mulſa recte dabitur: ijs qui uiſcera habent affectibus opportuna, incõmoda eſt. Cæterum hoc modo præparari mulſa debet. Octupla aquæ portio melli admiſcetur, incoquiturque donec ſpumare deſinat. ſpumam uerò continenter ab ea tollere, ſimul atque orta eſt oportet.

De somno. Cap. XCVII.

POstea quàm omnia quæ ad uictus rationem spectant, sumus executi, superest ut de somno, eo quòd omnium postremus magna ex parte inititur, dissēramus. Itaq; somnus uirium animalium (ut ita dicam) requies est, utili humiditate cerebrum madefaciente prouenicns. Qui si recte ineatur, multa præstat commoda, cibum elaborat, humores excoquit, dolorem lenit, lassitudinem solatur, intenta laxat, animi uerò ægritudines obliterat, rationem uitiatam corrigit. Porrò tempus somni optimum est à cibo. sed diurnus haud omnibus est idoneus. Tempus enim quo obdormiscunt ad absolutam ciborum concoctionem non sufficit. interrupta enim ante horam suam concoctione, à meridie resurgentes, subinde acidos ructus ædunt, & flatibus replentur. Nonnulli uerò fluctuatione uentris infestantur, nisi uel ex consuetudine, uel sufficienti somno usi, eiusmodi mala effugiant. Cæterum optimus somnus est nocturnus, quoniam nox naturali humiditate, silentioque animum in somnum deducens, absolutam molitur concoctionem. Item post somnum nocturnum plurima parte ad excretionem recrementorũ instigamur. Terminus autem somni esse debet perfecta cibornm concoctio, quæ tum ructibus, tum uentris contractione deprehenditur, secundum quam uigilantia non inutilis, ut quæ recrementorum ex concoctione deiectionem moliatur.

De uigilijs. Cap. XCVIII.

VIgilias quæ laborãtes iam affligunt, ex dolore, aut febri, aut acutiore quodam casu oboriẽtes, secundo libro de febribus persequemur. quæ autẽ sanos infestant, hoc loco nobis exponendæ sunt. Si igitur aliquis ob mœrorẽ, aut curã, aut quandã animi ægritudinem uigilauerit, primũ id quod molestat, quatenus licet protinus amputabimus, deinde suauium sonorum auditu mens à sollicitudinibus abducẽda est, id quod nonnulli leni aquæ murmure machinantur. qui.n.sic permulcentur somno facilè capiuntur. Præterea balneis præsertimq; uespertinis quum bene concoxerint utentur, ciboque humectanti utpote lactuca & id genus alijs. nonnunquam nigri papaueris folia uiridia obsonijs admiscebunt. Piscibus ad concoctionẽ promptis, uino largiore tenui & nõ uetusto recreari debent.

ent. Dormituri rosaceo caput perungent, aut oleo in quo papaueris capita, aut mandragora sint incocta. item anethinum non uetus somnũ accersit. Noui autem qui post lassitudinem quiete subitò succedente, somno caperetur. Adhæc uenus moderata idipsum præstat. Alii caput aut pedes refrigerantes, facilè somno corripiuntur. At si ex cibi copia uitióue stomacho grauato uigilauerint (nam hoc etiam accidere nouimus) quẽadmodum rursus alii præter consuetudinem inedia pressi, aut modico cibo sumpto, uigiliis sunt infestari, cõsiderare id, ac causam succidere, oportet.

De sopore uehementi quæ cataphora græcis appellatur. Cap. XCIX.

AT si è contrario alti uehementesq; somni, quæ cataphora dicitur, urgeant, ab assiduis lauacris & refrigerãte unctione abstinebimus, medicamentis pituitam per os elicientibus utemur, atq; in totum ad calidiorem uictus rationẽ, sicciorem imbecilliorem q; ipsos traducemus, quandoquidem huiusmodi affectio à frigidiore, ut plurimum & humidiore materia cerebrum imbuente, accidit.

Dioclis Epistola ad ualetudinem tuendam conscripta. Cap. C.

DIOCLES ANTIGONO REGI.

QVoniam tibi omnium regũ literatissimo esse contigit, & multum iam ætate prouecto, oĩs philosophiæ disciplinarumq; mathematicarũ peritia excellere, existimaui eã philosophiæ partẽ quæ ualetudinis tuendæ præcepta tradit, haud alienã à regia maiestate fore: eoq; tibi perscripsi, unde morbi hominibus oriãtur, & quibus signis præcedentibus, quomodoq; ipsis succurrere cõueniat. Quẽadmodũ enim in cœlo nunquam tempestas ingruit, quam non indicia quædã præcedant, quibus nautæ cæteriq; probe periti homines certiores reddãtur, ita humanã naturã nullus inuadit morbus, quem nõ signũ aliquod denuntiarit. Tu itaq; si ijs quæ à nobis dicentur, animum attendas, exactã illorũ cognitionem indipisceris. Hominis corpus in quatuor parteis diducimus, caput scilicet, thoracẽ, uentrẽ & uesicam. Igitur ubi caput morbo cõflictaturũ est, hæ plurimi notæ solent præcedere, uertigo

capitis dolor, ſuperciliorum grauitas: aures ſonant, tempora ſaliunt, oculi mane illachrymãt, caligantq́;, nares oppletæ odorem nõ ſentiunt, dentiũ gingiuæ attolluntur. Quũ ergo ex his aliquod accidit, caput purgari oportet, nullo quidẽ medicamẽto, ſed uel hyſſopi uel origani ſummitatibus tritis, quæ in ollula cum muſto, aut ſapæ heminæ dimidio deferbuerint, atq; hoc abſorbens ieiunus os colluet, & gargarizando humores ex alto deducet, eaq́; capitis affectuum curatione, nulla leuior eſt alia. Optimè facit etiam ſi ſinapi, mulſa calida dilutũ, ieiunus abſorbens gargarizet, pituitamq́; ex capite eliciat. Cæterum caput operimentis prius calefacere oportet, quo pituita liquefacta, prõptè effluxioni pareat. Siquis hæc ſigna neglexerit, huiuſmodi ægritudines ſolet experiri, lippitudinem, glaucomata, aurium uomicas ac eruptiones, in ceruice ſtrumas, cerebri cariem quem σφακελὸν græci uocant, grauedinem, anginam nyctilopa, teredines, uuam, capillorum defluxus, capitis ulcera, & dentium dolorem. Quum autem à thorace morbus naſcetur, totũ corpus incipit ſudare, thoraxq́;, lingua fit craſſior, ſputum ſalſum, aut amarum, aut bilioſum exiſtit, dolor coſtas, aut ſcapulas ſine occaſione inu[illegible], oſcitatio frequẽs, uigiliæ, ſuffocatio, ſitis ex ſomno, animus triſtior: pectus frigidum, brachia & manus tremiſcunt. Succurrendum eſt prudenter hoc modo, uomitus quàmoptime fieri poteſt, poſt cœnam ſine repletione, ſineq́; medicamento citari debet: utiles ſunt & uomitiones ante cibum, quas Græci ſyrmaiſmos appellãt. Oportet autem eum qui ſic uomet, radiculas tenueis præſumere, naſturtium, erucam, ſinapi, & portulacã, mox aqua tepida ſuperbibita, uomere. At ſi huiuſmodi indicia contemnantur, hi morbi ſolent obuenire, pleuritis, peripneumonia, melancholia, febres acutæ, phrenitis, lethargus, febris ardens cum ſingultu: Quod ſi à uentre morbus orietur, hæc erunt ſigna, uẽter prius cruciatur, turbaturq́;, cibus & potio amara uidentur, genua grauantur: lumbi nequeũt: flecti, totumq́; corpus etiam ſine occaſione laborat, crura torpent, febriculæ exiguæ affligunt. His itaq; cognitis, uentrem prius emollire oportet, non medicamentis, ſed uictu. Tutius enim eſt uti ijs quibus nullus error committi poteſt, utpote betis mulſæ incoctis, allijs elixis, maluis, lapatho, mercuriali herba, & ex melle confectionibus. Omnia ſiquidem aluo ſubducendæ ſunt. Si quod è ſignis intendatur,

tur, cnici succum omnibus decoctis admiscere oportet, ut quæ suauiora & sine periculo sint. Iam & læuis brassica in aqua largiore cocta, eiusq; succus ad heminas quatuor potus cum melle & sale, utilis est: uel ciceris, aut erui decocti aquam eodem modo ieiunus utiliter bibet. Qui nullam eiusmodi signorum rationem habent, ij his morbis tentari solent, alui profluuio, intestinorum tormin bus, eorumq; læuitate, ilio, coxendice, febre tertiana, podagra, apopplexia, hæmorrhoidibus, morbo articulari. A uesica qui nascuntur morbi, hæc dabunt signa: pleni ex cibo modico esse uidentur, inflationes uentris urgent, ructus, pallor totius corporis, somni graues, urina liuida & uix erumpens, naturalia tument. Quum itaq; huiusmodi notæ apparuerint, odoratis urinam cientibus tutissimè occurrere malo oportet. Itaque fœniculi apiiq; radices, uino albo odorato madefacito, atq; huius diluti cyathos duos, mane ieiuno singulis diebus propinabis cum aqua dauci, smyrnii, helenij, quodcunq; horum habuerit, nam omnia proficiunt: adhæc aqua ciceris macerati cum uino idem efficit. Qui hæc signa negligũt, hos morbos expectent, aquam intercutem, lienem magnum, iecoris dolores, calculos, renum cruciatus urinæ stillicidiũ & uentris tumorem. In omnibus huiusmodi indiciis infantes sanè leuiori, adultos, acriore curatione tractabimus. Cæterum anni solstitia in quibus hæc solent ingruere silentio prætermittenda non sunt, sed quæ in singulis alimenta conueniant, paucis exequemur, auspicati ab hyemali.

Solstitium hyemale.

SOlstitium itaq; hyemale usq; ad uernum æquinoctium auget in hominibus destillationes humiditatesq; ac ꝓpterea calidioribus uti cibis, parciore potu, sed meraciore, atq; ex origano bibere oportet, necnon ueneri indulgere. Numerantur dies ad æquinoctium, nonaginta.

Aequinoctium uernum.

HOc tempore pituita in hominibus crescit, & dulcis sanies sanguinis, usq; ad uergiliarum ortum, eoq; tunc maximè succosa acriaq; assumi debent, corpus exerceri, & uenus. Sunt autem ad usq; uergiliarum ortum dies sex & quadraginta.

Vergiliarum exortus.

HOc tempore bilis amara augetur, amaraq; sanies, usq; ad æstiuum solstitium, dulcia omnia tunc quæ aluũ moueãt, conueniunt, uenus quàm parcissimè exercenda, hinc ad solstitium æstiuum dies quinq; & quadraginta existunt.

Solstitium æstiuum.

HOc anni tempus atram bilem ad usq; æquinoctium autũnale promouet, quapropter aqua frigida atq; odoratis omnibus utendum est: uenus perniciosa: aut innocentius saltem quæ de ea præscripsimus adhibeto. Porrò sunt ad æquinoctiũ autumnale, dies tres & nonaginta.

Aequinoctium autumnale.

HAec anni pars pituitæ copiam generat, tenuesq; defluxiones, donec uergiliæ occidant. Conuenit igitur tunc humores ex capite elicere, atq; acerrima, maximeq; succosa assumere, uomitum rarissimè citare, exerceri, atq; concubitũ uitare. Numerantur ad uergiliarum occasum dies sex & quadraginta.

Vergiliarum occasus.

HOc tempore pituita ad usq; solstitium hyemale in hominibus redundat, quam ob rem acerbissima quæq;, uinum suauissimum, assumere oportet, pinguibusq; uti & exercitari. Sũt autem ad solstitium hyemale dies quinq; & quadraginta.

FINIS LIBRI PRIMI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER SECVNDVS, DE FEBRIBVS.

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

CAPVT I.

ABSOLVTIS de ualetudine tuenda præceptis, exequi aggrediemur, quomodo eos, qui morbis iam cõflictãtur, restituamus, à similaribus utpote simplicioribus morbis exorsi, quales nimirum sunt, quos febriles appellant. Rursus igitur nos Oribasij cõpendio, qđ ex Galeni sanè potissimũ, & aliorum præterea complurium cõmentariis est excerptũ, utentes paucula quoq; ab illis omissa adiungemus.

Quot & quæ principalia in morbis potissimum febrilibus perquirenda. *Cap. II.*

PRimũ quidẽ perquirere cõuenit, morbus salutémne ꝓmittat, an mortẽ minet̃ & si polliceat̃ salutẽ, utrũ acutus sit, an lõgus. Hæc sanè ĩ aliis quoq; magnis affectibus cõmodè quærunt̃. Tertiũ quoq;, nũquid una uice crisim experturus, qđ febrib⁹ potissimũ peculiare est, an particulatim soluet̃.

Ex Galeni commentarijs, quale morbi principium dicamus. *Cap. III.*

NEq; enim capitis dolores & febris idẽ existunt, quẽadmodum neq; uigilia, & cibi fastidiũ totiusq; corporis grauitas, aut sensus lassitudinis: uerùm unũquodq; harum

rum licet à febri sit diuersum, ipsam tamen denuntiat. porrò febris inuadens, præsertim acuta, neq; nos potest, neq; imperitum aliquem latere. Sed finge, si placet, etiam latere, miraculum tamen iudicauerim, si hora amplius ægrum subter fugerit. Quamobrem illud tempus morbi esse principiū dicemus, quo manifestò febricitare incipientes decumbant.

Vnde cognoscendum, morbusúe sit sanabilis, an perniciosus. Cap. IIII.

LEthales notæ sunt, facies cadauerosa, nares acutæ, oculi cōcaui, reliquaq; ab Hippocrate cōmemorata: si hęc neq; ex uigilia, neq; euacuatione, neq; inedia acciderint. Itē in ꝓpinquo mors est, si ægri lumē refugiūt & illachrymant, nō ex quadā à foris accidēte causa, neq; tn̄ oculis peculiari uitio obnoxiis. Adhæc si alter ex his minor appareat: quęque in ijs alba esse debēt, rubescāt, aut liueāt, aut nigricēt. Aut si pituita ipsis inhærescat, perq; somnū alba oculorū appareāt palpebris extrorsum nō cōmissis, nisi ea larga uacuatio expresserit, aut ex cōsuetudine ipsis hoc acciderit. Iā illa mortis sunt indicia, dētibus stridere, aut desipere, aut in ueste floccos legere, aut festucas carpere. Attendēdumq;, est ad in cubitū: nā si ęger supinus cubat, & ueluti resolutus, uel si etiā deorsum à lecto ad pedes delabat̄, extremā imbecillitatē fatetur. Multo adhuc peius est, frigidū spiritum ex naribus, & ore elidere: itē pulsus languidus creberq;, & deficiēs: item si æger ad animi deliquium sudore digeratur, perniciem præsagit. Si igitur omnia, quæ retulimus indicia, aut plura ex his appareant, aut etiā paucіora, sed ualida, nullumq; salutis argumentū affulserit, periculum mortis ineuitabile signat Cōtra spirandi facilitas, pulsus uegetior, mēs, sibi cōstās, bene erga cibū oblatum affici, adhæc facies iacentisq; habitus, sani similis, bona indicia sunt, & salutaria. In uniuersum quæ à naturali habitu maximè abhorrēt, pestifera sunt. quæ uerò ipsi respondent, salutaria. Cæterū præsagia ex urinis, deiectione, & sputo, paulo post exequemur.

†*De signis longæ ualetudinis.* Cap. V.

QVatuor notis morbi dignoscūtur: ipsorū motu, ægrotantis habitu, pulsu, febriū specie. Motu quidē in eum modum: si quatuor particularis accessionis tempora, ocyus & breuissimo spatio inuaserint, peracutus erit affectus, cuius

cuius extremus terminus est. Septimana, magna uerò ex parte quarto die crisim experitur. At si lõgius quidẽ quã hic afflixerit, sed duodecim horarũ spaciũ nõ excedat, acutus prędicit qui intra quattũdecimũ diem potissimũ iudicat, si uerò in plures horas prorogetur, ut initiũ dũtaxat, & incremẽtũ longiore tũ diei, tũ noctis tẽpore absoluat, talis morbus longus existit. at si particulares accessiones morbus nõ habeat, sed inde ab initio ad usq; finẽ cõtinuet, tanquã una sit accessio, ueluti in continuis, etiã hunc nimirũ acutis adscribes. Aegrotantis habitu hoc pacto deprehẽdũtur. Si quidẽ facies, & totũ corpus reliquũ collabat, acutũ morbũ præsagire est. Si prorsus nihil emacrescit, lõgus erit. quippe copia materiæ lõgiore spatio cõcoquendæ signat. Ex arteriarũ motu ita diuineris. Magnus pulsus, uehemẽs, citatus, creber, acutũ morbũ indicabit, cõrius, longum. A febriũ specie hunc in modũ, quatenus calidæ & urẽtes, acutum signant morbũ, mitiores autẽ & ueluti delitescentes, diuturnũ.

†Hic titulus sic legitur in uetusto Cod. πῶς ἐξαγγινώσκωμεν ὀξὺ καὶ χρόνιον νόσημα, id est, de signis acuti & lõgi morbi. Qui quidem titulus huic capiti maximè conuenit.

Quomodo præsciemus, an morbus iudicium subiturus soluendusúe sit. *Cap. VI.*

HOc quoq; præscire licet ex ijs quæ modo sunt nobis dicta, nempe ex febrium specie, & tempore. Forsan autem totum ex febrium specie. Siquidem calidæ, & perurentes, breui finiuntur. & excretionibus solui solẽt. Mitiores, leuioresq; prorogantur diutius, & in abscessus magna ex parte erumpũt. Hinc liquido constat, non solum quãdo morbus soluetur, sed etiam quo pacto, acuti enim potius per excreta iudicantur: quemadmodum rursus longiores, per abscessus.

De diebus decretorijs. *Cap. VII.*

DIerum decretoriorum alii de ægris frequenter, cum fide, salubriter, perfectè, manifesto, & insigniter iudicant, alii contrario his modo. Tertius decimus medium quendam inter utrunque dierum genus ordinem habere monstratus est. Ac sunt ex ipsis, qui uel exiguum naturæ impetum nactim de morbo possunt decernere: quemadmodum septimus, & quartus decimus: pleriq; uerò, nisi in uehemẽtibus naturæ motibus, morbos neutiquã possunt per crisim soluere.

Verùm

Verùm nec uniuersi boni, simili inter se modo boni sunt: nec oẽs mali, pari rõne sunt mali. item nec certo ordine bonitatẽ malignitatémue obtinent. Qui igitur primi sunt ordinis, nẽpe bonorũ numero cõprehensi, hunc in modũ se habent. Præstantissimi omnium sunt, septimus, & quartusdecimus: mox nonus, undecimus, & uigesimus: deinde decimusseptimus, & quintus. hos sequitur quartus, post hũc tertius, & decimusoctauus. His cõtrarij, ad secundũ ordinem referũtur: pessimus, quiq; cũ periculo, nec clarè de morbis iudicat, ac ueluti ex aduersò septimo diei opponitur, sextus est. Huic cõsimiles, octauus, & decimus: secundũ quos duodecimus, sextusdecimus, & decimusnonus habẽtur. Medius horum est, & tertiusdecimus, nec ita repudiandus, sicut ordini secundo ascripti: nec tã feliciter morbum potest soluere, quàm qui ad primã classem pertinẽt. Atq; hoc dignitatis ordine Galenus est usus. Numerorũ uerò ordine boni sunt, tertius, quartus, quintus, undecimus, quartusdecimus, decimusoctauus, uigesimus: mali autem sextus, octauus, decimus, duodecimus, sextusdecimus, decimusnonus. inter hos medius consistit, tertiusdecimus: Porrò ex his decretoriis nõnulli quoq; aliorum sunt indices, quos Hippocrates appellauit speculatorios, eò ꝙ iudicia alio die decretorio futura prænunciẽt contemplandaq; exhibeant: exempli gratia, quartus, iudicium septimo die futurũ præmonstrat: dum uidelicet sudores quosdam, aut madores, aut eiusmodi particulares uacuationes molitur, aut significationes prius nõ factas, aut concoctionis notas repræsentat. Iam uerò Galenus etiam sexti, licet nõ boni, quartum esse iudicem asserit. Vndecimus quartidecimi index est, septimusdecimus autem, uigesimi. Itaq; ad quartũdecimũ usq; diem ualentissima de morbis fiunt iudicia proximè succedunt, qui usque ad uigesimum habentur. Qui post hunc ad usque quadragesimum porriguntur, paulatim uehementiã remittunt. Primæ dignitatis sunt, uigesimusseptimus, trigesimusquartus, & quadragesimus. Hos sequuntur, uigesimusquartus, trigesimusprimus, trigesimusseptimus. Qui uerò dies reliqui à uigesimo adusque quadragesimum intercedunt, omnes iudicii sunt expertes. Sicut qui post quadragesimum habentur, omnes prorsus elanguescunt, concoctione potius & abscessu, quàm crisi morbũ finientes. Atque alios quidẽ à quadragesimo die Hippocrates omnino negligere uidetũ, sexagesimi

uerò,

uerò, octuagesimi, centesimi, & centesimi uigesimi rationem habet. Ab his deinde alios morbos septem mēsibus, alios septem annis, alios, ut uerisimile est, duobus & tribus annorum septenarijs iudicari tradit.

Decretoria indicia in morborum principio esse praua. Cap. VIII.

COncoctionis signa nunquam sinistrè apparent. quippe omnis concoctio, naturæ uincentis opus est, eoq; semper securitatem pollicetur. Decretoria uerò signa aliquando incommodè apparent, propterea quòd crisis ipsa ambigat, nunc bona, nunc mala contingens, uti prius in capite de iudicatorijs diebus est comprehensum. Neque igitur per initia, neq; in augmento ipsa commodè apparent, sed ubi morbus inclinauerit, quo tempore natura morbo ualentior est.

Quemadmodum futurum iudicium prænoscendum sit. Cap. IX.

SI accessiones urgeant, præueniantq; tempus consuetū, & multo fiant uehementiores, ac tertio quoq; die significationem sui prebeant, tum cōcoctionis signa in urinis, aut deiectionibus, aut sputis cernantur, sine mora plane morbus iudicabitur. Sin accessiones lentè moueantur, eademq; hora inuadant, ac quotidie affligant, longiore tēporis spatio interposito morbi solutione expectabis. Itē ijs qui ob rigores uehementer febricitāt, fieri nō pōt, ut morbus ante soluat, q̃ illi fuerint leniti. si.n. rigor nihil remittat, haud quaquam morbus ad statum peruenerit, multoq; minus inclinatio ipsius speranda est.

Quomodo instans morborum iudicium agnoscatur. Cap. X.

ANte quamlibet iudicationem ægrotus grauiter excruciatur. Atque si interdiu illa continget, noctu affligitur: si per noctem futura est, interdiu exagitatur. Ac superueniunt symptomata, utpote capitis dolor, quē prius non sensit, præterea collum simul dolet, præcordia sursum conuelluntur, spirandi quædam difficultas repentina oritur, aliaque grauia accidentia, quæ superiori tempore non percibiebantur, apparent. Atque his obuenientibus, si pulsus non concidant, sed sublimius a ttollātur, uehementioresq; fiant, adhæc si dies

decretorius

decretorius indicetur, isq; potissimum ex illorum ordine, qui probè decernunt, non iudicium modo futurum, uerum saluti-ferum quoq; expectato. Neq; deterrere in his te debet, si ægrũ delirantem, exilientémve conspicias. Etenim & hæ succorum ad superiora tendentium notæ sunt: sicut è diuerso inferiora petentium, aliæ, puta imi uentris rosio, circa umbilicum tormina lumborum dolor, uentris murmuratio. Est cum alia quoque indicia consimilia deprehenduntur. Adhæc si per hæmorrhoidas uacuari laborans consueuit, etiam huius uacuationis circuitus unà incidit, repetitq;. Pari modo in menstruis, si mulier est quę laborat, † non absurdum fuerit per talem uacuationem morbi fieri iudiciũ. Iam sudores tum ex corporis madore qui præcessit, ut uerisimile est, & præsertim in die contẽplatorio erumpentes, tum ex meatuum adapertione prænoscendi sunt. Ac quæ per superna uacuationes futuræ sint, ex his maximè intelligas licet. Nam præter ea quæ iam nobis sunt exposita, etiam ægrotantis facies intuenda est. Item si qua partium ipsius palpalpitet, aut uenæ in temporibus pulsent, aut gena, aut nasus, aut oculus rubicundior appareat, maior spes uacuationis per superiora futuræ subest. Quòd si etiam sine uoluntate illachyment, aut splendores oculis obduci imaginentur, ac naribus ueluti scabendi studio manus admoueant: tunc quidem non amplius morari, sed iam adesse fluorẽ sanguinis uidebis. Vbi enim semel ac iterum scaberint, erumpit. Rosio uero stomachi, & labri inferioris tremor, trisim per uomitiones futuram subinde nuntiarunt. Atque de his abundè est. Accedit ipsis, ægrotantis ætas & natura, quæ spem nostram confirment. prætereà anni tempus, & præsens aeris status. Nam si æger adolescens est, aut alioquin naturæ calidæ, aut sanguinis copiosi compos, multo magis sperandum est. Quod si etiam antea, uel æger, uel sanus, ut supra dictum est, uacuationem sanguinis expertus fuerit, hoc uel solùm ad profundendi sanguinis spem exhibẽdam satis est. Iam uerò si anni tempus æstas est, aut si non æstas, certè calidus aeris status, ac sæpè illo tempore per sanguinis profluuium crisim sustinuerunt, corpusque sanguine redundet, quod πληθωρικὸν nominant, & consuetarum excretionum sit retentio, hæc quoque spem tibi auxerint. Similis porro, & in reliquis uacuationibus ratio habenda est. At si horum nihil apparuerit, sed æger in aliquo decretoriorum, qui post uigesimum

mum

num maximè sunt, dierum grauiter morbum ferat, idque cum consistit, ac dolores quidam in articulos aliquos decumbant, aut iuxta aures alias ve particulas hęreāt, aut dolores quidem minimè infestent, uerum sudores, particulares continuè ex particula quadam erumpant, per abscessum crisim excipere oportet. Ac in illa potissimum particula abscessus se promet, quamcunque uel sudores, uel dolores, uel tumores exerceant.

† Hæc ita leguntur οὐδὲν ἄτοπον διὰ τῆς τοιάυτης κενώσεως προσδοκᾶν γίνεσθαι τὴν κρίσιν. i. non absurdū fuerit per talem uacuationem expectare morbi solutionem: sed hæc leuia sunt.

Quemadmodum optimum iudicium peractum agnoscamus. *Cap. XI.*

SI uacuatio competens post concoctionem accidat, & febris crisim experunti soluatur; ægerque alijs liberetur accidentibus, & coloratior euaserit pro uacuationis ratione, pulsumq; uegetiorem acceperit, ac tum insurgendo, tum sese erigendo fortior sit redditus, quodque omnium securissimum est, si ad morbum ferendum facilitas subsecuta sit, ea sanè laudatissima iudicatio habetur. Quòd si horum aliquo deficit, tantum ab optima abest, quantum id ualeat, quo deficit.

De pulsibus ex Galeni commentarijs. *Cap. XII.*

PVlsus motus est, quo cor & arteriæ attolluntur, submittunturque. Vsus ipsius duplex est. Et enim eleuatione Græci Διαστολήν appellant, qua arteria ueluti explicatur quodanmodo, ac patescit, frigidus aer ingreditur, uitale robur euentilans recreansq; ex quo etiam animalis spiritus habet originem. Submissione, συστολή Græcis uocatur, qua arteriæ extrema ad medium sui considunt, conuicentq;, fuliginosa recrementa expelluntur. Cæterum hæ arteriæ, oblonga sunt uasa, uenarum modo concaua, sed duplici tunica muniuntur, tum predicti motus gratia, tum quòd sanguinē, spiritumq; continent. Originem trahūt ex corde, sed per totum corpus membratim distribuuntur. Omnes igitur, & eodem pulsandi modo inter se, & cum corde conueniunt. Quamobrem ex una ipsarum, omnium rationem queas colligere, nō item omnium ex æquo motum percipere. Sed earum quæ ex carnes corporis

partes

partes perreptant, promptios. quæ carnosis subsunt, obscurius. Porrò ijs quæ per brachiale excurrunt omissis, nullam, aut congruentius, aut usu commodius attigeris. Primùm pulsuum genus ex motus tẽpore sumitur, ut quod eleuatione arteriarũ, atq; submissione examinetur. Differentiæ ipsius sunt, citatus pulsus, tardus, & mediocris: quoniam omne quod motui est accommodatum, aut celeriter, aut lentè, aut mediocriter pro temporis ratione mouetur. Citatus est, qui exiguo tempore multum spatij motu emetitur. Tardus, qui longo tẽpore, paruum interuallum perficit. Mediocris, qui medium quendam motum inter citatum & tardum, peragit. Alterum genus diastoles quantitate constat. Quoniam enim quodlibet corpus tria sortitur interualla, longum, latũ, profundum, arteria autẽ corpus etiam est: ipsam quoq; tribus constare interuallis, necessum est. Verùm in naturali animantis habitu, mediocriter ipsam undequaque eleuari reperies. Contrà, cum animal præter naturam habuerit, nonnunquam in aliqua horum distantia deficit, aliquando excedit. In quo statu, meminisse conuenit, qualis pulsus naturalis fuerit. si latitudine maior inueniatur, latum uocabis. si longitudine, longum, si profunditate, sublimem. Liquet autem contrarios quoque ipsis, & naturali minores, ad eum esse modum appellandos, arctum, breuem, & humilem. at inter eos qui omni distantia æqualiter in statum naturæ contrarium uertuntur, quicunque hac ratione imminutus est, paruus: quicunque auctus, magnus nominatur. Tertium genus pulsuum, ad uirtutis robur exigitur. Differentiæ ipsius tres sunt, uehemens, languidus, & mediocris. Vehemens quidem est, qui tangentis manum ualide percutit. Languidus, qui inualide, & imbecilliter. Mediocris, horum medio consistit, quem nonnulli naturalem esse putauerunt. Nam ira & exercitijs uehementiorem fieri pulsum asserunt, qui à naturæ habitu recedit, quorum dictis Galenus uenit obuiam, non constantem inquiens, sed promptè mutari eum pulsum, qui ex causis non naturalibus uehementior euadit. Pulsus igitur uehementior, qui non expeditè mutatur, is nimirum naturalis, & moderatus fuerit. Quartum genus, instrumenti constitutione constat. dico autem arteriæ corporis statu. differentiæ huius quoque tres sunt. Vel enim instrumentum durius est, quèm natura exigit, ac pulsus uocatur durus. Vel mollius,

lius,ac nominatur mollis. Vel mediocriter habet, ac moderatus inde nuncupatur. Quintum genus,ex quantitate humoris infusi arteriæ pendet. Hæc habet discrimina. Plenus est, uacuus,& mediocris:quoniam totum uas,aut plenum est, aut uacuum,aut mediocriter repletum. Plenus itaque est pulsus, ut Archigenes definit,qui arteriam pleniorem repræsentat,& occursum eius humiditate plenum, uacuus qui aeris modo arteriam excitat,ut digitorum impressione loci inanitas occurrat. Hæc igitur quinque pulsuum genera, uno arteriæ motu constant.quoniam uerò caloris,qui in corde habetur qualitas, ex arteria quodammodo magis euidenter apparet, dignati sunt quidam etiam hoc pulsuum genus Sextum commemoratis annumerare. Ad reliqua uerò genera,tum quæ ex uno, tum quæ ex multis pulsibus sumuntur, pertinet quod quietis tempore constat,& quod rhythmo,& quod æqualitate, & inæqualitate, insuper quod ordine & inordinatione constituitur. Quod itaque quietis tempus spectat, Septimum à primo numeratum diuiditur in frequentem,& rarum, & moderatum. Nam cum arteria duplici agitetur motu, qui ex contrarijs constat particulis, necesse est ut duplex quies cum ipso coincidat. Altera quæ post eleuationem,ante submissionem est: altera quæ secũdum submissionẽ,eleuationem præcedit,quæ etiam quies plerisque imperceptibilis esse uidetur, ut inter duos motus quies aliqua media existat. Cui itaq; longum quietis tempus est, is rarus dicitur:cui breue,creber:cui mediũ,moderatus. Octauum genus pulsuũ ad rhythmũ pertinet. Est autẽ rhythmus summatim quidem dispositio, aut temporis ad tempus proportio. In pulsu autem,secundum nonnullorum sententiam sanè,tempo poris motus,ad quietis tempus,ut eleuationis,& submissionis, ad aliquam quietem interpositam. Secundum aliorũ uerò opinionem temporis motus,& quietis,ad motus quietisque tempus, aut motus ad motũ, nempe eleuationis ad sumissionem, aut quietis ad quietem,puta interioris ad exteriorem proportio. Differẽtiæ rhythmi principes sunt duæ,pulsus boni rhythmi,& nullius rhythmi. Porrò uocatur pulsus nullius rhythmi, num qui nullum rhythmum obtinet,id.n. fieri non potest, sed malo rhythmo præditus, quemadmodum nullam habere uocem nullam ceruicem, eum dicimus qui malam ceruicem malamque uocem sortitus est. Cæterum pulsus cui nullus rhythmus

mus adeſt, triplex differentia exiſtit. Alius ſiquidem eſt pararhythmus, mediocrem boni rhythmi peruerſionem obtinens. Alius heterorhythmus, id eſt, alterius rhythmi, qui longius à bono receſſit. Alius ecrhythmus, qui omnino bonitatē rhythmi corrumpit. Veluti cum puer ſignificatur, peculiaris quidē puerili ætati ſecundum rhythmū pulſus eurhythmus appellatur: qui ad uigentē ætatem pertinet, heterorhythmus: qui nihil huius ſeruat, ecrhythmus dicitur. Nonum pulſuum genus eſt, quod in omnibus prædictis inuenitur æqualitate & inæqualitate cōſtans, quod uel in uno pulſu ſpectatur, uel in pluribus id quod à collectione plurium, ſyſtematicum quoque uocant, de quo prius tanquàm manifeſtiore dicendum erit. Aequalis itaque pulſus eſt, qui conſequentia par eſt ſiue magnitudine, ſiue robore, aut uelocitate, aut reliquorum aliquo, aut etiam omnibus. Inæqualis, qui conſequentia impar eſt. Si enim ſubſequentes uniuerſi pares magnitudine qualicunque inciderint eiuſmodi pulſus æqualis uocatur. At ſi primus, ſecundus, & tertius pares fuerint, quartus autem impar: talis nimirum magnitudine inæqualis dicitur. Huius generis ſunt, & deficiens, & coincidens. Non ſolum enim poſt unū aut etiam plures magnos unus minor apparet, ſed nonnunquā totus quoq; motus omnino aboletur, & pulſus deficiēs appellatur, ſicut alter huic contrarius coindicens, cum expectata quiete in medio tanquā ſuperuacaneus aliquis pulſus inciderit. Sin autem ſecundus primo paulo minor factus ſit, tertius ſecundo, & quartus tertio pari modo, idque deinceps longius, illiuſmodi pulſus myurizontas & myuros nuncupant, nomē à figuris, quæ in mucronem deſinunt transferentes. Qui quidem perpetuo, ex ipſis imminuuntur, ac nunquam decreſcere ceſſant, in abſolutam motus defectionem finiunt, ac uocamus ipſos myuros deficientes. Qui uerò ceſſant, duplici continentur differentia. Nonnulli ſiquidem ipſorum in qua primum deſierant paruitate, hanc perpetuò conſeruant. Quidam uerò augeſcunt rurſus, uel in parem priori magnitudinem redeuntes, uel ad minorē, uel ad maiorem, ij myuri recurrentes dicuntur. Iā uerò & in unius pulſus inæqualitate myuri pulſus fiunt, de quibus ſuo loco paulo poſt tractabitur. Huiuſmodi ſanè quædā eſt pulſuum inæqualitas, quæ ſyſtematica appellatur: Atq; uno in pulſu depræhenditur, uel in una arteriæ particula, uel in diuerſis accidit. quem

admodum

admodum in motu,exempli gratia,in una quidem particula arteriæ inæqualitas dicitur,cum aliter inceperit, ac aliter desierit moueri circa unum digitum arteria, incipiens quidem citatior,desinens autem tardior,uel è contrario. Atq; hoc triplici modo accidit,uel motus continue manet, uel intercidit,uel repetit,& ueluti bis percutit. Si igitur manens continuus & non intercisus,à celeritate ad tarditatem transierit,aut è contrario, impar citatus græcè κινσοταχύς eiusmodi pulsus,& est, & dicitur Quòd si quiescat, & quiete interpollata postmodum uelocior appareat,Caprizans appellatur,ex capra animāte sumpta translatione,quæ saliendo sublimis in aere consistit,& secundū quendam motū inopinatum priore citationē molitur. Porro si ab eleuatione recurrerit, & ante submissionem absolutam,secundo manum tangētis ferierit, dicrotus huiusmodi pulsus appellatur simile quippiam in incudibus fieri cernas licet,quippe mallei, simulatq; semel manu in ipsas incusseris, reciprocātur, incudum renixu,& secundū rursus, uel etiam tertiū feriunt. At qui non solū inæqualitas quæ uno ictu in eademq; arteriæ particula accidit in motus tēpore,potest fieri,uerū & illa quæ uirtutis robore cōstat:nō autē ea,quæ distantiarū quantitate comprehenditur. Nullo n modo idem pulsus eadē in particula magnus & paruus queat effici: neq; in alio genere, sed in diuersis purticulis. porrò in uarijs arteriæ particulis unoq; in pulsu duplex fit inæqualitas nunc quidē cum motus manet continuus, & arteria iuxta quosdam digitos citius mouetur, iuxta quosdā uerò tardius nunc aūt cū motus quoq; interciditur,ut nonnulli quidem digiti motū apprehēdant, nōnulli uerò nō Ac iuxta eleuationis quantitatē in pluribus quidem particulis inæqualitas manifesta est Ex quo genere sunt myuri uno in ictu inclinantes,quos Græci uocant ἐπινενευκότας, & περινενευκότας. Si nanq; interna digiti parte magnus occurrit pulsus:& curuatus inde iuxta rationē minuitur, ut in exteriore quæ ad ægrotātis pollicē spectat arterię parte,minimus idem appareat, myurus uocatur ad muris caudę similitudinē,uel meiurus q caudę modo imminuatur. At si iuxta medios digitos magnus occurrat, curuatusq; utrobiq; minuat,minor apparens, hūc Archigenes νενευκότα quasi dicas latinè inclinātē,& περινενευκότα appellauit manifesto significare uolēs eleuationis breuitatē,cū extremorū utrorūq; ueluti inclinatione. Nō.n. ut abscisis uniuersim

ac ſubito,utrinq; partibus,ſed ueluti inflexis in arctum contra ctus eſt,utpote myurus,hoc eſt imminutus magnitudine utriſ que in partibus. Ac cum ſecundum magnitudinem inæqualitas,id quod maturius eſt, aut tardius, aſſumpſerit, tum undoſi, tum uermiculantes,pulſus oriuntur. quòd ſi id quod in ſitu eſt, acceperint,conuulſorij & turbulenti,ut uocant, conſtituuntur. exordiendum igitur eſt ab undoſis, in quibus non ſimul apparet in tali inæqualitate arteria omnis eleuari, ſed pars illius alia primũ,mox alia,dein alia,poſtremo quarta,ut motus continuus maneat in modum undarum ſeſe eleuantium.ac nõnulli undam in rectum tendentem obtinent. quidam in latus inclinantem,& alij in breui longitudinis diſtantia, altitudinem magnam habent,alii contra,aliquid latitudinem, aliqui anguſtiã. Similiter etiam celeritate & robore inæquales ſunt. Vndoſus totus in paruitatem ceſſans, uermiculans appellatur, uermis greſſui aſſimilatus. Quemadmodũ uerò undoſum pulſum minorem factũ uermiculans excipit,ita uermiculantẽ formicans ubi motibus multis abolitis in unum eundemq; per quam exiguum deſierit. Vocatus hic quoq; eſt à formicæ animantis ſimilitudine,tum ob paruitatem,tum ob motus ſpeciẽ. Eſt.n.formicans admodum exiguus,ut quo minor alius non extat.Pari modo languidiſſimus omniũ creberrimus non tamen citatus, ut Archigenes exiſtimauit. Huic confinis eſt Hecticus. quemadmodum enim febris,ſic etiam pulſus Hecticus eſt, qui nullam magnam mutationem ſubit, ſed perpetuo conſimilis manet,trahitq; ut ab initio incepit,& nunquam ſoluitur, toto habitu in morbũ cõuerſo. Porrò conuulſorij pulſus utrinq; ab extremis ſurſum retrahi, tendi, & conuelli uidentur, ceu chordæ cuiuſdã tenſæ ſenſum præbeant:at in turbulentis nihil tale reperitur. Sed maior in his eleuatio eſt,ut arteriæ particulæ quædam ſurſum ferantur,uno eodemque tempore, ac motum ipſarum ſpiculis rectiſſime aſſimulaueris: quæ ualidius emiſſa, celeriter feruntur uibrata. Serratus pulſus eſt cum alia pars arteriæ elata,alia minus,ob duritiẽ nimirũ ipſius eſſe uidetur. Cæterũ pulſus hic ẽt turbulẽti quippiã poſſidet, ac citatus quidẽ eſt,creberq;, nõ ſemper aũt magnus. Decimũ genus pulſuũ ex inæqualitate profectũ cõmemoratis ſuccedit, quod ordine, & in ordinatione cõſtat. Nam ordinatus & inordinatus inæquali in circuituũ paritatẽ:& prorſus imparitatem diuiſo, ex utraq; ſectione

sectione originẽ trahunt. Ex circuituũ paritate ordinatus: ex absoluta uerò imparitate inordinatus. etenim pulsus æqualis omnino est etiã ordinatus, siquidẽ subsequentia parem ipsum dicebamus: inæqualis autẽ non oĩno inordinatus est Si nanq; paritatẽ corrũpat, circuitũ uerò seruet aliquẽ, ut in eleuationis quãtitate, uerbi gratia, si duo magni, & unus paruus sit: deinde rursus duo magni, & unus paruus, atq; sic deinceps, uocabitur inæqualis quidẽ, sed ordinatus. At si præterquã quod paritatem corrũpat, ne ordinẽ quidẽ aliquẽ inæqualitatis cõseruet, cũ inæqualis tũ inordinatus talis est: similiter in aliis quoque generibus se habet Inordinatorũ quidẽ, alii sunt ex toto inordinati, ne uel exiguũ quendam circuitũ cõseruantes, alii uerò secũdũ circuitus ordinati. Quatenus.n.cõtinuam ordinationẽ nõ habẽt, inordinati uocabũtur: quatenus aũt diu circuitum quendã tuentur, secundũ circuitus, ordinati uocari queãt. Exempli gratia, si contingat duos magnos fieri, duos item paruos, deinde tres magnos, & tres exiguos: quatuor magnos, & pares exiguos, & rursus tanquam reflectentes duos magnos, & duos exiguos: tres magnos & totidem exiguos: & deinceps similiter. scire uerò conuenit, inter alios quidẽ contrarios singulos, quẽdam esse medium Aequalis autẽ & inęqualis mediũ nullum, neq; ordinati, neq; inordinati: nisi uoles secũdum circuitus ordinatum medium dicere ordinati & inordinati. Cæterum aliorum omnium medii, secundum naturam sunt, pręterquam uehementis & languidi, ut à nobis ostensum est. Inter hos autem æqualis solus secundũ naturã est, reliqui præter naturam, inæqualis ordinatus & inordinatus. Hæc pulsuum genera uniuersa sunt, & generales ipsorum differentiæ. Nonnulli uerò his etiã alia duo annumerarunt. Primum à situ arteriæ sumitur, quatenus sursũm, deorsũm, dextrorsũm, sinistrosũm deducta esse uideatur. Alterũ quo maturius, aut tardius: ex quorum numero undosos turbulẽtosq; pulsus esse diximus, ac nos compendii gratia simplices solum differentias prodidimus, ex dictis autem si coniungamus has. facilè erit etiã cõpositas inuenire. † Porrò opportunum erit deinceps, causas quoq; pulsibus conuenientes exponere, quas comitatur etiam præsagiũ ab ipsis desumptum, ac initium à magnitudine capiemus, quoniam hæc aliis est manifestior. Magnus igitur pulsus redditur, uel propter usum urgẽtẽ, qui calor est in corde exuperãs, externæ

appetens refrigerationis,& ueluti euentilationis, aut propter corporis gracilitatem,ut posterius ostendetur. Porrò augescit calor, aut ex causis naturalibus,utpote ætate florida, aut puerili,aut simpliciter calida,anni tempore,regione,& temperamento calidiore Aut causis non naturalibus, ueluti aëre qui nos ambit calidiore,balneis calidis,exercitiis, cibis uino,medicamentis calfacientibus.Aut causis naturæ contrariis,puta intemperie calida,aut humorũ putredine,aut ira, aut similibus. Discernes uniuscuiusq; pulsum hoc discrimine,q̃ causæ naturales magnitudinem ipsius faciunt stabilem, & quæ difficulter mutari queat.Reliquæ uerò,ex facili mutabilem, ut etiam manu adhuc admota frequenter,aut certè paulopost subsidat. Iã uerò pulsibus qui sane ob balineas calentes magni sunt, mollities quoq; accedit,quemadmodum iis,qui ob calidam & præsertim cum siccitate intemperiem magni existunt, durities: Exercitatis uerò mediocriter,aut perfricatis,nec duri,nec molles sunt,medio statu præditi Pectoris autem regio, multo calidior est,quod iam & iratis accidit Ex cibo autem magnis, aut uini usu,aut ita,præter magnitudinem etiam uehemẽtia inest. Qui uerò occultare iram student,aut aliud quid præter medici permissionem factum,uerbi gratia medicamen calidum sumptum,eundem medicum simulatq; manum attingat, interrogantem celare uolentes, iis præter magnitudinem manifesta quoq; oboritur inæqualitas.Ad hæc ægrotantis mores & consuetudo non mediocriter ad pulsus dignotionem faciunt. Cõsuetudo quidem,si medicaminum appetens sit si & rudis mores,si opinionis eximendæ peritus & calidus sit. Ex humorum putredine magnus,ad magnitudinem adhuc submissionẽ magis citatam habet. Verum ad magnum pulsum efficiendũ, non solum usus abundè est,sed etiam uirtutis ministerium desideratur,instrumentiq; commoderatio inter siccitatẽ & mollitiẽ. Aucto igitur cordis calore propter quãlibet causam ex cõmemoratis,primum quidẽ magnus pulsus efficitur: ubi uerò magnitudo usui nõ suffecerit,statim etiã celeritas ipsi accidit. At si ne sic quidem satis fuerit,mox frequẽtiam assumit,parui autem,tardi & rari pulsus,itidem à contrariis fiunt. Sed quãdocunq; à magno citato & crebro ad contrarios fit mutatio, usu nimirũ postulante,non amplius id quod in pulsu primum factum est,id etiã primum cessat,uerũ quod postea acquisiuit, id primum

primum abijcit, statim quidem rarus euadés, deinde tardus, postea quoq; exiguus. Sin autem tarditas prauitasq; accreuerint, è contrario raritas in crebritudinem trãsmutatur, ut per eam utcunq; usui fiat abundè. Hæ igitur magnitudinis, celeritatis, frequentiæ, & contrariorum ipsis pulsuum causæ habentur. At iungetur ipsis ea quoq; pulsus immutatio, quæ una solum distantia constat. Itaq; latitudo sola augetur, dum humiditas potissimum, uel secundum naturam, uel etiã ab exterioribus causis redundat, quemadmodum sublimitatis pulsus ob instrumenti mollitiem uirtute ad hoc opitulante, longitudo à siccitate, & carnium circumpositarum emaciatu palam efficitur, reliquis distantijs collapsis. Non enim arteria longior, quàm postulat natura fieri potest, ac propriè magis pulsum huiusmodi gracilem appellaueris, quemadmodum ipsi contrarium secundum latitudinem solam, & profunditatem adauctum, amplũ. Contrariis autem horum affectibus pulsus nonnunquam incidit, & in aliqua, aut aliquibus distantijs prohibetur, humilis, aut arctus, aut breuis apparens, cũ talis non sit, sed ob pinguedinis cuiusdam, aut carnium, aut mẽbranarum oppositarum crassitiem apparens. interim, etiã totus paruus uidetur, cum re uera paruus non sit, & languidus similiter. Quid opus est uerbis: sæpe absoluta pulsus defectio quibusdã esse putatur in omnibus arterijs, cum uerè non sit, & maximè ijs qui negligentius ipsum tangunt, sed cum motus ob carnium copiam delitescit, re uera obscurus existent, non enim extrema pulsus defectio homini potest accidere, quoad uita fruatur, quemadmodum igitur rursus in locis ex carnibus, etiam parui pulsas, magni esse uidentur. Corpore itaque uehementer emaciato, arteria spinam perreptans, sæpe tangentibus abdomen, motum repræsentat, ac nonnulli etiam ex his, quæ prius in artubus nõ erãt, conspicuæ Quamobrem omnibus causis diligenter attendendum censeo, ne dignorio ipsorum nos lateat. Pulsus autem uehemens uirtutis robore efficitur, si nulla ex causis reliquis renitatur, utpote usus dissolutus, aut instrumenti durities. Languidus autem pulsus, imbecillæ uirtutis & solius soboles est, aliud licet nullum adfuerit. Si quidem uehemens omnibus causis ad sui generationem indiget, languidum etiam sola imbecillitas efficit. Qui igitur per initia uehemens est, ætates anni tẽpora, regiones, & tẽperamenta moderata comitatur,

languidus immoderata. Porrò qui à languore in uehementiã incidit, uirtute uindicata ab imbecillitate prius occupante efficitur. Vindicatur uero, aut ex his quæ in ipſo corpore continẽtur, ueluti humorum concoctione, uel excretione uel ira: aut ab exterioribus, nempe uino, cibo, exercitijs, ac alijs quæ intẽperiem corrigũt. Vires diſſoluunt, inedia, uigiliæ, uacuationes immodicæ, triſtitia, curæ & dolores, maximè animæ defectionem inferentes, ac omnia quæ intemperiem faciunt. Quidam uero ex rudibus ac in exercitatis, durum pulſum uehemẽtem eſſe putauerunt, quod diſcrimen exercitatum, tum ratione, tũ tactu, nunquam latuerit. Nam uehemens magna ex parte cũ magnitudine in ſublimitatem attollitur, tactum ualidè percutiens: durus magnitudinem non recipit propter arteriæ contumaciam: fit igitur durus, ob inſtrumenti duritiem, quã refrigeratio immodica, aut ſiccitas, aut tenſio ab inflammatione profecta, aut conuulſio generat. Statim uero duritiem etiam paruitas, & celeritas nonnunquam, & frequentia magnitudinis loco propter uſum ſequitur. Mollis pulſus, arteriæ humiditatis comes eſt, quam humidiorem reddunt ex iis quæ ſecũdum naturam ſunt, humectiores cibi, balnea frequentia, ſomnus multus, uictus copioſior & animi oblectatio, ex his quæ præter naturam ſunt, ſopores, lethargi, aquæ ſubter cutem, & reliqua pituitæ uitia. Plenus pulſus, aut humorum copiã, aut ciborum, aut uini potionis abundantiam indicat, quemadmodum uacuus cõtraria, aut enim inediam, aut uacuationem. Vbi calidius arteriæ corpus occurrit, multam in corde caliditatẽ, reliquo corpore refrigeſcente, aut conuulſoriam quampiam arteriarum uiolento motu incaleſcentium, diſpoſitionem fatetur. Archigenes uero tradit arteriæ locum propriè in catochis calidiorem deprehendi, quemadmodum in iis, qui conuulſionem cum graui animi in ſomnum delatione quam cataphoram appellant. At rhythmus, de quo diſputatum eſt, ſi par ſit motu & quiete, probam totius corporis temperiem præ ſe fert, quantum ad ſe pertinet, uel non magnam à bona declinationem, ſicut in ætate puerili, & corporibus alioquin tẽperatis. Ac ſi longius quietis tempus fuerit eo quo motus peragitur, calorem præpollere notat, quemadmodum in ætate florẽtibus, & his proximis, ueluti igitur in corporibus ſenilibus æquabiliter frigidis, diuturnius motionis tempus eſt quam quietis.

Notare

Notare autem oportet rhythmi inæqualitatem mensurã esse eius quæ celeritate & frequentia consistit. hanc autem ueluti materiæ rationem ad rhythmum obtinere. Iam uerò deficientes, coincidentesq; pulsus fiunt, uiribus oppressis, & ueluti aggrauatis, sed coincidentes minorem offensam, deficientes maiorem significant, ac in uniuersum uirtus oppressa grauataque pulsus mutat ad inæqualitatem inordinationemq;, tum aliam quamlibet, tum eam quæ uehementia & magnitudine cõstat. Ac ex myuris pulsibus genere duplicibus demonstratis (uel enim in systematica, ut uocãt, inæqualitate, uel in ea quæ uno fit ictu, deprehenduntur) deficientes quidem extremam uirtutis internitionem notant, repetentes autem recurrentesq;, & ipsi quidem imbecillem, sed repugnantem adhuc resistentemque, & renuentem indicant, in uno autem ictu myuri & inclinantes, quos ἐπινενευκότας uel περινενευκότας appellamus, maximè ijs fiunt, qui paulatim contabuerunt, inflammationibus non solutis, præterea plurimis quomodocunq; tabescentibus, dum partes quæ circa arterias habentur, emarcescunt. Porrò inæqualiter citati & caprizantes, febriles potissimum calores comitantur: uerum si pulsus eleuationis principia dissoluens, extremum ipsius acceleret, & submissionis initium, putredinẽ exuperantem notat, natura fuliginosis recrementis excernendis incũbente. Sin autem è contrario submissionis initium dissoluerit, ac eleuationem uero magis instet, calorem præpollere scias, qui refrigerationẽ desideret. Comitatur hæc in febri etiam crebritudo plurima ex parte, interdum magnitudo quoq;, nisi uirtutem instrumenti duritia impediat. Cum autẽ hęc in arteria intenditur, & uirtus nõ sit inualida, pulsus sit qui à bis feriendo dicrotus appellatur. Porrò undosus humidiores potissimũ affectus sequitur, atq; his magis aquæ subtercutem genus, quod Anasarca uocant, itẽ lethargos, & peripneumoniam. At cum uirtus dissolui inceperit, sed paululum adhuc resistat, undosus in uermiculantem decidit, ubi extremè collapsa fuerit, etiam hunc formicans excipit. Hecticus aũt propriè contabescentes & alioqui emarcescentes sequitur. Cõuulsorius fit, quũ neruorũ origo inflammatoria quadam affectione cõflictatur, sicut in phreneticis, & acuta epilepsia correptis, quando etiã moriuntur, adhuc calẽtes, qui hoc uitio sunt occupati, cõtrario his modo quos syncope inuadit, illi nanq; uehementer

menter etiam frigidi,adhuc uiuũt. Turbulentus autem pulſus efficitur,cũ uſus magnã eleuationem requirit, ac uitale robur eam poteſt creare, ſolum uero arteriæ corpus præ duritie, in magnam attolli diaſtolen,ut in magnis inflammationibus,obſtructionibusq; diuturnis,impotens refragatur. Pulſus ſerratus in totum index eſt inflammationis,& præſertim partium quarundam neruoſarum: quinetiam pleuritidi peculiaris eſt: remittens quidem, leni & ex facili concoquendæ: intenſus autem difficili, & concoctu peruicaci: quæ cum imbecilla quidẽ uirtute,ſubitò in periculũ præcipitat: cum ualida autem longo tempore concoquetur. Vel enim in uomicam tranſijt ſubinde,uel marcida tabes ipſam excepit. Iam uerò ſciendum uenit,inordinationem comitari inæqualitates.rarò ſiquidem inuenire eſt inæqualem pulſum, ordinatum. Minores offenſæ, inæquales pulſus & ordinatos: maiores, inæquales & inordinatos procreant. Hæ igitur ſimplices pulſuum cauſæ ſunt & præſagia. Ex his etiam compoſitas,ut in ſermone de differentijs ipſorum dicebamus,haud negotioſum eſt inuenire.

†Rectior eſt hæc ſcriptura quæ in uetuſto codice eſt. ἑξῆς δ' ἂν εἴη λέγειν καὶ τὰ αἴτια τὰ τρέποντα τοὺς σφυγμοὺς. Porrò opportunum erit deinceps cauſas pulſum immutantes exponere facilè enim fuit librario ſcribere πρέποντα pro τρέποντα.

De deiectionibus. *Cap.* XIII.

ALuus optima eſt: mollis,cohærens, & eodem tempore, quo in ſecunda ualetudine aſſueuit,reddita. Talis nimirum eſt quæ leuiter ruffa eſt,ſimul & cõuenienter ſpiſſa,nõ nimis fœtida: quæ talis non eſt,mala cenſetur. Quæ igitur colore ſimilis cibo ingeſto cernitur,& tenuis, & nõ exuccata & celeriter deſcendẽs, cruda eſt, At mere ruffa,initio quidem biliosiorẽ morbũ indicabit. ſin autem in declinatione talis excernatur,corpus probe expurgari denuntiat, uiridis æruginoſæ bilis nota eſt,nigra,uel atræ bilis, uel ſanguinis cuiuſdam indidẽ aduſti,liuida, refrigeſcere quodammodo, & emori non parũ interiora ſignificat oleoſa pinguisq;, corporis pinguitudinem conſumi innuit: quemadmodum rurſus uiſcoſa, pingui cum ſit deterior, animantis particularum conſumptionem præ ſe fert. Nimis fœtida haud exiguam fatetur putrefactionem. Porro in omnibus hiſce, ſi aluus qualitate cibo aſſum

pto non

pto non respondeat eodem iam modo affectio quoq; conside rabitur. Omniũ deterrima & pestifera, erit nigra,liuida,oleosa, celeriter transiens.

De urinarum notis. *Cap. XIIII.*

QVemadmodum in deiectionibus, ita in urinis quoq; regula sanorũ usi,de ægrotis indicia sumemus. Vrina igitur pręstãtissima est,quæ sanis simillima. Talis nimirum est subrufa simul & subflaua.nimirũ uero hæc & crassitiem moderatã habet. At cũ triplex turbidarũ urinarũ sit differentia,(uel enim redditæ tales,paulopost subsidunt, uel consimiles perpetuo manẽt: uel puræ excernũtur deinde uero turbantur) praua quidem exiitit tertia ordine dicta,moderata be nignaq;,prima: medio utriusq; cõsistit secunda: summè cruda est,exactè aquosa,ueluti desperatæ concoctionis uenosi generis accidens. Quando autem celeriter descẽderit,diabetes,ut Græci appellãt,efficitur. Verum hæc sanè inter urinas crudas deterrima est,succedit autẽ ipsi,tenuis admodũ & aquæ modo exalbida. Huic uicina est alia urina,quæ multis in morbis appa ret,tenuis admodũ,& albæ propinqua. Subpallida uerò hãc sequitur: quæ pallida quidẽ modo erit,& subrufa,cõcoquitur au tem tam quantũ ad colorẽ ipsius attinet Tantũ uerò crassitie ipsam ab aquosa recessisse oportet, si probè concoqui debeat, quantũ etiã colore,sin aũt hec secundũ naturã adamussim seruato,subsidens album,leue,æquale,& copiosum reddit,exactæ nimirum concoctionis nota fuerit: largius autem crudũ,humo rem, expurgari signat. Iam uerò si urina crassa modicè fuerit, habeatq; subsidens aliquod,non cruda,iam ex toto erit. Si.n. subsidentia parti farinæ crassiori,aut laminis similia,aut furfuri,aut nigra,aut liuida,aut uiridia,aut fœdi odoris,habeat,præterquàm ꝙ quæuis huiusmodi in cruditate est, etiam mortis periculum aliàs ostendit. Porrò boni coloris urinæ quæq; simul,uel subsidentia alba,leuia,& ęqualia reprębsentent,uel nebulas quasdam similes,uel suspensa,omnium urinarũ sunt laudatissimæ,& præcipuæ,quarum subsidens,tale extiterit. Deinde commendatur urina cuius suspensa huiusmodi cernuntur. Tertium bonitatis locum habet,cuius nebulæ tales apparent. Ac,ut uno uerbo expediam, quæ urinis probè innatant, quan to inferius subsiderunt,tanto magis laudantur.

De

De sputi notis. Cap. XV.

SPutum subflauum, subrufum, leuiter spumans, & tenue, solam cruditatẽ, malũ uero nullum insignius denunciat. At syncere flauum, rufum, spumosum, uiride, glutinosum, rotundum, atq; his adhuc magis nigrũ, prauũ est. Etenim præter sanguinẽ, quisquis alius humor syncerus est, prauam ostendit affectionem, caloris flammei sobolem. Cruenta igitur sputa mediocria sunt: flauæ, aut nigræ bilis, difficilia Cæterum quomodo ipsa ædantur, inspicere simul expedit. Nam si promptè excreentur, liquido constat talia quidem esse salubria. contraria uero periculum testari absolutam itaq; concoctionem fatetur sputũ leue, album, æquale: & substantia neq; liquidum, neque ualdè crassum. Summæ uero cruditatis nota est, si nihil prorsus expuitur. At si expuatur quidem, sed tenue, languidæ concoctionis argumentum est, Sin autem Syncere rufum pdierit, aut flauum, nihil boni pollicetur. Si liuidum, aut æruginosum, aut atrum, summam pernitiem portendit.

De febribus diarijs dignoscendis curandisque. Cap. XVI.

DIarias febres, urinarum in primo die concoctio, calorisq; suauitas seu propriæ ipsarũ & inseparabiles notæ testãtur. Verũ à prima febris solutione, certiorẽ habiturus es earũ cognitionẽ. Quippe arteriarũ in hac motus ei q in secũda ualetudine fuit, ex toto respõdet, cũ nulla ex aliis febribus in naturalẽ statũ reuertatur. iam uerò ꝙ facilè morbũ fert æger, maximũ & id indicium est. Opportuni sunt id genus febribus, in quorũ corpore quod defluit, halituosum nõ est, sed mordax & acre, fumi instar Hi autẽ sunt calidi & sicci tẽperamẽto: breuiter, biliosi, quos πικρoχoλȣ̃ς Græci uocant, q igitẽ ob lassitudinẽ febricitarũt, pinguiter simul ac molliter fricãdi sunt, in balneumq; ducẽdi. Quibus siccitas febrẽ intulit, fricãdi hi quidẽ minus, sed lauãdi sunt liberalius. Quos curæ mœrores, uigiliæ & ira exercuerũt: lauare quidẽ nõ subinde oportet, uerũ oleo copiosiore tepido, cui minimè astringẽs uis insit, tũ paululũ fricare, tum ex cõsuetudine lauare conuenit. Ab insolatu usti, protinus ab initio refrigerationem desiderant, tum crebriorem lauationem minimè, uerò aut oleum largum, aut crebram frictionem. Sint autem quæ refrigerent & rosaceũ &

omphacinum

omphacinum ſine ſale confecta:eadem uero ſincipiti uehemen ter refrigerata ſuper fundere oportet, & ubi febris inclinauerit,in balneum æger ducendus eſt.Si quis ex frigoris iniuria febrim concepit, etiam is in remiſſione lauandus eſt. At ſi cum grauedine, & deſtillatione febriat, priuſquam hæ concoquantur,lauationi non committetur. Porrò qui ex æſtu Solis febricitant,ij,etiam cum hæc adſunt, lauandi ſunt:qui autẽ ex frigore,ijs quoque caput mediocriter calefacientibus perfundendũ eſt,cuiuſmodi irinum eſt, & nardinum unguentum. Verum in quibus meatuum conſtipatio febrem excitat, his conuenit ex aqua dulci,& temperata lauatio, tum frictio, quæ rarefaciat,& exercitationes modicę,uictusq́ue bonis procreandis ſuccis idoneus. At cui propter inediam, febris contracta fuerit, ei opus eſt ſtatim,ubi prima acceſſio remiſerit, in balneum perduci, & tepente oleo largiſſime perfundi, tum molli manu perfricari, diutiſſime in calidi ſolij aqua immorari. Simulatq́ue exierit,ac ſeſe recollegerit, denuò balneum ingredi, poſteà aquam calidam potare, mox ptiſanæ cremorem,deinde lactucam aſſumere, & aliquid piſcium eorum qui molli ſunt carne, ex albo iure. Omnium uerò communis eſto uictus ſpecies, quæ & boni ſit ſucci,& concoctu facilis, & quæ nuſquam exiguis cutis meatibus inhæreat. Vinum propinetur & aſpectu, & uiribus aquoſum. Oportet autem in primæ febrium acceſſionis inſultu nonnunquàm aliquos horum nutrire, in quibus corporis intemperies ad calidius,ſicciusq; tranſiens,febres accendit. Qui ob bubonem hoc eſt inguinum inflammationem febrim conceperunt, ne medicum quidem interrogant quid ſit faciendum,ſed ulceri, quod bubonis occaſio fuit,proſpiciẽtes lauant, ubi acceſſio declinauerit Cæterum à uino ipſi ſunt arcedi, donec inflammationes inguinum fuerint, ſolutæ, & tenuiore uictu enutriendi.

De putridarum febrium agnitione. *Cap. XVII.*

PVtridæ febres dignoſcuntur eo quòd nulla ipſas exterior cauſa pręcedat: item quòd à rigore incipiant,neque inſolatu,neque uehementi frigore prægreſſo. id quoque peculiare eſt febrium putridarum indicium, ſicut & pulſuum depreſſio. Nominant ſic, cum incipiente acceſſione per exiguos quidem ipſos & inæquales obtinent: hoc enim ſingulariter huiuſmodi febrium eſt proprium, maxima autem pu-

tridarum febrium nota est etiam qualitas caloris, qui fuliginosus adeo existit, ut manum erodat. Similiter ad ipsas propriè spectat etiam urinarum cruditas, & obscura concoctio. Magnū uerò & notabile concoctionis indicium, in primis urinis nunquàm eiusmodi febres repræsentant.

Curatio febrium putridarum. *Cap. XVIII.*

SI uires sint ualidæ ei qui ex putredine febricitat, sanguinē dimittes protinus, modo cruditas in uentre non existat. At si uires imbecillæ, aut ætas prohibeat, sanguinem non detrahes: cuius uacuatione, putrida per urinas, aluum, & sudores expurgare conuenit. Sin autem sponte sua nonnunqnam impetum ad os uentriculi capessant, etiam per uomitum: alioqui non oportet ea præter naturam irritare: cæterum deligi materiæ debent, quæ sine calefaciendo siccandoq; ualenter, prædictas uacuationes moliri possunt, ueluti ptisanæ cremor, aqua mulsa, oxymeli, & apomeli, apijq; radix in aqua potabili incocta. Cum aluus nihil deijcit, ex aqua mulsa cum oleo clystere ducenda est uerum totum corpus rarefacere prius non expedit quàm uacuatum fuerit: ubi uacuaueris, rarefacias utiq; licet, medicamento tepido calore prædito, quale est, quod ex chamæmelo conficitur. in hoc tempore uinum aquosum potui datum, uniuersas promouet uacuationes: eiusdem facultatis est temperatum dulcis aquæ lauacrū. Quòd si uerò febris magnitudo obstiterit, neq; uino utendum, neq; lauacro, neq; unctionibus rarefaciendi uirtute præditis, sed aqua frigida his in febribus commodè bibitur, nisi quid & hanc prohibeat. Ergo si quidem & uires robustæ omnes fuerint, & febris ardentissima, & concoctionis signa planè euidentia, frigidam cum fiducia exhibebis Prætereà si bona corporis habitudine sit æger, tum status cœli calidus ac siccus, etiam si in frigidam natationem hunc dimittas, haud quaquam læditur: sin autē mediocris existat febris, & uires inualidæ sed cum notis concoctionis, ijs qui ita habent balneum prodest, & uini potio. Tum uerò ex unctionibus eæ quæ rarefaciunt.

De tertianarum agnitione. *Cap. XIX.*

TErtiana febris cum sit flauæ bilis cōmotæ soboles, protinus ab initio rigorem, haud exiguum infert. hoc discrimine à quartanæ rigore uariat, quòd pungere uideatur,

& cutem

& cutem conuulnerare. In quartanis autem, accessionis insultus uehementem perfrictionem habet. Quotidianas uerò nequaquàm rigor præcedit: sed solùm perfrigescunt. Cæterum tertiana etiam exactum pulsuum ordinem obtinet. siti uerò uehementi in statu affligit, & hominé perurit, ac paulò post consistit, calorque æquabiliter per omnes corporis partes diffunditur. Et si manum inijcis, primo quidem contactu, calor copiosius & acris occurrit, ueluti cum uapore quodam erumpens, sed paulò post à manu remanente uincitur. Vbi potione æger fuerit recreatus, statim copia uaporis calidi per cutem emergit, sudorum nuntia. Bilis uomitio superuenit, aut aluus soluitur, perque urinam biliosa redduntur. Præterea ad integritatem tertiana desinit, ubi accessionis tempus, horarum non plurium duodecim expedierit. Febrem igitur quæ intra duodecim horas terminatur, exactam tertianam nominamus: quæ uerò diuturniorem accessionem habuerit, illam simplici uocabulo tertianam nuncupamus. quæcunque autem longissimè productam accessionem seruauerit, exiguum uero interuallum, hanc rursus extensam tertianam dicimus.

Curatio tertianæ. *Cap. XX.*

EXquisitam tertianam, ut quam flauabilis procreet, humectare oportet ac refrigerare. & sanè quod in uentriculũ confluit, uomitionibus, & inferius elicere. Itẽ per urinas, & sudores deducere idipsum conuenit. Aluus itaq; mollibus clysteriis euocatur. urina potionibus, in quibus apium, & anethũ maduerunt, & si concoctionis signa deprehenderis, magna iam confidẽtia etiã absynthiũ dabis. Balnea uero ex aqua calida potulenta conueniunt: quibus neq; nitrum, neq; sal, neque sinapi adiici, sed ægrum oleo quam maximè calido perfusum in solium descendere oportet. At qui balneis admodum gaudent, eos etiã si bis die laueris, haud peccabis. Vbi uerò concoctionis notas perceperis, tũc, uel si sæpius laueris, nihil offendes. Porrò uinũ priusq̃nam morbus concoquatur, ex toto circuncidendũ est. simul atq; uero cõcoqui inceperit, tenue, aquosum, modicum, primo die exhibendum. Cibi humectantes, refrigerantesq; utiliter assumuntur. A melle abstinendum, sinapi, salsis & acribus omnibus uinis autẽ admodum uutustis, & natura calidis Cęterum nihil miri est, si in hominibus primi exercitis, inędiamque, expertis, nunc autem ordine conuerso otio-

sis

ſis ciboq́; uſis pleniore, bilis maxima ex parte mixta pituitæ reperiatur. Cuius rei gratia complutes tertianæ,aut citra rigo rem fiunt:aut perexiguus ipſis oboritur, unde etiam animaduerſionem propriam deſiderant. Neq; enim balneum,neq; cibus aliquis liberalior tertianis ſpurijs ante concoctionem con uenit: quoniam ne panis quidem micæ, oua, & conſimilia.

Curatio tertianæ nothæ. Cap. XXI.

LAuare in tertianis ſpuriis per initia ſalubre non eſt, ſed quando iam concoctionis notæ apparent,neque cibum quotidie exhibere,ſed alternis diebus abundè eſt. Quies autem,& præcordiorum fotus ipſis conducit, tum ſorbitiones concoctu faciles, & clyſteres aluo inditi non admodum molles. Atq; ſi ſanguinem detrahere opus eſt,neque hoc omittere oportet. Tota uerò uictus ratio erit, non quæ refrigeret in totũ,humecteтq́;,uerum etiam modus aliquis qui magis incidat, ac calefaciat,adhibeatur. Maximè uerò conduxerit ipſis ptiſanæ cremor pipere iniecto, uel hyſſopum quoq; nonnunquam uel origanum,uel ſpica nardi, aquæ mulſæ admiſta, incoctaq́; potui exhiberi,& alia quæ urinæ ciendæ ſunt, præterquàm ea, quæ nehementer calefaciunt,exiceantq́; Potiſſimum uerò ab ſynthium,poſt ſeptimum diem porrigi debet. Iam & oxymel epotum,multis fuit auxilio. ad hæc nonnulla ex his quæ mol liter uentrem ſubducunt. Porrò uomitus ſecundum cibum,iis quibus hæc febris in uetuſtatem incidit,utiliſſimus eſt.

Quartanarum cognitio. Cap. XXII.

QVartana inuadit multa cum perfrictione, ut quæ ex frigido humore, atra bile originem trahat. Calorem uerò feruoremq́ue febrilem tertianæ modo non obtinet,imò nec bilis uomitus eam comitatur. Adhæc ſi urinæ tenues,albæ,& aquoſæ fuerint,quartana erit febris. Eximia uerò ipſius nota eſt,pulſus exiguus, & rarus,Cæterum in autumno potiſſimum incipit,erraticis ſuperueniens febribus, ac non nunquam in forma eius potiſſimum ſubſiſtit quæ quarto die reuertitur aliquando etiam plurium dierum interuallo, iuxta quoſdam circuitus acceſſionem habet.

Curatio quartanarum. Cap. XXIII.

QVartana laboranses leniter tractandi ſunt,neque medicamenro ullo forti ſollicitandi, neque uacuatione,niſi

ne, nisi forte sanguis uehementer exuperare uideatur, cum uenam dissecare conuenit. Victus eis offertur optimus, qui non inflet, & uenter his quibus uti consueuit, emolliri debet. Quòd si hæc nihil proficiant, clysteribus per initia quidem mollibus, deinde uerò acribus utendum est. A suilla carne prohibeantur ægri, atq; ab omnibus cibis qui glutinosi, ad exitum tardi sunt, tum qui refrigerant corpus, siccantq;. Vinum utile est tenue, album & modice calidum. Item salsa & sinapi ex usu sunt, tum per dies aliquot assumptum medicamẽtum diatrion pipereon, id est, quod triplici constat pipere, uel quod diospoliticon appellant. Iam & piper solum recte ex aqua quotidie sumitur. In morbi statu uictus ægro tenuissimus præcipietur, statim uerò etiam ut diu conquiescat, iniungendũ est, tum uisceribus prospiciendum per ea quæ emolliunt, relaxantq;. Insecutis diebus medicamenta conferunt, quæ urinam cient. atq; si concoctionis notæ apparuerint, cum fiducia tunc quoq, ijs uti expedit, quę atros humores uacuant, idq; non semel duntaxat, uerùm etiam sæpius. Porrò secundum ualidam purgationem, & medicamentum quod uiperis constat, exhibetur, & alia quæ ad eiusmodi febres commendantur, inter quæ est & nobis familiare, omniũ probatissimũ, quod succum cyreniacum recipit.

Quotidianæ agnitio. Cap. XXIIII.

Quotidiana haud quaquam cũ rigore primo statim die inuadi sed procedẽte tempore perfrictio magis quàm rigor oritur. Aegre uerò incalescit, & diuturnum habet incrementum: imò neq; adurit ægros, neq; multũ, & crebro spirare compellit, neq; efflare, uel frigidam bibere. pituitosi autem uomitus hic accidunt, & quæ per aluum uacuantur, frigidiora, crudiora, aquosiora cernuntur: totum corpus crudis humoribus redundat: sudores minimè primis diebus erumpunt, neq; ad integritatem uenitur, cutis ægrotantibus albicat, urinæ uel tenues sunt & exalbidæ, uel crassæ, turbidæ & rubræ.

Curatio quotidianæ. Cap. XXV.

Quotidianam curantes, oxymelite primis diebus utimur, tum ijs quæ urinã probe eliciunt, ac uniuersa uictus species incisoria esto, circa statum uerò uentriculi habẽda est rõ, præsertim ipsius orificij, deinde ægris iubẽdũ est, ut à radicula & cibis assumptis uomãt. Itidẽ utantur ijs quę

pituitam ſubducunt, idque tamdiu quàm febris ceſſauerit.

De hepialo febri & rigore qui ægrè poteſt excalefieri. Cap. XXVI.

SI uitrea pituita, quæ omnium aliarũ frigidiſſima eſt, nondum putrefacta toto in corpore exundauerit, rigorem qui ægrè excalfieri poteſt, ſine febri excitat. In febribus enim quæ humoris uitio accenduntur, putrefactio maximè febrilem calorem ſuſcitat. At ſi tota hæc pituita putruerit, quod tamen rarò fit, ob immenſam frigiditatem quotidianæ febris cauſa redditur. Quando uerò non tota æqualiter, ſed ex dimidio ipſius putrida fuerit, aut aliquæ ipſius partes, nonnullæ uerò non putruerint. Hepialum febrẽ hanc facit: in qua ſimul & rigent, & febricitant. Particulæ quidem humoris eius necdum putredinem expertæ, omnibus uenis, uel etiam reliquo corpori communicatæ & ſparſæ, rigorem creant: putrefactæ uerò febrem accendunt. † Dicta eſt autem Hepialos per tranſlationem à ſale: dico autem mari, quod tranquillum quidem apparet, in principio autem difficile turbulentumque erat. Vel ab Hepios, quod eſt molliter & aleænin, quod ſignat calefacere, quaſi dicas, quoniam blande & leniter calefacit. Atque hæc febris cum ex quotidianarum genere exiſtat, utpote ex pituita naſcens, illarum curationi ſubijcitur ſpeciali, niſi quòd tanto commemorata quotidiana calidioribus magisq; incidentibus præſidijs indiget, quanto etiam pituita frigidior illa exiſtat. Hepiali uerò rigor multo magis calefacientia requirit. Itaque medicamentum ex triplici confectum pipere, ex calaminthe prȩterea, & quod liquore cyrenaico conſtat, his ſunt accommoda. Item ex caſtoreo, ſimilibusque præparata remedia conueniunt. Latius autem diffuſiusque explicatam curationem horum reperies in capite quadrageſimoquinto de rigore & perfrictione. Inſuper Lypyriæ & Tiphodes, quæq; præter commemoratas febres dicuntur cum ſint ex relatarum numero, etiam curationes, tum in illis expoſitas, tum exponendas poſtulant.

† Locus hic multò rectius in libris manuſcriptis quàm impreſſis, quos interpretes ſequuntur, exaratus eſt. Sic enim legitur in antiquis cod. λέγεται δὲ ἠπίαλος ἢ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ἁλὸς, λέγω δὲ θαλάσσης, ἠπίας μὲν φαινομένης, χαλεπῆς δὲ κατὰ τὰς ταραχὰς αὐτῆς ὑπαρχούσης, non κατὰ τὰς ἀρχᾶς. quibus

uerbis

uerbis significatur mare esse molestum & difficile cùm turbulentum est & agitatur.

De febribus continentibus. *Cap. XXVII.*

COntinentes finitimæ sunt singulis intermittentibus: tertianæ quidem exactę ardens,quę causos dicitur:quotidianæ,ea quæ singulis diebus accessionem habet,non autem ad integritatem desinit. Sic etiã quartanæ,ea quæ quarto die accedit. Exactus nanque causos:cum omnes alias exquisitæ tertianæ notas seruet,hoc solo discrimine uariat, quòd nõ cum rigore inuadat,neque ad integritatem ueniat. Qui singulis diebus accessionem obtinet causos, omnes similiter exactis quotidianis notas præse fert.quòd autem ad integritatem non peruenit,hac re à quotidiana specie consimili differt: ea ratione & quæ quarto quoque die accessionem habet, uerùm ad integritatem non cessat, finitima est quartanæ. Continens itaq; febris est,quæ non ante ad integritatem terminatur, quàm ex toto fuerit soluta. Quum autem ne declinatio quidem accidit,quæ sensibus queat percipi, hæc quoque ex ardentium genere habetur,sed acumine ab ipsis uariat.

Agnitio febrium continuarum quas synochos græci uocant,& curatio. *Cap. XXVIII.*

COntinuarum febrium,synochos græci appellant,origo ex sanguine est, nunc efferuescente, nunc putrefacto propter obstructionem. Qua propter accessio ipsis adusque finem una est. Indicia uerò sunt, pulsus maximi uehementes, citati, crebri, æquabiles, non mordaces. Vrinæ non multum adeò à sanis recedunt. Curatio est,sanguinis quousq; deficiat anima, dimissio. Qui si non fuerit detractus, febricitantes in summum ueniunt discrimen. At si quid per uenæ sectionem uacuare prohibuerit,alijs uti remedijs oportet, quæ meatus recludunt,copiam materiæ uacuant,& febrium feruorem leniunt. Cum autem euidentes humorum concoctionis notas in ipsis uideris, neque in principe particula inflammatio quædam, aut tumor œdematis speciem repræsentans, aut scirrus fuerit, neque particula aliqua adeò frigida, ut in hanc noxa procumbat, cum fiducia frigidam propinato: maximè si æger eius potioni assueuerit.

Ardentium agnitio. *Cap.* *XXIX.*

ARdentibus hæc ſuperueniunt, arida lingua, aſpera & nigra, uentris roſio, deiectiones pallidæ, ſitis uehemēs, uigiliæ nonnunquam etiam delirium.

Ardentium curatio. *Cap.* *XXX.*

HOrum alterutrum fieri neceſſarium eſt. ſi perfectè morbus ſolui debet: aut bilioſos excerni humores, aut eoſdem extingui. Excernuntur itaq; per ſudores, uomitiones, & imum uentrem. Extinguūtur aūt frigidæ potu: quo nos urentes febres, cauſos appellāt, ex toto curamus. Suſtinere eos qui his cruciantur, non aqua ſola conuenit: neq; mulſa duntaxat, uerum aquoſa mulſa exhibita. Nā qui huiuſmodi morbis conflictantur, ſola potione ſuſtentandi ſunt. Porrò balneum illis ſolum uſui eſt, qui citra tumorem inflāmatorium, aut eryſipelatium, ardenti febre laborant. Quod ſi uerò concoctionis notæ percipiantur, multo magis ipſis conducet. Qui ex ſalſo humore, febrim ardentem conceperunt, his eſt inutile. Verum iiſdem ptiſanæ etiam cremorem cibi loco offerre conuenit.

Febrium quibus ex affectu eryſipelaceo origo eſt, curatio & agnitio. *Cap.* *XXXI.*

FEbres quæ ex Eryſipelaceo uiſcerū affectu procreantur, his notis agnoſces. interna feruēt immodice, dolor urget uehemens, præterea ſitis excruciat, & ardor immoderatus. Sūmatim ex indicijs accerrimæ bilis cum pauco ſanguine putreſcentis deprehēdes. Hunc in modū curabitur. A balneo in totū abſtinere decet. Aqua frigida per morbi ſtatū uehementi, hoc eſt frigidiſſima utendū eſt: per initia nō itē. Extrinſecus uero refrigerantia imponētur: & ſi nihil hæc promouerint, etiā intro eadē ſumere ægri cogentur. Maximè ipſis conueniunt lactucæ, & quæ parē his facultatē obtinent à foris & ipſe lactucæ ſuccus idoneus eſt, adeoq; intybi & ſemperuiui, & reliqua refrigerandi uirtute prædita. ſed præſtātiſſimo parte plurima utimur. Nam liquorem refrigerantis alicuius expreſſum pilæ cū portulaca inijcimus, deinde cōtuſa exprimimus. cum uſus exigit, modico polentæ mixto hæc in aqua frigida merſa, refrigeramus. Linteum uerò duplicatum in ea intinctū extrinſecus aut ubi calor ſentitur, præcordijs obtendimus, non diu adhęrere ſinentes, uerùm aliud frigidum eius loco applicantes. Iā ue-

to & oleum omphacinum medicamini nonnunquã miſcemus.

Hecticarum febrium agnitio. Cap. XXXII.

HEctica febris non in humoribus,& ſpiritu ſolũ, ſed iam partibus etiam ſolidis conſiſtit. Hæc abſq; dolore conſiſtit,& qui ea detinentur, nequaquàm febricitare ſe exiſtimant: neq; enim calorem percipiunt, cũ uniuerſæ ipſis particulæ æqualiter ſint excalfactæ. Duplex hecticarum febrium ſpecies eſt, prima ardentibus magna ex parte ſuperuenit quæ prorogantur adeo ut tempore corporis ipſius cordis madorẽ abſumant, uel etiam multo adhuc permanente. Quæ uero manente etiamnum humiditate fiunt cordis corpus occupantes, inde potiſſimũ accenduntur. Vnam ſanè ipſius generationem prodidimus. Reliqua uero eſt cũ ſtatim ab initio inuadit, primam originẽ diarijs ſimilem, ex mœrore, ita laſſitudine maiore, una cum exuſtione in ſole, ſortita. Hæc igitur non difficulter cedit remediis. Quæ uerò ex ipſis in marcorem qui Græcis dicitur μαρασμός deuenit, omnem reſpuit curationem. Atque hæc ſanè cognitu eſt facillima: oculi ſiquidem præter modum concaui eam teſtantur,& lemæ ipſis inhæreſcentes aridæ, tum diſpoſitio quædã ſqualida, uiuidi ipſorũ coloris flos emarcuit, frons ſicca eſt & intenta Quinetiam conniuent plurimũ, hac occupati, quemadmodum dormiturientes. uerũ affectio, ſomnus non eſt, ſed uigilandi impotentia: tempora collapſa ſunt & quid.n. aliud præter oſſa & cutẽ ſolam habent? Nam ſi denudatis ipſis uentrem inſpexeris, neq; inteſtinũ, neq; uiſcus ullum ſupereſſe tibi uidebitur: præcordia ſurſum conuelluntur,& cutis ipſis extrema reſiccata eſt, pulſus gracilis, creber & durus. Caliditas autem primo occurſu lãguida, paulopoſt acris & rodens erumpit. quouſq; igitur humiditatis aliquid reliquũ eſt, hectica ſolum febris dicitur. Cum uero periclitatꝛ, ne nihil amplius humoris ſuperſit, abſolutus iam marcor conſtituitur.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XXXIII.

HEctica febre laborantes, ſtatim ab initio nutriri deſiderant, humorum rodentium gratia. Maximum uero remedium huius eſt, uictus humectans. Conuenit igitur quàm maxima priſanæ cremoris halicæq; ſorbitionibus, & pane præterea adiecto ægrũ nutritũ, moderato frigidæ potu curare: ſi neq; inflammatio quædã, neq; humorũ putrefactio ſub-

est, atsi magnam inde offensam fore coniecturaueris, frigida abstinere oportet, extrinsecus autem impositis, quæ refrigerant auxiliis, uti. Balnea uerò hoc morbo obnoxiis, quolibet tempore sunt idonea.

De semitertianis. Cap. XXXIIII.

QVandoquidem tertiana cũ rigore, quotidiana uerò citra illũ inuadit: quæ ambarũ mistura cõstat, horrorẽ inducit, qui minor quidẽ res est rigore, maior autem perfrictione Quapropter cũ horror ęquali ab utrisq; extremis interuallo, mediũ amborũ rigoris nimirũ & frigoris occupet, quod cõtemperatis inuicẽ extremis accidit, non abs re nomen huiusmodi febri semitertianæ indiderunt. Porrò duplici modo generatur uel enim duæ accessiones in idẽ tempus concurrũt, uel statim ab initio ambæ inuicẽ iunguntur. Qñ igitur tertiana præpollet, magis horrifica febris efficitur, & rigoris ẽt nonnihil per accessionem assumit. Protinus aũt talis calidior est & ardentior, tum uomitionẽ quandã bilis, aut deiectionem, aut madorẽ adfert Quando altera pituitosa superat, perfrictiones quidẽ summa exercẽt, pauci uerò horrores: neq; tñ sitis, neq; ardor in his affligit. Cum pares magnitudine sunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, insultus quidem accessionis cũ horrore accidit. At cum ex pituita proueniẽs febris pręcelluerit, depressiones pulsuum fiunt, & horr ores. Si uerò calidior præualeat, subito ac una uice incalescunt. Talis sanè est exacta semitertiana, ex æquiualente duarum febrium, puta tertianæ intermittentis & quotidianæ continuæ tẽperatura proficiscens Non exquisita uerò uel bilem largiorem, uel pituitam causatur, quæ iam magis etiam curationi renititur, cum modicus humor à copiosioris dominio artisq; auxilio expedite uinci possit. Si enim pituita sit superior, præsidijs maximè utemur quæ in quotidiana exposuimus: sin autem flauabilis, ijs quæ in tertiana comprehẽsa sunt: In totum ei quod urget incumbentes, sed ita, ne alterum prorsus negligamus.

De morbis publicè grassantibus. Cap. XXXV.

PVblicè grassantes cõmunesq; morbos nominãt, qui multis simul obueniunt, quorum ut generatio, sic etiã causa cõis est. Cibiq; igitur cões praui, illiusmodi morbos communes pariunt: item aquæ uitiatæ potio, exercitia immoderata,

rata,labores quibus quiſq; aſſueuerat omiſſi,inedia, repletio, idq; dum fames graſſatur, aut fœcundus annonæ prouentus eſt. Item regionum naturæ, cões ſubinde morbos intulerunt, quæ nonnunquã paluſtres ſunt, aliquando barathrum habent uicinum,quod uaporem exitioſum prauumq; exhalet. Hæc quidẽ nõ continuè accidere conſueuerunt. †aer uerò nos ambiens,tẽperamenta corporũ cõmutat, uel calidior impendio, uel frigidior,uel humidior euadens, ſiquidẽ in alias cauſas neque oẽs ſimul incidimus,neq; eis toto die immoramur. aer autem q̃m omnibus circũfuſus eſt,& per inſpiratũ attrahitur, ut animalium corpora, pro tẽperamenti ipſius immutationibus ſimul afficiat,neceſſe eſt. Qui igitur hæc intelligit, non ſolum morbos ex unoquoq; aeris ſtatu futuros præſagiet, ſed etiam ne fiant prohibebit, cõtrarium immoderatis circunfiui aeris temperaturis uictũ accommodãs. Itaq; corpora morbo alicui ex propria intemperie uicina,hæc à ſimili circũdãtis nos aeris tẽperamento deprehenduntur. Quæ cõtrariã cœlo temperiẽ obtinent,præterquàm ꝙ nullam offenſam experiuntur, etiam meliora fiunt,dũ repugnans aeris immoderatio temperamenti immoderationẽ punit,ac qui hoc nouit, ſecundam ualetudinẽ tuebitur,contraria corporibus inducens,nunc refrigerãtia ſcilicet,nunc calida: aqua quidem ſuperinfuſa refrigerans,itidem ocio,ciborum inedia,& potu largiore: calefaciens autẽ, operimento,laboribus,cibo liberaliore,& interdum parciore. Præterea lignorum aceruatim conſtructorum incendio haud mediocriter aerem ad calidũ & ſiccum mutaueris, ſi tũc humidus fuerit,quo modo Acronem agrigentinum fractitaſſe ferunt.

†In antiquo codice hac aliquanto explanatiora ſunt in eo enim hæc uerba ita legũtur. ὁ δὲ περιέχων ἡμᾶς ἀήρ, τρέπει τὰς κράσεις, ἤτοι θερμότερος ἀμέτρως, ἢ ψυχρότερος, ἢ ξηρότερος, ἢ ὑγρότερος γινόμενος: Id eſt, Aer qui nos circunſtat uel calidior, uel frigidior, uel ſiccior uel humidior temperaméta immutat. Quam huius loci ueram eſſe ſcripturam uel ex ijs quæ de eadem re ſcribi Aetius intelligi poteſt.

De peſtilentia ex commentarijs Rufi.

Cap. XXXVI.

PEſtilentiæ grauiſſima omnia ſuperueniunt: nihilque in hac ſicut in alijs morbis ſingulis occultatum. Etenim

delirium accidit, & bilis uomitio, præcordiorum intentiones, labores, ſudores largi, extrema algent, alui profluuia urgēt biliosa, tenuia, & flatulenta, urinæ cernuntur aquoſæ, tenues, bilioſæ, nigræ, mala habent ſubſidentia, ſuſpenſa peſſima, nares deſtillāt, pectus ardet, lingua torrida eſt, ſiticuloſa, remiſſa, torquent uigiliæ, conuulſiones uiolentæ, aliaq; multa praua. †At ſi quis peſtem uenturam prænoſcet, ex malignorum anni temporum, & uitæ ſtudiorum ad ſanitatem haud conducentiū animaduerſione, aliorumq; animalium præcedente interitu, his apud ſe conſideratis, & illud præterea perpēdito cuiuſmodi ſit præſens anni tempus, qualisq; uniuerſus annus. Inde ſi quidē qualis uictus ratio eſſe debeat, optimè deprehendes: utpote cum anni tempus, ſi quidem rectè ortum eſt, ex ſicco humidū nunc euaſerit neceſſum eſt uictus ratione deſiccare, ut humor ſuperfluus abſumatur. item uentris quoque habenda eſt ratio. Quibus ſuperior uentriculus pituitam continet, uomitionibus ſollicitare: quibus autem ſanguis inundauerit, ſecare uenā oportet. Iam per urinas purgatio, aliæq;, & totius, corporis, proficiunt. Quod ſi etiam æger ardore æſtuet, & flamma uſq; ad pectus pertineat, haud abs te fuerit refrigeria pectori applicare, & potionem frigidam offerre, idq; non paulatim, nam magis hoc pacto incendit, uerum una uice ac ſemel, ut flammam extinguat In quibus autem ardor interiora occupat, ſumma uero inalgeſcunt, cutis in ſuperficie frigida percipitur, præcordia contrahuntur, uenter colliquata, partim ſupra, partim inferius tranſmittit, uigiliæ urgent, mens deſipit, lingua eſt aſpera, hi calefacientia requirunt remedia, ut calor per totum corpus diſtrahatur, †ac ſi alio quopiam modo ab internis foras poterit elici. Iam uero & hæc potio utiliter præſumitur. Aloes partes duæ guttæ ammoniaci partes duæ, myrrhæ pars una. Hæc in uino odorato contrita inſtar dimidiæ fabæ exhibentur. nimirum quotidie. Haud noui, inquit Rufus, qui hoc potu peſtem non ſuperauerit. Hæc quidem Rufus memoriæ prodidit. Galenus autem tradit ad peſtilentiales putredines bolum armeniacum ſalubriter potari. Simili felicitate etiam Theriacem ex uiperis magnam prodeſſe. Etenim in peſtilentia quæ Romam inter necino morbi genere depopulata eſt, omnes quos nullum ex his medicamentis adiuuit, interiiſſe ſciptum reliquit.

†Simplicior

†Simplicior & meo quidẽ iudicio huius loci ſenſus uerior eſt in exemplaribus manu ſcriptis. Sic enim ea habent, σύνειδοι δ' ἄν τις μέλλοντα ἥξειν τὸν λοιμὸν προσέχων ταῖς τεώραις, &c. id eſt, conijciet, autem quiſpiam futuram peſtilentiam, ſi attentè conſideret temporum &c.

‡Quod eſt in impreſſis κάθωθεν, ſin manu ſcriptis magis explanatum eſt, ἐκ τοῦ βάθους, id eſt, ex profundo.

De ijs qui ex redundantia crudorum humorum ſyncope periclitantur. Cap. XXXVII.

NOnnulli, febricitare incipiunt, ubi magnam crudorum humorum copiam ore uentriculi ſimul offenſo, congeſſerunt. His & præcordia inflãtur, & os uentriculi uastiore mole, quã pro naturæ modo cernitur: adhæc color ipſis ab albidius, aquoſiusq́;, magis eſt, mutatus. quibuſdam ad nigrius. Nulli taliũ ſanguis mitti ſine maximo diſpendio ſolet, etſi uacuationem deſiderent. Verum nec ſanguinis dimiſſionem, nec purgationem ſuſtinent, utpote quos etiam ſine his ſyncope ſubito adoriatur. Ratio igitur medẽdi talibus eſt, quã frictione molimur. Incipere uero per initia ſtatim morbi oportet, ac primum à ſuperiore crurum parte deorſum, idq́; linteis nõ admodũ mollibus, ſed modicè aſperis. Deinde tota brachia ab humeris uſq;, & ſuperiore parte deorſum ſimili modo ſunt fricanda. Vbi uero artus omnes abundè calidi uidentur: & metus eſt, ne quis ex ampla frictione laſſitudinis ſenſus ſuperueniat, oleo relaxante uteris, ab aſtringẽtibus autem abſtinebis. per hyemem uero etiam digerẽtium uſus erit, quod genus eſt ſicionium, & chamæmelinum. Cum iam artus plurimum perfricueris, poſtea oleum detergetur, inde ad ſpinam dorſi tranſitus eſt: hæcq́; tota perfricabitur ſimiliter, ab hac rurſus ad crura te conferes: & hinc ad brachia exinde rurſus ad ſpinam. ita toto die facies. Porrò mulſa, in qua coctum hyſſopum fuit, his eſt aptiſſima, cauendumq́;, ne uel cibum, uel ſorbitionem, uel aquam exhibeas, uel omnino liberaliter bibere ſinas, niſi mulſam tribus primis diebus duntaxat, tuis ipſe manibus, quas dixi partes ordine perfricans. Sin autem robore mediocri ſit, & aluus ſua ſponte commodè non deijciat, cum fiducia aliquid ab inferioribus partibus infundes. Quod ſi maior iuſto recrementorum impetus ad aluum citetur: principio quidem per-

coquere

coquere mulsam amplius oportebit: minus enim ea subducit. At si plenius superuacua descendant, ne sic quidẽ sistẽda, aluus sed exhibendus pro aqua mulsa ptisanæ cremor est. Si uero fluere pergãt, chondri sorbitione nutries. Si ex pulsu uires collapsas ob imbecillitatẽ didicerimus, panem ex uino diluto exhibere conueniet: utiq; si nec uenter nec iecur inflammatione laboret quando si hac infestentur iam corpore crudis succis referto, nulla planè medicina periculo subtrahit. Sin autẽ quandoq; crassi abundè humores deprehendãtur, oxymeli pro mulsa continuè exhibebitur. Ergo si æstas sit, & æger calidi tẽperamenti frigidæq; potioni assuetus, frigidum huic oxymeli dabis. sin hyems sit, calidum omnibus. Sanè balneum his est aduersissimũ. Porrò ijs quos syncope iam premit, si partes modo commemoratæ inflammatione uacent, panis exhibebitur modicus, isq; ex uino quod celerem in corpus digestionẽ adiuuet, statimq; ad frictionem ueniundum est, quæ pro tradito quoq; iam modo administrabitur, uerum quibus ex flaua bili, quæ os uentriculi, infestet, syncope incidit, is frigida offerenda potio est uinum tamen tenue, fuluum & uetus.

De his qui ob prætenues humores syncope opprimuntur. Cap. XXXVIII.

QVi tenuium humorum uitio syncope premuntur, diuersam à supradictis curandi rationem desiderant, ut quos dignoscendi notæ illis contrariæ testentur. Nutrire hos oportet paulatim & continuè. Porrò ad exitium spectare existimandi sunt, si uel iecur ipsorum, uel uẽtriculum inflammatio obsedit, uiribus iam languentibus. In eiusmodi affectibus emortua illa species in facie celeriter apparet. Sanè nutrire est necesse: sicut etiam corporis summa densare, non secus quàm priorum rarefacere, & frigidum ipsis aerem accersire. Vngendi sunt præterea astrictorijs unguentis. tum cibi ijs dandi, qui non admodum promptè diffluant, non aqua mulsa, non ptisanæ cremor, sed panis & sorbitio ex chondro, & fructus austeri, qui non facilè corrumpantur, tum ipsi per se, tum uero & cum pane. Vinum ijs aquosum necessarium inter initia est, sumptum post cibum.

De reliquis occasionibus, quibus syncope succedunt. Cap. XXXIX.

RElìquæ occasiones,quæ syncopas concitant , quatuor sunt numero : dolor uehemens, uigiliæ,immodica inanitio,ac in ijs qui aliena loquuntur, aliquando motus. Sed & quintam,si placet,addas,nempe principiorum intemperiem. Celerrimè igitur cor affectum in perniciem præcipitatur,mox cerebrum,deinde breui iecur.

De dolore. Cap. XL.

ITaque dolor stupidus ex frigida oritur affectione. Pulsatilis autem dolor magnæ inflammationi peculiaris est. Sin auté tanquã à palo impacto,aut ueluti a terebro forari putes,crassi intestini species doloris est. Punctorius autem , circa mẽbranas cõstituitur. Pertundens uehemẽtissimis nõ heterocranijs solũ,sed cephalæis quoq; accidit . Est auté pertundens dolor,cum à parte primario affecta,ceu à radice subito in uicinas perfertur. Porrò distendentes utrinq;,neruorum dolores sunt,cum & laborãt, & ad utraq; extrema tẽdũtur. minimè uerò in latitudinẽ porrectos nerui dolores percipiũt. at tensiuos, stupefacientesq; dolores mẽbrana quidẽ sub cute porrecta inducit,quæ uerò inter carnẽ hærescit, tanquã diuellẽtes cruciatus excitat. multæ si quidẽ existunt inæqualiterq; inhærescũt, & ipsam carnẽ amplectũtur. Mẽbranarũ uero quæ ossibus circũdantur,profundi sunt, ipsorumq; ossium tanquã dolentium imaginẽ repræsentant. Quando igitur nulla extrinsecus doloris occasio fieri apparet,pręcedẽs uictus ratio uenit inspiciẽda, fuerit ne præter cõsuetudinẽ otiosa,aut cibis homo usus sit largioribus,ijsq; ex ualẽti materia,uel solita excretio sit retenta. Nã si ex aliquod,uel oĩa quoq; appareãt, doloris causa est repletio: ac quã citissimę homo uacuari debet. Sic.n.licebit tibi maxima cũ securitate ijs uti remediis, quæ fluxiones dolentibus particulis incũbentes repellãt. Si igitur sanguinis sit copia, quod distẽdit,ueluti in inflãmatione oriri solet, protinus si uires patiũtur, sanguis dimittẽdus est , per magnã uenã patienti particulę propinquã. Vbi autẽ uitiosus humor dũtaxat affligit, purgandus est. Si utraq; coeant,ambabus utere uacuationibus, sanguine prius emisso. Quod si his peractis dolor etiam remanet,constat profecto in ægrotante particula impactũ esse,

quod

quod afficit. Patet uerò curationem ipſam per digerẽtia quoque medicamenta eſſe moliendam. Pari ratione, & qui ex flatuoſo ſpiritu dolores contrahuntur, curabimus: auxiliãtes ſimul in his potius tum extenuantibus cibis, tum per ſedẽ iniectionibus, item cataplaſmatis irrorationibus atq; fomẽtis ambiens ipſum corpus rarefacientes. Sin moles grauando, contundendóue dolorem excitet, moli eidem eſt medendum. Sin rodens humor eſt qui affligit, aduerſiſſima huic ſunt quæ extenuant, & calefaciunt. Anethum oleo incoctum, dolorem lenit, & ſomniferum eſt: & uiride ſicco magis.

Ad ſyntexes, hoc eſt corporis colliquamenta. Cap. XLI.

QVum per uentrem aliquid non ex eſculentis, poculentiſq́;, uerum ex ipſius corporis ſubſtantia excernitur, humore in aluum ipſam cõfluente: qui quidem flauæ bili continuè per uomitum, & infra erumpenti cõſimilis eſt, odoris autem fœditate ab ipſa differt, tum ꝙ deiectus rufus magis, & craſſitie glutinoſus, interim uerò oleoſus appareat, tunc nimirum caro pinguis & recens coacta ab ardenti febre reſoluitur, & eliqueſcit. Malo inueterante, nõnihil etiam ex ipſis ſolidis partibus abſumitur. In hac pernicioſiſſima febri frigidæ potio utilis eſt, quæ ex fonte frigidiſſima petitur. Huiuſmodi quoq; eſſe conuenit cataplaſmata, & epithemata, quæ refrigerent, thoraci, & præcordiis impoſita. Item cibi refrigerantes, rectè offeruntur.

De uigilijs in febribus. Cap. XLII.

AT uero eorum, qui immodicis torquentur uigiliis, crura & brachia uincire.† quo tẽpore ſomnũ captare ſolẽt, iubemus, & excitari. nonnunquam palpebras aperire, ſi conniueant cõpellimus, donec abundè fatigentur. Inde ſubitò uincula ſoluimus, lucernamq́; tollimus, & altã eſſe quietẽ iniungimus. ſi nihilominus uigiliæ pertinaciter urgẽt, ubi acceſſio remiſerit, frõs nigri papaueris capitũ decocto illuitur, naribusq́; offert papaueris albi cortex torrefactus detritusq́;, & mãdragoræ radicis leuigatæ tantundem cum uino, & roſaceo malagmatis forma fronti applicetur, ſerpilloq; cum meliloto in paſſo decocto. Hoc etiã in acceſſionibus eſt utẽdũ, uel trita papaueris capita excipiẽtes pane cũ roſaceo, uel eiuſdẽ cerato illinimus.

[m]inimus. Cibus quodammodo ſit magis accuratus. Adijciatur autem ſorbitionibus capitum papaueris albi ſeminis cochleariũ trium inſtar. † oleribus commiſceatur papaueris nigri, ſi quidem folia fuerint uirida, quantum tribus digitis poteſt comprehendi: ſin minus, tria quatuórve papaueris capita ſicca, ſimul incocta deligantur. Si ne ſic quidem ſomnus acceſſerit, papaueris lachryma, aut ſucco mandragoræ circumlinẽtur. Iam linctus ex papaueris capitibus compoſitus, & præſertim ex ſapa, menſura cochlearij, uel unius, uel dimidij potus, ſomnum frequenter accerſiuit. In quibus autem caput non facilè humoribus repletur, & uigiliæ infeſtant, utere in declinationibus etiam tali ſuffitu. folij amomi, coſti, arnabo ſingulorum uncia. carpobalſami drachma, ſtyracis, amomi, ammoniaci, bdellii ſcythici, mandragoræ radicis, lachrymę papaueris, ſingulorum drachmis quatuor. Ex lignis cupreſſi accenſis ſuffito.

† Hæc uerba ſic leguntur in uteri codice, ὑπερβαλλόντων δὲ ἀγρυπνέντων, σκέλη καὶ χεῖρας δεσμεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καθ᾽ ὃν ἐπὶ τῶν ὕπνον εἰώθασι τρέπεσθαι κελεύομεν καὶ ἐγρηγορέναι διόικειν τε πολλάκις μῦσαι ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα, id eſt, eorum uerò qui multis uigilijs torquentur, crura & brachia iubemus, quo tempore ſomnum capere ſolent, ligari, & excitari, palpebraſque ſæpe aperire & claudere cogimus donec, &c. Qui ſenſus magis concinnus eſt.

† Id ſic legit̃ in antiq lib. τοῖς δὲ λαχάνοις συνεκζεέσθω μήκωνος μελαίνης, ſimul coquatur & ferueat cũ oleribus pauperis nigri.

Curatio ſoporis noxij, qui cataphora Græcis dicitur. Cap. XLIII.

FRons poſca lactis modo tepenti abſtergitur, & ſumma ualide ligamentis excipiuntur. naribus admouentur quæ inciſoriam facultatem obtinent. In remiſſionibus etiam cucurbitulæ ualenter dorſo, & ſpinæ defiguntur. Si uero morbus his non cedit remediis, etiam quæ ſternutamẽta excitant obiiciuntur. Ciborum materia ſit ſit, quæ incidat, diuidatq;, ueluti in præceptis de ſanitate tuenda eſt comprehenſum.

Curatio doloris capitis in febribus. Cap. XLIIII.

† SI capitis dolor in febribus affligit, poſt conuenientem febrium uacuationẽ in acceſſionum declinationibus, caput inungi debet, primum communi oleo crudo, uel

rosaceo,cui etiam aceti pauxillum sit admixtum: si æstas sit, & febris ardens,frigido:sin hyems,neque febris ardens,calido,aut tepido. Incoquatur nonnunquam oleo & serpilli polygonijque succus,per æstatem etiam papaueris capita uel ipsum papauer: quemadmodum hyeme peucedani momẽtum. Quod si uerò dolor in fronte perseueret, sinciputq; pilis careat, hoc quoque obducendum est ueteri polenta,& polygonio, uel pane similiter & rosis,uel modica myrto,uel serpillo. Quosdam & pulegium applicatum magis leuauit. Nonnullis etiam cum igneus sensus inest, psyllium polenta temperatum profuit,uel ipsum per se inuiscum coctione redactum, & continuè mutatum. Item coriandrum similiter cum polenta, & aloe cũ aceto illinitur,myrrhaq;, & ammoniacũ pari modo, necnon crocomagma. Pulsatiles autẽ dolores ruta, mentaq; cum panem difflat,rosaceo quoq; superaddito. Atqui si dolor commemoratis auxilijs non eliditur, primum caput ad cutem attondere oportet,deinde pinguioribus aspersginibus totum ipsum foueri,mox cucurbitulæ occipitio agglutinari,& summæ partes deligari debent,permulceriq;. Iam uerò hirudines rectè affigun tur. Cæterum si defluxio quędam à capite,uel grauedo oborta capitis dolorem suscitauerit, ijs utendum est auxilijs, quæ aduersus hæc suo loco perscribentur Sin autem à stomachi regionibus uapores sursum tendentes caput offenderint, etiam horum ratio habenda est,ueluti pręceptum à nobis est.

† Vera scriptura huius loci est, μετὰ τὴν προσήκουσαν τῶν περιττῶν κένωσιν, id est, post, conuenientem excrementorum uacuationem,facilis enim fuit librarii lapsus.

Quomodo stomachi curam habere conueniat. *Cap. XLV.*

SI stomachus imbecillis fuerit, corroborantibus oblinetur,quod genus palmulæ sunt,uinum,polenta,crocus,mastiche,& aloe. aspergiq; debet oleis ex absinthio, melino, mastichino,nardino,& uino. At si ardorem experiatur, miscendum aliquod ex refrigerantibus, puta cucurbitæ succus, lactucæ,portulacæ,solani,sereos, † & uuæ immaturæ. Sin autem inflammatorium quiddam in uisceribus appareat,etiam relaxantia quædam adiungenda sunt:aspersionibus,oleum chamæmelinum,cyprinum,adipes gallinę,aut anseris,bdellium,uel ammoniacum,

moniacum,& ſimilia. cataplaſmatis autem,apii ſemen, fœnugræcum, altheæ, chamæmelorum flos, & ut uno uerbo expediam, compoſitam habeant facultatem; tum relaxantem ſubtilium partium,amaramque,tum aſtringentem.

† Hic locus integer eſt in ueteri exemplari: ſic enim deſcriptus eſt, οἷον κολοκύνθης τε τὸν χυλὸν, καὶ θριδακίνης, καὶ τῆς ἀνδράχνης, καὶ τοῦ στρύχνου, καὶ τῆς σέρεος, καὶ τοῦ ὄμφακος, οὗτος μὲν γὰρ οὐ ψύχει μόνον, ἀλλὰ καὶ στύφει, ideſt, ut ſuccus cucurbitę, lactucæ, portulacæ, ſolani, ſereos, & uuæ immaturæ. Hic enim non ſolùm refrigerat, ſed etiam adſtringit

De immodica perfrictione in febribus, & rigore.
Cap. XLVI.

RIgori, qui criſis ratione obuenit, remediis occurrere nõ oportet: nec concertationem naturæ diſſoluere. Quod ex ſudore frigus prouenit, promptè remittitur, ac nihil adfert moleſtię. In ſolo autem rigore, aut perfrictione (ex frigidiore uero, copioſaq; maxime pituita naſcitur) primum quidem artus plurimis in locis conſtringendi ſunt, mox oleo delinendi chamæmelino, aut cyprino, aut irino. Sin autem maiore auxilio tibi opus ſit, etiã piper oleo admiſcebis, uel cachry, uel adarcen, uel caſtoreum. molliterq; totum corpus infricabis. Porrò ne facilè oleoſum iſtud præſidium defluat, haud fuerit abſurdum & ceræ momentum colliquefacere. At ſi per hęc rigor non poſſit excalfieri, ualentioribus quoque ex his factis acopis, necnon dropacibus, & ſinapiſmis uti conſilium eſt, aliáque fomenta ritè admoliri. Item acriora ex iis quæ admouentur naribus, commodè faciunt, calaminthe, pulegium, & hyſſopum. Potui dabitur ante acceſſionem mulſa, in qua piper, & ruta ſit incocta, adhæc liquoris cyrenaici cocto melle formati inſtar milii duabus horis ante acceſſionem præſtabimus. Similiter & liquoris ſilphi. Adhæc quod in quartanis ex liquore cyrenaico componitur, multis fuit auxilio. Iam uerò in oleum largius, quod incaluerit nonnulli deſcendentes, rigores pertinaciſſimos abſterſerunt, ut Archigenes memoriæ prodidit. Galenus autem ante acceſſionem, cutem abrotano infricandam præcipit, uel calamintha arida, uel cunile tum foliis, tum floribus, uel coſto, uel pyrethro. utroque horum cum

oleo. unde fiet, ut uel nequaqum, uel certè minus rigeant.

De ſudoribus. *Cap.* XLVII.

SVdores, in criſi erumpentes excipere oportet, quandiu ſatis uacuatum fuerit, adiutareque calore mediocri, & quiete, adeò ut neque abſtergantur, quoniam alius quoque alium elicit. item calido clyſtere in aluum dato, & ſorbitione, & ſomno. At ſudores in remiſſionibus morborum apparentes idem quod in criſi prouenientes, adminiſterium capient. Itaque præſidia quibus ſudores euocantur, libro ſuperiore, capite quadrageſimo octauo abundè ſunt comprehenſa. Cum uerò ſudores largius eruperint, tunc abſtergendo, leuandoq́ue operimenta recreare conuenit. Etenim laſſant, ſupra modum excidentes, ut in ſyncopen frequenter ægros perduxerint. Tenui uelamine madidoq́ue debent eſſe contecti, perflatus aeris frigidior accedat. his ſomnus adiungatur, & euentilatio. In ſuper myrtus nigra in pollinem coacta, corpori inſpergatur. Similiter galla, piceæ cortex, electrum, & polenta cum uino aſtringente, particulis ſudores recipientibus imponantur, facieſq́ue poſca per ſpongiam aſpergatur. Archigenes etiam calcem non reſtinctam, & floces uini combuſtas, tum in his, tum in rigore, quem nullus euincit calor, aſſumit. Ambæ ſiquidem inquit, recaleſcentes, ſiccantur. Media uerò corporis loca delinenda ſucco plantaginis, uel coriandri, uel portulacæ, uel braſſicæ præcipit, ut undiq́ue concreta, ſudores reprimant. † Per ſomnum uerò creta cimolia aqua diſſoluta, dorſo, & thoraci ſubiecta proficit. Totum uerò corpus roſaceo perungitur, uel melino, uel myrteo, uel lentiſcino, uel ceratis quæ ex his conſiunt. Nam magis ſunt his idoneæ reunctiones, quæ latentes meatus obſtruendo, humidi exitum prohibeant. Patet autem omnibus, quòd cibus quoque ſiccior his cònuenit, & uina mediocriter aſtringentia. Cæterum largiore potu, & præſertim humidiore, tum crebris per aluum iniectionibus abſtineant. Si autem fieri poteſt, geſtatione corpus agitandum, in frigidiore aeris ſtatu, & ſummæ his partes potiſſimum refrigerentnr. Qui per ualidam expreſſionem ſudores fiunt, (hi autem uel ob dolores excitantur, uel conuulſiones) facilè curantur, † ſi extrema deligentur, calfiant, & per laneos panniculos reficiantur.

† Scri-

† Scriptura quæ in ueteri exemplari multò melior & synce rior est. Sic enim habet. ἐνδὲ τοῖς ὕπνοις κιμωλίᾳ ὕδατι διαλυθεῖον πιαινόμενα ῥάκη ὑποβάλλεται μεταφρένῳ, καὶ θώρακι. Id est, panni pinguefacti cimolia dissoluta aqua subiiciuntur dorso & thoraci. librarius enim indoctus ex ῥάκη, fecit δρᾶ καὶ.

⊥ Concinnior sensus est in ueteri codice. ita enim in eo scri ptũ est. καὶ θάλψει τῶν ἄκρων καὶ ἀποψύξει διὰ ῥακιδίων ἀραιῶν κοῦφας θεραπεύειν, id est, leuiter curare oportet extremorum deligatione fotuque ac exiccatione per pannos raros.

De tussi in febribus. Cap. XLVIII.

TVssi in febribus, præsertim cum rigore obuenientibus, occurrere conuenit. Nam tussis intentione, febris quæ inclinabat uires resumit, ac redintegratur. Aduersus hãc formulæ medicamenti ex melle cocto coactoque, hypoglottia tia uocant, offeruntur. Linguæ autem supposita, unde nomen habent, eliquescunt: & quod spirandi impedit facilitatem, discutiunt: tempus ipsarum est in accessionum statu, & spatio quod paulum accessionem præcedit. datur etiam hydromeli discoctum. Quibus autem de neruoso genere metus non est, temporis processũ exhibebis cum fiducia & oxymeli. sin minus hyssopi decoctum, quod etiam rigentibus auxiliatur. Itẽ castoreum cum febris ardens non est, neruoso quoq; generi cõfert. Adhęc linctus ex piceæ fructu, nucleis pineis, iride, semine, lini, amygdalis amaris, & urticæ semine plurima uero ex parte cibis quoq; hæc simul adiungentur. Ac resina quoque terebinthina in ouo exhibetur. Extrinsecus aũt thoraci, & locis arteriæ uicinis, lana sulfure imbuta imponatur, ac pingue, oleúmve rutaceum esto, uel irinum, uel anethinum. Præterea deligatura ualida in longum porrecta, tussim exactè cohibet: dico autem per medias partes extremasq;. Non ratione caret, & uua syluestri quæ staphis agria dicitur, tussis gratia uti, simul cum domestica, aut cum mastiche mansa. summa debent infricari, permulceri, & ligaturis intercipi deinde rursus soluenda est in contrarium retractio. At si propter febris acrimoniam tussis concitatur, utendum est gargarizationibus ex aqua tepida, necnon frigida subinde profuit, & ex posca, & palmularum decocto, uel rosarum, uel dulcis radiculæ. Visceribus autem, uel etiam cordi ipsi inijciuntur quæ modice refrigerant.

De sternutamento. Cap. XLIX.

STernutamenta febribus sæpe incidentia, molestant. Etenim caput replent, & uirtutem arguunt. Nonnullis sanguinem quoq; eliciunt, & alia huiusmodi inferunt incommoda. Quare aduersus ipsa remedijs pugnandum est. Cohibet itaque sternutamentum irruens, nasi, frontis & oculorum perfricatio, item oscitatio, studiosa palati, frictio, ructus, ilium intentio, capitis in altum eleuatio, inclinatioque ad latus, summarum partium mollis contrectatio, maxillæ musculorũ perunctio, calentis olei in aures infusio, puluinum calidum mento subiectum. Caueri debet repentina ex somno excitatio, fumus, puluis, acrior odoratus piperis, castorei, sinapis. Mentæ autem malorum, & polentæ odor conducit. obtundit enim sternutamenti elisum: Idem spongiæ ex mari uacuæ efficiunt. Vbi uerò cupiditas sternutandi oborta fuerit: non autem sternutamentum erumpat, labij quies accõmodetur, & continue acriorum odorum experientia, & mentis remissio.

De cibi fastidio. Cap. L.

QVibus uitiosi humores fastidium procrearint, iis illa & esculenta & proculenta dare conuenit, quæ huiusmodi succos uel abstergẽdo per uomitiones, seu per aluum excernere soleant, uel attẽperando, meliores reddant, quorum materiam libro superiore, qui totius operis optimus est, cõprehendimus. At si ob uirtutis imbecillitatem, cibum respuant, quoniã omnis facultas ex particularum intemperie infirmatur: conuenit in temperamenti speciem, contrarijs medicari. Plura de fastidio, in stomachi uitijs libro tertio pertractabimus. In febricitantibus autẽ, statim per initia cibi cupiditas, ijs quæ odorem mouent, recuperanda est. Potissimum uerò polenta in aquã mersa, uel posca, uel diluta uini potione. Aut cuiusdã odorati pomi, & astringentis decocto, item perunctione odore grata, & moderata totius corporis frictione, ac blanda contrectatione tum faciei collutione, aquæ sorbitione modicæ. Iam stomachus digito immisso turbatus, ad cibum assumendũ quodammodo conuertitur, præsertim, ubi biliosum quid aut acidum sursum eiecerit. Secundũ primos dies, † cataplasmatis quoq; à foris stomachus ad cibum sollicitetur, ex palmulis, malis cotoneis, œnanthæ, absinthio & aloe cõfectis.

Cibi

Cibi autem præparentur plures ſimplicesq́ue,& frumentacei: qui alterius quoq; generis uarietatem quandam habeant non tamẽ ab ijs multum recedant,qui in febribus dãtur, in quibus & poma conueniunt,quæ non ex facili aceſcunt,neq; nimium dulcia ſunt,ſed matura,neque ad ſatietatem exhibenda,uerum ſolum quod ad aliorum ciborũ cupiditatem excitandam ſuffi-cit. Præſto autem ſint ægris dum alentur familiariſſimi, qui tum corripere eos, tum inhortari queant. Porrò febribus ſo-lutis,ſi in uitium recreatione perduret faſtidium, etiam ſiſarũ cum oxymelite coctum,lactuca,oliuæ halmades, capparis,ſal-ſamentum,bulbi,& quicquid ad bonitatem ſtomachi facit,ac-commodetur.Necnon & illud ipſum in memoriam reducatur quibus cibis per ſanitatem maximè uſi ſint. itẽ ambulationes, geſtationes,uociferationes, dropaciſmi, frictiones & exercitia adhibeantur. Præterea abſinthii ſucci potio, uel aloes, acetiq́; ſcilitis inſtar myſtri abſorbtum,in id uehementer efficax eſt.

† Simplicior ſcriptuta eſt, καὶ καταπλάσμασιν ἔξωθεν ὁ στόμαχος ἰατρευέσθω, id eſt, cataplaſmatis à foris ſtomachus cure-tur. Nam quod eſt in exemplari typis expreſſo ἐπιστρεφέσθω omnino deprauatum eſt.

De grandi fame. quæ græcis bulimos dicitur. Cap. LI.

SI uerò in grandem famem,quam bulimon appellant Grę-ci (dico autẽ cum minus quàm par eſt, cibos corpora ſen-tiunt) faſtidium deuenerit,hiſce reficiemus,tum aliis, quæ naribus admouentur,tum ſuillis carnibus aſſis,& hædinis In ſumma omnibus,quæ nidoroſum odorem repræſentant: ſæui-tia ſane febrium præterita,extremæ partes deligari. ipſiq; exci-tari debent,maxillas pungendo,& crines, uel auriculas uelli-cando,recollectis autẽ, panis ex diluta uini potione, uel aliud quippiam diſtribui facile exhibetur.

De canino appetitu. Cap. LII.

ET ſi hoc ſymptoma febribus non adeo ſuperueniat, ſed nonnunquàm ſecundum ipſas,attamen gratia cognatio-nis,quam cum faſtidio habet, nil fuerit mali, etiam de ſmmodico appetitu, quum ambo naturæ modum excedant, ſermonem inſtituere. Quoniam igitur à pituita potiſſimum

acida conſtituitur affectus, iis utendum eſt, quæ hanc incidant, abſtergeantque. Talia autem ſunt maximè, dulcia, ſalſa, † & alioquin derergentia calida. Vinum igitur ipſis recte datur copioſum, ex eorum numero, quæ impenſe calefaciunt, cuiuſmodi habentur colore fulua aut rubra, aſtrictionis expertia. Verùm dulciora potius propinantur, etiam non ſitientibus. At cum ad prandium uenerint, primùm ipſis pinguia, mox alia omnia ex oleo largiore præparata, quibus nihil auſterum, aut aſtringens ſit adiectum, offerentur. Hæc etenim, licet aduerſus ipſam cauſam maniſeſte non pugnent, attamen impotentem ad cibos animi impetum diſſoluunt. Inedia uerò ſpiſſitudinem pituitæ ſtomacho inhærentis abſumit, minuitque. Iam ſalſamenta ipſis commodè exhibentur, ab his uina commemorata liberaliter aſſumpta proſunt: quod ubi longiori tempore fecerint, caninus appetitus finitur.

† Codex manu ſcriptus habet, καὶ ἄλλως τμητικὰ θερμαίνοντα. id eſt, & alioquin incidentia calida. qui ſenſus huic loco conuenit, quanquam σμηκτικὰ etiam recte legi poteſt.

De ſiti. *Cap. LIII*

SItim admodum longam fieri exiſtimabis, ex ſiccitate, aut caliditate particularum, per quas humor ex ore in uentrem defertur, & ſiccitatis quidē remediū eſt ſomnus, caliditatis autem uigiliæ. Nonnulli uerò ſitibundi ex uino, ciborumq; caliditate fiunt, quibus medetur frigida potio. Prauas autem potiones appetunt, quemadmodum & cibos, præpollenti in eis humorum uitio reſpondentes. Cæterum ſiti preſſos inextinguibili quandoq; uidimus, ex quorū numero etiam mortem oppetierunt, tum qui uiperas dipſadas deuorarant, tū qui uino ueteri ſeſe inebriarant. adhæc qui in nauigio ob aquæ potabilis defectum, marinam bibere auſi fuerunt. Verùm ſitim in febribus placare ſolet, aſperſio ex oleo frigidiſſimo, uel roſaceo cum impetu ſalientis modo ſuper caput deturbata. Optime facit ad ſitim nigræ lactucæ ſemen commanducatū. item glycyriza appellata. adhæc cucumeris ſemen in ore retentum. Datur etiam ad ſitim hoc catapotiū cucumeris domeſtici drachmæ octo, tragacanthi drachmæ quatuor: tragacanthum ſoluitur ouorū crudorum recentium albumine. & cum fuerit diſſolutum contritumq;, cucumeris ſemini prius leuigato adiungitur.

tur. Poſtquàm emollieris, pilulæ formantur, in umbraq́; ſiccantur, ex his una ſub lingua tenenda exhibetur: humor paulatim ſaliua ſolutus deglutitur. Iam dilutum malorum cydoniorũ, uel pirorum, uel meſpilorum, uel pampinorum uitis, uel mali granati ſuccus ſorbitioni datur.

De lingua ſcabritie. *Cap. LIIII.*

HVmectanda eſt linguæ ſcabrities, lini ſeminis decocto ægris ut in ore teneant dato: melius autẽ facit myxion cum lini ſemine incocta, ac digito in hunc ſuccum demerſo lingua infricata, aqua puriore abluitur, uel ſpõgia undiquaq; abſtergitur, deinde roſaceo illinitur. iam ipſum roſaceũ melle cõtemperatum, in id ualde efficax eſt. & portulacæ ſuccus in ore retentus. item rhu obſoniorum mulſæ admiſtm bene facit. inſuper Damaſcena, & myſclii (hoc autem eſt myxa) oſſa ore retenta & linguæ circundata. His adde etiam lactucæ cauliculum Archigenes autem tradit etiam ſalem indicum, colore quidem & ſubſtantia communi ſimilem, guſtu autem melleum, lenticulæ inſtar, uel plurimum ad fabæ magnitudinẽ deuoratum, uehementer poſſe humectare. Cæterum in latus decumbere ptodeſt, nam ſupinus cubitus exiccat. item os conniuere. hiatus enim madorem abſumit. Sternutamenta porro accerſita, linguas quouis alio plenius humectant.

De nauſea. *Cap. LV.*

† CVm ſine cibo aſſumpto nauſeabundus æger efficitur, cuiuis licet, arbitror, ratiocinari prauos humores uentriculum infeſtare. Nonnulli uerò turbantur, ſed nihil euomũt, humore ipſis tunicis imbibito. Pituitoſos itaq; ſuccos concoquere oportet, ſeruãdo ægrũ in quiete, inedia, & ſomno. tenuiores autẽ uomitus eiicit, qui nõnunquã ex ptiſanæ cremore, uel mulſa excitatur. glutinoſi humores & craſſi, attenuãtia deſiderãt, quod genus eſt oxymel, & ſimilia. Humiditate autẽ praua in tunicis abſorpta, picra ex aloe utilis eſt, uerum quæ aſtringũt, haud mediocrẽ noxã cõciliant, quẽadmodũ rurſus, cum humiditas multa citra malitiã ineſt, aſtringentia quidem quã utiliſſima ſunt: medicamentũ uerò ex aloe in marcorem perducit. Cũ uerò frigiditas humori adeſt. aſtringentibus miſceri etiam debẽt calefaciẽtia. Nota eſt frigidi affectus, quod neq; ſitim, neq; ardorem eo detenti experiantur.

†Hic locus sic legitur in ueteri, ὅταν χωρὶς τῶ προσενεχθῆναι τὶ ἐμετικόν ναυτιώδης ὁ κάμνων γίνηται, id est, cum æger sine assumptione eorum, quæ uomitum mouent, nauseabundus fuerit. Quæ scriptura clarior est.

De bilis uomitione. *Cap. LVI.*

BIlem uomentibus cataplasma applicandum ex est palmulis, malicorio, galla, uino incoctis, uel posca, pane simul contrito. Item acacia, hypocystis, balaustium & rhu cataplasmati adiungantur. Præter hæc cucurbitula admota magnificè auxiliatur, cum largiore flamma. Cibum uero frequenter paulatim dabimus. † In his autem qui atram bilem uomunt, & inflationes stomachi experiũtur, spongias aceto quã acerrimo calente madidas imponito, uel hederæ folia uino incocta applicato

†Vetus codex hanc scripruram habet, ἐπὶ δὲ τῶν χολὴν μέλαιναν ἐμούντων καὶ φυσωμένων τὸν στόμαχον καὶ τὰ ἔντερα καὶ τὴν κοιλίαν, i. in his autem qui atrã bilẽ uomũt, & inflationes stomachi, intestinorum & uentris experiuntur spongias, &c.

De singultibus. *Cap. LVII.*

SIngultus oritur uel ex repletione, uel inanitione, uel succis acrioribus stomachũ erodentibus, quibus per uomitionẽ redditis, cessat. Pleriq; uero medicamentũ diatrion pepereon assumentes, si statim uinũ superbiberint, singultiunt. ꝙ aũt nõnulli etiã cibo intus corrupto singultu infestentur, cuilibet notũ est, iam nõ pauci rigore correpti, singultiunt. Vomitũ itaq; ijs qui ex repletione, aut rosione stomachi singultu cruciantur mederi abundè comperimus, calida uero, ijs qui ob perfrictionẽ. At quum ab humorũ repletione singultus originem habuerit, uiolenta indiget euacuatione, quam sternutamentum præstat, ob inanitionẽ uero creatos singultus sternũtatio nõ finit, datur autem singultientibus ruta cum uino, uel nitrum in mulsa, uel sesili, uel daucum, uel cyminũ, uel gingiber, uel calamintha, uel nardus gallica. Hæc sanè singultus ex ciborũ corruptione, aut frigore, aut repletione cõtracti, auxilia sunt. qui autẽ ex frigidorum uiscosorumq; humorum copia singultum experiũtur, castoreũ tribus obolis potui sument ex posca, idem cuti impositũ una cum oleo ueteri sicyonio adiuuat.

Insuper

Insuper acetum scillites, uel oxymeli potum conuenit. denique spiritus retentio, præsens est remedium.

De aluo in febribus astricta, & cita.
Cap. LVIII.

QVæ crescentem aluum proritant, libro priore quantum res exegerit comprehendimus. quoniam uero eadem quoq; liquida febribus incidit, in præsentiarum mentionem ipsius facere oportet. Multi enim non febris ratione, sed ob hoc solum accidens in perniciem præcipitati sunt. Principio igitur excipiemus quæ egeruntur, nullo remedio occurrentes ut quæ à corruptione & cruditate emanent. Sin autem uacuatio modum excedat, cohibenda aluus est, & si quidē acriora efferuntur boni succi esse, & alioquin crassioris cōuenit, quæ assumuntur. huiusmodi existunt ex chondro, & ptisana sorbitiones. balnea his post morbi concoctionem sunt idonea. Cum uerò pituitosiore & fluida erumpunt, contra sicciores calidioresq; cibi erunt, quatenus febres permittāt. Huius generis habentur, quæ ex cōdimentis calidis constant. Balneis hi prohibendi si nihil aliud cōpulerit. Porrò ubi cōcoctrix facultas infirmatur, astringentibus tū cibis, tū remedijs utendū est: cibis sanè, in quibus maximè malum granatum, aut mala cydonea, aut pira, aut mespila sint iniecta, uel etiam hisi psis, & uino tenui odorato astringente: remedijs autē cataplasmatis, nimirū ex polenta, palmulis, absinthio, rosis, myrtis, & cōsimili materia. Cæterum considerandū uenit, quibus potissimū particulis cataplasmata debeāt imponi. dico autem stomacho, aut imo uentri: nonnūquam & circa lumbos applicamus. Cruentas autē excretiones reprimunt ex thure cōfecta, desiccantq;, uel subtilior portio polentæ cū thure, uel manna uino macerata, uel posca. Porrò acriorē humiditatem etiā iniectione per aluum, edulcare cōpetit, nunc ipsa aqua, nunc ptisanæ cremore, uel chondri, uel oryzæ, uel tragi, idq; nō semel uerū sæpius. Postea uerò adiungentur etiam rosæ siccæ, uel myrti. nonnunquam & gallæ, & ouum simul cum rosaceo uinoq; tenui astringenti, uel rosarum decocto inditum uel sedi quoq; subiectum excernenti cupiditates retundit. Cum frequens desidendi est appetius. Agathium sedi accommodatum ex calidis spissamentis immitatur.

De sanguinis distillatione, & eiusdem ex naribus profluuio. Cap. LIX.

QVoniam sanguinis distillatio totius corporis, aut capitis redundantiam innuit, per contusionem, uel densitatem eueniens: largior autem excretio habilis est laxare & minuere copiam, ratioq; est inde ipsam moliri, unde natura proclinauerit, his ego consideratis ausus sum in quartanarum distillationibus thyphe, ut mos est, narium uasa conuulnerare: oportet autem non exiguo fluore contentum esse, sed pro uiribus detrahere. Spontanea uerò in febribus per nares sanguinis profluuia, si in crisi fiant, excipere cõuenit. sin autem sanguis immodicè erumpat, sistere conandum est. Primũ itaq; extremæ partes ualidè deligabuntur, æger sublimi capite figurabitur. Videtur etiam præputij deligatura sanguinis peculiariter ex naribus profluuia cohibere, æger non expurget narium foramina, neq; locum irritet, uerùm sanguinẽ concrescere sinat. nasus spongia, quæ in posca maduerit, refrigescat, ac obturamen ex panniculo naribus profluentibus demittatur, medicamento quodam ex eis quæ sanguinem comprimunt, inuncto: horum materiam, & reliquam curationem inter remedia unicuiq; loco affecto conuenientia libro subsequẽti uerbosius persequemur.

Si anima deficiat. Cap. LX.

QVi ex cholera, alui profluuio, aliisq; multis, & uniuersim factis uacuationibus, resoluuntur, ijs aqua frigida aspergitur, & nares cõprehenduntur, os uentriculi infricatur, uomitus præcipitur, stomachus turbatᷓ, uel digitis immissis, uel pinnis. præterea pluribus uinculis ualidè deligari debent. Cũ per imas particulas uacuationes fiunt, brachia: cum per superiores, crura. Cæterum sanguinem fundentibus prospicienda est & figura sine dolore sursum uergens, & cucurbitula defigetur, quæ ad particulas retrahat situ contrarias uacuationem experiũtibus. Curat etiam uinum aqua temperatum resolutiones ex subitis uacuationibus ortas, nisi uiscerum inflammatio, aut uehemens capitis dolor, aut mentem turbans aliquis affectus, aut febris ardens, in cruro morbo prohibeat: in his siquidem magna uinum adfert incommoda. Et si æstus fuerit, calidiq; temperamenti æger, ac frigidæ assueuerit, frigidum

uinum

uinum exhibebitur.ſin contraria euenerint, calidum. At ſi ex ſudoris copia anima deficiunt,cutis denſanda eſt,quemadmodum à nobis prius eſt dictum. Tum ut frigidus aeris perflatus accedat,proſpiciendum eſt. Porrò in uentriculum defluxionibus nihil horum conuenit,prærerquã ipſi uentriculo ſtomachoq; corroborantia admouere, & affectos in balneum ducere. Hoc ſiquidem illiuſmodi fluoribus eſt accommodatiſſimum,uerum ſanguinis profluuia,& ſudores uehementer proritat. Qui ob plenitudinem animo deſtituuntur, uino ciboque abſtinebunt.item balneis,ſi febricitent. Potio autem mulſæ datur,in qua uel thymus,uel origanum, uel pulegium uel hyſſopum ſit incoctum. Propitium uero iis eſt & oxymeli. At ſi propter humores uitioſos in ſtomacho contentos anima defecerit,iubendi ſunt uomere ab hydrelæo, digitis aut pinnis in os demiſſis. Sin autem uomere nequeant, oleum quam laudatiſſimum ipſis propinabitur hoc enim & aluo ex inferioribus partibus infuſum,ſubinde uacuat. Iam uero abſinthium ipſis auxiliatur. Porrò ſi propter ſtomachi imbecillitatem diſſoluantur,iis uti expedit quæ firmando ipſi ſunt: ueluti antea in capite de eodem comprehenſum eſt, ſummaque perfricare oportet. Exuſti in ſole ad balneum ducuntur: qui perfrixerunt,medicamen diatrion pipereon, ipſumq; piper aſſumant. Qui uero ob caliditatem largiorem,æſtumúe, aut lentã in balneo moram animo deficiunt, curantur frigida aſperſa, & ſi ad uentum conuertas,ſtomachi frictione,uini cibiq; uſu. Sin autem propter inflammationis magnitudinem,aut febris malignitatem in acceſſionibus animus deliquerit perfrigeſcantq;, artus fricare ualenter iubeto calefacere & deligare Adhæc uigilias inediamq; præcipito. Ea uerò & ante acceſſionem faciunda ſunt. Quibus ob ſiccitatem anima deficit, duabus tribusúe horis ante acceſſionem,cibus offeretur,uel chondri cremor,uel panis ex aqua ſimul cum mali grauati nucleis,aut malis,aut piris Si antem magni periculi metus ſit, etiam uinum dabitur.item iis qui ſubito animam perdunt, his remediis ſuccurrendum eſt, ac ubique cauſam conſiderare conuenit, propter quam animæ defectus accidat, atque contra hanc pugnandum eſt. Nonnunquam uero & ſymptomatis maior habenda eſt ſollicitudo, nempe cum periculum,uel etiam mortem minatur.

Quomodo

Quomodo ulcus circa os sacrum proueniens curetur. Cap. LX.

ET hic affectus, febribus potissimum lentis.ex diuturno decubitu superuenit. Cum itaq; sacri ossis regio incipit rubescere, circulum ex lana iustæ magnitudinis, parti subijciemus, postea rosaceum, uel myrteum ceratum, quod argenti spumam, aut cerusam habeat superaccommodabimus. Inflammatione autem oborta,cataplasma ex pane cum solano, uel polygonio,uel plantagine, uel tenera brassica applicatur. Si ulcus serpat, lenticula cum malicorio in star cataplasmatis inducitur.

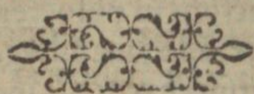
FINIS LIBRI SECVNDI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE IIBER TERTIVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

DE PILORVM AFFECTIBVS.

De alopecia,& ophiasi, & caluitio. Cap. I.

VEMADMODVM stirpiũ nonnullæ succi defectu inarescentes contabescunt: nõnullæ uero alienis à natura sua humoribus infectæ: emarcent, haud dissimili ratione idipsum quoq; pilis usu uenit. Etenim Caluitiũ, humidi penuria fieri cõsueuit: prauitatẽ aũt, uitioq; succi, Alopecia,& Ophiasis, figura tãtũ inter se differẽtes. Qm̃ in Ophiasi, partẽ oblesam, serpentis modo glabrã, ostendit alopecia, ꝙ uulpes cõtinuè infestet, sic appellata est. Itaq; coniecturã de humore, qui superat, ex cutis colore facientes, uacuationẽ medicamẽto purgante prius moliemur: deinde loco uitiato auxilia inducemus Si igitur color ad nigrius, albidiusúe mutatus fuerit, Antidoto Hiera quod pituitæ educẽdæ, humoriq; melãcholico est. utemur: sin ad pallidius, catapotia ex aloë exhibebimus: singulorũ aũt ipsorũ descriptionẽ in lib. de medicamentis cõpositis inuenies. Vbi corpus iam totũ inanieris, medicamẽti quod pituitã per os extrahit, apophlegmatismon Græci uocãt, usus erit, ex aceto, sinapi,& melle: isq; nõ semel, uerum

uerum crebrior. Satius autem fuerit, ſi etiam in aceto origanũ uel pulegium, uel thymus, uel hyſſopũ cõmaduerit. Cæterum in aliis quoq; capitis affectibus eadem utemur curandi ratione: primum humorem, qui præpollet euacuantes, uel purgatione, uel etiam ſanguinis emiſſione, ſi eius ſubeſt redundantia, dein ad præſidia quæ parti extrinſecus iniiciuntur, tranſgredi conuenit.

De alopecia.

CVtis nitro confricata, linteoq; aſpero, lanáue potius deterſa, & iterum defricata, adeò ut ruborem contraxerit, uerbenaca in Sole ex aceto detrita, illinit. Aut alcyonio primæ aſperitatis combuſto, reductoq; in puluerem cũ oleo ex lucerna inungitur. Aut arũdinis radix, aut amygdalæ amaræ cortex torridus, oleo, uel adipe urſina exceptus inducitur. Hæc itaq; ſunt mitiora medicamina, uerum ex euphorbio, thapſia, & adarce, oleo leuigata laurino, uel pice liquida, uehemẽtiorẽ uim repręſentant. ALIVD. Erinaceorũ marinorũ teſta ignẽ experta cũ adipe urſino excepta, loco prius nitro exterſo illinit. ALIVD. Piperis, ſtercoris ouilli ſicci, eryſimi, æruca ſeminis ſingulorũ drachmæ quatuor, ueratri albi drachmæ treis, murium ſtercoris drachma. Excipiuntur felle taurino, aut hircino, aut ſuillo.

Aliud experientia probatum ad alopeciam.

MAndragoræ, radicis, mali terræ, ari radicis, ceræ, picis liquidæ ſingulorum unciæ octo, axungiæ porci ſubrumis, nerii herbæ medullæ modicũ. Axungiam, & neriũ incoquito, donec herba intabeſcat: deinde exẽptam proiicito: & reliqua axungiæ adiungito, incoquitoq;, mox ceram, & picem liquidam. Vtitur in ſole audacius. Vbi iam ulcera ad cicatricẽ uenerint, caput uulpeculæ urito, & alcyoniũ, anchuſæq; nigræ folia omnia contrita ſuper inunctioni inducito, ut capiti pili ſuccreſcãt. ALIVD. Muris capitis combuſti pars una, teſtarum marinarũ tantundem, cum axungia porcina. omnia in fictili coctis utitor inſpergens etiam ex ipſis ſiccis aliquid.

Medicamentum ex thapſia ad omnes inucteratos affectus.

EVphorbii, thapſiæ, baccarum lauri ſingulorum uncia, ſulfuris ignem non experti ſemuncia, ueratri tantundem, ceræ unciæ ſex, laurini, uel ricinini, aut ueteris olei

quod

quod satis est. In ualidioribus etiam uti uincit nasturtij uncia, alcyonij combusti uncia: iisq; nõ solùm ad Alopecias, uerumetiam ad omnẽ diuturnam perfrictionem. Summatim in Alopecijs cutis prius nitro est extergenda, infricandaq;, & frequenter pili nouacula radendi. Si quidem plerisque noui ex sola infricatione, frequentique rasura pilos prouenisse.

Quomodo caluitium abigatur, & pili crescunt.
Ex Critonis commentationibus.

LEPORVM uentriculi quinque arefacti diligenter olla fictili friguntur. His adijcito, myrtorum, myrti summitatũ, acaciæ fructus, acaciæ succi, rubi canini, æqualem modũ, adianthi uncias tres. Hæc omnia accuratè resiccata in pollinem coguntur, & subtili cribro incernuntur: deinde adipis ursini libris quatuor, & phocæ totidem admistis denuò tunduntur. Excepta pixide plumbea reseruantur. Cum usus postulat, quolibet oleo aromatis imbuto diluuntur.

Quæ pilos conseruent.

POLYTRICHI hærbæ pars una, ladani partes duæ, uino myrteoq; oleo exceptæ in usum adhibẽtur. ALIVD. Anemonæ flos tritus cum oleo inungitur: idem uerò, & nigrefacit. ALIVD. Verbenacam rectam unà cum radicibus torrefactã, tusamque tenui cribro incernito, mixtam oleo ut sordium habeat spissitudinem æreo uase reponito. Cum liquefeceris, utitor inuicem olei similiter.

Aqua pilos augens, eosdemque denigrans.

AQVAE pluuialis sextarij sex, rhus alexandrini sextarij tres, polytrichi unciæ quatuor, herbæ sabinæ tãtundem, ladani uncia, myrti uncia, cucurbitæ aridæ tantundem. Sinito ad dies uiginti uitreo uase cõmadescere, bis mouens quotidie rudicula tedacea. † In sequenti tempore in aquam pilos singulos tingens, utitor quotidie. Item semen altheæ in balneo illlitum pilos conseruat, augetq;. pari modo oleum inunctum, in quo semen ipsum althæ decoctum est, uel simul impositum.

† Vera scriptura est in antiquo cod. τῇ δὲ ἐπιούσῃ καταβάπτων εἰς τὸ ὕδωρ τὸν κτένα χρῶ καὶ οὕτω πόιει καθ' ἑκάστην ἡμέραν, id est, in sequenti die pectinem in aquam intingens utere, atque ita fac quotidie.

Quæ

Quæ medicamenta pilos extenuent.

FIcus foliorũ, uitis agrestis albæ corticis, pumicis, testarũ buccinorum, terræ cimoliæ singulorum mina. Omnibus in nouam, crudamq; ollã coniectis, lutoq; oblitis, in camino coquito, tertioq;, adiiciens aphronitri minæ semissem, gallas immaturas numero triginta. In pũluerẽ redacta excipito, ac utitor. ALIVD. Aphronitri minæ septẽ, pumicis tosti minę quatuor aluminis fissi, iridis siccæ, myrti syluestris nigræ, gũmi, bryoniæ radicis singulorũ drachmæ quatuor, lupinorũ crudorũ in pollinem detritorum, congii pars quarta: Vtere absque pingui.

Ad fluentes pilos.

ALoe ex uino nigro austero illinitur, uel purpuræ tegmina ex oleo cocta, uel myrrha, & ladanum cum uino, myrteoq;, uel caprillum stercus in testa combustnm ex oleo leuigatur ac cuti prius rasæ inungitur.

Quomodo pili crispi fiant, & tincturis inficiantur, ex Cleopatræ libris, quos de capillis crispis faciendis prodidit. Cap. II.

CApite prius deterso, spondyli radix cũ mero pilis inungitur. ALIVD. Nux pinea recens ad cinerẽ usq; comburitur, iniectaq; pilæ teritur, myrteum unguentum superinfunditur, donec mellis fiat spissitudo. Atq; sic pili raso capite abstersoq; delinuntur. ALIVD. Myrti, & betæ pari mensura cum oleo pilos abstergens utitor ALIVD. Gallæ uiginti numero, adianthi unciæ duæ ex aqua marina in mellis crassitiem coactæ inducuntur, sed pilo urina prius deterso, uel lixiuio, & aqua calente abluto, oblinetur medicamentũ ad biduũ, per quod ubi ipsum retinuerit, tertio die ablui debet, piliq; resiccati myrteo inungi. Id tenerũ crispumq; & nigrum efficit capillum. At si prius caput nouacula raseris, crispior euadet.

Quæ canos arcent, & eosdem denigrant.

OLei, quod immaturæ oliuæ fuderunt sextarii tres, spicæ nardi drachma, unguis odorati drachmæ quatuor, iunci rotundi floris tantundem: incoquuntur cum oleo. seorsim habebitur. Acaciæ succi uncia una, uino soluta leuigataq; diligenter. Vbi uero tertia pars olei fuerit relicta, hanc per colato, & acaciæ mixtã in sidelia excipito, ac utitor quotidie pilos inungens. ALIVD. Nucum uiridium corticis uncias tres, ilicis ra

ici

dicis tantundem, uini nigri ſextarios tres, ad tertias decoquito, ac ubi id quod reliquum eſt, expreſſeris cum olei myrtei ſextario iterum ſubiges, uſus eius quotidianus.

Aqua pilos denigrans.

GAllæ ſextarius unus, rhus coriarii ſextarii duo, myrti nigræ totidem, cyperi foliorum æqualis menſura, cinaræ manipulus, papaueris nigrorum in floribus capitulorum tãtundem, aquæ lacuſtris ſextarii duodecim. Omnia multis ante diebus macerata, ad tertias decoquuntur. Deinde illinuntur, abſterſis, ſiccatisq; crinibus. Ac cimoliæ terræ acetabulum cum uiua calce pari menſura inungitur. Hæc autem ſucco betæ elixæ ſoluta illinuntur. Deinde betæ folia tegminis gratia ſuper accommodantur. ac ubi ſatis adhæſerint, in balneo abluuntur.

Vt ruffi capilli tingantur, & flaueſcant.

MYrrhæ pars una cum ſalis floris altera, accuratè teritur. ubi ſordium facta eſt craſſities, caput prius deterſum medicamento inungitur. ſiniturq; per noctem, & diem, poſtea tunc ablui præcipies. ALIVD. Lupinos crudos cum aqua illinito. ALIVD. Argenteæ ſpumæ drachmam, terrę creticæ drachmas quatuor, calcis uiuæ drachmã. Ex aqua mellis craſſitiẽ faciẽs inũgito, & betæ foliis adiectis ad duos, treſve dies abluito.

Vt pili nigri flaueſcant.

FLoces uini in balnei ſordes mittuntur, & ſpiſſitudine cerati facta ſub ſomnũ illinuntur, & mane pili flaueſcunt. ALIVD. Cyperi folia ſucco herbæ lanariæ fruticis madeſcunt. Et diluto uteris.

Quæ capillum red dunt colore aureum.

ALuminis, ſandarachæ, ſingulorum drachmæ ſex, croci drachmæ duæ, thapſi qua tinctores utuntur, Romani uocant herbam rubiam, drachmæ octo, è cinere lixiuii quo pilearij utuntur ſextarii quatuor. Lixiuium cum thapſo contuſa incoquito. ubi dimidia portio relicta fuerit, humorem exprimito quo alumen, ſandaracham, & crocum dilues. Deinde uaſe uitreo condes. Vbi uſus uenerit, pilos prius abſterſos illinito. poſtquàm uerò combiberint, ablues decocto fœnugræci, hordei, & cumini, aquæ prius tepidæ ſuperfuſæ, quod ſufficit, ad hæc ſaponis quantnm ſatis eſt adiicies. ALIVD. Floces uini uſtæ unà cum oleo balanino, pilis oblinuntur.

nuntur. ALIVD. Sapone gallico cum aqua in singulis balneis pili absterguntur.

Aliud ualde generosum.

RHVS rubri sextarius, gallarum libra una, Selydri unciæ duæ, herbę aurũ colore imitantis (quam Romani rubiam uocant) unciæ duæ, polytrychi fasciculi duo, absynthij unus, lupinorum quibus cortex sit detractus cyathi duo, aquæ sextarij septem. Omnia in uitreum uas coniecta, dies nouẽ finito commadescere: quotidie bis rudicula agitans cum usus exigit, auferes quod satis est. & hoc spongiam madefaciens, pilos confricato, humectosq; combibere finito. ubi siccati fuerint, sapone calida aqua soluto, abluuntur.

Quæ pilos albos faciunt.

VERBASCI candidi flos combustus aceto mergitur, & in saponem miscetur. ALIVD. Verbasci seminis, aluminis, raphanorũ corticis singulorum drachma. Contundito, & glutini quod ex tergoribus boum confit, ταυροκόλλην Græci uocant, drachmas quatuor misceto.

De capitis affectibus cutem infestantibus, porrigine, quæ pityriasis dicitur. Cap. III.

PORrigo, quæ pityriasis Græcè dicitur, est, cum tenues, & furfuraceæ squamulæ ex capitis, uel etiã reliqui corporis superficie citra exulcerationem resoluuntur. Id aũt euenit uitioso; corporis humore, salsaue pituita, aut bilioso, & melancholico sanguine caput subeunte. Itaq; corpore toto (ut dictum est) euacuato, subscriptis remediis utemur. Cimoliam aqua prius maceratã betæ succo miscebis illinesq;, & tantisper ita permittes, donec inaruerit. Deinde postquàm ablueris, thus ex uino oleoque detritum perunges: die in sequenti staphida agriam, hoc herbam pediculariã ex oleo inunges. ALIVD. Nitri, fecis concrematæ, myrobalanorum, singulorum libra, herbæ pediculariæ libra una semis uino dilutis caput abstergitur. sin autem reliquum corpus pruritu uexetur, siccis. Ad humidiorem uero pityriasim, muria, uel lupinorem decocto caput abluendum est. hoc enim subinde sum expertus.

Ad psydracia & exanthemata capitis.

PSYDRACIA exigua capitis tubercula sunt, pustulis similia, quæ summam cutem excedunt. Exanthemata uero cutis

cutis ſunt exulcerationes,ſubrubicundæ, & aſperæ. Vtrunque uitium præſidijs infra poſitis exteritur. Argenteæ ſpumæ,ceruſæ ſingulorum drachmæ quatuor, aluminis drachmæ duæ, rutæ foliorum uiridium totidem. ex aceto myrteoq́, oleo leuigata cuti illlnuntur. ALIVD. Ruta & alumen cum melle trita, capiti prius raſo inunguntur.Sin autem cutis à capite abſcedit, oleæ folia elixa cum melle cataplaſmatis modo inducuntur. ALIVD. Argenti ſpumæ,ceruſæ ſingulorum drachmæ duodecim,ſulfuris uiui drachmæ octo, cerato myrteo excipiuntur.

Ad hulcuſcula capitis denſa rubraque.

HAec papillis ſunt ſimilia,ex quibus ſanies eliquatur. Capite prius nouacula raſo, & aqua nitroque abſterſo, ſulfure uiuo ex hominis urina contrito utitor. Vel cretam ſutoriam μελαντηρίαν uocant Græci, cum aceto inungito.

De manantibus capitis ulceribus,quæ acores græce dicuntur, & fauis.

INter capitis uitia,quæ in cute oboriũtur,unum eſt quod appellatur Græcis Achor, à noſtris manantia ulcera, tenuiſſimis cutem foraminibus perforans:per quę glutinoſa fertur ſanies.Simile ipſi malũ ſpecie eſt, quod à faui ſimilitudine κήριον à Græcis nominatur, quod magis amplis foraminibus conſtat, quibus humor craſſitudinem mellis referens ſicut in apium fauis,continetur. Origo eſt ex nitroſa ſalſaque pituita.uictus igitur ratio ex cibis boni ſucci conſtare: omnia acria & ſalſa uitari debent:pręſertim ſi inflammationem affectus reſipiat. poſtquàm corpus ſuperfluo decenter erit leuatum, deraſis capillis caput fouendnm bis ter've die,aut etiam ſæpius,aqua calida,in qua myrtus ſit decocta,uel rubus,uel lenticula, uel amari lupini,uel aſparagi radix. Quum uerò plus ſaniei emanat,ſalicis folia cum aqua,uel lenticula, inſtar cataplaſmatis applicantur. terra autem cimolia uel cretica, uel ſamia,uel pompholix, uel ſpodium,uel argenti ſpuma, uel cadmia, uel charta combuſta, uel etiam medicamentum ex charta Xerion, omnia ex aceto inducuntur. Smegmate uerò hoc utendum eſt,ſulfure uiuo,& perdicij herbæ, ſaponiſque æquali pondere. Compoſita hæc ſunt,argenti ſpumæ drachmæ duodecim,rutæ foliorum drachmæ octo,herbæ pediculariæ quam ſtaphida agriam Græci uocant, drachmæ quatuor, chalchanthi drachmæ duæ. Aceto

myrteoq; in fordium fpiffitudinẽ coacta illinuntur. ALIVI
Sandicis drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ quatuor, fulphu
ris ignẽ non experti pondo drachmę duæ, pollinis thuris drac
mæ quatuor, ex oleo ueteri inunguntur.

Aliud ad achoras.

AD achoras recrementũ argenti, uel molibdenam contrit oblineto. ALIVD. Ad achoras & humidas fcabies, rhodo daphnæ, rofarum uncię quatuor, fulfuris uiui unciæ quatuor picis liquidæ, & picis aridæ utriufq; uncię tres, cerę felibra, ole myrtei quantũ opus eft. in pueris autẽ, lacte foluta illinuntur.

De ficis.

FIcus, nominant eruptiones, ulcerofas, rotundas, fubduras, rubentes, quas dolor etiam comitatur. Fit uerò hoc mali plurima ex parte in capite, nafcitur tamen & in reliquo corpore. Probatur maximè contra hos alumẽ fiffile, æris flos toftus, & glutinum pari menfura cum fquamæ æris duplo. Teruntur ex aceto illinunturque. Præftans etiam remedium eft menarum capita, combufta, elixiquè bulbi, & cinis aceto mixtus.

Aduerfus capitis & menti ficofa exanthemata, xyraphium.

MIfyos drachma una femis, chalcitidis drachmæ duæ femis, fquamæ æris drachma, aluminis fiffi. drachma. Bene loto, hoc medicamen aridum impofitum dimittitur. Die in fequenti rurfus pars lauatur, fpongiaque deterfæ idem applicatur. Decidit enim ramentum craffiffimum. Et fi diebus fubfecutis idem fiat, fine cicatrice breui confanefcit. Cæterùm medicamen hoc non mediocriter adhæret.

Ad capitis pediculos.

LVpinorum in aqua coctorum diluto, caput detergeri iubeto: uel herba pedicularia, uel fandaracha, uel utraq; contrita ex oleo ueteri, feu aceto illinitur, uel piperis momentũ, ne exulceret cũ oleo, aut hederæ fucco cũ melle, † aut minio fynopico cum aceto, aut cedrino liquore, aut pice liquida cum alumine, aut baccarum lauri expreffo, aut oleo raphanino. Ego pediculariam ex aceto oleoque tritam inunxi, ac femper quod uolui, fum affecutus.

† Græcus codex manu fcriptus ἢ σίνηπι, id eft, uel finapi cũ aceto, quæ fcriptura uerior eft.

De

De capitis dolore, quem græci κεφαλαλγίαν uocant. Cap. IIII.

CApitis dolor qui græcis dicitur κεφαλαλγία, ſymptoma eſt grauiſſimũ, ac nunc ex ſola intẽperata qualitate oritur, nunc ex nimia humorũ copia. Interim ex utraque cauſa: interim uero ex primaria cauſa, nẽpe ſolis æſtu extrinſecus, frigore, ebrietate, aut ictu. Vehemẽtiſſimi igitur capitis dolores ex efficiẽtibus qualitatibus naſcũtur, & potiſſimũ ex calida: qui uerò ob ſiccitatẽ cõtrahuntur, nõ æquè uehemẽtes exiſtunt. Humida qualitas ſui ipſius reſpectu, nullũ plane dolorẽ cõciliat, niſi caliditati, aut frigori, aut humorũ copiæ adiuncta. Itaq; de eo capitis dolore qui cũ febri eſt eo loco explicatum eſt, quo febriũ curatio expoſita eſt nũc de cæteris dicẽdum eſt.

De capitis dolore ex inſolatu contracto.

QVi ex inſolatu capite dolẽt, eorũ cutis tactu calida eſt, & primo ſtatim manus iniectu aridior apparet: oculos habẽt rubẽtes, frigidis aſperginibus, & inunctionibus oblectantur, ſentiuntq; ab ipſis præſidiũ. Cæterũ curatio his conueniet, etiã ea, quã dolori in febribus pręſcripſimus. Si dolor perſeuerat, infraſcriptis utẽdũ eſt cataplaſmatis. prodeſt frõti & tpibus inductus panis ex poſca, & roſaceo. Interdũ cũ amygdalis, uel roſis, ſiccis, aut teneris, uel cũ mentha cui pulegiũ ſit adiectum, uel panis cũ perſici folijs facit ẽt ocymũ ex aceto & roſaceo tritũ, uel hederæ corymbi in aceto elixi. Iã farinã triticeã cũ roceo leuigatã, uel ſerpilli ex aqua decocto miſcere cõuenit, uel cardamomũ torridũ leuigatumq; ex aceto & roſaceo: uel fermentũ cũ roſaceo, uel iridẽ aridã cũ aceto. Sed mutentur continue ſingula: nam ſi diutius adhæreant, inefficacia redduntur.

Paſtilli ad capitis dolorem ex intemperie calida.

CRoci drachmæ quinque, chalchanti drachmæ decem, aluminis drachmæ ſedecim, myrrhæ drachmæ ſeptem, omphacij drachmę tres, chalcitidis drachmæ tres, gummi drachmæ tres. Vini auſteri quod ſufficit. Ex poſca ſumuntur. Sin etiam uigiliæ infeſtent, aliquid ex ſomniferis applicatur.

De ijs quibus caput ex frigida intemperie indoleſcit.

† AT ſi frigus nocuit, cõtraria ijs qui ex ſolis æſtu dolẽt, affectos ſigna teſtãtur. Etenim facies ipſorũ non cõcidit,

ſed coloré decoremq; amiſit. Item frigidis nec gaudent, nec iuuantur. Verum horũ agnitioné tum uictus ratio, tum reliqua concurrẽtia firmabunt. Inunctiones igitur adhibendæ ex oleo rutaceo, laurino, uel irino, uel nardino, uel etiam opobalſamo, præſertim ſi recrementa fuerint craſſiora uiſcoſaq; . Frons autem cũ hoc liquore, tum ijs medicamentis debet illini, quæ ex pipere, & euphorbio præparantur. Vinũ ſubtilius propinandũ: corporis motione & balneis uti calidis præcipiendum, interim à radicula uomitu. In quibus autẽ qualitas citra humorũ copiã diutius perſiſtat, hoc utendũ eſt medicamine. Piperis albi drachmæ duæ, crocomagmatis drachmæ duæ, euphorbij recentis drachmæ octo S, ſtercoris columbini drachma una S, aceti acerrimi quantũ ſatis eſt. Illinitur pars laborans, ſed prius infricata.

† Locus hic ſic legitur in ueteri græco exemplari. τοῖς ἐπὶ ἐγκαύσει κεφαλαλγοῦσιν ὑπεναντίως ἔχει τάτε σημεῖα, καὶ ἡ θεράπεια τῶν ἐπὶ ψύξει. ideſt, ſigna & curatio eorum, quibus caput ex frigore dolet, ſunt contraria ſignis & curationi eorum, quibus caput ab æſtu dolet.

Si bilioſus humor dolorem inuexerit.

NOtæ horum perſimiles ijs, quos ob ſolis æſtum dolor affligit. Sed maior ipſis roſio accedit, & faciei pallor. interim etiã os ina mareſcit. Porrò affectus hic ætatibus potius uigentibus, & tẽperaturis calidioribus, uitę ſollicitę, & bilem flauã coaceruantibus ſolet accidere. Quamobrẽ balneũ temperatũ his, in unctiones, aquæ potus, & uniuerſa uictus ratio humidior, boniq; ſucci adhiberi debet Bilioſus humor abſynthij diluto, uacuabitur: uel aloe, aut ipſa Picra, antidoto per ſe, aut cum modica ſcãmonia, aut catapotijs quæ ex aloe conſtant. Inungenda frons, aut crocodi paſtillo, aut trigono, aut quodã ſimili.

Si caput conſortij lege indoleſcat.

SI caput conſortij lege cũ toto corpore afficiatur, cura adhibeñda, ut contra intemperiem, & ſuperantem materiam pugnemus. & ſi copia quidem premit & maximè in uenis, ſanguis mittendus eſt: ſin autem magis qualitas urgeat, purganti utendum medicamine. Quod ſi particula laborante aliqua ſimul condoleſcat, ueluti iocinore, aut uentriculo, aut ſtomacho, his ſuccurrendum eſt. Vbi calida afficit intẽperies, panis ex aquoſo uino

ſo uino exhibetur,uel etiam ex chondro ſorbitiũculæ. Extrinſecus uincit ſuperfundere,quæ modicè refrigerent,uireſq; confirment,ſicut à me prius cõprehenſum eſt. At ſi glutinoſi,craſſiq; humores in ſtomacho infarcti, capitis dolorem concitent, hos quoq; amoliemur potu oxymelitis,tum ſimplicis,tum Iuliani. Inſuper medicamentis ex hyſſopo & origano, & his adhuc calidioribus magiſq; incidentibus. Iam uomitus à radicula utilis,ſuperfuſiones calidiores,& cataplaſmata.

De capitis dolore ex uino.

SI uinum adhuc incoctũ in ſtomacho fluctuet,tepentis aquæ potu uomere dolentem iubebis. Quòd ſi etiam poſt concoctionem caput indoleat,refrigerantibus, repellentibuſq; utemur,quale eſt roſaceum priuatim ſumptum,& cum aceto, uel hederæ ſucco,uel braſſicæ. Quin & ipſa braſſicæ folia in aquã calidam demerſa, & capiti circundata ligataque, naturaliter ebrietatem arcent. eiuſdem decoctæ eius in id efficax eſt. Item lenticula hos adiuuat,potiſſimumq; uẽtriculo humidiore prę ditos. Adhæc alica,malicorium, & mala ipſa,piraq;, tum aquæ potio, utiliter aſſumuntur.

De capitis dolore ex ictu.

QVi ex ictu capitis dolorem conceperunt, iis, niſi ſumma omnino cute percuſſi ſint, ſanguis ſtatim emittendus eſt,& conueniẽtes aſpergines capiti ſunt adhibẽdæ. Oleoque dulci irrigandum ipſum ſaniſq; contegendum. Vino ciboq; pleniori,præſertim ſi febris adeſt,ægros coercere expedit: Et tota curatio ceu ad neruoſarum partium inflammationem & præcipuè membranarum cerebri quas meningas appellãt, adaptabitur. Si uerò & uulnus factum fuerit, huic quoque decenter medebimur.

Malagma ad capitis dolorem.

CEræ drachmæ ſeptem,amygdalini olei unciæ tres,terebinthinæ drachmæ octo,æruginis raſæ,cimoliæ,chalcitidis ſingulorum drachmæ quatuor, pumicis drachmæ tres, æris uſti, ſquamæ ſtomomatis ſingulorum drachmæ duæ. Si uidetur paulo eſſe durus,amygdalino emolliendum.

De cephalæa, & hemicrania.

VTerq; hic affectus,ſtabilis ac permanens capitis dolor eſt, qui ſtrepitu,clamoribus,claritate lucis uini potu,& implẽ-

tibus caput odoribus excandescit ex acuiturq;. Ac alijs totum feriri caput in hoc dolore, alijs alteram ipsius partem dũtaxat excruciari uidetur, quos etiam hemicranicos nominant. Quibus sanè intra caluariam malũ consistit, ijs dolor ad oculorum radices porrigitur: quibus extra est, circa ipsam caluariam indolescunt. Quapropter dolores cum grauitate molesti, plenitudinem testantur cum erosione infestantes, uel humorum, uel uaporum acrimoniam: qui cum pulsibus obueniunt, inflammationem: qui cum tentione, si quidem grauitas & pulsus nõ adsit, spiritus tenuis, & flatulenti redundantiã innuit, si cũ pulsu, membranosæ partis inflammationem: cũ grauitate uero, copiam intra membranas cõtineri. At si putridus etiã humor, calidior euaserit, & cum febri simul capite dolitant: febriunt autem omnino, & quibus inflammatio dolorẽ parit. Quũ igitur corpus totum succis æquabiliter omnibus redundat, quod plethoricum dicitur: uenã secare si uires patiantur, & acrioribus, uti clysteriis conuenit. Inde si adhuc sanguis uidetur exuberare, etiam uena nariũ adaperta, quantum satis esse uidetur, detrahes. Mox hiera, quam exacueris, intenderisq; exhibẽda, deinde pituitæ eductionibus, apophlegmatismos uocant, utendũ est, tum ijs quæ per nares uacuant, ἔῤῥινα græcis dicuntur. Eiusmodi est elaterij succus cum lacte infusus, uel etiam aridum elateriũ inspiratum, succusq; cyclamini & porri. Hæc quæ sequuntur, sunt composita. Medicamentũ quod naribus inditur ad ueteres cephalæas lippitudines & morbos comitiales, melanchij drachmæ octo, salis ammoniaci drachmæ quatuor, elaterij drachmæ quatuor. Tũsa, oleo sycionio, uel irino, uel cyprino excepta, ut cerati fiat spissitudo, narib. demittunt.

Medicamentum quod pituitam extrahit, naribus inspiratum.

CYclamini sicci drachmæ octo, nitri rubri drachmæ quatuor. Sin autem in uicem nitri elaterium indideris, magis proficiet. Tritum accurate calamo scriptorio naribus inspirabitur. Porrò epithemata quoq; capiti admoueto, & inunctiones: ubi morbus in uetustatem magis inciderit.

Epithema ad cephalæam.

VNguenti irini, peucedani, castorei singulorũ drachma, baccarum lauri drachmæ duæ, rutæ summitatum drachmæ quatuor.

quatuor. Excipitur cerato rosaceo, rasóq; capiti, toti ipsi imponitur. Mulier quædam in hemicranicis hoc etiam quod sequitur epithemate usa, mirandũ in modũ inclaruit. Radicẽ cucumis sylvestris uiridem minutim cõcisam, absinthiumq; cum hydrelæo incoquebat: dum intabescerent. Ac hydrelæo calente mediocriter partem affectã irrorabat. radicẽ uero & absinthium, in puluerẽ contrita oblinebat. Atq; hoc solo medicamine, hemicranicos, id est, altera capitis parte dolentes, & cum febre, & sine ipsa, curaui. At si malum maximè increuerit, ut dolorem ferre nequeant, utitor medicamentis etiam quæ lenire possunt, & noxia euocare, quale est quod sequitur.

Vnguentum ad cephalæam.

LIquoris peucedani drachmæ sedecim, lachrymę papaueris, anisi, alterci quod hyoscyamũ græci uocãt, croci, myrrhæ, scãmoniæ singulorũ drachmæ duæ. Aceto excepta in pastillos coguntur. Cum usus postulat, ex aceto uel posca illinũtur iis, quibus humores crassi, uel spiritus flatulentus dolorẽ fecit. Iã dropax & sinapismus ijsdẽ benefacit: & pastillus ex tapsia. Iã qui ex atramento scriptorio fit mirificè eidẽ causæ medetur, quo post hæc utendum est sicut in opere de compositis docebitur. Quin & istud mirabilem in modum ad hemicranicos ex crasso glutinosóq; humore dolescentes efficax est. Euphorbij portio una cum pari castorei modo aqua excepta auriculę demittitur qua parte indolescit, inde balneũ adeundũ, ubi paululum immorati ipsum assũment, & cõsueto more lauabunt. Sic quidem expertum est, uerum non alienum absurdumq; fuerit, & oleo ipsa excepta, in aurem instillare. Item quod medicamẽ ad coxendices inscribitur, etiam longo capitis dolore laborantes, & hemicranicos ex toto persanat.

Ad hemicraniam ueterem.

ALliorũ drachmæ quatuor, ceræ drachmæ duæ, axũgiæ ueteris drachmæ duæ, cãtharidũ drachmæ duæ. Vesperi illitum sinito ꝑ noctẽ adhærere. Mane rupta papula, malagmate, quia liquidũ est, παρυγρὸν appellãt, ei medeberis. ALIVD. Baccarũ lauri q̃bus cortex sit ablatus, drach. duæ, rutæ foliorũ, drach. duæ, sinapios, drachma. Aqua dilutũ oblinito. At iis q̃ frigori patuerũt, utilissimũ est infra scriptũ medicamentũ ut plerũq; semel ante balneas illitũ, confestim affectui medeatur, & ægrotãtes

omnino ſani poſt lauacrum euadant. Olei ſabini pondo, ceræ quadrans, euphorbii uncia. Hoc dimidiæ frontis partinempe qua temporum muſculus habetur, delini debet. Qui uero frigoris iniuriam non ſenſerunt, ijs gallæ, & crocomagmatis parē portionem cum uino detritam iniugito. Sed qui ex calidis uaporibus, uel ſuccis capite dolitant, ijs medicamēta quæ euphorbio conſtant, non applicabis.

Apophlegmatiſmus, id eſt, medicamentum quod ſaliuam mouet contro cephalæam.

SInapeos contriti & in ſuccū redacti ex aceto & melle drachmæ quatuordecim, herbæ pedicularìæ drachmæ quatuor, pyrethri tantundem. Tuſa, cribrataq; miſceto, & in ſole gargarizato. Porrò ſi ob bilioſum humorem, aut quandam intemperiem orta Cephalæa diutius prorogetur, eorū uſu ueniet quæ in ſermone de dolore capitis cōprehenſa ſunt. Si ne ſic quidem dolor finitur, neq; cucurbitulis, neq; hirudinibus adhibitis, ſed ſuſpicio ſit humores per arterias in caput eſſe diſtributos, non abſurdum fuerit & arteriam poſt aures incidere. Porrò humidioribus, etiam balineæ naturalcs rectè adhibentur.

De phrenitide. *Cap. VI.*

PHrenitis, membranarum cerebri, quas meningas græcī appellant, inflammatio eſt, nunc quidē ipſo quoq; cerebro ſimul eam experiunte, nunc autem calore præter naturam in eo conſiſtente. Cauſa morbi eſt, uel ſanguis ſuperās, uel bilioſus humor: nonnunquā & flaua bilis peruſta, adeo ut in nigrā degenerauerit, quando etiā grauiſſima phrenitis naſcitur. Aliquando cerebrū ſepti tranſuerſi cōſortio dolens, ex neruis qui in ipſum ſparguntur uitiū cōcipit. At quæ mentis alienatio in ardentiſſimarum febrium ſtatibus accidit, quæq; ex ſtomachi conſenſu exoritur, phrenitis non eſt, ſed hoc ſolū, puta delirium. Comitantur propriè phreniticos uigiliæ quidem plurima parte: interdum uero & ſomnus turbulentus accedit, ut conſurgant, exiliant, & furibunde uociferentur. Quibus ſanguineus humor morbum fecit, ij cum riſu inſaniunt: quibus flaua bilis ferociter, quemadmodum quibus atra uitiū contraxit, tam immaniter ſæuiunt ut coerceri nequeant, omnium quæ dicunt, faciuntúe, obliuiſcuntur. Oculos habent ſanguineo colore tetricos, ac perfricant: interim aridos, interim

lachry-

lachrymātes,uel lemis,hoc est crassiore pituita oppletos. Lingua est aspera,& sanguis è naribus destillat: floccos festucasq; colligunt, febri per totum morbi decursum acuta conficiuntur: sed quæ in alto maligna delitescat. Pulsus ædunt exiguos, languidos,& quadantenus etiam duros. Respirationē magnā & raram,cum cerebrum primariò afficitur. At si phrenitis septi transuersi,quod græci phrænas uocant, consortio concitetur,& respiratio inæqualis est, & præcordia sursum conuelluntur,& multo calore ardent: sicut iis qui ex cerebri uitio insaniunt,facies incalescit,& subcruenta est, uenæ repletæ. Quod si humor pituitosus sit temperatus bilioso, uti causam, ita appellationem quoq; compositam habet. Nam uigilans coma, nominant,in uniuersum quidem cū biliosus superauerit,quippe tales ægri uigiles phrenitide laborant: cum uero pituitosus præpollet,contra in grauiorem ueluti somnum quem coma uocant græci,deferuntur. Atq; hoc malum antiquiores Galeno medici,Cathocon uocauerunt.

Curatio phrenitidis.

Quod si uires ægri patiantur, sanguis protinus è cubito mitti debet,& copiosior. At si desipiens brachium non porrigat,aut si porrigat,metus sit secundū uacuationem, sanguinis profluuij,dum manū æger subinde ob mētis turbationē iactitet,recta in fronte uena diuisa, una uice quod satis est auferemus: itē clysteriis utemur,ex hydrelæo, uel rosaceo cum ptisanæ cremore. Si uigiliæ urgent,rosaceū, uel oxyrhodinum in caput dandū est. Aliquādo calida ipsum aqua prius superfundendū: & medicamentū quod ex papaueris capitibus uocatur diacodyon exhibebitur,nisi uirtus imbecilla prohibeat. Et alia quæ ad somnum conciliandū superius scripta sunt, huc transferemus. Decumbat æger in loco,tum lumine,tum tēperie moderato: & uariis quibusdā picturis libero, ut quæ tales deterreant. Quò amici quidā gratissimi ingredientur, & commodū incident,qui nūc blande ægrotum alloquantur,nunc acerbius corripiant. Cibus primum esto aqua mulsa, deinde ptisanæ cremor,& sorbitiones ex chondro cum quadam dulci potione,ut apomelite,uel hydrorosato,uel rhodomelo, uel dulci hydromelo. Nam uinosum hydromelum, quod in paruis uasculis ex Cibyra apportatur,repudiandum,ut quod grauiores uino no-

xas in talibus excitet, & maximè in capitis affectibus, idq; antè concoctionem. Panis quoq; aqua lotus rectè exhibetur, intubi, lactucæ clixæ. Si multus feruor conficiat, etiam cruda hæc dantur. Item cucumeris medulla, peponis, duracini, & similiũ. Aquæ frigidæ potu coercendi sunt, potissimum si septum trãsuersum consortii lege malo dedisse originem deprehenderimus. Quod si urina ipsis, ut consentaneum est, delirij uitio cohibeatur, † fota adhibito calente hydrelæo & inferiorem uentris ab umbilico regionem, ἦτρον græci uocant, & uesicam superfundemus, deinde digitis manus, loco innixis ad reddendũ urinam incitabimus. Reliquum corpus ipsis decumbentibus calido oleo perungi debet. Etenim in quiete, quoad eius fieri licet, seruari debent, ita ut siquidem prædiuites aliqui fuerint, per famulos contineantur: sin minus, uinculis constringãtur. Nam inordinata motio uires conuellit. Iam uero alia etiam de causa pedes, prius foti, deligaturis constringi, manuq; contrectari debent, nempe quò humores deorsum reuellantur. Porrò si longior affectus, & contumax fuerit, ab iis quæ soporem accersunt, καρωτικὰ græci appellant, abstinendum: ea uerò quæ digerendi facultatem obtinent, capitis perfusionibus miscenda, scilicet mentæ succus, uel serpilli uel calaminthæ, uel turbæ. Tum iis quoq; utendum quæ naribus inseruntur. A septimo die si uiscera sentiant inflammationem, cataplasmatis ex lini semine, & hordeacea farina cum hydrelæo leniemus. Deinde cucurbitulas leues, aut cum scarificatione, tum his ipsis, tum occipitio, & spinæ accommodabimus. Si corpus squalidum perustumq; esse coniecturaueris, febrisq; adsit, etiam balneis utendum aquæ potabilis, & unctione liberaliore. Vinum tenue & aquosum, quod ὀλιγοφόρον appellant, uiribus recolligendis propinabimus, nullam inde mentis turbationem, ut est uerisimile, futuram suspicantes. Aut enim nulla fit cum morbus declinat, aut certè si fit, ex facili subsidet. Processu autem declinationis, gestatione corporis uti expedit, & congrua uirium recreatione. Sed ita phrenitici se se recolligent, ut ebrietatem, ciborum corruptiones, & in primis solis æstum caueant.

† Hæc sic leguntur in antiquo codice, ποιήσαντες ἀλέαν καταντλήσωμεν θερμῷ ὕδατι καὶ ὑδρελαίῳ id est, fota adhibita calente aqua, aut hydrelæo.

De

De inflammatione cerebri. Cap. VII.

CErebrum inflammatione laborans, sæpe ita intumescit, ut capitis suturæ distendantur. Dolor comitatur maximus, & diuturnus, multus angor, rubor ĩ facie mulus cum tumore molli: oculi fiunt emissicii, caput inturgescit, Qui hoc malo impliciti sunt, sanguinẽ ex cubito mittere, item ex naribus, & uasis linguæ subditis debẽt. Porrò utitor & asperionibus quæ per inflammationes capiti adhibentur, & cataplasmatis, quæ humectare, & maturare sunt idonea.

De erysipelate cerebri. Cap. VIII.

ACcidit quoq; erysipelas cerebro, quo laborans hæc patitur: capite dolet uniuerso, adeò ut flammis id uri putet. facies frigida est, & subpallida, os siccescit. Quare sic affecto sanguis detrahendus est, & potissimum ex uenis sub lingua sitis. Refrigerantia conueniunt: quibus in aliis quoque erysipelatis utimur.

De lethargo. Cap. IX.

LEthargus itidem, cum ratiocinatricis animæ noxa sit aliqua, locum eundem quem phrenitis, nempe cerebrum, occupat: materia uerò mali, contraria est. Nã ex pituita humidiore, frigidioresq; cerebrum madefaciente, contrahitur. Lethargicos comitatur febris lenta, non impensè acris erodensq;, cũ alto sopore, quæ cataphora Græcis dicitur, Pulsus his magni, rariq; sunt, & undosi, respiratio nimis rara & imbecillis. somno perpetuo præmũtur, à quo ægrè possunt excitari, & quocunq; modo interpellentur, uix respondent: obliuiosi, mente capti, oscitant crebrò, & hiante, ore nõnunquam persistunt, tanquã claudere id obliti. Deijciunt per aluũ cõplures quidem, liquidiora: nõnullis autẽ contra uẽter inarescit. Vrinã reddunt iumentorum lotio similem. Quidã ex eis tremiscunt, & undiquaq; desudãt. Huic affectui respondet Caros quasi dicas ueternosus sopor ex eadẽ materiæ proficiscens: sed hoc discrimine uariat. Febris Carum præcedit, eaq; uehementior: Lethargum subsequitur: item quòd Carus etiam alia comitetur symptomata. siquidem frequenter febrium accessionibus superuenit comitialibus, cerebri compressionibus, modo esse quidem in fracturis, modo autem membranæ custode, quẽ μηνιγγοφύλακα Græci uocant, priorem cerebri uẽtriculũ premente.

premente. Lethargus autem peculiarem quandam cõstitutionem obtinet: superuenit comitialibus.

Curatio lethargi.

VIres si permittunt, etiam hic uena secari debet: sin minus, clysteriis acribus aluũ ducemus. Aeger decumbet in domo spatiosa, mediocriter lucida. Caput eius oleo perfundi oportet, cui etiam castoreum sit adiectum. Nonnulli in uicem olei, oxyrhodino cũ castoreo utuntur: robur hinc capiti caloremque simul accersentes: reliquũ uero corpus delinẽtes, & præcipuè extrema, olei ueteri: cũ nitro tosto, uel pyrethro, uel pipere, uel cocco gnidio extergũt. Licet & cerato quod his & castoreo simul cõstet, uti. Porrò naribus admouentur odorãda thymũ ex aceto cõtritũ, aut origanũ, aut pulegiũ. Os ungi conuenit, & palati cœlũ detrito sinapi, cũ mellis momẽto. Conantq; oportet pituitã indidẽ affixã digitis eiicere. Si admittant etiã apophlegmatismi usus erit ex oxymelite cũ hyssopo, aut pulegio, aut orygano, aut ipso quoq; sinapi. Potui exhibebit aliquid ex iis uuæ citò trãseũt præsertim diaspolites cochlearii, mẽsura cũ posca. iis aũt qui in uetustatẽ inciderũt, & tremuli sunt, castorei quoq; scrupulos duos, trésue dabimus. Si humoris inest copia, nihilq; aliud prohibeat, scãmoniæ scrupulũ, castoreo tẽperatũ exhibebimus. At si his affectus nõ discutit, caput radẽdũ fouẽdumq; est sale, milio, & similibus per sacculos adhibitis: Adhæc sinapismis uti in capite prodest, tũ iis quæ ꝑ sternutamẽta euocãt. Postea cucurbitulas occipitio agglutinare partim leues cũ multa flãma partim cũ scarificatione. Præterea ad naturæ excretiones frequẽter sollicitare oportebit tũ iniectionibus, tũ iis quæ urinã mouẽt. Inferiorẽ uẽtris ab umbilico regionẽ oleo rutaceo, aut sycionio cui sit adiectũ castorei paululũ aspergere fouereq;. Iã uerò ut deglutiãt crebrius admonebimus, cũ calida aqua dulciũ potionũ, aliquam præsertim apomeli ex angusti oris uasculis, βομβύλια grçci uocãt, instillãtes. Quòd si mediã infestet regionẽ q̃dã inflãmatio, hinc itidẽ medebimur suꝑfusionib. & cataplasmatis Naribus sinapi aceto tritũ, uel castoreũ ustũ admouere profuerit. Alimẽtũ esto cremor ptisanæ, uel auenæ, uel alicæ cũ oxymelite, uel salibus uel pulegio, nũc quotidie nũc uno die ĩterposito. A cibo uinciri debet: summa cedere multũ oportet, cruraq; pũgere, nõnunq̃

pilos

ilos ēt in ipsis uehementius euellere cōniti, quò excitent. Iā
emorū & crurū rubores excitati, φοινίκμυς Græci uocāt, sub-
ide prosunt. Cæterum ubi morbus inclinare inceperit, gesta
ionibus statim congruis utendū, & ad balneū reducendi sunt.
Victus qui uires recolligat, recreetq; decenter adhibendus.

De catocho, aut uigili comate. *Cap. X.*

HVius morbi causam, ubi de phrenitide sermo est habitus sumus complexi. notæ, ut summatim dicam, communes quodammodo sunt phrenitidis, & lethargi. Sed pro materia abundante uariant, peculiares autem hæ. Detinetur ęger supinus, extensusq;, interim facies subtumescit, & modo lice lethargicorum modo liuet: interim rubore tincta est, & superior gena sursum conuelli uidetur, ac excedere, ut ne conniuere quidem æger queat: respiratio nulla apparet, sed quasi emortuus decumbit. pulsus est exiguus, languidus, & creberrimus. Vrina & aluus cohibetur, aut certè modice redditur. ac qui sanè mediocriter habent, liquorem aliquem infusum deglutiunt: qui uerò malo uicti sunt, ad nares regurgitant Itaque affectus qui pituita bilem superante constituuntur à lethargicis discernimus, eo quòd neque facies tumescit, neq; liuida est, sicut lethargicis: præterquàm quòd paulatim etiam leuiter desudant. In iis autem periculum maius est, quibus peruigilium ad est continens, urinæ non respondent, difficultas spirandi intenditur, sudores erumpunt, item quibus ad nares potus resorbetur. At si mulier hoc laborare uitio cœperit, ab ea quæ uulnæ strangulatu correpta est, hac nota discernes, quòd naturaliter iacere uideatur, & inclamantes percipiat, excitetur, rursusque somno graui sopiatur. Est ubi dicunt catochon diuersum à uigili comare, quod simplicem non mixtam habet causam, nimirum frigidiorē siccioremq; materiā, quę posteriore cerebri uentriculo obstructo malum hoc excitarit. Ob quā etiā æger, si corripitur subitò in illa permanet figura, qua correptus est, stans scilicet, uel sedens, clausis oculis, aut respiciens. Quam ob causam antiquiores Græci hoc pressos morbo, catochos, uel catochomenos, quasi dicas occupatos, detentosq; nominauerunt: recētiores affectū catochen, & catalepsin, ueluti detentionem, & deprehensionem Curatio prædictis quidem est, sed pro symptumatum ratione quæ superueniunt, euariat.

Curatio catochi.

HVic quoque malo ſanguinis miſſione ſuccurritur, præſertim quibus facies rubeſcit, modo uires ſuadeant: aut clyſteres inijciendi partim qui pituitam pollentem eliciant, partim qui bilem abundantem leniant: pari modo aliorum quoq; præſidiorum uſus erit. Similiter ægros nutrire cõfert, interim diebus ſingulis, interim uno interpoſito. Porrò affectus admodum periculoſus eſt, ſi ex quodam alimenti, aut potus errato acciderit, qui ſtatim ad uomitum cogendi ſunt, ac parciore uictu continendi, aluus irritari, ac uiſcera reſperſionibus ex cumino, & ruta foueri debent. Qui ex ebrietate uitium conceperunt, crapula diſſoluta, humidiore cibo tractandi ſunt, qualis eſt ptiſanæ cremor. Præterea caput inunctionibus accommodis per æſtatem frigidis, per hyemẽ tepidis obducetur. Si crapula neutiquam fuerit ſoluta, neque ad ſobrietatem reditus eſt, deſperatæ ualetudinis ægrum longe fugere oportet.

De memoriæ iactura, & ratiocinationis, item de caro hoc eſt, ueternoſo ſopore, et fatuitate. Cap. XI.

MEmoriæ iactura partim per ſe, partim etiam cum aliqua ratiocinationis offenſa accidit: quemadmodum, & mentis ſeu ratiocinãdi facultatis noxa priuatim prius accidit. deinde memoriæ iactura inſequitur. Verùm cum utraque pars malè fuerit affecta, fatuitas ſeu ſtultitia, quæ Græcis moroſis appellatur, oboritur, cauſam habent communem efficientem, nempe intemperiem. Quòd ſi humida ſolum fuerit, memoriæ & ratiocinationis uitium creabit, torpores graues, animi ſopores, cataphoras Græci uocant, longos, altoſque ſomnos. Si uero humori frigiditas etiam acceſſerit, caros & lethargos: eodemque modo ſi ſola quidem fuerit ſiccitas, uigilias tantum inducit: ſin autem calor acceſſerit ſiccitas, deliria, & phrenitidas mouebit. Porrò intemperies hæ nonnunquam obueniunt humoribus, nonnunquam cerebri uentriculis, uel ipſius uaſis: uel utique in humiditate inſparſæ, uel in ipſomet cerebri corpore, uel etiam temporum muſculis tali modo uitiatis. At ſi quando humores cum ipſis fuerint mixti, ſimilem quoq; morbum inferent: uerum ſimplex, an compoſita ſit intemperies, efficiens, ex ſpecie excrementorum condiſces. Quòd enim memoriæ,

memoriæ,& ratiocinationis iactura, frigiditati ſoboles exiſtat, compertum habemus:ea uero humiditati ne, an ſiccitati iuncta ſit,ex recrementis, ægri habitu temperatura, uictus ratione,anni tempore,& loco deprehendemus.

Curatio.

SI frigida male habuerit intemperies,calefacere, ſi humiditati iuncta ſit,etiam exiccare oportet. rurſus ſi mixta cum ſiccitate,humectare ſimul,& calefacere. Pari modo etiam in calida intemperie refrigerare conuenit ſi ſiccitas acceſſerit, pariter humectare.ſi humiditas,refrigerare ſimul & ſiccare. In quibus autem ſanguineum hnmorem deprehendis abundantem, uenam aperire, uel clyſterijs acribus uti conſilium eſt. deinde etiam hiera exhiberi debet,& apophlegmatiſmis uti cõuenit. Item inunctiones capiti ſunt inducendæ ex oleo, cui adiecta ſint quæ refrigerant, exiccantq́ue, roſę dico, myrti, lentiſcus, aliaq́ue ſimilia:necnon toti corpori proſpiciendum eſt. Quòd ſi ex æſtu,& laſſitudine orta fuerit intemperies,caput oxyrhodino perfundendum,tum reliqua curandi ratione frigida, humectaq; uti conuenit:cum in alijs tum in cibo & potu. Quòd ſi caros fatuitati,uel obliuioni accedat,huic etiam proſpiciendum eſt, ut in lethargicis prius comprehendimus, ubi & ipſorum diſcrimen explicitum eſt.

De uertiginibus. Cap. XII.

VErtiginum affectus naſcitur cum frigidus, glutinoſuſq́ue humor cerebrum occupat: unde leui occaſione protinus etiam concidunt, ueluti quando aliqua circumagi extrinſecus aſpexerint,ut rotas,uertices ve, aut quando etiam ipſi circumaguntur. Interim uero etiam calfacti capite,cum humores in eo contenti,uel ſpiritus quoque commouentur: interim prioribus cerebri uentriculis, dum caluaria confracta perforatur preſſis, in quibus etiam uehementes oboriuntur cruciatus. præcedit autem in eis,quibus caput primario afficiatur,uehemẽs in eo dolor ueternoſus ſapor qui κάρος Græcis dicitur,& aurium ſonitus. & quidam ſanè olfactu læduntur, quidam uerò guſtu. at quibus ex conſenſu uentriculi oris uertigines accidunt & ſtomachi roſio, quam cardiogmon Græci appellant, & nauſeæ ſimul comitantur.

Curatio.

Curatio.

VErtiginosos in accessione quidem medicamentis quæ odore mouent idoneis, excitare cõuenit. Item frictionibus uti, & id genus aliis. Vbi morbus remiserit, eius amoliendi gratia sanguis primũ mittendus est: deinde purgatio ex hiera præstanda. Interposito tẽpore acri clystere ex centaurei. uel cucurbitæ syluestris decocto utendum est. Secundũ huiusmodi uacuationes caput ipsum cucurbitulis ad occipitium cũ scarificatione lancinari debet, mox apophlegmatismi, id est, medicamenta quæ saliuã per os eliciant adhiberi, & sternutamenta moueri. At quos capitis calor, auriumque sonitus male hẽt, ceu uaporibus calidiorib. per arterias sursum elatis, etiã arteriæ sectio retro aures iis adhibẽda est: ut in parte chirurgica sumus dicturi.

De morbo comitiali. *Cap. XIII.*

MOrbus comitialis, cum totius corporis sit conuulsio, cum principis animæ functionum noxa, partim sanè in ipso cerebro, partim uero in uniuersis huius uentriculis causam habet constitutam: ea modo est humor pituitosus, modo melãcholicus, prę tereà etiam ore uentriculi affecto consortii lege oboritur. quemadmodũ in colicis quoque sicuti cum de illis agemus exequemur, uel certè aliis quoq; partibus contagionẽ impartientibus nascitur, cùm aura quædam frigidior ad cerebrum ascendit, aliàs à crure, aliàs à manus digitis. Insuper uisus est quandoq; prouenire etiam in quadam muliere ab utero quo tempore esset grauida: à partu autem cessauit. Occupat hoc morbi genus maximè pueros, eosq; adhuc paruulos. deinde uero adolescentes, & iuuenes, minime senes & decrepitos. Præcedit igitur comitiales inuitus corporis, animique status,: tristitia, eorũ quæ perceperant obliuio, turbulentæ insomniorum imagines capitis dolor, eiusq; repletio continua ob iracundiam maximè, & pallor faciei, & inordinatus linguæ motus: nonnulli ipsam quoque commordent. Quibus autem à stomacho uitium oritur, etiam palpitatio ipsius præcedit, turbatio, & erosio: Iam ex inedia seu cibo tardius assumpto, irritantur. Vbi uero symptoma iam institerit, ægri derepente concidunt, conuellunturque: interdum etiam exclamant uoce nihil signficante at eximia, peculiarisque admodũ nota ipsorum existit, oris spuma: cum alia communiter aliis quoq;

mor-

morbis eueniant. Non desunt quibus etiam urina & stercus præter uoluntatem excernitur. nonnullis & genitura. In quibus igitur acutissimus est affectus, statim iugulat, & accessionum cõtinuatione, & symptomatis, uehementia. In pluribus autem longus esse solet: eoq; si non in pubertate, uel menstruis purgationibus, uel per cõceptum solutus fuerit, aut si post hoc tempus contractus fuerit, sæpe usq; ad mortis diem prorogatur, nisi congruam medici curationem consequatur. Coarguũt comitiales suffimenta, bitumen, uel lapis gagates, uel cornu caprillum, iecur hircinum comestum & iecoris tosti odor.

Curatio.

SI infans adhuc fuerit qui ægrotat: nihil moliendum est. nam ætate ad biliosiorem, siccioreḿq; statum trãseunte, & uictu moderatiore adhibito, sua spontæ plerunque morbus finitur. Conuenit autem uictus etiam solum tum infantium, tum nutricum rationẽ habere. Qui uerò post annos pueriles in morbum hunc prolabuntur, eorum partes conuulsæ ac distractæ pingui oleorum aspergine foueri, uinciri & in rectum dirigi debent. Deinde ore distento digitus demitti, aut penna oleo irino uncta, pituitæ auferendæ gratia. Quin & medicamẽtis quæ naribus adhibentur sensum mouere conuenit, ut peucedano, cyrenaico liquore, bitumine, pice cedrina. Post accessiones si nihil prohibet, sanguis utiq; è cubito mittendus est. At si nihil remittat accessio, summæ partes sinapismo delinendæ sunt: cucurbitula autem præcordijs defigetur. Quod si nec his morbus comprimitur, minimum in medicina spei superest. nihilo se eius tamen medicus animo confidente castoreum necessitate adactus, & liquorem cyreniacum cum melle & aceto ori infundet. in anum centaurei decoctum, uel cucurbitæ syluestris dabit. ubi ad se redierint ex morbo comitiali uiribus ante recreatis purgatione ex hiera uacuandi sunt hæc sanè est recentis & acuti morbi comitialis curatio. Deinceps quomodo inueterato succurratur, trademus. Itaq; ægrotos aquæ potu continere diu expedit. aggredientes autem curationem, si nihl obest, sanguinem dimittere. Interpositis quatuor aut quinq; diebus corpusculum reficere, & sic purgante medicamẽto euacuare, præsertim ueratro nigro, uel cucurbita syluestri, uel certe scammonia. Porrò ueratrum sine medulla tunsum cribratumq;

aquæ mulſæ cyathis quinque, uel ſex inſpargere oportet; aut melle diſcocto cum piperis momento excipere. Cucurbitam uerò ſylueſtrem, ſemine eiecto, ſed quæ medullã reſeruet, paſſo implebis, ſinesq; totam noctẽ commadeſcere: mane paſſum auferetur potuiq; dabitur. Vel etiam medicamento ex ueratro albo purgationem molieris: quod hæc recipit: baccarum lauri purgaturum, piperis albi, alypiados, euphorbij, ueratri albi ſingulorum drachmas octo. Hoc totũ datur cum paſſo quod in cucurbita ſylueſtri pernoctarit, probe uacuat per uomitum. Vbi uerò ſat purgati ſunt, ægri balneo credentur Tertio die in præcordijs & dorſo cute ſcalpello inciſa cucurbitulæ affigendæ ſunt. deinde compluſculis diebus interpoſitis corpuſculum reficiendum eſt, & Hiera diacolocynthidos aſſumi debet, poſtea capiti & occipitio cucurbitula agglutinari. Sequenti die panis coctus in mulſa, tritus autem cum amaris amygdalis, uel ſerpyllo, uel menta, uel calamintha, uel ruta ſuperdandus: atq; id per triduum continuabitur. ab hoc, caput radendum eſt, & peucedani liquore, ex aceto diluto, in quo ſpondylion ſit coctum perungendum: rurſus interpoſito ſpacio corpuſculum reficitur: & antidoti diacolocynthidos oboli nouem ex aqua mulſa exhibentur: & interpoſitis diebus iterũ tres ex antidoto offerre conuenit. Inde medicamentis uti quæ ſternutamenta citant. poſt quinq; decémve dies caſtoreum ex mulſa præbetur: tempore rurſus interpoſito in aluum dabitur centaurei decoctum & cucurbitæ ſylueſtris: abhoc iterum hiera offeretur mox utendum ijs quæ ſal uam per os & nares educant, deinde ſinapiſmus capiti inducitur. iam etiam acrium ciborum eſus conuenit, cũ opportunitas eſt, adhibitus. Auxiliatur his etiã oxymel ſcilliticum quotidie potum, & mel, in quo ſcilla intabuerit, inſtar cochlearij aſſumptum. Victus autem ratio eſt quæ incidat, extenuetq;. Capparis igitur frequenter eſus, & ſalſamentum prodeſt. Fugere oportet carnes, legumina, uinum copioſius, uenerẽ liberaliorem, balnea, ſinapi, & potum ſtatim à balneo, præſertim uini meraci. Exercitia proſunt & frictiones, ſed capiti poſt reliquas omnes corporis partes adhibitæ.

De ijs qui ſtomachi uitio comitiali morbo corripiuntur.

SI ſtomachus primariò affectus, morbum inuexerit, ſollicitudo habenda eſt, ut ex facili æger concoquat. Panis igitur

accurate

accurate elaboratus ex uino tẽperato quod leuiter astringat, albumq; colore sit ad horam tertiam assumi debet medicamentum uerò ex aloe bis, ter' ve singulis annis dare his expedit. Vidi autem quandoq; puellum (inquit Galenus) neutiquam hoc tentatum morbo posteaquàm radicem glycysidis (dicit autem pæoniam magnam recentemq;) ex collo suspensam gestaret. Insuper agaricum opitulatur comitialibus, idem præstat sesili, spondylij fructus, radixq; aristolochia rotunda ex aqua pota, non parum huc fuit, & continua crurum scarificatio.

De ijs qui à particula quadam morbum concipiunt.

INuasuro quidem symptomate, ubi particulam cõmunicare morbum, senserint, siue ea fuerit manus, siue pes, fune excipi ualenter debet quæ superposita est. Cum autẽ remittit, recreare corpus oportet, adurens quoddam medicamentum particulæ inducentes, cuiusmodi est lepidium, & diacantharidos dicta similiaq;. Ad hæc oxymel Iulianum comitiales uehementer adiuuat, particulatim materiã emolliens. Post omnia cõmemorata & Theriace, & naturales balineæ locũ obtinẽt. per totum autem uitæ curriculum, cauenda maxime cruditas, cibus ante concoctionẽ obitam, isq; crassi succi, tarda cibi assumpto, corporis exagitatio, uinũ largius & potus à balneo, sicut cõprehẽsum est, maximè, meracus, præterea ualde uetusta, crassaq; uina, tũ acria ex his quę odore mouẽt, & caput replẽt, ĩcõueniẽs è sublimi cõspectus, in balneo mora, & capitis ex sole exustio.

De melancholia. Cap. XIIII.

MElancholia mentis quædam alienatio est sine febri, ex melancholico maxime humore nascens, qui mentẽ occupauerit: alias cerebro ipso per se ægrotante, aliàs totius corporis consensu immutato. Tertia uerò melancholiæ species est, quam flatulentam & à præcordijs hypochondriacã appellant, ob inflammata circa stomachum præcordia prouenients. quæ modo aurã quandam maligniorẽ, modo substantiæ humoris partẽ ad cerebrũ sursum transmittãt. Cõmunia omnium signa sunt, metus, tristitia, homines auersantur, alij se cedunt animalia quædam bruta esse, & uoces ipsorum imitantur: alij uasa fictilia, metuuntq; ne rumpantur. adhæc mortem hi expetunt, illi eandem expauescunt, nonnulli semper rident, nonnulli plorant. Alij uerò putant à maiore quadã ui se inua-

di,& uaticinantur futura, non aliter quàm uates & diuinaculi quos græci ἐνθεαστικούς proprie nominant. Peculiares autem notæ eorum ſunt, qui ex totius corporis conſenſu melancholia laborant, gracilis corporis habitus, niger, hirſutus, & ex toto melancholicus, uel natura, uel etiam ex acquiſito per ſollicitudines quaſdam, aut uigilias, aut prauorum ciborum eſus, aut hæmorrhoidum, aut menſtruorum ſuppreſſionem. At qui ex præcordijs melancholici exiſtunt, eos teſtantur cruditates, acidi ructus, ardor, & ipſorum grauitas, tum quòd præcordia ſurſum conuellantur: interim etiam inflammatione conflictentur. Adhæc quòd incipientibus, deinde maioribus effectis melancholica comitentur ſymptomata. quodque hæc leuentur, concoctione, uel alui excretione, uel multis flatibus, uel uomitu, uel ructu. Cum autem nullum ex his, aut certe pauca eueniunt, melancholica quæ apparent ſigna cerebrum primario affici in totum ſucci contagione melancholici fatentur. Porrò ſi quando flauæ bilis ſupra modum exuſtæ in nigram fiat mutatio, inſaniam, dictam græce manian inferet, ob quam ferarũ modo efferuntur inſani, ut etiam eos qui imprudentius ipſis occurrunt, manu uiolenter tractent.

Curatio melancholiæ.

QVi igitur ex primario cerebri affectu melãcholici ſunt, crebris balneis, uictu boni ſucci & humido curãtur unà cum decẽti animi delectatione, ſine alio præſidio, cũ certe humor qui moleſtat nondum ob temporis longitudinem excerni cõtumax eſt, quãdo etiam ualentiora magisq; uaria tentare oportet remedia. Itaque purgentur per initia epithymo, aut aloe Nam uel pauxillum ex his ſumptũ quotidie maxime iuuat, & leuiter aluum ſubducit ubi uerò purgati fuerint, uti dictum eſt, abſynthium propinabitur: nunc quidem herba ipſa in aqua macerata coctaq; duorũ cyathorũ inſtar, nunc autem eius ſucci drachma ſemiſſis, cum aqua continue liquefacta. Aceti quam acerrimi modicum ſorbitioni datur ſomnum inituro. Iam multa obſonia in id intincta, eſſe conuenit. præſtantius autem fuerit aceto mixtam eſſe ſcillam, polium, & tenuem ariſtolochiã. At cum morbo quidẽ incipienti ex totius corporis affectus cõſortio, ut ſuprà dictum eſt, incidis, corpus autẽ, uiribus conſtat, à ſanguinis miſſione incipiẽdũ eſt: poſt hanc, uiribus

bus recollectis, inferius purgare conuenit medicamento ex cucurbita syluestri, tũ eo quod cõstat nigro ueratro, ac si hæmorrhoidibus, aut mensibus suppressis malũ fuerit concitatũ, illas adaperiemus, hos proritabimus. Laudantur etiã facultates, tũ quæ urinæ ciendæ sunt, tũ quæ per sudores purgãt. Sin autem præcordiorũ offensioni morbus debetur, & horũ habenda erit sollicitudo: ac fouebũtur ipsa decocto rutæ, anethi, absynthii, pulegij, agni seminis, & fructus lauri perfundẽdo. Hæc etenim dolores quoq; leniũt & flatus discutiũt, oleo incocta, & sic affectæ parti applicata. Cæterũ præter hæc insint, cataplasmatis etiã ea quæ flatibus discutiẽdis faciunt. nẽpe apiũ, uel anisum, uel cuminũ. Nil mali fuerit, si indatur cataplasmati & cyperus, & iris, & libanotis quam rosmarinum uocant. Cum & hæc admoues longũ tẽpore per diẽ & pasto & ieiuno adhærere sines. Vbi ademeris, aliud quoddã operimẽtũ super accommodato, lanam scilicet latiorẽ Cucurbitulis ad flatus digerendos leuibus utitor: ad dolores uero inflammationesq; cũ scarificatione. Porrò adhibita curationi diligentia, nec sinapi obliuiscere, sed acribus smegmatis, & dropacibus super dorsum, uentremque uti conuenit. Quibus uitiũ inueterauerit præsentissimum est remediũ etiã citato per ueratrũ albũ uomitu purgatio. Victus oĩbus melancholicis conferet probi succi, & mediocriter humectãs. Vitãda sunt, caro bubula ceruina, lenticula brassicæ cochleæ, uina crassa, & nigra: breuiter, quæ atrã bilẽ generant.

Curatio insaniæ.

INsanientes cõsimilẽ melancholicis curationem recipiunt. Propriã uero habẽt, ut caput ipsorũ tum rosaceo tum oxyrhodino perfundatur. Itẽ ex antidoto picra purgabimus, uerũ sanguine prius misso: nec non hirudinibus in capite utemur. Vnicè ipsos iuuat hippomarathri radix, semenq; eius ex aqua potum. Insuper Brioniæ radicis drachma ex aqua quotidie assumpta. Sin autem delirantes purgantium medicamenrorum potionẽ renuãt, misceri debẽt ea nesciẽtibus ipsis, cibis nempe buccellis uel ficubus pinguibus, uel palmulis, interdum uero potionibus adiicienda sunt. †Ante omnia uero aut in lecto uinciendi, ne & sibi, & iis quibus incidunt mali quippiam inferãt: aut gestandi grabato intra lecticam quandam insaniẽtibus peculiarem γύργωθον græci uocant, ex alto pensili.

†Plura leguntur in nostro codice, ita enim habet, πρὸ δὲ γὲ πάντων κρατείσθωσαν ὑπὸ τινῶν παίδων, ἢ σκινδεσμείσθωσαν, &c. id est, ante omnia contineantur à seruis aliquot.

De incubone, qui ephialtes græcè dicitur. Cap. XV.

EPhialten, qui latinis incubo est, aliqui à uiro dictũ asserunt, uel inde ꝙ hoc malo correpti ceu insilientẽ aliquem se imaginentur. Themison autẽ decimo epistolarũ uolumine à suffocando forte, Pnigalionem appellauit. Cõstituitur id uitij ex crapula, & cõtinua stomachi cruditate. Comitatur eo detẽtos difficilis motus, torpidus in somno sensus, suffocationis imaginatio, & ueluti quodã super incidente, oppressio, ita ut exclamare nequeãt hoc detẽti, aut uocẽ edãt nihil significantẽ. Nõnulli uerò etiã audire sæpe eum qui super ipsos inciderit, ac uenerẽ exigere imaginãtur, sed cõtractis eos digitis fugere. Cura itaq; habenda est mali per initia, nã si diutius prorogetur, continuè per noctem incidens, magnũ aliquẽ morbum nunciat, ut apoplexiã, insaniam. & morbũ comitialẽ, cum in caput huius uitii causa ferri cœperit. Quæ enim comitiales interdiu, eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur. Itaq; cõmodũ est sanguinis detractione & purgationibus uniuersum ægri corpus uacuare. Maximè his opitulatur, nigri ueratri drachma, cui scammoniæ oboli tres sint adiecti, & nonnulla ex odoratis, anisum, daucũ, petroselinũ. Iam hiera diacolocynthidos, strenue auxiliatur: est aũt ea quæ ad Rufum authorem refertur. Victus porrò sit tenuis, nõ qui inflationes pariat. Succurrit ipsis & pæoniæ semen. Dandaq; continuè sunt potui ex aqua grana eius nigra quindecim contrita.

De lycaone, uel lycanthropia. Cap. XVI.

QVi lycanthropia detinentur, noctu domo ægressi, lupos in oĩbus imitãtur, & donec dies illucescat, circa defunctorũ monumẽta plerunq; uagãtur. Hæ comites ipsorũ notæ sunt, facies pallida, oculi ad uidẽdũ imbecilles & sicci, lingua aridissima, nulla in ore saliua, sitis immodica, tibiæ ꝙ frequẽter impingãt exulceratæ, adeo ut sanari nequeãt. Tales quidã sunt notæ: speciẽ uerò melãcholia lycanthropiã esse existimare cõuenit, curãdumq; in accessionis tẽpore, sanguinis ex uena ad animi usq; defectũ detractione: item, cibis,

probi ſucci, æger, & balneis dulcis aquæ ſuſtinẽdus eſt. Deinde lactis ſero per triduũ uſus, etiam hiera diacolocynthidos, bis térue purgabitur à purgationibus, Theriacẽ quoq; ex uiperis aſſumet, ac alia reliqua in melancholico affectu cõmemorata. Inuadenti iam morbo, aſperginibus ſomnũ accerſere cõuenit, in id efficacibus, ubi ſomnus acceſſerit, nares opio illinuntur.

De amantibus. Cap. XVII.

AMores cerebri affectibus annumerare cũ ſint quædã curæ, haud fuerit abſurdũ. Cura uero affectus eſt animi, ratiocinatione in motu laborioſo occupata. Hæ ſequaces amantiũ ſunt notæ. Oculi cõcaui nõ illachrymant, ſed tanquã, uoluptate pleni apparẽt, cõtinens palpebrarũ motus, & cũ reli quæ corporis partes nõ collabantur ſoli hi amãtibus cõcidunt. Pulſus ipſorũ propriè nullus eſt, ut quidã opinati ſunt uerum, qualis eorũ deprehenditur, qui crura cõficiũtur. Cum uero id quod amatur in mentẽ ipſis uel auditu, uel uiſu, & præſertim repente uenerit, tũc pulſuum animo turbato cõtingit immutari neq; naturalẽ æqualitatẽ, neq; ordinẽ retinere. Hos igitur & triſtes, & uigiliis torſos nõnulli qui diſpoſitionẽ ignorarẽt, balnei abſtinentia, ſolitudine & tenui uictu conſumpſerunt, in quibus ſapiẽtiores cũ amantem deprehendunt, ad balnea, cõputationem, geſtationem, ludos, fabulasq́; animum abducunt. nonnullis merum incutere conuenit. Nam qui amori ſemper indulgent, iis difficulter abigi poteſt affectio. Quidam igitur obiurgandi ſunt, pro ratione uitæ quam ſinguli delegerint. In uniuerſum mens ad alias curas abducenda eſt.

De apoplexia & hemiplagia, uel paralyſi. Cap. XVIII.

QVando commune quidem neruorum principiũ affectum eſt, eoque omnes corporis particulæ motum ſimul & ſenſum amiſerunt, apoplexia morbus appellatur ita ut pariter principis animæ functiones ſint obleſæ. Sin autem in altera capitis parte obſtructio fuerit oborta, hemiplagia & paralyſis nominatur. Si uero unam quandam particulam talis noxa occupauerit, illius affectio particulæ dicitur. Quippe Hippocrates memoriæ prodit, apoplecton hoc eſt reſolutum ipſi crus euaſerat. Seruatur itaque in apoplectis modica quædam reſpiratio, quæ ſi permultum à

naturali functione recesserit,maximam esse affectionem puta bis si paululum,exiguam. Deterrima uerò est respiratio, cum intermittitur,uel etiam ubi magna cũ uiolentia trahitur.Origo uitij est ex frigidiore pituita, quæ principalissimos cerebri uentriculos uniuersæ & subito repleat. Sin autẽ spinalis medullæ principium quandoq; totum huic cõflictatur malo, omnes faciei subiectæ partes resoluuntur,ipsa manẽte incolumi, eo ꝙ sensum motumq; partes quæ ibidem habẽtur à cerebro excipiant. Si dimidia ipsius regio infestatur illarum partiũ resolutio quæ dicitur paraplagia constituitur. Si odoratus uitiatus fuerit,uel ad priores cerebri uẽtriculos intẽperiẽ expertos, uel ad meatus ossiũ quæ à percolando ethmoide dicũtur, obstructos,talis referetur affectio. Itaq; iacẽt apoplecti, uoce intermortua,sensus motusq; expertes,citra febrẽ. Præcedit hoc mali,capitis subitus,acutusq; dolor, uenarũ circa guttur extantium,sphagitidas Græci uocant,toruli eleuantur, tenebræ oculi offunduntur: itemq; splendores eisdẽ oboriuntur, & extremarum partiũ sine ratione algores,totius corporis palpitatio, difficilis motus,& dentium inter dormiendum stridores, urina ueluti æruginosa,atra,modica,& farinæ crassiori similia subsidentia quædam refert. Accidit autem hic affectus circa ætatẽ senilem tẽperaturis pituitosioribus,uictuq; tali usis. At si iuuenes,& per æstatem infestet,magnam necessitatem fatetur.

Curatio.

APoplexiæ morbus,nequaquã,aut raro curatur,ut qui mortem minetur præcipitẽ. Si uero etiã discussa fuerit,plurimũ cum partis cuiusdam corporis resolutione discedit. Qui igitur quoquo modo curationẽ recipiunt, iis statim sanguis ex uena detrahẽdus est,& sicubi remissionẽ quandã habuerint,detrahere cõuenit eadẽ die,aut sequenti,aluũ autẽ acri clystere ex muria & melle cõtemperatis ducere. Dein oleo copiosiore sulfurato totũ corpus perungere, caputq; chamęmelino, uel anethino oleo,in quo spondiliũ decoctũ sit uel calamintha: mulsaq; instillatur,& ea quæ odore mouẽt, naribus admouentur, uti opopanax,uel sagapenum,& galbanũ,uel castoreũ. Oportet autẽ & ori per uim aperto digitũ, uel pinnam oleo madefactã inserere,ut ea quæ ipsi inhærescunt,eiiciantur. Cæterum sedes etiam iis quæ flatus educunt,perungenda est: mulsa uel

oxymel potioni dabitur Quinetiã apophlegmatiſmis ex thymo,uel origano cũ aceto decoctis utemur. Vbi morbus ſe remiſerit,cibus mollis,diſtribui facilis & ſucculentus aſſumetur. Si uox nondum redit,& uires permittunt,cucurbitulæ occipitio cum ſcarificatione deligentur. ſi fieri poſſit etiam præcordiis.deinde geſtabuntur ægri curru,aut lectica, aut lecto penſili.aſſumi etiam debent crebrius quæ ſternutamenta excitãt, & apophlegmatiſmi. Vbi quatuordecim dies morbus exceſſit, ad reliquas geſtationes ducentur. Cæterum ſermonis etiam ſollicitudo habenda eſt.uetus apomeli cum micis panis, uel alica dabitur: mox pauxillum ex hiera.Poſt uigeſimum primũ diem balneo ægroti credentur.† Vinum tenerũ calente aqua temperatum potui exhibebitur: ac reliquo tempore uires balneis & unctionibus reficiendæ ſunt: degent autem ægri in locis ſi fieri poteſt, mari uicinis.

† Melius hic locus deſcriptus eſt in ueteri καὶ ὄινον παλαιὸν δόσομεν πιεῖν, id eſt uinum uetus &c.quanquam hæc admodũ leuia ſunt cum nemo tam ſtupidus ſit qui ὄινον ἁπαλὸν nunquam dici non ſentiat.

Curatio reſolutionis, quæ pareſis dicitur.

AT ſi principis animæ functionibus liberis, omniũ particularũ aut quarundã remiſſio acciderit, etiã hic qui moleſtat humor,qualiſcunq; ille fuerit, euacuari debet. Mox hiera,cui caſtorei quoq; pars ſit adiecta,dabitur: per initia drachma ſemiſſis,cũ tantillo mellis,& aqua calente ſoluta,uel per ſe, piperis'quoq; dimidio ſcrupuli addito. Quatuor deinde diebus interpoſitis integta drachma aſſumetur,dehinc una & ſemiſſis, poſtea duæ,atq; tres.Rurſus totidẽ diebus iterpoſitis quatuor drachmæ,ſi ægri uires ſuſtinent, offerentur, mellis adiecto cochleario.Particulis autẽ,medicamẽta quædã diſcutiẽtia, & ea quæ cutẽ poſſunt cruentare,imponũtur: addendo ſimul caſtoreum,aut piper,aut pyrethrũ,aut cachry, aut euphorbiũ.Prodeſt etiã eis oleũ rutaceũ,uel ſycioniũ,uel uetus ſuperfundere. Cibi cõueniunt frumẽtacei,ſorbiles,uel alioqui ad cõcoctionẽ expediti: nec recremẽticei. Cucurbitulæ remiſſis partibus agglutinãtur,ſi multæ fuerint,diſtinctim,ſi paucæ, uni: poſt cucurbitulas delinũtur medicamẽta ex pice,uel reſina, uel manna.optimè autẽ facit cũ artemiſia ſimul incocta calamintha,& cunyla,

cunyla,& nitrum ex aqua modica, quæ inter coquendum absumatur. Aluus iterum ſubducatur ex aloe,uel polypodio,uel ſcammonia,uel ex pulte diacolocynthidos. unctioni uerò accõmodata λιπάσματα græci à pinguitudine appellant, huiuſmodi habentur uetus oleum,in quo ſcilla quadraginta diebus ſub ſole intabuerit. Si huius copia nõ eſt, duas ſcillæ uncias in oleo coquito,illinitoq;,uel cachry ſimiliter præparatũ, miſcenda uero & ceræ uncia,ne illita diffluant. At ſi galbani, caſtorii, euphorbii,adarce,& nitri ſingulorum unciam ſemiſſem acceperit,multo erit medicacius. appoſitu etiam cõuenit ranunculus herba incocta oleo,in quo per inſolatum intabeſcat. Potiones erunt caſtorei circiter drachma: opopanacis ſuccus fabæ inſtar deglutitus. Mirificè facit etiã ſagapenon ad erui magnitudinẽ, ex mulſa & caſtoreũ cũ opopanace. itẽ liquoris cyrenaici milij inſtar. Auxiliatur & antidotum ex triplici pipere, quod dyatrion pipereon dicitur græcis. Vtemur etiam acopis calefaciẽtibus,& apophlegmatiſmis. Poſt diẽ quartumdecimũ ſolidioribus uti cibis expedit,& auxilio multum proficiẽte, in balneũ deducere. A trigeſimo dropacem adferre cõuenit,& balineis cõmittere: reliquo tẽpore ſinapi cataplaſmatis modo obducere,in quibus & motus & ſenſus periit: attẽdentes ne ideo quod nõ ſentiũt magis q̃ par eſt urãtur. In iis aũt qui ſenſus cõpotes ſunt,cutis ruborẽ dũtaxat oportet excitare poſt tumorẽ factũ ad lauacrum mittere,& mollibus ceratis medicari. Vomitus à cœna cõueniet,& is qui radiculis aſſumptis cietur: item geſtationes,ſella,aut lectica,aut uehiculo: poſtea ducẽtur ad balnea naturalia. Victus ſiccior utilis eſt,potio modica,& frictio. cibos igitur ſiccos eſſe debent,ſitim quantam poſſunt ſuſtinentes.

De ijs qui laxatione, aut diſtentione reſoluti ſunt.

QVoniam reſolutæ partes uel conuelluntur, uel laxantur: idq; uel à repletione,uel inanitione, attendẽdum rurſus eſt,partim etiam ſanguinem detrahi debere,partim nõ. Deinde in relaxatis quidẽ mẽbris adſtringentia,iis quæ laxant miſcere,& frictionẽ intenſam moliri cõuenit. In cõtrariis, laxantibus dũtaxat utendũ. frictione ſimul molli adhibita: oleo in relaxatis nitri paulũ & fęculę cõtritũ adiiciat. fotus erũt ex aqua uehementer calida, & potiſſimũ marina, in qua decoctæ ſint lauri,uel uiticis germina,uel ſampſucus, uel aliquid huiuſmodi.

modi. Si aũt æstas fuerit ẽt natationes in mari: rubores autẽ in cute excitati his maximè cõferunt. Itaq; cedantur ẽt particulæ ferulis, uel urticæ ramis. Quod si perseueret resolutio, carnem, quæ intra articulos reso luta est, attractam ferris oportet candentibus exiguis tenuibusq; transmissis adurere. Cõtractis aũt membris dropacem continuè superiicere commodum est.

De resolutione quæ unamquanque particulam obsedit.

QVę à nerui diuisione oritur particularum resolutio, insanabilis est: quæ uero ab intẽperie, uel humore quodam cõtrahitur, cõe quidem ex remediis cõmemoratis præsidium recipit. sunt aũt peculiaria quædã singulis ipsorũ dicata, quæ subiungemus. In iis igitẽ qui canũ more cõuelluntur, æqualiter in oppositũ capistro appellato deduces. Profuerit etiã sanguinis detractio, ex uasis linguæ subiectis: itẽ cucurbitulæ priori uertebræ defixæ, tũ apophlegmatismi & per nariũ clysterem facta purgatio. Sciendum itaq; est nõ eam maxillã quæ peruersa esse apparet, sed oppositã resolutione infestari. Gutture autẽ resoluto, cucurbitulas mẽto agglutinabis, perungesq; medicamentis ex castoreo, sagapeno, & liquore partico. auxiliatur ẽt gargarizatio ex acribus. Vbi lingua resoluta fuerit, uenæ ipsius incidẽdæ sunt, cucurbitulæ mẽto admouendæ & apophlegmatismis ex sinapi utẽdum est, & linguæ exercitiis. Si uocis instrumẽta resoluta sunt, thoraci præsidia adhibẽda sunt, spiritus retentione, & uociferatu utẽdum. In superciliis aũt palpebrarum inunctiones similiter prosunt, iam & sutura proficit. Vesica uero resoluta siue urina impediaẽ, siue præter uoluntatem excernaẽ, inferiori uentris ab umbelico regioni, & ei quæ scrotum & anũ intercedit medicamenta applicanda sunt: sedi aũt immittendũ est oleũ rutaceũ, uel sycioniũ cũ butyro, castoreo, galbano, uel opopanace, uel liquore silphii: uesicæ porrò hęc per colem trãsmissa ualde profecerũt, uel sola etiã suffecerũt: ex centaureo autem, & colocynthide cum sycionio clysteres etiam intestinis utiles sunt, benefaciunt & medicamina urinacientia potui data, & castoreum consimiliter. In primis iis, qui nihil urinæ reddunt, per rectos siphones, quos catheteras dicunt, in uesicam medicamina infundentur. Præterea laxantibus insidebunt, & eisdem cataplasmatis forma oblinentur.

Qui præter uoluntatem urinam excernunt, corroborantibus auxiliis astringendi sunt, cibis siccis, potione frigida utentur: ubi se recolligunt, summæ cutis ad ruborem usq; exasperatione, & lauacris sponte prouenientibus frigidis utentur Eos aũt qui resolutionem experti sunt ob spinæ uulnus, aut casum, aut uertebræ luxationem, superuenientibus, quę mortem fatẽtur, symptomatis, nulla medicina periculo subtrahit. Quòd si coles resolutus fuerit, iis quæ in uesica dixi, utendum: in eisdem partibus & lumbis: item quæ intendendi uim habent, usurpabimus. nõ cõuenit autem lac, caseus, & reliqua bellaria, lactucæ, aliaq; olera. Longanone uerò soluto, in quo nõnunquàm citra uoluntatẽ stercus erumpit, nonnunquàm cohibetur iisdem uti par est: interim hæc ab inferioribus partibus clystere demitti: aliàs astringentia, ut cupressi decoctum, lentisci, rubi: laxãtia, ut adipem suillum, & anserinum, uitulinumq;, & oleũ: interdum rodentia, qualis est muria, uel cucurbitæ syluestris, uel similium decoctum. Neq; enim quicquam sic motum promouet, ueluti uaria agitatio. At si frigus prehenderit, etiam ex euphorbio acopon oleo dilutum per inferiora inditur. Artus autem resolutionem experti, cum communi curatione flectãtur, perfricentur, extendanturq;, in modum prædictum. Nam in frictione spei plurimum consistit.

De resolutione ob colicum dolorem contracta.

NOstra ætate colicus quidam dolor incruduit: ex quo præsertim superstites futuros consummata artuum motus priuatio comitabatur: tactus sensu, ut uidebatur, incolumi seruato, ceu Critica quadam ex alto oborta transmutatione, unde motus plerisq; spatio temporis sponte rediit. Qui uero difficiliores curatu extitere. etiam simplicioribus ex prædictis inunctionibus leuati sunt. præcipuè autem efficacia sunt experti, acopon ex populo nigra confectum: item quod abiete cõstat. Sed quæ roborandi uim obtinent, ac modicè refrigerant, multis præclarè opitulata sunt.

De conuulsionibus. *Cap.* *XIX.*

POstquàm de resolutione tractauerimus, proximum est, ut de cõuulsionibus agamus quoniam neruorum uterque affectus est: quare etiam de tremoribus dehinc dicetur. Cũ igitur statim ab initio, uel nõ multo post morbi principia

cipia exorientes conuulſiones longius prorogantur, ex repletione ducunt originem. Vbi uerò ſudores largos, aut uomitũ, aut deiectione, aut ſanguinis profluuia, aut uigilias, & aut famem, aut motus tum multos, tum uhementes ſubſequuntur, inanitioni feruntur acceptæ. Et cum ex ſanis alicui repentina ſuperuenit conuulſio, ob repletionem cum fieri neceſſe eſt. At ſi uniuerſum corpus, neruiq; ex febribus perardentibus inaruerint, ac deinde ob ſiccitatem conuellantur, maximum ſanè hoc malum eſt, & propemodum inſanabile. Primum itaque partes quæ contrahuntur, ualenter uinciendæ ſunt, & inordinatis reſiſtendum motibus, oleo perfricare oportet rutaceo, aut ſycionio, aut ueteri, aut quodam ex hoc genere: tum aquã mulſam potui præbere. Eos autem qui ex inanitione conuelluntur, oleo, uel hydrelæo calido fouere competit, ſi nihil prohibet etiam ad lauacrum deducere, tempetatoq; ſolio uti, cum oleo & frictione leuiſſima. Nutriendi ſunt ſorbitionibus ex chondro & alica, unioque tenui & quod facilè diſtribui poſſit, aquoſo, niſi febris adfuerit: tunc enim ptiſanæ cremor utilis erit, ſomnumque accerſemus. Iam uerò ex plenitudine, aut inflammatione, contractas conuulſiones curabis, ſi copiam euacues, inflammationem uerò proprijs ipſi præſidijs diſcutias. fit etiam conuulſio, cum uomentes uehementius turbantur. Succurrit autem conuulſis acanthij radix, ſpinæ albæ, & ægyptiæ ſemen epotum, nonnulli centaurei tenuis ſuccum potui exhibent, cum repletio conuulſionem parit. Atqui non modo potui dato caſtoreum, ſed etiam à fortis cuti unà cum ſycionio illinito. Si uero malum hoc modo non finiatur, cucurbitulas cũ ſcarificatione admouere prodeſt: ſi crura contrahantur, coxis, & poſtremæ uertebræ: ſi manus conuellantur, etiam dorſo, & primæ ipſius uertebrę, tum ei quæ humeros ſuperiacet. In uniuerſum corpore ab affectu immuni, ſi labrum, aut palpebra, aut lingua contrahuntur, graue ſymptoma exiſtimandum eſt, quòd maxima inuehat pericula, licet exiguæ partes affectæ uideantur. In his itaque ſanguinis ex occipitio, & primis uertebris detractio rectè adhibebitur.

De tetano eiusque differentijs. Cap. XX.

TEtanus, cum & ipſe conuulſio quædam ſit, procreatur muſculis corporis, & præſertim ſpinæ, à frigido humo-

re

re intus & foris infixo ceu congelatis: ideoq; hoc malo occupati, flectere sese nequeunt. Verum cū particulę corporis in anteriora tenduntur, affectus nominatur emprosthotonos: cum in posteriora, opisthotonos: cum in alterutram partē æquali robore intenduntur, tetanus appellatur. Pelops hæc uitia tēsionem uocat, & contensionē musculorum ceruicis, neruorumq;, per quos caput inclinat, tenuit & circumuoluitur. At si circa posteriores ceruicis musculos malum consistat, opisthotonos ex accidente: si circa priores, emprosthotonos: si utrinque, tetanus nuncupatur. Causam tribuit musculis repletis spiritu, & aere crasso, nebulosoq;: quem impense frigidum, & concretum, eoq; ad motum contumacem affirmat, unde etiā sicca potius quàm humida fomenta malo prehensis conuenire. Hæ quidem tetani differentiæ sunt. Curatio autem in his cum communis quædam sit, non euariat. Optimum itaque præsidium ipsis est febris, quæ per initia non fuerit, superueniens. Notæ horū sunt, angusta respiratio, pulsus rarus & exiguus, nonnunquam & risus ipsis sardonius oboritur, rubet facies, oculi magis intumescunt, adhæc aut non urinam reddunt, aut aquæ similem, aut cruentam, cum bullis quibusdam: item aluus succescit, uigiliæ magis urgent, crebroq; à conuulsionibus periculum est, ne lecto ægri excidant, quinetiam singultire incipiunt: indolentq;, alii capite, alii clauiculis, & lumbis, quidā ipsorum subtremuli quoque euadunt. Porrò facit affectū (quamuis raro) lassitudo, humi dormitio, pōderis eleuatio, casus, uulnus, ardor, ictus, & alia quæ eandē neruis offensam inferre possunt. Curatur, quo modo conuulsiones ob inanitionem generatæ, solent.

Curatio tetanorum.

QVibus ceruix recta intenditur, initio sanguis detrahendus est, partes lanis oleo madidis sycionio, castoreoque cum ueteri contegendæ, aut uesicam quoque latam calido oleo repletam, tendinibus superimponere oportet, & cucurbitulas admouere, cum lancinatu. leues enim noxam quoque inferunt, item ceruicibus nonnunquam cucurbitulæ defigētur, & utrique spinæ parti, adhæc pectori, quà est musculosius, & præcordiis: interim uesicæ regioni, & renum. Porrò liberaliter sanguinem auferre conuenit, modo non uniuersim id fiat, sed particulatim & per uices. Sudores lanis oleo madentibus

tibus abstergere, ne imprudentes refrigescant. Quod si tetanus in uetustatem inciderit, in oleum bis quotidie descendere confert, non tamen diutius immorari: quippe in oleum descensus, maximè uires conuellit. Potus erit hydromeli spissius ad dimidias decoctum. Qui robusti sunt, panacis liquoris drachmam bibent. sin minus, tres obolos, uel minimum, obolum. At si quis ipsum ceu stomacho inimicum habeat suspectum, ammoniacum quoque exhibeatur, uel liquoris cyrenaici instar erui discocto melli circumlitum deuoretur, & laserpicii radicis duo cochlearia, tribus mulsæ cyathis inspersa, uel ipsius decoctum exhibentur, uel myrrhæ drachma ex mulsa, hyssopique decocto: sed omnium securissimum expeditissimumque est duo, triá ve castorei cochlearia, partita ipsius quantitate, & per uices data. Non enim offendet etiamsi secundum cibum ex eo quid exhibeas. Potus uerò ipse præter alia tum paulatim, tum modicè assumetur. Nam dum ægre potionem transmittunt, in nares ipsam propellunt, unde uehementer turbati, ad conuulsionem prouocantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace perungi debet, quod ab inferioribus quoque partibus iniicietur. frigidæ superfusionem, cum sit (quemadmodum ait Hippocrates) maximè temeraria, † eoque posteris, credo, uituperata, & nos damnamus, deuitamusque. Vnguentum hoc conuenit, nardi sextarius, ceræ unciæ duæ, folii, amomi, styracis, mastiches singulorum uncia: castorei, adaracæ, euphorbii, piperis singulorum uncia: spicæ nardi, opobalsami, singulorum tantundem.

† Hæc ita scripta sunt ueteri codi. τὴν δὲ τοῦ ψυχροῦ κατάχυσιν, ὡς Ἱπποκράτης φησὶν τολμηροτάτην οὖσαν καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μεταγενεστέροις οἶμαι, παραλειφθεῖσαν, frigidæ autem affusionem (quemadmodum Hippocrates air) quum maximè temeraria sit, & ob id à posteris prætermissa utamus.

Potio opisthotonicis accommoda.

PAnacis radicis, piperis albi, costi, myrrhæ, papaueris lachrymæ, singulorum pares portiones, exhibentur cicerculæ modo somnum capturis: benefacit etiam orthopnæicis. Porrò uictus erit tenuis, qui expeditè distribuatur, & recrementis omnino uacet.

De

De tremoribus. *Cap.* XXI.

TRemoris origo in uniuersum quidem ex neruorum imbecillitate est, quod ætas senilis palam testatur: priuatim uero plures causæ ipsum efficiunt: nempe frigida intemperies, frigidæ potio, & præsertim in febribus intempestiue assumpta: frigidi, glutinosique humoris redundantia, & uini usus liberalior. Qui igitur ex erroribus cõmissis manifesto tremunt, à noxijs abstineant. At si perseuerat etiam in febribus tremor, primum corpus totum oleo sabino perfundatur: ubi autem accessiones remittunt, ueteri, aut sycionio: summa uero corporis membra lanis mollibus prius tamen præuncta contegantur. Deinde cucurbitulæ à priori uertebra usque ad spinam, lumbosque agglutinentur, sic ut particulæ prius cũ præcordijs cruda hordei farina ὠμηλύσιν Græci uocant, delinantur. Iam hæ quoque partes lanis ex ueteri, aut sycionio oleo respersi operiantur. Quòd si febres inueterauerint, die uno interposito in oleum, aut hydrelæum tremuli descendant, utanturque frictionibus mollibus. Si longius prorogatur dispositio frigoris suspicione, mulsa, castoreumq; potui dabitur, & calidis locis gestari debent. Cibus diductu facilis offeretur, primum sorbilis, mox uolatilium, & piscium, qui molli carne sunt præditi: febribus solutis lauandum est, sed uitari debet frigidum solium, uiniq; potio. Porrò si crassorum, uiscosorumque succorum copia fuerit, uti conuenit iis quæ incidunt, extenuantq;, uerbi gratia, rutæ ramusculo, spondylii, quantum tribus digitis comprehendi possit, castorei, & nitri singulorũ obolis duobus: Datur quotidie cochleare unum cum oxymelite ad tres usque dies ieiuno, uel panacis, & piperis grana quinque ex mulsæ cyatho. Simplicia præsumpta trementes adiuuant, castoreum, leporis cerebrum comestum, althææ radicis decoctum, damassonij foliorum drachmæ quatuor in mulsa, eupatorium ex aqua. Superante autem frigore etiam zosymi unguine, item acopis ad resolutionem conscriptis, unctionibusque & cutis ad ruborem usque exasperatione, phænigmon Græci uocant, utemur: præterea exertitijs, perfricationibusq;. uero qui ex uini potu tremunt, uinum circuncidendum est, quoad in totum morbo fuerint liberati.

Ocularia, & primum de dolore ex Galeni commentarijs. Cap. XXII.

CVm in oculis uehementiores oboriuntur dolores, cōſiderato, quanā ex affectione corporis dolore ipſis in inflammationibus accidat. Vel.n.dum ab influentiū acrimonia uehementius eroduntur, uel quia tunicæ ſuccis repletæ tenduntur, uel quòd craſſis ſuccia, aut ſpiritibus flatulentis quodāmodo intenduntur, graues in ipſis dolores oboriuntur. Roſiones igitur purgantibus curare præſidij, noxium humorē uacuādo par eſt. item cādido oui liquore in oculos infuſo. Vbi uero concocta iam fuerit inflammatio, corpusq; ſuperfluis uacuum balnea ipſis aptiſſima ſunt. Ex repletione autē contractas inflāmationes ſanguinis detractione, alui ductione, & partim inferiorum frictione perſanare conuenit. Intenſiones autem, toto prius corpore uacuo: item humoribus qui ſurſum tendūt, ad inferiora reuulſis, deinde loco iniectis remedijs, quæ diſcutiendi facultatem habeant. fomenta itaq; adhibenda ipſis ſunt, & fœnugræci decoctum infundendum. In quibus autem ſanguis craſſus oculorum uenulas intendit, ſic tamen ut corpus totum plethoricam affectionem non præ ſe ferat, uini uſus eſt, quod poſſit excalfacere, uacuare, & meatus aperire.

De perturbatione, & lippitudine quam proprie ophthalmiam græci uocant.

PErturbatio humiditas oculi eſt, & calor cum rubore naturæ alieno, non ex corpore, ſed ab externa cauſa aliqua proueniens, ut à ſole, fumo, puluere, oleo: quare etiam occaſione ipſius ſeparata, promptiſſime ſoluitur. In genere huius perturbationis, lippitudo eſt: uerum non extrinſecus tantum, ſed ex interiore etiam cauſa cæca ingruit, perque tres quatuórve, aut quinq; dies plerunq; durat. facillime deſcutitur, ſi obſeruentur oīa quæ foris accidētia turbare lumē poſſint, itē parciore cibo, aquę potu, aut inambulatione, & aluo ex facili reſpondente.

De inflammatione.

CVm inflammatio ipſos oculos occupauerit, poſt totius corporis uacuationem, perungendi ſunt ijs quæ impetus humorum poſſunt repellere, & irritationem lenire, quale eſt, quod ad Neilum authorem refertur, diarodon, uel etiam Me-

diacum, Nardinumq;. Vbi membrana adnata inflãmatione tẽtatur, medicamẽtis utemur, quæ græci ab uno die monemera uocant, cum oui cãdido infusis. Die insecuto nisi inflammatio crescat, nardino delinentur: fotu ex meliloti decocto uti conuenit. ubi uerò crassus humor est, qui lippitudinẽ facit, medicamẽta accommodantur, quæ neq; infarciendi uim habent, emplastica græci uocant, neq; humores incrassent, sed quæ diffundere, humectare, & excernere idonea sint, quale est Chiacũ. At si humores in capite fuerint impacti, cucurbitulã occipiti admouere oportet, uel scarificare, nel hyrudines fronti qua oculus dolet, adhibere, panemq; purum aqua maceratum cũ modico rosaceo, aut polentis incoctis capitũ papaueris decocto, similiter cum rosaceo, superdare. efficaciore autem utendũ est cataplasmate, ex croco, melilotis, palmularũ carnibus, teneris coriandri folijs ouorum luteis tostis micis panis in sapã intinctis, rosacei momento, & papaueris capitum contritorũ decocto. Interdum semen quoq; ipsius ad leniendũ dolorem miscetur. Si magna doloris necessitas est, etiam opij paupillũ adijcitur: ubi dolor abest, stupefacientia græci ναρκωτικὰ appellant uitari debent. Quòd si mediocri inflãmatio infestet, aloen per se, uel aqua uel oui albo dissolutã illinito. ut autẽ expeditius sit auxilium, croci drachmas sex, aloes drachmas sedecim, gũmi drachmas nouẽ coniecta in unũ aqua pluuiali excipito, fingitoq; collyria. † Iã quæ uocantur diacrocu lippitudinũ initiis sunt idonea: in quibus uerò tumor œdematodes hoc est mollis cedensque & exalbidus habetur: tũ circa palpebras, tũ membranã adnatam sine tunicarũ offensa, benefaciunt etiã liquida collyria (Græci hygrocollyria uocant) & ex croco, & atramento sutorio & melle præparata. hoc autem est laudatissimum.

† Aliter hæc leguntur in antiquo exemplari, καὶ τὰ διάκροκα δὲ προσαγορευόμενα πρὸς ταραχὰς ὀφθαλμῶν εἰσὶν ἐπιτήδεια, id est, quæ diacroca appellantur oculorum conturbationibus sunt accommodata.

Liquidum collyrium quod dolorem leuet anodynon appellatum.

CRetæ sutoriæ, mellis attici, succi fœnigræci singulorum pares portiones incoquito, donec mellis spissitudinem habeant. deinde specillo duos angulos attingito.

Ad

Ad defluxionis impetum, qui epiphora græcis dicitur.

AD fluxionum impetus, per initia quidem conuenit inedia, aquæ potus, & multo magis ueneris abſtinẽtia: Aluus ſub duci, facies poſca aquoſa collui debet. præſertim ſi feruens fuerit fluxio. ſin minus, atramento ſutorio cum melle frons & palpebræ delinantur. Nonnulli atramentũ ſutorio aqua diſſolutũ ad collutionem exhibent. Porrò qui defluxu citra inflãmationem uexantur, uel etiã cum inflammatione quidem, ſed ita ut ſupra os caluariæ affectus conſiſtat, agglutinamentis utendum eſt in frõte: ſimplicibus ſanè, uiridibus uitis folijs, uel rubi ſucco, uel portulacæ, uel cotoniorũ cum polẽta tenui, uel galla leui cum uino, & polentæ polline, uel cicuta, uel pſyllio cũ aqua, uel ſolano, uel cochleis cũ teſtis ſuis in puluerẽ redactis, à tempore ad alterũ tempus illitis: In uniuerſum iis quæ aſtringunt, refrigerantq;. Compoſitis autẽ his: pollen frumẽtaceus, & myrrha, uel thus cũ oui aquato illinat, uel ſamia terra cũ myrrha, & manna ſimiliter ut oui albor inungetur In frigidioribus autem humorũ curſibus ſulfuris uiui, bituminis, picis, colophoniæ ſingulorum drachmæ duæ. item Muſæ paſtillus, & Aſter, ſimiliaq; probe repellunt. Iam uerò Theriace uino aſtringente diſſoluta, frontiq; illita frigidos humorum influxu, ſiſtit. quinetiam eadem pota uehementer his ſuccurrit. Ipſi uerò oculo, lana, aut panniculus tenuis, oui albo madens imponitur, item caſeus recens ſimiliter oculo applicatus, acres maxime influxus cohibet. tum collyria à reprimendo dicta ſtaltica, ſi illinantur, inſtillenturq; ex oui aquato idem efficiunt. At ſi in imo, & ſub oſſe hæreſcens humor longiore ſpatio duret poſt generales corporis uacuationes, medicamentorũ uſus eſt quæ per nares atq; os pituitam eliciunt, errhina & apophlegmatiſmos appellãt: caput radetur, & rubor in cutæ excitabitur. Porrò in his etiã curandi rationes, quas in capite manu adminiſtramus aſſumunt, nempe Angiologiam arteriotomiã, hypoſpatiſmum, & periſcyphiſmũ, ut græci appellant: & in uertice uſq; ad os aduſtionem Iam cucurbitulæ occipitio inciſa cute admotæ, impetum fluoris poſſunt reuellere. Fluxiones extra caluariã notãt, uaſa in fronte & tẽporibus diſtẽta, & capitis ueluti uinculũ, tũ quod ex agglutimẽtis ſicca præſidio ſunt. Si hæc definit, & fluoris impetus prorogetur, & ſternutamẽta nonnunquã moleſte elidantur, humorem ſub caluaria teneri, cenſendum eſt.

De chemosi.

CHemoſin appellant,cũ utræq; palpebræ ex uehemẽti inflã matione inuerſæ fuerint, ut uix oculi ab ipſis cõtegãtur, & albũ oculi nigro ſublimius euaſerit, rubrumq; ẽt magna ex parte nigrũ occupet. Curat̃ uenæ ſectione, medicamine purgãte, collyrio diarodõ albo,& qđ à cinereo colore uocat̃ σποδιακὸν, cũ lacte,uel oui aquato.Eodẽ uerò palpebras, tẽpora & frõtẽ illinere oportet,tũ fomentis & cataplaſmatis lenib. uti cũ autẽ remittit inflammatio,acriorib. quale eſt etiã uiride diarodon.

De hypoſphagmatis, & emphyſematis.

HYpoſphagma uenarum adnatæ membranæ ruptura dicitur,ex ictu potiſſimum eueniens. Inſtillatur itaque ipſis ſanguis palumbi,uel columbæ, uel calido lacte muliebri thuris paululum conterens, uel muria, & præſertim ex ſale cappadocico:fotu utitor ex hyſſopi decocto. Porrò tumor mollis, œdema uocant, oculis ex ictu obortus, fomentis ex poſca continuis,& ſpongia ex eadem ſuperdata diſcutitur. Recte huic ſpecularium combuſtum,& ſtercus columbæ æquis portionibus, uino aut aceto contrita illinunt. Iam caſeus recens uel raphani cortex, uel uua paſſa ſine acinis, ſingulatim ex poſca, uel mulſa applaucantur. Eadem faciunt ad Emphyſemata.

Ad emphyſemata pruriginoſa, & pſorophthalmias.

EMphyſema palpebræ tumor eſt, œdemati ſimilis: pſorophtalmia autem pruriginoſa eiuſdẽ ſcabies, ex ſalſo & nitroſo humore contracta.Conuenit ipſos fuouere,poſca,leniculæ decocto & roſarum. Hygrocollyriũ autem hoc æris drachmæ ſex,miſyos toſti,myrrhæ ſingulorum drachmæ tres drachma una ſemis piperis drachma uini Chij & paſsi cretici ſingulorum cyathus unus, & dimidius: incoquuntur quoad mellis ſpiſſitudinem habuerint. Hæc eſt Eraſiſtrati compoſitio, quæ panchryſos uocatur:facit etiam ad anginam,ulcera oris,pudendorumq;, & aurium dolores. Inungant & oleo palpebras,ſomnum inituri. Ab acidis,ſalſis,& acribus abſtineant.

De ſclerophthalmia, & xerophthalmia.

SCLEROPHTALMIA, durities oculi, & difficilis motus eſt cum labore, ruboreque citra humiditatem. fouere igitur ipſos crebro, ſpongijs aqua calida imbutis ex uſu

eſt.

eſt. Item ouum palpebris in lecto imponitur, cum roſaceo: uel adeps anſerimus. Frigida & quæ indurant uitanda: caput uelandum, ungendumq́; aluus ducenda. Xerophthalmia, quaſi dicas arida lippitudo, pruriginoſa oculorum eſt ſiue ſluore diſpoſitio. Curatur balneis, inunctionibus, & uictu probi ſucci: utriſque uerò cõmuniter conueniunt medicamenta acria, ut uel lachrymas prouocent, per quæ & durities emollietur, & ſiccitas humectabitur. Talis eſt Eraſiſtrati quoq; panchryſos, & quod dicitur Dicenteton. item cui nomen eſt Stratiotico.

De ectropijs.

HIc affectus palpebræ inuerſio eſt, aut propter cicatricem, aut excreſcentiam carnis naſcens. In quibus igitur excreſcentia inueterauerit, æruginem raſam torrefactam conterito & admoueto, †uel plumbo uſto cum ſulfure uiuo, & loto utitor, uel utriſq; paribus & ærugine & plumbo. Nam ex cicatrice proficiſcens Ectropion, ſi in totum curare ſtudueris, id manu faciendum eſt.

†Verior lectio eſt in antiq. ἢ πολίβδῳ κεκαυμένῳ χρῶ μετὰ θέιȣ ἀπύρȣ καὶ πεπέρεως, id eſt, plumbo uſto utere, cum ſulphure ignem non experto & pipere.

De ægilope, & anchilope.

AEgilops abſceſſus eſt, qui inter maiorẽ oculi angulum, & nares fit: qui ruptus, ſi negligatur, uſq; ad os in fiſtulã dehiſcit. priuſquàm uero abſceſſus in ulcus erũpat, Anchilops uocatur. probe igitur faciunt glaucium & crocus una cũ perditij herbæ ſucco impoſita, crebro aũt uariare oportet, & neq; in uomicæ eruptionem degenerabit. ALIVD. Halica cocta in aceto & probe trita, nõ ſolum incipientes, ſed etiam in uomicã mutatos perſanat, rumpitq́;, & uſq; ad os penetrat. Hoc uſus non ſolum ægilopas, ſed etiam anchilopas curabit. ALIVD. Ruta ſatiua una cum lixiuio, quod ex cinere & calce confectum eſt, contrita, coctaq́;, & impoſita pulchrè admodum ægilopas emẽdat, & aduſque os permeat, initio erodens, poſtea non ita: ac mirum eſt, ꝙ ne cicatricem quidem indecoram hoc præſidiũ relinquat. ALIVD. Cochleas cum teſtis ſuis tritas imponito. interdum aloe, uel myrrha admiſta. Præſidium hoc antequam ægilops in pus degenerauerit, & poſtea cum ruptus fuerit abſceſſus, eum deſiccat. ALIVD. Cum manus opera ægilopa &

anchilopa aduris,hoc utere cataplaſmate,lenticulas decoquito,& cum melle utitor ubi cruſta exciderit,uuam paſſam excipiens liquida terebinthina,utitor in modum emplaſtri. Hoc enim & purgat,& carne replet,& cicatricem inducit.

De trachomate.

TRachoma internæ palpebrarum regionis aſperitudo eſt: harum intenſio,ut ueluti inciſuras habeat,σύκωσις à fici ſimilitudine græcis appellatur. Cum inueterauerit uitium, calloſq; contraxerit,tyloſis uocatur. Collyriis igitur utẽdum eſt tum eo quod ex uino,tum quod ex duobus conſtat lapidibus, ipſoq; hæmatite lapide,ex aqua loto ſubiectis palpebræ abſtergentur: Hermatioq; cum Cygnarii modico. Adhæc diacrocu collyrium pariter pſorophthalmiis citra exulcerationem efficax eſt palpebræ inuerſæ illitũ. At ſi durior callus, his non ceſſerit remediis,palpebra inuerſa pumice raditur,aut ſepiæ teſta, aut foliis fici,aut etiam inſtrumento, quod à palpebrarum raſura blepharoxiſton græci appellant.

De chalazijs.

CHalazion,otioſi humoris in palpebra colluuies eſt in qua ammoniacum aceto detritum ſimul cum galbano inungitur,facit etiam terebenthina pariter cum cerato excepta.

De crithe tuberculo.

CRithe,paruulum abſceſſus tuberculũ,oblongum,palpebræ cilio obueniens. Id cera alba foueri oportet: muſcæ capite abiecto reliquo corpore infricari,uel hordei diluto perfundi.

Ad palpebrarum pediculos.

EXpurgatis prius pediculis,marina tepida palpebras colluere oportet Deinde medicamento ſubſcripto cilium attingere: aluminis ſciſſi partibus duabus, herbæ pediculariæ parte una,tritis utitor.

De madaroſi,uel milphoſi.

HIc affectus palpebræ pilorum defluuium eſt. Ad quod cura prius uniuerſi corporis habita,ſmegmatis utere,quibus ab honeſtandis palpebris nomen eſt calliblephara. Terræ ampelitidis,croci gallicæ,ladani,ſingulorum pari portione contrita utitor. ALIVD Stimeos toſti lotiq; drachma,plumbi cõbuſti & eloti drachmis quatuor,croci totidẽ nardi indicæ drachmis tri-

bus, in puluerem redactis utitor. ALIVD. Palmarum ossium cõbustorum tribus drachmis, nardi gallicæ drachmis duabus: leuigatis utere. hoc etiam scabiosis oculis medetur. ALIVD. Neapolitæ ad palpebrarum defluuia, μηλφώσεις appellant, longosque palpebrarum affectus. Stimeos, cadmiæ, chalcitidis, misyos xenici singulorum pares portiones. crassiuscule contundito, & melle respersa torreto: leuigatis utitor.

De ptillosi.

PTillosis, palpebrarum crassities est, callosa, rubicunda quibus accidit sæpe pilorum etiam defluuium. Præter prædicta igitur etiam hoc summe facit, Muscerdæ cõbustæ, & melle contritæ, inuguntur.

Ad superciliorum defluuia quæ madarosis dicitur.

PLumbum digitis oleo, uel adipe anserino unctis detritũ illinitur. ALIVD Hoc ẽt subnigros reddit: nuces auellanæ exustæ simul cũ adipe caprillo, uel ursino infricantur. ALIVD. Hoc efficax est ẽt barbæ alopeciis. Alterci drachmæ duæ, muscerdæ drachma, polytrichi drachma irini unguenti cochlearia quatuor Tritis perbelle unguentum admiscetur. fotuq; prius adhibito illinitur. quod, si rasa pars ante fuerit, magis proficit.

De palpebrarum pilis oculum irritantibus τριχίασιν appellant.

PIlis qui oculũ pungunt prius euulsis, locus statim sanguine ranæ per se inungitur, uel cum cinere chamæleontis albi, uel sanguis cimicum, uel fumariæ quæ in hordeo nascitur succus, cum gummi, uel tellinarum salsarum cinis cum cedria, uel loti cinis, uel alumen liquidum quod phorimon appelant, uel muscæ caninæ sanguis admodum in id efficax est.

Pilorum glutinans medicamentum.

COnglutinant pilos infractos bitumen, mastiche, colophonia, gummi, cochleæ par glutinosa.

De encanthide & rhyade.

ENcanthis naturalis in maiore angulo carũculæ excrescẽtia est. Rhyas aũt huius imminutio. Enchãtidas igĩt quę aduersus ectropia dicta sunt, similibusq; urẽdi uel exedẽdi facultate præditis, hæc σηπτικὰ illa καυστικὰ græci noĩant, absumes, sed nõ totas, ne eius loco Rhyas sub nascaẽ, uerũ ad naturalẽ usq;

magnitudinẽ. Rhyadas, carnosa parte in totũ, uel rudi manus opera, uel medicamentis absumpta, insanabiles existimato. Quòd si pars ipsarum imminuta fuerit, iis quæ mediocriter astringunt, carnemq; creantibus reficitur: qualia sunt medicamenta ex croco, glaucio & aloe confecta. itẽ collyria diacrocu inscripta, necnon altercum prodest in uino coctum, impositũque, & aluminis ex uino pauxillon.

De ulceribus.

VLcerum in oculis genus quidem unũ est, differentiæ uero speciales diuersæ. etenim in cornea membrana quæ græcis ceratoides appellatur, ulcus cauum, angustum, & purum, à fossula botryon græcis dicitur: quod aũt latius botryo est, sed minus altum, cæloma nuncupatur. Argemon in pupillæ circulo nascens, ambientia cõprehendit, ut etiã in exteriore pupillæ parte rubicundũ, in interiore candidũ appareat. Epicauma ulcus est sordidum, & crusta obductum, quo repurgato humores oculi sæpe effluunt. Iam uero aliæ plures ulcerum sunt differentiæ, de quibus dicemus cõmunius. Si igitur ulcus simul cũ inflãmatione obortũ fuerit, curationẽ ex iis quæ inflãmationem lenire possunt, & concoquere, moliemur, nõ neglectis iis quæ ad ulcus propriè pertinẽt. Talia uerò sunt collyria, libanium. cygnus, & pelaria uocata, item aster & similia: insuper quæ ex amylo, terra samia quæ ἀστὴρ dicitur & cerusa constãt: omnibus autem magis leniendo dolori esse Ilamonem nouimus, uerum diu ei insistendum non est, eo quod admodum stupefaciat. Laudatissimũ uero & quod diazematon a decoctione dicitur, ut quod stupefaciendi uim non habeat. At si cum fluxione ulcus infestarit, collyrium aliquod illi admiscebimus, quale est diahydras, & Chiacum, præterea Cygnus fuluus & quæ repellendi sine rosione facultatem obtinent. Sin autẽ ulcera sordida fuerint, mulsa mediocriter aquata, & fœnugræci decocto utemur per se, & cum aliis ad id dicatis collyriis. † Si acriora sint albis, seberiano & fœnugræci diluto: si non acria, diasmirnes, & nardinis. Purgata uerò ulcera medicamentum Cleo probe potest cicatrice obducere, eamq; præterea concolorem reddere.

† Exemplar græcum typis expressum ita habet δριμυτέρων τῶν ἑλκῶν, id est, si acriora sint ulcera &c.

De

De oculi procidentia quæ πρόπτωσις dicitur.

PRopositis tuniculæ quæ græcis ab uuæ acino ῥαγοειδὴς dicitur, procidentia est, quæ erosa ruptáue cornea tunicula accidit. Ea cum nondũ creuit ꝙ muscæ capiti similis sit, myocephalon nominatur. Cum uero amplius & eo usq; succreuerit, ut acinum uuæ repræsentet, staphiloma, quasi uuatio ducitur: ubi plurima facta est accessio, ut palpebras transiliat, melon, hoc est malũ. Si uero obcalluerit, elos, id est, clauus tunc dicitur. Si igitur ad myocephalon ferè oculi procidentia degenerauerit, repellentibus cõstringentibusq; ipsum medicinis utendum est: Chio nimirum, Phæo, Nardino, & Theodotio: item eo quod dia thallias, & quod diaceratos uocatur. iam uero spõgiam leniter ipsis posca, aut uino adstringente, aut rosarũ decocto imbutã, super dare cõmodũ est, aut splenium. Principarum uero obtinet ad procidentias omniaq; ulcera, medicamentum cui nomen est Olympiacum, uel Olympus, cum succo oliuæ, uel polygonii, nel polij. Eadem hæc etiam clauis conueniunt & staphilomatis, priusquam inalbescãt. Vbi uero alborem, aut callum contraxerint, bullus remediis locus est.

De oculis pululentis.

ALiquando membrana à cornu dicta ceraitodes, purulenta efficitur, nunc altius nũc in superficie, ita ut pus habeat unguis figurã, quæ causa est ut hoc etiã malũ unguis oculi nominetur. Huc ergo spectat curationis ratio ut uel pus discutiat, medicamẽtis mediocriter in id efficacibus quale est aqua mulsa, & fœnugræci succus, ex eoq; collyria, similiter libanium, & quæ ex thure cõfiũt, dia libanu inscripta, uel rũpatur uomica, & uehemẽtioribus repurgetur, quod genus sunt diasmirnes, & hygidion. At si pus in oculis citra exulcerationẽ coierit, etiã hoc liquido collyrio utendum est. Atramenti sutorii, croci singulorum drachmis octo, myrrhæ drachmis quatuor, mellis libra. Cæterũ phlyctæna cũ sit ceratoidis mẽbranæ excrescentia, ex humore quodã tunicas ipsius excoriante, purulentorum curationi subiicitur. Hygra, hoc est liquidũ medicamentum ad suppurantes oculos quos hypopios uocãt: Bassi croci, aloes, myrrhæ singulæ unciæ, uini quadrans, mellis optimi selibra. Crocus ex uino modico teritur, deinde alo & myrrha. Vbi crassitudinẽ acceperint, mel add tur. Vnita in uitreo uase reponuntur:

uti licet

uti licet bis quotidie, aut si necessitas urgeat, ter. Quando quidem oculum simul purgat, & carnem cicatricemq; inducit.

De cicatricibus & albuginibus.

QVæ per summa oculorum cicatrices fiunt, aliqui hoc nomine solo cicatrices dicunt, alij uerò nubeculas. Altius aũt delitescentes, albugines, medicamentis abstersorijs, extergentibusq; discutiuntur. Nebulas igitur anemonæ succus abstergit, & minoris centaurij succus cum melle. Vetustiores autem cedria extenuat: & æs solum aqua tritũ modo collyrii, ad hæc quæ detergent collyria: quale est quod cornu cer uino cõstat, dia ceratos elaphiu dictũ: item Rhinarium, Hecatombe similiaq;. Albugines uero nitrum cũ oleo ueteri detritum diligenter, & inunctũ probe, extergit. Item sepiæ testa cõbusta, cũ melle leuigata. Inter collyria hoc bene, & leniter abstergit. Collyrium. Mamiræ, guttæ ammoniaci, myrrhæ trologdytidis, crocodilorum fimi, singulorum æqualia pondera, in collyrium coactis utitor, uel crocodili terrestris fimũ ex aqua leuigatum illinito, in collyria redigens. Rectè autem sal cappadocum aqua soluitur, quo collyria albuginibus exterendis dicata dissoluens instillabis.

Quomodo cicatrices tingantur.

GAllæ, acaciæ, singulorum drachmæ quatuor, atramenti su torii drachmæ duæ illinentur. Collyrium autẽ hoc proficit, floris mali punici, cytinorum, atramẽti sutorij, acaciæ, gummi, singulorum drachmæ quatuor, stimmios, gallæ, singulorum drachmæ duæ. Aqua teruntur: si flos mali granati desideretur, interius membranosum quod grana intercedit, misceto.

De ungui oculorum, quod pterigion græcis uocatur.

VNguis quod pterygion græci uocant, neruosa membranæ adnatæ excrescentia est, quæ ab angulo quidem oritur, sed adusq; oculi coronã peruenit, ubi uerò supramodũ fuerit adaucta, pupillã obtegit. Magni igitur & inueterati ungues solã manũ expostulant. Recentiores uero & magnitudine mediocres, præsidijs eliduntur abstergentibus, qualia aspretudini idonea sunt, & albuginibus. inter simplicia igitur æs combustum, uel atramentum sutorium simul cũ porcino felle pulchrè faciunt. Efficacius autem hoc est quod sequitur: atramenti sutorii pars una, gummi pars se missis: uino leuigata illinũtur. uel

etiam collyria formantur, nonnulli uero caprinum fel melle mistum inungunt.

Ad ungues oculorum, suppurationum, & hebetudinem. Oribasij.

LApidis magnetis, æruginis rasæ, minii sinopici, suffiminis ammoniaci singulorum drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, mellis attici cochlearij dimidium. Idem ualet aduersus albugines.

De carbunculo & carcinomate.

CArcinoma tunicæ ceratoidis affectus est: cui dolor adsit, distentio, rubor tunicarũ, cruciatus punctorius ad usq; tẽpora magisq; si moueantur, cibi torquet fastidiũ, acribus irritantur, & excandescunt. Hoc malo nulla medicina subtrahit. Nihilominus dolor leniri lactis potione debet, item cibis frumentatijs & alioquin probi succi, omni acrimonia liberis. Collyria lenia infundantur, ut spodiacum, seberianum & consimilia. †Cæterũ bonæ totius, corporis tẽperaturæ prospiciendũ est. Carbunculus autem, & ipse malignũ ac contumax ulcus est, crustatium aliàs bulbo, aliàs palpebræ, quemadmodum reliquis pariter corporis particulis accidit. Itaq; in bulbi carbunculis per initia quidem clystere primum, mox lacte discocto, mediocriter purgare conuenit. deinde spongia foto erui farinam, uel triticeam ex aquæ mulsæ decocto obducere instar cataplasmatis, nõnunquam & iridem detritam applicare, & lacte oculum eluere. Si ulcera serpendo depascant, lenticula cum melle, uel malis cydoniis incoctis forma cataplasmatis obducuntur. Si latius depascendo penetrent, foliis oleę decoctis, uel malicorio in uino cocto leuigatoq; ex melle. At si cessent proserpere, crustaq; medicamento quod subiũgetur, imposito, exciderit, & ulcera sint pura, lutea ouorum tosta, leuigataq; cum croco & melle cataplasmatis modo inducentur, quousq; ad cicatricem perueniant. Medicamentum autem est hoc, spodii drachmæ quatuor, myrrhæ nõ nimis torrefactæ drachmæ treis totidemq; oboli. Detritis in uino amineo quousq; inaruerint, passum creticum uetus miscetur. Vbi leuigata sunt inuicem, liquida, pixide fictili excipiuntur, subiunguntur que. Ad palpebrarum uero carbunculos malum granatum acidum, totũ frustatim concisum aceto incoquito. Vbi intabuerit probè, in læuoremq;

uoremq́; detritum, illinito in lintheolum ac utitor, bis térue quotidie immutans, noctu semel.

†Hic locus integrior est in nostris exemplaribus, in quibus ita descriptus est. προνοεῖσθαι δὲ καὶ τῆς τοῦ ὅλου σώματος εὐκρασίας πραΰνει δὲ τὰς ὀδύνας τῶν καρκίνων ἀφέψημα φακοῦ ἐγχυματιζόμενον ἢ χυλὸς πολυγόνου ἢ ἀρνογλώσσου, ἢ ἀνδράχνης, ἢ δὲ ἀνθράκωσις, id est, bonæ totius corporis temperaturæ perspiciendum est. Carcinomatis autem dolores lenit decoctum lentis impositum, uel succus polygoni, uel plantaginis, uel portulacæ. Quam ueram esse scripturã ex Aëtio facilè intelligi põt.

De mydriasi.

CVm pupilla colore quidem nihil magis euariat, sed multo est quàm naturalis status exigit latior. interim ex toto uisum impedit, interim permultũ, & oĩa quæ conspiciũtur ab ipsis minora quàm sint uidẽtur esse, Mydriasis quidẽ affectus est, causa aũt ipsis humor quidã excremẽtitius, itaq; curationẽ ipsius sanguinis emissione à cubito, uel purgatione tentabimus: sin minus, uenas in angulis oculorũ diuidere oportet, deinde cucurbitulam occipitio admouere, & marina frontem, & oculos perfundere. si marina desideretur, muria, uel posca. Medicamentis aũt ijs utendum est, quæ etiam ad pustulas conducunt.

De phthisi & atrophia.

PHthisis affectus est, quo pupilla fit angustior, obscurior, rigosiorq́;. Res lumini obiectæ, in his maiores apparẽt. causa uero est dẽsatio, quæ siccitati potius fertur accepta. Sed phthisis ab atrophia hoc dignoscitur discrimine, ꝙ illa angustiorem pupillam, hæc totum oculum minorẽ, humilioremq́; reddat. Mederi his conuenit exercitio, & studiosa capitis, faciei, & oculorum fricatione: Adhæc aquæ in faciem superfusione & unguine quodam calfaciẽte in caput dato, oculos autem medicamento, quod rarefaciat, & acriore oblinito, quale est infrascriptum. Ammoniaci drachma, crocomagmatis drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, æruginis drachma. Tritis in aqua, formatisq́; utitor.

De nocturna cæcitudine quæ nyctalops dicitur.

NOcturna cæcitudo, qui Græcis Nyctalops dicitur, uitium est quo per diem homo cernit, Sole dein occiduo obscurius, noctu omnino nihil. Curari debet sanguine ex cubito, & oculorum

& oculorum angulis uacuato, mox purgatione, uel per clysterem inanitione adhibita. Deinde apophlegmatismi indicentur, aut sternutamenta prouocare oportet. Ante cibum hyssopus potui, uel ruta dabitur Si his remedijs morbus non cedit iterum purgationem moliemur ex scammonia, & castoreo: oculi uero melle despumato illinentur, claudenturq́;, premendo liquamenta, contiuendoq́;. Alumilis combusti partes duæ, salis fossitij pars una. Trita cum melle sublinuntur. ALIVD. Iecur hircinum assatur, aquosa inter assandum sanies inde emanans collectaq́; inungitur. Quin & ipsum iecur comedēdum exhibetur, coctique uapor oculis excipi apertis præcipitur.

De glaucomate, & suffusione quod hypochyma dicitur ex commentarijs Ruffi.

GLaucoma, & hypochima ueteres unum quoddam mali genus esse existimarunt. Posteriores autem glaucomata quidem humoris, qui ob similitudinem crystali κρυσταλλοειδὴς appellatur, uitia, præ humiditate in glaucium colorem transeuntis iudicarunt. Hypochymata humorum affusionem, qui inter tunicam ceratoidem, & crystalloidem concrescunt. Verū omnia glaucomata curationem non recipiunt: hypochymata autem curantur, sed non omnia, proinde suffusione tentatis succurremus, antequàm malum radices egerit, consistatq́; sanguinis ex cubito detractione, & purgatione. item iniectionibus acrioribus, ueluti ex centaurij, aut cucumeris amaræ decocto petitis, & alui solutione crebriore, cucurbitulisque occipitio cute incisa admotis. Cæterum aquæ potus toto uictus curriculo competit, cibisque uti qui extenuant Proderit autem temporis spatio, & apophlegmatismis diebus aliquot uti. Quibus uerò ceu culices, oculis obuersari perperam uidentur, ex quadam humorum prauitate, uel biliosioribus uaporibus sursum distributis, medicamentum dialoes amarum exhibetur subinde uel inde sumetur purgatio. In oculis autem medicaminibus utendum est, primum simplicibus, puta melle, cum oleo, & feniculi succo. postea etiam compositis, quale est hoc. Sagapeni drachmæ duæ, liquoris cyrenaci, ueratri albi singulorum drachmæ sex. Alij addunt in mellis heminis octo. Nos autem tradit Oribasius, subscripto utemur, caucalidis succi, chamedryos, sanguinariæ singulorum æquis portionibus contritis.

Benefaciunt item collyria, & quod ſucco feniculi conſtat, & Protheus,& Thalaſſerus,& diaopobalſamu, & quæ ex his quæ parantur,præſidio eſſe ſolent. Inſuper feniculi decoctum per initia ſuperfuſum adiuuat. item ex ſuccis confectum, opobalſamo,melle,oleo ueteri,& ſimilibus.

De glaucomate & ſuffuſione, ex commentarijs Demoſthenis.

FLoris æris oboli quinque, myrrhæ drachmæ tres, nardi indicæ drachma, lapidis hæmatididis drachma: aphronitri drachma, ſalis floris drachmæ duę, opobalſami drachmę nouem. melle attico excepta offeruntur.

De obſcuritate, & hebetudine.

OBſcuritas,quam amauroſim Græci uocant, eſt totius cernendi uiſus plerunq; abſq; manifeſto oculi affectu impedimentum. Hebetudo (quæ amblyopia Græcorum lingua uocatur) obſcuritas uiſus eſt,ab occulta quadã cauſa proueniens. Curatio communis ſanè eſt ei quam in ſuffuſius diximus Priuata uero eſt,ab angulis ſanguinem mittere, hirudines admouere temporibus,inferiores partes perfricare Procedente tempore etiam ijs quæ ſternutamenta prouocant,utendũ eſt, tum uomitu ante cibum, & inunctionibus, primum ex mellis, & olei æqua portione,deinde compoſito quod ſubiungitur. Croci obolis duobus,fellis hyenæ drachma, piperis communis granis octogintaquinque feniculi ſucci drachmis ſexdecim,guttæ ammoniaci drachma. Contritis ad læuorem aridis ex ſucco, mellis cochlearia quatuor adijciũtur Præparata excipito ærea pyxide & utitor. priuſquam uerò illinantur oculi, in marinam calidam demerſi fouebuntur.

De ſtrabiſmo.

INfantes ab origine ſtrabones curantur larua faciei circũpoſita,ut in rectũ uideant. Nam ſtrabiſmus cõuulſiora muſculorum qui bulbũ mouent,diſpoſitio eſt; & lucerna è regione poſita,& non à latere elucẽte.Præterea cũ ad nares cõueniũt oculis floccos rubros agglutinare uincit angulis qui circa tempora habẽtur:ut uiſu ad hos incõniuenter directo,oculos emẽdẽt.

De oculorum expreſſione qui ἐπισμὸσ appellatur.

EXprimuntur oculi nonnunquam,ut exerti perſeuerent.quibus ſanè ſtrangulatus,mali cauſa eſt,ex cubito uenam incidere

dere oportet: ſin alio modo id acciderit, medicamento purgare ueratro nigro, uel ſcammonia. Ex doloribus autem cōtractas oculorum expreſſiones, quæ frequenter ſanè etiā ex partu accidunt, uteri purgationes ſoluunt: unde has promouere conuenit. in uiris autem poſt ſanguinis. detractionē. ſi non remiſerit uitium, cucurbitulam occipitio defigere commodū eſt. Lanam melle imbutam imponere, aut panni floccos cū aqua, ſuperq́; duplicatum linteum illigare leniter. His prodeſt & marina frigida fronti ſuperfuſa, item ſereos, & polygoni ſuccus cum meconio illitus, tum alia quæ reprimere poſſunt, & contrahere.

De confuſione.

CONfuſiones ex ictu, curamus ſanguinis detractione à cubito, totum oculum ſanguine, potiſſimum quidem palumbi recens occiſi, ſin minus, etiam colombæ replemus: deinde lanam mollem in ouum cum uino, roſaceoq́ue contuſum demerſam imponimus, illigamusq́ue: ſequenti die idem facimus, & tertio fomenta exhibemus, lac inſtillamus, applicamusq́ue idonea, deinde ſublinimus medicamentis quæ ad ueteres affectiones inſcribuntur: quale eſt Chiacum.

De myopiaſi.

MYopię dicuntur Græce, luſcioſi noſtris, qui prima natali die propinqua ſanè uident, remota uero non item. Inſanabilis eſt huiuſmodi diſpoſitio ut quæ ab imbecillitate ſpiritus uiſorij proueniat. Cōtrario his modo ſenes afficiuntur. Cum enim propinqua non uideant, procul diſſita aſſequuntur.

Auricularia & primum de auriū dolore. Cap. XXIII.

AVrium dolorem ex frigiditate contractum, ubi ex anni tempore, præcedente uictu, uel ægrotantis quoque percunctatione: an ob exteriorem cauſam acciderit, didicerimus, inde quòd dolor alte citra grauitatem, uel diſtentionem, uel ardorem fixus ſit, calefacientibus curabitur præſidiis, nempe oleo rutaceo, calido uel nardino, uel laurino calido, uel amaracino, uel phuliato, uel ſpicato, uel communi, cum euphorbio, uel piperi, uel caſtoreo, uel commageno, dicto unguine, uel liquore balſami in meatum auditorium inſtillato. Iam uero oleum in quo allium decoctum ſit, uel cepa, inſtillatum auxiliatur. At ex calida conceptum intempe-

rie

rie dolorem, in quo feruoris cuiusdam sine grauitate seu tensione sensus est, contraria medicantur oui albumen subactum in aurem demissum, quemadmodum oculis adhibemus, lac muliebre cum quodam collyrio, quod dolorem lenit, uel succo perditij herbæ, cum modico rosaceo: ipsumque rosaceum, uel oxyrhodiuum, uel succus solani, uel coriandri, uel hastulæ regiæ, uel oleum in quo lumbrici, uel aselli qui sub aquaris stabulantur, incocti, uel oleum amygdalinum per se, uel buccina uiua numero tria, in eo decocta naturaliter proficiunt. Quòd si glutinosi, crassique succi dolores fecerint, capitis, ipsiusque auris grauitas, & præcedentis uictus ratio testatur. sola uero citra grauitatem distentio ipsius auris spiritum flatulentum, cui exitus non patescit, indicat. Itaque in ambobus uitiis uetere medicamentis, quę aperiunt, inciduntq;, cuiusmodi est aphronitrum cum aceto, & melle item fel ouillum cum oleo communi, uel amygdalino: prætereà porri & cepæ succus tepidus cum melle, aut origanum tritum, cum melle & lacte muliebri instillatur. Ad uehementiores aurium perfrictiones fel caprillum cum succo porri inditur. Verum in iis quos multus dolor, longusque urget: & grauis simul auditus existit, hæc quoque usurpari debent, cuiusmodi dracunculi succus est, ari, brioniæ, & similia. priuatim uero qui ob flatuosum indolescunt spiritum, cucurbita ex aqua calida fotu prius facto, circa aurem fixa strenuè auxiliatur At si grauitas, distensio, simulque calor, & dolor pulsatilis, aut etiam febricula oboritur, inflammatione aurem laborare censeto. Atque ante omnia hic sanguis emittendus est, † deinde fotu frequenti utendum ex oleo dulci calente per specillum lana inuolutum, meatui uero adeps anserinus, uulpinus've, aut medicamen basilicum cum rosaceo, uel cyprino, uel irino debet instillari: extrinsecus ea quæ dolorem lenire, & concoquere possunt, cataplasmatis modo superaccommodare. Si dolor uiolentus est, iis utere, quæ leuiter sensum stupefaciunt: non enim mediocre periculum est, quòd cerebrum neruo per quem facultas audiendi erogatur inflammato. uicinum sit. Probè igitur hoc dolorem lenit, opii pars una, castorei partes duæ, cum lacte muliebri, uel oui albumine, aut uino dulci tepido instillantur Iam pastillus Crocodes, Aster, Philonis antidotum frequenter his pro fuerunt. uerum conuenit crebro fouentem

tem aut oleo communi, aut ex quodam calido fomento lanã, hoc ipſo imbutam in aurem coniicere, ſed ita ut partes inflammatione tentatæ quàm fieri poteſt minime attingantur. At ſi dolor in uetuſtatem incidit, ac in pus degeneraturus eſt, medicamento utitor, quod ex lini ſeminis ſucco conficitur, una cũ roſaceo, aut chamæmelino ſolutum, inſtillatis. Cum autem aqua medicata, meatu recepta auditorio dolorem parit, ſi quidem copioſa fuerit, ore, uel etiam arundine ipſam exugere ratio eſt. Sin autem pauca ſpecillo auricularia lana inuoluto extergens, oleum quoddam inſtillabis quod ſit partium tenuiũ, aut roſaceũ, aut oui album, aut lac muliebre. Calida uerò omnia mediocriter eſſe conuenit, quæ auribus adhibentur.

† Hic locus magis expreſſus in ueteri exemplari, in quo ita eſt deſcriptus. δεῖ δὲ συχνῶς πυριῶντα, ἢ τῷ κοινῷ ἐλαίῳ, ἤ τινι τῶν θερμῶν μύρων χρῆσθαι, ἢ καὶ ἔριον ἐν αὐτοῖς τούτοις βαβρεγμένον ἐπιτιθέναι τῇ ἀκοῇ, id eſt, oportet autem aſſiduè fouere & oleo communi, uel aliquo medicamento uti, atque eo madefactam lanam auri imponere.

Ad ulcera quæ ſimul cum inflammatione affligunt.

Licium & meconium æquali portione trita cum melle inijciuntur.

Ad dolores maximos, pus & grauem auditum.

Amygdalinum quibus corticem detraxeris & aphronitri ſingulorum drachmæ tres, opij drachmę tres, thuris drachmę tres, croci drachmæ quatuor, galbani drachmæ duæ, myrrhæ drachma. Aceto læuigata inſtillantur. ſi dolor quidem exercet, roſaceo diluta: ſin autem pus profluit, mulſo, uel oxymelite: ſi grauiter audiunt, aceto recentia ulcera glauciũ ſolutũ aceto, perſanat: itẽ ex eo collyria, tũ quæ appellãtur diarodon, diacrocu, & diaſmirnes quemadmodũ rurſus ſuppurantes citra dolorem ferri recrementum cum aceto diutius læuigatum.

Ad ſordium duritiem.

Nitro aceto diluto cum aqua auris illuitur, cumq; ſordes deterſæ ſunt nitrum aceto ſolutum cum roſaceo inſtillatur.

Aliud ad ſordes.

Cardamomi & nitri exiguum, cum ficis pinguibus ſine granis exceptum, & in collyrij formam redactum, auriculæ committitur. Tertio quoque die educitur. Copioſas enim

ſordes extrahit,& abunde leuat. Proficit hoc etiam aduerſus carnis excreſcentias, longos dolores, exulcerationes, recipit aloes,thuris,myrrhæ,ſingulorũ drachmam, myſeos drachmas quatuor ex aceto in paſtillos digeruntur, cũ uſus requirit aceto & roſaceo ſoluta inſtillantur, Item Andronis paſtillus & Heræ, & muſæ.

Ad diuturna ulcera.

CEdria melli admiſta illinitur. ALIVD. Myſi uſtum & in puluerẽ redactũ inſpiratur. Per clyſterẽ uerò auricularium eluuntur aures poſca, uel oxymelite, uel mulſo, uel decocto quorundam repellentiũ (uerbi cauſa) lenticulæ, uel roſarum.

Ad aures cruorem fundentes.

LEntiſci decocto auris illuitur, polygonij uerò ſucca cum paucißimo aceto inſtillatur, uel lycium, uel amurca, uel acacia, uel porri ſuccus.

Si caro excreuerit.

NItro ex aqua calida,ſimul cum ſquama æris, & ſandaracha pari modo auriculam illinito. Vbi cruſtam acceperint,melle repurgato.

Aduerſus aurium uermes.

ABſynthij decocto,uel centaurij,uel porri eluuntur: capparis autem foliorum uiridium,aut fructus ſuccus inſtillatur, uel cedrinus liquor, uel urina humana uetus, uel album ueratrum cum melle,uel calaminthæ ſuccus, uel ſcammonia cum aceto,uel ſuccus abſynthij·oleum uerò meatui inditum uſque ad ſuperiora,exire ipſos compellit:potius autem eſt oxelæum. Eodem ad ea quæ auribus incidunt animalcula utitor.

Ad calculos & ſimilia quæ in aurem inciderunt extrahenda.

SPecillum auriculariũ lana inuolutum in reſinam, aut gummi, aut aliud quoddã glutinans medicamentum intingendum,idq; in aurem inijoiendum, ac quod in ea eſt protrahendum. Si hoc modo nihil efficitur,oleum calidum continue inſtillato. At ſi ne ſic quidẽ exciderit, aut comprehenſum fuerit: a lijs quoque utitor modis: ut in parte chirurgica docebimus.

Ad ſonitum aurium intra ſeipſas.

SI in febribus,aut harum criſibus ſonitus auriũ euenerit: nullum

lum ei negotiũ facessere oportet, quippe statim magna ex parte finiuntur. Sin aũt post morbum perseuerauerit, absynthij decocto ubi aures foueris acetũ, rosaceumq; infundi debet, uel raphani succus cũ rosaceo, aut ueratri nigri cũ aceto. Ad ueteres aũt sonitus, qui ex crassis glutinosisq; humoribus creãtur, inde uerò illos cognosces qđ nõ subito, sed paulatim increscunt, nascũturq;, aceto, nitro, & melle aurẽ illinito. ALIVD. Veratri albi drachmæ duæ, castorei totidẽ, croci drachmæ tres, nitri drachmæ sedecim. ex aceto contrita, in pastillos digerito ac utitor.

Ad ueteres sonitus, & tinnitus.

EVphorbium cum cyprino oleo leuigatum, calefactumq̃ne usurpato, in quibus autem ob multam sentiẽdi facultatem uapores, & flatus sursum distribui percipiuntur, castoreum, & & cicutæ semen tritum cum aceto instillatur.

Ad grauem auditum, & surditatem.

QVæ ab origine quidem, uel etiam post natalem diẽ, sed longissimæ, & absolutæ surditates constituuntur, nullo remedio illidi possũnt. Quæ uerò nõ absolutæ quidem, sed diuturnæ tamẽ, & ipsæ curationẽ non recipiũt, aut certe difficillimam. Quæ ob biliosum humorẽ sursum uergẽtem nascuntur, uacuationibus per medicamenta bilẽ ducentia ex facili abolentur quidã etiam sua sponte affectu liberantut, bile inferius descendente. At ex crudis crassisq; humoribns prognatas surditates, uel grauem auditum, uenæ incisione curato, aut omnino purgatione, ex Hiera, tum apophlegmatismis & errhinis item balneis sua sponte scaturientibus, uel ex aqua marina. Porrò in meatum ubi facultas audiẽdi est, conuenit instillare, quę ad sonitus tradita sunt. Priuatim uerò hæc: urinam & fel caprillũ, aut seorsim fel, aut rutæ succum cum melle, aut castoreũ, cum oleo anethino: & hyssopum medicamentum cum nardino unguine, uel caprillum fel cum galbano: uel quod recipit castorei drachmas duas, nitri, ueratri albi singulorum drachmam.

Ad contusionem aurium quæ θλάσισ dicitur.

HIppocrates quidem nihil ipsis adhibendum præcipit. Cum uerò sæpe ab ægrotis cogamur, utendum est his. Myrrhæ, aloes, thuris, acaciæ, pari singulorum modo: ex aceto inunguntur aut panis calidi pars interior cum melle in

pila contuſa obducitur: aut hoc: bituminis, thuris, aloes, cochlearum carnis,bulborum polentæ per modus,ex aceto leuigata imponuntur. Quòd ſi inflammatio oborta eſt, ſeſamum leue factum applicatur,uel chondrus,cum aceto coctus, laxiora autem eſto cataplaſmata,& citra deligaturam aut leuiter deligentur.& lana oleo imbuta auris aufractui demittatur.

De parotidibus.

PArotis glandularum iuxta ipſas aures affectus eſt, materia morbi illic eructante,alias à capite humoribus uidelicet in eo impactis: aliàs à reliquo corpore in febribus critico modo proueniens. Si igitur,alte adhuc delitelcens parotis in tumorem non attollitur, natura debet adiutari præſidijs, quæ coactas ſordes extrahant, uel etiam cucurbitula agglutinata, uel crebro fotuum uſu. Nam ſi in altum recurrat colluuiés,periculum haud mediocre ſubſecuturum eſt. Sin autem inflammatione tentata in tumorem faſtigatur, è contrario iis quæ leniunt,& concoquunt,utemur cataplaſmatis, quale eſt ex farina hordeacea, & aut triticea, aut ſemine lini cum mulſa, aut fœnugræci, aut altheæ,aut chamæmelorum coctionem expertorum iure incoctum. item quod ex rumice, & axungia inſulſa conſtat. at ſi exuperare ſanguis tibi uideatur, prius ipſum uenæ ſectione uacuabis:modo uires permittant. Tumore autem non diſcuſſo,medicamentis utere quæ puri mouẽdo ſunt, nempe farina tricea cum pinguium ficorum decoctũ,uel oleo, tum medicamento quod ex polline, & quod ex fermento confectũ eſt. Vbi iam aſceſſus, ad ſuppurationem ſpectarit,uel cute ferro diſciſſa pus excernetur,uel acri medicamento rumpetur, cuiuſmodi exiſtit ſmidion appellatum,& diaſcorodon, hoc eſt ex aliis præparatum. Cæterum mitiores parotidas etiam fotus ex muria diſcutit, item medicamentum diaperanu. Hoc ſane etiam pus iam maturatum diſcutit, præter quod dolori leniendo ſit efficaciſſimum. Ad inueteratas parotidas buccinorum, aut purpurarum combuſtarum cinerem cum melle, uel axungia imponemus, aut ficus marina incoctas, uel marrubium cum ſale. Induratas autem iam emollit & medicamen Mnaſei,& Ariobarſianos. optimum etiam quod ex ſucco lini ſeminis præparatur. ante hæc autem obducere ammoniacum conuenit, miſta cum cataplaſmatis pice liquida, uel ſeuo taurino,

no,uel bdellio,uel ſtyrace, uel medulla ceruina.

De narium & olfactus uitijs. Cap. XXIIII.

OLfaciendi facultate oblæſa, ſi uox ſeruetur incolumis, ad priores cerebri uentriculos morbus refertur: qui aut ex intemperie ſola noxam cōceperunt,aut etiam ex humorum copia. Sin autem uox quoq; mali contagium ſenſerit laborioſior quodammodo reddita propter oſſa quæ à colatu ethmoide græcè uocantur,obſtructa,affectū rurſus malis quibuſdam ſuccis contractum eſſe cenſeto. Itaq; cerebri intemperies,ubi ex notis ſæpius à me dictis deprehenſa fuerit, contrariis curatur remediis. humores autem apophlegmatiſmis euacuare oportet: maximè uerò utitor medicamētis quæ per nares ualidè educunt, & quæ odore mouent tenuis ſubſtantiæ, quemadmodum in defluxionibus quas κατάῤῥους græci uocant,adhibeto. Cum autē totius corporis humorū copiæ ſuſpicio ſubeſt,hæc prius,aut ſanguinis dimiſſione, aut purgatione ex Hiera uacuatur. Ita quoq; in polypode,& ozæna faciundū eſt,deinde loco ēt affecto inducuntur remedia. quin & Theriace pota ſæpe magno fuit præſidio. Cæterū polypus,tumor præter naturā in naribus oritur,ſubſtantia reſpondens polypodis carunculæ: eiuſdem uerò naturæ eſt & ſarcoma. Ozena uerò ulcus eſt,putridum ex humorum acrium illuie creatum.

Ad polypodas & Sarcomata.

SQuamæ æris drachmæ octo,atramēti ſutorii drachmæ duę, ſandarachæ drachmæ quatuor,ueratri nigri drachmæ duæ: naribus inſpirantur. In uſu hoc eſt laudatiſſimū,nam tredecim diebus,inſignè affert præſidiū. benefacit & atramentū ſutorium cum aceto. ALIVD. Malicorij drachmæ duodecim, atramenti ſutorii drachmæ decē: chalcitidis drachmæ octo, fellis taurini,amomi,myrrhæ,calaminthæ,marrubii, ſingulorū drachmæ quatuor,croci drachmæ duæ, ueratri albi drachmæ quatuor. ſicco utitor. ALIVD. Diphrygi trito nares,linamentoq; ex ellychnijs contorto attinguntur,dilatanturq;.

Ad ozænas.

MIſyos,chalcitidis,myrrhæ, ſingulorum drachmæ ſeptem, atramenti ſutorii drachmæ ſex, aluminis ſciſſilis, gallæ, ſquamæ æris,ſingulorum drachmæ quatuor, aluminis rotundi drachmæ duæ,thuris drachma una,aceti ſextarius. totum in

uaſe æreo coquitur. Vbi ad mellis ſpiſſitudinem uenerit, ex carptis linamentis utitor ALIVD. Aeruginem & æris ſquamam pari portione aridum medicamentum facito.

Ad fœdum narium odorem.

MYrrhæ, acaciæ, amomi ſingulorum drachma. melle coсto excepta ſummo narium inter ſepto iubeto agglutinari. ALIVD. Amomi, myrrhæ, roſarũ ſiccarum partes æquales, nardino unguento exceptas illinito. Item benefacit aduerſus fęditatem odoris, & malagma hedychroë cum uino admotum.

Ad narium ulcera.

CEruſæ libra, argenti ſpumæ quadrans, recrementi plumbi tantũdem, uel plumbi combuſti. omnia uerò lota eſto, excipianturq; uino, myrteoq; oleo.

Ad ulcera quæ uocantur glycea.

ARgenti ſpumæ drach. quatuor, rutæ nouellæ totidẽ, aluminis ſciſſilis drach. duæ. Myrteo oleo acetoq; excipiuntur.

Quæ ſternutamenta citent.

VEratrum albũ, uel caſtoreum, uel piper, uel ſtruthium, uel ſimul omnia: non autem oportet inſpirare, ſed pinna, uel digito penitiſſimè, in naſum demittere ubi ſternutamentũ frequentius eſt, medicamento ſedari debet. Infunditur nardinũ, uel roſaceum, uel glycelæum. Iam quæ odore mouent, ſternutamenta ſedant, aniſum, ocimi ſtipulæ contuſæ: ſed ante hæc omnia caput deſiccandum eſt, ſmegmatis ex nitro & pumice factis, uel etiam aſclepio uocato utendum, & Coſtantini ſapone, & ſale cappadocico, ſimilibuſq;.

Ad ſanguinis eruptionem è naribus:

SAnguinis è naribus profluuium, quod febribus ſuperuenit, ſecũdo uolumina inter illas ſum executus De eo aũt quod alia quacũq; de cauſa accidit nulloq; ſiſti põt remedio, in præſentia tractabimus. Chalcitidẽ cõtritã linamẽto ex ellychnijs cõtorto, aqua imbuto, uel eo quod à genitalis humani forma priapiſcon appellãt exceptã, nariũ foraminibus demittes. Vel teſtã oui exuſtã admiſcebis, & dimidiatã gallæ partẽ, uel lycio indico attinges Vel fimi aſinini cinerem inſpirabis. Vel eius expreſſi ſuccũ inſtillato, uel molaris lapidis aceto extincti, uapor naribus attrahatur. Vel hoc quoq; medicamento obſtruẽti utitor,

utitor, Mannæ, thuris, partẽ unã, aloes partem dimidiam. Candido oui liquore excipito: ac utitor, per linamentum ex ellychniis contortũ, extrinsecus leporis pilis unctioni impositis. Vel funiculũ lucernarũ in nares coniicito. Vel cucurbitulã leuem directè, quà sanguis profluit præcordiis magnã affigito. præcordiis autẽ magnã, & perseueranter admoueto. Vel aures ualidè obstruãtur, frons spõgiis ex aqua frigida foueatẽ. Vel cucurbitula occipitio agglutinetur: cum sanguinis detractione: interim etiã uenã incidere, si nihil prohibet, & summas partes uinculis excipere. præsertim brachia, & femora, sicut in uenæ sectione fieri solet. Eadem motu cõcuti iubeto, manu uerò fricatione, pedes autẽ obambulatione. Nam uenis indidem sanguine repletis, nariũ uasa deplentur. Item spongia in poscam frigidã demersa, naribusq; profluentibus à foris strictim admota: id quod requiritur, subinde perfecit: melius autẽ proficit longo ex linamentis intortis penicillo naribus prius subiecto.

Ad faciei uitia.

Quomodo facies à rugis asseratur. Cap. XXV.

THuris drachmæ quatuor, fuci quod φῦχος dicitur græcis, drachmæ tres, argenti spumæ, piperis, singulorũ drachmæ octo, omnia ex ichthyocollæ contusę diluto soluuntur, in pastillos redactis utitor. ALIVD Eburnei scobis drachmæ octo, thuris masculi, ichthyocollæ pares portiones. Vtitor, quemadmodum est prædictum.

Ad faciei nigritias.

IRidis, uel ptisanæ fresæ singulorum sesquisextarius, salis ammoniaci, cornus ceruini combusti, thymiamatis ammoniaci, singulorũ unciæ duæ. Aqua dissoluta in pastillos coguntur, ac iterum aqua trita ante balneũ illinuntur. ALIVD. Ptisanæ, erui, thuris, iridis illyricæ, aphronitri singulorum chœnices duo, costi, amygdalorum amarorum singulorum drachmæ uiginti. Ouorum albumine. lacteq; asinino subigito, ac utitor ueluti prædiximus. Benefacit etiam pastillus Peponatos.

Ad ephelidem & lenticulas.

TErræ cimoliæ torrefactæ, semicõgius, aphronitri tosti, drachmæ octo, erui farinæ elixatæ drachmæ quatuor, fellis taurini, eburnei scobis singulorũ drachmæ octo. Leuigatis facies defricatẽ ALIVD. Fęcis drachmæ decẽ, erui farinæ drachmæ

decem, lomēti drachmæ decē ueratri albi drach. quinq;, aphro nitri drachmæ decē, alcyonij drachmæ decē, tritis abstergito.

Ad suggillata.

PEr initia decocto fęnugræci postea & meliloti oculi fouēs, Nilei collyriū diarodon aqua solutū illinito: deinde diasmirnes. Et si nihil profecerit, id quod diasandicos inscribit, cōbustū, perungito, uel hyssopum cū aqua applicato. Vel hyssopo in panniculum illigato & calida aqua resperſa foueto: uel acri muria item raphani corticē cum melle detritū impones. hoc etiam ueteribus efficax est Porrò ad uetusta faciei suggillata, & liuores tordili partes duas, terræ samiæ partem unam cum melle admoueto, cura adhibita ne exulceretur.

Aliud detersorium.

HYssopi, thapsiæ, casiæ singulorum drachmas duas, ceræ tantundem, terebinthinæ drachmam inijcito, cauens ne exulcerationem excites, eoq; frequenter tolles.

De uaris.

EXigui sunt & duri in facie tumores. Oxymelite illinito, uel argēti spumā cū terebinthina, aut olei cādidi momēto tritā infricādo perūges: uel alumē fissile cū terebinthina, uel amygdala amara aceto macerata infricanť. In callū uero cōcretos uaros, saponis gallici drach. quatuor, thuris, thimiamatis ammoniaci singulis drach. aq̃ dissolutis perūgito, & post horā eluito.

Ad uaros, pilos, & aspredinem faciei.

CEræ drachmæ decem, terebinthinæ, drachma, uisci drachmæ duæ. Liquato una oleum superinfundens atq; hoc medicamento faciem abstergito, tollit enim radicitus. ALIVD. Pauer detritum, uel pulegium cum sale, acetoq; applicato.

Ceratum thaidis quo facies rubescat.

CRoci, erythrodani radicis, fuci, thuris, myrhę sing. drachmę duæ Adipe uitulino, oleoq; mastichino excipiūtur: deinde illinūtur. Interposito tēpore, spongia ex calēte aqua facies abstergitur. Cæterū faciei remedia, ēt reliquo corpori cōueniūt.

De oris affectibus, & primum de dentium dolore. Cap. XXVI.

DEntium dolorem siue gingiuarum inflāmatione, interim in proprio ipsorum corpore, interim in neruo, qui ad ipsos pertinet,

pertinet, oriri contingit. quapropter ualentissimorum in hoc medicaminum usus est Atq; inde plurima ipsorum quàm acerrimo aceto præparantur At gingiuis propter inflammationẽ dolentibus, præsentissimum est remedium, oleum lentiscinũ, calore temperatum, si in ore retineatur, esto autem id recens. nam uetus tanto recenti deterius, quanto calidius. Communis autem ratio etiam hic seruetur, ut humor qui in toto corpore superat, prius euacuetur.

Ad dentium inflammationem.

OS colluatur aceto, in quo decocta sit galla, uel halicacabi radix, alterci semen, foliáue, uel pulegiũ, uel solani succus, uel capparis radix, uel myrti folia, uel poliũ, uel cucumis syluestris radix, uel rutæ folia cũ oxymelite, uel cornu ceruinum, nel acetum scillites, uel pyrethrũ, cũ hyssopo. At erosionem experto denti, styracem cũ opio imponito: uel sulfur uinum cũ lycio: uel alterci seminis uaporem excipiat per infundibulum. Item Philonis antidotum denti circumlitum, dolorem sedat. Quod si defluxione laborẽt dentes, myrti, lentisci, & gallæ decocto colluentur, uel rhus syriaci, balaustij, uel malicorij. applicantur aũt salis partes duæ, aluminis usti, & aceto extincti tritiq; pars una: deinde uino perluuntur. porrò gingiuis cruẽtis alumen tenue inspergitur, uel aloe cum uino eluuntur: uel rubi radice uino decocta: uel rhu syriaco. cruentis autẽ & defluxione tentatis gingiuis crudum salsamentum in olla comburito, quoad in carbones redigatur. puluere attingito. At mobiles stabilit aloe inspersa, uel rhus syriacus, uel alumẽ scissile, uel galla, uel rubi radix per se, aut cum uino incocta.

Aliud ad dentes.

NVcis uiridis corticẽ terito, eiusq; ius, cũ habes, in id conijcito myrrham uerã, & alumen scissile, ubi omnia in unitatem coegeris, in usu infundito, ac in gingiuas qua parte dens indolet, demittito & persanabis. ALIVD. Allium, piper, herbam pediculariam quæ staphis agria dicitur, detrita, in linamento in globulos coges quos circa dentes uersans humorem in capite contentum elicies, dentemq; sanabis. ALIVD. Ad dentes mobiles, & gingiuas fluxione pressas omniaq; oris ulcera depascentia Chalcitidis tostæ drachmæ duodecim, cadmiæ drachmæ octo. utitor sicco, aut cum aceto, sine dolore dentes tollit, fa-

rina cum liquore tithymalli imponitur, & ſuper hederæ foliũ accõmodatur,ac per horã finitur,ſua.n.ſpõte dens contereтur. Dentiũ ſmegma,quod & parulidibus benefacit. Aluminis latercularij triẽs,ſalis ammoniaci tantundẽ,myrrhæ, coſti,pyrethri,ſingulorum drachmæ quatuor, piperis grana octoginta.

Ad parulidas.

SVlfuris uiui,piperis,aluminis ſciſſi,æquales protiones. Ac parulis inflammatio quædam eſt in aliqua gingiuarum parte ſuſcitata,quæ niſi diſcuſſa fuerit, in ſuppurationẽ cõuertitur,& cum ſuppurauerit,ſcapello inciſa,linamentis inſertis diſtendetur. Epulis autẽ carnis excreſcentia eſt,quæ ab inflammatione contracta ad intimos molares dentes pertinet: nonnunquam cum febri & dolore. Quoniã igitur reprimi debet, utendũ eſt, ærugine raſa priuatim: uel cum pari galla, uel ſori combuſto, uel alumine quolibet cremato, uel galla per ſe uel ſquama æris cum aceto diebus ſat multis leuigata deſiccataq́;.

Smegma dentium.

ARiſtolochiæ radix cõbuſta, cerui cornu combuſtum cũ maſtiches momento,ſal candidus melle reſperſus & fici foliis inuolutus exuſtusq́; donec in carbones mutẽtur. ALIVD. Buccina ſale reſperſa,uſtaq́;,cochleæ terreſtres cum melle combuſtæ,lanæ ſuccidæ crematæ cum modico ſale. Singulis ipſorum grati odoris gratia miſceatur iunci rotũdi flos,uel nardi ſpicæ, uel folium malabatri,uel iuncus odoratus anguloſus,uel iris.

Dentium candorem concilians, & oris ſuauitatem faciens gingiuasque reprimens.

PVmicis,ſalis toſti,iridis ſingulorum drachmæ quatuor,iunci odorati anguloſi drachmæ quinq́;, ſpicæ nardi drachma, piperis drachmæ ſex. Tritis utitor.

Ad ſtuporem dentium.

STupori benefacit portulaca commãducata,uel oleum quod immaturæ oliuæ fuderunt infricatum, uel amurca in æreo uaſe cum oleo cocta,donec mellis ſpiſſitudinem habeat,atque uetuſta ſi perungatur,magnum affert momentum.

Ad dentes attritos.

DEntibus attritis,baccarum lauri, aluminis ſciſſi, ariſtolo-

chiæ sarmentorum quæ clematicis dicitur, singulorum pares portiones iniiciuntur.

Ad gingiuas corrosas.

ROsarum floris drachmis octo, gallarũ drachmis quatuor, myrrhæ drachmis duabus, si gingiuę erosę, & humiditatis uitio flaccidæ, colluantur, sanescunt. Idẽ præstat lac asininum, oliuæ foliorum decoctũ, acetum scillites: arida uerò admota, ærugo ferri, cytini. Tumidas excrescẽtesq; gingiuas portulacæ succus in ore retentus, muria ex colymbadibus oliuis, calidũ, calidum, uel lentiscinum, uel melinum amurcaq; discutit: sicca autem, ærugo ferri, uel æris, aristolochię radix, arnoglossi semen, dyphryges, atramentum sutorium tostum, cytini.

Ad disrupta labra.

AMurca cocta illinantur: uel hoc prodest adeps anserinus cum melle, terebinthina æquali portione, rosarum floris, hyssopi, rosacei, singulorum momentum.

Aduersus linguæ morbum qui batrachus appellatur.

BAtrarchus tumor est, ad inflammationis similitudinem, sub lingua erumpens, maximè in pueris: itaq; locus misyos, æruginis rasæ, pari põdere sicco perfricatur Mento autẽ adhiberi debet medicamentũ. Anthera, uel sphęrion, uel ex ouis parygrum In adultis remedium est uenas sub lingua diuidere. ALIVD. Valet etiã ad oris ulcera, quas Græci aphthas uocant, æruginis rasę, gallę, chalcitidis singulorũ ęquale pondus cum passo. os etiam his colluitur. ALIVD. Erui farina cũ melle prius abstersis, delinitur, galla lęuis cum melle, uel rosarum flores similiter. Vel oliuę foliorum decocto colluant.

Ad tonsillorum inflammationem.

SI in febri tonsillę, & columella inflammationem senserint, gargarizare cõuenit decocto furfurũ, aut rosarum, aut palmarum, aut myxę, aut lenticulę. Cum uerò inflammatio remittit, consistitúe, mel ipsis adijciendũ est, quod per initia facere nõ oportet, nec in augmento, ne acrimonia fluxionẽ quandam cõcitent. Vbi in suppurationẽ conuersa eruperit, gargarizandum est, ex mulsa uel lenticulę decocto, uel rosarum: idq; faciundũ est, donec in totum soluatur: aut stomatica collutio ad gargarizandum etiam exhibebitur. At si pestifera tonsillis ulcera

ulcera oboriantur,utendũ quidem & præſcriptis, ſed priuatim exhiberi debet medicamẽ diamoron,ex aqua calida, uel aqua mulſa,quæ roſarũ inſperſum florẽ obtineat,uel coſtũ, uel -hus ſicca,uel decocta,uel glauci foliorum aridorum decoctũ quod amarum eſt.optimè autẽ facit,ſi ſuccũ, ut ad collyria utimur, in mulſa diſſoluis.ipſius autẽ fruticis ſicci,ſi inſpiretur, uſus eſt laudatiſſimus,aut ſi digito admoueatur cura uero habenda eſt ne prorſus attingatur,aut certè leniter admodũ.Profuit & paſtillus Andronius.Poſt hæc acria irritantiaúe gargarizatur ex medicamento, quod ex dulci radicula quæ glycyrize dicitur, conſtat: aut eo quod croco,uino ſcybelite,terra chia,& myrra cõponitur.deinde amylo,& tragacanto. Vbi iam cõſtiterit ulcerum depaſtio,gargarizandum medicamento ex lacte & ſamia terra confecto. ALIVD. Ad tonſillas quæ poſt inflãmationem induruerunt, ἀντιάδας græci nominant. Ex malo punico dulci cum cortice tuſo ſuccus exprimitur, & eius partes ſex,mellis uni miſtæ coquuntur, donec eis mellis ſpiſſitudo ſit & perunguntur ALIVD. Gallæ omphacitidis unciæ duæ, aluminis ſciſſilis uncia,ſalis ammoniaci toſti tantundem. Puluere attingito. ALIVD Gallæ drachmę octo,miſyos drachmę duę,ſalis toſti drachmę quinq; utitor puluere. eſt autem Antias,tonſillarum tumor,ſchirrum pręferens.

De uua.

VVa ſi inflammationem experitur, gargarizandum ex iiſdem, quæ tonſillæ inflammatæ poſtulant, & mediocriter aſtringentibus, qualis eſt mali punici ſuccus per cochlear, uel inſtrumentum,quod ab uua attollenda ſtaphileparton appellant, ſubiectus, tum per ſe, tum cum melle affatim cocto. uel dulcis radix,mali punici ſucco miſta. proficit etiam ſuccus dulcis radicis cum melle illitus. iam hæmatites lapis uuam reprimit, & phrygius combuſtus, & ageratus, item ex lapide phrygio medicamen ad pudenda inſcriptum. His adduntur terra ſamia, erethrias, ſinopis, lemnia, & omphacium, per ſe & cum horum aliquo. Item ſpinæ ęgyptia ſuccus & alumen ſciſſile roſæ uero, & ſemen, & folia lenius operantur, adhuc lenius gummi, tragacantha, ſarcocolla, amylum: quibus utendum dum magis una prematur ab aſtringentibus conſtricta. ubi æqualiter craſſa fuerit ipſa, quod

uitium

uitium iam uuam Latini, κιόνα Græci propriè dicunt, gargarizationibus fidendum etiam ijs quæ ex myrrha, & croco, & iunco anguloſo fiunt. Contuſiones autem cauendæ ſunt, ob quod pinna potius perungere conuenit. compoſitum uero hoc utile eſt, rhus ſyriaci drachmæ octo, croci drachmæ quatuor, coſti drachmæ octo, roſarum ſeminis drachmæ quatuor. Præterea gingiuis benefacit, linum ex purpura marina, quod uiperæ collo circundatum ipſam ſtrangulauerit, deinde circumadigatur tonſillis, & colli uitijs, mirabili quodam modo opitulatur, ut Galenus author eſt.

Ad ſanguinis ex ore profluuium.

PORri folia contuſa imponuntur, uel ſpongia recens in picē crudam merſa comburitur, in puluerem coacta utitor, ac ualde utile eſt remedium, & collutiones oris ex roſis ſiccis, aut uiridibus. Ad hæc decoctum frigidum, uel pampinorum uitis, uel lentiſci foliorum, uel rutæ, uel malorum cotoniorum, uel roſarum, uel uuæ acinorum, uel lenticularum.

De anguina, eiusque ſpeciebus: ubi etiam de ſtrangulatis: uel alio modo ſuffocatis agitur. Cap. XXVII.

INterioribus faucium, pharynga Græci uocant, muſculis inflammatis angina accidit, quæ ſynanche Græcis dicitur: exterioribus, paraſynanche. Eodem modo & in ſuperiore gutturis parte, λάϱιγγα Græci nominant, habet: cuius ſi interiores muſculi inflammatione conflictentur, cynanchem: ſi exteriores, paracynanchem efficiunt. Hæc autem comitantur omnes. recta ceruice ſpiratio, dolor cum difficultate ſpirandi, nonnullis etiam febricula oritur, faciei rubor, ceruicisq́; : & tumor in quibuſdam os ęgri apertum habent, & deuorare nequeunt. Cynanchicos uero ſtrangulatus quoque interdum ſecutus eſt. Pueris raro talis affectus oboritur, cum ſcilicet ceruicis uertebræ affectæ loco ſuo excidunt. Verum illis ceu curationē non recipientibus, ac deploratis, manum admoliri non oportet. Reliquis autem ſanguis protinus è cubito mittendus eſt, ſed non ſubitò ac ſemel, uerum pluribus interpoſitis uicibus euacuabitur. quippe cumulata, ſemelq́; facta uacuatione, anima ipſis deficiente, ſuffocationis periculum ſuperuenit, dum materia in affectam partem collectim prorumpit. Si per hæc non leuantur, eas quoque uenas incidere conuenit, quæ ſub lingua

ſunt,

ſunt,uel ipſa quoq; lingua ſcarificanda,ſi propenſior foras cum tumore appareat. Aluus acriore clyſtere ſubduci debet, pedes aqua calida foueri, extremæ partes ualide deligari, collum lanis ſuccidis, uel etiam oleo imbutis contegi, crudaque farina ordeacea, quæ Græcis ὠμὴ λύσις dicitur modo cataplaſmatis obduci. gargarizandum uerò per initia ex eis quæ in tonſillarum inflammatione dicta ſunt, uel ſimplici diamoron, † cum rhus decocto. Potius autem eſt diamoron, quod ſylueſtribus moris conficitur Deinde & compoſito diamoron,uel eo quod diacaryen à nucibus uocetur perungantur. Cum autem morbus uiget, conſiſtitque, & nitri momentum admiſcendum eſt, aut etiam ſulfuris uiui, niſi acrimonia quædam prohibeat. item ſtercus caninum aridum contuſum,& cum melle perunctum, præſtantiſſimum & remedium: idque album maixme, item ſylueſtrium hirundinum cinis ſimiliter efficax eſt. Si malum longius prorogatur, etiam perunctione diabeſaſa, utemur, nunc uires ipſius remittentes, aliorum miſtura, nunc iterum intendentes. Cucurbitula quoque,uel hirudo ſub mento,& circa ceruicem admoueri debet. utendumque gargariſmatis ex iride, hyſſopo, melanthio, abrotano, dulci radice, ficis pinguibus in mulſa decoctis, uel rutæ ſucco cum lacte, uel ſinapi cum oxymelite. Sin autem ex his quædam acrimonia percipiatur, oleum ipſis quàm optimum calens exhibetur, aut roſaceum per ſe,aut cum cremore ptiſanæ, aut fœnugræci gargarizandum. Cibus ſit triduo aqua mulſa,inde ptiſanæ cremor cum dulci quadam potione, deinde & ouorum lutea per liquida,ac ſorbitionibus utendũ ex chondro,ubi deuorare melius cœperint,& cibis qui ægri uiribus reſpondeant. Cũ morbus cœperit inclinare, ægri deambulationibus & balneo credentur:pars affecta cerato ex oleo rutaceo operietur,reliquaque uiriũ recolligendarum ratio,ut par eſt,adhibebitur. Porrò ex ſtrangulatis,quibus ſpuma iam circa os emanat, manus admoueri non debet:ſi Hippocratis cõſilio acquieſcimus. Alij uerò uitæ reſtituuntur,aceti infuſione & piperis, uel urticæ ſeminis in aceto triti acerrimi. Verum quia ægre magnoq; negotio aſſumunt,compellere eos ratio eſt. Diſcuſſis autẽ colli ruboribus,ſtatim ſurſum reſpiciunt, & ad ſe redeunt. ſimilitudo in his qui naufragium paſſi ſunt. Summatim in omnibus qui ſuffocantur. Nam ita horum calor recreatur, refocillaturque.

† In nostro codice est σὺν ἀφεψήματι ῥοιᾶς, id est, cum decocto mali punici.

De grauedine, destillatione, raucitate, & tussi. Cap. XXVIII.

COmmunis est hisce uitijs, excrementitij humoris ex capite in subiectas partes descensus: si in nares decumbit κόρυζα Græcis, grauedo Latinis appellatur: si in fauces, & palatum, simplici uocabulo κατάῤῥος, nobis destillatio. si in guttur, & asperam arteriam defluxerit, ut etiam membranam interiorem quæ hanc integit, exasperauerit, rauca uox efficitur, uocaturque malum Græce βρόγχος & ἀρθηρίακον Latinis raucitas. In quibus non solùm ex capite, sed etiam uehementi clamoris conatu, & spiritus inspitatu frigidi asperitas contrahitur inflammatoria. Si morbus perseueret, fluxioq; in pectus, pulmonesque defertur, tussis oboritur ipsis maligna, ac contumax. Iam & propter intemperiem subinde tussis accidit, interim ob calidam, ut in febribus: interim ob frigidam, ut aquilonijs diebus, eaque magis sicca est. Iam uero aliis quoq; morbis tussis nonnunquam symptoma efficitur: uerbi gratia, pleuriticis, iecorariis, phthisicis, pulmonariis: Galenus itaque in diuturna tussi grandines quasdam ex pectore educi memoriæ mandauit. Alexander autem calculum quendam grauem, qualis in meatibus urinariis nascitur, post longam tussim expulsum: ac inde illam quoque cessasse prodidit. Porrò nos in sanguinis reiectione calculos excerni uidimus, quemadmodum cum illuc peruentum erit, exactius commemorabimus. Qui igitur ex æstu grauedinem, uel destillationem concipiunt, his caloris sensus oboritur circa partes affectas, acris, tenuisque humor destillat, tum per nares, tum per os, faciesque rubescit, & nasus. Qui ex frigore, iis caput undique & frons distenditur: meatusque ossium quæ à colo ethmoide uocant, clauduntur, ne uox deorsum per nares transmeet: si uerò longius malum trahatur, tussis quoque affligit, pituita educitur, nunc cruda & liquida, nunc uiridis. Quibusdam & febris superuenit: quæ ob æstum laborantes nihil iuuat: frigore pressis, etiam concoctionem efficit.

Curatio destillationis, & grauedinis.

VBi calida præpollet intemperies: iis pugnandum est præsid.is

ſidijs, quæ dolori capitis ex tali cauſa contracto conueniunt. balneo utendum eſt, caput aqua copioſiore calida perfundendum. Cibi uero his proderunt ad ſorbitionem aptati, oua ſorbilia, amylum, liba dulciaria, quę itria dicuntur, ſeſama, necnon amygdala item nux pinea, & quæ ex lacte fiunt bellaria: uina dulcia, non uetera. medicamentum diacodion linctu aſſumptum, & quæ his congruunt compoſita auxilia. Quòd ſi frigida intemperies afficiat, & morbus contumax ſit, modico utendum cibo eſt, caput calefacientibus, tenuiq; ſubſtantia præditis nardino, rutaceoq; debet perungi Irinum uerò non ſolùm illinitur, ſed etiam naribus inſtillatur: intus nares thure, & myrrha cum oleo perunguntur, præſertim ſi perfrictio grauedinem crearit. Alios naribus odoranda adhibita iuuarunt, ut lacineæ panniculorum combuſtę, uel melanthium, uel cuminum uſtū illigatumq; in panniculo. Iam cyphi ſilenaicum, id eſt lunare olfaciant, frontique illinatur, cui ſimul unum ex emplaſtris, quæ inflammationem arcent, agglutinabitur. Exempli gratia Iceſium, uel Oxera, uel Barbarus, uel Athens. Ad ſtillationem uero ex frigore ortam, & cyphi potus utilis eſt. Thorax autem balſami liquore illinetur idemque per lanas ſuccidas cum ſtyrace, & irino, uel anethino circunfouebitur. Cibis calidioribus, & ad concoctionem promptis uti commodum eſt, ubi iam materia concoquitur medicamen quod pituitā per os educat, idoneum erit, tum capitis ſmegmata, nempe Conſtantini ſapo, atque eius generis conſimilia.

Raucitatis curatio.

RAucitati quā arteriacum & branchum appellauimus, competent quidē ſuperius comprehenſa, uerum priuatim ubi arteria, & caput eius quod larinx dicitur inflā matoriam quandam affectionē experiuntur, emplaſticis, id eſt, obſtruendi meatus facultate præditis per initia utemur, donec inflammatio remiſſior enaſerit: talia uero ſunt quæ ex paſſo cretenſi, tragacantha, gummi & amylo cōſtant. Item pinguium palmularum decoctum. & dulcis radicis cum ſapa, donec mellis ſpiſſitudinem conquirat. Item compoſitionem quas quòd ſub lingua teneantur, ὑπογλωττίδας appellant uſus eſt. Ante omnia uinū hoc tempore circuncidendum: poſtquam inflammatio moderatior fuerit reddita, uinum dulce aſſumetur, tum confecta ex melle,

lacte, cũ amylo, uel pane ſiligineo Adhæt ſorbitiones ex amygdalis, butyrumq́; utile. At ſi humor in particulas ſe receperit: tranſeundum eſt ad ea quæ ualentius abſtergũt, cuiuſmodi eſt ferculum ex faba freſa paratum, & quæ ex melle præparantur. His adde braſſicam & porra probe cocta. medicamenta uero calidiora & ad tuſſim accommodata proſunt, quæ conſtant ſapa ex ficis pinguibus confecta, thuræ, iride, terebinthina, ſtyrace, galbano, pipere, cinamomo, caſia & his ſimilibus.

De tuſſi.

TVſſis quoq; eadem ratione curanda. hoc ſolum inſpicitur num aliarum particularum conſenſu fiat ut gurgulionis diſtillantis, uel capitis, an alijs morbis coincidat. His ubi quàm fieri poteſt optime erit proſpectum, quemadmodũ à me cõprehenſum eſt, diceturq́; in poſterum, tuſſis curationem moliere. Compoſitorũ uero præſidiorum enumeratio hic ſubiecta eſt.

Catapotia ad diſtillationem in fauces & tuſſim.

STyracis, myrrhæ, opij, galbani ſingulorum pares portiones. paſſo excipiũtur, uel priuatim in pila contunduntur, & ad magnitudinem erui terna, quaterna ́ve aut quina, noctu dormituro dantur: paſſumq́; ſuperbibitur. Hæc ad acrem tenuemque fluxionem ualent. ALIVD. Alterci ſeminis drachmæ duodecim, nucleorum pineorum drachmæ ſex, croci drachmæ duæ. ſapa, uel paſſo in uſu excipiuntur.

Eclegma.

MEllis uncia, butyri ſemũtia, ſimul incocta exhibẽtur: itẽ ex hyſſopo, ficubus, nucleis pineis, & iride decoctũ ſorbetur.

Catapotia ad ueterem tuſſim accommodata.

STyracis drachmæ ſex, myrrhæ drachmæ duæ ſemis, terebinthinæ, galbani, opopanacis, iridis ſingulorum drachmæ duæ, piperis albi, nitri, ſeminis alterci, lachrymæ papaueris, ſingulorum drachma, ſine ullo liquore in pila tuſa in catapotia rediguntur: utitor ut prædictum eſt.

Ad aſpredinem gutturis, tuſſim & ſputũ cruentum.

AMygdala amara, quibus cortex ſit detractus uigintiquinque, ſeminis lini torrefacti drachmæ quatuor, tragacanthæ drachmæ duæ, pini nuclei triginta, oui in adipe cocti luteum. Tragacanthum, aqua maceratur. Totum uero paſſo excipitur:

ſi uerò & ſonus uocis fuerit oblæſus, mel miſcetur in paſſi uicē & præſertim in quibus educi ex gutture aliquid oportet.

Arteriace quæ quod ſub lingua teneatur hypogloſſis appellata, facit ad obciſionem uocis, raucitatē. item ad eos qui ægre reijciunt, anaphoricos græci nominant.

TRagacanthæ drachmæ ſex, gūmi tantundē, myrrhæ drachma, thuris drachma una ſemis, piperis albi grana uiginti, croci drachma una, dulcis radicis ſucci drachmæ ſex, palmularū triū caro, paſſi cretici, quantū ſufficit. Atq; ſuccus tragacanthæ ſolus ipſe ſub lingua loco dulcis radicis ſucci retētus. Eiuſdem decoctū ſpiſſitudinem habeat quadruplum inditur.

Arteriace ad abſciſſum uocis ſonum conuenit, & eos qui uocis exercitio utuntur.

POrra ſex coquito, uſq; ad tertias, atq; ipſa proijcito, iuri ipſorum ſuccū alicæ admiſceto, mel & ouorū prius decoctorū lutea tria ſimul incoquito, circumagitās anethi ramuſculo.

Compoſitio ad tuſſim, græce bechicon appellatur.

PVlegij ſextans, nucleorum pineorum, cnici ſeminis, lini ſeminis ſingulorum uncia, piperis cocti triens, melle cocto excipiuntur. ALIVD. Hyſſopi pulegij, piperis ſingulorum uncia, petroſelini ſemuncia.

Medicamentum tuſſim ueterem concoquens.

MEllis drachmę ſedecim, terebinthinæ drachmę duę, galbani drachmæ quatuordecim. Vbi ſimul fuerint incocta, orbiculi fingūtur, circa fabę magnitudinis, nucis ve auellanæ. atq; ex his delingitur. ALIVD. Aridam tuſſim curant tum arteriaca medicamenta, tum aquæ nonnunquam feruentis ſorbitio. nam dū propter pituitæ craſſitiem non excreant, reijciunt q́ue, humectantibus aliquantulum iuuantur, cæterum conuenit ipſis etiam hyſſopi, iridis, & pinei nuclei decoctum.

Paſtillus à fumo dictus capniſtos ad tuſſim continuam.

STyracis, piperis, maſtiches, petroſelini, ſingulorum unciam, ſandarachæ ſcrupulos ſex, baccas lauri duas. Melle excepta in carbones proijcito fumumq́ue excitato, ut tuſſiens hunc

per

per infundibilum aſpiret. conuenit & qualemcunque perfri-ctionem expertis.

De orthopnæa, & ſuſpirio, & ſpirandi difficultate. Cap. XXIX.

QVi febris expertes, crebro ueluti à citatiore curſu reſpirant, ab accidenti quod ſuperuenit noſtris ſuſpirioſi, Græcis ἀσθματικοὶ appellant, ijdemque hinc quod omnem figuram totius thoracis rectam ſeruent, ſtrãgulari me tuentes, orthopnœici dicuntur. creatur hoc mali cum fiſtuloſæ pulmonum cartilagines craſſis, glutinoſiſque humoribus fuerint infarctæ ſpirandi autem difficultas commune eſt ſymptoma, quod & his, & alijs compluribus affectibus ſuperuenit. In curandis ſuſpirioſis huc omnis cura dirigenda eſt, ut per extenuantia, abſtergentiaq; medicamina, glutinoſus humor, & craſſus abſumatur. Acetum igitur ipſis conueniet ſcillites & oxymelitis ex ipſo præparati potio, ipſaq; ſcilla toſta læuigataque cum melle. Ex antidotis hiera, & purgatio continua ex ualidiſſimis medicamentis petita, à radicula uomitus, ariſtolochia rotunda, pota, cẽtaurii magni radix, ſpondylii ſemẽ, radixq;, calaminthæ ſemẽ hyſſopus, iris, melanthiũ: aſellorũ qui ſub aquariis uaſis agũt ſextarius in uas fictile coniectus, carbonibus ſubditis frigitur. Vbi candorẽ acquiſierint, teruntur, & melle cocto excepta myſtri menſura ante cibũ ſecundumq; ipſum dantur. Quòd ſi neceſſitas urgeat, etiã uena ante hæc omnia incidetur, & quantum uires patiuntur ſanguinis detrahetur: aluus clyſteriis ſollicitatur, Thorax à foris, ſicubus & lolij farina obducẽdus eſt, cui adiecta ſit reſina, cera & mel. Inſpergatur autẽ ipſi iris & manna. Nõ inutilis eſt & farina ordei cruda, cum reſina, cera, iride, & manna, unguẽtis aũt utẽdũ calidioribus, irino, anethino, rutaceo. Sed quod ſubſcribitur medicamẽtũ, huic uitio proprie dicatum eſt, pumicis pars una, fæculæ, quæ eſt uini fæx, combuſta, partes quatuor, auripigmenti pars una, iunci rotundi floris partes duæ, alcyonii pars una, aphronitri partes duę. Contuſa incernuntur, unguentiſq; excepta, thoraci infricantur. Malagmatis utendũ eſt quæ ſeroſas ſuperfluaſq; ſanguinis humiditates, græci ἰχῶρας nominant, poſſunt extrahere.

Potio ſuſpirioſis apta.

POlii, abrotani, caſtorei, chamæpyteos, guttæ ammo-

niaci,ſingulorum par modus.Melle ſubacta exhibentur. ALITER. Nonnulli dederunt, aphronitri cochlearium cum tribus mulſæ cyathis. ALIVD. Aphronitri drachmę nouem, piperis drachma, ſilphij drachma ſemis.Cochleariũ ex aqua datur ALIVD. Caſtorei,ſuffiminis ammoniaci, ſingulorũ drachmæ ſex,piperis grana uiginti,paſſo excipiuntur. Inſtar fabæ cũ mulſa exhibetur. ALIVD Sinapi drachma,nitri ſpumæ tres oboli,elaterij ſemiobolus. Totum in paſtillos octo digeritur. Bini duobus diebus offeruntur, nam ſine moleſtia ſupra purgant. His qui præfocantur,aphronitri drachmæ tres, cum tribus hydromelitis cyathis aſſumẽtur,ac cum cardamomo nonnunquam,ſubito auxiliatur.benefacit etiam coxendicibus.

De peripneumonia. Cap. XXX.

PEripneumonia pulmonis eſt inflammatio, quæ plurimũ ex ualentibus in eam partẽ diſtillationis, aut angina,aut ſuſpirio, aut pleuritide alijś ve morbis contrahitur. Aliquando etiam ipſa inflammatio affectus origo eſt. Hæc ſubſequitur ſpiritus difficultas,febris acuta & ardens grauitas diſtenſioq́ue pectoris tumor & magna repletio faciem occupat,materia ſurſum ignis inſtar impetum faciente.Malæ itaque in his rubent,oculi intumeſcunt, ſupercilia deorſum nutant, tunica oculi ceratoides,ob cornus imaginem dicta, in pinguedinẽ languefcit. Cum uera ſigna ad æſtum flagrantiorem declinare uidentur,pulmonis inflammatio Eryſipelatis naturam reſipiens, ſubeſſe exiſtimabitur. In ijs igitur qui ex alijs morbis huc decidunt,ſanguinis detractio uitanda eſt,maxime ſi diu hoc in ſtatu fuerint,uel ſi per initia ſanguinem dimiſerint.Verum aluus in morbi remiſſione clyſtere ducenda eſt,ſi ægre reſpõdet, aut cucurbitulæ,ubi nihil obſtat,pectori, & lateribus admouendæ ſunt,eæq́ue pręgrãdes,& multæ,cute inciſa Sin autẽ peripneumoniæ affectus ſtatim ab initio inuaſerit, ſanguinem mittere, ſuffragrãtibus qui huc requiruntur, numeris,ex uſu eſt: ſin minus,cucurbitulus certè defigere: quibus tantũ elicietur ſanguinis,quantum uires patiuntur. Quod ad cibũ uero attinet,danda eſt ſorbitio ex ptiſanæ cremore & chondri cum melle, uel ex amaris amygdalis cum ſimilagine,aut chondro, dulci quadam potione admiſta,hydromalo,uel apomelite, uel hydroroſato, Rectè ſumitur & recens butyrum,cochlearibus circa tribus,

bus. Propinatur autem ipsis ficuum cũ hyssopo decoctum, uel iridis in mulsa coctæ, uel leuigatæ instar duũ cochleariũ mulsæ inspersorũ: Hoc itidẽ, ab inferioribus partibus expurgat. At uirtutis tuẽdæ gratia, crebrius potui assumetur, mulsa per se & cũ nucleis pineis, ac cucurbitulæ uniuerso thoraci laboribusq; agglutinabuntur. Ceratum uerò cyprinum quod contineat iridem inspersam, imponetur, uel ceratum ex rutaceo oleo, & iride sicca, uel epithema ex cera, resina medulla ceruina, butyro, œsypo medicamento, iride sicca, & nardina unguento.

De cruentis sputis. *Cap.* *XXXI.*

CRuentum sputum si disrupta uasorum commercia excitarint, multum sanguinis euacuabitur. Et quidẽ modo manifesta ex causa, ut alto delapsu, clamore, & cõsimilibus, modo ex occulta, ueluti plenitudine, aut frigore immodico, nam id uenis rumpendis esse habile scribit Hippocr.

Si uerò exesa parte aliqua sputũ cruentũ æditur, nõ confertim, sed paulatim sanguis reiicitur, sic ut acres quidam prauiq; cibi, uel inedia, uel acris ex capite destillatio præcesserit. At si ex adapertione, ἀναστόμωσιν appellant, nullũ quidẽ ex prædictis, præterquam plenitudo interdũ præcedit, sed uictus humidior, calidiorq;, balnei immoderati usus, calidi nimis loci inhabitatio morbũ facere uidebitur, & neq; inflammationes, neq; febres, neq; dolores experientur: sicut in iis euenit qui exeso uasorum corpore, διάβρωσιν appellãt, sanguinẽ reiiciunt: Imo contra leuius faciliusque agent (ut uerisimile est) euacuati. Quòd si hæmorrhoides, aut mulierum menstrua nõ respõderint, ẽt particulis, erũpens sanguis subtrahet. Idẽ uerò hic pariter iis qui ex uase plenitudinis causa rupto uacuãtur, satis ad ualetudinem proderit, nisi ex ulcere, aut immodica uacuatione noxam senserint. Quæ uerò exesis uasorũ tunicis sanguinis fit euacuatio: nunquam commodè cadit, facitq; ualetudini. Quòd si per uomitum excreetur, clarum est eũ ex stomachi, aut uentriculi regionibus procedere. In quibus & per annum infra descendens nonnunquam uacuatur. Si cũ tussi, ab instrumentis respirationi dicatis prodit. Iam uero spumans & subalbidus sit ex ĩteruallo q; reiicitur, ut dolor absit, & pressio, ex pulmone ferri notum est. In quibus temporis spatio, febris sequẽt cõtinẽs, pręsertim iis quibus ex erosione profluit,

& non nihil ex pulmonis substantia, aut arteriæ asperæ circulus qui βρόγχιον dicitur, aut uena egeratur. Notus certe quidam mihi est ex iis qui sanguinē è pulmone reiiciunt tēporis processu maxima cū tussi, & sanguinis copia, calculos quatuor, aut quinq; expuisse asperos tribulorum modo, ad magnitudinem siliquarum trium, aut quatuor, ac deinde dolore leuatus est. paulo post tabe cōsumptus interiit. Porrò si pituitosa cum tussi leuiore, uel screatu quoq; ædātur, eaq; spumosa leuiaque, ex aspera arteria prodire scito. Si uero ater sanguis & in grumū concretus fuerit doloremq; in loco testetur, ex thorace educi significat, per pulmonē arteriamúe translatus Qui uero screatu, ex faucibus per palatū educit. Cæterū si quādo à capite destillet, cū irritatione quadā, & tussi æditur, ut qui ad asperæ arteriæ caput defluat: iterumq; sursum feratur, hæc acris plurima ex parte distillatio, uel capitis dolor, uel grauitas præcedit. Accidit aūt nōnunquā per palatum sanguinem uacuari, & propter hirudinē deuoratam, & alicui indidem particulæ adhærescentem. Verum de hac in lib. de uenenis pertractabitur.

Curatio ob distillationes humoris acris.

QVibus destillatio cruentū sputū cōcitauit, uena protinus debet incidi, nisi uehementer acris humor destillauerit, ac pro uirium modo sanguis detrahi. Extrema deligari, oleoq; ueteri calido, uel sycionio præter caput perfricari. cibus adhiberi frumētaceus cui succus alicuius austeri adiectus sit, ut mali granati, pirorū, malorū, uel illa eadē simul incoquāt. dormituro ex pastillo diaelectru dat tertio die mellis cocti momētum delingitur. Quod si morbus longior hæc uicerit, capiti raso medicamentū, quod ex fimo syluestriū colūbarū cōstat, imponis, & post tres horas medicamēto deposito, balneo ægrum cōmittis, sic ut caput nequaquā inungat. Deinde ubi sorbitionibus alueris, somnū capturo, Theriace antidotū datur, iterūq; die insequēti, ubi dederis, similiter totum corpus, præter caput perfricato. huic aūt ceratū ex thapsia, aut aliud quoddā iniicietur. & rursus utendū sorbitionibus. Quod si malū in ætatē incidit. cucurbitula occipitio defigenda est. At si acris admodum fuerit distillatio, sanguinis detractio caueri debet: alimentis autem & præsidiis iis tū quæ supra, ubi de distillatione egimus cōprehensa sunt, tum quæ mox dicentur, utendū. Qui ob frigoris

goris iniurias ſanguinẽ expuũt,thorax illis fouẽdus eſt remediis,quæ calfaciũt ipſum ſimul & deſiccant, quod præſtat medicamentũ diadyopeperion,i.quod duplici pipere cõſtat, una cũ paſtillo diaelectru,hoc eſt ex ſuccino exhibitum. At qui ex reſpiratoriis ſanguinẽ reiiciũt diruptis ortis uenarũ,aũt patefactis,uenã iis ſecare cõuenit,niſi ſanguinis copia prorũpat. oẽs aũt quos hoc uitii premit locis aeri expoſitis decũbẽt,lecto immobili,figura ſublimi,cauẽtes ne uehemẽter reſpirẽt loquanturq́;,imponẽda aũt extrinſecus ſupra partes affectas, ſpongia ex tepente poſca. A ſeptimo die lana ſuccida cum roſaceo,uel myrteo,uel lentiſcino,cui interim acetũ interim uinũ auſterũ ſit additũ: ſi copioſè effert̃,farinæ pollinẽ, & mannã thuris cũ aceto ſuperaccõmodamus,uel alumen,uel acaciã, uel malicorium,uel gallã cũ aceto,uel palmulas cũ polẽtis, & malis cydoniis in uino auſtero decoctas. poſt hæc aũt & emplaſtrũ diaiteõ hoc eſt ex ſalicibus iniiciendũ,præſertim ubi moderatior ſanguis fertur. Per os autem hæc ſumpta proficiunt. portulaca cõmanducata benefacit efficacior autem ſuccus ipſius epotus, balauſtiũ,rubi fructus & flos, quercus mẽbrana cortici ſubiecta,& quæ glandis putamini ſubeſt tunica,maximè uero cocta ipſa utũtur: fagi aũt & ilicis mẽbranæ præſtãtiores ſunt, terra ſamia quæ aſter dicitur,ad oẽm ſanguinis reiectionẽ. Itẽ lemnia ſphragis,lapis hæmatites in tenuiſſimũ pollinẽ detritus cũ ſucco mali punici, uel polygonii,pondus aũt lapidis erit ſcrupulus unus. Cõpoſita medicamenta hæc proſunt,paſtillus diaelectru,diacoralliu,& qui ex ſpina ægyptia conficitur, itẽ puluis confectus ex terra ſamia quæ ἀστὴρ dicitur,lemnia ſphragide,corallio,ſimphyto,amylo,omnibus pari modo.

Cum ſignis exeſi uaſe reiſcitur.

IN his autem qui corroſis partibus expuunt ſanguinem, idque potiſſimum, ut deſtillatio præceſſerit & opii partẽ ſemiſſem adiicimus. Inſuper medicamentum his facit, quod ſamii aſteris, agerati lapidis, lemniæ ſphragidis, æquas portiones capit: duobus cochleariis potum ex duobus plantaginis ſucci cyathis. ALIVD. Lemniæ ſphragidis drachmas ſedecim, ſamiæ terræ, quæ aſter dicitur drachmas octodecim, amyli drachmas octo. ſarcocollæ drachmas quatuor gummi drachmas duas,puluẽris cochleare unum cum decocti palmularum

larum cyathis duobus. Superbibant autem etiam poſcam frigidam, uel palmularum, uel malorũ, uel pirorũ, uel pampinorum uitis, uel eiuſmodi cuiuſdã decoctũ. nutrientur uero, ſi uires quidẽ requirant, ad ſecundã tertiamúe horam, ſin minus circiter quartã. Panis ſit lotus ex aqua frigida, uel alica, uel chondrus † cũ quodã ſucco refrigerãte, puta mali granati, uel myrti, uel omphacomelitis, uel oua ſorbilia, uel aliquod ex lacte bellariũ, cũ quodã aſtringente. Inter olera, ſeris, cichorium, plãtago, cum oleo immaturo, acetoq; incocta. Ex fructibus mala, pira, meſpila, malum granatum, corni fructus potus erit ſi febri careãt, uinũ aquoſum, modicũ: ſi febris adeſt, ex prædictis quędam potio, uel hydromalum cibariticũ. Porrò qui uomunt ſanguinẽ, iiſdẽ ſuſtentandi ſunt, ſola hac cura adhibita, ne crebro cibũ ſumant: quippe ex facili curantur: quandoquidẽ auxilia etiã quæ bibuntur particulis ipſis ſanguinẽ fundentibus palã appropinquant. At ſanguine in uentriculo grumi inſtar cõcreto, coagulũ potandum eſt maximè leporinũ, aut lixiuium ex fici cinere, cũ aqua, uel thymũ, uel ſatureia cũ aceto, uel etiam ex lacte ſciſſili uacuari debent, aut ex aloe. Rurſus qui per palatum ſcreatu ſanguinẽ reiiciunt, gargarizabunt ex aſtringentibus, frontiq; & capiti admouẽda ſunt quæ ex naribus ſanguinem fundentibus accommodantur. Hæc eorum qui ſanguinem expuũt curatio eſt, quã ſumma obire cura conuenit propter imminens ex immodica uacuatione periculũ: ſi quidem copioſè uacuatus ſanguis quemadmodũ in his qui iugulantur, mortẽ infert præſentaneã, ſi affectus remanet, in tabẽ tranſire minatur. poſtquam igitur omnia, ut poſtulat ratio, peracta fuerint, & ſanguinis fluor ſubſtiterit, uires ipſis recolligendæ ſunt, roborq; adhibendum, ac recentium porculorum perunculi, ac cerebella huc faciunt: corpus perfricari debet. uitari autẽ, balnei frequens uſus, & uini potio, ira & uenus.

† Scriptura quæ eſt in ueteri codice eſt multo uerior, μετὰ τινος τῶν στυφόντων χυλῶν οἷον ῥοιᾶς ἢ μύρτων, &c. id eſt, cum aliquo ſucco adſtringente.

De purulentis & tabe quæ phthiſis dicitur. Cap. XXXII.

PVris illuuies quod ἔμπυημα græcis dicitur, in uacuis thoracis regionibus, uel membrana quæ coſtas ſuccingit, colligitur.

colligitur: interim propter ſanguinis eductionem, ulcere ad cicatricem non perducto, quod etiã tabes ſtatim comitatur ſi ex pulmone fiat reiectio: Interim ex inflammatione ſuborta: quę deinde in abſceſſum conuerſa, ruptaq; fuerit, quemadmodũ & in laterũ doloribus, quam pleuritidẽ uocant, nonnunquã accidit: uel propter confluxum ex capite manantem. notæ igitur empyematis adhuc cõſiſtentis erunt, grauitas thoracis, tuſſis ualida, ſiccaq; cum dolore, aliquando etiam cũ humiditate, ob quã releuari quoq; uidentur, febriculæ per initia affligunt, languidæ, inordinatæ, & ad iudicandum difficiles. poſtquam uero abſceſſus ad uomicam inclinauerit, uehemẽtius cum quodam horrore febricitant, ac in ſermonis proprietate conturbãtur, ſpiritu moleſtati. Rupto abſceſſu, pus educitur, nunc purum, nunc fæculentum, & nonnunquam ſurſum abſceſſus erumpit: quando etiam periculoſior eſt: nonnunquam infra. Ac ea quę inferius tendunt, partim in uentrem & inteſtinum tranſſumũtur, partim in ueſicam traductione per uaſa quædam adminiſtrata. ſemper autem febri hectica laborant, quoad ſurſum omnia fuerint educta. In quibus, niſi ſumma adhibeatur diligẽtia, protinus purulẽta illa collectio in tabem quam phthiſin græci uocant tranſit, pulmone exulcerationem ſuſtinente. In qua iam phthiſi confirmata, genæ liueſcunt, deſudationes in frõte, ac ceruice fiunt, carnes colliquantur, ungues curuantur, pingueſq; & exalbidi uel pallidi apparent. Malo iam uincente, uenter turbatur, præcordia ſurſum conuelluntur, ſitis ipſos magis conficit, cibiq́ue faſtidium urget, & id quod ſurſum uergit, uehementer fœdi odoris eſt.

Curatio.

PRimum igitur puris collecti concoctio adiuuanda eſt fomentis per ſpongias, & cataplaſmatis, ex hordei farinis cũ ficis pinguibus incoctis, reſina modica, columbarũ fimo, nitro, & hibiſco. Rupturam uomicæ promouet etiam ſani lateris incubitus. mulſæ autem ſorbitio interpoſito tempore, & ptiſanæ cremoris cum melle. Valentiores, bibant decoctum quoque hyſſopi, & thimi cum melle. opitulatur etiam rupturæ, & ſalſamentorum eſus, & catapotia hieræ diacolotynthidos dormituro data. At ubi pus excerni cœperit, iterum dabitur hyſſopi, iridis, & dulcis radicis decoctorũ in mulſa potio, uel dulcis radi-

cis radiculà cum ſiſamo detrita. Item pollen,mulſa & oleo incoctus ſuperaccõmodatur. Quod ſi ulcus ægrè poſſit ſurſum repugnari,cõpoſitis utendũ eſt,puta medicamento dia praſſiu, hoc eſt ex marrubio,ſimplici & cõpoſito. item,dia orobon, id eſt,eo quod eruis cõſtat, necnon dodecatheo & phyloxeno appellatis. Verũ in tabem quæ phthiſis dicitur prolapſis,porra capitata,quæ in chondri & ptiſanæ ſorbitionibus contabuerint, exhibentur: quæ ſimul per ſe bis cocta offeruntur. Potus autẽ aqua cœleſtis erit,atq; mulſa inde confecta Extrinſecus applicantur per initia quidem remiſſionũ, cataplaſma ex ſemine lini & polline ex decocto fœnugræci, uel maluæ,olei mellis & foliorũ altheæ. temporis aũt proceſſu,ad cerata ex butyro, cyprino,laurino, & iride tranſitus eſt. quin & emplaſtri Mnaſei uſus conducit. Verum ſi thorax fluxione infeſtetur,medicamẽtum diaiteon,hoc eſt,ex ſalicibus confectum rectè imponitur. atq; ſuperius in purulentis ſimplicia dicta, nonnullaq; compoſita ipſis propinantur. Tuſſi uero grauiter affligente,thymum, hyſſopum cũ ſucco radiculæ dulcis melle decocto excepta, formataq;,ſub lingua tenenda dantur. Cæterum cõueniet ipſis & antidotum Mythridatis,diebus intercedentibus: ſic quod uiperis conſtat. Optimum uero auxilium eſt,& boli armeni potio. item Eſdræ Antidotum,nihilo prædictis minus proficit.

De laterali dolore,quæ pleuritis dicitur. *Cap.* XXXIII.

PLeuritis,qui nobis lateralis dolor appellatur,propriè inflammatio eſt mẽbranæ,quæ coſtas ſuccingit: Huic ſimul accedit ſpirandi difficultas,tuſſis, febris continua, dolor uſq; ad iugulum & præcordia pertinens. Sed pleuriticus morbus à iocinoris inflãmatione,in qua ẽt omnia modo cõprehenſa apparent,his notis diſcernetur,quod pleuriticis dolor punctorius adſit,tuſſis aliàs ſicca,cum & crudus morbus ſignificatur,aliàs cũ ſputo,quod humoris qui morbum facit index eſt. Rubrũ ſiquidẽ & ſubcruentũ æditur,cum ſanguis ſuperat. Flauum uero & ſubpallidũ,cũ flaua bilis: quemadmodũ rurſus album,& leuiter ſpumoſum,cum pituita. Ob melancholicũ uero ſuccum: nigrius pulſumq; durum & ſerræ modo inæqualẽ obtinent. Iocinoris autem inflammationi,neq; punctorius dolor,neq; pulſus adeo durus ſuperuenit, uerum tuſſis perpetuo

ſicca

ſicca & quæ nihil emolitur,male habet: facies pallidior appa-tet. At quibus pleuritides ex muſculorum exteriorum inflammatione creantur,quę propriè pleuritides non ſunt,iis cum eò ꝙ ſint ſine tuſſi,ſine ſputo,ac ſine pulſus duritie, ad manus tactum locus affectus indoleſcit: atq; ſi tumor purulentus non fuerit diſcuſſus,extrinſecus incidi poſtulat, cum pleuritis quæ inflammationi membranæ coſtas integentis fertur accepta,eo non feratur. Illa nanq;,niſi uel extra,uel intus,expurgetur,purulenta colluuies empyema Græci uocant,multo citius in peripneumoniam degenerat.

Curatio.

ITaq; ſi dolor ad iugulum uſq; peruenit, remedium eſt ſanguis dimiſſus. ſin autem ad præcordia deſcendat,purgatio. Recentiores autem omnibus uenam incidunt, ueriti,ut opinor,turbationem,quā purgatio ſolet accerſire. Quod ſi uires nō patiantur,neutrū facere oportet: clyſteribus acribus utendum: & ſi quidem dolor fuerit mediocris, aqua mulſa, & ptiſanæ,uel chondri cremor propinari poſt illos debet. Vbi morbus inclinauerit,porrum cremoribus rectè inijcitur, uel calamintha,uel pulegium,& urticæ ſemen,cum melle delingitur. Porrò uehementes dolores à corporis uacuatione leniēdi ſunt lana calente,aut ſulfurata impoſita,aut etiam fomentis ex milio,aut furfure per ſacculos adhibitis, aut ex aqua calida, aut oleo in ueſicula. Lanaſq; ſuccidas imponere utile eſt cū oleo & uino ex marina præparato. Vel ſal iniicere, uel cataplaſma diaſpermon,id eſt,quod ſeminibus conſtat ex decocto chamæmeli,altheæ,uel ficorum pinguium,iridis,abſynthii,mellis modico cū oleo nardino. Quarto die cibi erunt ſorbitiones cum mellis momēto à ſeptimo autem linctus ex amygdalis. & urticæ ſemine, ex melle ſimul contritis dabitur, uel eclegma quod ex butyro,& melle coctum eſt, utendumq; medicamento ex melle cocto,quod quia ſub lingua tenetur,Græci uocāt hypoglottida. Epithemata conuenient cum quod à graui odore dyſodes nuncupant, tum diaſampſuchu, id eſt quod conſtat amaraco. Itē emplaſtrū peganera dictum,locis dolētibus utiliter accōmodatur. Præterea ad curationē bulbi cū axūgia cocti frequēter fuerūt abunde. Aluo iniici debet ab inferioribus partibus butyrū & terebīthina. At efficacius eclegma eſt ex fructu

piceæ,

piceæ, amygdalis amaris, lini ſemine, nucleo pineo, & amylo æquali portione cum melle. Quos torquent uigiliæ medicamen diacodyon delingere conueniet. Ex antidotis, & Athanaſia, & alijs ad hoc compoſitis utemur. Poſt quartumdecimum diem, ſi malum remanet, cucurbitulæ ipſis admoueri, tenuiorq; ſeruari uictus debet. Deinde morbo inclinãte balneo æger cre detur, frigus uitabit, ſolidiore utetur cibo. At ſi inflammatio membranæ coſtas integentis non diſcuſſa, in pus tranſire uidea tur, ſupra commemoratis utendum.

Ad laterum dolores ſine febri.

LAterum doloribus ſine febri, bdellium medetur, & coſtus, braſſicæ caulium combuſtarum cineri adipiq; mixta. Nam id medicamenti affatim diſcutit.

De cordis affectibus. *Cap.* *XXXIIII.*

COrdis affectus ſi quidem primario accidit, omni deſtitu tus medicorum auxilio, in præſentaneam mortem præ cipitat: nempe cũ inflammationem, eryſipelata, & intẽ peries ualidas in acutiſſimis febribus ipſum experitur, uel ſan guinis profluuiũ ex ſiniſtri potiſſimum uentriculi uulnere. At ſi conſortii lege afficiatur, cerebro, iocinore, ore uentriculi laborante, tum ſi ob triſtitiam, metumq;, & alias pleraſq; cauſas, ſyncopen appellatam, quæ ſubitus eſt uiriũ collapſus ſuſtinebit, quæq; indicatur, animæ defectu, pulſuum paruitate, extremorum perfrictionibus, & ſudore circunfluo. Quæ inquam ſin cope, ſi ualida eſt, medicinæ locus non eſt. Si uires adhuc tantillum conſtant, aliquando ad ſanitatem recurſus eſt. Itidẽ ualentes cordis palpitationes ſæpe ex ſanguinis in eo concepti copia, aut feruore contrahuntur. Idem uero cor ſi incaluerit, magnam crebramq; ædit reſpirationem. ſi perfrixerit, paruam & raram, quomodo autem cardiacæ ſyncopæ poſſint emẽdari, ſecundo uolumine, inter ea quæ febribus ſuperueniunt, ſumus executi. Tantum uero hic adijciendum eſt, ſi ſymptoma euincit, poſtquàm extrema perfricata fuerint, inunctaq; & poſt pul uerem ex pauimento iniectum aliaq; uirium recreationi apta, particulis ſudore difflatis iniicere emplaſtri modo conuenit myrtum detritam, uel cimoliam cretam, uel ſuccinum, uel malicorium cum manna, uel terram ſamiam cum gummi. Extremis autem frigentibus aduſque inguina & alas ſinapi uel

uel pyrethrum, uel adarce imponitur. Cibus erit panis ex aqua aut uino frigido temperato, suum petūculi, articuli, rostra, alæ, omniaq; frigida. Capiti frontiq; omphacinum, aut astringens aliquod cum gummi, uel rosarum decocto imponetur. Præcordijs & stomacho cataplasma admouebitur ex palmulis, rosis, œnanthe, acacia, hypocystide & alumine.

De palpitatione cordis.

NOui (Galenus inquit) qui annis singulis uerno tempore, cordis palpitatione affligeretur. Aduersus quam uenæ sectionem trienniū expertus commodā, quarto anno sanguinē prius misit quàm symptomate corriperetur, atque ita securus fuit, eóq; modo multis subsequentibus annis factitauit, & conuenienti uictus ratione usus est. attamen & hic ante senectutē, fato functus est, quemadmodum alii quoque omnes, nonnulli in febribus acutis subita syncope oppressi similiter interierūt alii ipsorum etiam citra syncopen, ueluti apoplexia tentati repente diem obierunt. Complures ita affectorum ætatem egerunt, minorē annis quinquaginta, maiorem uerò quadraginta.

De mammillarum affectibus. Cap. XXXV.

LAc à partu sæpe casei modo coactum mām̄illis inflammationes parit. Vtendum igitur per initia est hisce rebus. spongia mollis posca tepente imbuta, expressaq; loco apposite superaccommodatur illigaturq;: uel palmulæ cū pane ex posca in leuorē contritæ, uel ouo toto utendū est cum rosaceo, & cerati momēto, uel alumen, psylllumq; cum coriandro, uel portulaca applicato Vel lapis pyrites tritus cū cerato impositus illigetur. At distentione oborta, uel lacte in grumos concreto, panis ex hydrelæo, aut mulso instar cataplasmatis iniicitur. Aut panis cum perdicii herba uiridi simul cū cerato, bis quotidie, aut lomentū cum hydromelite, uel sapa applicatur. Quòd si vero pondus ferre nō poterint, superfusione utendum est ex dulci oleo calēte, per lanas delicatiores Fotus autē adhibendi ex uapore calidæ aquæ, uel decocto fœnugræci, uel altheæ, uel apii seminis. Delinere uero mām̄illas conuenit polline farinaceo cum seminis lini, aut fœnugræco cum hydromelite, aut sesamo quod cum melle aut butyro sit leuigatum. Cæterum ne lac exugatur cauendum est, nam maior per lactationem materies illuc citabitur. Inclinante autem inflām̄atione,

cerata hæc recte induces, betam oleo incocté quo ad intabuerit, ipsam quidé proiicito, oleo autem ceræ modicum iungito, ac utitor. ALIVD. Ouorum crudorum lutea decé, cerato misceétur, qui unciæ duæ & semis ceræ, rosacei unciæ quatuor sint adiectæ. Postquam radicula agitaueris, muriæ quantum recipere potest indito, & rursus ubi permoueris, utitor. Porrò ad mãmillarũ durities, facit & medicamentũ ex melle: tũ omnia medicaméta molliendi facultãte donata. Cũ uero in abscessũ uertitur, iis utendũ est, quæ in parotidibus cõprehensa, sunt item illis, quæ, ubi de ascessibus tractandum eris, enumerabimus.

Archigenis de erosione mãmillarum cum malignitate.

VInti Adriani boni sextarii uiginti, rhus quo coriarii, utuntur libra, cupressi pilularum tantundem, gallæ omphacinæ nigræ selibra, casiæ tantundem. Contusa uino diebus decem commadescant, deinde coquuntur agitata cupressi rudicula, donec dimidia ferè pars fuerit absumpta. atq; tunc herbæ proiiciuntur, succus coquitur dum mellis spissitudo fiat, deinde uitreo uase reconditur. In ulceribus depascentibus mero utitor. Sin autem crassius fuerit medicamen, uino liquari debet: ut applicetur mãmillis depastis, auribus suppuratis, gingiuis ex humiditate putridis, intestinorum torminibus. Idem uero dolores etiam lenit, lacte dilutum. Aliæ mammarum exulcerationes communem reliquis ulceribus curationem recipient.

Quomodo mãmillæ conseruentur.

CVminum cum aqua tritum mãmillis obduducitur, deinde spõgia extrinsecus imposita, ex posca pectus cinctura stringito, à tribus diebus cumino deposito, mãmillis florem bulborum cum melle superaccommodato. Et deligatum rursus triduum finito, idque ter mense facito. ALLVD. Cicuta in pollinem detrita, ad nouem dies imponitur: spongiaque extrinsecus, sicut comprehensum est: pauculis diebus interpositis idem facito: Quin & Naxiæ cotis detrimentum, uirginum mammillas conseruat tueturque.

Ad fœdum axillarum odorem, sudationesque.

ALuminis liquidi partes duæ, myrrhæ pars una. Vino dissolutis utitor. ALIVD Plumbaginem combustam, uinoque odorato extinctam, ex uino terito, myrrhæ momentum iniiciens quoad sordium fiat spissitudo, ac utitor. ALIVD.

Argenti

Argenti ſpumæ drachmæ ſedecim, myrrhæ drachmæ duę, amomi drachma. uino excipiantur. ALIVD. Aluminis liquidi drachmæ octo, amomi, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſingulorum drachmæ quatuor. uino leuigatis utitor.

De ſtomachi, præcordiorum & uentriculi affectibus. Cap. XXXVII.

DE cibi faſtidio quod febribus ſuperuenit, grandi fame, quam Græci bulimon uocant, canino appetitu, ſtomachi imbecillitate, animi defectu, inſuper ſiti, ſingultu, nauſea, & ſyncope, libro ſuperiore, ubi de febribus tractatũ eſt, abunde diſſeruimus. quare de eiſdẽ rurſum dicere opportunum non eſt. At inflammationes oris uentriculi & iocinoris, aſtringentia miſceri deſiderant. Nã ſi ſola relaxatoria medendi ratione curationem tentes, uitæ periculum intuleris. Ob quam cauſam, ſiue oleũ fuerit quod ſuperfunditur, ſiue cataplaſma, recte adiicitur aſtringẽs aliquod, uerbi cauſa, abſynthiũ, uel nardinũ unguentum, uel melinum, uel & malũ cotoneũ incoctum. Ceratum uero eius notæ eſt quo ſubinde utimur, ceræ cãdidæ uncia, per æſtatem drachmis ſeptẽ, aloes, maſtichæ, ſingulis drachmis, olei omphacini, uel melini, & nardini quantum ad ſpiſſitudinem in uſu ſatis eſt. Sin maiorem requirat aſtrictionem, ubi tam fuerit imbecillis, ut ne cibis quidem ſit retinendis, admiſceatur etiam omphacii drachma, aut abſynthii ſucci æqualis menſura, & tertio ad hæc hypociſtidis, œnanthæ, & rhus ſucci. Augendus autem cerati modus, qui aliorum medicaminum numero proportione reſpondeat. Quòd ſi inueteraſcit inflammatio, indureſcitque, uaria iam magis applicare oportet. tum ea quæ ex aromatis nonnihil, & emollientibus, diſcutientibuſque continent, cuiuſmodi eſt quod ex meliloto præparatur. philagrianum, & quod ab odore grato εὐώδες dicitur, & uiridis iaſpidis torques à collo ſuſpenſus, ut ſtomachum contingat magno eſt præſidio. In calida autem ſtomachi intemperie & ardore cum eius reſolutione, uel animæ defectu, uel quodam cibi faſtidio, ex quacunque tandem occaſione, pręterquam febri, aqua frigida cũ uuę acerbę ſucco propinatur, uel malorũ cotoniorũ decoctũ, uel pampini uitis, uel ſemen cucumis leuigatũ cum frigida. Verũ ſtomacho ueſicam aqua frigida repletã, uel

cucumeris ramenta imponito. Catapotia quę siti restinguẽdæ sunt, danda, ut supra de siti à nobis dictũ est. Porrò medicamen quod stomachum ex humiditate superflua imbecillem, refrigeret confirmetq;, istud est. Rosarum uiridiũ foliorum drachmæ sex, dulcis radiculæ succi drachmæ quinq;. uino dulci excipiuntur, & ut sub lingua teneri possint, formantur. Cæterum in quibus crassior pituita calefieri incidiq; desiderat, hoc medicamẽtum proficit, & fœniculi radicis cortis unciæ duæ, aceti sextarius unus & dimidius, aloes quadrans, mellis libræ quatuor. Radices cum aceto coctæ exprimuntur, abiiciunturq; Mel autem inditum ad spissitudinem usq; coquitur, & tunc aloe trita inspergitur. Tria huius cochlearia cum aqua sumuntur. quidam uero sine aloe ipsum pręparant. iam uero medicamentũ diacalaminthes his idoneum est. Quibus autẽ cibus acescit, coriandri seminis drachma, polentæ modo inspersa cõmode bibitur, uel mastichæ cochlear, uel lactucæ albæ seminis cochlearia duo. Compositum autẽ hoc est, piperis drachma, anethi drachmæ tres, cumini drachmæ quatuor. trita cochleari uno noctu sub somnum ex uino temperato præbentur. Porrò in quibus atra bile uitiosus est stomachus & inflatione laborat spongiæ in accessionibus oleo acerrimo imbutæ applicentur. Deinde si malum remanserit, alumen cum ære læui, melle exceptum admouetur, sereos succus bibitur, uel menta potui inspergitur. Si flatibus turget stomachus, & distenditur, calaminthes decocto mediocris mellis piperisq;, mensura mixta exhibetur. Ad stomachi peruersiones conueniunt mali granati acidi nucleorum succi partes tres, mentæ succi pars una. Vbi coxeris quoad in unitatem coierint, ante cibum, mystrum unum dato.

Ad stomachi saliuam.

ACeto scillite, aut sale conditarum oliuarum iure, aut summitatis oleæ decocto os colluatur, aut etiam minimum ex ipso deuoratur. Inter omnia præsentissimum est, aloe aqua diluta Ad eos autem qui cibum non continent, quos ueteres proprie stomachicos nominant, fœnugræci farina melli mixta, & maluæ semen tritum aridum applicatur. certum uero ex cera, irini olei fæce & castoreo,

De cibi fastidio quod Græci ἀνορεξίαν uocant.

FASTIDIVM, quod anorexia dicitur est, cum stomachus

thus aut intemperie uiciosus, aut humorum redundantia pressus cibos auersatur. Calidam intemperiem testantur, sitis, nidorosi, oletosique ructus, si cibus quodammodo præter uoluntatem sit assumptus. item si frigidiora potius & elaboratu per uicacia, hac tetenti queant concoquere. Frigidam contraria indicant. neque enim in hac ægri sitiunt, neq; frigida sustinent, & acida nonnunquam eructant. Qui humorum uitio cibum respuunt, partim ob tenuitatem, ac rosionem illorum ita laborantes, uentriculi demorsu torquentur, nauseaque magis & siti conficiuntur. Quibus autem humores computruerint, interdum ij etiam febricitant. At quos crassi uiscosique succi male habent, ij plane nec rosionem uentriculi, nec sitim experiuntur. communiter autem omnibus superuenit nausea. porrò si in uentriculi sinum humores se receperint, etiam hos ipsos euomunt. si uero, infarcti uel etiam imbibiti tunicis adhærescunt, nausea solum, non uomitu præmuntur, præterquam cũ cibos assumpserit. Qui igitur ex calida intemperie fastidio laborant, refrigerante uictu curantur, præcipue qui ex aceto assumitur. Panis ergo posca imbutus esui, ipsaque posca potui datur. Item ozigala, & quam Romani melcam appellant, quod ex lacte quoddam est opsonium, intybi & portulaca, interim etiam aqua frigida, omniaq; mediocriter secundum eius quæ subest intemperiei contrarietatem. Nam immoderatus horũ usus, non modo non iuuat, sed etiam sæpe insanabilem morbum efficit. Frigida intemperie laborantes, contrarijs medicari conuenit, uino ueteri & condito, hydrogaro, item anisi, rutæ & petroselini decocto: iam pipere ex aqua calida communi, uel etiã ipso medicamine, quod inscribitur diatrion pipereon, uel cui nomen est diacalaminthes. Dabis etiam nonnihil theriacæ ex uiperis confectæ, quæ nec ipsa, fastidio ob humorum copiam laborantibus inidonea est. insuper allia his & alimenti & medicaminis nomine conueniunt. Sin autem humorum abundantia fastidium excitarit, tenues, mordacesq;, aut uomitu, aut per aluum euacuabis. facilem itaque uomitum reddit aqua temperata, uel mulsa dilutissima præbibita. Satius fuerit, si ante hæc humectantia exhibeas alimenta, ueluti ptisanæ cremorem, uel ouorum lutea. Cæterum quomodo ex facili uomas, priori libro est expositum. At si difficilius æger uomat, præstat materiam ad aluum elicere copiosiore temperatoque

alimento his prius humectatis. Purgans uero medicamẽtum esto, uel picra ex aloe, uel ex malis cotonijs præparatum, cui adiectum sit aliquid scammoniæ, uel quod constat rhodomelite. Si uero citra scammoniam aloes potius copia ipsos euacuare liceat, melius feceris, eò quòd illa stomachum offendat. Quibus crassi humores uiscosiq; fastidij authores sunt medeberis extenuando ipsos incidendoque tum oxymelite, tum iis quæ ex hoc & muria componuntur, ut cappari, oliuis, sinapi & similibus. Non inepta sunt his, & quæ ex frigida intemperie fastidientibus consuluimus, maximè post uacuationem, quæ nimirum fiet oxymelite Iuliano. Extrinsecus utendum quæ calfacere stomachum & corroborare queant, inunctionibus & malagmatis, qualia sunt potissimum quod dicitur diaomphacos, & Marciatum aliaque consueta unguina: insuper epithemata, Baiium & Euodes huiusq; notæ reliqua: his addentur exercitia & frictiones potissimum. Ad eos qui frigidi humidiq; humoris, uel talis intemperiei uitio difficulter concoquunt, cibumque respuunt, ea quæ ex malis cotonijs consiunt, pertinent. Dico autem quod uocant meloplacuntion, item quod ex malorum cotoneorum succo præparatur, tum quod ex carne eorum constat. præterea dia citriu, idest ex cytrio confectum. Malagmata uero, Marciatum & quod ex acerbæ uuæ succo componitur. item Baion, Polyarchion, atque his finitima. Sin ulcus fuerit in stomacho, aut uentre, omnibus acribus & cibis & potionibus abstinere oportet, uti uero medicamentis quæ leniunt, puta sorbitionibus ex oleo, tũ ijs quæ ex amylo, terra samia, lemnia spargide & lacte, uel melle paucissimo conficiuntur, ut etiam purgent citra rosionem. Epithema facies ex palmulis cotoneis, & polenta. Ceratum ex melino, uel rosaceo cum ammoniaco & thure. Ad hæc Nelei epithema conducit, & emplastra ex salici bus, & Icesion. Notæ ulceris sunt uomitus sanguinis, uel puris, uel etiam ramentorum.

AD solutum imbecillemq; stomachum, & ob hoc cibum non concoquentem, ualet hoc, Aloes, masuche, mastyches, styracis singuli sextantes, absynthij triens, œnanthe quadrans, gleucini selibra, melini quadrans uini quod satis est. Nonnulli etiã cypheos & rosarũ singulos sextãtes miscent. Hæc in leuorẽ redacta, purpura, uel lana, excipiũtur, ac stomacho imponuntur. Quidã ceræ selibrã adiungentes, epithema ipsum faciunt.

Ad ileosas stomachi affectiones, hoc est uehementes & conuulsorios dolores.

OPtime facit pastillus Amazonum: inuenies autem huius scripturam, tum aliorum ad stomachũ compositorũ materiam ad calcem libri de medicaméntis compositis explicatam.

De flatu uentriculi. *Cap. XXXVIII.*

FLatu in uentriculo generantur, humoribus, uel cibis, exigua caliditate in uapores dissolutis. nam frigiditas hoc nomine quòd extenuare ac dissoluere nõ sit idonea, nullos flatus procreat. Vehemens caliditas cum non tantum extenuet, sed etiam discutiat, flatus generationem impedit. minor uero caliditas diffundit quidẽ & transmutat alimentũ, uerũ minus quàm opus sit: unde flatus excitantur: quare calidis eos medicamentis extenuare conuenit, cumini semine, & apij, & spondylij, & dauci, in oleo decocto. Vbi uerò adfectioni adest frigiditas, ruta, bacca lauri, nigella, & feniculum oleo incoquuntur, misceturq; bitumen & oleum laurinum: At si inflãmatio dolores comitetur, in uicem calefacientium laxantibus uteris, acetũ decoquens, cui gallinæ anserisq; adipem adijcias. iam uero polij fasciculus, uel calaminthæ decoctũ cui mellis pauxillum cum piperis drachma sit iunctum, flatibus infestatis auxiliatur. Hæc itaq;, dum uehemens dolor inciderit, adhibenda consulo, dum mediocris, etiam fomenta ex milio sufficiunt. Cæterum cucurbita bonæ magnitudinis umbilicum undique comprehendens toto symptomate frequenter subito liberat, castoreumq; ipsis prodest, tum ex posca potum, tum extrinsecus cum oleo sicyonio appositum, uel si cum tormine intestinorũ flatus incidant, medetur. Itẽ talus suis cõbustus, potusq; tormina & flatus tollit. Idẽ facit aristolochia rotunda. Iam uerò aduersus dolores flatuosos ex uẽtris obstructione, uel crassitie, uel perfrictione obortos, uinum meracius, à cibo sumptum proficit. Vbi somnus accesserit, etiam ex toto leuat affectos,

De cholera. *Cap. XXXIX.*

CHolera est immodica uentris perturbatio suprà infraq; ex continua ciborũ cruditate proueniens quæ inquam cruditas nonnunquam ex magna alimentorum prauitate, interim ex uitiosorum humorum superfluo contrahitur. Si igitur nauseabundus æger est, & turbatur, cibis etiamnum

crudis in uentriculo manentibus, aqua tepida propinari debet, deinde uomere oportet, digito, uel pinna ori indita: item alui ductione adiuuandus est. Vbi uerò hęc exinanita est, conquiescere, & præcordia oleo dulci cum uini modico, uel mastichino, uel etiã nardino si hyems fuerit souere conueniet, somnumque permittere. Vbi iã exacta apparuerit concoctio, balneis & probi succi cibo utendum est. At si inanitio fiat immodica, sufficient quidem initio uel ea quæ secundo libro de uentris perturbatione comprehensa sunt. Sin autem perseueret euacuationis impetus, uenter concidat, pulsus minor creberque euadat, cataplasma adhibendum ex palmulis cum œnanthe & acacia, item hypocistidis & malicorij succo. Adhæc offerendus est ad sorbendum aquæ mediocriter frigidæ cyathus. Præstiterit rosarum, uel œnanthe, uel rhus, uel uitis capreolorum decoctum, uel mali granati acido dulcis succus, cui mentæ pauxillum sit inspersum. Porrò si excrementa fuerint acriora, uexetque ardor, & sitis, cucurbitæ semen cum aquæ cyathis tribus, tum intybi, & portulacæ in posca coctæ alimenti nomine exhibeantur. Verum si fluxio sisti nequeat, uinum quoddã austerum, potui dandum est, si febris absit, palmatianum, uel aminæum, uel spathites, uel omphacomelites. Sin absit, rhoetes, uel myrtinum, uel cibyriticum hydromalum & potui, & cum mica, uel halica, uel chondro. At si respuant cibum frumentaceum horarios seu fugaces fructus mandent, mespila scilicet, uel pira, uel mala cydonia, uel punica: quod carnosum est & durum expuant. Si ne his quidem auxiliis cibum retinent, extrinsecus contra uentriculum ipsum, cucurbita leuis quam maxima admouenda est. Dum autem ipsa adhæret cibo aliquo ex prædictis ali debent. Ad conuulsorias autem contractiones calida linimenta, oleo, imbuta, musculis circumponere oportet, tum cerata liquida, quibus adiectum sit aliquid castorei & sicyonij. Ante hæc artus aqua calida superfundendi. At si uigiliæ torquent, somnus, iis quæ aduersus illas prodidimus, conciliabitur. Si uires autem non prohibent, etiam medicamentum diacodion ipsis propinabitur: ubi morbus inclinauerit, ad balneum deducuntur, cibus ad refectionẽ, pulli gallinacei erũt, colũbæ, uel suũ petunculi, similiáve. Alui profluuiũ διάῤῥοια græcis uocatur: quod ciborũ corruptela est, plerunq; sua sponte cessat, ægris non citius alimentum sentientibus q̃

absoluta

absoluta facta fuerit concoctio, & corruptorum euacuatio: sin autem remaneat, iis quæ in cholera dicta sunt, utendum.

De leuitate intestinorum quæ lienteria dicitur & cœliaco affectu. *Cap. XL.*

CVm lienteriæ duplex sit species, una sanè ex superficiaria intestinorũ exulceratione: secundũ quosdam uerò etiam ex cicatrice, quam dysenteria magna ex parte, uel aliæ fluxiones excitant: altera ex facultatis cibum in uentre continentis imbecillitate, secundam opinor differentiam cum cœliaca dicta affectione cõmisceri confundiq; Etenim in hac cũ uenter præ imbecillitate nequeat cibos & concoquere & distribuere, læuia, cruda & per liquida redduntur, † aluo in omnibus fluida. Verum in lientericis celeriter, quæ assumpta sunt, egeruntur, tamq; intensa est cruditas, ut alimenti assumpti genus apertè cognoscatur, atq; hac nota potissimum à cœliacis discernuntur. Itaq; semen lini cũ palmulis ipsis obducit. Summè autẽ facit lentiscus, rubus oxymelite incoctus: cũ adest inflatio cuminũ miscebitur, anethumq;, & tura: augescente uerò profluuio adiungemus mala cotonea, alumen liquidum, acaciam, hypocistidem, gallam, uel quædã, uel omnia. Cerata ex oleo myrteo cum uino quodã astringẽte. Epithemata calidiora quidẽ ex baccis lauri, & quod ex seminibus cõstat. Astringunt aũt magis diaœnanthes, & diagigarton, i. ex acinis malorum punicorũ: Itẽ quod ad Antyllũ authorẽ refertur, & Erythrij mirificũ: si uerò morbus in uetustatẽ incidat, etiã uentri rectè applicatur & ceratũ ex sinapi, ipsumq; sinapi. Potiones cõueniunt, simplices quidẽ, plantaginis, uel rumicis, uel mali granati cortices, uel sorba arida, uel immatura, uel omphaciũ siccum, ex uua aminæa, tribus obolis potum. Qui febricarent cũ uini austeri cyathis sex: febricitantes autẽ cũ aqua pluuiali sumunt. Porrò aluus arida gallinarũ potui inspersa, stomachũ minus attingit, tũ ea quæ urinã citant, exempli gratia, apium, adianthum, similiaq; epota deriuationẽ moliuntur. Cõposita uerò sunt polyide sphragis, pastillus ex succino, item ex spina ægyptia cõfectus, insuper clidiũ appellatus, & diaspermaton. Item hoc est præstantissimũ quod sequitur, rumicis syluestris seminis sescuncia, plãtaginis seminis uncia, ⊥ hypocistidis succi drachmæ sex, gummi uel acaciæ drachmæ tres. Excipiuntur

cotoneorum ad tertias decoctorum liquore. ALIVD. Cumini, piperis, thus syriaci, balaustij singulorum sescuncia, malicorii uncia, laseris sescuncia: aut eius pulueris drachma potui inspergitur, aut oxymelite macerata dantur mane & uesperi. ALIVD Myrti nigræ cochleate, eiusq; dimidium, anisi, rosatum siccarum, œnanthes singulorum cochlearis dimidium, palmulas uiginti, in pastillos cogito, & drachmam unam cum aqua, aut diluta uini potione porrigito. iã Theriace ex piperis optimum his est præsidium. Cibus autem, si acris & biliosa sit deiectio, ex chondro, oriza, halica, & similibus erit: quibus cum astringens aliquod decoquetur. pirum, malum cotonium, mespilum, & id genus alia, item lac decoctum probe his proderit. Potus erit, aut uinum aquosum, tenue, aut dulcis quædam potio. Sin autẽ pituitosiora excernunt, contrarius ipsis cibus exhibetur, nonnulla stomacho grata admiscentur, anisum, cuminum, uel apii semen: Adhæc lenticula bis cocta plerunq; ipsis profuit, cum aceto modico, uel oxymelite commanducata. Præterea brassicæ & ipsæ bis coctionẽ expertæ: præstat autem secundum ipsorum coctionem in posca fieri. Vinum assumetur uetustius calidusq;.

† Rectior est scriptura ueteris codicis ῥευματιζομένης ἐπίπαν τῆς γαστρός, i. uentre omnino fluxionem abundè accipiẽte.

‡ Veteres libri hoc loco hanc scripturam habent. ὑποκυστίδος χυλοῦ 3.6 κόμμεος ἢ ἀκακίας ἴσον, id est, hypocystidis succi drachmæ sex, gummi uel acaciæ par modus.

De tenesmo. *Cap.* *XLI.*

TEnesmus interdum dysenteriam præcedit: sæpe uerò & ipse solus paulatim generatus, desinit. Est autem affectus hic, implacabilis desidendi cupiditas, qua nihil præter modica cruenta, uel mucosa, egeritur, quæ totius prope mali causa est: factaq; in loganone inflammatio ędematodes hoc est mollis & cedens hærentis illic stercoris opinionem, & deiiciendi ea desiderium mouet. Galenus memoriæ prodit etiam calculum quendam in tenesmi affectione per anum fuisse excretum. Subinde uerò obstructionem stercoris in tenui intestino coacti, tenesmus secutus est, qui astringentibus quidem obturantibusq; remediis magis increuerit: clysteribus autẽ acrioribus, nempe mulsa cum sale, uel medicamine quod emolliat,

per

per os assumpto, ut damasceno, uel pinguibus siccis, rore marino sero lactis stercore excreto, confestim finitus est. Quod si igitur citra talem causam, tenesmus obortus sit, conuenit inflammationem, cruda ordei farina calida & fotu ex uino, oleo myrteo, uel rosaceo, uel omphacino lumbis & inferiori uētris ab umbilico regioni adhibito lenire ad ea uero quę longanoni mucosa impacta sunt, mulsa indita aluo abstergendo muriaq; sæpe demissa auxilii fuit abundè. Sufficiunt autem salis drachmæ sex in aquæ calentis hemina. Porrò dolores intentionesq; leniuntur insessu fœnugræci, uel maluę, uel seminis lini. Alii autem frequenter hunc quoq; insessum felicem sunt experti, rutæ, myrti, cytini, lauri, cupressi. æqua singulorum uiridiū portio in aqua coquitur: est autem Marcellium. Vbi altè affligit inflammatio, irritationesq;, inijci debent ab inferioribus partibus cremores frumentacei cum quodam astringēte decocto. oleum uero dulce inditum retentumq; dolorem soluit. Cum autem crebra desidendi est cupiditas, etiam Agatidem spissamētis calidis sedi apponent, aut furfures calidas in fascia, aut spongiam, aut aliquid huiusmodi.

De torminibus quæ dysenteria dicitur. *Cap.* XLII.

CVm intestina intus exulcerantur, latini tormina, græci dysenteriam appellant, quæ nunc ex tenesmi mutatione, uel quadam ex prædictis alui turbatione prouenit, nunc per se incipit, in qua excernuntur primum biliosa, uaria. deinde leuiter subcruēta, postremo saniei similia cuiusmodi à mortuorū cadaueribus solēt ꝓfluere. At quæ à bile nigra orit̄, exitialis est, ut quæ cancrū cū exulceratione testet̄. Si igitur ab exulceratione, cruēta stercori cōmista deiici cū dolore & torsionibus cernantur, ulcus tenuia intestina obsidere nota est, ꝙ per os potissimū remedia desideret. Sin aūt syncerum stercus descendat. crassa, quod enematibus magis cedit. Porrò cum multū sanguinis seorsim excernitur: affectū cruentā dysenteria appellant: quanquàm interim sanguis etiā nigrior, quam naturaliter esse debet, & splendescens deiiciatur, cum scilicet iecur alimentum distributum non probe conficit. Iam uero cū retentrix ipsius facultas, uel alteratrix imbecillis est, sæpe eiusmodi descendūt ut recēs in eis caro lota esse uideat̄. Atq; hāc iecorariā uocāt dysenteriā, de qua in iocinoris affectu agemus

Itaq; utendum est communiter ijs quæ in cœliacis & aliis preter naturam excretionibus comprehensa sunt. Priuatim conueniunt, lemnia sphragia, quæ etiam depascẽtem modo dysenteriam persanat, & pota & in aluum data, si intestinum mulsa prius fuerit abstersum. Deinde muria & lactucæ succus potus conuenit dysentericis: ipsaq; lactuca in posca cocta esui idonea est, item plantago, rubi tum fructus, tum folia, & altheæ radicis decoctũ, hippuris ex aqua, uel uino bibita, eiusq; succus prodest. Mori succus immaturus exiccatus, atq; hoc magis batina mora similiter resiccata. siccant etiam uentris fluorem oua ex aceto cocta comestaq; Satius fuerit, si cõmista quibusdam ex iis quæ ad dysenteriam faciunt, frixaq; esui exhibeas. Vtilissimum his est omphacium, rhus rubrum, eiusq; succus, malicorium, galla, acini uuæ, mespila, myrra, corni, cochlearum integro tostarum cinis. Compositum hoc bene facit, cochlearum cineris partes quatuor, gallæ partes duas, piperis partem unã in puluerem redacta obsoniis inspergito, uel ex aqua, uel ex uino albo aquoso potui dato. Generose iuuat dysentericos quos nondum alcus putre occupauerit, & canum ossa uorantium stercus aridum, cum lacte caseato, ex lapillis marinis iniectis potatum. composita uero ex ægyptia spina pastillus, itẽ Philippi, tum qui ex cornu ceruino constat, adhæc qui ex seminibus conficitur, quiq; ad Trigonem refertur. Iam catapotia ex macere admiranda. maximè autem commendatur & hoc: opii, croci, lycii indici, acaciæ, rhus, thuris, gallæ hypocistidis, malicorij, myrrhæ, aloes, æquales singulorum portiones, nempe tres obuli ex aqua propinantur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, malicorij, singulorum drachmæ quatuor cochleare unum ex uino datur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, acaciæ, gummi, singulorum drachmæ quæ opij drachma. Exhibetur drachma ex uino temperato Hoc autem eclegma ipsis conueniet. Myrtorum nigrorum, rhus syriaci singuli sextarii, palmularum thebaicarum duæ libræ, malorum cotoneorum carnium libra, mala granata acida cum ipsis corticibus decem, uini astringentis sextarij duodecim, ad tertias decoquuntur. Percolatis libræ sex mellis inijciuntur, & ad spissitudinẽ iam incocta linctu exhibeto. Notum uerò est cataplasmata quoq; ex astringentibus componenda, quorum materiam explicatam habes. Porrò aluo indita, dysentericis propter

tenesmos infestantes, ex usu fuerint, cremor orizæ, uel chondri, uel huiusmodi alterius cum adipe caprillo, uel hircino, tũ ea quæ capite de tenesmo diximus. Si autem sanguis profluit, ex inferioribus partibus infundere oportet succum polygoni, uel plantaginis cum acacia, uel hypocistide, uel id genus aliquo. Sin urgeat fluxus, etiam quod sanguinẽ cohibeat quoddã inijciendum est, ut cinis lanæ succidæ, uel spongiæ inanis, pice liquida, uel sanguine bulbulo imbutæ uel alumine liquido, cõbustæ, uel asinini stercoris succo. Huic & Andronis pastillus præstant est remedium. tum qui Musæ ascribitur, ac persimiles. Insuper subiecta collyria multo sunt in id efficacissima, in quibus potissimum etiam dolores circa deiectionem fiũt? Vbi uero ulcera intestina depascantur quæ tum fœdo excrementorum odore, tum putredine, tum quod non statim per initia fiat, sed temporis interuallo, agnoscimus, e nematibus quæ crustam inducunt utemur. cuiusmodi sunt pastilli nomine Faustiani, item diachartu, id est ex chartha inscriptus, ac Bitynius, Theoniusq; : Præterea qui ex suberibus constat, ex lenticulę decocto, uel cuiusdam astringentis, iniecti. Atq; hoc enema est ex ijs quæ admodum expertus sum, glandis caliculi combusti (Est autem calyculus concauum illud unde querna glans prodijt, quo coriarij utuntur) Auripigmenti consolidæ, rhus syriaci, æquales partes. his cõtusis, duo cochlearia ex cipito cremore orizæ & succo anchusæ quæ folium habet spinale, amplum nigrumque, quod chœrospileton appellant. Item ouorũ candidi liquoris similiter ad uncias duas ternasúe immittito. Epithemata uero in cœliacis enumerata sunt. Item uentris inunctiones quæ astrictoria ac siccante constant materia, glutinatorio quodam adhibito, gummi, thuræ, taurocolla, polline, in similibus cataplasmatis locum habeant. † Alimentum his erit per initia. pulticula ex ouo & lacte. deinde sorbitiones frumentaceæ per se, & cum lacte, item lac mediocriter coctum maximè commendatur. Holerum usus non est necessarius quidem, attamen gustandas exhibebis serim coctam, intybum, plantaginem, brassicam bis coctam, poma quæ ὀπώρα dicuntur astringentia, carnibus ipsorum reiectis, uel aliis quæ asperare intestina possunt. Verum si multa sit caloris intemperies, etiam intybus cruda esui danda est, & aqua potioni frigida. Alia uero potabilis aqua cœlestis esto: si uero labo-

rauerit

rauerit ſtomachus,uinum quoq; propinandum eſt. Poſtea ex aucupio ſicciora & concoctioni morigera ſumantur: balineis dulcibus utentur,à quibus ſi fluxionem experiantur,ſpongiam magnam,uel panis ſiliginei micas uino aſcalonite, uel quodã aſtringente calido imbutas,toti uentri imponere oportet,cõtra quem cum deligaueris,ſic lauare iubeto.

†Hoc loco uetus cod.habet, τροφὴ δὲ τούτοις ὠὰ τὴν ἀρχὴν ἔστω, id eſt,alimentum per initia his ſint oua. Sed uulgarẽ ſcripturam bonã oſſe ex Aëtio quiuis intelligere poteſt,apud quẽ uox ὠόγαλα eſt,quam interpres oua lacti mixta reddidit.

De morbo inteſtini pleuioris, quem græci colicon appellant. Cap. XLIII.

COlon,cum pars ſit inteſtini craſſi,à dextra ilium regione procedẽs,ad ſiniſteriorem cincturæ modo pertinet. Huic dolores grauiſſimi plures ob cauſas ſuboriuntur. uel enim ex craſſo pituitoſoq; humore intra tunicas ipſius recepto,uel ex ſpiritu craſſo, & flatulento qui non habet exitũ, uel propter inflammationẽ,inteſtini,uel ob acres mordacesq; humores. Qui ergo ex humore craſſo,ac pituitoſo dolorem cõcipiunt.hi per totum abdomen in alto excruciantur, præſertim ſenſu,qua parte colon ſitum eſt,ceu terebra pertundatur. Hos torſiones quoq; affligunt,ructus,nauſea,uomitio cuiuſlibet humoris,potiſſimum pituitæ. Aluus grauiter impedita nihil reddit,ac ne ſpirituum quidem tranſmittit. Stercus autem quandoq; excre:um,bouino ſimile uidetur, leue & flatus plenum,Præcedens horum cauſa eſt magna ex parte, continuus ciborum frigidiorum,craſſiq; ſucci,uſus,repletio,cruditas,otiũ & his finitima. Qui autem ex ſpiritu flatulento indoleſcunt, ijs tenſionis magis ſenſus obuenit:qui autem ex inflammatione,ij feruorem internum percipiunt,& febris non ignaua,urinæ retentio ſimul & ſtercoris pulſus in uẽtre moleſtat, ſitis,ardor,nauſea,bilis potius uomitiones quæ nihil leuant malum, ſummatim inter colicas affectiones hæc eſt grauiſſima, quæ in Ileum tranſitionem minatur. at quibus acres rodentesq; ſucci dolorẽ mouent,ſicut etiam qui ob inflammationẽ dolent, hos ardor ſitis & uigilia torquet, † febricitant aũt oĩno uel minus quam illi, urina redditur aeris,& biliosa per aluum deſcendũt.

Sæpe

Sæpe alui deiectio maiorẽ excitat cruciatũ, grauiusq; irritant calidiores cibi potusq; assumpti: Itaq; doloribus quos frigidi & glutinosi ac crassi humores contraxerũt, medebimur sic ut nõ uehementer calfaciamus, quippe huiusmodi humores iis quæ nimis excalfaciunt, præsidiis fundantur, ac in spiritalem potius substantiam rediguntur. Quapropter & incidi, & cõcoqui medicamentis debent, quæ non infient, sed extenuent desiccentque, nec per morbi initia ualde calefaciãt. Prius itaq; aluo stercore leuata, cõgrui clysteres ex oleo iniiciuntur in quo decoctum sit cuminum, uel ruta cũ adipe anserino, uel gallinæ, aut cucumis syluestris radicum decocto, & myrrhæ drachma, melle & oleo, aut ex myrrha, melle, & oleo sicyoneo. Iam uero commune oleum iniectum, sæpe uitream simul pituitam expulit, ac dolorem subito finiuit. At si ob doloris uehementiam etiam enema retinuerint, glans aluo demittenda est, ex melle, cumino, nitro, rutæ semine sicco, brassicæ caule probe polito & muria madefacto, uel cinere brassicæ melle conspersо, uel cucurbita syluestri trita cum melle, nitro & cumino. Glandes autem digitorum sex erunt, ut strictiorem ani musculum quem σφιγκτῆρα uocant, exuperent, sedemq; ungere oportet, ciclamini succo cum melle, & nitro, uel centaureo cum melle, & nitro. Si dolor non remittitur enema præter commemorata fit. Resinæ terebinthinæ uncia, uel opopanacis drachma, uel galbani drachmæ quatuor, bituminis tantundem, cum nitri drachma, & aquæ uncia, olei rutacei unciæ quinque, aut amplius. fotus autem partibus indolentibus superaccommodandi sunt ex cumino, uel anethino, uel sicyonio oleo. Cataplasma admouendum, trispermum appellatum, cum cumino, baccis lauri, apii semine. Epithemata uero conuenient, diaspermaton, diadaphnidon, adde diameliloton, & Poliarchion. Insessus autem utilis ex decocto fœnugræci, altheæ, chamæmeli, artemisiæ, anethi, lauri, & similium. Item in oleum calidum, aut hydrelæum descendere alienum non est, potui offertur absynthium, & cuminum æqua portione, uel panax cum aqua, uel castorei, anisi, piperis, singulæ drachmæ cum oxymelite. Quòd si dolor non conquierit, propinatur ipsis medicamentum diatrion pipereon, uel theriaca. Iam sinapismo, & dropace in remissione doloris utẽdum est, ac balneis naturalibus: ‡ à balneis

neis autem aquæ potabilis abſtineant, niſi doloris circũſtantia compellat. Vbi iam prædictorum aliquo medicamento facta prius fuerit euacuatio, iubebis ut lauent, incaleſcantq; laconico intra ignitos parietes inſpergendo nitroſa quædã ſmegmata. Cum dolor eſt uehemens, mediocriter lementibus uti conuenit, qualis eſt paſtillus ex caſtoreo, tum aluo ab inferioribus partibus inditus, tum potus, ſimiliaq; his medicamina. Nam quæ ualenter ſtuporem inducunt, uitare oportet. quippe pauliſper quidem leniunt, ſed longiorem affectionem reddũt, dum materiam incraſſant. meatusq; inteſtini condenſant. Porrò ubi iam pituita fuerit extenuata, purgabitur hiera amareſcente, uel his catapotijs: Aloes, euphorbij, cocci gnidii, ſcammoniæ æquali ſingulorum modo. dantur duobus ſcrupulis. Victus utilis erit calidior ſicciorq;. per initia morbi, à cibo abſtinebitur. deinde acria aſſumẽtur. Porrò igitur ipſis exhiberi cocta cum condyto debent, apium, aſparagus paluſtris, cruda allia, & maximè ijs qui talibus non offenduntur, ipſumq; uero condytum bibant panem uero cum ipſo aſſumant. Inſecutis diebus etiam reliqua boni ſucci alimenta concoctuq; facilia dabuntur, ſic ut repletio cruditasq; uitetur. At ſi flatulentus ſpiritus doloris author fuerit, ſecundum clyſteres qui flatus diſcutiant, potionesq;, etiam cucurbitæ quàm maximæ cũ flamma ac leues toti abdomini defixæ, frequenter abundè auxilii præſtiterunt. Porrò cum inflammatio inteſtinum exercet, uena in cubito aperienda eſt ſin urinæ difficultas diſtorqueat, & ex talo ſanguis detrahi debet, & prædicta admoueri præſidia, * præterquàm quæ acria ſunt & ualenter purgant: utendum uerò iis quæ magis leniunt, enematis, cataplaſmatis & ſuperfuſionibus, in oleumq; deſcendendum, ac cucurbitulas ipſis defigemus, ceratum abdomini applicabimus quod habeat ceræ quincuncem, olei chamæmelini uncias duas, roſacei tantundem, lomenti ſemunciam, uitella ouorum quinq;. Hæc ſucco lini ſeminis ſoluuntur. Victus tenuis ac febricitantium proprius ipſis conuenit, quouſq; inflammatio diſcutiatur. At, qui ſi propter acreis rodentesq; ſuccos dolitant, oleum ipſis ab inferioribus partibus inijcietur, in quo fœnugræcũ decoctum ſit, uel althea cum tenera adipe recenti anſeris, uel gallinæ uel etiam cremore ptiſanæ cum roſaceo, uel ſucco quoq; lini ſeminis. Propinandumq; ipſis Antidotum picra dia aloes, & balneis uten-

utendum ex dulci aqua, cibo ſorbili ex chondro, uel ptiſana, piſcibus ſaxatilibus. In ſumma uniuerſus uictus humidior erit, & frigidior. Abſtinendum acribus omnibus, cum cibis, tum medicamentis, fotuque ex aſperginibus, & cataplaſmatis, uini potione & potiſſimum ueteris. Cum autem dolor præpollet, etiam iis utendum eſt quæ ſenſum obſtupefaciunt. nam offendunt minus aliis huiuſmodi affectiones medicamenta quæ tenues, mordacesq; humores incraſſant, & mediocriter refrigerant. Puto autem colicam affectionem, quæ etiamnum regnat ex huiuſmodi prouenisſe humoribus, quæ ab Italiæ quidem regionibus incepit, in aliis autem multis Romanorum Reipublicę locis peſtiferæ cuiuſdam ſuis modo ſit graſſata: ex qua plerique in morbum comitialem, alii in artuum reſolutionem ſenſu incolumi, nonnulli in utraque ſunt prolapſi: ac eorum qui in comitialem morbum inciderunt: plures interiere. Ex illis uero qui in reſolutionem, plures euaſerunt, tanquam in criſi, cauſa aliorſum ex loco quem infeſtauerat, conuerſa. Sic igitur laborantes, medicus quidam in Italia curauit uictus, quadam ratione infideli refrigerante & maxime temeraria. lactucas enim non coctas refrigeratasque ipſis porrigebat, intybumq; ſimiliter ſupra ſatietatem comedendum. Item uuas, ma!a piſces dura carne præditos, omniaq; cruſtacea quæ uocant Græce ὀστρακόδερμα, pedes bubulos, bulbs & ſimilia, nō ſolum facultate, ſed & tactu frigida. uinum raro præbebat, cum autē dabat frigida miſcebat, ipſamq; frigidam uel etiam poſcam frigidam exhibebat, ab omni alio calido, & medio cibo abſtinēs. Atque plurimos ſic præter omnium opinionem perſanauit, imò nonnullos qui iam in morbum comitialem, uel reſolutionem prolapſi erant, propemodum ſanitati reſtituit.

† Veteris Cod. hæc eſt ſcriptura, πυρέττουσι δὲ οὐδὲν ἧλως ἢ ἐκείνων ἧττον. Sed uulgarem lectionem, uel eam quam habet codex Oroſcii πυρέττουσι ὁμοίως, meliorē eſſe ex Alexan. Tral. intelligere licet, qui ſcribit, eorum qui colico dolore laborāt, οὐκ ἄνευ πυρεττοῦ διατελεῖν τοὺς πλείους id eſt plurimos non eſſe ſine febre.

‡ Totus hic locus ſic legitur in antiquis libris. τῶν δὲ δὴ ὕδατος ποτίμου λέρων ἀπεχισθωσαν, πλὴν εἰ μὴ διὰ τὴν περίτασιν τῆς ὀδύνης ἀναγκάζοιντο, ὁνίκα δὴ πράως ἐνιέντας ἀυτοὺς τινὶ τῶν εἰρημένων φαρμάκων ὀνλοῦειν καὶ πυριᾶσθαι κελεύειν ἐν τοῖς διαπύροις

πύροις τόποις, id est, à balneis aquæ potabilis abstineant nisi doloris intensio compellat, ubi iam prædictorum aliquo medicamento facta leuiter fuerit euacuatio, iubebis ut lauent, incalescantque laconico in locis ignitis.

* Hoc scriptura est in ueteri codice πλὴν τῶν δριμέων καὶ τῶν θερμαινόντων ἰσχυρῶς, id est, præterquàm quæ acria sunt & multum calfaciunt. Quæ scriptura rectior est.

De tenuioris intestini morbo, qui ileos dicitur: Cap. XLIIII.

ILeos cum affectus sit maxime acutus, & dolorificus, symptoma quoddam habet periculo grauior. Qui.n.hoc malo sunt oppressi, miserabili morte perunt, ad uitæ finem, stercus per os reddentes. Contrahitur id uitij cruditatibus, & obstructo recrementorum itinere, iis nimirum retentis, quæ iam corruptionem experta sunt: ex letalibus medicamentis, cunq; in scrotum prolabuntur intestina, & cum inflammationẽ sentiunt, colica affectione plerunq; præcedente, causamq; adferente. Pueros itaq; superfusionibus, cataplasmatis, enematis, glandibus & fomentis, sicut in capite de colicis comprehensum est, curare oportet. Adolescentibus autem & ætate floridis indubitato sanguinem detrahere: sin minus, uincit multas ac leues cucurbitulas toti abdomini admouere: Loco autem dolenti, etiam cute incisa: item perfricare & deligare artus, & tunc efficacioribus clysteriis & iniectionibus uti. Ad hęc in oleum calidum descendere, antidota purgationesq; assumere, breuiter omnia adhibere conuenit, quæ ad colicos scripta sunt, præter eos qui ex acribus, rodentibusque succis indolescunt. Mirifice autem ipsis facit etiam si uomuerint, anethũ coctum, porumque, à potu panis in calidam demersi frustula statim esse, dum incalescunt. Ad eos autem qui cibos non retinent, rhus & cuminum in eadem trita potui dato in senis oxymelitis cyathis. Qui ex medicamento in ileon inciderunt, ut uomant compellendi aquæ calidæ potu. Noxiorum autem medicamentorum nota, quinto libro habes expressas. Deinde oleum calens propinari debet, uel iura pinguia ut denuo uomant. Diebus aliquot interpositis, theriace potui detur. At si obstructio perseueret, lacte scisso cum scammoniæ, uel aloes, uel cuiusdam purgantis momento, aluũ inanire confert. Si ex intestini prolapsu

in

in ſcrotũ affectus proceſſerit figuratis ſtatim ipſis ſublimibus in inguina cōpelletur delapſum inteſtinum, faſciaq; deligabitur.

De renum & ueſicæ affectibus, & primum de calculo. Cap. XLV.

MOrborum cognatio, ordinẽ diſciplinæ tranſgredi nos compellit. nam cõmunis eſt Colicis, & lapidem in rene habentibus aluus initio aſtricta, uehemens dolor, faſtidiũ, cruditas, & tormina: Propria uero, colici habent omnia hæc magis intenſa, nephritici minus. At colicis quidẽ in dexteriore potius ileũ parte dolor excruciat, & uſq; ad ſtomachum, iecur, & lienem peruenit, aluus omnino cohibetur, adeo ut ne ſpiritus, quidẽ infra trãſmittatur. Cum uerò neceſſitas ſtercus expellit, flatulentũ bouili modo eſt. Interim etiam uitrea pituita excernitur, urina copioſior pituitoſáq; redditur. uerũ nephritici grauẽ in ipſis renibus infixum dolorẽ impacti pali inſtar ſentiunt, eiuſdemq; lateris ac è directo ſubiectus teſticulus indolet, femur eiuſdẽ partis directe obſtupeſcit, excernitq; etiã ſponte quidem raro, omnino autem clyſteriis aluus citata, flatus, ſtercusqu e bilioſius egerit. urinæ paucæ, & arenoſæ magis prodeum: meatus per quem urina diſtillat, aſtringitur. hæc indicia calcul os in renibus eſſe fatentur, quæ adultis potius oboriuntur. in ueſica autẽ pueris magis calculus ſolet concreſcere: notæ harum ſunt cruda & ſubalbida urina cui ſubſideat arenoſum. Pruriunt laborantes crebro, & contractant pudẽda, intenduntq;, & continue ad urinã reddendam urgeutur, ac ſtillicidio uexantur. Materiam igitur calculis creandis ſuppeditat craſſus, terreusq; humor. Effectrix ipſorum cauſa eſt ignea renum, aut ueſicæ caliditas. At in renibus quidem medicamentis uti conuenit, quæ calculos cõfringunt diſſecantq;, non autem manifeſto calefaciunt. Talia habentur baſilicorum aſparagorũ radices rubiq;, nitrum combuſtum, graminis radix, adianthũ, bdellium, lauri, radicis cortex, altheæ ſemen, cicer nigrum arietinum ſpongiarum calculi, acetum ſcillites, phu, meon, aſaron, carpeſion, ſaxifraga ſion uerò, & eſu, & potu prodeſt, cardui, radix, eryſimion, & prionitis. balneis autem crebro utantur, & poſt lauacrum ſtatim quædam ex prædictis bibant. Cæterum ſuperfuſiones, cataplaſmata, fotus, inſeſſus, relaxantia & quæ leniunt, ex colicis huc transferre conuenit.

Compositæ potiones sunt, rutę syluestris, maluæ syluestris, apii radices incoquuntur uino,& liquor inde expressus tempe ratusq; aqua,duobus cochlearius porrigitur. Hoc inspergi potest. Balsami fructus,lapidis spongiarum, pulegii sicci, maluæ syluestris seminis singulorũ pares portiones. ubi contusa fuerint, † cochleare inde cum uini temperati cochleariis duobus exhibetur. Item sanguis hircinus inarefactus,cicadæ siccæ sine pennis pedibusque, lapis iudaicus, qui tecolithos dicitur, ex mulso in calido balnei solio offertur. tum medicamenta com posita,quæ ex ipsis præparantur. Insuper, Fusca nephritice,& ad hoc composita,condita. His accedit laudatissimum remedium troglodytes: est autem passerculus omnium auium mini ma,ea sola excepta,quæ Regulus appellatur. Hoc enim solo paulo maior est, eique similis colore inter cinerium & uiride, tenui rostro,in muris maxime & sepibus degens. Hic inquam totus sale conditus crudusque frequenter commanducatus, calculos iam creatos per urinam expellit, in postetumque generari prohibet. Combusti integri cum pennis cinis uniuersus per se & cum pipere,phyllique momento ex mero & melle potius,idest potest efficare. Ad dolorum uero acumen & uigilias bona sunt remedia Sotira, & Philonis medicamen. iam sanguinis missio adhibita dolorem sæpe leuauit, celeriter calculum emolita. Tuetur à calculis,ne fiant,primum sane cibus boni succi,& moderatus, dein exercitia, rarusque leguminum omnis generis,frumentaceorumque usus, item casei abstinentia,lactis,& quæ ex ipso præparantur,obsoniorum, uini nigri, carnium copiæ,& omnium summatim crassi succi, ac nimis ca lidorum acriumque, hydrogarorum dico, & conditorum & similium. Hæc enim si obseruentur, non solum lapides nondum creatos prohibent concrescere, sed etiam iam factos, confringere, uel excernere idonea sunt, bibant autem oxymeli cum quodam simpliciore urinam citante, ueluti adiantho, apio, graminis decocto. A balneo ieiunus ante uinum aquam temperatam potet. ac in medio prandij frigidam superbibat, si nihil prohibet. ⊥ Vbi praui humoris copiam persentiscunt,sanguine detracto,aut purgatione uacuentur. Omnium uero præsentissimum est ad calculos arcendos secundum balneum, aquam temperatam prius bibere, quàm uinum, aut aliud alimentum assumas: ac uesicæ calculos in

pueris,

pueris, ualentioribus emoliere præsidijs, delectu ex supra comprehensis habito. Quòd si impendio excreuerint, aut ceruici uesicæ impegerint, iniectione recti syphonis, catheterismum uocant, per quassatum utendum, aut etiam calculi incisio adhibenda, ut in parte chirurgica dicetur.

De inflammatione.

AT si inflammatio renes, aut uesicam exerceat, quam hæ notæ testantur, loci affecti ardor, dolorq;, cum grauitate, febricula, mentis alienatio, uomitio bilis synceræ, urinæ reddendæ impotentia, & præsertim ubi uesica inflammationem experitur: sanguis statim detrahendus est, utendũq; superfusionibus, quibus leniendi potestas est, & cataplasmatis ex ruta, anetho, fœnugræco, altheæ radicæ, clysteriisq; mollibus, & iniectionibus ex oleo, papauere, adipe anserino. In uesicæ affectu etiam, opii semiobolum cũ myrrha, croco, & oleo, in aluum demitti, mulsaq; potui sumi debet, ab iis abstineri quæ ualde urinam citant, ac multa potio uitãda, nisi acris biliosusq; humor superet, tunc n. potui quoq; liberaliori indulgendũ est, ac una uice cumulatim, qui ex aliquo citra rosionẽ, urinã mouente, sumetur. Seminis lini partes duæ, amyli pars una, cochleare ex aqua datur, item cucumeris & peponis semen. Cum ardorem igneũ renes sentiũt, linamẽta ex uino & oleo rosaceo, uel aqua & oleo rosaceo, uel melino super accõmudantur, aut ceratum ex cera & rosaceo chamæmelinoq; uel melino & luteis ouorũ confectum cum aceti paululo, uel polygoni succo imponatur. Postea etiam emplastrum quod à succis diachylon dicitur, cum chamæmelino adhibeatur. calida aũt nimiũ uitanda, ne puris generationẽ suscitẽt, itẽ quæ impendio refrigerant. quippe ab his renes facile in scirrũ indurescũt. Ad hæc balneis. cũ inflãmatio instat, absti nendũ: uictus qui in febribus dari solet, & ab inflãmatione arcenda nomen aphlegmanton sortitur utilis est.

† Hic locus sic descriptus est in ueteribus codicib. δίδου κοχλεάριον μετ᾽ οἴνου κεκραμένου κυάθων. β, id est, cum uini temperati duobus cyathis.

‡ Locus hic integrior est in uetustis codicibus πλήθους δὲ καὶ κακοχυμίας σηναισθανόμενοι διὰ φλεβοτομίας ἢ καθάρσεως κενούσθωσαν, id est, si sentiant plethoram & cacochymiam sanguine detracto aut purgatione uacuentur.

De abſceſſu & exulceratione partium per quas urina deſcendit, græci uocant.

DOlores circa ilia oborti,horror inæqualis, & febris inordinata,abſceſſum in renibus fatentur . In ueſica autem præter cõmemorata, loci cruciatus teſtatur . Cæterum affectus renum,hac nota deprehenditur.ſi homo in ſanum recumbens latus,in oppoſito percipiat dolorẽ ceu è ſublimi rene ſuſpenſo . In quibus utendum eſt inceſſu ex hydrelæo, item cataplaſmatis ex polline,oleo & reſina,uel erui farina, cum melle,uel cardamomo,uel columbę ſtercore,cũ ficis pinguibus . Pus autem per urinas confarctim excretum, abſceſſum eſſe ruptũ, & ulcus in particula oſtendit . Quoniam uerò etiam ſine abſceſſu , inſtrumenta per quæ urina fertur exulcerationi patent,uaſe,aut rupto,aut exeſo ex materia acri uel lapide per radente , diſtinguenda eſt renum exulceratio,ab ea quæ ueſicam exercet , uel meatus quos οὐρητῆρας uocant, hoc pacto, Renibus quidẽ exulceratis in lumbis dolor exercet cum grauitate & ſine impedimento urina redditur,cui pus mixtũ reperitur, carnoſis particulis innatantibus . Veſica autẽ exulcerationem experta,tortum uehemens in pectine imoq; uentre mouet, urinæ difficultas urget,pus ubi reddita urina eſt,ſubſidet , ſquamulæ fœdi odoris,uel laminis ſimiles in ſunt furfuracea autem ſubſidentia ueſicam ſcabie laborare notãt,ſi uerò meatus urinarij ſint exulcerari,etiam puris mixtura medio quodam modo habet,& pilis ſimilia potius in lotio feruntur,dolorque mediam inter renem & ueſicam,regionem occupat . Si autem pus aut ſanguis excernatur , idq; citra urinã, nullius particulæ ex prædictis,ſed pudendorum exulceratio ſignificatur. Itaq; cum uaſa urinæ dicata exulcerationem ſentiunt,aqua mulſa bibitur , aut fœnugræci decoctum cum melle, aut cucumeris ſemen cum paſſo . Pus reddentibus per urinam,bolus armenus datur , aut ferularum combuſtarum cinis,quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ex paſſo, item lactis potio uehementer his auxiliatur . Compoſita autem hęc,ſeminis lini,ſeminis cucumeris, tragacanthæ,ſingulorum drachmæ duæ:paſtilli finguntur. ALIVD. Nuces pineæ numero uiginti , cucumeris domeſtici ſeminis grana quadraginta,amyli drachma . Excipiuntur heminis duabus decocti nardi apij ſeminis . Archigenes in epiſtola ad Atticum

ticum iubet, cum urinæ difficultas urget, papaueris albi torridi ſeminis detriti drachmam unam capi, quæ decocto iunci rotundi, aut calami, aut dulcis radicis inſpergatur. Dolores autẽ ex ulceribus contractos hoc lenit: cucumeris domeſtici purgati ſeminis grana numero triginta, nuces pineæ duodecim. amygdala amara corticibus exuta triginta quinq;, croci quantum ad colorem ſatis eſt Ieiunus quotidie aſſumet cum lacte, aut paſſo. Mitius erit ſi pro nucibus pineis maluæ ſeminis ęqualem modum inijcias. Elidere autem poteſt (inquit) ueſicæ exulcerationes etiam cyphi & antidota inde confecta. Ego uero in uetuſtioribus hoc uſus, nunquam aliud magis uarium deſideraui: chamædryos, chamæpyteos ſingulorum drachmæ uiginti quatuor, aſari, piperis albi ſingulorum drachmæ ſeptem, cinnamomi drachma: optime detriti cochlearia duo ex paſſo creticu, porrigo, ſi febris adſit, ex aquæ cyathis tribus, ubi uerò mordax eſt exulceratio, etiam amyli duobus cochlearijs & cucumeris ſeminis granis quindecim adiectis, uoti compos euaſi. Hæc quidem ex Archigenis ſcriptis ſunt. Item medicamenta, diaphyſalidon, id eſt ex halicacabo, & antidotum ex ſylueſtris maluæ ſemine, necnon ex tragematis confectum benefacit. Regioni inter ſcrotum, & anum, nec non inferiori uentri cerata imponuntur ex œſypo lota, butyro adipe anſerino, ſtyrace. In ueſicam autem infunditur clyſterio mulſa aquoſiſſima, uel lac cum paululo mellis, uel cum cucumeris ſemine, uel candidus oui liquor cum pompholyge, uel dictorum medicaminum aliquo. Si ulcus paſcendo ſerpit, paſtillus ex carta inijciendus eſt, aut Bithinius: & cataplaſma ex palmulis & uuis paſſis cum galla, acacia, hypociſtide, & alumine debet imponi.

De ſanguinis renum profluuio.

RENes infirmi lotium ſubinde retinere nequeunt, ſed patentiores redditi ſanguinis nonnihil ex uena laxant, aliaſque craſſicies remittunt. Sæpe renes etiam iuxta circuitum quemadmodum hæmorrhoides, ſanguinis profluuio laborant. Inaniti uerò ſubleuantur, in quibus nihil ſubito tentãdum eſt, ſi ſanguinis curſus ſiſtatur. At ſi fluxus eius perſeueret, uena in cubito aperitur, ac medicamentis quæ ad ſanguinis ſputum, aliaſq; ſanguinis eruptiones inſcribuntur, in renibus ac ueſica ſanguinem fundenti, utendũ eſt. Maximè uerò dari debet ſymphyti

radix,& tragacanthum uino maceratum. Ad hæc polygoni & plantaginis ſuccus, cum poſca, aut amygdala amara cum paſſo. Vel hoc, aluminis ſciſſi drachma tragacanthi drachmæ duæ, gummi oboli quinque: ex paſſo aſſumetur: item cataplaſma ex ordei farina cruda cum poſca & roſaceo, aut ex palmulis & pane ſiligineo cum acacia, uel hypociſtide, in uino aſtringenti, uel poſca decoctis obducitur. Cum ueſica ſanguinem fundit, etiam cucurbitulas in illis & coxendicibus defigemus. Cæterum particula quæ ſanguinem fundit, hiſce notis agnoſcitur, loci dolore, & quòd ſanguis urinæ miſcetur, aut è contrario, ue luti in pure comprehenſum eſt Concretus in ueſica ſanguinis inde adeo deprehenditur, quòd poſt illum urina ſubitò cohibeatur, & fibræ quædam ſanguineæ (ut ueriſimile eſt) aut humiditates cruentæ emanent. Datur autem potui artemiſiæ decoctum, heliochryſiq́; , uel cunilæ, uel raphani ſemen, uel liquor laſeris, uel cyrenaicus, uel apij ſuccus, ſingula in aceto temperata: aut leporis coagulum, aut hinnuli, aut hœdi in oxymelite, aut lixiuium cum oleo: ſpongiaq́; à foris ex muria, uel lixiuio calido accommodatur. Quod ſi uitium his non abigitur, ſecatur locus inter anum & penem, quemadmodum in calculoſis: ablatiſque grumis commode curantur.

De renum duritia.

QVæ durities in renibus contrahuntur, nullũ ſane dolorem mouent, ſed uidentur renes ipſi tanquã ab alijs ſuſpendi, coxæ ſtupent crura impotentia uacillant, urina modica egeritur: Totus deniq; habitus duricie renũ laborantiũ ijs potiſſimũ qui aqua ſubter cutẽ laborãt, ſimilis eſt. Hi ergo emollientur ceratis, malagmatis, frictionibus & fomentis. Ad hæc quæ urinam cient, aſſumuntur, aluusq́; ſubduci clyſtere debet.

De diabete.

CVm poculẽta, ſtatim qualia aſſumpta ſunt per urinã tranſmittuntur, diabetes uitium appellatur. Qui igitur eo ſunt occupati, immodica ſiti cõficiuntur, unde quoq; dipſacon græci affectũ nominant: qui ex retentricis ſane renũ facultatis impotentia contrahitur, attractricis autẽ maiore robore, ut totũ corpus ob immodicum calorem exhauriat exugatque. Itaque aduerſus hunc pugnantes, cibum pleniorem, quique difficulter confici queat, nec liquidus ſit, offeremur, ueluti alicam cum roſa

rosato,uel rhodomalo,uel hydromalo, uel uino non uetusto, uel aliàs quodam calido. Ex oleribus autem intybum,serim,la ctucas.inter pisces erunt saxatiles,suum petunculi, uuluæ,pira,mala,punica mala,& frigida potio. Item polygoni succus, heleniumq; rectè ipsis propinatur ex uino nigro,palmularumque & myrti dilutum,præcordiis & renibus obducitur polenta ex aceto & rosaceo,folia uitis cotyledonis, parietariæ, portulacæ.sudores excitandi, uomitusque à potu frigido, omnibus quæ urinam mouent,abstinendum. At sanguinem per initia mittere non fuerit alienum.

De stillicidio urinæ & eius difficultate.

CVm neq; inflammatio,neq; calculus,neq; aliud quippiam ex prædictis infestat,urina aũt acris est,totusq; habitus,uel etiã reliqua signa,bilem testantur,ex hac uel urinæ difficultas, uel stillicidium contrahitur.Quare ex usu sunt quæ hanc inal terant contẽperantq;,ptisanæ cremor,pisces, balnea, uictusq; idoneus: acria uitanda sunt,uinũ,exercitia,ita & tarda comestio.Quod si urinæ tenuitas, alborq; & reliqua signa frigidam fateantur intemperiem,cõueniet uinum calidum, cõdita,tum quæ urinã cient & medicamina & cibi, adhæc insessus calidiores.At si præter alborẽ,etiã crassities in urina appareat, pituitosus humor cẽsendus est,qui ceruicem uesicæ obstruxerit ubi utendũ est oxymelite,tum iis quæ constant ex hyssopo, pulegio,uel thymio,uel silphio,aquæ mulsæ incoctis, item superfusionibus calidioribus.siue aũt humor crassus, siue calculus, siue grumus,uel eius generis aliquid obstruẽs,urinæ transitum impediat,siphonẽ rectũ catheterẽ appellaui, indere ex usu est, nisi particulæ inflãmatio prohibeat. Porrò in febribus urinæ difficultati medemus,superfuso rutaceo,uel anethino,uel ueteri oleo.Si aluus astricta est,iniicietur ab inferiori parte decoctum fœnugræci,uel maluæ, uincitq; insidere ægrotãtes supra cõprehensos in hydrelæum,uel aliquod dictarũ specierum decoctum cum oleo.Ceratum hoc magnifice proficit, syluestris maluæ radices in sicyonio cum aqua modica decoctæ donec inarescant,ipsæ quidem proiiciũtur,succus autem oleo miscetur,rutæ quarta pars,ceræ & castorii quantum sufficit.

De uesica resoluta.

VEsicæ resolutionem,nunc urinæ difficultas, nunc sponta-

nea ipsius emissio comitatur, ut in ipso capite de resolutione suprà expositum est.

De urinæ incontinentia.

MVsculus, qui ceruicem uesicæ ambit, relaxatus, hoc mali generat. Quare pueris etiam maxima ex parte solet accidere. Communiter itaq; roborantibus potissimum uti conuenit, ut œnelæo calido & similibus: abstinendum iis quæ ualidè refrigerant: calidis fouendi potius ęgri, quatenus fieri potest. Etenim frigiditas ueluti resolutionem reprǫsentat, naturaliter autem hæc opitulantur. Galli guttur combustum ieiuno bibendum in aqua tepida præbetur, uel leucanthemi flores similiter, uel leporis testiculus derasus in uinum odoratum, cõtra hæc uitia bibitur. †uel calamintha myrrhaq; ante cœnam propinetur, uel rutæ syluestris semen torrefactum per triduum potui exhibeatur. Cæterum pudenda eius qui hoc detinetur uitio, cimolia cum succo herbæ perdicii perunguntur.

†Huius loci hæc est lectio ĩ ueteri, ἢ καλαμίνθην ἢ σμύρναν δὸς πιεῖν, i. uel calamintha myrrhaq; in uino ante cęnã detur.

De iocinoris affectibus. Cap. XLVI.

IEcur pluribus uitiis oppottunum est. nam imbecillitate, inflammatione, erysipelate, scirro, abscessu, ulceribus, & obstructionibus corripitur. Primum de imbecillitate ipsius dicendum est, à qua propriè iocinorosos nominare ægro tantes consueuerunt. Si ergo aluus in succum quidem conuersa uerum liquidiora deiiciat alimento minus probe, aut neutiquam in iecur distributo, sic tamen ut uenter à noxa sit immunis, attractricem uisceris facultatẽ infirmari suspicio est. Si uerò in eis recens caro lota esse uideatur, alteratricem, tum eam quæ sanguini creando est dicata. At si ex calida intẽperie sit, imbecille, recrementum alui tẽporis spatio fœculentius apparet, ualdeq; fętidum, bilis insigniter colorata crassaq; descendit. Iam uerò etiã quando iecoris substantia cũ ea colliquatur, & totũ corpus cõsumitur & febris urget, cibiq; fastidiũ, & biliosus uomitus. Cũ aũt frigida affligit intẽperies, neq; frequens, neq; copiosa aluus est: quippe affectus lõgius prorogat, & certis diebus uẽter cumulatius deiiciet, sed minus fœtida ceu sanguinis

crassi

crassi fæcem, ut propè atra bilis uideatur. Item plures & uarii deiectionum colores, frigidam notant intemperiem, in qua febris languida apparet, facies non collabitur, maior ciborum appetentia inest.. Harum intemperierum alterutri si accedat siccitas, recrementa erunt ficciora & pauciora, magisq́; ægri sitient: si uero humida, liquidiora & copiosiora, tum sitis minus excruciat. At si inflammatio iecur infestat. omnibus quidē ex æquo dextra parte sub præcordiis dolor est: idemq́; ad iugulum supra, ad usque costas spurias infra peruenit. Huic dolori accedit febris acuta, tussis sicca, sitis, cibi fastidium, spiritus difficultas, lingua primo rubra apparet, mox nigra: bilis euomitur, & aluus non respondet. Quum autem similia in pleuriticis signa existant, quo modo hos ab illis discernas, capite de pleuritide comperhensum est. Si uero Erysipelate iecur conflictetur, flammeus ardor gliscit, uruntur q́; ægri, & marcor sequitur, qui μαρασμὸς græcis dicitur. Priuatim uero cum caua quidem iecoris inflammationem experiuntur, nausea adest, uomitus, cibi fastidium, & flammeus ardor intenditur, anima deficit, & sæpe membra perfrigescunt, ut aqua subter cutem transfundi inde incipiat. Rursus si gibbam ipsius regionem inflammatio exerceat, præter alia superius cōmemorata, tumor quoq; manifestius in superficie oculis & tactui conspicuus est. hæc quidē ualidam grandemq́; inflammationem testantur. sin obscura quædam fuerit, iubebimus ęgro, magnam ædat respirationem. Et si dextra parte præcordia dolere dicat, moderata iecoris inflammatio censebitur. Quod si oblongus inflammationis tumor, qua parte musculi incumbunt, appareat, sed ita ut nullum ex prædictis adsit, illos ipsos eadem inflammatione occupari noscemus. Grauitas autem cū distentione, & doloris, dextra præcordiorū parte sensus, nullo substante tumore, nulla febri urgente, uenarū signatur obstructio, qua uenæ portas & cō caua iocinoris perreptantes iis quæ per gybba ipsius excurrūt, committuntur. Itaque si in abscessum degenerat: inflammatio, dolor & distentio ipsis increscit, rigores sine ratione accedunt, dolentesq́; iocinore, in sinistrum magis latus decumbere nequeunt, rupto autem abscessu, uel per urinas, uel per aluū cumulata puris subluuies prorumpit. At si tumor in scirrhosam affectionem deciderit, dolores quidem remittunt, sed tumor cū duritie est conspicuus, quæ ambiunt partes extenuant

& tempore procedente difficulter poterunt discerni. Quippe aqua inter cutem protinus comitatur, & tota præcordia humiditate conteguntur. Itaq; aduersus calidam iecoris intemperiem, refrigerantibus, tum is quæ uiscus mediocriter confirment, uti consilium est. id autem præstat seris & cichoriũ, interim crudum, interim coctum cum coriandro assumptum, item decoctum ipsius, epotum, & succus non solum, uerum & puluis ipsius mulsæ insparsus & calidis, & frigidis iocinoris uitiis opitulatur. Adhæc intybum troximum & sonchus eiusdẽ sunt generis. Benefacit etiam mali medici succi cyathus in aquã mulsam demissus, similiterq; filicis succus. At si cum obstructione mediocris affligat intemperies, ea ex uino quodam tenui, & quod urinæ mouendæ est, porriguntur. Catapotium uero quod recipiet radicis cichorii drachmas quatuor, chamæpyteos radicis drachmas quatuor trita cum melle cocto dantur ad nucis auellanæ magnitudinem, quibus aquam calidam superbibere conuenit, iam ex opio & semine alterci confecta propinãtur, ipsumq; Philonis antidotum. In quibus calor intenditur, etiã rosaceum primi meriti ipsis, uel melinum potui datur. Esui, ptisanæ cremor, uel chondri cum hydrorosato, similiter panis ex aqua, cum quadam id genus dulci potione. Et summatim cibi erunt, qui mediocriter refrigerant, non obstruunt: uinum omnino circunciditur, nisi alteram ob causam, nempe stomachi imbecillitatem, hoc requirant, tum enim ex tenuibus & ijs quæ græci ὀλιγοφόρον uocant, aquosum aliquod exhibetur: Ac Erysipelas quoq; in eum modum curabitur. Porrò in frigida intemperie contrariis pugnandum est. Panis igitur rectè cum uino assumitur, item brassica bis térue incocta, castaneasq; esse confert & uuas passas tum ex gallinis quod satis est: uinumq; bibant: sed prius ipsis eupatorium, uel asarum, uel medicamentum diapepereon propinari debet. Iam ex iis quæ prius ad cœliacos & dysentericos inscripta sunt, idonea deligi debent: cyphoïdes autem appellatæ compositiones, ad calidas intemperies neutiquam conueniunt. nisi modica quędam caliditas cum humiditate copiosiore oborta fuerit. ad frigidas autem optima sunt remedia, magisq; si cum humiditate, aut iecoris obstructione euenerint. Si uerò obstructio ex crassis glutinosisq; cõtracta humoribus fuerit, corruda & præsertim huius semen datur, item lauri radicis cortex eupatoriumq;

riumq́; ex oxymelite, uel lupinorum amarorum decocto cum ruta & pipere. Ad hæc farina lupinorum pota, & capparis radicis partes duæ, costi pars una cum uino: & medicamentum diabacanu ad obstructiones quas crassi uiscosiq́; humores excitarunt salutariter sumitur: præterea iris & pistaciorum fructus cortexq́;, marrubium insuper & amygdalæ amaræ, & ex ipsis pastilli, dracunculi, ariq́; radix, agaricum, acetum scillites, oxymel, iecur lupi, aridum tritum & cochleario datum, omnibus iecoris affectibus ex uino dulci succurrit, item antidotum Theodoretum efficacissimum est remedium iecori obstructo, scirrho indurato diuq́; inflammato. Item colicis & ictericis, similiter etiam picra ex oxymelite. Cibi his dandi sunt calidiores & qui aperiundi facultatem habent, nẽpe porra ex oxymelite, syluestris asparagus, & capparis, reliquaq́; obsonia ex cõdimento alquo calefaciente, quodq́; meatus reserat, incocta. Vinum tenue ac uetus utile. uitanda sunt alimenta crassi succi, balnea crebra, eaq́; potissimum à cibo. Si morbus in uetustatem incidit, etiam uenæ sectio purgatioq́; adhibenda, si nihil prohibet. Cum autem iecur inflammationem experitur, sanguis ex cubito dextro intrepidè mittendus est, & copiosus si uires sufficient Extrinsecus farina hordeacea & fœnugræci, & semine lini cum palmulis, uel malis cotoniis, meliloti flore, absynthio, chamæmelino obducetur. Illud autem in summa præcipiendum est, ut astringentia emollientibus semper admisceantur. Epithemata uero iniici debent, tum quod ad Nileum authorem refertur, tum quod à grato odore euodes dicitur: item Philagrianum & Apollophanis, necnon ex melilotis confectum. deniq; quod coptum appellatur. Porrò ad maximas inflammationes hoc ualde experientia comprobatum est, absynthii comæ, nardi gallicæ, asari, croci, singulorum uncia, iridis, myrrhæ, styracis, bdellii, ammoniaci suffiminis quod thymiama appellant, singulorum unciæ duæ, medullæ uitulinæ unciæ quatuor, cerati lentiscini libræ quatuor. Adhæc oxymel ipsis dandum est, simpliciaq́; auxilia, nempe, asarum, nardus gallica, uel indica, iuncusq́; odoratus rotundus, petroselinum. Aluus irritanda est, urticæ, uel mercurialis, coctorum esu. In declinatione morbi epithymum & polypodium ex mulsa porriguntur, aliusq́; inaniri postulat per clysterem, initio quidem ex aqua mulsa cum sale, uel nitro, facta autem

tem inclinatione, miſcetur hyſſopum uel origanum, uel cnicum, uel centaureũ & cucurbita ſyluestris. Summatim uero caua iecoris pars per aluũ: gibba per urinas expurgatur. Alimentum his dabitur, cremor ptiſanæ, in quo apiũ decoctũ ſit. At inflammationis quæ Eryſipelatis naturã referat, curationem ſuperius ſumus executi. Abſceſſu aũt facto, ruptura adiuuanda cataplaſmate triſpermo, cũ reſina, manna pice, radicibus altheę, columbæ fimo, caprillo ſtercore, præbibitur aũt ius decoctorũ ad tertias polij & fumariæ quæ in ordeo naſcitur, item decoctum thlaſpis uel cichorij, & chamædryos radicis bibant: uomicaq; abſceſſus facta, mulſa conuenit, & quæ in renibus exulceratis cõmemorata ſunt. Extrinſecus imponitur medicamentum Mnaſei, reliquaq; emollientia Item Iceſion, uel quod ſalicibus conſtat. Si uero iecur ſcirrho induratum fuerit, parum in medicina ſpei eſt, affectu in aquam ſubter cutem tranſeunte. Attamen emollientibus admiſcenda ſunt, ammoniacum, bdellium, medullæ, adipes, & quæ his ſimilẽ potentiã obtinent. Potiones expediunt, quæ anguſtias uiſceris recludunt abſterguntq;. Huiuſmodi ſunt quæ urinam citant, & calculos cõfringunt. Adhæc quæ nuper ad iecoris obſtructionem dicta nobis ſunt: alimento nimirum decenter adhibito.

De malo corporis habitu, qui Cachexia dicitur. Cap. XLVII.

PRincipia hydropicorũ affectnũ uocare noſtri malũ corporis habitũ, Græci καχεξίαν conſuerunt. Auxiliũ eſt, niſi aliquid impedit, in ſanguinis detractione, quæ particulatim ac per uices adhibita ad tertiũ quartumúe diem producitur. Sed uacuandi ſunt potiſſimũ, qui hæmorrhoidibus, aut mẽſtruis nõ reſpõdentibus in morbũ inciderunt, quemadmodum iis qui copia uitioſorũ humorum laborãt, uacuatio ſanguinis per uenã uitãda eſt: purgãdi aũt ſunt ex hiera, dia colocynthidos uictus erit tenuis, & deſiccãs. Aquarũ naturaliũ uſus adhibebitur, primũ aluminoſarũ, nitroſarũq; magis, mox ſulfuroſarũ: pluribus diebus ĩterpoſitis aliud balneũ accõmodabiẽ, uarioq; exercitationis generi credẽtur ægrotãtes, maximè aũt ei quod per medicos aliptas, i. reunctores adminiſtratur. poſtea ueratrũ aſſument mirificè quoq; iuuat ipſos & abſynthij potio, & cottabiſmi. & dropaces. Si affectus in hydropẽ deciderit, aquæ ſubter cu-

ter cutem curationi subiicietur, quemadmodum exponemus.

De aqua inter cutem. Cap. XLVIII.

CVm iecur uehementer perfrixerit, interim sanè primario, aut inflammatione, aut scirrho, aut alio implicitũ uitio, interim lege consortij quod cum aliis partibus habet sanguinis elaboratio non succedit, ac uitiũ aquæ intercutis quod hydrops græcè dicit, inde cõtrahitur, in quo nõnunquam spiritus copia cũ humidi momento intra mẽbranã, quæ peritonæos appellatur, & intestina colligitur, ut abdomẽ percussum tympani modo crepitũ elidat: qua ratione ét tympanias nũcupatur, qui stomachi, alui, & coli inflationibus, febribusq; longis superuenit. nõnunquã uero ex duritie peritonæi, aut uuluæ in mulieribus, aut ex scirrho generatur. Aliquando contra humorum abundantia cum paucissimo spiritu, in eisdẽ regionibus collecta tanquam in utre quodã conseruatur, unde malum, ascites nominatur hydrops, & ipse ex causis quas comprehendimus, contractus. Plurima uero ex parte, ex duritia & scirrho lienis, & iocinoris longisq; intestinorum profluuiis, in quibus fit ut uenter quidem intumescat, reliquum autem corpus quod alimentum non sentiat, cõsumatur. Nonnunquam etiam in tota corporis mole frigidior pituitosiorq; sanguis cõtinetur, qualis partim à iecore descendit, partim ex tota carne corporis ueluti in aquam resoluta emanat, adeo ut corpus albido, & pituitæ colore emortui instar appareat, uocaturque hydrops leucophlegmatias hyposarcidios, uel anasarca. Quem lentæ febres, malus stomachi habitus, hæmorrhoides diu suppressæ fluxus muliebris, spiritus difficultas, uigiliæ sine ratione oborientes, causæq; his consimiles mouerunt. Curatio igitur communis ab euacuatione incipit. Verum ascites & tympanias appellatus medicamenta requirit, quæ aquam educãt. Cui autem anasarca nomen est, sanguinis detractione succurrimus, maximè si affectus origo ex hęmorrhoidibus, aut menstruis suppressis existit, nisi prius cũ malo habitu premebantur sanguinem emiserint. Et hic igitur ut in iis qui malã corporis habitudinẽ sortiti sunt, per uices tentãda est uacuatio. Deinde stercus bouis gregarii aridum exactè tritũ, coctumq; in posca, uel oxymelite, sulfurisq; pars quarta superinspersa, toti uẽtris capacitati iniiciatur, uel stercora caprilla in pueri urina ad sor-

dium

dium ſpiſſitudinem macerata, applicato,per uentrem ſummè ipſos purgat. Item cataplaſmatis utendum ex fermento,ficis pinguibus,calce,nitro,iride,cardamomo,ſulfure uiuo, ammoniaco,baccis lauri,uua taminia, columbatum ruralium fimo, uel omnibus, uel quibuſdam ex his cum oxymelite. Poſt quæ ephithema ſpongium appellatum ex caprillo ſtercore mirificè humiditatem uacuat,tum per latẽtes meatus,tũ per aluũ. Inſequentibus diebus emplaſtra perſiccantia imponuntur, tũ dia iteon, id eſt, quod ex ſalicibus eſt, tum quod iceſium dicitur, uel quod Cureo aſcribitur, uel diadaphnidon quod ex baccis lauri factum eſt,uel polyarchium,uel epithema diaſpermaton ex ſeminibus præparatum Atq; hoc indubiè mirificos præſtat effectus,quod ſequitur. quippe humores ex alto eripit: lapidis pyritis,ſulfuris uiui,guttæ ammoniaci,ſingulorum drachmæ duodecim. cumini drachmæ ſedecim, nitri drachmæ duodecim. Excipiuntur cera modica,& terebinthina, pelliq́ue illita, toti uerò ab imponuntur. Ius radicis ſambuci decoctæ in uino potui datur,uel cucumer ſylueſtris uino auſtero maceratus per triduum, cyatho uno propinatur. Acceſſio autem fit quotidie uſq; ad cyathos tres: Hoc quod ſubiungitur, uaria conſtat miſtura: balſami,nardi,caſiæ,cumini, dulcis radiculæ, hyperici,iunci rotundi,aſari,dauci,amomi, myrrhæ petroſelini,calami aromatici,piperis,ſeſelis, ſpondilij pares portiones, faciunt autem bene etiam ſingula per ſe, & omnia quæ urinæ ciendæ ſunt ſimilem facultatem obtinent. Cæterum ſcilla toſta,cũ melle trita & linctus modo exhibita, ſine grauitate urinam mouet: coqui autem poſſit etiam in aqua,iis qui bibere uelint.Iam hoc quod ſequitur præcipuè bonum eſt: interioris ſcillæ libræ duæ, in uini auſteri ſextariis tribus aduſque tertias incocta porrigito ex uino quotidie,orſus à myſtro uſq; ad unciam.Iſtud urinam optimè prouocat, quod recipit aluminis liquidi circa fabæ magnitudinem: ubi aqua diſſolueris, linteoq́; percolaueris,ad tres dies propinato,uel uno interpoſito.Conuenit etiam his pitra ex oxymelite. Adhæc Theodoretus,& ex amaris amygdalis paſtillus. Plura uero aquam educũt, ſed hæc uſus comprobauit, gnidia grana quadraginta, aut quinquaginta, uel lathyrides uiginti, aut triginta, uel euphorbii ſiliquæ quinque,aut ſeptem, uel ſquamæ æris drachmæ duæ, aut tres cũ micis panis exceptæ, ac in orbiculos digeſtæ, uel ſambuci

buci radicis corticis ſuccus epotus cum condito,uel chameleæ foliorum,æris combuſti, aniſi ſingulorum par modus datur in aqua,per initia quidem drachma una, diebus aliquot interpoſitis etiam duæ,& plures. Atque inſequentia, mirifica ſunt catapotia:aloes,euphorbij,cocci gnidij,ſingulorum uncia,rhei ſemuncia,excipiuntur ſucco braſſicæ, finguntur que catapotia, dantur ſiliquæ ſeptem,aut nouem. Antidotum ex gariophilo, aquam mirabiliter elicit,iam uinum quod aquæ educendæ eſt, dare tentabimus. Eſt autem hoc præſtantiſſimum ſcillæ unciæ tres,ſeminis apii,capparis radicis corticis, piperis, ſingulorum drachmæ quatuor, cocci gnidij decorticati drachma, phylli drachma,malabathri galbuli duo,uini optimi heminæ duodecim, mellis crudi libræ ſex. Contuſa cibataque uino perfunduntur, ſcilla ſimul leuigatur,dantur cyathi tres: poſt humoris euacuationem,etiam theriaca utendum eſt, & ſtercoris bubuli cochlear ex uino porum quotidie ſtrenuè auxiliatur. item clyſteres adhibendi acres, niſi uenter ſua ſponte humeſcat: tunc enim exiccare ipſum magis conuenit. Porrò in mulieribus quas aqua ſubter cutem male habet,etiam peſſus hic utilis eſt. Aniſi,cardamomi,cumini,nitri,ariſtolochiæ, fœnugreci, pulegii, ficuum interioris pares portiones ſuſino excepta mulieribus ſubiiciuntur. Secundum hæc aquis naturalibus, uti continenter expedit:ad hæc in arena contecti deſudent: aliis autem lauacris abſtinebunt.Quòd ſi uero interim lauent etiam,utentur in lauacro nitro,ſale,ſinapi, calce, & perſimilibus inſperſis. Hæc ſanè uel citra lauationem utilia ſunt, aridaque cum oleo uentri adfricata. At ſi id uitium eſt,cui anſarca nomen eſt, reliquas partes exerceri,quatenus licet,oportet & ſiccas ad ſolem perfricari. Reliqua uictus ratio ſiccior aſſumetur. Cibus itaque erit ſalſamentum, ſinapi, & allia:ex auibus ſylueſtres,& ſiccæ magis Inter olera aſparagus,biſacutum,porrum,ſinapi,caucalis,reliquaque ſylueſtria. Obſoniis miſcebitur ſal theriacus, uel iamblicus:uinum uetus,tenue, ad urinam mouendam efficax ebibitur. Sin autem facultas datur,ex marina confectum: omnis potio liberalis uitanda eſt,aquæ in totum.Quod ſi cum febri aqua ſubter cutem inuadat,calidioribus,acrioribusque cibis & auxiliis abſtinendum, mixtim uero his utendum, ita ut ei quod magis urget, occurramus: ſi uero id morbi genus eſt quo uenter ſonitum ædit, Tympanias uocatur, purgantia, &

quæ

quæ uniuerſum corpus emaciant colliquantq́; releganda ſunt item ex ijs quæ urinam mouent efficaciora. Illis autem quæ extenuare & diſcutere ſpiritus poſſunt, tum intrinſecus, tum à foris utendum eſt. aut cucurbitulæ leues crebro toti uentri ſuffigentur. Sin id uitij male habet, in quo ueluti in utrē aqua contrahitur aſcites uocatur, niſi prædictis ceſſerit remedijs, ad perforationem ueniendum eſt quæ παρακέντησις dicitur, quod nulli alij aquæ ſubter cutem generi conuenit.

De Liene. Cap. XLIX.

CVm lien melancholicum humorem, qui ueluti limus ſanguinis exiſtat, à iocinore trahere ſoleat, ſi quidem facultas attractrix infirma fuerit, meatuś ve obſtructus per quem prius trahebatur, niger icterus conſtituitur, ſanguine impuro per totum corpus diſperſo. At ſi lienem grauitas, & diſtentio, uel etiam dolor exerceat, obſtructio indicatur: ſi nihil horũ euenerit, attrahendi potentiæ imbecillitas. Quinetiam ſi atræ bilis uomitus ſine febre aliáve malignitate oboritur, retentricem lienis uim laborare indicium eſt. Expultricis imbecillitas cibum faſtidium efferet, dum non amplius melancholicum excrementum, ab liene ad uentriculi oſtium defertur, appetentiamq́ue excitat ſed in ipſo liene obſtruitur, primum ſanè inflammatio huius, cuius notæ ſunt, feruor, dolor, & diſtentio, excitatur. quæ paulopôſt in ſchirrum degenerat, ſic ut feruor quidem dolorq́; finierit, tumor autem & duritia maneat, Hoc preſſis uitio, os fœtet, gingiuæ exeduntur, ulcera in cruribus cicatricem non recipiunt, ob quæ ſimul affecto iocinore, cutem ſubeuntes aquæ colliguntur, ſicut comprehenſum eſt. Itaque intemperies ipſis eandem cum iocinore curationē poſtulat. ſi adeſt inflammatio, ſanguis à cubito ſiniſteriore, uel ab extrema manu dimittendus eſt, eo quòd reuulſio longioribus interuallis fieri debeat, uel etiam propter naturalem quandam cognationem: deinde cataplaſma inducendum ex quæ citra euidentem calorem extenuant, admixtis quibuſdam etiam nunc aſtringentibus: uidetur autem hanc facultatem habere ſuaptè natura, qui uocatur flos ſalis. Porrò eſt & hoc cataplaſma mirificum, fœnugræci triens, farinæ hordeaciæ, naſturcij, ſingulorum uncia, ficuum pinguium libra, uerbenacæ herbæ aridæ uncia,

dæ uncia, ficus, aceto quam acerrimo macerantur. Deinde cum alijs prius contusis incoquuntur, postea iterum coquuntur. Vel stercus caprillum cum cruda ordei farina coctum ex posca inducitur: adhibeto, si placet, & salis florem, fouẽdo autem prius cyprino cum aceti momento, malagmatis utitor, primum simplicioribus, quale est hoc. Ceræ sesquilibra, centaurij libra, nitri triens, terebinthinæ, seminis uiticis, capparis radicis corticis, singulorum quincunx. Coctis quæ liquari possunt, arida inspargunter. iam quod ad Nileum autorem refertur præstantissimum est. Verum ubi inflammatio in scirrum degenerat, ualentioribus uti conuenit, ut etiam cutis summa exulceratur, quale est quod ex fimo caprillo constat, & citrinum. huc accedunt Macherionis, Curei, item ex baccis lauri confectum, & ex salicibus. Quod subsequetur, etiam ipse expertus sum, auri pigmenti unciæ duæ, sandarachæ unciæ duæ, ceræ libra, terebintinæ libra, picis aridæ tantundem, galbani uncia, opopanacis uncia, capparis radicis corticis, glandis unguentariæ, singulorum uncię quatuor, lachrimæ ammoniaci scrupula sex, nardini, uel cyprini unciæ quinque. Ammoniacum etiam cum aceto applicatum, lieni sæpe profuit, item potum scrupulis tribus quaternisve cum uno castorei, si priusquam in lauacrũ descendant, ficum siccatum comederint, sputoque eam reddiderint, uel ammoniaci pars una, castorii tantundem; datur drachma. hæc etiam ad induratos scirrho, proficiunt, quemadmodum capparis quoque cortex ex aceto contritus, applicatusque. Idem bibitus aceto, uel oxymelite, crassos, glutinososque humores uacuat, interim sanguinem. Iam salicis cortex, consimiliter inungitur, & cinis ex officia fabrili cum cruda ordei farina ex oxymelite inductus. Item centaurei succus à foris impositis, epotusque, & lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potu assumptum, nec non farina ipsorum obducta, & aqua in qua candens ferrum subinde extinctum est, febricitantibus per se data cyathis tribus. febri carentibus autem cum uino & aceti cyatho uno, uel rumicis syluestris radicis cum scilla tres oboli, uel chamædryos, uel serpilli acetabulum totum cum oxymelite, uel anagallidis, quæ cœruleum florem obtinet, duo oboli, cum posca bibuntur, uel acetum scillites, uel oxymel. Cõposita autẽ hæc, panacis radicis, guttæ ammoniaci, capparis radicis corticis, herbæ lanariæ,

scillæ

ſcillæ toſtæ medullæ ęquales portiones exhibentur drachmæ unius pondere. benefaciat etiam ſuſpiroſis, & hydropicis. ALIVD. Myricæ fructus drachmæ quatuor, piperis tantundem, ſpicæ nardi drachmæ duæ, ſuffiminis ammoniaci totidem. Teruntur aceto ſcillino, inſtar drachmæ nnius dantur ex oxymelite.

Ad lienem ſcirrho induratum.

CYclamini drachmæ uiginti, brioniæ drachmæ tres, dictamni drachmæ duæ, ſcillæ toſtæ drachmæ octo, herbæ lanariæ drachmæ ſex, capparis radicis drachmæ ſex. paſtillus triobolaris ex oxymelite porrigitur. & qui ex æruca præparatur, non in idoneus eſt: cibus competit tenuis, acris, ſiccus: potio pauciſſima adhibēdæ exercitationes frictionesq;, & ſinapiſmi, interim etiam cucurbitulæ cum ſcarificatu defigende.

De morbo regio, qui icteros Græce dicitur. Cap. L.

REgius morbus, quem Græci icteron appellant, bilis eſt per totum corpus ſuffuſio, modo atræ, de qua in lienoſis à me dictum eſt, modo flauæ. Differentiis conſtat numeroſis: quarum cauſę & notæ hæ ſunt. Si enim febricitante ægro repente ſuperueniens febrim finierit, criſim teſtatur, materia ex alto foras prorumpente, contractum. Medicina nō indiget, ut quod balneis & moderata frictione ſubito diſcutiatur. Si autem cum febri & bilioſis deiectionibus inuadat, & præcordiorum dextra parte grauitas adſit, ferues iocinoris inflammatio ſignificatur: cuius ui ſanguis in bilem mutatus, per uniuerſum corpus defertur. Sin autem feruor citra grauitatem in ipſo ſubeſt, ex ſola iecoris calida intemperie, uitium gignitur. Si abſque febri alba deiiciantur, ueſicæ fellis malum oſtenditur, uel ipſius meatuum: ſi grauitas quidem præcordiorum dextram partem premat, obſtructorum, ſin autem citra illam, facultate imbecillium, uel attractrice, eius qui humorem ex iocinore eliciat, uel expultrice, illius qui ad inteſtina eundem protrudat. Quippe ſanguis bilioſus non expurgatus, in totum corpus diffunditur, quemadmodum in nigro arquato fieri dicebamus, ſtatim uero his etiam urinæ bilioſiſſimæ affatim excernuntur. Cæterum fit etiam arquatus, ex intemperie calida ſolidarum partium, dum id quod ratione alimenti, ipſis offertur, in bilem tranſmutant, quemadmodum in aquæ ſubter cutem

genere,

genere, cui nomen anaſarca, in pituitoſam humiditatem, eſt mutatio. Verum talis arquatus dignoſcitur hac nota, quòd nõ ſubito, ac una uice, ſed paulatim procreetur, ſic ut nullum ex commemoratis adſit. Iam uerò noxii medicamenti potus, & uirus extrinſecus à uenenato animali illatum, regium morbũ parit. Itaque calidę iecoris intemperiei, & inflammationis uiriumq̃ue imbecillitatis, curationem ſuprà ſumus perſecuti, ubi de ipſo agebatur, quam etiam integram huc transferre oportet ne eadem mihi ſint repetenda. At ſi meatus conceptaculi fellis utrique ſint obſtructi, uel alter duntaxat, uenam, in cubito dextro ipſis diuidi conſilium eſt. Nonnulli uero, tum his, tum illis qui ex iecore inflammato, arquatum contraxerunt, uenam propter minimum dextræ manus digitum, incidunt. Cataplaſmatis quæ inflammationem arcent utendum eſt, & purgatione ex hiera, nec non clyſteres idonei ſunt, potui rectè datur arquaticis, ius apij, uel adianthi, uel rumicis, uel ſerpilli decoctorum ad tertias, uel abſynthium potioni inſpergitur. Præclare faciunt raphani ſucci cyathi duo, cum uini cyatho uno poti. Et cichorei ſucci cyathi bini, uel terni per ſe aut cũ uino poti. Sed qui iecoris inflammationi arquatum fuerunt acceptum, mulſum bibent, uel decoctum tenuis ariſtolochiæ, uel hyperici, uel adianthi, uel herbæ lanariæ, uel erythrodani ſimiliter, uel cornus ceruini ſcobis drachma, cum uino, uel paſtinaci ſylueſtris decoctum in uino, ut tertia pars ſuperſit, uel ſulphuris uiui drachma in ouis ſorbetur. Hæc etiam propter obſtructionem arquato laborantibus ualde auxiliantur, ſeminis autem attriplicis ſcrupuli octo, cum chryſattico, aut alio paſſo in ſolii ingreſſu poti, uacuationem magnam præſtant. Rectè etiam picra datur, & ſicca, & ex oxymelite, & Theodoretus. Iam ex amaris amygdalis paſtillus datur, & cinamomi quantum tribus digitis comprehendi poteſt, in mulſi cyatho uno, uel aqua temperata, uel myrrhæ ad fabæ magnitudinem cum piperis granis quinque, tantundemq̃ue cinamomi. Qui uero ex calida ſolidarum partium intemperie in arquatum inciderunt, molli frictione, exercitiis moderatis, unctione & balneis tractandi ſunt, cibo humido & mediocriter, refrigerante, cremore ptiſanæ, intybo, ſeri, cichoreo, piſcibusq̃ue, uino tenui aquoſo. Qui ex lethali potione, aut ex uirulentorũ animaliũ morſibus in hunc affectũ ſunt prolapſi, de iis quinto uolumine

tractabitur. Porrò si bilis in oculos faciemq; se receperit, elaterij instar erui cũ lacte muliebri naribus in balneo instillato, & statim in soliũ descendãt, cauentes ne caput immergatur. Post balneũ uictu, recreatis, rursus medicamentũ errhinon in sole, naribus infundito. Bene facit etiã cyclamini succus, porri, & nigellæ. Acetũ uero accerrimũ naribus attrahat in solio desidẽs, cõtineatq; ẽt pressis naribus paulisper, & mirifice uacuabitur.

De umbilico prominente. Cap. LI.

CAusam umbilici prominentis, & quomodo id uitij manu curetur, in parte chirurgica docebimus. Quoniam uerò nonnulli etiã medicamẽtis in naturalẽ statũ redierunt, ipsa hoc loco dicemus. Aluminis scissilis drachmæ quinque, flocium uini drachmæ octo, rosacei decem, gallæ immaturæ drachmæ duæ. Vino diluta, & in mellis spissitudinem redacta loco affecto inducuntur. Extrinsecus spongia posca madens superinijcitur, & fasciola deligatur. ALIVD. Fabæ fresæ, corticũ gallæ, balaustij pares portiones, coquuntur in aqua: ubi dissoluta fuerint, tritaque diligenter, spongia, ut prædictum est, imponuntur. ALIVD. Plumbi scobis drachmæ sedecim, cicutæ, mannę, cerussæ, hypocistidis succi, singulorum drachma, uino dissolutis in modum prædictum utitor.

Quomodo impuberes imberbesque diu maneant, & particulæ naturales testesque conseruentur, ibidem etiam psilothra numerantur. Cap. LII.

CImoliæ cretæ, & cerussæ æquales partes, alterci succo excipiuntur ut sordium spissitudo fiat, deinde oleo lentiscino quantum sufficit adiecto contundito, ac utitor. ALIVD Cicutæ succum, solani, alterci, lupini foliorum tenerrimorum, psillij æqualem modũ. ubi contriueris, utitor, sed locum prius abstergito abluitoq;. Oportet autem pridie quàm usurpare uelis, aquam bibere. Medicamentum pilis abolendis dicarum, psilotrum appellatum. Asellorum domesticorũ, qui tacti conduplicant sese in orbem, pilulæ rotũdissimæ similem, græci κατοικιδίους ὀνίσκους uocant, drachmæ duæ, sandarachæ drachmæ quatuor, calcis drachmæ octo, aceti ueteris cyathus. Lixiuiæ è ficu tantundẽ: coquito in fictili, ac in balneo utitor. ALIVD. Calcis uiuæ partibus duabus, auripigmenti totidẽ,

terræ cimoliæ parte una,in aqua coctis quemadmodum expli citum est utitor. ALIVD. Simplex odorisque expers: calcis uiuæ utriusq; sextarium, sandarachæ unciam. Coquito ut dictum est,& utitor. Porrò quæ pilus adimant,in ocularijs exposita sunt.

De ramicum generibus. Cap. LIII.

CVm intestina peritonæo rupto deuoluuntur, operosa nimium est curatio, cum uerò ob raritatem illius descendunt,facilior sanandi ratio est: ac huic malo pueri potius, utpote humidioris naturæ, sunt opportuni, multique adeo citra manus operam medicaminibus impositis, & conuenienti deligatura persanati sunt. Vtendum uerò est remedijs infra comprehensis,ubi hoc solum addiderimus, affectus solo loco differre. Quando nanque intestinum etiam num suprà in inguinibus iacet, nostri inguinis ramicẽ græci,βουβονοκήλην uocant. Cum in scrotum iam infrà delapsum est intestinorũ ramex,græce ἐντεροκήλη dicitur.Malicorij igitur drachmæ, decẽ gallæ immaturæ drachmæ quinque, in uini austeri cyathis tribus incoctæ,& leuigatę imponantur, intestino prius confricato,& aqua frigida superfusa:decimo die soluuntur, sed ita,ut æger in lecto maneat diebus triginta, bibatque cupressi decoctum cum uino,uel eius globulorum tres obolos,ex diluta uini potione. hoc medicamentum auxiliatur pueris.

Aliud glutinatorium.

SYmphyti radicis,marrubii succi, amygdalarum amararum, gummi,pares portiones. ALIVD. Terebinthinæ sescuncia, ceræ,thuris, myrrhæ, ichthyocollæ, cochlearum cũ suis testis, singulorũ uncia, ichthyocolla in aceto diebus tribus ante maceratur. ALIVD. Cupressi,galbulorũ uncia, gallæ tantundẽ, melicorii semũcia,taurocollæ unciæ tres,mãnæ thuris,semuncia,symphyti tantundem,cochlearum cum testis uncia.Galbuli & malicorium uino astringenti diu incoquuntur. Et cum reliquis leuigatis excepta, in usum accommodato. ALIVD. Aloes,malicorii,thuris,hypocistidis succi, glutini fabrilis,picis, bituminis,singulorũ sescuncia, uini dulcis qđ sufficit. ALIVD. Magis uarium,facit etiã adultis cum morbus uetustatẽ nondũ senserit:chrysocollæ,taurocollæ, sarcocollę,ichthyocollæ,lapidis Gagatis, lapidis hęmatitis rhus, syriaci, & coriarii, acaciæ

ſingulorum ſeſcuncia, lapidis pyritis ignem non experti, magnetis cœrulei coloris, aluminis ſciſſi, mannæ thuris, ſingulorum uncia, picis brutiæ unciæ quinq;, cochlearum cum teſtis uncia, argenti recrementi quod helcyſma dicitur, unciæ quatuor, gallæ, ſquamæ ſtomomatis, æris ſingulorũ uncia, bituminis unciæ ſex, Myrſinati quod ſatis eſt. Vino aſtringente arida excipiuntur, Medicamento tam ſpiſſo ut digitos non coinquinet, utitor. Quod ſi iacere non ſuſtineant, triangula ipſos faſcia craſſiore, quæq; inteſtina poſſit conſtringere, tuto deligabis A cibis inflantibus abſtinendũ, uino copioſiore, crebris bal neis, ualido motu, nempe curſu, ſaltu, clamore, & id genus aliis.

Ad aquoſum ramicem qui hydrocele dicitur, ut humor collectus euacuetur.

PIperis grana centũ, lauri baccæ octoginta, nitri drachmæ uiginti, cerę drachmæ quadraginta, olei heminæ dimidio exceptis utitor. ALIVD. præſtantiſſimum. Lapidis aſii floris drachmæ ſex, uuæ paſſæ acinis uacuæ drachmæ duæ. cumini ęthiopici drachmæ octo, nitri rubri tantundem. Trita imponito, fouens ueſperi & mane: quidam uero adiiciunt etiam ſulfuris drachmas octo. ALIVD Calcem uiua balnei ſordibus exceptam cum cerato impones, & paululum nitri calci miſcebis. ALIVD. Radicis braſſicæ crematæ cinis adipe ſuillo ueteri liquefacto exceptus inducitur: per triduum ſoluitur. † Ne autẽ humoris magna fiat colluuies, hoc utere malagmate, Ceræ libris duabus & ſemiſſe, picis triente, guttæ ammoniaci triente, aluminis liquidi ſeſcuncia. Proficit etiam medicamentum diæ giron hoc eſt ex populo nigra & reliqua extrahentia.

† Antiquus codex, πρὸς δὲ τὸ μὴ πάλιν συλλογὴν ὑγρȣ͂ γενέϑαι, Ne autem rurſus humor colligatur.

De inflammatione teſticuli ſcrotique & alijs ipſorum affectibus. Cap. LIIII.

SCroti inflammatio hiſce agnoſcetur notis. locus primo contactu indoleſcit, feruor, duritiesq; intenſa apparent. Teſticulo autem inflammationem ſentiente non ex leui tactu dolẽt affecti, ſed innixis ualidius digitis rubor & durities ipſius per ſumma minor extare uidetur: impreſſis autem digitis durities in alto occurrit, & febris nonnunquam oritur. Itaque teſticulorum inflammationibus propriè cõuenit ſanguis

ex

ex talo dimissus: cōiter aūt oībus cataplasmata & cerata. Imponi igiť debēt ex lomēto diluta uini mixtione cocto cū uuis passis pinguibus acinorū expertibus cumini, uel hastulæ regiæ radix incocta, cōtritaq; miscet tenuissimæ parti polētæ æquali: uice cataplasmatis adhibeť uel lini semē ex diluto uino, uel fęnugræcū ex mulsa, uel lilij radix ex mulsa, aut recentibus uini floribus cū polētæ polline. Vel senecion. & coriandrū uiride cū uuis passis quibus acini sunt exēpti. Sin multus infestat ardor, folijs alterci cū triticea farina, aut cicerū obducūtur, uel arundinis folijs, uel cucurbita cruda. Si uetustior est morbus cū duritie, cucumeris syluestris radix in mulsa cocta, leuigataq; cum lolij farina admouetur. Itē hoc efficax est auxiliū, uuarū passarum quibus acini sint exēpti, unciæ quinq;, cicerū subferuefactorū sescūcia, cumini uncia, sulfuris unciæ nouē, nitri uncia, resinæ unciæ tres & semissis cōtrita oīa cū melle in cataplasmatis formā digerēs, utitor. cerata aūt hæc sunt, olei cyathus, colophoniæ unciæ sex plūbaginis, cumini, uuarū passarū, lomenti singulorū triens, ceræ sextans. Plumbago cū oleo adusq; aliquantulam spissitudinem incoquitur. deinde cera resinaq; inditur. Sublata ab igne semifrigida, uuis passis cōtritis, farinisq; superfundito. ALIVD. Olei anethini & rosacei, ceræ, resinæ piceæ, singulorū quincunx, cumini unciæ duæ & semissis, stercoris asinini sescuncia cuminū teritur cum stercore asinino, ceratumq; refrigeratū miscetur unaq; leuigatur, deinde in panniculum illitū admouetur, lana superaccōmodata. olei omphacini, uel butyri, uel resinæ æquali modo utitor. Quòd si à sudoribus ulcerata scroto excitētur, gallā detritam, uel alumen inspargito, pingui aut hircino felli & perungito. Porrò ad testes aphtæ ulcere pressos terram cimoliam cum aqua prius illitam, finito siccescere, calidaq; aqua abstergito, myrtum siccam, & smyrnij paulum in puluerem redactum applicato. Si caro in testiculis excreuerit, cinis sarmentaceus nitro & aqua maceratus curat inductus. Pruritu scrotum irritante, nitrum, pedicularia, Græci staphidagriam appellant, alumen liquidum, aceto contritum, rosaceoque, illinitur in balneo Vbi laueris, candidus oui liquor cum melle parti inungetur.

De seminis profluuio & ueneris insomnijs. Cap. LV.

SEminis profluuium quod græcè γονόῤῥοια appellatur, est inuita, ac præter uoluntatem excretio, quæ continuè na-

turalibus nõ intensis, ex retentricis naturæ facultatis imbecillitate prouenit: in qua ex usu est cóquiescere, lumbos pubemque hapso ex uino & melino uel œnanthino cõtegentes: mox cataplasmatis obducere ex palmulis, malis cotoneis, œnante, acacia hypocistide, rhu, & similibus. Insidere oportet lentisci, rubi, & id genus aliorũ in uino decoctionibus, uel etiam, aquis cibisq; uti siccãtibus: post prima morbi tẽpora ad exercitatoriam rationẽ deducere, qua totũ corpus, partesq; affectæ confirmentur. Cæterũ quõ seminis paretur fœcunditas, libro primo, ubi de sanitate tuẽda agitur, abundè tractauimus. Vbi etiã illorum qui uenerẽ exercere nequeunt, scripta est curatio, itẽ quæ ad ueneris insomnia proficiant. porrò iuuabit genituræ profluuio laborãtes, & lectus frigidior, & dextri lateris, uel sinistri incubitus, itẽ medicamẽta frigida lumbis substrata, qualia sunt coriãdrũ, cicuta, cerussa, portulaca: omnia uero ex aceto.

De satyriasi. Cap. LVI.

SAtyriasis est naturalium palpitatio, quæ cuidã seminis uasculorum inflammatoriæ affectioni cum intentione superuenit. Hæc palpitatio nisi finiatur, in seminariorũ uasorum resolutionẽ, aut conuulsionẽ delabi consueuit, ac qui conuulsi fuerint celeriter intereunt. obeuntes autẽ uentre inflantur, & frigidũ sudorem emittunt, ac mulieribus quoq;, sed raro hoc mali accidit. sanguinẽ igitur protinus dimittere conuenit, uictu uti tenui, & abstemio, eumq; assumere quotidie, ualenter nunquã, sed paulatim. Laudatissimum igitur est remedium, beta, malua, & mercurialis momentũ, & ius esculentum cochlearũ: nil mali fuerit etiam ex simplicibus clysterẽ ab inferiore parte iniicere. Quæ uerò urinã mouent, medicinæ cauendæ sunt, lumbis refrigerantia quoq; admouere oportet, ut solani succum, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutæ. Necesse uero est, colem, & inter anum, scrotumq; locum refrigerantium, quibus leniendi uis inest, aliquo demulcere, nempe argẽti spuma cimolia creta, cerussa, aceto dilutis, aut aqua, aut uino dulci, aut sapa sepino cubitu cõquiescere nociuum est. Rursus confert bibere nimpheæ radicẽ, iridẽ, & adiantum. Rutæ uero succi potus profuerit, & seminis profluuio laboranti, & cui naturalia sunt arrecta. Cibus datur frumentaceus modicus, sitis inducitur. At si prorogatur uitium, cucurbitulæ cute ferro incisa defigẽdę sunt. Si plenitudo adsit ẽt hirudinibus uacuare,

cuare,& uentrẽ cruda ordei farina ob linere, alienum non eſt.

De priapiſmo. Cap. LVII.

PRiapiſmus eſt firmũ genitalis incrementũ, quod in lõgũ latumq́; intumeſcit,citra ueneris appetentiã flatulentus nimirũ eſt ſpiritus qui particulã in tumorẽ attollit,ex humoribus craſſis,& uiſcoſis modici caloris opera procreatus. Notũ uero eſt cuilibet,particulas nõ eſſe calfaciẽdas, ſed leniter refrigerãdas cerato roſaceo,cũ aqua cõtuſo, itẽ chamæmelino cerato in genitali & lũbis impoſito,uictus & medicamẽta exhibent̃,quæ extenuare citra manifeſtũ calorẽ poſſunt.Applicabuntur ẽt quæ naturali modo operãtur, experimẽtis ac uſu probatã.Nymphea igit̃ potui dabit̃,uiticis ſemẽ:rutæq́; uiridis obſonijs mixtũ.Sed ꝑ initia id nõ aſſumi debet,ut quod uehemẽter calefaciat:uerũ poſt aliorũ extenuãtiũ uſum. Si uacuatione uti libeat ꝑ uomitũ id facies. Nã per aluũ factæ,uicinas particulas ſæpe fluxioni oportunas efficiũt:Exercitiũ fricatioq́ue flatib.diſcutiẽdis rectè adhibẽtur.Nulli p̃dictorũ uenus ꝓdeſt,niſi quibus ex huius abſtinẽtia ſemẽ abũdare coniicimus.

De particulis inefficacibus. Cap. LVIII.

QVi hoc uitio laborant, non ruunt in uenerem eoq́; puſillanimes fiunt.Cauſa horũ eſt,particularũ reſolutio,uel ſeminis inopia.Cũ igitur ea quæ ſemini generando ſunt,libro primo inter præcepta ſalubria expoſuerim, tum quæ ſimplici uirtute ad uenerẽ incitant, nunc ualentiora adijcere oportet.Cõmuniter igitur medicamẽtis quæ à laſſitudinibus reficiẽdis,acopa dicũtur,ad reſolutionẽ inſcriptis, hic quoq; utendũ eſt.Priuatim ſtellio cõcrematus, in puluerẽmq́; redactus cũ oleo magno dextri pedis digito,illinitur, & uenus exercetur: ubi ceſſare uoles,digitus abluatur.Iã medicamentũ ex ſtellionibus uaria conſtans miſtura efficax eſt. Potui uerò dantur quæ incitant,quale hoc primũ eſt,piperis,baccarum pini,petroſelini,ceruini genitalis ramenti, terebinthinæ pares portiones,melle excipiuntur. ALIVD. Cicerum crudorũ, baccarum pini,ſingulorum unciæ duæ,ſeminis erucæ, piperis,ſingulorum uncia,mellis datur quod drachmas duas impleat cũ uino.Item ſatyriace dicta ex multis compoſita congruet, atq; id genus alia.Inſpicere præterea oportet reliquas morbi cauſas,& conuenientem ipſis correctionem accommodare.

Pudendorum & ani remedia. Cap. LIX.

NAturalium aniq; ulcera circa inflammationem oborta, medicamentis indigent, quæ uehementer resiccãt. cuiusmodi sunt ex charta cõbusta, anethũ ustum aridum, cucurbita cõcremata. At siccis recẽtibusq; ulceribus, etiã aloe præsens est remedium, si arida in puluerẽ redacta applicetur. Porrò omniũ leuissimũ est, & nihilominus efficax põpholyx. At si humidiora euenerint ulcera, piceæ cortex per se lapis hæmatites. an etiã altè descenderint, manna prædictis miscebitur. Si pascendo serpant, lenticula cum malicoriis inducetur, utendumq; est Coraco ex phymelite appellato, & bithyno, adhæc, eo quod ex charta usta cõponitur. Rimas autẽ naturaliũ sedisq;, Græci uocant rhagadas, iuuat resina fricta, cum rosaceo cõtrita, ut sordiũ fiat ipsitudo, adiecto etiã luteo oui, opioq;, uel hederæ foliorũ cõbustorũ cinis cũ rosaceo in plumbea pila tritus admouetur. Iã pastillus ex œnelæo, & lapis phrygius admodum probata sunt remedia ad rimas, tũ sordida circa ani orbẽ ulcera, præsertim quæ elidi nequeunt. ALIVD simplex quod ẽt acrimoniã obtundit. Cadmiæ combustæ, elotæq; unciæ duæ, rosarũ ungue ex foliis desecto, unciæ sex. puluis inspergitur parti uino prius absterśæ. Ad condylomata uerò faciunt chalcitidis, œsypi, medullæ ceruinæ, rubi foliorũ æquales portiones cũ cerato, idẽ præstãt pastilli ex œnæleo. Quod si in cole intra genitalis foramẽ ulcus delituerit, pus, uel sanguis citra urinã redditus fatebitur. Curatur primũ aquosa mulsa collutum, mox lacte, postea collyrio Asteri lacti mixto, aut pastillo Leuco, aut is qui uocatur dialotarion in plumbea pila subactus demittitur, uel etiam penna tincta perlinitur, inde tenue linamentum tortile unctum imponitur. Præstantissimum uero est etiam quod capit gallæ, pompholygis, amyli, & aloes pares modos, rosaceo, & plantaginis succo leuigatos.

Ad naturalium dolores.

BVtyri, resinæ, paribus portionibus pulchrè liquatis obducito, uel ex seminis linis succo, æquum myrrhæ & resinæ frictæ pondus leuigatum imponito.

Ad intumescentia pudenda.

VItis foliorum tenerorum triginta numero, cerussæ drachmæ quatuor trita applicantur. Cæterum fotu ex aqua marina

rina frigida coles utitor & quiete, penemq; deligato. Carnosas naturalium excrescentias, quas Græci thymos uocant, compescit, nec sinit rursus augescere cinis palmitum cum aceto cataplasmatis modo illitus, item salicis corticis combusti cinis. In uniuersum & thymus, & myrmecia, & uerruca pensilis quæ dicitur acrochordon per medicamenta ualenter exulcerantia eliduntur: ijs autem quæ exedunt, emoriuntur. Propriè contra hæc uitia proficit, elaterium cum sale impositum, grossi cũ aceto, nitro & farina. Liquor fici illitus, smaridis caput salsum crematum in cinerem, ærugo cum sulfure uino combusta, tithymalli liquor illitus, ocymi folia cum atramento sutorio, uel heliotropii maioris semen cum uino cataplasmatis modo applicatum.

Ad ani inflammationem.

CErusæ unciæ quatuor, pompolygis uncia, uel cadmiæ teneræ, thuris, singulorum uncia: sereos succi hemina diluuntur, succus autem paulatim affunditur, donec absumatur. Deinde ceratum ex uncijs duabus ceræ, & rosacei libra confectũ: ubi deraseris miscetur, ualideq; emollitur. Demittitur autem instrumento quod à pure trahendo πυᾶλκον Græci nominãt, & superdeligatur, facit autem & ad ani fissa cum inflammationem sentiunt, item aduersus sedis exulcerationes, cum ardore, aut rosione infestantes.

Ad sedis erysipelata.

MEdicamenti, quod ab herbarum succis diachylon appellatur, libra, rosacei quantum satis est, panis puri libra, croci uncia, opij uncia. crocus & opiũ passo macerantur, panis aqua. Deinde leuigatis ipsis, medicamen diachylon, & rosaceum admiscetur, emolliturq;: Vtile est etiam ad podagras calidissimas ALIVD. Arcet etiam ani inflammationem cerussa cum uino rosaceoq; in pila plumbea, & cochleari plumbeo trita inunctaq;, uel cerussam & oui candidum rosaceumq; in eadem pila leuigata, dum sordium spissitudinem habeant, perungito.

Hedricum ad ani dolores.

ALterci folia tenera, portulacæ folia tenera, micas panis in uino tinctas, ouorum tostorum lutea pari pondere, rosacei quod satis est, ubi locum rosarum & meliloti decocto foueris, cataplasma imponito.

Hedricum

Hedricum optimum ad ani inflammationes, eiusdemque excrescentias.

CEruſſæ,ſpumæ argenti,ſuffiminis ammoniaci,bdellij, ſingulorum ſcrupula ſex,terebinthinæ uncia,ceræ ſemuncia.Arida ſucco ſolani,alterci,uel portulacæ conteruntur. Quæ liquãtur,ubi illis adiuncta fuerint,excipito.Et emolitis roſaceo,utitor.Iam medicamẽ phicotyche.& dia molibdenes ad hæc dialotarion. Præterea paſtillus dia halicabu & dia rodon ad anĩ inflammationes genitaliumq; laudata ſunt remedia.

Ad excreſcentias ani.

EXcreſcentijs ſi inflammatio adeſt, utẽdum generatim iam commemoratas,& propriè hoc paſtillo, ceruſſæ quadrans, pompholygis uncia,argenti ſpumæ ſextans,maſtichæ ſcrupula ſex,alterci ſucco excipiuntur. Si careant inflammatione, cupreſſi galbulorum combuſtorum cinis loco dolenti, uino prius abſterſo inſpargitur,uel cucurbitæ aridæ corticis combuſti,uel palmularum nucleorum cinis ſimiliter, uel teſtarũ ouorum, & fœniculi cinis,uel ſucci mali punici foliorum, æqualis modus. Vino albo deterſa pars diebus ſeptem eluitur. calloſa autem tubercula calce & auripigmento cum aceto acri trito rectè etiam in ſole perungis.

De hæmorrhoidibus.

ORis uenarum,quæ quod ſanguinem fundere ſolita ſint grę cis αἱμοῤῥοίδες appellant, iuſtò largius inanitis, habitum in aquam ſubter cutem reſolui contingit,& affectos,infeliciter contabeſcere: periculum uero eſt, etiam ne largum ſanguinis profluuium accidat, quemadmodum ne idem in totum ſupprimatur: unde laborioſa eſt curatio.Quare cum plures ſint hęmorrhoides,unã purgationis gratia relinquere oportet. Quædam uero ſuperius exiſtunt,non apparentes,eoq; difficilem curationem recipiunt Cæce autem nihil quidem excernunt,ſed dolorem mouent acriorem,hę itaq; ſucco cyclamini illito adaperiuntur. Contra eas uero quæ immodicè fundunt ſanguinem,ſpinæ ægyptiæ,foliorum ſambuci,artemiſiæ, ſingulorum unciæ quinque, ſideritidis unciæ quatuor,coquuntur in aquæ heminis octo ad dimidias,inde herbæ proiiciuntur. aquæ uero miſcetur puluis hic cretæ ſutoriæ,aluminis rotundi, ſingulorum-

lorum drachmæ octo, argenti ſpumæ drachmæ quatuor,gallæ drachmæ tres,miſyos drachmæ duæ,ſereos tantundem.ubi pulverem decocto ſolueris,ſepties quotidie irrorato.inſecuto die pari modo aliã confectionem menſura æqualem ſuperfundito: ſic tertio.Et ſi reliquiæ aliquæ remaneant, quarto die acu compunges: ſi ſentiat æger,aut cruor emanet,decoctum ſimiliter facit,pulueris uero partem dimidiam miſcebis.Cum foueris,puluere attingito,ut exactè adurantur panis ob inflammationem inſtar cataplaſmatis inducetur. ALIVD. Panis purus in garum primæ notæ tinctus,uſtusq; in nouo fictili, & pertritus applicatur,ano prius uino abluta. Facit etiam ad excreſcẽtias. ALIVD. Sereos drachmæ duæ,chalcitidis drachma, miſyos tantundem,atramenti ſutorij quod chalcantum dicitur drachmæ tres,aluminis ſciſſi drachmæ nouem, æris combuſti drachma, cretæ ſutoriæ drachma ſicco utitor. Cibi erunt ijs qui ſupramodum inaniuntur,pauci ſanguinis efficaces,& minimè recremẽtitii,quiq; ſiccant, & aſtringunt,cuiuſmodi eſt chondrus ex poſca lotus: oryza & alica. Ex oleribus conueniunt intybus, cichoreũ, portulaca : inter uina,quæ aſtringunt. In hæmorrhoidibus autem obcœcatis,his contrarius uictus proderit: potiſſimum uero loliginum, ſepiarum,multipedarum, torpedinis, ſelachiorumq; eſus probè conueniet. hæc enim ſanguinem cõmouent,item quæ menſibus ciendis ſunt, hiſce congruunt.

Ad procidentem anum.

ERucæ fructus,gallarum ceruſſæ,acaciæ, hypociſtidis ſucci, piceæ corticis,thuris,myrrhæ mineæ,paria pondera. Sicca admoueto,ano uino prius auſtero deterſa. ALIVD. Recrementi plumbi,rhus ſyriaci,ſingulorum drachmæ octo, roſarũ floris drachmæ quatuor,myrrhæ mineæ drachmæ duæ. Vtitor ſicut priore. ALIVD. Piceæ corticis,mannæ,ſpumæ argenti,ſingulorum drachmæ octo,cupreſſi orbiculorum ſiccorum, plumbaginis ſingulorum drachmæ duæ,utitor quemadmodum præceptum eſt.itẽ urina ipſius ægri calens adhuc ſuperfuſa adiuuat.

De uteri affectibus & primum de menſium purgatione. Cap. LX:

MVlierum plurimis menſes quartodecimo anno fluere incipiunt,paucis uero ante tertiumdecimũ, aut duodecimum,

decimum,plerisq; autem post quartumdecimum erumpunt. Tēpus cuiq; purgationi præfinitum nō est,ordinatumq́; , multis ad duos trésue dies , haud paucis usq; ad quintum profluit, aliis etiam adusq; septimū : raro ad duodecimū purgatæ sunt. Porrò desinunt menstrua aliis anno quinquagesimo, paucis autem usq; ad sexagesimum durant. Nonnullis à triginta quinq; annis, præsertim obesis, menses cessare incipiunt morata igitur purgatione, lauandum est circa statum menstruale tempus, ac præsumetur potui, aut sesamū, aut capitatum porrum cum pipere, & ruta simul incocta. Potio autem ex passo cretico erit, cuius heminæ mensura pota ambulationibus menstrua dimoueantur, Cibus sit, lolligines, sepiæ, polypodes, & quæ eiusdem sunt generis : quippe sanguinem propriè commouent.

De mensium suppressione.

SVpprimitur menstrualis purgatio, interim toto corpore male affecto, nonnunquam uero locis peculiari uitio consli ctantibus ex frigiditate insita, aut ictu, aut intemperie ab origene, seu acquisita malignitate magna uero parte ex abortu: uel principaliore quadam parte primario affecta, nempe iocinore, aut uentriculo, aut thorace, aut id genus aliqua, longo morbo uitiata. At suppressio complures affectus, & longos solet procreare. Cum igitur propter aliquod interaneorum affectum primarium purgatio circunciditur, aut moratur, ex usu maximè fuerit, id quod primariò afficitur curare, inde uteri habere rationem. Notæ uero quibus hæc deprehenduntur, in superioribus sunt expositæ. Cum uerò nihil illorum adfuerit, constat palam primario affectu uterum occupari. Itaq; si ætas non prohibet, aut habitus, aut aliud quippiam, uenā oportet incidere, idq́; non ante statum mensium tempus: sed ubi iam præterierit, decem dies superadijciantur. Detrahetur autem sanguinis, neque plus duabus libris & dimidia, neq; minus una, si quidem uenam diuiserimus. Sin autem non, hiera diacolocynthidos purgari debent, duarum drachmarum pondere, in sex mulsæ cyathis. Si febris adsit, hiera quidem uti non expedit, uerum sanguinem mittere in primis febriculæ diebus est opportunum. A purgatione reficiendæ sunt mulieres diebus pauculis : in sequentibus autē, exercēdæ obambulationibus, inferiorum frictionibus, & balneo. Cibi congruunt distribui

distribui faciles,& liquidi,olera,dulcia omnia, pisces saxatiles, ex auibus teneriores,lactis potio,ex melle confectiones,μελιτ τώματα uocant,uinum tenue,album,non adeo uetustum.carnes inidoneæ his sunt,& legumina, præter ptisanam . Vbi statum mensium tempus propinquum est,dantur ex marinis selachia,& malachia,ut dictum est,item ostracoderma , hoc est testaceam cutem sortita, capitata porra , cum ruta & pipere cocta,eorumque ius potui datur: infernæ partes uinculis , tribus quatuórve diebus constringuntur . Cum instat tempus purgationis,tollitur deligatura,myrrhæ obolus bibitur, aut fabæ instar,uel castorium ex passo,aut mulsa,uel decoctum artemisiæ, aut saluiæ post balneum ex passo , & absynthii . Absynthites autem uinum per totius curationis decursum potatur. Vbi accesserit iam menstruale tempus,si nihil, aut nulla mentione digitum fuerit excretum,ex talo sanguis detrahendus est . Post septimum, aut octauum diem,purgatione ex hiera utendum est, secundum quartum diem,dropax inferiori uentris regioni lumbis & feminibus applicetur,atque aquæ potu triduum usa sinapi cum æqua panis macerati portione adusque æquinoctium admoueat,deinde lauet , insecuto mense ficus siccatæ in uicem panis misceantur decocto fœnugræci , maluæ , pulegij, rutæ , & artemisiæ . In sinum uero demittetur , susinum , aut amaracinum , pessusque inseratur ennepharmacus , aut libanius . Est autem pessus lana concerpta, & in rotundam , digiti humani formam redacta qua medicamenta cõtineantur . Hæc igitur curatio plerisque ad purgationem abunde fuit . sin autem uehementioribus indiguerit medicamentis, hæc sunt, iris illyrica cum uino pota,iunci angulosi,ariq; radix, cassia, iunci rotundi flos,& nardus,helenii radicis decoctum,myrrhæ ad fabæ Grece magnitudinem cum passo ex dimidio mulsæ cyatho pota,atque dictamni decocti cyathi duo , item ammoniacum , & sagapenum . Quæ minus stomachi uitiis sunt opportunæ , etiam opopanacis paululum in globulos redactum percocto melli intinctum, assument . Iam uerò consueta nobis semina menses mouere possunt , sed minus: fœniculum , cuminum , apium, daucum creticum,seseli,ami,sison, cicer, fructus cedri , ac omnia quæ urinam prouocant. Commode etiam sinui muliebrium imponuntur myrrha,absynthii,aut lupinorum decocto trita,aut rutæ succo leuigata, bdelliumq; similiter, styrax,

sylu estris

syluestris oleæ gummi, aut rutæ succi itidem, aut longa aristolochia, in collyrii formam concinnata. Persimiliter etiã magni centaurei radix, aut ueratri, aut liquor scammoniæ, & cucurbitæ syluestris medulla per se, & artemisia applicata cum ruta, insuper & galbanum suffumigatum. Eadem uero & fœtus solent educere.

De immoderata purgatione uteri & sanguinis profluuio. Cap. LXII.

IMmodicę purgationes mulieribus oboriũtur, interim mensibus adauctis confarctimq; ac concitatius erumpentibus, interim ob legitimum partum quę plerunq; etiam sponte sua cessant: Crebro autem obortus causa, uehementi laborant profluuio, ut subinde periculum accedat. Imprimis igitur extremi artus ab alis & inguinibus, uinculis excipiuntur. Posca non frigida potui datur, muliebria ex eadem fouentur, & iniiciuntur locis multæ lanæ, ex uino, oleo, uel rosaceo, uel melino, uel myrteo expressæ. Cibus dabitur chondrus lotus ex posca: uel oryza, uel alica: uino autem abstinebitur, & hydromalum austerum, aut omphacomeli, aut huiusmodi quippiam ipsis exhiberi debet. Balaustium in posca propinari, uel hypocistidis, uel acaciæ succus, uel lycium, uel samius aster, uel succus immaturæ uuę siccus, uel rheon, uel lenticulæ ex Italico fictili combustæ cinis: aut sesamum editur in posca maceratũ, quoad molle delicatumq; euaserit: insinuati uero pessi per naturalia, sanguinis fluoerm sistunt, hypocistidis succus, aut acacię cum manna in aceto contritæ. Mirificè auxiliatur spongia in uino, aut liquida pice demersa, pessarii modo adhibita, uel combustę ipsius cinis cum aceto, uel posca eodem modo insinuatus. Similiter etiam suberis in Italico fictili concremati cinis. A foris autem imposita iuuant astringentia epithemata, & cataplasmata ex palmulis, & cotoneis: quę malicoria receperint, aut fageam glandem, aut rubi surculos, aut lentisci folia, balaustium, acaciam, hypocistidem, gallæ modicum, alumen Maximè uero hoc, taurocolla madescit posca, quousque soluatur. deinde in linteolum ualidum illinitur, lumbisque agglatiuatur. Efficacia ad hoc sunt, & glutinantia emplastra, ueluti Armonia, Icesios, Athene, Meline, Indica, & similia. Pessulis quoque ad sanguinis profluuium uti oportet. Gallæ interius leuigatũ, & thuris

& thuris lachryma aqua diluta naturalibus inſeritur, uel cytini, uel mala punica dulcia ſimiliter, uel polygonũ tritum. Compoſito autem, aluminis ſciſſi, gallarum interioris, acaciæ ſucci, mannæ, ſingulorum unciæ quatuor, ouorum toſtorum lutea quatuor: arida leuigantur ſucco plantaginis, miſcenturq́;. Cũ uſus exigit, excipiuntur in peſſum ex lana, & in roſaceum intinguntur, inſinuantq́; naturalibus. Iam cucurbitulæ leues magnæ frequenter ſubter mãmillas affixæ abundè retrahunt. Inſeſſus autem profluuio ſanguinis laborantibus cõuenit, ex marino iunco, Græci uocant oxyſchœnum, capitibus myrti, roſis, rhamni folijs, rutæ ſurculis, æquali pondere in aqua coctis inſidere iubeto. ALIVD. Mali punici dulcis radicis corticis, myrti, cupreſſi corticis ſingulorũ tres partes, gallæ pars una, aquæ quod ſatis eſt. Infundito autem per uterinum clyſterem ſuccũ plantaginis, aut ſereos, aut polygoni, aut ſolani, aut perdicij herbæ, aut pſyllij, aut hypociſtidis, aut acaciæ, eaq́; lana aut digito, aut ſpecillo, aut pinna in longitudinem figurata, aduſque orificium imponatur. Inſuper paſtillus Andronis per uterinũ clyſterem infuſus cum quodam ex ſuccis commemoratis, aut uino aſtringente efficax eſt remedium.

De fluore muliebri. *Cap. LXIII.*

VVluæ fluor, totius corporis quod expurgatur eſt diſtillatio: Talẽ uerò ſpeciem id quod euacuatur, repræſentat, qualem etiam humor in corpore ſuperans obtinet. aliud rubrũ, ueluti ſanguinis ſanies, aliud candidum, pituitæ ſoboles eſt, pallidum aliud, quod bilem teſtatur, aliud uero aquoſum, at ſi ſanguis purus, ſicut in uenarum ſectione, efferatur, attendendũ eſt accuratè, ne quædam in uulua eroſio ſit excitata. his notis fluor deprehenditur, loci continuè madent humoribus, colore uariãtibus, laborans dècolor eſt, cibum non ſentit, eumq́; faſtidit, in obambulatione difficulter, ſpirat, oculos habet prætumidos, nunc cũ dolore, nũc citra illũ, aut cũ exulceratione, aut ſine illa, aut inflammata, aut ſordida, aut pura. Toti igitur corpori auxiliãtur quæ citra manifeſtũ calorẽ exiccant, cũ affectus ſit humidus, frictio totius corporis, & unctio ex melle abunde cocto, medicamina dantur urinam cientia, utpote aqua, cui aſarum & apium ſit incoctum: uacuatur etiã totum corpus per aluum: præterea portulaca commanducata, ſuc-

cusque

cusque ipsius potus præsidio est. Item balaustium, rubi fructus & flos, quercus liber qui cortici ligni subiacet, & tunica glandis putamini subiecta. Equisetum maximè sistit rubrum fluorem, potum ex aqua, aut uino. Vel hypocistis, lentisci fructus torrefactus, cum uino sumptus, samius aster, lemnia sphragis, coagulum leporis, aut hœdi, aut ouis, aut uituli, aut cerui, uinacea trita, myrti, uua immatura sicca, piceæ correx. & quæ ad uuluam sanguinis profluuio laborantem dicta sunt, non admodum efficacia. Vbi uero cum labore fertur, per siphonem uteri, clysteremve alicę succum, aut tragi, aut oryzæ demittes cũ aliquo medicamentorum quæ dolorem sopiunt, ἀνώδυνα Græci uocant: & in accessionibus quidem lenire oportet: cum autem remittit, circuitum enim nonnunquam habet, habitum corporis mutare noxium humorem euocando expedit uariis gestationibus, obambulationibus, uociferatu, inunctionibus, cucurbitulis, dropacibus ad partes superpositas uinculorum iniectionibus, frictionibus, psilothris, smegmatis, sinapismis, uomitibus à radicula uictus ratione uiribus recolligendis dicata, balneis, uino, uario ciborum genere.

De inflammatione uteri, & declinatione. Cap. LXIIII.

INflammatio uuluæ, pluribus ex causis oboritur nempe ex ictu, mensium retentione, frigore, & inflatione: adeoque ex abortu, & ob sinistram partus æditionem. Comes inflammationis uuluæ est febris acuta, dolor capitis, tẽdinis basis oculorũ, brachialis, digitorũ, & colli deorsum retractio, declinatio ad opposita stomachi ex consortio dolor, oris uulue conniuentia, pulsus exigui, crebriq;. Et si languida fuerit inflammatio, haud ualido ipsius uteri dolore torquentur. Sin uehemens, & ipse totus pulsatilẽ cruciatum percipit, undiquaq; inflammatione obsessus. si pars ipsius illã sentit, in ea magis dolor intenditur. nam si posteriora ipsius solum laborent inflammatione, dolor lumbos inuadit, stercus longanone cõpresso, retinetur. si priora dolor inferiorem ab umbelico uentris regionem occupat, & stillicidiũ, aut urinæ difficultas uesica pressà excitatur, lateribus inflammationem expertis inguina tenduntur & crura grauantur. Extrema ad fundum uteri parte inflammata, in umbilico dolor potissimum cum tumore infestat. Cum uero os uuluæ inflammatio affligit, in abdomine dolor est, digitoque

toque immisso os occurrit durum rigidumque. Itaq; in curatione primum usui uenit fotus ex uino & oleo, uel uino & oleo rosaceo super infernam uentris regionem & lumbos per hapsum ex lana puriore citra deligaturam adhibitus. Cibo astinetur triduum, secundum quod sanguis ex cubito mittendus est, si nihil prohibet. alendæ sunt chondro ex aqua, mulsa, uel pane, uel ouo scorbili, uno die interposito. Post quintũ, cataplasma superaccommodatur, polline farinaceo, semine lini, fœnugræco, ex mulsa, in qua papauerũ capita decocta, reiiciantur, & oleo. at si inflammatio erysipelatis naturã sortita excandescat, meliloto in passo cocto tritoq; ouorum tostorũ lutea adiicito cum rosaceo, uel melino, uel crocino, & cataplasmatis modo adhibeto aut palmulas uino temperato feruefactas, cũ polentarum polline, & quoddã ex enumeratis unguentis leuigato, applicatoq; in morbi declaratione ceratũ nardinum, aut cyprinum iniiciendũ est. Per totum uero morbi decursum, etiam insessus utiles sunt ex decocto fœnugræci uel seminis lini, maluæ, artemisiæ, & oleo. In iis aũt quæ non sustinent calorem, ex aqua calida rosaceo super fuso, pessos autẽ in usionesq; adhibere cõuenit ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino unguento susino, & cera chyrrenica. in quibus autem calorẽ ferunt, etiã pessus qui ab aureo colore chrysus nuncupatur, ipsis conueniet, itẽ enneapharmacus, rursus in quibus non tolerãt, ex ouo rosaceo, adipe anserino, uel gallinaceo adaptabit. Porro ad inflammationes magis furibundas emplastro dia chylon quod est ex herbarũ succis in uase fictili cũ rosaceo liquefacto. miscetur succus plantaginis, uel fereos, uel cichorii, uel intybi Aut hoc utere, adipis anserini, uel suilli recentis drac. quatuor cerati rosacei, uel susini sextantes, ouorũ tostorũ luteorũ unc. croci drach. myrrhæ tribus obolis, opii obolis duobus, uel loco opii, papauerum capitũ decocto, si dolor multus excruciat, lachrymæ papaueris instar lenticulæ cũ lacte muliebri, & succo fœnugræci in pesso subiciendũ exhibeto. At si inflãmatio cũ duritia infestat, tetrapharmacũ rosaceo solutũ, applicatur, uel iufunditur. Si a naturali sede uulua declinauerit, ꝑ accessiones similẽ inflãmationibus curationẽ recipiet. ubi uero remittitur dolor, & declinat, leuioribus utẽdũ. Quod si malũ inuerateuerit, noxia ex alto euocãtibus utendũ, quæ metasycritica dicunt. Exrrinsecus autẽ duritiæ oborta, malagmatis pugnandũ,

nempe dia melilotu, hoc est ex sertula campana confecto, item Mnasæi, cesi, melinæ Serapionis, aut pyrinæ, uictus aũt per initia tenuis adhibetur. Vbi paulũ declinauerit malũ, ægrotantes ad balneũ ducentur, varioq; magis cibo & pleniore nutriendi.

De uulue abscessu. *Cap. LXV.*

INflammatione in abscessum transeunte, dictæ quidem notæ intẽsiores erunt. Præterea uero inordinatæ febriũ cum horrore accessiones obueninut primis quidem temporibus intensæ, cum doloribus ad ultimum, ubi suppurauerit, aliquantulum remittũt. Postquã uero erumpit uomica, dolores acriores subinde uisi sunt ceu lancinantes & punctus modo incidere, febriculæ uehementius infestant. Atq; urina nonnunquã retinetur, nonnunquã stercus, impedimento ab affecta uteri parte facto. Alias tumor in pube eminet, & ueluti exundationis sensus cum abscessus maior fuerit. At quod in expositis locis est, etiam instrumeuto ad perspiciendum iniecto, aut digitorũ tactu deprehenditur præterquã quod dolores ob neruosam oris uuluæ membranam acriores urgeant, sicut infundo sinuq; minus doloris percipitur, & digitis quidem tumor non occurrit, os autem gracilius ostenditur Suppuratio itaq; celerius ad iuuãda est cataplasmatis ex fœnugræco, semine lini farina hordeacea, ut frnmentacea, cui ficus coctæ adiiciantur interim & stercus columbinum. Insessibus etiam ad inflãmationem aptis frequentius utendum. Item pessulis ex terebinthina, myrrha, œsype, butyro conuenit. Abscessus autẽ rupto, si ad uesicam pus euaserit, lactis & cucumeris seminis potu utendum est, sin ad longanonem ruptus sit, lenticulæ & malicorii decoctum indetur aluo. At si in sinum pudẽdi eruperit, mundum quidẽ a pure, rosaceum infundetur, aut cãdidum oleum, aut tetrapharmacum regale, aut butyrum recens. sin autem offeratur sanies tenuis, fœtida, ceu ab ulceribus depascẽtibus, magis astringẽs erit enema ex myrto, palmulis, & lenticula. Si uero humoribus etiam excretis, inflammatio diuexet, persistere iu cataplasmatis, & insessibus, ratio est. Cœterum si in uuluæ ostiolo abscessus sit obortus, neque rumpatur, partibus, quæ puri incumbunt, extenuatis, ad puris excretionem, quæ manu administratur

tur

tur, diuertere consiliū est, ut in chirurgica pertractabimus.

De uteri exulceratione. Cap. LXVI.

EXulceratur subinde unlua ex infelici partu, aut fœtus extractione, aut eius corruptela, uel ex medicamentis acribus uel fluore, uel abscessibus diruptis, si igitͬ prompta in conspectum uenerit exulceratio, instrumento locis inspiciundis idoneo deprehenditur. sin alte desederit, ex iis quæ excernuntur. Humor enim diuersus excernitur, ex inflammato quidem ulcere, paucus, cruentus, aut fœculentus cū magno dolore, ex sordido autem copiosior, & sanes cum minore cruciatn, depascente, fœtidus niger cum doloribus uehementioribus, aliisq; inflammationis signis, iam quæ laxant medicamina irritant, oontraria leuant. Cum purum ulcus est, humor paucus, ęqualis, odoris expers, crassus candidus, cum sentiendi facilitate habetur. Si inflammationem experitur ulcus, iis quæ ad illam scripta sunt, utendum est. Sordidum, ptisanæ cremore cum melle illuendum est, aut terra pharmacum iniiciendum cum susino, uel mulsa, in qua fœnugræcum sit decoctum, aut malua, aut furfures, aut lenticula cui cortex sit detractus. Porro quo magis expurgetur, etiam marrubium, aut eruum, uel melli adiuncta erui farina uel iris, uel alumen rotundum, uel aliquid simile inspergatur. Hæc ipsa etiam extrinsecus, ex mulsa macerata, instar cataplasmatis illinuntur. Peculiarius prodest hoc medicamentum. Crocus primæ notæ leuigatur cum lecte muliebri, deinde exceptus cerato rosaceo, cum adipe anserino inungitur linteolo, uerum quod infra ponitur, isto quoque efficacius dolores discutit. Capita papaueris in passo temperato madescunt diebus tribus, deinde incoquatur, donec intabescant, postea feruntur una cum rosæ foliorum drachmis quinque, croci drachmis tribus, iure capitū papaueris admisto, inde ceræ cum rosaceo liquatæ drachmæ duæ ipsis superfunduntur, ac in pessulo subiiciuntur rosaceo perunctis. Salutare est etiam medicamen ex ouis, croco, rosaceo, adipe anserino, cerui medulla præparatum. Item Aegyptia citra æruginem mirifice ad exulcerationes conducit † ubi autem pascendo serpunt ulcera cum inflammatione quidem obducitur panis tepida maceratus, ex hydromelite, oleo, althæa fœ-

nugræco, palmulis pinguibus. Iniicitur autem plantaginis ſuccus, ſolani, polygoni, & ſereos primum per ſe, mox cum uino auſtero aut aceto. At citra inflammationem, ſi urgeat depaſtio ualentiora iniicientur, ueluti decoctum malicorii, roſarum, ſummitatis oleæ, cupreſſi, malorum cotoneorum, rubi, myrti, lentiſci, rhammi, rhus, coriarii ex uino aſtringente, poſtea uero aluminis, acaciæ, lycii, hypociſtidis, ex eiſdem uero decoctis parabitur etiam inſeſſus. Si nihil proficitur non alienum fuerit medicamen ex charta cum poſca primum demittere, deinde cum aceto, aut Antheram, aut chalcitidem, aut atramentum ſutorium, ex eiſdem liquoribus, & quæ dyſentericis congruunt, cibus dandus boni ſucci, modicus. Purgato ulcere, ægrotans balneorum ciborumque uarietate ſollicitari, uinoque refici debet, quo caro ſtatim procreetur. Peſſi loco ſubiicietur medicamentum diamoron, hoc eſt ex moris, remiſſum cadmia, uel ladano uel plumbagine. A foris autem emplaſtrum, quod cicatrici ducendæ eſt, abdomini coxisq; imponitur. Quemadmodnm enim cataplaſmatum, ita etiam emplaſtrorum facultas per latentes meatus traducetur.

† Hic locus ſic legitur in antiquis codicibus. νεμῆς δὲ οὔσης σὺν φλεμονῆ μὲν καταπλαστέον ἄρτω καθαρῶ πεφυραμένω δι' ὑδρομέλιτος, ubi autem eſt nomē cum inflammatione inducere cataplaſma oportet ex pane puro ſubacto ex hydromelite.

De cancro *Cap. LXVII.*

CAncrorum uuluæ alii cum exulceratione, alii citra ulcus inuadunt. ubi igitur exulceratio non eſt, tumor in uuluæ oſtiolo reperitur durus, inęqualis, prætumidus, colore fæculentus, ſubruber, interim ſubliuidus, ac uehemens dolor exercet inguina, abdomen, imum uentrem, & lumbos ad manus contactum, uariamque medicinam excandeſcunt. Eyulcerato autem cancro, præter dolores, durities, tumoremque, ulcera eroſa ac inæqualia conſpiciuntur, plurima ex parte, ſordida, labris prætumidis, albicantia, turpem humorum colluuiem concretam habentia. Quæ uero puta dicentur, fæculenta, liuida, ſubrubra, & cruenta apparent, ſanies inde manat continuo tenuis, aquoſa, nigra, aut ruffa, grauiter olens. Interdum uero ſanguis defertur. aliæque notæ in uulua inflammata expoſitæ. Itaque affectus nulla medicina ſanatur. Quemadmodum

modum etiam Hippocrates pronuntiauit, lenire tamen est in sessibus ex fœnugræco, malua, ac cataplasmatis similibus. Insigniter autem leniunt, solanturque in accessionibus malua, aut althæa in mulsa intabescens, & rosacei paululo leuigata, & applicata. Ad hæc cataplasma ex ficis siccatis melilotis, ruta, thure, buniade herba diligenter cum oleo contusa. Item quod constat palmulis in passo coctis, cui adiecta sint ouorum lutea, polentaque, uel ex papauere cum coriandro, aut polygonio, aut seri. Hæc in doloribus usui sunt, Postea ceratum iniiciatur ex rosaceo, aut mirteo, aut œnanthino, aut melino, cum palmulis in passo coctis, proprie uero conuenit præparatum ex amurca in uase æneo collecta, quæ torrefacta leuigatur, & rosaceo, cerato, adusque emplastri spissitudinem excipitur, hæc quidem extrinsecus conferunt, intus autem oleum quoque lenit, ubi fuerint exulcerati, item lac muliebre infusum. Pars modo succus plantaginis tepidus. Sin cruentum sit, succus poiygoni cum thuris modico dolorem sopit. Ad hæc pessuli ex croco, muliebri lacte, lachryma papaueris, & œsypo. Omnibus autem efficacius est etiam ad sedis affectus medicamentum quod recipit, Argenti spumæ Italicæ lotæ selibram, thuris masculi, œsypi, adipis suilli recentis, butyri recentis, ceræ thyrrenicæ, singulornm sextantem, rosacei trientem. Argenti spuma ex sereos succo trita, liquatis iniicitur. Cibus dabitnr qui facilè in corporis membra queat distribui, boniq; succi, pinum paucissimum, aquosum, acrium esus, & alimenti copia uitanda est, ut quibus cibi prompte corrumpantur.

De scirrho & duritie. Cap. LXVIII.

SCirrhum contrahit uulua, alias repente, ut nulla causa euidens præcesserit. plerunque uero eundem inflammatio mouet, quæ nec soluta nec in abscessum mutata fuerit. At scirrhorum, genere comprehendetur etiam durities, quam

Græci uocant, circa uuluæ ceruicem potissimum obueniens, tumorem quidem pari modo repræsentans, sed minus actui renitentem & cum mediocri dolore. Comitatur autem hos quoque uteri in opposita declinatio † & tumor qui ratione depressionis ut uehementer remittitur, cum grauitate, motuque difficili, non crurum modo, sed totius etiam corporis, atque obeundis actionibus pigritia. sequitur non probe curatas,

malus corporis habitus,aquam inter cutem repreſentans. Per initia igitur ſanguis educi, aut purgatio ex hiera Archigenis, aſſumi debet. Deinde cataplaſmata ex caricis,œſypo,nitro,abſynthio,& cucurbitulas cute ferramento inciſa admouere con ſilium eſt. Malagmata uero hæc, Polyarchion, & diaſpermaton hoc eſt ex ſeminibus confectum,& quod baccis lauri conſtat. Inſeſſus ex caricarum decocto,artemiſiæ,pulegij,althææ, peſſulos ex terebinthina,galbano,myrrha,iride,œſypo,dropace,aquas naturales ſulfuroſas,bituminoſasq; uſurpare commodum fuerit,ſi uires conſtant, etiam helleboriſmus conuenit.

†Vetus liber.ὄγκος πρὸς λόγον τοῦ πλήσεως ἰσχυρῶς ἀντίτυπος, ideſt,tumor ratione plenitudinis uehementer reſiſtens.

Peſſulus emolliens.

CEræ ponticæ nardini unguenti,ſingulorum quadrans, irini, gleucini,cyprini ſingulorũ unciæ duæ,adipis urſini anſerinique, botyri,œſypi,medullæ ceruinæ, terebinthinæ,ſingulorum uncia. ALIVD. Polii drachmæ duę, myrrhæ drachmæ quatuor cum uino Mendeſio tritum irinoque imbtum ſubiicitur. ALIVD. Ceræ thyrrenicæ,adipis uitulini,terebinthinæ, medullæ ceruinæ,mellis attici,olei ueteris pares modos. Medicamentũ noxia euocans quod Græci dicunt meta ſyncreticon,& ad inflationes,uuæ paſſæ candidæ ſine aſinis,unciæ tres, rutæ uiridis foliorum unciæ duæ, aquæ marinæ ſeſcuncia, cymini drachmæ quatuor, mellis quod ſufficit. Inunctum uero peſſulũ cyprino oleo immergito,& ſuabiicito. Præterea Chryſis ab auro ſic dictus peſſulus Libaniusq;, & Enneapharmacus affectui ſunt utiles uerum Titianus his magis accommodatur.

De mola. *Cap.* LXIX.

MOla quoque induratus eſt tumor, interim in uuluæ oſtiolo,interim etiam per totam ipſam prominet,tactu lapidis duriciem refert, ita ut ea & quæ ſuperiacẽt deorſum trahantur, corpus emacietur, color prauus appareat cibi faſtidium urgeat,menſes ſupprimantur Mamillæ inturgeſcant,ut in quibuſdam per initia, de fœtu concepto ſit ſuſpicio. Inſecuto autem tempore diſcernuntur, nonnullæ uero aquæ inter cutem præbent opinionẽ,ſed hoc intercedit diſcri

minis

minis,quod tumor durus ſit,nec ſonus fiat cum digiti iniiciuntur,quemadmodũ in morbo hydropico. Cum autem intenditur,in aquam ſubter cutem reuerta degenerat. Nonnunquam etiam inſanabilis magna ex parte affectus redditur, quibuſdã & ſanguis erumpit. Itaque decumbere in domuncula anguſtiore minus luci expoſita,modice frigida cubili immobili,omnibus ex æquo confert,ſed ita ut pedes habeant clariores quietosque. Nam motum quamlibet fluxionem concitat. Ac tumores duritiasque iis remediis quę in ſcirrhis & duritiis, uuluæ dicta ſunt,perſanabimus. Porro hydropicas ſuffuſiones,illis quæ in capite de aqua intercute comprehenſa nobis ſunt ſanguinisque eruptionem, ut etiam fluorem muliebrem curabimus. Cęterum ſunt qui molam carnem aſſerant informem, ipſis uuluæ tunicis adhæreſcentem, fœtus modo in lucem ędi. Atque hæc morbi ſpecies uictus ratione laxante tractabitur, quo citius excutiatur.

De inflatione uuluæ. *Cap. LXX.*

INflatur uulua ex frigore,uel corruptione fœtus, uel ex ægro partu oſtiolo conniuente,uel ſanguine in grumum intus coacto. Alias ſpiritibus in concauo ipſius ſpatio conceptis,alias in raritatibus uuluæ corporis, quas tumor pubis & imi uentris comitatur cum duricie & dolore punctorio,qui ad ſeptum tranſuerſum uſque & ſtomchum inguinaque pertingit,ac ſonitus digitorum impulſu timpani modo redditur. Auxiliatur ergo primum ſanguis demiſſus, ſi nihil obſtat, mox in acceſſionibus inedia, fomentaque ex oleo rutaceo adhibentur,inſeſſus ex rutæ pulegii, artemiſiæ, caſſiæ decocto, ſimilibusque,cataplaſmata ex ſemine apii,cumini,aniſi,ameos,farina lolii. Adhæc cucurbitulę,tum leues,tum cute inciſa affixæ. At ſi diutius uitium ſe prorogauerit, purgatio ex hiera picra utilis eſt,dropaces ſinapiſmi,& aquæ naturales. Obſtetrix autem prius digito peruncto inſerto grumum incumbentem ſi contingat,auferet,leniter ipſum diſſipans, rurſusque admouebit cataplaſma,ex ficu,nitro,& abſynthio. At epithemata mollentia erunt, Polyarchion,dia ſpermaton quod eſt ex feminibus,& diadaphnidon, ex baccis lauri præparatum. Præterea peſſi ex ruta, melle, & nitro. Maxime uero hic conducet,

ficuum pinguium contusarũ drachma, cumini drachmæ duæ, aphronitri drachma at acrimoniæ causa, in lac prius immergãtur. Iam emollientes pessuli sunt huic uitio accommodati.

De uuluæ strangulatu Cap. LXXI.

STrangulatus uuluæ ad superiora recursus est, quæ principalissimas partes in doloris consortium perducit, utpote arterias quas uocant carotidas, cor, cerebrique membranas. Comitatur affectas, cum accessio propinqua est, torpor mentis, pigritia, crutum imbecillitas, pallida facies, aspectus oleosus. Cum iam instat strangulatus, grauis sopos premit, quæ cataphora dicitur, mens desipit, sensuum instrumenta deprehenduntur, impediunturque, uox obmutescit, crura contrahuntur. deinde maxilla rubere incipiunt, faciesque repletur. Cum remittet, humiditas quædam ad tactum ex locis mulieribus præcedit, uentrisq; strepitus, ac aliquod ex interaneis proprogreditur, ipsaque uulua paulatim laxatur, atque sic mens ipsis, & sensus redit. Cæterum morbus iuxta circuitum mouetur, sicuti comitialis, idque nimirũ uulua repleta, aut seminali, aut alia materia, qua intus cõputruerit, ac multæ rursus a morbo sese recolligunt, nonnullæ uero in ipsis accessionibus perierunt subito, quibus pulsus quidem crebriores, & inordinate intercidunt, deinde etiam in totum abolentur. Modicus uero humor superficiem irrorat, respiratio primum languida est, mox in totum abscinditur. Porro uitium hoc hyeme & per autumnum magis infestat iuuenculas ad uenerem procliues, steriles & potissimum si ex medicina sumpta fuerint infœcundæ, item alias perfrictiones expertas. In accessionibus igitur summa deligare, conuenit, crura tota, corpusque totum perfricare, ut animo destitutæ sese recipiant, item quæ fœdioris sunt odoris, naribus oportet admouere. Exempli gratia linamentum ex lucerna extinctam, castorium, picem liquidam, cedriam, lanas & lacinia combustas. Quidam uero & matulam naribus admouerunt cum urina ueteri, uel deiectione cucurbitulas adglutinare uincit inguinibus & imo uentri cum multa flamma, & leues & cute incisa. Quod si longius accessio se produxerit, etiã quę flatibus educendis sunt, proficiunt, ut quæ colica dicuntur, ano subiecta nempe cuminum, nitrum tum melle. Item

stercus

ſtercus clyſtere ſubducere profuerit,ne illorum appoſitu ſedes prematur. In uuluam uero unguenta odoratiſſima infuſa, ipſam ſolent detrahere,ſicut amaracinum, malabathrinum,ac ſi napi,partim naribus offeratur, partim applicetur pedibus. De inde inclamabit aliquis ipſas uoce aſperiuſcula , excitabitque, & ea admouebit,quæ per ſternutamenta euocant, ex caſtorio, ſtuthio,& pipere . ubi acceſſio conquierit,uomitnm cogere,ci bum nullum aut paucum præbere oportet. A ſeptimo die,pur gatio ex hiera diacolocynthidos dabitur,poſt triduum cucurbi tulæ defigentur lumbis & illis. Mox caſtorei potione utemur, nunc artemiſiæ decocto , nunc ex mulſa , in quibuſdam enim hoc uel ſolum ad integram morbi curationem abunde fuit. In ſeſſus porro & peſſus molientes his adiungentur. Atque hæc ad acceſſiones prociiunt , uerum ut totum corpus reficias , a ſanguinis dimiſſione auſpicatus,ad purgationẽ ex hiera tranſgrederis. Inde picran ex aloe factam exhibes drachmæ ponde re cum tribus aquæ mulſæ cyathis,diebus continuatis , uel interpoſitis menſura duarum drachmarnm, cum ſenis aquæ mul ſæ cyathis . Iam dropaciſmos,cucurbitulas, & ſinapiſmos utili ter applicas, nec non acopa ex euphorbio . Poſtea exercitiis uti , frictione & uocis exercitio prodeſt, denique & aquis naturalibus .

De uuluæ procidentia. *Cap. LXXII.*

VVlua procidit raro quidem, ſed multis occaſionibus, uel enim ab alto delapſa,& in coxas firmata,membranis,quæ interaneum id continent,ruptis, aut extractio ne ſecundarum ſimul ipſam extrahentium , ut quæ eidem adhæreſcant quemadmodum in partu difficili, uel indiligentius imperitiusq; extracto fœtu, uel ex uulnere,uel aliqua animi perturbatione,ſcilicet nunciato filiorum interitu , aut hoſtium inſultu,aut periculoſa nauigatione , aut eiuſmodi quædam cauſa. Vt cum tota corporis mole ſoluta , uulua ſimul ſit deuoluta uel ob reſolutionem , imbecillitatemque particularum , ut in declinantibus ætate potiſſimum accidit . Procidit autem iuxta os ipſius. Quidam uero & totam uuluam prolabi memoriæ produnt,quod a uero longe abeſt . Qua enim ratione ſurſum redacta queat affirmari ? Conuenit igitur fœci bus clyſtere prius euacuatis,urinaq; excreta , quo uulua undi-

quaque ſit libera, laborantem figurare ſupinam, ut coxas habeat ſublimiores, poplitesq́ue flexos cruribus diuaricatis. Deinde hapſum capere ex lana, figura & craſſitudine ſinu muliebri proportionem, tenuiq́ue linteo circũdare, & in ſuccum acaciæ, uel hypociſtidis uino dilutum demergere, tum uuluæ inſerere, & citra uiolentiam totum quod procidit ſurſum agere, quoad tota moles in ſinufactus ſubſederit. inferna ab umbilico regio ſpongia in poſca expreſſa extrinſecus contegẽda eſt. Mulier iacebit extenſis adaptatisq́ue inuicem cruribus, ut alterum alteri incumbat. Inde cucurbitulæ agglutinabuntur cũ flamma copioſiore umbilico & utriſque aliis, naribus odorata admouebuntur olfactanda. Tertio die lana ſinui iniecta, mulier inſideat in uino nigro auſtero modice tepido, uel in decocto myrti lentiſci & malicorii. His probe peractis, lana ingeſta tollitur. Altera inuicem prioris eodem humecta medicamento inſeritur. Cataplaſmata a foris imo uentri ſuperiniiciuntur ex palmulis, polenta, uel lenticula & malicorio cum oxymelite, ac tribus diebus interpoſitis rurſus hæc fient, quoad perfecte curationem abſolueris. At ſi proceſſu temporis id quod prolapſum eſt, putredinem fuerit expertum, idipſum auferetur, nullius metu pericula. Etenim uulua uniuerſim ablata ubi computruerit, mulierem ſuperuixiſſe commemorant.

De muliebrium locorum clauſura, quam phimon appellant. Cap. LXXIII.

LOci muliebres circa ipſorũ os clauduntur, uel ex præcedente exulceratione, uel in ſchirrum durata inflammatione. Curabuntur inſeſſibus qui emolliant, ex hydrelæo & fenugræci decocto, conſimilibusq́ue cataplaſmatis & peſſulis. Porro ſi malum inueterauerit, ſuffimentis uaporibuſq́ue iis qui ex aromatibus conſiunt utẽdum erit. Iam uero ſoluit etiam hoc uitii cum nihil aliud ſit quam uuluæ oſtioli aſtrictio, peſſulus ex œſypo, nitro, reſina, & terebinthina.

Vt ſterilis mulier concipiat. Cap. LXXIIII.

COmmuniter itaque ambobus congruit, & uiro & mulieri uniuerſum corpus conſeruare probe temperatum laboris, cibi, balnei & reliquorum omnium mediocritate,

tate,& quod inter ea maximum eſt,curare ne habitu ſint obe-
ſiore . Neque enim pingues liberis procreandis ſunt idonei,
eo quod genitalibus mutuoſe contingere haud poſſint com-
mode,tum quod momentũ ſeminis emittant. Neq; tamen ni
mis extenuati,liberis operã dare feliciter queunt, lauabunt au
tem ipſos omnia calefacientia & leniter inflantia,uinum ita-
que calidum modice ſumptũ. Et ex oleribus, eruca, hominũ,
eryſimum & cõſimilia,ruta uero & calamintha omnino uitan
da ſunt. At ſi humorum quodam uitio fœmina non concipiat,
hos expurgare,aut proba uictus ratione emẽdare expedit.Pro
prie uero mulieribus conueniet, curam locorũ genitaliũ quã
fieri poteſt maximam habere,& menſes ſine ullo impedimen-
to emanare. Cum igitur propinqua eſt purgatio , cibi potusq;
quam maxime licet,mediocritatem,curæ habebunt, & ex iis
quæ purgationi irritandæ ſunt, aliquid aſſument, cuiuſmodi
ſunt odorata olera & acria,utpote ſcandix,erithmon, fœnicu
lum,apiũ,ſmyrniũ.Porro uuluę intemperiem corrigere opor-
tet,frigidiores itaq; notat menſtruorum retentio,uictus frigi-
dior,& craſſi ſucci,ſtupidum quid in uentris parte inferna lum
bis,& cruribus oboriens. Quæ uero penitus refrixerunt,ne ue
nerem quidẽ appetunt.Quare conuenit cũ aliis remediis,tum
fomentis omnibus & iis quæ conſtat ſuffitibus,calorẽ reuoca-
re. Nec abs re fuerit,caſtoreum bibere,& ex ſeminibus odora
tis,cuminum,aniſum pulegij comam iuniperi fructum,pipere
ſingulis adiectio,at fomenta ipſarum uuluarũ,partim uapores
erunt qui inferius per ſellam aſſumentur, partim aqua calida
ad collutionẽ iniecta,in qua decocta ſit ſaluia,artemiſia, ruta,
iuncus odoratus anguloſis,pulegiũ,acorum,ſeminaq; odorife
ra , hæc ſingulatim etiã inferiori uentris regioni ab umbilico
applicantur. Præſidio eſt,& polyarchi epithema. Item inferio
ris uentris coxarumq; fricationes nihilominus condicunt. In
ſuper in peſſis ſubiiciuntur ex myrrha,ruta, galbano & caſto-
reo,ubi prius aqua mulſa,aut marina uuluã foueris.proficit ẽt
ad hæc peſſulus gone appellatus. Calidiores locos fatẽt corpus
totũ calidiꝰ,mẽſes pauci & laborioſi,genitaliaq; mulieris exul
cerãtes,corrigũt modice humectis &frigidis;cuiuſmodi sũt ole
ra qdẽ lactucæ,maluę, blitũ,cucurbita, cucumis,pepõ,triplex,
portulaca,aliiq; cibi cõſimiles,ueſicæ abdomini & lũbis frigida
applicanẽ cataplaſmata,ſucciq; illinũtur. At humiditatis uitio
fœcunditatem

fœcunditatẽ fruſtari indicat in coitu, uulua humeſcẽs, tenuius & copioſum menſtruum. His uictus utilis eſt ſiccior, labores, ſuperiorũ perfricationes, uomitus, cibi ſicci & mediocres. Profuerit & uuluam acerbis medicaminibus cõtinere, quale eſt lentiſci decoctũ, myrtorũ roſarũ, rhus, item mali granati floris, rubi ramuſculorũ teneriorũ, & gallæ. Sicciorẽ uero uterũ contrariis curare oportet, balineis dico, inunctione, & alimẽto humido, oleroſoq;, mediocri uino & nõ nimis ueteri. Quod ſi a craſſioribus ſucci cõcipere impediãtur, ſiquidẽ rodens aliqui fuerit mulierẽ probe purgare cõuenit medicamẽto quod cuilibet humori propriũ eſt, maxime autem picra ex aloe, mox ſero lactis aluum ducere, & uictũ probiorẽ deligere. Pituitoſos autem humores laboribus uacuare, ſudoribus, & uomitu, uel per inferiora. Cæterũ ex medicamẽtis epithymũ quoq; euphorbiũ, piper, dauci ſemen, petroſelini ſemen, omnia cõtrita drachmarũ duarum pondere potui recte dantur. Hoc & uentrẽ probe ducit, ac uuluã calefacit, quemadmodũ ſæpe iam menſes eruperunt etiã iis quæ purgationẽ nõ ſunt expertæ, Poſtquã uero uterũ emendatum eſſe cõſtiterit, menſtruis bene reſpondentibus, tunc uenus eſt inennda, purgatione deſinente. Iam uero qm̃ ſpiritus ſimiliter in uulua incluſi cõceptionẽ impediũt, notas ipſorum ex capite de uuluæ inflatione ſumemus. Medemur aũt parciore primũ uictus, mox cuminũ, anethũ, apii ſemen, rutæ, aniſi & pleraq; aromata præſtamus, partim potãda ſubiiciẽda. Conniuentes locos aperiemus iniectis clyſteriis odoriferis, fomentiſque ex malua, ſemine lini, & fœnugræco, & oleo. Nonnunquã etiam melle, ualidioribusq;, artemiſia, cunila, calamintha, pulegio, & anthemide. Præter hæc cõuenit uti terebinthina, nitro, cucumere agreſti, elaterio, caſia, picis ſero. quibus autẽ os hiat, uictus, fomenta, medicamina ſicciora aſtringentiaq;, grana mali pouici, leotiſcus, rubi radices, myrta, & quæ humidiori uuluę congrua ſunt adaptantur. Peruerſiones autem fomentis inſtaurare ac dirigere oportet, item iis quæ molliunt, inſertis. uenus aũt a tergo exercita, ad concipiẽdũ uidetur cõducere.

De uuluæ ſciſſuris, condylomatis, & hæmorrhoidibus. Cap. LXXV.

IN uuluæ oſtio rimæ, quas Græci rhagadas uocãt, ex enixu uiolento fiunt. Primum ſane latent cũ recentes adhuc ex

partu

partu ſunt dolores,poſtea uero paulatim percipiũtur,alias manus tactu alias in coitu. qñ & propter affricationẽ cruorẽ reddunt,deprehenduntor autem ſinu adaperto. etenim diruptiones ſciſſuræq; in oſtioli circuitu oculis patent . In quibus manuum operationem rodentiaq; medicamina uitantes,ſimplicioribus inſeſſibus,peſſulisq; utemur,prodeſt etiam tetrapharmacum dilutum. At ſi callum contaxerit,medicamento quod charta conſtat,ex roſaceo utendum. Sin autẽ ipſius uim non tulerint,iridem illicã terebinthina exceptam imponito.ulceribus iam cicatrice obductis,conueniet ex cadmia præparatum, aut aliquod ex iis quæ ſedi conſecrata ſunt, ueluti quod dia lythargyru,hoc eſt argẽti ſpuma inſcribitur. Cum uero ſciſſuras ueteres in condylomata degenerare cõtigerit,ſimilibus excindi, atque cicatricẽ duci debent . Cæterũ hæmorrhoides uuluæ os,& ceruicẽ infeſtant,quæ in partibus inſtrumento ad perſpiciendã uuluã accommodato exploratis,deprehendentur, inde quod excreſcentia in acceſſionibus appareat dolorifica, cruẽta & ſubrubra.At ubi remiſerint,fluxio citatur citra dolorẽ ſubliuida & fœculenta. In his igitur cum morbus remittit , uolſella modo fieri queat,præhenſas amputare oportet,ſin minus, certe medicamentis ipſas deſtringere , partim attingentes ſicco malicorio cum galla aut huiuſmodi aliquo,partim iis quæ in uulua ſanguinem fundente expoſita ſunt utentes, † quæ etiã profluuiis,& hæmorrhoidibus conducent , eo potiſſimum diſtinctis,quod uulua continuo cruore manet per remiſſionem non ſolum in menſtrualis purgationis tempore .

† In antiquo lib. hæc eſt ſcriptum, ἅ καὶ ταῖς δι' ἀῤῥωστίαν αἱμοῤῥαγούσαις, ideſt quæ ob imbecillitatem ſanguinem fundentibus , &c.

De partu difficili . Cap. LXXVI.

DIfficilis partus accidit,aut uitio pariẽtis, aut fœtus,aut ſecundarum aut foris aduenientium. parturientis quidem,ſi craſſa obeſaq; ſit,aut uulua tota exigua, aut dolorum imperita,aut timidiuſcula, aut inflammationem in locis genitalibus aliave particula experta,aut alio quodam modo laborans,aut natura imbecillis ut fœtum nequeat propellere,aut ſi ante tempus pariat. At fœtus uitio , ſi uel inuiſitate magnitudinis exiſtat,uel exiguus & modicę grauitatis,uel ma

gni

gni capitis,uel monſtruoſus,ut,biceps, uel mortuus, uel uiuus quidem ſed imbecillis,ut foras non poſſit procedere,uel ſi plu res fœtus,ſint.Nam Herophilus, quinq; ædidiſſe mulierē,memoriæ prodidit.Vel ſi figurā naturæ contrariam obtineat.Naturalis ſiquidem figura eſt fœtui,prima quidem,qua manus femoribus porrectæ ſunt, & caput nuſqnā inclinans ad os uuluæ recta dirigitur. Proxima huic,ubi in pedes conuerſus eſt. Aliæ omnes præter has a natura abhorrent. Ob ſecundas,quod uelamentum intus eſt,partus redditur difficilis, ſi aut non auella tur ob craſſitiem,aut priusquā ouus eſt propter ſubtilitatē ab rumpatur,humore ſiquidē euacuato,infans præ ſiccitate ęgre deuoluitur. Ab externis difficultas oritur, aut frigore, quod uuluam denſauerit,aut calore immodico,qui uires diſſoluerit, aut ex quodam fortuito accidente.Si igitur ex aſtrictione,aut ueluti fœtu adfirmata pariendi oriatur difficultas, laxatione prius opitulandū,infundendo largiter oleū dulce, & calidū, cū decocto, fœnugræci,aut maluæ,aut ſeminis lini,aut etiam oua quod leniendi facultate prædita ſint.Deinde & pubem cum abdomine & lumbis cataplaſmate obducere, quod ſemine lini conſtat,aut aqua mulſa,aut hydrelæo, inſeſſibusque ſimilibus prodeſt. Inſuper laxationes balineis moliri,niſi febris,aut alia quædam occaſio impedierit,mouereq; parientē ſella in aere ca lido mediocriter, Nonnulli etiam cōquaſſationes ualidas, ſter nutameutisq; ciendis idonea adhibuerunt. Timidæ,mentis ro bur admouendum,imperita dolorum docebitur,ut ualidiſſime ſpiritum comprimat,& ad inguina depellat. Animo deficiens iis quæ deliquio abigendo ſunt, naribus admotis recreabitur. Alleuiata mediocriter, cibo modico refocillabitur. Obeſam mulierē in lectulo reſupinā figurare oportet,ut ad femina genua ſucclinet,inflectatq;,quo uulua ad abdomen tendens, e di recto oſtioli habeatur,quod ceratis, aut pinguitudine delinire digito oportet,& ſenſim aperire. Atque ſi morbus aliquis par ticulas male habeat,etiam huic proſpicere. Ad hæc ſtercus de tentum molli clyſtere emoliri, & ſecundas clauſas diuidere, aut digitis, aut feramento quod πολυκόπαν uocant, in ipſis occultato ſiniſtra manu præcedēte,ac humorem quendā oleo ſum iu uuluæ ſpatium interius clyſterio indere.Verum ubi fœ tus præter naturā figuratus fuerit,naturalē reddere figuram decet,partim pellendo,partim adducendo,partim flectendo,par

tim

tim in rectum agendo Et si quidem manum pedemve præmiserit, non attrahere membro prehensum oportet magis enim affirmatur, uel luxatur, uel etiam abrumpitur, uerū digitis humero infantis, uel coxæ affixis rursus in conuenientem locum id quod præmissum est, diducere. Porro si cū firma adhæsione, totius infantis indecora fuerit figura, sursum prius ipsum ab uteriore sublimēdetrudere cōsilium est. deinde præhēsum rursus ad os dirigere. Postremo si plures uno infantes deferantur iterum a superiore, infernaq; parte referes. sic ut omnia sensim & citra contusionem fiant, oleo locis perunctis. Tempus quo in sellam collocabitur parturiens est, cum uuluæ os dehiscens digito occurrit, & quod præruptum est, procumbit. Verū si non procedat, quod infans mortuus sit, aut alia de causa, ad extractionē quā Græci ἐμβρυοελκίαν appellant ueniendum est.

De coxarum morbis *Cap. LXVII.*

COxarum dolor ab articulari morbo nihil differt nisi quod ipsius causa, nempe crassus pituitosusque humor in sola coxarum compage, articuloque concretus insideat. Dolor ipsis gibba in natibus regione inguinibusque ad genua usque, in plurimis autem ad summum usque pedem pertinet. Per initia igitur ægro nobis oblato, fæcibus clystere uacuatis, uena in cubito secanda, cum sanguinis detractione, si autem uetustas uitium occupauerit, ex talo partis affectæ imminutionem sanguinis moliemur. In accessionibus fotu hoc utendum, Cyprini cyathis octo, aceti cyathis quatuor, nitri cyathis duobus, cachryos cyatho uno. Succidis lanis calida admouentur. Deinde applicabitur ipsis farina lupinorum amarorum cum oxymelite, aut farina lolii cum resina, cucumeris syluestris radice, nitro, calamintha, cachry, baccis lauri. Iam calamintha sola utiliter ex oxymelite, aut aqua mulsa admouetur. Emplastro uero hoc quod leniendi facultatem obtinet, utendum est. Cerę drachmæ cētum, terebinthinæ drachmæ uiginti quinque, ęruginis drachmæ sex, myrrhæ, galbani, iridis, singulorum drachmæ sex, cedriæ drachmæ quinque. Propinabitur ipsis liquoris cyrenaici quantum eruus implet, aut castorij drachma cum opopanacis tribus obolis. Porrò radicis capparis cortex potui datus, & cataplasmatis admistus est remedio. Cum autem dolor multus excruciat,
etiam

etiam medicamenta a dolore leniendo ἀνώδυνα dicta locũ habent,utpote quod ad Philonem refertur,& quod duplici pipere constat. Hoc autẽ enema inſeretur,mellis cyathus unus & ſemis,olei tantundẽ,aquæ cyathi duo,nitri drachmæ octo, terebinthinæ drachmæ quatuor.His calidis iniectis,anus debet foueri,ut longiori tempore ea retineantur,mucoſa uacuat,nõ nunquam & ſanguinem,quando etiam magis opitulatur. At ſi malũ perſeueret,quod ratũ eſt, iterũ frequentius eo utendum eſt,in uicẽ aquæ,centaurii decoctũ admiſcendo. Sanguinẽ ucro trahit & thlapſis ſemen per inferiora inditũ,ſuccus elaterii, & medicamentũ ex ipſo factũ,uel quod ipſius radicibus cõſtat. Item oleum ſicyoniũ,ſalſorũ piſciũ muria, & oliuarũ colymba dum probe per anum ingeretur.Cucurbitulæ coxendici multa cũ flãma,cute prius inciſa defigendæ,interim quoq; hirundines·Quod ſi his malũ non finitur,ad purgationẽ eundũ eſt,aut ex hiera,aut colocynthidos partis internæ ꝓbe cõtritę drachma offertur in aquæ mulſæ cyathis duob⁹, aut paulo amplius aut minus,pro laborantis uirtute, & alui facilitate dabitur. In aqua uero mulſa ruta decoquatur.Puls etiam ex cucurbita ſylueſtri confecta recte hos expurgat: In quibuſdã uero & uomitus a radiculis citatus per initia profuit. Cũ morbus ſe remiſerit,dropaces ipſis applicantur,acopaq; ex euphorbio ſunt utilia præſertim quod a uarietate uocatur pœcilon,item balineæ naturales his accõmodæ.Si deſiderant,in aliis lauabũt balneis cõmemoratiſq; utẽdũ eſt acopis,& cõpoſitis nitris,medicamẽto Aſclepio,& eo qđ ex euphorbio,adarce,nigro ueratro,caſtoreo,pyretro,pipere,pediculária, quã ſtaphda agriã uocã, ſimili põdere confit.Scđm balineas inſpergẽtur picis aridę unc. tres, ſulfuris ignẽ nõ experti unc.duæ,cuti adhuc calidæ,quæ charta etiã contegẽt.At ſi ne hæc quidẽ ꝓfecerint,uel reliquis morbi remanẽtibus,cõgruũ erit & ſinapi cũ caricis,uel ẽt per ſe illitũ. In totũ uero hos reſtituit ſanitati,iberidis herbę uſus quã lepidon quoq;,alii agrio cardamõ hoc eſt,ſylueſtre naſturciũ appellãt. Quæ uerò apud nos fruticoſa naſcit̃ ſimilib⁹ laurii foliis & multo amplioribus⁹,reſpõdere, multa experimẽta teſtãt̃,nõ ſolũ in coxatũ,ſed in aliis quoq; diuturnis affectibus , ꝑ ęſtatẽ uero lõge sũt efficaciora. Atq; ſi folia tũc nõ ꝓduxerit,corexipſius radicis contũdit̃ cũ adipe ſuillo,ut emplaſtri ſpẽm repræſentet inde linteolo dẽſiori illitũ locis maxime dolẽtib⁹ imponit̃,nẽ-
pe toti

pe toti in natibus gibbo & femoribus, finesq; tam diu quoad cuticula superior nigrescat, aut ex toto liueat. Postea ipsum au feres, lotoq; ægrotanticeratũ impones, opopanacis drachmas quatuor, quæ aceti cyathis duobus dissoluuntur, excipiunturque cerato cyprino: Quòd si taliũ adurentium usus abominentur, emplastris uti refectorijs oportet, è quorum numero hoc quoq; est, ceræ, resinæ pityine singulorum drachmæ duodecim, terebinthinæ, columbarum syluestrium stercoris, fæculæ uini combustæ recẽtis, singulorũ drachmæ sex, galbani, sesquidrachma. Atq; ex reficientibus est quod leæna appellatur. utilia uerò sunt quæ ex lixiuio & nitro præparantur. Iam nonnulli ijs usi sunt potionibus quæ ad annum continuantur, in quorũ grege habetur medicamentum diatessaron uocatũ: chamædryos pondo, gentianę deunx, aristolochiæ rotundę deunx, rutæ seminis sicci sextarius. hæc tusa creataque dantur quotidie cochlearij mensura ieiuno & probè concoctione obita, ex duobus aquæ frigidæ cyathis ad annũ, donec morbus finiatur. Eadem promittit medicamentum dia hepta, id est ex septẽ confectum, & quod ad Proclum authorẽ refertur. Exercitia absoluũtur, inambulatione, cõtinuis, flexionibus, saltatu, & cursu. Cibus mediocriter tenuis & concoctu facilis, conuenit porrò si malum nulli ex commemoratis cedit, aliàs in suppurationem conuertitur, aliàs neruis qui artus conuinciunt, laxatis, membrum luxatur. Quare cũ uitiũ longius se prorogat, articum tribus quatuorve locis urere oportet, ut in chirurgica dicetur, ac complusculi diebus ulcera adaperta, sine cicatrice seruare.

De podagra & articularijs morbis. Cap. LXXVIII.

NOn sola particularum corporis imbecillitas, podagricos articulariosq; cruciatus excitat, quoniam accessiones, sine ullo temporis interuallo urgerent, quatenus infirmitas imbecillibus articulis semper incumbit. item ne humor quidẽ solus hos dolores creat, quandoquidẽ non solis uitium articulis insidet: sed utrunq;, & humor à natura alienus, & particularũ imbecillitas morbũ adfert articularium. quoties enim altrix particularũ facultas, imbecillior, ciborum grauatur copia, ex qua cruditates enascuntur, humor superans, in quodcunq; articulamentum, quod antea imbecillius euaserit, se confert, & artubus sese insinuans, colligantes neruos distendit,

dit,dolorem excitat:neq; enim neruos,per quos motus dispensatur arbitrarius, affectu primario inflammatio infestat, quoniam oporteret etiam medios internodiorum locos ipsam occupare,utpote tibias medias aut fæmora aut cubitos, aut brachia. attamen afficiuntur ijdem nerui lege consortij, quod cũ articulis ineunt. Quousque igitur & solus humor pedum articulamenta molestat, podagra uitium nuncupatur. Vbi uerò causa in omnes corporis articulos compulsa fuerit, ἀρθρῖτιν Græci,nos articularios morbos appellare consueuimus. Quo uitij nomine,uertebras, humeros & maxillas cõprehendimus, omnemq́ue articulum,quicunque morbo implicatur. Nonnulli uerò aures,dentes,guttur, & nonnunquam iecur, lienemq; articularijs doloribus conflictari pronunciant. A quibus nisi de subito uitium in artus sese recipiat eructetque, periculum breui tempore laborantes occupauerit. Sed humor superans qui iuncturis sese inserit, nunc biliosus est, nunc sanguineus, alias atra bile uitiosus,plerunq; etiam pituitosus,crudusq;, copia alimenti,aut cruditate,aut otio congestus,uerùm uetustate in articulis crassescit,& glutinosior euadit: sic ut in duritiem contumacissimam,quam Latini tophum, Græci poron appellant,occallescat. Interim uerò diuersa humorum colluuie,uitium contrahitur, ob quod ægrè dignosci, & difficulter medicamentis elidi potest,uel etiam penè nullo remedio sanescit. Cæterum hoc mali frequenter antecedit improbus labor, uehemens ambulatio,equitatus creber, usus ueneris intempestiuus,insueta frigidæ potio,frigidorumq;, uel multorum noxiorum've ciborum esus, multus uini usus. Iam aliqui prolapsu, uel deturbatione,uel propulsu, uel distorsione, uel id genus alijs,prima morbi fundamenta iecerunt, † materia quidem præcedente in corpore, quæ antea conquiescebat, nunc autem à causa primaria est commota. Mœrores autem, curæ, peruigilia,& reliqui animi affectus,non modò mouent, sed ipsi quoque noxios succos,siue primario, siue ex accidenti procrearũt. Variæ igitur,ut à me dictum est,affectus causæ habentur. Sed deprehendi tamen facilè humorum noxam inferentium discrimina possunt,tum suis coloribus,tum ijs quæ superueniunt denotata. Siquidem biliosa defluxio præter colorem pallidum & rubidum, caloris sensum doloremq; acriorem efficit & protinus in cutem sine magno tumore erumpit, incandescitque calidis

calidis impoſitis,ſicut è contrario ijs quæ refrigerant remittitur. Hoc ſanè cum aliis omnibus magna ex parte, tum maximè ijs qui à bilioſo humore originem habent euenire conſueuit. Subinde febris in ipſo acceſſionum ſtatu accedit, quando & ſitis conficit. Pari modo in melancholicis, color partis nigrior reddetur in pituitoſis,exalbidus & aquæ ſubter cutem ſimilis apparebit,ubi dolor altius deliteſcit, & tardius in tumorem ſeſe attollit, quemadmodum ſi ſanguineus humor redundet, cruentus color emergit. Verùm ut ſingula exactius dinoſcas, ſuperior uictus ratio reliquaq; conſulenda tibi ueniunt.

† Rectior eſt hæc ſcriptura ueteris codicis προσηνηγμένης μὲν ἐν τῷ σώματι καὶ τέως ἠρεμέσης τῆς ὕλης,id eſt, materia antè coaceruata in corpore, &c.

Curatio bilioſæ defluxionis articulis conceptæ.

INitium curationis ſi flaua bilis articulos exerceat,magiſq; ipſius qualitas,uacuatione noxii humoris tentabitur per medicamenta purgantia. quale eſt maximè quod ex rhodomelite temperatur,tum quod malis cotoniis conſtat, item antidotũ ex hiera picra, & aloe catapotia. Per acceſſiones uerò à foris utendum roſaceo cũ oui luteo,& uini momento,particulã ſenſim infricando,herbæ autem admouentur quæ refrigerant, ut ſolanũ,portulaca,altercũ,ſemperuiuum,paluſtris lenticula,ſeris,papauer,polygonium,roſarum folia,& conſimilia: Et nunc per ſe illinuntur,nunc cum micis panis poſca imbutis adhibentur,uel hordeacea farina cum roſaceo inſtar cataplaſmatis ſuperaccõmodatur. At in Eryſipelacea inflãmatione articulorũ manifeſtò lenietur cucurbitæ recentis cortice impoſito,aut peponis,aut cucumeris carne,& per ſe,& cũ pane. Item perdicii foliis & hederæ cum pane uel tenuiore parte polentæ. Ad hæc pſylliũ farinæ hordiaceæ incoctũ,ardẽtes inflãmationes mirandũ in modũ ſolatur. ſimili modo & roſaceũ ceratũ cũ quibuſdã refrigerantibus ſuccis illitũ, & quod ex fabarũ lomẽto cõponitur.habet aũt hoc pacto:ceræ unciæ quinq;,chamemælini,roſacei,ſingulorũ unciæ duæ &.S.fabacei lomẽti ſemuncia, ouorũ lutea quinq;. ALIVD. cataplaſma uirentes maluæ coctæ terũtur,pſyllũ priuatim in uiſcũ redactũ,admiſcẽt: † deinde ouorũ luteis admixtis,oleoq; chamemælino applicant. Si uerò tantus urgeat dolor,ut laborãs par eſſe ferendo nequeat, medica-

méto ex croco,glaucio & opio uti conueniet,quę in poſca tritáve ſublinentur,uel cũ micis forma cataplaſmatis obducũtur. Galenus autem, huius meminit, lachrymæ papaueris drachmas quatuor,croci drachmam cum bulo lacte, uel caprillo trita,uel panis micam inijcito, & emolliens roſaceo excipito, ac utitor cataplaſmate,aut opium crocumq́ue pariter trita in lacte,cerato roſaceo excipito: Contulerit etiam eadem parte in acceſſionibus ceratum ex turpena piſce confectum, item oleũ ex eodem expreſſum. Perſimilis eſt hoc efficaciæ, micarum panis aqua,uel poſca maceratarum & ſemperuiui, uel portulacæ,uel ſolani uel palmularum carnis & papaueris capitum ſeminis, pari portione, ouorum toſtorum luteorum & roſacei quod ſufficit, accommodato † in cataplaſmate. Verum his quæ membris torporem inducunt narcotica Græci uocant, diutius non erit inſiſtendum,quàm ut doloris uehementiam ſolum lenierint,ſiquidem largior ipſorum uſus,ſic inſertum conſtringit humorem,ut in tophaceam duritiem quos græci πώρους appellant occaleſcat,ac diuturnas motus difficultates pariat. Ab eorum igitur uſu quæ dolorem arcent uel medicamento è ſuccis herbarum facto,diachylon uocant, ex chamæmelino reſoluto utendum erit, uel eo quod dialtheas appellant, uel huius generis alio. Poſteaquàm uerò partem affectam quæ refrixerit recalfeceris, roboranda erit palmulato medicamine quod diaphænicinen dicunt,cum oxyrhodino,uel uino & roſaceo ſoluto. At ſi emplaſtra detrectent grauenturq́ue, acaciæ ſuccum ex poſca, uel lycium adiecto croco & glaucio, & ſucco perditii ex poſca, delinere conuenit. Victus autem ratio refrigerans humidaq́ue erit, ut hordei cremor, ex chondro ſorbitiones: ex oleribus,malua, lactuca, intybus: auium cohortalium maximè pulli,piſcium ſaxatiles, erinacius pectines & eius notæ reliqui. Vitanda omnia calfacientia, & quæ pallidam, aut flauam bilem generant,uinum uetus, fuluum, & nigellum, & cibi repletio. balineis utendum aqua potulenta factis, ſi nihil prohibet, etiam cum defluxiones ipſæ infeſtant, & cum abſunt quantum ad cauſam pertinet. Temperandum ab iracundia, inedia, acrium eſu, temulentia, immodico labore, & ueneris uſu.

† Vetus codex, εἶτα προσμίξας ὠῶν τὰ λδυκὰ, id eſt, deinde albo ouorum admixto, quæ lectio huic loco magis conuenit.

Curatio

Curatio si sanguis artus infestet.

IN quibus sanguineus humor redũdat, protinus sanguis mitti debet: ac non in his solum, sed etiam in pituitosioribus, aut melancholicis. Siquidem in his quoq; succus uenis plurima parte continetur, qui copia sua potius quàm qualitate offendit, statim igitur cum quis morbum experiri primum cęperit, sanguinis missio erit tentanda: nam quos iam fluxio frequenter infestarit, ij plus inde noxæ, quàm auxilii sentiunt. prę sertim quibus corpus est natura frigidius, aut etiã imbecillius. Post sanguinem detractum, nisi solus ille superauerit, momento temporis interposito, etiam purgationem ex hiera antidoto moliemur, aut Iuliani oxymelite, quippe hæc magna commoditate purgant: qui uerò ab huiusmodi medicamentis uacuantibus abhorrent, catapotia quæ sequuntur deuorabunt: aloes, colocynthidis, id est, cucurbitæ syluestris, ueratri nigri, scammoniæ, singulorum unciam, euphorbii, nitri, singulorum semunciam, succi brassicæ, quod ad ea capienda satis sit: Dãtur singulis pro uirium ratione: melius proficiet, si cotoniorum succo excipiantur. Aliud catapotiũ quod & in accessionibus, & remissionibus exhibetur podagricis, qualiscunq; etiam humor articulos affligat. Recipit aloes selibrã, agarici, croci, singulorũ semunciam, costi, spicæ nardi, iunci odorati rotundi, floris, opo balsami, casiæ, singulorum unciam, scammoniæ sextantẽ, epithymi quadrantẽ cum semisse. Modus mediocris instar duorũ scrupulorũ, summus quaterni scrupuli. Iam uerò ex armeniaco lapide catapotia, mirificè purgant, ac propriè articulariis doloribus cõgruunt, tũ inter fluxionũ principia, tum in decremẽto, tum in remissionibus, sed quoniã nõnulli scammoniam ceu stomacho noxiam fugiunt, dabũtur ipsis præsertim cùm pituitosa subluuies torquet, hæc catapotia, colocynthidis medullæ, ueratri nigri, bdellii, gummi, aloes, singulorum uncia, nitri alexandrini, euphorbii, singulorũ semuncia, dantur quaternis scrupulis. Ego in uicem gummi epithymum adiiciebam. Sunt qui in omnibus articulariorum uiciorũ accessionibus, purgatione ex hermodactylis ipsis aluum sollicitauerint, sed attendendũ est, quoniam hermodactylus stomacho fecessit negotium: anxietatem & cibi fastidium mouet. Quapropter in his uti cõsilium est, qui obeundarum actionum necessitatẽ habẽt. etenim

breui post duos plurimum dies defluxionem ex toto finiunt, sic ut consuetis munijs obeundis sint idonei. Notus mihi est qui non hermodactyli substantiam, neq; aliquod ex ea compositum medicamentum, sed herbæ ipsius decoctum cum aliquo consueto medicamine, utpote aniso, uel apio decoquens ipsum, potui exhibuerit, ac mirum est quàm resoluta sæpe aluo defluxionem sedaret: uerùm quia, ut nuper retuli, stomacho inimicum est, ijs postea quæ stomachum confirmant uiresque eius recolligunt, mediocri calfactione os uentriculi corrigere oportet, iis autem quæ ex hermodactylis fiunt, multo laudatius esse medicamentum Alexander prodidit, quod ex coronopodio temperaretur, quod & eandem uacuationem præstet, & dolores sopiat prætérquàm quòd stomacho noxam non inferat. Cæterum loco inducentur cataplasmatis modo in pituitosis, si mediocris dolor afficiat, uiridis brassica, apium, cunyla, uerbenaca recta, sin acris dolor affligat, farinę fœnugræci parteis treis, pollinis loliacei, farinæ cicerum, singulorum partem unam. ex aqua mulsa, aut uino tenui cum modico cyprino, uel nardino conuenit applicare, maximè per hyemem, item cinis crematæ radicis brassicæ, eiusq; caulicorum cum axungia inductus, multis fuit præsidio. Sed sopiendis doloribus recens adhibenda axungia, discutiendo autem humori uetus salsa auxiliatur: bubulum etiam stercus cum hordeacea farina in aqua mulsa coctam prodest: uel per se recens & liquidum, uel cum foliis brassicæ. Similiter caprillus fimus per se, uel cum hordeacea farina coctus in posca. Quoniam uerò nonnulli ex iis quæ contraria esse uidétur remedium seu ferunt (etenim diuersorum humorum mistura dignotionem postulat) commemoranda iam harum materia est promiscua. Itaque iuuat syluestris atriplex & satiua cum pane applicata, aut uerbasci folia cum bulbis & pane trita, uel cum polenta, uel cataplasma ex hordeacea farina cruda. At in quibus obscura morbi est origo, hæc semel experiri abundè fuerit, modò ad consimilia transgrediundum est: modò contrariis pugnandum. Neque tamen eisdem diutius immorari consilium est, si nullum ex eis solatium perceperint. Hæc quotidie in artis operibus fieri uidemus, ut idem medicamentum uni articulo profuerit, alteri in eodem ægrotante similiter inflammato non modò non opituletur eodem tem-

pore,

pore, sed aliquando (quod maximè est mirum) offenderit. Quippe unus idemq; sæpe articulus, ex eodem remedio nunc iuuabitus, paulo post eiusdem appositu, inflammationem concipiet. Nunquam igitur aliquis cum glutinosus crassusq; humor superat, calidioribus leuabitur auxiliis. Verùm cum acris aut feruida humoris qualitas præcellit, tum refrigerantibus solatium inflammationis paratur. Nec miraculum est si materies natura frigidior inflammationis tempore, & feruore æstuet & incandescat, ut bilis, si ita contingat, admistionem omittam. Porrò tophos in artubus impedit coalescere lupinorum farina cum oxymelite, uel posca, uel laserpitio, aut brioniæ radice cum pane. Iam hoc quod sequitur citra noxam mitigat, & mediocriter discutit, lycii, ammoniaci, thymiamatis, singulæ unciæ cum uino ueterrimo & oleo omphacino, tritæ coquuntur, & è lomento fabarum, quod sufficit, adiicitur, coctæ mediocriter modo cataplasmatis applicātur. Post inflammationis statum, tumore relicto applicandi bulbi per se, uel cum polline polentæ, ad ruborem usque, hoc enim modo efficacem usum exhibent. Quòd si nihil hisce cataplasmatis leniuntur, fotibus & superfusionibus erit certandum, maximè si tumor extrema occupet, chamæmeli & meliloti, aut centaurei decoctis. Nonnullis etiam cappari decoctum abundè fuit auxilii, hoc tamen quod infra scribitur, omnibus præstat efficacia. Thymus, origanum, satureia, & calamintha, in aceto quàm acerrimo cocta: eiusdem aceti imbre affectæ partes, non semel, aut iterum, sed frequenter in die fouentur cum fiducia. Hoc præsidio permulti pristinam ualetudinem recuperarunt, quibus non pituita solum, sed flaua etiam bilis fuit intesta. Non desunt qui & subsequens medicamentum salutare sint experti, illicis glandes in farinam redigunt ac diu coquunt, hoc decocto extremos artus per fluxionū initia longo tempore aspergunt. At quæ interius partes habentur, spongiis fouent & per hæc materiæ impetum repellunt. Idem & bile uitiosis artubus conuenit, quemadmodum ex calida aqua sine aliquo decocto superfusio. Porrò doloribus qui intenso frigore, aut humoribus inter articulorum ossa impactis contrahuntur, ualens hoc est remedium Olei ueteris sesquilibra, nitri alexandrini, resinæ terebinthinæ singulorū libra, euphorbii uncia, iris sextās, fœnugræci farinæ sextarius unus & dimidius.

his autem ea quoq; quæ aduersos coxendicum cruciatus scripta sunt, pulchrè nimirum opitulantur. multi siquidem aduersus huiuscemodi perfrictiones cum morbus declinauerit, sinapi cum siccatis ficis usi sunt, tum aliis quæ extrinsecus ruborẽ excitant. Alii uerò medicamẽtum ex cintharidibus admouẽt, uerum hæc in posterum officiunt, nisi aliquo etiam moliente utantur, ut, diastrutheon & pyxide, & basilio, aut diaclates, aut dia ægiru, aut bromio, aut lysiponio, aut ualentioribus acopis, in quibus etiam nerui consensus, potissimum & infarctus humorum eueniũt. At ex mulæ lotio, in morbo statu præsertim, & in frigidis defluxionibus fouere commodum est. Pariter cõuenit etiam ex utroq; ueratro pastillus cum mollis & fungosus tumor articulos implicat, & fomentum ex sale torrido, aut etiam aliter è marina calida per spongias artus perfudisse uincit. item emplastra ex sale præparata, uel ex lixiuia, & nitro, hisq; consimilia cataplasmata, post uigorẽ morbi auxilio sunt, uictus ratio siccior minimeq; excrementitia competit, item inedia, uel parciores cibi. frequentibus balneis abstinendum. At si lauent, nitro alisq; pulueribus utentur detersoriis. Vbi dolor declinauerit, exercitiis se credent: & frictionibus maximè articulorum, in naturales balineas descendẽt, aut ẽt arena cõtecti incalescẽt. Vomitus à radicula cibisq; assumptis mouebitur. Qui ad hoc se cõmodè habent, etiã ueratro nigro uacuẽtur per uomitum, uel etiam per aluum inferiorem purgẽtur.

Quomodo sanguine infestati artus curentur.

QVi ex sanguine dolorem articularium conceperunt, post sanguinis initio morbi detractionem, remedia cõmemorata loco dolenti sunt inducenda, si biliosior quidem acriorque sanguis redundet, eisdem quæ in flaua bile diximus, certandum, si frigidior, pituitosiorq;, aut melãcholicus humor coaluerit, † iis quæ post illa subdidimus præter nimis acria, curationem tentabimus. at si uitium in uetustatem incidit, his quoq; locus erit. iam hoc cataplasma in principio proficiet. Malicoria, & rhus cũ polenta ex uino detrita obducuntur. ALIVD. Brassicæ folia cocta accuratè conteruntur, aceti floces cum duobus coctorum ouorum luteis, & rosacei momento, adiiciũtur, leuigataq; simul loco iniiciuntur subinde ea mutãdo. Cibi

assumentur

assumentur qui extenuant & parum nutriunt: carne igitur & leguminibus & uino copiosiore nigro abstinendum, si autem fieri possit, etiam ex toto uinum circuncidendum. Plurimos siquidem noui, qui prorsus abstemii omnes sanitatem consecuti sint. Alii siquidem per morbi initia omnino liberati sunt. alii in posterum rarius & minori dolore accessiones perceperunt. Quapropter nisi contrarium hinc accidat, aut futurum inde aliquid metuant, perpetuò uitam agent abstemiam. † At qui per imbecillitatem, aut perfrictionem aliquid subsecuturũ opinentur, ad biennium usq; abstemii, inde ad pristinam cõsuetudinem reuersi, modicum dilutumq; continẽter bibẽt. Oportet autem abstemios in uicem uini decocto anisi, aut alicuius consimilis seminis uti: fructibus pomaceis reliquisq; refrigeratoriis abstinere, tum ueneris usu. Qui uerò per medicamenta, quæ per annum bibuntur, morbum prorsus tollere uoluerunt, multis sanè quibus pituitosus & excrementitius humor articulis incubuerit, opitulati sunt. uerùm qui calidioribus siccioribusq; constarent naturis, hos in subitam mortem præcipitarunt, quòd materia ad intestinum, aut renes, aut costas, aut pulmonem, aut principem quandam partem se contulerit. Satius itaq; est biliosiore præditis habitu, aut copioso sanguine refertis, uini usu interdicere: quod nullus ex eius abstinentia, in commemorata uitæ pericula inciderit: frigidiores autem & recrementis pleni, ex uiperis theriaca uti debent, hyeme frequentius, cõcoctione bene obita, per æstatem rarius, uel enim morbo liberabit, uel certè leuiorem reddet, nulli ex prædictis particulis officiens: quoniam uerò nonnulli nos etiam commemoratis uti antidotis cogunt, non te lateat id quod ex damasonio constat & quod ad Agapetum, refertur, item quod atacton & octoidon dicitur, & quod Proclo inscribitur, item quod ex scordio, aut corallio componi solitum est, alia pleraque non mediocriter proficere, omnium uerò securissimum est longoq; usu probatissimum, diacorallii, siquidem concretas iam in tophum duritias discutit. horum omnium uires & modum usus, & quid in his caueri debeat uolumine, quod compositis medicaminibus dicatum est, reperies similiter aduersus articularios dolores, medicaminum quæ psilothra uocant misturam usumq; in eodem habitu, nẽpe pituitosiore. Alii uerò qui à toto se morbo uindicare uolunt, integras uulpes oleo

incoquunt,

incoquunt,quo articulariis morbis medentur. Nō desunt qui uiuas lebetibus magnis iniiciunt,alii tantum emortuas. Pari modo etiam hyenas percoquunt, oleum hinc conficientes, quod discutiendi uim habeat.deinde eo balnei solia complēt: in quæ postquam descenderunt,immorari ibidem diutius præcipiunt,unde sæpe factum, ut non modò artuum tumores, sed etiam uniuersum corpus euacuaretur.

†Vetus liber, τοῖς ἐπ' ἐκείναι,i.iis quæ in illis dicta sunt.

‡Veteres libri habent hoc loco ὅσοι δὲ δι' ἀσθένειαν ἢ κατάψυξιν ὑποπτύσσοντές τι φαίνοιντο, ac qui per imbecillitatem, aut perfrictionem expuere aliquid uidentur.

De tophis, quos græci poros uocant.

QVoniam & tophi subinde in articulis creantur modo ob humoris qui ad eos decubuit crassitiem, terrestrēque duritiam,modo propter immoderatos discutientium resiccantiumq; medicinarum usus,siue earum mistura quæ emolliendi uirtute pollent,sciendum uenit ea esse conuenientiora,quæ mollientem simul & discutientem naturam sortiūtur. itaq; emolliunt adipes uetusti,medullæ, ammoniacum, bdellium,oleum bene uetustum & styrax. Discutiunt autem & resiccant,nitrum,sal,lixiuium,adarce,euphorbium, & consimilia uerùm ad concretos in articulis tophos propriè facit uetustissimus accerrimusq; caseus cum suillæ carnis præpinguis ac ueteris decocto contritus & superimpositus siquidem sua spōte topho dehiscēte quotidie humor qui intus coierat, eructatur. Valet etiam medicamentum diapernes, usu probatum, quod duplici modo præparatur.item quæ dia stactes dicuntur. iam hoc peculiariter facit quod recipit spumæ nitri, resinæ terebinthinæ,lixiuii quod calcem adiectam habet,propolis, singulorū triens,ceræ bes,colophoniæ libra,olei sescuncia: mixtis utitor,tum in tophis,tum in abscessibus: iam quod ex cynabari temperatur,mirificum est ad tophaceos tumores, aliaque complura: sed ægrè paratur. Quod uerò dia leptocaryon dicitur,præterquam quod probatum, etiam facilè cōquiritur, non solum ualentioribus,sed teneris quoq; corporibus accōmodatum,si assumat medicamenti ex melle, uel ex anemone

confecti

confecti partes duas ad illius partem unam: quæ si desiderentur, et eius quod cerusa constat, subinde æqualis modus ipsi misceatur. ALIVD. Ad tophos, sandaracham contritam querneo uisco excipito, & utitor. ALIVD. Proficit etiam ad fistulas, & ægilopas, olei sextarius, spumæ argenti unciæ octo & semis, auripigmenti uncia. Argenti spuma, oleumq; tantisper incoquitur dum manus non inquinet, postea tritum auripigmentum aspergitur, & priusquam ustionem senserit medicamentum ab igne tollito, ac utitor. Ex asii lapidis flore confecta, ubi morbus intermiserit imponuntur, quæ ad omnium articulorum nodos concretos accommodata toto morbo liberare, nōnulli ueterum testatum nobis reliquerunt. Et ex salis flore præparatum medicamē si in morbi declinatione similiter imponatur, tumorum reliquias discutere experimenta fidem fecerunt.

Quomodo quis à podagra se tueatur asseratque.

POdagram quæ iam constiterit, articulariumúe dolorem, sine prædicta medendi ratione aboleri longè difficillimum est. At eam quæ nondum creata est præcauere, facilius, si quis cibis demat, & eis utatur quæ promptè in membra digerūtur, excrementisq; uacant. item uino moderatiore & exercitationibus satis se committant. Quod ad præsidii partem attinet, sal minutim in oleo tritus & articulis affrictus, omnes qui se ab hoc uitio uindicare uolunt, magnificè iuuat, nisi præter modum sicca intemperie sint præditi, eoq; illitu, & mane, & uesperi per totum uitæ curriculum, & ubi inflammationes inclinauerint, utendum est.

Ad portiones qui tum pedum plantas tum calces infestant. Cap. LXXIX.

PErniones ulcera sunt, quæ ex frigore hyberno in digitis manuū pedumq; cōtrahūtur, Græci chimethla nūcupāt. Itaq; tepidā aquā marinā superfundere oportet, uel betę decoctū, uel lenticulæ, uel erui, uel hastulæ regiæ radicis. A superfusione, lēticulæ coctæ uinoq; detritæ admouētur, uel ficus ex oleo leuigata imponitur, uel alumē & farina pari modo, in uino pertrita applicantur, aut floces uini fabaridæ, aut bulbus recēs uino tritus adglutinatᷓ, aut allia in oleo fricta, proiectaq;, & cera oleo mediocri liquefacta imponitᷓ, aut malicoriū incoctū uino, & in tenuē redactū puluerē, cerato rosaceo exceptū

inducito

inducito, prius locum decocto lupinorũ irrorans, aut mannã, sulphurq; ignem non expertum, cum melle cocto imponitur, at alterci succus continenter illitus, ab inflammatione & doloribus uindicat.

Marcellium ad perniones.

RApæ satiuæ radice excauata, conijcitur in capacitatem ipsius ceræ sextans, olei lentiscini quantum sufficit: cocta in duplice uase ex marina aqua, aut muria, aut lupinorum decocto, hoc quidem superfundito, ceratum uero in rapa liquefactũ frigidum imponito. At in exulceratis pernionibus, thuris, aluminis scissi, minii, resinæ terebinthinæ singulorum par modus: adipe suillo diluta inducuntur. Verum si inflammatio exulceratos perniones malè habeat, medicamento utendum hexapharmaco quod recipit olei uncias nouem, taurini adipis & fellis, singulorum libram, argenti spumæ uncias sex, colophoniæ, uncias quatuor, mellis uncias sex.

Ad digitorum rimas totorumq; pedum quæ rhagades dicuntur.

PIce liquida delinuntur, aut cancro fluuiatili, aut marino super carbones cremato, testa abraditur, & cum oleo trita ut mellis spissitudo fit, absterſis prius scissuris instillatur. Proficit etiã scillæ medulla oleo feruefacta, item cũ terebinthina leuigata, necnõ cornu caprillum ustum, exceptumq; adipe caprillo, sed callos circumpurgare oportet, & sic medicamentis uti.

Ad scißuras calcaneorum & plani pedum, anthera.

CAlcis uiuidæ drachmæ decem, cerusæ drachmæ uiginti, ceræ tantundem, aut triginta, porcinæ pinguedinis recentis unciæ septem, colophoniæ unciæ nouẽ, succi lini seminis cyathus, olei dulcis unciæ quadraginta: teneram plantam efficit ut aliud nullum. ALIVD. Adipis caprilli, ceræ, olei singulorum pari mensura utitor. ALIVD. Malicorium aceto incoctum diebus quinq; applicatur, deinde loco undiquaq; purgato calx una cum oleo, aut sordibus imponitur. ALIVD. Scilla cocta oleo, ipsa quidem fricta proijcitur, oleo uerò in quo tamen terebinthina liquefacta sit utitor.

Ad attritus calcanei ex longo decubitu.

CEræ, olei, argenti spumæ, mellis, pares modi, proficiunt in omni

in omni exulceratione, plantæ pedũ, calcanei, supernæ patris, & internæ digitorum, magisq; si ulcus ungui sit propinquum.

Ad sordida plantæ ulcera emmoton, facit etiam genitali exlucerato.

AMurcæ cyathus, aceti cyathus, cocta uase æreo donec mel leam spissitudinem habeant, & trita separatim, prosunt. Item squamæ æris drachmas duas, mannæ tantundem, lanarũ succidarum mollium, quantum manu comprehendi potest, in uolutarum tedæ, ustarumq; cinerem totum excipito, & utitor, in uulneribus quidem uino diluens. in naturalibus autem & pedum plantis passo. ALIVD. Amurcæ, mellis dispumati, paria pondera, hoc etiam cicatrices tollit.

Ad intertrigines, ex calceamentis.

PVlmo agninus, suillus & caprillus benefacit, uerum coria ex ueteribus calceamentis combusta, si inflãmatio urget, nihil quidem adferunt pręsidii, sed illa finita, multum: uel cepa cum gallinæ adipe copiosior adiicitur, uel galla combusta inspergitur, uel acacia aceto diluta illinitur.

Ad clauos callosque. Cap. LXXX.

CLauis prius undiquaq; purgatis, inducitur medicamentum quoddam ex edentibus, quæ septica Græci uocãt, aut ærugo rasilis, aut sandaracha, aut syringiacus puluis aut collyrium syringiacũ loco gummi, ammoniaco exceptũ. Est autem clauus teres figura callus, candidus, clauorum capiti similis, qui in omnibus corporis partibus, sed pedum plantis, digitisq; præcipuè nascitur. Tollitur autem longiori tempore, etiam si quis excedentem claui partem continuè abradat scalpello, aut pumice affricet, similiter etiam callos. Proficit lupinorum crudorum concrematorum cinis cum melle, aut misy, liquida pice exceptum, melanthion cum urina pueri uenerem non experti, uel oui luteum, fabarum lomento cum aceto incoctum. At hoc subinde expertum est, cantharidum, atramenti sutorii, castorei, par modus singulorum, excipitur terebinthina, ut emplastri fiat spissitudo, clauoq; prius circunciso, imponitur. ALIVD. Feculæ, calcis uiuæ, uisci, singulorum pares portiones, cum stillaticia lixiua, uel urina pueri uenerem non experti.

Ad unguinũ uitia, et primũ de reduuijs. Cap. LXXXI.

REduuiæ, Græci paronychiam appellãt, abſceſſũ eſt qui ad radices unguium coit, cum parua adhuc eſt, & prima habet rudimenta, galla cum melle eã reprimit, & confirmari prohibet, uel Muſæ paſtillus, uel Heræ, ex aqua. At ubi caro iam præter naturam excreuerit, eò curatio dirigenda eſt, ut per rodentia medicamenta abſumatur, rumpaturq́; , ualet autem ad reduuias, tum aurium ſordes, tum lycium ſuppuratas autem reduuias, acu adacta humorem emittere, ſpongiamq́ue aqua imbutã imponere oportet, uel lenticulam applicare ex aqua tritam, aut palmulatũ cum uino, uel roſas uirides, uel ſiccas, aqua maceratas tritasq́; , uel polentã cum aqua: efficax eſt reduuis etiã lupinorum farina melle, uel mulſo macerata. Exulceratis reduuijs opitulatur hoc medicamentum. Aeruginis, argenti ſpumæ ſingulorum drachmæ quatuor, ſarcocollæ tantundem, ſuper linamentum ex uino & ſpongia imponitur. Conuenit autem carnem undiquaque ab ungue diducere.

De pterygijs.

PTerygion carnis incrementum eſt, aliquam unguis partem operiens, ex reduuia, aut alia huiuſmodi cauſa proueniens, aduerſus quam auripigmentum & manna pari pondere inſpargitur, ſuper autẽ, linamentum ex uino & ſpongia imponitur. ALIVD. Chalcitidis ſquamæ, malicorij æquales partes. Excipiuntur fico toſta & melle, parte affecta, lupinorum decocto prius aſperſa. Quod autem ſiccum eſt in ungue circuncidito.

Ad digitorum pterygia putrida, item ad pudendorum ulcera.

LAchrimæ thuris drachma, ſquamę drachma, æruginis raſæ drachmæ quatuor, mellis cyathus, teruntur in ſole donec ſubflaueſcant. Et loco uino prius irrorato per ſplenium inducuntur.

Medicamentũ quod ſubito pterygia deſiccat perſanatq́;.

SOryos combuſti drachmæ duæ, thuris tantundem, æruginis raſæ drachma cum melle contrita, ipſi pterygio inducuntur. Valet etiam ad reliqua maligna horum locorum ulcera, & nigritias & putredines. ALIVD. Squama æris, palmularum carne excepta, aut ficorum utitor. ALIVD. Columbæ ſtercus polentæ polline ex paſſo coctum pertritumq́; calens imponitur,

tur,item ſquama per ſe inſperſa,pterygia deſiccat. Oportet autem crebro, angulum unguis pterygion pungentem,ne increſcat,ſcalpello ſuperimmiſſo,adimere.

Ad ungues contuſos.

MYrti,& mali punici folijs teneris ungues obducito.

Ad cruentos ungues.

FArina pice miſta imponitur.

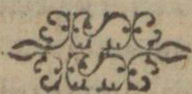
Vt ungues qui laborauerunt abſcedant.

SVlfur tritum adipe ſuillo exceptum inijcitur.

Vt ſcabri ungues abſcedant.

VIſci quercini, ſandarachæ, fœnugręci ſingulorum pondo ſextans,cantharidum, thapſię ſingulorũ uncia, aceti quod ſatis eſt. ALIVD. Propolis atticæ,ceræ, bituminis, ſingulorum drachmæ duæ, ſulfuris ignem non experti drachma, oleo non inquinet,in uſu calefactũ unguibus applicatur. ALIVD. Picis liquidæ,ceræ,colophoniæ,terebinthinæ,guttæ ammoniaci, ſulfuris uiui, aphronitri pares portiones, ne manus inquinent. ALIVD. quod ſeparat ſcabros ungues ſine exulceratione. Bituminis,auripigmenti,ſandarachæ,ſulfuris uiui ſingulorum drachmas quatuor reſina excipito,& utitor, diſſoluẽs per dies ſeptenos. ALIVD. Erui farina, felle ouillo, uel urina ouilla imbuta utitor, uel calce uiua cum oleo, uel chia cum opobalſamo,uel uiſco, atramentum ſutorium, ſuffurq́; uinum quod ſatis eſt,exceptum,pelli illitum ſuperinducito,uel herba pedicularia, cum aceto trita utitor, uel reſinæ terebinthinæ drachma,ſandarachæ duplicata portio ſimul radici unguis imponitur,diligentique faſcia illigatur. Cum autem unguis exciderit,ceratum myrteum cui medicamenti ex reſina paululum adiectum ſit, ſuperaccommodatur.

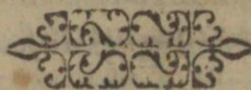
FINIS LIBRI TERTII IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVARTVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

De elephantia. Cap. I.

RECTE mea sententia † Cappadox Aetius memoriæ prodidit, auxiliorũ uim morbis fortiorem esse oportere, eoq; elephantiam nunquam curari, ut qua nulla potentior medicina reperiatur. Si enim cancer ueluti elephantiasis quędam uni obortus particulæ inter morbos insanabiles uel ab ipso Hippocrate relatus est, quanto magis elephantia, seu totius corporis cancer aliquis, ab omni abhorrebit remedio. Cùm.n. atra bilis, ex qua huic affectui origo est, duplici modo generetur, (uel.n. ex melancholico sanguine, fæculentioremq;, & ueluti eius limo: uel bile flaua, utrisq; nimiũ ustis, nascitur) subrubicundam quidẽ elephantiasim mitiorem quodammodo, ut autẽ uerius dixeris, minus malignam, prima ipsius differentia procreat, reliquam uero, & maligniorẽ in qua totum corpus fœdatur ulceribus, & extrema decidunt, altera flauæ bilis supra naturæ modũ adustæ soboles, producit. Quapropter morbo iam uictis manus admouenda nõ est. At si recens adhuc malũ est, ut nihil ex summis deciderit, nulla autẽ infestarit exulceratio, neq; tamen eminentiæ tuberosæ plurimum exurgant, sola autẽ facies aspectu ingratior, deformiorq; sit quodãmodo, eaq; non admodũ indecora appareat, curationem experiemur. Nonnulli siquidem haud pauci, sola capitis adustione

aduſtione multos qui hoc inceperãt uitio corripi, ne uinceren tur, inhibuerũt. Protinus ergo inter initia ſanguis mitti debet, & magis uere, in quo potiſſimum hæc lues, & naſcitur, & inten ditur paucis diebus interpoſitis, nouem decémve, pulte diaco-locynthidos ipſos purgabimus, non ſemel, uerũ ſubinde, ex ra tione uirium quantitatẽ medicaminis adaucturi. Item ex hiera purgatio his eſt idonea. Rurſus interpoſitis circiter decem diebus, lactis fiſſilis ſerum dabitur, neq; minus tribus heminis, neq; amplius quinq;. Inſequenti tempore nõ fiſſo, aut recens multo lacte nutrientur. Ob quæ ſi morbus remittat, eodem uti cibo debent: ſi remanet, lacte abſtinebunt: acribus autem aſſum ptis uomitus cietur, à radicula, aut cibis. Proficit & ex albo ueratro poſt hæc purgatio: bis quidẽ, ſi fieri poteſt, uere, ſemel per autumnum adhibita. Malo uictis neq; ſanguis mitti, neq; ueratrum exhiberi debet, cum materia neq; ex cute in altum de riuari, neq; hinc etiamnum minui poſſit ſed ea quidẽ ad uentrem, & inteſtina deducenda eſt. Medicamenti autẽ noxia euo cantibus utendũ, metaſyncritica dicunt, & ſummam cutẽ deſic care, & aſtringere oportet. Leues igitur cucurbitulę uentriculi ori & præcordijs agglutinabuntur, eadem membra etiã dropace delinentur. Modico temporis proceſſu rurſus ad ſuperiora reuertendum eſt, à purgatione quam præſtat hiera, incipien do, prætermiſſa ſanguinis detractione, ut quę plus noxę, quàm præſidij eſſet allatura. Atq; hoc circuitu ad ternas uices quaternaś ve per annum uti expedit, uere potiſſimũ & autumno. potare his prodeſt aceti cyathum, cũ cedrini liquoris cyatho, & braſſicæ crudæ ſucci cyathis duobus. miſta dantur manè & ueſperi. Vel ſyderitidis herbæ folia torrida denarij pondere in uini cyatho, uel cornu ceruini drachma, & ſcillitici aceti quantum cyathus implet, quotidie poſt matutinã obambulationẽ potui exhibetur. reliqua uerò pro ratione tẽporis his offeruntur, uel ſcillæ lotæ drachmæ quinq; in mulſa, uel melle eclegmatis modo: uel liquoris cyrenaici ad erui magnitudinem, melle & butyro ſubacti, uel eboris ramenti drachma ſemiſſis cum uini cyathis duobus, uel cumini æthiopici drachmæ tres cum melle, inſtar eclegmatis. His amplius iuuat theriacorum paſtillorum drachma in uini primæ notæ cyatho leuigata epotaque. Similiter etiam ſcilliticorum paſtillorum drachma bibitur. Et calaminthæ ſuccum ceu m efficaciſſimũ potu auxilium

commendãt. incipiendũ dicunt à cyathis ternis adusq; senos. Cæterũ omnibus his efficacior est theriace ex uiperis, tum potui data, tum extrinsecus illita. Cũ autem uiperarũ copia datur, nihil æque proficit, ac uiperarũ carnes comestæ, albo iure ex copiosiore aqua, sale, porro, & anetho decoctæ, usq; dum spinæ dissoluantur, sed capitibus ipsorũ caudisq; digitos quatuor prius amputatis, interaneisq; ipsorum ablatis & cute. Item theriaci sales eadem per se promittunt, cum obsoniis assumpti. Tali enim ipsorũ usu accidit, nonnunquam squamas, † uel ceu uulpis pellem quandam ex cute elephanticorum decidere.

† Aldinum exemplar habet καππαδόκην ἀρεταῖον, Cappadocem Aretæum. quę lectio rectior mihi uidetur.

⊥ Vetus codex, συμβαίνει ποτὲ λεπίδας ἢ οἷόν τινα λοπὴν, quo loco legendum arbitror, ἢ οἷόν τινα λοπὸν: est autem λοπὸς τοῦ κρομμύου λέπυρον, id est, cepæ tunica, ut sit sensus, ueluti cepæ tunicam & tenuem illam pellem.

Victus ratio talis erit.

A Somno manu molliter permulceatur, aluoque deiecta gestetur, uocem exerceat: deinde perfricetur & uario exercitationum genere utatur, nunc saltu, nunc magis, alteribus, & folle. Postea sudore, quẽ illinc cõtraxit, absterso delinetur adipe ursina, aut uulpina, aut hircina, aut auis alicuius, aut butyro recenti pauxillo temporis interposito in lauacro perungetur succo fœnugræci, aut ptisanę cremore, aut ammoniaci momẽto, quod aceto subegeris. A balneo detersus perungetur oleo lentiscino aut œnanthino, aut myrteo. Vinoq; modico cum alumine, uel ammoniaco, ut sordium sit spissitudo. Rursus teneris panuiculis abtersus dimidia hora conquiescat. Inde potu aquæ ad uomitũ sollecitetur, digitis in os, aut pinnis demissis, post uomitũ detur potui uinum absinthites, aut origanites. Cibus erit panis hordeaceus, uel maza ex polentis. Inter olera, beta, lactuca, raphanus, porra, brassica aquis binis edulcata, & capparis. Ex marinis ostrea sumuntur, pelorides, erinacei, pectines, tellinæ simul cum betis incoctæ: salsamentum uetus ceu in medicamenti uicem adhibetur. Vino autem per totum morbi curriculum & uenere similiter abstinendum. At cũ uires ex purgationibus lacessitæ recreantur, pauxillum duntaxat uini

uini tenuis & aquosi assumitnr, quando & acria circuncidi debent, exceptis condimenris. Recteq; ipsis datur ptisana, oua, chondrus elotus, lac, mel cum pane, malua, rumex & sisarum: piscis molli præditus carne: Ex ijs quæ uolatu fidunt, probis donata succis: Inter fructus, ficus, uua, & uuæ passæ: ex dulciarijs mellitis conferunt, quæ pini nucleis, aut amygdalis frictis, & cnico, constant, ijs qui bis quotidie cibum capere solent: graue autē his est molestumq;, semel duntaxat eum assumere. Interiorum cura habita, smegmatis in balneo utendū ex decocto betæ, aut fœnugreci cum aphronitra, aut sapone, aut myrobolano: interim & psilothris. Abstergit itidem portulaca cū aceto detrita, tenue semperuiuum, rumicis radices aceto incoctæ, alumen cū sale. Item sandarachę par modus ex uino, & oleo lentisci. Huc spectat medicamentū, ad utiliginis speciem quæ alphos dicitur, accōmodū, ex alcyonio, nitro, myrto, sulfure, fici agrestis folijs ficeis, cum aceto tritū, illitumq;. idem præstat quod ex sepiæ testa concremata fit pumice, nitro, terra cimolia extorrefacta, gummi, galla omphacitide pari pondere siccū inspersum, aut ex aceto infricatum. Hoc autem mirabiles habet effectus: rumicis radicum fasciculus qui manu comprehendi possit, nitri drachmæ quadraginta, thuris uigintiquinq;, sulfuris tantundem, ex aceto Aegyptio illinitur. Similiter hoc efficax est, quod recipit auripigmenti drachmas decem, sulfuris ignem non experti drachmas octo, costi drachmas duodecim, calcis uiuæ drachmas quatuor, ceræ totidem, baccarū lauri aridarum drachmas duodecim. Hæc macerantur populi albæ foliorum succo, aut crasso decocto. Vbi mellis spissitudo est facta, illinuntur, ALIVD. Radicū rumicis fasciculi duo, aceto incoquuntur, & in pilam coniecti conteruntur læuiganturq;. Deinde alcyonii libra, aphronitri unciæ octo, sulfuris ignē non experti libra, cochleæ testarum combustarum triens, † chamæleontis cū radice triens. Omnia simul læuigantur, donec sordium fiat crassitudo. Deinde illinuntur per ęstatem in sole frequenter, hyeme in balneo usq; ad desudationē. Item Aesculapij aridum smegma pulchrè his conueniet, ac omnia quæ communiter dicentur smegmata, imo etiam ea quæ alphis dicata sunt propriè huc pertinent quēadmodū & quæ nunc aduersus illa prodidimus. At tumidas eminentias si inflammatione tententur, aut exulcerata sint, delinētur lycio indico, uel glaucio,

uel aloe, uel Andronij paſtillo, aut polyidæ ſphragide. Cataplaſma ipſis aptabitur ex chondro cum ſucco polygonij, uel plantaginis, uel parietaria trita. Inſuper meliſſæ herbæ uiridis folia cum axungia tunſa, applicataque mirabiliter proficiunt. Etenim rubor in partibus excitatur, ſed ex facili remittitur pane applicato, aut cerato ex amygdalino atque color naturalis redit. Exulceratis rectè accommodantur emplaſtra, tum ex diphryge præparatum, tum ex uino melinum. Adde Coracion, quòdq; conſtat ex oxymelite, & paſtillum Andronij, pompholigem, & cadmiam. indicium uerò eſt totum morbum miteſcere. ſi prima ulcera cicatricem recipiant. Ad ſpirandi uerò difficultatem eorum qui elephantia laborant, aſelli ſub aquarijs degentes, quinque, aut ſex, ex aquæ mulſæ cyathis tribus potantur. Iam uerò quædam ex ijs quæ ad ægrè ſpirantes inſcribuntur, ipſis quoque communiter competunt. Aquarum naturalium uſus adhiberi debet, ceu maximè neceſſarius, præſertim aluminoſarum, ferrumque reſipientium. & ſi fieri poteſt, frigidarum. Conferunt ipſis ſi etiam bibantur, nec non marinæ arenæ uſus. Eandem habent efficaciam omnia quæ de ſudationes mouent. Quoniam uerò affectus hic, non minus ac peſtilentia contagioſus eſt, quàm longiſſimè ab urbibus remoti ægri, in locis mediterraneis, frigidis & ubi ſit hominum ſi fieri poſſit, infrequentia habitabunt, inde uerò ad confinia migrabunt, † tum ipſorum cauſa, tum illorum potius qui, ut uerò ſimile eſt, ipſis incident. Quippe & aere fruentur commodiore, & alios hac lue non inficient.

† Vetus liber habet, χαμαιλέοντος μέλανος τῆς ῥίζης, id eſt, chamæleontis nigri radicis unciæ tres.

‡ Hic locus ſic legitur in ueteribus libris. διά τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ὡς οἰκὸς ἐντολξομένους συχνότερον, id eſt, tum ipſorum cauſa, tũ illorũ potius qui (ut uero ſimile eſt) frequẽtius incidẽt.

De lepra, & ſcabie, quæ pſora dicitur. Cap. II.

VTerque affectus, cutis aſpritudo eſt cum pruritu, in qua corpus abſumitur colliquaturque; originem ex melancholico humore trahens: ſed lepra altam cutem orbiculatim depaſcitur & piſciũ modo ſquamulas ex ſe remittit. Scabies uerò ſumma infeſtat potius uariè figurata, furfuraceaque remittit: in quibus ſanguinis dimiſſio adhibenda eſt, ſi cor-

pus

pus magis plethoricum uideatur. ſin minus, purgatio certè ex ijs quæ atræ bili uacuandæ ſunt. Extrinſecus autem utere com muniter utroq; ueratro, calcemq; habe elotam & ſiccam: in ipſo autem uſu, aqua diluens ad ſordium ſpiſſitudinem illinito. ALIVD. Saluiæ, oleæ æthiopicæ lachrymæ, ſingulorum drachmę octo, capparis radicis corticis, gummi, ſingulorum drachmæ quindecim. Inunguntur ex aceto ad ſolem, propriè uerò lepras diſijciunt anemone applicatæ, item uitis albæ radix. Cõpoſita uerò hæc, lolij farinæ chœnix, cardamomi albi drachmę quatuor, nitri ſpumæ drachma, atramẽti ſutorii drachmæ octo haſtulæ regiæ radicis mediæ drachmæ quatuor. Aceto pertrita, & in cerati ſpiſſitudinem coacta illinuntur, parti prius nitro deterſæ: ubi ſolueris (ſolues autem tertia die) & frigida aqua elueris, rurſus inungentur. ALIVD Haſtulæ regiæ radicis ſucci unciæ ſex, ſulſuris ignem non experti, mannæ, ſingulorum drachmæ decem, nitri drachmæ octo, aceto ſubacta illinuntur. Ad ſcabiẽ peculiariter facit, ex ſimplicibus herba pedicularia, ſtaphis agria dicitur, lupini amari, cardamomum cum aceto, lilii radix cum melle, reſina terebinthina, ſulfur, cicer, caprillũ ſtercus Inter compoſita, miſy & chalcitis pari modo ex uino humi diores ſcabies delinuntur ALIVD. Rhododaphnæ tenera folia in olei ſextario ſimul incoquito, donec areſcant. Ac ubi proieceris, oleo adiunge ceræ dealbatæ uncias tres, poſtquàm ſoluta refrigerataq; fuerint, ſulfuris uiui unciam inſpergito. ad ſolem, uel in balneo perungito. nonnulli ſimul cum rhododaphnæ etiam ſcillam coquunt. ALIVD. Medicamenti διὰχυλῶν, hoc eſt ex ſuccis herbarum confecti unciæ duæ, ceræ tantundẽ roſacei uncia argenti ſpumæ unciæ tres, ceruſæ totidem, liquidæ picis unciæ ſex, ſtercoris argenti unciæ duæ, ſirici tantundẽ, aceti quod ſiccis læuigandis ſufficit. ALIVD. Ceruſæ ſemuncia, amyli tantundem, plumbi uncia, lotariorum rubrorum uel anchuſæ, unciæ duæ, ceræ unciæ ſex. roſacei unciæ nouem. Anchuſa probè cum roſaceo coquitur, deinde reliqua adiiciuntur. ALIVD. Oua decem, uel quot ad uſum opus eſt, aceto quamacerrimo macerantur, quouſq; putamen ipſorum tenereſcat, lutea in eodem aceto coquuntur, læuiganturq; roſaceo, & reliquo aceto etiam argenti ſpumæ modicum ad ſordium ſpiſſitud nẽ coactum illitur. ALIVD. Ouorum quæ in aceto commaduerint, lutea tria, roſacei unciæ ſex, ſulfuris uiui unciæ

tres, leuigatis prius cum aceto luteis & sulfure, ceratū adijcito. Argenti spuma uerò oxyrodino detrita, ut emplastri crassitudo fiat, acriores scabies exterit. Iam uerò ex lapatho smegmata, & ex iis quæ elephanticis faciũt, plura communiter tum ad lepras, tum ad psoras conueniunt.

De impetiginibus. *Cap. III.*

IMpetigines ex serosis tenuibus, acribusq; humoribus, crassioribus aliis mistis contrahuntur, celerrimè in scabiem, & lepram transeuntes, quapropter remedia ualidè siccãtia requirunt. Corpore igitur toto, si opus fuerit, euacuato, simplicia quidem ipsis cõferent, cicer, ueratrum, erinaceus saxatilis, pix cerato, resinæq; mista, crocodili terrestris stercus, atq; sturnorum, cum oryzam solam ederint. Pleriq; hoc solo impetigines mentum infestantes, aliámue particulam, aboleuerunt. Tritici multum capitur, incudiq; ignitæ cuipiam imponitur, & quicquid inde humoris defluit, calens adhuc impetiginibus illinitur. Puerorum impetigines, hominis saliua continuè defricantur. His opitulantur pruni gummi illitum. In uetustatem incidentibus uiticis folia cũ aceto detrita applicantur, uel capparis folia similiter. Composita uerò hæc sulfur cũ thuris lachryma, aut cum ammoniaco, subactum aceto illinitur.

Pastillus ad impetigines.

GLutinis fabrilis drachmæ quatuor, thuris drachmæ tres, aceti cyathi dimidium, aceto soluta illinuntur. ALIVD. Chalcitidis, gummi, singulorum drachmæ octo, sulfuris ignem non experti, misyos, singulorũ drachmæ sex, squamæ æris, acaciæ, singulorum drachmæ duæ, aceto delinuntur. ALIVD Sulfuris uiui, nitri spumæ, singulorũ drachmæ quatuor, cachryos grana sexaginta, læuigantur ex aceto. Sola uerò pars uitiata inungitur, sed ita, ut quæ integra est, non coinquinetur: exarefacta, aqua frigida eluitur ALIVD. Veratri albi drachmæ octo, farinæ lupini, buccinorum cõbustorum, nitri, singulorum chenix. Arido medicamine defricent. Porrò impetigines, quas ἀγρίους, id est, feras appellant, mediocriter siccantibus remedijs nõ discutiuntur, acrioribus autem irritantur. Adhibere igitur oportet medicamenta abundè quidem efficacia, sed quæ nõ ualenter erodunt, qua'e est istud, Glaucii, thuris, alcyonii, bituminis, sulfuris,

ſulfuris,gummi,ſingulorum uncia,aceto inungitur. ALIVD. Picem aphricanam cũ aceto coctã liquatamq; illinito. ALIVD ad impetigines & pruritum. Atramenti ſutorii,ſulfuris uiui,nitri,thuris pari modo,in impetiginibus quidem, aceto adiecto, in pruritu autem,uino utitor. ALIVD. Leichenicon, ab impetiginibus curandis nuncupatum. Guttæ amoniaci,erui farinæ, lupini farinæ æquales portiones aceto illinuntur.

De Pruritu. Cap. IIII.

PRuritus qui ſenibus accidit, ex toto nunquam conſaneſcit,uerum lenitur infra poſitis remediis.in reliquis ætatibus,ſi ex prauo humore contrahitur, qui nimirum bilioſus,aut pituitoſus putris uel etiam ſalſus eſt, per ipſius uacuationem tollitur. Porrò cognoſcitur ab ætate,temperamento,uictus ratione,anni tempore,regione, & reliquis his conſimilibus. Si igitur in uenis ſimul cum ſangnine redundare uideatur,à ſanguinis dimiſſione auſpicandum eſt. Sin autem qualitate magis peccet,congruis eo medicamentis uacuato, ad externam curationem diuertemur. Lauandum itaq; prorſus ieiuno eſt,nonnunquam & modico cibo ſumpto, iterum lauandum: quippe uitium uix inhumeſcit, detergitur autem fœnugræci decocto,aut betarum, aut furfurum, aut maluæ agreſtis, & ſatiuæ,aut ptiſanæ Præter hæc, farinæ etiam fabaceæ, uel lupini,uel myrobalani, uel ſmegmatis ex pepone præparati, quod πεπόνατον appellant, ſi inueterauerit, lauatio ſimiliter quidem cõuenit, fotus autem ex ſaluiæ decocto,myricæ,mercurialis,origani,pulegii,baccarum lauri,cucumis ſylueſtris radicis,capparis,lixiuio,& oxalme. Deinde reſpergunt arido nitro, uel cũ fœcula aceti,uel quod recipit nitri ſpumæ ſextariũ, thuris,ſulfuris uiui ſingulorũ librã,cimoliæ libram ſemiſſem. Vel hoc, Aphronitri,ſulfuris uiui,alcyonii combuſti, pari modo.ſiccis utitor,uel cũ quodam ex ſuprâ dictis decocto. Si antẽ placet,etiam ueratrum ſiccum inſpergito, ſine pingui addito. Illinitur autem cum oxelæo herba pedicularia contrita, uel ſulfur, uel ſandaracha, uel omnia, uel ſinapi cum myrobalani expreſſo, & oxelæo, uel utere cochleis combuſtis leuigatiſq; melle,uel rumicis radicibus,uel ſmegmatis inde cõfectis, ut in capite de elephantia comprehẽſum eſt, aut quibuſdã ad ſcabiẽ efficacibus. Si autẽ exulceratio partes excreuerit, parygro, uel

diapompholygos appellato medicamine utendum, uel ceræ uncia liquefacta in cyprini cyatho, cui sulfuris adiecta sit uncia. ALIVD ad pruritus. Nucum agnarum raucidarum uncia, sulfuris tantundem, apij succo leuigatis utitor in balneo, membra affatim defricans. Hoc solum multis tum scabiosis, tum alio pruritu retentis, abundè fuit. Item apium per se uiride tusum infricatumq; in balneo uehementer auxiliatur. Similis effectus est perdicion, & acerna resina cum rosaceo soluta, illitaq;. ALIVD. Oryzæ puræ & nimius candidæ, unciæ tres, tusæ cretæq; aceto quàm acerrimo læuigantur, donec sordium fiat spissitudo, adijciaturq; priuatim sulfuris uiui detriti uncia. mixtis perbellè in balneo utitor, diutius defricãs. At in iis qui superfluitatibus magis redundant, pari potione illorum temperata, præstantius remedium reddetur.

De Leuca. *Cap. V.*

LEuce, cutis quædam ad albidius mutatio est, quæ uiscosa, glutinosaq; pituita contrahitur. Quoniam uerò non quælibet leuce curationem recipit, notas ipsius tales habeto. Acu per summa leucem pungito, sed cute non penitius: & siquidẽ sanguis emanauerit, sanabilis est: sin lactea humiditas, desperata est. Vel panniculo laneo asperiore infricata cutis, si quidem rubicundior euaserit, medicinæ locus est: sin idem color remanet, non consanescit. Et quæ plura corporis loca obsidet, leuce, difficilius tollitur, quàm quæ pauca deturparit, item uetustior, quàm recens minus in medicina spei habere cẽsenda est. Nonnulli igitur adustionem quæ ferramento candente administratur, in leuca probarunt, sed ita, ut hæc uel sola ualetudini sufficeret. Alii uerò dolorem inde cicatricemq; secuturam ueriti, ut quæ non minus ac leuce indecora sit, medicamentis crustam inducentibus, qualia & cicatricem aiunt concolorem efficere, usi sunt. Alii, & horum inefficaciam repudiantes, tincturis uti maluerunt, imposturæ potius quàm auxilii rationẽ habentes, quæ sanè omnium maximè uitari debent, ꝙ affectus celeriter renascatur. Itaq; subiectis uti medicinis consiliũ est, ad arcæ seminis roris marini, sulfuris uiui, singulorum paria põdera, tusa & in cerniculo priuatim creta, deinde simul cum aceto in puluerem sat multis diebus detrita, in sole illinuntur, nõ cumulatè, ne cutis exulcererur. Procedente autem tempore

†ueratri

†ueratri & gallæ similiter momentum adiicitur. ALIVD. Fici nigræ surculis, aceto maceratis, contritisq; misceto, aphronitri, sulfuris ignem non experti, myricæ fructus, parem singulorum modum, ubi nitro cutem defricaueris, perungito: soliq́ue exponito, animum attendens ne exulceretur. Archigenes autem fici foliis, calcis uiuæ eo quod satis est mixto, similiter usus est, uel infricatas (inquit) leucas, albo ueratro, donec sudore diffluentes reliquo corpori concolores fiant, illinito synopide, uel mediade, uel acu transfixa punctas quoad cruor emanet, illinito synopide, cum aceto, uel prius abstersis, ut est cōprehensum, perungito, fici liquore recenti, & folio eiusdem affatim infricato

†In ueteri lib. hæc est scriptura, λευκȣ̃ ἐλλεβόρȣ, ueratri albi.

De alpho albo, & nigro. Cap. VI.

ALphi cognato leucis modo generantur, sed illæ quidem altius cutē mutant ut pilos quoq; sibi similes procreēt. Alphi aūt summam cutem infestant, quanquam & ipsi cum uetustatem sentiunt, penitius recedunt: ut etiam albos pilos producant, idq́; humoris qui subest ratione. Etenim ex pituitoso humore albi ducunt originem, nigri autem ex melancholico, utrisq; igitur commune prodest auxilium, elota calx aqua soluta, aut dracūculi radix, cū aceto applicata, simili modo utrunq; ueratrum eisdem efficax est, item lupinorum amarorum decoctio superfusa, eorumq́; farina, ex aceto, uel oxymelite inducta, iam capparis radicis cortex cum aceto, lilijq́; radix cū melle, cæpa ex aceto in sole illita, crododili terrestris fimus idem præstat, pari efficacia & sturni excrementū, cum oryzam duntaxat ederit, sepīæq́; testa cōcremata. Compositum uerò hoc præstans est, Alcyonii, nitri, singulorum sextans, ueratri albi, sulfuris uiui, singulorum uncia. Nonnulli uerò & floces uini combustas adiiciunt. ALIVD. Sulfuris ignē non experti, nitri spumæ, singulorum drachmæ quatuor, seminis roris marini grana septem, teruntur cum aceto. solum uerò alphum perungito, sed ita ut integram partem nō attingas, siccatum medicamen aqua frigida eluitur. ALIVD. Farinæ lupini, buccinorum, & nitri singulorum chœnix, ueratri albi, drachmæ octo. Arido pars defricatur. ALIVD. Erui farinæ libræ duæ, erucæ seminis, anygdalarum amararum, cucumis sylue-

uestrís radicis, singulorum libra: mulso simul leuigata delinuntur, & hora interposita per spongiam abluũtur. facit etiam ad ephelidas, uaros, & cutis sordes.

Ad Alphos albos experta.

SVlfuris ignem nõ experti, sextarij duo, calcis uiuæ candidæ, unciæ quatuor, albumina ouorũ quinq;, olei nardini, & aceti momentũ. sulfur primũ in puluerẽ cogitur, mox oleũ nardinũ ei superinfunditur, rursusq; leuigatur, deinde acetũ instillatur, & iterũ teritur, calcẽ uero priuatim lotã semel, bis, térue, sulfuri adijcimus, una cũ ouorũ aquato, & denuò cõterimus. collectus humor effunditur. pauxillũ uerò relinquẽtes, ut unguentũ queat illini, in hũc modũ utimur. ALIVD probatũ. Sulfure uiuo, fici foliis aridis, aphronitro, alcyonio, terra cimolia, myrto, ex aceto utitor. ALIVD Archigenis. Fici foliorum quæ in umbra exaruetur, sulfuris, aluminis singulorum æqua portio cum aceto inungitur, aut foliorum fici drachmæ quatuor, nitri drachmæ duæ, alcyonii combusti tantundem, aceto in balneis illinuntur. Priuatim nigros exterit efficaciter sandaracha, cum sulfuris dimidio, sed cute nitro prius defricata, in sole perungitur. albos uerò tollit atramenti sutorii, æruginis, æqualis modus, nitri duplicatus, sine pingui infricatur, illiniturq;, uel cachryos, sulfuris uiui adarcæ æquæ portiones, ex aceto pertritæ infricatur, illinunturq;, cum inaruerint abluito, locum perfricans. Idem facit & leucis.

Ad Stigmata, ex commentarÿs Archigenis. Cap. VII.

STigmata curabis, si quod matulæ adhærescit, cũ aceto quã acerrimo illinas, uel calcis uiuæ partem uuam, nitri tosti fului dimidiam, cum aqua in sole illinit. At ubi exulcerationem fuerint experta, cicatricẽ tanquã ulceri inducito. Crito uerò iubet confricatæ nitro prius cuti terebinthinam illini resinã, linamentisq; ligatã sex diebus relinqui, septima deinde solui, & acu pungi stigmata, & sanguinẽ qui flueret spõgia detergi, interiectoq; breui tẽporis spatio, tenui sale confricare locum. Tũ imponi, ad dies quinq; medicamentum quod recipit, thuris, nitri, calcis uiuæ, cæræ singulorum drachmas quatuor, mellis octo. Quum.n à parte medicamentũ deposueris, nigrũ in eo offendes ALIVD unguẽtũ Piperis drach. duæ, rutæ drachmæ qua-

mæ quatuor,ſandarachæ drach.quatuor, auripigmenti drachma mellis quod ſatis eſt,cuti prius nitro infricatæ illinitur,itẽ aliis prori cõſimiliter peractis,per triduum ſoluitur, & nigritie abſterſa,rurſus inungit. Exterit.n.(inquit) diebus uiginti, tam integrè,ut nec exulceratione͂, nec cicatricẽ relinquat. ALIVD. quod Criticon dicitur. Thuris drachmæ quatuor, nitri drachmæ duæ,atramenti ſutorii drachmæ quatuor, ceræ drachmæ ſex,piperis drachmæ tres,calcis drachmæ tres, thapſiæ totidẽ, auripigmẽti drachma una & ſemis,ſandarachæ drachmæ tres, mellis quod ſufficit, utere quemadmodũ ſuperiore Oribaſius tradit ranunculũ applicatum,uel capparis folia ſtigmata extere. At ſi altius fixa non diſcutiantur, modicam uero cutem attingant, cruſta ferramento frigido excitata tolluntur.

De exanthematis. *Cap. VIII.*

EXanthemata generãtur,ex craſſis in cute impactis humoribus,magisq́; adhuc in ſuperiore pellicula cũ denſa eſt. In quibus igitur, ſi ẽt in alto humorũ copia ſubſtiterit,primũ purgatio tentãda eſt. Nã ſi hoc neglecto,prius diſcutere aggrediaris,obſtrues ipſos potius q̃ per cutẽ euacuabis. Sin aũt nullæ in alto deliteãt humorũ colluuies, ꝑ cutẽ uacuare oportet,nec procul attrahere,ſi aluo,aut uomitu uacuationem moliri uelis,ſed humorum qui curi impacti ſunt, curationẽ medicamẽtis experiere,quæ exurũt,calfaciũtq́;,maximè quũ lata ſunt exanthemata,ſiquidẽ ex frigido admodũ,craſſoq́; humore,talia ſunt procreata. Lauri igitur tenerorũ foliorum, rutæ & mannæ,æqualẽ ſingulorũ portionẽ detritã, & lachrymã thuris oleo ſubactã delinito,uel betã tenerã incoctã,tritãque inducito,aut ceræ drachmas octo,ſulfuris tantundem,ſalis drachmas ſex. Arida in pollinẽ coacta, & olei cyatho dimidio ſuperfuſa,oĩa ſimul incoquito,factoq́; emplaſtro utitor. Sed coctioni ſedulò aſſiſtendũ eſt,uehementer bonũ remediũ exiſtit.

Ad epinyctidas. *Cap. IX.*

EPinyctides ulcuſcula ſunt,ſua ſponte erumpentia, puſtularum ſpecie,& ſubrubra,quibus diruptis,cruenta ſanies defluit,per diemq́; non magnopere excruciant: per noctem uero,graui magis quàm pro ratione ulceris, dolore torquent. Itaq; liquor laſeris aqua ſolutus imponitur. nam citra roſionem deſiccat,aut cicuta in leuorem detrita inducitur,aut

braſſica

braſſica cruda cum aqua, aut apium cum polenta trita applicatur, aut alterci folia, cum melle pertrita admouentur, aut ſolanum per ſe, & cum coriandro uiridi, aut oliuæ foliis utitor cum aqua coctis: aut uuas acinis exemptis, leues, ſplenio illitas imponito, uel adianthũ ex melle tritũ. Vitari debet acriũ, acidorum, & ſalſorum eſus, fomenta, balneum & inſolatus.

De puſtulis, quæ Græcè phlyctænæ dicuntur. Cap. X.

PVſtulæ quæ non ſua ſponte rumpuntur, ſed graui dolore excruciant, acuta perforari acu debent, ut humoris colluuies habeat emiſſarinm. Deinde humore leuiter expreſſo cutis præpoſita ſinitur, donec impleatur. At ſi uulnus cõtineat, denuo puſtula perforanda eſt ſimiliter & exprimenda, tum cutis aſtricta, ſeruanda quandiu id quod ſub ea exulceratum eſt, ad cicatricem peruenerit. Priuſquã igitur puſtulæ aperiantur, cocta lenticula cum aqua leuigata inducitur, uel mali granati uirgulta, cinere calido repefacta imponnntur, & loci attinguntur. Quod ſi ruptę fuerint, & ulcus excitatum, adeps ſuillus liquefactus & argenti ſpumæ detritæ miſtus, in linteumq́ue illitus admouetur, uel lilij radix in aqua cocta tritaq́; cum cerato imponitur.

Ad epinyctidas, & phlyctænas.

ARgenti ſpuma & ſulfur ignem non expertũ pari portione cum aceto applicantur, item myrtus in læuorem redacta, ſordium illitione cum oleo & uino, benefacit, tum his, tum calidis eruptionibus, & papulis feruentibus, gliſcentibus capitis ulceribus, furunculis incipientibus & aduſtis medicamentum, & quod molybdena, & quod ouis præparatur.

Ad ambuſta. Cap. XI.

AMbuſta medicamentis indigent quæ modicè abſtergãt, non euidenter calefaciant, aut refrigerent: Itaque terra chia, cimolia, cretica, omniſq́; leuis terra illita cum aceto nõ admodũ acri, uel aqua, præclarè facit, prohibetq́; puſtulas excitari. itẽ oui albumen crudũ ſtatim impoſitũ, lana molli exceptũ. etenim refrigerat leuiter & citra roſionẽ deſiccat. idẽ efficit atramentũ ſcriptoriũ illitum, uel lachryma thuris aqua diluta, uel lenticula cocta tritaq́; uel eruus applicatur. At ex aqua calẽte uſtiones priuſquã puſtulæ oriãtur, oliuarũ ſalſarũ

aqua

aqua cōtinuè superfunduntur, ipsæque oliuæ salsæ cnm polenta contritæ inducuntur, aut alumen scissile, pertritum cū aceto illinitur, aut fel taurinum cum aqua copiosiore liquatum inungitur, aut lixiuium superfunditur, garo, aut muria fauetur, aut bulbi liliorum, aut hyacinthi, aut narcissi cum rosaceo triti, & in sordium spissitudinē coacti delinuntur. Marcellus autē hoc compositū tradit. Panniculi melle imbuti & hordei farina inuoluti, cōbustiq; cineris mittuntur drachmæ octo, cerusæ drachmæ quatuor, butyri drachmæ octo, ceræ, seui caprilli, rosacei, singulorum drachmæ sedecim. At pustulis iam excitatis, rhus cum polenta tritum aceto applicatur, aut calcem uiuam cerato mixtam, illitamq; linteolo imponitur, iam quod spherion dicitur medicamentum, ambustis utile est, partes exulceratæ porris cōtritis obducuntur, aut portulaca contrita cum polentis, aut columbæ fimi linteolo inuoluti combustiq;, & oleo diluti cinere utitor: Mirificè proficit pini aut piceæ cortex, aut adianthum aridum, læuigatumq;: aut myrti, folia combusta, pertritaq; insparguntur. efficax autem unumquodq; horū est, & si cum cerato componitur, item quod rubræ anchusæ radicis siccæ, & in læuorem contusæ trientem recipit, ceræ albæ dodrantem, rosacei uncias duodeuiginti, iam quod cerusa constat cum modica cerui medulla, laudatum est remedium.

Ad eos qui flagris cæsi sunt. Cap. XII.

CErusæ argenti spumæ æqualis portio, ceræ quadrupla cum susino, aut rosaceo, emplastri modo inducitur, primo die priuatim susino solo utitor, uel croci drachma, tragacanthi tantundem, ouum integrum, sine putamine, unita cæsis imponuntur, item pellis ouis recens excoriatæ calens adhuc circūdata, quolibet efficacius die uno, & nocte persanat.

Quo modo pili adustis renascantur. Cap. XIII.

PIli ambustis nascuntur, si fici folia in fictili tosta, cum cerato in emplastri modum imponas, aut caricæ drachmis octo, sampsuci drachma, tritis cum oleo donec cerati fiat spissitudo, utitor, uel detrimenti lapidis drachmas centū, ęris squamæ drachmas decem cum aqua subactas in pastillos cogito, in usu partem unam cerati partibus octo diluito.

Ad

Ad abrasa, quæ aposyrmata Græci dicunt. Ca. XIIII.

ABrasa & superficiẽ infestantia ulcera, primũ aut uino, aut aceto, aut muria aceto mixta quæ oxalmæ dicitur astringes. Deinde medicamẽtis, ad cicatricẽ ducẽdam utere, tum liparis, tũ ex albis emplastris trypheris. Sũmè autẽ facit qđ cerusæ partẽ unã recipit, ammoniaci dimidiã, myrtei quod satis est. Ammoniaco ex aqua in læuorem trito cerusa miscetur, myrteumque superfunditur: utitor lapata. Vel lapidis detrimento, squamam æris admisceto, & myrteo in lęuorem coactis utitor, aut cimolia, & argenti spuma, ex uino, recinimoque & myrteo tritis utitor.

Ad abrasa, intertrigines, inueterata ulcera, senilem teneramque cutem.

ARgenti spumæ chrysitidis drachmę quinquaginta, ceræ drachmæ uiginti, resinæ siccæ ex picea drachmæ duodecim olei sesquicyathus. Argenti spumæ oleo incoctæ reliqua adiiciuntur: rudicula agitatis, uel etiam in pila emollitis utitor, sed cutem abrasam ab ulceribus non oportet amputare, sed medicamentum ei inducere: sic enim glutinabitur, uel nigrescens, At ulceri, quod eroditur, sordidumq; est, si carne nudum hiat, uix cicatrix obducitur. Cæterum abrasa tuetur ab inflammatione, rhu rubrum, si illinatur læuigatum, cum melle, aut lentisci coma cremata, & cum melle imposita.

Ad abrasa, flagris cæsa, & articulorum contusiones medicamẽtum, quod dolorem leuet anodynon appellatũ.

ARgenti spumæ, cerusæ, singulorũ unciæ decem, ceræ unciæ sex, olei puri, aut rosacei sesquilibra, amyli unciæ duæ. Ad eadem ualet Pelarion quoq; ex helcysmate, id est, recremento argenti paratur, item medicamentum quod ouis constet.

De formica & uerruca. Cap. XV.

VTrunque uitium, cutis excrescentia est exigua, callosa, & plerunq; figura teres: sed formica, quę Gręcè myrmecion dicitur, latiore basi, † similem si quis non trectet mordẽtis formicę sensum inducit. Verruca autem, quæ Græcis uocatur acrochordon, angustiore, ut chordæ summo assimilata, pẽdere uideatur. Hos igitur tumores, elateriũ cum sale infricatum tollit, thuris lachryma cũ aceto, grossi cũ aceto, farina, & nitro,

& nitro, liquor fici illitus similiter facit: tithymalli, smaridis caput salsum concrematũ, ærugo cũ sulfure ignem non experto combusta, ocymi folia cũ atramẽto sutorio, sarmentorũ adhuc uiridium ustorum quod distillat, fimus ouillus cum aceto, hircinum fel illitum, heliotropii magni semen, cum uino applicatum, ruta cum nitro & pipere, nitrum cum urina pueri uenerem non experti, stercus bouis gregarii in aceto.

† Huius loci duplex est scriptura, una in uulgatis codicibus, καὶ πρὸς τὰς ἀποψήξεις ὁμοίαν αἴσθησιν, id est, si quis deradat sensum mordentis formicæ similem inducit: altera est, πρὸς τὰς ἀποσφίγξεις, id est, si quis constringat.

De Ganglio. *Cap. XVI.*

GAnglium neruorum concretio est, ex ictu, aut lassitudine oboriens, in pluribus quidẽ corporis partibus, præcipuè uerò motui dicatis, nẽpe manu summa, & pedibus. Quo in uitio Archigenes calcẽ uuã unà cum adipe anserino, & terebinthina, imponendã censet. Doles uero medicamento, quod lapidẽ achatẽ recipit, utitur. At Oribasius, eo quod subsequitur, cerusæ, resinæ, è pinu, olei ueteris, singulorum uncia, ammoniaci suffiminis, galbani, singulorum tantundẽ, ceræ unciæ quatuor, aut pilã plumbeam (inquit) crassiorẽ uertebræ modo ganglio ampliorem imponito, deligatoq;: pondere siquidẽ longiori temporis spatio ipsum dissoluit, atq; hoc nos utimur.

De inflammatione. *Cap. XVII.*

OMnes ex æquo tumores calidos, quibus dolor, feruorque adest, nostri inflammationes, Græci phlegmonas appellare cõsueuerunt. Uerũ pro diuersa quæ ipsos facit, materia, hi quoq; euariant. Cũ enim sanguis probus, & crassitie mediocris, in particulam aliquam subito confluxerit, ac propter copiam impactus inhæserit, inflammatio propriè appellata nascitur. Cũ uero flaua bilis in parte aliqua substiterit, herpetẽ: ubi & sanguis, & bilis flaua simul incubuerint, erysipelas excitatur. At cum sanguis, qui influit, calidus impense, & crassus fuerit, carbunculos mouere solet. Itaq; ab inflammatione quæ peculiariter phlegmone dicitur, & multis semper accidit, incipiendum esse iudico. Tumor rubens, dolorificus tangenti renitens, & calidus ex sanguine, ut à me dictum, est probo originem trahit: qui, sanguinem dico, nunc ex toto fertur

Nota

tur corpore, nunc in aliquam particulam copiosius incumbit, sic ut à uasis nequeat contineri, exciditque aliquid roris modo in ampla partium quæ intercedunt, spatia. Sæpe uero uirium hoc uulneribus, fracturis, ulceribus, alijsque pluribus externis causis superuenit. Cùm itaque inflammatio repentè euestigio particulam quampiam sine manifesta causa præcedente obsederit, totum uerò corpus, parti contagium transmittat, uniuersum quidem id, sanguinis dimissione, uacuari oportet. quod autem inflammationem experitur, superfundere ac obducere medicamentis, quæ non calefaciant, humectentq;, sed illuuiem humoris repellere sint idonea. At quod iam in affectam partem se receperit, euacuatur. Itaque illinitur cataplasma quod constat semperuiuo, mali punici corticibus, uino incoctis, rhu & polenta. hoc & similibus cùm dolor uehemens nō urget utendum est. Vbi uero particula fluxionem cum dolore ampliore senserit, ne sic quidem calens aqua oleum've adhiberi debet, aut ex farinis cataplasmata, ut quæ fluxionum uitiis omnia sint inimica, doloris tamen uehementia leniri eo quod cōstat passo, rosaceo, ceraq; modica, & lanis sordidis quæ œsypi multum contineant. Per æstatem quidem frigida, hyeme tepida excipiuntur, applicanturque, sed ita ut superiores quoque affectis partibus loci, spongia uino austero imbuta, aut posca frigida comprehendantur. cæterum miscentur cum cataplasmatis utiliter etiam herbæ. Parietaria igitur ad omnem inflammationem accommoda est, tum per initia, tum in augmento, con similiter glaucium, atriplex, malua, lactuca, cucurbita, calidis illitæ, benefaciunt & tribuli utrique inflammationibus ex influxu concitatis. brassica uero durescentibus ualet. At ubi immutatio his oboritur, nec pus subsidet, curationem tentabis emplastro, quod ex chalcitide conficitur, aut quodam persimili fluxionibus dicato, lanam uerò putam uino austero imbutam extrinsecus medicamento superaccommodabis. Atque hac ratione inflammationibus ex humoris defluxu contractis medeberis. Eas autem quæ occasioni cuidam feruntur acceptæ, si calefacias, humectesque, non offenderis, ac si usus quandoque postulauerit, scarificare ipsas, conueniens erit. At si ob defluxionem ortas inflammationes scarificatione diuiseris, præsertim per initia, malum quoddam haud mediocre ægrotanti accerses.

De extertoribus corporis abſceſſibus. *Cap. XVIII.*

QVòd ſi fieri non poſſe tibi uideatur, ut ſuppurationem impedias, panem hydrelæo incoctum delines, aut farinam hordeaceam conſimili præparatam modo. particulã iure radicis altheæ incoctæ fouebis. At ſi tumor ad ſuppurationem contumax eſt, aut ęgrè diſcutitur, cataplaſmate ex ficis ſiccatis utere: oportet autem ficus dulces pingueſque incoctas aqua eliqueſcere, ac ius ipſarũ in tenuis mellis ſpeciem cogi, farinamque hordeaceam adijci, & ſi quidem tumor diſcutitur minus autem ac conuenit, cũ ficis ſiccatis incoques hyſſopum, oryganumúe: ſi uoles magis intendere, ſalẽ decocto inijcies, diligenter animum aduertens, ne ſiccando nimium pars in ſcirrhum occaleſcat. Tale ſi quando uideris, cucumis ſylueſtris radicem, aut altheæ, aut bryoniæ aqua ſimul decoques, ualentior autem & diſcutiendo promptior, dracunculi radix eſt, ipſumq; medicamentum, quod dracunculo conſtat, ualidè huiuſmodi uitia diſijcit. Nonnunquam igitur ſolum hunc, decoques, nonnunquam & ficus ſiccatas admiſcebis, farinamque ſimul cum adipe. Iam anethinum oleum crudos humores, incoctoſque tumores, & concoquit, & diſcutit. Item pix duros ac crudos tumores uniuerſos cataplaſmatis indita concoquit, magiſque liquida. MEDICAMENTVM compoſitũ † quod abſceſſus iam coctos expellit. ut ſubinde pus in ſplenio reperiatur. nondum uerò coctos in totum diſcutit. Lapidis pyritis drachmæ duodecim, ammoniaci triti tantundem, lomenti drachmæ ſex, exceptum pice, liquida, pelliq́ue illitum imponitur. Splenium uerò non prius aufertur quàm ſua ſponte deciderit ſed medicamentum non multo antè præparari debet, ut quod confeſtim ſicceſcat. In his autem ſi tumor non diſſipatus fuerit, & pus ſub eo deliteſcat, parte ſcalpello diuiſa, idipſum uacuabitur, cura deinceps adhibita ne oleum, aut aqua admoueatur, uerùm ſi uulnus abluere interim oportet, aqua mulſa, poſca, uino & mulſo utendum eſt. Si uerò inflammatione conflictetur, ex lenticula cataplaſma inducitur. ubi inflammatio abeſt, alio quodam emplaſtro medicamento in huiuſmodi ſectionibus utemur. quinetiam eo quòd conſtat chalcitide. Cæterum ſuper ipſis iniicitur ſpongia lanaúe uino auſtero imbuta, uulneri autem nullum pingue medicamentum accom-

modatur, quale est tetrapharmacum. nam uehementer postulat successore.

† Hic locus est expressus in ueteribus lib. τὰ μὲν ἤδη πεπεμμένα τῶν ἀποθημάτων ἀπόνως ἐξήτης δύνατον, id est, quod abscessus iam coctos nullo negotio expellit.

Quæ abscessus rumpant.

QVoniam nonnulli abscessus ferramento diuidi non sustinent, tentanda sunt & medicamenta, quæ ab extrahendo dicta sunt epispastica: narcisci radix in pollinē detrita, ex mulsa cū irino cocta applicatur, uel tenera arundinis radix, minutim detrita cum melle. quòd si dura fuerit, mulsæ prius incoquetur: uel aristolochiam cū melle applicato, rumpit autem picis aridæ & propolis creticæ par modus, cicatricemq; inducit.

Dyonisia ad abscessus mirabilis, item ad mammas & inguina, epispastice, quæ per latētes meatus discutit.

OLei ueteris, aquæ singulorum libra, hydrelæum incoquitur paulatim mox, aphronitri unciæ sex adijciuntur, misyos unciæ una uel duæ, incoquuntur donec manus non inquinent. Deinde miscentur mannæ thuris, ceræ, terebinthinæ, singulorum unciæ sex.

Ad neruicos abscessus.

CEræ, colophoniæ, butyri singulorum libra, picis arieæ, mellis, singulorum libræ duæ, unciæ sex, ęruginis unciæ tres, uisci quod satis est. ALIVD. epispasticum. Suffiminis ammoniaci selibra, ceræ, terebinthinæ, singulorum triens, sulphuris uiui quadrans: nitri quadrans. Similion autem medicamen appellatum, & quod porris constat, ualidè tumores iam mutatos rumpit. Quod lini seminis succum recipit, per cōmodè discutit, mutat, rumpitq;. At mitioribus abscessibus medicamenta congruent etiā ad parotidas inscripta. Atq; hæc de abscessu, qui ab inflammatione emanat. Galenus autē memoriæ tradidit abscessum nulla præcedente inflammatione conistcui, quæ ex probo sanguine habet originem. Statim siquidem ab initio (inquit) humor aliquis aliàs specie alius, in parte quadā collectus, uicina illi corpora excoriat tēpore, & à subiectis dirimit. Sanè inueniūtur in huiusmodi abscessibus cùm scalpello sunt diuisi, omnigenæ, tum humorū, tum solidorum quorundā corporum

porum

porum ſpecies . Etenim ſtercori,urinæ,grumo,humori mel referenti , mucoſq; : ad hæc oſſibus,unguibus & pilis,conſimilia corpora reperiuntur,imò & animalcula ſubinde inuenta omnibus propè quæ ex putredine ſubnaſcuntur ſimillima . Præterea in abſceſſibus potiſſimum inueteratis,qui humorum ex loco in locum decubitu prouenerint,colligi tradit, quæ lapides, arenas,teſtas,ligna,carbones,lutum,ſordes,amurcam & fæcem repræſentent. Quare abſolutior exteriorum maximè corporis abſceſſum ſignificatio compendioſè tradenda eſt, tum eorũ qui medicamentis diſcuti non poſſunt. Abſceſſus itaq; eſt carnium ſeu partium carnoſorum , nempe muſculorum , uenarũ, arteriarum corruptio, mutatioq́; . In genere abſceſſuum nonnulli tunica comprehenduntur,ut atheromata,ſtratomata,melicerides. Alij ſine tunica conſtituuntur , quæ generis uocabulum uſurpant,unde ſermo hic noſter procedit . Porrò abſceſſuum generationem plurima parte inflammatio præcedit , de qua diſceptatum eſt. Interim protinus ab initio , quemadmodum nuper dicebamus enaſcuntur . Comites abſceſſuum ſunt, igneus loci feruor,tumor eminens,ruberq́; magis ac antea,duruſq́; cum dolore punctorio , pulſu & grauitate , ut aliquid ex particula ſuſpenſum eſſe uideatur . Quòd ſi uerò locus in ſignis extiterit,febris accedit & rigor inordinatus.noctu potiſſimum dolor fatigat , & febricula . Eſt cũ inguinis inflammatio , proximis in glandulis excitetur.Vbi uerò abſceſſus in totũ fuerit abſolutus magna parte decreſcit, punctus obueniunt pruriginoſi,& leuiter ſtupidi, tumor in mucronem acutũ magis faſtigiatur,tactu lenis,cedenſq́;, ſuperficies in uertice auellitur. Dico autẽ hæc de his qui foras rũpuntur Si igitur uel medicamẽtis,uel ſua ſpõte rupti fuerint emmoto medicamine , curationem tẽtabis,parte iam purè uacuata:ſin aliter accidat,aperire ipſum in eũ modũ oportet,quẽ in chirurgica explicabimus .

De Gangræna,& Sphacello . Cap. XIX.

CVm inflammatio,neq; diſcutitur, neq; in pus mutatur, ſæpæ in gangrænam,& ſiderationem, quæ Grȩcis dicitur ſphacelios, incidit , de quibus iam ſermonem inſtituimus. Gangrænas, enim appellant,cũ membrũ aliquod ob inflammationis,qua cõflictatur,magnitudinẽ emoritur : neq; iam confirmatas ſic dicunt,ſed quæ etiamnũ fiunt . Eius mali-

uis eſt,ut niſi celerrimè ſuccurras,facilè affecta pars,quatenus uicina comprehendit,mortis habitum repræſentet,& hominē iugulet. Vbi uerò membra ſic u tiata in totum ſenſu fuerint deſtituta, affectum non amplius gangrænam, ſed iam ſphacelum nuncupant. Quin & oſſibus hoc mali accidit, cum caro ipſis circundata,praua ſcatens ſanie,ipſa hac imbuerit,ac putredine conſumpſerit. Cum itaq; membrum ex toto, uita, ſenſu motuq; priuatum eſt, confeſtim præcidi oportet quàm proximè ſanæ parti. Gangrænā uerò curamus, ſanguine ex parte uitiata affatim emiſſo, uel enim uena inciſa ſanguis corruptus, cum uena amplior in ipſo membro appareat, detrahendus,uel cute totius corporis diuiſa,multis altisq; plagis. ubi uerò ſanguinem emanare permiſerimus, medicamentum aliquod putridis conſecratum induci debet, quale eſt,farina erui,aut lolij aut lomentum, ex oxymelite. Quod ſi ualentius imponere cogites,ſalē adijcito,aut paſtillū Andronis,aut eius generis aliquem. Faciunt ad gangrænas,& uetuſtæ nuces: cortex autem ipſas expurgat: item liquor tithymalli tempeſtiuè & mediocriter adhibitus. Opitulatur ipſis & lupinorū amarorum decoctius ſuperfuſum. Nonnulli uerò ubi putridam partem præciderint,quo ſecurius mali radicē euellant, candens ferramentum adigunt. in quibus ſale cū porro utendū eſt. Vt autē cruſtæ citius decidant,cataplaſma deinde accommodatur ex pane, uel hordeacea farina,uel triticea ex hydrelæo incocta. Itē medicamenti cephalici puluis ex melle,tetrapharmacū,& Macedonicum ut appellāt,utiliter imponitur. Iam panis cū apio tritus, aut ocymo,ſic iris uel panax, uel ariſtolochia, uel acorū cum melle, uel thus, cruſtas probè ſeparat. Idē præſtat Macherionis medicamentum,& Iſis linamento illita ex melle. In teneris autem corporibus abundè eſt etiam erui farina ex melle.

Ex Oribaſii commentarijs ad Gangrænas.

AEruginis raſæ,minij,aluminis ſciſſilis,ſingulorum par modus, aqua detritus gangrænis illinitur, ſcalpello undique exaſperatis. Item lolij farina cum raphano & ſale, nonnunquam etiam aceto. uua paſſa acinis uacuata, cum cortice ex ſale & oxymelite. Ad hæc nucum iuglandium medulla, myrti folia uino incocta,tritaque ex melle:raphanus cum aceto, cruſtas etiam ad oſſa uſque rumpit.

De

De Herpete. Cap. XX.

CVm bilis flaua nullo mista humori excreta in particulam quampiam decumbit, malum herpes nuncupatur. Si quidem substantia crassior sit, acriorq́;, totam cutem adusq; carnem subiectam exulcerat, uocaturq́; herpes exedẽs. Si uerò tenuior & minus acris calidaq́ue, pustulas exiguas, per summam cutem milio similes excitat, ob quam similitudinẽ, herpes miliaris dicitur. At Oribasio authore, pituita cum flaua bile mista, miliarẽ herpetem creat. Corpore igitur toto medicamine quod ducendæ bili est, euacuato, loco affecto refrigerãtia siccantiaq́; inducuntur, principio capreoli uitis, rubi, & plantaginis applicantur. postea uerò, lẽticula his miscetur, interim & mel & polenta. Item cataplasma, quod ad inflammationes ex confluxu inscriptũ est exempto semper uiuo. Verũ exulcerata pastillis inunguntur, passo, aut uino tenui & austero non ueteri, aut posca aquosa solutis inducitur & glaucium, eiq́; consimilia ex aqua. Cum autem nihil proficit acetum admiscetur. †succo autẽ plantaginis, aut solani, aut uino diluta magnificè auxiliantur: aut lini semen torridũ oleo uinoq́; incoctum, inq́; læuorem redactum imponitur: aut terra cimolia, solani subacta succo perungitur, & argẽti spumæ unciæ quatuor, porri succi cyathi dimidiũ. betæ succi tantundẽ, læuigata illinuntur: at inueteratis iam hmõi ulceribus, Musæ pastillus & Andronius efficax est. ALIVD ad herpetem pustulosum. Recrementũ plumbi ex uino austero læuigatũ illinitur, superiniiciuntur betæ folia uino incocta, uel ceræ triens, myrtei unciæ sex, stercoris plũbi triens, uino diluta illinũtur: at ubi id quod serpit repressum fuerit, cerato ex recremẽto utitor, aut lente cocta cum melle partem obducito. Ad herpetem uerò qui sub cute affligit, retrimentum plumbi, rutæ læuigatæ succo excipitur, aut ceratum myrteum in uicem rutæ ALIVD Lanæ ueteris illotæ, circa tedam combustæ drachmæ duodecim & semissis, ceræ drachmæ uigintiquinq;, recrementi plumbi uncia una. S. seui caprilli curati lotiq́; ex aqua drachmæ uigintiquinq;, myrtei unciȩ quinque. ALIVD ad herpetas acutè depascentes, corii mali punici dulcis drachmæ sex, argenti spumæ tantundem, lanæ illotæ circa tedam combustæ drachmæ tres, ceræ drachmæ duodecim, cerusæ drachmȩ octo, thuris, aluminis scissi, singulorum drachma, uino aut myrteo excipiuntur.

†Hic locus ſic legitur in ueteribus καὶ χυλῷ δὲ ἀρνογλώσσου ἢ στρύχνου διεὶς, καὶ ἑψήσας οἴνῳ μεγάλως ὀνήσεις, id eſt, & ſucco plantaginis aut ſolani, & ubi ex uino coxeris multum iuuabis.

De eryſipelate. Cap. XXI.

GAlenus tumorẽ ex feruente & tenui ſanguine conflatũ priuatim quidẽ & propriè eryſipelas, appellauit: cũ uerò ex ambobus, ſanguine & bile conſtat utiq; ab eo qđ in miſtura ſuperat nomen uitio indidit. Etenim ubi ſanguis excellebat, inflãmationẽ eryſipelaceã, ubi bilis flaua præpollet, eryſipelas inflammatoriũ dixit. Verùm cõmunius tumorẽ ex ſanguine & bile calidioribus factis conflatũ. Eryſipelas appellauit. Vtro autem modo dicas, nihil adeò ad præſidiorum uſum intereſt. id uerò ſcire oportet eryſipelata quæ capiti potiſſimũ oboriũtur, plus faceſſere negotii, adeoq; eſſe periculoſa, ut niſi efficax cõſequantur auxilium, interim quoq; affectos ſtrangulent. Quod ſimul ac fuerit deprehenſum, protinus ab initio uena in cubito præſertim humeraria debet incidi. ſin autem hæc non appareat, eã quæ ſe conſpectui obijcit. At ſi quid ſanguinis dimiſſionẽ impediat, purgatione utendũ ex medicamento quod bili ducẽdæ eſt. Hac ſanè & in aliarũ partiũ eryſipelatis uti, uel clyſterijs efficacioribus oportet, tũ ipſis illinere quæ influentẽ materiã refrigerãtium uirtute repellunt, collectam uerò, calefacientiũ mediocriter & humectantiũ diſcutiãt priuſquã particula liueat, aut nigreſcat, adhibita ſemper cura ut perliquida inungantur, ita ut frequẽtius immutẽtur, primis per ſpongias molles ablotis, ſiquidẽ multus particulæ feruor celeriter in uaporẽ erũpens, hæc deſiccat. Cæterum requirũt eryſipelata per initia, ut dixi, quæ refrigerent cũ humiditate, nõ aſtringant: quale eſt ſemper uiuum, portulaca, pſyllion, lenticula paluſtris, ſeris, cucurbita, ſolanum, altercũ, lactuca, glaucium, item apiũ, & rhamni folia per ſe uel cũ pane inducta, itẽ ceratum ex aqua admodũ frigida. His miſcetur ẽt opii aliquid, lachrymæ papaueris, cicutæ & mandragoræ. Iam cõpoſita medicamenta inducũtur, fietq; ceratũ, cera dealbata roſacei quadruplo admixto ex oleo omphacino ſine ſale confecto: his in pila emollitis, aquæ frigidæ ſuperfunditur, quantũ poteſt recipi. Si uerò aceti tenuis & pellucidi momentũ temperes, præſtantius

ſtantius medicamentũ habiturus es. Item polenta cum herba quadam frigidiore ex iis quas enumerauimus affatim membrum refrigerat. Idẽ efficiũt palmulæ pingues cũ horũ aliquo mixtæ. Ad hæc pars ẽt delinetur ceruſa, uel terra cimolia, aut figulari cũ ſolano, aut argenti ſpuma cũ roſaceo, aut chalcitide cũ oleo paſſoq;, aut ceruſa cũ aceto & lycio, uel acacia cum aceto. Cũ feruor remittit utendũ ſimplicibus quidem, ſulfure uiuo & menta cũ oxyrhodino, aut ruta cũ abſinthio, aceto & oleo, aut argẽti ſpuma cũ porri & betæ ſucco, cõpoſitis aũt, priuatim in capite hoc paſtillo. Argẽti ſpuma, ceruſa, croco, ſulfure ignẽ nõ experto, opioq; cũ paſſo. Cõiter aũt omnibus, minio ſinopico, chalcitide, miſy toſto, erugine raſa, atramẽto ſutorio, alumine ſciſſili pari pondere ex aceto utitor. ALIVD. Sulfuris uiui, ceruſæ, opii, acaciæ paribus ſingulorũ portionibus ex aceto. Cataplaſma ad eryſipelata, herpetas, abſceſſus, parotidas & ambuſta. Altheæ nouellæ foliorũ tenerorũ libra cocta in hydrelæo perbellè teruntur. adiectoq; roſacei triẽte, argenti ſpumæ, ceruſæ ſingulorũ uncijs duabus & ſemiſſe, iterũ læuigãtur cũ ſucco coriandri, aut ſemperuiui, aut ſolani deinde micis panis adiunctis ut emplaſtri formã induat, illinitur. Hoc aũt emplaſtro utitor quod recipit recinini pondo, myrtei pondo, unguẽti quincuncẽ, argenti ſpumæ trientẽ, æruginis raſæ ſextantẽ. Aerugo & argenti ſpuma aceto læuigãtur. Ceratũ ad eryſipelata & ambuſta. Ceræ albæ triens, roſacei quadrans, oua ſex, perdicij herbæ triens. Vbi uero inflammatio mẽbri conquieuerit, aut uetuſtatẽ experiatur, cataplaſma illi, priuſquã liueat, ex cruda farina ordei eſt imponendũ. Quòd ſi liuor iam occuparit, cute ſcarificatu inciſa, cataplaſma induci, locusq; perfundi ex aqua calida dulci debet, ſed & marina & muria interim conducet, quinetiã ipſi cataplaſmati talis aqua, uel acetum, uel muria cum aceto miſceatur. Deinde cõmemoratis medicamẽtis compoſitis cura adhibita uti licet. Nam ſi inflammatio remaneat, aut in pus, aut in putredinem conuertitur.

De phymate, bubone & phygethlo. Cap. XXII.

AVtore Galeno, bubo, phyma, & phygethlon, glandularum affectus ſunt: bubo quidem inflammatio, †phyma

autem glandulæ inflammatio ad suppurationẽ spectãs. Aliorum uero quorundã sententia cõiter omnes, qui à natura abhorrent, ceu abscessorii tumores quãcunq; corporis partẽ obsideant, phymata appellantur. Siquidem Hippocrates in hunc modum scribit. Quibus phymata urinarium meatum exercẽt, hi abscessu in uomicã erumpente liberantur. At bubones qui prolapsu, aut aliis ulceribus, aut doloribus cõtrahuntur, periculo uacant: febribus aũt superuenientes, qui plurima parte ex pestilẽtiali lue solent incidere, deterrimi sunt siue femora, siue alas, aut ceruicem inuaserint. Verũ priores initio, quẽadmodũ inflammatio, quælibet, auxiliis repelluntur, quæ refrigerant astringuntq;, uel spongiis ex posca impositis, uel lanis oleo crudo uinoq; imbutis, uel rosaceo, uel melino, uel lentiscino, uel myrtheo, deinde iis quæ digerunt utendum. At si corpus uniuersum succis æquabiliter redundet, prius ipsum uacuari conuenit. ubi iam inanitum est, ulceris in quo id prouenerit, cura haberi debet, sicuti in capite de ulceribus explicabitur. Glandula si inflammatione tentetur, lanis oleo quodã laxante, irriguis, rectè lenitur, totumq; ipsis membrũ inuoluitur. Cum tumor ad suppurationem spectauerit, non promptè diuidere, sed medicamẽtis quæ cerati speciẽ referunt, discutere nitemur, cuiusmodi potissimũ est ex perano confectũ. Item quod ab herbis dicitur botanicon, si per hæc non discutitur rumpere adgrediemur, aliorũ abscessuum modo, similiterq; illis mederi. In iis autem qui ob febres aut omnino humorum abundantiã procreãtur, caueri debent repellẽtia, ne materies penitius detrusa cursum repetat, sed ab iis quæ discutiũt, statim curationẽ incipere consilium est. Si autem nihil prohibet, nempe aut ætas aut uirtus, sanguis prius è cubito dimittetur. deinde loco fomenta inducentur ex decocto chamæmeli aut anethi, aut eius generis alicuius. Reliqua medicamentorum sylua, maximè ex iis quæ tertio uolumine ad parotidas dicta sunt, transferenda est. Item ex illis quæ nuper contra inflammationes prodidimus, quemadmodum etiam phygethli curatio, tum hinc tum ex remediis erysipelati accommodatis petetur. After atticus herba quam & bubonion, quasi dicas inguinariam, ea ipsa de causa uocant, non solum illitus, sed etiam contactus, bubonibus auxiliari creditur. Phymata autem priuatim discutit adianthum si illinatur, atriplex, parietaria, altheæ radix uino incocta, ammoniacũ

cum

cum melle emollitum inductumq;, uiscus cum resina, ceratoque. Rumpit autem abscessum propolis, lupini amari ex aceto illiti, cucumis syluestris radix, terebinthina excepta, capparis radix similiter, nitrum cum fermento, aut ficis.

†In antiq. codicibus quædam leguntur quę in uulgatis exẽplaribus desunt. Phygethlon enim ita describitur, φύγεθλον δὲ τὸ φλεγμονῶδες ἐρυσίπελας, ἢ ἐρυσιπελατῶδης φλεγμονὴ τοῦ ἀδένος i. Phygethlon autem est erysipelas phlegmonodes, uel erysipelatodes phlegmone glandulæ.

De furunculo, qui dothien appellatur.
Cap. XXIII.

FVrunculus, tumor est abscessum præ se ferens, qui ex crassis humoribus in carnosis plerunq; partibus concipitur, mitis quidem, cum in sola cute coijt: peruicax autem, malignusq; ubi subtet actis radicibus in superficiem erũpit. Dissipat autem furunculum, triticum mansum & impositum: mastichæ ægyptia, uuæ passæ quibus acini sint exempti cum sale tritæ, ac admotę hunc aut disijciunt aut rumpunt, uel siccæ fici hydromelite incoctæ imponuntur, uel resina ficis mĩsta inducitur, uel ipsæ ficus siccatæ cum fuerint pingues dissectæ, uel fermentum cum nitro, uel lini semen cum melle, uel alterci folia, trita cum butyro. Composita uero hæc proficiũt, quod ex fermento, quod polline farinaceo constat, & quod prĩuatim à furunculo græcè dicitur dothienicon, fomenta autem adhibentur ex spongiis mollibus continuè calenti aquæ intinctis, deinde sic medicamenta iniiciuntur.

De terebintho. Cap. XXIIII.

ORibasius terebinthum sanè phymatis speciem esse affirmat, in cuius extima parte pustula nigra incumbit: hac rupta id quod subiacet abraso simile apparet. ubi scalpello diuiseris, pus inuenitur. Dioscorides autem Alexandræus literis mandauit terebinthos cutis esse excrescentias, rotundas, nigrouirides, terebinthi fructum referentes, atque has aliis phymatum tumoribus similiter curari censet: auxilia ex supra comprehensis huc transferenda.

De carbunculo. Cap. XXV.

CVm sanguis magis melancholicus effectus inferuescẽsque aliqua se parte receperit, carbunculus fieri solet, quod

quod ulcus est crustaceum plerunq; à pustula ambustis consimili, interim uerò & sine hac incipiens Cæterum inter initia, quibus hoc malum instat, in particula omnino pruritum sentiunt, deinde pustula, nunc una, nunc plures tenues exoriũtur, miliorum quorundam instar: quibus perruptis, similiter crustaceum ulcus prouenit, quale ferramenta candentia excitant, modò crusta ipsa cinereum colorem, modò nigrum præferẽte, sic ut inferiori carni cõtinua adhærescat, & quodam modo affixa sit depascaturq;. Reliqua autem caro circumposita, feruidam refert inflammationem, quam Græci phlogosim appellant, & colore nigrescit, splendetq; bituminis & picis modo. talis autẽ est bilis exactè atra. Verùm carbunculi, qui carnem inuaserint, confestim circũscribuntur: qui mẽbranas, neruosq; occupant, diutius remanent, luemq; subiectis corporibus impartiunt, ut etiã inflammationes quæ erysipelatis naturã resipiant, in ipsis excitentur, plerisq; iidem in suppurationem cõuersi sunt. multis febres simul accedunt. Iam uerò carbunculi ex causis populatum grassantibus excitantur. Curatio ipsorũ, nisi admodum fuerint exigui, à uacuatione sanguinis è uena ad animæ defectionẽ usq; dimissi, tentanda est: mox scarificatus rectè accommodatur, plagis ob succi crassitiem altioribus: particulæ laboranti inducuntur, quæ modicè reprimunt dissipantq;, tale est cataplasma, quod ex plantagine & cocta lente cõstat, quod recipit panis furnacei micam. Est autẽ panis, nec omnino à furfure purus, nec nimium eius habens, super ipsum uerò ulcus ualens aliquod medicamentum imponitur, cuiusmodi est Andronis, Pasionis, & Polyidæ, diluiq; id uino aliquo dulci, ad sordium spissitudinẽ debebit. Item massalioticum aridum, uel & ipsum similiter dilutum. Item radix dracunculi, uel aristolochiæ, uel liquor silphij, uel cirenaici, singula ex aceto probè delinentur. At quæ erysipelatis naturam referunt, suprà comprehensis ad id uitii remediis perungentur. Quæ uerò partes consortii lege affici putantur, succidis lanis ex œnelæo madefaciendæ sunt. Vbi iam ardor acquieuerit, carbunculis inijciuntur cerata cephalica, diluta, illitaq; in linteolis. generosissimum est quod herbis, tum illud quod nitro constat, item arida ulceribus depascentibus dicata, per se, & cum rosaceo. Cum autem durities remanet, utemur melino Serapionis, operam adhibentes, ut quàm celerrimè carbunculi suppurent.

Quod

Quod quidem fiet, si die bis noctu semel tum cataplasmata tũ medicamenta mutes. At quò radicitus carbunculos diuellas, dirimasq; ab adiacentium commercio, malum punicum acidũ, minutatim concisum in aceto coques: ubi intabuerit, in læuorem deteres, linteoq; illitum induces: cum successit, aceto humectabis Item nucis auellanæ ueteris uel etiam non ueteris medulla carbunculos maturat rumpitq;. Hoc præstant & cupressi folia, tum germina, nouelli & molles galbuli cum polenta, uua acinis uacua, ficus siccatæ uino incoctæ, papaueris ceratidis flores, liquor silphij, cum ruta & mellis momento, pix liquida cum uuis passis, & suilio adipe.

Ad carbunculos uehementer efficax.

ARgenti spumæ libra, olei ueteris libra & semissis, auripigmenti uncia. Oleo cum argenti spumadum manus nõ inquinet incocto, sublatoque ab igne, auripigmentum adiicitur, rursusq; medicamentũ coquitur donec nigrescat, tritis in pila utitor in linamenta filatim carpta illitis.

Ad gangrænas, ulcera uetera, chironia, strumas, podagram: priuatim uerò ad carbunculos, præsertim eos qui palpebras infestant.

OPij, acaciæ, misyos tosti, squamæ æris, singulorũ drachmæ duæ, atramenti sutorij drachma, alterci seminis drachma, tritis ex aqua utitor, probè facit & tetrapharmacũ quod quintam thuris partem contineat. Aduersus naturalium carbunculos, chalcitidis, atramenti sutorij, singulorum drachmis octo, aphronitri drachmis duabus. ex aqua tritis utitor. Valet stercus quoq; ouillum, torridum cum melle. In Alexandria Serapiade quæ orchis & triorchis dicitur uiridi, cum micis panis, cataplasmatis modo utuntur ad carbunculos, omniaq; crustosa. Vbi uerò crusta exciderit, communis ulceris modo curabis.

De cancro. Cap. XXVI.

CAncer in qualibet corporis parte oriri consueuit, siquidem in oculis, & uulua, quemadmodum in ipsorum capitibus expositũ est, aliisq; pluribus particulis, sed præcipuè in feminarũ mammis accidit, quoniã natura fungosę & inanes. crassissimam atrę bilis, unde hoc uitiũ cõtrahit, materiã

prompte

prompte possunt excipere.ex eo.n.humore cũ referbuit, cãcri proueniũt,atq; si acrior illa fuerit,cũ exulceratione. Quapropter colore magis q̃ inflãmatione nigricãt, sed ita ut tantam caliditatẽ nõ experiãtur. Venæ aũt quæ circa sunt intumescũt, intẽdunturq;,cancri animãtis pedũ modo,unde & appellationem hanc uitiũ est sortitum. Nonnulli uerò inde sic nuncuparunt,ꝙ difficillimè ab his partibus quas obsederit, euellatur, quemadmodũ cancer aquaticus animãs. Hoc malũ planè propter succi crassitiẽ nõ consanescit,utpote quod nec repelli,nec discuti queat,nec totius corporis purgatione cedat, uel quod etiam mitiora negligat remedia, uehementioribus autẽ irritetur,excandescatq; Prima sanè cancri initia prohibere,ne augescant,licet si melãcholicus humor prius uacuetur,quàm in affecta particula radices subter egerit, impactusq; sit. uacuatio quidem primum tentãda est,sanguinis dimissione,si nihil prohibet,mox purgatione,per initia quidẽ ex simplicioribus petita,quale est epithymon,quatuor drachmis,& S. in sero lactis, aut mulsa exhibitum. Deinde ex hiera,quæ nigrum ueratrum recipit. Loco autem dolenti inductum subsequens remedium, sine dolore facit exulceratis: solani succus linteo molli duplici in eum tincto imponitur. Extrinsecus autem lana molliuscula,& ipsa succo imbuta circundatur,cura adhibita, ne hæc siccescant secco,cõtinentius superfuso. Iam uti diutius poteris in cancris exulceratis medicamento quod põpholyge cõstat. Nec inepta sũt,q̃ tertio uolumine de uuluæ cãcris ꝓdidimus.

Ad carcinode,malignaq; tum ad sedis tuberosa ulcera, item ad naturalium uel testiculorum,uel mammarum inflammationes.

IN plumbea pila pistillo plumbeo lemniam sphragidem ex posca,& mulsa,uel lacte conterito,ut nigrescat: uel rosaceo, uel immaturo oleo,succóue semper uiui,uel cotyledonis, uel lactucæ,uel psyllii, uel uuæ acerbæ tritam similiter inungito. Crebrior uictus ægro dabitur,ptisanæ cremor, lactisq; serum, ex oleribus malua,atriplex,bletum,cucurbita, piscium saxatiles,omnis generis aues præterquam palustres.

Archigenis ad carcinode,& maligna ulcera.

CAncrorum fluuiatilium crematorum, & cadmiæ par modus in pollinem coactus inspergitur, aut cancrorum cinis

unà cum

unà cum cerato inducitur, item eryſimi ſemen detritum cum melle accommodatur.

De molli & laxo tumore, qui œdema Græcis dicitur. Cap. XXXVII.

CVm de tumoribus qui ſuccis calidioribus contrahuntur, diſputatũ ſit, iterũ de cõtrarijs agemus, ab eo quod Græcis œdema dicitur, exorſi. Quemadmodum.n. ex biliosâ fluxione, eryſipelas, ita ex pituitoſâ, œdema laxus quidam atq; indolens tumor excitatur. Equidẽ ſcimus aliter quoque œdemata prouenire, nempe in pedibus, in aquæ ſubter cutem affectibus, habitu corporis contabeſcẽte, qui phthoe Græcè dicitur, & malo, qui cachexia. Atq; in illis quidẽ tumor hic affectus qui hominem premit accidens eſt, nullã ſeorſum, curationem propriã poſtulans. Satis.n.eſt, ſi quidem curatione egebit ipſa tum crura perfricare oleo cum ſale, aut etiam oxyrodino ſal habente. At ſi ex pituitoſo humore in particulam influente œdema conſtitit, abundè quandoq; eſt ſpongia poſca imbuta, cum ligamento leuiter ſtringente impoſita, quæ ab inferiori parte incipiens, ſuprà finiat. Eſto autem ſpongia, modò conductura ſit, recens, ſi huius copia non eſt, eam, cuius erit facultas, detergebis, expurgabiſq; nitro, magiſq; aphronitro, & lixiuio. Quòd ſi per hæc tumor non ſubſideat, paululũ aluminis inijcies, commodum autẽ eſt tenerrimũ ellychnion, poſca madens impoſitum: bonũ eſt, & glaucium. Quòd ſi in uetuſtatẽ œdema inciderit, parti oleo prius inunctæ ſpongia ex lixiuio imponitur, eiuſq; uiolentiore cõſtrictione curatur. diſcutit autem, ac comprimit tumores laxos cedenteſq; quælibet terra illita, magiſq; Aegyptia, tum iſatis domeſtica.

De inflatione. Cap. XXXVIII.

INflatio ex flatuoſo ſpiritu nunc ſub cute, nunc ſub membranis, quæ oſſibus circundantur, & muſculis, collecto, enaſcitur. Porrò is colligitur aliquando in uentre & inteſtinis, itemque in medio horum ſpatio & membranæ, quæ peritonæos dicitur, ut in aquæ ſubter cutem genere, cui nomen eſt tympanias. Differt quoque hæc ab œdemate, quòd preſſa digitis, foſſulam nõ repræſentet, & ſonitum tympani modo ædat, Membrorum autem denſitas, tum ſpiritus ſimul craſſities efficit, ut idem ſpiritus non diſſipetur. Vnde curandi ratio huic dirigenda

rigenda est,ut membra rarefacias, crassioremq; spiritum extenues,quod medicamenta tenuissima & potestate calida præstant:atq; in uentre quidem & uisceribus oleum tenuis quod rutam habet incoctam,aut aliquod ex calidis seminibus, qualia sunt,cumini,apij. Interim uero & cucurbita iustæ magnitudinis citra cutis incisionem umbilico bis,ter ve defixa,inflationem discussit. Masculis autem ex contusione,quemadmodum propulsu inflatis particulas calidis nimium,& acribus excandescere contingit. Quare per initia medicamenta quæ magis leniant adhibenda. Vbi facta est inclinatio, ea quæ discutiant, Vtendum igitur sapa,cum olei momento, ac ex lanis succidis calida excipiantur,uel etiam ceratum ex œsypo admiscetur, cura adhibita ut caliditas permaneat, frigus enim non conducit. Vbi iam æger lenitus, sopitusque est, acetum admiscetur, & nitrum, aut aphronitrum,deinde & lixium. Postremo emplastris utendum quę discutiendi uim habet, quo inflatio subsidat,quale est quod sequitur. Sordes balneorũ subferuefactæ percolantur primum,ut puræ euadant,& rursus lebeti inijciuntur,tritaq; calx restincta farinæ modo etiam inspergitur, dum luti fiat spissitudo, ac utitor. Hoc efficacius est medicamentum ex sycomoro compositum.

De intortis & contusis. Cap. XXIX.

ARticulis intortis,contusisque faciũt lanæ succidæ, aut spongia oxelæo imbuta impositaq;, itẽ bulborũ elixorum pars tenerior cum melle, uiticisq; folia, sal nitrũ tostũ,læuigata cũ cerato inducuntur. Iã superfusio aquę dulcis. aut marinæ calentis utiliter adhibetur. Vbi uero inflãmatio, & dolores cõquierint,intortæ partes etiã rectè perfricantur.

De carne contusa, & sanguinis subter cutem coitu quod Græce ecchymoma dicitur. Cap. XXX.

CArne à graui quodam corpore, quod extrinsecus super inciderit contusa, uenisq; exiguis indidem diuortium expertis. sanguis profunditur per subsultum, quod Græci κατὰ διαπήδησιν appellant, unde sub cute collectus, chymoma dictum efficit. Cute inquam, non diuisa,tanquam tumor tactu mollis & cedens,comitatur, liuidus, & magna ex parte indolens. Eò igitur animum tendimus ut sanguinem qui continetur dissipemus,idque confestim priusquam nigrue-rit.

rit. Per initia ſanè nonnihil ex aſtringentibus, iis quæ diſcutiunt, admiſcere oportet, eò quòd tunicæ uenularum contuſæ denſationem requirant: inde etiã ſolis diſcutientibus ſine aſtrictione utemur, ac ſcarificatis initio ecchymomatis, ita ſubſequentem curationem accommodabimus. Ad inueterata autẽ ecchymomata, raphanus applicatus prodeſt. Quippe diſcutit ea ubi erodere inceperit, aut raphani ſuccus, cum micis panis inductus. Cæterum ecchymomatis ſpecies ſunt, ſuggillata, & liuores ex ictu, hypoſphagmata dicuntur. Item ſanguinis inter ungues concurſus ex percuſſu proueniens, de quibus priuatim tertio uolumine dictum eſt. Verum de unguium uitiis, in parte chirurgica diſſeremus.

De ruptis & auulſis. *Cap. XXXI.*

RVptio cum ecchymomate prorſus accidit: curatur autẽ medicamentis mediocriter calefaciẽtibus, quale eſt ex nigris populis acopon, aliaq; huic cõſimilia. At altioribus rupturis magis acria, magisq; incidẽtia accõmodantur. Talibus ſanè & cucurbitulæ uſus proficit. Ergo ſi euocatũ celeriter per halitũ ecchymoma totum eſt, facilè dehiſcens ipſa caro coaleſcat. Sin longiore ſpatio ſordes copioſa ſuccreuerit, ruptum deinceps coire nõ poteſt, ſed tantũ propè ipſius labra admouentur. quo fit ut leui momento ea facilè ſeparentur, & medius inter ipſa locus ſuperuacuo humore repleatur, nihilq; aliud, quàm aſſiduè nouũ quodámodo ecchimoma creetur, primo perſimile, niſi quod citius quàm illud diſſipetur, utpote ex tenui magis ſanie nunc cõſtans, cũ per initia è ſanguine ecchymoma eſſet. Conuulſum autẽ fibris quibuſdã laceſſitis diſtractisq; leniri tantũ deſiderat, quoad dolor ſopiatur, quippe conglutinari nequeunt. Itaq; Ariſtolochia rotunda ruptis conuulſique, ſi quid aliud, idonea eſt: ſimiliter centaurei maioris radix eiusque ſuccus, rheum, coſtus, bdelliũ cum oxymelite pota.

De ſcirrhus. *Cap. XXXII.*

EXactus quidem ſcirrhus, tumor eſt præter naturam ſenſus expers, & durus: non exactus autem uix ſenſilis eſt. ac qui ſenſu uacat ſanari non poteſt. qui ægrè ſentitur, uix ſaneſcit, ſi quidem humor unde huiuſmodi uitium contrahitur glutinoſus craſſusque eſt, qui particulis quæ ſcirrho obducuntur impactus ſolui contumaciter repugnat. Eſt cum

statim ab initio constituitur, augeturq́;, plerunq; uero à medicis qui erysipelata & inflammationes uehementer refrigerauerint, astrinxerintq́;, originem sortitur. Quòd si quis ea quæ ualenter discutiunt medicamenta, partibus scirrho obductis admoueat, huic paucis primis diebus, manifestò scirrhus decreuisse uidebitur. Cæterum quod de affectu restat, id reddit insanabile. siquidem toto quod in eo subtilissimum erat dissipato, quod reliquum est desiccatum, ceu lapidosa concretio relinquetur. Quapropter conuenit discussorium aliquod medicamentum, & emolliens habere, quod non ualidè calefaciat atque desiccet. Huius autem generis sunt medullæ omnes, magisq́; ceruina, & uitulina. Ex adipibus commendatur, leonina, pardalis, ursina, deinde taurina. Inter aues anserina, & gallinacea & phasianica, sicciorq́; caprilla, & hircina. Ad hæc ammoniacum suffimen, bdellium maximè scythicum, styrax qui humentior est & pinguis: ac Aegiptiaca mastiche. In aliis sanè particulis scirrhum expertis his seorsum utendum est, tum iis quæ inde componuntur. uerum in tendonibus & ligamentis, lapis ignis candens, aceto acerrimo extinguitur, & siquidem haberi potest, pyrites: sin eius copia non est, molaris, in quo pars affecta commoueri debet, ut uaporem ascendentem recipiat, atq; inde rursus medicamen quod emolliat imponitur, oleo tamen tenui non aqua quotidie ab initio per totum morbi curriculum pars affecta perfunditur: interim oleo in quo altheæ radix ac syluestris cucumeris sit incocta A balneo autem in totum ægri abstinebunt, uel certe frequēti, sed posteaquàm scirrhus emollitus fuerit, ammoniacum pinguissimum aceto quàm acerrimo maceratum, particulæ sat multis diebus inungitur. Deinde rursus emollienti medicamine utendum, quod receperit galbanum, & opopanacem, eaque pinguissima eiusmodi uero sunt potissimum, ex petasone confectum, & quod ad Amythaonem refertur, & strumus dicata medicamenta.

De strumis. *Cap. XXXIII.*

STrumæ glandulæ sunt scirrho induratę, quæ in ceruice, alis & inguinibus maximè nascuntur. Curatio earum, cum illa quam in scirrhis tradidimus cōmunis est. Priuatim uero lupinorū amarorū farina ex oxymelite cocta applicatur, ea quoque phymatis proficit: uel bouillū stercus aceto inco-

incoctum inducito, id etiam tumores scirrosos omnes dissipat probè autem discutit strumas calx uiua melle, uel gymnasiorũ sordibus excepta, uel oleo, uel adipe suillo: aut calcis nitrique par modus, nasturtij, & fœnugræci quadruplum cũ melle, malagmatis modo imposita duritias dissipant, in pus conuersas rumpit loliacea farina cum fimo columbæ & semine lini uino incocta, grossi syluestres, & satiui, aut nasturtium album detritum cum pice liquida malagmatis forma applicatur, aut cucumeris syluestris radicis siccæ, lauri foliorum siccorum cõcrematorum cinis cum terebinthina inducitur, aut pediculariæ herbæ, & nitri æquale pondus, erucæ duplum cum resina inijcitur, aut stercus caprillum bouillumve aceto incoctum, aut erui farina in urina pueri uenerem non experti macerata exceptaq; pice, cera, & oleo liquefactis, aut anguem mortuum in ollam coniectum gypsoq; oblitam in fornacem mittito, concremati cinerem æquali fœnugræci pondere misceto, melle excepto utitor, item quod aspidibus constat medicamentum, mirificæ uirtutis est, tum quod ex struthio conficitur, tum quod cucumeri syluestri, tum quod cedrio liquore confit: strumas ad suppurationem perducit, aut diffundit hoc, myrrhæ drachmæ decẽ, ammoniaci thymiamatis drachmæ septẽ, uisci quercini drachmæ octo, galbani drachmæ quatuor, propolis drachma, in pila contunduntur. Ad strumas mammarum duritiasque proficit subscriptum medicamentum, uisci elaborati, resinę siccæ, ceræ, singulorum pondo, galbani quadrans.

Ad strumas exulceratas, & sine ulcere.

CEræ, resinæ pityinæ, adipis suilli insulsi, marrubij, æruginis rasæ, singulorum selibra.

Medicamentum ad strumas, quod dicitur cheradicum.

OLei ueteris pondo dua, ceræ pondo, colophoniæ triens, nitri, tantundẽ, alia duodecim membranis detractis in oleo per triduum macerantur. deinde cocta cum fricta fuerit, proijciuntur, eliquatis oleo postquam ab igne amoueris, nitrum tenuissimum inspergitur: rumpit etiam abscessus. ALIVD. Cineris è ficu unciæ duæ, aluminis scissi uncia, aphronitri tantundem, picis liquidæ unciæ septem.

Exedens cheradicum.

ALuminis scissilis, sandarachę, singulorum drachmæ quatuor

tuor, squamæ ęris drachma, auripigmenti tantundem, arido strumas conspergito, at si cancri naturam induerint, rosaceo maceratis bis d e utitor.

De stratomate, atheromate, & meliceride. Cap. XXXIIII.

CVm hæc quoq; inter abscessus, quemadmodũ in illis dicebamus, habeantur, singula propriam appellationem à similitudine rerũ quę in tumoribus cõtinentur, sortita sunt. Alij siquidẽ ipsorũ ueluti pingue quiddã seu adeps subest, alii melli simile quippiã, alij quasi tenuis pulticula. Consilium igitur curationis est cõmune, ut quod tunica illa contineat, discutiatur, aut medicamẽtis totũ exedatur, aut sectione auferatur. Quidã.n. ex iis tumoribus triplici hac ratione curantur, ij nimirũ qui liquidiorẽ humorẽ continent, qualis est meliceris: aliqui duplici tantum ut atheroma, quod & sectione aufertur, & medicamentis exeditur, stratoma uerò nec discuti, nec exedi potest, sed manu duntaxat curatur. Quomodo autem unumquodq; horũ agnoscas, in parte chirurgica edocebere. At medicaminũ, quæ dissipãdi uim habẽt, materiã, ubi actũ est de strumis, reperies. Priuatim uerò meliceridas hoc dissipat uuæ passæ acinis exemptis octo, squamæ drachmæ tres, parte fomentis prius lenita imponitur. ALIVD. Ladani, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, propolis, terebinthinæ, singolorum æqualis portio in pila contonditur: facit etiã strumis, parotidibus, furunculis, phymatis. Ad Archigenes contra meliceridas cõmendat aphronitrũ & ueratri partẽ duplam, cũ cerato duriore impositã, exedentibus autem in cute circũdata, uti non licet. Hac igitur prius meliceridas, atheromata, uel etiam strumas medicamentis adurentibus detegere oportet, simplicius illorũ est quod recipit calcẽ uiuam, saponem & lixiuiũ, Varium autẽ magis, quòdq; reconditũ seruari potest, capit calcis uiuæ drachmas quatuor, fæculæ quæ est fex uini combusta, nitri liquidi tosti singulorum drachmas duas, minij drachma, lixiuio teruntur: ubi mellis liquidioris crassitudo facta est, ter feruefacito, ut mediocrem spissitudinem habeat, pixide plumbea reponito, lixiuiã super distillans ne subitò exarescat. ualet quoque ad uerrucas, myrmecias, pterygia, clauos, callos, cicatrices supercrescentes, fæcula bimestri non uetustiore cutem delinito: ubi

to:ubi arefcere inceperit,fpongia elotã rurfum perungito : ubi nigruerit denuò ablues medicamentis cruftam inducentibus: poftquam autem crufta deciderit,exedentia adhibentur. Medicamentum exedens ualidè citra rofionem,fquamæ æris drachmæ quatuor, fandarachæ drachmæ duæ, ueratri nigri tantundem,cum rofaceo utitor. ALIVD. Squamæ,fandarachæ,urticæ feminis torrefacti pari menfura cũ rofaceo utitor. ALIVD. Erynaceorum combuftorum,fepiæ teftæ,auripigmenti ęquale pondus ex rofaceo : quæ ambiunt partes orbiculatim omnes prius delinito cerufa cum oleo. Item efficax eft compofitio ex calcis uiuæ partibus duabus, chalcitis parte una, auripigmenti parte una.

De fauis. *Cap. XXXV.*

FAuus qui Græcis cerion dicitur,tumor eft,qui in cute foramina habet,per quæ humor craffitudinem mellis referens excernitur:rectè igitur ipfi imponũtur uuæ paffæ cũ ruta,aut fici folia molliffima cũ melle, aut nafturtium cũ lini femine ex melle,aut cucumis domeftici radix cum melle, aut fulfur uinũ cũ cerato, uel terebinthina. Cæterũ uariam magis fauorum curationẽ moliere,fi quæ tertio uolumine de manantibus capitis ulceribus dicta funt,in hunc locum transferas.

De fimplici ulcere. *Cap. XXXVI.*

QVoniam fimplex ulcus cõtinui folũ eft diuifio, fi quis partes diductas fafcia orbiculatim circundata cõmittat,utiq; citra aliquam aliam molitionem coalefcẽt. Cum uerò alterum ulceris os in obliquũ fpectauerit, inde deligaturam tentare & in contrariũ ducere oportet: cum utraq; illius labra eò uergant, à duobus principijs incipiendum eft, & ora fic adducenda. Nam cùm nihil intra oras inciderit, nempe pilus aut arena,aut oleum,aut fordes,aut id genus aliud,omnino ulcus concrefcet. quod fi magnum fit, adeò ut diductæ partes in totum prædicta deligatura committi nequeant, futuris ipfæ prius adducentur,deinde fic deligatæ,glutinatoriis, ut uocant,præfidiis utemur,quę collectam humorum fubluuiem deficcare & confumere queant:aliam,ne influat,prohibere.

Quæ ulcera glutinare poffint. *Cap. XXXVII.*

QVercus folia applicata ulceribus glutinãdis funt. Itẽ falicis,braffic æ, oleaginis fruticis quæ chamælæa di-

citur & fructus & folia & cortex, succusq; austerioris plantagi nis papyrus, posca aut uino imbuta & in orbē circundata. Recentia ulcera glutinant pini & piceæ folia, corte xq; recens ligamenti modo circundatus cū aqua aut posca, aut uino caseus recens læuigatus: extrinsecus imponuntur, folia rumicis aut uitis aut betæ, aut lactucæ. At ex acido lacte caseus qui oxygalactinus dicitur, uulnera quoq; ampliora committit pira syluestria quæ achrades dicuntur, fluxionem reprimunt equisetum si applicetur, etiamsi nerui fuerint præcisi, isatis satiua in duris corporibus ulcera etiam si musculorum capita affligant, idem præstat, cupressi folia, germinaq; & nouelli galbuli mollesq; etiā duris corporibus proficiunt, sed miscēdus est pollen farinæ, qui à pariete propinquo molæ assumitur, myrrha cū aqua illita, uel lachryma thuris, terræq; lumbrici etiam neruorū præcisiones glutinant, pentaphylli folia cū melle, allia cōbusta applicata. Inueteratis ulceribus anagallis prodest cū cerato. hordeū combustū, & cerusa cū myrtei cerati triplicato pondere. Ad capitis ulcera ualet, myrrham aridā inspergere non madefactā, quippe celeriter contrahit, uel aloen aridā, uel aristolochiam tritam & melli ex uino incoctam dum mediocris fuerit spissitudo, in linteum illinens applicato. Composita autē ad glutinandum sunt Barbara, Chryse, Nicolai. item dia iteon quod salicibus, diadictamni quod dictamno constat, atq; alia his consimilia quæ magnis potissimum uulneribus glutinandis sunt.

Si dolor & inflammatio ulcera exerceat. Cap. XXXVIII.

SI dolor & inflammatio uulnera obsideat, usus est medicamentorum quæ deficcant, atque inflammationem arcēt. Ex liquidis igitur laudatissimum est uinum, deinde posca. Si uerò etiam cum sordibus inflammatio infestet, mulsa aquosa conuenit. ¶Ex ijs autem medicamentis quæ siccandi potestate prædita sunt, communiter quidem conferent, inflammationibus dicata, si oleosa acriaque excipias: priuatim hoc proficit, malum punicum dulce uino incoctum tritumque applicatur, mirabile nimirum & multiplici usu commendatum est remedium, facit enim tum ad capitis, tum naturalium ulcera, tum ea quæ toto corpore excruciant, oculorumque inflammationes. Atsi erysipelas, aut eiusmodi quippiam ulceri accesserit,

rit,ijs utendum præsidiis,quæ aduersus illa inscripta sunt.

Si maturari, & ad suppurationem perduci nequeant. Cap. XXXIX.

Recentia quidem ulcera, & ꝙ inflãmatio ne adhuc occupentur,nõ suppurantia,cõcoquit maturatq; ex simplicibus,aqua temperata superfusa, farina triticea, uel chondrus,uel panis,uel glutinũ librariũ,cũ terebinthina obducta,item cera,crocus,lachryma thuris,uix,rosaceũ,adeps suillus,uitulinusq; Inter cõposita uerò tetrapharmacũ quod linteolis illinitur,rosaceo subactum. Vetera aũt & callosa maturant,simplicia quidem uua passa domestica, styrax, galbanum, myrrha,ladanum,pix,resina,butyrum,mastiche, ægyptiaca, & œsypum. Composita uerò ex recinino, dictum aceron,i.absq; cera,quod ad Galenum authorẽ refertur, si linteolis illinitur, oleo ueteri aut recinino solutum. item quod à duplici colore dichromon dicitur,pari modo & basilicum,similiaq;.

De cauis ulceribus. Cap. XL.

Cauum ulcus carnẽ quæ perijt restitui postulat.cuius generãdæ materies sanguis moderatus est,& probus. Huius igitur mediocritatẽ ex alimẽto sufficienti cõciliabimus,tẽperiẽ uerò probam ex bonis ciborũ succis, & proba particulæ in quo ulcus est tẽperatura. At in recremento quod euacuatur,tenuè quidẽ,humidũ ulcus reddit: crassum uerò,sordes, circum ipsum coalescentes, eoq; medica mẽtis æger quæ modicè siccãt purgantq;.Eiusmodi sunt lachryma thuris,hordeacea farina,eruorumq;,fabarũ lomentum,iris,aristolochia, cadmia,panax,& pompholyx. Quòd si nihil medicamentum ad creandã carnẽ inductũ proficit,ad aliud sic digrediendũ est. At si plusculũ sordis sit,humidiusq; ulcus,sciendũ uenit medicamẽtum intra modum desiccasse,intendendumq; esse ipsum mellis mixtura: sin purũ & absq; humore cernitur,ultra, ac conuenit desiccauit, ac oleo pleniore dilutũ ceratum inducere oportet. Accidit nõnunquã carnẽ à medicamento ualẽtiore colliquari, ut sordidũ humidumq; ulcus appareat, quemadmodum ab ijs quæ minus ac par est,desiccant Verũ hoc ulcus dum consumitur,cauũ magis euadet,labris prætumidum,rubens præterea & inflammationis particeps sæpe uerò æger manifestã erosionẽ percipit. Alterũ illud quod à parũ siccantibus remediis humescit,nihil

ſcit,nihil horũ ſuccidaneum habet. Putrilago igitur lignorum, & potiſſimum eorum quæ moderata aſtringendi abſtergendique uirtute donata ſunt,quemadmodum & ulmus, purgãt ulcera,puraq; iam facta carne replent, uel anemonæ appoſitæ, item piceæ cortex deraſus , tritusq; cũ cerato & linteolis illitus cauis ulceribus auxiliatur,& præſertim recentibus, ut quæ carne deſtituta reficiat,repleatq;. Cõpoſita uerò, ubi pura quidem ſunt ulcera,accommodantur , quod oſtreis conſtat , quod Manathoni adſcribitur ex uini fæcula,& quod ex aloe conficitur,quod Melitera appellatur aridum,& quod amyli , mannæ, thuris,alicæ,erui,pares portiones recipit.ſimiliter quod è thure conſit,& aphroditarium. Sin autem ſordibus magis ſcateãt, cephalica appellata arida conueniunt,& quæ linteis illinũtur, ut Trophos dictum , Iſis Athene , ex atractilide præparatum, Italicumq;,& quæ experientia comprobauit.

Quæ ſordida ulcera purgent. *Cap. XLI.*

SOrdida ulcera ſiue caua,ſiue plana fuerint , probè purgat ariſtolochia cum melle,terebinthina cum pari roſaceo & melle,uel loco roſacei butyro,iris illyrica ex melle, oliuę colymbades applicatæ. Ad ea uerò quę neruoſis obueniunt,terebinthina cũ butyro liquefacta : ſordidis nimiũ & depaſcẽtibus benefacit marrubiũ cum melle.hoc etiã cruſtas deiicit. Cõpoſita aũt remedia hæc ſunt,amurcæ coctæ, mellis deſpumati, aluminis phorimi,hoc eſt liquidi,paria pondera ALIVD. Serapiadis herbæ,quæ & triorchis dicitur,ſiccæ, iridis illyricæ,marrubij ſicci,ariſtolochiæ, ſingulorum drachmæ octo, erui farinæ drachmæ decẽ,arido utitor & cũ melle. Inſuper ad ſordida ulcera facit tum Aegyptia,tum ex ſale cerata liquefacta , tũ Indice,tum Athene, tum uiridia diluta . Ad hæc , quod pumice conſtet, & ex eruo,ſicca,paſtillusq; melanchlorus, hoc eſt , nigro uiridis,ſimiliter etiam Criogenes appellatus .

Ad ulcerũm uermes. *Cap. XLII.*

AD uermes qui in ulceribus procreantur arcendos,primum quidem eſt,ut humiditatem putredinemq; eorũ opificem tollas. Cæterum necant uermes communiter quidem omnia quæ ad aurium uermes inſcripta ſunt . Ad eos autem qui ulcera infeſtant,Archigenes commendat ceruſſam,pollumq́ue,pari modo cum pice liquida illitum .

Quomodo

Quomodo caro ulceribus supercrescens exedatur. Cap. XLIII.

SVpercrescens ulceribus caro medicamentis quæ ualenter exiccāt tollitur, cuiusmodi est diphryges inspersum squama æris, omniaq; testacea cōbusta, & erinacei cōcremati utriq; cū toto corpore. Verū hæc modicè purgant, & supercrescentia cōtinent. Asiæ uero petræ flos, ualidior est, hoc magis sori, chrysocolla, chalcitis, misy: cōbusta minus rodunt: item æris flos: similiter ærugo oībus est ualentior, sales aūt cōcremati, humentes, & flaccidas carnes cōsumunt, sic ēt linamenta carpta è panniculo, muria acriori imbuta & resicata, quæ si imponātur, mediocres carniū supercrescentias exedunt. Aerugo, cum æris squama interea refertur quæ ualidè excrescētia supprimunt. Cōposita Rhodia (ut dicitur) arida, psaron, ad hæc, xanthon, sine morsu retinēt. At maximas carniū excrescētias, adusq; penitiora crustis obducūt, pastilli Faustiani, triti inspersiq;, & medicamētū, quod à solis æstu heliocaes dicitur, aridū. Adde his quod recipit calcis uiuæ, squamæ æris, & mannæ thuris, pares modos. Idem ea quæ nimium excreuerunt, fungisq; respondent, cum melle, purgat: cum cerato, carne replet.

Arida compositio ad carnem compescendam.

ARgenti spumæ, chalcitidis, æruginis, plumbaginis, singulorum æqualis portio. ALIVD uehementer reprimens citra rosionem, ualet quoq; ad pascentia ulcera, & præsertim gingiuarum uitia, quas epulidas uocant, necnon ad dentium candorem. Calcis uiuæ pondo, auripigmenti selibra, hoc auripigmentum siccū, inquā, ex aqua detritū calci uiuæ, cadmiæ modo lotæ adiicitur: in puluerē radactis siccis utitor, ex pastillis autē, tum qui Pantolmius dicitur, tum qui ad polypū inscripti sunt, pulchrè coercent, sic emplastra uiridia & præcipuè id quod ex sale Cappadocico præparatur, similiter, & isis summè carnem supercrescentem in ulceribus continet.

De ulceribus serpentibus, & putridis, & phagedæna. Cap. XLIIII.

SVperfusiones utiles sunt ulceribus depastis, putridisq;, ex aceto, posca, aut uino astringente, aut aqua frigida, aut marina, aut decocto lenticulæ, malicorij, balaustij, lentisci,

myrti,ſpinæ ægyptiæ,aut aliquo ex ijs quæ aſtringunt, & ſiccant.Cataplaſma his ipſis exhibetur ex farina erui,alumine liquido, panis ſiliginei mica, gobio ueteri, aut alio ſalſamento ueteri carnis illotæ,terebinthina liquida pari pondere detritũ, uel ariſtolochia,uel recininorũ foliorũ ſuccus æqualis, æruginis pars dimidia,ex aqua ut mellis ſit ſpiſſitudo illinitur: ſi cruſta nõ deciderit,elaterii parẽ modũ ærugini admiſceto putridis efficax eſt fori ſi tritũ inſpergaẽ.Et ſup linaméta carpta arida,uel ariſtolochia rotũda,uel gallæ,æquo põdere cũ oleo illinuntur,uel cucumis ſylueſtris radix,uel braſſicæ,uel betæ, uel cucumeris folia,illigata calidis cineribus recõdũtur. Vbi uerò emollita fuerint,cũ ſale trita imponũtur,ualẽterq; repurgant: uel oleæ ſummitates in uino decoctæ cũ melle inducũtur: uel chalcitis applicaẽ, uel apii ſemẽ cõtritũ, uel lini ſemẽ læuigatum,cũ atramẽto ſutorio inducĩ,uel thymũ,uua paſſa, & ficus incoctæ applicãtur,aut fici folia in læuorẽ trita cũ melle, aut nitrũ,cuminũ & farina ex melle,aut cucumeris ſylueſttis radix aut ſcilla cocta ex melle,aut ſoreos drachmæ duodecim, chalcitidis drachmæ decẽ,miſyos drachmæ quatuor, cum dimidia aceti acerrimi hemina,læuigãtur donec areſcant:exceptis uteris,ſpecillũ intingens,ac ulceri circũadigens,ſuperq; duplex linteolum ex œnelæo imponis: ſin inflammatione ſint occupata,altercum cum polenta. aut braſſicam cum melle obducito.

Ad putredines quamlibet partem occupantes, & ulcera quæ depaſcunt.

CAlcis uiuæ,chalcitidis,ſingulorũ drach. duæ, auripigmenti drachma: hoc quoq; ad digitorũ pterygia & phagedænas efficax eſt. Itẽ naturaliũ carbũculis cũ melle utiliter adhibeẽ. In reliquis uitiis arido utitor,ſiũ ꝑ ſpleniũ ex reſina inducito.

Ad omnia quæ depaſcunt ulcera, quæque os infeſtant, item ad ſanguinis profluuium, & carnem excreſcentem, aridum, compeſcens, longè utiliſſimum.

CHalcitidis,miſyos,utriuſq; crudi,drachmæ uiginti,ſquamę ferri drachmæ ſex,gallæ omphacitidis drachmæ octo:

Ad ſerpentia ulcera & putredines.

SAlis drachmæ duodecim, aluminis qualiſcunq; combuſti drachma,ſquammæ,pumicis combuſti,ſingulorum par modus:

dus: ualet & ærugo rasa cum misyj combusto, pice liquida excepta, squamaq; ferri cum oleo.

Ad ulcera pudendorum depascentia.

HAec & meleterion dictum nomis proficiēt Item dia oxymyrsines, hoc est ex acuta myrto, item ex charta medicamen aridum omnibus nomis efficax est. Accedit huc coracion ex oxymelite, pastillus Andronis, & qui huic respondent. Eadē uero hæc medicamenta phagedænis quoq; congruunt, nam & ipsa ulcera sunt quæ depascunt. exeduntq;.

Ad flaccida humiditate ulcera fœtidaque.

LEmnia sphragis ex aceto, uel oxymelite, uel posca, uel uino subacta, ad luti spissitudinē illita benefacit, aut cupressi folia, germina & galbuli teneri, aut cucurbitæ aridæ concremata cinis, aut platani corticis cōbusti, aut anethi cremati similiter, aut lanarum sordidarum ustarum, aut plantago, aut isatis per se, uel cum polenta, uel peucedani radix arida.

Quomodo cicatrix ulceri inducenda sit. Cap. XLV.

SI carnē ulcerum quæ cicatrice indigēt, siccemus, astringamusq; adeo, ut nō modo id qđ præter naturæ modū superflnum est, discutiamus, sed ēt illud qđ naturale est, attingamus, superficiē ulceris cuti similē reddemus. Ad hoc autē sunt idonea, galla acerba, & mali punici cortices modicè siccantes. Quæ uero præter astrictionē sine morsu exicāt, ea quoq; cicatricē inducūt, ueluti myrrha, argēti spuma, ostreaq; cōcremata. Nā hæc quoq; si inspergātur, arida, sæpe cicatricē inducūt: pini cortex cū cerato myrteo, hederæ flos cū cerato, lilij radix cum rosaceo, resina ex pinu arida, pumex tostus, squama æris pari portione, siccis utitor, idem ēt reprimit, uel pumici trito, mannæ thuris & diphrygis singulorū miscens paululū, utitor, uel argenti spumæ partē unā, diphrygis dimidiā cū cerato instar splenij impones. Vetera aūt ad cicatricē ducit uiscus, cū lachryma thuris, ærugo cū diphryge æquali, ceratoq; myrteo: uel cētaureū minus recēs applicatū. At humidiora cyperi radice obducito: sedis aūt naturaliumq; ulcera, præsertim si inflāmationem experiātur, aloe persanat læuigata, arida, uel ex aqua aut squama æris, aut chrysocolla in sole cū cera emollita inducitur.

Aridum ad cicatricem inducendam.

OStreorum drachmæ duodecim, pollinis thuris drachmæ

sex,

ſex,cadmiæ drachmæ quatuor: facit & Nomis. ALIVD. Ariſto lochiæ,drachmæ ſex,pini corticis drachmæ ſex, pollinis thuris tantundem,pumicis,colophoniæ, iridis, ſingulorum drachmæ quatuor. ALIVD. Cornus ceruini combuſti drachmæ quatuor,pini corticis unciæ ſex,ceruſæ unciæ quatuor,æruginis raſæ unciæ nouem, cadmiæ drachmæ octodecim. ALIVD. Cytinorum,atramenti ſutorii,ſingulorum drachmæ ſedecim, ſquãmæ æris,aluminis ſciſſi ſingulorũ drach.octo, gallæ drachma. ALIVD.Ceruſæ, argenti ſpumæ, ſingulorũ drachmæ octo,recrementi plumbi,gallæ,myrrhæ aridæ ſingulorũ, drach.quatuor.

Ad cicatricem inducendam.

ALuminis ſciſſilis uncia, trita in aquæ ſextario maceratur: ubi ſolueris,aqua linamenta ambuis,& ſiccatis uteris.

Emplaſtrum ad cicatricem inducendam ex ſimplicioribus.

CEræ drachmæ quadraginta,argẽti ſpumæ drachmæ triginta quinq;,diphrygis drachmæ octo, myrtei heminæ dimidium: efficax eſt his quoq; Palmulatu, quod phœnicine dicit, item ex cadmia,tum myrſinatũ,& conſimilia. Ad ea uero quæ cicatricem uix recipiunt,ceræ myrtei ſingulorũ drachmæ ſex, cadmiæ drachmæ ſex,plumbi,thuris, ſingulorũ drachmæ duæ, aluminis ſciſſilis,æris combuſti ſingulorum drachma,æruginis raſæ drachmæ duæ: die interpoſito ſoluitur.

Diu inueteratis & ægrè ad cicatricem uenientibus.

CAdmiæ,chryſocollæ,aluminis ſciſſilis, ſingulorũ drachmæ octo,æruginis,ſquamæ æris,ſingulorũ drachma, reſinæ pityinæ drachmæ quadraginta, ceræ drachmæ centum, myrtei quod ſatis eſt. ALIVD. Ceræ reſinæ pityinæ, ſingulorum unciæ ſex, cadmiæ tantundem, chalcitidis crudæ unciæ tres, myrtei quantũ ſatis eſt: uino læuigatur cadmia cũ chalcitide, quando caniculæ ſidus oritur: latiore utere ſplenio,quod platyſma dicitur: ſuper id linamentũ carptũ & ſpongiã ex uino inducito. ALIVD. Aeris combuſti,aluminis ſciſſilis, ſingulorũ unciæ duæ, ſalis ammoniaci drachmæ duæ,cæræ unciæ ſex,colophoniæ tantundem,myrtei unciæ duæ,arida in ſole diebus uiginti ex aceto læuigantur,ubi mellis facta fuerit ſpiſſitudo, cera eliquata refrigerataq; emolliendo miſcetur. Valet etiam ad hæc medicamentum ex pumice,item Iſis,& id genus alia.

De

De maleficis ulceribus dolosisq́;, cacoethe Grȩci uocant, aliàs chironia & telephia. Cap. XLVI.

INueterata & quæ uix cicatricē recipiunt ulcera, alii chironia appellarunt, ceu Chironiæ medicinæ peritißimo indigentia: alij telephia, ꝙ in tali ulcere Telephus consenuerit. Inspiciendum igitur uenit, num & totum corpus uitioso redundans succo huiusmodi fluorem ulceri transmittat, ac qui superat humor, cōuenientibus uacuari debet remediis. Si uerò uarix cruribus ulcere infestatis illum impertiat, etiam hic auferri debet, sicut in parte chirurgica explicabitur: aut uenæ sectione ipsos uacuabimus, abundè sanguinis detrahentes. deinde loco inducemus auxilia quæ sine morsu reficiendi uim habent, simplicia igitur ex pumice, diphryge, squama, ærugine, calce mediocriter lota: alumen scißile tritum inspergitur: hyssopi drachmæ quatuor, uuæ passæ tantundem, nitri drachmæ duæ, loco prius melle illito applicantur: squamæ ȩris drachmȩ decem, aluminis drachmȩ duȩ, cum cerȩ drachmis decem emollitis in sole, imponuntur.

Composita hæc sunt, emplastrum ad chironia.

CEruśȩ unciȩ octo, aluminis scißilis unciȩ duȩ, squamȩ ȩris drachmȩ duȩ, salis ammoniaci, thuris, ȩruginis rasȩ, malicorii, singulorum unciȩ duȩ, calcis uiuȩ uncia, cerȩ libra, myrtei lidra una & semis, arida uino teruntur. hoc medicamenti protinus ab initio callum excindit, & reconditum seruatur, postremo autem in usu emollitum myrteo, cicatricem inducit. ALIVD. Argenti spumȩ libra, olei librȩ duȩ, chamæleontis nigri, radicis aristolochiȩ, gallæ omphacitidis, singulorum uncia, galbani, guttæ ammoniaci, lachrymæ thuris, singulorum unciæ duæ, prȩparato radicibus uiridium arundinum agitans. Archigenis ad chironia, tum malefica ulcera quȩ tibias mammasq́; obsident, item strumas & parotidas. Adipis bouilli librȩ tres, terebinthinæ quincunx, pollinis thuris septunx, terræ sardæ dictæ, qua scriptores utuntur quincunx, his quæ liquari poßunt in arida coniectis unitisq́; utitor. ALIVD. Archigenis, ceræ triens, olei omphacini, pollinis thuris, uel eius lachrymæ, diphrygis, squamæ singulorum drachmæ quatuor, arida cū aceto læuigas, ubi mellis spißitudo facta, cerato misces, & uteris diluto quod linteolis poßit illini. ALIVD ad mulierum dolosa

ulcera,

ulcera,& aliorum qui tenera carne præditi sunt, Ceræ tyrrhenicæ drachmæ octo, adipis taurini, terebinthinæ, plumbi combusti, lotiq; singulorum drachma: utitor per linamenta ex rosaceo uel myrteo diluens.

Ad cicatrices nigricantes. *Cap. XLVII.*

CIcatrices nigras tollit oleũ in quo bryoniæ radix candidæ & nigræ incocta sit, dum succum reddat, impositum: calamintha ex uino cocta, argenti spuma cũ rosaceo albo lota: ex impetiginibus cicatrices, tũ alias, & cõcolores efficit asini adeps illitus: ærucæ semẽ ex felle caprillo, bubulo, & ouillo, perunctũ cũ argenti spuma, ouillus talus combustus, ex uino austero tritus, gutta ammoniaci cũ suillo felle illita. Cõposita uero, argẽti spumæ, mẽtæ, lachrymæ thuris, pares portiones cũ melle. ALIVD. Nitri, suffiminis ammoniaci, sulfuris uiui, myrrhæ, paria pondera, ex aceto albo, aut uino, aut aqua, minutim detrita modicè illinũtur, ne exulcerationẽ excitent. ALIVD. Cimoliæ cretæ, columbarum fimi, saponis, thuris, æquales modi ex aceto. SMEGMA ad cicatrices nigras, Cimoliæ cretæ drachmæ octo, aphronitri drachmę quinque, ueratri albi drachmæ quinque, glandis unguentariæ expressi drachmę quatuor: in balneo cicatrices abstergito.

De sinibus. *Cap. XLVIII.*

CVm adiacens ulceribus cutis, diutius subiectis corporibus non coalescit glutinaturq;, nostri sinũ, Græci colpon nominãt. Si igitur ad superiorẽ partẽ porrectus sit, facilè sanies per os emanat, atq; ideo prõptè cõglutinatur. Si inferius ipse spectet, sanies uicinã aliquã partẽ intus erodit, ac nisi emissarium quoddã collectionis scalpello prius feceris, nihil promouebis, neq; carne ipsum replendo, neq; conglutinando. Quòd si artus aliquos nẽpe cubitũ, aut femur sinus occupet, poterit utiq; decliuis figuratus citra diuisionẽ ex aduerso factã coalescere. Etenim in cubito cum ore flexuræ ipsius uicinæ sunt, summam manum elatius protendens, sinum ad effluxum conuertis. At in femore si propter genu sinus desinat, decliui figura posito, iuxta poplitem mollem puluinum subiicis, quò inguina genu humiliora sint. Si igitur sinus carne impleri non desideret, statim fistula quadam recto peruia foramine cui uesica illigata sit, ad saniem quidem quæ sinui

inhæret abstergendam aquosa mulsa potabili, elui debet: uerum ut coalescat, uino aut mulso: deinde ad glutinans medicamentum transeundum. Sin cauus sinus carnem requirat, primum medicamenti, quòd charta constat, aridi paululum cum multo rosaceo inseri cõuenit. deinde carpto linamento os obturari. Inde emplastrum Isis aut Machærionis, aut simile quoddam unà cum rosaceo cerato liquidiore solutum inijcitur. Vbi uero carne mediocriter sinus fuerit repletus, conglutinans quoddam medicamentum impones, quemadmodum & recens cruentum uulnus curabas. Huius autem generis sunt, Barbara, Dichroma, & scirrha, id est, fulua appellata. Maximè uerò omnium quod ex recinino, & metallicis sine cera præpatatur fuluum Galeni emplastrum conueniet. Post medicamentum, spongia recens ex mulso, aut uino circumponitur, & quàm fieri potest mollissimè, deligatura à sinus fundo incipiens in ipsius os desinet, linteolum uerò circumductus fundum sinus sine dolore constringat, paulatim uero soluatur usque ad sinus oras, emplastro extrinsecus sinui circundato, sed ita iuxta oras descisso, ut sanies queat excerni: quod fiet paruo quodam alio emplastro superimposito ex eodem medicamento ob effluxum laxo: sines id adusque solutionem, qua tertio quoque die facta idipsum auferes mutabisque: quod toti sinui circundatum est relinquens. Nota uerò erit an sinus ima coaluerint, si sanies probè emanet pauca, & concocta, aut si nequaquam effluat: insuper eodem in sinu si neque dolor aliquis sensibilis, neque tumor, sed tota ragio contracta, sicca, & doloris expers appareat. At si pus etiam maturum in ore modicum conspicias, multo magis de sinu conglutinando sperandum est. At si primo alterò ve die sanies quædam tenuis è sinu excernatur, nihil adeò de glutinatione despera, quippe medicamenti uirtus humorem tenuem † ex subiectis partibus frequenter extundit, unde partes siccæ mediocriter factæ coeunt, & glutinantur. Tertio uerò die, aut quarto ab initio si cruda per os sanies euaserit, scito sinum non coiisse, eodemque medicamento non insiste, nam cum propter humiditatem quampiam, ut ueri simile est, à parte decidat, non alienum fuerit etiam mutare.

† Antiquus codex habet, ἐκ τῶν ὑπερκειμένων, id est, ex superpositis partibus.

De

De sinibus laceris detritisque.

VBi abscessus tardè sectus fuerit, uel medici imperitia, uel eius qui curatur timore, & cutis sinui obducta tenuis, diruptaque, quod Græci ab attritis uestium laciniis rhacodes dicunt: nec fieri potest, ut prędictis collutionibus adimatur, glutinante utendum medicamine, temperatura liquido, uiribus autem sicco. tale est palmulatum dictum ex chalcitide, ueteri dilutum oleo, ut neque admodum sit durũ, neque manus intinctas inquinare desierit, deinde uino mediocriter uetusto maceratum, postea orbiculatim cum decenti deligatura impositum. Conuenit autem laceræ ut comprehensum est, cuti, potissimum mel, quoad emplastris spissitudinem habet coctum impositumque: Præstiterit autem post illitionem lacero in sinu factam, myrrham in pollinem coactam, cribro suspenso ei inspergere, uel aloen, uel thus, uel simul omnia. Expertus autem sum, tenue centaurium in hunc usum mirabile esse medimentum. succedit huic symphytum, deinde iridis illyricæ radix, postremo erui farina. Nonnnquam uero inter coquẽdum ea melli insperguntur, cum cacabus ab igne tolletur. Melius autem fuerit, si lebete iam à flamma amoto hæc fiant, deinde diligenter agitemus: ubi medicamentum tepidum euaserit, sinui imponatur, illigeturq; sicut expositum est.

De fistula. *Cap.* XLIX.

FIstula sinus est callosus, qui magna parte ex abscessibus nascens, ab arundinearum fistularum tralatione appellatur. Si itaque in os desinat, curari sine manu haud potest, nisi temporis spatio, squama ultro uel os deciderit. Si uero in os non finiat, medicamẽtis quæ callos elidunt & conglutinant persanabitur. Itaq; callos excidunt hæc quæ subiungam: Spondylii radix circumrasa impositaq; fistularũ callos eximit, item ueratrum nigrum duobus tribusve diebus insertum idem præstat. Ad hæc amurca cocta & in collutionẽ adhibita. Iam sory crudum uel concrematum cum uini diluti momento ad collutionem iniectum: item sory & drocomagma cum hydromelite, uel elaterium terebinthina exceptum in penicilla cogito, imponitoq;, uel laserpitii radicis succum infundito. Id quod sequitur callos consumit: æruginis drachma duodecim, ammoniaci drachmæ duæ, excepte aceto in longum inducuntur.

Collyrium

Collyrium quo fistulis exterendis utor.

GVttæ ammoniaci, atramenti sutorii, æruginis, misyos, chalcitidis, gūmi pari modo excipiuntur aceto. ALIVD. ex his quæ Heliodori chirurgica scribuntur. Cadmię, misyos, atramenti sutorii, ęris combusti, gummi, singulorū drach. quatuor, chalcitidis crudæ drachmæ tres, excipiuntur pueri ueneris non experti urina & finguntur collyria, ex quibus uno fistulę imposito, panis mica aqua madens extrinsecus superaccommodatur, mutaturque sæpius donec inflammatio conquierit & crusta exciderit. ALIVD quod in Alexandria accepi, Anchusæ radicum, misyos tosti, chalcitidis, æruginis, aluminis scissi, atramenti sutorii, aloes, singulæ unciæ, cantharides quinque, aceto trita in collyria coguntur. ALIVD. Atramenti sutorii drachmæ duæ, chalcitidis, æruginis, singulæ drachmæ, excipito ammoniaco & utitor. Cum autem callus fuerit extricatus, ærugine cocta cū mulsa purissima octupla in collyrii formam redacta, repurgatur. Vbi uero callum eliseris, iis quæ carnem procreant uti opportunum est.

Collyrium ad carnem generandam.

ALoes, myrrhæ, ammoniaci, ouorū putaminū combustorum cineris, æquale pōdus, aqua detritis omnibus collyria formantur, imponunturq;. ALIVD. Myrrhæ, aloes, & thuris, malicorii, æqualis modus aqua excipitur, quidā uerò taurino felle, carnes etiā oleo quod immaturis uuis expressum est eluuntur. Notus mihi est, qui cedrino liquore fistulas collueret, ac mirū quanta res felicitate successerit. Postquā uero carnes produxeris, glutinatorio utendū medicamine, quomodo in aliis sinibus præcipitur. At cū fistula arctior, longaq; fuerit, Galenus ait, neq; callū adhuc, sed sordiciē tantūmodo contraxerit, primum lixiuiā demisi, deinde eandem tantisper inibi permittēs dū sordes excidisse sperassem, medicamentū applicaui. Est autem id quod recinino oleo constet superius cōmemoratum.

De ulceribus diruptis. *Cap. L.*

NOnnulla ulcerū cicatrice obducta, frequēter haud magno temporis interuallo, iterū inflāmatione tētantur rūpunturq;: siquidē esse quodā affecto, interdū caro circundata ex facili cicatricē recipit, ac sana ex toto esse uidetur: uerum cursu humoris ualido paulatim ex osse in alto contabe-

scente

ſcente, tum inflãmatio, tũ pus oboritur, quod cicatricẽ deradit. Curatio igitur eiuſmodi ulcerum tantam requirit ſiccitatem, ut os affectum decidat. Huius autem ſinus concauos promptè replebunt papaueris ſyluestris ficiq; folia cũ polentæ ſubtiliore parte læuigata, atq; ex uino applicabis, uel alterci ſemen & atramentum ſutorium pari pondere contrita imponentur, uel peucedani radix de ſubito ſquamas oſſium ſeparat.

De articulorum ulceribus. Cap. LI.

CVm articuli carnoſis partibus ſicciores exiſtant, exulcerati ſicciora medicamenta requirunt. Probe igitur facit paſtillus Polyidæ ex uino ſubactus donec ſordium fiat ſpiſſitudo. Item quæ ſimiliter huic deſiccant medicamina. Item marina, muriáque frequenter irroratos, melius affici conſpeximus. Quare in articulis ijs utendum eſt quæ maiori etiam ſiccandi uirtute pollent.

Quæ ſpicula, aculcos, ſpinas, & conſimilia educunt. Cap. LII.

ACuleos, arundines, inſuper ſpicula & ſpinas extrahit utrunque anagallidis genus, ariſtolochia rotunda, ammoniacum cum melle, alterci ſemen læuigatũ inſpergitur, arundinis radix contuſa melliq; miſta in linteolum largum illinitur, impoſita de ſubito educit.

Si ex uena, arteria ve, & naribus ſanguis profluat. Cap. LIII.

PArticulis ſanguinẽ fundentibus, figura ei quã in finibus expoſui contraria, rectè adhibebitur, nempe quæ ſurſum uergat, neq; id tamen immodicè, nã periculum eſt, ne dolore oborto, uas rurſus ſanguinẽ profundat: cũ nihil æquè ſanguinis profluuiũ excitet, inflammationesq; augeat, ac dolor. Cum itaq; ſanguis erumpit, ſtatim digitum ori ulceris uaſculi inijcito, innitens leniter premensq; citra dolorem, nam ſimul & ſanguinẽ continebis, & grumũ uulneri induces. Quinetiam ſi altius deliteas uas quod ſanguinem emittit, diligentius perdiſces, & ſitum ipſius, & magnitudinẽ, item uena ſit, an arteria: deinde ſi exiguũ uas exiſtat, aliquo ex his quę ſanguinem reprimunt utendum eſt. Optima uero eius generis ſunt, quæ obſtruendi uim obtinent, unde Græcis emplaſtica dicuntur, ex reſina fricta, farinæ triticeæ polline, gypſo compoſita, ſimiliaq;

oui candido macerata, & cũ leporinis pilis imposita: at si amplum uas existat, hamo ipsum attollere conaberis, & mediocriter circumages, sanguine represso: siquidem uena extiterit sine funiculo sanguinẽ his ipsis medicaminibus sistere tentabis: sin arteria, alterum è duobus facies, aut funiculo circumposito, aut toto uase præciso sanguinem coercebis. Est, cũ magnis quoq; uenis funiculos circumdare cogimur, quemadmodũ nonnunquam easdem totas transuersim nimirum amputare, in cuius rei necessitatem uenitur, in uenis quæ à penitioribus rectè sursum feruntur, præsertim per actũ quoddã spatiũ, aut principes particulas, sic.n utraq; pars utrobiq; & reflectitur: & uulnus à uicinis corporibus premitur contegiturq;: tutius autem fuerit utrumq; facere, funem quidẽ radici uasis circundare, quod autẽ inde procedit abscindere. his sic peractis, uulneri celerrimè carnem inducere, priusquam funiculus à uase decidat, si.n. subitò carnẽ contraxerit, & locus alibi inanis reperiatur, id quod græcè uocatur aneurysma sequitur. Dignosces autẽ num uena an arteria sanguinem profundat inde, quòd huius flauior tenuiorque sanguis existat, & cũ pulsu uacuetur, † illius autẽ nigrior, & sine pulsu. Subsequens igitur est omniũ optimũ quæ nouimus ad carnem inducendã medicamentorũ, quo etiã ad cerebri membranarũ hæmorrhagias uti securissimũ est, itẽ ad colli uulnera, ipsarũq; uenarum iugulariũ quas sphagitidas Græci uocant, etenim & harũ sanguinẽ citra uinculũ cohibet, Recipit autẽ thuris lachrymæ pinguissimæ partem unam, aloes in mollioribus quidem corporibus partẽ dimidiatã, in durioribus æqualem, ac in uicẽ lachrymæ thuris, tenuissimæ eiusdẽ partis tantundem, cũ oui albo subigitur, dũ mellis fiat spissitudo. deinde leporis pilo mollissimo excipitur, mox uasi ipsi, tum ulceri uniuerso copiosissimè imponitur. Deligandum uerò extrinsecus est fascia ex tenui linteo, cuius fasciæ primi quatuor aut quinq; amplexus super ipsum uas quòd profluit, iniicientur. hinc ad radicẽ ipsius distribuentur, postea ubi tertio solueris die si tutò adhuc medicamentum ulceri adhæreat, aliud rursus orbiculatim circundabis ac ueluti contegens iterum, deligabis quemadmodũ prius. at si sponte sua primũ reiecerit linamentum, uasis radicẽ digito leniter comprimens, ne uidelicet quippiam confluat, hoc quidẽ sensim auferes, alterum uero impones, atq; hoc modo quoad carne obducatur uas, curabis, ita ut

ſemper accliuis particulæ figura ſine dolore ſeruetur. At quæ cruſtas generant, quoties illæ decidunt, nudam magis partem quàm naturaliter eſſe debet, efficiunt, multiq; iã ex iis quibus cruſta decit, ſanguinis profluuiũ quod ægrè ſupprimi queat ſuperueniat, quanquã & his utendũ eſt cùm magna urget neceſſitas. Maximã uerò neceſſitatẽ uel cruſtã inducentibus medicaminibus, uel ignitis ferramentis utendi puto, ubi ex eroſione putreſcẽtis alicuius profluuiũ ſanguinis concitatur. Quinetiã cum in huiuſmodi affectibus totũ quod putredinẽ expertũ eſt exciderimus, tutius eſt uel ipſius quaſi radicẽ adurere uel medicamentis quæ cruſtã faciunt uti: hoc aũt maximè tum in pudendis, tum in ſede fieri conſueuit. At ſcopus cruſtã generantiũ medicamentorum erit calor cum aſtrictione, quemadmodũ in chalcitide, miſy & atramento ſutorio habetur. Quę autem ex calce uiua conficiuntur, uehementiora quidẽ his ſunt, cæterũ quia calx non aſtringit, cruſtæ citius ab ipſis decidunt, hærere autem ipſas longè eſt utilius, quippe ad baſim earum caro ſupernaſcitur, efficiturq; uaſis profluentibus ueluti operculum, at huiuſmodi ſanguinis profluuiũ iſatis ſatiua ſi inſpergitur probè coercet, uel gallæ combuſtæ. Porrò ipſa feramenta ignita ex aceto aut uino reſtringuere oportet. In uniuerſum ſanguinis profluuionem ſiſtunt, ſimplicia quidem, aloe, thus, eiusque pars ſubtilior, terra ſamia, ærugo ferri, lanarũ crematarũ cinis tenuiſſimus ſimiliter, ſtercus aſini & equi, bitumen modicum, malicorium, diphryges, galla, myrtus arida, alumen omne, tum crudum tum combuſtũ, reſina fricta, uitis cortex, aut folia arida, platanorum galbulorum pollen tenuiſſimus, maximè cum humorem concretũ depoſuerit: priuatim autẽ ex naribus profluuium impoſita reprimunt iunci acuti ſemen, urticæ foliorũ ſuccus, chalcitis, anthyllis concremata, pili leporis, ferulæ medium uſtum cũ aceto, ┴ ſtercus aſininum ſiccum uel humidũ, ſuccus porri cum thure, ellychnio exceptus: compoſita uerò ad quodlibet ſanguinis profluuium hęc quoq; faciunt, ſpongia recens in liquida pice merſa & bitumine circumlita, olla recenti concrematur, cineris partibus duabus, miſcentur plumbi & ſtimmeos, ſingulorum pars una ALIVD. Thuris lachrymę eiusq; partis tenuioris, ſulfuris ignem non experti, æqualem modum inſpergito. ALIVD. Chalcitidis drachmæ uiginti, lachrymæ thuris uel tenuioris eius partis drachmæ ſedecim, reſinæ

resinæ frictæ, gypsi, combusti, singulorũ drachmæ octo. ALIVD. crustas inducens sanguinemque reprimens. Chalcitidis, æris combusti, atramenti sutorii, misyos tosti paria pondera, item Rhodia dicta, & Xanthe probè sanguinem cohibent.

† Hic locus sic rectius legitur in vet. τῆ δὲ φλεβὸς μελάντερον τε καὶ παχύτερον, &c. uenæ autem nigrior & crassior sine pulsu.

‡ Rectior est scriptura in ueteribus lib ὀνωνὶς ξηρὰ ἢ ὑγρὰ. id est, Ononis sicca uel humida. Quid autem sit Ononis, Dioscorides & Galenus docent.

De neruis conuulneratis. *Cap. LIIII.*

NEruis uulneratis aut punctis, ex sentiendi quod obtinent, acumine, inflammatio & dolor immodicus accidit. Quare & febres & conuulsiones his oboriuntur, quibusdam & delirium ob commercium quod nerui cum cerebro obtinent. Interim uerò in aliis quoq; ambientibus particulam uulneratam locis inflammationes, & abscessus ex ipso neruo uulnerato ob cohærentiam solet accidere. Ratio igitur est, cutis uulnus apertum inglutinatumq; relinquere, quò per id sanies effluat. At si punctus in conspectum non ueniant, etiam duabus lineis sibi continuis incidere preterea oportet. Remedio autem est, si corpus plethoricum sit & magna urit inflammatio, primum à sanguinis demissione auspicari: si uerò uitiosis repletum sit humoribus, etiam purgatione utendum est. Medicamenta uerò uulneri applicentur quæ dolorem leniãt, & effluxum saniei patefaciant, non facta præsertim diuisione. Itaque aqua calida, quanquam reliquis inflammationibus sit accommodatissima, uulneratis tamen neruis est inimica, ac præstiterit eos oleo subtili, quod astrictionis sit expers, ad sensum calido irrorare, neque enim frigida neque tepida admodum tutò adhibetur. Verùm ex medicamentis idonea est terebinthina resina, per se quidem, in pueris & mulieribus & ijs qui molli sunt carne, cum euphorbio autem emollita, in duris corporibus: & si nonnunquam duriora contigerint, cum oleo quodam subtiliore. Cataplasmata uerò in neruis, qui inflammatione tentantur & putresiunt, adhibebis hordeaceam farinam, aut fabaceam, aut eruinam,

in lixiuio, cum oxymelite coctum. Si putredine careant puncturæ neruorũ, rectè cerato uteris, quod recipit ceræ quadrantem, euphorbij unciam, aut columbini fimi in duriusculis corporibus, olei sextantem, interdum etiam terebinthinæ unciã: ut autem emplastri figuram induat medicamentum, unciæ uni euphorbij, sex uncias singulorum sequentium, ceræ, resinę frictæ, olei, picis liquidæ inijcies. At si in uicem resinæ propolim pinguissimam indideris, multo id reddes præstantius: atq; hoc ad neruos punctos laudatum est remedium: idem & à rabioso cane morsis efficax est. Aceti sextarius, picis pinguis libra, opopanacis quadrans: opopanax aceto solutus magis læuigatur, pix liquefacta mixtaque coquitur: medicamẽtum compunctis neruis idoneum est, ut quod os puncturæ non sinat conuiuere, quemadmodum nec in his qui à rabido cane morsi sunt, ulcus in cicatricem coalescere: sed efficax solis duris corporibus sin- autem in pueris, aut molli carne præditis, punctura affectis, uti cogites, licet ipsum ex digerente quodam amaracino, aut obobalsamo, aut oleo ueteri liquefacere. Conuenit etiam medicamentum basilicum quod nitrum recipit, aut calcem uiuam, aut euphorbium, aut sulfur uiuum, aut syluestris columbę fimum, aut opopanacem, aut sagapenum, aut liquorem cyrenaicum, aut castoreum, ac in medicamenti libram, dictorum alicuius uncia debet inijci. Facit autem bene neruorum uulneribus & præsertim puncturis: quin & in agro ubi nullius copia datur propolim recentem pinguemque uulneri poteris inducere, aut fermentum maximè uetustum, per se aut cum propoli minutum, uel cum liquore tithymalli: cataplasmatis utendum ex oxymelite factis, aut lixiuio cum lomento fabarum, aut eruorum farina, aut cicerum, aut lupinorum amarorum, aut hordeacea, aut subtiliore polenta. idque non solum dum inflammatione tentati sunt, sed iam inde ab initio protinus. Cæterum quæ relaxant cataplasma in neruorum uulneribus semper uitare oportet. At si neruus non punctim, sed planè cesim uulneratus fuerit, cute etiam quæ interueniebat diuisa, ut nudus appareat rectus, non transuersim dissectus, commemoratis ex euphorbio & tam acribus nullis utere, quippe nudus cum sit neruus, uehementem ipsorum uim ferre nequit. Quare calcem quæ sæpius æstiuo tempore lota sit, & oleo liberaliore intincta, assumes. Proficiunt hic & quæ ex

ex pompholyge confecta sunt, item quod melle constat, rosaceo largiore liquefactum. Sed ea adhibenda cura est, ne quid ex ijs uulnus contingat, quandoquidem neruus ipse & sensilis maximè est, & temperamento suo frigidus, & principum corporis partium primati continuus, imò ne oleo quidem eiusmodi ulcus irrorare conuenit, hinc enim sordidum redditur. Abluenda igitur à uulnere sanies est molli lana specillo subunctorio circumuoluta. Quòd si omnia ex animi sententia processerint, et uino dulci madefacere citra periculum licebit, sed in robustioribus Polyidæ pastillo in linamentum illito cum sapa calida uti postquam neruum denudatum contexeris, linamenta extrinsecus circunducere oportet ex medicamento quod angugis uulneribus faciat, nempe eo quod euphorbio præparatur, aut fimo columbarum: sed ita ut etiam sanas partes ampliter comprehendat. Quum uerò transuersum nerui uulnus est, maior conuulsionis metus impendet, ac quæ ad curationem uulneris spectant. hic quoq; sunt eadem, quanquam nonnulli in uulnere adhuc recenti suturis usi sunt, ac medicamento aliquo conglutinatorio: uerum suturas non summæ nimium cuti, sed altius moliri conuenit, ne quæ in imo sunt inconglutinata dehiscant: rursus cura adhibenda est, ne ab acu neruus compungatur Cæterum in summa sciendum erit, in neruorum uulneribus medicamentum natura calidius quod puncturis medetur, diuisionem nerui non posse curare, ut qui rosionem ipsorũ feruoremq; sustinere nequeat: neq; quod diuisionibus medetur, puncturis conuenire: non enim uirtus ipsius altè quũ angusta est cutis diuisio, penetrat. Victus itaq; adhibebitũ tenuior, lectus mollis, oleumq; calidum alis, capiti & ceruici superfunditur, at si in crure neruus uulneratus sit, inguinibus, inferioribus uentris partibus, & locis uicinis: balneo in totum donec inflammatio inclinauerit, abstinendum est, quum aquæ contactus nequaquam, ut dixi, ipsis conueniat. Quoniam uerò nonnulli citra id manere consuetudinis gratia non sustinent, siquidem læsa particula in manu fuerit, conãdum est quatenus fieri potest, ipsam aqua seu calida, seu multo magis frigida nõ madefacere. Si pes uulnus acceperit, quoniam fieri nequit ut nõ madescat, ubi lauacrum ingressuri sunt, emplasticum aliquod medicamentum uulneratę parti superaccommodabis, iterum extrinsecus linteolos multiplicatos plures oleo imbutos inijcies,

iterum fasciam ex linteo à foris deligabis, deinde rursus in ipso balneo fasciam oleo prius superfundes, cum æger in solium descendet: ubi lauerit, omnia quæ imposita sunt abiicies, ac prædicta totius curationis ratione uteris. Contusi uerò nerui ubi simul cum his cutis contusa exulcerataq; fuerit, cataplasma ex fabarum lomento & oxymelite postulant, nonnunquã adiicitur erui farina & iris. At si dolor contusioni adest, picem liquidam admisce: sin autem citra cutis contusionem euenerit, magis discutient adhibebitur, nempe oleum calens, anethinum dico, superfusum continuè, aut rutaceum, aut irinum, aut amaracinum. Quòd si totus neruus præcisus sit, periculũ quidem nullum sequetur, uerum particula debilis manebit. Curatio autem eius communis est cum ea quæ aliis ulceribus accommodatur, hæc quidem ex simplicioribus remediis in neruis conuulneratis curatio abundè est. quidam uerò compositis uti consueuerunt, cuiusmodi sunt, ex metallicis confecta, Barbara appellata, Cissinum, ex senecione præparatum, melanchloron, Indice, Harmonia, & Athene, quorum & compositionem, & utendi modum septimo libro reperies. Sed quia nonnulli præpotentium etiam sumptuosis ad neruorum uulnera remediis uti uolunt, Galenus literis prodidit, ad puncturas neruorum, hæc, cinamomi, dictamni, fœniculi, singulorum uncia, amaraci sextans, ceræ bes, opobalsami dextans, terebinthinæ uncia. ALIVD. Liquoris cyrenaici uncia, ceræ quadrans, opobalsami libra. Ad denudatos neruos hoc ualet. Ceræ unguentariæ quadrans, unguenti spicati, aut foliati, aut nardini libra, pompholygis, spicæ nardi, amomi, phylli, singulorum uncia, atq; hæc suprà spem respondere Galenus pronuntiauit.

De articulorum contractione seu ligatione, quæ ancylosis dicitur. Cap. LV.

ARticulos ex humidioribus infarctis, ac neruea quadam tensione contractos, detentosq;, ancylas, & ancyloses appellare cõsueuerunt. In quibus remedio opus erit quod emolliat relaxetq;. Communiora igitur his remedia conueniunt, quæ in particulis scirrho induratis, ac adeò quæ in resolutis commemorata sunt, propria uerò magis, irroratio ex hydrelæo, in quo decoctum sit lini semen, fœnugræcum, althea, aurus, cucumeris agrestis radix, ipsumq; oleum sicyonium. Vbi

his

his artus irrorati fuerint, accōmodātur primum acopa simpliciora, cuiusmodi ex nigra populo, ex abiete, Bromiū, quod ad Basileum refertur, Pyxis, deinde Aristophaneū, & quod Asanito attribuitur. Validissima, Lisoponium appellatū, & Pœcilū: emplastra, quod Amythaoni adscribitur & Anicetum. Laudatissimum uerò quod recipit bdellij, adipis uitulini, suffiminis ammoniaci, iris illyricæ singulorū drachmas sedecim, opopanacis, galbani cachryos, styracis, thuris singulorum drachmas octo, piperis grana centum sexaginta, ceræ libram semissem, resinæ terebinthinæ tantundem, irini sedimenti quod satis est, & uini quantum sufficit: tunditur hoc medicamentū. Est & acopon non inefficax dissolutum irino, aut cyprino, aut laurino. Inter acopa uero & emplastra, medicamentū medium est diapternes uariis confectum misturis. Verùm acoporū usus molli adhibebitur & continua frictione, ita ut simul affectum articulum experiare, an flecti possit, & extendi.

De articulis relaxatis. Cap. LVI.

Laxantur subinde articuli ob longos febrium morbos, colicos & resolutorios, præsertim ubi calidior ipsos humidiorq; intéperies occupauerit: atq; motus inde impeditur. Succurrit his acaciæ succus aqua dilutus & parti superfusus: aut rubi, aut myrti, aut lētisci, uel ulmi radicū corticis decoctū cōgruet, aut malicoriū applicatū, aut myrti folia, cū cerato myrteo imposita. Nā colligātes nerui firmari desiderant facultate quæ astringat desiccetq;. huiusmodi igiī medicamenta articulis imponi debēt, cuiusmodi ex salicibus est & oxyra, & palmulatū quod uinum astringens, aut acetum assumpserit. Multi uero eiusmodi impotentiam à frigore fieri putātes, deinde calidioribus usi præsidiis, maiorem noxam intulerunt.

De lumbricis. Cap. LVII.

Tres sunt uniuersæ lumbricorum differentiæ: prima teretum secundum crassitiem, altera latorum, tertia eorum quos ascaridas nuncupant. Origo omnium generum est ex cruda, crassa, pituitosaque materia & putredini accommoda, qualis in pueris alijsq; uoracibus colligitur: non autem ex calida, acri, aut melancholica substantia. Hæ siquidem alimenti naturam egressæ, lumbricis procreandis ineptæ redduntur. econtrario autem, biliosa potissimum recrementa

etiam hos perimunt. At si quando flaua bilis una cum lumbricis infra, aut etiam uomitu eruperit, ipsos qu dẽ intestina obsidere, humorem uero biliosum uentriculi os aut aliam quampiam particulam occupare scito. Cuiusq; igitur ipsorum differentiæ speciem, generationem, locum, notas, curationemque exequemur, à rotundis exorsi.

De rotundo lumbricis.

TEretes igitur lumbrici speciem habẽt omnibus perspicuã, ꝙ sanè aliis frequentiores sint in gracilibus plerunq; intestinis consistunt, & superiorem uentriculum subeunt, ideoq; frequenter per os reiiciuntur. qu busdam & è naribus redditi sunt: atq; hoc genus infantibus peculiare & plurima parte cũ febricula: sed per febrium initia orti, substantiam ex subiecta corruptione retinent: in statu, ex malitia morbi: in declinatione, toto ad melius mutato. Etenim Hippocrates memoriæ mandauit bonum esse indicium teretes lumbricos prodire cũ morbus ad iudicationem tendit, qui subito etiam intereunt. Sequitur autem eos qui rotundos lumbricos continent, rosio intestinorum & uentris, tusses exiguæ cum siccitate irritãtes: nonnullos comitatur singultus quoq;, & somnus cum palpitatione, iiq; sine ratione expergiscuntur, nonnulli & cum clamore ex pergefiunt, & iterum sopiũtur pulsus inæquales & febres augescunt inordinatè, quæ cum extremorum perfrictione, ter tiam, interim quartam, die uel nocte accessionem sine rationẽ habent. Infantes autem etiam mandent lingua inaniter exerta, & dentibns strident, oculis conniuent, uoluntq; conquiescere, excitantibus ipsos indignantur, †oculi apparent, genæq; rubescunt, ac rursus liuent: atq; hæc paulatim & ex interuallo. Quibusdã nauseæ & rosionis causæ stomacho peculiares creantur, atq; ægri cibum respuunt, compulsi aurem ad cibum nauseabundi uix quod assumitur deglutiunt, uel etiam assumptum reuomunt, plerisq; uero aluus descendit corruptos cibos egerens, & tympani modo inflatur. Reliquum corpus sine ratione contabescit, neq; esurie, neq; euacuatione modica suborta, At qui nõ in omnibus omnia quæ iam commemorauimus signa inquirere oportet. sed nonnulla ex eo quod præpollet interim & plurima. Hæc autem eueniunt, dum animalia per intestina serpunt toduntq;, febris autem calor uapores sursum,

cerebro transmittit prauos, ex putrida in uentriculo collecta humiditate exhalantes, in quibus amborum partim similiter curam habere conuenit & febris & lumbricorum, partim de febre parum solliciti, lumbricos de corpore eximere cõnitemur. Multi siquidem nulla lumbricorum cura habita, exesi ab ipsis sunt, & conuulsi interierunt. Alii produnt se lumbricos uidisse, qui ex inguinibus ægri eruperint. Cæterũ occisos hos omnes prius educes: occides autem, amaris potissimũ usus remediis. Cum igitur febris & lumbricorum communis sit curatio, conuenient auxilia simpliciora: potui igitur dabitur chamæmelorum decoctum uel myxariorum, ut appellant, uel ipsa myxaria decocta esui dantur: item sereos succus, aut coriandri semen cum aqua calida uel cum posca, uel myosotidus herbæ decoctum, uel cornus ceruini ramentum, uel minium synopicum tenuissimum, ac olei immaturi amarissimi paulatim cochlearia duo absorbeant, qua enim amarum est, lumbricos occidit: quà lubricum, detrahens ipsos cum stercore reddit. At si inflammationem distentionemq; uiscera experiantur, cataplasmate urendum est, quod lini semine, farina loleacea, absinthio & bryoniæ radice constat, ex hydromelite uel etiam humido fotu ex oleo chamæmelino, uino, absinthii semine, & aloe, præcordiis accommodato. Vbi uero non uehementer febres molestant, miscenda est myxariis mentha & exhibenda est. Cum ad integritatem uentũ est, efficaciora quoq; usurpantur, quale est decoctum seriphii uel calaminthæ, uel filicis, uel cardamomi semen, uel mali punici acidi radicis ius ad tertias redactũ, uel fricti cumini, uel nitri fului, singulorũ scrupula tria, uel sandonicum uel abrotanum, uel etiam ambo simul, cum melle in catapocia coacta, uel lupinorum amarorum scrupuli terni uel brassicæ, uel erucæ semen læuigatum, uel absinthinum, quod etiam solum frequenter abundè fuit. Dantur autem & terna lotæ aloes scrupulæ quod remedium est laudatissimum: in ualidioribus illota quoq; aloe utimur. quia uerò ĩfantes aloën cochleari non admittũt, supinis fasciola ipsis detentis, ore adaperto per clysterium quoddam ualido munitum canali, inuitis aloes quàm penitissimè transmissam iniicimus. Atque hæc mirifica medendi ratio in pueris est, qui difficulter possunt tractari: quibus etiam cibos subinde sorbiles, quemadmodum iis qui cibum auersantur, infundimus. Cæterũ & cyphi & masuaphium

phium rectè dabitur, item cornu ceruinum combustum cũ pipere & melle uel oxymelite, reliquaq; ex oxymelite ipsis dare conabimur: præstiterit autem si acetum scillinum fuerit, præsertim ætate prouectioribus, aut sinapicũ oleo & aceto ad cochlearis magnitudinem. At qui lumbricis, cum alui profluuio infestantur, præbibent plantaginis succum, ipsamq; plantaginem aridam assument, ex æquo enim utriq;, & fluori & lumbricis efficax est. Cataplasma his accommodabitur ex farina ordei cruda, filici, absinthio, farina lupini, sandonico & abrotano. Iam uero & malicorium acacia, galla, uel balaustium admiscebitur. Quoniam uero nonnulli subinde amaras potiones ceu ingratas respuunt, ex iis quæ modò comprehensa sunt, dabuntur non manifestò amara. His accedent insuper chamæpitys, marrubium, helenium, baccæ lauri, acacia, thymus, pulegium, carpesium, iuncus odoratus angulosus, polypodium, iris, cnicon, erythrodanon, spina ægyptia cum pipere, singula sex scrupulorum instar: item decoctum menthæ, mori radicis succus decoctumúe, petroselinum reliquaq; odorata semina, extrinsecus autem inducitur aloe cum melino & uino. hoc & appetentiam excitat quæ uix magno negotio recipitur: miscetur autem sæpius aloe absinthium: aut felle taurino, cum amaris quibusdam prædictis umbilicum impleto: aut oleum ex rhododaphne factum sæpe delinetur, aut liquor cedrinus & solus cum cerato, toti uentri imponitur, aut pix arida trita inspergitur, uel mentha, uel melanthium cum rosaceo, uel etiam seriphij decoctum ipsis admiscebitur, uel fraxini persicæ folia in pollinẽ detrita applicamus. Vtendũ uerò est & medulla cerui, unguinis modo, in umbilico, inferiore uentre & lumbi: ceratũque adiũgetur, si res postulet hoc, Aloes, absinthii, farinæ lupini, seripii, melãthij, singulorũ scrupula sex, ceræ uncia & semissis, chamæmelini quod satis est, felle taurino arida læuigantur. Porrò ab inferioribus partibus mulsam iniicere sæpius expedit, quo lumbrici mellis dulcedine illecti deorsum descendant: si autem putrefacti in alto corporis non excernantur, sed potius uapores sursum mittant, educendi sunt, aut aloes, aut medicamenti amari ex ea confecti potione, quandoquidem etiam in aliis mediocris alui uacuatio, non expers est præsidii.

†Integra huius loci scriptura est in antiq. codice ὀφθαλμοὶ κοῖλοι φαίνονται, oculi caui apparent.

De latis

De latis lumbricis.

LAtus lumbricus mutatio est (ut ita dicam) adnatæ in interiori intestino membranæ in materiã animalis modo mobliem, quæ sæpe tota redditur longitudine incredibili, uel pars ipsius excernitur: dissolutus uero, non coalescit: & nunc in iis etiam qui febri carent, abuudat: nunc febricitantibus accidit, ex longo morbo continuas stomachi rosiones inferens, ac impotentem ciborum appetentiam. Nam quod animatum euasit, in intestinis obiectum rapit alimentum, ut alio statim opus sit, & nisi assumpserit, intestina rodantur, His occupatos comitatur corporis gracilitas & pulsus inæqualitas, cum inæqualitate: at quod certissimum est indicium, cum recrementis nonnulla semini cucurbitæ similia excernuntur. Curatio concordat, potio enim ex acribus petita, & alliorum esus, tum filicis, uel centaurei decoctum, & potum & ab inferioribus partibus inditum, uel calaminthæ uel dictamni, uel pulegii: dabitur autem in aluum & muria. Præbibere uero hoc medicamentum quod sequitur, neq; ijs qui aliis lumbricis infestantur, inutile est, si febre potissimum uacuerint. Nitri rubri, piperis, cardamomi pares portiones: dantur terni scrupuli cum uino aut aqua calente. ALIVD eclegma. Piperis, baccarum lauri purarum, cumini Aethiopici, mastiches, pares modi, mellis quod satis est: datur cochleare unum mane. & dormituro. At si efficacius id fieri desideres, nitri quoq; rubri parẽ portionẽ adiicies. ALIVD. helenij, suffiminis ammoniaci, piperis in alio filicis, singulorũ drachmæ quinq;, cum oxymelite calido: tempore interposito dabitẽ euphorbii drachma, uel duæ prouectioribus potui. ALIVD Filicis acetabulum, nitri drachmæ duæ, datur uinum cochleare aquæ euacuatione prius facta: satius aũt erit si etiam scammonii momentum assumat. ALIVD. Mali punici acidi radicũ corticis in summo decorticati drachmæ quatuor, piperis tantundem, cardamomi drachmæ sex, marrubii drachmæ duæ, melle dantur, porro prius assumpto. Verũ ut ex toto affectus discutiatur, theriacem quoq; exhibebis, si ualida febris non prohibet.

De ascaridibus. Cap. LVIII.

AScarides, ut modò etiam diximus, specie lumbricorum cõtinent, uermibus similes quæ in extremo lõganone

& mu-

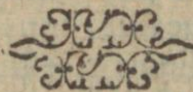
& musculi anum stringentis σφίγκτηρ Græcis dicitur, initio reperiuntur, uehementem locorum horum pruritum excitātes: generant speciem hanc praua alimenta, perfrictio, & ciborum corruptio. Vacuari igitur debent in infantibus, glandibus ex melle, cum salis momēto, uel nitri: in prouectioribus, acri muria, aut decocto centaurei, cum nitro & melle, aut cucurbitæ syluestris, aut absinthij, aut chamæleontis, aut anchusæ, aut cnici, aut hyssopi, aut pulegij, aut calaminthæ, aut lupinorum: secundum clysteres sublinetur longanon, simplicibus quidem, acacia, aut hypocystide cū nitro, aut rhu syriaco cum alumine liquido: at quibus aluus astricta est, lemnia sphragide, cum uino: compositis autem Andronis pastillo, similibusq;. Cedrinus autem liquor ipsis iniicietur per clysterem multis peruiū foraminibus, quales ab utero metrenchytæ appellantur: aut carnem salsam commodè impositam deligamus, quamdiu sustineri possit, eamq; frequenter mutare oportet. Cæterum cōmuniter omnes quos lumbrici male habent, pellichneumonis iuuant, suffiri. Cibi præscribentur ipsis probi succi, & qui facilè in membra digeruntur, nec lumbricorum effectricem causam adaugent, nec uires superari permittunt, propter quas & uinū aquosum exhibebimus: frequentius autē nutrire ipsos ob hoc ipsum oportet, ne alimenti expertes lumbrici rosiones pariāt. dabitur autem cibus, tum præcipuè quum potissimum nutriti magis fuerint. At si alui profluuium fuerit, sciendum est lumbricos magis abundare, cibo non distributo, ac iam sorbiles ægris cibi dantur, admixtis quibusdam etiam astringentibus, uerbi gratia, pyris, aut malo cotonio, aut malis punicis, præcipuè acidis, à foris autem uentri remedia continentia inducuntur, de quibus suprà dictum est.

De dracunculis. *Cap. LIX.*

IN India & superioribus Aegypto locis dracunculi generātur, ceu animalia quædam lumbricos imitātia, in partibus musculosis, puta brachio, femore, tibia: in pueris etiam latera sub cute perreptant & palam mouentur, deinde cum diu extremum aliquod dracunculi remanserit locus suppurat, & cute ipsius adaperta, initium ipsius progreditur: cum trahitur, dolores mouet, præcipuè abrutus. Quapropter nonnulli dicunt plumbeam molam ex dracunculo suspendendam ne uniuersim,

uersim,sed particulatim molis pondere decidat. Alij uerò hos damnant quòd nihilo magis pondere molis plumbeæ dracunculus abrompatur, & dolores uarios concitet. iubent partem in aquam dimitti calidam, quò dracunculus tepefactus foras prorepat,deinde digitis ipsum membratim extrahere. At Soranus neque animal prorsus, sed neruosi cuiusdam substantiam esse putat,quòd opinionem motus solum præbeat, siue autem hoc sit,siue quod prius dictum est, Sorano & Leonidæ, alijsq; uisum est, calida superfusione & cataplasmatis concoquentibus in his uti ex mulsa,farina triticea,aut hordeacea. Est cum emplastri usum eiusdem potentiæ probant. Conuenit autem & quod ex baccis lauri & quod ex melle constat: emortui siquidem horum usu dracunculi,nimirum quod continetur corpusculum excidit. Suppuratione autem facta,nisi exiderit, cutis diuidenda est: ubi denudaueris, quod continetur auferes,& cutem linamento penetrabis, ac deinceps eam curandi rationem adhibebis quæ puri sit maturando.

FINIS LIBRI QVARTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVINTVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

Quomodo quis ab omnibus communiter uirulentis bestijs se tueatur. Cap. I.

E VIRVLENTIS bestijs præcipientes, ab ijs quæ in omnibus huiusmodi cõmuniter proficiũt, exordiemur, ita, ut quomodo quis ab illarũ iniuria se tueatur, prius expediamus. Si igitur aliquis necessitate quapiã coactus, loco feris frequenti obdormiat, ubi potissimũ salamandræ aut phalangia, aut serpẽtes aliqui abundẽt, horũ cauas latebras allio in aqua detrito, aut aliqua ex herbis quas exponemus, obturare conuenit Suffitus autẽ rectè excitantur ex cornu ceruino, caprarum ungulis pilisve, lapide gagate, bitumine, bdellio, galbano, cupressi aut cedri rasura, melanthio, peucedano, uiticis folijs, nepita, sagapeno, castorio, cachryos radice, cunila, aut ex reliquis grauiter olentibus aliquo. Culces autem propriè persequitur suffitus ex atramenti sutorij, melanthij syluestris, seminis cumini, paribus modis, item fimus bubulus eosdem fugat. Ad hæc etiam ignes incendere crebriores uincit, fugiunt enim magna parte feræ eorũ splendorẽ. Cæterum totũ substernere ex hastula regia, nepita, uitice, pulegio, polio, cunila bubula, abrotano, expedit. At si toto huiusmodi toto uti

non

non datur, † stratis saltē imponenda sunt. Iam uero animum adhibere oportet ijs quæ coquuntur, aquæ & uinorū cadis, ut exactè sint operculati. Focus autē non sub arboribus quibusdam excitabitur, præsertim pinu aut picea. in his n. salamandræ, & crucæ lethales crebræ uersantur, quæ ab ignis tempore calefactæ, decidunt in obsonia aut alia uasa, si nō fuerint operta. Qui uero tutiores esse uolunt, iis conuenit etiam ceratum corpori oblinere liquidius, ex cera, rosaceo, galbano modico, scobe ceruini cornus exigua, uel etiam æthiopico cumino: peculiariter autem maluę folia cum oleo detrita si illinantur, ab apum & uesparum morsu præseruant.

† Hæc ita leguntur in antiquo libro, περὶξ γοῦν τῆς στρώμνης αὐτὰ τιθέναι, id est, circum lectū saltē ipsa ponere oportet.

Communis omnium qui à uirulento quopiam morsi uel icti sunt curatio. Cap. II.

QVòd si feriri aliquē aut morderi à uenenato animali contigerit, homo adhibēdus est qui uulnus exugat. nō tamen eum ieiunū esse oportet, uerū etiā uino os colluisse, & oleū in eo continere. Deinde particulæ cōmorsæ, si admittit, cucurbitulā cū multa flāma adhibere oportet, sicut uicinæ etiā partes scarificentur. Nā uirus unà cū sanguine, & spiritu rursus ita extrahitur. Itē exulcerata adurere ac crusta obducere, adeoq; præcidere cōueniet, si fera quæ momordit, lethalis fuerit, quales aspis, cerastes, uipera, similesq; aliæ sunt quēadmodū Galenus memoriæ prodit, uinitorem quendam à uipera morsum ubi ferā cognosceret, falce læsum digitū statim abscidisse, atq; in totū periculo liberatū. At si uenenum per corpus fuerit dispersum, sanguis statim demittendus est, prǽcipuè si is qui percussus est, plethoricus existat exhibere cum cibis edendum piper aut allium conducit: potui, uinum ualidum: recentibus uaporibus, & conuenienti naturæ caliditate, corporis temperamentum replere, deinde iis oblinere, quæ cōmorsam partem possunt calefacere, & uellicare. Imponetur itaq; cinis brassicæ aut fici aceto mistus, aut lixiuia, aut garum, & cæpe cum polenta aut pane: item porra abunde cum sale, aut pix liquida cum sale, calida: aut cedrus, aut fimus caprillus. Conuenit autē ipsis acetū calidum quoq; superfundere, in quo nepita sit incocta:

incocta: aut acetum & aquam marinã aut acetum cum muria. Cæterum locis effectis gallinæ,& magis galli gallinacei,aliave animantia per medium dissecta, calida imponi debent. Nam uirus transsumunt euocantq;, & dolores mitigant. Emplastra quoque utiliter applicãtur,tum hoc quod sale,tum illud quod cachry & adarce constant: in totum,quæ acrioris sunt potentiæ. Omnes uero communiter & morsi,& icti à quocunq; tandem uirulento animali, præterquam si interiora omnino offensa non sint,potabunt serin,aut ericen, aut astragalon herbã cum aceto,aut bitumen,aut paliurũ similiter, aut ueteris rhu decoctum,aut mustelę inueteratæ drachmæ duæ ex uino sumptæ,præsenti sunt remedio,uel marinæ testudinis sanguis, aut castorei drachma cum diluta uini potione,aut roris marini tãtundem,aut sicyoniæ radicis aut porri succus,aut chamæpitys, aut smyrnium,aut cinamomum,aut aristolochia,aut uiticis semen,aut cupressi pilulę,aut seseli,aut piper,aut trifolij semen, aut baccæ lauri, aut cancer fluuiatilis tostus aut elixus: item composita hæc Theriace utilis est.

Theriace aduersus uirulenta & lethalia uenena, uiperæ morsus, & scorpionis ictus.

BRyoniæ, opopanacis, iridis illyricæ, roris marini radicis, zingiberis,singulorũ drachmæ quatuor,aristolochiæ drachmæ quinque, lachrymæ thuris,rutæ syluestris,singulorũ drachmæ tres,farinæ erui drachmæ duo: finguntur pastilli uino,danturque singuli qui treis obolos pendeant,ex eodem uino. Cæterum purgatio omnibus conueniet,desudationes, & theriace ea uiperis assumpta.

De rabiosi canis morsu, & metu aquæ, quæ hydrophobia dicitur. Cap. III.

EXordium sermonis à rabiosi canis morsu capere, quàm ab alijs muluimus,quod animal & fœcundũ prouentu,& contubernale homini existat,rabieq; sæpius corripiatur, & ægrè caueri possit,ac periculũ ab eo sit ineuitabile,nisi multis aliquis & conuenientibus usus fuerit præsidijs. Rabiunt canes plerunq; in æstu uehementiore : autem Lycus memoriæ mandat,interim etiam per frigora maxima:rabidi autem & potum & cibum auersantur, siti premuntur, neq; tamen bibunt: anhelant præterea non parum,aures inclinant,saliuam & copiosam

piosam & spumantem ædunt, & muti in rotũ sunt, & ueluti insani, ut ne domesticos quidem agnoscant: insiliunt itaq; sine latrũ omnibus pariter & bestijs, & hominibus, mordentque. ubi momorderint, statim quidem nihil molestię adferunt, præterquàm ex uulnere dolorẽ: postea uerò aquæ metum, hydrophobiam Græci appellant, faciunt, qui cũ conuulsione, totius corporis rubore, pręsertim faciei sudore, & anxietate accidit, aquã fugiunt, & dum uident, & dum admouentur: nonnulli etiã omnem humorẽ: alij canum ritu delatrant, & obuiũ quemq; dentibus appetunt, morsuq; suo in alios eandẽ affectionẽ transferunt. Porrò accidentiũ, aliorũ quidem causa manifesta est, occupatis.s ueneno partibus uniuersis: metum uerò aquæ nonnulli ex immodica fieri siccitate dixerunt, quasi humida ipsorum substãtia in contrarium penitus habitũ mutata. uerum Rufus talem melancholiæ speciẽ ipsis oboriri pronuntiauit, ueneno humorem illum imitato: quemadmodũ alios melancholicos nouimus alia timere, quæ causa superuenit etiã ijs qui dicunt canis qui momorderit imaginẽ in aquis opinari se uidere. At ex ijs qui hoc uitio sunt occupati, nullum, præterquàm unum aut alterũ, superuixisse, ex historia didicimus, eosq; non à rabioso cane morsos, sed ab homine quodã morso uitiũ adeptos. At ante affectus huius occupationẽ multi etiã quos canis momordit, seruati sunt hinc igitur curatio auspicanda est. Quoniam uerò subinde, eo quod tunc aquæ metus non inuadat, (magna.n. ex parte circa quadragesimũ ferè à morsu diẽ solet ingruere, quibusdã & post sex menseis, proditũ est nonnullis post septem quoq; obuenisse) nonnulli canem qui momorderat non rabire arbitrati sunt, properarunt uulneri cicatricẽ inducere: unde ipsi causam huic affectioni dederunt, hac autẽ probatione usus deprehendes, morsu rabiosi ne canis fuerit, an non. Iuglandibus nucibus concisis uulnus diligenter obstruitur, sequenti die ablatæ, gallinaceo, aut gallinæ in cibo apponentur: ac primum sanè non attingent, fame autem urgente si edant, rem considerato. Nã canis qui momordit si nõ fuerit rabiosus, uiuent: si rabidus, sequẽti die peribunt, atq; tunc ad uulneris dilatationẽ properandũ est, iterumq; post paucos dies eadẽ probationẽ tendũ, & si non perierint gallinacei, tunc ulcus ad cicatricẽ perduces, nullũ ueritus periculum. Hanc itaq probationem Oribasius tradit. Quòd si ex cõmemoratis indi

cijs accuratè canem rabire cognouerimus, statim iis medicamentis quæ aperiundi uim habent, utemur. Primum igitur ex aperiuntibus est, quod pice, aceto q̃ acerrimo, & opopanace cõstat, in capite de neruorũ uulneribus explicatũ: at si qui morsum accepit, delicatiorẽ cutem habeat dilui ipsum irino debet aut balsamo, aut eiusmodi aliquo: uel ulcera prius fomẽtis ad iura, allio obduces. hoc quod sequitur etiam crustam facit.

Aridum ad crustam in canis rabiosi morsu excitãdam.

SAlis fossitij drachmæ octo, chalcitidis drachmæ sedecim, scillæ tantundem, rutæ uiridis drachmæ quatuor, æruginis rasæ totidem, marrubij seminis drachma: utitor primũ arido ut crustam inducat, deinde cum rosaceo, ut crustæ excidant. Cæterum partes affectæ ad dies quadraginta duos, ut minimum, sine cicatrice seruentur.

Cataplasmata quod oras uulneris latas in rabidi canis morsu seruat.

CEpæ cum sale & ruta inducuntur, aut laserpitiũ cũ sale, aut salsamentũ uetus, aut cinis sarmentaceus cum oleo, aut allia, aut sambuci folia, aut mentha, aut apiastrũ, singulatim, aut cũ sale: aut iuglandes nuces, cũ allio, sale & melle, aut cinis fici. cerato exceptus, uulnus autem aqua, abluetur, in qua decocto sit chamæmelum, & syluestris lapathi radix. Nonnulli & ferro candenti ulcus adurunt. Cæterũ potui assument cõmorsi, simplicia quidẽ, lycium, absinthiũ, liquorẽ silphij, chamædrin, scordiũ & poliũ: composita autẽ hęc, cancrorũ fluuiatiliũ, sarmẽtorum uitis albæ, in cyprio uase, aut æreo cõbustorũ, cochlearia duo, gentianæ radicis læuigatæ cochlear unũ, cum uini meri ueteris cyathis duobus, ad dies quatuor potui dato, aliqui uerò & perdicis sanguinis duo cochlearia addunt. Capies autem cancros dũ lina increscit, priusquàm sol exoriatur. iis autẽ qui eodem die non biberunt, duplicẽ portionẽ exhibeto, interim & triplicem. Iam theriaca ex uiperis rectè datur. Purgare expedit medicamẽto ex cucurbita syluestri, ita ut quotidie, id exhibeas, cum decocto elelisphaci, aut sideritidis heracliæ, quam & dialyson appellant: nonnulli uerò & iecur canis qui momordit edendum dederũt. Cæterũ uictus ratio talis adhibenda est, quæ simul ueneni uireis haberet extinguatq;, simul & descensum ad interiora prohibeat: quæ duo præstara potest, uini dulcioris

uetusti

uetusti & meraci, lactisq; potio. idem efficiunt allia, porri & cepæ in cibo sumpta: At si per initia ob impedimentum aliquod non præsumpta quæ retulimus remedia fuerint, carnis præscisio uel cucurbitulæ uel ustio non adhibenda est, ut quum iam uenenum penitius secesserit: medicamentis autem quę euocent, Gręci metasyncretica uocant, uti consilium est, aquæ metu uidelicet non oborto. purgatio ex hiera & scissili lacte petetur. item sudoris euocatio, dropacismus & sinapismus, toto corpore particulatim adhibebitur. omnium tamen efficacissima deprehensa est purgatio quæ fit per ueratrum.

Ad morsus canis non rabiosi. Cap. IIII.

CAnis non rabiosi morsus, quum & ipsi uirulentæ cuiusdam substantiæ sint participes, statim aceto irrorans, lata manu morsum ferito. insuper nitrum cum aceto tritum ex alto in patrem fundito, deinde spongiã recentem aceto, aut ipso nitroso aceto madidam imponito, triduo idipsum superfundens, tandem enim consanescet: uel erui farinam oleo maceratam imponito: aut spongiam recentem, aut lanam succidam aceto & oleo imbutam accommodato, aut rubi folia cũ aceto tunsa inducito, aut cepam tritam cum melle, ut origani comæ, salis, cepæ, pares singulorum modos cum melle: uel marrubium nigrum, quod & balloten dicunt, cum sale ad feruidos autem iam morsus, erui farina melle macerata admouetur. peculiariter enim his efficax est: inflammatione conflictantes, argenti spuma trita ex aqua oblinito.

De uespis & apibus. Cap. V.

APium ictu dolor sentitur. locus rubescit, propinquæ partes tument increscuntq;, aculeus, in uulnere relinquitur. In uespis autem similia quidẽ, sed intensiora omnia sunt, nec aculeus relinquitur. Remedio sunt aduersus utraq; lutum, & bubulus fimus, illita: & lac ficulneum, aut læuigata mori arboris folia, aut maluæ: aut farina ordeacea ex aceto imponitur. quinetiã muria aut marina aqua fouere cõducit.

De phalangijs. Cap. VI.

PHalangiorũ morsu, locus ipse quidem rubescit, & ueluti punctus per ambitũ apparet, non autem tumet neq; incalescit, sed leniter rubidus frigore & pruritu uexatur.

Comites notæ percussorum sunt perfrictio, tremor, corporis grauitas, sudor frigidus, dolor ualidus, pallor, cõtinua urinæ ex cernendæ incitatio: quibusdã & urinæ difficultas, colis intensio, oculi hument: inguina & poplites intenduntur rigentq; cõuulsorio modo, ualida stomachi rosio urget, lingua sermonem manifestò non explicat, uomitus aquæ uel aranearum textis similium erumpit. sunt etiã quibus per urinas, & aluum eadẽ descendũt demissi igitur in aquã calidã dolore liberantur, ac rursus ualidè indolent. Auxilio est, si extrinsecus cinerẽ ficulneũ cum sale læui ex uino maceratum, imponas: aut radicem syluestris punicæ tritam, aut aristolochiam, cum farina ordeacea aceto madefactam. Iam & ulcera funere marina aqua calidiore, aut apiastri decocto, conducit, eiusdemq; folia imponere, ad hæc balneum frequentius utile est, atq; his potionibus medicis uti: uti abrotani semine, anetho, aristolochia, agresti cicere, cumino æthiopico, cedri baccis læuigatis, platani cortice, trifolii herbæ seminæ, myrticæ semine, singulorum drachmis duabus cum uini cyatho & uiridium cupressi foliorum aut pilularum decocto, uino temperato. Ferunt nonnulli & cancrorum fluuiatilium succum cum lacte & apij semine datum, periculo subtrahere.

De araneæ ictu. Cap. VII.

EST quoddã etiam aranearum genus quod percussu ualidos dolores circa media præcordia excitet, item ruborem, & urinæ difficultatem, nonnunquã & suffocationẽ. Leuantur autẽ ictu hisce remediis: cumini syluestris thebaici, aut uiticis seminis, aut albæ populi foliorum poto, uel alijs folijs assumptis & uino meraciore superbibito iuuantur.

De scorpionis ictu. Cap. VIII.

A Scorpione ictis locus quàm primum inflammari incipit, duratur, rubet, & cum dolore circumtenditur, nũc feruor, nunc frigus uicissim inuadit, acceditque dolor qui itidem modo decrescit, modo intenditur, comitatur ipsos sudor, horroris sensus, tremor, extremorum perfrictio, inguina his attolluntur, particula intenditur, sæpe etiam flatus cum sonitu per sedem erumpunt, pili rigent, cutis fit discolor, dolorque tota cute affligit, ceu acus spiculo excitatus. His auxiliantur protinus, lac ficulneum instillatum uulneribus,

neribus,ipſæq; ſcorpio qui percuſſit minutim contritus, uulneriq; impoſitus,ſibi remedium eſt. poſt hæc eſt ſal tritus cũ lini ſemine ſalutariter imponitur,itẽ altheæ herbæ ſemen: ſuccurrit & ſulfur uiuũ reſina terebinthina exceptũ: ſimiliter ẽt galbanum ſplenii modo.dilatatũ impoſitumq;, nepitaq; læuigata & applicata, & ordeacea farina in uino parata & in rutæ decocto exhibita.auxiliatur his ẽt trifolii herbæ ſemen læuigatum iniectumq;.Ad hæc,potiones hæ cõueniunt: ariſtolochiæ drachmæ duæ,præſertim corticis cum uino,gentiana tuſa,pulegiumq; abundè decoctũ,item baccæ lauri numero decem lęuigatæ,nepita cũ poſca largiter incocta,cyperis cũ uino, ruta ſimiliter,lac ficulneum & laſerpitiũ,ſi adſit,ſi deſideretur, parthico liquore utendũ erit.benefacit ẽt trifolij ocimiq; ſemen epotũ.Idem præſtat argenti ſpuma ſubito ictui præter opinionem impoſita omniũ aũt horum uicem præſtat balnei continuus cum multo ſudore uſus, uini potio plenius diluta.Porrò compoſita hæc potari debent: ſulfuris uiui fabæ Aegyptiæ inſtar cum piperis granis octo,in dimidia uini hemina:uel liquor laſerpitii cum cancro detrito in uino: aut melanthii, cumini æthiopici,uiticis ſeminis,pares portiones cum uino.

Ad ſcorpionum periculoſorum & phalangiorum ictus.

FEcis drachmæ ſedecim,pyrethri drachmæ quatuor, rutæ ſyl ueſtris ſeminis drachmæ tres,caſtorii,erucæ ſeminis, ſingulorum drachmæ duæ: excipiuntur ſanguine hirudinis marinæ. dantur quaterni oboli cum uini meraci uel aceti cyathis tribus. ALIVD. Pyrethri,ariſtolochiæ, ſinguli trientes, piperis drachmæ duæ,liquoris laſerpitii drachma: exhibetur ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem.

De ſcolopendra terreſtri & marina. Cap. IX.

AT ſi ſcolopendra momordit,communiter quidem locus affectus in orbem liueſcit attolliturq;, aliquando feci ſimilis,rarius autem ruber apparet, exulceraturq; ſtatim ab ipſo morſu adeò ut uix magno labore curari queat. præter hæc etiam toto corpore pruriginis ſenſus percipitur peculiariter autem iis qui à marina ſcolopendra imperiti ſunt, aquoſus pellucidusq; tumor interim efficitur:à terreſtri,rubens Plagę igit imponi debet ſal bene tritus uel ruta lęuigata,aut cinis

aceto maceratus, aut ſcilla. Fouendus locus eſt muria cũ aceto. Arigenes aũt oleo calido liberaliore fieri id iubet & prædicta ſic imponi. Potui dabitur ariſtolochia cum uino, aut ſerpillum, aut calamintha, aut ſylueſtris ruta, aut trifolium aut ſuccus radicis haſtulæ regiæ dimidiæ heminæ menſura cum uino.

Ad ſtellionis tranſmarini morſum. Cap. X.

SEſamo trito cataplaſmatis modò obducito.

De fele. Cap. XI.

QVi à fele mordentur, ualidè quidem dolent, & locum affectum liuidum habent, ſed ſtatim cepæ & allia ictui applicata, auxiliantur. inſuper eorundem eſus, uino meraco ſuperaſſumpto, remedio eſt.

De mure araneo. Cap. XII.

VBi uerò mus araneus nocuit, ſequuntur dolores pulſatiles, & in ſingulis dẽtiũ eius animalis ictibus, rubores: puſtula inſurgit ſanioſo humore plena, propinquæ partes oẽs liuent: cute puſtulæ dirupta, albũ ulcus apparet. nã ad mẽbranas neruoſas deraditur. ad hæc, excidunt ẽt partes exeſæ depaſtione oborta, his quæ ſerpunt ſimili: præter ea ẽt inteſtinorũ tormina comitãtur, urinæ difficultas, & frigidi madoris undiq; eruptio. Auxiliatur ipſis galbani ſpleniũ per ſe impoſitum, uel tritũ cũ aceto, uel ordeacea farina, cũ oxymelite applicata, ipſeq; mus araneus qui momordit diſſectus admotusque ſibi eſt remedio. aduerſatur ẽt pyrethrũ illitum, uel mali punici dulcis corium incoctũ, uel malua ſylueſtris, uel allia contrita, uel ſinapi læuigatũ cũ aceto: itẽ ex calida muria fotus conducit, deinde ordeũ uſtũ ex aceto applicatũ. Potui propinabitur abrotanũ ex uino coctũ. aut ſiſymbriũ, aut ſerpillum, aut eruca, aut galbanum, aut elelíſphacum, aut teneræ cupreſſi pilulæ cũ oxymelite, aut pyrethrũ cum uino, aut chamæleontis radix, aut hœdi agniúe coagulũ, aut gentianæ radix, aut uerbenaca, quæ etiam imponitur cataplaſmatis modo: ipſumq; murem qui momorderit, exactè detritum cum uino bibunt. Efficax hoc etiã quod ſequitur: myrrhæ drachmæ ſex, ariſtolochiæ corticis drachmæ quatuor. porrò ad muris aranei & ſcolopendræ morſum ſal cum liquida pice rectè applicatur, aut cedria cum melle, aut allium cum fici foliis & cumino, aut calaminthæ folia, uel ordeum etiam cum aceto.

De uipera tum mare tum fœmina. Cap. XIII.

IN uiperæ tũ maris tũ fœminæ morsu similiumúe animalium uirus iaculantium, dolor loci statim ab initio sequit̃, mox totius corporis: apparent ẽt in morsu duo foramina paruo inuicẽ spatio discreta, fluitq; ex his sanguis humorq; saniosus, deinde oleosus, postremò ẽt æruginosus, quẽ nonnulli uitus uiperarũ esse dicunt, præter hæc tumores iuxta morsum subrubri liuidiq; assurgũt, corporis color perit: uertigines oculorum, stomachi resolutio, & animę defectus oboritur, quibusdam ẽt uomitiones biliosæ, urinæ angustia: insuper pustulæ in cõmorsa parte erũpunt, ueluti in ambustis: itẽ depastio ipsam inuadit, ad uiciniã procedens, gingiuæ his cruentantur, accedit etiam tremor, sopor, & frigidi sudores. minori aũt cum periculo liberari, quos uipera mas, quàm quos fœmina momordit, uidentur: ex his ipsis minus periclitantur qui cibum præsumpserunt. In curatione autem præstantissimum remedium est, allii esus, & uini meraci potio, adeò, ut si aliquis uti sustineat, nullum præterea remedium desideret. edũtur etiam utiliter & porra & cepæ & sallamẽtum quàm acerrimum. Sunt qui & ranas in cibo elixas dederunt. benefaciunt & hæc quæ sequuntur cum uino singulatim pota: testudinis marinæ sanguis resiccatus cum cumino syluestri, coagulũ leporis, aut hinuli tribus obolis, ceruini genitalis sicci, anchusa tenui folia tota, hãc autẽ nonnulli ẽt collo suspendunt, porri succus dimidiæ hemĩnæ mensura ex mulsa, apiastri foliorum succus, syluestris ruta, gallinarum cerebrum, panacis radix cum uino incocta, agarici drachma, iuniperi baccæ, hastulæ regiæ radix, pistacia trita, uiticis semen, mustelæ inueteratæ siccatæq; drachmæ duæ: echini radix succusq;, cancri fluuiatiles aut per se, cumq; herba pedicularia, sale & polio: aristolochiæ radix cum myrrha, gentiana, baccis lauri, æquali modo melle excepta, atq; hoc quod subiungam mirificè efficax est.

Oribasii ad uiperarum morsus.

ANisi acetabulum, piperis, drachmæ quatuor, aristolochiæ corticis, opij, castorij, myrrhæ, singulorum drachma: passo læuigata in pastillos instar fabæ Græcæ cogito, & pro uiribus cuiusque exhibeto, cum ternis diluti uini cyathis. ALIVD, ex Lyci commentariis medicamentũ uiperæ morsibus

præsentaneum, Myrrhæ castorij, piperis, sandarachæ, singulorũ drachma, anethi seminis acetabulũ : læuigata ex passo dantur. ALIVD. Ex Archigenis commentarijs. Cancros uiginti cũ farinæ triticeæ quod satis est, in pila diligenter contundito, admixtaq; nepita & salis momento, pastillos fingito & siccato: in usu, cum lacte applicato, unumq; cum mulsa potato. At si fluuiatiles cancros desideres, marinis utitor. extrinsecus autẽ plagæ inductus caprarum fimus ex uino strenuè auxiliatur: aut lauri folia cum oleo incocta, aut baccæ lauri, aut nepita, ericæ, ruta, apium, abrotanum, galbanum in splenio adhibitum; origanum uiride læuigatum, gallinacei pulli dissecti,† & protinus calidi impositi: farina erui cum uino macerata crebro emplastri forma illita, raphani cortex læuigatus, scilla cocta, farina hordeacea ex oxymelite, cucumeris syluestris folia cũ tenuissimo farinæ ordeaceæ polline, fex uini similiter cũ farinæ polline, ruta cum sale & melle, furfures in aceto coctæ, cinis cũ aceto, cedrinus liquor cum sale, pix liquida cum sale. Foueri debent trifolii decocto aut pulegii, aut muria aceto adiecto. Quũ autem subcruentæ pustulæ euaserint, ipsas scarificabis, ita ne excories. deinde multa aqua foueto, lenticulam coctam cum melle obducito, dum consanescant. At ex uiperis antidotum propriè his & potum & plagæ impositum efficax est.

†Melior est uetus cod. ἐπιτιθέμενοι θερμόι καὶ συχνῶς ἐπαλλαττόμενοι, id est, calidi impositi & frequenter permutati.

De amphisbæna & scytale. Cap. XIIII.

CONsimilia ex horum morsibus eueniunt, eademq; ipsis auxiliãtur, quare peculiarem aliquam descriptionem sortita non sunt.

De dryino. Galeni hæc præfatio. Cap. XV.

DRyinus in quercuum radicibus uitam agens, tam malefica parataq; ad nocendum ui est, ut calcatus solum, pedes hominis cute nudos relinquat: totisq; cruribus tumorem laxum quẽ œdema uocant, copiosum excitet. Ad hæc quod multo magis est mirabile, forunt omnes eorum pariter manus excoriari qui curationem uitii administrauerint, & si quis ulciscendi studio interemerit, dicunt hunc prauè admodum olere, illoq; suo fœtore omnium aliorum odorũ sensum auferre. Ictis ab hoc animali tumor circa locum uitiatum

cum

cum rubore excitatur, pustulæ in circuitu assurgunt. aliquãdo aquosa sanies emanat, stomachi erosio uexat, & torsiones. Cõgruit ipsis aristolochia uino pota. item trifolium herba, radixque hastulæ regiæ consimiliter assumpta. prodest cuiuscunque quercus fructus læuigatus, & epotus. Itidem ilicis radices tusæ, & loco admotæ auxiliantur.

De hæmorrhoo, & prestere seu dipsade. Cap. XVI.

QVi hæmorrhoï ictum sensere, ualidos experiuntur cruciatus, admodum exigua angustaq; reddũtur corpora ex dolore continuo, multus ex plaga sanguis erũpit: & si cicatrix toto corpore inducta fuerit, rũpitur, funditq; sanguinẽ, cruẽta excernũtur recrementa, sanguis qui defluit in grumum concretus est: tussi ex pulmone sanguinem reiiciũt, quẽ euomentes ẽt sine remedio intereunt A dipsade percussos ardor intolerabilis urget, sitis tanta excruciat, ut nec extingui, nec intermitti possit, copiose potũ ægri hauriũt, eadẽ tamẽ siti cõficiunt, tanquã nihil planè hausissent, similesq; toto habitu sunt ijs, qui antea potus nihil hauserint. unde propter cõtinuã potus assumptionẽ præstet ab urendo, dipsas à sitiendo serpens appellatur Multi aũt ueterum ab hæmorrhoo & dipsade commorsos ceu desperatæ salutis & conclamatos esse putuuerunt Porrò si specialia aduersus feram præsidia desideremus, communia tẽtare oportet, ac protinus scarificationem ustionemq; adhibere: & si liceat partem uitiatam præcidere. deinceps aũt acria cataplasma imponi debent. utilia sunt omniũ ciborum acrium esus, præsertim quæ ex salsamẽtis petuntur, uini meraci potio, & lauacrum hæc autem continuè, & exiguis temporum interuallis subinde adhibenda, priusquam morbi corripuerint. nam ubi illi semel emerserint, nulla medicorum ope iuuantur. Cæterum remedia, quæ loco inducũtur. contra morsus inscripta reperimus, dipsadis quidem, portulacæ folia contrita ex aceto, polentam, rubi folia cum melle læuigata, plantaginem, hyssopum, allium album, porrum, rutam, urticam, hæmorrhoi præter iam dicta etiam hæc benefaciunt, uitis folia cocta cum melle læuigata per os autem hæmorrhoi ipsius crematum potui datur, aut allium cum irino oleo: esui dantur etiam uuæ passæ.

De

De natrice quam Græci hydron dicunt. Cap. XVII.

NAtricis morsu ulcus factũ dilatatur, & liuescens augetur, sanies ex eo nigra copiosa, & fœdi odoris, qualis ex depascẽte ulcere, excernitur. Curatio mali, tẽporis processu, & uix procedit. imponet̃ itaq; morsibus origanũ læue, ex aqua maceratũ. confert & cinis quercus, oleo tẽperatus: uel ordeacea farina cũ melle deliquato bibit̃, itẽ aristolochia drachmis duabus diluta uini potione, uel in poscæ duobus cyathis: deinde marrubij succus aut decoctũ cũ uino, aut nasturtium syluestre, aut semen hastulæ regiæ seu flos, aut fœniculi semen cum uino: item recens fauus cum aceto comeditur.

De Cenchro. Cap. XVIII.

QVòd si cenchrus nocuit, morsus eius uiperæ similis est, putredo comitatur & carnes intumefactæ prius, ut in aqua inter cutẽ, defluunt, lethargo ueternoq; premuntur. Testatus Herasistratus est, iecur ipsis, uesicam, & colon affici: resectis siquidẽ ipsis, partes quodammodo corruptæ inueniuntur. His igitur lactucæ semen cum lini semine applicatum auxiliatur. succurrit & satureia trita, ruta syluestris, serpillum cũ hastula regia læuigatum. potui uero datæ protinus, centaurij radicis drachmæ duæ cum ternis uini cyathis: aut aristolochiæ radix similiter, nasturtium itidem & gentiana, potu conducunt.

De Ceraste & Aspide. Cap. XIX.

TRia aspidis genera Galenus prodit, primum eius quam chersæam quasi terrestrẽ uocant, mox eam quæ chelidonia dicta est, tertiã ptyada appellarunt, quæ omniũ est perniciosissima. siquidẽ erecto collo, extensoq; pro distantia loci, ad quẽ dirigit, uenenũ in hominẽ iaculatur. hanc memoriæ tradit, reginã Cleopatram, quũ Antonio deuicto Augustus eã capere uellet, sinistræ mammę admouisse, morsamq; ab ea interijsse, ut quæ longè celerrimam mortẽ inferat. Porrò cerastis, morsu locus cum duritie & pustulis intumescit, emanat ex uulnere sanies, modò nigra, modò subpallida & porraceo colore: totũ corpus uaricum modo attollitur, genitale arrigitur, mens alienatur, oculi obscurescunt: postremò, conuulsione ut in tetano pereunt. Verùm aspidis morsus acus puncturæ similis, om-

lis,omnino exiguus sine tumore apparet, sanguis non copiosus, sed exiguus & niger destillat, subita oculorum hebetudo inuadit,dolor corporis multiplex admodũ, sed mitis, nec sine uoluptate comitatur. Quapropter rectè Nicander cecinit.

Et uir perit absque dolore.

MVtatur color & uirescit, stomachi rosio exigua infestat, frons continuè reuellit,palpebræ sine sensu ueluti in somno cõmouentur,atq; inter hæc mors prehendit,ne tertia quidem diei parte dilata. His itaq; utrisq; mẽbri affecti mutilatio mox à morsu facta,succurrit: eoq; sine mora,si fieri potest, præcidendum est,& in his & propinquis partibus omnem carnem circum secare statim,& radicitus usq; ad os excindere oportet. deinde reliquiæ ferro candenti exiccandæ sunt.etenim horum uirus,sicut & basilisci,taurino sanguine similiter,celerrimè sanguine sibr,celerrimè sanguinem in arteris & spiritũ coagulat.

De basilisco. *Cap.* *XX.*

HAec bestia rarò quidem hominũ oculis occurrit. Erasistratus autem hæc inquit quum basiliscus momorderit,plaga sub aureo colore tingitur. conducunt ipsi, inquit,castorij drachmæ tres potæ.similiter etiam papaueris liquor.Nos autem hæc experti non sumus.

De pastinaca marina,& muræna. *Cap. XXI.*

IN marinis nempe pastinaca & muræna, agnitio manifesta est,pisces enim hi ab omnibus cognoscuntur. Auxiliãtur ipsorũ morsibus lactis ficulnei guttæ quatuor aut paulò plures,cùm ramusculis, serpilli tribus aut quatuor, & quæ ad uiperas commemorata sunt.

De dracone marino. *Cap.* *XXII.*

MArini draconis ictum plumbo infricato, aut serpillo trito obducito,aut lente elixa,aut sulfure cum aceto, aut dracone ipso euiscerato.foueri locus urina humana debet,absinthium cum diluta uini potione bibi: aut elelisphacus,aut furculi ficulnei,in dulci uino dilutum,aut piscis ipsius cerebrum.

De scorpione marino. *Cap.* *XXIII.*

SCorpij marini ictum sanat mullus piscis dissectus impositusq;,sulfur uiuum cum aceto infricatum, baccæ lauri tres tritæ potæque.

Quomodo

Quomodo testudinis marinæ sanguis præparetur. Cap. XXIIII.

TEstudinis marinæ sanguis in hunc modũ præparatus, reponitur. In ligneo aut fictili uase resupinata testudine, caput ipsius celeriter amputato. cõcretũ autem sanguinem in multas partes arundine diuidito, impositoq; operculi instar uasi cribro: siccatum excipiens utitor aduersus uiperarum morsus, ut prædictum est, drachmis duabus cum uno aceti cyatho sequenti drachmis quatuor, cum duobus cyathis: tertio die, drachmis octo cum tribus aceti cyathis.

De crocodili morso. Cap. XXV.

AD crocodili morsus nitrum cum melle tritum usque dũ ulcus repurgetur, imponito: deinde repleto melle, butyro, medulla ceruina, adipe anserino. Galenus autem tradit se cognouisse qui à crocodilis commorsi, adipe ipsorum imposita uulneribus, exactè fuerint adiuti.

De hominis morsu. Cap. XXVI.

NOn extra institutũ fuerit, cum uirulẽtis bestiis, ẽt hominis morsus conscribere. siquidẽ maligniores multo aliis ulceribus apparent, præsertim si ieiunus momorderit, prius leguminibus usus, & præsertim lenticula. Cõmuniter itaq; quæ in aliis uirulẽtis cõmemorata sunt, ẽt in his extrinsecus per initia morsibus applicare cõueniet, prȩter ea quȩ nimiũ acria, adurẽtiaq; sunt. peculiariter autem oleo morsum prius illitũ, fœniculi radice cũ melle obducito, aut lomento cũ posca & oxyrhodino, frequẽter immutans. Emplastro aũt hoc utere, quod recipit squamæ æris, galbani, æruginis singulorum unciã, ceræ libram, plumbaginis libras duas, olei sextarium: plũbago cum oleo prius incocta assumet æruginem, & squamam: ubi coierint, quæ liquari possunt adduntur. Finita autẽ inflammatione, communis ulceris modo etiam hæc curabis.

De uenenis. Cap. XXVII.

QVum de uirulẽtis bestiis succinctè tradiderimus, proximũ fuerit, ut de uenenis sermonẽ aggrediamur, simplicia quidẽ referẽtes eorumq; notas & remedia, tum cõia, tũ specialia: cõposita aũt ex studio omittemus, etenim nõnulli uariorũ medicamentorũ lethaliũ cõpositiones exposuerunt, quæ nocere magis, q̃ iuuare legẽtes possunt, neq; n exacta horum

cta horum indicia in his qui assumpserunt, inueniuntur, ut etiã congruum ipsis remedium queas adaptare. Quum igitur hæc uaria ex superante in ipsis ui appareant, id etiam aliquis rectè quod exhibetur, uarium adaptans, nonnunquam ex æquo, non nunquam ut excellat, medebitur. Incipiemus itaq; & hic rursus à præcautione.

De uenenorum præcautione. *Cap. XXVIII.*

DE uenenosis medicamentis disciplinæ ea pars quę præcauere illa, & declinare præcipit, longè difficillima est. propterea quòd ij qui huiusmodi insidias homini clàm machinantur, tanto id astu faciunt, ut uel peritissimus quisque decipi possit. siquidem amaritudines uenenorum dulci aliquo admixto, obtundunt, grauemq́; odorẽ odoramẽtis additis operiunt. interim ceu ad sanitatẽ, salutisq́; gratia in morbis hæc propinare crediti, quod genus est absinthium, abrotanum, opopanax, castorium, uenena ipsis admiscent, tum in cibis, puta solidioribus, uel obsoniorum uarietate adumbrantes, ipsa offerunt, unde cui in suspitione huius doli uita fuerit, uitare eum oportet condita elaborataq́; cibaria, omneisq́; in gustu qualitates intensiores, exempli gratia, dulcis, acidas, & salsas, potissimum uero aquæ quod satis est præsumere oportet, restincto enim hac appetitu, postea qualitates aliæ à stomacho non apprehenduntur. ueruntamen alia quædam ratio asserendi hominem ab iniuriis uenenorum est, est efficacior. Couuenit.n. quum suspicio mali medicamẽti accepta fuerit, præcomedisse aliquid quod obtundere uenena possit, & inefficacia reddere: cuiusmodi sunt caricæ cũ nucibus iuglandibus, ruta, salis grumo, & quæ mala medica dicuntur: item naporum semen drachmæ pondere cum uino, aut nepitæ folia, aut terram quam lemniam sphragidem uocant, aut rutæ folia uiginti: nullamq́; nocebit uenenum. Iam uerò antidota cum uino quotidie fabæ Aegyptiæ instar assumpta, tutò admodũ præseruant, quale est quod terrestri crocodilo constat, dia scincu dicitur, & quod à uariorum animalium sanguine dia hæmaton uocatur, & Mithridatium, hoc aliquando etiã ipse rex Mithridates usus est, quotidie præsumens, ut à lethali medicamento se uinuicaret, præseruaretq́;. Quum igitur à Romanis captus, bis lethali medicamento epoto, mori non posset, gladio sibiipsi uitam ademit.

Quoniam

Quoniam uerò etiã citra insidias propter necessitatẽ aliquando locis desertis nociuis uersantes, fortè sub arboribus, ut picea aut pinu cibum assumunt, diligenter attendendũ est, ne ex his aut superioribus locis mortifera labantur animalia, & uasa, tũ quibus hauritur uinum, tum quibus aqua, tum quibus obsonia incoquuntur, exactè operculentur, quemadmodum in uirulentorum animalium precautione expositum est.

Communis uenenorum quomodocunque assumptorum curatio. Cap. XXIX.

AT si nonnulli lethale uenenũ sponte sua, ut mortem sibi consciscant, assumpserint, qualia multa in hominũ uita solent accidere, aut etiam aliquorũ insidiis, siquidem nobis constet quod ueneni genus potatũ sit, protinus ad conueniẽs ei remediũ discendemus, ut in horũ enumeratione dicetur: at si medicamen exhibitũ tunc nobis fuerit incertum incognitumq;, conuenit statim ad ea quæ cõmuniter ad quæcunq; uenena sumpta congruunt, diuertere. Nam indicia quæ comitantur si expectes, nihil planè in medicina spei est, egris propter moram iam deploratis, desperatisq;. Actutum igitur nulla mora interposita, oleo calenti per se, aut etiam cũ aqua exhibito, uomere cogendi sunt. Si eius copia non est, butyrũ cũ aqua calida ingeri debet: aut maluæ, lini' ve seminis, aut tragi frugis, aut fœnugræci, aut urticæ seminis decoctũ. Non enim solum uomitionibus euacuabunt, sed aluum quoq; subducent, & uenenorum malignitati aduersabuntur, acrimonias ipsorum hebetantia, præsertimq; oleum, quod manifesto inde licet cognoscere. Si nanq; cutis exulcerandæ studio, cantharide aut calce uiua, aut eiusmodi quodã acri utaris, corpus oleo prius oblitum, non exulcerabitur. imo neq; corpus astringere potueris oleo preunctum. Præterea uomitus non modò quod nociuũ euacuat, utilis est, sed interim haustum uenenũ odore, concretis grumis, aut colore prodit. odore siquidem & amaritudine, cicutam: colore, cerussam, uel gypsum: concretria grumis, lac aut recentẽ sanguinẽ: halitus grauitate: uirus qualitate & odore, leporem marinum, & rubetam ranam ostendit, ut per hæc ad accommodata singulis remedia uia non sit difficilis. Admiscebitur autem oleo maluæ, decoctũ, aut anserinus adeps, aut ius ex carnibus pinguibus, uel gallinarum: aut ex lignorum ci-

nere

nere facta lixiuia. Facit etiam huc nitrum detritum cum hydromelite potum, uinum copiosum & uetus: & quæ adipe aut butyro constant. Verum ijs quæ in uentriculo hærent, par uomitum ablatis: quod intestinis illapsum est, clystere acriore euacuabimus. Post hæc lac potui dabimus. nam ab hoc quod afficit, & uenenosum est, facilè immutabitur. Iam uero medicamenta omnibus communiter conuenientia offeruntur, quale est, minium lemniũ, abrotanum, agaricũ, erysimum, eryngii radix, pastinacæ erraticæ semen, uel nepitæ, nardum gallicum, castorium, medulla uiridis ferulæ, nerii, quod rhododendeon est aut rododaphne flores, marrubii succus, laserpitium aut liquor ipsius, sagapenum, opopanax, peucedani liquor & radix, aristolochia longa, rutæ syluestris semen, folia cestri, quæ betonica dicitur. danturq; singula drachmæ pondere cum uino. Efficax in id est, polii herbæ decoctum & picis liquidæ linctus generosissimè etiam opitulantur antidota superius comprehensa, magisq; ex uiperis theriaca. non autem easdem uireis habent, si post medicamenta lethalia, assumantur, quas præsumpta. quæ enim ipsorum quantitas præsumpta ad affectum cauendum est sufficiens, hæc si quadruplo auctior, aut quintuplo post præstetur, adiuuat: idque non semel die, sed bis etiam. sic enim & Galeno illi admirando uisum est.

Enumeratio simplicium uenenorum. Cap. XXX.

INter uenena, animalia quidẽ sunt uitæ noxia hęc, cantharis, buprestis, salamandra, picee eruca, lepus marinus, rana rubeta, & mutescens palustris rana, hirudines deuoratę: ex seminibus, altercũ, coriandrũ, psilliũ, cicuta, melanthium: ex liquoribus, meconiũ, opocarpasum, thapsię succus, elateriũ, mandragora: ex radicibus chamelæon aconitum, thapsia, ixia, ueratrum, agaricũ nigrum, ephemeron, quod nonnulli colchicum dicunt, quòd in colchide nascatur: ex ramosis & oleribus, smilax, quàm nonnulli thymium uocant, Romani taxum, solanum furiosum, quod etiam dorycnion appellant, sardoe herba; quæ species est ranunculi, papauer corniculare, pharicum, toxicũ, ruta syluestris, fungi: ab animalibus autem, sanguis tauri recens, lac cui coagulum sit admixtum, mel quod ad heracliã nascitur: metallica, gypsus, cerussa, calx, auripigmentũ sandaracha, argenti spuma, adarce, plumbum, & quod uocatur

argentum

argentum uiuum: ex iis quę domestica & in quotidiano uitæ usu sunt, uinum copiosum raptim à balneo potum, aut passum aut frigida aqua similiter.

De cantharide. *Cap. XXXI.*

QVi cantharidē assumpserunt, eos notæ grauissimæ comitantur. ferè.n à stomacho usq; ad uesicam cuncta illis morderi sentiuntur, gustum similē pici aut cedrino liquori habent, dextra præcordiorum parte inflammationē experiuntur, urinam difficulter, sæpe etiam sanguinē per eam reddunt: item per aluū ipsis excernuntur, qualia in torminibus intestinorum egeri solent, præterea animo linquuntur angunturq;, & uertiginibus laborant: tandem uero mente alienantur. Succurrit ipsis uomitus ex hydrelæo petitus, & lactis potio, terræ cimoliæ drachmæ quatuor cum mulsa, nuclei pinei, cucumeris semen. Adiuuat bene & ius pingue ex bubula factum, aut anserinum, aut ouillum: carnesq; gallinaceorum, aut agninæ, aut ouillæ, aut porcellorū, omnesq; flaccescentes coctura longiore, & pingues cum lini semine elixæ: uinum itidem dulce, & copiosum, thuris corticis drachmæ quatuor. Post cibum iniicietur per clysterem cremor oryzæ aut chondri, aut tragi, aut ptisanæ, aut maluæ, aut lini seminis, aut altheæ, aut fœnugræci. interim etiam mulsa cum nitro intestino absterso, conuenit hæc rursus inserere. postea uerò inflammatione occupata medicamentis ex lini semine & ordeo lenire. per initia enim offendunt, deinde & lauacris aquæ dulcis utendum est, item unguentum irinum rosaceumq; potui dabitur.

De buprești. *Cap. XXXI.*

BVpræsti potione absorpto, in gustu niroso simile quippiam percipitur, dolor stomachi uentrisq; uehemens comitatur, eademque partes in speciem hydropici intumescunt, extima totius corporis cutis intenditur, urinaq; cohibetur. Prosunt ipsis quęcunque aduersus cantharides opitulantur. priuatim autem conducunt, post euacuationes & uomitu, & clystere factas, ficus aridæ, item earum decoctū ex uino. Vbi uero periculum iam de suo acumine remiserit, declinaq;, Thebaicarum palmularum cibo, aut earundem tritarum in mulso aut lactis potu, utantur, pyrorum etiamnum omne genus esse, & lac muliebre bibere, conuenit.

De

De Salamandra. Cap. XXXIII.

QVibus Salamandra data eſt, eis lingua inflammatur, mens impeditur, tremor cum torpore quodã & reſolutione urget, partes quædam corporporis in orbem liuoribus uariantur, ut ſubinde permanente ueneno, putrefactæ defluant. Ad quæ omnia faciemus quæ in cantharidibus dicta ſunt propriè autem reſinam è picea, aut pinu, uel galbanũ cum melle offeremus, aut nucleos pineos cum decocto chamę pityos, aut urticæ folia cũ lilijs in oleo decocta, teſtudinis marinæ uel terreſtris oua elixa, ranunculorum ius eſculentum, incocta ſimul ipſi eryngii radice.

De pinorum erucis. Cap. XXXIIII.

PInorum eruca pota, ſtatim ſequitur oris palatiq; dolor, ualida linguæ inflãmatio, ſtomachi, inteſtinorumq; cruciatus, quæ cum pruritu circumtendi ſentiantur: feruor itidem toto corpore affligit, & ſtomachi faſtidium urget. Succurri debet nõ aliter quàm iis qui cantharidas biberunt priuatim aũt in ipſis loco ſimplicis olei melinum adhibebimus.

De marino lepore. Cap. XXXV.

LEporis marini potum, guſtus ſequitur piſcibus uroſis nõ abſimilis, tempore procedente aluus indolet, urina ſupprimitur: ſi quando autẽ eruperit, purpurei coloris cernitur. præterea qui illum aſſumpſerunt, auerſantur oderuntq; piſceis omneis: ſudor fœtidus erumpit, bilioſusq; uomitus, nonnunquam ſanguine mixtus ſuperuenit. Adiutari autẽ debent hoc malo circumuenti, lacte aſinino aut paſſo continuè exhibito, aut maluæ radicis & foliorum decocto, aut cyclamini radice trita ex uino, aut ueratri nigri, aut ſcammoniæ liquoris drachma ex mulſa, anſerique ſanguine recenti adhuc calido. item cancros fluuialeis ſolos, ſi ſuſtinent, offerre oportet. Nota autem ſalutis eſt, quum piſcem quoq; poſſunt comedere.

De rana rubeta & paluſtri. Cap. XXXVI.

RAna rubeta, aut paluſtris hauſta, corporis tumorem inducit, palloremq; intenſum, buxo ſimilem, ægrè ſpiritus trahitur, os fœtet, ſingultus infeſtat, aliquando etiã ſemen ſine uoluntate prorumpit. facilè autem poſt uomitum reficiuntur, multa meraci uini potione aſſumpta, arundinis radicis drachmis duabus, aut cyperi totidem. Cæterum cogendi

ſunt obambulare celeriter & currere, ob torporem qui ex hoc malo contrahitur, adhæc quotidie lauare.

De hirudinibus. *Cap.* XXXVII.

HIrudines deuoratas, cum aqua & adhæreſcenteis faucibus, inde adeò dignoſces, quòd uentriculi os ueluti exuctione uellicatur mordeturq́; atq; hæc etiã nota eſt hirudinis deuoratæ, nonnunquam & ſanguinem floridũ, hoc eſt uiuum excreant, hirudinibus gutturi affixis, quas muriæ ſorbitio expellit, aut betæ folia cum aceto, aut niuis glebula cũ poſca epota. gargarizandum quoq; nitrum cum aqua, & atramentum ſutorium cum aceto At ſi gutturi adhæſerint, in calidam aquam deſcendent, item lupinorum farinam aſſument, frigida in ore retenta eximentur quippe frigidæ aquæ appetentiores ad eam feſtinant proſiliuntq́;. Nonnulli cimices iis quibus ſanguiſuga deuorata erat, exhibuerunt ego autem (inquit Galenus) allis in his utens, cimicibus nunquam opus habui.

De chamæleonte. *Cap.* XXXVIII.

CHamæleonte nigro aſſumpto, ualida ſuperuenit uẽtris eroſio, dolor, cum totius corporis peruerſione tremor, mox conuulſio incidit. item uomitiones pituitoſæ & ſpumantes, quibuſdam etiam ſingultus aduenit, uox nihil ſonat, facies diſtorquetur. His autem conuenit cremor tritici pinguis, calidus epotus, item dulce uinum aquoſum calidum, uomitus, lactis potio, mollis clyſter, fomentaq́; ex cataplaſmatis. ad eum uerò qui ſuffocationem parit liuoremq́;, abſinthium bibitur, aut nitrum cum oxymelite, uel radiculæ: fotusq́; præcordiorum congruet.

De alterco. *Cap.* XXXIX.

SI altercum aliquis, aut ebibit, aut comedit, mente abalienatur ebrii modo: facilem tamen curationem recipit, mulſa liberalius pota, & lacte, præcipuè aſinino: ſin minus, caprillo, aut uaccino: ſiccumq́; ſiccarum decocto, benefaciunt ipſi & nuclei pinei. & cucumeris ſemen cum paſſo aſſumptum, præterea uinum ſalſum cum recenti adipe ſuillo & paſſo: urticæ ſemen ſimiliter, uel nitrum cum aqua conducit: inſuper cichorium, ſinapi, naſturtium, raphanus, cepæ, & allia, ſingula cum uino, ſumpta. Cæterum conquieſcere cogendus qui altercum hauſit, ut id ſicuti qui uinum biberunt, concoquat.

De

De coriandro. *Cap. XL.*

COriandrum latere propter odorẽ nõ poteſt: potũ uerò raucitatẽ facit & mentẽ mouet, conſimiliter temulentis. Loquuntur itaq; qui id ſumpſerunt turpia, totius corporis ipſorũ odor coriandrũ indicat. Adiuuantur, ubi id oleo aut irino unguẽto, ut ſuprà monſtratũ eſt, eduxerint, uino meraciore cũ abſinthio, & ꝑ ſe poto: ouiſq; uacuatis in ſeſe detritis, cũ muria ſorptis: ad hęc muria ipſa bibitur, & ius ſalſum & gallinaceũ & anſerinũ: poſtremo paſſum cum lixiuia ſumitur.

De pſyllio. *Cap. XLI.*

PSyllij potu totum corpus refrigeſcit torpetq; cum reſolutione & triſtitia, ut animum deſpondeant. Præſidio ſunt omnia quæ contra coriandri potum commendantur.

De cicuta. *Cap. XLII.*

CIcutam potam caligo uertigineſq; inſequuntur, ut nec minimum uidere liceat. item ſingultus, mentis alienatio & artuum perfrictio comitatur: ultimoque conuulſi qui eam ſumpſerunt, præfocantur, ceſſante à motu omni in arteriis ſpiritu. Per initia igitur, quemadmodũ & in alijs, uomitu eam eliciemus. deinde hac euacuatione uſi, quod in inteſtina delapſum eſt, excernemus: ac tunc, ad uini meraci potionem ueluti præſentiſſimum remedium tranſibimus, per interualla eam exhibentes in quibus interuallis lac uaccinum, aut aſininum, aut abſinthiũ cum pipere & uino, item caſtoriũ, rutamq; & mentam cum uino exhibebimus, pręterea cardamomi, aut ſtyracis drachmã, aut piper cum urticæ ſemine ex uino, aut tenera lauri folia: ſimiliterque laſerpitiũ, aut eius liquorem cum oleo & paſſo. Item paſſum per ſe potum, præclarè opitulatur.

De papaueris liquore. *Cap. XLIII.*

PApaueris liquorẽ, epotum, ſubſequitur ueternus cum perfrictione & pruritu adeò uehemẽti, ut ſubinde ueneno incrudeſcente tanta oboriatur prurigo, ut qui id biberunt, ab ea excitentur, adhæc totò corpore ueneni odor ſentitur. Saluti eſt poſt uomitiones oleo factas, acri uti clyſtere. item oxymel cum ſale potum proficit: aut cum calido roſaceo, mel: præterea merum copioſius, cum abſinthio & cinnamomo: necnon

acetum calidum per se: insuper nitrũ cum aqua: origanum cum lixiuio, rutæ semen cum pipere, ipsumq; piper cum castorio & oxymelite, uel satureiæ, aut organi decocto, uino addito. Cæterum excitare ægros oportet iis quæ naribus admouentur, & in aquam calidam deducere, fomentisq; propter accedentem pruritum adiuuare: à lauacro, pingui iure, cum uino aut passo, uti. Iam medulla cum oleo pota ipsis opitulatur.

De carpesiæ liquore. *Cap. XLIIII.*

CArpesię liquor potus, soporem & strangulatum præcipitem inducit. Eodem remedio, quo & cicutæ, auxiliamur.

De mandragora. *Cap. XLV.*

ACcidit mandragoræ potu quàm primũ sopor, uiriũ resolutio ualidus ueternus, ut nihil à morbo qui lethargus dicitur differat. quibus antequàm horum aliquod eueniat, uomitus cõducit: post hunc, aqua mulsa, nitrum, & absinthiũ cum passo, aut uino dulciore sumpta, caput rosaceo foueri & aceto debet, corpus excitar, cõmoueriq;: adhibenda itidem quæ odoratu excitant, piper, sinapi, castoriũ, ruta cũ aceto trita, pix liquida, lucernarũ funiculi cõbusti extinctiq;. Quod si ægrè excitentur, etiã quæ sternutamenta mouent, adducenda, alijsq; communibus remedijs in his quoq; utendum est.

De aconito. *Cap. XLVI.*

AConitum statim quum potum est, in lingua cum astrictione quadam dulescit: inde uertigines, præsertim in exurgendo, & oculorũ humiditates inducit, thoracis, grauitatẽ & præcordiorũ, ita ut multi flatus erumpant. In quo uitio uomitu uenenum educi debet, & aluus clystere subduci. Potiones contra aconitũ hæ proficiunt, origani, rutę aut marrubij cum uino, aut absinthii, aut erucæ, aut abrotani, aut chamęleæ, aut chamępityos Prodest ipsis & opobalsami drachma cum uino item coagulũ hœdi, aut leporis aut hinuli cũ aceto, adhæc ferri recrementũ aut uinum in quo ipsum ferrum, aut aurum, aut argentũ sit restinctum. insuper lixiuiũ cum uino, & gallinacei elixa cernium ve pinguiũ ius cum uino assumptum. Cæterum chamæpitys quæ peculiariter aduersus aconitũ conducit, in Heraclia Ponti, ubi & aconitum nascitur, holocleros appellatur, Athenis, didionia: in Eubœa, sideritis.

De

Deixia. Cap. XLVII.

IXia quæ & ulophonos dicitur, odorem habet & gustũ quũ sumitur ocimi, linguæ inflãmationẽ ualidã inducit, mẽtem abalienat, atque omneis naturaleis excretiones supprimit, strepitus tumultusq; alui elidit cum animæ defectu, nec quicquam tamẽ eijcitur. Adiuuãtur læsi ab ea, postquàm uomitionibus fuerit educta maior ueneni portio, aut aluus soluta, absinthij diluto cum uino pleniore aut aceto aut oxymelite poto: item rutæ syluestris semine, uel laserpitij radice, similiter tragorigani decocto cum prædictorũ aliquo, aut lacte, aut resina terebinthina, aut nardo, aut castorio, aut Laserpitio, singulis oboli pondere. Prosunt cum uino etiã nucis iuglãdis nuclei læuigati, resina, castorio, & ruta additis, singulis drachmæ pondere. Proficiunt itidem chamæleæ drachmæ duæ, aut thapsiæ succi totidẽ cum aqua mulsa. utiliter & acetũ calidum bibitur.

De ephemero. Cap. XLVIII.

EPhemeron, quod nõnulli Colchicon eo ꝙ in Colchide nascatur, uocant, aut bulbum agrestem, epotũ protinus, totũ corpus prurire facit, uelut urtica & scilla tactum irritatumq;: interiora erodit, stomachũ urit cum ponderosa grauitate. Inualescente aũt malo, cruenta strigmentis mista per aluum egeruntur. Succurrendum, ut salamandræ, uomitionibus & clysterijs: sed antequàm uireis sibi asciscat uenenũ, dari debet foliorum quercus, aut glandium, aut malicorij, aut serpilli decoctũ cum lacte bibendum: aut poligonii succus aut surculorum uitis, aut rubi, aut tenerarũ ferularum medullæ, aut myrtorum cum uino. item ipsorum myrtorũ in læuorem detritorum, maceratorumq; in aqua, dilutũ potum auxiliatur: benefacit itidem castanearum interior tunicula, si cum aliquo è succis quos prædiximus, assumatur: origanum quoque cum lixiuia potum, in idem efficax est. Adeò uerò exactum præsidium est lac uaccinum calidum potum, & simul in ore contentum, ut hoc præsente nullum aliud desideretur.

De smilace. Cap. XLIX.

SMilax, quæ à quibusdam thymion, à Romanis taxus nominatur, pota perfrictionem totius corporis & strangulatum, mortemq; maximè præcipitẽ inducit: quibus omnia auxiliantur, quæ & cicutæ epotæ.

De solano furioso, quod dorycnion à nonnullis dicitur. *Cap. L.*

DOrycnium potum, quod aliqui solanũ furiosum appellant, gustum quidem ceu lactis repræsentat, singultus crebros facit, linguæ humiditatem, & cumulatam sanguinis eductionem: per aluum mucosa feruntur simillima torminosis. Auxilio sunt, antequam horum aliquod fuerit secutum, quæ in ephemero dicta sunt, uomitus dico & clyster, & quæcunq; potum uenenum possunt excernere. Propriè autem ipsi succurrit aqua mulsa aut lac asininum caprillumúe, & dulce uinum tepidum cum anisi modico potum: item amygdalæ, & elixa gallinarum pectora, idem præstant conchylia cruda pariter & tosta, in cibo, adhæc locustæ marinæ & gammari, & ius ex ipsis esculentum potui assumptum.

De sardonia. *Cap. LI.*

QVæ sardonia herba nuncupatur, ranũculi species est, pota autem uel comesta mentem abalienat, cõuulsiones adfert cum labrorũ contractione, ut risus imaginem præbeat, à quo affectu etiam risus sardonius non laudabili dicterio inter homines iactatur. Cui uitio priuatim post uomitionem conducit aqua mulsa liberalius exhibita, lactisq; potio. itẽ corporis totius respersio inunctioq;, ex medicamentis quæ calefaciunt petita. uincit item in hydrelæum calidum descendere, deinde corpus inungere & ualenter infricare. summatim, ut in conuulsione tota curatio administranda est.

De papauere corniculato. *Cap. LII.*

PApauer quod corniculatum appellatur, esum potum'ue eadem quæ papaueris liquor inducens pericula, ijsdem quoq; curatur remediis.

De pharico. *Cap. LIII.*

PHaricum dictũ toto gustu nardium syluestrem repræsentat: potum uerò resolutionẽ cum furore & conuulsione excitat. Aduersus quod, ubi uomitu fuerit eductum, absinthium cũ uino propinatur: item cinamomũ, aut myrrha, aut nardũ Cilicium, quod nõnulli isatin uocauerunt, aut spicæ nardi drachmæ duæ, myrrhæ oboli duo cũ passo misti: aut iris crociq; flos ex uino Caput ipsorum derasum farina ordeacea cũ ruta trita, & aceto cataplasmatis modo obducere conuenit.

De

De toxico. Cap. LIIII.

TOxicum inde nomen uidetur accepisse, quod barbari sagittas, quas toxeumata uocant, eo illinant. ubi potum est sequitur labrorum & linguæ inflammatio, mẽtis furor, qui coerceri non possit, uariis obnoxius imaginibus. eoq; diffi cilem curationem recipit: rarò etiam nõnulli qui id biberunt uitæ restituũtur. Oportet igitur continere ipsos uinculis & cogere, & ui adigere, ut uinũ dulce cum rosaceo bibant, reddantque per uomitum. Item raptum semen cũ uino potum peculiariter ipsis confert, & quinq; folij radix, hircinus caprillusúe sanguis potui datus ad hæc, quercus cortex aut fagi, aut ilicis cum lacte læuigatus potusq; proficit. Idem faciunt mala cotonea manducata, uel trita cum pulegio, ex aqua pota: prætera amomum, & balsami cum uino semẽ. Qui uero mali huius periculum euaserint, diu in lecto decumbunt, & quum surrexerint, attoniti ac stupentes reliquum uitæ tempus transigunt.

De fungis. Cap. LV.

FVngorum alij genere, alij copia offendunt, integri sum pti strangulatus laqueis simileis inducunt. his statim cõ muni præsidio resistendum est, & qui eos hauserũt, oleo ad uomitum cogendi. Mirificè his proficit lixiuium ex sarmen tis, aut ex pirastri surculorum cinere cum posca, sale uel nitro, potum: item pira ipsa syluestria aut folia simul incocta, uim strangulandi quæ fungis inest, tollunt, eademq; in cibo conferunt. ad hæc oua gallinarũ elixa & in posca pota, aristolochiæ drachma aut absinthij, cũ uino, insuper mel de linctũ potumq; cum aqua Prodest apiastrum cũ nitro, panacis radix & semẽ cũ uino, floces uini cõbustæ, cum aqua, aut atramentum sutorium cum aceto, raphanus itidem aut sinapi, aut nasturtium in cibo sumptum. Quoniam uero nonnulli fungi à uenenatis corrosi non modò strangulant, sed etiam intestina exulcerant, dari debet absinthium copiosum & ficuum decoctũ, origaniq;. ad hæc ex aqua mulsa, uomitus confert, in calidam descendere, & crudam farinam ordeaceam præcordiis admouere.

De sanguine taurino. Cap. LVI.

SAnguis tauri recens occisi potus, spiritus difficultatem & strangulatum procreat, dum tõsillarum & gutturis meatus cum ualida conuulsione obstruit. Iam lingua ijs qui

ſanguinem hauſerunt rubens inuenitur, dentes tincti, & ueſtigia cruoris concreti inter ipſorum commiſſuras. In hoc malo uomitus uitari debet, grumi enim attractu ad ſublime relati, magis gulæ inculcantur. Exhibentur ergo quæ ſanguinem coeuntem ſoluere, & aluum ſubducere poſſunt, ut groſſi liquore ſuo pleni cum poſca & nitro. huc facit etiam omne coagulum cum aceto, & laſerpitij radix cum ſuo liquore. ſimiliter etiam braſſicæ ſemen, lixiuiumq́; ex cinere ficulneo: item cunilæ folia cum pipere, rubiq́; ſuccus cum aceto Iam uerò aluus rectè ſubducetur. Solent iis qui ſeruantur inferius recrementa fœdi odoris egeri: ſtomachus & uenter ordeacea farina cum aqua mulſa obduci debent.

De lacte intus congelato. Cap. LVII.

LAc potum quod ſubito ac confarctim ſit intus congelatum, multam ſtrangulationem parit, eo ꝙ in grumos coit gelaturq́ue. Auxiliatur huic malo, antidoti modo, coagulum, ſi cum aceto frequenter bibere compellas eũ qui lac hauſit. item conferunt nepitæ folia arida, aut ſuccus ipſius ſimiliter, aut laſerpitii radix liquórue cum poſca: idem præſtat thymus cum uino, & è cinere lixiuia. ſalſum uerò nihil offerri debet, nam hinc lac magis coit ac in caſeum tranſit. nec uomitus in hoc malo conducit, nam in grumos concretum, dum ad ſtomachum aſſurgit, ſtrangulat.

De melle quod in Heraclia naſcitur. Cap. LVIII.

MEl quod in Heraclia Pōti prouenit, aut eſum, aut bibitũ, eadẽ pericula q̃ aconitũ, infert. quare & eadẽ utriq; cõueniunt remedia. Facillimè aũt curãtur qui id hauſerunt, cõtinuo hydromelitis potu, cui rutæ folia ſint admiſta.

De gypſo. Cap. LIX.

GYpſum potum ſtrangulatum parit, in lapidem coaleſcens: unde trãſferre oportet huc præſidia quæ aduerſus fungos cõueniunt datur ẽt in hoc malo maluæ decoctum loco olei. pingue ſiquidem quum ſit, & lubricas uomitiones procreet, corpora deradi non ſinit: quod lapideſcens gypſus facit. Porrò cõducit & oleum in mulſa, & ficuum decoctum, lixiuiaq́; è ficulneo, aut è ſarmentorũ cinere facta cũ uino copioſiore, item origanum, aut thymus cum lixiuia acetóue. Clyſter ex paſſo & maluæ decocto in anum dabitur.

De

De cerußa. Cap. LX.

CErussa propter colorem facilè deprehenditur, quoniã sponte sumpta palatũ & linguam, dentiumq; commissuras albefacit. præterea singultũ, tussim, linguæ siccitatem, extremorũ perfrictionem, cũ menthis ab alienatione, & difficili corporis motu, inducit. His prodest aquã mulsam, aut ficuum, aut maluæ decoctũ propinare. itẽ lac calidũ, uel sesamum cum uino tritum, aut lixiuium è uitium sarmentis: aut oleum amaricinum, siue irinũ, uel persicorum ossa cum ordei decocto: uel lachryma thuris, uel prunorum gummi, aut ulmi humor qui in folliculis ipsius seruatur, cum aqua tepida. Iam uomitus continuè cietur. Proficiet etiam succus thapsiæ, uel liquoris scammoniæ terni oboli cum aqua mulsa poti.

De calce, sandaracha, & auripigmento. Cap. LXI.

CAlx, sandaracha & auripigmentum pota, uentris & intestinorum torsiones cum uehementi rosione faciunt. quare omnia quæ temperare & soluere ea possint, adhiberi debent, item quæ uomitiones facileis & aluum lubricam efficiant, qualis est hibisci & maluæ succus, decoctumq; lini seminis, aut tragi, aut oryzæ: lac præterea copiosum, aqua mulsa, iura pinguia, boniq; succi.

De argenti spuma. Cap. LXII.

SPuma argẽti pota, quã Græci lythargyron dicũt, grauitatẽ stomachi, uẽtris, & intestinorũ, cũ torsionibus ualidis infert: nõnunquã & intestina põdere uulnerat disrũpitq;, urinã impedit: corpus eorũ qui eã biberũt, intumescit, & coloris plũbei fiũt, & deformitatẽ acquirũt. Adiuuãtur, secũdũ uomitiones, agrestis hominis semine cũ uino: myrrhæ drachmis octo, absinthii, hyssopi aut apii semine: aut pipere, aut ligustri flore cum uino: palumbium fimo orido cum nardo & uino.

De plumbo. Cap. LXIII.

PLumbi scobs aut lotura pota, similia inuehit argenti spumæ pericula: eademq; requirit præsidia.

De argento uiuo. Cap. LXIIII.

ET argentum uiuum potum, eadem quæ spuma argẽti infert, atq; eisdem remediis qui id assumpserunt, adiuuantur.

uantur adhæc prodesse ipsis uidetur lac copiosè datum. cæterum & hi uomitionibus sollicitabuntur.

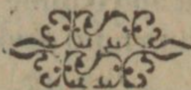
De ueratro albo, thapsia, elaterio, agarico nigro, ruta syluestri, nigella, & pappis. Cap. LXV.

HAbenda cura est & eorum quæ iuuandi gratia exhibentur, sæpe uero non minora aliis pericula adferunt. cuiusmodi sunt superius commemorata, nempe ueratrũ album, thapsia, elaterium, agaricum nigrum, hæc enim strangulatus excitant, aut magis quàm opus est, purgant: in quibus strangulationes, ut in fungis & similibus comprehensum est, curabuntur: nimias purgationes, iis quæ excretiones cohibent, sistimus. Iam uero quæ paululum nocere uidentur, interim tamen pericula inferunt, negligi non debent: cuius generis est syluestris ruta, melanthium, recentes pappi, flores autem sunt spinæ quæ cactos dicitur, in quibus solus uomitus adhibitus laborantes sanitati restituit.

De familiaribus ac domesticis, nempe uino & aqua frigida. Cap. LXVI.

AQua frigida subito ac cumulatim pota, uinumq; meracius copiosum, dulce, præsertim à balneo, aut cursu, ualidisq; exercitiis strangulatus & dolores concitat. in quibus sanguinis dimissio protinus adhibita & inanitio, imminẽs periculum dissoluit.

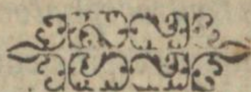
FINIS LIBRI QVINTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER SEXTVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

Proœmium Chirurgicæ. Cap. I.

VONIAM chirurgica in parres duas diducta est, ut una sit quæ carnis uitia tractet, altera quæ ossium, tam in rupturis quàm luxationibus comprehẽdat, ab ea quæ carni seruit in præsentia exordiemur, consueto & hic usi cõpendio. Rursus igitur à superioribus auspicantes quomodo caput, præsertimq; eius uertex utat, exponemus.

Quomodo caput aduratur in lippientibus, ęgre spirantibus, & elephanticis. Cap. II.

CVm humor oculis influit supernè, cumq; difficilis urget spiratio, quæ humiditatis excremẽtitiæ copia è capite inferius in thoracẽ trãsmissa, & particulas indidem cõtinuo suo cursu offendẽte cõtrahit, caput per mediũ hoc modo urunt. Vertex ad cutẽ prius tondetur cutis adusq; os ferramentis candẽtibus, nuclei modo rotundis aduritur. quod, ubi crusta deciderit, raditur. Nõnulli uero ubi id ipsum os addussẽrint, faciũt ut squama inde recedat exigua, quò facilè humores illinc perspiratu dissipẽtur euacuẽturq;, seruato diu ulcere, deinde sic ipsum ad cicatricẽ perducũt. At in elephantiasi curãda, quinq; nõnulli crustas in capite excitant, unam in priori parte

supra

ſupra ſinciput,alterã hac inferiorem,paulo ſuperius quàm frõs habetur,ubi ferè pili deſinunt:ac aliã in occipitio,quod Græci opiſthocranion uocant,reliquas duas iuxta oſſa à ſquamis dicta lepidoide quæ ſuperius aures conglutinant: unam ex his, parte dextra,alreram ſiniſtra: atq; ita pruribus ſquammis detractis,& copiam,& craſſitiem humorum euaporatu ex alto capitis deriuantes,lumina offendi prohibent. Iam lieni quoq; aliud ferramentum adigunt,ut primo melancbolici recreméti opifici per cruſtam in cute excitatam medeantur,

Cum humor capitis cutem inflat,eoq́; intumeſcit & prementi digito cedin hydrocephalon dicitur. C. III.

SI humor natura aqueus capitis cutẽ ſubit, uiriũ propriè hydrocephalon appellatur: accidit aũt pueris quàmprimùm in lucẽ æduntur,capite ab obſtetricibus parũ dextrè preſſo,aut ex cauſa latente, àut ex uaſis unius, pluriumúe ruptura & ſanguine qui emanat in ocioſam inutilemq́; muta to ſubſtantiã,aut materia ob meatuũ raritatẽ reſudante,ac inter cutẽ & mẽbranã quæ caluariã integit, pericranion Græci uocant,erũpente: uel.n. inter hanc,& cutem humor conſiſtit, uel inter pericranion & os,uel inter os & cerebri mẽbranas. Cum itaq; cuti & mẽbranæ caluariã integenti, humor interiacet,tumor ſequitur,tactu mollis,concolor,indolens, turgidus, puluino ſublimi,& paucis particulis ſubiectus: digitis premen tibus facilè cedit, & rurſus aſſurgit. Quibus pericranion & os intercedit humor,reliqua ſanè reſpondent, ſed tumor durior multò eſt & lentè cedit, ut qui ẽt pluribus corporibus ſubſit, dolorq́; magis urget. Si inter cerebri mẽbranam & os humor ſe receperit,tumor quidẽ erit,ſed qui prementi nõ cedat, neq; tactu ſit mollis,tamẽ uiolẽter preſſus cedat,ſiquidẽ os infantiũ recens adhuc cõpactũ facilè cedit,præſertim cũ ſuturis rarefactis humori trãſitus foras pateat: cognoſcitur ex facili inde ꝙ humor cũ illũ cõſtringere uolumus,ex aduerſo repreſſus in altum effugiat. Dolor his acrior obuenit, caput totũ in diuerſa agitur,frõs ipſis foras producta eſt, oculis cernũt incõniuentibus, & crebrius illachrymant. His igitur ceu deſperatæ ſalutis nõ eſt manus adhibẽda,& ſi maximè nonnulli chirurgicorum terebra perforatum os exemerint,ut in capitis fracturis dicetur. At ſi intra cutem & mẽbranulam quæ ſub cute caluariam

cingit,

cingit,humor ſit collectus, tumore quidem exiguo ſubſtante, una linea per medium tranſuerſa caput incidendum: ſi membranulæ caluariam inuolenti & oſſi colluuies interueniat magisq; caput inturgeſcat, duabus utemur lineis per medium ſe mutuo ſecantibus:ſi magis adhuc ſit turgidum etiam,tribus,ad ſimilitudinem H literæ. Vbi manu humorem exemeris,inſertis linamentis commodè partem deligabimus,& uſque ad tertium diem œnelæo perfundemus, inde ſolutam medicamento in linteolum illito perſanabimus. Quòd ſi longiore ſpatio os carnem non recipiat,leuiter ipſum rademus.

Quomodo arteriæ diuidantur,arteriotomia dicitur. Cap. IIII.

IN longis oculorũ defluxionibus, tum uertiginoſo affectu, arterias poſt aures incidere conſueuimus. Radenda igitur poſterior capitis pars,& digitis notanda eſt. Nam arteriæ ſitus ex loci pulſu facilè deprehenditur. deinde ipſam linea ſcriptorio prius atramento ducta,duos digitos longa,uſq; ad os diuidere oportet. Quòd ſi in conſpectum ita non uenit,inciden dum circiter triũ digitorũ interuallum, atq; tunc manus inijcienda,ſic ut arteriæ tranſuerſim diſſecentur, quouſq; & pulſatilis ſanguinis fluor apparuerit,& inſtrumentũ os propius accedat. Vbi ſat fluxerit ſanguinis membranula, quæ caluariã ſub cute ambit,diuiſa,ne extenſione inflammationem contrahat, roſaq; oſſe penicillum ex panniculo uulneribus debet inſinuari,& medicamento quod linteolis illinitur adhiberi, quòd ſi remaneat etiam hoc os lene,ſimiliter id ſcalpello rádemus.

Quomodo uaſa diuidantur, quæ angiologia dicitur, eorumque aduſtio ſit adminiſtranda. Cap. V.

IN hemicranicis,& in iis,quorũ oculos aut longus, aut etiã acutus dolor ex calida, acriq; fluxione infeſtat adeò ut in temporum quoq; muſculis calor,laxuſque tumor, œdema uocant Græci,excitetur, omnes medici uaſorum diuiſionem probarunt. Deraſis igitur primum in temporibus pilis, digitis uaſa notabimus,ſic ut fomenta præceſſerint, aut etiam ceruix ligata ſit:ubi iam uaſa oculis ſeſe obiecerint, atramento notabuntur,& cutis ex lateribus,tum ſiniſtræ manus noſtræ digitis tum miniſtri lenabitur,ipſumq; uas ſuperficiaria linea incidemus,deinde ubi totum penetrauerimus hamulis eleuatum & à

membranis

membranis uicinis instrumento quo illę detrahuntur, denudatum, suspendemus undiquaq; liberum, etsi tenue uas fuerit, per hamulũ cæcum, elato ei circundu ctoq; membranã detrahemus ita ut partem quoq; ipsius apprehendamus. At si magnum est, duplex acu funiculus subiicietur, aut linum crudum, aut aliud quoddam ualidum, ac quamprimum uas in rectum scalpello diuisum, sanguinis quantum satis est fuderit, in utroq; extremo quod denudatum est, lino ligabimus, quod intercedit excisum, aut protinus, aut cum soluetur auferre conuenit. Nonnulli etiam candentibus ferramentis citra sectionem uasa adurunt plagis satis altis. ubi iam ferro negotium absolutum est linamentis carptis siccis uulnere oppleto, splenium quoq; superaccommodatum deligabimus. postquam solutum fuerit, medicamenta carni generandæ accommoda, tum arida, tum quæ linteolis conceptis illinuntur, nec non cicatrici inducendæ apta, ad curationem absoluendam inducemus, nimirum ubi uincula deligaturæ computruerint exciderintque.

Quomodo frons incidatur, hypospathismum uocant. Cap. VI.

INstrumẽti species nomen administtationi dedit: utimur autẽ hypospathismo, in quibus fluor multus, & calidus in oculos defertur, faciesq; rubescit, & in fronte sensus quidã & discursus ueluti uermium, aut formicarũ oboritur. Derasis itaq; in fronte pilis iubebimus, ut inferior gena moueatur, cauẽtesque musculorũ ad tẽpora motionẽ, tres lineas rectas pari spatio distantes in fronte incidemus, latas quidem singulas duos digitos, altas adusq; os, trium digitorum interuallo inuicẽ discretas. secundum sectionem tenuem, spatham subiicientes à linea quæ in sinisteriore tempore ad mediam tendit incipiemus, totum quod interiacet excoriantes cum membrana quę caluariam incingit, deinde rursus spatulã à media ad reliquam demittemus. Deinde scalpri quod scolopomachærion dicitur, aciem in primam conijcientes lineam, ut acutum ipsius latus carni quæ ab interna parte cuti cohæret accommodetur, retusum uero, ossi, propellemus ipsum adusq; mediam lineam, omnia à capite ad oculos descendentia uasa præcidentes, non autem usq; ad cutis superficiem: rursus à media ad postremam ipsum deducemus, similiter uasa amputantes. Vbi mediocriter sanguis

sanguis effluxerit, extusis grumis, tria linamenta tortilia singulis incisuris inseremns, panniculumq; implicitum aqua madentem superiniectum deligabimus. Postridie œnelæo non solum ulceribus respersis, sed etiam temporum musculis, auribusque propter inflammationem, tertio die cum solueris, superfusione diu utendum, & basilico rosaceo soluto, linamentis insertis curationem quæ restat, absoluemus.

Quid agendum in sincipite secando, Perscyphisum appellant Græci. Cap. VII.

IN quibus multa, & in alto uasa fluorẽ copiosum oculis trãsmittunt, tribus lineis trãsuersus coronæ modo sinciput secatur, quæ ratio periscyphismus Græcè uocatur. Hoc morbo laborantiũ comites notæ sunt tales. Primùm oculi alimẽtum nõ sentiũt, exigui, & ad uisum impotẽtes, sunt anguli erosi, palpebræ exulceratæ, & pili ipsorũ deflui, lachrymę tenues admodũ & acres cũ calore deferuntur. Dolor in alto capitis acutus & uehemẽs urget, sternutamentũ cõtinuũ. Itaq; deraso capite, transuersam lineã sine musculorũ in tẽporibus, motus ostẽsa, ut dictũ est incidemus, quæ à sinisteriore temporum parte incipiens in alteram desinat, habeatq; terminos, ubi motus nullus est, paulo superius q̃ frons habetur, ducta: sic ut sutura capiti ꝑ uerticẽ tendẽs ad aures, Græcis dicitur στεφανιαῖα, uitetur. Leonides per mediã frontẽ lineam deducit. Cæterũ osse detecto, penicillis, aut linamẽtis pluribus inuicẽ separabimus, extrema diuisionis deligabimus, & uino oleoq; mixtis ut prius dictũ est, aspergemus. A solutione cũ inflãmatio iã declinauerit, os radetur, quoad caro suppullare incipiat, rationemq; carnis producendæ accõmodabimus medicamentis aridis in id efficacibus utentes, quale est, quod recipit farinæ triticeæ partes duas, colophoniæ resinæ partẽ unã. Item quale est Cephalicum appellatum. Item quod ex pumice ad carnem creandum cõficitur. Nam cutis crassiuscula cicatrice densata, & occlusa uasorum ora per initia pituitæ impetum in oculos deferri prohibent.

De superioris palpebræ sutura, alijsque modis. Cap. VIII

GRæci appellant διστιχίασιν, cum naturali pilorum palpebræ ordini, alij præter naturam pili succrescunt: Quod uitium ex fluida affectione contrahitur quando humor

qui

quin influit,copiosus quidẽ, sed rosionis & acrimoniæ expers fuerit. Nam acrior, aut salsus magis, aut alio quodam modo rodens, spatio temporis etiam naturales palpebræ pilos corrumpit. Interim igitur in hac affectione, sutura utimur : interim in phalangosi cum cilium introspectat pilorum acie simul cum eo inuersa, interdum etiam in palpebris relaxatis, quando naturales pili bulbum compũgunt. Aeger itaque in sedili collocabitur, uel aduersus, uel à sinistra, superiorque palpebra inuertetur: siquidem longos habeat pilos, illos ipsos indice & magno sinistræ manus digito apprehendemus: sin admodum breueis, acus filum ducens per medium cilium in exteriorem partem transmittetur, deinde per filum sinistra manu sublata palpebra, dextra, cuspide specilli post filum in rugas plicasque coacta inuertetur, & subtus linea interius quàm pili pungentes habeantur per cilium ducetur, à maiori angulo usque ad minorem pertinens. filo autem post interiorem sectionis lineam subiecto, pollice manus sinistræ exiguum quoddam linamentum implicitum obijcientes, supercilium attollemus, aliaque parua linamenta implicita summis angulis imponentes famulo posterius stanti iubebimus, ut palpebras per ea attollat, atque tunc lineam uero modo rectam, obeliæam Græci uocant, primum scalbello suturis aptato incidemus paulo superius quàm naturales pili existant, ab angulo ad angulum tendentem, altam ut sola possit cutis diuidi : post eam, lunatam adhibebimus, incipientes quidem unde & uero similis linea inceperit, in tantam uero sublimitatẽm tendentes, ut totam cutem quæ supetflua est circumscribamus, desinentesque similiter ubi & illa iam commemorata linea Postea cum cutis duabus lineis circumscripta myrti similitudinem repręsentet, angulo qui ad dextram nostram spectet hamulo transfixo totam hanc cuticulam excoriabimus, deinde uibicibus spongia ter quaterve ablutis, oras uulneris contrahemus, à media auspicantes, acum uero per ipsam interiorem sectionem transmittentes: porrò filum ex lana esto. Cæterum quod eius superfluũ est ambutabimus, non prope suturas, sed ut circiter trium digitorũ longitudo otiosa pendeat, eamq; per frontem exporrectam, cum emplastro quodã conglutinãte applicabimus, palpebræ autẽ pulos à suturis, cuspide acus liberabimus. Hic igitur agendi modus & communis & securus est. Nonnulli exco

riationem

riationem fugiunt, eoq; poſt ductum ſubtus lineam, uolſella palpebris continendis accommoda, hoc eſt, ad palpebræ ambitum apprehendendum figurata, id quod ſupereſt cutis, eleuatū, ſcalpro amputant, ac ſuturas, ut comprehenſum eſt, adiiciunt. At ſi in parte aliqua ſolū palpebræ ex pilis oriatur punctura, illi etiam ſoli manum adhibere conuenit, deinde linamenta implicata poſca madida imponemus, deligabimusque imbuentes ipſam partē poſca aquoſa uſq; ad tertium diem, quo ligaturam ſoluemus, ac ſuperflua fili parte abſciſſa oblinemus palpebras, uel croco, uel glaucio, uel aliquo collyrio, quod inflammationem arceat, ut, croceno diarodon. At ſi inflāmationem ſuturæ patiantur, etiā emplaſtrum aliquod lene ipſis ſuperaccommodabimus, & ueluti lacte infuſo oculum leniemus, laxiores autem redditas ſuturas amputādo abſtrahemus Notus mihi quidam eſt qui palpebra, ut dictū eſt, excoriata ſuturis non uteretur, ſed medicamento cicatricem inducēte curationem abſolueret. Nam uulnere ad cicatricē ueniente, palpebram ex parte attollens pilos extra inclinare coegit. Quemadmodū igitur alius quiſpiam ne exeoriens quidem palpebrā neque externis duabus utens diuiſionibus, ſed inreriore ſolum adhibita, palpebræ rugas digitis uel hamo attollebat, item duabus arundinulis aut lamellis quibuſdam palpebræ longitudinem æquantibus, latitudinem anguſti ſcalpelli, quod uenis ſecandis adhibetur, ſuperfluam totam cutē mediam prehenſam cōſtringebat, utriuſq; ipſius terminos deuinciens. Atq; hac ratione, tota poſterior cutis alimentum non ſentiens, eoq; emoriēs, intra decimum aut plurimum quintumdecimum diem cum arundinulis aut lamellis excidebat, ita ut nulla ferè cicatrix appareret.

Qomodo palpebræ medicamento urantur. Cap. IX.

VStionem palpebrarum ex urente medicamēto factam, omnes, ut uno uerbo dicam, ueteres damnauerūt, tum propter medieamenti acrimoniam oculis inſidiantem tum quòd ex immodica uſtione affectus naſcitur, quem Græci lagophthalmum appellant, in quo hiantibus palpebris qualicunq; de cauſa lumen offenditur. Quoniam uerò multi à pilis ſemper punctionem experiuntes, ne uocabulum quidem ſuturæ frequenter audire ſuſtinentes detinent plerunq; nos etiā inuitos, tanquā aliis deſtituti præſidijs uſtionem per medica-

mentum adhibemus. Compositio uerò medicamenti hæc recipit, calcis uiuæ partes duas, saponis gallici uel cõis, totidẽ. Quidam ẽt aphronitri partes quatuor læuigatas lixiuio, aut saponario, aut alio, è ficu, aut quercu, aut urina pueri impubis excipientes mucrone scalpelli palpebræ inijciemus, tm̃ in myrtacei folij figurã, adurentes quantũ etiam in descriptione cõprehenderimus. ubi iam primo medicamenti impositu cutis fuerit adusta, eo spongia ablato rursus aliud iniiciemus, tam diu id cuti inhærere sinentes quousq; nigrescat. Sin id non assecuti fuerimus, etiã tertiò inducetur. Postquàm uerò cutis nigruerit, & reliquũ iam crusta oborta medicamentum ablueris, & balneis & superfusionibus, quousq; crusta deciderit, utemur. Inde rasilibus linamentis & penicillis teneris, cicatricem moliemur.

Si oculus cute non obtegatur, lagophthalmum dicitur. Cap. X.

LAgophthalmon uocant cum superior palpebra sursum retracta est. Accidit aũt hoc uitij, aut naturaliter, aut ex cicatrice uulneris, eiusq; uel sua spõte facti, uel ex sutura, uel ustione, ut nuper dicebamus, parũ dextrè administrata: in qua etiã solum mediocris emendatio fieri potest si palpebra crassitiẽ amplã habeat. cõuenit n. ipsa cicatrice diuisa, & oris per linamentũ diductis, etiã deligatura prorsus usq; ad absolutam curationẽ uti, ita ut non nimiũ sicca, sed relaxantia magis unguina adhibeantur: quale est fœnugræci succus superfusus & basilicum tetrapharmacũ quod linteolis illinatur resolutum.

De inferioris palpebræ sutura & ustione per medicamenta. Cap. XI.

QVot pilorum affectibus superior palpebra opportuna est, tot etiã inferior. Etenim ultra naturæ suæ modum excrescẽs, inuertitur, & phalangosim, & distichiã sustinet. Eodẽ igitur modo quo in superioris palpebræ sutura, utendum est, ordine inuerso: primũ lunata incidi linea debet, ne sanguinis fluor opus impediat, deinde recta. Subtus uitanda est sectio, quoniam palpebra inferior pondere suo genuino promptè inuertitur. Cæterum reliqua curatio in superioris palpebræ sutura tractata, hic quoque conueniet, præter quàm quòd filorum excessus fronti sint agglutinandi. At si in hac etiam affectione manum extrimescens, ustionem potius è medicamento

mento deligas, hanc quoque iam traditam habes.

De ectropio. *Cap. XII.*

QVemadmodum superiori palpebræ uitiũ uocatũ lagophthalmon, ita inferiori ectoprion oboritur: uerum id intercedit discriminis, ꝙ hoc non è natura prouenit, sed nõnunquã ex relaxatione, quam medicamenta in id efficacia, inflammatione præcedente cõcitarint: nonnunquã ex sutura, aut inartificiosa ustione palpebra inuertitur. Acu igitur duo lina trahente carunculã transsuemus, à sinisteriore angulo ad dextrũ deducta. Deinde lino utrisque ipsius extremis admoto, carunculã per acum attollemus, atq; ita ipsam scalpello excindemus, auferentes simul cum ea & acum. Atq; si figurã palpebra receperit, & æqualiter sit conuersa, satis manu profectũ est. Sin autem postea quàm caro fuerit ablata, adhuc inuertatur, äuersum scalpellũ quam partẽ Grȩci cyathiscũ nominãt, iuxta cuspidem palpebræ sectæ subiiciemus, ac in externa illius parte duas incisas lineas, à duobus factæ sectionis angulis, auspicantes, in acutiẽ quandã ducemus, easq; in unũ cogentes, particulã Græcorũ literæ Λ similem amputabimus, ut eius acuta pars infrà spectet oculum, latitudo suprà, cilium appellatum respiciat. Secundum hoc diductas oras acu ex lana filum ducente committemus, duabus suturis contenti. Quòd si uerò suturæ, aut ustioni fertur acceptũ ectropion, etiam sub inferioribus palpebræ pilis per ipsam primam cicatricẽ lineã simplicem incidemus, labrisq; diductis linamenta inseremus, ac aliis præsidijs, quæ in lagophthalmis comprehensa sunt, utemur, præterquàm fomentis, usq; dum sutura fuerit conglutinata.

De anabrochismo, & ustione ferramento adhibenda. *Cap. XIII.*

IN quibus haud multi palpebræ pili habentur, qui oculũ iritent, sed circiter unus, aut duo, aut plurimũ tres, inuicẽ propinqui, anabrochismũ græcè dictũ, probamus, isq; fit hunc in modũ. Per acus tenuissimæ auriculã capillus muliebris, aut simplicissimum byssinum linum transmittitur, duobus simul extremis commissis, ut quod inseritur duplicem habeat ansulã alterumq; huiusmodi filum, aut capillus ansulæ iniiciatur: traductaq; acu per cilium ubi pili enati apparent, pilũ, pilosve ansulæ impositos, auriscalpio detrahemus. Et siquidem palpebræ

pilus prehensus est, ansulam attrahimus. Sin uerò unus, aut plures exciderint, per iniectum principium rursus ansulã deorsum trahemus, iterumq; pilo, seu pilis in eam positis, attrahemus. At si unus duntaxat pilus gracilis oculũ pungat, etiã alterum ex naturalibus palpebræ pilis simul euellemus, inunctum prius gũmi, aut alio quodã glutinante, deligabimusq; donec pilus coalescat. Nonnulli autẽ ustionem præponunt anabrochismo: palpebram inuertunt, extractoq; uulsella pilo pungente siue uno, siue duobus, uel etiã tribus, candens aut specillũ, quod utroq; extremo in cuspidem abeat, aut auriscalpium, aut eiusmodi aliquod tenue instrumentũ loco adigunt, unde pilus, pilive sint euulsi. Sic enim cute densata, nullus, pilus enascitur.

De hydatide. *Cap. XIIII.*

HYdatis pinguis quædã est substantia, palpebræ cuti præter naturã substrata. In aliquibus autem, & præsertim pueris ceu natura humidioribus augescens, maiorũ superuenientiũ causa redditur, dũ oculũ pondere suo grauat, eoq; fluxionẽ excitat, palpebræ igitur ipsis subter supercilia aquẽ inter eutem repræsentant, nec ut par est sursum possunt attolli. Si uerò digitis ipsas deprimamus, inde digitos separemus, qđ medium intercedit, inflatur. Horis autẽ antelucanis porissimũ de fluxione tentantur, neq; contra solis splendores cernere sustinent, sed tamẽ illachrymant, continuisque lippitudinibus infestantur. figurato igitur cõmodè ægroto, digitis duobus, indice & medio paululũ distantibus palpebrã constringemus, collectionem quandã hydatidis ad mediũ digitis interpositũ molientes. Ministro autẽ posterius stanti caputq; ægrotantis firmiter continenti iubebimus per mediũ superciliј palpebram modicè attollat, Nos sumpto in manus scalpello, ipsam per mediũ linea transuersa diuidemus, non maiore quàm in sanguinis per uenas detractione fieri solet, alta uerò ut totã cutẽ diuidat, uel etiã hydatidẽ ipsam attingat, sed cura omnino debet adhiberi. pleriq; siquidem altius demisso scalpello, uel membranã quæ à cornus similitudine Ceratoides dicitur, uiolarunt, uel certè palpebræ musculos conuulnerarunt. Atq; si quidẽ protinus hydatis in conspectũ uenerit, ipsam extrahemus: sin minus, iterum diuisionem leuiter moliemur. Vnde si apparuerit digitis cum linteolo molli apprehensam huc, illuc, nonnunquam etiã circumactam

eumactam mouendo extrahemus. ubi ablata fuerit implicitũ panniculum posca madentem impositumq; deligabimus. Sunt autem qui & læuigatum salem specilli capitulo diuisionibus inserant, ut si ex hydatide quippiam fuerit relictum, ipsam con sumat: postquam solueris si desit inflammatio collyrijs quæ illini possint, aut lycio, aut glaucio, aut croco curationem expediemus. Sin inflammatio urgeat, cataplasmatis ad ea inscriptis, aliisq; præsidiis medebimur.

De palpebris commissis. Cap. XV.

SVperior palpebra interim cum inferiori cilio coalescit, interim cũ membrana adnata, interim etiam cum ea quæ ob cornus similitudinẽ græcè ceratoides appellatur, ac morbus oculum tractatu difficilem efficit. Conuenit igitur uel auriscalpio, lato palpebræ spatio subiecto, uel ea per hamulũ eleuata coalitum scalpello ad pterygia excidenda idoneo dissoluere, cura adhibita ne cornea membrana uulneretur, atq; inde procidentiæ occasio fiat. Vbi incideris, succo in oculum infuso linamentis palpebras diducemus, ne rursus commissura fiat, lanaq; ouo madente imposita post tertium diem extenuantibus & quæ cicatricem inducunt collyrijs utemur.

De chalazijs. Cap. XVI.

CHalazium otiosi humoris in palpebra concretio est: quæ si ab exteriore parte palpebræ coaceruetur, scal pello extrinsecus trãsuersa linea incidi debet: deinde auriscalpio, uel aliqno huiusmodi instrumẽto Chalazion aufe remus, Quòd si magna est diuisio, aut dehiscit, suturis oras cõmittemus, ac emplastro utemur. Si exigua est, omissis suturis, curationẽ absoluemus. Si ab interiori parte fuerit, ut per cartilaginem ipsa pelluceat, inuersa palpebra & trãsuersim intus di uisa, chalazion tolletur: quo facto, muriã uulneri infundemus.

De uerrucis & encanthide. Cap. XVII.

PAlpebrarum uerucis, & in maiore angulo encanthidibus appellatis uulsella prehensis, scalpelloq; amputatis chal citidem læuigatam imponemus,

De ungue oculorum, quod pterygion à Græcis uocatur. Cap. XVIII.

PTerygion neruosa membrana est: quæ ab oculi angulo maiore plurimum initium capiens, per minorẽ ad inte-

riora progreditur,officitq; oculo,quod motũ ipsius, bulbi cõtractione impediat,& ꝙ progrediẽs,totã pupillã cõtegat. Cũ igitur facilius curationẽ recipiãt,quæ tenuia sunt, & albicant, hũc in modũ admouẽda manus est. Diductis palpebris, unguẽ hamulo modicè inflexo exceptũ attollimus. A cũ uerò,pilum equinũ,aut linũ ualidũ ducentẽ,ac paululũ inflexã per summa ad unguis dimidiũ traijcimus. Et lino quidẽ unguẽ deligatum sublimẽ eleuamus,pilo aũt partẽ pupillæ proximã desecantes, usq; ad extremũ excoriamus. Reliquam partẽ maiori angulo uicinã scalpello suturis dicato ex basi abscindimus,ita ut anguli carunculã relinquamus,ne ea ablata, humor postea semper descendat,rhyada Græci uocant. Aliqui lino unguẽ eleuatum ut diximus,scalpello in id accõmodato,totum illum excoriãt, cauentes ne à cornu dictam Ceratoidem tunicam attingant. Post manus administrationem momento salis in leuorem detriti loco iniecto,lanam ouo imbutam illigabimus. Ab huius solutione,muriam ipsis liberaliter instillabimus. Si inflammatio subsecuta fuerit,ad eam inscriptis auxiliis succurremus.

De staphylomate. Cap. XIX.

STaphyloma est tunicæ Ceratoidis,una cũ rhagoidi,debilitatæ:aut uitio defluxionis,aut exulcerationis, eleuatio. Admouemus aũt huic uitio manũ,non ut uisum abolitũ restituamus (nã id fieri nequit) uerùm ut moderatũ ægrotãti decorẽ cõciliemus. Itaq; acu ab inferiore parte sursùm per basim staphylomatis traiecta,deinde alterã acum duplex linũ ducentẽ ab angulo qui ad manũ spectat,ad alterum per basim staphylomatis trãsmittere oportet,manenteq; prima acu, duplici lino amputato,staphylomatis aliã partem sursum, aliam deorsum filis deuincire: atq; tunc acu detracta lanam oui liquore imbutã imponere. Post solutionem blandis infusionibus oculũ lenire,donec fila simul cum staphylomate decidãt.

De oculis purulentis,qui hypopyi dicuntur. Cap. XX.

DE oculis purulẽtis Gal. uerba apponere abũdè est,quæ in eũ modũ habẽt. Nostra ætate medicus quidã ocularius cognomẽto Iustus, ẽt cõcussione capitis plerosq; hypopyos persanauit. collocãs.n.eos in sella rectos, ac capita ipsorũ utrinq; à lateribus cõprehendens, mox quatiebat adeò ut pus ipsis descẽdere palã uideremus. mãsit aũt deorsum propter

pter grauitatẽ ſubſtãtiæ,tametſi hypochymata nequaquã manerent niſi quis admodũ diligẽter ea infarxiſſet. Ac progreſſus iterũ idẽ Galenus (inquit) frequenter autem multũ ſimul puris uacuauimus tunica ea diuiſa quæ cornus ſpeciẽ refert,paulò ſupra locũ quo uniuerſæ inter ſe tunicæ cõmittuntur, nominant aũt locũ Græci nunc irim,nunc Stephanem hoc eſt coronam. Hoc quidẽ Galenus in commentario de morbis curãdis prodidit. Cæterum poſt puris euacuationem, ulcus ex mulſa aut fœnugræci ſucco,melle addito infuſionibus repurgantes, deinceps reliquam purgationem accommodabimus.

De ſuffuſis. *Cap.* XXI.

SVffuſio,ocioſi humoris in cornea mẽbrana iuxta pupillam cõcretio eſt.quæ uiſum impedit,aut certè ne clare oculus cernat,efficit, Accidit potiſſimũ ex perfrictione ac imbecillitate ſpiritus uiſorii,eoq; ſenes magis & lõgo morbo confectos inuadit.fit ẽt ex uomitu uiolẽtius cõcitato & ex ictu,aliiſque pluribus de cauſis. Verũ de ijs ſuffuſionibus quæ nondũ radices egetũt,nullã manus adminiſtrationẽ requirẽtibus,tertio libro cõprehenſum eſt. In hoc aũt eas quę iam cõfirmatæ ſunt & ex toto cõcreuerunt,notis ſuis deſcribemus. Oẽs igitur ſuffuſione laborãtes lucẽ uidẽt aut multã aut paucã, eoq; diſcrimine ſuffuſiones ab hebetudine & glaucomate ſeparamus, tũ eo ꝙ hebetudinẽ & glaucoma experti lucẽ omnino nullã cernunt. Rurſus igitur Galenus docebit te ſuffuſionũ & cõcretionem & differentiã,itẽ qũo his manu mederi cõueniet. Oculus ſuffuſione tẽtatus cõcluditur,& palpebra magno digito ad oculum premitur,eiq; adducitur,ſimulq; hac illac exprimitur, deinde oculo aperto & mẽte ei adhibita ſuffuſionẽ conſpicimus. In iis.n.quibus humor nondũ coaluit,fuſio quædã ex digiti impreſſione oborit.ac primũ latior apparet,rurſus in ſuã & figuram & magnitudinem recurrit. At in cõfirmatis ſuffuſionibus nulla immutatio nec latitudinis nec figuræ ex impreſſura obuenit. Quoniã uero cõe hoc eſt indicium & eorũ in quibus modicè,& illorũ in quibus ſuprà modũ humor cõcreuit,colore ipſos diſcernemus. Nã ſi ferri aut marinæ aquæ aut plũbi colorẽ ſuffuſio habeat,moderatè coaluit,& ad eductionẽ idonea redditur : ſi uerò gypſo & grandini ſimilis color ſuffuſionis eſt,ſuprà quàm par eſt concreuit Sed quia hæc â Galeno didicimus,

collocato ægrotãte aduerſo lumine citra ſolẽ, oculum ſanum accuratè deligabimus, & diductis alterius palpebris recedemus ab iride appellata ad minorẽ angulũ, quantũ ſpecilli cuſpis ſpatii continet, atq; tũ punctorii ſtili mucrone locum deſignabis quem puncturus es: in ſiniſtro quidẽ oculo dextra manu functionẽ obiens: in dextro aũt ſiniſtra. Atq; inuerſa punctorii ſpecilli acie quæ ad extremũ rotunda eſt, ualẽter impingimus, & partem deſignatam uſq; ad uacuum intus ſinũ penetramus: idq; tã altè fiet, quàm pupilla ab iride nũcupata diſtat. Ex ſuperiori igitur parte uertici ſuffuſionis ſtilum punctoriũ adigentes, (uidetur aũt cõſpicuè ferrũ, quod tunica cornea pelluceat) humoris colluuiẽ per ipſam in ſubiecta loca deriuabimus. Et ſi protinus educta fuerit, ſiſtemus quieſcentes paululũ. ſin aũt recurrerit, rurſus ipſam deducemus, Euacuata ſuffuſione, ſtilũ tollemus, leniter circumuertẽdo. Poſt hoc oculo aqua eloto pauxillũ ſalis cappadocici inſtillabimus, lanamq; oui luteo cũ roſaceo madeſcentẽ impoſitã deligabimus, ita ut ſanũ quoq; oculũ cõprehendamus, ne una cõmoueatur. Cæterũ collocãtes ægrũ in domuncula ſubterranea iubebimus prorſus ipſum cõquieſcere, tenui uti uictu, aduſq; ſeptimũ diem illigatũ, niſi quid prohibeat. Poſt hũc ſolutis ligaminibus uiſum experiemur, oſtendẽtes ei res quaſdam uiſibiles, quod dum manu curamus, aut poſtea, fieri diſſuademus, quod ex cõtinuo nimiũ intuitu promptè rurſus ſuffuſio repleatur. Si inflãmatio urgeat, etiã ante ſeptimum deligatura ſoluta, aduerſus hanc pugnabimus.

De ægilope. *Cap.* XXII.

AEgilops, tumor eſt abſceſſorius inter maiorẽ angulũ & nares proueniẽs. Vix curationẽ admittit, tũ partium tenuitatis cauſa, tum periculi, ne oculus conſortii lege indoleſcat. Si igitur per ſumma ruptus fuerit abſceſſus, totum id quod eminet uſq; ad os excidẽdũ. Et ſi ad malas ſubluuies deciderit, totam ipſam explicabimus, os aũt cariem nõdũ ſentiẽs, rademus. Quòd ſi iam carie uexatũ eſt, ferro cãdenti acuto ac in cuſpidẽ abeunte, aduremus. ſpongia frigida madente, oculo impoſita. Sunt qui poſt carunculæ exciſionẽ terebra uſi, humorem, aut pus in nares deriuarint. Nos aũt ſatis habuimus eouſq; ſolum ferramentis ad ægilopem accommodatis adurere, ut ſquama abſcederet. Ab uſtione lẽticula melle adiecto quod

phacomeli

phacomeli uocant,uel malicorio cum melle reliquisq; ſiccantibus præſidiis utemur. At ſi ægilops ſerpat ad angulum, ſummaq; inuadat,nequaquam tūc ſcalpello,quo aut pterygia, aut uenas ſecamus,media anguli parte ad abſceſſum reſoluta, carnes ex alto educemus,item mediocriter deſiccabimus. Vitri autem puluis tenuiſſimus ipſis inſparſus,mirabiliter deſiccat. Ad hæc aloe ſimiliter cum fuligine thuris. Reliquam uero Aegilopnm medicinam,tertio libro ſumus executi.

Si meatus auditorij non perforati ſint. Cap. XXIII.

HIc affectus à prima natali die contrahit,mēbrana quadā auditoriū meatū obſtruente,nunc per ſumma,nunc in alto, poſtea accidit præcedente in audiendi meatu exulceratione. ſiquidē caro ſupernaſcens ipſum occludit. Itaq; ſi mēbrana auditū impediens altè inhæreſcit,difficilis erit adminiſtratio. Tenrandū tamen eſt,tenui quodā inſtrumento ipſam incidere. ſi in ſummo fuerit,ſcalpro quod Græci ſcolopomacherion appellant,hāc diuiſam,ubi uſus exigat,ēt auferemus. At ſi caro ſupercreuerit, hanc pterygijs apto ſcalpello, aut ſpecillo polypis idoneo tollemus,deinde tortile linamentū ex uiliore panniculo,ſpatioſo meatus ſinui aptatū aqua imbuemus,inuolutumq; chalcitide læuigata, aut huiuſmodi quodam arido in meatum demittemus,ne rurſus caro enaſcatur. Si inflammatio male habeat,protinus id auferemus. Si fundat ſanguinem meatus,ſpongiam aqua frigida imbutam imponemus. aliisq; conuenientibus utemur remediis.

Ad ea quæ in meatum auditorium inciderunt extrahenda. Cap. XXIIII.

SOlet etiam in aurem incidere,non modò calculus,ſed ēt uitrum,faba,& ſiliquarum grana. uitrum itaq;,& calculus ſuam ſeruant magnitudinē: fabæ autē, & ſiliquarū grana,aliaq; id genus,naturali corporis madore inflata, maximos cruciatus mouent. Conuenit igitur uel auriculario ſpecillo, uel hamulo,uel uulſella hæc extrahere. Aut uiolēta capitis cōcuſſione,aure ſuper circulū quendā impoſita. Iā uerò calamo hæc ſubinde extraximus,exurgentes ēt aquā auribus illapſam ſimiliter,cera calami ambitū,qui auri inijcitur, obſtruentes ne ſpiritui uſquā ſit exitus. Calculos, & eius generis corpuſcula, ieduximus ſpecillo lana inuoluto & in reſinā terebinthinam,

aut aliud quoddam glutinans demiſſo, eoq́; in meatum auditorium coniecto leniter. Sin iſta nihil proficiunt, medicamēto quod ſternutamentū prouocet, naribus indito, os & nares obturato. Si ne horū quidem nulli ceſſerit prius quā inflammatio, conuulſio, & omnino periculū fuerit ſubſecutum, manu, & ferramentis ipſa auferemus: figurabitur itaq; ęgrotus, ut auris auerſa ſit ad baſim ipſius poſt appellatā fibram, & lunata utemur diuiſione exigua, auerſaq́; ſpecilli parte corpuſculū quod inſidet, eximemus. Hoc ablato uulnus ſuturis committemus, & medicaminibus ad cruenta inſcriptis utemur.

De polypo. Cap. XXV.

POlypus tumor eſt præter naturā in naribus oboriens, ex marini polypodis ſimilitudine nomen ſortitus, tum ꝙ illius carnē repræſentet, tum ꝙ ſuo cōplexu quemadmodum ille, captantes ulciſcitur, nares ipſorū cōprehendens, ita & uitium hoc laborantiū nares obſtruit, id efficiens ut & difficulter reſpirent, & ſermonē ægrè exprimant. Duri igitur polypi, tactui renitētes, liuidi, & maligni, ceu cancri naturā induentes, attingi non debent. Molliores autē, laxos, ſtupidos, neq; maleficos ſcalpello curare tentabimus. Figurato homine in ſedili aduerſus ſolis radios, & nariū meatu ſiniſtra manu explicato dilatatoq́;, ſpatula ad id facta in myrtacei folii modum acuta orbiculatim polypū, aut carunculam dextra præcidemus, illic acie ferramēti impoſita, ubi naribus coaluit: ſecundū hæc inſtrumento in oppoſitū cōuerſo, manubriolo ipſius, ſucciſam carunculam foras eximemus. Et ſi quidem purum naris meatū uiderimus effectum, ad curationem deſcendemus. Sin reliquiæ aliquæ polypi ſuperfuerint, alterius cultelli raſorii acie relictū corpus cum tenſione, agitatione, & raſura ualenti auferemus. Malignos & peruicaces polypos candentibus ferramentis adurere cōſiliū eſt. inde remedijs uſtioni dicatis uti. Poſtquam ferro ſatis effectum, ſpongia detergemus, ac poſcam, aut uinū in nares fundemus. Et ſi humor per palatum in fauces euaſerit, bene ſe habent munia ſcalpello obita: ſin minus permeet, nota eſt carunculam polypi oſſibus à colando ethmoidibus dictis inſidere, aut ſupremis nariū partibus, quam inſtrumenta non comprehenderit. Linum igitur mediocriter craſſum funiculi inſtar, ceu duorum triumúe digitorum longitudinis in nodos

co nſtri-

cōstrictum,per specilli duplici cuspide præditi foramen trāsmittemus, alterumq; extremum specillo per nares sursum ad meatus colatorios inseretur: idem per palatum, & os eiicientes utraq; manu extrahemus,tanquam carunculas nodis desecantes Deinde funiculari linamento meatum diductum habētes post triduum pastillo musæ,& consimilibus, reliquias absumemus simul & locum exiccabimus. Postea uero pastillis cicatricem ducentibus utemur,plumbeos canaliculos naribus, si opus sit,per totam curationem accommodantes.

Curta in auribus, & labris quomodo sarciri possint: Græci uocant colobomata. Cap. XXVI.

CVrta igitur in auribus aut labris,colobomata Græci uocant,hac ratione curantur. Primùm cutis ab inferiori parte soluitur: mox oræ uulnerum contrahuntur, ac id quod in callum coaluit,aufertur. Dein suturæ illis iniici debent,& conglutinantia,

De epulidibus, & parulidibus. Cap. XXVII.

EPulis carnis tuberculū est iuxta dentiū aliquē in gingiuis oriens. Parulis exiguus abscessus est, gingiuas infestans.Epulidē itaq; uulsella,aut hamulo eleuatā præcidemus.Parulidi in orbem exectæ linamēta inserimus. Vidi autē subinde scalpello,quo uenas secamus, ipsam dūtaxat pūctam, & pure uacuato consanuisse.post ferrum, uino collui præcipimus.In sequēti die mulsa,tertio Antheron,puluerē uulneri inducimus usq; dū curatio finiatur.At putredo gingiuis oborta si cōgruis medicamētis nō curetur: cādēti ferro ipsā aduremus.

Quomodo dentes eximantur. Cap. XXVIII.

DEns qui eximetur usq; ad receptaculū suum circumradi debet,inde forfice paulatim concussus,extrahitur. At si exesus est,id foramen tenui linamento primùm replendum est,ne constrictus sub forfice confringatur.Eo exēpto,sale tenuissimo insparso relictas carunculas consumemus. Postea uino,aut posca os colluetur cum consanescat. Quoniā uero superflui nonnulli dentes enascuntur,eos qui receptaculo adnati coaluerunt,scalpris excindemus: qui non coaluerūt, forfice tollemus.Sin autem dens aliquis excreuerit, aut etiam confractus fuerit,nonnunquam limula,id quod excedit,superfluumq; in eo est,deteremus,adiectasq; ipsis, ut uerisimile est, squamas

ſquamas auerſo ſcalpello, aut raſorio, aut lima perpurgabim⁹.

De ligatione linguæ quod ancylion dicitur. Cap. XXIX.

Ligatio linguæ quæ ancyloglosſon Græcis appellatur, aliàs naturaliter accidit, mēbranis durioribus magisq; à prima origine minutis linguā continentibus, aliàs ex acquiſito ob cicatricem quampiam duriorem ſub ipſa ex ulcere contractam Qui igitur ex natura hoc uitii habent, eo q tardè ſermonē explicare incipiunt & uinculum ſub lingua iuſto magis appareat, exulceratione non præcedente, cognoſcuntur. Qui uero ex acquiſito, cicatricem manifeſto conſpicuam habent. Collocari igitur debet ægrotus in ſedili ea figura ut linguam ad palatū ſuſpendeat, & nerueum illud uinculum tranſuerſa plaga incidetur. Quod ſi ex cicatrice aliqua ligatio prouenerit, ea hamulo transfixa callum ſurſum extrahemus, ac laterali facta diuiſione ligationē ſoluimus, cura adhibita ne particulas altè latentes incidamus. Nam ſanguinis profuſio quæ ſiſti nequeat, frequenter inde ſecuta eſt. Poſt hæc aqua frigida, aut poſca uulnus debet elui. deinde medicina utendum quæ relaxet & carnem inducat.

De tonſillis. Cap. XXX.

Quemadmodum glandulæ ſcirrho induratæ, ſtrumæ appellātur, ita etiam tonſillæ inflammationem expertæ, & ſupra naturalem modum auctæ, & ueluti deſiccatæ, deuorationi ſpirationiq; negotium exhibentes, è regione utrinq; ſibi inuicem oppoſitæ, eodem partis uocabulo, tonſillæ, Græcè antiades uocantur. Quibus cum adeſt inflammatio, ſcalpellum admouere cautio eſt. ubi illa modicè conquierit, manum admoliemur, præſertim albis, contractis, anguſta baſi firmatis. Nam humiditatis flacceſcentes, rubicundæ, amplam baſim habentes, facillimè ſanguinem profundūt. Collocato igitur homine aduerſus Solis lumen. iubebimus ut ore hiet, miniſtro caput continente, alteroq; linguam ſpatha ad id facta quam Græci gloſſocatochon appellant, inferiori maxillæ apprimente, nos hamulo per tonſillam traiecto, etiam quantum licet ipſam attrahemus, ita ut non mēbranas ſimul euellamus. Deinde totam ipſa ex baſi ambutabimus ſcalpro ligationi dicato, ἀγκυλότομον nuncupant.

pant. Sunt n. duo eiusmodi instrumenta, aduersos acie inflexus habentia. Postquam una fuerit succisa, ad alterā eodem modo uice conuersa ueniendum est. Functione scalpello obita, æger ex aqua frigida, aut posca gargarizabit. At si profluuiū sanguinis eueniat, etiā rubi & rosarum, & myrtiq; diluto egelido utetur. Si uero copia sanguinis prorumpat, plantaginis & symphyti succo: item electro, pastillo & lemnia sphragide posca soluta os collui debet. Cessante autē profluuio, proximo die, rosarū flore, croco & amylo cū lacte perungentur ex aqua, uel oui liquore cādido, uel hydrorosato. Si sordes ulceribus increuerint etiam ex melle & collutiones, & illitus commodè adhibētur.

De uua. Cap. XXXI.

GVrgulio tanquam aliquod uocis plectrū subinde destillationem à capite recipit: idemq; præter naturā auctus, si oblongior, tenuisq; fuerit, Columella nuncupatur: si uero crassior ab ima parte, & rotunda, Vua dicitur. utrunq; autem nomen à similitudine factum est. Si igitur uniuersalibus, nempe & per sanguinis dimissionē, & medicamento adhibitis uacuationibus non abigatur, neq; etiā remedijs loco admotis, quæ astringāt, repellantq;, etiam discutere possint, cesserit, ad scalpellū ueniemus: ne cōtinuo irritatu, tussis, uigiliæ, interim etiam strangulatus subsequatur. Quæ igitur cōtractæ sunt rotundæ, non oblongæ, cruentæ, uel subnigræ, nō attingi scalpello debent. Tenues autem, oblongæ, per summa graciles muris caudæ modo, remissæ, sanguinolentæ non admodū, sed albicantes, eæ curandæ sunt. hæ siquidē protinus inflammatione liberantur. Id autē ex uua præciditur, quod præter naturæ modum eminet Etenim si ad finem illa præcidatur, extremam omnes thoracis regiones noxam percipiunt: & uox intermoritur. Itaque figuratu, ægrotatus in sedili contra Solis lumen, iubeturque magnum hiare deinde uulsella, aut forfice quod superuacuum est prehensum, inferiorique parti adductū scalpello uuis aut suturis accōmodato, præcidimus. inde quæ in uasorum sectione comprehensa sunt, agemus. Sepe uero, aut propter laborantis timorem, sanguinis profluuij metum, medicamēti' ve siccitatem ferrum uitantes, adurente potius medicamēto hanc absumimus. Conuenit igitur medicamento adurente quod in palpebrarum ustione dictū est, aut eius generis alio, uuæ ustæ sinus implere, ac homini magnum hiare iusso lingua per famulum

mulum forfice constricta, instrumento adaperto tam uuę partem comprehendemus, quantam etiam sumus amputaturi. Cæterum spissitudinem medicamentum habebit neque liquidã, ne diffluens ab uua deerret, subiectas autem partes adurat ob quod ęgro interdicimus, ne per totum ustionis tempus deglutiat, neq; omnino duram, quò facilius uuę incidat, & si ex uno ipsius iniectu summa uuæ pars nigruerit, abundè est: sin minus, etiam bis utemur, ęgro per totum administrationis tempus inclinante ore, in terram, ut saliua eliquescens simul cum medicamenti particulis extra os euadat, siquidẽ hora una emoritur: excidit autem tertio, quatuorve die. Secundum ustionem lana molli aut stuppa indice digito inuoluto quæ gurgulioni circùm adhærescunt, extergemus, uel etiam aqua os collui iubebimus. At ceruicis regionem fomentis ex chamæmelino, tum in his, tum in illis quibus tonsillæ ademptę sunt ex consortij lege adiutabimus. Ad hæc gargarizationibus, & perunctionibus similiter utemur.

Quomodo spinæ gutturi eximantur. Cap. XXXII.

DEuorantur subinde inter edendum spinæ, aut piscium, aut aliorum quorundam, diuersis in partibus. Quæ igitur in conspectum ueniunt, uulsella, quam Græci propriè appellant acanthobolon, eximemus: quæ inferius ad ipsas fauces peruenerint, alio modo. Sunt qui dicant maiores moles esse deuorandas, ut, caulem lactucarum, aut buccellam panis. Alij uero spongiam puram mollemque exiguæ magnitudinis linio illigatam deglutire iubent, linoq; apprehenso retrahi, idque frequenter efficere ut spina impacta spongiæ educatur. Leonides autem iubet cataplasmatis uti, quę concoquãt, cuiusmodi ex cruda ordei farina conficiuntur, quò spina in pus redacta sua sponte excidat. At si eadem hora aut etiam ante uentriculi concoctionem in ægrotum inciderimus, eo quod infixum est nobis non conspicuo, uomere iubebimus digitis aut pinnis in os dimissis. Nonnunquam enim, id quod est infixum unà cum uomitu educetur.

Quomodo aspera arteria incidi debeat. Cap. XXXIII.

CHirurgicorum præstantissimi hanc quoque administrationem literis prodiderint. Antyllus itaque hũc in modum

dum ſcribit, In ſynanchicis quidem,ut in ea parte dicetur quæ uictus rationem tradit Chirurgiam improbamus,cum inutilis ſit præciſio, in quibus omnes arteriæ & pulmo affectus eſt. In ore autem & mentio inflammationem experiuntibus,aut etiã tonſillis,aſperæ arteriæ os operientibus,incolumi ſanè ipſa arteria, ratio eſt ſectione uti, quò periculum ſtrangulatus euitetur: deinde cum infra arteriæ caput ſpatio trium ipſius quatuorve circulorum manum adegerimus, partem nonnullã ipſius arteriæ ſcalpello pertundemus, totam diuidere ſecurum non eſt,tum quòd hic locus excarnis ſit tum quòd uaſa procul à loco diuiſo ſint diſſita. Itaq; inclinato ægroti capite retrorſum, ut arteria reddatur conſpicua, tranſuerſam lineam incidemus,inter duos circulos ipſam ducentes,ne cartilago,ſed membrana cartilagines colligans,diſcindatur. At ſi meticuloſior aliquis inter agendum fuerit,hamulo prius cutem eleuatam diuidet:deinde ſic ipſi arteriæ incidens,uaſis,ſi fortè occurrant,præteritis,lineam ducat. Hæc quidem Antyllus dixit:Conijciens arteriam ſcalpello eſſe penetratam, inde quòd ſpiritus per eam cum murmure quodam erumpat, tum quòd uox interciſa ſit. ubi uero de ſtrangulatu metus amplius non eſt, oras uulneris renouabimus, mox ſuturis committemus, ita ut ſolam cutim citra cartilaginem ſuamus, utemurque medicamento quod cruentis facit. Sin minus conglutinetur, præſidio quod carnem inducat inſiſtemus. Simili uero curatione utendum etiam ſi quis nobis obtigerit qui mortis deſiderio iugulum ſibi inciderit.

De abſceſſu. Cap. XXXIIII.

QVòd abſceſſus carniũ,uel partiũ carnoſarũ corruptela mutatioq; ſit, quomodo generetur, quotq; eius ſunt differentiæ,quarto libro abundè tractatum eſt. Nunc aũt queẽadmodũ munu ſcalpelloq; ei medendũ ſit,exponemus, cũ omnino in pus tranſierit.Hoc aũt deprehẽdimus inde quòd dolores,febris,ſi præceſſerit,rubor,pulſus & reliqua inflammationis ſigna minora tunc appareant,ubi iam tumor in acutum faſtigiatus eſt, & pus digitis innixis occurrat, præſertim cùm ſumma occupar abſceſſus,tunc ad ſcalpellũ ueniendũ eſt. Si uero neque ad tactum occurrat,neq; faſtigietur, eo quòd in alto deliteſcat,alij mutationis notis attendentes,manum admoliemur. Sciendum uero eſt crudos interim ipſos priuſquam ex

toto in pus mutati sint, incidi, si aut articulis, aut principibus particulis uicini sint, ne ligamentum, aut aliquod eis necessarium assidua putredine pariter contabescat. Porrò abscessus ano proximos crudos antequàm in totũ ematuruerint, dissecari Hippocrates præcipit, ueritus ne perforationem experiantur. Inciduntur ergo non omnes simili linea, sed naturali quidem, ut in fronte: & pilosis locis, ut in capite cura decoris quantum licet, habita. Recta uero linea artus secamus, ueluti in musculis, diligentiam adhibentes ne & neruos & arterias & principales particulas attingamus: interim in rectũ, interim transuersim abscessu prout cuiusq; usus exigit, diuiso. In minoribus unam scalpello sectionem molimur, in magnis plures, iuxta amplitudinis rationé ubiq ea quæ tenuiora sunt & effluxioni idonea, incidentes. Illos sanè abscessu qui plurimum fastigiantur, crudi tenues, & emortui sunt, pręcidimus trianguli, aut mirtacei, folij, aut alterius anguli figura, cum circularis ad cicatricem recipiendam sit in idonea. Qui uero non in fastigiũ attolluntur, eos simplici duntaxat linea dissecamus. At ubi magnum sinũ inuenimus, si cutis superinecta carnosa sit, & queat conglutinari, diuisione loci ea duntaxat utemur, quæ humoris effluxui conueniat: Sin tenuis, admodumq; ex carnis, totam in longitudinem simpliciter dissecabimus, & post simplicẽ diuisionem si corpora utrinq; sita gracilia ualde & nõ carnosa uideantur, ipsa tollemus. Administrato iam scalpelli munere, spongia locus abstergi debet: si paruus, est abscessus, unaq; diuisio, simplex linamentum inseremus: Si magnus est & plures incisæ lineę, implicitum aliquod in longitudinem linamentũ, lemniscon Græci uocant, ipsis demittemus, ipsas similiter plagas linamentis replentes. Quòd si erumpat sanguis, aqua frigida, aut posca utendum. si ita non substiterit, chalcitidis pollinem inspergemus, eoq; frequenter ob flaccidam humore putredinẽ utemur. Splenia si hyems est, & partes sint neruosæ, œnelæo imbuta deligabimus: sin æstas, & partes carnosæ, aqua cũ oleo. aut ipso quoq; uino cum uino frigido tincta illigataq; sequenti die eisdẽ liquoribus superfundemus. Post tertium diem ubi soluerimus, spongiaq; deterserimus tetrapharmaco quod in linteola illinitur, utemur. Si inflammatione caret uomica, idẽ fomentum & medicamen linamẽtis illitum accõmodabimus. Si inflammatio adest: cataplasma, quod concoquendi uim habeat,

beat, inijciemus, ſuperfuſionibus antea uſi ubi ceſſauerit inflammatio, medicina quæ pus maturet, & carnem inducat, medebimur. Cæterum unus, glutinantibus remedij, ut quarto uolumine de ſinibus comprehenſum eſt, curabimus.

De ſtrumis. Cap. XXXV.

STruma quæ græcè chœras dicitur, glandula eſt indurata, in ceruice, alis, & inguinibus potiſſimum enaſcens Nomen habet à chœradis petris, aut ſuibus, quòd numeroſæ ſobolis exiſtant, aut quòd colla habeant glanduloſa. Oriuntur autem ſtrumæ in prori ceruicis parte, aut in altera, aut utrinq; una, aut duę, aut plures. Omnes autem ſuis membranis includuntur, quemadmodũ ſteatomata, atheromata, & melicerides. Quæ igitur indolent attactu, & medicamentis impoſitis deteriores redduntur, malignæ ſunt, quas etiam Carcinodas aliqui dixerunt, notumq; eſt omnibus ipſas curationi quæ manu ſit, non cedere. Morigeræ autem ac blandæ tum tactui, tum congruo medicamentorum uſui, hoc modo tractandæ ſunt. Superficiariæ igitur, & in cutem erumpentes, ſimplici linea diuiſæ, ab incumbentibus diſſoluuntur: orarum cute hamulis diſtenta, membranis liberantur, ut in uaſorum cõſectione, quam angiologiam uocauimus, expoſitum eſt, ac paulatim eximentur. Maiores autem ſtrumas hamis transfixas ſuſpendemus, & ſimiliter excoriatę corporibus eas continentibus undiquaq; liberabuntur, animo adhibito ubiq;, ne arteriæ, quas carotidas uocant, & nerui recurrentes uiolenter. At ſi uas aliquod diuiſum opus obſcuret, funiculo id excipietur, uel per medium amputabitur, niſi magnũ fuerit: ubi in arctum ſtrumæ baſis uenerit, dextrè ipſa præcidetur: ac indice demiſſo tentabimus num & aliæ ſint ſtrumæ adiectæ quæ eodem modo auferentur. Quòd ſi magnum aliquod uas aut etiam plura ſubinde iuxta ſtrumę fundum eſſe ſuſpicemur, nõ ex baſi ipſam excindere, ſed funiculo excipere conuenit, quò particulatim citra periculũ ſua ſponte excidat. quo tempore medicamento in linteola illito, curatio tentabitur. Si uerò inde excindatur, oras committemus. omnino autem rectas diuiſiones adhibere oportet. Atq; ſi nihil ſuperuacuum habuerint, inde ſuturis iungemus. Sin ex ſtrumæ tumore cutis redundet, parte ipſius myrti inſtar ablata, ſuturis utemur, & medicamen cruentis aptum inijciemus.

De steatomatis, atheromatis & meliceridibus. Cap. XXXVI.

HAec quoque in abscessuum genere comprehenduntur: sed hoc discrimine ab illis uariant, quòd abscessus propriè dicti inflãmationẽ doloremq; testentur, & acrem humorem, ac rodentem contineant, nulla peculiari membrana, aut tunica inclusi. Cæterum illa inter se quoque differunt, quòd humor in steatomate contentus, sicut appellatio ostẽdit, seuo sit persimilis. In atheromate, pulti frumentaceæ. In meliceride, humor mel repræsentet. Agnosces ipsa hunc in modũ. Steatoma aliis durius est, tactui renititur, & basim habet solidiorem. Meliceris laxi cuiusdam corporis modo subsidet, & tardè quidem funditur: cito autem rursus succrescit. Curantur hæc quemadmodum strumæ, incisione, excoriatu, suturis & reliqua curatione, id solum cauendo, ne membrana uulneretur, unde humor qui continebatur, profusus operationem impediat, & ne pars ipsius relinquatur, nam renascendi occasionem plerunq; in brachiali, talo & articulamẽtis motui dicatis exhibet, quemadmodũ etiam struma uel tota, uel portio ipsius relicta. quòd si huiusmodi quippiã fuerit deprehensum, satius est non suere, sed exedẽtibus medicaminibus reliquias absumere.

De aneurysmate. Cap. XXXVII.

ANeurysma tumor blandus tactu est, digitisq; cedit, ex sanguine & spiritu contractus Galenus de eo hunc in modũ scribit. Arteriæ apertæ affectus, aneurysma uocatur. Fit autem eadẽ quoq; conuulnerata, quoties incumbẽs ei cutis cicatricẽ quidẽ contraxerit, maneat autẽ arteriæ uulnus, dum nec coaluerit, nec carne fuerit obstructa. Agnoscuntur huiusmodi affectus arterrũia pulsu, imò etiã prementibus nobis tumor omnis euanescit, substantia quę ipsum efficit, in arterias recurrente. Hæc quidẽ Galenus. Nos autẽ ipsa aneurysmata hoc modo inuicẽ discernimus. Quæ adaperta arteria fiunt, prolixiora apparent, & in alto constituuntur: digitisque impressis ceu strepitus quidã exauditur, cũ nullus sonus in iis quæ rupturæ feruntur accepta percipiatur: illa uerò rotunda magis sunt, & per summa occurrunt. Quæ igitur alas, inguina & ceruicẽ infestant, aliaq; loca, eximiæ magnitudinis aneurysmata, curare propter uasorũ amplitudinem non tentabimus.

Quæ uerò summas partes, artus uel caput affligunt, hac ratióne aggredi conuenit. Si quidem ex aneurysmate tumor obuenerit cutem linea recta in longū incidemus, deinde hamis diductæ oræ sicut in uatorū dissectione dictū est, excoriabuntur, & scalpellis quibus membranæ auelluntur circumpurgata arteria nudabitur: acu traiecta duobus funiculis deligabitur, puncta prius arteria scalpello per mediū: ubi cum ambienti membrana unita fuerit, curatione pus maturante utemur usq; dum funiculi exciderint. At si ex ruptura arteriæ creatū sit aneurisma, totū id quatenus fieri licet, cū cute digitis apprehendendū est, deinde acu duplex linum trahente, inferius eo quod exceptum est transsuendū. Et post acus traiectum ansulam forfice præcidere oportet, atq; sic duobus fili, hic illic tumorem deligare, ueluti in staphysomate comprehēsum est. At si metus sit ne fila circumuolantur, altera etiā transmittēda est acus per totum quæ priorē premat similiter duo fila ducens: amputata ansula ex quatuor filis cōstata, ita tumorem ex lino deligabimus, uel tumore per mediū adaperto post excretionē, cutem adimemus, eam quæ ligata est relinquentes, ac splenium ex uino & oleo imponentes, remedijs in linamenta illitis utemur.

De asperæ arteriæ tumore qui bronchocele dicitur. *Cap. XXXVIII.*

GRandis in ceruice, & rotundus tumor fit, nomen claturam ab internis partibus sortitus. Duplex eius tumoris differentia est. alius n. adipe tumet, alius partium illarū dilatatione accidit. Atq; hunc notabimus ueluti & aneurysmata, desperatumq; fugiemus, nō aliter ac uniuersa aneurysmata quæ periculosam habeāt administrationē: præcipuè uerò quæ circa ceruicē oriuntur, ob arteriarū magnitudinem. Qui adipe inturgescit, ita ut steatomata curari debet, discretis, præteritisque uasis, eo nimirum modo quem in strumis exposuimus.

De ganglijs. *Cap. XXXIX.*

GAnglion, nerui est in nodum concretio, ex ictu, aut labore proficiscens, plerunq; uerò in manus iunctura, quà cū brachio committitur, talo, & articulamentis absoluitur: quanquam in alijs quoq; partibus proueniat. Hæ comites sunt notæ, tumor, concolor, renitens, indolensque. At si uiolenter premas, stupidum sensum experitur, non in alto, sed ipsa sub cu

te radices agens:& ad latera quidē transferri poteſt:ſin autē ui adigas:tum antè,tum poſt,nequaquā poteſt. Quæ igitur in cruribus aut brachiis aut ſummis partibus oriuntur,excindere tutum non eſt:periculum enim ne particula reddatur mutila. At quę caput aut frontē inuadunt, cutè ſcalpello diuiſa curamus, & ſi quidē parua fuerint,uulſella cōprehenſa ex baſi præciduntur:ſi maiora,hamis transfixa excoriataq; tolluntur:oras ſuturis commiſſas, medicamento ad cruenta apto perſanamus.

De uenæ ſectione. *Cap. XL.*

ET ſi omnibus ſatis cōſtet, quomodo uena incidi debeat, tamen ne parti chirurgicæ aliquid deſit,& propter artificioſas ipſius diſtinctiones,omittendū non eſt. Primū itaque uenæ ſectionis conſiliū eſt,ut ſanguis qui redundat,euacuetur. Copia uerò ipſius duplici modo capi demonſtrata eſt,uno ad uires,uenæ licet plenæ nō appareāt:in quo ſtatu, homo protinus imbecillis ac inualidus reddit: natura ceu ad graue aliqđ onus ferendū impotēte. Altero, uaſa quæ id cōtinent,in alia loca pondus transfundere ſpectātur:& ſi uirtus haud cū moleſtia ipſum toleret:in quibus ruptis interdū uenarū cōmerciis, ſanguinis ſputū,aut aliæ fluxiones accidunt. Copię igitur,quæ ex uiribus ęſtimatur,corporis grauitas, nota eſt. Venarum copia tum extenſione,tum quòd illæ plenæ tument,agnoſcitur.utraque autem, uacuationem neceſſariam indicat. Itaque primo quoq; die ſanguinem uſu id exigente demittes,ſola in uentriculo ciborū concoctione, aut etiā perfecta in iocinore ſanguinis elaboratione expectata.At ſi inter initia ob cauſam aliquā ſanguinis detractio prætermiſſa fuerit, uel ultra ſeptimanam eum mittere alienū non eſt,ſi neceſſitas poſtulet,& uires non diſſuadeant. Cæterū qui uenā inciſurus eſt,id habet inſpiciendum,num multa ſtercoris retentio inteſtina urgeat. Quod ſi ita deprehenſum eſt,molli clyſtere aluus antea uacuari debet: ne uenæ putridam aliquam excrementorum colluuiē ab inteſtinis attrahant. Iis igitur qui ob morbi neceſſitatē, ſanguinis detractionem requirunt,quouis tempore uenam incidemus,ſi particularium duntaxat in febribus acceſſionum uigorem ſeu ſtatum excipiamus. At ſi continens febris extiterit, matutinū omnino tempus magis idoneū eſt. Qui uerò nullo morbo urgente, ſed præcauēdi illius gratia ſanguinis uacuationem po-

ſtulant,his uero opportunũ eſt.Porrò in ætatibus uſq; ad quartumdecimum annum ſanguis mitti non debet,ſicut ẽt poſt ſexageſimum,niſi neceſſitas quædã ineuitabilis huc nos cõpellat.in ſumma,imbecillis uiribus præditi , hanc uacuationẽ uitabunt.Cæterũ in particulis recens inflãmatione tentatis, ex oppoſito inanitione in moliri conuenit: in uetuſtioribus , ex propinquo:ſiquidẽ ex multis corporis partibus ſanguinẽ mittemus : frequẽtius aũt ex interiori cubiti uena. Verùm id cõſiderandũ uenit,interiori & alariæ dictæ uenæ,per totũ,arteriã ſubijci : mediæ neruũ : ſuperior quæ & humeraria dicitur, periculi expers eſt.Ac in capitis morbis humerariã incidimus . In his qui infra ceruicẽ affligunt,alariã : media utriſq; conuenit. Faſcia igitur arcta partem aliquã circa brachij muſculos deligare oportet,& frictione manuũ alternante,repletã uenã uſui cõmodã tranſuerſim per totã ipſius latitudinẽ ſolam diuidere. Etenim maiores hac plagæ,ægrè cicatricẽ admittunt.arctæ nimium inflammationẽ experiuntur, præterquam ꝙ craſſioris ſucci tranſitũ impediant.In quibus autem & ſecundo & tertio die,interim uerò & quarto ſanguinẽ detrahẽdũ eſſe ſperamus, obliquius uena ſecari debet,quò manus inflexu dehiſcens non protinus cicatrice obducatur,ſic.n.uiſum eſt Antyllo.At quãtum euacuabitur,ex uiriũ robore,& morbi magnitudine metiemur.Si humoris copia ſubeſt,& materia efferueſcit, una uice uſq; dũ anima deficiat extrahemus, uirtute uidelicet robuſta,ſic aũt ut æger nõ ex humoris in uentriculũ confluxu deficiat: ob quod ẽt multi ante iuſtã uacuationẽ per initia ſtatim animo deſtituuntur: uerùm eius deliquiũ his uacuati humoris ratione obuenire oportet . Iam uerò ſi magnã uacuationẽ res poſtulet,uires aũt ſint inualidæ, diſtribuenda erit inanitio: ac primũ parcius detracto ſanguine denuo idem auferetur: ſi res exigat ẽt tertio . Cæterũ uacuare ſolemus corpus uniuerſum non modo in plethorica affectione , ueluti & Galenus tradit, ſed ẽt propter affectus magnitudinẽ,quanquã totũ corpus humoribus uideas cõmoderatũ,quemadmodũ in ſanguinis ex naribus,aut alia parte profluuio,quod nõ copia excitauerit: ac uacuare reuulſorio modo ex oppoſitis conuenit. Quinetiam in ualida inflammatione idem faciendũ eſt,ſicut in colicis & renibus calculoſis,lippitudine, & ijs quæ tã præcipiti modo urgent. Nã dolor & partis inflammatæ calor defluxioni præbent

occasionem, licet uniuersum corpus superfluitatibus careat. Quapropter parcius id tunc faciundũ est, uacuatione adhibita, quæ potissimũ laborantis ætati, & naturæ cõpetere uideatur: cõsideratio ẽt anni tempore, loco, & ægrotantis cõsuetudine. Porrò in quibus propè uenã quæ diuidetur magna quædã est inflammatio, quemadmodũ in pleuriticis & iocinorosis, optimum est expectare, dũ color sanguinis, & substantia mutetur. Diuersus aũt est in inflãmatione sanguis, à naturali: quoniam largius incalescens, siquidẽ prius erat crudior, rubicundior, magisq; flauus euadit: si aũt talis prius extiterit, in nigrũ adustus mutatur. Nõ tamen ex toto mutationẽ ipsius expectare consilium est: sed ẽt ante illam nõnunquam cessare cõuenit, idque duplici de causa, aut ob uiriũ imbecillitatẽ, quas solui ex pulsuum tactu cognosces: sunt.n.ipsi inæquales uehementia, & magnitudine, uel ẽt languidi, & robur fluxionis inclinans imbecilles iam uires notat: ut propter inflammationis malignitatem: nonnunquã.n.nihil remittit, sed uehementer impacta. At si nihil horũ obstiterit, ægerq; floridæ ætatis sit, expectanda est sanguinis mutatio, magisq; si ambiens aer temperatus fuerit. Si uerò sanguis ante iustam uacuationẽ fuerit suppressus, id aũt accidit, aut propter timorẽ, & animi defectũ, aut sanguinis grumũ, aut uiolentã constrictionẽ, cõtra singula pugnabimus: Animã deficientem, odoratis naribus admotis refocillantes: cõstrictionẽ, uinculo remisso soluentes: in grumũ coactũ sanguinem, uel olei infusione, uel digitorũ fotu dissoluentes. Reliqua sanguinis dimittendi præparatio nulli non cognita est: uerum hæc in cubiti uenis fieri solent. At ex fronte sanguis detrahẽ in capitis doloribus ita: capite fomentis adiuto, fascia ceruicẽ uinciemus, digitis super guttur interpositis, ne suffocatu ægri intereant: repleta iam uena in fronte, acie scalpelli diuidetur. Eodẽ modo etiã circa guttur extantes uenæ sphagitides appellatæ, ob uetustam lippitudinem aduersa scalpelli parte scindentur, ita ut sanguis erũpat. Item uenas linguæ subditas, ueluti in anguis, transuersas incidimus, euitantes cõstrictionem. Nonnulli uero in maioribus oculorũ angulis uenas eminẽtes, sicut in longis capitis, uel oculorũ morbis similem in modum diuidunt. In quibus internas quoq; nariũ uenas uel mucrone scapelli cõtundentes, uel quibusdã asperis irritantes disrũpũt, item post aures sitas ob capitis affectus feriunt. Quæ uero poplitem

plitem perreptant, in renũ cruciatibus aperiũtur. Quæ extremas corporis partes intercurrunt, ſuperiacentibus uinculo exceptis & manuũ frictione, & pedũ inceſſu repletæ diuidẽtur. in ſiniſtra quidem manu, cum lien malè habet, uenam quæ inter paruũ & anularem digitũ porrigitur, præcipuè incidemus. cum iecur affligitur, in dextra. Nam extremarum partium inanitio è longinquo magis facta efficatiorem molitur reuulſionem: in pede, ueluti cum coxendicum dolores, aut uteri uitia urgent, eam quæ ſupra interiorem talum eminet, diſſecabimus.

De cucurbitularum uſu. Cap. XLI.

CVcurbitulis neq; per affectuum initia, neq; cũ corpora ſunt plethorica, utemur: ſed ijs prius euacuatis, cumq; nihil particulæ influit. Vſus eius eſt mouere aliquid, agitare, & foras extrahere. Leuis itaq; cucurbitula inflationes diſcutit, diſtillationes in ſtomachũ ſuſpendit, ſanguinem attrahit, & profluentem rurſus ſiſtit, obiectis partibus admota: & quod alte conditum eſt, in ſumma rurſus educit in totum humores traducit, ſpiritus euacuat. At quæ cum ſcarificatu adhibetur, efficaciorem cauſis perſpiratũ præbet, ſenſibiliter ex alto ea quæ nocent eliciens: quippe non modò ſanguinem, ſed alios quoq; humores uacuat, præſertim cum flamma ampliore adglutinata: uerũ ſi à carnoſis particulis detractionem moliri ſtatuimus, primùm cutis ſcalpello exaſperanda, deinde cucurbitula imponenda eſt. Sin ex carnis magis pars fuerit, leuem prius cucurbitulam defigemus: ubi in tumorem particula eleuata ſit, ſcarificatu adhibito, rurſus ipſam accommodabimus: & ſi paululum uacuare cogitamus, unà diuiſio abundè eſt: ſin amplius, plures adhibentur. Item ſi tenuiorem qui continetur ſanguinẽ acceperimus, ſumma ſcarificari, ſi craſſiorem, alta debent: quando etiam concretum ex ictu ſanguinẽ educere animus eſt. Terminus autem moderatæ diuiſionum altitudinis eſt, ſola cutis craſſitudo. Nonnulli inſtrumentum ad hoc excogitarunt tribus ſcalpellis æqualibus ſimul iunctis, ut unica iniectione tres fierent plagæ: uerùm hoc nos inutile putantes ſimplici ſcapello contenti ſumus. Alii cucurbitulis uſi ſunt uitreis, ut ſanguinis qui uacuatur menſura in extractione pelluceſcat: uerum æneæ cum maiorem ſuſtineant flammam, multo ſunt efficaciores uitreis, quæ facilè dirumpuntur. Quinetiã

quæ ex cornibus,ore ſugẽtes trahunt,minus quidem inaniũt, non autem ſiccant,quemadmodum quæ cum flamma ſi opus fuerit,adhibentur. Cæterum cum admoturi ſumus cucurbitulam,particulæ in rectum figuratæ ex latere hanc defigemus. Si enim iacentibus ipſis ſuper linamentũ ex lucerna, ſimul cum flamma inducamus,in cutem decidens illa,grauiter adurit,uſu hoc non poſtulante. Eſt cum cucurbitulæ magnitudo ſubiectę parti adæquabitur,eaq; de cauſa permultũ cucurbitulæ & paruitate & magnitudine differunt, quemadmodum etiam collo prolixiores & ſpatio inferiori latiores aliis efficacius extrahũt. Cauendum autem ne prope mãmillas cucurbitula applicetur. nam illapſæ cucurbitulis nõnunquã mammæ & inturgeſcẽtes uehementer haud facilè ipſas relinquunt,atq; tunc ſpõgias ex calida cucurbitulis circundare oportet, ſic enim remittuntur: ſin minus hoc modo fuerint laxatæ,perforari ipſas ratio eſt.

Quomodo alæ adurantur. Cap. XLII.

HVmeri articulato luxato in nonnullis caput frequẽter & continuè excidit, uel humiditatis ſuperantis uitio, uel quod cõtinuæ luxationi opportunus locus euaſerit,quando ad uſtionẽ deſcendere oportet. Proinde ægro, aut ſupino, aut in ſanum latus inclinato, interiorẽ alæ cutem quà potiſſimum articulus excidit,duobus ſiniſtrę manus digitis,uel hamulis tenuibus & oblongis eleuatã, candenti ferro adurere oportet,quouſq; ferramentum ex aduerſo inflexum uno impreſſu duas cruſtas excitarit,& ſi magnũ intercedens harũ ſpatium fuerit,mucrone ſcalpelli per ipſas traiecto aliam in medio cruſtã faciemus, adurentes uſq; dum ferramentum urens ſcalpello inciderit. Item alias duas Hippocrates iuxta utriuſque dictæ mediã fieri cõſulit,æquali illis ſpatio diſtantes quadrangulæ figuræ modo. Altius aũt cute non penetrabimus, ꝗ nerui, glandulæ,ac aliæ particulæ quæ inflammationẽ difficultatemq; functionum,excitare poſſint,ſubiecta ſint: curari uero adusta debent porro cũ ſale trito & impoſito,tũ aliis præſidiis ad cruſtas inſcriptis,poſtea manu operandum cautè erit.

De adnatis digitis & ſexto digito. Cap. XLIII.

ADnaſcuntur digiti in manu nunc propè maiores digitos,nunc propè exiguos, raro aũt uiſi ſunt iuxta aliorum aliquem. Eorum uero qui adnaſcuntur,alii per to

tum

tum carnosi sunt, alii ossa in se continent, nonnunquam & ungues. Ossa habentium, hi ab articulo procedunt, cuius cōmissu ram alteri digito cōmunicant, alli ex naturalium digitorū fissu ra oriuntur: atq; huiusmodi perpetuo sunt immobiles: reliqui mouentur nonnunquam. Carnosorum expedita est præcisio. nam scalpello quod superuacuum est in totum tollimus. Eorum qui ab articulo prodeunt, difficilior est tractatio illis qui à digitorum fissura originem traxerunt: primum caro orbiculatim usq; ad os excinditur, ipsumq; os excisum aut erasum, aufertur. Cæterum inter curandum radimus ipsa, & cicatrice obducimus quemadmodum etiam in ossium uulneribus declaratum est.

Quomodo purulentis adustio adhibenda. Cap. XLIIII.

VStio efficacissimum purulentis præsidium inuentū est. Conuenit igitur ferro candenti crustas excitare: unā inter clauiculæ compagem cute sursum educta. duas autem exiguas iuxta mentū, sic ut ab arterijs quæ carotides ap pellantur, recedatur. Duas item sub mãmillis ampliores inter tertiam quartamq; costam, alias duas inter quintam & sextã paulùm in posteriora spectantes: aliam, per medium pectus: rursus aliam supra os uentriculi, tres posterius: per medium dorsum unam, utroq; spinæ latere duas, quæ in dorso factã crustam excedant non admodū extantes. Alii, ut tradit etiã Leonides, ferro mucronato candenti per mediū costæ spatiū ubi abscessus est, adacto, usq; ad pus ustionē moliri sunt. Nonnulli etiam hos curare ausi sunt, transuersa linea inter quintam & sextam costam ducta, & cute paululum obliquè diuisa, deinde sic scalpello membrana quę costas succingit perforata, pus excreuerunt. Atq; hi cum illis qui ferro usq; ad imum adurunt, aut statim mortem inferunt, uitali spiritu confertim una cum pure euacuato, aut fistulas reddunt insanabiles.

De cancro. Cap. XLV.

CAncer, tumor est inæqualis, oris prætumidis, aspectu teter, liuidus, & indolens, interim sine ulcere, quē Hippocrates latentem nominauit: is si curerur, peior euadit: interim exulceratus: nam cum ex atra bile ducat originē, magna parte eroditur. Pluribus quidem corporis partibus accidit,

cidit,præcipuè fœminarum locis,& mammis,quæ uenas undiquaq; turgidas habent,quemadmodum cancer animal pedes, unde etiam nomen sortitus est. Quæ igitur per medicamenta curatio adhibetur,quarto uolumine abundè explicata est: eius autem cancri qui uuluam infestat,tertio. Quoniam uero partes putrefactæ,aut quæ (ut simpliciter dicam) naturæ modum excesserunt,ablationem sui postulant: cancris autẽ uuluæ manus opera nec potest, nec utile est admoueri: eorum qui exteriora infestant, præcipuè mammas curandi administrationẽ trademus. Quidam enim totam partem uitiatam ferramẽtis candentibus absumunt: alij totam mammam præcisam adurunt.Galenus solam administrationem quæ per sectionem fit, recipiens,hoc modo scribit. Si quando cancrum scalpello curare audebis, incepisse uacuationem à melancholici humoris purgatione oportebit,ubi iam totum quod uitiatum est exactè praecideris, sic ut nulla radix supersit, sanguinem effluere finito,nec celerius eum cohibebis,uerum etiam premẽdo uicinas uenas, crassiorem ex ipsis sanguinem exprimes: deinde aliorum ulcerũ modo curabis. Hæc quidẽ Galenus memoriæ prodidit. Reliqua uero maligna putridaq; ulcera nempe phagedænas,gangrænas & cõsimilia eodem tractare modo debes.

De ijs quibus mammæ fœminarum modo inturgescunt. Cap. XLVI.

QVemadmodum fœminis,ita masculis quoq; pubertatis tempore,mãmillæ modicè inflantur, sed plerisq; rursus subsidunt,in nõnullis sumpto initio crescunt pinguedine subnascente.Cùm itaq; indecora hæc corporis figura muliebris habitudinis notam repræsentet, digna est cui manus admoueatur.Lunata per imam mammillæ partem linea ducitur cute detracta: ademptaq; pinguedine,suturis cõmittetur. At si fortè mãmilla partibus ipsius ob magnitudinẽ ad ima,ut in mulieribus, inclinauerit, lunatas duas plagas in extremis inuicem coeuntes inferemus,ut minor à maiore cõprehendatur. Cute quæ intercedit cum pinguedine adempta, similiter suturis utemur. At si aberrantes minus exciderimus, tunc eo quod superest rursus adempto, suturas iniiciemus, & medicamentum cruentis idoneum accommodabimus.

Quomodo

Quomodo iecur aduratur. Cap. XLVII.

SI dolor cum grauitate iis oboriatur quibus iecur uomica laborat, carnea ipsa substantia uitiata ostenditur. Si acutus dolor magis urgeat, puris in tunica collectio: adurere hoc modo oportet: ferrum candens mucrone tenui, paulò supra inguen qua iecur desinit, iniicitur, ut crustam unam excitet: Vbi uero totam cutem adusserit, & usq; ad tunicam penetrauerit, pus excernetur. Ab euacuatione phacomelite, hoc est, lenticula melle addito utemur, tum ijs quæ mulsa & speciebus ad carnem creandam componuntur: postea uero etiam cicatricem ducentibus.

Quomodo lien aduratur. Cap. XLVIII.

CVtis quæ lieni incumbit, hamo eleuata, oblongo ferro candenti per totū ipsa aduretur, ut unico impressu duæ fiant crustæ idq; faciemus ter, quò omnes crustas numero sex habeas Marcellus autem tridente quam triænam Græci dicunt, aut tridenti simili ferramento utens, uno adactu crustas excitauit.

Quomodo stomachus aduratur. Cap. XLIX.

IN longis stomachi defluxionibus, recētiores usi sunt adustione. Alii ferramentis candentibus mucronatis tres crustas moliuntur, unam iuxta cartilaginem quæ ab ensis figura Græcis uocatur xiphocides: alias duas inferius trianguli figura, altas ut cutem diuidant: Alii unam duntaxat adhibent, ampliorem supra ipsum os uentriculi. Sunt, qui ne ferro quidem urant, sed iscis appellatis: sunt autem hæ spongiosa quædam corpora in quercubus & corylis nascentia, barbaris magis usitata. permittunt autem uulnera sine cicarrice diu manere, imò etiam magis adhuc diuidūt, ut maiore per ipsa difflatu os uentriculi ab influxionibus immune permaneat.

Quomodo aqua hydropicis emittatur. Cap. L.

QVomodo aqua intercus contrahatur, quot sint ipsius differentiæ, quæ causa, quæ notæ, quodq; remedium, tertio uolumine sumus executi: ubi & demonstratū est, illud solum aquæ inter cutem genus quo ueluti in utrum

aqua

aqua colligitur, asciten dicunt, manus operam postulare. Atq; eam hoc loco explicabimus. Itaq; rectus homo statuitur, sin minus, in sedili collocatur: si ne hoc quidem fieri potest, attingi non debet, cum adeò sit inualidus. Stante recto homine ministris retro assistentibus, iubebimus ut tumorem ad pubem digitis premat, depellatq;. Nos aculeo, aut scalpello quo uena inciditur, si ex partibus iuxta intestina sitis originem cõtraxerit. directè sub umbilico tribus digitis interpositis imum abdomen usq; tenuem membranam quæ periton ęos uocatur, diuidemus. Sin autem primario iecoris affectui malum fertur acceptum, à sinisteriore umbilici parte dissecabimus. si à liene uitium trahit originem, in dextra non enim in illa parte sectionem moliemur, in quam decumbent. Ac cute quæ superiacet acie instrumenti excoriata, membranam quæ finit abdomen, peritonæos uocatur, diuidemus, quousque scalpellum ad uacuam usq; regionem penetrauerit. Deinde per foramen abdominis, & peritonæi, æneam fistulam scriptoriis calamis acie similem demittemus, & per hanc humor effundendus est pro cuiusque uitium ratione, quam ex pulsus tactu deprehendemus. Deinde exempta fistula, humor sisti debet, sistetur autem statim cum diuisio ipsa alternatim sit facta. At nos securitatis gratia linamentum tortile per solam abdominis diuisionem dimittimus, ægro recumbente recreatoque, per insequentem diem rursus momentum humoris quantum uirtus exigit fistula euacuabimus, atq; ita deinceps faciundũ est, quousq; minimum humoris supersit, ita tamen, ut ubique subitam cumulatamq; uacuationem uitemus, multis siquidem imperitè manum admoliti una cum humore uitali etiam spiritu uacuato subito hominem iugularunt: qui uero securius rem agunt, modico humore educto, ut uirtus magno leuaretur pondere, reliquum medicamentis aquam ducentibus arena, sole, siti, & cibis desiccantibus consumpserunt. Iam uero ustione super stomachum, iecur, lienem, imum uentrem & umbilicum usi sunt, quinque crustas adhibentes. Alii ferro tenui candenti: alii iscis nuncupatis, aut aliquo ex alia huiusmodi materia, & pleriq; hac curandi ratione magis consanuerunt, interim nullam in totum compunctionem (quam paracentesin uocant) experti.

De umbi-

De umbilico prominente. Cap. LI.

VMbilicus indecorè prominere ſolet, quod uitiũ Græcè exomphalon dicitur, interim mẽbrana quæ abdomen ſi nit, peritonæum appellaui, illic dirupta, ac procidente, aut omento, aut inteſtino, interim colluuie otioſi humoris ſub umbilico contracta, interim uero carne ſubnata, aliquando ſan guine irrumpente, propter uenæ, aut arteriæ rupruram, ut in aneuryſmatis, interdũ non ſanguine, uerùm ſpiritu ſolũ irruen te. Si igitur momentũ prociderit, circa umbilicũ tumor cõco-lor, mollis tactu, indolens & inæqualis apparet. Si inteſtinum prolapſum eſt, præter compreſſis memorata, etiam inæqualis magis tumor eſt, & digitis impreſſis cedit, euaneſcitq;. nonnun quam ſtrepitũ elidens, balneis, & diſtentionibus magis incre-ſcit. At ſi humor collectus eſt, mollis ſimiliter tumor apparet: preſſus autem non cedit, neq; decreſcit, neq; tamen augetur. Quòd ſi autem accedat ſuperioribus ſignis, ut tumor ſit liui-dior, carneq; ſubnata durior, etiam tactui renitetur, & eadẽ in magnitudine manet. Si ex inflatione eminet, tumor mollis ad tactum ſubſequetur, qui digitorum impulſu ſonum quendam reddit, & preſſus aboletur. Hunc in modum curabitur: erecto homini iubemus ut ſpiritum contineat, quò in omnẽ partem diſtendatur: deinde omnem umbilici excreſcentiã orbiculatim atramẽto ſcriptorio norabimus, reſupinatoq; homine ſcalpel-lo tumorẽ, quà nota atramenti eſt exaſperabimus: deinde me-dium hamo eleuatum, lino aut neruo quà exaſperatio, eſt cir-cum aſtringemus (hoc enim pacto continebitur ne deuolua-tur) anſulam ſupra deligaturam ponentes, poſtea tumore quẽ conſtrinximus iuxta uerticem adaperto digitũ indicem demit temus, tentabimusq; diligenter num inteſtini implexus, aut pars omenti ſimul fuerit conſtricta. Ac ſiquidẽ inteſtinum fue rit relictum laxata funiculi anſula, id introrſum pellemus: ſi ue ro omentum ſit, eo retracto, quod ſuperuacuũ eſt amputabi-mus, uaſe quod (ut ueriſimile eſt) coincidit, lino deligato: mox accipientes duas acus ſimplex linum ducentes, iuxta hiatũ per inciſionem cutis factam traiectamus, & anſulis linorũ præciſis, quemadmodũ in aneuryſmate dictũ eſt, ex quatuor initiis con ſtrictionem moliemur. Vbi corpora lino deuincta computrue rint exciderintq;, medicamentis in linteola illitis curatio ob-

ſoluetur,ſi cauam magis cicatricē fieri ſemper cupiamus. Hæc quidē ad momenti,aut inteſtini affectum pertinent. At ſi caro aut humor,aut ſanguis uitiū crearit,tumoris medio circulatim præciſo deinde eo quod incumbit extra peritonæū,ſublato,curationem carni generandæ dicatā tentabimus. Porrò ſi umbilicus emineat,aut ex uaſorum dilatatione, aut ſpiritu interclu ſo,attingi non debet, quemadmodum etiam aneuryſmata.

De peritonæo, hoc eſt, interiore abdominis membrana conuulnerata item de inteſtini,aut omenti procidentia. ubi etiam tractatur,quomodo uentris uulnera ſarciantur ex commentarijs Galeni. Cap. LII.

QVomodo peritonæi, hoc eſt, interioris abdominis mēbranæ uulnera optimè queas manu curare, deinceps uenit conſiderandū. Si igitur paruū adeò uulnus extiterit ut inflatum iam quod procidit inteſtinum remittere non liceat: neceſſarium eſt,aut flatū elicere,aut uulnus ampliare. Satius autem fuerit meo iudicio quod prius dixi agere,ſi modo id conſequi poſſis At qua magis ratione id conſequare, quàm ſi cauſam unde inteſtinū infletur,è medio ſuſtuleris? Quæ igitur ea eſt, nimirum, ambientis nos aeris refrigeratio:quare etiam remedium ex calore petetur. Itaq; ſpongia molli aqua calida madenti,mox expreſſa calefacere inteſtinum oportet. Præparetur autem interea uinum auſterū calidum.etenim hoc magis quàm aqua calefacit,ac robur inteſtino adijcit. At ſi per hæc inteſtini inflatio non ceſſerit,tanta peritonæi pars incidi debet, quanta id quod excidit, opus habet. Idonea uero ad eiuſmodi ſectionē habentur ſcalpella recta quæ Græci ſyringotoma uocant,id eſt,quæ ad fiſtulas incidendas ſunt accommodate Figura autē laboranti appoſita fuerit,cum in inferiori parte uulnus factum eſt,ſi ſurſum uergat: cum in ſuperioribus, ſi deorſum, & ſi in dextris uulnus ſit,in contrariā partem corpus incumbet,ſi in ſiniſtris,in dextram,atq; hoc tum magnis, tum exiguis uulneribus commune eſt. Cæterū cum inteſtina in proprium reponi locum debent,ex magno uulnere collapſa miniſtro dextro opus eſt:oportet n. ipſum, ubi manibus ſuis totum uulnus à foris apprehenderit, intro repellere, conſtringere ac exiguū ſemper ſuenti denudare: quinetiam id quod conſutum eſt,mediocriter

diocriter comprimere, quoad totum exactè persuatur. Porrò quæ idonea suendi abdominis ratio existat, deinceps dicamus. Quoniam coire abdomen cum peritonæo conueniet, incipiendum quidem à cute est, atq; ab externo introrsus acus demittitur: ubi iam & cutem, & rectum musculum totum transierit, præterito quod ei adiacet peritonæo, per reliquam huius partem eam ab interno extrorsum, atq; inde per reliquum abdomen traiectabis: ubi hoc penitus pertransierit, rursus ab externo introrsum, idem abdomen perforandum est: mox ubi peritonæum quod illi quoq; adiacet prætereris, & ad oppositum perueneris, id quoq; ab interno extrorsum perpungi, unáq; eũ eo totum ipsi cohærens abdomen debet. Deinde ab hoc rursus incipiendum, atq: id cum opposito peritonæo consuendum. Ac rursus uicina etiam cute traiecta, iterum ab ea parte acus introrsum est inijcienda, consuendumq; id cum opposito peritonæo, inibi quoq; uicina cute transmissa: atq; hæc iterum iterumque facienda sunt, quoad totum uulnus similiter consuerimus. Interuallum uero suturarum quod ad compescenda ea quæ subsunt, pertinet, breuissimum esse postulat. Quod autem ad firmitatem requiritur, inter suturas cutis ne alibi rumpatur, utiliter breue non est. quare uitato utriusq; excessu, eligenda mediocritas est. Iam hoc quoq; omnium ulcerum commune quodammodo est, sicuti etiam ipsius quo suuntur, fili ratio. Quod enim durius est, cutem rumpet: quod mollius, confestim ipsum rumpitur. pari modo si proximè oras summas acũ transegerit, quod reliquum est cutis, quoniam minimum est, dum uiolenter adducitur, rumpi cogitur. Sin plurimum ab iis recesseris, non parum cutis inglutinatum relinquetur. Hæc licet omnium sint ulcerum communia, maximè tamen seruanda in abdomine suendo arbitror. Porrò ipsum abdmen, aut quemadmodum est expositum, consuetur, huc diligentia adhibita, ut peritonæum abdomini coalescere possit: quod uix sperare audeas, cum neruosum existat: aut sicuti quidã factitant, qui quæ cognatæ naturæ sunt, ea committunt, utpote peritonæũ peritonæo, abdomen abdomini. Id autem fiet in eum modum. A uicino nobis abdomine incipitur, atq; ab externo introrsum per id solum acus traiectatur. post præteritis utriusque peritonæi labris, ex obiecta parte à foris introrsum per utrunq; eius labrum acus reuocatur: dein hæc rursus reducitur, atq, ab interioribus

rior bus

rioribus foras per aduersum abdomen transmittitur. Hic modus à communi, & ex prompto, quo nimirum uno adactu per quatuor labra acus traiicitur, id differt, quòd peritonæum totũ intra abdomen prorsus recondit. Cæterum medicamenta ad hæc idonea materiæ illius esse debent, cuius sunt ea quæ cruentis inijciuntur. Vt autem nulla pars principalior consortij lege doleat, lanam conuenit mollem oleo mediocriter calido imbutam toti, quod inter inguina & axillas est, circundare. Præstiterit autem si per clysterem intestinis aliud simile infundas. Si uero nonnihil in ipsis quoq; intestinis conuulneratum sit: quod iniicietur, uinum nigrum, austerũ & tepens erit, eoq̃ue magis si totum usque ad interiorem meatũ pertusum sit. Facilè igitur curationem recipiunt intestina crassa: secus habent tenuia: ieiunum uero omnibus insanabile est, tum propter uasorum magnitudinem multitudinemq́;, tum quòd tunica eius prætenuis neruosaq́; existat. accedit huc quod etiam bilem synceram totam recipiat: adde quòd omnium maximè iecori uicinum habeatur. Ventriculi porrò imę partes carnosæ ulceratæ curari cum fiducia debent, siquidem fieri potest ut res bene succedat, non solum quòd hæ crassiores sint, sed etiã quòd sedes medicamentis quæ illas curabunt, adhibendis in eo loco est accommoda. At ulcerum quæ os & gulam infestant, solo transitu medicamenta attingunt: quæ autem orificium ipsius obsident, ij sensus quoq; in illo acutus sanationi aduersatur. Cùm autẽ peritonæo rupto omentum prolapsum aut liuescat aut nigruerit, fune exceptum antequã nigrescat, ne sanguis profundatur, præcidere conuenit id quod post uinculum habetur, atq; ut in extremo inferiori iam cõmemoratæ abdominis suturæ uinculi fines pendeant, curabimus, quo scilicet facilè eos cum ex uuluere suppurante eructentur, eximamus.

Ad tegendam glandem colis si nuda est. Cap. LIII.

IN quibus glans colis penuria cutis non contegitur, aliqui indecori gratia duplicem administrationis modũ excogitarunt, nunc in superiore colis initio cutem orbiculatim secantes, ut facto ipsius diuortio, inferior cutis attrahatur, donec glans occultetur: nunc subtus interiorem cutem à glandis radice scalpello excoriantes, inde inferiorem trahentes, mox linteo quodam molli ambiens præputium deligantes, ita ut linteolum

teolum aliquod quà cuti excoriata eſt,interponatur, ne præpu tium cum glande coaleſcat. Hunc modum Antyllus magis re cipit,longiore ipſum oratione exponens. Nos autem ſumma tim dixiſſe contenti ſumus,quoniam raro inter artis opera hu iuſmodi adminiſtratio requiritur,tum quòd affectus nullã muniis obeundis difficultatem pariat, tum quòd neque tantum indecori afferat, ut hac magis inquiſitionem aliquam ex chirurgia deligas.

Quomodo glans penis contecta aperiri poſſit, uitium dicitur hypoſpadiæon. *Cap. LIIII.*

PLeriſq; glans ab origine non perforata eſt:uerùm ſub cane appellato quà glans ſuſpenſa eſt, foramen habetur:unde neque urinam facere anterius poſſunt, niſi particulam uerſus imam uentris regionem,admodum inclinent,neq; liberis dare operam,cum ſemen ipſorum in uterũ rectà non poſſit eiaculari. Omnium itaq; ſimpliciſſimus tutiſſimuſq; curationis modus eſt qui fit per præciſionem. Itaq; reſupinato homine glans ſiniſtræ manus digitis ualidè attolletur: deinde ſcalpelli acie ipſa iuxta coronam præcidetur, plaga non obliqua, ſed ſculpturæ ſimili, ut per medium eminentia quędam glandem repræſentans appareat. Quoniam uerò ſępe ſanguis pro fundi ſolet,ſi fieri poteſt medicamentis ei retinendo dicatis ſiſtemus,ſin minus,tenuibus ferramentis aduremus.

De phymo. *Cap. LV.*

DVplex phymi cauſa eſt: aliquando enim ſic glandem præputium tegit ne nudari poſſit:aliquãdo retrorſum deducta reduci non poteſt. Hęc ſpecies propriè periphymoſis dicitur. Prior itaq; differentia, aut ex cicatrice quæ in præputio concreuerit,aut ex carnis incremẽto quæ illic coa luerit. Altera genitalium inflãmationibus fertur accepta,quoties abducta cuti retrorſum glans intumuerit, nec ultrà præputium receperit. Si igitur prima phymi cauſa fuerit,curationẽ hoc pacto tentabimus:figurato homine, ut par eſt,præputium in anteriorem partem attrahemus, demiſſiſq; in ſummum ipſum hamulis tribus,quaternisve, miniſtris continendum exhibebimus,iubentes,ipſum quantum fieri poteſt, diducant aperiantq;: deinde ſi ex cicatrice exterior collectio fuerit creata, ſcalpello ab interiore parte præputium in tribus quatuorve lo

cis incidemus lineis directis & æquali inuicem spatio distantibus, idq; intrinsecus: est autem duplex in glande præputium: os igitur ipsius ab interiori parte diuidemus, sic.n. contractione quæ ex cicatrice coaluit, dissoluta, præputium superinducemus. At si caro ab interioribus adnata phymum produxerit, carne tota ferro scarificata, præputium abstrahemus: carnem inter lineas eminentem rademus, postea plumbeum canalem glandi uniuersæ circundabimus, inuoluta ipsi papyro sicca. Habeat autem canalis foramen undiq; æquale. sic enim huius circumpositu præputium adductum rursus coalescere prohibebitur, dum & à plumbo & papyro inuoluta distentium seruatur: intumescens enim ex deligatura magis adhuc cutem diducet. Hoc igitur faciundũ est, siue ob cicatricẽ, siue carnis excrescientiam phymo generato manũ adhibuerimus Sin autẽ periphymosis appellata creetur, uetustate temporis coalescit, & curationem non recipit, nisi quis eo modo uelit tractare quem ad tegendam glandem usurpamus Sinautem nondum coaluerit, uibicibus super ipsum rectis tribus, aut quatuor, aut etiam pluribus circulatim excitatis, oleo copiosiore tepido superfuso, extrorsum attrahemus.

Si præputium glandi adhærescit. Cap. LVI.

GLans & præputium inuicem committuntur exulceratione præcedente. Conuenit igitur subtus cute, quantũ licet, excoriata, acie scalpelli, aut spathula polypo accommodata, ea quæ resistunt dissoluere, id potissimum conantes, ut glandẽ purè à pręputio adhærescẽte discernamus: quod si non fuerit expeditum, glandis potius nõnihil ad præputium assumere, quàm econtrario: cum enim præputium tenue sit, facilè perforatur. Vbi commissurã dissolueris linteũ tenue aqua frigida madens, glandi & pręputio interponendum, ne rursus coalescant, uino astringente cicatricem ipsis obducemus.

De circuncisis. Cap. LVII.

NOn de ijs qui religioso gentium more circuncidũtur, nunc uerba faciemus: sed de ijs quibus affectu naturalium oborto, præputium nigrescit. Itaq; in ijs totum quod nigruerit, orbiculatim præcidi debet, deinde squama cũ melle utendũ, uel etiam malicorio, & eruo medicamenti instar quod linteolis illinitur. Si uerò sanguis quandoq; profluat, fer

ramentis

ramentis lunatis candẽtibus utendũ,quæ utrisq; simul inijcian tur,& ipsi sanguinis profluuio,& uulneri depascenti. At si tota interim glans absumpta fuerit,exiguũ è plumbo canaliculũ im ponẽtes meatui, per ipsum ægroto urinã reddere iubebimus.

De thymis naturalium. *Cap. LVIII.*

THymi carnosa sunt tubercula, nunc in glande, nunc in præputio prouenientia.Ex his,alij maligni,alij nõ sunt. Mitiores itaq; scalpelli acie deradere conuenit, & chalcitidem ipsis inspergere:in malignis,eo quod uitiatum est,exciso, adustione utendum. At si ex opposito aduersoq; sibi inuicem in præputio fiant htymi,hi,intra ipsum,illi,extra,nõ oportet omnibus ipsis confestim manum admoliri, ne præputium structura tenue,imprudenter pertundamus. Sed primũ interiores auferre consiliũ est,ijsq; cicatrice obductis, tunc quoq; exteriores aggredi. Nonnulli uerò recentiorũ forfice ipsos auellentes equino pilo deligatos, curare solent, quemadmodum alii refrigerato ferro candenti eosdem deurunt.

De catheterismo,& clystere uesicæ. *Cap. LIX.*

CVm urina non redditur,quòd iter ipsius obstructum sit aut concreto intus sanguine, aut calculo,aut alia quadam causa, catheterismo id quod superfluum est eximemus. Sumpto igitur cathetere,ætati & sexui conuenienti, probè ipsum dirigemus,quod hoc modo fiet: lana exigua lino deligata per mediũ, linoq; ex acuto iunco per catheteris fistulam traducto lanam foramini adaptabimus, quod iuxta catheteris mucronẽ est, ac forfice præciso eo quod ex lana eminet, catheterẽ in oleũ demittemus,ægro in subselliũ collocato, & fomentis si nihil prohibet,irrorato:catheterẽ in rectũ inferemus usq; ad colis basim: deinde naturalia ad umbilicum inclinabimus,etenim ab hac parte obliquus uesicæ meatus existit, deinde sic cathetera adigemus Quum uerò iuxta regionẽ inter scrotum,& anum,propè sedẽ fuerit,rursus genitalia imposito instrumento deflectemus, in naturalem reducentes figuram.nam à peritonæo uesicæ meatus sursùm tendit, propellemusq; catheterẽ usq; dum uesicæ sinum penetrauerit:secundũ hoc,linũ catheteri iniectũ retrahemus,quò urina simul cum lana attracta subsequatur, quemadmodũ in syphonibus accidit: atque talis demittendi catheteris modus est. At quia subinde

exulcerata uesica collui desiderat, siquidē auricularij clysteres, id quod iniiciendū est possint trāsmittere, illis in prædictū modum utemur, in uesicā demissis: si fieri nequit, catheteri pelle, aut uesica bubula adaptata, eoq; indito, uesicam colluemus.

Quæ curatio calculosis adhibeatur. *Cap. LX.*

CVm alibi demonstratū sit qua ex causa calculi generentur, tum, quòd pueris in uesica magis: prouectioribus, in renibus crescant, nunc rationē exponemus, qua excindi possint, ubi notas prius eorum qui uesica habentur, designauerimus. Vrina igitur aquosa est, quòd in eis subsidet, arenosum: pudendū cōtinuo uexatur pruritu, laxatur sine ratione, rursusq; arrigitur, crebro id contrectant irritati ægri, & maximè pueri cum calculus in ceruicē uesicę incidit, etiā repentè urina supprimitur. Porrò inter eos quibus calculus excinditur, pueri quidē usq; ad quatuordecim annos propter corporū mollitudinē, facilè curationē recipiunt: senes, quòd corpus ipsorū contumax sit, uix consanescūt: mediæ horū ætates etiā in hoc, medio quodā modo habēt ac rursus facilè sanantur qui maiores calculos habēt, quòd inflammationibus assuerunt: qui minores, difficulter sanantur, contrarias ob causas. Hæc cū ita se habeant, ad chirurgiam profect', cōcussione utemur prius, interim per famulos, interim ipso ægroto ex alto quodā loco desilienti, quò calculus ad uesicæ ceruicē propellatu, deinde figuri æger debet, ceu rectus in sedili, manibus subter femora porrectis, quò in angustū uesica compellatur Si igitur cōtingentibus nobis calculus in regionē scroti & ani intermediam procidat concussione exturbatus, inde ad sectionem conuertemur. Sin minus occurrat, indicē sinistræ manus digitū, si puer sit qui ægrotat, uel etiā mediū, si ætatis sit prouectioris, oleo peruncttum, in anū demittemus, & supinis digitis perquirentes, calculumq; occurrentē paulatim traducētes, in uesicæ ceruicē coarctabimus & digito uno, pluribusq; propellētes ipsum in exteriora, impactū, ministro altero manibus uesicā premere iusso, alteri præcipiemus dextra manu testiculos sursum teneat, sinistra regionē inter scrotū & anū mediā extēdat in alterā partē, ab ea qua sectionē moliemur: ipsi assumpto scalpello ad calculos aptato, inter anū & testiculos, non per mediū locū inter scrotū & anum, sed in alterā partem iuxta sinisteriorē clunem

obliquam

obliquam ſuper lapidẽ qui ſubijcitur incidẽdis,ducemus lineã, quæ extrinſecus latũ habeat ſpatiũ,intus nõ amplius,quàm ut calculus per id queat excidere. Interim ſiquidem digitis ſuper anũ innixis,aut digito una cũ ſectione ſine euulſione calculus leniter exilit. ſin minus exilierit,unco huic rei accõmodo iniecto eximemus. Calculo iam ablato, medicamẽtis ſanguinem coercentibus ex fuligine thuris,aloe, ſymphito,uel ẽt miſy,& cõſimilibus ſanguinis profuſionẽ ſiſtẽtes,lanas, aut linamenta implicita,uino & oleo madentia imponemus, & ligaminibus ſex proceſſuũ ad calculos accõmodatis utemur. At ſi profluuij ſanguinis metus,ſit linamentũ implicitũ ex poſca,aut roſaceo aqua admixta inijciendũ eſt, & ægro decũbente crebrius locũ perfundemus Poſtquã tertio die ſolueris, & hydrelæo copioſo irroraueris,tetrapharmaco linteolis illinito utendũ, ita ut frequẽtius ipſos ſoluas,curesq; propter urinæ acrimoniã. At ſi inflammatio quæpiã ſuperuenerit,cataplaſmatis & ſuperfuſionibus ad eã inſcriptis adiuuabimus,ac in ueſicã roſaceũ,aut chamæmelinũ,aut butyrũ niſi aliqua nos inflãmatio impediat,demittemus ſimiliter ẽt ſi ulcus paſcendo, aut alio quodã modo ſerpat,aut maleficũ fuerit,ſingulis cõgruẽtia adaptabimus, cũ ulcus inflãmatione caret,lauacrũ adhibetur, inde emplaſtrum diachylon, tũ lumbis tũ imo uentri ſuper accommodatur. Per totũ uero curationis curriculũ,femora inter ſe cõuenit deligare,& cũ remediis requieſcere. Sin exiguus calculus coli inciderit & per urinã reddi nequeat,præputium ualidè in anteriora attractũ deligabimus iuxta glandis ſummitatẽ, itẽ poſteriore parte pudẽdi colẽ uinciemus,iuxta terminũ ad ueſicã ſpectantem cõſtrictione adhibita: deinde infra colẽ diuidemus, ſuper lapidẽ ipſum qui excidendis ſubijcitur, flexo aũt cole calculũ eijciemus,ſolutisq; uinculis ulcus ſanguine concreto uacuabimus. Poſterius itaq; uinculum iniectum eſt,ne calculus retrorſum recurrat: anterius,ne poſt calculum exemptum præputij ſoluti cutis in oppoſitum recurrens diuiſionem contegat.

De teſticulorum partibus. *Cap.* LXI.

PArticularũ quę circa teſtes habẽtur,finitiones cũ ad ramicum incidendorũ doctrinã cõferant prius deſcribemus q̃ ad illã ueniamus. Igitur teſticulus ſubſtãtia quædam eſt glandulosa,fragilis,ad genitricem ſeminis effecta. At nerui te-

ſtium,quos Græci paraſtatas & cremaſteras ab eo appellãt, ꝙ ex illis genitales partes depẽdent,ſpinalis medullæ ex cerebri mẽbrana propagines ſunt,cũ uenis arterioſis ad teſticulos pertinentes,per quos ſemen in naturalia permeat. Seminaria aũt uaſa, uenæ ſunt à caua uena in teſticulos ſinuoſis anfractibus pertingentes,unde teſticuli alimentũ capiunt. Itẽ tunica erythroides naturæ neruoſæ,in gibba quidẽ parte, atq; anteriori, à teſticulo libera eſt: in cócaua & poſteriore,ipſi adhæreſcit,ex peritonæo originẽ trahẽs. Vocãt aũt partẽ hanc qua teſticulo adnata eſt,poſteriorẽ proſphyſin,quaſi dicas adnexũ. Darti uero mẽbranæ ſunt,quæ exteriorẽ teſticulũ cõglutinãt,iuxta tunicã erythroidẽ dictam ei adhærentes: quibus partibus & illa poſt teſticulos tunica adunitur. Hæc autẽ ipſa cutis exterior rugoſa teſtibus circundata,ſcrotum nobis Græcis oſcheon dr̃.

De aquoſo ramice,hydrocele dicitur. Cap. LXII.

HVmoris ocioſi in particulis ſcrotũ implicantibus colluuies,tumorẽ excitãs ſenſibilẽ,hoc nomẽ ſortita eſt. Itaque humor magna ex parte,in tunica erythroide appellata,teſticulũ ambiente,in partẽ anteriorẽ colligitur, qua potiſſimũ mẽbrana illa à teſticulo ſeparatᷓ. Raro extra mẽbranã hanc erythroidẽ uitiũ cõtrahitur. Subinde peculiari tunica humor cõprehenditur:uocantq; hoc malũ chirurgici in ſuperadnata ortũ. Quare ſi ob cauſam præcedentẽ,exẽpli gratia, particularũ imbecillitatẽ uitiũ oboriatur,ſanguis alimẽti ratione adductus,in aquoſam feroſamúe,& inutilẽ ſubſtantiam mutatur: ſi ex ictu,ſanguinea, aut fæculenta ſubſtãtia cõprehenditur. Cõis igitur nota eſt,tumor indolens,firmus, ac ſtabilis in ſcroto,quacunq; tandẽ occaſione nõ euaneſcens,ſed in iis qui modicũ cõtinent humorẽ,cedẽs: in illis qui copioſum habẽt, nõ item. Ac quibus in erythroide tunica humor cõprehenſus eſt,tumor rotũdus paululũ, & oui modo lõgiuſculus apparet. His teſticulus in cõſpectũ nõ uenit,ut qui undiquaq; ſit implicitus. Sin aũt extra erythroidẽ mẽbranã ſub dartis habeatur, propter paucitatẽ particularũ occurrit. At ſi humor in mẽbrana ſuperadnata coierit propter cõtractionẽ ex omni parte, & rotunditatẽ,tumor alterius teſticuli imaginẽ exhibet: & cum aquoſus humor extiterit,tumor cõcolor pellucet: cum autem fæculentus fuerit,aut ſanguineus,aut rubicũdus,aut liuidus apparet.

paret. At cũ in utraq; ſcroti parte hæ notæ apparuerint, duplicem ibi ramicẽ eſſe cognoſces. hoc modo ſcalpello curantur: deraſa pube & ſcroto, niſi puer fuerit, ægrũ ſuper ſedile reſupinabimus, podici panniculo multiplici ſubiecto, ſcroto aũt ſpõgia iuſtæ magnitudinis, ac ſedẽtes à ſiniſtra ægrotãtis, miniſtro qui ad dextrã ſedebit, iubebimus ut genitale in alterã partem protendat, & cutẽ ſcroti ad abdomen eleuet, nos ſcalpello ſcrotum à medio iuxta lõgitudinẽ uſq; ad pubẽ ferè recta linea incidemus, quæ uicina ſit lineæ ſcrotũ per mediũ ſecanti, diuidemusq; tũc tunicã etythroidem. Porrò ſi humor in adnata mẽbrana hæreat, quà uertex eiuſdẽ tunicæ eminet, illac diuiſionem moliemur. Hamulo aũt oræ uulneris diducẽtur, & cultro ad hydrocelicos aptato ſcalpelloq; dartos detegemus, crudata uero erythroidi, ſcalpello quo uenæ incidi ſolent, mediam ipſam diuidemus. per illas potiſſimũ partes, in quibus à teſticulo recedit. Humore iam toto, aut maiore ipſius portione in uaſe aliquo excreto, erythroidẽ membranam hamulis eximemus, quàm fieri licet tenuiſſimã ipſius partẽ. Inde uerò Antyllus ſuturis & medicina cruẽtis accõmodata utitur: recẽtiores ea, quæ ꝙ carnẽ inducat, ſarcotice appellatur. At ſi teſticulus putredinẽ expertus alióue modo uitiatus deprehendatur, uaſa cũ neruo, qui ab inguinibus dependet, cremaſtere dicto, fune excipiemus, ipſoq; cremaſtere præciſo, teſticulus eximetur. Itẽ in ijs qui duplici laborant ramice, ſimiliter bifariã curationẽ moliemur, utrinq; per ſcroti partes ad inguina lineas incidentes. mox ſpecilli mucrone per diuiſionẽ deorſum ad ſcroti extremum demiſſo, ipſoq; ſcrotũ attollentes, acuto ſcalpro lineam qua humoris eſt emiſſariũ, incidemus, ut & ſanguinem cõcretũ & pus per eam excernamus, ipſo uerò ſcalpelli mucrone linamentũ in longitudinẽ implicitũ ſuperiori diuiſioni inſeremus, & uibicibus per ſpongiã deterſis lanã oleo madentẽ per ſectionem infra ad teſticulũ, inſinuabimus, extrinſecus alias lanas uino & oleo imbutas ſcroto, imo uentri, inguinibus, regioni inter ſcrotũ & anũ & lumbis ſuperinijciebus, ac ubi linamentum triplex ſuper hæc implicitũ deligauerimus uinculo in ſex proceſſus expotrecto, congruiſq; faſciis, homo decũbet lanis ſcroto ſubiectis, ut cõquieſcat, pelleq; ſuper ipſas molli explicata, quo fomenta excipiantur. Superfundemus autem oleo calente, uſq; ad triduum. poſt hoc ubi ſolueris, tetrapharmaco lin-

teolis illito in uulnere, uteris, linamentum in longitudinẽ implicitum ex farinaceo polline ſuperaccõmodans. extrinſecus fomenta rurſus propter inflammationẽ uſq; ad diẽ ſeptimum inijcientur: inde medicamẽto quod linteolo ſeruetur utemur. Vulnere expurgato, & carne iam mediocri obducta, deinceps etiã lauacris adhibitis linamentũ in longitudinẽ implicitũ auferri debet, & reliqua curationis parte ſubſequente, quẽadmodum prius explicatũ eſt, utemur. At ſi inflammatio quæpiã fuerit, aut ſanguinis profluuiũ, aut aliquid eiuſmodi interea ſuperuenerit, cõuenienter unicuiq; occurrere cõuenit, ne ſemel dicta iterũ repetã. Si uero uſtionẽ potius in aquoſo ramice, ſicut recentioribus uiſum eſt, adhibeamus, omnia quæ ante chirurgiam, & poſt eã dicta ſunt, exequemur, ipſum uero chirurgiæ opus ſine ferro tantũ & diuiſione per humoris emiſſariũ fieri debet. Decem itaq;, aut duodecim ferramẽtis literã græcorum Γ imitãtibus, & duobus gladiolis primũ ſcrotũ ferro Γ referẽti per mediũ aduremus, cultello aũt, aut cæco hamo membranas excoriantes ferramẽto enſi ſimili, has ceu præcidentes, aduremus. Nudata uero tunica erythroide, facilè aũt cum alba & tenuis exiſtat, cognoſcitur, acie ferramenti inſtar Γ literæ facti perurentes humorẽ excernemus, poſtea totam ipſam detectã hamulis attollentes, ferramento gladiolo ſimili auferemus.

De carnoſo ramice & tophaceo. Cap. LXIII.

CAro in particulis quæ ſcrotũ implicant alibi ſuccreſcẽs carnoſum ramicem producit. Naſcitur aũt ea, ex cauſa latẽte, teſticulo fluxionem ſcirrhumq́; experto, aut ex ictu, aut imperita poſt ramicis ſuccißionẽ curatione: ſubſequitur aũt hos color ubiq; ſui ſimilis cũ duritia. Si aũt tumor in ſcirrhũ coaluerit, nullus nec color, nec ſenſus adeſt: ſi malignus ſit, dolor urget punctorius. Itaq; manũ admouẽtes ęgro, figurabimus ipſum, ſicut & prius, diuidemusq́; ſimiliter, & ſiquidem ex generata carne, uitiũ teſticuli creatũ ſit, & darton membranã & erythroidẽ cõſimiliter diſcindemus, deinde teſticulo eleuato, eoq́; extra erythroidẽ exẽpto, cremaſtere ſegregato à uaſis, hęc quidẽ cõſtringemus, illũ uero nẽpe cremaſterem amputabimus: teſticulũ aũt qui cũ adnata carne coaluerit, ceu alienum eijciemus. Sin hęc carnis generatio in tunica aliqua, aut, uaſe fiat, ſcroto diuiſo ſubiectiſq; carni membranis,

totum

totum quod in carnẽ cõcreuit auferemus, ꝙ si posterior com missura carne fuerit obducta, iis quæ ambiunt ipsam ademptis testiculũ simul cũ ea excipiemus: quippe fieri nequit, ut testiculus sine hac permaneat. Cæterum tophi & in testiculo & in membrana erythroide occalescũt, renixu multo, duritie, & inæqualitate à carnoso ramice & aquaso discreti. His igitur manum sicut etiam carnoso ramici admoliemur.

De uaricoso ramice & uentoso. Cap. LXIIII.

VAsa in scroto, aut dartis mẽbranis, dilatata, uarices simplici uocabulo nominãt. Alia uero quæ testiculum nutriunt, si uaricũ more dilatentur, uaricosum ramicem, Græci cirsocelen uitiũ nuncupant. Notæ horũ euidentes sunr, quippe pars affecta tumidior, obliqua modicè uuæ in modũ, & testiculi relaxatio antea apparet, tũ aliæ nonnullæ in agendo difficultates maximè in cursu, exercitio, & itinere. Hoc modo curamus: ubi cõmodè ægrum figuraueris, scrotum manu permulcetur, neruus cremaster in partẽ inferiorẽ repellitur. Facilè aũt is dinoscitur, ut qui tenuior uasis sit, solidior, renitẽsq; ceu potẽs ualidusq;: æger quoq; ad depressionẽ ipsius indolet, & iuxta colẽ turbatur: uasa aũt digitis nostris & ministri excepta in scroto, ualideq; distenta, acie scalpelli obliqua adacta supra instrumentum quod uasis cedendis supponitur secabimus. deinde per hamulos ea quæ cuti subiacent eleuata excorientur. uasis ut in capite de angiologia & aneurysmatis disputatũ est, denudatis, acus duplex linũ trahens transmittitur: ansaque lini abscisa, uasa & in prima ipsorũ dilatatione & inferiori extremo fune deligabimus, & per mediũ recta incisa linea, & sanguine qui coierat euacuato, medicina ipsos curabimus quę pus moueat, ut ẽt funiculi cũ uasis sua sponte excidant. Leonides autem præcipit, ꝙ si aliqua ex uasis testiculũ nutrientibus dilatata fuerint, hoc modo esse faciendũ: sin autẽ omnia, testiculum cũ ipsis capi oportet, ne uasis alentibus destitutus contabescat. Porrò uentosus ramex, quũ genere aneurysma existat, Leonidi quidẽ nõ attingendus uidetur, propter periculũ quod in uaricibus ab incessabili sanguinis profluuio accidit. Recentiores autẽ quum duplex ipsius sit generatio, alia ex quatuor uasis testiculum alentibus, alia ab arteriis darton membranam & scrotum intercurrentibus: hunc quidẽ ceu desperatæ salu-

tis,

tis, repudiant: illum priorem ſcalpello curant, diſcernimus autem ipſos, quòd qui ab arteriis enaſcitur, facilè ad digitorũ conſtrictionem euaneſcat, qui à uenis teſticulum nutrientibus, aut neutiquam, aut cum multo metu. Cæterum curamus ipſos, ut in uaricoſis ramicibus comprehenſum eſt, ſingulas uenas fune excipientes deligantesque.

De inteſtinorum ramice. Cap. LXV.

INteſtinorum ramex, quem Græci enterocelen dicunt, eſt cum inteſtina ſunt in ſcrotum deuoluta: id quod fit aut peritonæo circa ilia dirupto, aut eodem extenſo. utraq; igitur, ruptura (dico) & extenſio ex uiolenta quadam occaſione præcedente proueniunt, nempe ictu, aut ſaltu, aut clamore. At qui laxationi fertur acceptus, propriè & propter reſolutionem & alias corporis imbecillitates accidit. Notæ utriq; communes ſunt: conſpicuus in ſcroto tumor: item ꝙ in exercitiis, itinere, ſpiritus recentione, aliiſq; occaſionibus, idẽ maior quàm prius euadat: cõpreſſus, tardè quidem recurrat, celeriter autẽ rurſus deuoluatur, ſupernè inteſtinũ reſupinatis in loco permaneat, donec exigantur. Stercus autem in ſcrotum receptũ periculum ſubinde ipſis intulit: dolent enim, nonnunquam etiã impreſſis digitis ſonitum elidunt. Peculiaria ramicis ad relaxationem relati indicia ſunt, ꝙ ob cauſas quaſlibet, nonnunquam inteſtinum deuoluatur, tumor æquabilis & profundus appareat, inteſtino quod deuolutum eſt, peritonæo conſtricto. Ex ruptura facti ramicis ſignum eſt propriũ, ꝙ una uice ac ſubito ab initio inteſtinnm deuoluatur, idq; ob cauſas uiolentas duntaxat: ꝙ tumor immenſæ magnitudinis, inæqualis, & per ſumma protinus in cute emineat, quoniam inteſtina extra peritonænm elabuntur. Si igitur rupto peritonæo omentũ duntaxat in ſcrotũ inciderit, uitium omenti ramex, Græcis epiplocele appellatur: ſi inteſtinum quoq; delabatur, omenti inteſtiniq; ramex, Græcè epiploenterocele dicitur: ſi uero & aqua in tunica erythroide apparuerit, cõpoſita ex tribus quoq; appellatio ſumitur. Cæterũ neq; hos, neq; ex ruptura inteſtinorum ramicẽ chirurgiæ ſubiicimus, ſolum uero ex relaxatione ramicẽ inteſtini manu curamus, hũc in modũ. homine reſupinato & cute iuxta inguina per miniſtrũ eleuata, trãſuerſam lineã incidimus, ut in angiologia explicitum eſt. Nonnulli uerò

non

non trāſuerſam,ſed rectā lineā ducūt,hamuloq; defixo diuiſionem explicant,quæ teſticulū retractū mēſura adæquet, deinde rurſus tot hamulis per quartā cutē tranſmiſſis quot uulneris magnitudini ſufficiant,cæco hamo, aut cultro membranas & pinguedinē ſubtus excoriantes, ſcalpello præcidimus.detecto aūt undequaq; peritonæo,demiſſoq; indice digito ad poſteriorem ſcroti partē inter peritonæū & dartū membranā, poſteriorem cōnexū ſoluemus,deinde dextra manu extremum implicantes ad interiora ſcroti,ſimulq; ſiniſtra peritonæū retrahentes ad diuiſionē retrahemus teſticulū una cū membrana erythroide,ac miniſtro uni iubebimus teſticulū eleuet, ipſi uerò poſteriorem adnexū ex toto ſimul cū membrana erythoide diſſoluentes,explorabimus digitis nū inteſtini inuolutio quędam in tunica erythroide relicta ſit,& infra hanc ad aluū propellemus,deinde acu bonæ magnitudinis linū ducente duplex, decies implicitū ad peritonæi terminum qui diuiſionē reſpicit per mediū trāſuemus. †Succiſis aūt linis quatuor faciemus initia,atq;his per uinculū rurſus implicatis, utrobiq; peritonæū ualēter deſtringemus,iterumq; initiis circunuolutis, aſtringemus quidē ſtrenuè,ut nullū ex uaſis nutrientibus adhuc poſſit cedere ne inflāmatio inde cōcitetur, itē ſecūdum extrinſecus uinculum iniiciemus minus quàm duos digitos à priori diſtās; Poſt hæc uincula digiti inſtar ex peritonæo relinquentes, totum ipſum orbiculatim prę cidemus, auferētes ſimul nimirum & teſticulum: rurſus diuiſione iuxta emiſſarium ſcroti adhibita,linamētum in longitudinē implicitum inijcitur, & fomētis oleo imbutis uinculiſq;,ut in aquoſo ramice iniectis, oīa quæ reſtant,quēadmodum illic expoſitum eſt,perficiemus.Nōnullos autem nō imperitos chirurgos noui, qui membrana erythroide exciſa,ferramētis cādentibus extremum ipſius adurerent ſanguinis profluuij metu,ut eſt ueriſimile. Hi autem ipſi poſt ſcalpelli adminiſtrationem ægros protinus in ſolio oblógo ligneo,cui aqua ineſſet calida ad ſeptimum diē uſq; lauabant, quinquies per diem noctemq; id facientes, præſertim in pueris,& mirificè res proceſſit: nā citra inflammationem ipſi ſecabāt,& funiculi una cum corporibus protinus decidebant. Interea uero dum ægri lauabā',prædictæ ſuperfuſiones inijciebantur. Alius quiſpiam præter cōmemorata etiam pipere trito cum oleo ceruicem ipſorum eodem tempore infricabat.

†Hic

†Hic locus ſic legiẽ in ueteri cod. κόψαντες δὲ τὴν διπλοῦν. τέσσαρας ἀρχὰς ποιήσωμεν, καὶ ταύτας κατὰ χιασμὸν ἀντεμπλέξαντες ἐξ ἀμφοτέρων, i. poſtquam ſciderimus duplicatum linum quatuor capita faciamus, & his decuſſatim implicatis ex utraq; parte peritonæum ualidè conſtringamus.

De inguinum ramice, bubonocele uocatur.
Cap. LXVI.

INteſtini ramicẽ ex relaxatione creatũ, inguinũ hernia præcedit: primũ. n. peritonæo nimis intẽſo, inteſtinũ laxatum tũc quidẽ in inguina abſcedit, facitq; ramicẽ, quẽ Græci bubonocelen dicũt. Hũc uetuſtiores in eũ modũ ſcalpello curãt, linea trãſuerſa per inguina intumeſcẽtia, tres digitos lõga inciditur Hinc mẽbranæ & pinguedo eximũtur, aduerſo aũt ſpecillo peritonæo per mediũ detecto qua faſtigiaẽ adigi debet, id n. inteſtina in altũ repellit. Itaq; peritonæũ intus reſtitutũ utrobiq; aduerſo ſpecillo, ſuturis inuicẽ cõmittemur, deinde ſpecillum extrahemus, neq; peritonæũ præcidẽtes, neq; teſticulum, neq; aliud quippiã retinẽtes, ſed præſidio cruentis idoneo per ſanãtes. Qm̃ uero recẽtiores uſtionẽ potius in inguinũ ramicibus probarũt, hãc quoq; non præter inſtitutũ trademus. Homo mediocriter moueatur, tuſſi uiolẽta, intẽtione, ſpirituq; retẽto. ubi tumor in inguinibus apparuerit, locũ qui uri debet, atramẽto ſcriptorio, aut collyrio, figura triãgula circunſcribemus, tranſuerſam lineam per inguina ſurſum ducẽtes, inijciemusq; ſignũ per trianguli mediũ. poſtquã æger decubuerit, cãdens ferrũ per mediã notã imprimemus, primũ clauatum, inde per triãguli coſtas Græce Γ literæ figurã repreſentans, tertio laterculari, aut lenticulato totũ triangulũ adæquabimus, miniſtro per totã uſtionẽ ſaniẽ panniculo extergente: tã altè uero aduremus quouſq; pinguedinẽ pertingamus, idq; in habitu corporis moderato, neq; n. in gracilibus ob ſiccitatẽ ferrũ altius admouendũ eſt, ne imprudentes peritonæũ aduramus, neque tamẽ in craſſioribus pinguioribusq;, in quibus uel ante iuſtam uſtionẽ pinguedo apparet, ſed quantum uti conueniat artificioſa deprehendemus coniectura. Secundum uſtionem ſal una cum porro tritus cruſtæ inſinuabitur, & inguinatio in literæ χ ſimilitudinem ligamento utemur, per inſequẽtes dies remediis cruſtã adimũt, nẽpe phacomelite & ſimilib⁹ curabimus.

De ſcioto

De ſcroto attenuato, laxoque attritorum panniculorum modo. Cap. LXVII.

LAxata ſcroti cute ſiue interioribus ipſius particulis uitiũ maximè indecorũ gignitur, quod Cræci racoſin appellãt. Leonides igitur reſupinato homine, quod in ea ſuperfluũ erat ſcalpello ſuper aſſere, aut durũ coriũ, quod incidendis ſubijcitur excidebat, oraſq; uulneris ſuturis committebat. Antyllus autem tribus etiam quatuorve ſuturis ſuperfluũ cutem prius punctam forfice acuta aut ſcalpello poſt ſuturas auferebat, ſuturiſq; adunitam ut cruenta.

Quomodo fiant eunuchi. Cap. LXVIII.

CVm ars noſtra huc tẽdat, ut corpora à ſtatu qui præter naturã eſt in naturalẽ deducat, eunuchos faciẽdi ratio, quam Græci eunuchiſmũ dicunt, contraria promittit. uerum quia & inuiti ſubinde à præpotentibus quibuſdã eunuchos facere cogimur, explicandus cõpendiosè modus eſt, quo illis ſatisfaciamus. duplex itaq; eſt, alter contuſione, alter exciſione perficitur, & prior quidẽ in hunc modũ. Pueri adhuc infantes in aquæ calidæ ſoliũ collocantur: deinde ubi corpora eodem ſolio fuerint relaxata, digitis teſticuli premuntur, uſque dum aboleantur & euaneſcant, diſſoluti non amplius ad tactum occurrant, Exciſione hac ratione efficitur: Reſupinatur in ſedili qui eunuchus fieri debet, & ſcrotũ cũ teſticulis ſiniſtræ manus digitis premitur: quo facto duas lineas rectas unã per alterũ teſticulũ ſcalpello incides: ubi exilierint teſticuli cute detracta execabuntur, ita tenuiſſimũ ſolũ naturale uaſorũ commercium relinquatur, atq; hic modus, eo qui per contuſionem fit magis probatur. Nam qui contuſionẽ teſticulorum ſunt experti, nonnunquam uenerem appetunt, parte aliqua ut ueriſimile eſt teſticulorum inter contundendum deliteſcente.

De hermaphroditis. Cap. LXIX.

HErmaphroditon uitium ex compoſitione Mercurijs, Veneris appellatum eſt, multũ utriq; ſexui adferens indecori. Cùm.n. quator Leonide autore differentiæ exiſtant, tres quidẽ in uiris, una in mulieribus conſtituitur. In uiris ſiquidẽ aliàs iuxta regionẽ inter ſcrotum, & anũ aliàs in medio ſcroto muliebris pudendi pilis obſiti forma apparet. Tertia uero ad hæc accedit in qua nonnulli ueluti ex pudẽdo quod in

ſcroto

ſcroto eſt urinã profundũt. In mulieribus ſupra pudendũ iuxta pubẽ uirile frequẽter genitale inuenitur tribus quibuſdã extantibus corporibus uno tanquã cole, duobus autẽ ueluti teſticulis. Tertia itaq; urorũ deformitas qua urina per ſcrotũ excernitur, curationẽ non recipit, reliquæ tres curantur corporibus ſuperuacuis è medio ſublatis & ulcerum modo tractatis.

Quomodo nympha excidenda ſit, & cercoſis emendanda. Cap. LXX.

CAruncula in ſinu muliebris pudendi ſubſultans Græcorum lingua nymphe dicitur: quibuſdam immenſæ magnitudinis efficitur, & non decentis inuerecundiæ notam præſe fert. Quemadmodum uero nonnulli memoriæ produnt, ſunt quæ hanc partem arrigunt, uiris ſimiliter, & in uenerem ruunt. Quapropter reſupinata muliere uulſella nymphæ ſuperfluum prehenſum ſcalpello exindimus: diligentia adhibita ne altè ipſam penetremus: unde fluidus affectus, rhyada uocant, excitetur. Porrò cercoſim, cum ſit carnis ab uteri ore propago quæ muliebre pudendum repleat, interim foras caudæ modo procidat, nymphæ conſimiliter auferemus.

De muliebrium locorum thymis condylomatis & hæmorrhoidibus. Cap. LXXI.

THymus eminentia quædam eſt, nunc rubens, nũc alba, plurima parte ſine dolore, thymi corymbis ſimilis: condylomata uero, excreſcẽtiæ ſunt rugoſæ, quemadmodũ hæmorrhoides ijs quæ in ano ſunt reſpondẽtes, interim & ſanguinem profundunt. omnes itaq; eiuſmodi in mulieribus excreſcentias, quæ in conſpectũ ueniunt, inter detegendũ uulſella cõprehenſas, ferramenti quod ex dimidio ſpathã refert, acie excindemus, utemurq; galla leuigata, aut ſciſſo alumine. Nam è lino deligaturam in his maiores chirurgi non admittunt.

De non perforatis & phymo. Cap. LXXII.

GEnitales mulierum partes clauduntur, interim ex natura, interim ex acceſſorio, morbo quodã prẹcedẽte, aliàs in imo, aliàs in alis, ſæpe etiam in medio ſpatio, idque aut ſecundũ naturã aut ex obſtructione. Quod autẽ foramen interſepit intercluditq;, uel caro uel membrana eſt. Cæterum hoc mali graue fit impedimentũ, modo in coitu, modo in con

ceptu

ceptu uel puerperio, aliquãdo mẽsium purgatione, si quæ loca obstruit caro totum spatium occupauerit, in quibusdam. n. medium foramine patescit. Causa igitur inuenta, uel ex promptu uel etiam demisso speculo, si quidẽ cõmissura solũ fuerit, hanc recta linea scalpello fistulis accommodato dissoluemus: sin autem distentio; hamulis per mediũ corpus siue id membrana siue caro existat tranfixis eleuatum, scalpello diuidemus, ac sanguinis fluore medicamentis sine rosione siccantibus suppresso iis quæ cicatricem ducunt utemur, pessarium aliquo cicatricem inducente unctam subiicientes, in quibus potissimum non altè admodum administratio est adhibita, quod ea de causa fiet, ne particulæ rursus coalescant. Iam phymus in ostio uuluæ succrescens pari modo curatur.

De abscessu uuluæ. *Cap. LXXIII.*

VBi abscessus circa os uuluę prouenerit qui manu tractari queat, non promptè ad sectionẽ properare consilium est, sed cum affectio fuerit absoluta, inflammatio plurima parte increuerit, corpora quæ humoribus incumbũt, attenuata, idq; propter uteri excellentiã. Inter agendum uero mulier in sella resupinabitur cruribus ad abdomen, & femina contractis, inuicẽ diuaricatis: cubiti ipsius sub poplitibus subiiciuntur, & funiculis congruentibus ad ceruicẽ deligabũtur, medicus autẽ ex dextra sedens tentabit speculo, quod dioptrã dicunt ætati accõmodato. conuenit autẽ specillo sinus muliebris altitudinẽ metiri, ne maiori speculi tridente, uterũ premi contingat, & si amplior ille sinu reperiatur, linamẽta implicita alis imponuntur, ut super ipsa speculũ firmetur. Cæterum cõuenit speculi tridentem qui testulam habeat, in superiore parte intro demittere, & specillũ à medico cõtineri, testulã à ministro conuerti, ut laminis tridentis diductus sinus aperiatur. Iam uero si abscessus occurrens mollis & tenuis existat, qui digiti tactu subsidet, iuxta uerticẽ diuidetur spathula, aut specillo: ori uuluæ pure uacuato, linamentũ in longitudinẽ implicitũ, lemniscon dicunt, tenerrimũ ex oleo rosaceo imponetur, uel potius extra diuisionẽ sinui muliebri sine compulsu inseretur. Extra uero summas oras & super pectinem lumbosq; lanæ succidæ aut puræ, oleo madẽtes accõmodabuntur. Tertio die insidebit mulier in hydrelæũ calidũ, aut maluæ decoctũ: abstersis sudoribus

linamentum in longitudinẽ implicitũ in fissuram tetrapharma co per se,uel cum discocto melle inunctum leniter insinuabis: erit autẽ solutum butyro aut rosaceo,exterior regio cataplasmatis obducetur dum inflammatio cessauerit,& uulua abscessu purgata fuerit. Sin autem difficulter expurgetur, collui debet auriculario clystere ex iridis decocto, aut aristolochiæ aut melle. Cicatrix duci debet emplastro ex cadmia, soluto uino per linamentum madidum. At si intra os uuluæ abscessus fuerit. Attingi non debet.

Qua ratione partus ex utero excutiatur excidaturque. *Cap. LXXIIII.*

QVomodo ægrè parienti succurratur tertio uolumine tradidimus:sin autẽ eo nihil proficiatur, ad chirurgiã merito diuertimus, id primũ notantes, mulier superstes ne futura sit,an minus:& si quidem salus speratur tunc manum admoliemur: sin contrà, attingi non debet. Quæ igitur perniciem sui portendunt,inexpugnabili dormiendi necessitate ut in lethargo sopiuntur,resolutæ sunt,& uix possunt excitari,ac si excitentur,imbecilliter respondentes, rursus graui sopore præmuntur. Nõnullæ conuulsionis modo contrahuntur, aut neruis cõmouentur,aut alimentũ non sentiunt,pulsus ualidè inturgescens deprehenditur, sed languidus & imbecillis: quæ incolumes futuræ sunt,nihil eiusmodi patiũtur Oportet igitur resupinam mulierẽ in lecto sic collocare, ut figura ipsius magis sit decliuis,crura ipsius elata mulieres utrinq; cõtineãt, aut quædã ministrę. Si uerò non adfuerint, mulieris thoracẽ uinculis quibusdã lectulo adfirmabunt,ut ne corpus attrahentes sequens,tractionis uim dissoluat,ac alis uuluæ diductis, per ministrũ † sinistram manũ contractam cum ualentibus digitis extenuatis,in ostiolũ inseremus,idemq; pertẽtabimus, & oleo infuso relaxabimus disquirentes ubi uncũ quo fœtus extrahetur,defigi conueniat. Idonei uerò loci sunt quibus inijcietur, si in caput conuersus infans descendit,oculi,occiput,os iuxta palatum,mentũ,clauiculæ,& sub costis sitę regiones, adhæc præcordia,quæ Græci hypocondria appellant:si in pedes conuertitur,ossa super pubem extantia,intercostalia, clauiculæ rursus & deinde uncus dextra manu continebitur, flexu ipsius digitis occultato, sinistra manu leniter inseremus,& particulæ cuipiã

ex

ex prædictis usq; ad uacua transmittemus. huic alter opponetur, quod attractio recta procedat, neq; alterã in partem inclinet, deinde æquabiliter trahetur non solũ recta, sed etiam in latera quemadmodum in dentibus eximendis fieri solet, & tensionem interea remittere iterũ non conuenit, postea uerò indicem digitũ unctum, aut etiam plures demissos inter os uuluæ & corpus impactũ, orbiculatim circumagere, ueluti excoriando: si autẽ iuxta rationẽ uncus subsequatur, in superiora transferre cõueniet, atq; sic agere dum perfecta fœtus sit extractio. Si autẽ manus obiecta fuerit, nec propter obstructionẽ queat conuerti, circumposito panniculo, ne reuoluatur, modicè attrahere oportet, ac prolapsam totam ab humero abscindere, idemq; facere etiam si duæ manus prociderint. similiter etiam pedes procidentes, corpore reliquo nõ subsequente, ab inguinibus amputari oportet: deinde reliquum corpus dirigere conandum. At si caput iusto maius obstructionẽ pariat, & hydrocephalon sit, id est, aquã in capite infans collegerit, spatula polypis dicata, aut scalpro, aut cultro quod scolopomechærion dicitur, inter digitos occultato, caluariã diuidemus ut uacuata concidat. ꝙ si naturaliter amplũ sit caput, similiter diuisam caluariã forfipe qua dentes aut ossa extrahuntur, cõprimemus. Si ossa emineant, hæc quoq; auferre ratio est. At si capite ad thoracem adacto, obstructio prouenerit, eodẽ instrumento clauicularum compages usq; ad interiora spatia diuidentur, ut humore uacuato thorax concidat & collabatur: quòd si non concidat, diuisas etiam clauiculas ipsas auferemus, tunc.n. collabetur. Porrò si imus uenter mortuo fœtu sit inflatus, aut aquam subter cutẽ collegerit, eadẽ ratione ac uia eum uacuare cũ ipsis interaneis aggrediemur. Cæterũ si in pedes deferuntur, fœtus declinati facile ad uteri os diriguntur: quòd si iuxta thoracem aut abdomen fuerit impactus, linamento ipsum attrahemus, eodemq; modo ea quæ ambiunt, diuidemus. At si reliquis ablatis caput ad superiora reuersum inhæserit firmius, sinistra manus demittetur in uterũ, & si os ipsius pateat, manũ in ima transferemus, ac caput inuestigatũ digitis ad os deuoluemus: deinde uncum unũ aut alterũ defigẽtes, propter orificij inflammationem non propellemus, sed infusionibus pinguibus copiosisq; utemur: itẽ insessibus, fomentis, & cataplasmatis, ut diducto ore auferatur, quemadmodum superius cõprehensum est.

Porrò latera fœtus, ſi quidem in rectũ dirigũtur, prædictis utemur rationibus: ſin minus, totũ ipſum intus diſſectũ particulatim extimemus, cura adhibita, ne particula quæpiã ipſius nobis neſciis intus relinquatur. Poſtquã manu ſcalpelloq; adminiſtrationem obierimus, remedijs ad inflammationem inſcriptis utendum eſt. quòd ſi profluuium ſanguinis oboriatur, huius quoq; curationem accepiſti.

†Huius loci multò uerior eſt ſcriptura in ueteri codice, τὴν εὐώνυμον χεῖρα συνηγμένην μετ' εὐρώστων δακτύλων λελιπασμένην, id eſt, dextram manum contractam cum fortibus digitis pingui aliquo inunctam, &c.

Si ſecundæ fuerint relictæ. Cap. LXXV.

FOetu excuſſo frequẽter accidit, ut uelamentũ illius in utero firmiter adhæreſcat, quod noſtri ſecundas, Græci chorion, & deuterion appellant. Diducto igitur uuluæ oſtio, ſecundæ quæ inibi relictæ ſunt, & in partẽ aliquã orbiculatim conuerſæ, facile educuntur. Manu ſiquidẽ ſiniſtra calida, inunctaq; in fundum demiſſa, ſecundas ſublabentes oportet eijcere. Si autẽ fundo uteri fuerint adnatæ, demiſſa ſimiliter manu cõprehendentes tendemus, neq; in rectũ, ne uulua procidat, neq; uiolẽter admodũ, ſed leniter primum deducemus, huc illuc circumagentes, deinde paulo ualẽtius. hoc.n. pacto obſequuntur & à connexu diſſoluuntur. Quòd ſi uuluę os conniuere fuerit deprehenſum, remediis ad hoc cõmemoratis utendum eſt. Si uires nõ fuerint inualidæ, etiam iis quæ ſternutamenta prouocant, & aromatum halitu ex fectili uapori conueniet: & ſi os uteri diductum ſit, manu inſerta, ſecundos ut dictũ eſt extrahere conabimur. At ſine ſic quidem exemptæ fuerint, terrere nos non debet, ſecundum paucos.n. dies putrefactæ & in ſaniẽ reſolutæ excidunt. Quia uerò grauitate odoris & caput opplent & ſtomachum peruertunt, ſuffitus conuenientes excitabuntur: ad eos autem cardamomum & ficus aridæ commendantur.

Quomodo coxendices adurantur. Cap. LXXVI.

QVemadmodum humerus, ita etiam coxa propter humiditatis copiam nonnullis excidens, uſtionẽ poſtulat, quod Hippocrates his uerbis teſtatur. Quibus coxa ea diuturno ipſius cruciatu loco ſuo mouetur, crus conbeſcit & claudi fiunt, niſi uſtionem experiantur. Conuenit igitur

tur tunc illum præsertim locum adurere, è quo articulus excidit: sic.n.humor redundās desiccabitur, & locus cicatrice den satus non amplius os suspiciet, quare etiā penitius illic ustionem moliri conuenit. Recentiores autē tres crustas adhibent, unam retro urentes in acetabuli sinu, alterā supra genu extrinsecus, & tertiam supra exteriorem talum, quà est carnosior.

De fistulis & fauis. *Cap. LXXVII.*

CVm locus postulet de ani fistulis differere, nihil mali fuerit prius generatim de omnibus fistulis uerba facere. Itaq; fistula sinus est callo obductus, aliquatenus indolens, in pluribus nascens particulis, magna uerò parte ex abscessibus oritur parū dextrè curatis. Callus autē continua quædam caro est, albida, madoris expers eoq; etiam doloris, neque uena, neq; neruo ad ipsum pertinente Interim sinus siccus, interim humidus est, nunc humor incontinenter fluit, nunc certis quibusdā temporibus remittit, ore ipsius oppleto iterumq; adaperto: Alias fistulæ in os desinunt, aliàs in neruum, aut aliā quampiam principē particulam, uel rectè intus tendentes, uel obliquè, item uel uno ore, uel pluribus peruiæ. Quæ igitur in grandes arterias aut neruos, aut tendines notatu dignos, aut membranā costas succingentē, aut aliquam principalē particulam deueniunt, uel neqnaquā, uel certe, cum artificiosaq; diligentia attingere debemus reliquis hunc in modū manum ad moliemur, primum tentabimus, si quidem rectè intus tendant, cultro excisorio: si oblique, specillo duplici cuspide, flexili. Huiusmodi autē sunt quæ ex stagno fiunt, itē ex ære tenuissima. In quibus autē duæ pluresve oræ habentur, notationi per specillum non obtemperantes, sinu per unum ipsius orificiū adusto, ex clysteris in reliquas oras transitu deprehendemus, num una fistula sit pluribus oris dehiscens, in plures: ac ubi tentatū est, siquidē per summa habeatur sinus, arctusq; sit, demisso specillo explicantes, scalpello figura cōmodiore callum tollemus, aut unguibus, aut acie scalpri deradentes: at si latitudinem habeat, corpora superflua, tolli debent: sin autē non summa occupauerit, sed penitius rectè tendat, eo quatenus licet in alto diuiso, orbiculatim totū callum auferemus: quod si reliquiæ ipsius aliquæ remanserint, medicamento adurente eas consumemus, quod si amplus quū sit medicamento non cedat, ferro can

dente crustas ei inducemus. Cæterũ si fistula in os terminatur, hoc idẽ quod integrum est, duntaxat rademus: ubi uero cariem aliamve quandã corruptionẽ experitur, quod uitiatũ est, totũ excisorijs, aciẽ inter sese oppositã habentibus tollemus, si opus sit, prius terebra perforatũ, siue ad perspiratũ duntaxat, siue ad medullam usq; fuerit uitiatum. At si os quoq; emineat, caulis modo porrectum, serra ipsum adimemus. Sumptis itaq; duobus loris, unius quidem medium ossi, eminenti subijciemus, ipsumq; per ministrũ attollemus: alterius autẽ quod crassius est, uel ex lana quoq; factum, similiter medium carni quæ ossi subiacet adaptantes, initiaq; infrà prehendentes, per ipsum lorum carnem deorsum iubebimus detrahi, ne ipsa serræ dẽtibus perradatur, atq; hoc pacto nos excretionẽ molimur. Vbi uerò particula quæpiam princeps subiecta est, exempli gratia, membrana costas inuoluens aut spinalis medulla aut eiusmodi aliqua, inter excidendum aut serra concutiendũ os, lamina, quę quòd membranam cerebri custodit meningophilax græcè dicitur, subijciemus: non uitiato autẽ osse, totum orbiculatim carne nudum serra eodẽ modo deradetur Fieri nanq; haud potest, ut ossa circulatim implicita carne obducantur. Simili ratione si ossis terminus prope articulũ fuerit uitiatus, idam serra auferri debet. At si totum subinde os, nempe cubitus aut radius aut tibia aut eiusmodi aliquod contabuerit, totũ adimetur. Femoris autem caput, aut coxa, aut spinalis medullæ uertebra affecta, attingi non debet, periculi quod ex arterijs adiacẽtibus accidit euitandi gratia. Hoc igitur modo ac uia faciendũ est, in singulis ubiq; particularum uitiarum situ, uicinitate, & naturæ consortio inspecto, item morbi magnitudine, & laborantis uitium robore considerato. Cerion autẽ, hoc est fauæ quũ sinus sit fistulosus, mellea diffluens humiditate, eandem administrationem curationemque cum fistulis & aliis sinibus requirit.

De ani fistulis. Cap. LXXVIII.

ANi fistulæ latentes quidẽ notantur inde ꝙ ore nõ apparente dolor ipsis oboriatur, & purulenta humiditas per anum profundatur. Plurimis abscessus quoq; indicia præcesserunt: manifestæ autẽ cultro excisorio, aut seta porcina demissa noscuntur. Nam instrumentũ ad ima penetrat, & digito indice in sedem transmisso occurrit, fistula nimirum ad

interiora perforata. At in ijs quæ perforatæ nõ sunt, instr̃m digito, nõ statim occurrit, sed obstat in medio corpus nõ perforatũ. Tortuosas aũt & labyrinthi modo flexuosas agnosces inde, ꝙ instr̃m paululũ procedat, pus aũt ad illarũ portioné copiosum efferat̃. At quæ prope intestinũ oriunt̃ fistulæ, agnitionem sui præbẽt, ꝙ nõnũquã & lumbrici & stercus per orificiũ erumpat. In oĩbus aũt ferè callus aliquis in orificio prominet. Itaq; fistula ĩsanabilis est, quæ uesicæ ceruicẽ perforauerit, aut quæ ad femoris articulũ sit, aut quæ ad ipsum lõganonẽ tẽdat. Aegrè uerò cõsanescit, quæ orificio caret, tũ quæ delitescit & in os terminat̃, multifariamq; fissa est: reliquæ in uniuersum facilè curant̃, administratione hũc in modũ adhibita: resupinato hoĩe, ut cruribus sursum porrectis femora ad uẽtrem inclinet, quẽadmodũ fit in ijs quibus clyster in aluũ mittit̃, si fistulæ extremũ in summo occurrit, culter, aut auricularũ specillum per orificiũ demittit̃, subiectaq; cutis simplici linea excidit̃: si autẽ altè intra sedẽ fistulæ terminus finiat, demisso per orificiũ cultello, siquidẽ perforatã ipsam inuenerimus, demisso iuxta oppositam affecto ano manũ indice digito, eiusdẽ cultelli initiũ adigentes, & deflectẽtes, ipsum foras reducemus, ac corpora quæ incũbunt cultello, simplici diuisione liberabimus. At si nõdũ fistula perforata reperiat̃, in altũ uero ani duntaxat terminet̃, & tentãtibus nobis indici digito occurrat, corpus intercedens cũ squamosum mẽbraneumq; sit, uehemẽtius mucrone cultelli perforabimus, traductoq; per sedẽ cultro, rursus scalpello corpora quæ ei incũbunt dissoluemus, quẽadmodũ prius explicatũ est. Si igit̃ terebræ, aut scalpelli ad fistulas accõmodati acie sinus fundũ iuxta sedẽ perforauerimus, ipsum instr̃m per anum inserentes, illinc totũ quod interiacet acie terebelli pertundemus, & post excisionem uulsella, aut forfice corpora diuisionẽ ambientia (calli aũt sunt) prehensa ex toto adimemus, musculum qui anũ cõstringit, spincter dr̃, ubiq; uitantes. Nõnulli siquidem rudius dũ in alto sectionem molirent̃, ipsum cõuulnerarũt, atq; inde inuolũtaria stercoris excretio homini accidit. At si qui timi diusculi chirurgiã fugiant, Hippocratica uti debent è lino deligatura. Iubet siquidem Hippocrates, linũ quintuplex crudũ cultro foratro uel specillo ꝑ fistulã demittere, & lini principia cõiungi, ac quotidie cõstringi donec corpus totũ quod duabus oris intercedit, dissectũ, linũ eructet. Si uetustate

malũ cõtraxerit,quum diſſolues,ẽt pſaro, aut eiuſmodi quodã arido illito linum oportet pertrahere. Sunt qui foramini terebræ fiſtulis dicatæ inſertũ linũ iuxta prædictã rõnem propellunt,quod meo iudicio nõ cõuenit. Dum.n.chirurgiã uitant, præter ꝗ hanc requirunt,ẽt curationem remorantur. de latentibus autem fiſtulis Leonides in hunc modum tradit. Cum autem alta pars ſtringentis anum muſculi in fiſtulam dehiſcit, quæ uel à ſede incipiat,uel longius procedat, poſt notas iudicatas,diſquiretur inſtr̃o quod ad ſedem diducendã ſit aptatum. dico aũt exiguo per ſpecillo quod Græci dioptrion appellant, anũ ut muliebrem ſinum,diſtendi. At cũ fiſtulæ os clarè apparuerit,per ipſum ſpecilli mucro demittetur, propelleturq; in imũ: lamina uero ſubiecta tota fiſtula ſuper eã diuidet ſemiſpathula,aut ſpatha fiſtulis incidẽdis peculiari. Nos aũt cum in talem incidiſſemus affectũ,hoc adminiſtrationis modo uti non potuimus, ꝗ ductus fiſtulæ in cõſpectum nõ ueniret. Nã inter anum & eius fibulã dextra parte ſita erat, inſtr̃m uerò quod ei diducendæ erat impoſitũ, magis operationẽ adumbrabat: at per digitos diſtendentibus anũ nobis,rima quædã inter unam quandã ani rugã ceu fiſtulæ emiſſarium apparebat, etenim pus per ipſam emanabat,per eandẽ uero cultelli mucronẽ in fiſtulam demittebamus ceu manu ab ea ducti, deinde dextræ manus indice digito,ani fiſtulæ inſerto,cũ inueniſſemus quoddam inter digitum & inſtr̃m,tenue corpus,cumq; uiolentius cultellum digito adegiſſemus,fundum fiſtulæ ſurſum cõuerſum perforauimus,ubi iam digito mucronem inſtrumenti foras traiectaſſemus,conſpicuum nobis factum totum corpus quod inter fiſtulæ orificia habebatur,dico autem ea quæ initio ad humoris emiſſarium ſita erant,& ea quæ nunc à nobis facta ſunt ſcalpello præcidentes diſſoluimus.

De hæmorrhoidibus. *Cap. LXXIX.*

CVm hæmorrhoidum notæ ex ipſo quod uacuatur innotuerint, antequàm manum admoliamur, clyſtere utemur copioſiſſimo,ſimul inteſtini ſuperuacua inanientes,ſimul & anum,ut prõptius interuertatur & extrema ipſius pars exeat,irritãtes. Reſupinato igitur ægrotante aduerſus lumen clarum,ſiquidẽ cõſtrictione uſi fuerimus, linũ quintuplex ferramẽto quo ora uenarum in ano extantia adurũtur, uel quo

uel quo uuæ, labris hæmorrhoidum circumponentes unamquamq; hoc fune astringemus, una duntaxat relicta, qua sanguis superfluus emanet, quod etiã Hippocrates præcipit. Post astrictionẽ linamento implicito oleo madẽte, & ad sedem accommodato ligamine, usi, ægro quietẽ indicemus, oleo tepido, aut mulsa uentri medicãtes, deinde postea cataplasmate ex micis panis & croco utemur. Vbi hæmorrhoides exciderint uino cicatrix ducitur. Leonides aũt nõ è lino deligat, sed forcipe prehensas ampliter hæmorrhoidas scalpello excindit. A chirurgia, fuligine thuris utendum & amylo, chalcitide, uel eo medicamento quod usta spongia simul & pice cõstat, itẽ pastillo faustino ad absolutã adustionem. Alii uero instrumẽti quo uuæ uruntur, concauo, medicamine quod adurat repleto, quẽadmodum uuam, sic etiam hæmorrhoidas usserunt.

De condylomatis, tuberculis, & rimis. Cap. LXXX.

ANi condyloma loco solum ab eo quod muliebres locellos infestat, differt, rugosa & ipsa sedis excrescẽtia, aut inflãmatione, aut rima quæ dicitur rhagas praecedente. Per initia itaq;, tuberculum appellatur: cum occalescit autem, condyloma: quare conuenit, hæc quoq;, quemadmodum illa, uulsella apprehensa excindere, & medicamentis crustam ducentibus curationem absoluere. rimas autem à stercore potissimum indurescentes, & quia dum cicatrix generatur, occalescunt, inueterascuntq;, recentes, faciemus, uel unguibus uel scalpello radentes & cicatricem ut par est, inducemus.

De ano non perforato. Cap. LXXXI.

PVeris receus natis, anus ex natura nõ perforatus interim inuenitur, membrana nidelicet cbstructus. hæc igitur si fieri põt, digitis ipsis dirumperur: sin minus, acie scalpelli eam excidentes, uino curabimus. Q m̃ uero & prouectis subinde ob ulcus non dextrè curatum anus committitur, conuenit hanc unitionem instrumento cõuenienti diruptam curare, fistula plumbea, aut obturamine quodã ano usq; dum in totum consanescat, cõmodè imposito, ne rursus coalescat. Porro obturamentũ medicamine quodã cicatricẽ ducẽte obliui debet.

Quomodo uarices excindantur. Cap. LXXXII.

VArix uenæ dilatatio est, aliquando in temporibus, aliquando in ima uentris parte sub umbilico, nonnunquã

etiam circa testiculos, sed maximè in cruribus. Hic igitur originem plurima parte ex materia melancholica trahit, eorum autem qui testiculis oboriuntur curationem per scalpellum iam in capite de uaricum ramice tradidimus, atq; his similiter crura infestantes aggrediemur, ab interiori femoris parte incipientes, ubi etiam origo ipsorum magna ex parte inuenitur. inferius enim, in plures distributi propagines difficilius tractantur Loco igitur humore, funiculum superiori femoris regioni circundamus. iubemusq; ut inambulet inde repletã uenam atramento scriptorio, aut collyrio notabimus iuxta uaricis situm trium digitorum, aut paulo ampliori spatio interposito, decumbente ægro cruribus extensis, alterum funiculum supra genu iniiciemus. Elata autem in tumorem uena, scalpellum adigimus, quà atramenti nota est. tam altè, ut cutẽ duntaxat scalpellum penetret, ne uenam diuidamus. ubi oras uulneris hamulis diduxerimus & membranas cultro inflexo ad ramicem aquosum accommodo excoriauerimus, uena detecta & undiquaq; explicata femoris ligamenta soluemus, uase per cæcum hamum suspenso, acum duplex linum trahentem subijciemus, plexumq; lini amputabimus, & diuisa scalpello per medium uena, detrahemus sanguinis quantum usus postulat: deinde funiculo superiorem uasis partem constringentes, erectumq; crus eleuantes manuum expressu, sanguinem qui in crure est euacuabimus: deinde infrà rursus uas denuncientes, uel id uenæ quod inter uincula est, abscissum tollemus, aut manere id sinemus usq; dum sua sponte cum funibus excidat, & uulnere siccis linamentis oppleto, splenium uino & oleo madens, iniectum deligabimus, medicamentoq; ad pus faciundũ apto quod linteolis illinatur persanabimus. Noui autem ueteres nonnullos, funibus non usos: alios inde uas denudatum excindere: alios altè ipsum eleuatum cum uiolentia extrahere abrumpẽtes. Verùm omnium tutissimus chirurgiæ modus est, quem supra diximus. Porrò uarices in imo uentris suboriẽtes consimiliter tractabimus item eos qui tempora infestant, quemadmodum in angiologia comprehensum est.

De dracunculo. Cap. LXXXIII.

DE dracuuculo quomodo medicamentis potissimum emendetur, quarto libro peregimus.

De ex-

De extremarum partium præcisione, acroteriaſmon appellant. Cap. LXXXIIII.

SVmmis partibus nonnunquam putredine cōſumptis, nē- pe manu aut pede, ut etiam oſſa ipſa contabuerint, uel ex cauſa exterius adueniente, fracta, uel etiam ex interiore cauſa putredinem experta, & ſerrula præcidi poſtulent, ante hanc neceſſe eſt corpora oſſibus circundata primum diuidere. Verum quia dum hoc primum fit, deinde longiore temporis ſpatio ſerræ adminiſtratio peragitur, ſanguinis profluuij me- tus ſubſequitur, rectè Leonides non omnia primum corpora præſcindit, niſi ex toto putredine contabuerint, ſed partē, ubi non plures neq; grandiores eſſe uenas aut arterias exiſtimet principio celeriter uſq; ad os reſecat, deinde os protinus ſerra præſcindet, panniculum lineum partibus ſectis circumponēs, ne ſerra per ipſa tracta dolores pariat. Atq; tunc reliqua par te exciſa, ferramenta candentia uaſis inijcito, & ſanguinis fluo re ſuppreſſo linamentis inſertis & conuenienti deligatura ad- hibita, remedio utitor quod pus moueat.

De unguium pterigijs. Cap. LXXXV.

PTerygium in unguibus carnis incrementum eſt partem unguis operiens. Fit autem in pedis manusq; potiſſimū pollicibus: in pedibus quidem, ex offenſione plerunque: in manibus autem, ex neglecta reduuia, inflammata, & in pus mutata. Siquidem hoc, pus dico. ſpatio temporis unguis radicē exedit, ipſumq; corrumpit, ſubinde totum abolet, ſæpe mediū unguis admodum infeſtat. Iuxta unguis autem tadicē ipſam, nonnullam ipſius partem putrefactam, aliquando totam radi- cem à roſione immunem relinquit. Eſt quum & os corrūpat, odor ædat̄ grauis, digitus per ſumma dilatetur magisq; liueat. his igitur manes debet admoueri, ita ut totam unguis partem relictam acie ſcalpelli reſecemus auferamusq;, deinde exulce- ratam inciſamq; partem ferramentis aduramus. Etenim pte- rygium genere depaſtio eſt, quæ nome Græcè dicitur, neque ſubſidet, niſi aduſtum, adeoq; ſi negligitur, digitum corrumpit. At ſi oſſe & ungui à uitio immunibus, exterior unguis angu- lus qui deliteſcit, & carnem ipſi agnatam pungit, & inflamma tionem excitat, conuenit pungentem unguis particulam te- nui cultro aut eiuſmodi quodam ſubiecto ſublimen eleuatā,

acie ſcalpelli adimere, & quod eminet medicamento cruſtis faciundis idoneo conſumere. Pleriq; hoc modo adminiſtrationis conſanuerunt. Si amplius fuerit uitiũ primùm ſcalpello circùm adimemus, mox remedium ex medicamẽtis petemus.

De ungue contuſo. Cap. LXXXVI.

QVoniam uero ſubinde ex ictu unguibus contuſis dolores ſubſequuntur, qui ad manus operationem nos pertrahant, ſatis eſt Galeni uerba hic appoſuiſſe, quę ſonant in hunc modum. Vnguibus contuſis præſens planè remedium ad dolorem auferendum ſanguinis detractionem experti ſumus, quum pulſus doloresq; uehementiſſimi oboriuntur. Cæterum linea obliqua, non recta in imum, ſupernè deorſum ſcalpello acuto debet incidi, ut ſanie excreta, ſecta hæc unguis particula ueluti operculum quoddam ſubiacẽtium efficiatur. At ſi in rectum ſupernè deorſum lineam duxeris carnis excreſcentia quam Græci ὑπερσάρκωτια uocant, diuerſum nimirum corpus à carne quæ ungui ſubijcitur per mediam diuiſionem ſuppullulante, gignitur, inde rurſus dolores prehendũt, quos in reduuiis nominauimus, carne quæ ſub ungue ſuccreuit, compreſſa. Quia igitur ex huiuſmodi ſectione dolorẽ protinus ægro adimi uidere licet, per dies inſequentes commodũ eſt, nobis ſubſectam unguis carnem leuiter attollentibus, unguis ſaniem excernere, ac rurſus ſubiectæ carni quemadmodũ dixi unguem operculi modo imponere: reliqua uero digiti totius medicina uti conuenit quæ leniat, diſcutiatq;.

De clauis, myrmecijs, & uerrucis. Cap. LXXXVII.

CLauus rotundus callus eſt, coloris candidi, clauorũ capitibus ſimilis: toto corpore, ſed pedũ ſolo digitiſq; præcipuè enaſcitur, dolor ſequitur, & inceſſus impedimentum. Itaq; circunſcarificatus uulſellaq; apprehenſus, ſcalpro acutæ aciei, aut quo uenæ ſcinduntur, radicitus eximetur. Nõnulli, ne rurſus ſuccreſcat, candenti ferro utuntur. Myrmecia uerò cutis tuberculum eſt exiguum, calloſum, rotundũ, & craſſum, ad baſim inſidens, & ad frigora ſenſum formicarum morſibus ſimilem excitat. Hæc quoq; totum corpus, præſertim aũt manus infeſtat, nonnulli igitur, inter quos & Galenus eſt, præcipiunt ſcarificata extrema parte, fiſtula pennæ durioris, quales ſunt ueterum gallorum, anſerum, & aquilarum, in imum adacta,

adacta, ex basi myrmeciam auferre. Alij ærea, aut ferrea fistula, idem faciunt. Recentioribus satis est, scarificatam uulsellaq; apprehensam, scalpro, clauorum modo excindere. At uerruca, quæ acrochordon græcè dicitur, exigua cutis eminētia est, doloris expers, callosa, rotunda, plurima parte basim habet angustam, ut suspensa esse nideatur. Nominata uero sic est, ꝙ chordæ nexui respondeat. Extendentes igitur, eminentiam excindimus: sin autem hoc non fiat, lino saltem, aut pilo deligabimus. Noui plerosq; & has & prædictas omneis excrescentias ferramento extincto, ut dicunt, consumpsisse.

De telis è corpore extrahendis. Cap. LXXXVIII.

CHirurgicæ partem telis extrahendis dicatam maximè necessariam esse poeta Homerus his uersibus innuit.

Vir medicus multis alijs præstantior, ut qui
Corpore tela trahens, medicamine uulnera curet.

Primum itaq; telorum differentiæ enumerari debent, differunt autem tela materia, figura, magnitudine, numero, habitu, uiribus. Materia quidē quatenus hastilia, aut lignea sint, aut arundinea. Ipsa uero tela aut ferrea sunt, aut ærea, aut stānea, aut plumbea, aut cornea, aut uitrea, aut ossea: aut arundinea, uel etiam eadem linea, tot enim d̄r̄iꝫ potissimum apud Aegyptios reperiuntur, figura autem, quatenus alia sunt rotunda, †alia ungulosa, nempe triāgula, alia sulcata quæ & gonchota dicuntur, alia trisulca, atq; alia cuspidata, alia cuspidibus carēt. ac cuspidatorum, hæc cuspides posteriora spectantes habent, ut dum extrahuntur cōtra defigantur, illa in anteriora, ut propulsata idem faciunt: quædam obuersas cuspides habent, fulminis instar, ut dum ipsa trahuntur propelluntur q;, in obiecta infigantur. Sunt quæ mota cardine cuspides habent, cōtractas, quæ dum in trahendo explicantur, telum extrahi prohibent. Magnitudine uariant tela, quatenus alia magna sunt, ut trium digitorum longitudinem expleant: alia parua, ut unum digitum æquent, quæ sanè & myiata apud Aegyptios uocantur, alia medium inter hæc locum occupant, Numero autem quatenus nonnulla simplicia sunt, nonnulla composita. tenuia siquidem ferramenta ipsis imponuntur, quæ in teli extractione in imo delitescunt. Habitu, quatenus alia ferrum acutum ligno habent insitum, alia cōcauum: ac quædam firmiter ligno

infixa

infixa ſunt,quædam negligentius, ut in extractione ſeparata intus remaneant. Viribus differunt, quatenus ueneno quædã ſunt oblita,quædam non. Atq; hæc ſunt telorum diſcrimina. Nunc dicamus quõ extrahantur in conuulneratis, & in bello, & extra bellum,ſponte,& inuito,quacunq; occaſione, ac qualibet ex materia confecta. Cæterum dupliciter tela in carne extrahuntur,tum euulſione,tum propulſatu. In quibus n.per ſumma telum impactũ eſt, euulſione eximi debet.ſimiliter ẽt quæ altè inhærent,obiectæ uero partes ſi conuulnerentur, ſanguinis profluuio,aut dolore ex conſortij lege periclitãtur. At propulſatu utimur in quibus altè telum inſixum eſt, & partes obiectæ breue ſpatium cõtinent,neq; neruus,neq; os, neque eiuſmodi aliquod diuiſionem impedit: oſſe autem cõuulnerato euulſorium modum aſſumit. Si igitur telum conſpicuũ fuerit,inde extractionem moliemur: ſi occultatum eſt, conuenit autore Hippocrate, modò uulneratus poſſit,in ea figura conſtitutum notare,in qua ẽt uulneratus eſt: ſi non poſſit,iacentis certè quatenus licet modo figurantes ſpecillo tentabimus, & ſi quidem in carne fixum eſt telum, manibus extrahemus, aut eius haſtili quod etiã atracton appellant, niſi exciderit,ligneumq; id potiſſimum ſit: ſi excidat forcipe qua dentes radiceſúe,euelluntur,aut ferramento quod à telo extrahendo belulcum Græci uocant aut alio quopiam inſtro accommodo, extractionem moliemur, nonnunquam etiam carnem prius incidentes,ſi uulnus inſtrm non recipiat. At ſi etiam in oppoſita telum proceſſerit,nec illac ipſum poſſit extrahi quà infixum eſt,diuiſis ijs quæ oppoſita ſunt,per illa ipſum eximemus, uel euellentes ut dictum eſt,uel per eam partem in quã tetendit propellentes,uel ſi haſtile exciderit, demiſſo inſtrumento propulſorio ita ut neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut eiuſmodi aliquod neceſſarium uitemus, protrudere oportet, turpe ſiquidẽ eſt,dum telum extrahimus,peius eo malum efficere. Et ſiquidẽ caudatũ telum ſit (hoc aũt ſpecillo deprehendemus) fęmina propulſorii inſtrumẽti demiſſa accõmodataq; telum propellemus: ſi cõcauitatem,marem. Telum uero ex ẽptum ſi ſculpturas quaſdã habere,ceu aliorum tenuium ferramentorũ quæ ipſis impoſita eſſe poſſint,appareat,ſpecillo rurſus uſi,ſi illa inueniamus,eadẽ rõne & uia auferemus:ſin oppoſitas cuſpides,ut ueriſimile eſt,telum habẽs nõ exilierit, uicinus

ei locus

ei locus dissecari debet, si nulla pars necessaria contigua sit, detectumq; telũ eleuantes, modestè extrahemus. Nonnulli uero exigua arundine cuspidibus ipsis circumposita sic telum euellunt, ne carnes à cuspide radantur. & si uulnus inflammatione uacauerit, suturis usi cruentorum modo curabimus: si inflammationem experiatur, fomentis, cataplasmatis, & consimilibus medebimur. Porrò si uenenato telo quis ictus est, totam carnem quæ ueneno iam mutata est, si quidem fieri potest, præcidemus. Agnosces autem eam quòd è sana carne differat pallida enim, subliuida, & ueluti emortua apparet. Aiunt autẽ Dacos & Dalmatas cuspidibus elenium & ninum dictum obline re, idq; ubi sanguini uulneratorũ obuenerit, hominem occidere: comestum uero ipsis innocuum esse, & nihil mali, efficere. At si telum ossi inhæserit, rursus instrumento experiemur, & si quidem caro impediat, hanc adimemus aut diducemus: si uero etiam altè in osse lapsum est, quod cognoscimus si firmiter id infixum nulla ui cõmoueatur, excisorio cultro osse quòd iuxta est exempto, aut etiã terebra prius perforato, si crassum sit, telum liberabimus. Porrò si in principem aliquam particulã telum defigitur, exempli gratia, cerebrum, aut cor, aut guttur, aut pulmonem, aut iecur, aut uentriculum, aut intestina, aut renes, aut uuluam, aut uesicam, quum iam notæ lethales apparuerint, & euulsio præsertim multum cruciatum exationemq; accersitura est, nihil tentabimus, ne præterquam quòd nihil sumus profecturi, etiam conuitiandi occasionem idiotis præbeamus. Si uero exitus fuerit obscurus nec in conspectum ueniat, præfati periculum, opus aggrediemur. Multi siquidem abscessu quoq; in aliqua uitæ necessaria parte oborto, præter opinionem consanuerunt, quum & iecoris fibram, & omenti partem, peritonæique, & totam uuluam subinde ademptam fuisse, nec mortem inde subsequutam, memoriæ prodatur. Est quum guttur de industria subinde in angilis diuidamus, ut in capite de ipsius incisione dicebamus telum itaq; si in his relinquatur, in præsentaneam mortem præcipitat, præterquàm quòd artem etiam inhumanum ostendat: si eximatur, fortè etiam salus subsequitur. Porrò principaliũ particularum uulneratarũ agnitio non est difficilis, ut quæ ex accidentium proprietate, ex cremẽtis, & particularũ situ, inueniatur. Si enim cerebri membrana uulnus accepit, dolor capitis ualidus subsequitur, oculi feruẽt, rubentq;

rubentq;,lingua agitatur,mens deſipit.Si cerebrum percuſſum eſt,ægri concidunt,uox nihil ſonat,facies peruertitur,bilis uomitus ſequitur, ſanguis per nareis erumpit, per autem humor albus pulticulæ ſimilis emanat,ſanies per uulnus exit. At ſi in uacuam thoracis regionem telũ defigatur, foramine ſpatioſo permanente ſpiritus erumpit. Corde uulnerato iuxta mamillam ſiniſteriorẽ, telum apparet non penetrant, ſed ceu alteri impactum,ac nonnunquã pulſatilem motũ ædit, ſauguisq; niger effertur,ſi tranſitus pateat:extrema frigeſcunt, ſudor emanat,animus deficit,& ſine mora exitium ſubſequitur. Pulmone icto,ſi ſpatioſa laxitas eſt, ſanguis ex plaga ſpumans uacuatur:quum non eſt;ore magis per uomitũ redditur, ceruicis uaſa attoliuntur,lingua alium colorem aſſumit,multum ſpiritus attrahunt ægri,frigidi appetentes. In ſepto tranſuerſo uulnerato,telum quidem iuxta ſpurias coſtas defixum apparet,inſpiratio autem magna oritur,cum gemitu & dolore per totã humeri partium compagem. Quod ſi abdomen uulnus acceperit, id ex recrementis innoteſcet, quum latum intus ſpatium exiſtat,uel etiam telo exempto,uel haſtili intus fracto, ſuccus ex uentrieulo euacuatur,ex inteſtinis ſtercus,interim & omentum,uel inteſtinum procidit.Veſica autem uulnerata,urina excernitur. Itaq; in cerebro eiusq; membranis ictis,caluaria perforata telum eximimus,quemadmodũ in capitis fracturis mox dicetur.in thorace autem, niſi telum ſubſequutum fuerit, per mediocrem intercoſtalium inciſionem, uel etiam una exciſa coſta,lamina quæ membranam cuſtodiat ſubiecta, euellemus. Similiter in uentre, ueſica, cæterisq; in alto particulis, ſi quidẽ telum ſubſequatur,citra negotium eximemus: ſin minus,rurſus diſione adhibita medicina utemur,quæ cruentis cõueniat. In uentre, ſi res poſtulet, etiam ſuendi eius ratio,quæ gaſtroraphia dicitur accommodabitur, quem in modũ comprehenſum eſt. At ſi in grandiore quodam uaſe,exempli gratia, in iugularibus uenis quæ in imo latent, aut arteriis quas carotidas appellant, aut etiam magnis arteriis quæ alas uel inguina intercurrunt,telum dexfium,copioſius ſanguinis profluuiũ propter exemptionẽ minetur,ratio eſt hæc funibus antea ex utraque parte conſtringere, deinde teli euulſionem moliri. At ſi particulæ plures confixæ fuerint,uerbi cauſa, brachio cum thorace coniuncto,uel cubito cum aliis corporis particulis, uel pe

dibus

dibus inuicem, siquidem non per totas utrasq; partes telũ penetrauerit aut hasta, apprehensa hæc extrinsecus, ueluti etiam in una euellemus: sin ambas penetrauerit, dimidia ligni parte serra resecata, particulatim singula faciliori figura extrahimus. Quoniam uere & lapides subinde uel buccina, uel plumbum, uel simile quippiam ex funda mittitur, tum ui, tum quòd angulosa sunt desiguntur. Agnosces igitur ea, quòd moles aspera & inæqualis illabatur, item quòd non omnino in rectũ tendit diuisio, sed amplior, & caro ueluti cõtusa liuidaq; appareat, adhæo, quòd cum grauitate dolor affligat. Hæc igitur conuenit agitata instrumento quo quid attollimus, aut aduersa scalpelli parte, aut uulnerario specillo recipere. si autem fieri potest, etiam forfice extrahemus. Multis autem infixa tela integra intus insederint, quæ uulneribus cicatrice obductis, deinde longiore temporis spatio partem eam abscessu occupante & dirupto exiliere.

† Hic locus sic descriptus est in vet. Cod.] τὰ δέ γωνιωτὰ καὶ τούτων τὰ μὲν διχλώχινα, τὰ δέ γλωχινωτὰ καὶ λόγχωτα καλούμενα, τὰ δὲ τριγλώχινα, i. alia angulis habeutia, & horũ quidẽ alia duos angulos habẽt, alia uerò angulũ habentia, quæ lonchota, id est, longa ut hasta, alia tres habent angulos &c.

De fracturis, & quot ipsarum sint differentiæ.
Cap. LXXXIX.

PRoximũ fuerit tradita carnis uitiorũ manu scalpellóve curandorũ ratione, etiam de ossiũ fracturis, dico sanè etiã luxationibus, sermonem instituere, quoniã & ipsæ chirurgiæ generi subijciuntur. & primũ de fracturis agam, ijsq; prius quæ in capite fiunt, tum quòd inter carnis & ossiũ chirurgiam medium locum obtinent, tum quòd omnibus partibus caluaria præcellit. In uniuersum igitur fractura ossis est diuisio, aut ruptura, aut præcisio, à uiolentia quadam extrinsecus accidẽs. Cæterum plures fracturarũ sunt differentiæ, alia siquidem dicitur fieri raphanidon, hoc est, ad raphani speciem, alia schidacidon, alia ɛis onycha, alia alphithidon, alia cata apothrausin, id est, iuxta refrectionem. Raphanidon igitur ruptura ossis est transuersim per crassitudinem facta, quæ etiã sicyedon & caledon nonnullis appellatur, ex cucumerũ & cauliũ fractorũ similitudine. Schidacidon autem, quasi assulæ modo, est oblonga

ossis

offis fiſſura. εις onycha, quaſi dicas in unguem, iuxta partẽ aliquam recta eſt fiſſura, in extremo lunata: quę etiam calamidon appellatur. Alphitidon, ad farinæ ſimilitudinẽ dicta, eſt quũ os in multas tenueis partes finditur, quæ & ipſa caryedõ à quibuſdam uocatur. Refractio aũt, quæ apothrauſis dicitur uel etiam præciſio, eſt quũ pars offis per ſummitatis rupturã aufertur, ut ablata ſuperinnatet. Atq; tot fracturæ conſtant differentijs.

De fracturis capitis. Cap. XC.

FRactura in capite peculiariter caluariæ eſt diuiſio, nunc ſimplex, nũc multifida, à ui quadam exteriore facta. Porrò differentiæ capitis fracturarũ hæ numerantur. Rhogme, id eſt fiſſio, Eccope, hoc eſt exciſio, Ecpieſma, quod eſt effractio, Engiſoma, id eſt corporum appropinquatio, Camaroſis, hoc eſt teſtudinatio, in infantibus etiã Thlaſis quod eſt contuſio. Rhogme igitur caluarię per ſumma eſt diuiſio, aut rima profundior, in qua nequaquam os uitiatũ foras emouetur. Eccope caluariæ fiſſura eſt cũ offis offenſi ruptura. At ſi à reliquo offe pars offenſa diſceſſerit, apoſceparniſmon nonnulli uitiũ appellant. Ecpieſma in multas parteis caluariæ effractio eſt, in qua profundius offa deſcenderint, & cerebri membranam contactu ſuo premant. Engiſoma caluæ ictus eſt, in quo os uitiatũ ad interiorem cerebri membranã deſcenderit. Camaroſis diuiſio caluariæ eſt, in qua pars affecta camerę modo exaltata relinquitur, ut Galenus tradit, ac intro à ſanis fracturæ partibus offa magis recedunt, membranæq; innitũtur, quemadmodum in ecpieſmate ſic enim ille exiſtimat. Alii etiam trichiſmon, quaſi dicas capillationem, his adnumerarunt. Eſt autẽ trichiſmus arctiſſima rhogme, ſenſum plerunq; fallens, eoq; latens: quæ quia non facilè ſe oſtendit, mortis cauſam ſæpe adferat. Thlaſis caluariæ diuiſio non eſt, eoq; nec fracturam rectè dixeris eiuſmodi affectionẽ, uerùm eſt offis caluæ in interiorẽ partem impulſio, aut inflexio, concauitatẽ integra caluæ continuitate tantũ efficiens, ut licet in plumbeis ex crudoq; corio confectis uaſculis, ſi foris percutiantur illidanturve, cõſpicari. Porrò contuſionis huius duæ exiſtunt differentiæ: uel enim calua per totam ipſius craſſitiẽ contunditur, ut frequenter etiam cerebri mẽbrana abſceſſu occupetur: uel omnino à caluaria hæc per totum aut non per totũ premitur, ſed iuxta exteriorẽ duntaxat

taxat superficiem usque ad laminam secundam deprimitur. Sunt qui his differentiis apechema, quasi dicas ab Echo responsionem, addiderint. Ea est, à contraria ictus parte facta caluariæ fractura. At falluntur hi, quoniam non fit in hominis calua quemadmodum in uitreis quibusdam uasculis fieri illi docent. illa siquidem uacua sunt, ideoq; id patiuntur: calua autē hominis undiq; plena & alioquin solida est, ac rhogme seu fissura caluariæ, quæ aliarum complurium capitis partiũ ictarum lapsu, uel citra cutis continui solutionem generatur: quæq; postea abscessu in ea facto, eodemq; secto, apparuerit, in opposita ictus parte factã esse ipsius uidetur. atq; hoc uitiũ quemadmodum prima dicta rhogme curatur. Si igitur fractura capitis facta fuerit, speciem ipsius ex corpore quod percussit, deprehendes, si acutum fuerit, aut graue, aut durum, aut uiolenter impactum. Item ex symptomatis quæ icto superueniunt, exempli gratia, uertiginibus, uoce amissa, aut subito collapsu, præsertim in engisomate, aut cõtusione, aut ecpiesmate, aut interiori camarosi cerebro cõpresso: item ex notis quæ à sensu capiuntur. Si n. ampla cutis fuerit diuisio, per ipsam promptè cognoscemus: sin autem diuisio non per totũ ierit, aut angusta sit, fracturam tamen esse suspicemur, cutè diuisa, & oculis, & specillo demisso eam pernoscemus Si n. ex alijs quæpiam fracturis fuerit, inde manifestum euadet: at si rhogme solum angusta & pilosa sensum fugiens, medicamento aliquo nigro, liquido, uel etiã ipso atramento scriptorio infuso, os rademus, ipsa nanq; rhogme nigra ostenditur, conuenitq; rasuræ tam diu insistere, quousque signum rhogmes aboleatur. Si ad cerebri membranam usq; peruenerit fractura, non rademus, sed agnoscere conabimur utrum membrana ab osse recesserit, an affixa permaneat. Si enim ipsa manet, inflãmatio nulla uulnus infestat, ęger paulatim febri liberatur, & pus coctum apparet: si recesserit membrana, augentur dolores, & febris similiter, os alium sumit colorem, pus tenue & crudum effertur, & si medicus rem negligentius tractet, nec perforatione utatur, hoc grauiora oboriuntur symptomata, nempe bilis uomitus, conuulsio, mentis delirium, febris acuta, in quibus manum admoliri non oportet. Quòd si his absentibus membrana cerebri nõ abscesserit, rhogme autem duntaxat fuerit, etiam solo rasorio curatur, uel si usque in altum penetret. Sin autem tantum usq; ad laminam se-

cundam,quæ diploe dicitur,fractura peruenerit, eo usq; radendum est, uel etiam confractum os eximendum, quemadmodum docebitur. At si in tenuia frusta os fuerit comminutum, hæc quoq; diligenter instrumento idoneo auferentur,etiam si membrana non abscesserit.Ab initio auté quũ uulneratũ susceperis,hieme quidẽ ante diẽ quartũ decimũ omnino os auferre tentato:æstate,ante septimũ priusquàm cõmemorata oboriantur symptomata. Cæterum manum hoc modo admolieris.

Caluariæ fractæ curatio.

DEraso super uulnus capite, duas lineas iuxta rectos angulos mutuò se secanteis, quæ literæ X figuram accipiant,incidemus.harum auté alterã esse conuenit,quæ iam antea erat, deinde quatuor in uertice angulos excoriantes, ut totum os, quod perforabitur nudum existat:si quidem sanguis fertur, linamentis ex posca obiectis cohibebimus: sin minus,siccis deinde implicito linamento ex uino & oleo iniecto, conuenienti uinculo utemur. sequenti die, nisi recentius aliquod symptoma prohibeat,perforare os uitiatum aggrediemur. Collocato igitur in sedili ægroto, aut recumbente prout uulneri conuenit,auribusq; ipsius lana obturatis,propter sonitum qui ex appulsu redditur,uinculum aliquod uulneris soluemus. linamentis omnibus exemptis,& spongia detersis sordibus, iubebimus ministris duobus,ut tenuibus fasciolis circumpositis, quatuor angulos corporum quæ fracturæ incumbunt,attollãt,& si quidem os fuerit imbecillum,aut natura,aut fracturæ uitio,id scalpris excisoriis acie inter se aduersis, auferemus, primum cauis excisorijs scalpris,quos Græci cycliscos uocant,à latiore incipientes,mox angustioribus,deinde specilli modo angustis,malleolo sensim adactis,ad capitis concussioné utemur. Si autem ualidum os fuerit,prius eo terebellis quæ mergi non possint, quas ab argumento a baptismos dicunt, perforato, (eiusmodi uero sunt quæ paulo interius quàm cuspis acuta est, eminentias habent,quæ ipsas ad cerebri membranam demergi prohibeant) per scalpra circuncisione usi,id quod uitiatũ est, auferemus,non subito,sed particulatim,siquidem fieri potest, digitis: si non, forcipe, aut uulsella qua uel ossa uel pili apprehenduntur,aut eiusmodi quodam instrumento. Locus auté qui inter foramenta est,tantum spatium continebit, quantum maximi

mucronis

mucronis ſpecilli longitudo,tam altè uerò deſcendet, ut interiorem oſſis ſuperficiẽ accedat,cura adhibita,ne membranã cerebri terebra attingat. Quare etiã terebram oſſis craſſitudini reſpondere conuenit, cõpluribus id genus ad hoc præparatis. At ſi fractura caluariæ uſq; ad ſecundam laminã duntaxat peruenerit,ad hanc etiam uſq; ſolum foranda eſt. Oſſe iam ablato,aſperitudinem quæ ab exciſione caluariæ prouenit, raſorio aut quodam ſcalpello exciſorio adæquabimus, laminam quæ membranæ cuſtos eſt,ſubijcientes, ac oſſiculis quæ remanſerant,ut ueriſimile eſt,aut ſpiculis ingenioſè ablatis,linamenta inſeremus, quẽ modum diamotoſin appellant. Hæc ratio chirurgiæ communior ſimul & promptior eſt, & periculo uacat. Item modus qui per lenticulatum exciſorium ſcalprũ,fit mirũ in modum Galeno commendatur, ſine foratione, poſt inſculptionem cycliſcis ſcalpris factam,ipſum adhibenti. Scribit itaque hunc in modum. Si uerò unam ſemel partem nudaueris, ac ſcalprum qui in cuſpide præfixam habet retuſam leuemque lenticulæ ſpeciẽ,aciem uerò per longitudinem erectam,ſubmiſeris, ubi latam partem lenticulæ ſuper membranam defixeris,malleolo feries,diuidesq; ſic caluariã. ita ſiquidem agentibus,omnia quæ requiruntur,euenient. Nam membrana, ne ſi dormitans quidẽ, agas,latæ tantum lenticulæ parti occurrens uiolari non poteſt. Quòd ſicubi adhæreat caluariæ membrana,huius quoq; adhærentiam innoxiæ dirimit rotundum lenticulæ extremũ,ſubſequitur autẽ præeuntem eam à tergo ipſe ſcalper caluariam ſecans. Quare nec qui minore cum periculo,nec qui celerius perficiatur, forandi modum inuenias. At quæ adminiſtratio ſerris & mediolo,quẽ chœnicion ſiue chœnicida Græci uocant,peragitur, recentioribus, ceu noxia, improbata eſt, ſed adminiſtrationem quam in rhogme expoſuimus,probant. Idẽ uero modus oſſium excindendorum conueniet in reliquis etiã caluariæ fracturis Quantũ uero excidere conueniat.Galenus nos,docebit,hunc in modũ manifeſtò ſcribens.Quod uehementer eſt confractũ id totum auferri debet: ſi uero ab eo fragmenta quædã longius excurrant,quemadmodum aliquando cernitur accidere, hæc perſequi ad extremũ nõ oportet,illud probè ſcientes,nullã inde noxã ſequuturam,modò reliqua omnia ritè ſint confecta. Poſt chirurgiam panniculo ſimplici lineo uulneri æquali,roſaceo madẽti,cerebri mem-

branam operiemus, exiguamq; lanæ ſtuppã ſimiliter roſaceo imbutẽ prædicto panniculo imponemus, deinde linamentum implicitũ duplex in uino & oleo aut ipſo roſaceo tinctũ, toti uulneri circumponemus, diligentia adhibita ne cerebri membrana grauetur, poſtea latiore utemur ligamento, neque hoc aſtringentes, uerũ ut linamenta ſolũ retineat. Victus adhibebitur qui inflammationẽ arceat, & febribus peculiaris eſt, membrana cerebri crebrius interea roſaceo, ſuperfuſa. Poſt tertium diem, ubi uincula diſſolueris, & ſordes ſpongia deterſeris, remedium induces quod crentis inijcitur, & inflammationẽ repellit ſuperaccõmodans membranæ aliquod ex cephalicis dictis aridis, uſq; dũ carne oppleatur. Nonnunquã os radetur, ſi hoc res poſtulet, propter quaſdã ſummitates extantes, aut etiam propter ipſius carnis productionem Reliqua medicamentorum materies, ut in uulneribus comprehendimus, admoueri debet.

De cerebri membranæ inflammatione.

QVoniam frequẽter cerebri quoq; membrana poſt chirurgiã inflãmationem experitur, ut non ſolũ caluariæ craſſitudinẽ, ſed etiã cutem ipſius excedat cũ renixu, & ut naturalis ipſius motus pulſatilis impediatur, quæ potiſſimum & conuulſio aliaq; grauia ſymptomata uel ipſa mors ſubſequitur. Origo inflammationis aut ex acuti quadam oſſis eminentia pungẽte ducitur, aut ex linamẽtorũ grauitate, aut perfrictione, aut multo eſu, aut uini potione, aut alia quadã occaſione latente. Si quidẽ ex manifeſta occaſione inflãmationẽ contraxerit mẽbrana, ea protinus amputãda eſt: ſin ex latẽti, magis pugnare cõuenit, † ut pote ſanguinis dimiſſione, ſi cauſa nõ obſtiterit, uictu qui inflãmationi cõgruat. Itẽ loco induci remedia debẽt, calẽtis roſacei fotus & ſuperfuſio ex altheæ decocto, aut fœnugręci, ſeminis lini, chamæmelorum, ſimiliumq; cataplaſmata uerò ex cruda ordei farina, aut lini ſemine, cũ prædicto decocto & gallinarũ adipe, adhæc fomẽtũ ex lana adhibebitur. Capiti & occipitio meatuiq; auditorio oleũ aliquod inflãmationem prohibẽs inſtillabitur. Viſcerũ quoq; cura habẽda eſt, cataplaſmatis adhibitis, itẽ toti corpori proſpicere, conſilium eſt, in calidã id aquam, ut par eſt, collocantes inungenteſq;. Si perſeuerat inflãmatio, & nihil aliud prohibet, medicamento quod bili ducendæ eſt, purgare ipſos Hippocrates præcipit.

rectior est ſcriptura ueteris libri, πλέον ἀγωνίζεσθαι προσήκει ἢ φλεβοτομίᾳ χρωμένους εἰ μηδὲν κωλύοι, ἢ ἀσιτίᾳ, ἢ τῇ πρὸς φλεγμονὴν ἁρμοζούσῃ διαίτῃ. Id eſt magis pugnare oportet, uel uenam ſecantes, ſi nihil prohibet, uel inedia, uel uictu inflammationi conuenienti.

Si membrana cerebri nigruerit.

CErebri membrana ſi quidem per ſumma ex medicamentis in id efficacibus nigruerit,† mel triplum roſaceo miſcẽtes & per linamenta id applicãtes, curabimus, deinceps & reliqua admouẽtes. At ſi nigrities ſua ſpõte prouenerit, idq; in imo potiſſimũ, cũ aliis grauibus indicijs, attingi tũc non debet, ut quæ natiuũ calorẽ emortuũ innuat. Noui quendã qui poſt annum quàm afflectu cõflictaretur. caluaria perforata ſuperuixerit, erat enim fractura in ſincipite ex telo facta, emiſſariumq; habẽs per quod etiam membrana ab offenſa immunis conſeruata eſt.

†Græcus codex antiquus μέλιτι τριπλοῦν μίξαντες ῥοδίνου. Id eſt, melli triplum roſacei miſcentes.

De naribus fractis contuſiſq;. Cap. XCI.

NArium pars ima, quũ ſit cartilaginoſa, frangi nõ ſolet, ſed contundi, ſima fieri & peruerti: ſuperior quæ oſſea eſt, nõnunquã frangitur. In his aũt deligaturã damnat Hippocrates, ut quæ magis reſimas efficiat & diſtorqueat, præterquàm in his quæ ex ictu per medias nareis emineant. in his enim cõuenientẽ faſciã, cũ medicamine impoſito aſſumit, ut cõpreſſæ nares naturalẽ figurã recipiãt. Fractis igitur naribus, in ima quidẽ parte, indice aut paruo digito demiſſo in exteriora dirigẽtur: in interiore, ẽt ſcalpelli nucleo id faciundum eſt, primo ſtatim die, aut nõ multo poſt. Quũ uero decimo die naris oſſa cõtinentur, extrinſecus indice magnoq; digito hãc efformare cõgruit. Vt aũt figura quã fingis non cõcidat, duo obturamina tortilia ex panniculo inuoluta, naſo impones, unum ſingulis naſi foraminibus, & ſi altera dũtaxat naris pars ſit peruerſa: eaq; ſinere cõuenit, donec os aut cartilago contineat. Nõnulli fiſtulas ex anſerũ pennis pãniculis replentes, naribus inſinuarũt, quò figura cuſtodiatur, & reſpiratio nõ impediatur, quod nõ neceſſariũ puto, quũ ſpiritus per os trahatur. At ſi inflammationẽ nares ſentiant, medicamentũ aliquod quod eam arceat indemus, exẽpli gratia, ex ſuccis inſcriptum, aut quod

oxelæo constat, aut eiusmodi aliquod, uel ex triticea simila & thuris fuligine seu gũmi una incoctis cataplasma inijciemus, tum propter inflãmationẽ, tum ut nares cõtineãtur. Quòd si in alterã partẽ nares distortæ, Hippocrates postquã commodè eas figuraueris, oblongã habenulã digitali latitudine iubet circundari, alterã ipsios extremũ taurino glutine, aut gũmi illitũ summæ nariũ parti agglutinari, ex latere quò inclinãt. ubi illa exaruerint, habenã transferre per aurẽ oppositã uersus occipit. & fron ẽ oportet, deinde ipsi sub altero habenæ principio affirmabitur, ut nares in latera retractæ ad mediam dirigãtur figuram, quod nõ admodum recentioribus placuit. Porrò minutim confractis narium ossibus, diuidere ipsas, aut superiorẽ ipsarum partẽ cõuenit, ac frugmenta osficulorũ uulsella auferemus, suturis diductas partes cõmittentes accommodantesq; ipsis remedium quod cruentis aptum est, & cõglutinat. Sin autem extra nares ulcus fuerit excitatum, linamentis in longitudinem implicitis curabimus. Sũt qui plumbeis canalibus, quas solenas Græci dicũt, usq; dum cicatrix fuerit obducta usi sunt, ne caro ex ulceribus supercrescat.

De maxilla confracta, & aure contusa. Cap. XCII.

DE aure contusa tertio libro tractatum est, tanquã huiusmodi affectio ad fracturas non pertineat. Maxilla multas ob causas frãgitur. Si igitur extrinsecus solùm offensa, non per trãsuersum fissa, introrsus cauata fuerit, promptum sanè est cognoscere, Opus aũt est altera manu, siquidem dextra maxilla fracta fuerit, dextra: si altera, sinistra. indice igitur & medio digito in affecti os demissis, interiorem fracturæ extantiam, probe foras cõpellere conuenit: altera manu foris eã excipiente. Rectitudinẽ uerò maxillæ ex eiusdem dentium æqualitate deprehendemus Quòd si fractura per transuersum facta fuerit, primũ tensione, deinde retractione, quã antitasin uocãt, partis in cõtrariũ, usus, ministro eã cõtinente, ut dictum est, dirigere aggredieris: porrò denteis in parte cõfracta diductos, inter se, ut Hippocrates præcipit, auro deligare, nẽpe lino ab auro chrysolino dicto, aut chrysonemate: qm̃ uero huius facultas nõ omnibus cõceditur, lino ualido, aut bysso, aut pilo equino, aut id genus aliquo, Verùm si quidẽ cũ ulcere fractura

ctura euenerit,specillo tentandũ,nõ tandem ẽt refractio ossis facta sit.atq; si exigua diuisione facta,os unũ refractum,aut plura remanserint,idoneo instr͞o auferentes, suturis oras ulceris cõmittemus,& medicamento cruẽtis apto usi deligabimus:sin aũt citra ulcus cõtigerit,ceratũ simplex maxillæ impositũ conuenienter deuinciemus.fasciæ medium per occiput dispensabitur.habenulæ utrinq; per aureis ad summã maxillã,inde rursus ad occiput,mox ad mentũ,inde per genas ad sinciput,inde rursus sub imã occipitii partẽ,distribuentur, ubi & fasciã desinere oportet.Super hæc rursus uinculum aliud fronti circundatum, quod epidesma Græci dicunt,post caput cõiugetur,oẽs prædictæ fasciolæ id circum astringẽt.Alij uero tenuem ferulã, quẽadmodum alij corium,quod æquè sit longũ impositum maxillæ,deligant,ut commemoratum est: reliqui deligatura,quam Græci dicunt phorbiã,quasi dicas capistrũ,utuntur.At si utraq; maxilla in summo mento auellatur,qua etiam parte coeunt, ambabus manibus parum inuicem distantibus, rursus adaptato,& denteis adunitos, quomodo diximus,deligato : † ac congrua usus ligatione,tenui ac sorbili alimento ægrotantem nutriri iubeto.Nam mandere ipsi inimicum est.Si aliquid emotũ à figura conuenienti putaueris,tertio die soluens,iterum illigato,quod tam diu facies,quàm callus fracturam firmarit. firmatur autem maxilla intra treis potissimũ septimanas, quoniam laxa & medullæ plena est.Quòd si inflammatio aliqua superuenerit,ne aduersus hanc quidem tum fomenta, tum cataplasmata negligere oportet.Quod in omnibus ex æquo obseruatum abs te cupierim.

† Antiq.codex, καὶ τῇ προσηκούσῃ χρησάμενος ἐπιδέσει κέλευσον ἠρεμεῖν λεπταῖς καὶ ῥοφηματώδεσι τροφαῖς χρωμένοις, & congrua usus ligatione,iubet ut quiescat & tenui ac sorbili uictu utatur.

De iugulo confracto. *Cap. XCIII.*

IVgulum,quod etiã clauicula dr̃,quũ naturaliter figuratũ est,interiore ipsius extremo,cũ pectore cõmittitur : exteriore,cũ summi humeri cõpage,seu articulamẽto adunit̃. eoq; si humerũ,aut ipsum sustinẽs brachiũ, fracturã quacunq; tandẽ parte experiatur,quà humerũ suũ spectat, plerunq; infra interius extremũ fertur,una cũ brachio detractũ. Præstiterit au-

rit autē per transuersum potius quàm assulatim, aut arundinis modo, hoc est, in longitudinē clauiculā frangi, quod uulgo receptum est. Nā trāsuersim cōfractū, extensione cōpressioneq; digitorum propè in naturalem figurā reuertitur: cætera uero eminentias habent, quæ ægrè possint coaptari. Si igitur per totam ipsius crassitudinē quocunq; modo, iugulū fractum fuerit, duo ministri, unus ad humerū eiusdem lateris fractæ clauiculæ manibus circūiniectis, brachiū ad exteriora simul & sursum trahens, alter oppositū humerū, aut certè ceruicē attrahens, retractionē à se, quā Græci uocant antitasin, molientur: medicus suis digitis fracturā diriget, prominētiora pellendo, ima foras attrahendo. Quòd si maiorē retractionē à se desideret, orbiculū bonæ magnitudinis ex panniculo, aut lanis, aut eiusmodi aliquod corpus alæ subijciens, curbitū lateri indidem adiget, ac reliqua sicut dictū est, exequetur: si aūt id nequeat, extremum clauiculæ iuxta humerū in alto sitū ad superiora, ægrotāte resupinato, educet ceruicali quodā mediocri, dorso subiecto. ministro humeros duos ad ima deprimēte, ut os clauiculæ quod in imo est, reuocetur, rursus digitis suis fracturā conformabit. Porrò si partē aliquā iuguli refractā, instabilē. aut ēt pungentē percipiamus, scalpello in rectū diuisam eandē auferemus, ac reliqua scalpris excisoriis, lamina quæ à tuendis cerebri mēbranis menyngophylax dr̄, aut alia quæ ex cidēdis supponit̄ propter firmitatē clauiculæ subiecta, exæquabimus & siquidē inflammatione careat, suturis: sin aliter est, linamētis utemur. & spleniis diuersis præparatis ad ossis eminētis inclinationē, maiora ex eis & crassiora superaccōmodabimus, si inflāmatio infestat, oleo imbuta: si minus, sicca, ac mediocri ex lana orbe propter alā subiecto, cōuenientem inducemus deligaturā, per axillas, affectā clauiculā, scapulasq;, prout res exigit, deligātes. & si quidē ad ima tetenderit pars clauiculæ humero proxima, latioris habenulæ dimidiū, eiusdem cubito subiicientes, totum brachium ex collo suspendemus: altero autē uinculi dimidio, manū, quemadmodum in iis fit quibus ex cubito sanguis detractus est. At si uersus superius extremum inclinauerit, quod rarum est, brachium suspendi non debet, uerum resupinus æger decumbet, & tenui nutrietur uictu. si uerò opus est, etiā fomentis adiuuabitur, sed pro ratione, usq; dum callus eam firmarit. id quod fit plurima ex parte diebus uiginti.

De sca-

De ſcapulis. Cap. XCIIII.

SCapulæ quà latæ ſunt & menſæ figurã repræſentant, non franguntur: iuxta ſpinam uero fracturam ſuſtinent, nunc compreſſæ, nunc rupturam ſimplicem expertæ, interim etiam refractæ. Compreſſionem itaq; tactu cognoſcimus, ſi caua occurrat, ſtuporem proximi brachij, & dolorem pulſatilẽ inducat. Ruptura ex tactus aſperitudine & loci dolore deprehenditur: ambo autem ratione qua inflammationẽ arcemus, curantur. Refractio & ipſa tactu agnoſcitur: leuis ac modica faſcia conuenienti adaptatur: aucta uero & pungens ablatione per ſcalpellum adhibita & ſuturis, ut prius dictum eſt. Faſciæ autem & hic ſimiliter ut in clauicula inijcientur: incubitus oppoſiti lateris conueniet.

De pectore. Cap. XCV.

MEdium pectus, diuiditur imprimiturq;: ſummũ, refringitur. Rupturam itaq; per medium factã dolor loci & inæqualitas ſequitur, & ſtrepitus digitis innixis eliditur: impreſſionẽ uero dolor uehemẽs, ſpirãdi difficultas, tuſſis, mẽbrana quæ coſtas incingit diſpũga, nõnunquam etiam ſanguinis eruptio, partis cõfractæ cauitas, & in cedendo facilitas. Curationem eam adhibere oportet, quã in ſcapulis prodidimus. In impreſſione autem adaptatio Hippocratis adhibebitur, quã ille in clauicula quæ foras proceſſerit, uſurpat, per incubitum ſupinum ceruicali dorſo ſubiecto, ſcapulisq; conſtrictis, ita ut coſtæ utrinq; manibus ſimul contrahãtur. Iam uero coſtis lana obtectis circularem adhibebis deligaturã, loris prius in rectum ſubditis, poſtea duorum initia inuicem excipiuntur, quæ orbiculares faſcias decidere prohibeant.

De coſtis. Cap. XCVI.

EX coſtis quæ pleuræ & ſpathæ Græcis dicuntur, oſſeæ quidem omni in parte rupturam ſuſtinent: ſpuriæ autem in ea tantum quæ ſpinæ adiacet. nam hic ſolum oſſeam habent naturam: in exteriore parte in cartilaginẽ degenerantes, contunduntur, nullam fracturam percipiunt. Notæ ipſarum nõ ſunt difficiles, etenim inæqualitas digitis explorantibus occurrit, ſtrepitusq;, & ad cõfractum adductio Quòd ſi intro ſpectauerint, dolor uehemens punctorius ſequitur, eo qui in coſtis prouenit grauior, quòd aculei modo membranam co-

ſtas

ſtas integentem conuulneret, item ægra reſpiratio, tuſſis, eruptio ſanguinis, ſubinde comitatur. & reliquas utiq; declinationes digitis licet cõformare, eam uero quæ intrò ſpectat, nequaquam, ꝙ tendi nequeat. unde alii cibum flatulẽtum uberemq; aſſumi iubent, ut fractura ex inflatione & tenſione foras propellatur, quod neceſſarium non eſſe puto. Nihil.n. cõmune adhoc inter ſe habent, tũ thorax, tum uiſcera nutritoria, præterquàm ꝙ inflammatio ẽt ex repletione augeatur. Alii cucurbitulam adglutinãt, ꝙ à ratione & uia curandi alienum non eſſet, niſi particularũ ex attractu, collectione, fracturam amplius ad interiora propellerent. Quapropter Soranus hunc in modum ſcribit Lanis oleo calido madentibus partes cõtegentur, & linamentis implicitis intercoſtale replebitur, ut deligatura æqualis iuxta orbicularem circunductũ ueluti in pectore fiat. Omnia uero ut in pleuriticis fieri debent. ad magnitudinis proportionem. Porrò ſi magna quædam neceſſitas compellat, ꝙ membrana coſtas cingens uehementer cõpungatur, cutem diuidere conuenit, & fractam coſtæ partem detegere. deinde lamina, ne tunica coſtas tegens cõuulneretur, prius ſubiecta, oſſicula quæ pungunt ingenioſè excindere ac eijcere oportet. poſtquam hoc feceris, ea ſanè quæ inflammatione carent cõiunges. & cruentorũ modo curabis: quæ aũt illa affligũtur, linamẽtis oleo madidis operies uictũ curationemq; adhibens inflãmationi dicatã. Decumbẽt ægri ea figura quã facilins tulerint.

De coxarum & pectinis oſſibus. Cap. XCVII.

COxarum aut ilium oſſa rarò quidem franguntur, ſed eaſdem cũ ſcapulis differentias ſuſtinent. Frangũtur.n. in extremis, rumpunturq; in longitudinem, & per medium comprimuntur. Comites notæ ipſorum ſunt, dolor partem affectam affligens, punctionis pulſusq; ſenſus, cruris in eodem latere ſubitus ſtupor propter cõpreſſionẽ, adaptationem uero ſcapulis ſimilẽ poſtulãt, auerſantur aũt ſolam ex chirurgia eius quod fractũ eſt, exemptionem per externas partes. nã ſi opus ſit, digitis conformantur. deinceps aũt etiam aliam curationem moliri oportet, & fomentis utendo, & cõcaua ilium linamentis adimplẽdo, quò deligatura ceu faſciis circularibus, ſuperiniectis, æquabilis efficiatur. Eadem ẽt dicenda ſunt, de pectinis oſſibus, nihil enim peculiarius de ipſis dicere habemus.

De uer-

De uertebris, spina dorsi & sacro osse. Cap. XCVIII.

VErtebrarum complexus interim sanè contusionem, raro uero & fracturam experiuntur. propter quæ contusis spinalis medullæ mēbranis, uel ipsa ēt medulla, nerui in doloris consortium adducuntur, & mors præceps subsequitur, magisq; si ceruicis uertebras affectus infestarit, unde præfatus periculum, siquidem fieri potest, audebis ēt sectione ossiculum quod premit eximere: si minus, ratione saltē qua inflammatio propulsatur, ipsas lenies. At si processus uertebrarum aliquis unde spina constat, fuerit refractus, digitis tentantibus promptè occurret, dum refractio mouetur, rursusq; in locum transponitur. Conuenit aūt id quod refractum est auferre, cute extrinsecus incisa: suturisq; commissa, remedio cruentis idoneo uti. Cæterum osse sacro confracto, index sinistræ manus digitus in anum demittendns est, dextra manu quod confractum est, quatenus licet, in naturalem figurā reducere oportet. Si autem aliquid refractum sentiamus, hoc quoq; diuiso, deligaturam curationemq; congruam adhibebimus.

De brachio. Cap. XCIX.

IN brachio confracto Hippocrates quidem intentionem hoc pacto molitus est. Lignum, inquit, oblongum manubrij ligonis modo, per summa fune deligatū, obliquum ex trabe quadā suspendere oportet: collocato autem homine in sublimi quodā erectius, quàm iuxta figuram qua recta ceruice dormimus, orthocatheudon dr̄, manū ipsius super cōmemoratum lignum traducere, ut mediū ligni alæ eius transuersim adaptetur. manum aūt inflexo iuxta rectū angulū cubito, minister procūbens continebit, deinde graue aliquid, exēpli gratia, lapidē aut pondus plumbeū uel eiusmodi quippiam ex cubito suspendens, sinensq; pendere sublime, ita fracturam cōformabis: uel loco ponderis, famulus ad ima brachiū detrahat. Nonnulli uerò loco manubrij ligonis gradu scalæ usi sunt. Soranus hunc in modū tradit: ægro in sedili collocato, uel, quod satius est, resupinato quò minus molestiæ sentiat, manu fune ligata iuxta compagem qua ipsa cum brachio cōiungitur, & ex ceruice suspensa, ut angulosa ipsius figura seruetur, ministris duobus

bus iubebimus, huic, supra fracturã, illi, infra digitos circũpo nant, atq; sic tensionem perficiant. Quòd si ualẽtiore opus sit tractione, duos funeis æqualeis brachio circundamus, unum, supra fracturam: alterum, infra. atq; uni famulo super ægrotantis caput consistenti, alteri iuxta pedes, capita funiũ tradentes, iubebimus in diuersa brachiũ distendere. At si summus humerus fracturã senserit, dimidio uinculi, quod ciria dicitur, alæ subiecto, reliquã partem iuxta caput teneri iubentes, alio quod oppositũ est retrahente, antitasin, hoc est à se retractionẽ uti dictum est, moliemur, quẽadmodũ sanè si cubitus confractus fuerit, illi uel iuncturæ manus cũ brachio funis inijcietur. Ossibus iam fracturæ probè coaptatis, distentio quidem remittetur, sed iuxta Hippocraticam consuetudinem deligabitur. Porrò si fractura inflãmatione uacet, recensq; sit, lineis utendũ fasciis oblongis abũdè, circa treis quatuórue digitos latis, aqua madẽtibus, aut ẽt posca: si inflãmatio adest, lanis tenuibus mollibusq;, oleo imbutis: & si quidẽ in medio brachij fuerit fractura, initiũ fasciæ super fracturã inijciẽt: ubi his tẽrue illigaueris, sursum fasciã ducere cõuenit, ut (quẽadmodũ inquit) sanguinis influxiones excipiãtur, atq; illic finiatã. Iam uero & secũda fascia uti oportet, initiũ eius similiter supra fracturã inijciẽdo, atq; alia eo modo quo in priori: rursus aũt supernè deorsum, atq; iterũ sursum reuocare, illic ẽt sic terminabitur. Porrò cõstrictio mediocris esto, tũ nostri sensus, tũ ipsius ægrotantis iudicio. At si iuxta summã humeri cõpagẽ cõtigerit, priore fascia illã & scapulas, & pectus cõprehendes, ut deligatura fiat quã Græci geranida appellãt, perq; secundã usq; ad cubitũ dispẽsabis, ac inde ad suprapoſita recurres, cũ summo humero scapulas pectusq; cõprehendens, primæ fasciolæ similiter. Quòd si iuxta cubiti flexũ fractura obuenerit, ẽt cubitũ colligare expedit, ita ut angularis figura cõseruetur. similiter in aliis quoq; artubus, nimirum cubito, femore, tibia, cũ fractura in parte, aut ẽt iuxta articulamentũ & nõ in medio mẽbro existit, post articulũ fasciam iniicere expedit. Recẽtiores itaq; secundum deligaturam protinus ferulas ẽt iniiciunt, ut adaptationis figura contineatur, constringentes ipsas prout sensus & tumor ex inflammatione postulat: ueteres autem, à die septimo ferulas accommodarunt. nam intra hunc inflammatione declinãte membrũ redditur tenuius. At Hippocrates tertio quoq; die ligam ẽta solui

iubet,

iubet,ne tensio quæpiã,aut motus præter solitũ cõtectæ parti culæ obueniat, aut eius quod iam infixum fracturæ est, perspiratus prohibeantur, propter quos non solum noxius pruritus quibusdam accidit,sed etiam erosa è saniei acrimonia nonnun quam cute, exulceratio concitatur. Itaque aquæ temperatæ tantum superfundere ratio est,quantum saniem discutere sufficit. Post septimum diem, ex maiore interuallo soluere conuenit,ceu partes non amplius saniem excernere desiderẽt. imò etiam calli obfirmatio hoc modo felicius prouenit. Cæterum ferulæ iuxta sequentem rationem debent inijci. Splenia triplicia oleo imbuta super fascias circundantur. Si igitur mem brum crassitudine fuerit æquale,similiter:si inęquale, partibus magis concauis per splenia repletis,æquale ipsum crassitie ferulis accommodandis efficiemus.deinde lana aut stuppa ferula mediocriter inuolutas, in orbem fracturæ circundamus, non minore quàm digiti spatio inuicem distanteis, easque moderatè constringemus: ita tamen, ut quatenus fieri licet,ferulas propius accedere articulum prohibeamus,præsertim iuxta interiorem flexus partem. ulcera siquidem in ipsis nonnunquam & neruorum inflammationes pariunt, uerum illic laxiores ipsas esse oportet, quemadmodum ualentiores,ubi fractura curuatur. Præstiterit autem thoraci etiam brachium mediocriter colligare, ne ipsum loco motum, figuram peruertat. At si quandoque inflammatio fuerit, (eam uerò agnosces ex ambiente tumore,ac rubore, & quod membrum nunc multò ma gis quàm prius stringatur) uel si confractum membrum, distortum sit, & nihil horum appareat, sed ligamenta laxa, uel econtrario strictiora,quàm par est,inueniantur solutis ipsis de ligatura instauranda est. Resupinari igitur ęgrotus debet, ita ut super stomachum manũ contineat: brachio subijcietur mol le quiddam pellem super se habens,ut superfusionum influxus excipiat. Superfundetur autem quotidie oleo calido, præsertim quum urget inflammatio,quando etiam cibus tenuis exhi beri debet: postea mediocris,ad calli generationem quies indi citur usque dum fracta occalluerint. occalescunt autem brachium & tibia,diebus circiter quadraginta, post quos ubi solueris fascias, & lauacro usus fueris, emplastris ad fracturas factis persanare conuenit. hæc tractandi ratio omnibus alijs propemodum confractis artubus conuenit.

De cubito, & radio. Cap.

CVbitus radiusq;, interim uterque iuxta eundem locum frangitur, interim alter duntaxat, uel in medio, uel in parte iuxta flexuram, aut brachiale. Omnium itaq; deterrimum est quũ ambo eadem parte franguntur, deinde etiam cubitus solus. At radius fractus, aliis facilius curatur. siquidem maior cubito non est, sed illum ipsum subiectum habet, ut ueluti insideat. Porrò si ipsorum alter duntaxat fractus fuerit, in illo maximè intentionem ualidiorem moliemur: si uterq;, similiter intẽdemus, manu anguli modo figurata, ut pollex omnium digitorum altissimus, exiguus digitus humillimus habeatur. sic enim cubitum radio subiici continget. At si ualentiore opus sit intentione, ambobus potissimum confractis, non solũ manibus, sed etiam funibus intendere aggrediemur, ut in capite de brachio comprehensum est. Cæterũ omnis deligatura, & reliqua præsidia, una cum ferularum iniectione, hic adhibenda sunt, dum callus eos firmarit Firmatur autem cubitus diebus plurimum triginta. Ac repositio ipsius similis erit ei, quam brachium fractum uendicat, præter ea quæ ipsi subiiciuntur.

De summa manu, & ipsius digitis. Cap. CI.

BRachialis & aduersæ eius partis, & in digitis articulorũ ossa, quũ laxa fistulosáq; natura sint, contunduntur quidem plerunq;, rarò autem franguntur. Aegro igitur in alto sedili collocato, medicus in altero quodã æquali aduersus sedebit, priusquàm manũ imponat: ac tensis per ministrum iis quæ fracta sunt, duobus digitis ipsa cõformabit; pollice & indice digito prius cõpressa. deligatura utetur, quo tempore urget inflãmatio Nã propter laxitatẽ facilè in ipsius callus amplior concrescit. At si acies digitorũ, aut digitus simpliciter confractus est, siquidẽ magnus & pollex appellatus, fuerit, post commodam deligationem ab inferiore parte, ipsum utiq; cum manu ligabis, ne dimoueatur: si ex aliis quispiã, uel index, uel paruus digitus, proximo colligabitur: sin aliquis ex mediis, iis qui utrinque habentur, uel etiam omnes deinceps ligari unà debent, melius enim conquiescunt. quemadmodũ si confracti ferulis quoque colligentur.

De femore. Cap. CII.

EAdem de femore dicenda sunt, quæ de brachio prodidimus. peculiariter autem magis femur fractum, in anteriorem partem & exteriorẽ promouetur. etenim in his naturaliter dilatatum est, instauratur autem manibus, funiculis, & antennis æquiualentibus, una, supra fracturam posita: altera, subter. Quòd si in parte fractura euenerit, idq; iuxta femoris caput, dimidio fasciæ lana circundato, ne corpora incidat, iuxta inguina disponemus, & initia ad caput reducta, famulo ut partem contineat, tradem
us: infra autẽ fracturam fune circumposito initia ad intentionem alteri ministro exhibebimus Quòd si ad genu fractura habeatur, funem sanè supra fracturã iniciemus, initia eius ad extensionem dispensamus, genu etiã ipsum implicito quodam fune continemus. hanc autem partẽ restituimus ægro decumbente, & crure exporrecto: quæ pungunt ossa ut subinde dictum est, eleuata, superius tollemus. reliquam curationem in capite de brachio exposuimus. cæterum callo firmatur femur quinquaginta circà diebus. At quomodo reponi debeat, post totius cruris disciplinã, comprehẽsum est.

De patella. Cap. CIII.

PAtella os laxũ est ac molle, ualidè corporibus superiore & ima parte cõprehensum. frequẽter sanè contunditur, raro autẽ frangi solet. sustinet autẽ rupturã per crassitudinẽ, & in tenuia fragmẽta finditur, cũ uulnere, uel sine uulnere. Nota uero cõspicua (motus. n. continuitatis intercidit) & cauitas & sonitus. Instauratur autem pars cruris extensa, nam quæ bifariã fissa est digitis eousq; cõmittitur, donec fracturæ labra supra sese contingant, & inuicẽ iungantur: quæ uero in tenuia fragmenta fissa est, manu cõformatur. etenim callo nõ generato, eò quòd pars utraq; per musculos cognatos & neruos, à femore & tibia in contrarium non retrahatur, tamẽ multitudo distentionis contrahet, & functionis difficultatẽ affectis inducet, neq; enim laborãtibus ipsis diutius genu sustinet, & obambulãdo illi impediũtur, præsertim ascensuri: siquidẽ in æquabili per planiciẽ motu actionis difficultas occultatur: in ascensu autẽ, eo quòd genu, in crucis eleuatione & positu non inflectatur, deprehenditur. Iam uero ossiculum si quod pungit, eleuatum prius eximito, ac curationẽ consentaneam adhibeto.

De tibia. *Cap. CIIII.*

TIbia cubito respondens, eandē curationem recipit. etenim illa duobus ossibus fulta, altero crassiore & cognomini, altero tenui, quod ex similitudine perone Græcis, quasi fibula, latinis sura dictū easdem fracturarū differētias recipit in omnem enim partem distorquetur, quū ambo ossa confracta fuerint. in treis autē, quum alterum, intra & extrà: tibia quidem, retro: sura, anterius quapropter etiam ipsa similiter restituitur manibus, aut funiculis superioribus, quā fracturæ funes sunt, interim ipsi tibiæ circundatis, interim femori. Nam quum genu sit ualidius, articulum integrum per tentionem seruabimus Similiter & inferiore fracturæ funiculo, ut in cubito dictū est: reliqua ut in capite de brachio tradidimus.

De pede summo. *Cap. CV.*

TAlus nequaquā frangi solet, eo quòd undequaq; tibia, sura, & osse quod ob tessaræ similitudinē uocatur cyboides custodiatur minuaturq;. At os quod à cymbæ figura dicitur scaphoides, & supernæ pedis regionis, item pedis digitorum ossa, ipsumq; cyboides, similiter iis quæ in brachiali & opposita eius parte, manusq; digitis sunt, franguntur. quare etiā quæ de illis diximus, ne eadem repetantur, illinc huc transferre consilium est.

Quomodo crus reponi debeat. *Cap. CVI.*

FEmore fracto, aut tibia, non minori cura repositionē ipsius, quàm reliquā curationē obibis Nā partiū confractarum æqualitas, hac potissimū probè administrata, conseruatur. Nonnulli igitur canali, quā solenam Græci dicunt, nunc lignea, nunc fictili, membrū fractum, aut etiam crus ipsum reposuerunt: alij uerò sola ea quæ cum uulnete fracta sunt. eo ꝙ hæc ferulis nequeant constringi. in totum uerò solenarū usum posteriores damnarunt, multis sanè de causis, sed præcipuè, ꝙ ipsarū duritia partibus negotiū facesseret. Neq; tamen alienū est, artus cū uulnere fractos ferulis excipere, ut ostēdemus. Aeger itaq; resupinabitur, ac indumentum aliquod crassum cruri æquale, in longitudinē utrobiq; contractū & inuolutū, ut canali per mediā concauitatē oblongā proportione respōdeat, subijcietur: pellis super ipsam molliuscula explicabitur, quæ superfusiones excipiat, deinde in longū crus concauitati huic ca

nalem

nalem referenti, insinuabitur. à lateribus alia uestimenta lanæ ve apponentur, ne membrũ in latera declinet, pedis autem ima pars asserculum rectũ panniculo circundatũ, propter mollitiẽ, assumet. ac maioris securitatis gratia, media fasciarũ duarum trium've, uestimẽto canalis modo præparato subiicientes fractum membrũ ipsi leuiter deligabimus. At si æger non tolerans conetur pedem totũ contrahere, conuenit id facere quod in superiore pedis parte dictum est, deinde blandè cum asserculo deligare, ne inuiti inter dormiendũ, ut uerisimile est, pedem contrahant. Aliqui uerò etiã stragula lecti per medium pertundunt, ut ipsi sint immobiles, & per foramen urina & stercus reddatur, usq; dum callus coalescat.

De fracturis quæ cum uulnere incidunt. Cap. CVII.

FRactura cũ uulnere facta, siquidẽ sanguis profundatur, hunc prius sistemus: si inflammatio fuerit, præsidiis in eam efficacibus utemur. Carnibus contusis, partẽ affectam scarificabimus, metu, ne in gangrænã incidat, sublato: at si illa quoq; accesserit, aut alia quæpiã serpens putredo, conuenienter occurremus habes autẽ horũ singulorũ curationẽ quarto uolumine explicitam. At si nihil horum adfuerit, neq; ossa largiter denudata sint, hamulis, suturisq́; usi, remedio cruentis apto, his medebimur, sic, ut ossicula refracta, ut uerisimile est, & pungentia innatantiaq; primũ auferamus. Quòd si magnũ aliquod os emineat nõ cõmissum propter magnitudinẽ, in intensione huic prospicies. Siquidẽ Hippocrates femore & brachio confractis ossa excedentia statim eiicere dehortatur, periculũ his futurum prædicens ex inflammatione, quam tensio crearit, uel etiam cõuulsione, ut credibile est, musculorũ neruorumq́. Tempus uerò nõnunquã administrationẽ cõmodam inuenit. In quocunq; igitur osse quod ex sede sua excidit, manũ admouere uolumus, nequaquã in inflammatione aggrediemur, sed primo statim, die, antequàm inflammatione occupetur: aut nono, inflãmatione iam finita. Adaptamus uerò ossa uecte quam Græci mochliscon uocãt, est autẽ ea instrumentũ ferreũ septẽ octo've digitos longũ mediocriter crassum, ne inter cõmouendum inflectatur, acutũ in summo latumq́;, & leuiter inflexũ, cuius acutum extremũ superposito ossis tuberculis subiicientes, ex altero in oppositũ tendentes simul, & mediocri inten-

ſione membri facta, inter ſe fines fracturæ cõmittemus. quod ſi facere nequeamus, ſcalpris exciſorijs obuerſas acies habentibus quod eminet auferemus, aut ſerra ſubſecabimus, quemadmodum in fiſtulis docuimus: oſſiumq́ue aſperitudine adæquata, & membro directo, medicamentis quæ in linteolis illinantur, curabimus. Maximè autem animum adhibere oportet in membris coniugalibus, aut à iugis appellatis, altero autem in ipſis oſſe particulatim ſerra abſciſſo, ut membrum in contractum maneat, etiam intenſione accurata utemur. deligatura uerò hoc modo adhibenda eſt. Circulares itaq; faſciæ, partibus uulneris utrobiq; inijci debent: obliquæ uerò, per ulceris longitudinem, ut in literæ Græcæ X ſimilitudinem concluſio omnium fiat. Si ſordidum adhuc ulcus eſt, purgantia adhibebimus: ſi purum, quæ carnem inducunt, linteolis illita, aliamq́; comprobatam uſu materiam. Hippocrates piſſera emplaſtro in linteolis utitur, id autem eſſe dicunt tetrapharmacum baſililicum. Vbi caro increuerit, ferulæ inijcientur. aliqui uerò per initia ipſas accommodant, ulceris locum uitantes, & pro uſu urgente ipſas conſtringentes, uel rurſus remittentes. In quibus autem ſquama ab oſſe recedet, notabimus quidem hoc, inde quòd copioſus humor & tenuis excernatur, caro autem ulceribus uacua inaniſq; facta attollatur: deligatura quidem laxiore ad curationem utemur, hamulo autẽ, aut eiuſmodi quopiam ſquamam euellentes, iterum ualidiore deligatura utemur. porrò per totum ulceris tempus medicamen aliquod ex ijs quæ inflammationem arcent linamento illitum, uulneri incumbet, ac ſimplices faſciæ inijcientur, quæ ſingulis curationibus ſolui debent, quum aliæ ſuprà dictæ maneant, ut in capite brachio expoſitum eſt.

Si præter modũ fracturis callus obducatur. Ca. CVIII.

IMmodici fracturarum calli indecoram omnino ſpeciẽ efficiunt, nonnunquam etiam functiones impediunt, ſi prope articulum coaluerint. Si igitur recens adhuc callus coierit, remedijs admodum aſtringentibus utemur deligatura ipſa accommodantes. Nonnunquam uero & plumbea impoſita lamina, id quod requiritur, efficimus. At ſi lapidoſus ſolidusq́ue fuerit, incidentes ipſum rademus, id quod eminet, ſcalpris auferentes: ſi res exigat, etiam terebris uſi.

Si distortum membrum callus firmarit. *Cap. CIX.*

QVibus membrum distortum callus firmauerit, difficultate funct onũ obeundarum haud exigua subsequente, præsertim si in pedibus fuerit, repositionis quidẽ modus nõ recipiendus est, ut qui extrema inferat discrimina, uerũ si callus nondũ radices egerit, laxãtibus superfusionibus, & cataplasmatis ex ficis pinguibus & colũbarũ stercore, alijsq; medicamentis quæ à callo soluendo porolytica dicuntur, utimur. Insuper per manus frictione, & confractione hunc dissoluemus. Quòd si lapidosus euaserit, scalpello superficie diuisa, excisoriis scalpris consortiũ ab osse liberabimus, deinde fracturæ medebimur, ut superius à me dictum est.

Si fracturæ callo non firmentur. *Cap. CX.*

FRacturæ nonnullæ sine callo permanẽt, suprà definitũ naturæ tẽpus, aut ob cõtinuas resolutiones, aut immodicas superfusiones, aut motũ intempestiuũ, aut fasciarũ copiã, aut quia totũ corpus alimentum nõ percipit, in quibus etiam tenuius fieri membrũ contingit. Itaq; cum alias occasiones, tũ maximè corporis ediã tollere conandum est, partim per calidiora alimenta materiam particulæ distribuendo, partim cibũ subministrando sufficientẽ, item lauacra, & reliquas animi uoluptates. Porrò notæ eos qui callo iam firmantur comitantes, hæ inter alias sunt præcipuæ, si fasciolæ cruorẽ referãt, ẽt non ob orto uulnere, quod forsan accidit, calli substantia quando coalescit fistulis ossium inspersas sanguinis guttas extũdentes.

De ossibus luxatis. *Cap. CXI.*

QVum luxationes fracturis proximæ sint, de ijs uerba facere aggrediemur Luxatio igitur est, ut summatim dicam, quum articulus à proprio sinu, ad insolitũ excidit, in qua motus arbitrarius impeditur. differentias ipsius alias dicere non habemus, nisi eam dũtaxat quæ ex maioris minorisq; ratione sumitur quum enim articulus in totum exciderit, communi generis uocabulo affectus Græcis exarthrema, latinis luxatio dicitur: quum aũt aliquatenus duntaxat emotus est, aut usq; ad superficiem è sinu elapsus, pararthrema.

De maxilla. *Cap. CXII.*

RVrsus à superioribus incipientes de maxilla dicamus. Nam quum malæ sint immobiles, luxatione non peri-

 clitantur.

clitantur. maxilla auté toto loco non mouetur, quod capita ipsius malis firmiter ac tutò insinuata sint: modicam uerò peruersionem quam pararthrema uocauimus, subinde experitur, quòd ob musculos qui ipsam continent ex continuo manden di loquendiq; exercitio in mollitiē elanguescenteis, qualibet de causa facilè laxetur, quod uerbū apud Hippocratē σχᾶται dicitur, in quibus sine aliqua difficultate articulus spōte in proprium locū reuertitur. uerū de maxilla in totū luxata, satis est illius uerba exponere, quæ compendiosa, integra, & perspicua existunt. Scribit itaq; hunc in modū. Excidit quidem maxilla rarò, laxatur autē subinde oris hiatu, quomodo etiā aliæ plures musculorū neruorumq; peruersiones, id efficiunt. Clarū itaque hinc potissimum l est, quandocunq; exciderit. Nam maxilla in anteriora prope litur, & ad contraria eius unde prolapsa est, peruenit, ossisq; tuberculum iuxta malas tumidus apparet, difficulter ægri maxillam cōmittunt. Qualis autē repositio ipsis congruat, manifestò liquet. alium. n. continere caput oportet, alium comprehendentē ab interiore parte & euteriore digitis iuxta mentum hiante homine quàm mediocriter potest, primū quidem maxillā commouere aliquādiu, & huc, illuc manu diducere, ipsiq; homini iubere, ut laxam maxillam habeat, simulq; remittat, & concedat, ut repentè potissimum laxetur. tribus pariter figuris, mente adhibita. Ratio siquidem est illam ex peruersione in naturalem statū reducere. Oportet autem maxillam in posteriora propellere, item cōsequenter his committere, neq; hiare. Insertio igitur hæc etiā in aliis figuris fieri non poterit. medicina autē modica sufficiet, spleniū, appositum ceratum fascia laxiore deligare. Sed tutius est, resupinato homine firmare caput ipsius puluinis subiectis quàm plenissimis, ut quàm minime cedat. Cæterum ulnerati caput aliquis continebit. Sin autē utraq; eadem maxilla eluxata fuerit, curatio quidē adhibebitur: uerum cōmittere minus hi os possunt, ut quibus prominentiores maxillæ sint. rectitudinem autē in deflexam maximè cognosces. dentiū & superiorū & inferioū terminis, secundū horū directam aciem confert illas quam citissimè inserere. quomodo autem inserentur, expositum est. Quòd si locis suis non insinuentur, & periculū de anima subsequetur ex febribus continentibus, & torpido Caro. Nam musculi hi dum alterantur, & præter naturam intenduntur, Carū inducunt.

inducunt, uenter solet his biliosa deijcere, uel syncera pauca & si etiam uomant indiscreta eijciunt. hi igitur decimo die potissimum moriuntur. ac hoc modo iniectionis nos subinde usi sumus, fomentis prius ex hydrelæo calido per spongiam super luxatam maxillam adhibitis, quando potissimũ ægrè potest restitui, homineque humi collocato, post ipsum nos sedentes, quemadmodum ab Hippocrate traditum est, operamur.

De clauicula & summo humero. *Cap. CXIII.*

CLauicula interiori quidem extremo nõ excidit, ut quo pectori committatur. unde ne mouetur quidẽ in ipso. At si uiolentia cuiusdã acuti extrinsecus ferientis auellatur, quemadmodum fractura ipsius instaurari debet. Extremum autem, ipsius quod humeri articulamento inseritur, non admodum sanè excidit, à bicipiti musculo summoq; humeri tuberculo prohibitum imò neq; uiolento quodam motu clauicula priuatim agitatur, propter solam thoracis factam separationem. Vnde homo solus inter animantia clauiculam obtinet: quam si in palæstra, ut uerisimile est peruerti contingat, conformatione per manus dirigitur, & splenijs multiplicibus accommodatis unà cum deligatura decenti: eadem curatione etiam summus humerus peruersus in propriam sedem reuertitur. Est autem osliculum cartilagineum quod clauiculam scapulis colligat, in resiccatis mortuorum cadaueribus occultatũ, quod loco motum, imaginem imperitis exhibet, brachij caput excidisse, etenim in hoc exterior humeri pars acutior apparet: concauum autem, id unde excidit. uerum notis quas deinceps subiungam ipsa discernentur.

De humero luxato. *Cap. CXIIII.*

BRachii caput scapularum sinui insertum, excidit quidẽ frequenter, uerum neq; in superiorem partem, ut quod scapularum processus ancoræ similis impediat: neque in posteriorem, propter ipsas scapulas: neq; tamen in anteriorẽ, ob musculi bicipitis tendinẽ, ipsumq; humeri fastigium. Sed rarò quidẽ in interiorẽ exterioremq; prolabitur, continuè uerò præsertim macilentioribus, ad ima atq; his sanè facilè & excidit & rursus inseritur: multa autem carne præditis contra, rarò quidẽ elabitur, sed ægrè in sedem suã compellitur. Quibusdã itaq; etiam nõ luxatis, ex ictu frequenter elapsi loco membri

ſuſpicio oritur.eo ꝙ ualida inflammatio ſubſequatur. Porrò quibus in imam partem luxatus humerus eſt, hoc modo agnoſces: affectus humerus ſi cum ſano conferatur,multum differt, quum exterior eius pars unde excidit,cõcaua appareat , ut in ſummo humero eluxato diximus,quod acutius quàm naturaliter eſſe debet,apparet,& brachij caput elapſum in ala manifeſtò occurrit,ac manus huius cubitus à coſtis magis receſſit, quibus quidem coſtis ſi ipſum adigas,cum dolore admouetur, neq; ægri manũ extenſo cubito ad aurẽ poſſunt reducere, neq; alium motũ multiplicem per eã moliri . In pueris itaq; uel in quibus recens nec ampla facta eſt eluxatio, ẽt nodo medii digiti flexi eminente medici manus, uel ipſius affecti , ſanæ manus,ſi nõ puer ſit,frequenter reſtituta eſt , ut inquit Hippocrates.ualentius aũt hoc modo luxata inſeruntur.Homo lotus & ſuperfuſionibus laxandi uirtute præditis uſus, reſupinari humi debet,& pila mediocris uel coriacea , uer alia quæpiam nõ admodum mollis alæ accõmodabitur, ac ſedẽs medicus aduerſus ægrum,iuxta latus affectũ,ſi quidẽ dexter humerus luxatus ſit, dextri pedis calcẽ ſuperponet pilæ alæ ſuppoſitæ,ſi ſiniſter,ſiniſtri.ac affectã manũ prehenſam ad pedes trahet , ſimulq; calcaneo alam in diuerſum propellet,ita ut aliquis poſt caput ad alterum humerũ reſiſtat,ne corpus circũ diuellatur.Eſt & alia ratio immittendi,quæ humero ſubnixo perficitur , quod Græci κατωμίζειν dicunt.Adoleſcens,aut longior ægrotãte,aut altius conſiſtens iuxta affectũ latus,ægri indidẽ collocari alæ ſuũ ipſius humerũ ſubijciet,& manum eleuatã ad uentrem ſuũ attrahet,ut reliquũ ægri corpus poſt eũ qui humerũ ſuum alæ ſubiecit ſublime pendeat.At ſi æger leuior fuerit , alius quiſpiã puer leuis ex ipſo ſuſpẽdetur.Nã manu ac reliquo corpore in contraria detractis ad ima , ſubiectus alæ humerus facilè elapſum articulũ reponit.atq; hoc ẽt ligno quod Græci hyperon dicũt, efficimus.Eſt aũt id lignũ oblongum,rectũ,quod in pauimẽto ſuper aliud quoddã ſolidũ ponitur.huius igitur ſummũ extremum rotundũ,quod non admodũ craſſum neq; tamen tenue eſt,alæ ægri aut ſtantis,aut ſedẽtis,ſubiicietur,iuxta totã ipſius lõgitudinẽ.Ac manu per lignũ iſtud porrecta & detracta , reliquo autẽ corpore contra inferius uergente, uel ſua ſponte,uel alio quodã trahente,reſtitutio fiet.atq; hoc in ſcalæ gradu fieri debet,quemadmodũ in confracto brachio per tenſionem fieri dicebamus.

dicebamus.hic autem rotundum quoddam corpus super gradum deligatur,quod ægrotantis alæ possit adaptari & brachii caput propellere.Porrò si ob uetustatẽ affectus, aut corporis duritiem, repositio nobis facessat negotiũ, utemur ẽt ratione quæ per spatham ligneam,amben appellatã fit.Est autẽ ambe lignũ quod longitudinẽ duorum cubitorum habet, latitudinẽ quatuor digitorum,crassitudinem instar digiti, alterum extremum rotundum,quod etiã promptè in alæ sinum ingreditur, perinde ut ligni quod hyperon uocatur, extremum. hoc itaq; extremum panniculo circundatum,quò lenius existat,capitulo brachii iuxta alam accommodabimus, totam uero manum ad lignum intensam cũ eo deligabimus, iuxta brachuim,cubitum,& eius extremum,deinde ligno obliquo inter duas colũnulas rectas adaptato,uel rursus supra scalæ gradum manu traiecta cum ligno,ut ala per trãsuersum gradui accommodetur, manum infra trahentes, sinemus in alteram partem reliquum corpus in sublimi pendere,tunc n articulus ingredietur. Vbi fuerit repositus,mediocris ex lana pila si quidem inflammationem pars non sentiat,sicca: si sentiat, oleo madens alæ iniecta,deligabitur.per hanc autem alam & humerum & alteram alam uinculi deligationes literæ X figuram potissimum apparebunt.ita ut in hunc modũ facta deligatura super affectum humerum accommodetur,brachium autem costis colligetur, ipseq; cubitus & summa manus,ex ceruice deuinciantur,ne rursus de integro articulus excidat Post septimum diem uel tardius ubi fascias dissolueris,mediocri uti frictione præstat, eo ꝙ corpore solidiore facto,articulus ita firmetur,ut nõ facilè prolabatur. Quod si aũt crebro prolabatur,aut humiditatis uitio, aut ob aliã quampiam iam diu factã elabendi uiam,ad ustionẽ ueniendum est,sicut supra comprehendimus. Quum autẽ uel infantibus iu utero aut æditis quidem in lucem, sed adhuc increscentibus,particula fuerit luxata,necdum reposita.in humero quidem carnes nihil à naturali figura deficiunt, neq; enim manus quodcunq; opus perficere impeditur, os autem brachii breuius permanet,non augescens,ac tales nominantur galiancones. In femore etiam os incrementum non sentit, & totum crus contabescit,quum enim pondus corporis ferre nequeat, non exercetur, ac in aliis membris luxatis manentibus quæ subijciuntur partes,omnium iniuriis expositæ sunt.

De cubito. Cap. CXV.

QVanto cubiti articulus humero magis uarius creatus est, tanto plus negotii prolapsus exhibet, & tardius quidem existit, sed difficilius reponitur, propter tuberculorum sinuumq; frequentiam. Nonnunquã igitur solum aliquatenus detorquetur, quem casum pararthrema dixi, sæpe uero etiam ex toto in omnem partem probabitur, præcipuè in priorem & posteriorem, quod facilè dignoscitur, eo ꝙ excidit oculis & tactui obiecto, in quodcunq; prolapsum sit, & sinu unde excidit apparente. Hæc uerò potissimum sani cubiti inspectio coarguit. Conuenit aũt protinus membrũ reponere priusquam inflammatione occupetur: siquidem eam expertũ, difficulter curatur. Quædam etiam nullam prorsus curationẽ recipiũt, maximè si in posteriora prolapsa sint. Hæc enim luxatio omnium quæ in cubito fiunt maximè dolorifica est & periculosa. Quòd si modicè articulus inuersus sit, moderata etiam intensione restituitur. sic ut ministri manum exporrectam iuxta brachium cubitumq; contineant, & in aduersa retrahant, medicus aũt suæ manus palma quod excessit in suam sedem compellat. Hippocrates in priora luxationẽ subito manus inflexu instaurat: ut palma ipsius humerum iuxta rectum pulset: in posteriora uerò, subita rursus & diutius facta extensione, quoniam luxatio in priorem partem, uiolenta potissimũ extensione efficitur: quæ in posteriora, flexu similiter uehementi. Quòd si luxatio perseueret, etiam ualidam magis intensionem usurpabimus, eiusmodi uero est potissimum quam Hippocrates in brachio cõfracto exposuit, ubi ligonis maunbrium adhibebat. Porrò recentiorũ aliqui hunc in modum adaptant, ministris duobus manum ut dictum est, intendentibus, ita ut alter sursum ad alam contineat, alter deorsum iuxta brachiale, medicus aduersus ægrotanti consistens, duabus palmis iuxta articulũ, brachium circundat, ac ubi iusserit uestimentũ cõtractum in oblongum uel latam fasciam manibus ipsius simul & ægrotantis brachio circundare, & in exteriora imaque propter summam manum retrahere, ipse deinceps cum tẽsione constrictas ipsas trahit, donec cubiti articulum excedant. Cæterum manus prius oleo illini debet, ut lubrica fiat & facilè medici palmis deducatur. Sic enim prolapsa, si pertrahentiũ

manum

manum ui premantur, in propriam sedem reuertuntur. Postquam sunt reposita, in anguli modum figurata manu, ex splenijs & conuenienti deligatura curationem petemus.

De brachiali & digitis luxatis. *Cap. CXVI.*

BRachialis digitorumq; luxatio nullum facessit negotiũ per se, nisi cum ulcere facta fuerit. de hac igitur in capite de luxationibus quæ cum ulcere fiunt tractabitur. At sine ulcere luxatis, mediocri intensione, & remediis quæ inflam mationem pellunt, medebimur.

De uertebris spinæ. *Cap. CXVII.*

VErtebræ spinæ si ex toto prolabuntur exciduntq;, præsentaneam mortem inferunt. Medulla siquidem ipsius spinæ uel quamlibet cõpressionẽ nõ sustinet, quum & solus ex ipsa neruorum processus si cõtundatur, hominem in periculum perducere sufficit. Peruersionibus aũt subinde affligitur, nũc in priorem partem distorta, ac uitium lordosin Græci appellant: nunc in posteriorem, & cyphosin à loco gibbato uocant: interim uero in latera, quod scoliosin nũcupant. Quũ igitur multæ simul uertebræ paululum adeò peruersæ fuerint, plurium simul peruersio ex circulari flexus rotũditate fieri apparet, ac putant nonnulli decepti, ab una uertebra ampliter peruersa id fieri. Nã magna distorsio non rotundum, sed angularem spinæ flexum molitur, quando etiam magis periculum subsequitur. Si igitur introrsum spina est peruersa, restitutionis spes nulla est, eo ꝙ per uentrẽ, anterius oppositio fieri nequeat. qui. n. in scala sic affectos intendũt, aut cucurbitulas admouent, aut sternutamenta aut tussim, aut flatus excitãt, quid tandem promouere putati sint, Hippocrates abundè ostendit. Quoniam uero subinde cuiusdã ossiculi spinæ refractio facta, cauum locũ repræsentat, quemadmodum in capite de fracturis cõprehensum est, aliqui uitium lordosin esse crediderũt, deinde hoc celerius persanato (promptè. n. callo firmatur) lordosin curatu facilem existere pronuntiarunt, & si nullam curationem, aut certè difficilem recipiat. his etenim urina supprimitur, aluus nõ respondet, corpus inhorrescit, postea etiã sine uoluntate excrementa prorumpunt. Hæc autẽ eueniunt, neruis & musculis consortij lege lacessitis, ac celeriter ægri moriũtur: præsertim si superiores & ceruicis uertebræ affectum fuerint

rint expertæ Cui uerò iam inde à paruulo potissimum uertebræ gibbatæ protuberant, uitiũ longum esse neq; celeriter mortem, sed morbũ accersire, & insanabile Hippocrates prodidit. At quibus recens hic gibber ex casu prouenerit, machinæ quidem per scalam, & rectam ægri suspẽsionem ac uteri inflationem adhibitæ, ridiculæ sunt. sola autem Hippocratis adaptatio sufficiet. Conuenit enim, inquit, lignum magnum quod tantã longitudinem, ac latitudinem habeat, ut hominẽ excipiat, aut scamnum huic æquale, prope parietem deponere, ac iuxta hũc ita extendere, ut in longitudinem pede non amplius absit, & uestimenta quædam super ipsum explicare, ne hominis corpus infringatur, (erit autem hic lotus antequàm super lignũ scamnumùe insideat,) deinde loro pectus ipsius bis circundatum, per alas iuxta dorsum uincire, initia lori ligno oblongo pistillo simili deligare, atq; hoc super pauimentum iuxta ligni, aut scamni subiecti extremum constituere, & ministro post ægri caput stanti ex superiore parte continendum tradere, ut imo quidem extremo contra fixo, altiore supra caput tracto, opportuna fiat intensio: altero autẽ loro pedes simul & superiores talorum partes deligantes, & rursus alio, superiora ilium & lũbos ita ut huius in lumbis fiat connexio, iterum extrema horum ligamentorum cõiungemus: alii autem ligno pistillo respondenti, similiter prædicto illigantes, statuemus in ligni aut scamni extremo quod iuxta pedes est, lignum pistillum repræsentans, ad prioris similitudinem, deinde famulis iubebimus ut per ligna retractionem in diuersa moliantur. Quidam uero asellis dictis hanc efficiunt. sunt autem hi axes qui contra rectum lignum uertũtur: utroq; huius magni ligni, aut scamni latere iuxta extrema ad pedes, caputq; sita, lora inuoluantur. Quum aũt sic intensio ipsa administratur, manus palma gibberum constringemus: si aũt usus postulat, etiam super ipsum insidebimus, nullum ueriti periculum. At si ne sic quidẽ spina instauretur, & æger pressionem ferat, utile est parietem adiacẽtem in longum canalis modo exculpere è regione gibberi, ut sculptura cubiti longitudinem habeat, neq; altior sit ægrotantis spina, neq; multo humilior, imò sculpturã prius præparatã esse oportet. huius enim causa etiam lignum ab initio prope parietem poni maluimus. deinde asseris mediocris alterum finem ad ima comprimemus, donec sensibiliter spina dirigatur.

uerum,ut inquit Hippocrates,sola intensio citra asserem,rursusq; per asserem sola curatio,id quod requiritur potest efficere. Quòd si hoc uerum est,non alienum etiam in lordosi & scoliosi per initia intensionem prædictam,sine cõstrictione uidelicet,moliri: post adaptationem uero,lamina lignea quæ latitudine treis digitos æquet,longitudine gibbero respondeat & aliquam ex sanis uertebris comprehendat,loro lineo, aut stuppa propter duritiẽ inuoluta,uertebris ipsis imponi & conueniẽter deligari debet, uictus adhibebitur tenuis. At si post hæc quædam gibberi reliquiæ remanserint, laxantibus emollientibusq; remediis cum laminæ appressu perdiu utendum est. aliĩ qui uero plumbeam laminam usurparunt.

De coxa luxata. *Cap. CXVIII.*

QVum alia corporis ossa interim paulùm excedãt,interim toto loco excidant,coxæ humeriq; articulus soli luxationi opportunus est,qua tota sede promouetur,atq; ex his,magis coxæ articulus,quoniam sinum & rotundum,& profundum possidet,ad hæc, ꝙ elatioribus marginibus munitus sit. At si quandoq; articulus ob uim quandam uehementẽ sinu suo exciderit,etiam multæ luxationis secundum minoris,maiorisq; rationem dñiæ, proueniũt,quatuorq; modis,imò locis coxa luxatur,uel enim in interiorẽ partẽ, uel exteriorem,uel priorem,uel posteriorẽ,prolabitur: uerum intrò quidẽ & extra continuè,& multo frequentius intrò:in anteriora autem & posteriora,rarius. Quibus itaq; in interiorẽ partem coxa prolapsa est,iis crus affectũ,si cum sano conferas, longius spectatur,& genu prominentius,& ad inguina crus inflectere nequeũt,& in regione scroti & ani intermedia tumor manifestus occurrit,tanquam femoris capite illic desidente. Quibus aũt in exteriora promota est,iis contrariæ notæ eueniunt,siquidem crus breuius apparet, & inter scrotum & anũ in sinum dehiscit,iuxta clunes in tumorem attollitur, & genu interius demergitur,crus inflectere ægri possunt. Si in priorẽ partem prolapsa est,crus sine dolore genu extendunt, non aũt ad interiorem partem inclinare possunt, incedere conantes. Vrina his supprimitur,inguina intumescunt,nares rugosæ excarnesq; apparent,calci inter ambulandum innituntur. Porrò quibus in posteriora excidit,nõ aut poplitem, aut genu extendunt,

dunt,neq; inflectere possunt prius,quàm inguina flexerint,atque his crus breuius,inguina laxiora apparent,& per nares femoris caput eminet. Quibus sanè iam inde à pueritia,aut certè longiore tẽporis spatio articulus prolapsus curæ non fuit,&t præsidium nihil promouerit,mẽbro iam in orbẽ coacto. Quibus aũt continenter excidit, hi curationem Hippocratis assument,quapropter statim reponi luxata debent,uetustæ siquidẽ coxæ luxationes,nullo modo cõsanescunt Communiter itaque in quatuor luxationibus instauratio congruet, tum quæ conuersione articuli & circunductu fit, tum quæ intensione. Si enim affectus recens fuerit, & æger iuuenis, nonnunquam femur continentes circumagentesque huc illuc, articulum reposuimus. Quòd si in interiorem partem luxatio declinauerit, etiam crure tantum subito & ualenter ad inguina quàm intimè flexo,id quod requiritur effecimus: sin autẽ his non cesserit, intensione utendum,primũ per manus adhibita, quæ crus ab inferiore parte trahant ac per femur tibiamq; constringant,ex superiore autem parte,sub alis corpus circundẽt. Quòd si etiã ualentior desideretur intensio, funibus contextis aut implicitis,uel loris crus deligare,omnino quidem supra talum: ut aũt genu nihil patiatur,hoc quoq; superius, oportet: at pectoris regionẽ uincire necesse non est,uerum, ut dictũ est, manibus subter alas cõprehendatur,loriq; mollis & ualidi medium iuxta regionem inter scrotum & anum adaptatum in humeros reducemus anterius per inguina & clauiculam: posterius,per summas partes, duoq; lori initia ministro trademus, deinde oẽs simul trahentes,ut ægrotantis corpus eleuetur,intensionem molientur. hic quidem intendendi modus cõis est quatuor femoris luxationũ differentijs,priuatim aũt in singulis modus quo ossa uecte in sedẽ suam cõpelluntur,Græci mocliam dicunt,euariat. Intensio enim homine si quidem in interiorem partem articulus exciderit,lori per regionẽ quæ scrotũ & anum interiacet, traiecti medium inter femoris caput ipsamq; regionem à scroto ad anum tendentem dispensari conuenit, referri autem lorum per inguina adiacentia & clauiculam expedit. Ad adolescens quidã duabus ulnis affectũ femur, qua crassius est,circundatum, in exteriora ualenter extrahet. Atque hic modus inserendi aliis expeditior est, cui si articulus non cesserit,aliis quoq; utẽdum,uariis quidem magis, sed hoc efficacio-

efficacioribus. intendi etenim hominē super lignū grādius aut scānum oportet, in quo ēt spinæ gibbero uitiatos intendimus. Insculpētur aūt per totū ferè oblongæ quædā ceu fossę, quæ latitudinē altitudinemq; triū digitorū, non maiorē habeāt, dissidentes inuicē nō magis quā digitos quaternos, ut uecte iuxta extremū in ipsis resistēte, in quancunq; partem cōueniat restituatur, membrū. Per mediū autem lignū aut scamnum, aliud impingatur lignū pedalis lōgitudinis, ligonis manubrij modo crassum, ut sub hoc intēsio homine, lignū mediū inter regionē à scroto ad annm porrectā & femoris caput cōsistat. Simul.n. corpus iis qui à pedibus trahūt porrigi prohibebit, eoq; ne usu quidē sæpe uenit in contraria ex superiore parte intēsio: simul aūt intensio quoq; homine ipsum lignnm femoris caput foras propellet. ac intēsio ad superius dictū modū administrabitur, præsertim pedis. Quòd si ne sic quidē in sedem suam redierit, impactum lignū rectum auferri debet ex latere autem huius situs utrinque singula ligna infigentur, tanquam postes, nō minus quàm pedalis longitudinis. his aliud lignum adaptabitur gradus scalæ modo, ut tritum lignorum figura H literā repræsentet, nam paulò inferius summis, medium lignum accōmodabitur. Deinde in sanum latus iacente homine sanum quidē crus inter hos postes subter gradum quodammodo ducemus, affectum autem crus ex superiore parte super hunc ponemus, ut ipsi femoris capiti accommodetur, substrato prius ei multiplici uestimento, ne femur contundatur. aliud autem lignum mediocriter latum tantam habens longitudinem ut à femoris capite usq; ad talum subiectum pertineat, intrinsecus cruri alligabitur. Vbi iam facta est hæc intensio, aut per pistillum, ut in gibbero prius diximus, detrahere ad ima crus cum alligato ligno oportet, ut niolentia hac femoris caput in propriam sedem reuertatur. Cæterum est & alius reponendi modus sine intensione per lignum, ab Hippocrate commendatus. Manus enim, inquit, ægrotantis molliter costis alligare oportet, & pedes utrosq; ualido loro molli per talos & super genu deuincire, ut quatuor digitorum spatio inuicem distent: intenso autē affecto crure duobus digitis magis quàm alterum, hominem suspendere, ut caput cubitos duos à terra ab sit. Adolescens uero aliquis peritus ulnis suis femur affectum cōprehendens quà crassissimum est, ubi & caput femoris, subito pendere ex ho-

mine

mine cogetur. facile nanque articulus ingredietur. Hic reponendi modus aliis quidem simplicior est, ut qui non multo apparatu peragatur, sed ueluti miserabilem ipsum, plerique medici auersantur. Porrò si in exteriora membrum fuerit laxatum, homo superius intendi debet, lorum autem iuxta regionem inter scrotum & anum per oppositas parteis ferri conuenit, inguina dico & clauiculam, medicum autem ab exteriore parte introrsum agitare iuxta conuenienté foueam ex iis quæ insculptæ sunt, ministro quodam uectem ad sanum clunem ne cedat, obijciente. Sin autem in priora promotus est articulus, homine intenso uir quidam ualidus dextrę manus palmam affectis inguinibus imponens, altera comprimet, simul ad ima, genu uersus constringet. At si in posteriora prolapsum est articulamentum, non opus est quidem hominem in sublime usque intendi, sed in solido iacere, quemadmodum etiam si in exteriora articulus exciderit. Sicuti autem in gibbero dicebatur, super lignum aut scamnum homo pronus intenditur, uinculis non perilia, sed in crure, ut nuper dictũ est, porrectis. Iam uerò uti conuenit constrictione per asserem adhibita, iuxta clunium regionem, ubi & articulus excidit. atque hæc sanè de coxendice ex causa foris aduenientе luxata, dicta sint. quoniam uero propter copiam humiditatis, ueluti humurus, sic etiam coxa prolabitur, ustione utendum est, quemadmodum in capite ipsius comprehendimus.

De Genu articulo. *Cap. CXIX.*

GEnu in treis parteis promouetur, interiorem nimirum exteriorem, & iuxta poplitem. in priorem enim prolabi opposita patella prohibetur. Eiusdẽ igitur intentionis utentes modis, interim per manus solas, interim etiã funibus decenter deligabimus, reliquamq; adferemus curationem, hoc spectantes ut particula dilutius immobilis conseruetur.

De tali articulo, ubi etiam de pedis digitis agitur. *Cap. CXX.*

TAli articulus si paulùm excessit, modica eitam intentione curatur: si toto loco mutatus est, uehementiore indiget auxilio. Tentandum itaq; & hic per manus ualidiore intensione uti. Quòd si non reponitur, homine humi resupinato extensoq; longum aliquem & ualidum palum inter

ter duo femora iuxta regionem scroto & ano interiectam humi per ima rectum defigemus, ut corpus aduersus eum renitens, ad pedis intentionẽ non cedat, imò prius defigetur, quàm homo decumbat. Quòd si magnum illud lignũ adest, quod pedale aliud lignum per medium habere defixum diximus, super hoc intensionem moliemur, ministro uno femur cõtinente retrahenteq;, alter manibus aut loro pedem trahet, medicus luxatum manibus diriget, alterumq; pedem alius ad ima continebit. A repositione deligari tutò per debet fasciis, ad superiorem pedis partem, aliis ad talum distributis, cura adhibita ne posterior tendo iuxta calcem constringatur. In hoc casu usq; ad dies quadraginta in quiete homini perseuerandũ est. nam incedere ante absolutam curationem tentantes, particulam reddunt inutilem. At si quis ex saltu, ut fieri solet, calcis os peruerterit, uel etiam aliam quampiam inflammationis affectionem excitarit, blanda quadam intẽsione, conformatione, fomentis inflammationi contrariis, & fasciis firmis id dirigendum est, homine similiter usque dum consanuerit, in lectulo perseuerante. Cæterum digitorum peruersio, ut in manibus dicebamus, non difficulter moderata tensione emendatur. In omnibus autem luxatis peruesisque, postquàm instaurata sunt & conquierint, inflammationem in articulis, ut uerisimile est, remanentem, aut tumorem, quæ etiam diu membra à functionibus impediunt, mollientibus remedijs persanabimus, quorũ materiam nullius qui in artis operibus uersatur, ignorat.

De luxatis cum ulcere. Cap. CXXI.

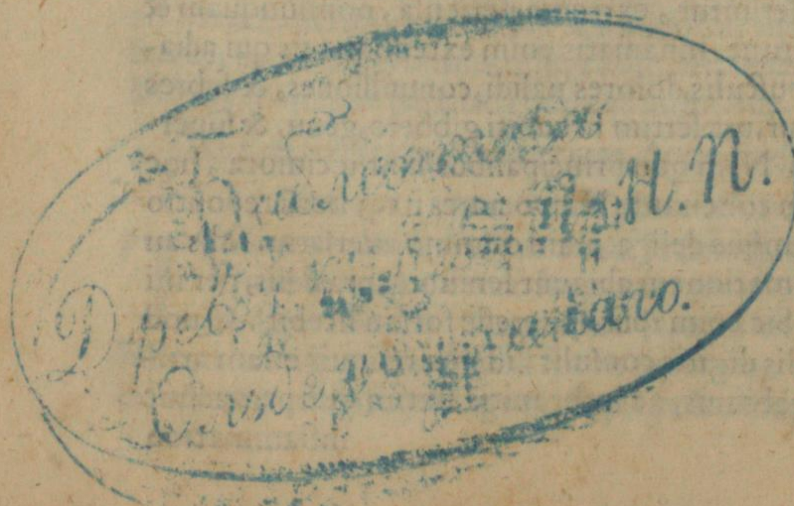
IN luxatis cum ulcere multa requiritur prudentia. Dum enim hæc inseruntur, extrema pericula, nonnunquam & mortem inferunt. inflãmatis enim extensione iis qui adiacent neruis & musculis, dolores ualidi, conuulsiones, & febres acutæ oboriuntur, præsertim in cubiti gibbero, genu, & superpositis partibus. Nam quo principalibus sunt uiciniora, hoc maius periculum concitant. Hippocrates itaq; horũ repositionem, ualentioremque deligaturam omnino auersatur. solis autem quæ inflammationem abigunt leniuntq; præsidiis, per initia uti precipit Sic enim ipsis superesse forsan licebit. Quod autem ipse in solis digitis consulit, id nos reliquis etiam articulis facere tentabimus, ac inter initia statim quũ pars adhuc inflammation

inflammatione caret, prolapsum articulum mediocri intensio ne reponemus. quod si secundum animi institutum euenerit, persistemus, sola ratione quæ inflammationem arcet, utentes si inflammatio quæpiam, aut conuulsio, aut aliquid prædictorum contigerit, rursus eijcere ipsos necessarium est, siquidem citra uim porrigantur. at si hoc quoque discrimen metuamus, (non enim porrigentur forsan inflammata) satius est per initia in maioribus quidem articulis repositione supersedere. ubi uerò inflammatio declinauerit, (id autem fit post septimum nonum'ue diem) præfati etiam periculum, quod ex repositione futurum sit, tum quòd si non repositum fuerit, claudi omnino superuiuent, conabimur tutò, administrationẽ obire, utentes, propter cõmoditatem, etiam uecte. Porrò ulceris curationem ut in fracturis cum ulcere dictum est, administrabimus,

De luxatione cum fractura facta. Cap. CXXII.

AT si luxatio sine ulcere cum fractura euenerit, communi intensione & per manus conformatione utendum est, ut in simplicibuas fracturis docuimus: cum ulcere autem rursus ex fracturis cum exulceratione & luxationibus priuatim expositis, congruam administrationem petemus.

FINIS LIBRI SEXTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER SEPTIMVS,

IOANNE GVINTERIO *Andernaco Medico Interprete*,

De temperamentis, quę per gustatus qualitates deprehenduntur. Cap. I.

E SENSILIVM corporum temperamento, coniecturam ex odoratu aliquam sumere, haud est securum. Nam inodora, substantijs crassa quidē sunt, sed quanto sint calore, & frigiditate prædita non ita constat: odora uerò, & tenuia quodāmodo sunt & calida, sed quatenus id sint, neutiquā ostenditur, eo ꝙ substantiā habeant inæqualem. Multo adhuc minus ex coloribus exactè quid licet colligere, cum in singulis calida, frigida, humida & sicca reperiantur. Verum in gustatu omnes similiter particulæ corporū gustabiliū, ut hoc uocabuli usurpē, linguæ obijciuntur, sensumq́; mouent: ut manifestò ex ipso quoq; temperamentorū uires deprehendamus. Quod igitur astringit, cogere, obturare, dēsare, repellere, incrassare, atq; ante hæc omnia, refrigerare, siccareq́; est idoneum. Acidū incidere, diuidere, extenuare, aperire, & perpurgare citra calefactionē potest. Acre, similem acido effectū præstat, extenuando purgandoq́;, sed acidum refrigerando euariat acre, calefaciendo: præterea illud repellit, hoc attrahit, dissipat, rumpit, crustas inducit. Pari modo etiam amarum, meatus ex-

purgat, abstergit, extenuat, incidit, succorum spissitudinem, sine calore manifesto. Aquosum frigidum, incrassat, cogit, contrahit, obturat, sensum aufert, stuporemq; inducit. Salsum contrahit, stringit, condit, siccat, citra insignem caliditatem frigiditatemve. Dulce laxat, concoquit, emollit, rarefacit: oleosum humectat, emollit & laxat.

De ordine & interuallo temperamentorum. *Cap. II.*

Moderatum sanè medicamentum ita ut temperatura ei respõdeat cui admouetur, inde quod nec siccet, nec humecter, nec refrigeret, nec calefaciat, ipsum neque siccum neq; humidum, neq; frigidũ, neq; calidũ nominare conuenit. Quod autẽ siccius est, aut humidius, aut calidius, aut frigidius, à præpollente appellatur facultate. Præstat autem in unoquoq; excessu, quatuor, quantũ ad usum spectat, ordines statuisse: calidum quidem nominantes in primo ordine quod utique nos calefacit, sed non euidenter, ut illius rationali quadã demonstratione indigeat. Simili ratione, frigidum, & siccum, & humidum quodcunq; demonstrationem requirat, nondum actionem ualidam neq; euidentem sortitum. At quæ manifestò iã siccare uel humectare uel calefacere uel refrigerare possunt, ad secundum huiusmodi ordinem referentur. quæ uehementer iam sed non summè id faciunt, tertio annumerantur. quæ uerò sic calefaciunt ut crustas inducant, quarti sunt ordinis. similiter quæ refrigerant, ut iam sensu priuent, hæc quoq; ad quartum relegantur. Porrò siccius medicamentum nullum est inuenire quarti ordinis, si non urat. Nam si quod summè exiccat, id planè urit: huius notæ sunt, chalcitis, misy & calx. Tertij uerò ordinis siccantium potest aliquod esse etiam non urens, quemadmodum quę uehementer astringunt omnia, è quorum numero est omphacium, rhus, & alumen.

De particularium simplicium medicamentorum facultatibus. *Cap. III.*

Abrotanum.

Abrotanum & calefacit & siccat in tertio abscessu, discutiẽdi incidendiq; facultate præditum, modicè uerò astringit, totiq; corpori cum oleo infricatum, rigores circuitu remeantes persanat, stomacho minus amicum est. crematum

matum maiores in ſiccando, uires acquirit, quàm quòd ignem non eſt expertum. Capillorum defluuia quas alopecias uocant cum tenui quodam oleo inunctum explet.

Agallochum.

AGallochum, lignum eſt Indicum Thuiæ ligno ſimilæ, odoratum. Manſum animæ ſuauitatem commendat. Item in ſuffitum adhibetur. Radix eius pota drachmæ pondere, flaccidum ex ſuperflua humiditate ſtomachũ reſolutumq́; cõfirmat. Ad hæc iocinoroſis, dyſentericis, pleuriticisq́ue opitulatur.

Agaricum.

AGaricum radix eſt, in arboris trũco prognata, corpore fungoſo, quæ ex aeria terreſtriq́; ſubſtantia coaluerit, uis eius eſt diſcutere & craſſos humores incidere. Viſcerum maximè obſtructionibus purgando medetur.

Ageraton.

AGeraton uim habet diſcutiendi, & leniter etiam inflammationem quodammodo arcet.

Agnus, qui uitex dicitur.

VItex qui grçcè agnus uel lygos appellatur, in tertio ordine tum calefacit tũ ſiccat, ſubſtantia tenuis eſt, eoq́; flatus abolet, caſtitati conſeruandæ facere creditur, non modo cõmanducatus potusq́; uerùm etiam in cubitũ ſubſtratus. Semen ipſius etiam iocinoris & lienis infarctus liberat epotum. Frixũ autem minus eſt flatulentum, & facilè in membra diſtribuitur.

Agreſtis, gramen.

GRamen Parnaſi admodũ utile eſt. Siccat & modicè refrigerat: tenuiumq́; partium & ſubacerbũ exiſtit. eoq́; cruenta uulnera glutinat: Decoctum eius calculos confringit.

Anchuſæ quatuor.

QVatuor ſunt anchuſæ, non eiuſdem omnes facultatis. Nam onoclçæ appellatæ radix aſtringendi uim habet & quiddam ſubamarum, ad lienis renumq́; dolores efficax, cataplaſmatis autem modo cum polentis applicata eryſipelatis ſuccurrit: folia minus radice refrigerant deſiccantq́ue, hinc ad alui profluuiũ bibuntur. Quæ dicitur lycopſis, aſtringens quodammodo efficacius, ſimiliter eryſipelatis conuenit. Onochelos uerò ſeu Alchibiadios nuncupata medicatior quodãmodo,

uiperarum morsibus succurrit forma cataplasmatis adhibita, alligata, & comesta. Quarta omnibus alijs breuior, sine nomine propemodum, maiore quàm Alcibiadios, amaritudine donata: latis alui lumbricis instar acetabili pota benefacit.

Adarce.

ADarce ueluti spuma quædam est aquæ sanæ in cremiis & arundinibus concreta, tantum uerò acrimoniæ habet & caloris, ut extrinsecus cum alijs imposita ferè urat. intrò eam assumere nulli licet.

Adiantum.

ADiantum siccat, extenuat, & modicè discutit, calore ac frigiditate medium quodammodo est: Alopecijs igitur medetur, tumores discutit, calculos potu confringit, è pulmone reiectiones desiccat, alui profluuium sistit.

Aizoon, semperuiuum.

SEmperuiuum duplex, refrigerat quidem ex tertio abscessu, desiccat autem astringitq; mediocriter. Hac ratione igitur ualet erysipelatis, & ad herpetas iuflammationesq; ex fluxione concitatas conuenit.

Aetonychon.

DE Aetonycho in capite de lapibus pertractabitur.

Athera.

AThera pulticula est sorbilis è zea molita, aut è frumento confecta infantibus accommodatur. Item cataplasmatis uice illinitur.

Aegilops.

AEgilops discutiendi facultate prædita est, unde etiam indurescentibus inflammationibus & ægilopi quæ oculorum fistula est, opitulatur.

Aegiros populus nigra.

POpulus nigra in primo ordine calefacit, modicè siccat, & tenuis est substantiæ, cuius folia cum aceto cataplasmatis instar applicata, podagricos dolores sopiunt. Quæ uerò ex ea distillat resina, floribus calidior miscetur acopis: & malagmatis, fructus cum aceto potus comitiales auxiliatur.

Aedæon, hoc est pudendum masculi cerui.

PVdendum cerui masculi siccatum tritumque ex uino potum,

tum,uiperarum morſibus ſubuenit, miſcetur autem compoſitis remediis.

Aethale, fuligo.

AEthale & lygnys in litera L.exponetur.

Aethiopis.

AEthiopis ſimilia uerbaſco habet folia,radicis decoctum,potu datur iſchiadicis,pleuriticis & ſanguinem reijcientibus, & arteriæ aſperitates cum melle lenit.

Aima ſanguis.

SAnguis frigidus nullus eſt,uerum ſuillus,humidus eſt,& minus calet,humano maximè temperamento ſimilis.Columbarum uero,palumbi & turturis, temperatus quodammodo, oculorum liuores ex ictu,hypoſphagmata dicunt, medicatur, ſi calidus inſtilletur.Item craſſiori cerebri membranæ infuſus, in his quorum calua perforata eſt,inflammationem arcet.Noctuæ ſanguis cum uino,aut aqua potus, ſpirandi difficultatem adiuuat.Veſpertilionum, uirginum mãmillas tuetur,& pilorũ incrementa illitum prohibere dicunt.Similiter ſanguis ranarũ, chamelæontis,& ricinorum qui in canibus hærentes inueniantur,ſanguis facit. Galeuus autem hæc facto rei experimento falſa eſſe pronunciat.Caprarum uero ſiccitatis nomine aquas cutem ſubeuntes cum melle potus iuuat,renumq; calculos cõterit.Gallinarum cohortalium ſanguinis è cerebri membrana profluuia coercet.Agninus comitialibus prodeſt: hœdinus nuper coagulatus circa heminæ dimidium cum pari aceto contra cruentas pectoris excreationes bibitur. Vrſorum,ſylueſtriũ caprarum,hyrcorum, & taurorum, abſceſſus maturare fertur, Terreſtris crocodili, oculorum claritatem efficit. Equarum quæ ſunt expertæ admiſſuram, remediis exedentibus, σηπτικὰ Græci uocãt,admiſcetur. Antidotum ex ſanguinibus quod in lethalia medicamenta efficax eſt, anatis, hœdi, & anſeris, ſanguinem recipit.

Aera, lolium.

LOlium calore & ſiccitate ad tertium ferè ordinem pertingit,iridi facultate ſimile.

Acacalis.

ACacalis fruticis,in Aegypto naſcentis fructus eſt, cuius dilutum collyriis claritati oculorum efficacibus miſcetur.

Acacia.

ACacia tertii quidem deſiccantium ordinis eſt, primi uero refrigerantium, at ſi elota fuerit, ſecundi. Eſt autem acerba & terreſtris.

Acalyphe, urtica.

VRticæ & fructus & folia tenuem habent ſubſtantiã, citraq; roſionem ſiccant, tumores diſcutiunt, abſtergũt, uẽtrẽ ſubducunt, mediocriter flatulenta, quare & ad uentrem incitant.

Acanthus.

ACanthum alii à nigro colore foliorum melamphillo appellant, alii pæderoten, uis eius eſt diſcutere & ſiccare.

Acanthium.

ACanthium tenui calidaq; natura præditum, conuulſis auxiliatur.

Acantha leuce, ſpina alba.

SPina alba radicem ſiccantem & modicè aſtringentem obtinet, eoq; & ſtomachicis, & ſanguinem expuentibus, dentiũque doloribus ſuccurrit: ſemen tenue calidumq; eſt, qua ui conuulſioni quoq; medetur.

Acantha, id eſt, ſpina Aegyptia, uel Arabica.

SPina Aegyptia, ſecundum alios Arabica, aſtringit ſiccatq; impensè, unde & ſanguinem, & alias defluxiones retinet.

Acinos.

ACinos ocymo ſimilis, mediocres aſtringendi uires habet, ideoq; aluum & menſeis pota ſiſtit, applicata uero panos & ſacros ignes perſanat.

Aconitum.

AConitum, quod quidem pardalianches dicitur, exedentem lethalemq; uim habet, quam ob cauſam intrò non aſſumitur: extrinſecus tamen in carnibus quas exedi oporteat, uti licet. quod uero à lupis lycoctinon dicitur, ſimiles priori uires ſortitum, priuatim lupos, ut illud pantheras enecat.

Acoron.

ACoron in tertio abſceſſu calefacit & deſiccat, radice ipſius ad ciendam urinam, lieniſq; ſcirrhum utimur: cæterũ mẽbranæ oculorum, ob cornus ſimilitudinem ceratoidis dictæ, craſſitiem extenuat.

Acrides, locustæ.

LOcustas urinæ angustis præsertimq; mulierum, odoris suffitu prosunt. At quæ alis caret, contra scorpionis morsus cum uino salutariter bibitur.

Acte, hoc est, sambucus, & chamæacte, id est, ebulus.

SAmbucus, & ebulus qui chamæactæ dicitur, quasi humilis sambucus, uterque desicandi facultatem obtinet: modicè discutit & conglutinat, potus autem & manducatus, aquã per aluum educit.

Als, sal.

SAl quilibet uim habet uehementer siccam & astringentem unde quicquid in corporibus humidum est, id omne depascit, reliquum astrictione leuiter contrahit, qua ratione ad con dimenta omnia adhibetur, putredinemq; arcet: crematus uero sal magis discutit.

Althæa.

ALthęa seu ebiscus species est maluæ syluestris, uis eius discutit, laxat, inflammationem abigit, lenit, & phymata con coquit, radix autem & semen reliqua sanè intensa habet, uerũ exterit etiam uitiligines abstergitq; præcipuè autem semen calculos quoq; confringit.

Alimon.

ALimon dissimilariũ partiũ est, salsum gustu & leuiter astrin gens, maxima ipsius pars calore temperata cum humiditate insuperabili est, lactis itaq; & seminis uberratem conciliat.

Alcæa.

ALcęa syluestris maluæ & hæc genus est, in uino pota intestinorũ torminibus & erusionibus medetur, multo mag is ipsius radix.

Alcyonium.

ALcyonij genera omnia quidem abstergunt discutiuntque, acri qualitate prædita, sed milesium (est autem uermiculũ purpureumq;) cæteris præstat: quare combustum, pilorũ defluuia, quæ alopeciæ dicuntur, impetigines, uitiliginesq; abster git. Porrò, ꝙ in superficie læuorem habet & uehementer acre est, nõ modò abstergit, uerum etiam excoriat. Postremò, quod lanis succidis respondet, omnium est imbecillimum.

Alme, quæ muria dicitur.

MVria nulli alteri mixta ſubſtantiæ, ſimiles habet ſali uires, ſed imbecilliores aqua cõtemperata: at ſalſorum piſcium oliuarumq; colymbadum muria ualentius abſtergit, contra inteſtinorum tormina & coxendicum dolores clyſtere inijcitur.

Aloe.

ALoe calefacit in primo, ſiccat in tertio ordine, ſtomacho etiam amica eſt, abſtergit diſſipatq;, aluũ ſubducit, lota uero minus detergit, ſed ſtomacho gratior eſt, inflammationem prohibet, & ulceribus cicatricem inducit, præſertim ſedem & naturalia infeſtantibus.

Alos Anthos, id eſt, ſalis flos.

FLos ſalis liquidum eſt medicamentum ſale concremato tenuius, acre, & abundè diſcutiens.

Alos achne, id eſt, ſalis ſpuma.

SAlis ſpuma lanugo ſalis ſpumoſa eſt, tenuior quidẽ illo magisq; diſcutiens, ſed minus contrahit.

Alſine, auricula muris.

ALſine, quam alij muris auriculam uocant, uim habet helxinæ ſimilem quæ refrigerat humectatq;, quapropter ad ferentes inflammationes conuenit.

Alypon.

ALypi ſemen bilem atram per inferiora purgat pari epithymo menſura ſumptum cum ſale & aceto, ueruntamen inteſtina leuiter exulcerat.

Alyſſon.

ALyſſon quòd à cane rabido morſos iuuet, ſic appellatum eſt, cæterum ſiccatoria, diſcuſſoria, abſterſoriaq; ui præditũ, renum meatus aperit, ephelidem, quæ aſpera diſcolorq; cutis eſt, exterit.

Alopes, uulpes.

VVlpes uiua aut mortua, tota in oleo decocta, diſcutiendi uim oleo conciliat, adeò ut humores altè fixos in cutẽ extrahat hinc articularij in ſolio eo repleto diutius immorari, incipientem quidem affectum finierunt, inueteratũ uero moderatiorem reddidere.

Amaracus

Amaracus.

AMaracus tertio in ordine calefacit, ſecundo deſiccat.

Amarantus.

AMarantus extenuat,incidit, menſeis cum uino potus educit,ſanguinis grumos diſſoluit cum mulſo omneisque fluxiones deſiccat,ſtomacho inimicus.

Ambroſia.

AMbroſia cataplaſmatis modo impoſita uim habet aſtringendi repellendique.

Ami.

AMi ad tertium calefacientium ſiccantiumq; ordinem refertur,tenue,diſcutiens,& urinæ mouendæ efficax, ſemen ipſius longè utiliſſimum eſt.

Amiantum.

AMiantum in Cypro naſcitur alumini ſciſſo ſimile, quod in ignem coniectum accenditur quidem inflammaturq;, ſed non cõburitur,utuntur eo nonnulli in deſiccãtibus pſilothris.

Ammos, arena.

ARena littorũ maris affatim deſiccat,feruefacta Sole aquas ſubter cutem exhaurit, corporibus hydropicorũ in ea coopertis: torrefacta autem ad ſicca fomenta in ſalis,& milij uicem adhibetur.

Ammoniacum thymiama, quod latinis ammoniacum ſuffimen, & ammoniaci gutta dicitur.

AMmoniacum thymiama liquor eſt tanta molliendi uirtute præditus,ut ſcirrhos & tophos diſcutiat.

Amurca.

AMurca ſecundi calefacientium ſiccantiumque ordinis eſt, eiusq; intenſi,hac etenim ratione ulcera in ſiccis quidem corporibus curat: in aliis autem intendit,irritatq;.

Ampelopraſum, agreſte porrum.

AMpelopraſum,ſeu porrum ſylueſtre acerrimũ eſt calidiſſimumq; in ſummo ordine, quamobrem etiam exulcerat, inciditq;,uiſcerum meatus recludit,ſtomacho inimicum.

Ampelos agria,uitis ſylueſtris.

VItis ſylueſtris racemi & germina ipſa abſtergendi facultate pol-

te pollent, item nonnihil astringens obtinent.

Ampelos humeros, uitis satiua.

VItis satiuæ facultas respōdet syluestri, sed imbecillior est.

Ampelos leuce, uitis alba, quæ & bryonia dicitur.

VItis albæ, quam & bryoniam & psilothron appellant, germina sanè ceu stomacho grata eduntur, urinæque ciendæ sunt, radix abstergit, tenuis natura & mediocriter calida, unde fit ut lienes etiam potu consumat, extrinsecus autem cū ficis applicata scabiei & lepræ medetur.

Ampelos melæna, uitis nigra.

VItis nigra, quæ & ipsa bryonia nuncupatur, superiori consimilis est, nisi quòd inefficacior.

Amygdala.

AMygdala quæ quidē amara sunt extenuant, uiscosos crassosq; humores altius hærentes euellunt, tum cutis uitia abstergunt: arbor eandē uim repræsentat: dulcia uero amygdala moderato calore donata sunt.

Amylon.

AMylon ex puro tritico aqua sub caniculæ æstu macerato conficitur, quæ (aquam dico) quinquies in die mutatur: quum autem tenerrimum euaserit, colo traiecta aqua quā superfuderis, furfures secernere siccareq; ad solem oportet protinus antequam acescat. Cæterum uis eius est refrigerare mediocriter, & siccare, & acria lenire.

Amomum.

AMomum acoro uirtute, respondet, sed hoc quidem siccat magis: illud autem expeditius concoquit.

Anagallis.

ANagallis utraq; uim habet abundè abstergentem subcalidam quoq; nonnullam & attractricem, ut etiam aculeos euellat, item succus ipsius naribus instillatus caput purgat.

Anagyrus.

ANagyrus frutex est grauis odoris, acrisq;, calefacit & discutit, semen tenuius, & uomitui ciendo est.

Andrachne, portulaca.

POrtulaca tertio quidem abscessu refrigerat, secundo autem humectat,

humectat, qua de re etiam causone laborantes uentriculo imposita, iuuat, & fluxiones repellit, lentore suo dentium stuporem ex acidis contractum corrigit: ob astrictionẽ uero, & intestinorum tormina & sanguinis profluuia coercet.

Androsamon.

ANdrosæmi duplex genus est, alterum ascyrrhon uel ascyrrhoides nominatur specie hyperici, alterum dionysias, semen ipsorum purgat, folia autem magis desiccant.

Androsarces.

ANdrosarces amara acrisq; herba est uis eius est discutere & desiccare potu tum ipsa, tum semen ipsius urinam promouet.

Anemonæ.

ANemonæ omnes uim habent acrem abstersoriamq; item extrahendi, & oris uasorum recludendis, idoneã qua pituitam illiciunt, lepras tollũt appositu, & lac in mãmas suggerũt.

Anethum.

ANethum calefacit in secundo ordine intenso siccat paulo remissius, quod in oleo excoctum discutit, dolorem sopit, somnum conciliat, & crudos tumores maturat, ustum tertii calefacientium siccantiumq; ordinis efficitur, ex humiditate nimia flaccidis ulceribus applicatum confert: uiride autem humidus minusq; calidum est, & concoquit.

Anthyllis.

ANthyllis duplex quidẽ est, sed utraq; ulcera persiccat, quæ chamæpityi respondet, tenuior est, quare etiam comitialibus competit, cæterum efficacius eadem abstergit.

Anisum.

ANisi semen acrius est, in tertio abscessu calefaciens, siccãsque, hinc utiq; & urinam mouet, & flatus discutit.

Antirrhinon, uel anarrhinon.

ANtirrhinon siue anarrhinon persimilẽ inguinariæ uim obtinet, sed minus efficacẽ, atq; ex illo hoc quoq; cognosces.

Anonis, uel ononis.

ANonis siue ononis calida facultate est, præsertimq; eius radix, cuius succus cum uino potus urinam ducit, calculos conterit, crustas rumpit & dentes mitigat.

Aparine.

AParine, quam alii philantropon, alii omphacocarpon appellant, modicè abstergit & desiccat, item tenue quippiam in se continet.

Apios, pirus.

APios tẽperatura inæqualis est, terrestre aliud sortita, aliud aquosum ob quod manducata stomachum iuuat sitimque arcet, admota uero forma cataplasmatis, siccat refrigeratque mediocriter.

Apocyoon aut cynocrambe, canina brassica.

APocynon aut cynocrambe, dicitur autem & cynomoron ꝙ celerrimè canes enecet, eademq; ui maleficium & lethalis homini est, fœdi admodum odoris, & calida citra siccitatem unde etiam discutiendi facultatem applicata repræsentat.

Apochyma.

APochyma pix est uetus quæ à nauigiis deraditur, tumores diffundit, siccat & discutit.

Arachne, araneus.

ARaneus cum emplastro subactus, impositusq; fronti, & temporibus tertianarum febrinm circuitus finit, ut Dioscorides memoriæ mandauit, tela ipsius applicata sanguinis fluores sistit, & ulcera in summa cute ab inflammationibus tuetur.

Argemone.

ARgemonæ facultas est abstergere simul & discutere.

Arisarum.

ARisarum mulro breuius est aro, acriusq;, radicem oliuæ magnitudine obtinet.

Aristolochia, malum terræ.

ARistolochia omnis calida, tenuis, abstergens, amara, & subacris, ad medicinas utilissima. At Rotunda, tenuior, & in omnibus efficacior est. Clematitis hoc est sarmentacea, odorata quidem, sed imbecillior. Longa uerò præter alia, media harum est, sed non minus calida, quàm rotunda.

Arceutos, Iuniperus.

IVniperus calefacit & siccat in tertio ordine, fru&ns autem calefacit quidem similiter, sed in primo gradu siccat.

Arction

Arction.

ARction, prosopites, folia habet cucurbitæ similia, maiora autem & duriora, discutii quidem siccat, & astringit, quapropter & folia ipsius uetusta ulcera persanant.

Arction.

ARction uerbasco simile est, radicē habet tenerā, candidā, & dulcē, uis eius est tenuis, siccās, & mediocriter astringens.

Armeniacum.

ARmeniacum, uim habet abstersoriam simul cum modica acrimonia & minore astrictione, hinc etiā oculariis, medicinis miscetur, & augendis palpebrarum pilis usum habet.

Arnabo.

ARnabo, odoramentis adnumeratur, ob quod unguentis potissimum expetitur, calida siccaque potentia præditum in tertio ordine, cassiæ & carpesio simile, unde Posidonius ubi cinamomi copia non datur, hoc utendum esse censet.

Arnoglossum, plantago.

PLantago refrigerat pariter & desiccat in abscessu secundo, temperata ex aquea & terrestri substantia, cui etiam astrictionis nonnihil adsit, quare ad maligna ulcera, fluxiones, putredinesq́; temperamenti moderatione accommodata est, sanguinis quoque profluuia cohibet & plurimis congruit, etenim siccitatis quæ nequaquam rodit compos est, & frigiditatis quę nondum stuporem inducit.

Aron.

ARon calore & siccitate primi est ordinis, ex terrestri calida & abstersoria substantia & hoc generatum, radiees ipsius calidiores sunt dracunculus autem efficacior.

Arsenicum, auripigmentum.

ARsenici uis est caustica, utuntur eo & in pilis abolendis, quod si diutius adhæserit, etiā cutim ipsam attingit, ustum uerò tenuius redditur.

Artemisiæ.

ARtemisia utraque secundo in ordine calefacit, siccat in primo, tenui substantia prædita, eoque renum calculos comminuit, & uteri fomentis accommodatur.

Artos, panis.

PAnis illitus magis discutit quàm triticum, ceu & salis & fer menti particeps. Nam ad extrahendum ea quæ altè hærent, fermentum idoneum est.

Asarum.

ASarum similem acoro uirtutẽ habet, sed magis intensam.

Asbole, fuligo pictorum.

FVligo qua pictores utuntur, ex uitrarijs officinis sumitur, uim habet discutientem, adeoq; acrem, ut & urat, & exedat, cæterum fracta cum rosaceo cerato ad cicatricem perducit.

Ascalabotes, stellio transmarinus.

AScalabotes animal ad reliqua sanè inutile est, sed scorpionum ictibus impositum opitulari ipsum tradunt: expetitur etiam naturalia intendentibus medicinis.

Asclepias.

ASclepias calida, sicca, & tenuis substantiæ, torsionibus cum uino pota competit, uenenatorum autem morsibus & maleficis mammarũ muliebriumq; locorũ uitijs applicatur.

Ascyrrhon.

AScyrrhon in adrosæmo expositum est.

Aspalathus.

ASpalathus dissimili constat uirtute, acri & astringẽte, & ob utramq; siccat, idcirco & putredini, & fluxionib. utilis est.

Asparagus.

ASparagus petræus, aut myacanthinus abstergit utiq;, sed calore, & frigiditate medius est, renes & iecur obstructa recludit, præsertimq; radices & semen. Itẽ dẽtiũ doloribus medetur

Asplenon.

ASplenon tenue quidẽ est uirtute, non tamẽ calidũ, hac utique ratione, & calculos confringit, & lienes consumit.

Astaphis, uua passa.

AStaphis domestica sanè concoquit simul & astringit, & leuiter discutit, syluestris autem acris adeò est, ut pituitam per os educat, & uehementer abstergat.

Aster atticus, siue inguinalis herba.

ASter atticus, quam alij herbam inguinalem uocant, ob boc ipsum

ipſum quòd non tantum emplaſtri modo impoſita, uerum adalligata etiam bubonibus prodeſſe creditur, mixtæ eſt uirtutis, diſcutientis, & refrigeratoriæ.

Aſtragalus.

ASTragalus frutex eſt exiguus cuius radices aſtringunt, ipſe non ignauiter deſiccat: ulcera itaque uetuſta ad cicatricem perducit, & aluum fluentem radix in uin pota ſiſtit: plurimus in Phæneo Arcadiæ naſcitur.

Aſphaltus, bitumen.

BItumen ſiccat, calefacitque in ordine ſecundo, quare ulcera cruenta glutinat.

Aſphodelus, haſtula regia.

ASphodeli radix uim habet detergentem diſcutientemque, concrematæ autem ipſius cinis calidior, ſiccior, & tenuior euadit, quo fit ut alopecijs medeatur.

Atractylis.

ATractylis ſeu cnicum ſylueſtre ex ſpinoſorum genere habetur, ui ſiccante, & mediocriter calida.

Atriplex.

ATriplex humectat ſanè in ſecundo, refrigerat in primo ordine, qua de cauſa etiam uĕtrem celeriter permeat: ſemen ipſius ui pollet abſterſoria, unde ictericis ex iocinoris obſtructione accommodatum eſt.

Aphace.

APhace lenticulæ modo aſtringit, ſed mãducata ægrius con coquitur, ualentius ſiccat, mediocriter calefaciens.

Aphronitrum.

APhronitri uis eſt diſcutere & abſtergere, ut non ſolum ſordida exterat, ſed etiam prurituі, quippe ſaniem diſſipat, medeatur, potum uerò ſtomacho nocet.

Aphros, ſpuma nitri.

SPuma nitri proximam nitro facultatem obtinet, ſed tenuior ſubſtantia, ob quod & læuis, farinæ, modo exiſtit.

Achras, pirum agreſte.

PIrum agreſte eandem piro domeſtico uirtutem habet, ſed magis intéſã, quapropter magnis uulnerib. glutinãdis eſt.

Abſinthium.

Absinthium.

ABsinthium calidum primo abscessu est, siccum tertio, astringenti, amara, & acri simul donatum qualitate: qua biliosos in uentriculo humores per aluum & urinas inanit: quibus autem pituita redundat, hos propter astrictionem nihil iuuat: succus ipsius, herba multo calidior est.

ENVMERATIO EORVM QVAE AB INCIPIVNT.

Balanus myrepsica, glans unguentaria.

QVod intra unguentariam glandē ueluti carnosum est, abstergēdi incidēdiq; cū astrictione uim habet, eamq; ob causam drachmæ unius pondere cum mulsa pota, facilè uomitiones ciet, & inferiorem uentrem subducit, cum posca uerò ad uiscerum obstructiones conuenit: item cutis uitia cum aceto perunctum abstergit cortex uerò ipsius ualdè astringit.

Baccharis.

BAccharis odorata est herba similis cinamomo, coronaria & acris: huius radicis decoctum meatus obstructos aperit, urinam & menseis citat, folia ipsius quum sint astringentia, fluxionibus opitulantur.

Balaustium.

BAlaustium, syluestris punicæ flos est, ualidè astringens, sicca & frigida facultate præditum, itaque summæ cutis ulcera ad cicatricem perducit, & fluxiones cohibet.

Balsamum.

BAlsami, quod ueluti lignū est, siccat & calefacit in secundo ordine, subtileq; habet substātiā, liquor aūt multo tenuior est, fructus proximè hunc uirtute accedit, sed minus tenuis est.

Ballote, marrubium nigrum.

BAllote qđ alij marrubiū nigrū dicūt, acris est & abstersoriæ facultatis, impositū cū sale rabidi canis morsibus medetur.

Batus, rubus.

BAti fruticosum, abūdè astringit & siccat, qua de causa & uulnera cōmittit, & defluxiones sistit, radix autem præter astrictionē, non parū etiā subtilis est, unde renū calculos cōfringere est

re est idonea.fructus si maturus est,magis calefacit,simulq; mediocriter astringit,ac ideo cibo idoneus est, immaturus autem & acerbus est & ualidè siccat, præsertim retorridus. Eadem etiam flos efficit.

Batrachion,ranunculus herba.

RAnunculi quatuor sunt genera, omnia excellenter calida, sicca,acria,urentia,adeò ut ulcus cum dolore excitent:quibus si modicè utaris,cutis uitia tantum exterunt, radix autem arida sternutamentis ciendis est medicamentum.

Batrachi, ranæ.

RAnæ aduersus uirulentorū morsus in iusculo eduntur.Crematarum ranarū cinis maximè siccans redditus, sanguinis eruptiones sistit & alopeciis cum pice liquida medetur.

Bdellium.

BDellium tum Scythicum tum Arabicum scirrhos emollit, præsertimq; recentes, Arabicum uerò urinæ ciendæ est,calculos comminuit,& cruda concoquit.

Betonica.

BEtonica herba est ramulis exilibus pulegio similibus sed tenuioribus,& propemodum si gustes,nullā qualitatem referentibus. Nasciutr potissimū locis petrosis,qua & in renū medicinis utuntur. Est autē apud Romanos alia quædam betonica dicta,quam Dioscorides nominat cestron,alii uerò psychotrophon,eò ꝙ frigidis locis gaudeat,nihil simile cū prædicta habet præter actionē:at ultrà quòd urinā ciet,etiā aliis multis benefacit,potissimumq; radix ipsius,cum hydromelite pota uomitionem mouet, folia autem aluum subducunt.

Bechium tussilago.

TVssilago, quæ Græcis bechion siue bechion inde dicitur, quòd tusses & recta ceruice spirantes, suffitu iuuet, constat ex calida aquosáque substantia.

Blitum.

BLitū esculētū olus est, humidū frigidūq; in abscessu secūdo.

Bulbus.

BVlbus esculētus amari simul & astringētis modicè compos est,siccat glutinatq́ue uulnera, & abstergit. Qui autem uomitum cit, calidiorem quàm alter repræsentat.

Botrys.

BOtrys, quam alii ambrosiam, alii artemisiam dicunt, planta est insigniter odorata, hæc cum uino pota, subrecta ceruice spirantibus quos orthopnoicos appellant, succurrit.

Bubonium, inguinalis herba.

BVbonium in attico astere dictum est.

Buglossum, lingua bubula.

BVglossum humidum calidumq; temperamento est, eamq; ob causam uino iniectum lætitiā animi conciliare dicitur.

Bunium.

BVnium quod alii arction appellā, calidū est, urinæ & mensibus educēdis accōmodatū, huic respondet & pseudobuniū.

Buprestis.

BVprestis animalculum est cantharidi simile, reponitur itaque sicut & illa.

Butyrum.

BVtyrum concoquit & modicè discutit, in teneris corporibus, bubones igitur & parotides iuuat, gingiuas extenuat, & præsertim in infantibus dentientibus, item humores in pectore fixos, linctum concoquit.

Buphthalmon.

BVphthalmon similem habet chamæmelo florem, sed multo maiorem acrioremq;, ideo & discutientem, adeò ut cerato mixtum duritias remolliat.

Brathy, herba Sabina.

SAbina, cupresso similis calefacit siccatq; in tertio ordine, tenuissimaq; est, extenuat & discutit pota, tum in putredines cupresso similiter efficax est.

Britannica.

BRitannica astringit & conglutinat, syluestri lapatho specie similis, succus ipsius putredines os infestantes persanat.

Bromus auena.

AVena similem hordeo obtinet facultatem, siccat autem & modicè citra corrosionem discutit, iam & nonnullius astrictionis compos est, unde & alui profluuiis subuenit.

Bryonta-

Bryonthalaßion, muſcus marinus.

MVſcus marinus, refrigerat ſimul & aſtringit, eoq; feruentes inflammationes cataplaſmate admotus, iuuat.

Bryon, muſcus.

BRyon, quod alii ſplanchnon dicunt, in quercubus & populis albis, piceiſq; inuenitur, diſcutiendi ſimul & molliendi uim moderatam obtinet potiſſimum quod cedris adhæret.

Bryonia.

BRyonia dicta eſt uitis alba.

Initium literæ G.

Gala, lac.

LAc omne tribus conſtat ſubſtantiis, caſeoſa, ſeroſa, & pingui, quam copioſiſſimam bubulum obtinet, unde etiam butyrum efficitur. Serum ipſius uim habet abſtergendi, unde & aluum ſubducit, ſi ipſum per decoctionem ſecernas. id uerò quod caſeum refert & craſſum eſt, magis obſtruit, atque ideo acrimoniam obtundit: coctũ uerò lac aut marinis calculis igni tis in ipſum iniectis, aut alio quodam modo, præſens fit remedium dyſenteriæ, & acrium in uentrem defluxionum. Cæterum lac totum ad acres oculorum fluores, aliaſque acrimonias conducit. At temperatiſſimnm lac, muliebre eſt, mox caprillum, hinc aſininum, oullumque, poſtremo uaccinum.

Gale, muſtela.

MVſtelæ concrematæ cinis abundè diſcutit, ex aceto igitur illitus podagricos, & articularios dolores iuuat: inarefacta autem inueteraq; muſtela comitialibus auxiliatur.

Galion.

GAlion à coagulando lacte dictum eſt, aparinæ ſimile, ſiccandi uim, mediocremq; acrimoniam habet: flos eius ad ſanguinis eruptiones & ambuſta, congruit.

Galopſis, uel galiopſis.

GAlopſis, quã alij galibdolon appellant, urticæ ſimilis herba eſt, læuior aũt, & fœdi odoris, ſcirrhoſos tumores diſſipat & emollit, itẽ ad ulcera ſerpentia facit in cataplaſmate impoſita.

Garum.

GArum calefacit exiccatq; efficaciter, ac ideo aduerſus ulce

 ra putrida

ra putrida extrinſecus eo utũtur, ꝑterea contra inteſtinorũ tor mina & coxendicis dolores ex partibus inferioribus iniiciunt.

Genciana.

GEntiana radix efficax admodum eſt extenuare, perpurgare, abſtergere, & meatus infarctos aperire.

Geranium.

GEranium id quod foliis reſpõdet anemonæ, radicem habet eſculentã, quæ cũ uino drachmæ modo pota uteri inflationes diſſoluit. altera geranii ſpecies ad medicinam inutilis eſt.

Ge, terra.

OMnis terra deſiccat, quæ uero alterius ſubſtãtiæ expers eſt, etiam ſine morſu id facit. at ſi ignea quædam ipſi qualitas admixta ſit lotione hanc quoq; deponit. Inter cultas igitur terras quælibet pinguis omnium particularũ quæ ſiccari poſtulant curationi accommodata eſt, Aegyptio igitur luto utuntur contra aquas cutẽ ſubeuntes, & lienoſos affectus, item ad fungoſos laxoq́; tumores euidenter proficit. Ex terris medicatis lemnium miniũ, quæ ſphragis dicitur, ſiccat pariter & aſtringit mediocriter, contra lethalia medicamenta præſentis antidoti uires habet, ulceribus malignis cum aceto aut uino medetur, ſanguinis profuſionẽ quamlibet ſiſtit, & depaſcentẽ dyſenteriã inteſtino mulſa prius, deinde muria per clyſterem eloto, coercet. Miniũ rubricũ uehementius, quàm lemniũ obſtruentibus quæ emplaſtica dicuntur, miſcetus medicinis, & pota lumbricos interimit, ſed multo lenior eſt Samia quàm Lemnia terra, ceu glutinans & uiſcoſa, quare utendũ ea eſt in his quæ leniri oporteat. & ſanguinis reiectiones, quacunq; ex parte fiãt, compeſcit. Selenuſia & Chia maiore abſtergendi uirtute pollent, ideoq́; mulieribus ad nitorem cutis & læuorem in facie utilis eſt, ulceribus carnẽ & cicatricẽ inducit, prætertim ambuſtis. Cimolia mixtæ facultatis eſt, refrigerantis diſcutientisq́;, idq́; illota lota uerò magis refrigerat, & ambuſtis ex poſca medetur. Ampelitis, eſt aũt ea quæ uitibus inungitur, quòd innaſcentes ipſis uermes enecet, ſiccat & diſcutit egregiè citra eroſionem. Cretica, aeria eſt, & ſine roſionẽ abſtergit. Eerethrias euidenter aſtringit, cõcremata uerò & elota ſine roſione deſiccat, præſtancior uerò eſt cinerea, Pnigitis ſimiles cimoliæ uires repræſenrat, ſed colore nigreſcit Armenia, quã etiam bolum nominant,

nant, summè deſiccat, unde dyſentericis, alui fluxionibus, puto cruento, tabi, ſpiritus difficultati ex humiditate, ulceribus humidis, & peſtilẽtialibus uitiis ſtrenuè opitulatur. Cæterum cum uino tenui diluto bibitur: ſi febris adſit, cum aqua. Alana autem gleba Armeniæ uim obtinet. Ochra uim habet diſcutiẽdi exedendiq́; reprimit igitur ſupercreſcentia ulcera, & caua cum cerato mixta replet.

Geras, ſenecta, anguis.

SEnecta anguis affatim ſiccat: aceto igitur ſubferuefacta, dentium doloribus medetur. Aſpidis exuuium cum melle tritũ delitumq́;, oculorum aciem maximè iuuat.

Ges entera, terræ inteſtina, ſeu uermes terreni.

LVmbrici terræ detriti neruorum uulneribus impoſiti, repente eueſtigio mirabile adferunt præſidium.

Gigarta, nuclei acinorum uuæ.

NVclei acinorum uuæ, deſiccant ordine ſecundo, refrigerãt primo. quum itaq; abundè ſint acerbi omnibus alui uitiis fluidis, conueniunt.

Gingidium.

GIngidium calorem non adeò manifeſtum ſortitum eſt, cæterum ſiccat in abſceſſũ tertio, & aſtringit, qua de cauſa & ſtomacho utile eſt.

Glaucium.

GLaucium aſtringit, ſed ita ut etiam nonnihil guſtanti ſit ingratum, manifeſtè refrigerat, eaq́; ui eryſipelatis non tamen ualidis ſuccurrit.

Glaux.

GLaux herba calida & humida temperamento eſt, unde ad lac generandum efficax eſt.

Glecon, pulegium.

PVlegium calefacit, & extenuat uehementer, unde ſi cataplaſmate applicetur ruborem excitat, & craſſos uiſcoſosq́; humores è thorace & pulmone emolitur.

Glœos, ſordes balneorum.

SOrdes balneorũ calefaciunt modicè, emolliunt, diſcutiunt, rhagadibus ani & condylomatis accommodatæ.

Glycyriza dulcis radicula.

GLycyriza tepidi humidiq; tēperamenti est, alicuius etiam astrictionis particeps, unde & asperitates læuigat, nō arteriæ tantū, sed etiam uesicæ scabiei medetur, eadem sitim arcet.

Glycyside, pæonia.

GLycyside quam alii pentameron, nonnulli pæoniam uocant, radicem habet acrem & leuiter subamaram & siccantem, cui etiam astrictionis nonnihil inest, quapropter menseis ciet, renes & iecur purgat, instar amygdalæ pota cum uino: at si hoc austerum fuerit, alui quoq; fluores coercet, adalligata uerò puero, morbum comitialem abigit.

Gnaphalium, centunculus.

CEntunculus dictus est gnaphalium quòd folijs ipsius teneris loco tomenti, gnaphalon dicitur, utamur sunt autē calida & modicè astringentia, atq; hinc ad dysenterias cum uino austero bibuntur.

Gongylis, rapum.

RApi & radix & semen flatulenta & semini creando sunt, uenereмq; excitant.

Gordilion.

GOrdylion alii seseli appellant, calidum est, urinæ & mensibus educendis habile, radix ipsius cum melle lincta, quæ in thorace hærent, educit.

Gyris, pollen farinaceus.

POllen uirtute respondet amylo, sed calidior est.

Gypsum.

GYpsum uim habet siccantem opplentemq;, propter quam ad sanguinis eruptionem conuenit temperatum cū polline candido oui liquore, ustum uim opplendi non similiter retinet, uerum magis siccat & repellit, præsertim cum posca.

Quæ à D incipiunt.

Dades, tedæ.

TEdæ acre quiddam habent, item uim concoquendi, & abstergendi nonnullam, unde aceto incoctæ dentium doloribus si hoc aceto colluantur, succurrunt: at si mel adiectum fuerit, pituitam per os educunt, mixtæ etiam eclegmatis faciles è thorace excreatus reddunt.

Damascena

Damaſcena.

DAmaſcena, quum ad pruna uentum erit, exponam.

Damaſonium.

DAmaſonium abſterſoriam quandam uim obtinet, qua calculos conterit, & quæ per aluũ diffluũt, ad urinas deriuat.

Daucus.

DAucus, quod & ſtaphylinus dicitur, duplex eſt, cuius radix flatulenta eſt, & uenerem mouet. Sylueſtris dauci ſemen minimè flatus creat, ſed urinam & menſeis citat, quemadmodum & herba ipſa.

Daphne, laurus arbor.

LAuri arboris folia ſiccant & calefaciunt inſigniter, magis quoq; fructus: radicis cortex amarus & leuiter aſtringens calculos comminuit, & iocinoroſis opitulatur cnm uino odorato triobolari pondere potus.

Daphne herba, laurus alexandrina.

DAphne herba, quæ & Alexandrina dicitur, calida, acris, & ſubamara eſt, idcirco mẽſeis & urinas commouet: laureola uero, quæ daphnoides græcè nuncupatur, eiuſdem facultatis eſt: tum chamædaphne, quaſi dicas homilem laurum, quæ & ipſa commanducatur.

Derma, pellis.

PEllis ouina recens detracta, calens adhuc ijs qui flagris cęſi ſunt circumpoſita, mirificè auxiliatur. At hippopotami pellis cõbuſta & cũ aqua lęuis impoſita phymata diſcutit. At uiperæ pellis detrita impoſitaq;, alopeciis mirabiliter pilos reficit.

Dermata, hoc eſt, pellos ſeu coria ueterum calceamentoruuu.

COria ueterũ calceamentorum crematorum cinerem reddunt ſiccatoriũ, unde ex calceis pedum attritibus nondum inflammatis, ambuſtis, intertriginibus, & tuberculis medentur.

Dictamnon.

DIctamnũ tenuius eſt uirtute pulegio, cætera ſimile, quod autem uocatur pſeudodictamnon imbecillius eſt.

Dionyſias.

DIonyſias dicta eſt in audroſæmo.

Diphryges.

DIphryges mixtæ est facultatis: habet enim quippiã astringens & mediocriter acre, ideoq; malignis ulceribus præsens est remedium.

Dipsacus, quod labrum ueneris dicitur.

DIpsaci spinæ radix in secundo ordine desiccat, nonnullam uera abstergendi uim simul obtinet.

Dorycnion.

DOrycnion simile temperamento est papaueri & mandragoræ, immodicè refrigerans: siquidem modicum, stuporẽ inducit: copiosius assumptum, interimit.

Dracuntium, dracunculus.

DRacunculus simile quidam aro habet, sed eo acrius, amarius, calidius, tenuiusq; est. Itẽ astrictionis nonnihil habet coniunctum. Radix ipsius pota uiscera purgat, & peruicacium seu malignorum ulcerum excellentissimum est remediũ: folia respondent: semen ualentius est.

Dryopteris, filicula.

FIllicula dulcis, actis, & leuiter amara est: radix acerba est, cæterum uim habet exedentem, qua & pilos abolet.

Drys, quercus.

QVercus & folia & fructus siccante & tepida ui pollent, quamobrem uulnera recentia glutinant, inflammationibus incipientibus medentur: at quod sub glandis corio membranosum, fructus carnẽ ambit, cum ualentius astringat, ad fluxum muliebrem, aliosq; fluidos morbos exhibetur.

Quæ ab E incipiunt.

Ebenus.

EBeni ligni uis est excalfactoria, detersoria, & subtilis: unde etiam caliginem oculprum abstergere creditur, aliisq; ocu lariis miscetur medicinis.

Encephalos, cerebrum.

CErebrum leporis coctum detritum, comistumq; infantiũ dentionibus utile esse fertur: nonnulli uero tremoribus succurrere manducatum, literis prodiderunt. At galli cerebrũ cum uino potum ad uenenatos morsus efficax esse Dioscorides pro-

des pronuntiat,& sanguinis ẽ cerebri membranis eruptionem cohibere Cameli cerebrum Galeno autore siccum cum aceto potum,comitiales persanat.Idem facit mustelæ cerebrum.Hirundinum cum melle in oculorum suffusiones efficax est. Cerebrum ouillum similiter præparatum, infantium dentitionibus exactè opitulatur.

Elæa, olea.

OLeę ramusculi quantum astringunt, tantum etiam refrigerant,fructus qui exactè ematuruit,moderatè calidus est immaturus maiorem tum astringendi tum refrigerandi uim repræsentat.

Elea,hoc est olea, Aethiopica.

OLeę æthiopicæ lachryma ammoniaco tenui similis, uires habet extersorias,quare ad cicatrices,albugines,hebetudinesq; oculorum ea utuntur,& ad dentium dolores, si cauis ipsorum inijciatur,efficax est: nonnulli uero syluaticam esse hãc oleam asserunt.

Elæon, oleum.

OLeum ex oliuis drupis dulce calidumq; mediocriter est magis humectans: at quod ex immaturis oliuis exprimitur, Græci omotribes appellant, tantæ astrictionis particeps est, quantæ etiam frigiditatis.Elotum uero oleũ morsu ac rosione caret. uetus quato diutius reseruatum, tanto magis calefacit, discutitq;,præsertim si iam inde ab initio tenue extiterit: iudicatur autem id,si purum sit, pellucidum, si paucum magnam corporis partem inungat, & ex facili cutem penetret combibaturq; huiusmodi nimirum est Sabinum: quod autẽ ex agresti olea funditur,abstergit simul & astringit, squalidissimumq; id est,pro oleorum ratione.ricininum uerò æquales ueteri uires obtinet: reliqua uerò nempe sesaminum aut raphaninum & quæ eius sunt generis pro substantiis ex quibus constant,uires quoq; diuersas præ se ferunt.

Elæomeli.

OLeum in Syria ex trunco quodam arboris emanat crassius melle & dulcius,quod instar duorum cyathorum potum cũ aquæ hemina,crudos humores biliososq; ex aluo educit: qui uerò id bibunt,torpescunt,quod extimescendum non est,sed excitari ipsi debent.

Elate-

Elaterium.

ELaterium ſuccus ſylueſtris cucumeris fructus appellatur, in ſecundo ordine calefaciens: quod menſeis prouocat, fętus appoſitu propter ſummam amaritudinem necat, euacuationem etiam ex naribus cum lacte inſtillatum molitur: ab inferioribus partibus inditum, pituitam, nonnunquam etiam ſanguinem extrahit.

Elate, abies.

ABies arbor calefacit ſiccatq; ut nigra populus ſimiliter: de reſina ipſius in reſinarum ſermone agemus.

Elatine.

ELatine herba eſt parietariæ ſimilis, mediocri frigiditate & aſtrictione donata.

Elaphoboſcus.

ELaphoboſcus uirtutis eſt calefactoriæ & ſiccæ in ſecundo abſceſſu, ſubſtantia tenuis.

Elelıſuacus, ſaluia.

SAluia euidenter calefacit & leuiter aſtringit.

Helenium, inula campana.

HElenium calidum eſt & ſiccum cum excrementitia humiditate, quare & eclegmatis temperatum infarctos thoraci humores educit, ac ex eo in particulis ruborem excitant.

Eleoſelinon, paluſtre apium.

ELeoſelinon in aquoſis natum locis idem poteſt quod hortenſe apium, licet maius ipſo exiſtat.

Ebur.

EBoris ex ungue ramenta ſi obducantur, reduuijs proſunt: item oſſium dentiumq; ipſius quum ſint ſiccæ facultatis & abſterſoriæ, huiuſmodi miſcentur medicamentis.

Helcyſma, argenti recrementum.

HElcyſma, argenti eſt excrementum, uiribus plumbagini reſpondens. quippe aſtringit, ſimul atq; extrahit, quò fit ut emplaſtris quas phæas appellant & iis quæ cicatricem ducũt, admiſceatur.

Helleborus, ueratrum.

VEratrum utrunq; calefacit & deſiccat in tertio abſceſſu, item acre eſt & abſterſorium, unde etiam ad leproſa cutis

uitia

uitia conuenit: nigrum uerò si fistulis inseratur tribus diebus callum exterit.

Helechryson.

HElechryson alii chrysanthon, alii amaranthum appellant, coronarius est frutex, coma aurum referente, quæ cũ uino pota urinæ angustiis, serpentium morsibus, coxarum dolori, & ruptis accommodata est, ex mulso pota menseis educit, sanguinemq; concretum dissoluit, & destillationibus auxiliatur.

Helxine, parietaria.

HElxinem alii perdicium, alii parthenium, quidã sideritim, quidam heracliam nuncupant, uis eius est abstergere, ac leuiter astringere, cum humiditate subfrigida.

Helxine.

HElxine quæ & cisampelus dicitur, uim habet discutiendi.

Elymus, quæ & meline dicitur, panicum.

PAnicum simile est milio, siccans refrigeransq; extrinsecus inductum, cæterum & alui fluores desiccat.

Empetron.

EMpetron, quod ab aliis prasoides nominatur, pituitam & bilem purgat. est etiam salsum, quare abstersionibus accommodatur.

Epithymum.

EPithymum in tertio abscessu siccat & calefacit, thymo efficacius.

Epimedium.

EPimedii uirtus est mediocriter frigida cũ humiditate aquosa, quod si obducatur, mammas erectas conseruat, dicitur etiam sterilitatem potu facere.

Epimelis.

EPimelis, quæ etiam ab Italicis rusticis uocatur unedon, malus est syluestris, cuius fructus acerbus & stomacho inimicus est, capitiq; dolorem mouet.

Epipactis.

EPipactis, quæ & elleborine appellatur, aduersus uenena & iocinoris affectus bibitur.

Erebinthus, cicer.

CIcer quod quidem cõsuetum legumen est, flatus creat, ualentis

lentis materiæ, aluum facilem reddit, urinam mouet, lacti semi niq; generando accommodatum, idem menseis elicit: at crios appellatum, hoc est, arietinum, aliis magis urinæ ciendæ est decoctũ ipsius præsertim nigri calculos quoq; in renibus conterit: quod autẽ orobiæum ab eruo uocatur, calidius his est & subamarũ. Syluestria quouis modo domesticis sunt ualidiora.

Eria, lanæ.

LAnæ quidem sordidæ fomentis utiles sunt, nam pinguitudo ipsarum, quam œsypon Græci appellant, butyri modo, concoquit: at quæ sordibus carent materiæ rationem duntaxat obtinent: concrematæ uero uim habent acrem, calidam, siccam simul & tenuem, ut etiam flaccidas ex uligine ulcerum carnes protinus absumant.

Erice.

ERice ui pollet discutiente citra rosionem, sed flore ipsius potissimum, & foliis utendum est.

Erinon.

ERinon aquatica herba est, cuius seminis drachmæ duæ cũ mellis drachmis quatuor illiti, oculorum fluxiones sistunt, succus aurium doloribus benefacit.

Hermodactylus.

HErmodactyli radix & per se, & ipsius decoctum uim habet purgandi, priuatim etiam arthriticis tunc quum humores defluunt exhibetur, uerum stomacho nimis quàm aduersatur.

Herpyllum, serpillum.

SErpillum calefacit, ut & urinam, & menstrua commoueat.

Erythrodanon, rubia.

ERythrodanon rubia tinctorum radix est, acerba amaraq;, lienem, iecur & renes ita purgat, ut cruenta quoq; per urinam & menseis euocet: ac cutis uitia quæ abstersionem postulant, exterit.

Erysimon.

ERysimi semen igneum calefactoriumq; est, uti nasturtium, quare in fermento tostum, thoracem purgat in eclegmatis assumptum, duritiasq; emollit, & cæcos cancros inductum adiuuat.

Euzomon,

Euzumon, eruca.

ERuca,& ipſa priori ſimilis temperamẽto, flatulenta eſt, ob quod ad uenerem inſtigat, ſemen ipſius urinam quoq; mo uet. Cæterum ſylueſtris domeſtica ualentior eſt.

Eupatorium.

EVpatorium tenuem uim & incidentem ſine conſpicuo ca lore habet,qua iecur obſtructum expurgat, eſt & nounul lius aſtrictionis particeps.

Euphorbium.

EVphorbium adurentem uim ſortitum eſt ſubtilemq́;, aliis liquoribus ſimiliter.

Ephemeron.

EPhemeron,non uenenũ illud ſed quod iris ſyluatica nomi natur,miſtæ poteſtatis eſt,& repellentis, & diſcutientis.

Echidna, id eſt, uipera.

AIperæ carnes calidæ & ſiccæ tẽperatura euidenter exiſtũt, quæ corpus totum per cutem expurgant, hinc multi quos elephantia malè habebat, eſu potuve ipſarum conſanuerunt: quæ in maritimis,alijsq́; locis aridis degunt, magis ad ſitim fa ciundam ſunt efficaces.

Echinus herba.

EChinus herba quidem,acerba eſt,quæ repellat, & ſiccet.

Echinus, erinacius.

ERinacei autem terreſtris,caro inueterata ſiccataque ualidè diſcutit exiccatque: pota igitur elephanticis, malo habitu præditis,& alijs plurimis auxiliatur: pellis ipſius cõcremata ue hementius ſiccat & diſcutit,alopecias cum pice liquida perun cta ſanat. Marini erinacei quod eſui idoneum eſt,urinã citat, & aluum reddit facilem: teſta cremata,terreſtri reſpondet.

Echion.

EChion, alii doriada, nonnulli alcibiadion uocant, ſpinoſa herba eſt,quæ non modo à ſerpente commorſis cum uino pota auxiliatur,ſed præſumentes quoq; percuti non patitur.

Hepſema, ſapa.

EPſema muſtum decoctum,quod alii ſiræon appellant, ca lefacit modicè & concoquit, eſt autem medicamentum &

& empla-

& emplasticum, & rosionis expers.

Quæ à Z incipiunt.

Zea.

ZEa tritico uiribus respondet, medium inter calorem, & siccitatem obtinens, leuiter exiccat. necnon uim opplendi quàm uocant emplasticen, obtinet.

Zingiber.

ZIngiberis radix impensè quidem calefacit, sed non primo statim occursu, quòd ineuictæ cuiusdam & crassioris humiditatis particeps sit, propter quam etiam facilè perforatur, firmam autem conseruat caliditatem.

Zythus.

ZYthus compositæ est substantiæ, etenim acris est, ceu ex putredine procreatus, & frigidus, ex qualitate acide, eoque praui succi habetur.

Zyme fermentum.

FErmentum & ipsum contrariis constat qualitatibus, quippe acoris cuiusdam frigidi, ac è putredine nati caloris, tum eius qui ex salis & farinæ natura contrahitur, compos est: quare non mediocriter calefacit atque discutit.

Zomos, Piscium ius.

REcentium piscium ius esculentum aluum per se, & cum uino potum deijcit, priuatim uerò in hunc usum conficitur ex phycidibus, scorpionibus, iulidibus, percis, & saxatilibus aliis teneris simpliciter cum aqua, oleo, anetho, & sale. Item eorum quæ testacea cute teguntur, tellinarum, hiatularũ, conchularũ, & ueteris galli cum sale diutissimè excocti iusculum, uentrem subducit, econtrario gallinæ ius comprimit.

Quæ ab H incipiunt, quod Latini in E longum uertunt.

Hediosmus, Menta.

MEnta in tertio ordine calida, tenuis, acris cum humiditate semicocta existit, cuius causa etiam in uenere incitat: sed amari quoq; nõnihil obtinet, quo lumbricos enecat. Qua uerò acerba est recentes sanguinis reiectiones coercet.

Hedysarum.

Hedysarum.

HEdysarum aut pelecinos amarum est, leuiterque astringit, unde potum stomacho gratum redditur, cæterum uiscera obstructa repurgat.

Helitropium.

HEliotropium maius, quod & scorpiurum uocant, calidam, siccam, & abstergentem uim præ se fert, cuius decoctum potu educit pituitam, bilemq́; : applicatum uerò semen ipsius myrmecias & huius notæ uitia persiccat. Minus autem heliotrophium, & hæc abolet & latas tineas interimit, si cum semine suo adiecto, nitro, hyssopo, & nasturtio bibatur.

Electrum, Succinum.

ELectrũ populi albæ lacrymã dicunt, quæ iuxta amnẽ Eridanum destillat, & in spissitudinẽ coit, aureo colore, qđ si leuigatũ bibatur, stomachi & alui fluxiones, & sanguinẽ cõpescit.

Hemerocalles.

HEmerocallis radix uiribus lilio respondet, perinde ac illud ambustis opitulatur.

Hemionitis.

HEmionitis astringens simul & amara est, idcirco lienosis cum aceto pota succurrit.

Hepar, Iecur.

IEcur rabidi canis tostum comestumq́;, ijs qui ab eo commorsi sunt subuenire fertur. Caprilli iecoris inassati sanies lusciosos iuuare instillata: uaporemque eius decocti oculis recipi iubent: idem quoq; iecur esse: manducatum uero comitiales coarguere. Idem præstare & hircinum ferunt. Adhæc lacertæ iecur dentibus corrosis impositum, dolorẽ sopit. Item lupinum, medicamini hepatico quod constat eupatorio inijcitur. Asininum tostum comitiales, si ieiuni id manducent, adiuuat. Apri iecur recens inarefactum tritumque cum uino, ad serpentium morsus bibitur. At mergi iecur siccum epotũ, calculos eiicit.

Erigerum, senecio herba.

SEnecio mixtas habet uires, refrigerat & modicè discutit.

Eryngium.

ERyngium calefacit quidem non manifestò, siccitatis autem haud obscuræ, nec modicæ particeps.

Quæ à TH incipiunt.

Thalaßion hydor, marina aqua.

AQua marina acris, calfactoria mediocriter, desiccans, & pota stomacho quidẽ contraria est, uentrem autẽ turbat, pituitamq; educit: si calida superfundatur, extrahit, & discutit.

Talietbrum.

THalietrum siccandi uim sine rosione habet, hinc ulcera inueterata cicatrice obducit.

Thapsia.

THapsia acris est, & ualenter cum humiditate calefacit: ex alto igitur trahit insigniter, attractumque eadem discutit.

Theion, sulphur.

SVlphur trahendi & ipsum uim obtinet, calidum & substantia tenue, ut aduersus pleraq; uirulenta animalia resistat, præser timturturem marinum draconemque, uel siccum inspersum, uel saliuæ quoque mistum, uel urinæ pueri, uel oleo, uel melli: item scabiosa corporis uitia mirificè persanat.

Thermos, lupinum.

LVpinum, esculentũ quidẽ opplẽdi uiribus pollet: amarum uerò, abstergit, dissipat, & sine rosione desiccat, tineas occidit inductũ, & potũ, itẽ uiscera purgat cũ ruta & pipere potum. nam cutis uitia extergit, tumores dissipat, cũ oxymelite applicatũ: syluestre aũt amarius est & omni ex parte satiuo ualẽtius.

Thelypteron.

THelipeteron, quam nonnulli nympheam uel ptelin appellant, filici similis facultate, quæ cum uino pota latas & teretes uentris tineas interimit, fœtum in utero corrumpit: folia ipsius manducata aluum emolliunt.

Thlaspi.

THalaspi semen est uiribus acre, ut intestinos abscessus potu rumpat, menseis prouocet: ab inferioribus partibus iniectum coxarum dolores finit, cruenta uacuans, ac alioquin suprà infraq; biliosa instar acetabuli potum, expurgat.

Thridax, lactuca.

LActuca olus est non summè frigidum humidumve, sed pro fontanæ aquæ temperamento, quapropter calidis inflammationibus

mationibus conuenit, præterea sitim potu restinguit, & genituræ fluorem uenerisque insomnia cohibet: Syluestris lactuca hac minus & refrigerat & humectat, uerũ succulentior existit.

Thymus.

THymus in tertio ordine calefacit & desiccat, glutinosos crassosque humores incidit.

Thymbra, satureia.

SAtureia agrestis quidem eadem quæ thymus præstat, hortẽsis aũt in omnibus quidẽ imbecillior, sed ad cibũ laudatior.

Thymelæa.

THymelæa, unde granũ cnidiũ fit, similes ei uires obtinet.

Quæ ab I incipiunt.

Idæa radix.

IDæa radix gustu acerba & uiribus, sanguinis eruptionibus & rheumaticis affectibus, tum pota, tum extrinsecus imposita accommodatur.

Hidros, sudor.

SVdor per se contrahere efficax est, miscetur autem in palæstris exercitantium sordibus, quibus astringendi uis duntaxat inest, ac redditur totum discussorium. Mammis igitur inflammatione tentatis efficax est remedium, & feruori ipsarum restinguendo: benefacit etiam bubonibus: at si fuerint sicciores, cum cyprino, aut rosaceo emolliri debent.

Ixos, uiscum.

VIscum calefacit cũ acrimonia, humores ex alto ualidè elicit, & thapsiæ modo discutit, hac tamẽ multo est ignauius.

Ion, uiola.

VIolæ folia aquea frigidaq; substantia præpollenti constãt.

Ios, ærugo.

AErugo acrem gustu qualitatem præ se fert, item discutit, consumit, inciditq; non teneram modò, sed duram quoque carnem: at si momentum ipsius cerato copiosiori misceas, medicamentum fiet quòd citra rosionem abstergat.

Hippocampus.

HIppocampus marinum animal est, cuius concremati ci-

nis cum liquida pice alopecias explet.

Hippolapathum, grandis rumex.

HIppolapatum in paluſtribus locis naſcitus, lapatho conſimile.

Hippomarathron, grande fœniculum.

HIppomarathrum cachryi proximum, magis quàm fœniculum deſiccat, unde & aluum, fluentẽ ſiſtit, & calculos confringit, menſeiſque mouet ſemen ipſius coriandro ſimile, reſpondet quidem ei uiribus, ſed imbecillius eſt.

Hippopotamus.

HIppopotami quod eſt equi fluuiatilis, teſticulus aridus potus ad ſerpentium morſus efficax eſt.

Hipposelinon, grande apium.

HIpposelinon cum apio domeſtico uirtute conuenit, niſi eſſet imbecillius.

Hippuris, cauda equina.

HIppuris aſtringentem cum amaritudine qualitatem poſſidet, eoq; ualenter ſimul & ſine roſione deſiccat, ac uulnera maxima committit, inteſtinorum ramicibus opitulatur, & uitiis fluidis cum uino pota medetur.

Hippophaes, lappago.

HIppophaes, quod alii hyppophyes uocant, quo ueſteis expoliunt ſurculoſus frutex eſt, è cuius radice thapſiæ modo liquor colligitur, qui cum erui farina inſtar drachmæ datus, bilem ac pituitam purgat: item totus ipſe frutex ſiccatus ad purgatiõnes accommodatur.

Iris.

IRis affatim calefacit, extergit, & maturat, tenuis ſubſtantia, tuſſi utilis, humores in pectore contumaces faciles ad excretionem facit, torſionibus uentris medetur, ſordida ulcera purgat, eum mulſa pota aluum inanit.

Isatis glastum.

ISatis domeſtica qua tinctores utũtur, ſiccãdi uireis & aſtringendi habet. his etiam magna uulnera in duris glutinat corporibus, ſanguinem erumpentem compeſcit, laxos cedenteq; tumores diſcutit, ac omnibus malignis ulceribus reſiſtit. Sylueſtris autem quum magis rodat, magiſque ideo ſiccet, ualentius

tius aduersus humidas putredines pugnat, ad cætera deterior. ut quæ mordeat: cæterum ob uirium uehementiam lienosis quoque utiliter adhibetur.

Isopyron, aut phasiolum.

ISopyrum phasiolumve semen amarum ac modicè acerbum occupat, ob quod crassos glutinososq; humores & abstergit & incidit, sic ut corpora contrahat stringatq;, hinc etiã quę altè desident expurgat, excreationibus sanguinis nõ aduersatur.

Itea, salix.

SAlicis & folia & flos facultate constant quæ citra rosionem siccet, habent etiam nonnullam astrictionem, cortex autem paulo siccior est cuius perusti cinis ex iis habetur quæ uehementer exiccẽt, quippe clauos & myrmecias, cũ aceto exterit.

Ichthycolla, gluten piscium.

IChthyocollæ uis est opplere & siccare. rectè miscetur emplastris capitis & glutinantibus, & iis quę ad lepras tollendas & erugationem faciei conficiuntur.

Quæ à C incipiunt.

Cancanus.

CAncaui radix modicè siccat, & sine rosione ad opplendum infarciendumq; accommodata, quare ex uino lincta mansaque tragacanthæ & dulcis radiculæ modo, arteriæ scabriciem iuuat.

Cancamum.

CAncamum lachryma est arboris in arabia, myrrhæ similis, odore grato, qua etiam ad suffitum utuntur. uis eius est obesos extenuare, abstergere, & aperire obstructa.

Cadmia.

CAdmia utraq; siccat, sed quæ botrytis, quasi acinosa appellatur, tenuioris est substantiæ, placitis autem dicta crassioris. Cæterum concremata cadmia sine morsu desiccat, abstergit, caua ulcera tum in oculis tum in toto corpore explent, & præsertim humidiora in naturis mollioribus, in durioribus efficacium magis usus est.

Cacalia.

CAcalia uiribus & usu cum cancano conuenit.

Calamagrostis, gramen arundinaceum.

CAlamagrostis siccat, hinc succus decoctumque radicum ipsius ocularijs miscetur medicinis, semen urinam cit, & stomacho benefacit.

Calamintha, nepita.

NEpita tertio ordine calida & sicca temperamento, est tenuis acrisque, menta longè ualentior, siquidem est ueluti syluestris menta: facile igitur quę altè hærent ad se trahit, eoque sudores mouet, totum corpus digerit, ac rigores febrium qui circuitu remeant, finit, extrinsecus cum oleo infricata strenuè. quinetiam ad coxarum dolores ab inferioribus iniiciunt, & uitiosos humores in cutem erumpentes abstergit.

Calamus.

CAlamus odoratus in secundo ordine calefacit, & siccat, inest ei quippiam & subtile & astringens, urinam itaq; citat, & stomachicis, tum quæ utero & iocinori faciunt medicinis temperatur. Calamus autem phragmites extergit, folia, ipsius uiridia mediocriter refrigerant, cortex crematus calefacit siccatque in tertio fere abscessu: radicem cum bulbis applicatam spicula & aculeos extrahere prædicant.

Campæ, erucæ olerum.

ERucæ olerum cum oleo inunctæ, tutos à uirulẽtorum animalium morsibus conseruare dicuntur.

Cantharides.

CAntharides quæ in tritico reperiuntur luceis transuersim cingulis inuolutæ, aceti feruescentis uapore suffocatæ, ad plurima utiles redduntur, quippe ungues scabros cum cerato eiiciunt, clauis scabiosisque affectibus opitulantur, iam uerò & exedentem urentemque uim habent: nonnulli uerò etiam medicamentis urinam prouocantibus momentum ex ipsis admistum exhibuerunt.

Cannabis.

CAnnabis semen flatus discutit, & siccat, ut & genituram exarefaciat, succus ipsius uiridis ad aurium dolores ex obstructione creatos efficax est.

Canapon.

CAnopon sambuci flos est, de quo prius dictum est.

Capnion, secundum alios capnos, fumaria.

FVmaria inde nomen sortita est, quod succus ipsius copiosas lachrymas eliciat, etenim oculorum facit claritatem: acris amaraq; est, unde urinas biliosas liberaliter prouocat, iocinoris obstructioni languorique medetur, stomachum confirmat & aluum emollit.

Capparis.

CApparis radix extergit, probè purgat, incidit, discutitq; tũ amaritudine, tum acrimonia: at acerbitate cõtrahit, stringit & densat, quapropter lienes induratos & pota & extrinsecus imposita, iuuat, menseis promouet, pituitam per os educit, maligna ulcera sanat, dentium dolores sopit, tumores discutit, & uitiligines, quas alphos dicunt, aurium uermes enecat: folia autem & fructus similem quidem, sed imbecilliorem uim possident.

Cardamomum, nasturtium.

NAsturtij semen sinapis modo urit, unde etiam inductum ruborem in cute excitat: cæterum crassos humores, cum aliis potum incidit, herba uerò arida uiribus respondet, humida moderatior, ideoq; crudam ipsam assumunt,

Cardamomum.

CArdamomum acre quidem & ipsum est, uerum nasturtio inualidius: cõpos est etiam nonnullius amaritudinis, qua tineas alui interimit, & scabiem cum aceto exterit.

Caris.

CAris in pollinem dettita & cum radice bryoniæ pota tineas occidit.

Cancri.

CAncrorum cõcrematorum cinis, fluuiatilium sanè siccat, erinaceorum & cochlearũ modo, at totius substantiæ proprietate, canis rabidi morsibus potu mirabiliter efficax est: ut in aliis dictum est, marinorum cinis eximia donatus siccitate his quidem non conuenit, sed ijs qui magis siccari desiderant, proficit fluuiatilis cancer tritus si inducatur, spicula & aculeos eijcit.

Caros.

CAri semen & siccat & calefacit in tertio ferè gradu, flatus

discutit, urinam mouet, idq; non semen duntaxat: sed etiam tota planta.

Carpesium.

CArpesium odoratum est tenue, uiscera obstructionibus liberat, urinas mouet, & renes calculo laborantes purgat.

Carya, nuces.

NVx arbor tum in coliculis tũ in foliis aliquid habet astringens, plurimum autem in nucũ coriis existit. succus itaq; eorum decoctus cum melle, stomaticum fit medicamentum: interius inde putamen carinatum ustum extenuandi uim acquirit, & sine rosione siccat, quod in eo clauditur edendo aptũ, natura oleosum, facilè in bilem conuertitur, confectumq; ex eo oleum extenuandi tumores, & putredines, quas sepedonas dicunt, discutiendi uim obtinet Flaccescentes autem uetustate nuces, cutis uitia abstergunt. At auellanæ, quas & ponticas uocant & leptocarya, frigidiores sunt & austeræ, in cæteris, inglandibus æquales.

Caryophyllon.

CAryophyllon, quasi dicas nucifolium, non eam habet substantiam quæ nomine prætenditur, sed ex India ueluti flores cuiusdam arboris festucacei & nigri sunt, longitudine ferè digitali, odorati, acres, subamari, calidi & sicci in tertio propemodum ordine: qui multiplicis usus sunt, tum ad obsonia, tũ ad alia multa medicamenta.

Cassamum.

CAssamum hoc nõnulli balsami fructum esse dicuut, de quo suprà egimus.

Cassia.

CAssia calefacit & siccat in tertio ferè abscessu, tenuis abundè, acris & modicè astringẽs. incidit igitur simul & discutit, roburq; instrumentis adijcit, postremo & menseis euocat.

Castorium.

CAstorium calefacit siccatq; cum extenuandi uiribus eximiis, quibus præter alias actiones, etiam neruorum qui ex copia humorum malè habent, affectibus, congruit, & refrigeratos facilè recalfacit, & extrinsecus applicatum & potui datũ, idq; ita, ut nullam aliam offendat particulam etiamsi medio-

criter

criter febris affligat, quemadmodum in uerernis & lethargis, sed & mensibus retentis proficit, & secundas expellit, at in cerebri & pulmonis uitiis etiam suffitus castorii inspiratu haustus, præclarè opitulatur.

Caucalis.

CAucalin alii daucum syluestrem appellant, nam dauci modo calefacit, siccat, urinam mouet, & salsamento ad repositionem conditur.

Cenchros, milium.

MIlium refrigerat in primo abscessu, siccat, in secundo habet etiam modicam extenuandi facultatem extrinsecus igitur in sacculis ad fouendum & cataplasmatis modo adhibitum, desiccare consueuit.

Cedrus.

CEdrus & quæ fruticosa est iunipero similis, & quæ arbor, calefaciunt, siccantq; in tertio ordine, confectũ ex eis oleũ quod cedræam appellant, etiam quartum attingit, subtilis admodum substantiæ. hinc teneras carnes expeditè & citra dolorem exedit, duras autem præsertimq; demortuas siccat & à putredine asserit, pediculos, pulices, ascaridas, & aurium uermeis interficit, aliaq; plura facit.

Centaurium.

CEntaurij maioris radix acris, calida, & terræ astrictionis cõpos est, menseis itaq; promouet, fœtus corrumpit, eijcitq;, uulnera glutinat, sanguinem spuentibus, & reliquis pectoris uitijs præsens est remedium. Minoris centaurij radix inefficax, est, coliculi ualidè & citra morsum siccant unde nõ solum ad quæ maius centaurium ualet, sed etiam coxendice labosantibus, ipsius decoctum inferius iniectum, biliosa uacuat, nõnunquam & cruenta, ac ualidè proficit.

Ceras, cornu.

COrnu caprillum hircinumq; concrematum denteis nitidos reddit, gingiuas nimia humiditate flaccidas cõpescit. Cerui autem cornu cum uino maceratum tritumque, deinde circumlitũ mobileis sistit denteis. Crematũ, mox lotũ, dysentericis, cœliacis, sanguinẽ expuentibus, & arquaticis, duorum cochlearium instar auxiliatur: miscetur etiã ocularijs medicinis. Taurinũ cornu cum aqua potũ, sanguinis eruptiones cohibet.

Cerasia.

CErasia dulcia quidem citius per aluum descendunt, austera stomacho utiliora sunt, acida uerò ob incidendi uim quam habent pituitosis excrementosisq́; stomachis prosunt, gummi uerò cerasi arboris arteriam exasperatam læuigat, & calculo laborantibus cum uino potum succurrit.

Ceratonia arbor.

CEratoniæ fructus quæ ceratia dicuntur, siccandi & astringẽdi uirtutis, nonnullus etiam dulcedinis particeps est.

Cephalæ capita.

MEnarum sale conditarum capita cremata, uim siccandi nõ admodum acrem acquirũt, hinc sedis rimas & guttur diu induratum Scyrro sanant. Smaridis caput totum combustum ad alopecias cum adipe ursino proficit. Idem præstat etiã muris caput crematum cum melle Milui aridum sine plumis, modo qui tribus digitis comprehendi queat, cum aqua potum ani dolores finit. Lacertæ uerò caput aculeos educere tradũt, myrmecias, uerrucas, & clauos exterere.

Cecis, Galla.

GAlla, omphacitis, quidem medicamentũ est affatim astringens, eamq́; ob causam siccat, fluxiones repellit cõtrahitque, laxa stringit, & partes imbecillas firmat, fluidisq́; omnibus affectibus accommodata est: ponitur autem in tertio siccantium ordine, secundo refrigerantium Altera quæ flauo colore, inanis magnaq́; est non tantam in siccando & astringẽdo habet efficaciam, sedis inflammationes & procidentias excocta iuuat: gallæ uerò combustæ & aceto restinctæ, sanguini supprimendo sunt.

Cepæa.

CEpęa portulacæ similis est, folia ipsius contra uesicæ scabies utiliter bibuntur, radix cum asparago, quem myacanthinum, hoc est, corrudam appellant, pota, urinæ stillicidia, quę ex obstructione fiunt, abigit.

Cera.

CEra quum temperata sit, reliquorum medicamentorũ materia efficitur, ipsa uerò per se ex ijs est, quæ læuiter obstergunt, nam & discutientem & calidam uim exiguam obtinet.

Ceryces.

Ceryces, buccina.

BVccinorum testa concremata excellenter desiccat citra rosionem, unde ulceribus maleficis accommodatur, at in ijs quæ putredinem experiuntur, cum aceto, aut uino, aut oxymelite ipsis utendum est, oleum in quo ueluti caro ipsorũ adhuc uiuentium excocta sit, aurium dolores si instilletur, discutit.

Cici, ricinum.

RIcini fructus quemadmodum purgat, abstergit, discutit, sic etiam folium, sed imbecillius: de oleo tractatum est.

Cinnabaris.

CInnabaris acreis mediocriter uires habet, item nonnihil etiam astrictionis.

Cinnamomum.

CInnamomi uis est summè tenuis, nõ item æquè calida, sed tertii ordinis, nihil autem ex iis quæ parem ipsi calorem referunt adeò siccat, propter substantiæ tenuitatem. Cinnamomis autem ueluti inualidum quoddam cinnamomũ est, quod nonnul i pseudocinnamomum uocant.

Circæa.

CIrceæ radix calida est & odorata, quæ cum uino pota fœminarum locos purgat: semen in sorbitione sumptũ lac generat.

Cisseris, pumex.

PVmex abstersorius est præsertim dentium, non modò uiribus, sed etiam scabritie, coniicitur autem in medicamenta quæ carni ulceribus inducendæ sunt, item in ea quæ cutis labes exterunt, Crematus tenuior quidem, sed mordax redditur: lotus, id quod mordet, deponit.

Cisthos.

CIsthos, aut Cissaros frutex est astringens & modicè frigidus uirtute, folia ipsius & germina adeò siccant, ut etiã uulnera conglutinent: at flores quum in secundo ferè gradu sicciores sunt, dysenteriis, aliisq; fluidis uitiis accommodati sunt: extrinsecus illiti, putrida ulcera compescunt.

Cissos hedera.

HEdera contrariis constat uiribus, ut quæ astringat & refrigeret. Item acris est & calida, aqueæ substantiæ & tepidæ

quum uiridis eſt,particeps: cuius folia uino incocta uulneribus glutinandis,ambuſtis,& lienoſis ſalutariter adhibentur,ſuccus ipſorum naribus ad pituitam educendam infunditur. item diuturnis aurium defluxionibus ſuccurrit: lachryma hederæ, ut quæ acrior ſit,pediculos enecat,& pilos abolet.

Citrium, quod & malum medicum dicitur.

CIprij medium acidum,aut qualitatis expers eſt, in quo ſemen tertij refrigerantium ſiccantiumq; ordinis habetur, cortex ſiccat in ſecundo quidem abſceſſu, ſed non item refrigerat,acri uirtute præditus,caro ipſius craſſi ſucci eſt pituitæ generandæ apta,& frigida: ſemen diſcutit, & in ſecundo ordine deſiccat,folia arboris ſiccandi diſcutiendiq; uim repræſentant.

Cichorium, intybus ſylueſtris.

CIchorium picriſúe tanquam ſyluatica ſeris eſt, refrigerãs ſiccanſq; in primo abſceſſu: habet etiam uim aſtringendi, qua ad hepaticas dyſenterias conuenit.

Clematis.

CLematis quibuſdam daphnoides,aliis myrſinoides,nonnullis polygonoides,ſarmenta habet oblõga,craſſitudine iunci quem holoſchœnum dicunt, folium uerò lauri, ſiccandi uirtute pollet,qua alui fluores, quam diarrhiam dicunt, dyſenteriam,& dentium dolores finit: contra uenenatorum morſus rectè imponitur.

Clematis altera.

CLematis altera arboribus ſmilacis modo circumuoluitur, acri & cauſtica facultate donata, huius ſemen cum aqua potum, pituitam & bilem per inferiora educit, folia autem ad lepras arcendas inducuntur.

Clinopodion.

CLinopodij uis eſt calida ſiccaq;,nondum uero adurens, ſed tertij ferè ordinis.

Cnicus.

CNici ſemine ad purgãdam aluum duntaxat utimur, ſi quis extrinſecus eo utatur, tertii ſiccantium ordinis erit.

Conchylia.

COnchylia buccinis facultate proxima ſunt.

Cœlia,

Cœlia, uenter.

VEnter mergi, aut recens coctus, aut inarefactus, esu stomacho utilis esse dicitur: similiter etiam gallinarum interior alui membrana sicca potui data: uerùm Galenus experimẽto falsum utrunq; se inuenisse scribit. Palumbi uerò auis uentrem paulatim potum calculos per urinam elice, testis est Dioscorides. Mustelæ aluus pota contra quælibet uenenata amuletum dicitur.

Coccos cnidios, granum gnidium.

GRanum gnidium semen est thymeleæ, non chameleæ, ut quidam opinati sunt, acri & adurente facultate præditum, hoc epotum, per inferna aquas detrahit.

Coccos baphicos, granum tinctorium.

GRanum tinctorium leniter siccat, unde magnis & neruorum uulneribus, cum aceto aut oxymelite læuigatum, cõmodè imponitur.

Coccymelæa, prunus.

PRuni fructus uentrem subducit, recens magis, aridus minus: decocto ipsius, gutturis inflammationes utiliter colluuntur. Gummi quod ex arbore destillat, incidendi uim extenuandiq; testatur, ob quod nonnulli frangendis uesicæ calculis esse cum uino potum affirmant: ex aceto, puerorum impetigines persanare. Syluestrium prunorum baccæ euidenter astringunt, uentremq; reprimunt. Nominatur hæc planta in Asia prumnum. Domestica uerò pruna siccata apparent, quæ nunc Damascena appellantur, quemadmodum Galenus memorię mandauit.

Colla, glutinum.

GLuten quod ex simila & polline conficitur, emplasticam uim & concoctricem repræsentat.

Colocyntha, cucurbita.

CVcurbita humidi, frigidique in secundo abscessu temperamenti est, unde tota si applicetur, calidas refrigerat inflammationes.

Colocynthis, cucurbita syluestris.

CVcurbita syluestris ualidam purgandi uim obtinet: uiridis ipsius succus infricatus, coxendicum doloribus auxiliatur,

Comaros,

Comaros, arbutus.

ARbutus, & arbor, & fructus acerbæ qualitatis est, uocant eũ m emyrcœlon: cæterum stomacho aduersatur, & capitis dolorem facit.

Commi, gummi.

GVmmi siccante ui & emplastica pollet, & nimirum asperitatibus medetur.

Conia, lixiuium.

LIxiuium ueluti cineris lotium nominatur: omnium maximè abstersorium & siccans est, quod ex fici & tithymalli cinere præparatur, ac ferè iam exedens: ꝙ si calx etiam cineri addatur lixiuium redditur adurens: quod iam etiam protostacton nuncupant, clysterium potissimum medicinis miscetur. Vehementissimũ uero omniũ est, quod ex sola calce cõficitur.

Conyza.

COnyza utraq; siccat & calefacit in tertio ordine, hinc etiã oleum in quo decoquitur rigores febrium circuitu remeãtes discutit: flores idem præstant, quorum decoctum menseis citat, & fœtus extrahit: quæ uero in humidis regionibus nascitur, odore grauior & inefficacior est.

Copros, stercus.

STercus quodlibet calefacit, maximè siccat & discutit: uariat autem pro animantis quod ipsum reddit temperamento, & uictus ratione. itaq; canum quum ossa uorauerint fimus inarefactus, dysenterias cum scisso lacte, quod Græci schiston uocãt potus, sanat: idem uetusta ulcera reficit, si medicamentis in ea efficacibus misceatur. Hoc anginæ, tonsillarumq; inflammationes cum melle inunguntur. At puerorum qui uictu non superfluo educati sunt stercus, huic malo magis prodest. Luporũ quod & ipsum candidus in fructibus reperitur, coli doloribus strenuè succurrit, non potum modò, sed corpori etiam adalligatum: alligetur autem ex lana ouis à lupo enectæ, aut pelle ceruina.† Caprillum stercus acrius, magisq; discutiens, scirrosos tumores applicatum dissipat, præsertim in duris corporibus: crematum uerò ualentius abstergit, extenuatque. Bubulum extrahendi quandam uim obtinet, ideoq; uesparum & apium ictibus medetur: quinetiam toti corpori in sole oblitum aquas inter cutem præclarè iuuat. Ouium uerò cũ aceto

myrmecias,

myrmecias, acrochordonas, furunculos & clauos, persanat. Columbarum syluestrium, quas palumbes latini dicunt, aliis longè acrius cum nasturtij semine cutem exulcerat. Gallinarum ex oxymelite, aut aceto, aut mulso potum, uomitione strangulantes fungos educit, præsensq; est remedium: hoc quoq; colico dolore conflictantibus potui quidam exhibebant. Nonnulli uerò & ciconiarum fimum orthopnoicos potum auxiliari affirmant. Murium fimus reliquis abstergit afficacius, eoq; alopecias curat, & infantium sedi appositus, ad excretionem proritat. Sturuorum qui oryza pasti fuerint, abstergendi uim præ se fert, qua cutis asperitates, quas ephelidas Græci uocant, exterit. Terrrestrium crocodilorum fimu, uitiligines, quas alphos dicunt, extergit: quemadmodũ fluuiatilium, oculorum albugines extenuare creditur.

† In Cod. antiquis, hoc uerba ita leguntur. κόπρος αἰγῶν, σπύραθοι δὲ ἰδίως ὀνομάζονται, δριμείας καὶ διαφορητικῆς ἐστι δυνάμεως τοῖς σκιῤῥουμένοις ὄγκοις ἁρμόττουσα, οὐ σπληνὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν. ἐγὼ γοῦν ἐπὶ γόνατος ἔχοντος ὄγκον χρόνιον, δύσλυτον, ἐχρησάμην αὐτῇ δι᾽ ὀξυκράτου καταπλάττεσθαι κελεύσας ἄλευρον κρίθινον ἐμβαλλομένης τῆς κόπρου. Quæ uerba q̃m conuersa sunt in latinum sermonem ab interprete Aetij, ex quo huc tralata, tu apud eum auctorem lege.

Corallium.

CORallium ueluti arborea planta est in lapidis duritiẽ coalescens, crescit non in terra, sed in alto maris, colore rubrũ, lapidi simile, siccandi ualidam, astringendi mediocrem uim possidet, ideoque cruentis sputis, & dysentericis utile.

Coris animal, cimex.

CImex acri uirtute pollet. Scribunt igitur quidam cum aceto potum hirudines eijcere.

Coris herba.

COris herba, quam alij uocant hypericon, acris est, & odorata, semen eius ad urinam & menseis ciendos bibitur: succurit & phalangiorum morsibus, item ad opisthotonon cum oleo inungitur.

Corianum seu corium, coriandrum.

COriandrum ex contrarijs uiribus compositum est, tenuis substantiæ, terrenæ, amaræ, aquosæ autem humiditatis tepidæ

pidæ particeps, habetque, modicam uim astringendi, quapropter inflammationibus, erysipelatis non admodum feruentibus conuenit, tumores molliusculos cum quodam in id efficaci discutit. Semen modicè quidem cum passo bibitum, tineas pellit: liberalius autem sumptum mentem tentat.

Corydos, aut corydallus, Galerita siue alauda.

ALauda auis simplici iure elixa, coli cruciatibus opitulatur: assumi autem continuè & sæpe cum ipso iure debet.

Coronopus, pes cornicis.

COronopodis radix & ipsa ad colicos cruciatus proficere manducata creditur.

Costus.

COstus modicum quidem amaritudinis, plurimũ uerò acris & calidę qualitatis habet, unde in quibus uel calefacere particulam quampiam cogites, uel ex alto in summa humorem aliquem elicere, ad costum confugiendum est: urinam igitur & menseis ducit, tineas enecat. Quum uerò & flatulenti cuiusdam particeps sit, uenerem cum mulso potus stimulat, coxendicum doloribus, resolutis, febrium rigoribus ante accessiones, cum oleo infricatus, conducit.

Cotyledon, acetabulum.

ACetabulum refrigerat, repellit, abstergit, & dissipat: folia ipsius cum radice manducata calculos comminuere, & urinam ciere creduntur.

Cochlea.

COchleæ concrematæ impensè siccant, & mediocriter calefaciunt, conferunt dysenterijs, quas nondum putrelago obsedit, si misceantur harum partes quatuor, piperis albi pars una, gallarum partes duæ. At quæ ignem non sunt expertæ, si cum tegumentis in pollinem coactæ uentri imponantur, aquã subter cutem exinaniunt, prosunt item articularijs doloribus applicatæ, quoad sua sponte deciderint: in uniuersum humorem altè insertum ualidè desiccant.

Crania, cornus.

COrni arboris fructus acerbus, si edatur, ualidè uentrem astringit. folia autem & germina acerbitate uehementer

siccant,

ſiccant, adeò ut etiam maxima durorum corporum uulnera conglutinent.

Crambe, braſſica.

BRaſſica quæ edendo eſt ſiccat, & manducata, & à foris impoſita, non tamen acrem conſpicuè uim oſtendit, eoq; uulnera glutinat, & doloſa malignaq; ulcera, ac tumores ſolui cõtumaces perſanat: habet etiam nonnihil abſterſorium, quo lepras exterit. Semen ipſius potum tineas occidit, præſertim Aegyptiæ: caulium crematorum cinis adurente ui cõſtat, cum adipe longis laterum doloribus utilis. Syueſtris autem braſſica, ſatiua in omnibus ualidior eſt, unde nec intra corpus citra noxã ſumitur. Marina, ſubſalſa leuiterq; amara, aluuũ ſolent.

Crat æogonos.

CRatæogoni herbæ ſemen & acre guſtanti deprehenditur & frigidum, milio ſimile.

Crethmon.

CRrethmon ſalſum eſt ſimul & amarum, ſed modicè, quare & uis ipſius eſt aſterſoria & deſiccans.

Crithe, hordeum.

HOrdeum refrigerat ſiccatq; in primo abſceſſu, uerum non nihil etiam extergit: cæterum fabarum lomento ſiccitate præcellit, minus flatulentum eſt, polenta hordeo multo magis ſiccat, ptiſana præterquàm quod largius humectat, etiam † abſtergit uehementius.

†In altero manu ſcripto his uerbis hæc ſunt adſcripta, οἱ δὲ ἐκ τῶν κριτῶν γινόμενοι ἄρτοι ἀτροφώτεροι τῶν ἐκ τῶν πυρῶν εἰσὶν, i. panes qui ex hordeo conficiuntur, minus alunt quàm qui ex tritico. Quæ huc traducta ſunt ex Aetio.

Crimnon.

QVod in tritici & zeæ & farina craſſius eſt, crimnon appellatur, ualidius nutriens quàm polenta: ægrius autem conficitur.

Crinon, lilium.

LIlij flos temperamento mixtus eſt, ex tenui ſubſtantia, terreſtri & nonnulla aquoſa temperata: quapropter oleum quoque ex eo confectum diſcutiendi uireis, molliendique repræſentat, uuluę inflammationibus accommodatum. Radix

ac folia

ac folia ſiccant, abſtergunt, diſcutiuntq́; mediocriter, quò fit ut ambuſtis conferant: ſuccus ipſorum, & neruorum uulneribus cum oxymelite prodeſt.

Crocodilion.

CRocodilij ſemen & ſuccus calidam, ſiccam & diſcutiẽtem uim præ ſe fert, urinas itaque & menſeis mouet: radix excreationes è pectore iuuat, item ſanguinem per nareis ducit.

Crocus.

CRocus ad ſecundum calefacientium ordinem, primum ſiccantium refertur aſtringit & concoquit.

Crommyon, cepa.

CEpa ex quarto calefacientium ordine habetur, ſubſtantiæ craſſioris, quamobrem hæmorrhoidas appoſitu aperit: item abſtergit: uitiligines, alphos dictas, cum aceto exterit, & alopecias ocius alcyonio pilos reſtituit, ſuccus oculis ſuffuſis aut craſſi humoris uitio hebetibus auxiliatur.

Cyamos, faba.

FAba non multum à medio temperamento recedit, ſiue refrigerando, ſiue ſiccando: caro ipſius nonnullius etiam abſterſoriæ qualitatis eſt, excreationibus è thorace & pulmonibus utilis: quum autem cortex fabæ nonnihil quoq; aſtringat, tota ipſa faba in poſca decocta cœliacis, & dyſentericis conducit, inducta uero cataplaſmatis modo inflammationibus & tumoribus medetur, lac in mammis extinguit.

Cyanos,

CYanos acrem habet uim detrahendi, & diſcutiendi maiorem quàm cinnabaris: aſtrictionis quoq; particeps eſt.

Cyclaminus.

CYclaminus uarias uireis habet: etenim extergit, incidit, aperit, attrahit, & diſſipat: ſuccus itaque ipſius hæmorrhoidas ſedi admotus aperit, duritias cum aliis diſcurit: cum melle, ſuffuſis proficit, per nareis purgat, abdomini inunctus aluum ſubducit, fœtus corrumpit: radix autem tota ſucco quidem eſt imbecillior, & ſed & ipſa uehemens adeò eſt, ut cum mulſa inſtar trium drachmarum pota, interanea expurget: cæterum cutis uitia exterit. Altera cyclaminus, quam etiam ciſſanthemon uocant,

uocant, radice donata inutili, semen habet efficax, ut potum priori similia faciat.

Cyminum, cuminum.

CVminum in tertio ordine calefacit, urinam mouet, & flatus discutit.

Cynosbatos, rubus caninus.

RVbi canini fructus non instrenuè astringit: folia id præstãt mediocriter. at quod in fructu lanæ speciem præ se fert, ceu arteriæ inimicum caueri debet.

Cyparissus, cupressus.

CVpressi galbuli & turiones siccandi uiribus pollent, nullo calore conspicuo: quapropter uulnera magna in duris corporibus conglutinant, & superfluuis putridinibus in alto fixas humiditates, citra noxam depascuntur, intestinorumque ramicibus opitulantur.

Cyperus, iuncus angulosus.

IVncus angulosus calefacit siccatq; citra morsum, hinc etiam humidioribus ulceribus cicatricem mirabiliter inducit, ac oris ulcera persanat: habet & uim quandam incisoriam, qua calculos comminuit, urinam & menstrua promouet.

Cypros.

CYpri folia & surculi mixtis constant uiribus, discutiente & astrictoria, tum ea quæ sine offendiculo & morsu siccet: ideoque decoctum ipsorum ambustis superfusum prodest, ac igneis inflammationibus congruit. Item oris eruptiones, quas aphthas uocant, commanducata, persanat: item medicinis lieni dicatis miscetur.

Cytisus.

CYtisi folia discutiẽtis leniter, & tepidę naturæ sunt, quemadmudum & maluæ.

Conium, cicuta.

CIcutæ uires summè refrigeratorias esse omnibus constat.

Conos.

COni cortex & folia, pinum uiribus repræsentant, sed acriora efficacioraque sunt: fructus, quem etiam strobilon appellant, uiridis, amarum quiddam & acre, cum humiditate possidet, quare thoracis affectibus ad facilem excreatum accom-

modatur esculentus in aqua maceratus ut acrimoniam exuat temperatus redditur, rosionis expers, opplens obstruensque, ut etiam asperitates læuiget.

Quæ ab L ordiuntur.

Lagopus.

LAgopus siccæ facultatis est, qua alui fluores desiccat.

Ladanon.

LAdanon à cistho ladone dicta gignitur, qnam depascentes capellæ barbis suis & uillosis cruribus succulentum & pinguis ex herba deferunt, quod congestum ladanon est medicamen præstantissimum, in secundo ferè abscessu calidum, natura tenue, emolliens mediocriter, discutiẽs & concoquens, eoq; uteri affectibus peculiariter conuenit: habet præterea nonnullas astringendi uireis quibus defluos capillos confirmet.

Lathyris.

LAthyrin & ipsam tithymali speciem esse dicunt, quòd eius succus, illius modo purget, semen autem huius præcipuam purgandi uim habet.

Lapsana.

LApsana mãducata stomacho nocet, inducta uero cataplasmate nonnihil abstergit discutitque.

Lapathum, rumex.

RVmex mediocriter discutit: acuta rumex, quæ oxylapathum dicitur, præter id etiã pauxillum repellit: semen aut pręsertim oxylapathi, astringẽs, alui profluuia, diarrhœas dicũt & dysenterias persanat, folia uerò semini cõtraria faciunt: hæc etenim comesta aluũ mouent, illud potũ ipsam comprimit.

Lemonium.

LEmoni fructus austerus cum uino cœliacis, dysentericis, & sanguinem spuentibus datur item ad fluorem muliebrem acetabuli mensura.

Lichen herba.

LIchen herba in petris nascens muscum reprę̃sentat, uis ei est exterendo purgare, mediocriter siccare, & refrigerare: impetigines sanat, inflammationes arcet, & ut Dioscoridis uerbis utar, sanguinis eruptiones sistit.

Lichenes

Lichenes equorum.

LIchenes equorum triti cum aceto, comitialibus, & omnium uenatorum morſibus mederi feruntur.

Leontopetalon.

LEontopetali radix & ſiccæ & calfacientis in tertio ordine facultatis eſt, necnon diſcuſſoriæ.

Lepidion.

LEpidion, quam & hiberiada uocant, ex quarto calefacientium gradu eſt, naſturcio proximumm uiribus, minus autem eo deſiccat.

Lepis, ſquama.

SQuama omnis ualidè ſiccat, aſtringit, nec ignauiter mordet. Sed æris amplius ſiccat, extenuatque, cui nonnihil æruginis adeſt, magisque ea quæ ex Cypriis clauis raditur, quam propterea etiam helitum quaſi clauarem appellant. At ferri ſquama, liberalius aſtringit, atq; hac magis ſtomomatis, quapropter ad contumacia malignave ulcera præſtantior eſt, ſed æris, carnem magis purgat & conſumit.

Leucacanthum.

LEucacanthi, quod alii polygonatum, alii iſchiada uocant, radix incidit quidem, & in tertio ordine ſiccat, in primo autem calefacit.

Leucas.

LEucas calfacit ſiccatque in tertio ordine, acrimonia uerò præpollet.

Leucoion, uiola alba.

ALbæ uiolæ totus frutex abſtergendi extenuandique uireis poſſidet, magis autem flores, & ex eis, ſicciores: idcirco & menſeis ſtimulant, fœtus corrumpunt expelluntq;, ac ſi quis aquæ miſtura uim ipſorum obtundat, etiam inflammationibus conducent, præſertim uteri: radices eadem præſtant, craſſiore magisque terreſtri natura præditæ: aceto inflammationibus in ſcirrhum indureſcentibus imponuntur.

Leuce, populus alba.

POpulus alba aquoſa, tepida, terreſtrique conſtat ſubſtantia, uiribus abſterſoriis.

Libanotides , rosmarinus .

LIbanotides tres numerãtur,una sterilis, duæ fructum feren tes,uires illis extergendi,incidendi,discutiẽdi,& emolliendi,succus earum oculis & humorum crassitie hebetibus saluta riter ex melle imponitur:coronariæ uerò libanotidis decoctæ ius regio morbo laborantibus rectè bibitur.

Libanotos,thus .

THus in secundo ordine calefacit , in primo siccat , habet & modicam quandam uim leuiter astringẽtem : cortex ipsius manifestò astringit,siccatque in secundo abscessu absolutè,crassior thure & minus acris,hinc sanguinem spuentibus, dysentericis,cœliacis, & stomachicis, tum foris impositus , tum intrò assumptus,salutaris est. Surculus ipsius calefacit siccatq; tertio in abscessu,atq; nonnihil extergit: quocirca oculornm ulcera, & purgat & explet.

Lygnis,fuligo .

FVligo specierũ quarundã concrematarũ,nempe thuris,myrrhæ,terebinthi,styracis,picis liquidæ, cedri, ueluti tenuissimus quidã puluis est,qui Græcis æthale dicitur, cũ fumo ascendens.obtinet quidẽ siccantẽ & terrestrẽ tenuemq; substãtiam particulares autẽ ipsius differentiæ secundum materiæ combustæ rationẽ fiunt.Vtuntur ea potissimũ in medicinis ocularijs, & ad honestandas palpebras accõmodatis. at thuris fuligo omniũ est utilissima,ut quæ mitior:contrà pini , coni,& piceæ ualentior est,quo fit ut ad glabrescẽtes palpebras,destillantes & erosos oculorum angulos,illachrymantesq;,rectè adhibeatur.

Ligysticum, ligusticum .

LIgustici & radix & semen adeò calefaciunt ut menseis citent, flatusque probè discutiant.

Lithargyros, argenti spuma .

ARgenti spuma medij inter metallica ordinis est, eoq; ceu materie ipsa alijs medicinis mista subinde utimur,siccat tamen mediocriter , abstergit & astringit : inde femorum attritus persanat.

Litthi, lapides .

LApides omnes terræ modo desiccant, sed hæmatites astringit & abundè siccat . quare etiam oculorum asperitates

exterit,

exterit, quum quidē inflammatione carent, ex aqua: quum uerò illa tentantur, ex ouo: cæterū ad sputa cruenta bibitur utiliter; ulcera supercrescentia compescit. Schistos lapis superiori quidē consimilis est, sed imbecillior, mox galactites, i. lactarius sequitur. Melitites cuiusdam ēt caloris compos est. Moroxus, quem etiā, leucographida uocant, quò prædictis omnibus mitior est (nullas.n. habet uireis efficaciores) eò moderatior, magisq; dolorē lenit, eamq; ob causam in teneris corporibus cū cerato ad cicatricē ulceribus obducendam illo utuntur. Iaspis qui subuiridi colore est, quū efficacior sit, oculorū cicatrices & pterygia extenuat: uiridis autē Iaspis adalligatus & in anulo gestatus stomachū adiuuat. Iudaicus dictus, renū calculos conterit, unde ēt recentiores tecolithon appellāt. Pyrites ex eorum numero est, qui ualidè discutiunt tumores, sanguinemq. in grumos concretū: cuius quum facultas nō est, molari utuntur. Phrygius præter quam q ualenter desiccat, nonnihil etiā astringit roditq;, unde & repellere & discutere potest, eoq; ocularíis miscetur remediis. Ageratus astringendi discutiendique uirtutis cōpos, gutturis inflammationē iuuat. Asiæ petræ flos tam subtilem naturā habet, ut carnes humiditate flaccidas citra rosionem absumat. Gagates affatim siccans inflationibus præsertim diuturnis expedit. Magnes, quem & Heracliū lapidē uocant, æquales hæmatiti uireis repræsentat. Arabicus ebori similis, siccandi detergendiq; uireis habet. Alabastritæ combusti cinerem stomachicis nonnulli bibendum exhibent. Smyris extergit, dentibus purgandis accommodatus. Qui in spongiis inueniuntur lapilli, renum calculos frangūt. Similes his uireis habent qui in Argæo Cappadociæ monte nascūtur. Similiter & ophites dictus, qui adalligatus contra uiperarū morsus confert. Ostracites, hoc est, crustaceus, & geodes à terra quam intra se cōplectitur appellatus, abundè siccare feruntur, ideoque inflammatis tumoribus mederi. Naxiæ cotis detrimentū refrigeratorium esse dicunt, ut & uirginum mammas & puerorum testiculos ne crescant, reprimat. Quod uerò ex olearia cote detritum fuerit, abstersoria ui donatum alopecias explet. Hieracitin & Indicum lapidem alligatum contra hæmorrhoidas ualere perhibent. Sapphyrus potus, scorpionum ictibus aduersatur. Aphroselenes, comitialibus potui datur. Armeniacus, inferiorem uentrem purgat, sed stomacho nocet.

Lithoſpermon.

LIthoſpermon, quod alij Lioſporon, alij heraclion uocant, herbæ aetonychi dictæ, ſemen eſt lapidoſum, album, quod cum uino albo potum calculos frangit, & urinas eijcit.

Linoſpermon, lini ſemen.

LIni ſemen ex primo gradu calidum eſt, inter humectantia ſiccantiaq; medium manducatum flatibus creandis eſt, etiã ſi frictum fuerit.

Linozoſtis, herba mercurialis.

HErba mercurialis aluum liberaliter ſubducit, inducta cataplaſmatis modo diſcutit Sciendumq; eſt eius ſemen infricatum corporis excreſcẽtias præter naturã, quas uulgus uocat narphia, abolere, ſicut experientia cõprobatũ eſt. Sed uiride ſemen eſſe oportet, & frequenter ipſum tuberculis illis infricare.

Litrum, nitrum.

LItrum mediũ inter aphronitrũ & ſalem uirtute eſt: crematum magis extenuat diſcutitq;, & ſi intro ſumatꝰ, craſſos uiſcoſosq; humores plus cæteris incidit & extenuat. Chalaſtreũ uerò (eſt aũt Calaſtra Theſſaliæ locus) acriꝰ ſiccãtiusq; ẽ, quare ad capitis deſtillationes & articularios cruciatus eo utũtur.

Lenchitis.

LOnchitidis, cui ſemen triangulum eſt, cuſpidis modo, radix dauco æqualis urinam mouet: eius uerò quæ ſcolopẽdrio reſpondet, folia uiridia, uulnera glutinant, ſicca uerò cum aceto pota lienibus ſcyrrho induratis, medentur.

Lycopſis.

LYcopſis radix quum ſit aſtrictoria, cum polenta admota in cataplaſmate. Eryſipelatis authore Dioſcoride cõuenit: ſi læuis cum oleo iungatur, ſudores elicit.

Lycium.

LYcium ex diuerſis genere ſubſtantijs conſtat, calida, tenui, & diſcutiente, terreſtri uerò frigida & leuiter aſtringente, ut in ſecnndo abſceſſu deſiccet, calefaciendo refrigerandoque medium eſt, hac de cauſa ceu abſterſorio, in oculis obſcuratis eo utuntur: tanquam aſtringenti, in cœliacis, dyſentericis, & maleficis ulceribus: at contra inflammationes, ut diſcutiẽti: cæterum primas obtinet Indicum.

Lyſima-

Lysimachum.

LYsimachum uim habet excellenter astrictoriã, qua & uulnera glutinat, & sanguinem compescit, tum ipsum, tum ipsius succus, dysentericos & potum & ab inferioribus partibus iniectum, sanat.

Lychnis.

LYchnidos coronariæ semen calidum est & siccum in secundo abscessu, eoq; absoluto.

Lotus herba.

LOtus domestica, quam nonnulli triphyllon appellant, abstersorias uireis obtinet & modicè siccanteis, calore temperata est. At syluestris loti semen ad secundum calefacientium ordinem refertur, habet autem nonnihil etiam abstersorium. Aegyptiæ semen in panes quoq; effingitur.

Lotus arbor.

LOtus arbor extenuat, siccat, & mediocriter astringit, qua de caussa ad fluxum muliebrẽ, alui fluores pota cũ uino aut aqua, aut ẽt in aluũ data, salutaris est, pilos defluos confirmat.

Quæ ab M auspicantur.

Macer.

MAcer cortex est q ex India importat̃, tertio ordine siccat inter calorẽ & frigiditatẽ mediũ obtinet: est etiam astringens tenuisq;, unde cœliacis & dysentericis auxiliariis habetur.

Malobathron.

MAlobatri foliũ æquales spicæ nardi uireis repræsentat.

Malache, malua.

† MAlua syluestris mediocriter discutit & emollit: hortẽsis autem, ceu humidior, etiam imbecillior est: semen tantò uiribus præstat, quanto & siccius est.

† Huic capiti addita sunt quædã in ueteribus manuscriptis de dendromalache, quæ quia totidem uerbis apud Aetium leguntur, adscribenda non putaui.

Mamiras.

MAmiras ueluti radicula herbæ cuiusdam est ceu geniculis frequẽtibus nodosis, quæ cicatrices & albugines extenuare creditur, exterendi nimirum facultate prædita.

Mandragoras, mandragora.

MAndragora tertii refrigerantium ordinis est, mala ipsius caliditatem quampiam & humiditatem referunt, unde soporem grauem homini possunt accersire: at radicis cortex uehementissimus, non refrigerat modo, sed etiam siccat: interior eius pars imbecillior est.

Manna thuris.

MAnna thuris simileis thuri uireis habet, sed remissas & sensim astringentes.

Marathron, fœniculum.

FOeniculum calefacit in tertio ordine, in primo siccat, hinc etiam lacti generando est, & suffusis auxiliatur.

Mastiche.

MAstiche, Chia quidem calefacit, siccatq; in secundo abscessu, cæterum compositæ est facultatis, astrictoriæ simul & emollientis: hanc ob rationem stomachi, uentris, intestinorũ & iocinoris inflammationibus cõuenit. Aegyptia, nigriore colore quodãmodo, siccat magis & discutit, minus astringit, hinc furunculos quoq; dissipat.

Melan, atramentum Indicum.

ATramentum Indicum authore Dioscoride in genere leniter astringentium est, quæ inflammationes laxosq; tumores, œdemata uocant, rumpunt, ulceraq; purgant.

Melantheria, creta sutoria.

CReta sutoria impensè astringit extenuatq;.

Melan, atramentum scriptorium.

ATramentum quo scribimus abundè & ipsum desiccat, solutum uerò posca ambustis si illinatur, præsenti est remedio.

Melanthion.

MElanthion in tertio ordine calefacit & desiccat, est etiam tenui natura præditum unde destillationibus in fauces, olfactu prodest, intus assumptum discutiendis flatibus singulare: est etiam amarum, unde tineas interficit: abstergit & incidit, hinc orthopnęis quoq; conuenit, item lepras exterit, myrmecias eiicit, & menstrua incitat.

Meli, mel.

MEl calefacit & siccat ordine secõdo, abstergitq; insigniter: coctum

coctum uerò minus quidem acre redditur, detersorium, & uentri subducendo accommodum, sed magis nutrit. Amarũ mel, sicut & id quod in Sardinia fit, mistas habet uireis, terrestrem & calidam. At mel, sachar quod ex felici Arabia conuehitur, minus dulce nostro est, sed æqualeis uireis obtinet, præter q̃ qđ nec stomaco noceat, nec sitim faciat, quẽadmodũ hoc Nostras.

Melia, fraxinus.

FRaxinus nota arbor est, folia eius pota uiperarum morsibus succurrunt, cortex crematus, illitusq́; ex aqua lepras separat, ligni uerò ramenta si bibantur, lethalia esse ferunt.

Melilotos, sertula Campana.

SErtula campana mixtis facultatibus pollet: astringendi, discutiendi & concoquendi.

Melissophylon, apiastron.

APiastrum uiribus marrubio per omnia respondit.

Memæcylos.

MEmęcylos arbuti fructus, in litera C comprehensus est.

Mespila.

MEspila, alii triocca quasi trigania uocãt, fructus est affatim acerbus, & uix esculentus, aluumq́; continẽs: germina foliaq́; mespili impensè acerba sunt.

Medion.

MEdij radix uireis semini contrarias præ se fert, quippe austera est & fluxiones comprimit, ideoq́; muliebrem fluxũ sistit: semen quum tenuis incidentisq́; sit facultatis, menseis quoq; proritat.

Necon, papauer.

PApauer multiplex est, hortensis quidem, quod etiam thylacitin ceu utricularium uocant semen est esculentum, si cũ pane assumatur, mediocriter somnum concilians. Atrhœas appellatum, inde q; semen ipsius celeriter defluat, ualidius hortensi est: manducatur itaq; non per se, sed momentum copiosiori melli mixtum. Quod ueluti decidenti, ac depresso calyce est, nigrum semen habet, & medicatum, nimis quàm frigidum. Quod prolixiore & proceriore constat calyce, medicacius quã cætera omnia existit, ut etiam stuporem inducat, quousq; inteimat. Nã & ipsum & eius lachryma, quam per excellentiam

opion

opion nuncupant, quarto refrigerantium abſceſſui aſcribuntur. Cornicularum papauer abſtergendi uireis ſortitur, ideoq; radicis ipſius decoctum potu iocinoroſis auxiliatur: folia autẽ & flores perquàm ſordida ulcera expurgant, cruſtasq; tollunt. Heraclion & aphrodes, id eſt ſpumoſum papauer dictum, ſemẽ habet pituitæ purgandæ accommodatum.

Mela, mala.

MAlis omnibus frigida & excrementitia ineſt humiditas: & quæ in eorũ cenſu reſoluta & aquoſa ſunt, frigiditate cæteris & humiditate præſtant: dulcia, aquoſa quidem, non tamẽ manifeſtè frigida ſunt auſtera dulcibus quidem frigidiora, ſed minus humida: acida frigida quidem & ipſa, uerum incidendi humores uentriculo inhærentes uim teſtantur: acerba, cuiuſmodi cotonea & ſtruthia ſunt, frigido & terreſtri donata temperamento, uentrem ſupprimunt, uulnera glutinant pari modo folia, ſucci, & cortices arborum inter ſe differunt.

Melea, malus, perſica.

MAli perſicæ ſurculi & folia euidenter amara ſunt, eoq; cõciſa tritaq; umbilico impoſita, tineas enecant: fructus autem ipſius nempe perſicum hoc eſculentum, in ſecundo ordine frigidum humidumq; exiſtit.

Melea, malus Armeniaca.

MAli armeniacæ fructus, quæ nunc uocant mala præcocia, conſimiles perſicis uireis refert.

Meon.

MEi radices in tertio ordine calefaciunt, in ſecundo ſiccant, ideoq; urinam & menſeis cient: liberalius meon aſſumptum, capitis facit dolores.

Milax.

MIlax tam læuis, quàm aſpera, arbores amplexa, calidam acremq; facultatem poſſidet.

Miſy.

MIſy medicamẽtum eſt ex ijs quæ cruſtam faciunt & adurunt, ualenterq; aſtringunt, minus autem quàm chalcitis erodit, quoniam tenuius ea eſt: cæterum chalcitis & ſori uetuſtate in miſy mutantur, ut ait Galenus; à ſuperficie incipiente ſtatim mutatione.

Molibdena,

Molybdena, plumbago.

PLumbago argenti spumæ uireis habet à medio temperamento ad frigidius digressa.

Molybdos, plumbum.

PLumbum refrigeratoriæ uirtutis est, habet & humidæ substantiæ plurimum, quod ex frigore coaluerit. Quod si id perfundatur teraturq; aut uino, aut immaturo oleo, aut quodam succo refrigerante, ad naturalium & sedis ulcerosas inflãmationes excellentissimum erit remedium: lamina uero plũbea super lumbos gestata, ueneris insomnia cohibet. Item bractea tenuis ganglio imposita, ipsum dissipat. Concrematum plumbum ualidius quidem sicca t, sed & acrimoniæ nonnihil obtinet: si eluatur, tum sine rosione siccat, tum maleficis ulceribus præsentaneum est remedium.

Moræa, morus.

MOri fructus maturus quidem aluum subducit, & medicamentis stomaticis aliis quæ moderatam requirunt astrictionem utiliter miscetur, immaturus ubi exaruerit, per quàm obstruens fit medicamentum: cortex aũt radicis arboris etiã amaritudinis cuiusdam particeps, purgare potest, eoq; latas uẽtris tineas occidit: foliorum autem surculorumq; uis, subducentium & comprimentium media quodammodo existit.

Myagros.

MYagri semen pingue est, quod in eo oleosum habetur, opplendi uireis repræsentat.

Myaces, mituli.

MYtuli cõbusti, eundẽ cũ buccinis effectum præstant, propriè uerò eloti palpebrarũ asperitatẽ & albugines cum melle exterũt, caro ipsorũ canũ morsibus utiliter imponitur.

Myaron.

MYaron, quam alij melampycnon appellant, herba ferulacea est & pinguis, uidetur autem ipsius pinguitudo corporis asperitates læuigare.

Myelos, medulla.

MEdulla facultatis est quæ indurata ac in scirrhum concrescentia corpora emollit. Laudatissima est ceruina, mox uitulina: taurina uero hircinaq; acrior est, magisq; siccat, &

quæ

quæ in artubus continetur, pinguior est magisq; emollit: quæ de spina elicitur, durior squalidiorq; est.

Mycetes, fungi.

FVngi frigidi & humidi admodum temperamento sunt: nõnulli ipsorũ manducati, etiam exitium adferunt, præsertim qui inter ipsos natura constant putridæ qualitatis participi.

Myosote, muris auricula.

MVris auricula dicta est alsine.

Myxa.

MYxa arboris fructus est minor quidem prunis, facultate uerò consimilis.

Myrica tamarix.

TAmarix incidit extergitq;, ita ut manifestè non siccet, habet autem astrictionem nonnullam, qua de causa decoctũ ipsius potum lienes adiuuat, item dẽtium doloribus medetur: fructus autem & cortex ipsius gallæ uirtute proximus est: cinis arboris uehementius exiccat.

Myriophillon, millefolium,

MIllefolium tantam siccandi uim possidet, ut uulnera conglutinet.

Myrrha, uel myrrhis.

MYrrha in secundo ordine calefacit, ac nonnihil etiam extenuat, radix ipsius odorata dulcisq; est, mensibus mouendis, & humoribus & thorace & pulmone repurgandis idonea.

Myrrhine, seu myrsine, myrtus.

MYrtus ex diuersis cõposita est substantiis, pollet in ea terrestris frigiditas, qua ualenter siccat: at myrtula quæ soboles myrti est, tuberosa, caudicem ipsius & ramox amplexa, uehemẽtius astringit & siccat. iam uero & folia aridiora uiribus magis siccant: item fructus succusq; tum foris applicatus, tum intus assumptus persimil eis uires præ se fert.

Moly.

MOly, quod nonnulli rutam syluestrem, alii zarmalam dicunt, Syrij besasam, tertio calefacientium ordini annumeratur, substantia tenue, hic crassos humores uiscososq; incidit, discutit & urinam promouet.

Quæ

Quae ab N incipiunt.

Nascaphthon.

NAscanthon, sunt qui nascaphthon dicũt, Indicũ est odoramentũ, qđ ad astrictos fœminarũ locos suffitu uaporetur.

Napy, sinapi.

SInapi calefacit siccatque in quarto abscessu.

Nardostachys, spica nardi.

SPicæ nardi radix calfacit in primo, siccat in secundo ordine, particeps est etiam astringentis cuiusdam qualitatis, acris, & subamaræ, iocinori igitur prodest & stomacho extrinsecus admota & ebibita, urinam mouet & interaneorum fluxiones desiccat: sed Indica ualentior est quàm Syriaca, & nigrior.

Nardus Gallica.

NArdus gallica superiori uireis habet similes quidem, sed imbecilliores, præterquam ad urinam ciendam: calidior enim est quàm illa, minusq; astringit.

Nardus montanus.

NArdus montana, quæ nonnullis thylacitis, pyritisque dicitur, commemoratis est infirmior.

Nartex, ferula.

FErulæ semen extenuat calfacitque medulla ipsius uiridis adhuc, astringit, eoque sanguinem spuentibus & cœliacis accommodata est.

Narce, torpedo marina.

TOrpedo marina uiuens capiti imposita dolores eius arcet, idq; forsan eodem illo torpore quem membris eam contingentibus inducit: oleum in quo uiua decocta fuerit, ad acriores articulorum cruciatus leniendos inungitur, eadem torpedo anum procidentem coercere apposita fertur.

Narcissus.

NArcissi radix adeò desiccat, ut maximis uulneribus sit glutinandis, imò etiam tendinum præcisionibus confert, cæterum abstergendi & attrahendi uim quandam habet.

Neuras, seu poterion.

NEuras, quod alij poterion uocant, sine rosione desiccat, ut & ipsa neruos præcisos glutinet: radices autem potissimum hunc effectum præstant, & impositæ, & potæ.

Nerion

Nerion, aut rododaphne.

NErion extrinsecus applicatum uim refert discussoriam: si intus assumatur, occidit.

Nymphea.

NYmphæa uireis habet sine rosione siccas, quibus & uentrē reprimit, & genituram arefacit: uerum alba radice donata ualentior est, eoque fluxum muliebrem cum uino nigro & austero pota persanat: quæ nigram refert, detersoria quoque ui nonnulla pollet, eaq; utiligines, alphos dictas cum aqua exterit: alopecias cum pice liquida illita replet.

Quæ ab X ordiuntur.

Xanthion, aut phasganion.

XAnthion phasganumve fructum fert discutiendi uiribus præditum.

Xiris, aut Xyris.

XIris naturæ tenuis est, discussoriæ, & extrahentis, ac nimirum siccatoriæ, præcipuè semen, quod & urinam cit, & lieni in scyrrhum indurescenti medetur.

Xiphion, gladiolus.

GLadioli radix trahit, discutit, & siccat.

Quæ initium habent ab O,

Oe, sorbus.

SOrbus arbor cuius fructus oa, à nonnullis ὄα dicitur, astringendi uim obtinet, sed minorem mespilo.

Othonna.

OThonnam, alii herbæ esse succū in Arabia ad Aegyptū nascentis affirmant, alii lapidem Aegyptium: detergit autem eroditq;, omnia quæ claritati oculorum officiunt, exterens.

Oenanthe.

PLurimus sanè usus syluestris uitis: florem abundè astringentem esse fatetur: & uentrem potissimum corroborare. Dioscorides autem aliam describit œnanthen contrariis donatam uiribus, unde secundas eam eiicere, & urinæ stillicido, morboque regio mederi tradit.

Oenos, uinum.

VInum ex ijs est, quæ in secūdo ordine calefaciūt, siccantq;:

quod

quod admodũ uetuſtum eſt, in tertio: Muſtum uerò in primo.

Oeſypus, lanæ pinguitudo.

OEſypus in ſermone de lanis explicata eſt.

Olynthi, groſſi.

GRoſſi acrem & diſcuſſoriam uim obtinent, liquoris gratia qui in ipſis continetur. cocti igitur duros tumores diſſipant: crudi myrmecias & thymos exterunt.

Oloſtium.

OLoſtium ſiccat aſtringitq;. hinc eo ad rupta utuntur.

Omphacium.

OMphacium ſuccus eſt uuæ immaturę, aſtringens egregiè & ſiccans in tertio abſceſſu: eoq; fluidis affectibus & præſertim ſtomachicis, accommodatur.

Onagra.

ONagra, quã nonnulli onotheram, alii onothurin dicunt, frutex eſt arboreus, cuius radix inducta, ferocientia ulcera mitigat.

Onoma.

ONoma, uel onomis, uel phlomitis, uel ononis, acrem, amaramque uim obtinet, eamq; ob cauſam folia eius cum uino pota fœtus occidunt expelluntque.

Onobrychis.

ONobrychis ui rarefaciendi & diſcuſſoria, tubercula, quæ phimata dicuntur, diſſipat, urinæ ſtillicidio medetur, & ſudores prouocat.

Oni, aſini ſeu multipedæ.

MVltipedæ quæ ſub aquarijs uaſis agunt, & in orbem ſe conduplicant, diſcutiunt ſiccantq;, potæ cum uino urinæ anguſtiis & arquato medentur, anguinæ itidem cum melle iiſdem illinuntur. Item detritæ cum roſaceo calfactæq; in mali punici cortice, auribus dolentibus ſalutariter, inſtillantur.

Onyches, conchulæ Indicæ.

ONyches conchyliorum Indicorũ opercula ſunt, quæ ſuffitu, ſtrangulatione uuluarum concidentes fœminas excitant, item comitialeis: potæ uerò aluum turbant.

Ononis.

ONonis radice conſtant quæ in tertio ferè gradu calefacit,

cortex

cortex ipsius extergit,& incidit,unde etiam calculos conterit.

oxos acetum.

ACetum mixtæ est naturæ frigidæ & calidæ, sed utriusq; tenuis,frigida tamen calidum excellit.cæterum in tertio ordine siccat.

Oxiacanthos.

OXycanthus arbor piro syluestri & figura & uiribus similis est, habet & subtile quippiam coniunctum: sed fructus ipsius myrti baccis respondet.

Opos, liquor.

LIquores,& Cyrenaicus,& Medicus, & Syiriacus per excellentiam dicuntur,calidi natura,& spirituosi insigniter: uerum Cyrenaicus cæteris est calidior tenuiorque.

Origanum.

OMnia origani genera incidendi, extenuandi, siccandi, & calefaciendi uireis in tertio abscessu ostendunt.

Oreoselinum apium montanum.

APiũ mõtanũ uiribus domestico æquale est,sed inualentius.

Orobanche.

ORobanche sicco & frigido temperamento est, secundum primum ordinem.

Orobos, eruum.

ERuũ calefacit in primo gradu, siccat in secũdo, amarumq; est,quapropter incidit,detergit,obstructa aperit: liberalius sumptum sanguinem per urinam expellit.

Orminon.

ORminon marrubio specie simile est,calidũ,mediocriter siccum & abstergens,uenerem igitur stimulat, & oculorum crassities cum melle repurgat, tumores laxos quæ œdemata uocant,discutit,& extrahit aculeos. Syluestre domestico est ualentius.

Oryza.

ORyza uim quandam astrictoriam præ se fert: qua etiam uentrem mediocriter cohibet.

Orchis herba.

ORchis herba(nominatur autem etiam cynosorchis, id est, testiculus

testiculus canis,) radicem habet bulbosam & duplicem: uis autem maioris, humida & calida, eoq; ueneri incitandæ est: minoris, calida & sicca, contrà igitur uenerem coercet.

Orchis, serapias.

ORchis, quæ & Serapias dicitur, aliis triorchis, priore ualentius desiccat, quare laxos tumores cedentesq; dissipat, ulcera sordida & putredini obnoxia repurgat, herpetes abigit: in arefacta autem magis siccat. Quoniam uero substringere idonea est, aluum quoque cum uino pota retinet.

Osyris.

OSyris, ex qua medicamenta ad exterendam, læuigandamque cutem, Græci coremata uocant, fieri solent, amara est, & iecoris laxandi uireis habet.

Osta, ossa.

OSsa concremata uehementer discutiunt siccantque: præsertim id facere dicuntur humana: atqui fui llus talus combustus inflationibus & circa umbilicum torsionibus mederi dicitur, quinetiam ossa cremata si potui quis exhibeat, morbum comitialem, & articularios dolores abigunt. Bubulus talus ustus, mobileis firmare dentes prædicatur, cum melle potus teretes tineas educit, cum oxymelite lienem consumit, & uitiligines, quas uocant leucas, illitus abolet, item ad uenerē commendatur: femora bouis cremata potu sanguinis eruptiones, & alui fluxum compescunt.

Ostraca, testæ.

TEstæ fornacium tritæ siccant extergúntque, hinc dentifricis accommodantur, illitæ cum aceto prurigini, pustulis, quæ appellantur exanthemata, conferunt, cerato exceptæ strumas discutiunt.

Ostrea.

OStreorum testa cremata æqualem buccinis uim, sed minus crassam repræsentat, abstergit igitur faciei labes, & dentibus nitorem conciliat: elota rosionem amittit, ad carnem cicatricemque humidis ulceribus inducendam accommodata.

Ouron.

VRina quælibet calida est & acris, sed humana omniū aliorum animaliū, exceptis maialibus, infirmior est. cæterum

uehementer abstergit, quapropter nonnulli, potione eius in peste usi, mortem euaserunt, eadem lepras, ulcera putredinem experta, capitisq; manantia ulcera, quæ uocantur achores, & furfures persanat. item pedum attritus, nondum inflammatione occupatos. At pueri uenerem non experti urina omnium efficacissima est, unde etiã chrysocolla conficitur. Mulorum, articularibus doloribus congruit. Caprarum & chamelorum, aluum deiicit. ideoque contra aquam subter cutem bibitur.

Quæ à P incipiunt.

Pancration.

PAncration & specie & uiribus scyllæ simile est, uerum imbecillius.

Paliuron.

PAliuri folia & radix astringunt, eoq; aluũ fluentem sistunt, tubercula, quæ dicuntur phymata, non nimis calida discutiunt: Semen eius tam uehementi incisoria uirtute ualet, ut & calculos conterat, & excreationibus è pectore auxilietur.

Panaces.

PAnaces Herculeum est ex quo opopanax dictus cõficitur, in tertio ordine calefaciens, in secundo siccans, emolliens, discutiensque: radicis cortex liquore imbecillior, habet nonnihil & abstergens, & carni ducendæ idoneũ: semen ipsius menseis quoque citat. Asclepion panaces & Chironium priori calidiora sunt, hinc floribus ipsorum & semine ad malefica ulcera & phymata utuntur.

Papyrus.

PApyrus ignem non experta, materia quædam efficitur: usta, siccat chartæ crematæ modo, uerum papyri cinis uiribus inferior est.

Paronychia.

PAronychia inde nomen accepit quòd digitorum reduuiis, quæ græcis dicuntur paronychiæ, medeatur, uis eius est extenuare & siccare, idque citra rosionem.

Pentaphyllon, quinquefolium.

QVinquefolium in tertio ordine desiccat, minimè acre, eoque in multos usus accommodatur.

Peplon,

Peplon, herba.

PEplon nonnulli papauer ſpumeum dicunt:& hic frutex liquorem habet,& tithymalorum modo purgat.

Peplion.

PEplion quoque liquorem habet & magna ex parte maritimis locis naſcitur,cætera quidem inutile, ſemen autem ipſius feruidi ſaporis ut peplum expurgat.

Peperi, piper.

PIperis radix coſti uireis refert: fructus nuper quidem germinantis arboris,oblongum eſt piper,humidius natura & calidum: fructus ueluti acerbus immaturusque, album eſt piper, nigro acrius, ut quod impendio magis aſſatum ſit: utrumque uerò & calefacit & deſiccat.

Pepon.

PEpon abſterſoriæ facultatis eſt.inde ueluti caro ipſius ephelidas & conſimilia faciei uitia exterit, ſemen renes obſtructione liberat.

Periclymenon.

PEryclimeni folia & ſemen incidendi ſimul & calefaciẽdi uireis obtinent,quapropter urinã cruentã excernunt,ad ſex dies pota:ſemen autem ad quadraginta dies potum lienoſos & ægregiè ſpirantes adiuuant.

Periſtereon, uerbenaca.

VErbenaca adeò deſiccat aſtringitque, ut uulneribus glutinandis, † & ſanguinis eruptioni ſiſtendæ ſit.

† Totus hic locus in antiquisſ. ſic legitur. περιστερεὼν εἰς τοσοῦτον ξηραίνει τε καὶ στύφει ὥστε δύνασθαι κολλᾶν τραύματα, ὅθεν ἐπὶ τῶν κακοηθῶν τε καὶ φαγεδαινικῶν αὐτῷ χρῶνται. Id eſt. Periſtereon uſque adeò ſiccat & adſtringit ut poſſit glutinare uulnera. Itaque eo utuntur in malignis ulceribus & ad partes uicinas ſerpentibus.

Perſæa ſeu perſica.

PErſæa arbor eſt, Aegypti,cuius folia & ſiccant & aſtringunt eoque ſanguinis eruptionem compeſcunt.

Petaſites.

PEtaſites tertio ſiccantium,ordini aſcribitur, unde & maleſica & phagedenica ulcera eam uſurpant.

Petroselinon.

PEtroselini semen calidum siccumque est in tertio abscessu, qui incisoria præditum, urinam, menseisque copiosè trahit, flatibus discutiendis accommodatissimum.

Peucedanum.

PEucedani liquore & succo affatim calefacienti, discutienti, extenuantique utimur, tum naribus admoto, tum in potione assumpto, ad pulmonum & pectoris uitia ex humorũ crassitudine contracta: item ad lienem scyrrho induratum: dentibus autem perforatis impositus, dolorem protinus sopit, neruorumque affectibus idoneus est: radix squamas ossium separat, maleficis ulceribus succurrit, in tertio ordine & calefaciens & desiccans.

Peucæ, pinus uel pinaster.

PInus piceæ uiribus respondet, sed moderatior est.

Peganum, ruta.

RVta syluestris ad quartum calefacientium siccantiumq; ordinem refertur: satiua, ad tertium, cuius uis est crassos lentosq; humores incidere, & dissipare, urinam mouere, attenuare, & flatus discutere, unde & uenerem coercet.

Pissa, pix.

PIx arida quidem in secundo abscessu desiccat, minus calefacit: liquida econtrario, imò etiã extergit, maturat, discutit, acrisque est, eamque ob causam ungueis scabros educit, impetigines exterit, tumores maturat. Valentior autem est liquida, ut etiam suspiriosis & purulenta excreantibus, lincta subueniat: sed arida uulneribus magis glutinandis est.

Pisselæon, oleum picinum, seu picis flos.

PIcinum oleũ ex liquida fit pice, qua natura tenuins existit

Pistacia.

PIstaciorum fructus esus stomacho mediocriter conducit, iecur obstructum laxat, præcipuè summi & odorati eorũ operimenti ex uino decoctum, prosunt etiam contra serpentium morsus.

Pityides.

PItides fructus sunt picearum, mistæ facultatis, astrictoriæ & acris, quam ob rem reiectionibus pectore opitulantur.

Pityocampæ,

Piytocampæ, picearum erucæ.

PIcearum erucæ eiuſdem ſunt uirtutis quam cantharis & bupreſtis obtinet.

Pityos plœos, piceæ cortex.

PIceę cortex aſtringendi uim eximiam poſſidet, qua intertrigines & ambuſta illitus perſanat, uentrem potus reprimit: folia etiam uulnera conglutinant.

Pityuſa.

PItyuſam quoque nonnulli tithymalli ſpeciem affirmant, quoniam & liquorem habet, & perinde ut illæ purgat.

Platanus.

PLatanus ui humidiore & frigidiore pollet, eaq́; de cauſa folia uiridia ad inflammationes naſcentes proficiunt: cortex & pilulæ quoniam mbiorem ſiccandi potentiam habent, in aceto decoctæ dentium dolores ſopiunt, ambuſta cum adipe perſanant. Cortex autem crematus ſiccat uehementius & abſtergit, eoq́; lepras pellit, & humidis ulceribus medetur.

Pneumon, pulmo.

PVlmo agninus, ſuillusq́; attritus pedum ex calceis curare creditr̃: uulpinus ſale inueteratus ſi bibatr̃, ſuſpitioſis proficit: marinus recẽs detritus podagris & pernionibus ſuccurrit.

Polemonium.

POlemonium, quod aliis phileterion dicitur, tenue eſt, & ſiccandi uiribus donatum, inde nonnulli contra coxendicis dolores, dyſenterias, lienem ſcyrrho induratum, radicem eius, cum uino propinant,

Polium.

POlium minus, quo & in antidotis utimur, tertii calefaciẽtium ſiccãtiumq́; ordinis eſt, itaq; omnia uiſcera obſtructa laxat, urinam menſeisq́; trahit: uiride adhuc, magna glutinat uulnera, aridum maleficis inſperſum ulceribus proficit.

Polygalon.

POlygalon folia habet guſtu mediocriter acerba: potum, lac quoq; generare putatur, calidi humidiq́; temperamenti compos.

Polygonaton.

POlygonatum uariæ particeps eſt facultatis, aſtrictoriæ,

 acris,

acris,amaræ, & cuiusdam gustu ingratæ, quæ uerbis nequeat exprimi: quapropter in multipliceis usus haud est accommodatum: radicem ipsius nonnulli uulneribus inducunt,& faciei labes,quas ptilos dicunt Græci,eo abstergunt.

Polygonon sanguinaria.

SAnguinaria habet sanè uim quandam astringendi,sed humiditas in secundo ordine frigida in ea præpollet, stomachi feruori frigida inspergitur utiliter,erysipelatis, inflãmationibusque calidis illinitur,ac talis quum sit,fluxiones repellit, atque hac ratione siccatoria esse putatur: fœmina autem mas efficacior est.

Polycnemon.

POlycnemon in secundo ordine calefacit & desiccat,eoque uulnera glutinat.

Polypodium, filicula.

POlypodium siccat abundè citra morsum: potum, inferius purgationem molitur.

Pompholyx.

POmpholyx sine rosione siccat, ideoq; cancrosis ulceribus aliisque maleficis opitulatur, item cum ocularijs medicinis miscetur.

Porphyræ, purpuræ.

PVrpuræ crematæ testis similem uim sortitæ sunt, opercula ipsarum cum oleo incocta pilos fluidos confirmant, cũ aceto pota lienes tumidos sanant: suffitu fœminas locorum strangulatu concidentes excitant secundasq; eijciunt,

Potamogeton.

POtamogeton refrigerat & astringit,perinde ut herba sanguinalis ijsdem uirtutibus præditum.

Poterion.

POterij,quod alij phrynion dicunt,radices, concisæ neruos præsectos & uulnera conglutinant,decoctum ipsius epotũ neruorum affectibus auxiliatur.

Prasion, marrubium.

MArrubium in secundo ordine calefacit, amplius autẽ siccat,iecur lienemq; obstructũ laxat,excreationes è thorace & pulmonibus,menseisq; promouet: in cataplasmate uerò

inductum

inductum extergit, discutitq́;, præcipua extersoria incisoriaq́; ui præditum,

Prason, porrum.

PORrum mali succi est & acris. ut autẽ Dioscorides memoriæ prodidit, grauia facit insomnia, aluumq́; bonam, urinã ciet, & extenuat: habet & abstergendi uim aliquam, qua pectoris excreationes elicit ptisanæ incoctum, semen uerò ipsius nephriticis temperatur medicinis: folia etiam non nihil astringunt, ac eam ob causam succus ipsorum sauguinem supprimit.

Prinos, ilex.

ILex simileis quercui uireis habet, sed multò ea est ualidior.

Propolis.

PRopolis calefacit quidẽ in secundo abscessu, abstergit autem mediocriter, tenuisq́; naturæ est, & meatuũ apertoriꝗ.

Ptarmicæ.

PTarmicæ folia sternutamenta mouent, totus autem frutex uiridis sugillata, liuoresq́; alios disijcit, est enim herba calida & sicca, uiridis secundi ordinis, arida tertii:

Ptelea, ulmus.

VLmus siccare ualet & abstergere, eoq́; uulnera glutinare, cortex autem magis, si recens fasciolæ modo uulneribus circumuoluatur, cum aceto lepras quoq; tollit: radices idem præstant, si ossa fracta quæ solidari tophacia cicatrice, quã poron dicunt, desiderant, decocti ipsarum iure perfundantur.

Pterix, filix.

FIlix uim siccandi & amaram repræsentat, eaq́; fœtus corrumpit, latasq́; tineas enecat, instar quatuor drachmarum cum mulsa pota: quoniam uerò modicè cõstringit, ulcera citra rosionem desiccare potest.

Pycnocomon.

PYcnocomon discutiente ui extrahẽti acriq́; donatum est, folia igitur panos & furunculos dissipant, semen prærerea infixa corpori spicula extrahit, radix flauam bilem purgat.

Pyrethron.

PYrethri radix adurentem potestatem occupat, dentiũ qui frigori patuerunt dolores lenit, item ad febriũ rigores ante accessionem infricatur cum oleo, adhæc iis quorum corpo-

ra ſtupent,& reſoluta ſunt,efficaciſſimè adhibetur.

Pyros, triticnm.

TRiticum in primo ordine calefacit,uerùm ſiccando hume ctandoq; medium eſt,nonnihil etiam glutinoſum, & obſtruendi efficax obtinet.

Pytia, coagulum.

COagulum omne naturæ acris eſt,tenuis,diſcutientis,& nimirum ſiccantis ſed leporinum comitialeis ſanare cũ aceto potum,literis mandarunt: fluoremq; muliebrem emẽdat, lac in uentre concretum ſoluit,ſimiliter etiam ſanguinẽ nonnulli uero cruentas pariter è thorace excreationes cohibere ipſum tradunt,equinum uerò coagulum cœliacis & dyſentericis prodeſſet: phocæ autem caſtorii uireis præ ſe ferre.

Quæ ab R incipiunt.

Rhacos, attritæ ueſtis fragmentum.

ATtritarum è lana ueſtium fragmenta concremata,ſimileis eidem lanæ uireis repræſentant. Linei autem panniculi quum adhuc uruntur,tenuem ex ſe fumum reddunt,qui etiam deſtillationes in guttur liberet,& uuluæ ſurſum recurrenti ſalutaris ſit: cremati iam ad lanæ uirtutem accedunt.

Rhamnus.

RHamnus ſiccat in ſecundo, refrigerat in primo abſceſſu, quare herpetibus & eryſipelatis nõ admodum calidis medetur,ſed teneris eius folijs utendum eſt.

Raphanus.

RAphanus in tertio abſceſſu calefacit,in ſecundo ſiccat: ſylueſtris efficacier eſt,in amboſius autem ſemen ualentius. itaq; ſugillata,alioſq; liuores diſijcit.

Rheon, rha.

RHeon,quod alij rha dicunt compoſitum eſt ex terreſtri frigida & tenui ſubſtantia,aereaq; calida & leniter acri, eaq; ob cauſam conuulſis,ruptis,orthopnoeis opitulatur: ꝙ diſcutiendi uim habeat, liuores emendat: ꝙ aſtrictoriam, cruentas excreationes,cœliacos,& dyſentericos ſanat,utraq; uero facultate,iocinoroſos iuuat.

Rhetinæ, reſinæ,

REſinæ omnes & calefaciunt & deſiccant, uerùm terebinthina

thina principatum obtinet,dſcutientis naturæ, emolliẽtis, tenuis & abſterſoriæ,eoq; ſcabiem corrigit: & larix huiuſmodi eſt. Quæ uerò è pinu deſtillauerit, atq; hac magis adhuc ſtrobilina,acrior eſt, non tamen aut diſcutit magis, aut attrahit: medium inter ipſas locum tenet, & quæ de picea, & quæ de abiete raditur.

Rhoda, roſæ.

ROſæ mixta conſtant ſubſtãtia,aquoſa ſcilicet,calida,aſtringenti,& amara: flos autem ipſarum magis adhuc aſtringit, eoq; deſiccat.

Rhodia radix.

RHodia radix calefacit in ſecundo abſceſſu, tenui & diſcutiente ui prædita.

Rhœa ſiue rhoe,malum punicum.

MAlum punicum omne aſtringendi uireis eximias habet, quibus refrigerat ſiccatq;: uerùm dulce aliis: minus: auſterum magis refrigerat ſicciusq; eſt & ſtomacho amicum,acidum refrigerat quoq;,& maiorem quandam incidendi uirtutẽ repræſentat,uerum acini ſucco magis aſtringunt ſiccantq; efficacius his adhuc malicorium quod ſidion Græci uocant: huic uirtute reſpondet mali flos qui cytinus appellatur.

Rhus.

RHu coriarię à medicis dictæ fructus præcipuæ & ſuccus magno in uſu ſunt,quum illa aſtringendi ſiccandiq; uim ex tertio ordine habeat,detergendi è ſecundo.

Rypos,ſordes.

SOrdes ex ſtatuis æreis, aut uaſis in quibus multum olei inhæreſcit,detractæ ſic ut nonnihil æruginis admixtum ſit, diſcutiendi uireis habent, ſiccandiq; mediocriter & emolliendi, eiusq; immatura phymata diſcutiũt. At de ſordibus quæ in palæſtris habentur,qũas nonnulli etiam patos uocant, in ſudore dictum eſt. Aurium ſorderulæ reduuiis mederi dicuntur.

Quæ ab S incipiunt.

Sagapenum.

SAgapenũ,ceu ferulæ liquor eſt,calidus & tenuis, cui & abſterſoria quædam uis ineſt, qua & oculorum cicatricibus & ſuffuſionibus prodeſt.

Salaman-

Salamandra.

SAlamandræ ustæ cinerem nonnulli medicinis exedentibus, tum iis quæ ad lepram & scabiem componuntur, admiscēt.

Sampsuchum.

SAmpsuchum calefacit siccatq; in tertio abscessu, est etiā tenuis naturæ & discussoriæ.

Sandaracha.

SAndaracha adurentis est facultatis, quemadmodum & auripigmentum.

Sandyx, uel siricum.

SAndyx, aut siricum extenuat & siccat, non tamen calefacit.

Saprotes, caries lignorum.

LIgnorum caries, præsertim ulmi, humentia purgat ulcera & explet.

Sapo.

SApo abstergendi uim habet.

Sarcocolla.

SArcocolla persicæ arboris lachryma est, opplendi & citra rosionem siccandi uireis sortita, atq; ideo uulneribus est glutinandis.

Saxiphages, saxifraga.

SAxifraga urinam mouet, & calculos conterit.

Satyrion, trifolium.

SAtyrion, aut triphylion humidi est temperamenti & calidi, item flatuosum, unde ueneris appetentiam facit: nonnulli opisthotonis cum uino austero potum salutare esse tradunt. Galenus in commentario de theriaca trifolium ait hyacintho simile esse, quum aere inturgescēs, semen syluestri cnico æquale habet: decocti ipsius ius superfusum phalangii, aut uiperæ morsus sanare: sano idem potui datum, similem animaliū horum ictibus affectum conciliare.

Saura, lacerta.

LAcertæ iecur & capur suo loco exposita sunt: totum autē caput dissectum impositumq; scorpionū ictibus medetur.

Selinon, apium.

APium tanti caloris est, ut & urinas & menseis eliciat: cæterum

rum flatus discutit, præsertimq; eius semen.

Seris, intybum.

SEris subamarum olus est, admodum refrigerans humectásque, habet etiam nonnihil astrictionis.

Seriphum.

SEriphum calefacit quidem in secundo, siccat autem in primo ordine, consimile absinthio, minus tñ eo astringit, magis calefacit, aĩalia uentris occidit, mediocriter stomacho aduersãt

Seseli.

SEselis radix magisq; semen insigniter calefacit, tenuisque substantiæ est, urinã quoq; ciet, comitialibus, & orthopnœæ accommodatum.

Sepiæ testa.

SEpiæ testa persimilis est ostreo quod ad uireis attinet, sed tenuior substantia & abstergens, eoq; in cinerem redacta, ungueis cum sale fossitio extenuat: ignem non experta si infricetur, ficus exterit, & cutis labes abstergit.

Sesamoides.

SEsamoidis albi semen calefacit, detergit, & rumpit.

Sesamum.

SEsamum non parum lencoris, pinguisq; obtinet, idcirco opplere, mollire, & mediocriter calefacere idoneum est.

Seps.

SEps, quam nonnulli chalcidicam lacertam dicunt, in uino pota, propriis morsibus succurrit.

Sialon, saliua.

SAliua hominis ieiuni maximè discutit & abstergit, eoq; infantium impetigines illita exterit & furunculos cum tritico, nimirum manso imposita, maturat, & sugillata delet, feris hominem occidentibus maximè aduersatur.

Sideritis.

SIderitis Heraclia & helxine dicta est, Achillea autem sideritis illi quidem consimilis est, sed magis astringit, eoq; fluidis affectibus accommodata.

Sideros, ferrum.

FErrum aqua restinctum subinde, uehementem desiccandi uim

uim aquæ conciliat,quæ pota lienosis conducit:uinum autem in quo id restinctum est cœliacis,dysentericis,cholera infestatis stomacho resolutis,auxiliatur.

Sicyos,cucumis.

CVcumis esculentus quidem uiridis, refrigerat humectatq; in secundo ordine,caro ipsius feruidas solatur inflãmationes,semen abstergendi incidendiq; uirtute præditũ, urinas mouet,& corpus nitidum efficit,aridus siccat in primo ordine,magisq; abstergit,& semen, & radix.

Sicyos agrios, cucumis syluestris.

CVcumeris syluatici seminis succus elaterium dictus est,qui autem è radice & foliis premitur,elaterio similis est,sed imbecillior: radix detergit, dissipat,emollit: succus siccandi uireis habet.

Silybon.

SIlybon spinosus frutex est,albo chamæleõti persimilis, esui accommodatus: radicis liquor drachmæ pondere cum mulsa potus, uomitiones excitat.

Silurus.

SIlurus sale conditus si edatur arteriam humẽtem expurgat, applicatus corpori spicula educit.

Silphe,blatta quæ in pistrinis inuenitur.

BLattæ quæ in pistrinis inuenitur interanea decocta contritaq;, aurium dolores persanant.

Silphium,laserpitium.

LAserpitium probè calefacit,flatulentum est etiam & concoctu peruicax: à foris corpori applicatũ efficacius deprehenditur,magisq; liquor ipsius,extrahendi potens, item & superexcrescentia amoliendi uim quandam obtinet.

Sison.

SIson calidus est,urinam mouet,concoctionem adiuuat,mẽseis educit,& uiscera obstructa aperit.

Sion.

SIon calidum,urinam citat,& discutit, renum calculos frangit,menseis euocat.

Sisarum, siser.

SIseris radix cocta stomacho utilis est,& urinæ ciendæ, calida in

da in tertio ordine: semen tenue est, discussorium, ualidumque, idcirco ijs quos singultus & torsiones circa umbilicum malè habent, cum uino exhibetur.

Sisymbrium.

SIsymbrium sunt qui cardaminem uocant, cardamo, hoc est, nasturtio assimilatum: aridum quidem calefacit siccatque in primo abscessu: humidum autem in secundo.

Scammonia.

SCammonia calfacit, discutit, & biliosa extergit, magisque eius liquor, qui iam & phymata dissipat, fœtus appositu corrumpit, lepras exterit, diuturno capitis dolori cum oxyrhodino superfunditur: radix autem tum ipsa, tum decoctum eius potum, purgat: cum aceto autem & farina hordeacea decocta, coxendicum doloribus applicatur.

Scandix.

SCandix syluestre olus est, calefaciens siccansque in secundo gradu, urinam propellit, & uiscera obstructione liberat.

Scingos, terrestris crocodilus.

SCingi carnes renibus proximæ, naturalibus arrigendis bibuntur: rursus semen lactucæ cum aqua potum eadem contraria uirium lege uidetur remittere: item lentis decoctum cum melle.

Scylla.

SCylla incidit, calefacit & desiccat in secundo ordine: præstat autem eam assam aut elixam sumere.

Scolopendra marina.

SColopendra marina in oleo elixa inunctuque pilos abolet, usta etiam pruritum excitat.

Scolopendrion.

SColopendrion asplenon est.

Scolymon, carduus.

SCarduus calfacit, siccatque in ordine secundo, radix eius uino decocta, urinas fœtidi odoris liberaliter educit, & alarum totiusque corporis graueolentias corrigit.

Scordion trixago palustris.

SCordium uarijs pollet facultatibus, ut quod amarum, acerbũ, & acre fit, purgat igitur simul & calfacit uiscera, urinas

& menstrua

& menstrua cōcitat, refrigerata omnia excalfacit, uulnera glutinat, repurgatq́; : aridum inspersum cicatricem inducit.

Scordon, allium.

ALlium calefacit siccatq́ue in quarto abscessu : at syluestre allium quod ophioscordon, quasi anguinum allium, & agrioscordon dicitur, domestico ualentius est.

Scordoprason.

SCordoprason porri & alij mixtas habet uireis, & gustatum.

Scorpioides.

SCorpioides excalfacit abscessu tertio, siccat secundo.

Scorpius.

SCorpius terrestris crudus impositus, aut tostus in cibo, proprij ictus remedium efficitur: marinus autem fel habet oculorum suffusionibus utile.

Scoria, recrementum.

REcrementum omne ualidè exiccat : ferri stercus alijs amplius, quod excoctum & in tenuissimum pollinem detritū cum aceto auribus suppurantibus mirificè proficit, item iis qui aconitum biberunt : cum oxymelite potum remedio est. Plumbi recrementum eidem respondet, sed magis astringit.

Smilax, aut cactus arbor taxus.

SMilax uel cactus arbor est uirosæ uirtutis.

Smyrna, myrrha.

MYrrha è secundo calefacientium siccantiumq́; ordine est: capitis igitur uulnera inspersa glutinat, item amarā uim obtinet, qua tineas, & fœtus occidat: adhæc abstergit, eoq́ue ocularijs medicinis temperatur, & humores pectori infixos expurgat, ita ut guttur non exasperet. Bœotica myrrha uireis habet calefaciendi, emolliendi, & dissoluendi.

Smyrnion.

SMyrnion, quidam hipposelinon, quidam apium syluestre nomināt, calefacit & siccat tertio ordine, apio quidem fortius, petroselino autem inualidius, urinæ & mensibus educendis accommodatum.

Sonchus.

SOnchus astringit, & manifestè refrigerat, tū corpori admotus, tū manducatus: exarefactus autē mediocriter calefacit.

Sparganium.

Sparganium.

SParganium ſiccandi & hoc uireis refert.

Spartos, geniſta.

SParti quo uiteis ligant, & ſemen & flos cum mulſa inſtar quinque obolorum pota, per ſuperiora purgāt, ueratri albi modo ſine periculo: ſemen autem per inferiora quoque purgat: uirgulæ ipſius ad coxendicum dolores proficiunt.

Speclarium, lapis ſpecularis.

SPeclarium, alij per ph ſcribunt ſpheclarium, quo nonnulli loco uitri in feneſtris utuntur, eoque diaphanes à perſpicuitate appellatur, ſubſtantia gypſeum, uireis habet concrematis teſtis aut oſtreis ſimileis.

Spongos, ſpongia.

SPongia recens quæ marinū odorē adhuc reſeruat, ſi cū aqua aut uino, aut poſca imponatur, uulnera glutinat, cremata acris eſt uirtutis, & diſcuſſoriæ: cum bitumine autem & pice liquida uſta, appoſitaq́; ex igne, ſanguinis eruptiones cōpeſcit.

Spodium, cinerula.

SPodium pompholygi uiribus æquale eſt.

Staphylinus, paſtinaca.

PAſtinaca urinas mouet, menſeis proritat, præſertim ſemen ipſius & radix, folia autem abſtergendi uiribus prædita phagedænicis affectibus congruunt, & uiridia cum melle: ſylueſtris autem paſtinaca ad omnia ualentior eſt domeſtica.

Stachis.

STachys marrubio ſimilis frutex tertium in calefaciendo ordinem occupat, menſeis itaque excitat, fœtas occidit, & ſecundas expellit.

Steata, adipes.

ADeps omnis humanum corpus & humectat, & calefacit; ſed pro diuerſis animalium temperamētis uirtus eius euariat. Suillus igitur omnium humidiſſimus eſt, ut ad olei naturam accedat, unde etiam roſiones obtundit. Caprillus, ſiccior eſt, & celeriter concreſcit, eoque ijs qui in longanone roſiones experiuntur, ab inferiori parte inicitur. Anſerinus calidior eſt, maioremq́; tenuitatem obtinet. Inter utrunq; hunc gallinarum, gallorumq́: adeps conſiſtit. Leoninus calore om-

neis,

neis,& tenuitate superat, & propterea etiã ui discussoria. Bubulus inter suillum & leoninum medius temperamento existit. Vrsinus alopeciis medetur, uulpinus aurium doloribus, quemadmodũ uiperinus pilos abolere, & oculorũ suffusiones impedire fertur. In omni aũt adipũ specie calidior, sicciorque est mariũ,atq; ex his eorũ animaliũ quæ testes habent, magis quàm illorũ quibus hi sunt execti,& uigentiũ ætate efficacior quàm aliorũ cæterũ uetustate omnis adeps redditur calidior.

Stimmi.

STimmi præter quàm quòd siccat,etiam astrictionem habet, ob quam ocularijs collyriis miscetur.

Stœbæ.

STœbæ semen & folia in tertio ordine desiccant, ui ribus donata astrictoriis, eamque ob causam uulnera magna conglutinant:decoctum ipsorum dysenteriis,sanguinis eruptionibus,auribus pirulentis auxiliatur:folia applicata oculis ex ictu suffusis conferunt,

Stœchas.

STœchas adaperit,extenuat, detergit, & uiscera omnia, totumque corporis habitum confirmat.

Stratiotes.

STratiotes aquaticus frigidus est natura: terrestris etiã astringendi uim habet, qua ulcera committit : nonnulli eo & ad sanguinis eruptiones & ad fistulas utuntur.

Strychnon, solanum.

SOlanum hortense esculentumque astringit, & in se cundo ordine refrigerat. Solanum halicaccabum hortensi simile, urinæ ciendæ idoneũ semen habet acino uuæ æquale.hy pnoitici,id est,somnifici solani radicis cortex,cum uino denarii pondere potus,somnum conciliat, semen habet ad urinã mouendam accommodatum, ex tertio refrigerantium ordine : unde corymbi eius plures duodecim epoti furorẽ accersunt. Quartum uerò genus solani intus assumptum,inutile est, à foris autem applicatum ulcera depascentia curat,refrigerando,siccandoque ad secundum ordinem relatum.

Stypteria, alumen.

ALumen omne,maximè acerbum est, substantiaq; crassum

tenuius

tenuius autem reliquis eſt quod uocatur ſciſſile, mox rotundum,& aſtragaliote. Craſſum admodum eſt liquidum,& quod placites & plinthites appellatur.

Styrax.

STyrax calefacit,emollit, & concoquit:tuſſi, deſtillationi in fauces,& grauedini utilis,menſeis idem & potus, & appoſitus extrahit.

Syca, ficus.

FIcus aridæ in ſecundo ferè ordine ſiccant:pingueis autẽ duros tumores magis maturant,acriores detergũt, diſcutiuntque,decoctum ipſarum mellis ſpeciem referens,quod iam non nulli ſiræon appellant,uiribus melli reſpondet: uirides autem ficus, imbecillioris uirtutis ſunt; utræque tamen & uirides & aridæ aluum ſubducunt. At ficus caprifici, acres & diſcuſſoriæ ſunt,quemadmodum ex domeſticis groſſi.

Syce, ficus arbor.

FIcus arbor calidi tenuisque temperamenti eſt, adeò ut liquor & foliorũ ſuccus non rodat modò,aut abſtergat uehementer,ſed etiam exulceret,ora uenarum aperiat, & myrmecias exterat:iam uerò & purgandi uim obtinet. At ſylueſtris ficus,quam caprificũ uocant, in omnia efficacior domeſtica eſt.

Sycomorus.

SYcomori fructus nullius nutrimẽti eſt,& ſtomacho noxius: liquor arboris ui pollet emolliendi,glutinatoria uulnerum, diſcuſſoria tumorum:bibitur inungiturque ad ſerpentiũ morſus,lienes ſcyrrho induratos, ſtomachi dolores, & in acceſſionibus febrium horrores ſanat.

Symphytum petræum.

SYmphytum petræum cõtrariis conſtat uirtutibus, habet.n. aliquid quod incidat,pus in thorace & renes expurget: habet etiam aliquam contrahendi uirtutẽ, qua ſanguinis excreationibus medeatur,conuulſis,ruptis,mulierum fluori rubro,inteſtinorum ramicibus.item calida quædam humiditas ei ineſt, qua ſitim arcet,& arteriæ aſperitates ſanat. Symphyton, alterum nempe magnum, uiſcoſum quippiam & quod pruritum excitet,repræſentat,ſcyllæ ſimile. Vtuntur eo,ut ſuperior i.

Spondylion.

SPondylii ſemina & radix uirtute acri & inciſoria, ſuſpirioſis, comitialibus, & arquatis ſuccurrunt, radix autem circumraſa, fiſtulisq́ue impoſita illarum callos tollit, ſuccus è flore ipſius expreſſus, uterrimis aurium ulceribus inſtillatur.

Schinos, lentiſcus.

LEntiſcus in omnibus ſui partibus ſiccat ſecundo ordine ab ſoluto, calefaciẽdo autem & refrigerando medius eſt, adeò aſtringens, ut ad hypociſtidis ſuccum aſtrictione accedat.

Schœni anthos, iunci odorati & rotundi flos.

IVnci odorati & rotundi flos modicẽ calefacit, minus aſtringit, tenuem naturam ſortitus, qua urinam mouet & menſeis trahit, obſtructaq́ue reſerat in fomentis, potu & cataplaſmatis adhibitus: radix adhuc magis flore aſtringit, ſed ille calidior.

Schœnos elia, iuncus paluſtris.

PAluſtris iuncus duplex eſt, ſed eius qui uocatur oxyſchœnos, ſemen eſt ſomnificum: holoſchœni autem dicti, minus idem & capiti dolorem facit. utriuſq; ſemen frixum ſi cum uino bibatur, alui fluores deſiccat, & mulierũ fluxiones cohibet.

Sori.

SOri uireis miſy æqualeis obtinet, longè illo natura craſſius.

Quæ à T incipiunt.

Torichos ſalſamentum thynni.

COnditanei thynni caro acris eſt & deſiccatoria: morſis igitur à uipera, quam præſterem dicunt, quàmplurimum eius eſui datur, uinumq́ue ſuperbibitur liberalius, & uomitus excitatur: eadem ad acrimonias eſitatorum ualet, item rabidorum canum aliorumq́ue ſerpentium morſibus utiliter applicatur.

Taurocolla, glutinum bubulum.

TAurocolla aliis xylocolla dicitur, ex boum coriis confecta, uim habet inſigniter abſterſoriam, eoq́ue aceto ſubacta, impetigines & ſummæ cutis lepras exterit: ambuſtis, ſi aqua calida ſoluatur, inflammationem oboriri non ſinit: eadem oxymelite ſoluta uulneribus accommodatur.

Tellinæ.

TEllinæ conditaneę crematæ, adurentem cinerem reddunt, qui cedrino liquori miſtus euulſio radicitus palpebrarum pilos,

pilos, si instilletur nasci iterum prohibet.

Terminthos, terebinthus.

TErebinthus calefacit in ordine secundo, siccat autem si uiridis est in primo, si aridus secundo, fructus ubi inaruerit, ad tertium siccantium ordinem refertur. hac igitur ratione & urinam mouet, & lienes adiuuat.

Tettiges, cicadæ.

CIcadæ crudæ siccatæ ad colicum dolorem potui dãtur, aut tres, aut quinque, aut septem, cum totidem numero piperis granis. quidã tostas contra uesicæ dolores potui exhibent.

Teutlon, beta.

BEta nitrosam uim habet, qua abstergit, discutit, & per nareis purgat, sed alba elixa plenius, inflammationi arcendæ fit idonea, & modicè discutit.

Teucrion.

TEucrion calfacit in secundo, siccat in tertio ordine, ui incisoria tenuique, lienibus medetur.

Tephra, cinis.

CInis non omnis idem exactè habet temperamentum, sed pro materiæ combustæ differentia euariat: acerbarum sanè arborum cinis, nempe quercus & ilicis, astringendi uim nõ modicam obtinet, qua sanguinis eruptionem compescit, quũ nullius alterius datur facultas: acrium uerò, puta fici & tithymali cinis, acrior & magis detersorius efficitur.

Telephion.

TElephion in primo abscessũ calefacit, secundo autem desiccat: est itidem astersorium, quapropter ulceribus putredinem expertis conuenit, & uitiligines, tum leucas, tum alphos, cum aceto abolet.

Telis, fænugræcum.

FOenugræcum ex secundo ordine calidum est, è primo siccum, idcirco feruidas inflammationes irritat: minus autem calidas & induratas scyrro magis discutiendo persanat.

Tithymalus, herba lactaria.

TIthimali omnes è quarto calfacientium ordine sunt, acrimoniæ & ualidæ amaritudinis participes: sed radix quum sit quodammodo imbecillior, aceto incocta dentiũ erosorum

dolores finit:liquores uehementiore donati uirtute, dentium cauis imponuntur,reliqum corpus ſi attingant,adurunt,quare etiam pilos modicè delitos auferunt,item myrmecias, uerrucas & huius generis alia tollunt: & cutis labes abſtergunt,maligna ulcera,& phagedænica, curant. Cæterum ex ſeptenario ipſorum numero ualidiſſimi ſunt,appellati characias, myrſinites,& qui in petris arboris modo naſcitur:hos ſequitur qui uerbaſco ſimilis eſt,& cypariſſias,deinde paralius,quaſi dicas marítimus,poſtremò helioſcopius.

Titanus calx.

† CAlx uiua,quidem uehementer adeò urit, ut cruſtã inducat:reſtincta uerò cruſtam quidẽ ſubitò excitat,ſed poſt diem unũ non amplius,calefacit tamen & conſumit carneis: ſi lauetur,idq́; aqua marina,ualidas diſcutiendi uireis acquirit.

† Hæc uerba ſic leguntur in uteribus libris, τίτανος ἡ μὲν ἄσβεστος καίει σφοδρῶς, ὥστε καὶ ἐσχαροῦν, σβεσθεῖσα δὲ παραχρῆμα μὲν ἐσχαροῖ, μετ᾽ ἡμέρας δὲ οὐκέτι, θερμαίνει δ᾽ ὅμως καὶ διατήκει τὰς σάρκας, εἰ δὲ πλυθείη, ἄδηκτος γίνεται, καὶ μάλιστα, εἰ πλεονάκις πλυθείη, διαφορητικὴ δὲ ἱκανῶς γίνεται, θαλάσσῃ πλυθεῖσα. Id eſt. Calx uiua urit multum,ut cruſtam inducat,extrincta autem ſtatum cruſtam efficit, ſed poſt aliquot dies uis eius remittitur,calefacit tamen & tabefacit carnes: Si aũt leuetur ſine morſu redditur,præſertim ſi ſæpius lota fuerit: marina uerò aqua abluta uim digerendi habet. Qua eſſe huius loci uerã ſcripturã,ex Galeno & Aetio facilè intelligi poteſt.

Tragacantha.

TRagacantha perſimiles gummi uires repræſentat.

Tragium.

TRagium frutex eſt in Creta lentiſco ſimilis, uirtute calida in tertio abſceſſu,attractoria,diſcutiente, & tenui: aculeos igitur educit calculos cõminuit,menſeiſque citat, inſtar dracmæ potum. Sed alterum tragium,hoc amarius eſt, ſcolopendrio aſſimile,naſcitur multis in locis, tanta aſtringendi uirtute præditum,ut fluidis affectibus commodè faciat.

Tragoriganum.

TRagoriganum origani uirtutes habet, & nonnullã etiam aſtrictionem.

Tribolos,

Tribolos, tribulus.

TRibulus mediocriter refrigerat: sed terrestris siccando ualentior est, aquaticus leuiter & humectat: uterque contra inflammationum generationes, omnesq; influxus cõuenit: terrestris fructus quum tenuis existat, renum calculos conterit.

Trigoßitodes, tragus frumentaceus.

TRagus frumentaceus zeæ respondet, sed difficilius in stomacho conficitur, & aluum emollit.

Trigle, mullus.

MVllus piscis continuè esus claritati oculorum nocet, crudus dissectus & impositus marini draconis, scorpionis, & aranearum morsibus succurrit.

Tripolium.

TRipolij radix calida est in tertio abscessu & acris.

Triches, crines.

PIli combusti persimilem lanis concrematis uim obtinent.

Trigon, pastinaca marina.

MArinæ pastinacæ aculeus impactus denti infirmo, ipsum conterit excutitque.

Tryx, fæx.

FAex uini ignem non experta compositis uiribus cõstat, ut quæ abundè deficcet discutiatq;, astrictoria autem facultas ei ex uini unde confit specie, accedit. Vtendũ igitur est ea tum in humidioribus, tum in fluidis affectibus, phygethla discutit, lac, mammis eo refertis imposita, extinguit: cremata uerò quã etiam sphechen appellant, adurentem uim acquirit, quapropter & medicamentis quæ adurunt, ipsam miscemus, ungueis igitur scabros cum resina eijcit: pilos cum oleo lentiscino per noctem totam inuncta, flauos efficit. Lota oculorum medicinis absterforijs temperatur. Aceti fæx in omnibus ualentior est iam dicta, magisq; astringit.

Troglodytes, passer.

TRoglodytes passer est, omnium auium excepto regulo minimus, in sepibus potissimum degens, qui & tostus & crudus salsus manducatus renum calculos conterit: cremati ipsius cinis epotus, idem præstat.

Tyros, caseus.

CAseus recens & mollis repellendi uim obtinet, leuiter refrigerans quare & uulnera impositus conglutinat: at qui oxygalactinus dicitur, præter hanc facultatem etiam discussoriam modicam possidet, magisq; uulnera conglutinat: uetustus, isq; pinguis magis discutiendi uirtutem præ se fert, qua articulariorum quoq; tophis accommodatus est, præsertim cũ suillæ carnis & salsæ & pinguis decocto.

Quæ ab Y incipiunt.

Hyacinthus.

HYacinthi radix bulbi speciem repræsentans, primi in siccando ordinis est, secundi refrigerando, pueros itaq; impuberes diu conseruare cum uino inducta creditur: semen leuiter abstergit astringitq;, idcirco arquatis cum uino datur, ut quod desiccet magis quàm refrigeret.

Hyalos, uitrum.

VItrum leue cum uino tenui & albo potum, uesicæ calculos comminuere dicitur.

Hydnon, tuber terræ.

TVber terræ terrestri constat substantia cum modica quadã uirtute tenui.

Hydrargyros, argentum uiuum.

ARgentum uiuum in medicinæ usum non adeò accommodatur, quòd uenenum repræsentet: nonnulli uerò concrematum ipsum in cinerem, mixtumq; alijs speciebus, colicis & iliosis potioni exhibuerunt.

Hydropeperi, aquaticum piper.

HYdropiper, herbula est calida, sed non piperis, modo, uiride cum semine suo inductũ, sugillata, & tumores scyrrho induratos discutit.

Hydor, aqua.

AQua præstantissima & alterius substantiæ expers, refrigerat, humectatq;, ex peculiari sua natura: ubi autem ascititium calorem assumpserit, quamdiu eum seruat, calfacit: frigida autem facta, refrigerat. Porrò quæ nõnihil mixta est, ut nitrosa aut bituminosa, adiunctæ substantiæ uireis acquirit. Pluuialis autem nonnihil etiam astrictionis habet, ob quam ocularijs

larijs miſcetur medicinis. Qualem uerò conueniat laudatiſſimam eſſe aquam, in primo libro comprehenſum eſt.

Hyoſcyamus, altercum, ſeu herba Apollinaris.

ALtercum cuius ſemen nigrum eſt, item cuius flauum, uenenoſum eſt: accommodatiſſimum uerò curationibus, quod & ſemē & florem candidū habet ex tertio refrigerātiū ordine.

Hypericum.

HYpericum duplex eſt, alterum quod androſæmon & aſcyrhon appellatur, expoſitum eſt: alterum uerò calefacit & ſiccat, tenui ſubſtantia præditū, eoq; urinas elicit & menſtrua citat, totū ipſius ſemen, q̄ ſi cum foliis inducatur uiride, cicatricem uulneribus obducit, † arida uerò folia inſperſa ulceribus medentur, dantur etiam potioni aduerſus coxarum dolores.

† Hic locus ita deſcriptus eſt in ueteribus libris, ξηρὰ δὲ ἐπιπαττόμενα τὰ πλαδαρὰ τῶν ἑλκῶν ἰῶνται, id eſt, ſicca autem inſperſa, præhumida ulcera ſanant.

Hypocoon.

HYpecoon refrigerat in tertio ordine, papaueri uiribus proximum.

Hypogloſſum.

HYpogloſſon frutex puſillus eſt, cuius radix & ſuccus emolliendi uirtute pollent.

Hypociſtis.

HYpociſtis eorū quæ ad radices ciſti & ciſtari appellati ſubnaſcuntur, nempe dytinorum, ſuccus eſt, medicamentum ad omneis fluidos affectus efficaciſſimum, ut quod particulas ſiccet corroboretque.

Hypophæſton.

HYpophęſton ſpecies eſt ſpinæ fulloniæ, quemadmodum & hippophaes, ex huius capitulo, folijs, & radicibus, ſuccus expreſſus ſiccatusq; trium obolorum pondere, cum mulſa pituitam & aquam euacuat, maximè congruit orthopnœis, comitialibus, & neruorum affectibus.

Hyſſopum.

HYſſopum in tertio ordine & calefacit & deſiccat, tenuisq; ſubſtantiæ eſt.

Quæ à Ph auſpicantur.

Phaci, lentes.

LEntes in ſecundo ordine ſiccant, medio caloris & frigiditatis temperamento donatæ, ſed aſtrictionis quoq; nonnihil habent. Totum uerò lentis corpus ſiccat, aluumq́, ſiſtit: decoctum ipſius proritat, ideoq; prior aqua defunditur, quum comprimendi gratia lentes aſſumuntur.

Phacos, lenticula paluſtris.

LEnticula paluſtris humectat refrigeratq; in ſcdo abſceſſu.

Phalaris.

PHalaridis ſuccus, folia, & ſemen pota, ueſicæ doloribus auxiliantur, habet eadem herba & tenuem quandam uim, naturamq; calidam.

Phalangites.

PHalangites ꝙ phalangiorum morſibus medeatur, nomen hoc inuenit: eſt & tenuis naturæ compos, qua torſionibus circa umbilicum auxiliari putatur.

Phellos, ſuber.

SVber præſertim ex uinorum cadis, combuſtum, cinerem reddit ſiccando uehemētiſſimum, qui medicinis ad dyſenterias inſcriptis admiſcetur.

Philyras, tilia.

TIliæ arboris folia, ſylueſtri oleæ ſimiliter aſtringunt, quibus commanducatis, oris ulcera iuuātur, eorumq; decocto colluuntur: quod etiam potum & urinam & menſeis trahit.

Phlomos, uerbaſcum.

VErbaſci genera plura ſunt, inter quæ eſt & dicta tryalis: cæterum folia omnium ſiccantem & mediocriter aſtrictoriā uim referunt: præcipuè eius quod aurei coloris eſt, & quod acerbæ ſint, fluidis conferunt affectibus: nonnulli & dentes ex eis colluunt.

Phœnix herba.

PHœnix, aliis rhu, herba eſt lolio conſimilis, aſtringendi uiribus donata, in uino auſtero pota, omneis fluidos affectus ſiſtit.

Phœnix

Phœnix arbor, palma.

PAlmæ fructus qui iam ematuruit, calidus mediocriter eſt, uiſceribus roborandis & ſtomacho idoneus, tum intus aſſumptus, tum foris applicatus: reliqua palmæ portio uehemẽter aſtringens eſt, quamobrem ſtomachicis, & hepaticis medicinis temperatur: longè magis, aſtringit quod fructus enaſcentis ueluti inuolucrum eſt.

Phermion.

PHermion tenuis, abſterſoriæ & attractricis facultas eſt: ſemen igitur cum melle albugines extenuat, & ſpicula è corporibus extrahit.

Phu.

PHui radicem habet nardi perſimilem, quæ tamen ad pleraque infirmior ſit, ſed urinas magis quàm ea elicit, nardi gallicæ modo.

Phyllum folium.

PHylion, Malabathri folium eſt, de quo in illius capite diximus.

Phycos, fucus.

PHycos refrigerat, ſiccatq; in ſecuneo abſceſſu, ac mediocriter etiam aſtringit.

Phylites.

PHylites cùm acerba quadam prædita ſit qualitate non immeritò alui profluuijs pota auxiliatur.

Quæ à Ch auſpicantur.

Chalbane, galbanum.

GAlbanum calore tertium ferè ordinem accedit, ſiccitat ſecundum, molliendi & diſcuſſoria ui donatum.

Chalcitis.

CHalcitidis uires aſtrictoriæ, acres, adurenteſq; ſunt, & cruſtam inducunt, tenuitate media inter miſy & ſori conſiſtit, uſta tenuior redditur.

Chalcanton, atramentum ſutorium.

CHalcanthum aqua eſt in Cypri metallis coaleſcens, ualentiſſimæ aſtrictionis cum calore non ignauo: quod omniũ efficaciſſimè humidas carneis conſeruat ſuo condimento deſiccátq;

ſiccatq;.longiore temporis proceſſu in chalcitidem mutatur.

Chalcos, ęs combuſtum.

AEs combuſtum acre quiddã habet & aſtrictionis particeps eſt,quapropter ad cicatricem ulceribus obducẽdam in ſiccioribus corporibus præſtantiſſimum eſt: ſi eluatur, teneris utilius eſt, quàm illorum.

Chalcu anthos, æris flos.

AEris flos tenuioris naturæ eſt,quàm æs cõcrematum, eiuſque ſquama: mixtus itaq; collyrijs palpebrarum & aſperitates, & ficus exterit.

Chamædrys.

CHamædrys in tertio ordine calefacit ſiccatq;.lienes igitur conſumit,urinas & menſtrua elicit, uiſcerum obſtructiones expurgat.

Chamæciſſus,hedera terreſtris.

HEderæ terreſtris flos quum amarus inſigniter exiſtat, iecoris meatus adaperit, item contra coxendicum dolores exhibetur.

Chamæleuce.

CHamæleuce in tertio abſceſſu calefacit, in primo deſiccat.

Chamæleon.

CHamæleontis nigri radix calefacit ſiccatq; propemodum in tertio ordine,eſt & abſterſoriæ facultatis particeps, qua cutis labes exterit,item duros tumores diſſipat emollitque,& phagedęnica ulcera admota in cataplaſmate perſanat: ſi autẽ intra corpus ſumatᷓ,ueneni loco eſt. Albi radix ſuperiori proportione reſpondet,ſed amarior eſt: quæ ſi cum uino auſtero inſtar acetabuli bibatur,latas uentris tineas enecat: facit etiã ad aqſiam inter cutem.

Chamæmelon.

CHamæmelon ſiue anthemis calefacit ſiccatque in primo abſceſſu, præterea uirtute tenui, diſcuſſoria, laxanti, & odorata conſtat.

Chamæpitys.

CHamæpitys ſecundo gradu calefacit,tertio deſiccat,quam ob cauſam & purgare & abſtergere uiſcera, potiſſimũ iecur poteſt,item urinas menſeisq; trahit, magnam uulnera cõ-

glutinat,

glutinat, putredinem expertis medetur, duritias discutit, decoctum ipsius etiam coxendicum doloribus salutare est.

Chamædrops.

CHamædrops, quiddam & hoc chamedryn uocant, alii etiã teucrion, uiribus chamedryi respondet.

Chamæsyce, humilis ficus.

CHamæsyce abstersoria & acri facultate pollet, quapropter & surculi ipsius & liquor myrmecias, uerrucasq; abolent, crassas oculorum cicatrices cum melle abstergunt, hebetudini, & suffusioni incipienti medentur.

Chamelæa, oleago.

OLeago abstersoria facultate, sordida ulcera & crustas cum melle purgat.

Chelidonium, herba hirundinaria.

CHelidonium in tertio ordine calefacit, ualenterq; abstergit: succus ipsius claritati oculorum utilis est: radix arquatos cum uino & aniso pota, obstructione liberat: mãducata dentium doloribus auxiliatur. Minus chelidoniũ quarto calefaciẽtium ordini ascriptũ, acrius est, ut in ductum cutem exulceret: ungueis scabrosos eiicit: succus autem ipsius per nareis purgat.

Chelidones, hirundines.

HIrundinum crematarum cinis cum melle illitus, anginarum inflammationes persanat: idem oculorum claritati benefacit.

Chole, fel.

FEl omnium aliorum animãtis humorum calidissimum est, colore tamen inter se differt: siquidem quod flauum, pallido calidius: & flauo, æruginosum. præterea uariat pro animantium quæ id habent ratione, quatenus suillum omnibus aliis infirmius est, eoque citra rosionem aurium ulceribus medetur. Ouillũ maioris acrimoniæ est quàm suillum, & ouillo caprillũ efficacius. caprino æqualia ursorũ & boum existũt. taurinum uehementius: hoc, fel hyænæ superat, rursus hyæna uincitur à pisce callionymo dicto, & scorpione, cuius animãtis fel suffusionibus oculorum, hebetudini, & albuginibus accommodatur: item marinæ hirundinis. at capræ syluestris fel etiam lusciosis conferre dicitur. cæterum omnium uolucrum fel, tum

acrius,

acrius,tum ſiccando uehementius eſt quàm quadrupedū: inter has ipſas autem gallorum & perdicum aliis eſt præſtātius: accipitrum & aquilarum acrimonia & roſione quodammodo ſuperat,æruginoſo colore,nonnunquam etiam nigro.

Chondrilla.

CHondrilla intybi ſpecies ſubamara guſtu eſt, propterea etiam maiorem ſiccandi uim quàm illa obtinet.

Chondrus.

CHondrus tritico perſimilis eſt,niſi ꝙ glutinoſior.

Chryſocolla.

CHryſocolla altera in metallis reperitur, altera in rubrī æris pyla ac tali piſtillo in urina pueri uenerem non experti,ſub caniculæ æſtu contrita,præparatur.hæc igitur abſtergit,diſcuſſoria,ſiccanteque ui prædita maiore, quàm ea quæ in metallis inuenitur,ut etiam carnem abſumat citra roſionem: ob quod ulceribus maleficis accommodata eſt: concremata uero minus erodet.

Chryſocome.

CHryſocomæ,quæ etiam chryſitis dicitur,radix acri ſimul & aſtringente ui exiſtit, quare non multi in medicina uſus eſt,quanquam peripneumonicis & iocinoroſis in mulſo elixa exhibeatur: cæterum menſeis educit.

Quæ à Pſ ordiuntur.

Pſeudobunium.

PSeudobunium bunii ſpeciem repræſentat, calefacit, diſcutit & abſtergit: torſiones igitur circa umbilicum, ſtillicidia & laterum dolores ſoluit: ſtrumas etiam cum ſale & uino inductum diiicit.

Pſeudodictamnon.

PSeudodictamnon imbecillis dictamni uires habet.

Pſimmythion,ceruſa.

CEruſa refrigerat & opplet.

Pſyllium,herba pulicaris.

HErbæ pulicaris ſemen ſecundi refrigerantium ordinis habetur,ſiccando humectandoq; medium eſt.

Psoricon.

PSoricon, chalcitide duplicata, argenti ſpumæ mixta, efficitur, utriſque tamen aceto prius detritis, ac in recentem ollam coniectis, quæ diebus quadraginta ſub fimo deliteſcet: ſic enim maiorem ſiccandi uim, tenuiorem & minus rodentem quàm chalcitis, acquiret.

Quæ ab O magno incipiunt.

Oon, ouum.

OVi candidnm & tenue, nnll ius planè roſionis compos mediocriter refrigerat, utendum igitur eo in oculis, pudendorum ulceribus, alijsq́ue omnibus malignis: miſcetur etiã medicamentis emplaſticis, quæ ſanguinem ſupprimunt: luteum uerò pari facultate præditum medicamentis temperatur ad inflammationem arcendam efficacibus: toſtum uerò magis ſiccat, minus lenit. Porrò totum ouum aceto incoctum ſi aſſumatur, uentris fluxiones deſiccat: ſi acerbum aliquod adiunxeris, ut, gallam, aut rhun, aut balauſtium, ac frixeris, multò redditur efficacius: ambuſtis autem crudum impoſitum, protinus auxiliatur. Sorbile aſſumptum, pectoris uitia concoquit lenitq́ue, & arteriæ aſperitates læuigat. Præponetur autem recens ueteri: & gallinaceum reliquorum animantium ouis.

Ocimum.

OCimum ſecundo calefacientium ordini aſcribitur: habet & humiditatem quandam excremẽtitiam, propter quam neque utile eſt intus aſſumptum: extrinſecus autem inductum diſcutit, & concoquit.

Ocimoides.

OCimoides, nonnulli philæterion nuncupant, inutilis quidem radix eſt: ſemẽ uerò tenue eſt, & ſine roſione ſiccat.

De medicamentis ſimplicibus quæ flauæ bili purgandæ ſunt. Cap. IIII.

ALoes drachma, cũ aqua mulſa mane datur. qui ueſperi eam exhibent, aut ſecundum cibum, noxam inferunt, quippe alimentũ in membra digerit, flauam bilem uacuat minus, trium obolorum inſtar aſſumpta, ut quæ craſſiora tantum excremata abundè educat. Cæterum quũ omnia purgantia medicamina ſtomacho aduerſentur, ſola, aloe condu-

cit. qui uero amaritudinem eius non sustinent, in catapotia coactum assument. Sciendum uerò est, medicamenta ea non simplici quodam temperamento, uerbi gratia, caliditate purgare, (omnia siquidem calida, qualе piper est, uacuationẽ molirentur) uerum totius substantiæ proprietate, quo modo lapis magnes ferrum attrahere demonstratus est. Porrò ex purgantium medicaminum numero ea quæ uentrẽ duntaxat emolliunt, primo libro sunt exposita: efficacioribus autem utimur uel ad materiam deriuandam, uel ad affectum induratum agitandum remouendumque, aut ad corpus reficiendum, mutandumque ipsius temperamentum, aut ad noxium humorem eliciendum. Iam uerò sunt nonnulli etiam mixti ex prædictis modi, inuicem connexi. Cæterum purgationibus hos uti conuenit qui uiribus pollent, & mente constant, primosque ætatis limites euaserunt, nondum uerò ad extremos peruenerunt: item qui stomacho robusto sunt, & copiosam materiam inutilem in corpore collegerunt, non multi adeò, sanguinis compotes. Tempus autẽ purgationis, si nulla urgeat necessitas, uernum maximè & autumnale opportunum est.

Quæ bilem uacuent.

QVæ bilem educũt, quouis anni tempore præterquàm in hyeme rectè usurpantur: ætate uerò florida, & declinante: habitu sicco, musculoso, nigri coloris, uel rubri: uiris magis quàm mulieribus: item in quibus cibi continuè corrumpuntur, aluus astricta est, amara bilis redundat, iracundis, paucam urinam reddentibus, cibo usis sicco & calido. In affectibus, arquato, iecoris imbecilitate, pleuritide, phrenitide, angina, insania, cephalæa, lippitudine, erysipelate, lepra, febri, & quibus bilis superat. Datur aloe capite grauatis, lippientibus, siticulosis, & qui per somnum imaginibus torquentur sine febri, adhæc qui horroris discursum in corpore sentiunt, flatus acreis ædunt, intestinis roduntur, quibus stomachus immodicè æstuat, aut nausea humoribus os eius rodentibus euertitur postremo, quibus ob recrementorum abundantiam clyster nequit inijci: abundè siquidem inanit, sic ut totũ corpus non commouet, nisi copiosa admodum fuerit exhibita: bilem autem intestinis, aluo & stomacho inhærentem educat. Veratrum conuenit & acuto & longo morbo laborantibus. qui medicamentum bili ducendæ idoneum requirunt, quales sunt qui insania,

nia, altera capitis parte (heterocranici dicuntur) humorum impetu in oculis decumbente, & pectoris affectibus torquentur: accōmodatiſſimum eſt uiſceribus, uteri & ueſicæ uitus medicinam requirentibus. Laudatur etiam ad longam aſperæ arteriæ affectionem, arquatum, eruptiones quæ exanthemata dicuntur, impetigines, uel herpetas, uel eryſipelata, uel lepras. Veratrum nigrum bilem flauam potiſſimum è toto corpore citra moleſtiam educit, quam ob cauſam iis qui non grauiter febricitant, magisq; febri carentibus inſtar drachmæ exhibetur, radicibus in mulſa & aqua maceratis, aut cū melle catapotiorum modo: uerum ita exhibetur, ut ieiunium præceſſerit. Sunt qui miſceant ei pulegiū, uel ſatureiam, uel aliquod ex iis quæ ſubitò tranſeunt, ſtomacho non inimica. Scāmonia perinde ut ueratrū purgat, magis flauam bilem: cæterū inter omnia quæ purgationem moliuntur, aduerſiſſima ſtomacho eſt. datur igitur iis, qui febri carent & ſtomacho ſunt meliori, ad pōdus quatuor obolorum cum ſale aut pipere, aut zingibere, aut quodā ſtomacho utili, quod protinus corpus permeet, aut etiam cum melle: item cum gūmi quoq; fiunt catapotia. Colocynthidis, hoc eſt, cucurbitæ ſylueſtris medulla bilem potiſſimū uacuat, & mucoſa non à ſanguine tantum trahit, quemadmodum ueratrum & ſcammonia, ſed etiā à neruis & neruoſis partibus inſtar drachmæ in aquæ mulſæ cyathis duobus, quibus & ruta incocta ſit, epota: læuigetur autē accuratè, quoniam aſperitates ipſius interaneis adhærentes, ulcera concitant, & neruos conſortii lege afficiunt. Exhibetur rectè, capite dolentibus, nempe quū cerebri membrana, uel ea quæ caluariam cingit, uitiata fuerit, ut, uertiginoſis, heteronocranicis, cephalæa infeſtatis comitialibus, apoplecticis, conuulſis, ut in utramlibet partem deprauata ſit facies, qui cynicus ſpaſmus dicitur, diuturno in oculos fluxu uexatis, orthopnoicis, ſuſpirioſis uetuſta tuſſi conflictantibus, præterea iis quos articularii dolores, & renum ueſicæ affectus malè habent. Elaterium ſcammoniæ modo euacuat deligēdū uerò porraceū, leue, & anno non ueſtuſtius, triobolari pondere cū lactis hemina læuigatum exhibetur. Tithymalus bilem elicit, non aliter quàm elaterium & ſcammonia dantur liquoris guttæ quatuor aut quinq; cum polenta maceratæ, quæ ſtatim deglutientur. Nam in ore diu retentæ, linguā exulcerant, eiusq; uicinam. Lathyrides bilem purgant ſicut

ueratrum & scammonia : offerentur igitur septem octove, & usque ad quindecim : robustis sanè & qui liberaliore indigent purgatione, manducari præcipe, imbecillioribus & malo præditis stomacho, integras ipsas deuorare. Peplii turionum qui semper sicci existunt, instar octo obolorum in mulsa datum bilem educit, ueratri modo, & flatus disiicit. Agaricum simileis cucurbitæ syluestri uireis habet, tardum ad functionem obeundam, non autem stomacho admodum inimicum: datur læuigatum drachmis duabus cum mulsa, sit autem albissimum, uehementer fragile, non adeò lignosum, neq; teredinibus obnoxiū. Iris illyrica simili modo purgat octo obolorum instar ex mulsa assumpta. Sit autē nec uetusta, nec teredines experta. Centaurium minus bili & mucis purgandis aptum, coxendicū doloribus peculiariter cōuenit: ius ipsius drachmæ & semissis pondere in aquæ hemina decocti ad dimidias bibitur. Tragorigani flos cum semiue instar duarum drachmarum ex mulsa datur, quibus etiam ueratrum nigrum, uerum flos ille, gratior quidem stomacho existit quàm ueratrū, minus autem purgat. Chamælææ drachmæ quatuor in mulsæ heminis duabus ad quartas decoctæ, per inde ut uetatrum, purgant. Nonnulli uero chamælęæ & absinthii dupla portione catapotia fingunt, exhibentq;. Aristolochiæ clematidis, hoc est sarmētariæ seminis drachma in mulsa pota, colocynthidis more purgat. Polypodii radix arida, si læuis mulsæ inspergatur, aut cum ea cōteratur, eundem quem colocynthis effectum præstat.

Quæ bilem atram uacuent.

MEdicamentis atram bilem ducentibus utemur præcipuè in melancholicis, furibundis, iracundis, hominum consortia exosis, aut secessū gaudentibus, item in his qui dum à morbo reficiuntur, purgationem desiderant, autumno feruidiore, habitu sicco & parum musculoso. Epithymū laudatissimum est remedium inter ea quæ atræ bili uacuandæ sunt. dantur ipsius drachmæ quinque læuigatæ ex lactis hemina. Epithymbrum quod thymbræ supernascitur, ut epithymum similiter euacuat, sed imbecillus est. Pulegium atram ducit bilem instar acetabuli in mulsa potum. Tragorigani heracleotici idem modus, uti pulegium uacuat, cæterum ambo desiccant. Alypi semen inferius atram purgare bilem pari epithymo mensura cum sale & aceto dictum est, intestina uero si fidem Dioscori-

di

di accommodamus, leuiter exulcerat. Est autem meo iudicio, quæ nunc alypias uocatur: exhiberi debet in mulsa. Parthenium similiter siccum si potetur eadē solet extrahere. Alysson cum sale epotum non aliter quàm superiora expurgat.

Quæ pituitæ uacuandæ sint.

EOrum quæ pituitam educunt usus est in habitu frigidiore & senio confectis perque hyemem, in resolutis, apoplecticis, inturgescentibus tumore laxo fungosoq; , quod œdema dicunt, insuper in his qui multum pituitæ in uentriculo, aut pectore, aut stomacho collegerunt; & in mulierum fluore. congruunt etiam copiosa emungentibus, crassa excreantibus fastidiosis, & coxendicum cruciatu detentis, quum muci articulis incubuerint, aut elephanticis: maximè autem conueniunt iis qui aqua inter cutem laborant, cui nomen est anasarca. Styracis albi drachmæ pondus cum resina terebinthina æquali modo deuoratum, pituitam euacuat. Oleæ radicis cortex drachmæ instar cum uino aut aqua. Pyrethri oboli nouē ex aqua. Lychnidis seminis drachmæ duæ. Cyclamini radicis drachma cum hydromelite. Scordij drachmæ duæ cum melle Chamæpytis in pollinem detrita, exhibitaq; in catapotiis. Squamæ Cypriæ drachma semis cum resina pari in catapotiis ualentius purgat pituitam. Lauri foliorum uiridiū sesquidrachma. Cucumeris syluestris radicis corticis oboli duo. Ricini grana quadraginta, crotones dicti, putaminibus detractis eduntur, similemq; effectum præstant. Apii dimidium quod ad radicem est manducatnm: nonnulli id chamæraphanon appellāt, hoc est humilem raphnum. Bdellij drachmæ duæ ex hydromelite. Peculiariter autem gummi oculis defluentibus idoneum.

Quæ aquam educant.

AQuam elicientibus uti conuenit in his quos aqua subter cutem, ab utre ascites dicta, malè habet, in mulieribus albo fluore infestatis, item in ijs quos ulcera fluida torquent. Squamæ Cypriæ drachma cum mulsa pota aquam educit: aceti uerò momentum superforbere oportet, ne par uomitum reddatur Coccum gnidium cortice detracto læue cum melle cocto potum ne fauces attineat, aquas trahit dantur autem grana aut uiginti, aut uigintiquinque, aut triginta: ualentiori-

bus quadraginta. Euphorbij drachma cum melle cocto pota pituitam emolitur, magis autem aquas. Lonchitidis seminis oboli octo cum mulsa aquas purgāt. Cneoron similiter aquas trahit cum polenta potum. Cnici seminis drachmæ quinque læuigatæ ptisanæ incoquuntur cum salis momento, sorbentur que. Ammoniaci suffiminis drachma in mulsa pota educit. Nonnulli uerò lienosis id cum posca exhibent. Sambuci corticis radicis succus instar unciarum duarum potus cum uino aquas educit.

De compositis medicamentit purgantibus. Cap. V.

Catapotia ex aloe.

COlocynthidis medullæ pars una, absinthij succi pars una, aloes partes duæ, scammoniæ partes duæ: ex aqua granula ad erui magnitudinem finguntur. dantur undecim numero.

Oxymeli Iuliani.

RVtæ, origani, singulorum, quadrans, thymi cometriens, anethi sescuncia, iridis uncia, mandragoræ radicis sescuncia, agarici sextans, tedarum pinguium unciæ duodecim, cocci gnidij triens, lathyridum, alypiadis, singulorum quadrans, polypodii sextans, phylli, costi, spicæ nardi singulorū uncia, rheupontici sescuncia, scillæ, sambuci turionū, canopi, (qui est sambuci cortex) singulorū quadrans, asari uncia, pulegii quadrās, epithymi, ueratri, acori, singulorum sextans, sij, amomi, hyperici, cumini, singulæ unciæ, anisi sextans, aceto sextarij decē, mellis sextarij quinq; : herbæ per triduum in aceto madescunt, deinde excoctis dum amplius dimidio consumptum fuerit, mel adijcitur: ubi unita fuerint, & illis abiectis admiscentur lathyrides, costus, coccum gnidium, spica nardi læuigata, & si uoles postquam perfectè coctum fuerit oxymel, illa impones. Modus summus est uncia, aut pro uirium ratione: benefacit podagricis affectibus & comitialibus, ac in quibus uacuare simul & crassos humores educere opus est.

Purgatio ad ducendum aquas quæ constat caryophyllo.

ALoes, epithymi, caryophylli, cocci, gnidii, petroselini, rheupontici, singulæ semunciæ, euphorbii scrupuli, quatuor, mellis quod satis est. datur cochlearis mensura.

Purgatio

Purgatio ex rhodomelite confecta, Alexandri,

ROsarum ſucci ſextarii duo, mellis ſextarius, ſcammoniæ unciæ quatuor. ſummus modus eſt quinque cochlearia: leuior, duo: medius tria. ALITER. Mellis libra, roſarum ſucci libra, piperis drachmæ duæ, ſcammoniæ drachmæ octo, maſtiches drachmæ quatuor, zingiberis drachmæ duæ ALIO modo, quo ego utor, Spicæ nardi, aſari, epithymi, ſingulorum ſemuncia: macerantur in aquæ hemina per triduum: ubi mediocriter incoxeris, miſceto aquæ roſarum ſucci ſextarii dimidiũ, mellis tantundem. Poſtquam aduſque ſpiſſitudinem fuerint incocta, ſcammoniæ ſeſcuncia admiſcetur.

Purgatio ex malis cotoneis.

MAlorum cotoneorum toſtorum unciæ quatuor, piperis unciæ ſex, ſcammoniæ drachma, mellis unciæ quinque: trita exhibentur cochleario inſtar unciæ, aut pro uiribus.

Compoſitio dia citriu, quod eſt, ex malo medico, ſtomacho utilis.

MAli medici corticis, carniſq; pondo in aquæ ſextario uno & dimidio ad tertias decoquitur, mellis ſextarius dimidias adiicitur: ubi mellis ſpiſſitudinem ex coctione acceperint, inſpergitur læuigati piperis longi uncia, ſcammonię toſtæ in fermento tantundem.

Buccellatus purgans.

SCammoniæ toſtæ uncia, piperis, apii ſemini, ſingulorũ ſcrupulum, fœniculi, aniſi, ſingulæ uncia mellis libra: toſta mediocriter inſtar unciæ dantur in condito.

Oliuæ purgantes.

SCammoniæ uncia, piperis tantundem, epithymi, cumini torrefacti, petroſelini, rutæ, foliorum menthæ uiridis, ſingulorum drachmæ quatuor, laſerpitii drachma, palmularum unliæ quinq; , mellis tantundem, aceti heminæ duæ, oliuarũ cocymbadum ſextarius, ſciſſarũ uidelicet: quidam & gari momentum addunt. Modus eſt quinq; ſcrupula aut ſeptẽ aut nouem.

Caſtillus purgant.

SCammoniæ drachmæ quatuor, euphorbii tantundem, phylli, piperis, ſingulorum drachmæ duæ, mellis libra. datur inſtar unciæ.

Fusca purgans, & stomacho grata.

CVmini, fœniculi, singulorũ uncia, pulegii, apii, anisi, singulorum semuncia, epithymi, scammoniæ, singulorum uncia, salis unciæ duæ. Summus modus datur scrupulis duobus in posca, nonnulli etiam euphorbij scrupula quatuor adiiciunt.

Vinum purgans in hydropicis.

SCillæ tres unciæ, apij seminis unciæ sex, piperis drachma, capparis radicis drachmæ quatuor, cocci gnidii corticẽ exuti drachma, folii malabathri galbuli duo, uini heminæ duodecim, mellis sextarii tres: scilla contusa uino superfunditur, reliqua læuigata miscentur.

Halatia, quasi dicas ex sale confecta, purgatio.

SAlis communis torrefacti drachmæ sex, api seminis, zingiberis, panis siccis, singulorum scrupula sex, anisi, piperis singulorum semuncia, scammoniæ, epithymi, singulorum uncia datur circiter cochleare.

Compositio dia Hermodactilu, ad podagram.

HErmodactyli quadrans, anisi, cumini æthiopici, ameos, thymi summitatum, piperis albi, zingiberis, singulorum scrupula tria, epithymi semuncia: exhibentur scrupulis quatuor. quidam scrupula sex dant mane cum condito, aut mulsa, aut aqua calida. ALITER eadem purgatio. Hermodactyli uncia, cumini æthiopici, anisi, agarici, zingiberis, singulorum scrupula sex, mastichæ, spicæ nardi, singulorum scrupula duo, musci siliqua, cnici scrupula duo, datur quatuor scrupulis cum hydromelo, Scammoniã, quòd stomacho sit inutilis, auersamur. Si autem liberaliore uacuatione opus sit, scammoniæ siliquas treis mensuræ admiscebis: lotn exhibetur.

Catapotia quæ constant lapide armenico, arthriticis potissimum ebibenda.

ALoes unciæ quatuor, scammoniæ semuncia, agarici uncia, epithymi tantundem, lapidis armenici scrupula duodecim, cassiæ uncia, spicæ nardi uncia, scillę tostæ sextãs, croci scrupula duodecim: rhodomelite excepta duobus scrupulis exhibẽtur.

Compositio

Compositio dia Coronopodiu, ad eadem efficax, ad quæ ex Hermodactylo confecta. stomacho utilis.

ZIngiberis scrupula duo, piperis scrupulum, agarici scrupula decem, cnici partis interioris scrupula quatuor, coronopodij radicis scrupula sex. dantur scrupula tria: quibus aluus est difficilis siliquæ uiginti tres, quæ faciunt omnino obolos septem, aut ferè octo: ubi uenter inanitus est, ad lauacrum duces inde ouis & pane enutries.

Medicamentum ex Cyrenaico liquore ad febrem quartanam.

LActis cyrenaici, piperis, zingiberis, rutę foliorum, singulæ drachmæ, datur ad nucis auellanæ magnitudinem.

Puls ad purgandum, tumoribus laxis, & elephanticis singulariter efficax, & in quibus humorem crassum glutinosumque emoliri uoles.

CVcurbitis duabus syluestribus circuncisis semen eximetur, interiore ipsarum carne relicta, dulci oleo ipsas replebis, & propriis operculis obtectas pernoctare sines, in sequenti die uacuato oleo cucurbitas in aqua decoques dum tabescant, deinde ipsis proiectis oleo aquæ temperato nigri ueratri triobolum adiunges, scammoniæ drachmam: ubi iam cum his pulticulam è simila, aut panem siccum læuigatum incoxeris, inde ægroto dabis tenui pridie uso uictu, ad nucum auellanarum, octo aut decem, aut plurimum quatuordecim magnitudinem, & portioni aquam calidam exhibebis.

Quomodo eos qui purgantur tueri conueniat, quidque faciundum ubi medicamentum purgans assumptum nihil profecerit, Cap. VI.

SVmmatim in omni purgatione efficaci, medicamẽtum homini quem certa prius uictus ratione alueris, ieiuno & cõcoctione obita trades, ac à somno quoad in totũ purgatus fuerit, arcebis, motu mediocri si fieri potest adhibito, cibo omni & potu abstinere usq; ad consummatã purgationem compellet.

Ex commentarijs Philagrij.

AT si inediam non tulerit, aut quòd uentriculi os ad bilem contrahendam expeditum ex longa penuria præcedente

habeat, aut alia eiuſmodi de cauſa, dabitur ipſi panis ex uiuo aquoſo, aut ptiſanæ cremor aut chondri, idq; nõdũ incepta uacuatione, (ut ne cibus corrumpatur) ſed protinus ubi medicamentum fuerit epotum, ſic enim nõnunquam ad celerem medicaminis motionem pondere ſuo opitulatur. Si uerò quocunque medicamento ad aluum emolliendam aſſumpto quis non purgetur, neque uacuetur, nullo accedente periculo nihil moliendum eſt. At ſi magnitudo morbi urgeat, aut æger uellicetur, diſtendatur, & lancinationem expertus fuerit, clyſter ſtatim neceſſariò iniicietur. Si ne ſic quidem uenter reſpondeat, corpore roſionem & ueluti euerſionem ſuſtinente, lauare liberaliter inungendo oportet: ubi repletũ eſt grauaturq;, ſanguinis dimiſſio congruet, præſertim ubi multi compos ſanguinis homo fuerit, oculos rubros habeat, & emiſſitios, nõ ex natura, ſed acquiſitò ex medicaminis potione. Vbi horũ nihil infeſtat, ſed morſus & uellicatus affligit, à balneo cibũ protinus offeres, uinũ liberalius potui dabis, atq; interea clyſterem inſeres, niſi ſubſiſtat cruciatus, rurſusq; lauabis. Eſto aũt oleũ quod in aluũ dabis rutaceum, aut ex alio quopiã flatus expertè præparatũ.

Si purgatio modum excedat. Cap. VII.

SI purgatio maior ſit impendio, cutis infricari debet, & lauari calida: ante balneum uinum tenue, fuluum & flauũ dari, tale ſiquidem celerrimè in totum corpus diſtribuitur: item panis ex eo madens, & malum punicũ. Quòd ſi euacuatio perſeueret, artus uinculis excipientur, quæ è ſummo deorſum diſtributa, conſtringant, & nonnihil ſanguinis & ſpiritus excipiant: dabiturq; potui theriaces ex carnibus uiperarum momentum. deducit enim in cutem ſubitoq́ue reuellit humorum in uentriculum confluxum, obtunditq; medicinę purgantis quod ceu uiroſum eſt & medicatum: huius penuria paſtillos theriacos, præterea compoſitionem diaſpermaton, & Philonium appellatam: imò etiam cucurbitulis ſupra ſtomachum, & cataplaſmatis ex polenta & mulſo uti, prodeſt, deinde epithematis aſtringentibus: maximè uerò ex totius corporis frictione, & medicaminum potu, adiuuantur. Aer ipſis uitandus qui frigidus nimium aut calidus exiſtat: ille ſiquidem materiam à foris intro compellit, fluoremq́ue auget: hic diſcutit, & uireis reſoluit. At ſi ex inteſtinorum quę medicamento

irritantur

irritãtur,erosione,uacuatio augeatur cataplasmatis obducere cõmemorata oportet,& in aluũ dare quæ acrimoniã retundũt, adipem anserinũ scilicet,uinum dulce,nardum & consimilia.

De Hieris antidotis. Cap. VIII.

Hiera Antiochi.

CHamedryos,agarici, colocynthidis medullæ, stœchados,singulorũ drachmæ decẽ,opopanacis,sagapeni, petroselini,aristolochiæ sermentaceæ,piperis albi, singulorum drachmæ quinq; , cinnamomi,spicæ nardi, myrrhæ troglodytidas,croci foliorum,singulorum drachmæ quatuor, mellis quod satis est, ALITER. Colocynthidis carnis drachme uiginti,scillæ tostæ, agarici, ammoniaci thymiamatis, ueratri nigri corticis,scammoniæ,hyperici,singulorum drachmæ tres, epithymi,polypodii,aridi,bdellij, aloes, chamedryos, marrubij,cassiæ,singulorum drachmæ octo, myrrhæ troglodytidis, opopanacis,sagapen,petroselini,piperis communis & longi & albi,cinnamomi,croci, castorii, aristolochiæ longæ, singulorum drachmæ quatuor mellis,quod sufficit.

Hiera Iusti.

EPithymi drachmæ duodecim,marrubii,stœchados, chamæ dryos,ueratri nigri, scammonię,agarici, piperis longi,scillę tostę,singulorum drachmæ sedecim,euphorbii,colocynthidis carnis,aloes,croci,gentianæ,petroselini guttæ ammoniaci, sagapeni,singulorum drachmæ octo,opopanacis,pollii,cinnamomi,myrrhæ,spicæ nardi,iunci odorati floris,pulegii, singulorum drachmæ quatuor,aristolochiæ lõgæ & rotundæ,utriusque drachmæ duæ,mellis quod satis est, datur scrupulis duobus,aut tribus,aut quatuor cum mulsa & sale.

Hiera Galeni.

CHamædryos,piperis longi,piperir albi, stœchados, ueratri nigri,scammonię, spicæ nardi, scillæ tostæ, (nonnulli etiam epithymi) singulorum drachmæ sedecim,myrrhæ, croci, ammoniaci suffiminis, euphorbii, singulorum drachmæ octo: excipiuntur melle.

Hiera Ruffi.

CVcurbitæ syluestris, quæ sicyonia uel col ocynthis dicitur carnis, drachmæ octo, chamædryos drachmæ decem,sagapeni drachmæ octo,petroselini, aristolochiæ rotũdę,

piperis albi, singulorum drachmæ quinque, cinnamomi drachmæ quatuor, uel cassiæ octo, spicæ, croci, polij, myrrhæ, singulorum drachmæ quatuor, mellis, quod satis est.

Hiera Archigenis.

MArrubii, agarici, chamædryos, colocynthidis carnis, stœchados, singulorum drachmæ decem, opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, singulorum drachmæ quinque cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polii, croci, singulorum drachmæ quatuor. arida tunduntur simul & incernuntur, opopanax autem, sagapenum, & myrrha contusa, mulsa per noctem unam in pila macerantur, deinde læuigantur, & sicca his admiscentur: melle optimo excepta reponuntur in uitreo uase aut plumbeo. hæc ratio omnium hierarum communis est. Summus ipsarũ modus est drachmæ duæ: assumatur & salis draehma, mellis heminæ duæ, aquæ quantũ satis est. Quòd si uehemẽtiores ad purgandũ uoles efficere, quibus scammonia non inest, iniicietur, & his singulis ex illa obolus.

Quæ sedi & umbilico illita purgent. Cap. IX.

Illito sedis ad flatus excutiendos.

RVta cum melle in tenuissimum pollinem redigitur, ut unus succus fiat, & penitissimè intra sedẽ delinitur Efficacissimũ uerò est si cumini momentũ & nitri assumat, uel cyclamini succum: stuppa exceptum imponitur, aut glandis forma melle apposito, flatus siquidem multi erumpunt, uentrẽm leuantes.

Perunctio sedis uentrem mouens, Chezanance.

ALumen cum melle læuigatum coquitur quoad fuluũ reddatur, atque hoc sedes perungitur, facilè enim copiosa citra laborem subducit.

Medicamentum quod umbilico illinitur epomphalium dictum, ad aluum subducendam.

CYclamini drachmæ quatuor, nitri drachmæ tres, ueratri nigri & albi, singulorum drachmæ duæ, colocynthidis drachmæ tres, scammoniæ drachmę duę, elaterii succi drachmę quatuor, cocci gnidii totidem, caricarum pinguium unciæ duæ, fellis taurini uncia.

Aliud

Aliud laudatissimum.

ELaterij,lathyridis,galbani,cyclamini,ueratri nigri singulorum drachmæ quatuor,colocyntidis carnis drachmæ octo, cucumeris syluatici recentis, scammoniæ, cocci gnidi, tithymali ,singulorum drachmæ duæ, terebinthinæ drachmæ tres: excipito hæc felle taurino,& unguinis modo uritor. Quidam uerò ad unguentes faui uncias septem & sicyonij quod satis est,emplastri modo imposuerunt.

Quæ medicamenta uomitum citent, & quomodo ueratrum exhibetur. Cap. X.

VOmitu utuntur & sani, qui ciborum humorumve copia grauantur: & acuto morbo laborantes quum à pituita aut eiusmodi quodam infestantur. At medicamentis uomitũ facientibus neq; sani,neque acuta ægritudine occupati uti permittentur:sed in longis prosunt affectibus & præsertim induratis,quæ ualidã commotionẽ desiderent, qualis est podagra,morbus comitialis à stomacho originem trahens,elephantia aqua subter cutẽ,melancholia, & persimiles. Aduersatur uomitus sanguinẽ excreantibus,malo præditis stomacho, & ijs qui suffocationibus opportuni sunt. Promptissimũ igitur ad uomitũ ciendũ est Cyprinum, digitis aut pinnis id intinctis, demissisq; in guttur. item nardi gallicæ radicum drachmæ septem ex mulsa potę sursum ualenter purgant:similiter etiam radicum betonicæ,quæ cestron dicitur, quinq; aut sex drachmæ cum mulsa sumptæ & daphnoidis tria folia uiridia in læuoram coacta comestaq;. Itẽ elaterii obolus in aqua assumptus sursum pituitam & bilem expurgat: & herbæ pedicularíæ grana quindecim cum mulsa crassiore, ex bulbis autẽ qui manducari solent,si crudi assumantur. Narcissi autem elixi sursum per uomitum purgant. idem facit apii radicis pars superior,aeri proprior comesta,uocant eam nonnulli chamæraphanon, inferior autem pars per inferna purgat, tota uero sumpta utrinque: raphani prędictis minus quidem purgant, sed utilius:cæterum conuenit ipsas acreis & recentis adhuc minutim concisas,ante duas tres ve horas in oxymelite maceratas quam fieri potest multas,assumere,ter quaterve à cœna uomitu excitato:semel autem ieiuni uoment,& sæpe oxymel ab sorbebunt: ubi duabus horis inambulauerint, egelidam bi-

bentes aquam digitis aut pinnis in os demissis uoment.

Quibus modis ueratrum exhibeatur.

VEratrum dari debet, ubi longi ualentesque morbi sunt & spes ex aliis præsidiis adempta est, quod ægritudo omnibus ipsis fortior extiterit. Conueniet autem siue continuè infestauerit morbus, ut aqua inter cutem, elephantia malus corporis habitus, resolutio, & id genus alia: siue statis temporibus repetat, ut morbus comitialis podagra. Porrò quum plures hellebori exhibendi modi existant, simplicior quidem & præparatio potius ad id assumẽdum, talis est. Raphano arundine compuncto dissectoq; ueratri albi optimi radicũ præsegmina inseruntur: ac ubi una nocte in eo permanserint, proiiciuntur: raphanus minutim concisus, cum oxymelite in dictum modum ægro exhibetur, nimirum uomitionibus assueto, atq; is horis quot diximus interpositis ad uomitum cogendus est. At proprius ueratri exhibendi modus hic fuerit. Veratri optimi sextans in aquæ hemina diebus quinq; maceratus, ad aquæ tertias incoquitur: ubi expressum ueratrum est, aquę miscetur tantundẽ mellis: excoctũ usq; ad spissitudinẽ prædicto modo, laboranti exhibetur, præterquã uomere prius exercitato etiam ieiuno, probeq; defuncto concoctione, & cui aluus responderit, uel sua sponte, uel clystere semen bisve secundũ uiriũ rationẽ sollicitata. Omnium uero efficacissimus modus talis est. Dissectis ueratri radicibus in sesamini magnitudinẽ (nam in tenuissimum redactæ pollinem uirium efficacia strangulationes pariunt) ueratri plurimũ drachmas duas, modicè unam, imbecillioribus ptisanæ cremori aut alicæ, aut id genus alicuius incoctã, potui dabis: ualentioribus ex aqua calida aut mulsa. Incipit autem purgatio post tres quatuorve horas: quibus tardior est, ii melius purgantur. Quod si uomitus lentè oboriatur mulsa potui data, uomere æger cogendus est, pinnis oleo madidus in os demissis. si ne sic quidem proficiatur, in balaeũ deduci debet. Vbi iam uomere inceperit si uacuatio paulatim respondeat, nullum ægro negotium facessere oportet. sin autem uellicatum aut conuulsionem experiatur, hydrelæum potui dabitur, simul & in aluũ ab inferiore parte indetur: quod alioquin in his qui helleborum assumunt, nonnunquã fieri solet, unde medicamenti coaceruationẽ facilius ferunt. Si anima deficiat, naribus quæ odorem mouent admotis & consimilibus uireis

recolligere,

recolligere, aliisq; ut uerisimile est superuenientibus casibus, eadem accõmodare oportet. At multa facta inanitione, cibus dari somnusq; permitti debet, & alia sicuti in his qui nimium purgãtur diximus, factitanda sunt. Si perseueret uacuatio, cucurbitulas stomacho defigere, & artus uinculis excipere conuenit: sin aũt pro ratione facta sit, mulsæ iusta portio propinabitur, qua superfluitates è medicamẽto reliquæ eluantur: mox cibus boni succi offeretur. Iã uerò in iis qui medicamenta per os abominantur, omnino aũt hellebori potionẽ requirunt, Antyllus huiusmodi quodã usus est clystere: hellebori albi drachmæ duę in aquæ sextario per diẽ & noctem unã macerantur, sequenti die ueratrũ in aqua ad dimidias coquitur, inde in aluum datur, ut nomitum concitet, superius purgat paulò imbecillius quàm ueratri potio. Vbi abundè purgatum est, glande acri imposita, aluus irritatur, ut quod iniectum est reddatur, & æger nõ amplius uomat. Facta excretione, mulsa semel bisve intestinis abluendis iniicitur. ipse uerò Antyllus tradit fieri etiam glandem ex helleboro albo tuso cribratoq;, deinde cocto melle excepto, ac clysteris modo ex helleboro præparati, superiorem uentriculum purgare, uerum hic est modus probatior. Nam purgationẽ partire in uices nobis licet: pondus igitur sit ueratri drachmæ duæ, cæterũ glans circumaptetur aut uinciatur stnppa solidiore, cuius initiũ extrinsecus per sedem recipiatur, quò glandem ubi satis purgando profecerit, auferre possimus. hic modus purgat, quidem absolutissimè, non autem suffocationem aut aliud quoddam periculum inducit.

De differentia antidotorum. Cap. XI.

PRæfatio Galeni de antidotis in hunc modũ habet. Medicinas quæ non extrinsecus impositæ, sed intra corpus assumptæ affectibus medentur, antidota ueteres nuncupant: cæterum triplex ipsorum est differentia, quædam enim lethalium medieamentorũ gratia offeruntur, quædam ob bestias uirus iaculanteis, quas Græci ἰωβόλυς appellant, quædã uerò morbis ex prauo uictu cõtractis auxiliãtur: nõnulla treis hos usus promittuut, quemadmodũ etiã quæ theriaca dicitur.

Hedychroi quod theriacen ingreditur, confectio.

ASpalathi radicis corticis, calami aromatici, costi, asari, xylobalsami, phu, amaraci, mastiches, singulorum drachmæ sex, carpobalsami drachmę duę, mari drachmæ sedecim

cim iunci odorati floris drachmæ duæ, cinnamomi drachmæ uigintiquatuor, amomi, casſiæ, rha, ſingulorum drachmę octo, nardi Indicæ, phylli, ſingulorũ drachmæ xij myrrhæ drachmæ uigintiquatuor, croci drachmæxij. uino primi meriti excepta, in paſtillos coguntur, manuq; in opobalſamum intincta.

Quomodo paſtilli ſcillini præparentur.

SCilla luto aut cruſta ex panificio & opere piſtorio oblita, modicè torretur, inde carnis ipſius partes, duæ, cum erui farinæ una capiuntur, ſimulque læuigantur & finguntur paſti lli.

Quomodo paſtilli theriaci fiant.

SVmuntur uiperæ quatuor aut quinæ, fului coloris & recens captæ, & quaternis digitis à capite & cauda amputatis, totaque cute detracta & interaneis exemptis, reliquum corpus in fictili nouo cum anetho & ſale modico diſcoquitur, dũ ſpinæ à carnibus ſegregentur: deinde his exceptis ablatiſque accurate à ſpinis carnibus, & panis puri æquali modo addito, læuigantur omnia pariter, formanturque orbiculi manu in opobalſamum intincta: in umb ra refrigerantur.

Quomodo paret ur theriace anti dotum.

PAſtillorum ſcillinorum drachmæ quadragin ta octo, paſtillorum theriacorũ, paſtillorum hedychroi, cinnamomi, piperis, communis, lachrymæ papauerit, ſingulorum drchmæ uigintiquatuor, roſarũ ſiccarũ drachmę duodecim, ſcordii, napi buniados ſeminis, iridis illyricæ, agarici, dulcis radiculæ, opobalſami, ſingulorũ drachmæ duodecim, myrrhæ, croci, zingiberis, rheu pontici, quinquefolii radicis, nepitæ, iunci quadrati floris, marrubii, petroſelini, ſtœchados, coſti, piperis albi & longi, dictamni, thuris maſculi, terebinthinæ, maſtiches, chię, caſſiæ, nigræ, nardi indicæ, ſingulorũ drachmæ ſex, polii floris, ſtyracis, apii ſeminis, ſeſelis, thlapſis, ameos, chamædryos, chamæpityos, hypociſtidis ſucci, malabathri, nardi gallicæ, nardi, meu, gentianæ, aniſi, fœniculi ſeminis, lemniæ terræ, chalcitidis toſtæ, amomi, acori, carpobalſami, phu pontici, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, ſingulorũ drachmæ quatuor, dauci ſeminis galbani, ſagapeni, bituminis, opopanacis, caſtorii, centaurii tenuis, ariſtolochiæ ſarmentitiæ, ſingulorũ drachmæ duæ mellis attici pondo decem, uini falerni ſextarii duo: coniectis in pilam, liquore hypociſtidis, myrrha, ſagapeno, dulci radicula

ſtyrace,

ſtyrace,acacia,& opopanace, mellis momentũ inſtillatur, con tuſaque diſſoluuntur,deinde uino ſuperfuſo,ut illa ſuperet per triduum madeſcunt:inde reliqua contuſa in unitatem coguntur,mel deſpumatum: cæterũ in argenteo aut uitreo uaſe non adeò pleno medicamentum reponitur, frequenter operculum aufertur. Vſus eius eſt quum urget neceſſitas in iis qui à feris commorſi ſunt & uenena aſſumpſere, poſt annum ętatis ſeptimum,ſic ut inſtar nucis auellanæ,cum tribus uini cyathis,quotidie bis bibatur. Similiter facit ad eos qui ex quadam latente cauſa periclitati ſunt,corruptela quæ corpus conficit, lethalis medicamenti qualitatem imitata,quemadmodum in peſtilentia correptis potiſſimum accidit,ſemel quotidie.in alijs uerò affectibus à decem annis uſq; ad uiginti,uſus eius celebratur in tuſſi,thoracis,doloribus aut laterum,ſi febris abeſt, cũ mulſo: ſi illa urat,cum hydromelite,ſub noctem ad fabæ Aegyptię magnitudinem exhibetur. Sanguinem autem excreantibus omnibus,ſi morbus recens eſt,ex poſca:ſi uetuſtior, ex ſymphyti decocto,quantum faba Aegyptia explet,idque manè, & ueſperi. At quos inflationes & torſiones circa umbilicum, aut morbus cœliacus malè habet, ex aqua calida ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem mane aſſument.cæterum appetentiã uehementem excitat, rigores, perfrictionem, & bilis uomitum, præſumptum ante acceſſiones diſcutit, menſtrua ducit, & fœtus mortuos eiicit,fabæ Aegyptiæ inſtar potum ex mulſa, aut paſſo in quo ruta aut dictamnum decoctum ſit. Item ad uocẽ abſciſſam ualet & per ſe, & cũ duplicato tragacantho ex mulſo aut paſſo potum, atque ſub lingua retentum eliquatumq;: lienoſis,iocinoroſisq; ex poſca, ſcyrrhus adeſt, ex oxymelite, aut aceti ſcillini ſeſquicyatho:in nephriticis cum mulſo circa fabæ Aegyptiæ magnitudinem: dyſentericis tantundem cum decocto rhus,mane & ueſperi. Ad lippitudines autem ſummè etiam in hunc modum temperatum facit:antidoti & opobalſami unciæ duæ,mellis cyathus:mixta paulatim unguntur. Itẽ denteis abſtergit. pleriq; uerò ut ſanitatẽ ab iniuriis uindicẽt, noua Luna ad Græcanicæ fabæ magnitudinẽ ex eo ſumũt,con coctione bene obita cũ uno mellis cochleari, & duobus aquæ cyathis. Similiter etiam in peregrinationibus eo utuntur, quum praui cuiuſdam aeris aut aquarum in itinere ſuſpitionem habent.

Sales

Sales theriaci.

SVmuntur uiperæ recens captæ numero quatuor, mox salis ammoniaci aut communis modius Italicus, deinde cũ ipso in pilam coniecto tunditur in crassiores partes gentianæ sesquilibra, aristolochiæ rotundæ sesqui libra, centaurii tenuis comæ libræ duæ, cardamomi, marrubii, singulorũ unciæ sex, scordii, apii, chamędryos creticę, singulorum libra, rutę satiuę semĩnis libra: melle attico in unitatem coguntur, & dimidia ipsorũ pars in nouum fictile coniicitur, deinde quatuor uiperæ uiuę, quibus adduntur etiam scillæ teneræ recentes quinque minutim concisæ, hinc reliqua misturæ portio dimidia superiniicitur: ac ubi olla cooperta diligenter fuerit, tribus quatuorve foraminibus operculum ipsius pertundes, ut per ea uapor tostionis modum significet. Primum enim uidebitur fumus exire copiosus, obscurus, admodumq; turbidus, qui ignem bestias iam inuasisse nuntiet, quando te animũ diligenter aduertere conuenit, ne tandem fumi huius aerem è uiperarum exhalatu uitiatũ inspires. Postea, ubi uapor cessauerit, & tenuem quãdam flammam per foramina eiaculatam conspexeris, tunc ipsa tosta esse quàm optime censeto, atq; ita fictili ab igne sublato tota die noctuq; refrigerantur. Deinde ollam aperito, exemptosque inde carbones diligenter tundito, & cum hisce misturis incernito: rutæ syluestris seminis, hyssopi cretici, singulorũ unciis nouem, fœniculi seminis, nardi gallicæ, stachyos Scythici, singulorum unciis sex, petroselini macedonici, malabathri foliorum, singulorum unciis quatuor, amomi uuæ, hormini seminis torrefacti, singulorum unciis tribus, origani summitatũ, thymi summitatum, singulorum unciis nouem, baccarum iuniperi, piperis albi, piperis nigri, fœniculi, singulorum libris duabus, laserpitii radicis unciis decem, coriandri seminis, zingiberis non perforati, satyrii seminis uel radicis, pulegij montani, seselis massaliotici, tordyli mõtani seminis, menthæ, singulorũ unciis sex, cassiæ fistulæ unciis duabus, cinnamomi uncia. Porrò ego sales ipsos præparaui, nõ combustis bestiis, sed ipsarum pastillis quemadmodum in theriaca, sic ut hos iis quæ eum bestiis cremantur ad admiscerem, quò si quàm in se amarulentiã haberent, eam per adustionem deponerẽt: tantumq; pastillorũ modum inieci, quantum uiperarũ quaternionem habere conii-

ciebam, atque hac ratione longè præstantissimi euaserunt.

Antidotum Mithridatis, dia scincu.

MYrrhæ troglodyticæ, zingiberis, cinnamomi, singulorum drachmæ decem, spicæ nardi, thuris, thlapsis, opobalsami, iunci odorati floris, costi, stœchados, seselis, galbani, resinæ terebinthinæ, piperis longi, castorei, hypocystidis succi, styracis, malabathri foliorũ, singulorũ drachmæ quatuor, cassiæ nigræ, polii, piperis albi, scordii, dauci seminis, carpobalsami, cyphios bdellii, nardi gallicæ, gummi, petroselini, opii, cardamomi, fœniculi seminis, gentianæ, foliorũ rosę, singulorũ drachmæ octo, dictamni, anisi, acori, phu, singulorũ drachmę tres, meu athamantici, acacię, alui scinci, hyperici seminis, singulorũ sesquidrachma, uini & mellis quod satis est Pręparatur theriacæ modo. Galenus tradit ad eadem hoc ualere, ad quæ illa, præterquàm ad uiperæ morsus, in eos enim Theriace efficacior est.

Antidotum dia hæmaton, hoc est ex sanguinibus, ad omnia uenenata, & lethalia medicamenta.

PIperis albi & longi, costi, acori, phu, anisi, dictamni cretici, singulorum drachmæ duæ, amomi, opobalsami, rutæ syluestris seminis, fœniculi seminis, cumini æthyopici, anethi, anatis masculi sanguinis sicci, hœdi senguinis, anserini sanguinis, anatis fœminæ sanguinis, napi syluestris seminis, singulorum drachmæ tres, gentianæ radicis, trifolii, iunci odorati floris, lachrymæ thuris, rosarum siccarum, singulorum drachmæ quatuor, cinnamomi drachmæ duæ, scordii drachmæ octo, petroselini, polij, myrrhæ, nardi, singulorũ drachmæ sex, cassiæ drachmæ tres, lactis cyrenaici totidem, stœchados drachmæ quinq;, asari drachmæ duæ, guttæ ammoniaci drachmæ tres, meu athamantini drachmæ duæ, agarici tantundem, carpobalsami grana uiginti, mellis cocti quod satis est.

Oxymeli simplex.

ACeti quàm acerrimi albi sextarius, aquæ sextarii duo, mellis sextarius, ad liquidioris mellis spissitudinem incoquuntur, sic ut mel interea dispumetur.

Acetum scillites.

SCillæ albi coloris in taleolas concisæ libræ sex, quadraginta diebus in umbra siccantur, deinde ubi rursus purgatæ fuerint, in aceti generosi sextariis duodecim, diebus

sexaginta

ſextaginta in ſole madeſcere ſinuntur, uaſe bene operculato. poſt eum numerum dierum ſcilla ex aceto expreſſa proiicitur, ipſum uerò acetum defecatum transfunditur. Nonnulli uerò ſcillæ libram in aceti ſextarios ſex coniiciunt. alii uiridem ſcillam in acetum pari utriuſq; modo demittunt, ſinuntq; uſque ad menſeis ſex, atq; hoc modo maiorē incidendi uim acquirit. Valet autem acetum ſcillatū collutū ad fluida oris uitia, & pleriſque interaneorum affectibus potum medetur, quibus exulceratio coniuncta non eſt item aliis compluribus efficax eſt.

Oxymeli Scillnium.

SCillæ partis internæ tenerioris libræ duæ, aceti acris albi ſextarii quindecim, piperis, petroſelini macedonici, ſingulorum unciæ duę, daũci cretici, ameos, aniſi, nardi gallicæ, ligustici, aſari, cardamomi, ſpicæ nardi, amomi, rheupontici, ſingulorum ſemuncia, fœniculi ſeminis, cumini, laſeris, zingiberis, pirethri, hyſſopi cretici, coſti, pulegii, ſingulorum uncia, menthæ uiridis faſciculus, rutæ uiridis ruriones quinque, mellis attici ſextarius, ſapæ ſextarii duo, apij uiridis faſciculns: interior ſcillæ pars alba contuſa in acetum mittitur, ſiniturque diebus ſeptem ſub caniculæ æſtu madeſcere, deinde ſcilla ſublata, arida quidem iam contuſa: uiridia autem non contuſa in acetum conijciuntur. Ruſus poſt dies ſeptem omnibus exemptis, mel & ſapa aceto adiiciuntur, excoctaque uſque ad ſpiſſitudinem in uitreum uas defunduntur. Cæterum pręſidio hoc & ieiunus inſtar potionis utere, & cum cibo inſtar condimenti, eſt enim longè utiliſſimum.

Medicamentum Galeni è ſcilla, comitialibus potiſſimum efficax.

SCillla minutim manibus cõtuſa in uas in quo mel ſolet colligi, demittitur, eoq; diligenter operculato in loco ad meridiē ſpectante ſub æſtu caniculæ reponitur, quadraginta diebus poſt caniculæ ſidus in ſuperficie uaſe ſoluto ſcillæ corpus effluxiſſe deprehendes, exceptus igitur ipſius ſuccus melle optimo edulcoratur, daturq; co mitialibus quotidie cochleare, pueris exiguũ, prouectis magnũ. Ipſumque ſcillæ corpus tritum cum melle datur cochleari, atque hoc uirtute ſecundum eſt.

Philonis antidotum.

PIperis albi drachmæ uiginti, alterci drachmæ uiginti, lachrymæ.

chrymæ papaueris drachmæ decem, croci drachmæ quinque; pirethri, euphorbij, ſpicæ nardi, ſingulæ drachmæ, mellis attici uel alterius generoſi probè coꝭti quantum ſufficit. datur prouectioribus ad nucis auellanæ magnitudinem: minoribus fabæ inſtar: pueris, ciceris. Medicamentum eſt, quod dolorem ſopit, & ſomnum accerſit.

Athanaſia dolorem leniens pleuriticis accommodata, authore Oribaſio.

CAſſiæ drachmæ octo, ſpicæ nardi, amomi, croci, opij, ſtyracis, myrrhæ, coſti, ſingulorum drachmæ quatuor, mellis deſpumati quod ſatis eſt. datur quemadmodum Philonium.

Medicamentum ex duplici pipere, eiuſdem effectus.

CArdamomi, caſtorei, opij, ſingulorum drachmę tres, myrrhæ, coſti, piperis albi & longi, galbani, ſingulorum drachmæ tres, croci totidem: excipiuntur melle decocto, & ad fabæ magnitudinem exhibentur.

Medicamentum dia codion, id eſt, ex papaueris capitibus, & ſapa.

CApita papaueris uiridia minimè aquoſa octo decem've, die poſtquam decerpta ſunt incoquuntur cum dulcis radiculæ uncia, madefacta in ſapæ ſextario rurſus incoquuntur dũ tabeſcant, ubi mediocris ſpiſſitudo facta eſt, ab igne ſublata defunduntur: uſus medicamenti eſt in febribus ubi ſopire opus eſt, & quum tenuis defluxio à capite in thoracem defertur.

Medicamentum ex capitibus papaueris & melle.

CApita papauerum, ut dictum eſt, & dulcis radiculæ uncia, in aquæ pluuialis aut puteanæ ſextario donec intabeſcant excoquuntur. ubi expreſſa fuerint, ſemiſextarius mellis decocto inijcitur: excocta uſq; ad ſpiſſitudinem, dantur in quibus præterquam quod dolorem lenire, & ſomnum cõcialiare oportet, etiam purgatione opus eſt, & abſterſione eorum quæ in pectore aut pulmonibus renibusque inhæreſcunt.

Dia codion, compoſitum.

AQuæ, in qua papauerum capita decocta ſunt ad prædictã commode rationem, ſextarius, uini dulcis heminę duæ, mellis libra, croci, hypociſtidis ſucci, ſingulorum drachmæ

quatuor, coquuntur usq; ad spissitudinem, uerũ stomacho utilius est medicamentum ex melle, capitum papaueris decocto, & malis cotoneis præparatum: efficacius si præter capita, sertula campana & dulcis radicula aquæ incocta fuerint.

Eclegma ex marrubio, simplex, tabidis maximè accommodatum.

MArrubii comæ libra in aquæ heminis sex decoquitur ad tertias, inde herba proiicitur, adiicitur autem aquæ mel: ea incoquuntur usque ad mellis spissitudinem. instar cochlearis exhibetur.

Ex marrubio, compositum.

MArrubii comæ, iridis illyricæ, hyssopi, pulegii, dulcis radiculæ, apii, singulorum sextans, caricarum pinguiũ quadrans, nuclei pini resinati tantundem: crassius contusa, arida cum caricis in aquæ sextarios tres demerguntur, coquunturq́ue usq; ad tertias, illis exemptis, aquæ, mellis libræ duæ induntur, & ad crassitudinem melleam incoquuntur.

Medicamentum ex eruis.

AMygdalarum amararum sextans, farinę erui triens, hyssopi tantundem, iridis semuncia, nucleorum pini torrefactorum unciæ duæ, mellis sextarius, uel quod satis est.

Medicamentum dodecatheon.

IRidis Illyricæ triens, erui triens, hyssopi, urticæ seminis, dulcis radiculæ, fœnugræci, singulorum sextans, bulborum, seminis lini torrefacti, singulorum triens, melanthii scrupula octodecim, pulegii scrupula sex, nucleorum pini torridorum sextans, piperis scrupula sex, mellis quantum sufficit.

Antidotum, sotera.

SPicæ nardi scrupula trigintanouem, myrrhę scrupula uiginti septem, croci scrupula trigintaseptem, castorii scrupula trigintanouẽ, opii scrupula trigintasex, petroselini scrupula quadragintaquinque, anisi scrupula nouem, apii scrupula septem innci odorati floris scrupula trigintasex cassiæ scrupula duodecim, piperis longi totidem, sinonis seminis scrupula sex, styracis scrupula octodecim, amomi scrupula duodecim, seselis totidem, hedychroi, costi, asari, singulorum scrupula octodecim, mellis quod satis est.

Ex ſtyrace bechicon, hoc eſt, tuſſi efficax.

AMomi, caſſiæ, ſingulorum ſextans, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorum ſeſcuncia, croci, piperis albi, ſingulorum uncia, mellis ſextarius: exhibetur cochlearium.

Medicamentum Philoxeni, purulentis & longa defloxione infeſtatis idoneum.

REſinæ terebenthinæ drachmæ uigintiocto, nardi drachmæ ſedecim myrrhæ ſtillatitię drachmæ ſex, cardamomi, bulborum tantundem, croci drachmæ duodecim, galbani drachmæ ſedecim, amygdala amara octoginta, mellis hemina: ex aqua potatur, quantum faba Aegyptia explet.

Eſdra, multiplicis uſus, uehementer enim deſiccat.

AMomi ſcrupula ſex, croci ſcrupula octodecim, dauci ſeminis ſcrupulum unum & dimidium, fœniculi ſeminis ſcrupula tria, caſſiæ ſeſquiſcrupulum, iunci odorati floris ſcrupula quatuor & dimidium, cinnamomi ſcrupula tria, hypociſtidis ſucci ſcrupula quatuor & dimidium, ſulfuris unciæ quinque, papaueris ſeminis ſcrupula quinque, pyrethri ſcrupula tria, petroſelini ſeſquiſcrupulum, iridis illyricæ ſcrupula ſeptem & dimidiũ, alterci ſeminis ſcrupula tredecim & dimidiũ, ſpicæ nardi ſcrupula ſeptem & dimidium, rutæ ſeminis ſeſquiſcrupulum, anethi ſcrupula tria, cardamomi unciæ tres, roſarum ſiccarũ ſcrupula quatuor & dimidium, nerii floris ſeſquiſcrupulum, eſt aũt ueluti fibra ex qua oritur roſa, rhododaphanes, & roſæ ipſius ſingulorum ſcrupula tria, rheu ſcrupula ſex gentianæ ſcrupula ſex, hedychroi ſeſquiſcrupulum, tragacanthæ ſcrupula quindecim: lycii ſcrupula ſex, citri arboris foliorum ſcrupula ſex, ocimi ſeminis ſeſquiſcrupulum, aniſi ſcrupula tria, coſti, myrrhæ, ſingulorum ſcrupula ſex, bdellii ſcrupula ſedecim, artemiſiæ ſucci ſcrupula tredecim, rhu ſyriaci ſcrupula uigintiquinque & dimidium, aſari, uteri mergi, lapidis iaſpidii, ſingulorum ſcrupula tria, piperis ſcrupula quindecim, caſtorii ſeſquiſcrupulum, cimoliæ ſcrupula ſex, ſiſonis ſcrupula nouem, ſtyracis totidem, opobalſami ſcrupula duodecim, ſeſelis herbæ ſeſquiſcrupulũ, mellis, unciæ uigintiocto, uini quantum ſatis eſt.

Medicamentum ex malorum cotoneorum carnibus.

MAlorum cotoneorum purorum libræ tres, coquuntur in

uini peruetusti sextarijs tribus, deinde conteruntur: quibus, piperis, anisi, significi, singulorum contritorum uncia admiscetur. Nonnulli etiam zingiberis semunciam indunt. quidam in uicem uini, aceto usi sunt.

Medicamentum ex succis malorum, ad appetentiam abolitam & ægram concoctionem probatum.

MAlorum cotoneorum maturorum succi sextarij duo, mellis laudati tantundem, aceti sextarius, zingiberis unciæ tres piperis albi unciæ duæ: incoquuntur ad spissitudinem. hoc Galenus ad eos qui perfrixerunt preparat: in quibus autem bilis redundat, sine pipere & zingibere conficitur.

Quomodo paretur melaplacontium.

MAlorum cotoneorum purorũ libræ sex in uino coquuntur quousq; intabescant, inde exemptæ conteruntur. non nulli mellis libras octo adiiciunt, coquuntq; igne lento, ferula agitantes. ubi tam spissum totum euaserit, ut manus quodam modo non inquinet, etiam tunc addunt contusi piperis uncias tres, anisi tantundem, petroselini unciam. Sunt qui zingiberis unciam & mastiches tantundem misceat: deinde mixta instar semunciæ formant, & cum lauri foliis componunt.

Cydonatum contusum fragmentis saluis.

MAlorum cotoneorum purorum frustulatim concisorum libræ octo, in uini sextariis totidem incoquuntur temperatè, ut non dissoluantur, deinde mellis despumati libræ octo, piperis unciæ octo, petroselini, anisi, singuli quadrantes. zingiberis quincunx, spicæ nardi sescuncia, caryophylli uncia, ipsis admiscentur: omnia contusa ac modicè incocta usque ad iusculi spissitudinem auferuntur, quibus refrigeratis fragmenta simul cum iure componuntur.

Medicamentũ dia trion pipereon, ex triplici pipere.

PIperis communis, albi, & longi, singulorum drachmæ septem, zingiberis, anisi, thymi sum mitatum, singulorum drachmæ duæ, mellis quod satis est.

Aliud, Oribasii.

PIperis albi unciæ duæ, piperis nigri, & longi, spicæ nardi, cinnamomi, ameos, caryi, hyssopi, seselis, dauci, petroselini, singulæ unciæ, zingiberis drach. quatuor, mellis libræ tres.

Aliud.

Aliud.

PIperis communis quadrans, albi uncia, longi tantundem, petroſelini, cinnamomi aut caſſiæ duplicatæ, zingiberis, ſingulorum uncia, mellis uncia una & uiginti, uel quod ſatis eſt. ego etiam thymi comæ unciam miſcui.

Dioſpolites.

CVmini aceto macerati torrefactique uncia piperis, zingiberis, ſingulorũ unciæ duæ, rutæ uiridis ſeſcuncia, nitri drachmæ duæ, & ſemis: melle excipitur.

Medicamentum dia Calamynthes, id eſt, ex Calamintha.

PEtroſelini, pulegii, ſeſeleos, calaminthæ, ſinguli quadrantes, apii, ſeminis uncia.

Medicamentum dia citriu, hoc eſt, ex malo medico, tardè concoquentibus efficax.

ACeti heminæ tres, mali medici carnis libra, hyſſopi, rutæ, ſingulorum faſciculus: per noctem in aceto madefacta ad tertias decoquuntur, expreſſaq; proiiciuntur: aceto miſcetur: mellis ſextarius, rurſusq; incoquũtur ad mellis ſpiſſitudinem: ubi incraſſata fuerint, inſperguntur aſari, meu, piperis albi, ſinguli ſextantes: exhibetur cochleare mane, & dormituro.

Picra, hoc eſt amara, compoſitio Galeni.

ALoes drachmæ centum, xylobalſami, maſtiches, croci, ſpicæ nardi, aſari, cinnamomi, ſingulorum drachmæ ſex. Quidam addunt etiam iunci odorati floris & caſſiæ utriuſq; drachmas ſex. exhibetur drachma ex hydromelite.

Picra ex oxymelite, ad ſtomachicos, uterum, & aquam inter cutem.

ALoes unciæ quatuor, phylli unciæ duæ, coſti, caſſiæ, amomi, iridis ſingulorum drachmæ, fœniculi radicis corticis libra, maſtiches, nardi gallicæ, zingiberis ſingulorum drachma, piperis drachma, meu drachma, aceti, mellis, utriuſque ſeſquiſextarius: fœniculum in aceto prius excoctum proiicitur, deinde mel additur. Vbi uſque ad melleam, ſpiſſitudinem incoxeris, reliqua detrita inſperges.

Medicamentum ex lupino iecore præstantissimum.

GEntianæ,chamæpityos,petroſelini,marrubii,ſucci arcii,ſinapis,ſcolopendrii radicis,panacis, minii,erythrodani,braſſicæ ſeminis,ariſtolochiæ longæ, piperis albi,ſpicæ nardi, coſti erucæ ſeminis,eryngii radicis,polii,echii, eupatorii, baccarum iuniperi,lupini iecoris,helenii,pares modi: melle diſcocto excipiuntur,mulſoque probè cocto, ad nucis auellanæ magnitudinem dantur.

Theodoretus dia anacardion.

ANacardiorum ſeſcuncia,croci,craſſiæ, philly, ſpicæ, nardi, cariophylli,meu,agarici,iunci odorati floris, rheu,epithymi, ſingulorum drachmæ quatuor, acori, piperis, ſingulorũ ſeſcuncia,aloes unciæ tres,ſax fragæ,maſtiches,iridis illyricæ,ſingulorum ſeſcuncia,myrobalanorum uncia,mellis libræ ſex,uel quantum ſufficit.

Theodoretus altera dia anacardion.

ALoes drachmæ ſexaginta,agarici drachmæ uigintiquatuor croci,caſſiæ,rheupontici,acori,cinnamomi,maſtiches, ſingulorum drachmæ decem:coſti,rutæ ſeminis, piperis albi, ſingulorum drachmę octo,ſpicæ nardi drachmæ tres, xylobalſami,aſari,chamædryos,meu,ſingulorum drachmæ quatuor,mellis quod ſatis eſt. Nonnuli hic quoque addunt anacardia duo, datur drachmis binis cum mulſa.

Medicamentũ cyphoides,ad iecoroſos & pectoris uitia.

VVæ paſſæ carnis drachmæ uigintiquinq;,croci drachma,calami odorati drachmæ duæ ſemis, bdellii drachmæ duę & ſemis,caſſię ſeſquidrachma, cinnamomi tres oboli, ſpicæ nardi totidem,iunci odorati drachmæ duæ ſemis,myrrhæ,reſinæ terebinthinæ, ſingulorum drachmæ quatuor, aſpalathi ramenti oboli duodecim,mellis drachmæ ſedecim, uini quantũ ſufficit.

Aliud cyphoides, Alexandri.

CRoci,cinnamomi, bdellii, ſingulornm drachmæ quatuor, myrrhæ,calami aromatici,ſingulorum,drachmæ duæ, aſpalathi,iunci odorati floris,ſingulorum drachmæ tres,caſſiæ,nardi, ſingulæ drachmę, terebinthinæ reſinæ drachmæ ſedecim, uuæ paſſæ carnis drachmæ centum ſexaginta, mellis ſeſquihemina,uini Chii quod ſufficit.

Dia bacanu medicamentum, Hepatis accommodatum.

BAcani uncia,costi tantundem,phylli ſcrupula octo, piperis albi ſcrupula ſex,ſpiæ nardi totidem,mellis quod ſatis eſt, datur cochlearium cum temperatura conditi.

Medicamentum Zopyrios.

MYrrhæ drachmæ quinque,croci,caſſiæ, ſingulorum drachmæ quatuor,cinnamomi drachmæ tres,ſpicæ nardi drachmæ duæ,iunci odorati floris tantundē,piperis albi ſeſquidrachma,thuris drachma, coſti drachma,mellis quod ſatis eſt.

Compoſitio pæonia.

STyracis calamitis drachmæ ſex,thuris,amomi,croci, ſingulorum ſeſcuncia, ſpicæ nardi drachmæ ſex, phylli drachmæ duæ piperis albi drachmę ſex,& communis octo, myrrhæ uncia,coſti tantundem,mellis quod ſatir eſt.

Catapotia Doſitei ad iecur inſcripta.

ALoes uncia,ſpicę nardi,phylli,cocti, ſingulorum ſcrupula duo, agarici ſcrupula octo, maſtiches ſcrupula tredecim, epithymi ſcrupula quatuor,rheu ſcrupulum.

Oxymeli ſplenicum, hoc eſt, lieni dicatum.

CApparis radicū corticis, ſcolopēdrii,ſpicæ nardi,aſari,iridis iunci odorati floris,iunci quadrati floris,aniſi, cumini,fœniculi,acori,ericæ fructus,ſingulorū uncia,myricæ foliorū,ſalicis foliorū,apii radicis,thuris arboris, ſcillæ, ſingulorum unciæ duæ,aceti ſextarii tres,mellis tantūdē, guttæ ammoniaci unc. tres. præparatum modo ſcillini,duobus cochleariis exhibetur.

Oximeli,calculoſis efficax.

SAxifragæ,betonicæ,graminis,adiāthi,ſpicæ nardi,carpeſii,aſari,eryngi,ſingulorū unc.petroſelini macedonici,rutæ ſeminis,ſingulorū ſemuncia,fœniculi uiridis, iridis,ſcillæ toſtæ,chamædaphnes,ſingulorū unc duæ, capparis, capparis radicū corticis unc.tres,ſii unc duæ,aq̄,aceti, mellis,ſingulorū ſextarii duo.

Phuſca,ad conterendum calculos.

PVlegii,maſtiches, apii ſeminis, menthæ ſiccæ, ſingulorum uncia, ſalis communis torrefacti libra,coriandri ſeminis. ſpicæ nardi, aniſi, ameos, ſingulorum ſcrupula ſex, phylli ſcrupula quatuor, piperis albi ſemuncia, uel communis uncia, lithoſpermi unciæ ſex, betonicæ totidem, aceti generoſi

ſextarii quinq;: omnia contuſa,cribrata, & in tenuiſſimũ polli nem detrita,per triduum aceto madeſcunt,deinde diebus qua draginta inſoluantur:ubi uſus inciderit,nigrum cicer, aſparagi radicem,apium,& adianthũ decoquis, in huius decocti mi-ſturam heminas duas aceti ſuperinfundis,& ægro in calido bal neo ſolio propinas. Nonnulli uerò pulueris ex prædictis ſpeciebus,ſcrupula duodecim cum poſca dictarum herbarum iuri temperata exhibent,& nihilo minus medicamentum proficit.

Conditum calculos confringens.

PIperis albi,ſaxifragæ, ſpicæ nardi, lithoſpermi, betonicæ, ſingulorum uncia, petroſelini, phylli, ſingulorũ ſeſcuncia rutę ſylueſtris ſeminis ſemuncia,mellis ſextarius, uini aſcalonitis ſextarii ſedecim.

Medicamentum ex ſanguine hircino.

QVum uua inceperit matureſcere, hirci ætate florentis ſanguinis in ſole ſiccati cochlearia duo calculoſis exhibeto cum paſſo cretico. Quidã uerò amomi,& phylli,utriuſq; treis uncias miſcent. Alii etiam myrrhæ quatuor ſcrupula.

Excicadis medicamentum nephriticum.

LIthoſpermi,raphidis piſcis combuſti,ſeſelis, ſingulorũ uncia,ameos, cucumeris ſatiui, ſeminis, ſaxifragæ, uuę paſſæ acinis exemptis,altheæ ſeminis,phaſeoli albi,lyncurii,ſingulorũ ſemuncia,ſpicæ nardi,phu,meu, lapidũ ex ſpongiis, ſingulæ drachmæ,adianthi,paliuri ſeminis interioris,ſii ſicci,rubi radicis,graminis,polypodii:ſingulorum drachmæ tres, hircini ſanguinis deſiccati ut dictum eſt,ſcrupula ſex,cicadẽrum ſiccarũ ſine capite,pennis,& pedibus,triens, piperis drachmę ſex, mellis probè cocti quod ſatis eſt,datur inſtar nucis auellanæ in con dito tribus obolis,aut decocto ſaxifregæ, aut ſii, aut radicis aſparagi,aut roriſmarini, aut quinq; folii, aut ſtruthii radicis.

Medicamentum ex lithoſpermo.

LIthoſpermi,betonicæ,ſaxifragæ,petroſelini,piperis albi pares portiones cum melle excipiuntur.

Medieamentum ex marrubij ſemine.

PIperis albi & nigri, dauci cretici, cucumeris ſatiui, ſeminis, fœniculi,ſeminis,marrubii ſeminis, petroſelini macedonici,pyrethri,zingiberis, phylli,ſingulæ unciæ,mellis qđ ſatis eſt

Medicamentum

Medicamentũ ex lapide Iudaico, qui tecolithos dicitur.

SPicæ nardi, hyſſopi, lapidis Iudaici, ſingulorũ ſcrupula octo piperis ſcrupula duodecim, zingiberis, petroſelini, coſti, ſaxifragæ, ſingulorum ſcrupula ſex, caſſiæ, apij ſeminis, ſingulorũ ſcrupula tria, cyperi ſcrupula ſex, ramenti eboris ſcrupula quatuor, cardamomi ligni ſcrupula ſex, ſeminis lini ſcrupula quatuor, mellis quantum ſufficit.

Medicamentum ex ſylueſtris maluæ ſemine.

CVcumeris domeſtici ſeminis drachmæ duodecim, alterci ſeminis drachmæ ſex, cicutæ ſeminis drachmæ tres, (alij ſex) opij, fœniculi, maluæ ſylueſtris ſeminis, croci, ſingulorum drachmæ tres, apij ſeminis drachmæ ſex, caſſiæ drachmæ quatuor, amygdala baſiliea decem, nuces auellanæ totidem, aſari drachmæ quatuor: paſſo cretico excepta dantur tribus obolis, ſi febris abeſt, cum ſapa. Nonnulli melle excipiunt.

Medicameutum ex bellarijs nephriticum, ueſicæ & renum exulcerationi idoneum.

VVæ paſſæ albæ cui acini ſint exempti, nucleorum pini recentium, ſingulorum unciæ duæ, cucumeris ſeminis cortice exuti, baccarum myrti nucleo ablato, amygdalarum amararum, pulmarum pinguium, apij ſeminis, papaueris ſeminis: croci, ſingulorum drachmæ, myrrhæ unciæ duæ inſtar drachmæ ex paſſo ieiuno propinatur.

Satyriacum antidotum.

ZIngiberis, ſatyrij ſuperioris, ſingulorũ drachmæ octo, ſcinci caudæ, meu, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, ſingulorum drachmæ quatuor, erucæ ſeminis, cinnamomi, ſingulorum drachmæ tres, hormini, piperis albi, cnici ſeminis, ſingulorum drachmæ duę, iunci odorati floris, ſpicæ nardi, ſingulæ drachmæ, ſanguinis hircini myſtrum. datur drachma imbecillioribus cum lacte.

Catapotia ex xylomacere, dyſentericis utilia.

XYlomaceris, opij, rheu, ſingulorũ ſcrupula ſex, gallæ, myrrhæ, ſingulæ uncię, excipiuntur uino ſpathitæ.

Podagrica

Podagrica remedia.

Medicamentum ex corallio, quod diacoralliu uocatur, podagricis idoneum.

RHeu barbarici, pæoniæ, myrrhæ troglodytidis, ſpicæ nardi, ſinguli ſextantes, phylli uncia, caryo phylli grana quindecim, anagallidis phœnicei coloris quam uocant corallion, ſemuncia, ariſtolochiæ longæ unciæ quatuor, & rotundæ totidem, datur inſtar ſcrupuli quotidie, concoctione probè defuncto. Incipiendum uerò eſt ab æquinoctio autumnali, quod circa uigeſimumquartũ menſis ſeptembris diem accidit, capiendumq́ue deinceps ad dies quinquaginta, deinde relinquetur quindecim dierũ interuallo, atque ſic facere oportet quouſq; dies quibus aſſumitur abſcruãtur trecẽti ſexagintaquinq;. Sub caniculæ ortu omnino abſtinendũ eſt, hoc eſt, à uigeſimo quarto die Iunij uſq; ad Auguſti finem. Vitari debet uenus, carnes præſertim ſuillæ, ſalſamentum, garum, beta, daucum, menta, & lactuca non cocta, peponesq;, piſcium capita, cammori, tum qui molli, tum qui teſtacea cute præditi ſunt, legumina omnia, & ſummatim quæ craſſi ſucci ſunt, uinum nigrum & liberalius. Balneum conuenit & quotidianum exercitium, uel pedibus, uel equo, uel geſtatione obitum. Qui uerò habitu ſicciore ſunt, etiam ſi plenius nutriantur, non offenduntur.

Agapeti compoſitio ad podagram.

PHylli, rheu barbarici, croci, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, coſti, chamædryos, ſinguli ſextantes, aloes hepaticæ quincunx, hyperici, pæoniæ, ſinguli quadrantes, ariſtolochiæ longæ, phu, meu, damaſonij, anagallidis, ſinguli trientes: utendi modus idem eſt qui in compoſitione dia coralliu.

Compoſitio atactos ad podagram.

PHylli, meu, damaſonii, anagallidis cui flos eſt cæruleus, erythrodani, maſtiches, croci, caſſiæ aloes hepaticæ, gentianæ, chamædryos, ſingulorum uncia, caryophylli, aſari, piperis albi & nigri, ſingulorum ſemuncia, ſpicæ nardi, myrrhæ, rheu barbarici, pæoniæ radicis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum unciæ duę. Similis uſus eſt.

Procli

Procli compositio, podagræ & coxendicum doloribus accommodata.

CHamedryos unciæ nouem, centaurij unciæ octo, aristolochiæ, unciæ septem, gẽtianæ unciẹ sex, hyperici unciæ quinque, petroselini macedonici unciæ quatuor, meu unciæ tres, agarici unciæ duæ, phu uncia una, mellis attici heminæ duæ.

Medicamentum ex rebus septem constans, ad eadem,

HYperici, aristolochiæ longæ, singulorũ uncia, cẽtaurii, chamæpityos, agarici, singulorum tres unciæ chamædryos unciæ sex, gentianæ unciæ quinq;. Nonnulli etiã petroselini unciam addunt, mellis drachmas quinq;. datur instar drachmæ.

De pastillis. *Cap. XII.*

PAstilli græcè trochisci à figura rotularum nominantur. Tres sunt eorum species, alij nanq; sunt potabiles, alij in aluum dantur, alij delinuntur. Ex his igitur qui potantur, alij comprimunt aluum, aut sanguinem, aut aliam quampiam fluxionem, refrigerando, aut astringendo, aut opplendo, aut desiccãdo eã cohibẽtes: quemadmodũ qui cõstat. spina ægyptia, & q seminibus, cõsimilemq;: alii dolorẽ sopiũt, uel ꝙ sensum obstupefaciunt, ut crocodes dictus, uel ꝙ humores diffundãt, ueluti ex aromatis cõfecti: alii lienem, aut renes, aut iecur obstructione liberãt, ut qui ex amaris amygdalis confit. Eorũ uerò qui in aluũ indũtur, nõnulli acrimoniã obtundũt, ut in dysenteriis, quemadmodũ ex pompholyge, amylo, tetra samia, cũ cremore ptisanæ aut eiusmodi aliquo iniecti, nounulli alui aut sanguinis profluuiũ astringũt, sicuti qui alumine, acacia, & omphacio cõstant, qualis est qui Philippo ascribitur, uel ex spina Aegyptia, cũ rosarũ succo, aut plãtaginis inditi: nõnulli adurentes, disenteriæ quã ulcera depascẽtia exercẽ, idonei: ex sandaracha, auripigmẽto, calce: charta cõbusta, cõfecti. Inserentur aũt cũ succo lẽticulẹ aut oryzæ, sic ut intestinũ prius muria elotũ sit, ægerq; cibũ & potũ antea assũmpserit, ne aliquid medicamẽti uirtutis reliquũ, ad stomachũ rapiatur. Cẹterũ utiles sunt pastilii qui ab inferioribus partibus iniiciũtur, ad affectus potissimũ qui infra umbilicũ infestant. Nã superius uis ipsorũ peruenire nõ põt. At q. delinunt simileis illis uireis obtinẽt: uerũ astringẽtes, in herpete, papulis, q̃ dicunt exãthemata, intertriginib. sãguinis eruptionib. & fluidis ulcerib. ꝓficiunt: cuiusmodi

modi est Andronius & Polyidæ. qui uero obtundũt, carbũculis & maleficis ulceribus expediũt: utpote Leucus dictus. & dialotarion. urentes, ſicut iam comprehenſi, cuius generis habentur, & Fauſtiani, ſerpentibus naturalium & ſedis ulceribus, pterygijs, & carnoſis narium uitiis accommodantur.

Paſtillus aſter dictus.

CRoci, opii, caſtorei, ſpicæ nardi, caſſiæ, myrrhæ, lemnię cretę, mandragoræ corticis, ſingulorum triens, dauci, apij, aniſi, ſeſelis, alterci, ſeminis, ſtyracis, ſingulorum drachmæ octo: uino læuigantur.

Paſtillus trigonus.

APii ſeminis, alterci ſeminis, ſingulorum drachmæ duæ, aniſi drachmæ quatuor, opii drachmæ duæ, aniſi drachmæ quatuor, opii drachmæ tres: aqua teruntur.

Paſtillus à ſeminibus dia ſpermaton dictus.

ANiſi, ameos, fœniculi ſeminis, ſingulorum drachmæ quatuor, apii ſeminis, opii, alterci ſeminis, ſingulorum drachmæ duæ: aqua læuigantur.

Paſtillus crocodes hoc eſt croceous.

ANiſi, dauci cretici ſeminis, ſingulorum drachmæ quatuor, myrrhæ, caſtorei, ſingulorũ drachmæ duę, croci, opii, ſingulorũ drachmæ tres, apii ſeminis, ſtyracis, ſingulorum drachmæ quatuor, alterci ſeminis drachmæ ſex: ex aqua deteruntur.

Paſtillus diarhodon.

ACaciæ, gummi, roſarum floris, balauſtiorum, hypociſtidis ſucci, gallarum, ſingulorum drachmæ tres, roſarum uiridiũ ſucci, plantaginis ſeminis ſingulorum drachma, lycii Indici tantundem.

Paſtillus dia coralliu.

ALterci ſeminis, thuris, ſingulorum drachmæ octo, terræ ſamiæ, corallii, minii Sinopici, opii, ſingnlorũ drachmæ quatuor, amyli, balauſtiorum, ſingulorum drachmæ duæ: ſucco polygoni excipiuntur.

Paſtillus dia electru, hoc eſt, ex ſuccino.

HErbæ pulicaris unciæ quinque, maſtiches unciæ quatuor, ſuccini ſcobis, iridis, croci, ſingulorum unciæ quatuor, opii unciæ duæ.

Pastillus ex spina Aegyptia.

SPinæ Aegyptiæ, rhu, thuris, acaciæ, aluminis scissi, hypocistidis, succi, gallæ, lenniæ cretæ, corallii, symphiti, terræ samiæ, aloes, ladani, pares portiones; uino subiguntur.

Alius pastillus, quem Galenus aphrodisiasticon calidion scribit.

SAtiuæ punicæ floris, spinæ Aegyptiæ, balaustiorum hypocistidis succi, acaciæ, singulorũ drachmæ sex, lycii, rheu pontici, opii singulorũ drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, excipiuntur uino myrteo, uel rosarũ baccarumve myrti decocto.

Clidion Oribasii, ad dysentericos & cœliacos.

GAllæ omphacitidis drachmæ octo, opii drachmæ qnatuor. ex aqua finguntur catapotia. dãtur terna aut quaterna.

Pastillus ex cornu ceruino dysentericis & sanguinem excreantibus salutaris.

COchlearũ drachmæ duodecim, cornus ceruini cõbusti gallæ torrefactæ, acaciæ inarefactæ singulorum drachmæ quinque oboli duodecim, baccarum myrti nigræ drachmæ quindecim, opii siccati, hypocistidis succi singulorum drachmæ quinque, labruscæ floris drachmæ sex mandragoræ radicis succi, terræ samiæ quæ aster dicitur, singulorũ drachmæ duodecim, rhu obsoniorum drachmæ quatuordecim, malicorii torridi drachmæ septẽ, thuris drachmæ octo, piceæ corticis exarefacti drachmæ quatuordecim, alterci seminis siccati drachmæ decẽ, rhu coriarii sextarii duo, uini nigri quantum rhu incoquendo ut uinum fias crassissimum, satis est, atque hoc percolato reliqua excepta in pastillos coguntur.

Pastillus amazonum.

APii seminis, anisi singulorum drachmæ sex, absinthii comæ drachmæ quatuor, myrrhæ, piperis, opii, castorei, singulorũ drachmæ duæ, cinnamomi drachmæ sex aqua subiguntur.

Pastillus ex amygdalis amaris.

ANisi, apii seminis, asari, amygdalarum amararum, absinthii comæ, paria pondera: ex aqua finguntur pastilli, qui drachmam pendeant: dantur febri carentibus ex mulso: febricitantibus cum hydromelite.

Pastu lis

Pastillus ex erica, lieni dicatus.

ERicæ fructus drachmæ quatuor, piperis albi, nardi syriacæ, suffiminis, ammoniaci, singulorum drachmæ duæ: ammoniacum aceto soluitur, aridisque admiscetur. finguntur pastilli qui singuli drachmam expleant. exhibentur singulatim cum oxymelitis cyatho.

Pastillus ex uesicarijs, diaphysalidon uocant.

CVcumeris satiui excorticati seminis unciæ quatuor, alterci seminis, cicutę, singulorum unciæ duę, fœniculi, rumicis seminis, croci, nucleorum pini, amygdalorum amarorum, opii, singulæ unciæ, uesicariæ sextarii tres, uini quod sufficit.

Pastillus Philippi, ad dysentericos.

BAlaustiorũ, acaciæ, hypocistidis succi, opii, rhu thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloes, rheu pontici, malicorii, baccarum myrti, singulorum drachmæ quatuor: excipiuntur uino austero, formanturque pastilli triobolares. dantur si febris abest, cum uino: febricitantibus, cum hydromelite,

Pastillus musæ.

ALuminis, aloes, myrrhæ, atramenti sutorii, singulorum sescuncia, mali corii, croci, crocomagmatis, singulorũ drachmæ sex. excipiuntur uino.

Quomodo crocomagma paretur.

CRoci unciæ duæ, rosarũ, amyli, myrrhæ, aloes, thuris, gummi, singulorum uncia, costi, spicæ nardi, singulornm drachma: uino subiguntur. At in capite de oleo crocino alia qnoq; crocomagmatis confectura dicetur.

Pastillus neræ ex Heræ commentarijs.

MYrrhæ, aloes, croci, singulorum drachmę octo, aluminis scissi drachmæ centum: aqua excipiuntur.

Polyidæ sphragis.

ALuminis scissi drachmæ tres, thuris drachmę quatuor, myrrhæ drachmæ octo, atramenti sutorii drachmæduæ, floris satiuæ punicæ drach. duodecim, fellis taurini drach. sex aliàs drachmę sedecim, aloes uncia uino austero excipiuntur.

Passionis Pastillus.

SQuamæ æris drachmæ duodecim, æris combusti, salis ammoniaci, aluminis rotundi, æruginis rasæ, thuris, singulorum

rum drachmę octo, uini quod sufficit.

Pastillus Andronius.

SAtiuę punicæ floris drachmæ decem, gallæ drachmæ octo, myrrhæ drachmæ quatuor, aristolochiæ rotundæ drach. quatuor, atramenti sutorii, croci, aluminis scissi, crocomagmatis, misyos, thuris, singulorum drachmæ duæ: læuigantur in uino astringenti, uel aceto.

Pastillus Faustini.

AVripigmēti drachmæ duodecim, sandarachæ drachmæ sex calcis uiuæ drachmæ octo, chartæ combustæ drachmæ: myrti baccarū succo uel decocto excepta, in pastillos redigito, & cū myrti baccarū, lenticulæ, & rubi radicum decocto immittito.

Pastillus ex charta, dia chartiu appellatus.

CHartæ combustę triginta duę, calcis, auripigmenti, sandarachæ, singulæ unciæ: succo plantaginis excipiuntur.

Pastillus cui nomen est thronus Marcellius.

CHartæ combustæ drachmæ decem, sandarachę, auripigmenti, squamæ æris, aluminis scissi, singulorum drachmæ quatuor, balaustii drachmæ tres, opii drachmæ duæ, calcis non restinctæ drachmæ tres, omphacii drachma, hypocistidis succi drachmæ tres: uino myrteo excepta coguntur in pastillos qui drachmas quatuor pendeant: ubi decoxeris in uino malicoriū, myrti baccas, & rosas usque ad tertias, dato pastillum unum aut in totum quatuor, ex sex uini cyathis.

Pastillus à subere, dia phellon dictus.

GAllæ, chartæ, fæculæ uini, panis, singulorum concrematorum drachmæ quindecim, in alio habetur etiam cornu cer uini cōbusti drachmæ quindecim, auripigmenti drachmæ duæ. sandarachæ, calcis, utriusque drachmæ quindecim, acacię, cerusæ, singulorum drachmæ quiuque, argenti spumæ drachmæ tres: uino læuigantur.

Bithynus.

MAlicorii drachmæ decem, cadmiæ unciæ tres, aristolochiæ gallæ, panacis radicis, iridis, atramenti sutorii, aluminis scissi, chalcitidis, misyos, squamæ æris, mannę thuris (nonnulli etiam costi) singulorum sescuncia: aceto subiguntur.

Pastillus

Pastillus dia castoriu, ad ulcera, nomas & defluxiones.

CRoci aloes, thuris, singulorũ uncia, florũ mali punicæ, aluminis scissi, castorii, mannæ thuris, æruginis rasæ, singulorum uncia, minii sinopici libra: excipiuntur uino ueteri.

Pastillus dia castoriu, colicis efficax.

MYrrhę, castorii, singulorũ scrupula sex, croci, opii, singulorum scrupula nouem, anisi, apii, seminis, dauci seminis, singulorum semuncia, alterci seminis scrupula octodecim.

Pastillus dia œnelæu, hoc est, ex uino & oleo mixtis, sedis & naturalium uitijs utilis.

CErusę unciæ decem, argenti spumæ uncię quinqne, thuris, recrementi plumbi, aluminis scissi, singulorum unciæ duæ uino marinę experte læuigantur. in usu uino & rosaceo aut uino & myrteo soluuntur.

Pastillus ex læpide phrygio, naturalium uitijs accommodatus.

LApidis phrygii combusti restinctitiq́ue ter primum butiro uel rosaceo, deinde uino, postea melle, uncię duæ, rosarum floris unciæ quatuor, malicorii uncia.

Pastillus dialotarion, quod est ex loto syluestri, ad sedis & naturalium uitia.

CErasæ, amyli, glaucii, croci, aluminis, æquales portiones: teruntur succo loti syluestris, aut uino.

Pastillus leucas.

TErræ samię triens, pompholygis, cerusæ, amyli, singuli sextantes, opii scr upula quatuor: aqua subiguntur.

Pastillus dia alicacabu, hoc est, ex uesicaria.

SPumæ argenti drachmæ uigintiquatuor, cerusæ drachmæ duodecim, aut una & uiginti, uesicariæ dradhmæ octo, atramenti sutorii drachmæ quatuor, aluminis scissi tantundem, minii quod ad colorem satis est: aqua excipiuntur.

Pastillus ex duplici ueratro, idem uerò ex duabus acacijs.

ACacię nigræ & fuluæ, glutini fabrilis (in alio piscium glutinis) singulorum unciæ quatuor, guttæ ammoniaci, glaucii,

aloes,

aloes, ſingulorum unciæ duæ, thuris maſculi, ueratri nigri & albi, ſingulorum uncia: aceto ſcillino excipiuntur, quum uſus incidit eodem uel communi ſoluta, ante balneum, & rurſus poſt id inunguntur.

Paſtillus Criogenes.

MYrrhæ, æris combuſti, ariſtolochiæ rotundæ, æruginis raſæ, ſquamę ſtomomatis, uerbenacæ rectæ, aluminis rotundi, ſingulorum uncia, aceti quantum ſatis eſt. decerpi autē debet uerbenaca, quum Sol eſt in ariete. Fit etiam emplaſtrum in hunc modum: paſtilli, ceræ, colophoniæ, olei, par menſura, aceti quod ad læuigandum paſtillum ſufficit.

Paſtillus à nigro uiridique colore dictus melanchlorus.

MYrrhæ, aloes, ſquamæ æris combuſti, auripigmenti, aluminis ſciſſilis, & rotundi, iridis, chalcitidis, miſyos, ſalis foſſitii, atramenti ſutorii, ceruſæ, nitri, argenti ſpumæ, panacis radicis, cadmiæ, malicorii, gallæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſquamæ ſtomomatis, æruginis raſæ, ſingulorū uncia, aceti quod ſatis eſt. Fit etiā hoc modo emplaſtrū: paſtilli unciæ duæ, colophoniæ, ceræ, olei, ſingulorū unc. ſex, aceti qđ paſtillo ſubigendo ſatis eſt.

Pantolmius ad chironia malignaque ulcera, & defluxiones.

CAſſiæ, æris cremati, ceruſæ, argenti ſpumæ, æruginis raſæ, aluminis ſciſſi, rotundi, liquidi, & lateritii quod plinthitis dicitur, panacis radicis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, malicorii, atramenti ſutorii, portulacæ, iridis aſtragalitidis, chalcitidis, miſyos, guttæ ammoniaci, ſalis ammoniaci, æruginis ferri, ſquamæ æris, aloes, diphrygis, thuris gallæ, ſarcocollæ, plumbi cremati, foliorum oleæ, ſorios, myrrhæ, cretæ ſutoriæ liquidæ, balauſtiorum, ſpinæ Agyptiæ, ſulfuris ignem non experti, nitri, rhu rubri, rhu ſyriaci, chryſocollæ, rhus coriarii, acaciæ, ſalis ſpumæ, omphacii, auripigmenti, ſingulorum pares modi: cum aceto diebus triginta, ſub caniculæ ſidere læuigantur.

Paſtillus Nymphodoti.

APhronitri uncia, nitri Alexandrini, ſaponis gallici, ſingulæ unciæ, ſalis cappadocii, maſtiches, gallæ, ſingulorum drachmę quatuor, foliorum roſæ, amomi, amyli, ſingulorum uncia,

phylli drachma,aluminis ſciſſilis,coſti,ſingulorum drach. duæ, uini myrtei quod ſatis.

Paſtillus ex thapſia, hemicranico dolori efficax.

SVcci thapſiæ drach.ſedecim,myrrhæ drach. octo,opopanacis,euphorbii,ſingulorum drach.ſex,nitri, liquoris patheni ci,ſingulorum drachmæ quatuor,piperis,ſagapeni,ſingulorum drach. duæ,aceti quantũ ſufficit. Vbi utendum eſt, aceto inunctum poſt horas ſex abluito:at ſi uoles remiſſiore uti,cerato pari exceptum illinito noctemque ſinito.

Paſtillus qui ano ſubijcitur, hypotheton dictus, ad dyſenteriam,& ani dolores.

TErræ ſamiæ,amyli,ſingulorum quadrans,croci ſextans,acaciæ,tragacanthæ,ſingulæ unc. caſtorii, thuris,lycii, ſingulæ ſemunciæ: in calidioribus, etiam opii ſemuncia adiicitur: herbæ pulicaris ſucco excipiuntur,finguntúrque paſtilli.

De medicamentis quibus aridis utimur, & ſmegmatis. Cap. XIII.

ARidorum medicamentorũ quæ ſanè & cataplaſmata ab inſpergendo uocantur, alia ulceribus congruunt, alia cuti applicantur:ex iis quæ ulceribus faciunt, quædam cauis carnem inducunt,quædam excreſcentia reprimunt, quædã cicatricem generant,quædã urunt exeduntq;, nonnulla ſanguinem coercent. Quæ igitur carni generandæ ſunt,uel repurgando ſordida,carnem creant, ut quæ conſtant ex eruo, ariſtolochia,iride,panace,myrrha, thure, aloe: uel humiditatẽ circunfluam deſiccando,ueluti quæ fiunt ex ære,diphryge,ſquama,charta combuſta,piceæ cortice,& ſpina,quæ & ipſa cicatricem obducunt:uel acrimoniam roſionemq; obtundendo,qualia ſunt ex pompholyge,amylo,ceruſa, fece combuſta, oſtreis crematis,terra ſamia, & conſimilibus, & quæ compoſitorũ ex his uireis habent. Ex reprimentibus lenia quidẽ ſunt,quæ conſtant ſquama æris,quæ miſy,chalcitide combuſtis, & galla:ualentiora ſunt,quæ atramento ſutorio,ærugine, miſy, chalcitide,ignem non expertis. Vrentia uerò excedentiaque fiunt ex calce, auripigmento, ſandaracha,& fæce uini combuſta,quam uocant ſpeclen, hoc eſt fæculam: atque hæc omnia componuntur,cæterum in tenuiſſimũ redacta pollinem, ſi ulceribus

inſpergantur

inſpergantur minus rodunt:ſi ſpiſſiora, magis, idque urendo faciendoq; cruſtã. Sanguinẽ reprimẽtia aut aſtringendo, aut refrigerãdo, aut ſiccando, aut opplẽdo illum coercent, quorũ materiam capite de paſtillis ſumus exequuti. At eorum quę cuti admouentur, alia abſtergunt exteruntq;, ut ex cimolia, pumice, lomento, fermento hordei, peponũ carne, & ſalis flore confecta: alia extenuant & diſcutiunt, qualia fiunt ex ueratro, alcyonio, ſulfure, herba pediculari, ſinapi, pyrethro, ſemine roriſmarini, terra lemnia, ſepię teſta: atq; hęc, aſſumpta calce & auri pigmẽto cũ liquore aliquo, pilis abolẽdis idonea, & ſmegmata fiũt. Quædã capiti admouẽtur, ut fluxũ ex eo ruẽtẽ deſiccẽt, cuiuſmodi ſunt ex nitro, ſale, galla, malicorio, & id genus aliis præparata. oĩa uerò ſmegmata cuti nõ inũctæ accõmodari debẽt.

Cephalicus paluis, capiti conueniens.

ERuorum quincunx, iridis ſeſcuncia, mannę thuris ſeſcuncia, ariſtolochiæ, ſquamę ęris, ſingulorum ſeſcuncia.

Alius.

PIcæ corticis drach. ſex, thuris drach. quatuor, pumicis tantundem, iridis drach. duæ, reſinæ ſiccæ drach. ſex, ariſtolochię drach. duæ.

Ex aloe, dia aloes, dicitur.

ALoes drach. ſex, erui drach. octo, mannæ thuris drach. quatuor, gallæ drach. tres, aluminis ſciſſi drach. duæ.

Diaſpecles, hoc eſt, ex fæce uini combuſta, Mannethonis.

CAdmiæ combuſtæ & illotæ nncia, terræ ſamiæ uncia, fæcis uini combuſtæ unc. quatuor, lapidis ſpecularis unc. quatuor, thuris unc. quatuor, quidã & amyli uncias quatuor addũt.

Melitera Oribaſii.

CHalcitidis, ſquamæ æris, gallæ, balauſtiorum, ariſtolochiæ longæ ſingulorum uncia, malicorii, aluminis ſciſſi ſingulorum ſemuncia.

Medicamentum ex oſtreis, dia oſtreon dicitur.

CAdmiæ, thuris, ſingulæ unciæ oſtreorum combuſtorum unciæ tres:

Medicamentum ex thure, dia Libanu.

ARgenti ſpumæ, thuris, ſquamæ æris, mali punici, amyli, ceruſæ, pares modi.

Aphroditarium.

THuris, squamæ æris, mali punici, amyli, cerusæ, paria pondera.

Rhodia, ad supprimendum sanguinem, ulcera depascentia, & excrescentia.

GAllæ crudę drachmæ sex, gallæ cõbustę restinctæq; uino aridę drachmæ duodecim, squamæ ęris nigri, si non sit, rubri, drachmæ octo, atrmenti sutorii, drachmę uigintiquatuor, aluminis scissi drachmæ uigintiseptem: terũtur diebus sat multis.

Medicamentum xanthon, hoc est, flauum.

CHalcitidis combustæ drachmæ quadraginta, atramenti sutorii usti drachmæ uiginti, misyos cremati drachmæ decem, æris usti drachmæ quinque.

Medicamentum à murino colore psaron dictum.

MIsyos quincunx, gallarũ triens, chalcitidis sextãs, squamæ æris tantundẽ, atramẽti sutorii uncia, æruginis rasæ sextãs.

Medicamentum heliocæs, adurens.

AVripigmenti libra, calcis uiuæ libræ duæ: aqua læuigato per dies caniculę, deinde siccatis utitor.

Antheron.

CYperi drachmæ octo, myrrhæ drachmę duodecim, sandarachæ drachmæ tres, rosarum floris drachmæ duæ, croci drachma, crocomagmatis, aluminis scissi, iridis illyricæ. singulorum drachmæ duæ.

Medicamentum ex charta, quod Græci dicunt dia chartu ad nomas oris potissimum & naturaliũ ulcera.

AEris squamæ, chartæ combustæ, singulorũ drachmę octo, auripigmẽti, sulfuris uiui, singulorũ drach. duodecim, plumbi cremati drach. sex. Ad humidiores quidẽ sepedonas, sicco utitor: ad siccas, rosaceo macerabis, nõnũquã & melle cũ rosaceo.

Medicamentum ex myrto syluestri, dia oxymyrsines appellatum, ad eadem.

RHus coriarii unciæ duodecim, myrti syluestris foliorum, sandaraches, singulorum drachmæ octo, salicis foliorum siccorum, malicorii, singulorum drachmæ sex, aluminis scissi, chrysocollæ, aloes, chalcitidis crudæ, squamæ, auripigmenti, salis

lis communis, ſingulorum drachmę quatuor.

Medicamentum Maſſalioti.

NItri, opii, chryſocollæ, lapidis aſii, ſandarachæ, miſyos, chalcitidis, aluminis ſciſſi, diphrygis, æqualia pondera: ſicco utitor.

Smegma aridum, quod aſclepios dicitur.

BAccarum lauri, nitri alexandrini, ſalis torrefacti, ſalis cappadocici, ſtillæ ammoniacæ, aphronitri, pumicis, ſingulorũ libra, ueratri nigri, herbæ lanariæ, pyrethri, fæculæ quæ eſt uini fæx cõbuſta, herbæ pediculariæ, ſinapi, iunci rotundi, aluminis ſciſſi, iunci quadrati floris, iridis, gallæ, ſingulorum unciæ ſex, ſampſuchi libra, uiticis ſeminis, pulegii, farinæ fabarum, & lupini, ſingulorum nnciæ ſex, chamæleuntis nigri, ſulfuris, gummi, thuris, piperis, cucumeris ſylueſtris radicis, marrubii, cimoliæ, pæoniæ, ſepiæ teſtæ, fœnugræci, phylli, coſti, cumini, euphorbii, ſpicæ nardi, ſingulorum unciæ tres. Alexander autẽ præter hæc adiicit ſalis ex nitri fontibus, ſalis Tragaſei, ſingulorum libram, adarces unciã, aluminis liquidi. nardi gallici, cnici, cocci gnidii, graminis aridi, brioniæ ſiccæ, ſingulorum treis uncias.

Smegma peponatum.

THuris, maſtiches, ſtillæ ammoniacæ, ſingulæ uncię, tragacanthi ſeſcũcia, ſucci uuæ acerbæ dodrans, peponis ſeminis recenti, quadrãs, ſimilę ſextarii quinq;, ouorũ unius & uiginti albumina, iridis triens quidã & ueratri nigri ſextantẽ miſcent.

Aliter Critonis.

LOmenti modius, ſimilæ ſextarii quatuor, trifolii, glandis unguentariæ, iridis illyricæ, ſingulorũ libræ quatuor, guttæ ammoniaci, coſti, ſingulorum libra, ouorum tenuia aquata, peponũ carnis ſextarii duo, uuæ acerbæ ſucci tantundẽ: macerantur: redactaq; in paſtillos ſiccantur, deinde contuſa incretaq; in uſum adhibẽtur. ALITER. Tragacanthæ, thuris, maſtichæ, guttæ ammoniaci, ſingulorũ drachmæ decẽ ompahcii drach. quinque, ſimilaginis ſextarii quinque, candidi ouorum liquoris uncia, peponũ carnis unciæ decem: præparatur ut ſuprà dictũ eſt.

Smegma quod capitis defluxiones exiccet.

NItri Alexandrini rufi unciæ quinq;, ſalis communis torrefacti ſeſcuncia, ſalis cappadocii uncia: hæc aceto quàm acer

rimo macerata in patinam fictilem coniiciuntur,atq; in furno uruntur,dum redigantur in carbones:inde refrigeratis læuigatisque ad abstergendum utitor,uinum in balneo instillans.

Sapo Constantini.

ROsarum siccarum,aloes,gallæ,malicorii,malabathri,sarco collæ,singulorum tres unc. balaustiorum, myrrhæ, sandarachæ,spicæ nardi, singulorum unc duæ, costi uncia, saponis gallici libra, excipiuntur iure lupinorum.

Puluis pilos abolens,unde psilotrum dicitur, ad podagram.

MAstiches,thuris masculi, herbæ pediculariȩ, ueratri albi spumæ argenti,singulorum unc. tres,phylli, amyli, ueratri nigri,lapidis asii floris,singulorum uncia, alcyonii, pumicis tosti,cimoliæ,sampsuchi,singulorum unc tres spicȩ nardi uncia. Nonnulli etiam aloes, unciam addunt. contusum in uase puluerem reseruato: ubi necessitas inciderit, oryzæ cremor & ptisanæ in ollam coniicitur:postquàm inferbuerit, pulueris,saponis,gallici,auripigmentis,aluminis scissi,sandarachȩ, singulorum,sescuncia additur,calcis uiuæ recentis libra. Vtitor unguento mense ter. nono uidelicet lunæ die,decimonono, & uigesimonono, idq; usque ad annum: post hunc, semel mense, quum uigesimumnonum luna diem agit.

De medicamẽtis liquidis quæ illinuntur, ad oris uitia unde stomatica dicuntur, ac guttur accommodatis. Cap. XIIII.

QVanto rarior molliorque est summa oris tunica,cute quæ corpus totũ obtegit, tanto ẽt magis stomaticorũ medicaminũ usus euariat. Quũ igitur inflãmatio incipit,ea requiruntur medicamẽta quæ humoris influxũ repellãt, cuiusmodi sunt,arida quidẽ,omphaciũ galla omphacitis,succus rhu,hypocistidis,aluminis,cortex piceæ, & thuris, balaustia,& generatim oĩa quæ astringũt, ita ut insuauẽ ingratamq; & lethalẽ uim non repræsentent:liquida uerò, succus mororũ tum quæ batina,tũ quæ sycamina dicuntur,itẽ nucũ uiridium corticis,& mali punici,præsertim acidi,& malorũ cotoneorũ,mustũ aminæũq; mel aũt per initia solũ ut medicamenta adhæreant temperatur. at quũ humor substiterit,misceri debẽt quæ concoquant

coquant & mediocrirer dissipét, cuius generis est crocus, myrrha, & dulcis radiculæ succus at per totũ id tẽporis quod statũ & declinationẽ intercedit, rectè usurpatur mixtũ aliquod ambobus, repellente puta & discussorio: & per initia quidẽ superbunt repellentia, deinde discutientia: in morbi declinatione so lis uti discutiẽtibus absq; astrictione oportet, qualia sunt nitrũ aphronitrũ, origanũ, hyssopum, thymus, nepita, iris, besasa, consimilaq;. liquor tunc sapa esto, tũ quæ ex mulso decocto, tum quæ ex caricis & palmulis conficitur, ipsumq; dulce mustũ cũ melle ubi uerò ueluti reliquiæ quædã inflãmationis remanserint, etiam sulfur ignẽ non expertum miscebimus: succũ autẽ primum cũ melle incoquemus, dũ liquidioris mellis spissitudo fiat, inde sic arida in tenuissimũ pollinẽ pertrita inspergemus, postea modicè coquemus, quoad oĩa, exactè in unitatẽ cogan tur, quo facto in uitreum uas medica mentum transfundemus.

Dia moron simplex.

MOrorum succi sextarii tres, prius excoquuntur dum tertia portio fuerit absumpta, adiectoq; mellis sextario, rursus incoquuntur ad melleam spissitudinem.

Dia moron compositum.

MOrorum succi heminæ sex, usque ad strigmenti crassitudi nem coquuntur, deinde admixto læuis croci drachma, myrrhæ duabus, succi uuæ acerbæ una, aluminis scissi ternis obolis, mellis hemina, quousque spissescant incoquuntur.

De moris batinis, quæ rubi fructus sunt.

ITem quod ex moris batinis constat, eodem modo præpara tur maiore ui actrictoria præditum.

Dia caryon, quod est ex nucibus, simplex.

VIridium nucum corticis contusi succi heminæ quinq;, mellis hemina, coquuntur ad dimidias.

Dia caryon compositum.

PEr initia quidem & in uigore oris inflãmationũ, misceri de sceri debẽt croci, & aluminis, singulę drach. myrrhæ duo, in declinatione uerò ad discutiendum, nitri drachma, sulfuris tan tundem, cum prædicta nucum corticis succi, & mellis mẽsura.

Medicamentum ex succo mali punici.

MAli punici cui nuclei sunt adẽpti dulcis succi sextarii qua

tuor, mali punici acidi ſucci ſextarii duo, mellis ſextarius, myrrhæ amineæ drachmæ octo, crocomagmatis, gallæ ſingulorum drachmæ octo, aluminis ſciſſilis drachmæ quatuor, iridis illyricæ drachmæ octo, omphacij drachmæ octo: conficitur quemadmodum quod moris conſtat.

Aliter idem,

MAli punici dulcis cum corio ſuo combuſti ſucci ſextarij ſex, mellis generoſi ſextarius, aluminis ſciſſi uncia, myrrhæ ſemuncia.

Medicamentum è muſto, dia gleucous dicunt.

MVſti ſextarii ſex, gallæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ drachmæ duæ, croci, myrrhæ, ſingulæ drachmę. Si lenire uoles, dulce eſto muſtum: ſi repellere, auſterum. quod autem neutrũ eſt, mediam inter hæc uim obtinet.

Aegyptia ſtomatica.

MEllis pondo, olei bes, reſinæ terebinthinæ ſextans, croci drachmæ quatuor: in cacabo liqueſiunt.

Medicamentum dia beſaſa, ex ruta ſylueſtri.

ANiſi ſeminis, apii ſeminis, iunci odorati floris, ameos ſeminis, aluminis ſciſſi, iridis illyricæ, beſaſa, quod nõnulli harmala uocant (eſt autem ruta ſylueſtris) cinnamomi, myrrhæ troglodytidos, croci, gallæ, ſingulorũ uncia, ariſtolochiæ longæ caſſiæ, crocomagmatis, roſarum ſiccarum, ſingulorum uncia, coſti. hirundinum cineris recentis, ſingulorum uncię tres, nardi Indicæ, amomi, ſingulorum ſemuncia, mellis quod ſatis eſt.

Dulces utileſque potiones.

DVlcium ſimul & utilium potionũ aliæ ex uino conficiuntur, coniectis in id quibuſdam ſpeciebus, exempli gratia, pipere, abſinthio, caſamo, aliiſq; compluribus, unde etiã appellationem nonnunquã ſortiuntur, aliquando melle admixto, interim nõ: aliæ ex aqua in qua decoquantur mala, uel roſæ, uel ſimilia quædam, nempe uua acerba, mala punica, myrti baccæ, eoq; mel optimũ deſpumatum miſcetur, tum quod firmum ſit, tum quod dulce, interdum etiam utile: ſi illud excipias quod à cibyra in paruis uaſculis aſportatur, aſterum: item hydromalum uinoſum, quod etiã ſine melle fieri nouimus. quemadmodum apomeli ex melle ſolo & aqua, citra alterius cuiuſdã ſub-

ſtantiæ miſturam. Imo etiam ex uino confectæ potiones, quas & propomata Græci nominant, mellis deſpamati ſextarium unum, ad uini quaternos recipiunt, componunturq; citra coctionem. At quæ ex aqua & liquore fiunt, ſiquidem coquantur unũ mellis ad treis liquoris, cuius duæ fere partes inter coquẽdum ſint abſumptæ, ſextarios aſſumunt: ſin minus, unum mellis ad binos liquoris, cæterũ quæ non coquuntur, diu ſatis inſolare prorſus oportet, & præſertim omphacomeli. Ex aqua uerò temperatus potiones coquere conuenit, quod propter imbecillitatẽ facillimè mutentur. omnes autẽ in fictilia uaſa exigua oblita transfundẽdæ ſunt, iiſq; tutò operculatis in apricis locis uſq; dum excoquantur reponendæ attenuantibus aũt & probè aqua temperatis uti conuenit. Omphacomeli poſtquã muſti modo inferbuerit craſſumq; euaſerit, tunc operiri uas debet. his igitur quæ uino conſtant, quũ febris abeſt, potiſſimũ utimur uel ſolius uoluptatis gratia, præter eas quæ ſcãmonia aut grano gnidio aut eiuſmodi purgãtibus medicamẽtis componuntur, uel propter eiuſmodi affectus in quibus & medicamentis in illas coniectis, per os uti licet. Ex aqua aũt aut ſucco aliquorũ confecturæ febricitantibus cõueniunt, interdum ceu hedyſmata hoc eſt dulciaria, quũ morbus uino uti nõ permittit: interdũ ceu affectui cõmodæ, quẽadmodũ apomeli ad ſaliuam educendã, aut urinas citandas, aut aluũ emolliendã, aut extenuandũ humorẽ: hydromalũ autem & hydroroſatum ſiticuloſis, febre ardẽti preſſis, reſolutis, & ſtomacho uitioſis. Omphacomeli, myrtites, rhodoſtacton, hoc eſt, mel roſaceum, & rhœtes, cœliaco affectui, dyſenteriis, uomitionibus, alijſq; fluidis uitijs congruunt. Iam uero his collutionibus ſubinde in ſtomaticis affectibus utimur.

Hydromalum ex malorum cotoneorum ſucco.

MAlorum cotoneorũ nucleis exemptis cõtuſorũ ſucci ſextarij duo, mellis ſextarij tres, aquæ ſextarij ſex, incoquuntur deſpumando ad tertias ALIVD. Malorũ cotoneorũ fruſtulatim conciſoriũ nucleis ablatis pondo quinq;, in aquæ fontanæ ſextarijs decẽ incoquũtur dũ intabeſcant: ablata ab igne, refrigerataq; eximuntur, expreſſoq; ſucco proiiciuntur, aquæ modo dimidia mellis menſura temperatur, iterumq; incoquitur deſpumãdo, quoad octaua portio abſumpta fuerit. Nõnulli uerò

Ii uerò ex dulcibus etiā malis similiter hydromalū cōponunt.

Hydrorosatum.

ROsarum unguibus exemptis lib. quatuor, aquæ sextarii quinque mellis sextarii duo.

Rhodomalum.

SVcci malorum cotoneorum sextarius, rosarum trepondo, mellis sextarii tres, aquæ sextarii quinque. Verum quoniā rosæ non eodem tempore cum malis inueniuntur, conuenit eas cum melle quando colliguntur componere, ac ubi mala prouenerint, totam compositionem moliri.

Omphacomelitis præparatio.

VVæ acerbæ succi sextarii, tres mellis sextarius: mixta diebus quadraginta insolantur, uel discoquuntur.

Quomodo myrtites fiat.

MYrti baccarum succi sextarii tres mellis sextarius, ad tertias decoquuntur.

Apomeli ex commentarijs Philagrij.

FAuorum melle scatentium alborum pondo, aquæ fontanæ trepondo & dimidium. confractis fauis unitisq; aqua cum melle incoquitur, dum & spuma ipsius & id quod ueluti cerosum supernatat, particulatim relinquatur, atque tunc refrigerata diligenter transfunduntur.

Rhodostacti compositio.

ROsarum quibus ungues sint exempti succi sextarios duos mellis sextarium incoquito desputans quoad quarta pars fuerit absumpta.

Rhœtis confectio.

MAli punici succi sextarij tres, mellis unus, ad tertias decoquuntur,

De collyrijs & ad glutinamentis. *Cap. XVI.*

VAria ocularīu medicamētorū materias existit, etenim liquores, succi, semina, fructus, particulæ stirpium, & metallica his inseruntur. ex quibus alia acrimoniā leniunt, & ueluti oppolent ostruuntq;, utpote pompholyx, spodium, amylū, plumbū, terra samia, quæ aster dicitur, cadmia, ea que omnia lota, & cādidus oui liquor. Quibus ita utendū est, ut caput prius uacuationem experiatur: nam si repletū fuerit,

metus

metus est ne oculorũ tunicæ humoribus distentæ perrumpantur. Alia contraria his natura obtinent, nempe aerẽ, recludendis uacuandisq; iis quæ diu impacta fuerũt accõmodata, quẽadmodũ liquores Cyrenaicus, Medicus, sagapenus, euphorbiũ, & consimilia. Nonnulla sordidis ulceribus abstergendis conueniunt, qualis est squama ęris, ipsumq; æs, chalcitis, misy, sori, flos æris, stimmi, concremata omnia. Quædã his uicina sunt, smectica ab exterẽdis sordibus appellata, cuiusmodi est auripigmentũ, sandaracha, & lapidis asij flos. Sunt & astringẽtia, atq; ex his quæ mediocriter id faciunt uehemẽter lippitudini, ulceribus, & defluxionibus cõducunt, nẽpe rosarũ folia, flores, fructus, spicæ nardi phyllũ, crocus, glauciũ, & hypocistis. Quæ uementiorẽ astringẽdi uim repræsentãt, oculorũ claritati conducentibus potissimũ medicinis miscẽtur, cuius generis est omphacium acacia, balaustiũ, satiuæ punicæ flos & galla. Alia concoquũt discutiuntq;, ut myrrha, crocus, castoriũ, lachryma thuris, fœnugræci succus. Porrò ex compositis oculorũ remedijs, alia delinuntur, simplicemq; appellationẽ habẽt, alia hygrocollyria, alia hygrocollyria uocantur. Quæ igitur delinuntur, omnem cõprehensam materiã recipiunt, omnibusq; conferũt affectibus: cæterũ uere præsertim præparari debent, æstate siquidem uirtus ipsorũ perspirat euanescitq;, hyeme species gelu rigidæ temperari nequeunt. Conterere autẽ ea oportet liquore non copiosè affuso, ne metallica subsidant, aromata supernatent, uerũ modicè, ut sordiũ modo cõterantur. Aqua uero pluuialis erit, tum quò tenuis sit, tũ quòd modicè astringat. Si quidem uino aut succo aliquo læuigare oportet, ipsa quoq; terenda sunt, metallica sanè longo tempore, quæ autem succo constant, exiguo demũ nbi satis læuia euaserint, gummi adiicietur: in formam redacta, uasis maximè æris aut uitreis reponentur. Cæterum iis quæ è succo conficiuntur, protinus ut ilicet: metallica uetustate reddũtur meliora. Porrò inter collyria arida quædam cõsumunt exteruntq; callos, ficos, ungueis, scabiosaq; uitia, è chalcitide, ærugine & misy composita: quædã lachrymas mouent, obstructionibus & hebetudini accõmodata, quæ tum ex his tum ex pipere & spica nardi fiunt. Sunt quæ pręseruent, tueanturque oculos ab humorum influxu, cuiusmodi ex lapide phrygio, sarcocolla, glaucio, aloe, cadmia, stimmi, croco: omnia in tenuissimum pollinem coacta oculis applicãtur.

At

At liquida collyria fiunt ex melle attico, opobalſamo, oleo ob uetuſtatem tenui, fœniculi ſucco, diuerſorum animalium felle, liquore cyrenaico, aliјſque compluribus. Conferunt hebetu dini, ſuffuſionique incipienti, medicamenta quæ extenuent, calefaciant, purgentque. Vtendum his eſt, & omnibus acribus, ubi caput repletione caret, ſub dio, aere, puro, auſtrino, non nimis frigido, neque item calido nimium. At agglutinamenta quæ anacolemata græcè dicuntur, ex medicamentis præparantur quæ obſtruunt, opplentq;, glutinant, ſtringunt, aut refrigerant, aut aſtringunt, ſiccantve, qualis eſt farinæ pollen, manna, terra ſamia, myrrha, cochleæ, acacia, opium, cum candido oui liquore. glutinantur fronti in quibus humor non intra caluariam deliteſcit, ſed extrinſecus affligit.

Collyrium, quod protinus dolorem ſedet monohemeron appellatũ, ad incipientẽ uetuſtamq; lippitudinẽ.

ACaciæ drach. trigintaſex, gummi drach. trigintaduæ, cadmiæ drach. nigintiquatuor, æris cremati & eloti drachmæ octo, opii, drachma: uino auſtero læuigantur. Medicamentum diſcutit & ſiccat.

Chiacum collyrium.

MInii ſiuopici, gallæ omphacitidis, croci, roſarum recentiũ unguibus exemptis floris quem thylaca uocamus, gũmi, ſingulorum uncię quatuor, opii, uncia: uino aminæo, aut falerno, aut chio auſtero teruntur. Sit autẽ uinum marinæ expers.

Cygnarium.

CAdmiæ uſtæ elotæq; unc. ſex, ceruſæ lotæ unc. quatuor, pompholygis tantundem, amyli unc. duæ, tragacanthæ, opii torrefacti, gummi, ſingulorum unc. duæ: aqua pluuiali læuigantur.

Rubens cygnus.

CAdmiæ crematæ elotæ ſextans, terræ ſamiæ quæ aſter dicitur tantundem, ceruſæ triens, pompholygis bes, amyli ſextans, opii ſextans, acaciæ, tragacanthæ, ſingulæ unc. gummi triens: aqua cœleſti ſubiguntur.

Albus cygnus.

CAdmiæ unc. quindecim, ceruſæ unc. ſeptemdecim, opii drach. octo, thuris drach. ſeptem, amyli unc. ſeptem, gummi

mi drachmæ tredecim : aqua cœlesti teruntur.

Pelarion ad ulcera.

CAdmiæ,cerusæ,singulorum drach. uigintiquatuor,acaciæ, opii,singulorum drach. octodecim,gummi, tragacanthæ, amyli,singulorum drach. nouem,myrrhæ drach. tres,æris, croci singulorum sesquidenarius:aqua conteruntur.

Phæon ad oculos sanguine suffusos, & magnos affectus.

CAdmiæ teneræ drach. uigintiquatuor, cerusæ drach. sedecim æruginis rasæ drach. duodecim , stimmi drach octo, aluminis scissi drach. tres chalcitidis ustæ drach. tres, nardi Indicæ drach. quatuor,omphacii drach. duæ, æris drachma,squamæ æris drach. octo, ericæ fructus drach. tredecim , lachymæ papaueris drach. uigintiquatuor,croci drach. quatuor,castorii drach. tres,myrrhæ drach. sex, lycii Indici,acaciæ,gummi, singulorum drach. quatuor,rosarum recentium drach. duæ & semissis:uino falerno aut surrentino, aut aminæo, aut chio austero perteruntur.inungitur per triduum,aquæ instar dilutum ex fœnugræci succo instillatum,deinde ex ouo aut lacte, postremo aqua crassius.

Collyrium ex decoctis,dia zematon dicitur.

CAdmiæ unc. sedecem,cærusæ unc. octo, amyli,opii, tragacanthæ,acaciæ,singulorum unc. duę, gummi unc.sex: læuigantur decocto rosarum siccarum,meliloti,capitum papaueris dulcis radiculæ, pari singulorum modo.

Collyrium dia hydrias,repellens.

LIquoris qui in uasis cerealibus tophi modo concretus reperitur, libr. tres, cadmiæ ustæ & elotæ libra, cerusæ,pompholygis , terræ samiæ, qui aster dicitur , singulorum elotorum unc. sex,thuris uncia,myrrhæ tantundem,succi lini seminis, herbæ pulicaris, ptisanæ, fœnugræci,singulorum libra tragacanthę unc. sex, gummi libra.

Collyrium Ilambonis.

CAdmiæ unc. octo, pompholygis unc quatuor , cerusæ libra,tragacanthæ, gummi,opii,singulorum unciæ quatuor: aqua pluuiatili teruntur.

Cinereum,

Cinereum, quod ſpodiacon dicitur, ad inflammationes, defluxus, & chemoſin.

THuris, ſtimmi, ſingulorum drach. centum, cadmiæ, ceruſæ, utriusque drach. uigintiquatuor, terræ ſamiæ, papaueris lachrymæ, ſingulorum drach. tres, gummi drach. quindecim: læuigantur oleæ coliculi ſucco. fit autem is in hunc modum: teneriora oleæ folia elota contunduntur in mortario, paululo aquæ ſuperfuſo, per linteolum exprimuntur.

Collyrium ex oleæ turionum ſucco tenerum, dia thalias uocatur.

THuris drach. quatuor, ſtimmi drach quindecim, cadmiæ drach. uigintiocto, ceruſæ drach. quadragintanouem, terræ ſamiæ drach. octodecim, opii drach. ſex, gummi drachma, plumbi uſti elotiq; drach. octo: excipiuntur oleæ turionũ ſucco.

Dia thalias, ruffum.

AEris cremati drac. duodecim, ſandycis unc uigintiquatuor, foliorum oleæ unc. duæ, opii tantundem, gummi unc. decem, uino ſpathite uel aminæo excipiuntur.

Dia ſmyrnon claudiacum.

GLaucii, ſarcocollæ, ſingulorum drach. quadragintaocto, croci drach. uigintiquatuor, opii, myrrhæ, lapidis hæmatitis, ſingulorum drach. ſex, tragacanthæ drach. quadragintaocto, gummi drach. ſedecim: uino Italico ſubiguntur uſus eſt ex ouo.

Aliud dia ſmyrnon ad rhyadas & ægylopas.

CAdmiæ lotæ, lapidis hæmatitis eloti, ſingulorum drach. uigintiocto, myrrhæ, ſpodij Cypriæ, ſingulorum denarii uigintiquatuor, opii drach. octo, croci drachmæ quatuor (alij octo) piperis albi grana triginta: gummi drach. ſedecim: uino Italico teruntur, ex ouo adhibetur collyrium: ſi uitium ſit recens, aquatum.

Stacticum Proſechij.

CAdmiæ, gummi, ſingulorum drach. uiginti, ſtimmi, atramenti ſutorij, ſingulorum drach. octo, opii drach. quatuordecim, æruginis raſæ drach. decem, piperis albi drach. ſex croci drachmę octo, miſyos crudi tantundem, opobalſami drach. quatuor: aqua conteruntur.

Hygidion

Hygidion Ammonij.

CAdmiæ, æris, ſingulorum drach ſedecim, ceruſæ, caſtorii, aloes, croci, ſingulorum drach. quatuor, ſquamæ drachmæ quinque, roſarum floris, plumbi uſti, ſingulorum drach. octo, lycii drach. tres, lapidis ſchiſti drach. quatuor, opii drachmæ decem, acaciæ drach. quadraginta, gummi drach. quadraginta octo: aqua excipiuntur.

Olympos ſeu olympiacum.

ACacię, ſpicæ nardi, thuris, ſingulorum drach. octo, æris cremati elotiq́;, ſtimmeos uſti & loti, ceruſæ concrematæ lotęq́ue, cadmię, ſingulorum drach. duodecim, myrrhæ, opii arefacti, ſingulorum drach quatuor, croci drach. quinque, æruginis raſæ drach. tres, lapidis, ſchiſti, ſquamæ rubræ, lycii Indici, omphacii, ſingulorum drachmæ, caſtorii, roſarum floris, ſingulorum drach. duæ, phœnicobalanorum drach. quatuor, ſimiliter oſſea palmularum uſtarum ligna numero quinque, gummi unc. quinque aqua pluuiali ſuperfunduntur, in aqua commadeſcent tres dies totidemq́ue noctis, calami odorati, alterci ſeminis, roſarum ſiccarum, ſingulorum drach. quatuor, phylli drachma.

Nardinum.

CAdmiæ, croci, gummi, ſingulorum drach. trigintaſex, æris uſti drach. octodecim, ſtimmi, acaciæ, ſingulorum drach. triginta, nardi ſyriacæ drach. duodecim, opii, ſingulorũ drach. ſedecim: aqua ſubiguntur.

Theodotium minus.

STimmi, acaciæ, ſingulorum drach. uiginti, æris uſti drachmæ octo, ceruſæ drachmæ quatuor, myrrhæ totidem, æruginis drach. duæ, aloes, ſucci papaueris, lyci, ſingulorum drachma: pluuiatili aqua læuigantur.

Rhinarium.

LApidis hæmatitis, lapidis ſchiſti, ſingulorũ drach. ſedecim, æris combuſti, cadmiæ, æruginis, ſingulorum drach. octo, opii drach. quinque, chalcitidis drach. duæ, gummi drach. octo, uino excipiuntur.

Xyſter.

Xyster.

PVmicis, misyos, ostreorum, singulorum crematorum unc. sex, cadmiæ, opii, chalcitidis ustæ, croci, aloes hepaticæ, castorii, phylli, singulorum drach. duæ, stimmios, acaciæ, singulę unc. ęris combusti unc. quatuor, myrrhæ troglodytidis drach. quatuor, spicæ nardi drachma, cerusæ drac. octo, gummi drach. quatuor: aqua cœlesti superfunditur. Nonnulli etiam uinum miscent.

Hecatombe, ad cicatrices crassas.

CAdmiæ ustæ lotæque, æris cremati & eloti, uniuscuiusque drach. octo, stimmios commbusti, acaciæ rubentis, gummi, singulorum drach. quindecim, aloes, gallæ, æruginis uermicularis, castorii, lycii, spicæ nardi, croci, opii, myrrhæ, cerusæ, hebeni ramenti, chalcitidis, singulorum drachma, rosarũ drach. sexaginta: aque pluuiali teruntur.

Collyrium ex cornu, dia ceratos dicitur, Galeni.

PLumbi combusti, cornus ceruini cremati, singulorum unc. duæ, cerusæ, squamæ æris, amyli, thuris, sepiæ testæ combustæ, æruginis, myrrhæ, gummi, singulorum uncia: aqua pluuiali excipiuntur.

Collyrium è thurę dia Libanu nuncupatur.

THuris uncię sex, cadmiæ, pompholyg s, terræ samię quæ aster dicirur, amyli, gummi, singulorum unc. tres, cerusæ unc. sex, squamæ æris unc. quatuor, tragacanthæ unc. tres, opii unc. sex: aqua cœlestis adiicitur.

Libanium.

CAdmiæ elotæ, amyli, singul. denarii duodecim, cerusæ tantundẽ, spodii, pompholygis, terræ samiæ quæ aster dicitur, plumbi usti & loti, tragacanthæ, singul. denarii octo, opii denari duodecim, gummi denarii quatuor: aqua pluuialis additur, & ouornm uiginti albumina Sunt qui etiam myrrhæ denarios

Aster magni.

POmpholigis, cadmię, cerusæ, singulorum drach. sedecim, plumbi drach. octo, amyli drach. octodecim, thuris drach. decem, terræ samiæ quæ aster dicitur drach. duodecim, myrrhæ drach. duæ, tragacanthæ gummi, singulorum drach. octo: aqua additur.

Vranium,

TErræ ſamię piperis ſingulorum unc. tres, ſpodii eloti uncia, gummi unc. quatuor, ſtimmios cremati elotique unc. duæ, ſquamæ lotæ uncia, opij drach. ſex, cadmiæ combuſtæ & elotæ drach. duæ: aqua pluuiatilis admiſcetur. Carnem inducit, repellitque.

Collyrium ex ſucco fœnugræci.

CAdmiæ, tragacanthæ, ſingulorum unc. octo, ceruſæ unc. triginta, amyli tantundem, opij uncia: lęuigantur ſucco fœnugræci.

Collyrium Cleonis.

POmpholygis, plumbi, ſingulorum unc. quinque, croci ſeſcuncia, ſquamæ æris quod ſtomoma dicitur uncia, gummi unc. duæ: aqua pluuialis additur, aquatum illinitur.

Dia rhodon, hoc eſt, ex roſis, quæ ſeptuaginta duas uncias pendunt.

ROſarum uiridium unc. ſeptuagintaduæ, cadmiæ & uſtæ & elotæ drach. uigintiquatuor, æruginis raſæ drach. duæ, ſpicæ nardi drachma, ſquamæ æris elotæ drach. duæ, ſtimmios combuſti elotique, opij, myrrhæ, ſingulorum drach. tres, croci drach. octo, amyli drach. duæ, gummi drach. uigintiquatuor: aqua pluuialis admiſcetur.

Album dia Rhodon.

CAdmiæ crematæ & lotæ, ceruſæ elotæ, ſingulorum libra, amyli, opii, tragacanthæ, ſingulorum unc. tres, aloes ſeſcuncia, gummi unc. tres, croci ſeſcuncia, roſarum unguibus detractis unc. ſex: aqua miſcetur.

Callyrium ex aloe, dia aloes nuncupatur.

CAdmiæ, ceruſæ, aloes, ſingnlorum unc. decem, roſarum uiridium unc. ſex, amyli unc. tres, opii uncia, tragacanthæ unc. duæ, gummi unc. tres: aqua pluulatilis adijcitur.

Crocinum dia rhodon.

SPicæ nardi, roſarum ſiccarum, aloes, ſingulorum drach. duæ, alterci albi ſeſquidrachma, croci drach. quatuor & ſemiſsis, glaucii ſex, ſarcocollæ tantundem, opij drach. duæ, tragacanthæ uncia: aqua pluuialis additur.

Nili dia Rhodon.

ROsarum tenerarum drach quatuor,croci drach. duæ,papaueris obolus,gummi drachmæ quatuor:aqua cœlesti excipiunutr.

Lynceus ad claritatem oculorum.

CAdmiæ,æris,cōbusti, guttæ ammoniacæ, singulorū drach duodecim,myrrhæ,lapidis hæmatitis, opii thebani, singulorum drach. sex,aloes hepaticæ,fellis raurini,galbani, sagapeni,singulorum drach quatuot,æruginis rasæ,opopanacis, salis ammoniaci,singulorum drachma,gummi drach. sex : aqua pluuiali teruntur.

Proteus ad idem,cicatricesque extenuat.

CAdmiæ, cerusæ,chalcitidis crudę, singulorum denarii quadraginta, piperis sesquidenarius, liquoris cyrenaici drach. octo,croci denarij duodecim,opij thebani denarij decem,sagapeni denarii duodecim,oliuæ æthiopicæ denarii duodecim,auripigmenti,aluminis scissilis,singulorum denarii octo,myrrhæ denarii duodecim suffiminis ammoniaci denarii xx. opopanacis denarii sedecim , opobalsami denarii decem gummi denarii uiginti:aqua pluuiali excipiuntur.

Collyrium ex succo fœniculi.

CAdmiæ drach. septemdecim,atramenti Indici drach.sedecim,piperis longi drach. tredecim,& albi duodecim, liquoris cyrenaici drach. octo , opobalsami drach sex, spicę nardi drach.sex,sagapeni,opopanacis, singulorum drach quinque, opii drach. quatuor,euphorbii drachma,gummi drachma:succo fœniculi læuigantur.

Collyrium ex opobalsamo.

CAdmiæ, cerusæ, singulorum drach. octo , omphacii drach. quatuor , piperis albi unc. sedecim , opii drach. quatuor, opobalsami,gummi,singulorum drachmæ sedecim : aqua pluuialis additur.

Thalasseros.

CAdmię unc octo,æruginis unc. duæ, atramēti Indici unc. octo piperis albi unc. quatuor,liquoris medici uncia,opobalsami unc. duæ gummi unc. sex:aqua adiicitur.

Harmation.

Harmation.

GVttæ ammoniaci, æris combuſti, corticis thuris, ſingulorũ drach. quatuor, æruginis drachma, gummi drach. quatuor aqua cœleſti excipiuntur.

Collyrium malabathrinum, quod & Iſotheon dicitur.

CAdmiæ drach. ſedecim, ęris uſti & eloti drach. quatuordecim, opii, lycii Indici, malabathri, nardi Indicę, croci, aloes, ſingulorum drach duæ, ceruſæ drach octo, caſtorii drach. duæ myrrhę drach. quatuor, acaciæ, ſtimmi, ſingulorum drach. quadraginta: aqua teruntur uſus ex ouo.

Craſſus ex uino.

CAdmiæ, lapidis hæmatitis, & ſchiſti, ſingulorum drach. quadraginta, ęris uſti drach. triginta, chalcitidis drach. trigintaduæ, papaueris ſeminis drach. tredecim: papaueris ſemen aqua decoquitur, ſuccus expreſſus aliis adiicitur, quæ læuigantur uino ſpathite uel aminęo.

Aliud ex uino.

AEris combuſti, cadmiæ placitidis, ſingulorum unc. nouem, lapidis hæmatitis eloti unc. ſex, croci, myrrhæ, aloes, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum unc. tres, lycii Indici, ſpicæ nardi, ſingulorum ſeſcuncia, piperis albi grana centum quinquaginta, acacię rubentis unc. nouem gummi unc. tres: uino falerno aut aminęo teruntur.

Collyrium ex duobus lapidibus ad aſpritudinem.

LApidis hęmatitis, ſchiſtique, caſſiæ, ſingulorum drach. octodecim, æris, cadmiæ, opii, æruginis raſę, ſingulorum drach. nouem, gummi tantundem, chalcitidis uſtæ drach. ſex: aqua teruntur.

Aridum collyrium Galeni, quod oculos tuetur.

LApidis phrygii minutim contuſi uſtique in ollula quouſque incandeſcat, & reſtincti butyro non ueteri, deinde iterm ſimiliter cremati, exitnctique uino falerno, ac tertium uſti & extinctique melle ſiccatique libra, æris cremati, piperis albi, phylli, ſingulæ unciæ, ſtimmi ſeſcuncia: omnibus in læuorem detritis quum medicamentum ab igne auferetur, liquoris balſami non craſſi (id enim areſcere medicamentum

 prohibet)

prohibet) sed lucidissimi unclam inijcies. Vti autem eo conuenit in palpebris duntaxat, sic ut specillo illato tunicæ non attinguntur, sed ut solum medicamentum palpebris apertis illinatur. Inungi autem debet non semel, uerum sæpius, tum ante cibum, tum secundum ipsum, magisque ubi iam lippitudo sentitur. Mirum enim est, quàm omni alio medicamento securius ab injuria uindicet.

Aridum dia crocu.

SArcocollæ drach. octo, croci drach. quatuor, glaucij tantundem inungitur frequenter die. Nonnulli uerò aloen quoquem scent.

Aliud aridum ad siccam lippitudinem quæ xerophthalmia dicitur, sycosin sepedonas, carnis excrescentias.

CAdmiæ drach. decem, chalcitidis drach. uiginti, piperis grana quindecim, nardi gallicæ drachma: teritur cadmia & chalcitis cum uino: ubi inaruerint, reliqua adiiciuntur, coguntur q; in tenuissimum puluerem.

Hygra, hoc est, liquidum collyrium, ex Caucalide.

CAucalidis succi, chamædryos, coronopodis, interdum & othonnæ succi par mensura. Est autem othonna magnum chelidonium.

Aliud ad syconsin, quæ est ueterrima palpebrarum asperitudo encanthidas, & excrescentiam carnis.

MIsyos tosti drach. sex, atramenti sutorii drach. quatuor, mellis attici sextarius.

Erasistrati panchrestos hygra, mirifica est in ocularijs uitijs, tonsillis pudendis & auribus suppurantibus.

AEris drach. sex, misyos tosti, myrrhæ, singulorũ drach. tres, croci sesquidrachma, piperis drachma, uini chii & passi cretici, utriusque sesquihemina: omnibus in uino læuigatis, dum inaruerint, passum superfunditur, & usque ad melleam spissitudinem incoquuntur.

Agglutinamenta oculorum qui defluxionibus infestantur.

TErræ samiæ, mannæ thuris, myrrhæ, pares modi, oui aquato excepti, in lintheumq; illiti fronti imponũtur. ALIVD:

Alterci

Alterci ſeminis drachma,opii tantundem , myrrhæ drach.duæ croci drachma, farinæ pollinis drach. quatuor, ouorum toſtorum lutea duo ,albumine oui excipiuntur .

De emplaſtris,& medicamentorum quæ in illa mittuntur coctione,tum qui ceræ modus cũ oleo eſſe debeat, ex commentarijs Antylli. Cap. XVII.

MEdicamentum quæ emplaſtra ingrediuntur, alia ſunt terreſtria,utpote metallica , lapidumq́; terræ ſpecies, floces,cinis,& conchylia,alia ſunt oleamenta,alia lachrymæ, alia liquari poſſunt:quædam liquores, quædam ſucci ſunt: ſemina uerò,herbas, & radices pauca recipiunt . Cæterũ ex ipſis emplaſtris nonnulla ſunt uulneraria,quę enæma græcis quod cruentis iniiciantur:colletica, ꝙ glutinent: & catagmatica,quòd fracturis accommodentur,appellamus.Conſtare autem ex ſiccantibus non ſummè, uerum ſecundi ordinis abſo luti,& tertii incipientis,oportet cuiuſmodi ſunt ſalix,quercus, cupreſſus,piceæ & pini cortices,myrrha,thuris lachrima, bitumen,aloe,ariſtolochia,cinis ſarmentaceus,ceruſa,ſpuma argenti,& pleraque ex metallicis. Coqui debent quouſq; manus nõ amplius inquinent. Porrò quæ cicatricem ducunt emplaſtra & ipſa ex ſiccantibus componuntur, uerũ efficacioribus quàm glutinatoria,quod genua eſt, æs combuſtum , ſquama tũ æris tum ferri,ærugo, chalcitis,æris flos combuſtus, alumen, galla, plumbago,cadmia,pumex,& oſtracea . Diſcutientia uerò & ca lefacientibus & ſiccantibus modicè fiunt, nempe ariſtolochia, thapſia,oleo ueteri,& raphanino,melle,opobalſamo,pice,reſina terebenthina,galbano,ſale cõbuſto,ſalis flore. Quæ emolliunt,ex argenti ſpuma,adipibus,medullis,oleo ueteri, propoli,ammoniaco,ſtyrace galbano,bdellio,maſtiche , reſina terebinthina, uel radice althææ & cucumeris ſylueſtris, præparantur. Siccantia,ex ſulfure,nitro,ſale,cinere,& bitumine. Ad extrahendum accommodata,fiunt ex ſale,nitro,propoli , ærugine,fermento,ſtercore,ſulfure,terebinthina. Quæ concoquunt ex cera,ladanu,uua paſſa,amomo, croco,thure,pice, maſtiche, Aegyptia,ſtyrace,myrrha,galbano,butyro,œſypo, adipe, æru-gine Pus mouentia,ex hydrelæo,polline, pane triticeo,chondro,butyro,adipe ſuillo & uitulino,thure,pice,reſina. Quæ uerò leniunt,argenti ſpuma conſtant, ceruſa, oleo, anetho,chamemelo,

mæmelo, amylo, cera alba. Iam uerò enæma dicta, recentibus adhuc uulneribus & fracturis iniici debent, adiutariq; è summa spleniorum parte spongiis posca madentibus simul illigatis:, solui tertio quoq; die, & rursus eadem splenia non alia accommodari oportet. At quæ emolliunt, extrahunt, discutiunt, concoquunt, & pus præterea mouent, post cataplasmatum ceratorumque usum adhibentur. Quæ leniunt etiam per initia statim, summis potissimum partibus applicantur. Cœterum quo modo coquantur, deinceps exequemur.

Basilicum tetrapharmacum.

CEræ, resinæ colophoniæ, picis, seui taurini, pares portiones.

Emplastrum ex succo lini seminis discutiens detergẽsq;.

OLei ueteris depondo, ceræ unc. uiginti, resinæ colophoniæ, adipis suilli, singulorum pondo & dimidium, argenti spumæ pondo, cerusæ unc. sex, succi lini seminis tantundem, farinæ pollinis uncia, thuris unciæ quatuor.

Emplastrum ex melle, dia melitos dicitur.

ARgenti spumæ, ceræ, olei, singulorum lib. quatuor, terebinthinæ resinæ lib. duæ, mellis, adipis suilli, singulorum libra. ALIVD. Argenteæ spumæ lib. sex, olei lib. quinque & semissis, resinæ colophoniæ lib. septem & semissis, ceræ lib. tres & semissis, mellis lib. tres.

Emplastrum à succo dia chylon dictum.

ARgenteæ spumæ pondo sex, olei, æstate quidem pondo septem, hyeme uerò pondo nouem, fœnugræci semisextarius, lini seminis tantundem, altheæ teepondo: althæa, seminaque in uiginti aquæ sextariis discoquuntur, quousque paululũ ex ea relictum fuerit, inde succi pondo quatuor, exprimuntur miscenturq; oleo ac incoquuntur dum ebullire desierint, post hæc argenti spuma in tenuissimum pollinem detrita inspergitur, postremo omnia igne non acri excoquuntur usque dum digitos intinctos non inquinent.

Emplastrum ex polline farinaceo, dia gyreos appellatũ.

FArinacei pollinis, guttæ ammoniaci, singulę lib. resinæ è picea derasæ, ceræ, adipis suilli, singulorum lib. duæ, succi lini seminis quod satis est.

Emplaſtrum ab herbis botanicum dictum.

LApathi rhepelæi, anchuſæ chœroſpelethi, hoc eſt, onocleæ, heptanueri, plantaginis, ſingulorum unc. tres, olei lib ſex, adipis ſuilli tantundem: herbæ oleo excoctæ proiiciuntur, reliqua cum oleo eliquantur.

Emplaſtrum ex haſtula regia, dia aſphodelu dicitur.

HAſtulæ regiæ radicis ſucci libra; roſacei, chamæmelini, adipis anſerini, ſingulordm unc duæ, adipis ſuilli unc. tres, ceræ unc. quatuor.

Emplaſtrum è fermento abſceſſus rumpens.

FErmenti, axungiæ, ſingulorum unc. ſex, ſalis unc. quatuor, piceæ reſinæ unc. tres, ceræ unc. quatuor, aphronitri uncia, guttæ ammoniaci unc duæ, mellis unc. ſex, ſaponis unc. duæ.

Emplaſtrum dothiene.

SVffiminis ammoniaci pondo, nitri Alexandrini unc. ſex, aphronitri tantũdem, adipis ſuilli pondo duo, ceræ totidem reſinæ terebenthinæ pondo, olei ueteris uncia aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex radice lanaria, dia ſtruthiu dicitur, ſtrumas diſcutiens.

ARgenti ſpumæ, radicis lanariæ, ariſtolochiæ ſingulorum triens, galbani, ſquamæ æris, aloes, ſingulæ unc. mannæ thuris ſextans, ſtillæ ammoniacę ſelibra, reſinæ è picea unc. ſedecim, aceti ſcillini ſextarii quatuor, ad aridorũ læuigationẽ.

Smilion ad abſceſſus.

OLei ueteris ſeſquilibra, argenti ſpumæ, nitri rubri, ſalis ammoniaci, lixiuij è ficu cui calx ſit admiſta: aprotoſtactos dicitur, reſinæ, ſingulorum libra, galbani, guttæ ammoniaci, ſingulorum unc. tres, atramenti ſutorij unc. quatuor, ceræ unc. ſex, æruginis, opopanacis, ſingulorum uncia, aceti quod ſatis eſt: argenti ſpuma & ærugo in oleo coquuntur dum manus non inquinent, deinde reliqua admiſcentur.

Emplaſtrũ dia ſcorodon, hoc eſt, ex aliis ad rumpendum.

CEræ unciæ ſex, reſinæ colophoniæ unc. quatuor, reſinæ

pityinæ hoc est ex picea arbore unc. tres, seui taurini unc. quatuor, nitri rufi sescunica, allia pura uiginti, olei dimidium sextarii: allia in oleo excocta proiiciuntur, reliqua miscentur.

Emplastrum dia apyranu ad discutiendum.

ADipis anserini, & fabanorum, singnlorum unciæ tres, olei ueteris unciæ uigintisex, herbę pulicaris unciæ tres, urticæ seminis radicis apyrani uiridis, singulorum libra, ceræ albæ unciæ decem, emplastri quod dia chylon inscribitur unciæ duæ, resinæ terebenthinæ uncia. Radix apyrani minutim concisa cum herba pulicari in oleo madescit, semenque urticæ per noctem & diem: ac ubi excocta fuerint, ipsa quidem proijciuntur: quæ liquari possunt, oleo mixta soluuntur.

Emplastrum pyrine, & ad duritias & scirrhos.

ALthææ, palmularum, aut dactylorum qui nicolai dicuntur, singulorum libræ duæ, fœnugræci, lini seminis, singulorũ sextarii dimidium, chamæmeli, meliloti, palmularum corticis singulorũ unc. sex, uini aminæi sextarii dimidium, spumæ argenti libra, cerusæ, resinæ colophoniæ, singulorum libræ duæ, ceræ resinæ, terebinthinæ, singulorum libra, olei ueteris libræ quinq;, aquę libræ duæ, panis aridi contusi cribratiq; lib. quinque: herbæ in uino decoctæ exprimuntur, succo, panis immadescit, sequent die læuigatur, argenti spuma, cerusaq; in aqua, deinde oleo iniecto incoquuntur, dum medicamentum digitos non coinquinet, inde reliqua adduntur, sublatis ab igne panis inditur, ualideque rudicula agitatur. adiunguntur etiã æruginis rasę, & salis floris, singulorũ unc. sex, iridis, aristolochiæ, singulorum unc. sex, terebinthinæ resinæ libra.

Pelarion ex scoria argenti, dia elcysmatos dicitur, ad similia abrasis.

CEræ, seui taurini, singulorum unc. quinque, scoriæ argenti unc. sex, resinæ colophoniæ unc quatnor, picis, olei, singulorum unc. duæ, scoria argenti arida læuigatur uino uel succo fœnugręci: quòd si scoria desideretur, plumbagine utimur.

Emplastrum ex althæa, podagricis alijsque durítijs accommodatum.

SVcci fœnugręci, & lini seminis, & althęæ, singulorũ trepondo, olei dupondo: incoctis usq; dum succus absumatur, colophoniæ

phoniæ reſinæ pondo adiicitur,item terebenthinæ reſinæ pondo, hederæ lachrymæ quadrans:ubi ſoluta fuerint, & ab igne ſublata,ceræ pondo inncitur,galbani triens: utraq; ſimul contuſa ſolutaque rudicula agitantur.

Ciſſinum ad neruorum uulnera,punctus,& maximè diuturna.

SQuamæ rubræ unc. quatuor & ſemiſſis,thuris uncia,miſyos ſeſcuncia,chalcitidis drach. quatuor, aceti ſex: læuigantur æſtiuo ſole uſq; dum acetũ fuerit conſumptum,deinde ſolutis cerę uncias octo, olei octodecim miſceto.Si autem diuiſus fuerit neruus & nudus ſit, in uicem galbani, reſinæ terebenthinæ unc. duæ, induntur.

Melanchlorum ad eadem, & cruentis aptum.

MAlicorii,æris combuſti, gallæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſalis ammoniaci,ſquamę ęris,aluminis ſciſſi & liquidi,(alii uice liquidi rotundum ponunt) iridis,miſyos, attramenti ſutorii,chalcitidis,eruginis raſæ,cadmiæ,aloet,myrrhæ, thuris,panacis radicis,argenti ſpumæ,ceruſæ, pares omnium portiones, teruntur in ſole æſtiuo cum acato diebus pluribus,finguntur q; paſtilli. Emplaſtrum uerò fit hunc in modum: medicamenti uuc duæ,ceræ unc. ſex, olei unc. octo, in neruorum uulneribus ueteris,in aliis communis,remuerantur.

Emplaſtrum ex ſenetione, quod dia erigerontos dicitur.

SEnetionis ſucci lib duæ,olei ueteris ſeſquilibra,cyprini olei unc.quatuor,axungiæ ueteris libra,reſinæ terebenthinæ uncia,galbani ſemuncia,reſinæ piceæ ſex,æruginis,thuris, hyſſopi medicamenti,ſingulorum uncia,ſquamæ æris ſcrupula octo,ceræ unc. decem,apochymatis unc. quatuordecim:oleum & ſuccus ad ſordium ſpiſſitudinem incoquitur cum adipe ſuillo:arida cyprino lęuigantur,galbanum cũ cera contunditur & cacacabo demittitur,apochyma ſi quidem ſiccum fuerit, læue incretum ponderato inſpergitoq;: ꝙ ſi in læuorẽ deteri nequeat, portione olei ſolutum excipiatur, atq; tũc omnia miſceantur.

Emplaſtrum Mnaſæi diſcutiens.

CEræ,axungiæ porcinæ,ſingulorum libra, reſinæ colophoniæ unc. ſex,argenti ſpumæ lib duæ:uini generoſi lib.quatuor adiiciuntur.

Ariobarzanion,

Ariobarzanion, ad eosdem affectus.

ARgenti spumæ sescuncia, cerusæ libra quincunx, aquæ marinæ unc. uigintiquinque, olei ueteris sesquilibra, buccinorum concrematorum unc. septem & semis, ceræ rufæ unc. nouem, resinæ terebentinæ unc. sex, thuris unc. tres, scrupula tria & dimidium.

Emplastrum ex dracunculo.

CEræ, resinæ colophoniæ, picis aridæ, axungiæ, resinæ, singulorum lib. quatuor, guttæ ammoniacæ lib. duæ, dracunculi radicis lib. quinq; : radix arida læuis aliis solutis inspergitur.

Psitacium.

CEræ, resinæ colophoniæ, adipis suilli, alterci foliorum tenerorum, uel succi eorum, æqualis modus. In Alexandria autem ceræ lib. duæ semis, alterci lib. duæ, axungiæ lib. duæ semis, colophoniæ resinæ lib. decem miscentur, magisq; discutit medicamentum.

Myrsinatum.

ARgēti spumæ, cerusæ, sandicis, plūbi cōbusti & eloti, singulæ unc: ceræ unc. sex, olei myrtei libra, uini quod satis est.

Emplastrum ex cerusa, uel ouis.

CEræ tractæ unc sex, rosacei sesquilibra, argenti spumæ unc. duæ; cerusæ tantundem, amyli unc. tres, ouorum quinque aquata.

Emplastrum, quod liquidum sit parygrum uocatum, Oribasii.

ARgenteæ spumæ sescuncia, cerusæ tantundem, ceræ trieñs, pinguis suilli septunx, resinæ colophonię dodrans, lini seminis succi, olei, singuli dextantes: mirificè facit ad calcanei rimas, in ulceribus aūt (inquit) uitant, nā ea tetri odoris reddit.

Emplastrum dia Cadmias, cicatricem inducent.

CHalcitidis ustæ unc. duę, cadmiæ, mannæ thuris, singulorum uncia, ceræ, resinæ colophoniæ, olei myrtei, singulorum libra, uini quod satis est.

Palmulatum, phœnicine dicitur.

AXungiæ ueteris lib. duæ, olei ueteris lib tres, argenti spumæ tantundem, chalcitidis crudæ unc. sex: primum chalcitis cum oleo in pila cōmodiore læuigantur, uel in sole: ubi sordium

dium ſpiſſitudo facta fuerit, etiam ſpuma argenti prius detrita ſuperiniicitur, poſtea adeps: poſtquam probe in polliuem redacta fuerint, leni igne incoques, quoad digitos non inquinent, palmarum radicula agitans.

Emplaſtrum ex Anchuſa, ambuſtis efficax.

CEræ albæ unc. nouem, roſacei unc. octodecim: his liquatis porphyridos anchuſæ radicis ſiccæ læuiſſimæ uncias quatuor inſpergito. ALIVD. Anchuſæ radicis uiridis, marrubii, gũmi, ſingulorum unc. tres, decoctæ in olei unciis nouem proiiciuntur, oleo ceræ albæ unc. quindecim ſuperiniiciuntur, omniaq́ue ſoluuntur.

Emplaſtrũ ex Pompholyge, pompholygeron appellatũ.

POmpholygis unc. duæ, argenti ſpumæ unc. tres, læuigantur cum lini ſeminis ſucco, adiiciuntur ipſis liquatæ refrigeratæque ceræ unc ſex, adipis anſerini uel gallinacei unc. duæ, chamæmelini unc. ſex.

Thylocotiche, dolorem leniens, ad ſedem utilis.

THuris unc. ſeptemdecim, myrrhæ unc. ſeptem, opii drach. quatuor, aluminis ſciſſilis drach quatuor, aluminis ſciſſilis drach. duæ butyri drach. quatuor, ouorum tenuium lutea quatuor, cadmiæ crematæ & elotæ drach. quatuor, pompholygis drach. ſex, ceræ tyrrhenicæ drach. octo, adipis anſerini drach. ſedecim, medullæ ceruinæ drac. undecim, plumbi cremati elotiq́; drach. nouem, lapidis hæmatitis drach. hyſſopi liquidi drach. quatuor: arida læuigantur cum uino Italico quæ liquari poſſunt, admiſcentur.

Emplaſtrum Amithaonis, ad articulos recenti cicatrice contractos, conuulſoque, eſt etiam ad extrahendum efficax.

AMmoniaci, ceræ, bdellii, ſingulorum drach. octo, reſinæ terebinthinæ, iridis illyricæ, galbani, ſingulorum drach. uiginti.

Emplaſtrum Ariſtophanium emolliens.

PIcis lib. quatuor, apochymatis lib. duæ, ceræ libra, opopanaeis uncia, aceti hemina.

Emplaſtrum ex plumbagine ad calidas affectiones.

PLumbaginis unc. quatuor, ſpumę argenti unc. duæ, ceruſæ tantundem,

tantundẽ,ceræ unc.octo,myrtei lib. duæ,uino læuigãtur arida.

Coracon ex oxymelite,ad naturalium uitia & nomas accommodatum.

GAllæ unc. duæ,ſquamæ ſeſcuncia,chalcitidis,thuris,ſingulorum uncia:teruntur aceto diebus cõpluſculis,deinde mellis unc. quinq; miſcentur,ubi uerò ſeorſim ceratum feceris, ex myrtei uel roſacei uncijs duabus,ſeui taurini unciis octo, ceræ unciis quatuor:reſinæ terebenthinę uncia, mixta ſimul læuigato & utitor, quemadmodum medicamẽto quod charta conſtat,tum ex penicillo,tum ex linamento.

Emplaſtrum ex oxeleo.

ARgenti ſpumæ pars una,olei, aceti, ſingulorũ partes duæ, nonnulli treis ponunt.

Emplaſtrum ex achathe,diſcutiens emollienſque.

LApidis achatis ſemiuſti ſeſcuncia,ceræ unc. quinque,reſinæ frictæ unc. tres, olei uncia.

Iſis,cruentis,accommodata,ad glutinandum, carnem inducendum,& purgandum.

SQuamæ æris,æris combuſti, ariſtolochiæ rotundæ ſingulorum drachmæ octo,aluminis ſciſſi drach. ſex,ſalis ammoniaci,thuris,guttæ ammoniacæ ſingulorum drach. octo, myrrhæ, aloes galbani, ſingulorum drach. duodecim, dracunculi radicis ſucci drach. octo, ceræ libra, reſinæ colophoniæ lib. duæ, olei ueteris unc. tres, aceti quod ſatis eſt.

Athena ad ulcera ſordida,impacta,neruorum uulnera.

MAlicorii,æris cremati,gallæ, ariſtolochiæ rotundæ & longæ,ſalis ammoniaci,guttæ ammoniacæ ſquamę æris,aluminis ſciſſilis,& rotundi,iridis,miſyos, atramenti ſutorii,chalcitidis,æruginis raſæ,cadmiæ,aloes,myrrhæ,propolis, galbani, ſingulorum nncia,ceræ drach ducentæ, picis tantundẽ, reſinæ colophoniæ drach. centum,olei unc. ſex,aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum dia dictamnu,glutinans,ad canum morſus,& omnigena ulcera.

ARgenti ſpumæ pondo duo, ſquamæ æris uncias ſex, ęris cremati uncias octo,aloes uncias octo, galbani uncias duodecim,olei ueteris ſextarii duo, diphrygis unc tres, gentianæ

ſeſcuncia,

ſeſcuncia, ariſtolochiæ, æruginis raſæ, ſingulorum unc. duæ & ſemis, dictamni tantundem, colophoniæ pondo, mannæ thuris unc tres, guttæ ammoniaci unc. ſex, propolis unc. duæ, ceræ unc. ſex & ſemis, primum oleum cum argenti ſpuma incoqui debet dum incraſſeſcat, nec digitos inquinet, deinde lebete depoſito æruginem & ſquamam iniicies, rurſus incoques, dum manum non inficiant, iterumq́; cacabum ab igne tollens, reſinam & ammoniacum incretum adiicies mouens, donec ferue re deſinant, mox in ignem repones, ac ubi modicè inferbuerint, æs & diphryges admiſcebis, ac rurſus coques uſq; dum firma ſpiſſitudo facta fuerit, deinde ceram iniicies, eaq; diſcocta ut digitos non coinquinet, propolin immittes, his abundè refrigeratis, mox aloen, mannam thuris, dictamnum, ariſtolochiam, gentianã, ſingula læuiſſima inſperges.

Barbara, emplaſtrum quod cruentis protinus uulneribus inijcitur, & fracturarum callos firmat.

BItuminis Iudaici, picis aridæ, ceræ, reſinæ, ſingulorum libra terebentinæ unc. duæ, argenti ſpumæ, uncia, ceruſæ ſeſcuncia, mannæ thuris unc. duę, opopanacis unc. duæ, zingiberis unc. duæ olei unc. tres, aceti quantum ſufficit.

Emplaſtrum ex ſalicibus, dia iteon appellatur, glutinans, cruenta excreantibus, & purulentis efficax: thoracis impoſitum.

MIſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſæ, gallæ, aluminis ſciſſilis & rotundi, cretæ ſutoriæ, ſingulorum unc. ſex, ceræ lib. duæ, reſinæ piceę lib. duæ, picis tantundem, malicorii unc ſex, bituminis, lib. duæ, ſalicis foliorum totidem, olei roſacei unc. quatuor, atramenti ſutorii unc. ſex, aceti quod ſatis eſt. ſunt qui terebentinæ uncias nouem addant.

Emplaſtrum Nicolai ad recentia uulnera, & ſinus glutinandos aptum.

SQuamæ æris unc. quatuor, æruginis raſæ ſeſcuncia, argenti ſpumæ tantundem, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum uncia, aluminis ſciſſilis & rotundi, ſingulorum uncia, atramẽti ſutorii uncia, ſulfuris uiui uncia, gallæ omphacitidis unc. quatuor, ſalis ammoniaci uncia, miſyos uncia, origani unc. chamæleontis uncia, cadmiæ botrytidis uncia, ueratri albi uncia,

peucedani

peucedani unc. tres,apii ſeminis unc. duæ,ſymphyti radicis ſeſcuncia,ceruſæ ſeſcuncia mandragoræ ſucci ſemuncia, chalcitidis ſeſcuncia,terræ ſamiæ,quæ aſter dicitur uncia,thuris maſculi uncia,aloes uncia,bdellii unc. duæ,opii thebani tautundem, zingiberis troglodytici ſemuncia, ſtillæ ammoniacæ uncia,fœnugræci unc.ſex, perdicii herbæ ſucci unc. ſex, ceræ flauæ unc. tres,reſinæ colophoniæ lib. duæ,reſinæ pityinæ hoc eſt è picea libra polentæ tantundem, maſtiches unc. ſex, picis nigræ lib. duæ,olei ueteris libra ſtyracis unc. opopanacis ſeſcuncia, aceti quod ſatis eſt.

Icesios ad ſtrumas,abſceſſus,lienem,articulos, & coxendicum dolores.

ARgenti ſpumæ denarii ceneum uiginti, olei ueteris ſextarii duo,aceti ſextarius, æruginis ſeſquidenarius, piceæ corticis denarii octo,chamæleontis radicis,euphorbii, hypociſtidis ſucci,propolis,zingiberis,heleni, pyrethri, ſingulorum denarii ſedecim,ceræ lib. tres.

Emplaſtrum Neronis,ad ictus, omnemque particularum carnoſarum dolorem.

OLei ueteris ſeſquilibra, argenteæ ſpumæ libra,ceræ reſinæ piceæ, ſingulorum unc. ſeptem & ſemiſſis, guttæ ammoniaci unc. quatuor,ceruſæ tantundem,galbani,mannæ thuris, zingiberis, thuris, ſingulorum uncia.

Oxera,multiplicis uſus.

PIcis aridæ lib.duæeeræ libra,guttæ ammoniacæ uncia,reſinæ terebinthinę ſelibra,galbani unc.duæ,mannæ thuris unciæ duæ,aceti ſeſquiſextarius.

Aceratos, hoc eſt ceræ expers,emplaſtrum Galeni, glutinat,concoquit, ulcera ad ſuppurationem perducit, ex ricinino aut ueteri oleo,medicaminis in linteolos illiti modo,ſolutum.

ARgenti ſpumæ trepondo, olei ricinini, aut ueteris pondo quatuor,aceti quàm acerrimi dupondo,æris ſquamæ nigræ chalcitidis,æruginis, ſinguli ſextantes: argenti ſpuma cũ oleo incoquitur, dum ſtrigmenti fiat ſpiſſitudo deinde metallica compluribus diebus ex aceto læuigata adiciuntur.

Emplastrum ex metallicis.

CHalcitidis uncia, misyos unc. duæ, squamæ æris unc. tres, thuris tantundem, colophoniæ unc. duæ, galbani sescuncia, ceræ libra, olei quincunx, aceti quod satis est.

Armenia, fracturis accommadata.

CHalcitidis unc. quatuor, squamę æris un. duę semis, ęris cremati uncia, thuris unc. duæ, olei lib. aceti tãtundẽ: coquũtur metallica in oxelæo, dũ manũ nõ inquinẽt, inde thus adiicitur.

Melæne Serapionis.

SPumæ argenti libra, ceræ unc. septem, guttæ ammoniaci unciæ tres & semis, galbani, æruginis, singulorum denarii nouem, resinæ colophoniæ unc. septem, myrrhæ drach. olei sesqui hemina: argenti spuma cum oleo incoquitur quousq; digiti in tincti non inquinentur, deinde adiciuntur reliqua.

Anicetos, ab insuperabili ui appollatum emplastrum, glutinat, discutit, squamas separat, & ad articulos recenti cicatrice contractos ualet.

BAccarũ lauri, iridis aridæ, thuris, singulorũ drach. sexaginta, æris cõbusti drach. uiginti, nitri, salis, ammoniaci, singulorũ drach. uiginti, pyrethri, herbæ pediculariæ, seminis roris marini, grani gnidii, sinapis, columbarũ stercoris, aristolochiæ, cumini, æruginis, iunci quadrati, erucæ seminis, singulorũ drac. octo, aceti heminæ duodecim: læuigãtur sub æstu caniculæ, quo usq; acetũ cõsumatur, deinde decocti caricarũ crassissimi unc. nouẽ adduntur, quibus mixtis pastilli fiunt, siccantq; ubi utendum est, pastillorum ipsorum unc. duæ læuigatæ aceto miscentur, resinæ unc. tres, ceræ tyrrhenicæ unc. duæ, olei tantundem.

Emplastrum ex lolio, dia arcu dicitur.

PIcis lib. duæ, resinæ piceæ unc. nouem, ceræ tyrrhenicæ unc. quinque, olei unciæ tres, bituminis increti unc. duæ, lolii farinæ sextarius, aceti quantum sufficit.

Emplastrum ex liquore sycamino.

ARgenti spumæ, picis aridæ, seui taurini, singulorum unc. octo, terebinthinæ unc. tres, ceræ unc. quinq;, æruginis rasæ, opopanacis, galbani, singulorum uncia, olei ricinini, aut susini, aut admodum ueteris hemina, picis liquidæ tantundem, liquoris sycamini cuius fructus sycomora dicuntur, hemina.

Emplastrum

Emplastrum à duplici colore dichromon appellatum.

AEris combusti, aluminis scissilia, guttæ ammoniacæ, singulorum uncia, ceræ libra, resinæ colophoniæ libra, seui suilli libra, aceti, quod satis est.

Inde conglutinans ad ulcera quæ serpendo depascunt, & sanguinis sputum.

CEræ, resinæ frixę, picis aridæ, bituminis liquidi, zacynthi, singulorum libra, cerusæ, chalcitidis, misyos, cretæ sutoriæ, aluminis scissilis & rotundi, gallæ omphacitidis, singulorum unc. sex, aceti quod satis est.

Emplastrum ex cinere aspidum, discutit strumas & podagras.

REsinæ terebinthinæ, lapidis hæmatitis, bituminis Iudaici, singolorum drach. trecentæ sexaginta, ceræ, baccarum lauri, guttæ ammonicę, aphronitri, seui uitulini, singulorũ drach. trecentæ quadraginta, lapidis pyritis, calcis uiuæ, singulorum drach. centum quadraginta, cineris aspidum totidem, olei ueteris heminæ duæ: refrigerato medicamento cinis inspergitur. fit etiam sine cinere, quòd nonnulli eum auersentur, & nihilominus etiam efficit.

Leæna, siccat discutitque.

SVffiminis ammoniaci, plumbaginis, singulorum drach. centum, sinapis drach. octo, chamæleontis radicis drach. sedecim, resinæ colophoniæ drach. centum, squamæ æris, lanariæ radicis, singulorum drach. quinq;, euphorbii, æruginis, singulorũ drach. octo, aristolochiæ drach. sedecim, pyrethri drach. octo, olei ueteris hemina, raphanini quantum sufficit.

Aliter leæna, noxia educit in superficiem, humorisque euacuat.

ATramenti sutori unc. duæ, auripigmenti uncia, ueratri nigri, thoracum cantharidum, singulorum, sesquidrachma, sandarachæ unc. tres, ceræ sesquilibra, resinæ frictæ libra, olei heminæ duæ.

Macedonium.

CEræ, resinæ colophoniæ, picis, seui taurini, lachrimæ thuris, pares portiones: eliquatis, ac sublatis ab igne lachrima thuris inspergitur.

Sphærion

Spherion ad ardores.

CErusæ,argenti ſpumæ,calcis niuę,ſingulorum unc. tres,ceræ ſeſcuncia,aluminis berenicarij,roſacei,ſingulorum uncia: liquefacta aridis ſuperfunduntur, ac orbiculi formantur, quum uſus incidit, olei uncias ſex liquato cum duabus ceræ, adiicitoq; medicamenti unciã & agitato: refrigeratũ ex aquæ unciis nouem contundito,ego etiã ternas roſacei uncias addo.

Emplaſtrum ex ochra, inflammationem arcet, tum ſponte,tum in iudicio tortis idoneum.

OChræ atticæ lib. duæ,cretæ libra,argenti ſpumæ unc.octo, uino læuigatæ cerę,reſinæ colophoniæ,picis, reſinæ piceæ, ſingulorum libra,reſinæ terebenthinæ unc. octo,olei lib. duę, hunc in modum ſolunntur:ceræ libra,olei ueteris lib.tres,medicamenti libra uino contunduntur.

Emplaſtrum ex cedria glutinat, diſcutit, abſtergitque.

CEræ,picis aridę, ſingulorum libra, reſinæ colophoniæ unc. octo,cedrini liquoris unc. ſex:liquata ſimul incoquuntur, dum digitos non coinquinent.

Aliud emolliens.

CEræ, picis,ſingulorum unc.octo, reſinæ colophoniæ drac. uigintiquinq;, propoleos drach. ſemptemdecim, cedrini liquoris drach. uiginti.

Emplaſtrum ex punice. ad cicatricem ducendam.

MYrtei,lib. duæ, ceræ libra, pumicis cremati uinoq; reſtincti drach. ſex, ſquamæ ferri quod ſtomoma dicitur drach. ſex,ęris uſti, cimolię, ſingulorum drach. quinque: ſuper linamentum ſpongiamq; ex aqua accommodato.

Emplaſtrum paula, ſtrumis & bubonibus efficax.

CEræ,reſinæ colophoniæ,nitri,ſingulorum libra.

Emplaſtrum ex nitro ad carbunculos.

NItri toſti unc. tres,ceræ,olei,reſinæ colophoniæ,ſingulorũ ſeſquidrachma, liquoris cyrenaici aut medici drach. decem:imponitur in linteolis,ſolutum.

Emplaſtrum ex anemone.

ANemonę unguibus detractis unciæ duæ, cerę unc. quinque, olei uncię quatuor, reſinæ uncię quinque & ſemis,

colophoniæ resinæ libræ duæ & semis.

Emplastrum Macherionis uiride, ad coxendicum cruciatus, articulos infarctos, & abscessus.

OPopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, guttæ ammoniaci, aristolochiæ, singulorum uncia, resinæ terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, singulorum unc. sep tem.

Viride aliud simplex.

REsinæ lib. tres, ceræ libra, æruginis rasæ selibra, thuris drac. uigintiquinque, aceti quod satis est.

Aliud uiride, ad humida uitia, & carnis excrescentias.

REsinæ colophoniæ unciæ sex, æruginis rasæ sescuncia, ceræ unciæ duæ, salis cappadocii uncia, rosacei unciæ duæ, aceti quantum sufficit.

Peganera ad pleuriticos.

RVtæ uiridis pondu, butyri sesquipondo, resinæ terebinthinæ pondo & quadrans, hyssopi medicamenti tantundem, opopanacis quadrans, galbani tantundem, anethi pondo.

Emplastrum dia stactes, hoc est, ex lixiuio, coxendicum doloribus, articularijs, & tumoribus œdema referentibus utile.

CEræ, olei ueteris, lixiuii quod habet calcem admistam, singulorum libra, resinæ frictæ, nitri alexandrini, nitri albi, resinæ terebinthinæ, singulorum unc. sex: utrunque nitrum lixiuio teritur.

Emplastrum è nitro ad abscessus, scyrrhos, & tumores.

OLei ueteris, ceræ, aphronitri, saponis, lixiuii, singulorũ lib. resinæ, terebinthinæ unc. sex, galbani, propolis, guttæ ammoniaci, singulorũ unc. præparatur quemadmodũ superius.

Emplastrum ex sale, dia halon dicitur.

CEræ unciæ quatuor, olei libra, salis communis unciæ quatuor, aphronitri tantundem, cerusæ unc. octo, aceti unc. duæ, ad arida conterenda. ALITER. Salis communis, nitri, singulorum unc. quatuor, ceræ, olei ueteris, singulorum unciæ sex, aquæ marinæ quod satis est.

Emplastrum dia pternes, ex perna, tophos soluit.

PErnæ suillæ ueteris pinguis, guttæ ammoniaci, casei ueteris uaccini

uaccini aut caprilli,seui taurini,apochymatis quæ est nauis rasura,singulorum libra,medullæ ceruinæ unciæ octo, hyssopi cerati unc tres,cyprini olei unc.sex, uini Aegyptii quod satis est.

Emplastrum dia cinnabareos, hoc est, ex cinnabari ad tophos aliosque omnigenos tumores induratos,dicitur pamplethes.

ARgenti spumæ libra,olei ueteris sextarius,squamæ ęris uncia,æris usti tantundem,cinnabaris scrupula octodecim,lapidis magnetis uiui uncia,lapidis phrygij drach. sex,lapidis pyritis,cadmię,æruginis rasæ,thuris,singulorum uncia,diphrygis unc. duæ, aloes sescuncia, galbani tantundem, lapidis onitis scythici scrupula octodecim,lapidis hæmatitis uncia, propolis libra scrupula uintiocto,ceræ unc. septendecim,lapidis perdicitis uncia, (in alio perdiciati habet) betonicæ uncia scrupula octo,gentianæ uncia,aristolochiæ longæ & rotundę drach.quatuor,chamæleontis nigri uncia, dictamni scrupula quadragintaduo,resinæ aridæ libra,seui struthiocameli libra: lapides cum spuma argenti teruntur seorsim, adiectis salis floris libris duabus,donec totum absumatur.

Emplastrum ex auellanis,dia leptocaryon dicitur,ad articulorum tophos probatum.

LIxiuii quod calcem habet adiectam unc. sex, auellanarum partis interioris unc.duæ,aphronitri unc. sex,olei ueteris libra,saponis gallici unc quatuor,mellis unc. octo,ouorum sex aquata,ceræ unc. decem,resinæ terebinthinæ unc. duæ: læuigantur ex lixiuio.

Dia turpænes ceratum ad podagram, dolorem leniens mirabiliter.

QVinto Martii mensis,die, olei cōmunis sextarios,duos lebeti in domo subterranea infundito, coquitoque lignis è uite:ubi inferbuerit, turpenæ marini piscis libram adiicito,asphalacis animantis,quod nonnulli madamudam uocāt, sanguinis uncias quatuor, incoquitoque dum carnes piscis dissoluantur aut torrefiant,deinde exemptis illis,olei & ceræ momentum adiicito in spissitudinem, ut mollissimum fiat ceratū, quod linteolo illitum impones.

Emplastrum ex urina muli, podagricis utile.

VRinæ muli sextarii quatuor, argenti spumæ lib. duæ, olei ueteris mystrum, trita diu omnia ut strigmenti spissitudo fiat, incoquito donec digitos non inquinent.

Emplastrum ex lapidis asii flore philagrij ad scyrrhos.

PEucedani radicis, asij lapidis floris, si non adsit, salis, guttæ ammoniacæ, lanarum succidarum crematarum, singulorum uncia, aristolochiæ rotundæ, pumicis, canini stercoris, æruginis rasæ, squamæ æris, misyos, singulorum scrupula octodecim, castorij tantundem, myrrhæ unc. tres, aceti quàm acerrimi tantundem, ceræ unc. duodecim, & semis, resinæ e picea, picis brutiæ, singulorum unc. octodecim, semis scrupula sex, olei ueteris quod sufficit.

Ex eodem Galeni.

CEræ, resinę terebenthinæ, singulorū libra, lapidis asij, mannæ thuris, singulorum tres unc. cyprini unc. duæ, aquæ lixiuiæ quantum satis est.

Emplastrum ex salis flore, articularijs in declinatione accommodatum.

REsinæ terebinthinæ, resinæ frictæ, resinę è picea, ceræ, singulorum libra, picis aridæ, aluminis scissilis, salis floris, singulorum selibra: coquuntur in lebete.

Emplastrum quod nutriendæ ulcerum carni est.

ROsacei, resinæ terebenthinæ, mellis, singulorum unc. duæ, cerusæ, butyri, singulorom uncia, alii etiam thuris unciam addunt.

Emplastrum Italicum ad purgandum sordida, inducendumque carnem.

ERinæi (dico autem sylnestris ficus) tenerum corticē oleo excoctum proiicito, ceræ rufæ quantum satis est in oleo liquefacito, in linamenta illito utitor.

Entaticon, quasi dicas intensorium.

SAtyrii, pudendi ceruini, scinsci caudæ, singulorū drach. duę, ærucæ seminis, pyrethri, seminis rorismarini, ceræ, singulorum drach. quatuor, resinæ terebenthinæ drachma, oua passerum troglodytarum tria, stelliones transmarini tres, olei laurini uel irini quod satis est: macerantur uini in aceto stelliones ad dies

ad dies triginta, uase cui insunt in fimo defosso.

Chryse, cruentis uulneribus accommodata.

THuris, aluminis scissilis singuli sextantes, colophoniæ resinæ libra, olei quadrans auripigmenti sextans, aceti cum oleo mixti, quod satis est.

Catagmatice quod est fracturis idoneum medicamentum, Oribasii.

PIcis brutiæ libra, unc. quatuor, argenti spumæ tantundem, thuris unc. octo, resinę terebenthinæ unc. quinq;, seui taurini libra, unc. quatuor, galbani, opopanacis, singulorum uncia, ceræ unc. quatuor, olei ueteris libra, aceti unc. quinque.

Catagmatice ad fracturas cum uulnere citraque id factas, ex commentarijs Heracleti.

PIcis aridæ mina, argenti spumæ tantundem, mannæ thuris minæ dimidium, seui uitulini mina, ceræ tyrrhenicæ uigintisex, opopanacis unc. octo, æruginis rasæ, æris cyprii, singulorum minæ quinq; & decima eius portio, resinæ terebinthinæ sesquimina & quinta portio, æris uncia, recinini, aut olei ueteris hemina, aceti hemina semissis.

Liquidi hyssopi medicamenti præparatio.

SErtulæ campanæ unc. quatuor, cardamomi unc. duæ, lanarũ bene sordidarum unc. sex: macerata in uini duobus sextariis ad triduum incoquito, dum paululũ fuerit reliquum. his ablatis miscentur uino olei unc. tres, coquunturq; dum exiguum supersit, atq; uino etiam tunc adiiciuntur resinæ colophonię unc. decem, terebinthinæ tantundem: nonnulli uerò & ceræ dextantem miscent, hyssopi herbæ unciam, aliisq; incoquunt: alii lanas uino eluunt: ubi desiccarint, uinũ cum sordibus lanarum addunt, quas pinon etiam appellant quum usus incidit, treis ex eo uncias mittunt, tum reliqua ut comprehensum est.

De Malagmatis & epithematis. *Cap. XVIII.*

INter ea quæ malagmata dicũtur, alia mediis corporis partibus iniiciuntur, lõga inflammatione conflictantibus, aut induratis, aut æstu flagrantibus, aut perfrictionem fluxionemve expertis: alia articulis quibus humores sint impacti uel neruis refrigeratis, uel etiam aliis particulis scirrho obsessis

cõgruunt de his igitur tum in capite de emplastris tractatũ est tum ubi ad acopa uentum erit differetur. Porrò inter malagmata mediis corporis regionibus accommodata,) epithemata propriè nuncupantur) quæ quidem stomacho, & iocinori admouentur, qualiacunq; illa fuerint roborantem ex astringentibus uim postulant. Sine his etenim uitæ aliquod discrimen intulerint, cum illa nempe stomachus & iecur communes aliarum partium alimenti, sint officinæ. Quamobrẽ eiusmodi medicamenta ex aromatis potissimum conficiuntur. Stomacho igitur iniici debent, si non concoquit, aut infirmatur, aut inflatione laborat, malagmata ex seminibus, meliloto, aloe, absinthio, sampsucho, nardo, & mastiche. Iecori autem ex myrobalano confecta, ammoniaco, pinguibus, & chamæmelino. At lieni applicantur, quæ constant calce uiua, auripigmento, cappari, salicibus, cardamomo, ærugine, ammoniaco, & aceto: iis autem qui alui fluore laborant, ex œnanthe, alumine, melino, & aliis astringentibus præparata. atq; hæc etiam per abusionem communiter malagmata nominant, & si diuersam à molliendo uim repræsentet. Si uerò ardor uiscera urgeat, in febribus ardentibus, ex croco competunt malagmata, rosaceo, succo lini seminis, aut intybi, aut herbæ seminalis, adipe suillo, & spuma argenti: si perfrixerunt, ea quæ opobalsamum, phyllum, casamum, & piper recipiunt. Pectori, quum sanguis eiicitur, prosunt astringentia siccantiaque, ex alumine, salice, & bitumine. In tabe quæ phthisis dicitur, conducunt ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, & lixiuio confecta.

Malagma ex sertula campana, dia meliloton dicitur.

CRoci, nardi gallici, iunci angulosi, cardamomi, iridis, myrrhę, singulorum unc. duæ, sertulæ campanæ libra, stillæ ammoniacæ tantundem, ceræ lib. tres, resinæ terebinthinę libra, olei cyprini lib. tres, gleucini lib. duæ, bdellii unc. sex, non nulli etiam cyphi uncias duas addunt, uini quod satis est.

Polyarchion ex commentario Galeni de compositione medicamentorum secundum locos.

CEræ, resinæ terebinthinæ, bdellii suffiminis ammoniaci, cardamomi, iunci quadrati, singulorum mina, sertulæ campanæ, amomi, nardi Indice, croci, myrrhæ, thuris, xylocinnamomi, singulorum drach. uigintiquinque, olei cyprini hemina, uini

uini Italici quod ſatis eſt: præparato ac utitor, interim meraco, interim cerato quod ex cyprino fit, ſoluto.

Aliter polyarchion.

XYlobalſami, coſti, iridis, iunci quadrati, myrrhæ, iunci rotundi floris, cardamomi, thuris, ſpicæ nardi, maſtiches, ſtyracis, bdellii, amomi, phylli, croci, caſſiæ, pyrethri, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum uncia, guttæ ammoniacæ ſeſcuncia, reſinæ frictæ tres unc. reſinæ terebinthinæ libra medullæ ceruinæ unciæ duæ, ceræ lib. duæ, opobalſami unc. ſex, uini unciæ octo.

Philagrianum.

CRoci ſeſcuncia, aloes, ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſtyracis, ſingulæ unc. adipis anſerini ſextans, hyſſopi medicamenti triens, palmularum ſextans, ceræ libra, nardi ſelibra, meli unc. ſex, uini quod ſufficit ad ſicca læuiganda: per triduum macerantur mouenturque rudicula ter die, deinde incoquuntur oleo, ſecundo die cardamomum aqua pridie maceratum, tertio autem crocus, uino. Nonnulli cum croco etiam alias quinque myrrhæ uncias adijciunt: illis autem exemptis, oleũ purum reponunt, omni uero ſpecierum fæce in paſtillos coacta ſiccataque id habent quod crocomagma, dicitur.

Mendeſium.

DIctum eſt Mendeſium quòd in Aegypto reperiatur, ubi & Mendes, hoc eſt, caper colitur. Recipit autem olei balanini libram, alias ſextarios decem, myrrhæ, caſſiæ fiſtulæ, ſingulorum uncias treis, reſinæ terebenthinæ libram, in alio, ſextarios decem, cinnamomi uncias treis: hoc non decoquitur, ſed aridis inditis diebus ſexaginta agitatur, inde liquefacta terebinthina in partem olei mittitur, poſtea rurſus diebus aliis ſeptem mouetur, atq; ſic reconditur.

Marciatum.

MAſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingulorum unc. tres, hyſſopi medicamenti ſemuncia, opobalſami ſeſcuncia, nardini, gleucini, olei omphacini, ſingulorum unc. tres, medullæ ceruinæ ſeſcuncia, terebinthinæ uncia.

Iniectio prima dia omphacos.

ASpalathi, rudiculæ palmarum, ſertulæ campanę, iridis, iunci rotundi floris, xylobalſami, roſarum ſiccarum, calami aromatici, ſingulorum unciæ tres, olei omphacini

lib. decem, uuæ immaturæ ſucci tantundem.

Iniectio ſecunda, ex caryophillo.

AMmoniaci, ſpicæ nardi, coſti, caryophylli, caſſiæ, caſami, ſingulorum unc. tres, in alio etiam habetur arnabo unc. tres uini quod ſufficit.

Iniectio tertia.

THuris, guttæ ammoniaci, ſtyracis, bdellii, myrrhæ, maſtiches, ſingulorũ unc. tres, uini quod ſatis eſt, ceræ albæ unc. quinque, opobalſami unc. ſex, nonnulli uncias octo. Primæ iniectionis medicamenta, pridie in uuæ acerbæ ſucco oleoque macerantur, ſecundæ ſeorſim in uino aminæo aut alio ueteri, ac odorato, mouenturq́; quotidie rudicula palmea: tertiæ ad triduum, poſt quod in cacabo nitente primum in ectonis primæ medicamenta incoquuntur, quouſq; pauxillum ſucci uuæ acerbæ relictum fuerit: mox ſecundæ iniectionis ſpecies cum uino immittuntur, rectius autem fiet ſi prius aliis exemptis, puro deinde oleo ipſæ adiiciantur, coquanturq́; donec paululum uini ſuper ſit, ne aduratur oleum: ſublata ab igne eximito, ſuperque adiicito rurſus oleo puro tertiæ iniectionis medicamenta, prius ex uino in pila ſoluta præter ſtyracem quemadmodum prædixi, hic enim cum aliis inditus promptè ſoluitur. Coques autem carbonibus quouſque bene habere tibi uideantur: ſublata ab igne refrigerari ſinito, inſequenti die exceptis diligenter ex oleo calfactisq; abundè ſuper ignem ceram adiicito, inde ſublata rudicula agitato, ubi refrixerint, opobalſamum admiſceto, & uitreis uaſis reponito.

Gleucinum, iniectio prima.

OLei ſextarii decẽ, muſti aminæi ſextarii ſex, aſpalathi unc. quatuor, palmæ fructus operimenti quod ſpathe dicitur unc. ſex, iunci rotundi floris tantundem, ſertulæ campanę unc. quatuor, roſarum uncia, myrrhæ unc. tres, foliorum lauri unc. duæ, arboris thuris unciæ ſex, xylobalſami totidem, inulæ campanæ unc. ſex, ariſtolochiæ longæ unc. tres, iridis tantundem: hæc macerantur in muſto.

Altera iniectio.

NArdi gallicę unc. quatuor, caſami, qui eſt balſami fructus unc. duæ, cyperi, caſſiæ, ſpicæ nardi, aſari, amomi, coſti, ſampſuchi, ſingulorum unc. tres, calami aromatici, caryophylli,

phylli,

phylli, singulorum uncia, cardamomi unc. quatuor, balsamum uino odorato madescit.

Iniectio tertia.

MAstiches triens, myrrhæ troglodyticæ, bdellij, singuli sextantes, ladani quadrans styracis liquidi, thuris masculi, singuli trientes, opobalsami selibra, nonnulli & croci sextantē addunt, præparatur quemadmodum medicamentum ex uua acerba, nisi quod ceram non recipiat, hic autem septem diebus oportet species duarum iniectionum macerari.

Nardus cizicine, iniectio prima.

OLei primi meriti sextarij decem, aspalathi, cypiarum inulæ campanæ, iridis, xylobalsami, aristolochię, cardamomi, iunci rotundi floris, singulorum unc. sex, sampsuchi unc. quatuor, herbæ sabinę unc. duæ, nonnulli & calami odorati uncias duas immittunt: hæc in uini odorati sextarijs quaternis commadescunt.

Altera iniectio.

CAssiæ, casami, arnabo, singulorū unc. duæ, spicæ nardi unc. tres, caryophylli uncia, costi, amomi, singulorum unc. duæ nonnulli etiam nardi gallicæ uncias duas addunt, atq; hæc in uino macerantur.

Tertia iniectio.

MYrrhę troglodyticæ, aloes, thuris, singulorum unc. duæ, styracis unc. tres, mastiches unc. qaatuor, opobalsami unc. sex, quidam & croci uino læuigati unciam miscent. pręparato & hoc sicut comprehensum est.

Decamyron.

SPicę nardi, phylli, euphorbij, piperis, costi, adarces, singulorum uncia, mastiches sescuncia, opoballami unc. sex, nardini libra, ceræ lib. tres.

Pentamyron.

STiracis uncia, mastiches unc. duæ, ceræ albæ unc. tres, opopanacis unc. quatuor, nardini unc. quinquę.

Euodes, à grato odore dictnm.

CRoci, aloes, mastiches, absinthii, styracis, œnanthæ, casami, caryophylli, singulorum unc. tres, nardi libra, ceræ tantundem, melini unc. sex, palmulæ, duodecim, uini quod satis est.

Baion.

Baion.

CArdamomi,cassiæ,œnanthæ, nardi gallicæ, balaustiorum, propolis,singulorum scrupula octo,herbæ sabinæ , casami, amomi singulorum scrupula sex, iunci rotundi floris scrupula octodecim,iridis scrupula quatuor,caryophylli sesquiscrupulũ, suffiminis Crinati unc. duę,thuris, myrrhæ, singulorũ uncia,ladani unc. sex,bdellii,masticҺes,aloes,nardi,olei lentiscini,singulorum semuncia,resinæ acernæ quæ zygia dicitur, resinæ piceæ,resinæ terebinthinæ,singulorum unc. tres,opobalsami uncia,guttæ ammoniaci scrupula sex,ceræ unc. sex:œnanthino liquida læuigantur , aridaque tontusa in alio exemplari piperis quoque scupula octodecim inuenio : nonnulli & moschi scrupulum unum addunt.

Galenium.

CRoci semuncia , aloes uncia, mastiches tres unc. absinthii seminis scrupula octo,œnanthes tantundem,palmulæ maiores tres,cerę unc. tres olei melini unc. sex.

Erythrium.

STyracis unc quinq; , malorum cotoneorum unc. uiginti, masuchę uel masuphii,croci,singulorum drach. decem, psichæ,cyphios,singulorum drach. quinque , œnanthæ unc. duæ semis,casami,absinthii, singulorum drach. decem, caryophylli scrupula quindecim, guttæ ammoniaci scrupula decem , opobalsami scrupula sex & semis,nardi unc. quinque, resinæ colophoniæ,gleucini,melini,singulorum unc. decem,rosacei drachmæ decem,propolis unc quinque,resinæ terebinthinæ unc.decem,mellis cochlearia decem,phylli drach decem, spicæ nardi tantundem, ceræ unc.septem & semis: uino falerno aut aminæo conteruntur.

Malagma Nili ad lienem, omnemque duritiem.

CEræ pondo,guttæ ammoniaci pondo, olei cyprini pondo, croci semuncia,secundum alios unc aceti quantũ satis est.

Citrinum.

CEræ resinæ,colophoniæ, singulorum libra , suffiminis ammoniaci,auripigmenti,calcis,aluminis, aceti, singulorum cyathi octo,læuigantur arida in aceto.

Malagma quod ad Cureum autorem refertur.

PIcis aridæ libra, ceræ, resinæ piceæ, guttæ ammoniaci, nitri, baccarum lauri aridarum, seui taurini, singulorum lib. duæ farinæ fœnugræci; sextarius, pollinis frumentacei tantundem, chamæleontis nigri radicis siccæ libra.

Malagma ex stercore caprillo Oribasii, ad lienosos, hydropicos, & iecur in duratum.

CYprini, aut uetustissimi olei lib. tres, ceræ lib. duę semis, fimi caprarum, baccarum lauri cortice detracto, iridis illyricæ, singulorum sextarii decem, resinæ terebinthinæ libra, sinapis, nitri, cyperi, raphani seminis, capparis radicis corticis, singulorum unc. tres, cucurbitæ syluestris carnis unc. duæ, fœnugræci uncia: interim arida excipiuntur liquidis, interim aceto macerata: quòd si aluus profluat, cucurbita iniici non debet.

Ex fimo caprillo sphongion, hydropicis efficax.

PIcis brutiæ lib. duæ semis, nitri libra una, cucurbitæ syluestris carnis, pyrethri, opopanacis, cocci gnidii, singulorum unc. tres, capparis radicis corticis, thuris, iridis, adipis taurini, elaterii, squamæ æris, apii seminis, lathyridum, singulorum unciæ sex, baccarum lauri sextarii dimidium fœnugræci farinæ semuncia, fellis taurini unc. duæ, olei cyprini sextarij dimidium, ceræ libra, resinæ frictæ lib. tres, caprilli stercoris montani, cachryos, cyper, cardamomi, singulorum unc. sex.

Ex baccis lauri.

CEræ, resinę, picis, baccarum lauri, seui taurini, singulorum libra, nitri, guttæ ammoniacæ singulorum unc. sex, aceti quantum sufficit.

Medicamentum dia spermaton, hoc est, ex seminibus.

CArdamomi, cyperi, herbæ sabinæ, nitri, baccarum lauri, cassiæ, sertulæ campanę, fœnugreci, nardi gallicæ; apii seminis, sampsuchi, anisi, panacis radicis, thuris, guttæ ammoniaci, terebinthinæ, singulorum unc. tres, mellis, ceræ, nardi, singulorum libra, seui taurini tantundem.

Malagma à fœdo odore dysodes dictum, ad pleuriticos.

REsinæ piceæ libra ceræ, rutæ uiridis cyprini, singulorum unciæ sex, sulfuris uiui, opopanacis, sagapeni, singulorum drach.

drach. quatuor, nonnulli & galbani tantundem addunt.

Malagma dia sampsychu.

CEræ pondo, resinæ terebinthinæ pondo duo, sampsuchi, bacarum lauri, fœnugræci, singulorum sextarius, nardini quod satis est.

Malagma apollophanis ad iecorosos.

CEræ drach. octoginta, resinæ terebinthinæ, mannæ thuris, singulorum drach. quadraginta, mortario irini sedimento uncto contunditur.

Copton ad duritiem stomachi & iocinoris.

PRopolis unc. sex, styracis unc. duæ, mastiches uncia, resinæ terebiuthinæ semuncia, fecis nardini quantum satis est.

Malagma ex œnanthe.

OEnanthæ, aloes, croci, acaciæ, aluminis scissilis, rosarum siccarum, absinthii succi, gallæ, omphacii, rhus syriaci, mannæ thuris, singulorum drachma olei myrtei, ceræ, utriusque libra, palmulæ magnæ quinque, uini quod sufficit.

Antylium.

ALuminis scissilis semuncia, aloes uncia, mastiches scrupulum, œnanthes scrupula, sex, omphacii scrupula octo rosarum siccarum tantundem, rhu syriaci scrupula decem, spinæ Aegyptiæ totidem, balaustiorum scrupula uiginti, gallarũ scrupula quindecim, ceræ unc. quinque, olei melini quod sufficit.

Malagma ex uinaceis, dia gigarton dicitur.

CRoci, sandycis, labruscæ, singulorum uncia, aluminis sicci unc. quatuor, balaustiorum, omphacii, rosarum floris, myrtorum siccorum, singulorum unc. duæ, ceræ albæ libra, olei melini lib. duæ, malorum cotoneornm unc. quatuor, dactyli qui nycolai dicuntur decem, uini aminæi quod satis est, uinaceorum aridorum unc. octo in usu, medicamenti unciis tribus ceræ unam misces.

Anethine.

ANethi uiridis unc. sex, sertulæ campanæ unc. duæ, chamæmeli tantundem, capitum papaueris uiridium decem excoctorum iuris lib tres, & olei quod sufficit: ubi uerò consumptum fuerit ius, adipis suilli recentis lib. duæ adduntur, tritisque priuatim scillę tostæ interioris unciis duabus & medul-

læ

læ ceruinæ totidem, omnia miſcentur.

Ambroſia ad febreis arcendas apta.

ARgenti ſpumæ libra, adipis ſuilli recentis unc. ſex, lini ſeminis ſucci tantundem, ceræ albæ unciæ nouem, roſacei libra, mellis unc. tres, croci uncia, nonnulli etiam ouorum decem lutea cruda addunt.

De acopis, inunctionibus, dropacibus, & ſinapiſmis. *Cap. XIX.*

ACopa inde nouem ſortiuntur, quod præcipuè ad laſſitudinis, quæ copos græcè dicitur, nempe tenſiuæ ulceroſæ & eius quæ oſſa defatigat, ſenſum cõueniãt, quan quam aliis quoq; morbis compluribus ſint ex uſu. † Alia ſiqui dem ipſorum calefaciendi uim habent, alia emolliendi. Quæ calefaciunt, pipere, pyrethro, ſemine roriſmarini, & conſimilibus conſtant neruorum uitiis, perfrictionibus ualidis & quæ uix ullo calore poſſunt euinci, accommodata. Quæ emolliũt, durities, ſcirrhos, & infarctos articulorum ſinus diſcutiunt, quo rum materies capite de emplaſtris comprehenſa eſt. At emol lientibus quæ adarce, ſemine roriſmarini euphorbio, cocco gnidio, & id genus aliis componuntur, in diu turnis affectibus, & qui ægrè poſſunt elidi, quibus etiam ſinapiſmus congruit, utimur. Porrò ſpiſſitudinem uniuerſa acopa inter cerata, & emplaſtra mediam habere conuenit. Vnguina uero acopis ſimi lia, liquidiorem propemodum ſubſtantiam obtinent. At dropax duplicem recipit præparationem hanc emplaſtro, illam malagmati conſimilem, nonnulli & calidum ipſum illinunt: materiam uerò aco pis & emplaſtris confinem. Cęterum uſum cataplaſmatis exhibet, diuturnus affectibus iiſdem quibus & ſinapiſmus, utilis, ideoq; ante illum aſſumitur, quo corpus ſinapi reddatur idoneum, à ſinapiſmo adhibetur, ut affectus reliquias diſcutiat. Sinapiſmus materiam quidem uariam non habet, uerum diuturnis potiſſimum affectibus poſt deprehenſam probatamq; aliorum præſidiorum uim, efficaciſſimus eſt, utiliſſimè autem applicatur capiti in eius dolore, quem cephalæam dicunt, & quum altera duntaxat ipſius pars affligitur. Græci heterocraniam uocant, in morbo comitiali, uertiginibus, & inſania: pectori autem in ſuſpirio, orthopnœa, hoc eſt, quũ non niſi recta ceruice ſpiritus trahitur, & tuſſi lõga. At in

diuturna

diuturna humorum è capite in fauceis destillatione, & caput & thorax sinapi oblini debet. Item stomachus & uenter, in longis ipsorum morbis eodem obducuntur. Iam conueniens est præsidium sinapi coxendicum & podagricis doloribus, omnique parti resolutæ, aut alio quodam modo persrictionem expertæ, ut difficulter excalfieri possit. At tunc profecisse satis id putato, ubi dolor subsequutus fuerit ualidus & caro liuidior altiorque, euaserit, & postquam ablotum fuerit, mitius pustulæ eruperint. Quòd si etiam sensus perierit, animum adhibere negotio conuenit, parte quam oblineris sæpius detecta: nam si uel immodicè adurantur ita affecti non persentiscunt. Præterea in acutis morbis, utpote lethargo, profunda in somnum delatione (cataphora dicitur) & catocho, sinapi inducitur, per initia quidem, cruribus, ubi uerò materia radices egerit, capiti. Porrò qui ita frigori patuerunt ut uix ullo modo queãt incalescere, iis crura & inguina sinapi oblinũtur. In his autẽ qui continua febre laborãt, ulcusq; habent, tum in cartilaginosis, tum locis excarnibus, uitari debet sinapismus: nam partes carnibus uacuæ si obducantur sinapi, uruntur, interim etiam nigrescunt.

† Hæc uerba ita leguntur in nostris codicib. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστὶ θερμαντικὰ τὰ δὲ μαλακτικὰ τὰ δὲ ἀμυκτικά. Oroscius tamen legendum putat ἀμυντικά.

Bromion acopon.

CEræ, resinæ colophoniæ, singulorũ libra, adipis suilli unc. quatuor, butyri unc. sex, altheæ, fœnugræci, seminis lini, singulorum lib. duæ, olei libra, galbani unc duæ & semissis, ex cocto succo cum oleo quousque magna illius pars fuerit absumpta, reliqua cum cera & galbano adiiciuntur.

Acopon à uarietate pœcilon dictum.

SVcci altheæ, fœnugræci, seminis lini, rutæ, cumini, singulorũ lib duæ, medullæ ceruinæ, olei ueteris, adipis anserini, opobalsami, nardi, singulorum libra, ceræ, colophoniæ & resinæ, singulorum sesquilibra, euphorbii, resina terebinthinæ, opopanacis, singulorum unc. sex, castorii unc. tres, herbarum unde succus exprimitur, singularum libra iniicietur: coques ut superius

Acopon Azanitæ.

ADipis suilli lib. duæ, seui taurini, resinæ colophoniæ, hyssopi medicamenti, ceræ, singulorum libra, galbani unc. tres.

Acopon

Acopon Basilij.

ALtheæ, chamæmeli, ſertulæ campanæ, lini ſeminis fœnugræci, ſingulorum ſeſcuncia, amomi unc. tres. hæc macerantur in uini Aſcalonii aut Cilicii ſextariis octo, per triduum, coquunturq; ad melleam ſpiſſitudinem, deinde ſucci lib. quinque cum olei ueteris libris quatuor & ſemiſſe decoquuntur, quouſque modicum ſucci fuerit relictum, adiiciuntur butyri unc. ſex, reſinæ terebinthinæ unc. quatuor adipis anſerini unc. quindecim, medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatæ unc. quinque, ceræ albæ lib. tres.

Lyſiponium.

PIperis, caſtorii, ſtyracis, maſtiches, aloes, inulæ campanæ, iridis, ſingulorum unc. quatuor, euphorbii, coſti, guttæ ammoniaci, myrrhæ, ſampſuchi, thuris, cyperi, caſſiæ fiſtulæ, ſemen roriſmarini, ſingulorum nnc tres, adarcæ, amomi, bdellii, xylobalſami, ſingulorum unc. duæ, malabathri, ſpicæ nardi, pyrethri, croci, ſingulorum uncia, opobalſami, libra, nardini, cyprini, gleucini, ſinguiorum lib. duæ, ceræ libra.

Acopon à fœdo odore dyſodes appellatum, ex opere de compoſitione medicamentorum ſecundum genera.

CEræ, reſinæ, terebinthinæ, ſingulorum drach. uigintiquatuor, galbani, ſuffiminis ammoniaci ſingulorum drach. ſex, olei ueteris heminæ duæ, medullæ ceruinæ drach. octo: utitor mero & diluto.

Aliud dyſodes.

REſinæ terebinthinæ drach. ſedecim, ceræ drach. uiginti octo, œſyp, mellis, ſingulcrum drach. ſex, medullæ ceruinæ unc. ſex, ſtillæ ammoniacę, galbani, aphronitri, baccarum lauri, ſingulorum unc. ſex, olei ueteris ſextarius, uini cyathi duo, quidam etiam caſtorii drachmas treis admiſcent.

Barbaricum, dia euphorbiu, ad coxendicum dolores, & alia pleraque.

OPopanacis uncia, ceræ tyrrhenicæ libra, reſinæ terebinthino libræ duæ & ſemis, galbani uncia, ſtillę ammoniacæ unciæ duæ, euphorbii, caſtorii, piperis albi, ſingulorum unciæ duæ, medullæ ceruinæ unc. quatuor, œſypi tantundem, lemneſtidis (eſt autem adarce) ſemuncia, olei ſtyracini, laurini, irini,

amaricini,

amaricini, ſingulorum unc. ſex, olei ueteris lib. duæ, hedícroi unciæ ſex.

Acopon cui nomen eſt pycis.

REſinæ colophoniæ ſeſquilibra, reſinæ terebinthinæ unciæ, octo, guttæ ammoniaci unc. tres, thuris unc. nouem, olei ueteris lib. duæ, ſucci lini ſeminis libra, lactis uaccini tantundem, adipis anſerini unc. ſex, butyri unc. octo, ouorum uiginti quatuor albumina, præparatum buxeo uaſe reponitur.

Acopon ex abiete Galeni.

ABietis ſeminis cocti modius Italicus, hoc eſt, ſextarii duodecim, olei lib. quindecim, ceræ lib. quatuor, reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ unc quatuor. Contuſum abietis ſemen, oleo iniicitur. Vbi quadraginta diebus in eo ſiueris, expreſſum proiicito, mixtis reliquis utitor, ad labores ſpontaneos, reſolutiones, & articulorum perfrictiones. At ſi neceſſitas urgeat, coquere oportet ſemen abietis cum oleo mixtum ne nimium aduratur, & aquę ſexrariis quatuor, idque in podagricis & articulariis affectibus.

Aliud ad idem.

OLei heminæ uigintiquinque, id eſt, ſextarii duodecim & ſemis. fructus abietis modius, hoc eſt, libra ſemis, reſinæ abiegnæ lib. tres, ſtrobilinæ uel terebenthinæ lib. tres, ceræ libra.

Acopon ex nigra populo, dia ægyros dicitur, ad eadem.

LOco fructus abietis, nigræ populi fructus æqua portio additur, & reliqua ſimiliter illi præparantur.

Vnguentum zoſimi ad tremulos celebratum.

REſinæ piceæ unc. ſedecim, ceræ unc. quatuor, olei ueteris libra, opopanacis unc. duæ, adarcæ uncia, euphorbii tantundem, nitri unc quatuor, aphronitri teneri totidem: nitrũ, euphorbium, adarce cum uino læuigantur, deinde adiicitur opopanax, ſimulque in læuorem teritur, ſeorſim autem quæ liquari poſſunt, cum anchuſa ad colorem accipiẽdum eliquantur, refrigerata excipiuntur.

Dropax Gallus, Oribaſii.

REſinæ colophoniæ quę thus redolet, piceę & lignoſæ dictæ quæ ſola in Italia naſcitur, apochymatis, picis aridæ, ceræ, ſingulorum lib. quatuor, reſinæ frictæ unc. quindecim, pi

cis

cis brutiæ lib. duæ, nitri libra, bituminis, galbani, adarcæ, pyrethri, singulorum unc sex, opopanacis, euphorbii, ueratri albi, piperis, singulorum unc. quatuor, sulfuris uiui unc. tres, castorii, ammoniaci, uuæ passæ syluestris staphis agria dicitur, singulorum unc. duę, olei sicyonii libra opobalsami unc. sex.

Aliter simplex.

CEræ pondo, picis siccæ pondo, picis brutię pondo, resinæ piceæ sesquipondo, frictæ pondo & quadrans, loco prius nitro exterso imponitur.

Quomodo sinapismus fiat.

FIcus siccatæ pridie in aqua tepida macerari debent, die insequenti probè expressæ ualenter læuigari, deinde acre sinapi, cuiusmodi est syriacum ægyptiumque priuatim conteri, diluto illarum affuso, factaq; massa admisceri, & siquidem uehementem sinapismum uoluerimus inducere, parteis duas sinapis cum una ficuum temperabimus: sin imbecillem, econtrario: si mediocrem, ęqualeis. Cæterum sinapi antequàm deteratur, aceto commadescens, ut nonnulli factitant, languidius euadit. At sinapi ablato, etiam balneum utile est. Si dolor uehemens ruborve accesserit, & pustulæ, linteolum succo maluæ aut fœnugræci cum rosaceo madefactum imponemus, deinde rosaceo cerato cum cerusa utemur. Verum in resolutis in quibus sensus labefactatus est, cura adhibetur, ut sæpius partem retegamus, inspiciamusq;. Quum enim admota non percipiant, sæpe immodicè exusti sunt. Item caprarum fimus cum aceto illitus sinapi est efficacior, & præsertim in coxēdicū doloribus.

Acopon ex atramento librario, cutis ruborem peculiariter inducens, idque potissimum in ijs, quibus altera capitis pars dolet, ex commentarijs Alexandri.

EVphorbij, atramenti librarij, singulorum drach. quatuor, myrrhæ troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, singulorum unc. tres, croci drach. duæ, aceti quod satis est ad hæc probè læuiganda, utque spissitudo sordibus similis ipsi fiat: quo facto illines, à media superciliorum parte incipiens, adusq; tempora tota, prę sertim si æger pilis careat: ubi refrigerata fuerint rursus illines: & quum præsidium bene profecerit, in balneum hominem deduces.

Quomodo diuersa olei & unguentorum genera conficiuntur. Cap. XX.

INunctionum unguentorumq; uel olei generum quæ unguenta repræsentēt, alia sunt simplicia, una olei specie iniecta, alia composita ex pluribus conflata. Ac simplicium alia ex floribus oleo incoctis efficiuntur, uerbi causa, rosaceũ, chamæmelinum, susinũ. Quædam ex fructibus, & seminibus conficiuntur: quædã ex surculis quibusdã nempe rutæ, qui etiã simul cum oleo coquuntur. At cũ nullus florum coctionẽ recipiat, insolantur potius. uerũ si ualidam odoris gratiã repræsentent, & pluribus diebus constantẽ, ex insolatu tenuius ipsorum oleũ magisq; utile redditur, quemadmodũ rosaceũ & chamæmelinum Qui inualidiores sunt faciliusq; difflari possunt, minus insolatum tolerant, ut quorum uirtus promptè euanescat, utpote lilium & uiola. Ex iis quæ fructibus & seminibus cōstant nōnulla illis integris oleo iniectis conficiuntur, ueluti melinũ, nonnulla contusis uel læuigatis, oleamine ipsorũ sequestrato, uel expressis ipsis in cōchulas: uel ex aqua calida, sic ut ipsa discernantur, exempli causa, caryinon, sesaminũ, amygdalinum, lentiscinum, laurinũ, ricininum, raphaninũ, atq; eius notæ alia. Porrò quæ ex stirpibus odoratis componuntur, præparari potissimnm solent, illis, oleo incoctis cũ uino uel misto, uel aqua, atq; eisdem deinde exemptis. Liquoribus autẽ quibusdam oleo contemperatis, interim & adipibus uel medullis, ex huiusmodi aliquo exactam olei spissitudinẽ sortita, simplici sermone unguenta uel inunctiones nominantur, ut gleucinum, nardinũ, sicyonium & cyprinũ. Sunt quæ acopa crassitudine repræsentent, ceram aut resinã aut eiusmodi quippiã recipientia, uocanturq; myracopa, ueluti decamyron, amaracinũ, atq; his similia. Iam uerò aliqua una uice coquũtur, quæ non diuersam recipiunt materiã, sicuti metopion, mastichinum, sicyonium: aliqua duabus tribusve, & quatuor iniectionibus. Primum contumacioribus incoctis, ut aspalatho, spatha, thure arbore, lauro: inde aromatis, phyllo, spica nardi, amomo, herba sabina: postremo liquoribus, adipibus & medullis. Si autẽ eueniat, cera quoq; & resinis inditis. At balsami liquor neutiquã coquitur, sed post absolutam coctionẽ unguento mediocriter refrigerato instillatur. imò ex ipsis unguentis sunt quæ nullã coctionem

coctionem recipiant, sed tantũ misceantur, quale est mendesium. Nonnulli uerò uiride unguentum reddere cogitantes, ubi ab igne sustulerint, in olei sextariũ intingunt, æruginis rasæ in exactum detritæ læuorẽ sescunciam, immiscentes, quemadmodum in cyprino & amaracino. Cæterum simplicia quidem unguenta specierum quæ in ipsa mittuntur, naturam uel eorum ex quibus contusis facta sunt, obtinent, ut oleum ueluti materiæ rationem obtineat. At quæ uariam magis cõpositionem sortita sunt, tota eorum natura ad calidum inclinata est, sed quædã ualide calefaciunt emolliuntq́;, ut etiam articulis recenti cicatrice obductis & sinibus eorum infarctis conueniant, ueluti metopium, mendesium, marciatum: mediocrius autem est pentamyron, quemadmodum decamyron ualẽtius ut etiam summa rodat: mediocriter autem calida tenuiaq́; dico. At uerò modicè calida extenuant leniunt & concoquunt, quale est susinum, amaracinum, irinũ, crocinum, foliatinum. Alia præterquàm quòd calefaciunt, abundè siccant inciduntq́; ueluti cyprinum & sicyonium. Alia calefaciunt quidem insigniter, sed uires magis confirmant, unde stomacho potissimũ & uisceribus resolutis competunt, qualia habentur mastichinum, nardinum, & gleucinũ. Valẽtius adhuc corroborat, quod ex uua acerba conficitur. Iã nonnullis unguentis ob gratum duntaxat odorẽ utuntur, ut foliato, spicato, cõmogeno & quæ moschelæa, quasi dicas, ex musco & oleo cõfecta nuncupãtur.

Rosacei confectio.

ROsarum rubrarum detractis unguibus marcescentium die nocteque una, unciæ tres, olei omphacini sextarius, urna diligenter constricta ne perspirent, insolabis sub dio diebus quadraginta, atque sic repones non in pauimento, sed assere. Aliqui uero uice insolatus in puteum urnam diebus quadraginta mittunt, ut ex frigiditate odoris gratia conseruatur. Alii uero ipsam sub terra defodiunt.

Chamæmolinon.

CHamæmeli floris sine albis foliis marcescentis, per diem noctemque unam olei sextarius Italicus. uase lintheo simplici contecto ut perspiret, insolatur, idque diebus, quadraginta, inde securè hoc percolatum repones.

Anethinum.

ANethi uiridis comæ arefactæ uncia, olei dulcis sextarius Italicus. Simili modo insolantur, fiet autem & pro temporis ratione anethinum cum insolatus desideratur, sicci enim anethi comam decoquentes cum oleo in cacabo utuntur, & chamæmelino similiter: uerum hæc imbecilliora sunt iis quæ ex uiridibus fiunt & præsertim insolatis.

Liliaceum alij susinum dicunt, quod in Susis forsan reperiatur.

FOliorum alborum liliorum similiter marcescentium unc. duæ in olei sextarium Italicum, coniectæ exactè circumstringuntur, ne euaporent, & per triduum insolantur, inde primis exemptis proiectisque, aliæ duæ unc. iniiciuntur per triduum subsequens, atque sic reponuntur.

Susinum compositum.

OLei sextarii tres, calami odorati lib. quinq;, myrrhæ unc. quinque, cardamomi lib. tres, lilij foliorum unguibus ablatis arefactorum libra, cinnamomi unc. tres, croci cilicij unc. quinque: tota confectio tribus iniectionibus distinguenda est. Primum myrrha & calamus odoratus, uino ad dies quinq; macerata ter die mouentur, inde oleo modicè incoquuntur, deinde cardamomum aqua maceratum triduo mouetur similiterq; rursus cum oleo ad horam unam incoquitur, inde exemptis illis tertiam liliorum partem oleo puro inseremus, tribus, diebus pòst his quoq; exemptis reliqua liliorum tertia portio immittetur, iterumque post triduum exemptis proiectisque primis, postremo tertia pars cum croco læuigata iniicietur. Secundum alios tres dies ablato oleo cinnamomum contusum indetur. Huius in uicem, Arnabo, aut carpesium, aut cassiæ duplicatum, atque reponetur.

Violaceum.

VIolaceum præparant, modò purpurearum, modò crocearum, modo candidarũ uiolarũ foliis ungue desecto, trium unciarum pondere coniectis in olei omphacini sextarios quinque Italicos: circumstricta exacte, ne perspirent, ad dies decem insolantur, tertioq; eadem mutantur ad triduum, quemadmodum lilia: ad repositionem autem pauca iniiciunt exactè arida.

Melinum.

HOc efficitur ex malis cotoneis extrinſecus panniculo inuolutis,& in fruſta cum ſuis corticibus diſſectis,deinde unciis ternis illorum,in decem olei omphacini ſextarios Italicos coniectis,atque quadraginta dies inſolatis.

Seſaminum.

SEſaminum oleum fit,contuſis uel læuigatis ſeſamis, expreſſiſque per fiſcellas in cochleis, oleo ipſo ceu in aqua calida ſegregato, uaſiſque uitreis repoſito.

Raphaninum.

EOdem modo fit raphaninum in Aegypto,ex ſemine raphani qui tenuem radicem habeat contuſo ſegregatoque.

Ricininum ſiue cicinum.

HOc quoque ſimiliter in Aegypto fit, ex ſemine ricini qui croton dicitur,pari modo contuſo aut læuigato.

Aegirinum.

VErno tempore oleum fit Aegirinum, hoc eſt, ex nigra populo,quum reſina circa ſemen copioſa exiſtit: etenim grana populi contuſa unciis quatuor in dulcis olei ſextarium immittunt, diebuſque quadraginta inſolant, uel horis tribus in lebete decoquunt,atque ſic exempta reponunt.

Amygdalinum.

COnficitur hoc quoque ſicut prædictum, amygdalis amaris iiſque puris,contuſis, aqua modica irroratis ſeparatiſque, ut comprehenſum eſt: Nonnulli tuſa amygdala unciis duabus, dulcis olei ſextario Italico immiſſa, in cacabo decoquunt.

Amygdalinum,quod & metopion dicitur.

AEgyptii huius olei inuentores metopion ipſum nuncupãt, quòd galbanum recipiat: germen autem unde galbanum naſcitur, metopion appellatur. Hæc recipit, olei omphacini ſextarios uiginti,amygdalarum amararum libras duas, cardamomi libram,iunci rotundi floris,calami odorati,carpobalſami,ſingulorum libram,myrrhę, galbani, ſingulorũ uncias ſex, reſinæ terebinthinæ,libras duas, uini odorati ad arida imbuenda ſextarios quatuor,mellis attici libras treis:reſinam & galbanum in læuorem redacta ex olei parte ſoluta, reliquis incoctis adiicimus, necnon ipſum mel: Mixta uerò accuratè omnia

ab igne tollentes, quum tepidum est medicamentum eximimus, nam refrigeratum concrescit.

Balaninon.

BAlaninum oleum perinde ut simplex amygdalinum præparatur, ex querneis glandibus.

Caryinum.

HOc quoq; ut supra dictũ ex uetustis nucibus conficitur.

Laurinum.

PVrum quidem laurinum simili ratio ne & lauri fructu confit, mixtum uerò hæc recipiet: maturarum oliuarum sextarium, cũ duobus baccarũ lauri miscemus: terũtur omnia exprimunturq;. Nonnulli æqualẽ amborum portionem miscent.

Lentiscinum.

LEntiscinum oleum laurini modo ex lentisci semine conficitur, idq; bifariam & per se, & cum oliuis immaturis.

Mastichinum.

MAstichinum simplicissimũ quidẽ fit, chiæ mastiches uncia, omphacini olei sextario Italico immissa, excoctaque in cacabo. Nonnulli uerò absinthii & styracis, singulorum unciam adiungunt.

Mastichinum magis uarium.

OLei sextarii quinquaginta, inulæ cãpanæ libræ quinq;, xylobalsami libræ decem, iunci rotundi floris libræ quinq;, cardamomi libræ septem, mastiches libræ quinque, xylomastiches libræ octo, resinæ terebinthinæ libræ tres, absinthii comæ libra, uini odorati sextarii quinque, aquæ sextarii decem, arida uino ante tertium diem macerata oleo miscentur, & aqua horis sex coquuntur, ac mastiche & terebinthina iniicitur: accuratè mixta excipiantur: refrigerata transfunduntur.

Sicyonium simplex.

RAdix cucumeris syluestris marcida duarum unciarum pundere in olei sextarium Italicum mittitur, atque in lebete coquitur, fitqne sicyonium.

Sicyonium compositum.

OLei sextarii decem, cucumis syluestris radicis derasæ pondo, serpylli, sertulæ campanæ singulorum unciæ sex, tedarum piceæ pinguium, althææ singulorum unciæ quinq;, scolopendriæ

lopendriæ unciæ ſex, fœnugræci ſextarii duo. Fœnugræcum aqua primum die uno prius commadeſcet, deinde exemptum inditur commemoratis unà cum oleo,& uini ſextariis duobus omnibusque incoctis adiiciuntur medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatæ unciæ quatuor, adipis gallinarum totidem,rurſus exceptum oleum in aliud uas transfunditur. Nonnulli ipſum poſt coctionem diebus quadraginta inſolant.

Aliud ſicyonium efficacius.

ELaterii ſucci ſextarii tres, ariſtolochiæ rotundæ & longæ, ſtyracis, inulæ cãpanæ, hyſſopi, iridis, cucurbitæ ſylueſtris, pulegii,origani,cyperi,thuris arboris, centaurii, foliorum lauri,ſingulorum unciæ duæ,olei ſextarii quinque. Miſta incoquito dum parum ſucci relictum fuerit.

Cyprinum ex commentarijs Poſidonij.

OLei ſextarius,iunci quadrati,inulæ campanæ,iridis,ſingulorum libra,ſampſuchi,hyſſopi, uiticis ſeminis elelisphaci, ſingulorum unciæ tres,iunci quadrati floris libra.Reliqua omnia pridie in uino macerata coquũtur cũ oleo horis ſex. Excepto oleo puro,iuncus quadratus iniicitur Siquidem adſit uiridis cum teneris uirgultis non conciſis, ſin minus, certè aridus contuſus cum aquæ momento coquetur ſeſquihora. At ſi uoles ipſum tingere poſtquã ab igne fuerit ablatum, indito æruginis puræ ſeſquilibram Poſidonius autem acrimoniam æruginis uitans, à coctione (inquit) triduũ dimittes oleũ in cacabo bene humido,& tingetur ita ut uirtus ipſius nõ offendatur.

Alia ſcriptura cyprini.

CYperi foliorum,lauri foliorum,iridis,cyperi,elelisphaci,ſingulorum quadrans,thuris arboris,ariſtolochiæ longæ, uiticis ſeminis,ſingulorum triens, inulæ campanæ,aſpalathi,ſingulorum unciæ ſex,rutæ unciæ duæ,cupreſſi unciæ duæ, olei ſextarii decem. Hæc prius uino madefacta, incoques oleo. ubi exemeris iniice,rurſus xylobalſami,xylocaſſiæ ſingulorum uncias quatuor,ſampſuchi,cumini,myrti,ſtyracis, maſtiches, ſingulorum uncias tres, opopanacis uncias duas, iunci quadrati floris uucias ſex,æruginis unciam.

Amaracinum.

INulæ campanæ pondo, xylobalſami libræ uiginti, cyperi libræ octo, iunci rotundi floris, aſpalathi, herbæ ſabinæ

ſingulorum libræ octo, opopanacis, amaraci ſeminis ſingulorum libræ duæ, olei primi meriti ſextarii duo, uini odorati ſextarii quinque. Alia omnia ſuperius dicta primum iniectionem habent uino prius macerata, ſecundam herba ſabina, atque illa quidem horis ſex incoquuntur. hoc autem tribus nonnulli etiam hoc tingentes æruginis uncias tres iniiciunt.

Irinum.

IRidis, aſpalathi, cyperi ſingulorum libræ quinque, opopanacis unciæ tres, anchuſæ unc. duæ, olei ſextarii triginta, aquæ ſextarii quindecim. Sunt qui adiiciant iunci rotundi floris uncias ſex, caſſiæ uncias tres, xylobalſami uncias ſex, nardi gallicæ, tantundem, omnia contuſa aqua pridie macerantur, inde oleo diebus quinque incoquuntur in lebete ad ſex horas: reponiturque unguentum.

Crocinum, in quo & alterius crocomagmatis confectura explicatur.

OLei omphacini odorati libra, calami odorati, myrrhæ troglodyticæ ſingulorum unciæ quinque, cardamomi unciæ ſeptem, croci cilicii unciæ ſex primum iniiciatur calamus & myrrha uino læuigata, & ante unc. modo repoſita, piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticę drachma, tunſa, cribrataque teruntur rurſus in mortario adiecta olei nardini libra. ut autem medicamentum reddatur nigrius, nucum cortices combuſtos detritosq; in mortario adiicito: inde opobalſami cochlearia tria, ceræ ſeſquilibram admiſceto.

Ee œnantharijs. Cap. XXI.

NOn quòd œnanthen, hoc eſt, labruſcam habeant hęc, (nonnulli enim ne œnanthen quidem recipiunt) ſed ex uino & flore liliorum nomen hoc ſortita ſunt. Vſus œnanthariorum apud quoſdam odoris gratia duntaxat & deliciarum adhibetur, ſic ut qui eis utuntur, à lauacro perfundantur: & menſæ ipſis per ſpongiam oblinantur. At apud eos qui rectè utuntur, etiam fiunt præſidia tum in reſolutis, tum in iis quos ſyncope premit, ſi roborantibus ſtomachi cataplaſmatis admiſceantur. Item in iis, qui ſe à morbo præſertim febrili recolligunt, ubi lauacro egrediantur per totum corpus diffundentur: naribusq; admouebuntur, adhuc ſpirantibus. Trahitur enim in altum, & ſpiritum animalem, uitalemque confirmat;

Adhæc

Adhæc utilia ſunt ad morbum peſtiferum uitandum, cum eiuſmodi mutationem aer ſuſtinet. Refertur autẽ huiuſmodi unguentũ ad Poſidoniũ authorẽ, à quo uocat̃ meſopotamenon.

Oenanthini confectio.

CAſſiæ, myrrhæ, thuris, phylli, amomi, maſtiches, coſti, carpobalſami, opobalſami, ſingulorum unc. tres, ſtyracis pinguis unc. quatuor, uini odorati aminæi, Italici ſextarij decem contuſa omnia, cribrataque, ſtyracem uero minutim conciſum componito in urnam oris ampli, cum folijs liliorum pridie refrigeratorum, è domo una in alteram & unguibus detractis, ſint autem lilia numero trecenta. deinde uinum adiicitur, & opobalſamum, miſta, commotaq; ante iniectionem, & conſtricto urnæ oſtio quadraginta diebus inſolantur. Balnei uſus eſt in uirium ex morbo recreatione. Domus irrorabitur unguento, uaſaque, & ſpongiæ intinctæ faciei admouentur.

Alia confectio, noſtra.

COſti unc. tres, ſpicæ nardi, arnabo, caryophylli, ſingulorũ uncia, amomi unc. tres, caſſiæ, œnanthes, calami, ſingulorum unc. nouem, ſtyracis, opobalſami, ſingulorũ unc. quatuor, lilia trecenta, uini falerni ſextarii decẽ. Simili modo p̃paratur.

De ſuffimentis & cyphi. *Cap. XXII.*

CYphis materia inter medicamenta quæ potuit dantur & antidota exiſtit, uſus eſt eius incenſi ad odorem gratum conciliandum, quemadmodum & ſuffiminum. Interim naribus admouetur, ut deſtillationes ex capite in ſubiectas partes concoquat, grauedineſq́;, & obſtructione liberet, purgetq́; cerebri uentriculos, item peſtilentialibus morbis euitandis. Iam per os quoq; aſſumitur, tum ad hæc, tum ac ea quæ pectori inhæreſcunt, concoquenda: necnon ad frigidiores iecoris affectus, unde & Cyphoide appellata Antidota ueteres inuenerunt. Miſcetur autem compoſitis medicinis, præcipuè epithematis & antidotis.

Roſatum ſuffimen.

COſti, amomi, myrrhæ, caſſiæ, ſingulorum uncia, ſtyracis, chiæ, bdellij, conchulæ Indicæ, muſci, ladani, ſingulorum drach. duæ, roſarum purarum unciæ uigintinouem, opobalſami modicum, uini quod ſufficit.

Suffimen

Suffimen lirinum, quod crimaton dicunt.

LIliorum ungue desecto libra, styracis primæ notæ, unc. nouem, spicæ nardi, unciæ tres, costi, caryophylli, amomi, mastiches, conchulæ Indicæ combustæ, mellis, singulorum sescuncia, opobalsami unciæ quinque, uini quantum satis est, læuigata coguntur in pastillos.

Cyphi magnum quod uocant solare, ex rebus triginta sex confectum.

STyracis, myrrhæ, ladani, aspalathi, inulæ campanæ, singulorum unciæ sex, nardi gallici, phylli, cupressi seminis, guttæ ammoniaci, strobili, splanchni aut loco ipsius conchularum Indicarum maiorum, carpobalsami, singulorum unciæ tres, cassiæ, iridis, seselis, sphagni, cyperi, cardamomi, calami odorati, singulorum unciæ quinque, rosarum siccarum, croci, spicæ nardi, herbæ sabinæ, hastulę regiæ radicis (alii succi) singulorum unciæ quatuor, lacaphthi, hoc est, piceæ corticis uel alterius cuiusdam arboris uncię nouem, costi, iunci rotundi floris, singulorum unc. duæ, iuniperi maiores quadraginta, minores quinquaginta, amomi, resinæ terebinthinæ, palmularum purarum singulorum libra, ficuũ, siccatarũ granis exemptis, uuarum passarum acinis ablatis, singulorum lib. duæ, mellis despumati lib. quinque. Posidonius etiam uini odorati sextarios treis adiicit.

Aliud cyphi, quod rebus uigintiocto constat lunare appellatum.

BDellij, inulæ cãmpanæ, singulorum uncię septem, innci rotundi nncię duæ, sphagni unciæ quinque, iuniperi minores quinquaginta, cardamomi, unciæ quinque, aspalathi unciæ septem, cassiæ fistulæ unciæ quinq;, spicæ nardi unciæ duæ, cyperi unciæ quinque, hastulæ regiæ radicis, herbæ sabinæ, singulorum unciæ quatuor, cupressi seminis, nardi gallicæ, malabathri cum foliis, rosarum siccarum singulorum unciæ tres, costi, croci, singulorum unciæ duæ, ladani, myrrhæ, singulorum unciæ septem, caricarum pinguium, uuarum passarum, aciuis exemptis singulorum librę duæ, strobilorum unciæ octo, resinæ terebinthinę libra, styracis unciæ septem, palmularum pinguium libra, mellis libræ quinque, uini odorati quantum satis est.

Confectio

Confectio masûchæ, quod nonnullis masuaphion uocatur. Cap. XXIII.

MEliloti ſextans, xylobalſami, aſpalathi, herbæ ſabinæ, myrrhæ, amomi, iunci rotundi floris, foliorum lauri, myrrhæ ſtillatitiæ, ſtyracis, calami odorati, ſampſuchi, ſingulorum unciæ duæ, iridis unciæ quinque, phylli, croci, ſingulorum uncia, opobalſami ſemuncia, gummi libra, roſarum ſiccarum unciæ ſex, uini quantum ſufficit.

Ex commentarijs Antylli, de peſſis. Cap. XXIIII.

PEſſi mulierum locis admouentur, cæterum generales ipſorum differentiæ tres exiſtunt, alii ſiquidem emolliunt, alii aſtringunt, alii aperiunt. Emollientes inflammationibus uteri, exulcerationi, perfrictioni, ſtrangulatiui, auerſioni & inflationibus accommodantur Fiunt autem ex cera tyrrhenica, cyprino, ſuſino, pinguedine anſeris aut gallinæ, butyro in ſulſo, reſina deuſta, medulla ceruina, fœnugræco & quæ ſunt eius generis. Aperientibus utimur, quum purgationem ſuppreſſam irritate ſtatuimus, aut uuluam conuenientem compreſſamve emendare. Præparantur hi ex melle, artemiſia, dictamno, braſſica, ſucco dulcis radiculæ, porro, ſucco rutæ, ſcammonia, & ſimilibus. Aſtringentes in contrarium aperientibus uſum exhibentur, nam fluxum muliebrem cohibent, & adapertum contrahunt uterum, prolapſumq; reprimunt. Materia uerò aſtringentium prius in capite de collyriorum etiam modo comprehenſa eſt. Cęterum conuenit peſſi craſſitudinem inſtar ſtrigmenti & paulò ſpiſſiorem facere, deinde lanam linamento tortilli ſimilem, duplicatam in medicamẽtum tinctam ori uuluæ condere, ſic ut ſtuppam prælongam habeat alligatã, quo peſſus facilè poſſit extrahi, quando uſum fuerit.

Peſſus crocodes, ad inflammationes, auerſiones, duritias & inflationes.

CEræ albæ, medullæ uitulinæ, ſingulorum drach. ſedecim, medullæ ceruinæ drach undecim, adipis anſerini drachmæ octo, adipis gallinæ drach. octo, maſtiches drachmæ quatuor, hyſſopi medicamenti drach. tres, mellis drach duæ, croci drachmæ octo, roſacei qđ ſatis eſt, crocus lacte muliebri læuigatur.

Peſſus

Pessus ab aureo colore dictus chrysos emolliens laudatissimus.

CRoci drachma, œsypi tātundem, medullæ ceruinæ drach. duæ, resinæ terebinthinæ, ceræ, adipis anserini, singulorū drach. tres, quorum tostorum lutea sedecim, irini & rosacei quod satis est ex æquo.

Passus libanius, menseis euocans & uuluæ uitijs singulariter accommodus.

NArdini unguenti unc. sex, ceræ tyrrhenicæ unc. quinque, susini unguenti unc. quatuor, adipis suilli recentis unciæ tres, anseris & gallinæ adipis, medullæ ceruinæ, amaracini unguenti, singulorum unc. duæ, seni taurini, resinæ terebinthinæ, œsypi, singulorū uncia: lebete eliquant, omnesq; reliqui pessi.

Enneapharmacus.

ROsacei unguenti, ricinini, resinæ terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anserini & bouilli, medullæ ceruinæ & butyri pares portiones.

Titianus emolliens.

CEræ unc. sex, resinæ colophoniæ unc. quatuor & semis, seui taurini unc. quatuor, guttæ ammoniaci tantundem: ammoniacum aqua soluitur.

Pessus Aegyptia.

MEllis, resinæ terebinthinæ, butyri, rosacei uel susini, croci, singulæ partes: in quibus autem inflammatio abest, & sordidis, æruginis dimidiam addunt.

Gone ad concipiendum.

BVtyri unc. sex, hyssopi medicamēti, medullæ ceruinæ, adietis anseris & gallinę, resinæ terebinthinæ, aloes singulorum unc tres, ceræ tyrrhenicæ unc. sex, rosacei lib. duæ, myrrhę, cassiæ, singulorū unc. duæ, spicæ nardi uncia, mellis quod satis est.

Quomodo medicamenta quæ emplastra ingrediuntur coqui debeant.

Argenti spuma.

IN medicaminum coctionibus argenti spuma cum oleo decoquetur. Conuenit autem læuigatam rursus ex oleo conterere, ut sordidum fiat spissitudo, inde leni igne continenter excoquere,

coquere,mouendo,initio igitur intumescit & in bullas attollitur:ubi uero iam ferè satis incocta fuerit, colorem fæci similiorem recipit. modus coctionis est, quum à tumore subsidet, & manus non inquinat.

Plumbago.

PLumbago similiter argenti spumæ excoquitur,sed eo usq; dum non modo digitos nō inquinet, uerū etiam ex igneo colore in rufum & uehementer floridum elanguescat.

Aes crematum.

AEs crematum non protinus ab initio ad coquendum iniicitur,sed ubi emplastrum semicoctum fuerit.finis coquendi est quum color ipsius, nisi admodum exiguum indatur, superet,& emplastrum rufum efficiat.

Sori & diphriges.

SOri & diphryges demittuntur & ipsa inter coquendum lebeti:diphryges autem sicut & squama, eousq; coquitur dum colore reliqua uincat. sori peculiarem coctionis finem non habet,sed is omnibus communis est, ut emplastrum spissum reddatur,digitosque non inquinet.

Chalcitis.

CHalcitis incoquit̄ æris modo, coctionemq; ipsius metitur inde si emplastrum fuluum magis & phœniceum euaserit.

Flos æris.

AEris flos similiter æri coquitur, sed eo modo qui communis esse coctionis solet.

Atramentum sutorium.

ATramentum sutorium in media coctione emplastro inditur,coctum uerò uehementiorem eius colorem efficit,& si alia ei non resistant, nigrum.

Misy.

MIsy postremò adiicitur, quamdiu autem coqui debeat, propriè definitum non est.

Auripigmentum & sandaracha.

AVripigmētum & sandaracha in coctionis fine iniiciuntur.

Plumbum ustum.

PLumbum ustum in media coctione adiungitur.

Cerusa.

CErusa in alba emplastra postremò mittitur, sic enim colorem conseruat, magisque albescit: iu nigra autem, principio: cocta enim largius, nigrescit.

Aerugo.

AErugo uiridibus emplastris post coctionem iniicitur. In quibus neutiquam ollæ inditur, sed cum aceto detritæ ipsi manentiq; in pila reliqua superfunduntur. In melinis emplastris, quum semicocta est confectio immittitur: nam moderatam consequuta coctionem, melinum quasi mali co tonei colorem efficit. at in his quæ diprosopa, & dichroma dicuntur, per initia statim æruginem incoquimus. in quibusdam enim per coctionem primum melinum colorem inducit, qui duplicem repræsentat, postremò fuluum.

Alumen.

ALumen plerunqne secundum coctionem additur, peculiarem uerò coctionis modum nullum habet.

Minium, cadmia & pompholyx.

MInium in fine admiscentur, cadmia & pompholyx per initia immittuntur.

Sal nitrum, sulfur.

SAl & nitrum in medio coctionis, sulfur, in fine adiicitur, coctio autem ipsius emplastra nigrefacit.

Terra & lapides, pumex, conchylia.

TErram omnem & lapides plerunque ad coctionis finem iniicimus, item punicem & conchylia combusta.

Oleum & reliqua pinguia.

OLeum si quidem per initia fuerit iniectum, resinę aut pici liquidæ emplastrum non spissescit, quare ubi crassa euaserint incocta, rectè indetur, reliqua uerò pinguia salis expertia, iuxta mediam coctionem adiungere conuenit.

Vnguenta.

VNguentum irinum coctionem quidem fert, sed cyprinum & rosaceum minus: reliqua neutiquam. quare ad finem cóctionis immittenda sunt.

Cera.

CEræ priuatim sola non coquitur, ut quæ aduratur, neque cum

cum resina liquida, aut pice liquida, non enim coit spissaturq;, uerum superiniicitur, uel oleo puro, uel oleo socum quodam metallico ineocto, aut resinæ, aut pici prius incoctæ, ac prius quàm reliqua quæ possunt iniici spissescet.

Resina.

RESina arida, cum cera immittitur: liquida ante oĩa alia ipsa priuatim decoquitur, nisi admodũ paululũ eius assumatur.

Pix.

PIx ante reliqua omnia additur. Modus autem coctionis, liquidæ, dum inspissatur: aridæ, maximè dum amplius non amplius inter coquendum ebullit, neque inturgescit.

Apochyma pix nauibus derasa.

APochyma læuigatum cribroq; ab excrementis suis secretum, emplastro posteaquàm coctũ fuerit, insuper igitur. Si autẽ molle fuerit, cum oleo soluitur, sed prima ratio coquendi exactior est, quod scilicet in secunda pondus non conseruetur.

Bitumen.

BItumen inter initia iniectum coquitur, non autem id in læuorem deterere oportet, quoniam asperitudines fici oliuarumque granis interioribus simileis, obtinet. Quapropter in crassiores particulas confringendum est, coquendumq; in aceto, sic ut non agitetur usque dum ebullire desinat. Ego uero (inquit Timocrates) in oleo decoquens, uoti compos euasi.

Propolis.

PRopolin emollire & discoquere oportet. siquidem à coctione neutiquã diffunditur. At si & cerã emplastrum recipiat, propolin cũ illa quẽadmodũ & galbanũ, contusam iniiciemus.

Ammoniacum.

AMmoniacum circiter mediam coctionem iniicitur. detritũ uerò si potest fieri & in tenuem redactum puluerem insper gere conuenit: sin minus, cum liquore quodam læuigatum iniicere: si emplastrum cruentis uulneribus adaptabitur, cum aceto aut uino: si fistulis aut strumis omnino cum aceto: at si molle futurum est, qualia sunt quæ ano accommodantur, cũ aqua, inde in sordium spissitudinem coactum aliis refrigeratis infundere, ne efferuescat.

Opopanax.

Opopanax.

OPopanax multò post ammoniacum inditur: omnino autem paucam coctionem requirit. Idem etiam ex uino, acetove prius læuigandus est.

Galbanum.

GAlbanum neutiquam coctionem tolerat, uerum emplastro ab igne sublato, quo spissescat, sic ut digitos non inquinet, emollitum inditur.

Sagapenum.

SAgapenum tunditur in pila, & teneriusculum redditũ cum emplastro ubi ab igne sublatum fuerit, emollitur.

Aloe.

ALoe secundum coctionem inspergitur.

Lachryma papaueris.

LAchryma papaueris pridie in aqua modica maceratur, inde in pila læuigatur, mox etiã emplastrũ ei superfunditur.

Thapsia.

THapsia inspergitur postrema, uel liquore quodã læuigatur.

Bdellium.

BDellium in læuorẽ pertritum, emplastro ab igne iam sublato inspergitur: at si pingue existat & læuigari non possit, sagapeno similiter ipsum contusum, ac in emplastri figuram coactum, post coctionem simul cum emplastro molliemus.

Thuris lachryma & manna.

LAchryma thuris & manna coctione iam absoluta insperguntur, in sordium spissitudinem coacta ex melle modico, aut aceto, aut aqua aut uino, si emplastrum liquorem recipiat.

Myrrha.

MYrrha ubi iam coctio finita est, inditur.

Semina, radices, & herbæ.

SEmina, radices, & herbæ nullã coctionẽ sustinent? læuigatis igitur & in pila etiamnũ subsistẽtibus liquida superfundũtur.

Qui ceræ modus cum oleo esse debeat.

QVod si unguina quæ Greci à leuãda lassitudine acopa appellant, conficere constitueris, oleũ ceræ quadruplũ immittes:

immittes: at si liquidum ceratum, ut in fracturis præparamus, duplicatum. Si medicamentum quod emplastri figuram habeat efficere cogitauerimus, portionem olei ceræ æqualem miscebimus, si aer ambiens moderatus extiterit: at si cera uetus aut squalida, aer frigidus fuerit, oleum paulò copiosius quàm cera erit: quemadmodum & si cera pinguis, aer existat calidus, paulò minot olei portio erit, paulum autem hoc, medij in utramlibet partem excessus duodecima erit portio, etenim undecim & tredecim olei uncias, ceræ libræ admiscebis.

De medicamentis inuicem succidaneis ex commentarijs Galeni. Cap. XXV.

IN Alexandria (inquit) muliere quadam morbo periclitante cum quæsissem lichnidem, nec eius fuisset data copia, nisi protinus uice lichnidis usus fuissem acanthij semine, perijsset mulier. Vnde rogatus ab amicis ad hanc succedentiũ inuicẽ medicaminum expositionem ueni, secundum literarum seriem exorsus.

VICE Abrotani, origanum.
Absinthij, abrotanum.
Acanthæ, Cerasiorũ acanthus.
Acanthii seminis, lychnis.
Aconiti, radix iridis syluestris.
Acori, asari radix.
Actes, hoc est, sambuci, acantha.
Adianthi, aphroselinum.
Adipis uulpini, adeps ursina.
Adipis ceruini, adeps anserina.
Adipis siulli, adeps uulpinus.
Aeruginis ferri, excrementum ferri.
Aethiopicæ oliuæ, lachrymæ acaciæ partes duæ.
Agarici, euphorbium.
Agriostaphidis, hoc est, syluestris uuæ passæ, dactyli Syriaci.
Alicacabi, semen Solani.
Aloes. Galenus Agalochi, centaureum, & impressus Pauli codex, aloes Indicæ. aloes uiridis folia uel glaucium, uel lycium, uel centaureum.
Aluminis, sal fossilis.
Amianti, aphroselinum.
Ammoniaci thymiamatis, propolis.
Ammoniaci salis, sal Cappadocum.
Amyli, aridus pollen.
Amygdalarum amararum, absinthium.
Anacardii, psycha herba.
Anchusæ, hyacinthus.
Aracis, hoc est Cicerculæ, sesamum.
Aristolochiæ rotundæ, aristolochia longa.
Argemones, seriphion.
Armeni lapidis, atramentũ Indicum.
Asbesti, hoc ẽ calcis uiuæ, adarce

Aſij lapidis, Gagates lapis, uel ſal ammoniacus crematus.
Aſpalathi, hoc eſt bituminis, pix liquida brutia.
Aſpalathi, ericæ ſemen.
Aſphodeli radicis, betæ ſuccus.
Auripigmenti ſandaracha.

B

Balſami liquoris, myrrha ſtacte.
Bdellii, ſpagnus aromaticus.
Buccinorum, oſtrea.
Bupreſtis, blattæ pedentes
Butyri, lac bubulum concretū.

C

Cadmiæ, leucographis Aegyptia.
Calamintha, menta ſylueſtris.
Calami odorati, ſphagnus.
Cantharidum, phalangia.
Capparis radicis, radix ericæ, uel myricæ.
Cardamomi, cyperis ammoniaca.
Caſiæ, cinnamomum.
Caſtorei, blattarum pedentium inteſtina.
Cedri baccarum, ladanum.
Ceraunii, leucographis.
Ceræ lomentum cum propoli coquitur, & contunditur.
Ceruini cornu, caprillū cornu.
Ceruſæ, recrementum plumbi.
Chamædryos, rumicis ſylueſtris radix.
Chamæmeli, Anthenis.
Cicios, hoc eſt, ricini ſordes palæſtrarum.
Cicutæ, ſemen coriandri.
Cinnabaris, rhodoeides.
Cinnamomi, caſiæ duplum.
Clinopodii, heliotropium.
Cnidii ſeminis, ſemen uiticis.
Colocynthidis, ſemen ricini qđ eſt crotonis.
Colophonię, apochyma, ſeu pix deraſa nauibus.
Comareæ, ammoniacum rhymiama.
Corallii, moly.
Coſti, cedrinæ baccæ. Galenus, coſti, ammoniacum, baccarū cedri, baccæ lauri.
Cotyledonis, anacardium.
Crinanthemi, aphrodiſium.
Croci, crocomagma.
Crocodyli adipis, adeps canis marini.
Crocomagmatis, aloe Indica.
Cymini, ſemen braſſicæ.
Cymini Aethiopici, melāthiū.
Cynosbati, halicacabi ſemen.
Cyperi, Iuniperus maior.
Cypheos, carica cremata.
Cyrenaici liquoris, ſyriacus liquor.
Cucumeris, anchuſa.

D

Dauci ſeminis, ſemen ſij.
Dictamni, ſaluia.
Diphrygis, lapis phrygius.
Dorycnii, ſemen alterci.
Dracunculi, apobrotimum. Galenus addit Damaſonii, eryngium.

E

Ebeni, lotinum aridum.
Ebiſci radicis, folia moti.
Elaterii ſucci, eiuſdem herbæ ſuccus.

ſuccus.
Eleliſphaci,hoc eſt, ſaluiæ, nepita.
Hellebori nigri,radix papyri.
Eneaphylli,potamogiton.
Ericæ ſeminis, gallæ omphacitis.
Erini foliorum fimus ciconiæ.
Eryſimi foliorum herba lanaria.
Erucæ ſeminis, eryſimi ſemen.

F

Feculæ uini combuſtæ,ſandaracha.
Fellis cameli, fel aſcalabotæ.
Fellis muris aranei,fel cameli.
Fellis hyenæ, fel perdicis.
Fellis uiperæ, fel ichneumonis.
Fici liquoris,liquor mori.
Fimi palumbini, fimus colũbæ.
Fimi Aluri,fimus ichneumonis.

G

Galbani ſagapenum.
Gentianæ radicis, apii odorati radix.
Glycyrrhizæ ſucci,ſycamini ſuccus.
Gongilidis,hoc eſt rapæ, heliotropium.

H

Hederæ ſucci,perſicus liquor.
Hippuris,chamæpytis.
Hormini,lini ſemen.
Humidæ picis,ſuccus panacis.
Hyacinthi,flos Iſateos
Hyenæ adipis,uulpis adeps.
Hyenæ fellis,fel perdicis.
Hyoſcyami,quod eſt alterci, rubi cani ſemen.
Hyperici,anethi ſemen.
Hypocyſtidis ſucci, acaciæ ſpinæ ſuccus.

I

Iridis Illyricæ, helenium odoratum.
Innci odorati, cardamomum.

L

Lachrymę papaueris,ſuccus mãdragoræ.
Ladani,ſampſuchum.
Lanariæ radicis ueratri nigri radix.
Lapathi radicis, pyrethri radix.
Lapidis pyritæ,lapis pyrebolus.
Lapidis phrygii, lapis argyrites.
Lapidis magnetis, lapis phrygius.
Lapidis aſii,lapis gagates.
Lathyridum, granum cnidium.
Lauri baccarum, ſerpillum aridum.
Lentiſci,polygoni radix.
Lepidii,erythrodanum.
Lepidi radicis,folia capparis.
Leporis marini, cancer fluuiatilis.
Leucini floris, ſtruthion,ſeu lanaria.
Ligni balſami, radix uiolæ candidæ.
Lini ſeminis,fabæ ſuccus,
Loti ſeminis,Betæ ſemen
Lybiſtici,ſemen ſtaphylini:

M

Malabathri, caſſia uel nardus Indica.
Magnyſinę uitreę,labrũ Italicũ.
Malorum cotoneorũ, melilotũ.
Maluæ, fœnugræcum.

Mandragoræ, oleæ lachryma.
Mandragoræ ſucci, dorycnium.
Mannæ thuris, cortex thuris.
Maſtichæ, lentiſci medulla ſeu cor.
Medullæ ceruinæ, adeps cerui, uel medulla uituli.
Mellis ſapa.
Mellis Attici crudi, mel aliud de ſpumatum.
Meu, myrobalanus.
Myrtinites uinum, ſuccus mori.
Miſyos Cyprii, ochracigna.
Muſcerdæ, muſcæ tantundem.
Mororum ſucci, ruborum folia.
Myrobalani, peucinum.
Myrrhæ trogloditidis, calamus odoratus.
Myrtei olei, lentiſcinum.
Myrti, ſuccus mori.
Miſy torrefactum, diphryges.

N

Nardi Syriacæ, iuncus odoratus.
Nepitæ, menta ſylueſtris.
Napi, gongilidis ſemen,

O

Ocymi, ſiſymbrium.
Ocymoides, ſyluatica menta.
Oenanthes ſucci, ampelini arboris ſuccus.
Olei ricinini, oleum laurinum.
Olei ueteris, duplũ olei coquitur cum adipe ſuillo ueteri.
Oleæ lachrymę, hypociſtidis ſuccus. Galenus oleę Aethyopicæ lachrymæ.
Opocarpaſi, liquor myrti.
Opopanacis, lac ſycamini.
Orizæ, hordeacea farina.
Oenitho gallorum, anthani.

P

Papaueris liquoris, mandragorę ſuceus.
Periſtereonis, chamęleuce.
Peucedani liquoris, ſuccus glycyrrhizæ.
Picis liquidæ, opopanax.
Pityocampæ, ueſpæ, in Cedriã.
Piperis, zingiber.
Polypodii, radix Chameleæ, uel chamæleontis.
Polytrichi, abſinthium.
Propolis, ladanum.
Populi nigræ ſurculorum, ſampſuchus.
Pſilii, lenticula paluſtris.
Pterei, cneori ſemen.
Pulegii, hyſſopus.
Pyrethri, zingiber.
Pumicis, terra Cretica,
Phu, ſphagnus.
Phyci, anchuſa.

Q

Quercus, chamæleon.

R

Rapæ, heliotropium.
Radicis rumicis, Cinira.
Raphanini olei, rhicininum.
Recrementi plumbi, helcyſma:
Recrementi æris Cyprii, melinteria Aegyptia.
Reſinæ piceæ, reſina terebinthina.
Reſinæ colophonię, apochyma.
Rhodoidis, ſinopis.
Rhododaphnæ liquoris, uiſcus quercinus.
Roſarum ſiccarum, Perſeæ folia ſic-

lia ſicca.
Rhu,centaureum.
Rubi canini, ueſicariæ ſemen.
Rumicis,pyrethri radix.
S
Sabini olei, oleum recininum.
Sagapeni,piceæ reſina arida:
Salamandræ,lacerta uiridis.
Salis ammoniaci, ſal Cappadocicum.
Salicis liquoris, nigræ hederæ liquor.
Saluiæ,nepita.
Sampſuchi, rhus calinarius ſiccus.
Santonici,abrotanum.
Satyrii,ſemeu erucæ.
Scammonii,ricini.
Scillæ,bulbus.
Scinci,ſatyrium.
Scordii,albi papaueris caput.
Semperuiui,lactuca ſerapiadis, radix pęoniæ.
Semperuiui ſucci, lactucæ ſuccus,aut folia,
Sepiæ teſtæ,pumex.
Serpylli,potamogiton.
Seſami,ſemen lini.
Seſamoides, expreſſum amaracinum.
Sinapis,cardamomum.
Siſonis,aniſi.
Siſymbrii,ocymum.
Sphagni odorati, iuncus cultus.
Spheclæ,hoc eſt fęcis uini combuſtæ,ſandaracha.
Stymmeos tuſi,ſquama æris.
Styracis,caſtoreum.
Strobilorum,ſemen cucumeris,
Suruthii radicis,radix ueratri nigri.
Sulphuris uiui, ſandaracha.
Syrici,ſpuma argenti.
T
Terræ Samiæ,leucographis Aegyptia.
Terræ erythriadis, calx Thebaica. Galenus addit terræ teneræ,plumbago.
Thapſiæ, Elydrion.
Thapſiæ ſucci, chamęleontis nigri ſuccus.
Thermuntiadis,lycopſolos.
Troximi maiounium, aut maioulium.
Thuris,ampelites.
V
Vini Italici,uinum mendeſium.
Vuæ acerbæ, galla omphacitis.
Vuę paſſę ſatiuę,palmulę.
Viſci quercini, chamæleon niger.
Vulpini adipis,urſinus adeps.
Vulturis fimus, columbinus fimus.
X
Xylobalſami,uiolarum albarum radix.
Z
Zingiberis,pyrethrum.

De ponderibus & menſuris.

Cap. XXVI.

POndus, grauitate dimenſum iudicatur, menſura autem uaſis capacitate: uas autem, ſiccæ quantitatis aut humidę menſura eſt, ut tres quantitatis quæ menſuratur, ſint differentiæ, una quidem ponderis, altera uerò aridæ ſubſtantiæ qualis ea quæ in cumulum cogi poteſt, porrò tertia humidæ eſt ſubſtantiæ. Cum autem multa propeq; infinita ſint pondera & mẽſuræ, pro regionum diuerſitate, & utentiũ conſuetudine, de ijs quæ omnibus in uſu communi ſunt, nobis ſermo erit præcipuus.

De notis ponderum & menſurarum.

QVoniam uerò nonnulli literis non integris, ſed notis, ſignisq; pondera & menſuras demonſtrant, ſatius fuerit, ueteres in hac re imitari, & primum characteras ipſos exponere. Primum igitur χ litera, cum ſupraſcriptum habet α, chalcum hoc eſt æreolum ſignat, exempli gratia. Si ο habeat, choa, quod eſt congium. Si ν, chœnicem. Si κ, chemam. At κ ſi ε habet ſuprapoſitum, & lineam rectam, quæ per obliquum inferius cornu ipſius ſecet, ceratium, hoc eſt ſiliquam notat, ut Si υ ſuperiectum eſt, cyathum Si ο, cotylam, hoc eſt heminam. At linea circumflexa quam nihil aliud circunſtat, & quæ per obliquum ponitur obolum notat, Si duæ huiuſmodi lineæ ſint, quas nihil circunſtat, duos ſignãt obolos: qui obuli gramma, hoc eſt ſcrupulum faciunt. is notatur litera r, quæ ϛ literam habent annexam, recta quadam linea diuiſam. Duæ autem coniunctæ atq; altera parte in angulum coactæ, duobus κ literæ cornibus ſimilem ad rectam lineam ſpectantibus, notant drachmam, quæ alio nomine uocatur olca, propriè uerò olca per λ ſcribitur, cui in medio litera ο ſit addita. Verum ſi λ adiectũ ι habet, libram ſignat. Nonnulli uerò alteram λ literæ lineã obliquè ſecantes libram oſtendunt. At cum r litera, in ipſo ſui angulo ο habeat, unciam denotat, Quòd ſi μ in ſummo uertice habeat oppoſitum ν, minam refert Si υ, notat myſtrum, Si ε, medimnum, Si ο, modium. Porrò τ poſt ſe habens ϛ, & υ, ſignat tryglion, τϛυ. At ξ cui iuxta ſit poſitum ε, xeſſen, qui ſextarius, oſtendit, ξε. Si ο apponitur, oxybaphum, id eſt acetabulum ξο Aliqui uerò ſextarium linea recta ξ ſecantes conficiunt. Sed κ adiectum literæ μ, heminam, κ addito ϛ, incumbẽte ipſis μ, ceramium ualet.

De pon-

De ponderibus.

MIna Attica & Aegyptia habet uncias ſedecim. Romana uiginti. Libra uncias duodecim Vncia drachmas octo. Drachma habet ſcrupula tria. Scrupulum, obolos duos. Obolus, ſiliquas duas. Siliqua, æreolos duos, & duas tertij partes.

De menſuris liquidis.

ITalicum ceramium habet congios octo, Congius ſextarios ſex, Sextarius cochlearia duo, quæ nonnulli triblia nuncupant. Hemina idem triblium continet, myſtra magna tria, acetabula autem quatuor. Nam magnum myſtrum habet acetabulum, Acetabulum ſeſquicyathum habet. Cyathus, chymas paruas ſeu myſtra parua duo. At ſi uoles & ponderum liquidorum menſuram ſcire, permultæ liquidarum rerum ſecundum lancis momentum differentiæ habentur, ut in olei, uini, & mellis exemplo dicemus. Mel igitur uino ponderoſius quarta parte, itemq́, decima eſt: quo fit ut ferè tertia ponderis pars melli accedat: capit enim integrã huius menſuram, & inſuper trientem. Mel autem oleo ex media parte grauius eſt: continet enim totum olei modum, & ultra ſemiſſem. Vinum oleo nona parte ſupereminet, totum enim ipſius pondus continet, & nonam eius partem. Quò autem res fiat dilucidior, omnium menſurarum pondus ſigillatim ueluti in tabula depictum ſubiecimus. ex qua liquido conſtat, per pondera quæ ſingulis menſuris ſubiecta ſunt, oleum, uinum, & mel, ex ordine demonſtrari.

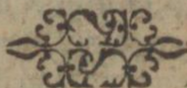
	Olei	Vini	Meilis
Ceramiũ Italicũ habet	lib. 72	lib 80	lib.108
Congius	lib.9	lib 10	lib.13 S.
Sextarius	lib.1.unc 6	lib.1.unc.3	unc.13 & S.
Hemina	unc.9	unc. 10	unc.13.& S.
Myſtrum magnum	unc.3	unc.3.ſcrup.8	unc 4 & S.
Acetabulum	drac. 18	unc 2.ſcrup.12.	drach. 27
Cyathus	drac.12	drac.12.ſcrup.4.	unc.2.dr.2
Myſtrum paruum	drac.16	ſcrup.20	drach.9

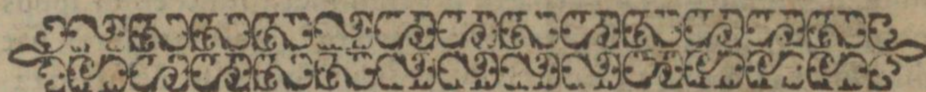
ORibaſius ſecundum adamantium author eſt ſextarium Italicum uini menſura quidem unciarum uiginti quatuor eſſe, pondere uero unciarum uiginti, ſextarium pondere mellis duas libras, & dimidiam habere.

De aridis.

AEgyptia artaba habet modios quinque. Modius ægyptius & Italicus Chœnices octo. Chœnix ſextarios duos. Sextarius, ſemiſextarios duos quos & heminas uocant. Hemina habet cyathos octo. Atticus medimus habet ſemiſextaria, quæ hemiecta uocant duodecim. Hamiectum chœnices quatuor. Ita medimnus habebit minas quadragintanouem, ſextarios nonagintaſex. Huiuſmodi autem menſurarum pondus exponere haud facilè, quòd aridarum rerum infinitæ iuxta momenti lancis rationem differentiæ exiſtaut.

FINIS LIBRI SEPTIMI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

LECTORI.

Ntequàm te ad lectionem Pauli conferas, ſcito aliquando uerbum digerere poſitum eſſe pro diſcutere. Item mannam pro tenuiore parte thuris. Cachry pro flore roris marini.

IOANNIS ANDERNACI IN LIBRVM PRIMVM PAVLI ÆGINETAE COMMENTARIVS.

CAPVT I.

VANDOQVIDEM grauidis.] Primum hoc caput Pauli ad uerbũ ex quinto Oribaſij ſumptũ eſt: in quo grauidis multa ſuperuenire legimus inter cætera ſtomachi redũdationẽ. ut Pliniano more loquar, quam Paulus uerbo τῷ περισσαίνειν ſignificat. Id ſi Heſychio & Suidæ credimus, à canibus caudam mouẽtibus: aut potius, quod hic etiam magis cõgruit, à fluctuum agitatione tralatum eſt. In grauida enim ſanguis menſtruus, qui ante cõceptum ſtato tẽpore, expurgari ſolebat, copioſior in utero collectus quàm pro fœtu adhuc exiguo ad ſtomachum regurgitat, ibiq; exundans, nauſeam excitat. In prima noſtra uerſione erat, Nauſea, ſicuti etiam Ariſtoteles lib. 7. de hiſtoria animalium ponit. ἔτι δὲ ναυτίαι, inquiẽs, καὶ ἔμετοι λαμβάνουσι τὰς πλείστας. id eſt, præterea nauſeæ & uomitus plurimas infeſtant. Aetius πλάδος στομάχου ait, quod eſt nimia humiditas ſtomachum debilitans, non ut Oroſcius putabat, ſola imbecillitas. Nã Galenus Commentario ſecundo in primum de morbis

Stomachi redundatio. περίσσανσις. ναυτία.

de morbis uulgaribus, ait τὴν περιττὴν ὑγρότητα πλάδον εἰώ-
πλάδος. θεν ὀνομάζειν, hoc eſt ſuperfluam humiditatem, pladon appel-
lare conſueuit, de Hippocrate dicens. Idem Commentario
ſecundo de ratione uictus in morbis acutis, ἐφ᾽ ὧν καὶ προσέ-
θηκεν, ὡς ὁ μὲν ὑδαρὴς οἶνος πλάδος ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ τουτέστιν
ὑγρότητα, καὶ ἀτονίαν ἐμποιήσει. hoc eſt, in quibus etiam adie
cit, uinum aquoſum, Pladon, id eſt, humiditatem & imbecil-
litatem in ſuperiore uentre excitaturum.

Sputa crebra.] Quia ſtomachus ex humiditate lãguet, eo-
que os ipſum tenui ſputo aſſiduè plenum exiſtit: Græca di-
πτυελί- ctio eſt πτυελίζειν: quam Galenus in priore prædictionũ in-
ζειν. terpretatur, πτύειν πολλάκις, hoc eſt ſpuere frequenter.

Stomachi eroſio] Quando ab acrioribus humoribus irritatur, mordeturq́;, uomitus futuri ſignum non exiguum habe-
καρδιωγ- tur. Græce dicitur καρδιωγμὸς, quaſi dicas cordis morſus. Ve-
μός. teres autem olim os uentriculi cor appellauerunt, nimirum
ex ſitus uicinitate: quia cor prope os uentriculi ſitum eſt, ut
ait Galenus, & ipſa rei euidentia docet. eundem affectum Ga-
καρδιαλ- lenus etiam καρδιαλγίαν uocat libro ſecundo de placitis Hip
γία. pocratis & Platonis.

Cibi faſti- Cibi faſtidium.] Nimirũ ex uitioſis humoribus ſtomachũ
dium. infeſtantibus, ſi Galeno credimus græca dictio eſt ἀσιτεῖν, quę
ἀσιτεῖν. ſignat cibo abſtinere, & inedia uti, ſicut Grammatici nobiles
interpretantur. Galenus etiam libro primo περὶ ἐπιδημιῶν
ἄσιτοι. differentiam inter ἀσίτους & ἀποσίτους ponit hiſce uerbis. ὅτι
ἀπόσιτοι. τοὺς ἀνορέκτους ἀσίτους ὀνομάζουσιν οἱ ἕλληνες τοὺς μὴ προσενεγ-
ἀνορέκτοι καμένους σιτία, τοὺς δὲ ἀπεστραμμένους προσίεσθαι, ἀποσίτους
καλοῦσιν. hoc eſt, quod Græci appetentia carentes uocãt, Aſi-
tos, eos ſanè qui cibos non aſſumunt: illos autem, qui aſſu-
mere oblatos auerſantur, abhorrentq́;, appoſitos, omnibus eſt
manifeſtum. Ibidem ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων διετέλεον,
ἀσιτία, quaſi dicat, omnium cibornm faſtidio laborabant. Erit itaque
ἀποσιτία ἀσιτία abſtinentia à cibo in totum: ἀποσιτία, faſtidium qui-
dem, ſed ut aliquid tamen aſſumatur, quod Galenus oſtendit
Faſtidium libro primo de cauſis ſymptomatum, grauidarum accidentia
abſtinẽtia. enumerans in hac uerba, βραχέα σιτουμένης τῆς ἀνθρώπου διὰ
τὴν ἀποσιτίαν. Hoc eſt ꝙ mulier pauca comederet ob faſti-
dium. Hippocrates in Aphoriſmorum commentario quarto:
ἀπυρέτῳ ἐόντι ἀποσιτία. Galenus interpretatur ἡ μὲν ἀποσι-

τία τὰ

τὶ ὰ τὸ αὐτὸ δηλοῖ τῇ ἀνορεξίᾳ. Rurſus in libello de uictu priuatorum: ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι γίγνονται ἐκ τῶν σπλάγχνων, ἢ ἐκ γυμνασίας, ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς ὁδοιπορίας τουτέοισι συμφέρει ἀναπαύεσθαι ἀσίτους. Hoc eſt: quibus dolores uiſcerum oboriũtur, aut ab exercitio, aut alia quadam obambulatione, his conuenit in abſtinentia conquieſcere His omnibus animaduerſis, legendum uidetur ἀποσιτεῖν pro ἀσιτεῖν, id quod ex ſequenti oratione cuiuis mediocriter ſagaci licet deprehendere. Nam Paulus ſingulorum accidentium remedia tradens, ἀποσίτους δὲ, inquit, non ἀσίτους: quanquam nõ ignarus ſim aliquando authores, alterum pro altero uſurpare: ut è capite 35. Verum cùm utraq; hic ponãtur, ἀποσιτοι, & ἄσιτοι exacte intelligenda ſunt. Miror hoc Oroſcium qui in aliis corrigendis nihil facit reliqui, non aduertiſſe: Caſtigatorem uero Baſilienſem, qui Paulum Græcum germanicis typis excuſum adidit: tum hoc, tum alia pleraq; præterijſſe, notatu alioqui digniſſima.

ἄσιτος.

Corrigitur locus Pauli impreſsi

Oroſcius. Caſtigator Baſilieſis.

Vina fulua.] Vtpote frigidioribus naturis accommodata tũ ad concoctionem, tum ad ſucci bonitatem procreãdam, ut ex Galeno didicimus. Ait enim libro duodecimo Methodi οὗτοι πάντες οἱ οἶνοι κιῤῥοὶ, καὶ θερμοὶ, καὶ εὐώδεις εἰσὶ, καὶ τῇ συστάσει μέσοι τῶν τε ὑδατωδῶν καὶ τῶν παχέων. Hoc eſt, omnia hæc uiua fulua, tum calida, tum odorata ſunt, & ſubſtantiam habent inter aquoſa & craſſa mediam.

Vina fulua. κιῤῥοί.

Color hic fuluus, qui Græcis κιῤῥὸς dicitur, proximus eſt flauo, quaſi dicas in pellucido flauum: hinc etiam flauus color & fuluus eidem ſæpe rei accommodãtur. Id quod ex Galeno licet condiſcere, libro quinto de Sanitate tuenda, ubi habet, σκόπον ἔχων οἶνον κατὰ μὲν τὴν σύστασιν ἀεὶ τὸν λεπτότατον αἱρεῖσθαι, κατὰ δὲ τὴν χρόαν, ὃν ὁ Ἱπποκράτης εἴωθε κιῤῥὸν καλεῖν, δύναιτο δ' ἂν καὶ ξανθὸν ὀνομάζειν αὐτόν. Id ferè ſonat, huc conſilium dirigens, ut uinum ſubſtantia quidem tenuiſſimum ſemper: colore autem, quẽ Hippocrates κιῤῥὸν id eſt, fuluum nominare conſueuit: poſſis etiam eundem flauũ appellare. Galenus alibi τὸ κιῤῥὸν χρῶμα δύναιο ἂν λέγειν πυῤῥὸν ὠχρόν. Hoc eſt, fuluum colorem poſſis rufum pallens dicere. Sunt qui hunc colorem latine Giluum nuncupent: ego malim ex Galeni interpretatione, fuluum conuertere, Pliniũ ſecutus: qui hunc colorem inter alios uino attribuit, non giluum.

Color fuluus, κιῤῥὸς.

Flauus, πυῤῥὸς. ὠχρός.

luum. Siue autẽ dicas gilua flaua, aut fulua, nihil interest, modò obſerues plerunq; uina ex uetuſtate hunc colorẽ induere.

At medicamenti nomine.] Superius commemorata ad cibum referuntur: ſequentia ceu medicamenta adhibentur, quæ ſtomachum ex nimia humiditate imbecillem corroborent, exciccentq; ὡς φάρμακον δὲ. id eſt, ut medicamentũ uero habet textus, ego nomine medicamenti uerti.

Radix Pontica.] Hoc eſt, rhaponticum, uim habet corroborandi ſtomachum imbecillem: uide Dioſcoridem.

περικάρδιον.

Extrinſecus præcordia.] Hoc eſt, qua parte uentriculi os habetur. Abuſus eſt Paulus dictione περικάρδιον, quę apud Galenum propriè ſignificat membranam, ſeu tuniculam, cor ambientem, aut ſi mauis, cordis inuolucrum. Quia uero os uentriculi olim cor appellabatur, excuſari poteſt, ut Pericardion pro regione externa, ſub qua illud deliteſcit, accipiatur. Plinius libro naturalis hiſtoriæ I I. membranas ſepti trãſuerſi, præcordia appellauit, q̃ cordi prætendantur. Galenus autem, & Hippocrates ὑποχόνδριον totam illam regionẽ appellant, quæ à mucronata cartilagine, utraq; in parte ad umbilicum uſq; porrigitur. Celſus autẽ latinæ linguæ in Medicina princeps, præcordia nominat. Cæterum ex hoc Pauli loco cõſtat, ubi os uentriculi affectum eſt, ante non ad dorſum applicãda remedia. Nonnulli autem Medici apud, Lugdunum dorſo admoueri præſidia, ut in inflammatione gulæ uolunt, erroris occaſione ſumpta ex loco quodam Galeni in 13 Methodi perperam à Linacro Anglo conuerſo. Habet autem in hunc modum tralatio. Verum gulæ, quæ propriè uocatur ſtomachus, cataplaſmata ſuper ſpinam dorſi imponimus, non autem ad pectus: idem facimus, & cùm phlegmone os uentris laborat. Multo melius ſonant græca. ἀλλ᾽ ἐπίγε τοῦ κυρίως ὀνομαζομένου στομάχου καὶ τὰ καταπλάσματα κατὰ τῆς ῥάχεως ἐπιτίθεμεν οὐκ ἔμπροσθεν, ὥσπερ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς φλεγμαίνῃ, id eſt: Sed gulæ quæ propriè nominatur ſtomachus, ẽt cataplaſmata ſuper ſpinam dorſi applicamus, non anterius, quemadmodum (intellige) facimus in anteriore parte, cum os uentriculi inflammatur. Huic ſententiæ ipſa rei euidentia, quæ ex Anatome apparet, adſtipulatur.

precordia. Præcordia apud Plinium. ὑποχόνδριον. Subcartilagineum. Medicamenta in affectu ſtomachi ubi applicãda. Recẽtiores quidam apud Lugdunũ Medici. Linacri uerſio. Galeni locus. 13. Methodi.

Præcordia cõtegere.] Hoc loco uſus ẽ dictione, ὑποχόνδριον: cũ hic eũdẽ locũ quẽ ſuperius in uomitu uoluerit, intelligat.

At eas

At eas quæ cibum fastidiunt. [Græce est τὰς δὲ ἀποσίτους. Remedium fastidientium ponit, quãquam superius ἄσιτον scriptum erat.

Oenanthe.] Hoc est, uua syluestris uitis, ut ait Dioscorides: ad uerbum hæc ex Oribasij qninto transcripta sunt. Auicennæ interpretes eundem locum turpiter corruperunt

Citta.] Oroscius Cittam male interpretatur picam: non enim pica morbus est apud latinos, sed malacia: à græco autem uerbo κίττα possis dicere picã, sed apud idoneos authores usurpatũ non est. Galenus originẽ huius mali tradit libro primo de Symptomatum causis in istum modum. μοχθηρῶν δὲ ποιοτήτων ἐπιθυμοῦσιν. ἂν οἷς ἂν εἰς τοὺς τῆς κοιλίας χιτῶνας ἀναποθῆτι περίττωμα μοχθηρὸν, εἴωθε δὲ τοῦτο γίγνεσθαι μάλιστα ταῖς κακοχύμοις γυναιξὶν, ἐπειδὰν κυήσωσι, καὶ καλεῖται κίττα τὸ πάθος. Hoc est: Prauas autem qualitatas appetunt ij quibus uitiosum aliquod recrementum in uentriculi tunicas est insinuatum, id quod mulieribus, præsertim succis prauis obnoxiis, ubi in utero habere cœperint, accidere cõsueuit, ac uitium appellatur κίττα & Plinius lib. 28. cap. 7. malaciam stomachi appellat. Error Oroscij. κίττα. Malacia. Malacia stomachi.

Id tertio à conceptu mense.] Galenus libro citato, καὶ τοῦτο πάσχουσιν αἱ πλείους αὐτῶν ἄχρι τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτου μηνὸς ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ παύονται, id est, ac complures ipsarum hoc affectu usq; ad secundum & tertium mensem laborant: quarto autem infestari desinunt. Aduerte locos Pauli & Galeni.

Id quod utero est.] Sic interpretatus sum κύημα, quasi dicas conceptum: nondum enim fœtus dici potest, si Galenũ, ex quo ferè omnia hæc sunt deriuata, his uerbis loquentem intelligamus: κατὰ μὲν τοὺς πρώτους δύο μῆνας, ὀλίγον ἐπισπᾶται. τοῦ αἵματος εἰς ἑαυτὸ τὸ ἔμβρυον, ὡς ἂν ἔτι μικρότατον ὑπάρχον. ὅταν μηδ᾽ ἔμβρυον ἤδηπω καλοῖται, κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἀλλ᾽ ἔτι κύημα, id est, in primis sanè duobus mensibus fœtus pauxillum sanguinis ad se attrahit, ut qui minimus adhuc existat, quando ne fœtus quidem tunc appellari debet, sed potius conceptum. Et reliqua uerba Pauli in Galeno ordine inuenies. κύημα. Conceptũ.

Iam labor & longior.] Remedium est fastidij, & malaciæ stomachi, quæ prauos cibos & alienos à natura appetit, uerum malaciæ magis. Græce est in omnibus exẽplaribus cum impressis, Remedia malaciæ stomachi.

εὔσιτοι. pressis, tum manu scriptis quotquot mihi uidere contigit, εὔσιτοι δὲ καὶ οἱ πόνοι, &c. Hoc est ad uerbum, bene cõmesse faciunt & labores, quod perinde est, ac si dicas bonorũ ciborũ appetẽtiã faciũt: ut qui superfluitatẽ, ac redundantiã humorũ discutiant, unde prauorum excitatur appetitus Clamat hic Oroscius Copum & me errasse qui εὔσιτοι pro εὔθετοι legerimus. Quando quidem uero superius fecit mentionem ἀποσιτῶν & ἀλλοκότων ὀρεγουσῶν, non absurdè εὔσιτοι in remedio ponitur. Præterea si remedium est malaciæ potius quàm fastidij, labor, certè ἔσιτοι rectè dicuntur πόνοι. ꝙ bonorum ciborum, malaciæ autem malarum rerum appetentiam facit. Sed parum refert, an εὔθετοι legas.

εὐθετοί.

ἀταλαιπώρως. Quæ uero mulier citra labores.] Grecè est ἀταλαιπώρως, id est, sine exercitio aut labore. Nam ταλαιπωρία laborem & negocia uitæ apud Hippocratem significat cum alibi, tum in libello de uictu priuatorum, τοὺς δὲ παχέας χρὴ ὅσοι βολονται λεπτοὶ γενέσθαι τὰς ταλαιπωρίας νήστιας ἐόντας ποιέεσθαι ἁπάσας. Hoc est, crassi qui tenues uolunt fieri, omnes labores ieiuni subibunt.

ταλαιπωρία.

Acria. Verum acria] Vt piper, gingiber, nasturcium, aliaq; id genus quæ calore suo stomachi superflua consumant.

Oedemata.] Tumore sunt ex pituitoso humore collecti, qui digitis prementibus cedunt: uariis etiam morbis superueniunt. Vide Galenum de Tumoribus præter naturam.

καταυίζειν. Lauantur.] Græcus codex impressus καταυνίζειν pro καταυίζειν habet. Superfundere etiam significat.

IN II. CAPVT.

Aetate nec nimium.] Ex hac clausula Græca μήτε δὲ νεωτέρα, reddidi: nec nimium adolescens, hoc est, quæ sit in ipso uigore ætatis: quo nimirum corpus absolutum iam est, & copioso abundat sanguine. Sin infra uiginti quinq; sit annos, nempe adolescens, corpus adhuc increscit, & alimentum minus habet perfectum. Eoq; νεωτέρα uerti adolescens. Nam ab anno quartodecimo usq; uigesimum quintum, ætas uocatur adolescentia. Ab anno trigesimo quinto, multis solent menses cessare, aut omnino pauci fluere, eoq; alimento minus ad fœtum alendum abundant.

Mulier adolescens.

Nutrix nõ multo ante.] Quia sanguis tunc ubertim ad mammas confluit unde lac copiosius etiam suppeditatur.

Masculum.

Masculũ.] Hippocraticũ est propterea quod laborato magis, proboq; nutrimẽto ex sanguine pollet,& minus excremẽto.

Condimenta.] Sic dicuntur quæ liquoribus quibusdam ut aceto & sapæ,aliisq; condiendis induntur aromata,siue semina odorata quod genus sunt cuminum, anisum., fœniculum, græcis dicuntur ἀρτύσεις & ἀρτύματα. Lege in textu τὰς ἐπισήμους εὐωδίας καὶ ἀρτύσεις,pro τὰς ἐπισήμους. ἀρτύματα. ἀρτύσεις. Condimenta.

Venere nutrix.] Galeni præceptum ex primo de sanitate tuenda: quia ex hac menses prouocãtur, & lac odoris gratiam in deterius mutat.

Manus humerosq;.] Exercitationem nutrici idoneã præscribit: qua uidelicet partes superiores agitatæ sanguinẽ copiosum lacti generando suggerant.Dicit enim Galenus sanguinem optimum gigni exercitatione moderata, cibis tũ boni succi,tum iusto tempore,modoq; assumptis. Præterea potione tẽpestiua modiceq; sumpta.Græce est, ἀλέτω,i.molat.

IN III. CAPVT.

Laudatissimum.] Galenus libro primo de sanitate tuenda ad uerbum omnia comprehendit.De ungui autẽ,ex Dioscoride libro secundo sumptum est,quod autem ad lucem debeat inclinari, de suo Paulus adiecit: quemadmodum etiam de probatione.

IN IIII. CAPVT.

Lac uitiatum.] Ex quinto Oribasij conscripta sunt remedia nimirum lactis uitiati: quæ tum corporis totius purgatione,tum uictus ratione constant.

Oxymelite.] Hic uomitus facillimus est, aliquando additur radicula quæ raphanus dicitur,minutim cõcisa horis duabus in oxymelite madescit.Deinde ea proiecta,oxymeli assumitur.Vel radiculam esse oportet, deinde aquam tepidã bibere Valentiores uomitus ciendi modi septimo lib.tradunt. Vomitus.

Laboribus.] Nam exercitatio calorem prouocat: qui frigidum,uiscosumq, humorem calefacit,extenuatq;.

Cibum præcedentibus] Alioqui plus noxæ quàm cõmodi afferent: imo plus pituitæ generarent, dum uidelicet cibũ prius quàm esset concoctus,in membra digereret.

Salsamentum,] Græce τάριχος est, quod conditã thynni carnem significat. Cuius generis & Cybia sunt, quo nomine Plinius Pelamidem concisam appellat. Pelamidem uero τάριχος.

Thynnum,

Thymum, qui nondum attigerit annum. Idem à recenti partu Corpyla dicitur.

Usus porculorū pro sumētis ætate uariatur.

Carnibus suillis.] Ad obtundendam nimirum humoris biliosi acrimoniam. Nam humida & crassi succi: ijs qui concoquere possunt, utilissima. Habet autem uiscosi aliquid, quo iecur & renes obstruat: cætera ex omnium animantium genere quæ pedibus fidunt, ut ait Galenus, saluberrima. Porro indistinctè dixit Paulus carnibus suillis, cuius puta ætatis esse uelit omittens. Nam floridæ ætatis hominibus ac sese exercitantibus iusta magnitudine adulti: inclinantibus, qui adhuc increscunt, porculi conueniunt, Minimorum caro excrementis generandis est: uetulorum siccitate, & duritia displicet.

Collatio locorum Pauli & Galeni.

Sæpeq; & uini dulcis.] Galenus libro περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, contrarium ferè scribit, docens biliosis, quibus lac acrius tenuiusq; esse solet uinum dulce nequaquam conuenire. His uerbis: τοῖς χολωδεστέροις σώμασιν, εἴτε διὰ φυσικὴν δυσκρασίαν, εἴτε δι' ἐπίκτητον ὁπωσοῦν γεγονυῖαν, οὔτε φαλερῖνος, οὔτε τμωλίτης κιῤῥὸς γλυκὺς, οὔτ' ἀρούσιος οὔθ' ὁ λέσβιος ὁ εὐώδης τε καὶ κιῤῥὸς ὅμοιος τοῖς προειρημένοις ὢν ἐπιτήδειος πίνεσθαι. θερμοὶ γὰρ ἅπαντες οἱ τοιοῦτοι. Μήτ' οὖν χωλόδεσι, μήτε τοῖς ἐξ ἐγκαύσεως ἢ καυμάτων πολλῶν, ἢ ἐνδείας, ἢ λύπης, ἢ ὥρᾳ, ἢ χώρᾳ καὶ καταστάσει θερμῷ, διδόναι τοιοῦτον οἶνον. ἐξ ὑπεναντίου μὲν οὖν ἀγαθὸς ἅπασι τοῖς θερμαίνεσθαι δεομένοις, φλεγματώδεσι καὶ ψυχραῖς κράσεσι, καὶ χυμῶν πλῆθος ὠμῶν ἠθρωκόσιν, ἀργῶς βιοῦσιν, ἐν χωρίῳ ψυχρῷ, καὶ χειμῶνι, καὶ καταστάσει ψυχρᾷ καὶ ὑγρᾷ. τούτοις μὲν ἅπασιν ἀγαθὸς ὁ κιῤῥὸς οἶνος καὶ γλυκύς. ἐναντίως δὲ τοῖς ἐναντίως ἔχουσιν, id est, Biliosiori corpori, siue ex temperamento naturali, siue qualicunq; ascititio, nec falernum, nec dulce molites fuluum, nec Aruisium, nec Lesbium odorum & fuluum prædictis simile potui est idoneum. Quippe omnia id genus uina calida sunt, eoq; nec biliosis natura, nec ex insolatu, aut aliis ardoribus, uel inedia, uel tristitia, uel anni tempore, uel regione, & calido aeris statu huiusmodi uinum exhibendum est. E contrario salutare est omnibus qui calefieri desiderant, pituitosis, frigidis tēperatura, ijs qui crudorum humorum copiam coaceruarunt, in ocio uiuentibus: in loco frigido, hyeme, & statu aeris frigido, humidoque. His inquam uniuersis fuluum ac dulce uinum salutiferum est, cōtrarium ijs qui secus habent, &c. Quid igitur hic dicemus?

ratione

ratione alimenti exhiberi. Nam antea dixerat ἡ τροφὴ δ' ἐξ ἁπάντων ἐςὶν αὐτῶν ἀνάλογος τῷ πάχει. Hoc est: Alimentum uero ex omnibus ipsis crassitie repsondet: puta qualem substantiæ crassitiem obtinent, tale etiam nutrimentum, nempe crassi succi producunt. Sic igitur ijs quibus lac tenue est, con uenit Quanquam muliebris etiam sexus, respectu masculini, frigidior existat: deinde sanguis tenuis, & serosus esse potest, acris, non etiam statim biliosns, ac calidus.

Cucurbitula etiam.] Vt uidelicet sanguinẽ ad partes eas ex aliis attrahat. Caute uerò ad mãmillas defigenda est. Caro enim mollis cum sit, facilè intumescit, cucurbitulaq; repleta difficile auellitur. Quod si hoc acciderit, spongia calida illi superponi debet: sic enim laxatur. Sin minus, pertundetur.

Melanthium] Dioscorides hoc docet lac extrahere: in qua re miror castigatorem Orosciũ, papauer nigrum uertere: quod contra omnem medicinam est, ne dicam piaculum, prębere ad lactis generationem uehementer refrigerantia adeò ut suporem inducant, & quidem uiolenter, nec sine incommodo natura In Græce exemplari legẽdum quidem ei assentior pro γλυκύ, γλυκεῖ, quod præterijt Gemusæus. Melanthiũ uero apud nullos autores papauer nigrum signat, etiam si cõueniret instituto. Ita sunt quidam ad uituperandũ alios procliues, ut sæpe ipsi in multo grauiores errores incidant.

Error Orosciį.

Textus Græcus corrigi. Melanthiũ quod gith dicitur.

Calida prius.] Græce est θερμῷ προσαιονήσαντες legendum: non προσεωνήσαντες, ut habent codice impressi, quod neuter Aristarchus, uel Oroscius uel castigator Basiliẽsis aduertit. Dicitur etiã καταιονήσαντες à uerbo καταιονᾶν, quod significat καταντλεῖν, & καταχεύειν. Galenus ĩ primo ad Glauconem. τῶν δὲ σπλάγχνων προνοεῖσθαι καταιονοῦντάτε καὶ καταπλάττοντα τοῖς μαλάττειν καὶ χαλᾶν δυναμένοις: hoc est uisceribus autem prospicere oportet, superfundendo, obducendoq; ea quæ emollire possunt, & laxare. Leonicenus ungendo uerterat.

προσαιονεῖν. καταιονᾶν.

Prius emulcto.] προαμέλξασαν passiue positum est: cum medium alioqui sit.

Ieiuno.] Hic propriè positum est ἀσίτῳ, ut facilè intelligas in initio primi capitis pro ἀσίτους legendum ἀποσίτους.

Cibus solidior] Galenus primo de sanitate tuenda puerũ uult nutriri lacte, quoad primores dentes emiserint. Deinde

cibo solidiore, utpote pane, leguminibus, carne, similibusque, sed omnibus prius commansis. Græcè tãtum est σιτίῳ, quod per se cibum simpliciter signat, uerum lactis ratione solidior intelligendus uenit.

σίτιον.

Si autem imprudentibus.] Græce est, εἰ δὲ λαθόντα πλη-ρωθείη, id est: Si autem latentes repleti fuerint. Sed uerbum λανθάνω in eiusmodi locutione uertitur, recte cõuertitur, imprudentibus nobis, aut nescijs, id quod ẽt Budęus annotauit.

IN VI. CAPVT.

PVstulis quæ quod puero.] Post educationem infantuli morbos enumerat, quibus in ea ætatula cõflictari solet: uo catq; Græce ἐξανθήματα à uerbo ἐξανθεῖν, qđ est efflorescere.

Exanthemata.

Ad summa eruperint.] ὅθαν δὲ ἐπανθίσῃ, qđ est ĩ extima eru perint. Vt ἐξανθεῖν sit simpliciter se in altum promere: ἐπανθεῖν uerò iusta magnitudine & figura per summa apparere.

ἐπανθεῖν.

IN VII. CAPVT.

GRauedo.] Græce est κόρυζα. Sic enim Celsus lib 4 interpretatur: qua nimirum pituita ex capite defluens, nares claudit, uocem obtundit, tussim mouet.

κόρυζα.

Melitismi.] Ita dicuntur, sicut sinapismi, cum melle pars oblinitur, melitismus, cum sinapi, sinapismi.

μελιτισμός.

Copioso calido.] In Græco deerat θερμῷ quod est calido. Sic enim magis aperit & discutit si quæ sunt superflua.

Textus Græcus mutilus.

IN VIII. CAPVT,

DIscocto.] Hoc est, probe cocto: quod Græci dicunt ἀπέφθου.

ἄπεφθον.

IN IX. CAPVT.

TEndinum.] Quos hic uocat tendines, considerato, an musculorum buccam mouentium, an neruos à cerebro dentium radicibus adhærentes, unde sensus ipsis communicatur. An tendines alios m alis.

Tendines.

Anisum.] Impressi codices habent ἄνηθον, hoc est anethũ, quod ipsum quoq; aluum sistit. Sed Oribasius habet anisum.

Exoribasio.

Calide.] Non calidis potentia, sed calide actu aluus sisti debet. Cræce θερμῶς non θερμοῖς legendum.

IN X. CAPVT.

APhthæ.] Celsus libro secundo capite primo: Proximum est ut infantes adhuc pueros serpentia ulcera oris quæ Græci ἄφθας nominant, exerceant. Variis interim coloribus apparent,

ἄφθαι.

apparent,pro humorum ea gignentium natura.

IN XIII. CAPVT.

TOmenti modo.] Græce est ἐν τρόπῳ πτύγματος. Siguifi cat autem idem πτύγμα quod πίλημα,τρόφιον ἐρίου, σύστρεμμα ἐρίων,hoc est,hapsus lanæ ut Celsus ait, uel circulus. πτύγμα.

Heliotropion] Celso herba solaris dicitur. Ab herbariis uulgaribus nouo indito nomine,uocatur herba cancri, cum scorpioides potius appellaretur.Sed quia scorpio incognitus magis est à cancro appellationem traxerunt.

Cucumeris.] Cucumis statim in Pepones, & Melopepones degenerat,figura tantum & quantitate inter se dissidentes: cum magnitudine excessere,pepones uocantur,cum uero rotundi,formam & effigiem mali referunt, facta ex pepone,& malo appellatione. Pepones, Melopepones.

IN XIIII. CAPVT.

IAm uictus rationem præscribit ab infantia usq; ad ætatem declinantem,quæ nō tam ex Medicina, quàm Philosophia petita est: quæ mos est etiam Galeno,ut non solum corpus, sed animum quoq; curet.

Liberiore.] Græce est ἐν ἀνέσει,hoc est,cū animi remissione,à uerbo ἀνίημι,qđ est,licētia permitto,aut solute idulget. ἐλαφρῶς.

Leuiora] Græce quidem τροφὰς αὐτοῖς προσφέρειν ἐλαφρῶς, hoc est,alimēta ipsis leniter præbere,reddidi ego leuiora: utrum malis accipe.Hæc dixi, ne uitilitigatores ullā calumniandi occasionem habeant,si uel tantillū immutauerim.

IN XVI. CAPVT.

EXercitatio] Totum hoc caput ex secundo Galeni de sanitate tuenda Galeni tuenda transcriptum est: ex quinto uero Oribasii.in eodem uero hæc clausula aliter legitur.Grę cus codex Pauli impressus habet: δεῖ μήτε πλῆθος ὠμῶν, καὶ ἀπέπτων,μήτε σιτίων,μήτε χυμῶν,ἢ κατὰ τὴν κοιλίαν ἢ ἐν τοῖς ἐντέροις,hoc est: Non debet crudi,incoctiq; siue cibi, siue humoris copia, aut in uentre, aut in intestinis contineri: pro ἢν τοῖς ἐντέροις. Galenus habet ἐν τοῖς ἀγγείοις,quod est in uasis: cui lectioni ego assentior. Intestina siquidem concoctioni proprie dicata non sunt: deinde uentris dictione etiam ipsa comprehenduntur. Verum ut concoctio altera in uentre, altera in uasis administratur: ita d stributio ex intestinis prima: altera ex uasis obitur.Hæc non aduerterunt Oroscius,& Locus Pauli castigatus.

Basiliensis castigator. Omitto quod etiam ἐκ τῆς γαστρὸς in eodem ferè Galeni loco, Oroscius ex stomacho distribuitur, ueteris, cũ dicendum sit ex uentre. Nam inde fit distributio.

Erratum Oroscij.

Vnde manifesto liquet.] Galenus cũ libro de sanitate tuẽda, iam citato, tum maximè in commẽtario: περὶ εὐχυμίας, καὶ κακοχυμίας simillimam habet sentẽtiam: ὥσπερ γὰρ ἀγαθὸν μέγιστον ἐστὶν εἰς ὑγείαν τὸ πρὸ τῶν σιτίων γυμνάσιον, οὕτω βλαβερώτατον ἅπασα κίνησις ἐπὶ σιτίοις, ἀναδίδοται γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας ἡ τροφὴ, πρὶν πεφθῆναι, κἀκ τοῦδε πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἀθροίζεται κατὰ τὰς φλέβας, ἐξ ὧν εἴωθε νοσήματα παντοῖα γίγνεσθαι. μὴ φθασάντων αὐτῶν ἤτοι διαφορηθῆναι πόνοις πλέοσιν, ἢ πεφθῆναι, καὶ μεταβαλεῖν εἰς αἷμα ὑπὸ τῆς κατ' ἧπαρ τε καὶ φλέβας δυνάμεως. Hoc est, ut Græcæ linguæ ignare intelligant: Sicut enim exercitatio cibum præcedens plurimũ conseruandæ sanitati conducit: sic quælibet à cibo cõmotio, nocentissima est. Nam alimentum antequam sit cõcoctum, ex uentre distribuitur. Vnde crudorũ humorũ copia in uenis collecta, omnigenas morborũ species procreare solet, nisi protinus labore multo fuerint discussi, uel concocti, ac in sanguinẽ facultatis beneficio quæ iocinori, uenisq; insita est, trãsierint.

Exercitatio.

Modo factam.] Galenus addit, secundam, ut sit mediocriter pallida concoctionem secundam (nempe quæ in uenis fit) modo factam significat. Omisit Paulus secundam, quia ex urina iudicium non nisi de secunda concoctione sumitur.

Compendiũ Pauli.

Accliuis deambulatio.] Codex impressus uiciatus est, habet enim καὶ οἷον ἄντις δύναιτο pro καὶ οἱ ἄναντες περίπατοι ex Galeno instauratum, unde hæc omnia transcripsit. Est autem accliuis ambulatio, cum quis contra montem, aut loca æditiora inambulat. Non aduertit Basiliensis castigator.

Castigatur Paulus.

Præterea per alias ex.] Quippe itatio, cursusq; crurũ exercitationes sunt: acrochiri sint, & sciomachiæ, brachiorum, ac manuum propria. Lumborum autem, assiduè se inclinare, & rursus reuocare. alteres, spinæ. thoracis autẽ & pulmonis, maximæ respirationes propriæ exercitationes sunt.

Exercitationes singularum partium.

Donec rubescat] Hoc est dum sanguis in extimam cutẽ fuerit euocatur. Id signat ὅθεν εὐανθὲς ὑπάρχῃ. Hoc est cum floridus, uiuidusq; & rubet apparuerit.

εὐανθές.

Concinnæ] Malè in Græco ῥαθυμοὶ, pro εὔρυθμοι legitur. Vide Oribasium & Galenum Non aduertit Gemusæus.

Castigatur codex Græcus impressus.

Calido

Calido uapore.] In codice Græco impreſſo θερμὸν ad ſudorem uidetur referri. Galenus lib. 2. de ſanitate tuenda legit θερμῷ, ut referatur ad uaporē, ſicut nos conuertimus. Vterq; Ariſtarchus, & Oroſcius, & Baſilienſis hæc præterierunt. Viciatus codex. Oroſcius.

Apotherapia.] Exercitationis omnis pars ultima eſt apotherapia, ceu dicas recreatoria: nam corpus expurgat, & laſſitudinem arcet.

IN XVIII. CAPVT.

INter frictiones] Paulus hoc ex ſecundo Galeni iam dicto libro ad uerbum mutuatus eſt. Galenus autem ex commētario Hippocratis, qui inſcribitur κατ' ἰατρεῖον, in hunc modum: ἀνάτριψις δύναται λῦσαι, δῆσαι, σαρκῶσαι μινυθῆσαι, ἡ σκληρὴ δῆσαι, ἡ μαλακὴ λῦσαι ἡ πολλὴ μινυθῆσαι, ἡ μετρίη παχῦναι. Hoc eſt, frictio poteſt ſoluere, ligare, replere, minuere. Dura ligare, mollis ſoluere, mnlta minuere. ἀνάτριψις

IN XIX. CAPVT.

INter uocis exer.] Hoc eſt ex quinto Oribaſij tranſcriptū. Galenus huius exercitationis ferè non meminit Eſt autem dictio Græca ἀναφώνησις: quæ ſignat exclamationem uociferationemq;: qualis in cātu editur, & lectione clara, orationeq;. Verbū ἀναφωνεῖν pro uoce cōtēdere interpretari potes. ἀναφώνησις.

IN XX. CAPVT.

VLceroſa.] Exercitationum genera perſecutus, nunc ea quæ illis ſuperuenire ſolent, enumerat. Sunt itaq; laſſitudinis tres numero differentiæ, ulceroſa, tenſoria, & inflammatoria, ſeu ut Græce dicam, φλεγμονώδης. in tertio Galeni de ſanitate tuenda ad uerbum explicat. Laſsitudines.

Quo tendi uidentur] Græce impreſſi codices, τήκεσθαι, quod eſt liquari, conſumiq; habent, pro τείνεσθαι non tamen hoc aduerterunt Oroſcius & Gemuſæus. In eodem capite χαλᾶται δὲ συντεταγμένον, pro χαλᾶται δὲ συντεταμένον, quod eſt, ſane laxatur, quod diſtentum eſt. Negligentia Oroſcij.

Oleo dulci atq; egelido,] Hoc eſt: Ex maturis oliuis quarum baccæ iam nigreſcere inceperint, droppas appellant, confecto. Egelido, hoc eſt tepido, ut ſoli expoſitum fieri ſolet. Id Græca dictio uidetur innuere εἱληθερὲς ſi Grammaticis credimus, qui exponunt ὑπ' ἡλίου θερμανθέντος. id eſt à ſole excalfacto. Quid ſi hyems, aut frigidum alioqui tempus ſit: quo ſol non ſolet, aut certe parum nos excalfacere, tūc ne etiam ſoli- εἱληθερές. Egelidum

erit exponendum ut incalescat. Sane friuolũ esse puto quod Orosciius adfert,& pro tepido tantũ,& poni,ut postea in lassitudine inflammatoria legitur, ἔλαιον τε ἐν πολὺ χλιαρὸν, quod est: Oleum igitur copiosum tepidum addibendum. Verùm ideo me reprehendere uidetur Oroscius, ꝙ egelido dixerim,putans hoc frigidum significari: male mehercules in authoribus latinis uersatus. Celsus egelidum in eodem sensu quo ego multis in locis usurpat: ut lib.4.cap 11. Neq; ea ipsa frigida,sed potius egelida danda est. Quomodo etiam Linacer eundem locum in Galenum ante me uertit, qui antea corrigendus erat. Scio quidẽ apud ueteres in usu fuisse post lassitudinem uuctionem,uel in sole,uel ad ignẽ,si hoc pacto uolet intelligere ἀληθέρους,uerùm hoc oĩ tẽpore nõ est perpetuũ.

Tepidum.

Vnctio.] Non est in græcis codicibus impressis:aliquot autem scripti manu habẽt,& sensus exigit. Quid enim est, si referatur hæc dictio,continua,ad quietem. Multa quidem esse debet: non tamen perpetua,quod συνεχὴς significat. Iam Galenus ipse & Oribasius habent,ἀλειφὴ συνεχὴς,hoc est,unctio continua. Legendũ itaq, in Paulo pro μάλιστα συνεχὴς,quod est maximè continua,ἀλείμματα συνεχῆ, unctiones assiduæ. Hoc omiseras Gemuseæ, qui mauis curta omnia & mutila aliquãdo in Paulo legi,quàm dictione una,aut altera ex Galeno,unde hæc transcripsit,sententiæ autoris adiuncta:utrum maius sit peccatum,alij iudicent.

Instauratur lectio Pauli.

Gemusæus.

Apotherapiæ exercitationem. Quæ tum in motu,tum frictione,& pauca,& mollis,& tarda sit: præterea solium similiter calidum. Protinus autem in lauacra frigida exiliant, ut nimirum ipsis robur,in cute una cum calore constet, quẽadmodum ait Galenus lib.3.de sanitate tuenda. Lege in codice græco,ἐν τοῖς λέτροις ἐκ τῆς,&c.

Corrigitur textus.

Boni succi.] In codicibus impressis perperã habetur εὐθυς pro εὐχυμῶ. Gemusæus omisit & hoc & superius.

IN XXI. CAPVT.

Astrictio.] Galenus lib.3.de sanitatte uenda inquit: Voco ita meatuum cutis uitium,quo superuacua transmittere prohibetur. σέγνωσις græcis appellatur.

στέγνωσις quid.

Oleumq; ex.] Hoc Oribasio debet Is enim lib.5.ad uerbum ex Galeno prius mutuatus erat. Verum in hoc dissentiũt,Paulus habet αἰγέιρινον ἔλαιον,hoc est,oleum ex populo nigra

Acopum ex populo nigra.

nigra cōfectum, Oribasius ἄκοπον αἰγέιρινον. Galenus acopon ex abietis semine, τὸ διὰ τοῦ σπέρματος τῆς ἐλάτης ἄκοπον. Habes apud Paulum lib. 7. acopon ex abiete, acopon ex populo nigra, & oleum ex eadem populo, omnia eiusdem facultatis Nam loco fructus abietis, nigræ populi fructus æqua portio, apud eundem autorem ponitur.

IN XXII. CAPVT.

HOc capite de lassitudinibus agit, quæ citra exercitationē aut motum corporis sua sponte, nempe ex humorum superfluorū copia accedunt. Galenus eas lib. 4. de sanitate tuenda persequitur amplissime,

Si his peractis.] Hoc est: Si omnibus commemoratis presidiis malum cesserit, ad consueta munia paulatim transeundum est. In Paulo deprauata est lectio græca, habetur. n. πρὸς τὰ συνήθη κατὰ λόγον, pro πρὸς τὰ συνήθη κατ᾽ ὀλίγον, quod corrector Basiliensis omisit. Linacer rursus, conuertit. Corrigitur textus.

Si enim uires cōstent.] Quod est, cum sanguinis plus, succi uero mali minus in corpore redūdat. nam in sanguine uires naturales deprehenduntur. Si igitur paululum uel citra sanguinem restitutum uel ultra, processum est, audacter mittendus est. Si plurimum nequaquam. Quando mittendus sanguis.

At si crudi humores.] Hi enim in iecore, & uentre manētes, temporis spacio paulatim cōcoquuntur, efficiunturq; benigni. eoq; seruari debent, qui tales humores collegerunt, in omni quiete, precordiis probe fomētorum præsidio munitis, non aūt sanguis debet eis detrahi, qm̄ uiriū robur his non adest ut Galenus ait in θεραπευτικῷ περὶ φλεβοτομίας in hanc sniam οὐδὲ γὰρ ὁπότε πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἤθροισται τοιοῦτον, ὡς κελεύεσθαι φλεβοτομεῖν ὁ λόγος ἐλέγχεται. ῥώμη γὰρ τούτοις οὐ δυνάμεως ὑπάρχει. Præterea purgatio his dari non debet, quia concocta. non cruda medicamentis solicitare oportet. Galeni sententia. Crudis uiriū robur deest.

Oxymel.] Intellige simplex. Id enim cum ætatibus, tum naturis uniuersis, ut ait Galenus, & præcipue pituitosis ad sanitatis securitatē seruit utilissime, dum omnes meatus arctos aperit, ut nusquā crassus, uel glutinosus humor adhærescat. Oximellitis facultas.

Apomeli.] Fit hoc melle à fauis expresso, & aqua fontana. Verum non simpliciter ex melle & aqua, ut putat Oroscius. uide Galenū lib. 4 de sanitate tuenda, & Paulum lib 7. Erratum Oroscij.

IN XXIII. CAPVT.

SEnectus.] Ex quinto Oribaſij. quintoq́; Galeni de ſanitate tuenda. In Paulo autem Græcus codex impreſſus deprauatus eſt habet enim ἐπανόρθωσις δ' αὐτοῦ διὰ τῶν θερμαινόντων τε καὶ ὑγραινόντων ἅμα τοῖς θερμαίνουσι, hoc eſt: Corrigitur autem ea calefacientibus, & humectantibus una cum calefacientibns Superfluum eſt ἅμα τοῖς θερμαίνουσι. Oroſcius & Gemuſæus non aduerterunt.

Erratum Oroſcij.

Frictio.] Cũ oleo ſcilicet adhibita, quæ uitale robur excitat, & modice calefacit, unde & diſtributio nutriméti facilior, & nutritio promptior conſequitur.

Imbecilliores] Vt qui decrepita potiſſimum ætate ſunt: etſi alij alijs celerius ſenectutis incõmoda experiantur Quicunq; igitur uel crudi adhuc ſenes, quos græci ὠμογέροντας appellant, uel decrepiti, imbecilliores uiribus exiſtunt naturalibus, ter die cibum aſſument, idq́; hanc ob cauſam potiſſimum: nempe ꝙ una uice multum aſſumere nequeunt. Deinde, etiam ſi ſumant, concoquere nequeunt, quare melius eſt cibum partiri in tres uices.

ὠμογέροντες. Viridis ſenectus.

Ficum.

Ac fici maturæ] Hæ paulo innocentiores, immaturis: mediocriter tamen in uſum adhibitæ. Ante cibum alium aſſumi debent, eo quod ſi non citò per aluum deſcendãt, corruptionem in uẽtriculo ſubeunt, & alios ſecum cibos corrumpunt, id quod de omnibus fructibus fugacibus intelligendum eſt.

Per hyemem uero caricæ.] Hæ incidendi, extenuandique uim habent, quo nomine aluum citant, reneſq́; exputgant. Cum nucibus uerò ſimul cõmeſtæ ad omnia præſtãtiores exiſtunt, atq; hinc nonnulli qui medicamentorũ aduerſus lethalia cõfecturas perſcripſerunt, ficus aridas cum nucibus, & ruta præſumptas omniũ illorũ præſens eſſe remediũ tradunt.

Si nullũ in dextra.] Galenus libello περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας inquit: περὶ ἰσχάδων δὲ δόξειεν ἄν τις ἐναντία λέγων ἀληθεύειν, εἰ κακοχύμους γε ἅμα καὶ εὐχύμους αὐτὰς εἴπῃ νοσώδεις τε καὶ ὑγιεινὸν ἐχούσας. ἐὰν γὰρ αὗται διεξέρχονται κατὰ τὴν γαστέρα, καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν ἀναδοθεῖσα τροφή, διὰ τοῦ δέρματος, καὶ τῶν νεφρῶν ὑγιειναί τε εἰσὶ καὶ εὔχυμοι, βραδύνουσαι δὲ κακοχυμότεραι πως γίνονται Id eſt: De caricis autem, ſi quis cõtraria pronunciet, uere dicere cenſeri queat, nempe bono maloq́; eſſe præditas: morbidi cuiuſdam & ſalubris particeps.

Si nanq;

Si nanq; per aluum descendant, ac alimentū quod ab eis prouenit, in corpus distributum, iecur renesq́, transierit, salubres sunt, & succi benignioris: sin remorentur, prauioris quodammodo fiunt: In textu hoc Galeni habes διάτε τȣ̃ δέρματος, quod est, per cutem, male pro διάτε τȣ̃ ἥπατος. Hoc in codice nuper impresso Gemusæus castigator præterijt. Textus Galeni uiciatus.

Ante cibum.] Alus subducendæ gratia: quæ etiam oliuis, ut Galenus in commentario de alimentis docet, & damascenis sollicitatur.

IN XXVI. CAPVT.

Quandoquidem uero.] Ex quinto Oribasij sumptum est Græcus textus deprauatus in Paulo est, pro ἐπειδὴ δέδεικται legi debet ἐπειδὴ δὲ δεῖ τῇ ἕξει, &c. quod annotauit Oroscius. Verum in hoc grauissimè peccat, dum alios reprehendit quod τρίμματι uerterit frictione, cum Galenus, Paulus & Oribasius semper dictionem τρίψιν & ἀνάτριψιν, pro frictione usurparint. τρίμμα uero apud grāmaticos, Suidam, Hesichium, Budæumq́; nostrum pro detrimento accipitur, ueluti cum lapides atteruntur, aliàs aliæ res minutissimę deteruntur. Quid hic commodius erit quàm puluis? qui ex medicamentis contritis effectus sit, & corpori admotus in balneo. Addidi hic, aquæ indito, ad sensum explendum Præterea errat Oroscius, qui λουόμενος, id est, dū lauatur, uerterit, post balneum, cum eiusmodi smegmata in balneo soleant adhiberi. Sed frictionem intelligit: quanquam ipse textus sequēs eum admoueat. Nam à balneo acopi usum præscribit: in balneo, aliorū erit. Reliquit textū uitiosum corrector Basiliēsis. Corrigitur Pauli lectio. Erratum Oroscij. τρίμμα. Erratum Oroscij.

Summatq́; propoma.] Vsus sum dictione græca quod ferè nulla apud latinos extet, quæ ad unguem eam referre possit. Græci autem uocant προπόματα quæ ex uino fiunt, & melle dispumato. Nā Paul. lib. 7. inqt: ἀλλὰ καὶ τὰ μὲν ἐξ οἴνȣ συντιθέμενα, ἃ δὴ καὶ προπόματα καλȣ̃σι, τȣ̃ μέλιτος ἀπαφρισθέντος ξᾶ λαμβάνει πρὸς τέσσαρας τȣ̃ οἴνȣ, καὶ συντίθεται μὴ ἑψόμενα. Propomata.

IN XXVII. CAPVT.

Corpus decoloratum.] Vita lętior, citra curas, & melācholiam actiones naturales non habet impeditas, unde sanguis primū coqui, deinde toti corpori distribui potest. Græce est βίος εὐφροσύνης, hoc est, uita læta, & iucūda: προσηνῆ βρῶσις est προσφιλὴς, quod signat chara, grataq́; commestio. βίος εὐφροσύνης. προσηνὴς βρῶσις.

Pastillos.

κόλλικες.

Pastillos.] Græca dictio est κόλλικας, à nullo ferè grammatico exposita. Galenus autem ex Hippocrate interpretatus est τροχίσκους, quod hic optimè quadrat. Magni alioqui uiri in hac uoce decepti sunt, qui pro glutinātibus quibusdam rebus usurparint.

IN XXIX. CAPVT.

Corrigitur codex.

MEl coctum.] Exemplaria græca deprauata sunt, habent enim καὶ μέλι ἑφθὸν τὸ σκληρὸν ἄγαν, pro τὸ σκληρὸν ἄγαν εἶναι, hoc est, quod durū nimis sit: causam addit, cur mel coctum dentibus noceat.

IN XXXI. CAPVT.

IN superiore uentre.] Ex quinto Oribasij transcriptum est, ἄνω uerti in superiore uentre, in quo fit concoctio. In eo si diutius immorentur, perficacia sunt & dura.

Germanica impressio.

Ventos contrarios.] Nihil oculis magis incōmodat quàm uentus contrarius, eoq; miror, cur Germanicus corrector mutauerit ἐναντίους, hoc est contrarios in ἐναιτίους, quasi dicas causæ authores.

IN XXXII CAPVT.

PLurimum noxæ ciborum.] Similem habet sententiā Galenus in commentario Aphorismorum primo: ὅταν γὰρ ὑπερπληρώθῃ τὰ ἀγγεῖα ποτῶν ἢ σιτίων τοῦ διαῤῥαγῆναι κίνδυνος αὐτοῖς, ἢ καταπνιγῆναι ἢ καὶ σβεσθῆναι τὸ ἔμφυτον αὐτῶν θερμὸν, καθάπερ καὶ ἀπώλλοντό τινες. Hoc est. Cum enim uasa potu, aut cibo repleta supra modum fuerint, periculum ne ea rumpuntur, aut ipsi suffocantur aut etiam calidum natiuum ipsum extinguant.

Vomitu igitur.] Post uomitum autem os colluendū, dentes, oculosq; & totam faciem postea præcepit Oribasius. Id nisi fiat, dentes eis qui uomunt, computrescere. Sollicitari autem uomitus debet aqua tepida statim assumpta.

At si neq; descenderit.] Signa repletionis uenarum commemorat. At sanguinis redundantia proprie πληθώρα græcis dicitur. πλῆθος pro omnium humorum separatim plenitudine accipitur. πλησμονὴ pro repletione tum potus, tum cibi, & uentris & uenarum usurpatur.

πληθώρα.
πλῆθος.
πλησμονή.

IN XXXIIII. CAPVT.

CIbis in uentre. Hoc sumptum est ex sexto Galeni de sanitate tuenda. Fit autem sæpe, ut cibi corrumpantur, aut

nimia copia ingesti, aut qualitate praua donati, aut tempore in commodo assumpti, aut ipsius uentriculi affecti uitio. Quo autem corrupta educantur, Galenus ample docet. Inter cætera uomitum cõmendat ex uini dulcis potu. Sed Pauli textus impressus in omnibus exemplaribus deprauatus est, habet.n. δι' οἴνε πόσεως καὶ γλυκέως, pro δι' οἴνος πόσεως γλυκέος. Corrigitur textus Pauli.

Quæ mediocriter purgant.] Sunt enim quædam medicamenta, quæ admodum grauiter, & magno cum naturæ detrimento purgant. Itaq; mediocria hic præcipit, quæ sæpius per interualla sumi possint: qualis est picra dia aloes, cuius compositionem habes in septimo descriptam.

IN XXXV. CAPVT.

VEneris hæc sunt commoda. Ex Oribasij lib. 1. hæc sunt transcripta. Ante commoda auté docet, quibus uenus noceat: tum partibus corporis, tum temperaturis. Noxia itaq; uenus est inquit, pectori, pulmonibus, capiti, & neruis: itẽ siccis natura, & frigidis. Caueri etiã debet post repletionem, cũ cibi, tum uini, item post euacuationem ex uomitu factã: purgationem, & si uenter sua sponte fuerit solutus. Præterea si cibus nondum sit concoctus, aut si ægritudo quædam infestat.

Eoq; melancholicis.] Vide Aristotelem in problematum sectione 4. ad finem, nimirum ꝙ flatu redundent. Semen autem decessio flatus existit. Sed quid de insanientibus dicemus, an & illi flatus habent? Ego sane opinor uenerem insanientibus conuenire, quod seminis qualitas quæ uirilitatem & ut dicã græce θυμὸν homini cõciliat, si in corporibus alioqui temperamento calidis, copiosior impertiatur, ex θυμᾶ solet μανία fieri. Semine autem excreto, animus ille remittitur & qualitas imminuitur. Galen. optimè de ueneris usu scribit in cõmentario qui inscribitur, ἰατρικὴ τέχνη, uerba ipsius in hunc modum habẽt: ἀφροδισίων δὲ κατὰ μὲν ἐπίκουρον ἐδεμία χρῆσις ὑγιεινὴ, κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς, ἐκ διαλειμμάτων τηλικέτων ὡς ἐπὶ ταῖς χρήσεσι, μήτε ἐκ λύσεως αἰσθάνεσθαι, καὶ κεφότερον αὐτὸν ἑαυτᾶ δοκεῖν γεγονέναι, καὶ εὐπνούστερον. ὁ δὲ καιρὸς τῆς χρήσεως, ὅταν ἀκριβῶς μέσον ἢ τῶν ἔξωθεν περιστάσεων ἁπασῶν τὸ σῶμα μήθ' ὑπερπεπληρώμενον, μήτ' ἐνδὲς, μήθ' ὑπερεψυγμένον, μήθ' ὑπερτεθερμασμένον, ἢ ἐξηρασμένον, ἢ ὑγρασμένον ἀμέτρως. i. Rei ueneteæ ſm Epicurũ sane nullus ad sanitatẽ usus est. Sin aũt uerũ fateri uelim⁹, cõducit, si tãto tp̃is interuallo exer- Venus corpus integrum requirit.

exerceatur, ut ex ipsius usu nec resolutionem corpus sentiat, & leuius quàm fuit euasisse, perspirãtiusq; uideatur. Tempus autem coeundi est, cum ex omnibus quę foris accidunt medium exacte corpus obtinuerit, neq; uidelicet repletum nimis sit, neq; inane, neq; refrigeratum impendio, neq; excalfactum: neq; siccatum, neq; humectatum immodicè.

ἔυσιτοι. ἄσιτοι. Cæterum alij etiam.] Duæ dictiones contrariæ in græco ponuntur, nempe δυσιτότεροι, & ἄσιτοι, quanquam improprie si Galeno credimus, ἄσιτοι ponitur pro ijs qui fastidio laborant. Nam id ἀπόσιτοι significat, ut superius annotatum est. Sed positum est opinor, ut ἄσπλάγνος, hoc est, sine uisceribus, pro eo qui parua uiscera habet, ἄυσιτος, hoc est, uoce carens, pro illo, qui paruam uocem edit, ἔυσιτος cibi appetens. Superius nempe capite primo positum uidetur pro ἐυσίτους ποιῶν. hoc est, cibi cupidos faciens. Nam ἐυσιτοι δὲ καὶ οἱ πόνοι. καὶ αἱ μακρωτέραι ἀποδημίαι. Id est: Iam uero & labores, & longiores profectiones cibi appetentiam faciunt. Verum alius ἔυθετοι legendum putat.

Celsus. At uehemens.] Celsus elegãter libro primo hanc sententiam ex græcis confirmat his uerbis. Concubitus uero, neq; nimis concupiscendus, neq; nimis pertimescendus est. Rarus corpus excitat, frequens soluit. Cum autem frequens non numero sit, sed natura, ratione ætatis & corporis scire licet, eum nõ inutilẽ esse, quẽ corporis neq; languor, neq; dolor sequitr.

Contrario sententiæ. Antequam somnus inuadat.] Ex Oribasio hæc particula sumpta est: & uideri possit Galeno contraria. Is enim libro primo de sanitate tuenda ex Hippocratis sententia hunc ordinẽ obseruat. Labor, cibus, potus, somnus, uenus, & hæc omnia mediocria. Paulus ante somnum uenerem ineundam censet, redditq; rationem non certè inualidam. Sed intelligendũ est, secundum cibum, non statim, sed concoctione obita: nihil etiam refert, si somnus aliquis breuior præcesserit: sequatur prolixior: ex quo uires recolligentur.

Varia lectio. Gemusęus. Frigus superueniens.] Bifariam legitur in græcis exemplaribus, Germanicum habet καὶ ψύξεις αἱ ἐπειγόμεναι, hoc est, frigus urgens, aut ualens. Alia habent ἐπιγιγνόμεναι, quasi dicas superueniens. Ita quoque Oribasius habet. Nescio cur Gemusęus mutauerit.

In

IN XXVIII. CAPVT.

CApite grauantur & anxij fiunt.] Hoc caput ex Oribasij libro primo transcriptum est. Vbi etiam græce habetur, καὶ ἀσώδεις γίνονται, quod est, & anxij fiunt, conflictanturq;. Oroscius alios reprehendens ex Marcelli Florentini Dioscoridis interpretis sententia uertendum censet ἀσώδεις ex repletione cibum fastidientes. At Galenus in commentario libri secundi προῤῥητικῶν Hippoctatis hoc modo interpretatur, διττῶς γὰρ γινομένων ἀσωδῶν τῶν καμνόντων, ἕνα μὲν τρόπον, ὅταν ἡ δύναμις ὑπὸ σώματος βαρύνηται καὶ μηδὲν φέρειν σχῆμα ῥᾳδίως. ἕτερον δὲ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ὑπὸ μοχθηρῶν δάκνηται χυμῶν. οἱ πρότεροι μὲν ὀλεθρίως διάκεινται, ναυτιώδεις δ' εἰσὶν οἱ δεύτεροι. Id est: Cum bifariam ægrotantes fiāt ἀσώδεις, uno quidem modo, quum uirtus à corpore grauatur, nullamq; eius figuram ex facili tolerat, altero autem cum os uentriculi à uitiosis humoribus mordetur, priores quidē affecti sunt perniciosè: alteri uero nauseabundi existūt, &c. Hoc itaq; Pauli contextu prior significatio accipienda est: nō secunda, quādoquidem uirtus seminis copia multum grauatur, Deductum autem ἀσώδεις est ab ἄση: quæ dictio frequens est apud Galenum & Hippocratem, primum δυσφορίαν, signans: deinde fastidium acribus humoribus stomachum rodētibus excitatum, unde & uomitus ἀσώδεις dicitur. Nolo hic cōmemorare, quàm multi etiā celebres uiri in eius interpretatione sint decepti.. Legendum est ἀσώδης, non ὡσσάδης, quod etiam ἀσόμενος dicitur.

ἀσώδης. Hippocrates. Duplex significatus dictionis. ἀσώδης. ἄση quid. ἀσόμενος.

Aliorum.] In codicibus græcis impressis habetur ἁλῶν, hoc est, sale, pro ἄλλων, quod est, aliorum, quam lectionem & sensus, & Galenus in sexto de sanitate tuenda approbat. Nos antea quoq; aduertimus.

Lectio castigata.

Semen uiticis.] Græcus codex habet καὶ σπέρμα τοῦ λίνου: hoc est & semen lini, pro σπέρμα τοῦ ἄγνου, quod est semen uiticis. Sic etiam habet Oribasius. Item superius iam fecerat Paulus mentionem seminis lini. Hoc non aduerterūt Oroscius & Gemuseus.

Lectio deprauata. Erratum Oroscij & Gemusæi.

IN XXXIX. CAPVT.

PIper myrrham cum dulci.] Calida perfrictionem expertis præscribit: quæ nimirum habitum ipsorum restituāt. Nescio autem cur Oroscius legendum hic censeat cum uino albo,

Oroscius falso emendat.

albo, cum nullum eius generis calidum sit, nec odorum, quale Paulus requirit. Melior itaq; lectio cum uino dulci, quale est fuluum, frigidis aut temperamento, aut ex accidenti accommodatissimum, si Galeno credimus, & ipsi euidentiæ.

IN XL CAPVT.

ἔγκαυσις. quid. Celsus.

SI qui uero.] Græce est ἔγκαυσις, quod ad uerbum sonat adustio uel exustio. Galenus lib secundo κατὰ τόπους: propriè dici affirmat, de ijs qui exuruntur in sole. Celsus: Si quis in sole exustus est, huic corpus & caput oleo perfundendum.

Lectio emendata. ἀθρόως.

Paulatim.] In impresso est κατὰ λόγον, quod est secūdum rationem, pro κατ᾽ ὀλίγον, id est palatim, cuius cōtrarium sequitur ἀθρόως, quod idem significat quod uniuersim, subito ac una uice.

IN XLI. CAPVT.

Celsus. Cibi ualentis materia τρόφιμα. Celsus.

CIbos ualentis materiæ.] Ex quinto Oribasij traducta sunt: uoco autem cibos ualentis materiæ, quæ probe & multum nutriunt: ut Celsus alia ualentis, alia inediæ, alia imbecillę materię, libro secundo commemorat: uocatq; ualentissimū, in quo plurimū alimenti est. Græci uocant τρόφιμα.

Instanrata lectio.

Et ijs quidem obl] Græcus codex deprauatus est, habet enim καίροντι μηδ᾽ ἐπὶ τούτοις. Id est, oblectetur, neq; ob hęc pro καίροντι δ᾽ ἐπὶ τούτοις omissa negatione μὴ. Sic legit Oribasius, quod etiā Oroscius annotauit: sed Gemusęus omisit.

IN XLII. CAPVT.

Vomitus quot modis excitetur.

QVoniam laboriosè uomentibus] Hoc caput ex primo Oribasii sumptum est. Vomitus primum uicius ratione excitatur: deinde medicamentis, &c. Victus ratione excitato utuntur etiam in secunda quoq; ualetudine: præterea in acutis fere morbis, quum bilis, aut pituita in stomacho superat. Medicamentis uomitum facientibus, neq; sani, neq; acuta ęgritudine occupati utentur. Nam ea longis tantum affectibus, & induratis conueniunt. Hinc etiam ueteres cū nihil in medicina spei deprehendissent, ad uomitum solebant confugere. Id quod hodie etiam empirici quidam sine ulla ratione factitates, optimis quibusq; medicis laudem pręripuunt. Nam ea medicamenta propinant, quæ suprà & infrà ualentissimè purgent: quæ si æger ferre possit, sanitati plurimum restituitur: sin autem moritur, audaciæ suæ & temeritatis patrocinium habent, quod scilicet morbus fuerit desperatus,

Empirici nostræ ætatis.

tot me-

tot medicis antea curationem frustra molitis. Cęterũ quando potissimum uomitus solicitari debeat, Polybus in libello de uictu priuatorum docet. Sex mensibus hybernis inquiens, uomitu, æstate clysteriis utendum est. Quia enim per hyemẽ pituita in uentre generatur, uomitu eam euacuari præcipit: æstate uero bilem supernatantẽ, deorsum reuellere. Quæ sententia Hippocrati contraria in Aphorismis uideri queat: ubi habet: Aestate superiora magis, hyeme inferiora medicamẽtis solicitare oportet. Hic dicemus ex sententia Galeni, totũ corpus si purgare uolueris, æstate per superiorem uentrẽ, hyeme per inferiorem medicandum est. Sicut in Aphorismis dictum inuenimus. Etenim redundantibus, purgatio medetur, illuc quò uergunt adhibita. At si ab incremento humores in parte aliqua prohibere uolueris, per opposita reuellere conducit. Melancholicus autem humor quocunq; in loco fuerit, per inferiora educi debet. Cęterum alii singulis mensibus bis uomunt: alii per longiora interualla: alii nullo tẽpore præscripto, sed quoties aut uino, aut cibo pleniore se ingurgitarint. Qui aũt uomere bis in mẽse uult, inquit Polybus, & post eũ Celsus, melius cõsulet, si biduo continuarit, q̃ si post quintumdecimum diem uomuerit. Galenus aũt nihil referre dicit, si ex interuallo nõ cõtinuatis diebus uomas. Porrò uomitus quo medicamentis excitet̃, septimo libro est cõprehẽsum.

Polybus. Quãdo uomitu utendum. Collatio sententiarum. Quomodo totum corpus purgari debet, & quo pars corporis. Humores ne crescãt per opposita reuellendi. Quãdo uomendum.

Ferculum ex fabis,] Gręce hoc uocatur ἔτνος. Galenus interpretatur libello de euchymia his uerbis. ἔτνος οἰνομάζω τὸ ἐκ τῶν ἑρεχθέντων ὀσπρίων καὶ χεδρόπων σκευαζόμενον, &c. Verùm quòd sequitur in codice και τὰ πίονα τῶν κρεῶν, hoc est, & pinguiores carnes, ubi legendum eẽseo και τὰ πλέονα τῶν κρεῶν, quod est, & copiosiores carnes, scilicet fabarum. Nam ex leguminibus hæc commemorat Paulus. Non sum autem ignarus, pinguiores carnes, ut est suilla aliorumq; animalium uomitum posse excitare. Verùm Oribasius nobiscum sentit & contextus requirit.

ἔτνος. Neglexis Oroscius.

Verùm non solum.] Hoc quoq; superiorem lectionẽ confirmat. Nam χύλοι hoc est, succi seu cremores non de carnibus animaliũ dicitur, si quid iudico, sed de leguminibus aqua maceratis: aut de herbis, si mentio earum fuisset facta. Dixi autem cremores. secutus Varronem & Celsum, qui uocant cremorem ptisanæ, aliorumq; granorum, ac leguminum.

Chyli leguminum.

Irrites.

Irrites.] Parum absolute dixit irrites, digitis eo perunctis: intellige & in os demissis.

Instaurata lectio.

Ne cesset uel intermittat.] Manca uidetur sentētia græca: ἐμετικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ἀνιέναι καὶ διαλάπειν ἐπὶ τοῖς ἐμέτοις, quod est: Eum qui uomere debet, non oportet cessare, nec intermittere. Quid hoc est, nisi ponatur aliquid, quod terminum eius signet? Nam hoc pacto perpetuus, uomitus, aut simile quippiam intelligi possit, quod quàm sit absurdum, omnes eruditi norunt, addendum ergo in codice græco ἄχρις ἂν ἅπαντα λαπῦντα ἐκβάλλῃ. i. Donec oīa quę infestāt, eiecerit. Vt est in Oribasio, quod Oroscius & Gemusęus pręterierūt.

Oroscius & Gemusęus nimiū in aliorum erratis occupati.

IN XLIII. CAPVT.

Epithymi dosis: non animaduersa ab Oroscio.

MAne epithymi drachmam.] Nusquam inuenio minus epithymi pondus ad aluum ducendā. Alii drachmas tres propinant, alii quatuor, alii quinque. Nec opinor drachmam unam quippiam proficere, eoq; mendum forte est. Item Paulus in septimo drachmas quinque præbet. Auicenna usque ad quatuor.

IN XLIIII. CAPVT.

Varietates clysterum.

CLysteribus utendum.] Quemadmodum balneorum pręfecti, lapidum sordes, lutumq; abluunt, ita clysteres uentriculi & intestinorum pituitam & bilem detergent, qui pro humoris diuersitate etiam uariari solent: alii pręterea lenes, alii acres habentur. Item triplici liquoris mensura constant.

Mensura.

Sūma est, tres heminę, media, duę, minima, una. Si Oribasio credimus, eoq; miror Paulum hic semiheminā ponere, quod ferè apud nos dimidia libra est: quę parum adeo euacuabit.

IN XLV. CAPVT.

VTimur etiam gland.] Et hoc & superius caput ex primo Oribasii transcriptum est. In calce habetur gręce παρέσεσιν αἰδοίων quasi remissionibus, aut relaxationibus, uel resolutionibus. Sed πάρεσις & παράλυσις, ita differunt, quod illa partem aliquam corporis obsidet: hęc uero totum corpus. Dicuntur etiam παρετοὶ resoluti in aliquo membro.

πάρεσις. παράλυσις. πάρετοι.

IN XLVI. CAPVT.

HVmores in capite.] De medicamentis agit quę materiā ex capite tum per os, tum per nares detrahunt, ac potius detrahendi modum pręscribit. Ac primum Gręco uocabulo ἀποφλεγματισμὸν appellat. Scribonius compositione nona exponit

ἀποφλεγματισμός.

exponit his uerbis: Si per os magis detrahere materiã uisum fuerit, suadebimus pyrethri radiculam commanducare: atque subinde hiantem pati fluere saliuam, Celsus etiam lib. 4. cap. 2. explicat: Gargarizare his, quæ saliuam mouent, inquiens: Nam aut manduntur ea medicamenta, aut in gargarismata adhibẽtur. Rectè igitur interpretabimur, & Latine ἀποφλεγματίζειν, saliuam mouere. Alterum medicamentum quod per nares caput purgat, ἔῤῥινον uocatur. Solet enim hoc per cornu, quod ῥινεγχύτης dicitur, naribus infundi. Ibi paulisper cõmoratur, materiam è capite detrahit. Tertium ab illitu διαχριστὸν nuncupatur, quod palato, collumellæ, & narium foraminibus applicatur. Verùm hoc in uniuersum intelligi debet, nullum ex comprehensis modo medicamentis esse adhibendum, nisi toto prius corpore purgato.

Materian per os detrahere.

Saliuam mouere.

ἔῤῥινον.

διαχριστόν.

Sapa.] Græci hoc uocant σίραιον, & ἕψημα. Galenus lib 3. κατὰ γένη. cap. 11. ὀνὲις οὖν ἕνα τῶν τροχίσκων ἢ κυκλίσκων, ἢ ὅπως ἂν ὀνομάζειν ἐθέλοι τις, ὧν εἷς ἐστὶ καὶ ὁ πολυείδου δι' ἑψήματος ἢ σιραίου. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο καλεῖν ὡς ἂν αὐτοὺς βάλληθῆς ἐξέστωσαν, &c Soluto igitur uno pastillorum aut orbiculorũ, aut quomodocũq; uocare libet, è quorum numero etiam est qui Polyidæ ascribitur, ex sapa, quã Græci ἕψημα uel σίραιον, uel quomodocunq; hanc quoq; uelis, appellant Est autem seræũ uel hepsema, uel sapa, ingenij non naturæ opus, musto ad tertiam usq; partem mensuræ decocto. Quod ubi factum ad dimidiam est, defrutũ uocamus. Hæc Plinius lib 14. cap 9. Idẽ lib. 23. cap. 2. Vino cognata res sapa est: musto decocto, donec tertia pars supersit. His consentit Leontinus agriculturæ scriptor Græcus, in hunc modum inquiens: γλεύκους καλλίστου ξέστας η̄, οἴνου καλλίστου ξέστας ρ̄. ἐπὶ τρίτης ἑψῶν καὶ ἀπαφρίζων, ἐξαίρετον ποιήσεις, Hoc est: musti optimi sextarios octo, uini nobilissimi sextarios centum, ad tertiam coquens, despumansq;, eximiam sapam conficies. Columella refert quosdam partem quartam eius musti quod in uasa plumbea coniecerunt, nonnullos tertiam decoquere. Verum id ex aliorum sententia recenset. His accidit aliud sapæ nomen Latinum, Calenum scilicet, quod deprauatum est in Palladio, mutatumq; in Caroenum, quod uir quidã non mediocriter in literis uersatus putat ex Palladij seculo manasse. apud ueteres tũ Græcos, tum Latinos in usu nõ fuisse. Verum rem penitius intro-

Sapa.

Defrutum.

Leõtinus.

Calenum.

ſpicienti Calenum apud Strabonem urbs eſt Cãpaniæ, in cuius agro uinum optimũ & dulce naſcitur. Plin. lib. 14. cap. 16. ijs præponi ſolebãt Calena, Legendũ itaq; cẽſeo apud Palladium: Modus his & uirtutẽ mutabit, & nomina. Nam defrutum à deferuendo dictũ, ubi ad ſpiſſitudinem ualde deſpumauerit effectum eſt: Calenum, cum tertia perdita, duæ partes remãſcrint: ſapa, ubi ad tertias redacta deſcenderit &c. Quẽadmodũ igitur σίραιον ἕψημα, & ἕψητον apud Hippocratẽ inter ſe cõfundũtur, ita apud Latinos ſapa, & defrutũ Cùm ipſe Columella lib. 12. ſcribat, muſtũ quãdo dulciſſimi ſaporis decoquit ad tertias, & decoctum, ſicur ſupra dixi, defrutũ uocat.

Voces con funduntur.

Quod autem ori illinitur tale eſt: ſapo.] Hoc ſumptum eſt ex lib. 2. de Cõpoſitione medicamentorum ſecundum locos ad calcẽ: uerba ita ſonant: ἄλλο διαχριστὸν στόματος, σάπωνα δίεις τεύτλου χυλῷ χρίσον, τὰ κατὰ τῶν οὐρανίσκον, καὶ τὸν κίονα τοῦ στόματος, τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἔρρινον ἐστὶν. i. aliud quod ori illinitur. Saponem betæ ſucco dilutum palati regionibus & columellæ illinito. Idem uero hoc etiam per nares infunditur, &c. Deinde ſequitur paulo poſt, εὐπορίστῳ δὲ πολλάκις ἐχρησάμην φαρμάκῳ ἐγχεομένῳ τῇ ῥινὶ μελανθίῳ, ποτὲ μὲν ὀξεῖ δριμεῖ διαβρέχων πρὸ μιᾶς ἡμέρας, εἶτα τῇ ὑστεραίᾳ σὺν ὀξεῖ πάλιν λεάων, καὶ ἐγχέων εἰς τὴν ῥῖνα διὰ τῶν μυκτήρων. Hoc eſt, facili autem paratu ſubinde uſus ſum medicamento melanthio, quod naribus infunditur, interim ſane aceto acri pridie macerans, deinde poſtero die ex aceto rurſus læuigans, infundensq; narium foraminibus, &c. Ex priore igitur cõtextu Galeni, Pauli lectio corrigenda uenit, legendumq; pro σίνηπι, quod eſt ſinapi, σάπων, hoc eſt ſapo. Cui lectioni aſſipulatur etiam Oribaſius lib. 1. Eſt autem teſte Plinio Sapo gallorum inuentum rutilandis capillis, ex ſeuo & cinere, liquidus & ſpiſſus. Hoc non aduertit Oroſcius, iam ſeuerus aliorum caſtigator.

Lectio corrigitur.

Hoc non aduertit Oroſcius.

IN XLVII. CAPVT.

QVęcunq; urinæ ciendæ ſunt.] Omnia ex Oribaſio pene deſcripta ſunt, niſi quòd poſt rutam, addit Oribaſius, aut anethi radices uſtæ, aut cinis earum cum melle. Cæterum quibus de cauſis menſes retineantur interim, tertio libro abunde condiſces.

Vuluæ ſubijciuntur.] Græci uocant medicamenta propriè, quæ lana excepta naturalibus cõdũtur, πρόσθετα, quales

ſunt

ſunt poſſi dicti, aut penicilla, collyriaq;, ut apud Ariſtotelem in 2. de generatione: τὰς δὲ γυναῖκας βασανίζουσι τοῖς τε προθέτοις, ἐὰν διικνῶνται αἱ ὀσμαὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ θύραθεν κάτωθεν ἄνω: καὶ τοῖς ἐγχρίστοις. Hoc eſt, mulieres autem ijs quę uuluæ inſinuantur, explorant, num odores ad ſpiritum qui foris aduenit, ab infernis partibus ſurſum perueniant: item ijs quæ illinuntur, &c. quod Hippocrates ex ſuffitu aromatum ad nares & os delato cognoſci tradit. Cæterum προθετὰ ueniunt à uerbo προστίθεσθαι, quod priuatim ſignat, ſubiici naturalibus mulierum. Dioſcorides lib. 1. cap. 1. προστεθεῖσαι δὲ ὡς κολλύριον μετὰ μέλιτος, ἔμβρυα κατασπῶσι. Hoc eſt radices iridis collyrij modo cum melle naturalibus fœminarum ſubiectæ fœtus excutiunt. Hinc etiam προθέματα deriuantur, idē quod πρόθετα, ſignificātia. Dioſcorides de coſta loquens, δύναμιν δὲ ἔχει ἐμμήνων ἀγωγόν, καὶ τῶν περὶ τὴν ὑστέραν παθῶν, ἀγαθὸν ἐν προθέμασι, καταντλήμασι καὶ πυριάσεσι, quod Latine ſonat: Menſtrua uero educit, & uuluæ affectibus medetur, in peſſis ſubiecta, ſuperfuſionibus & fomentis. Quēadmodum igitur προστίθεσθαι apud Græcos uſurpatur, ita ſubiicere, apud idoneos Latinæ ſcripturæ ſcriptores. Id quod ex Celſo licet deprehēdere, lib 5 c. 21 ubi habet: Sed alia quoq; utilia ſunt, ut ea quæ fœminis ſubiiciūt: πέσσους Græci uocāt.

προθετά. προστίθεσθαι.

Subíjcere

Aut allium. Lege in codice Græco ἢ σκόρδον λεῖον προστιθέμενον, non babetur impreſſum ἢ σκόρδον λείου προστιθεμένου. Id nec Oroſcius, nec Gemuſæus aduertit.

Oroſcius hoc neglexit.

IN XLVIII. CAPVT.

SVdorem eliciunt.] Quemadmodum aluus quotidie reſpōdens, & urina, aliaq; recrementa reddita ſanitati faciūt, ita ſudor etiam cum opus eſt, effuſus, non mediocriter corpus cōſeruat. Ex cibo igitur dum concoquitur, duo recrementa generantur, alterū, quod craſſius eſt, craſſioribus inteſtinis trāſmittitur, alterum quod tenuius, cùm chylo adhuc fertur. In iocinore chylus in ſanguinem conuerſus, ad cauam uenam tranſit. Quem ubi ſeroſi illi humores, quod excremētum tenue appellaui, eò traduxerint, non conuenit, ut diutius in corpore maneant, ideoq; renes cauæ uenæ non procul à iocinore adhærent, qui illos recipiant, pauco ſane adhuc aquoſo humore ſanguini permixto, uehiculi cauſa, qui & ipſe purgari per cutis meatus debet, uocaturq; ſudor. Si itaque copioſior

Recrementa.

Sudor quomodo generetur.

successu temporis collectus fuerit, ut iàm onus uenis existat, artificio elici debet, natura uidelicet cessante, uel ob meatuũ densitatem, uel ob aliam causam Scribit itaq; remedia quædã Aegineta, quæ ex Oribasio omnia mutuatus est.

Similiter inspersa.] Codex impressus uterque habet ἐμπλασσομένη, quod est emplastri modo adhibita pro ἐμπασσομένη, id est, inspersa. Non enim simplicia euumerata, materiam habent, quæ illini possit. Oroscius & Gemusæus prætererunt, in aliorum erratis castigandis occupati.

Oroscius non aduertit.

IN XLIX. CAPVT.

LAudatissimus.] Quemadmodũ uino, escis exercitatione, uigilijs, somno ac uenere, alijs alias uti pro ratione ætatis expedit, ita de aere quoq; iudicandũ, quem optimũ in pulmones trahere, omnibus iuxta salubre est. Transcriptũ est hoc caput pene ad uerbũ ex Gal 1. de sanitate tuenda, & Oribasio.

Pestilentem auram exhalante.] In codice impresso habet δειλητήριον αὖραν ἀναπέμποντος, hoc est exitialem perflatũ sursum mittente. Galenus unde hæc mutuatus est, ἀποπνέοντος habet quod est, respirante, exhalante: quanquam parum refert, hoc, uel illo modo legas.

Galenus.

Hoc igitur modo.] Hippocrates iudicium hoc maximum in morborũ causis cognoscẽdis tradit: nempe si oẽs, cuiuscunq; ætatis, ac tẽperaturæ fuerint, morbis cõflictẽtur, aerem autorẽ esse intelligemus ut postea in secũdo uolumine disces.

Nota morborum pu plice grassantium.

IN L. CAPVT.

AQuarum,] Ex eodem Galeni loco hæc transcripta sunt. Autor autem hic noster ad sanitatem tuẽdam etiã aquæ bonæ usum facere testatur Si quidem fit interim, ut alibi Galenus memoriæ prodit, ut totus exercitus prauæ aquæ usu de uita periclitetur.

In lib. de euchymia, & cachymia.

Aegre concoctionis.] In Græco ἀτέρεμνα male pro ἀτέραμνα legitur. Quæ dictio proprie de leguminibus dicitur, nempe concoctu difficilibus ob duritiem. Galenus in libello quomodo boni maliq; succi generantur, in hunc modũ ait: ἔνια δὲ τῶν δημητρίων σπερμάτων, οὐδ' ὅλως ὀγκοῦσθαι πέφυκεν ἑψόμενα κεκλήκασι δ' ἀτέραμνα τὰ τοιαῦτα τῶν παλαιῶν ἑλλήνων τινές, id est: Nonnulla uero cerealia semina nequaquam solent intumescere, cum coquuntur, uocarunt autem eiusmodi ex ueteribus Græcis nonnulli ἀτέραμνα, quasi dicas re-

ἀτέραμνα.

cas rebellia,peruicaciaq;. Aristotele, ἀτέραμνον ὕδωρ pro cru da aqua dixit in quarto de generatione animalium διὸ καὶ ἀτέραμνα ὕδατα, καὶ ψυχρὰ, τὰ μὲν ἀτεκνίαν ποιεῖ, τὰ δὲ θηλυγονίαν. Hoc est: Quare etiam cruda aqua,& frigida partim sterilitatem,partim fœmellarum procreationem efficit. Cæterum ἀτέραμνον habet cõtrarium, τέραμον Theophrastus in octauo: τὸ δὲ τέραμον, καὶ ἀτέραμον λέγεται ἐπὶ ὀσπρίων μόνον Q d̄ est: Teramũ & ateramũ de leguminibus tm̃ dicitur. ἀτέραμνον ὕδωρ. τέραμον.

Aut terram colatur puram.] Paulus habet,puram, sed Ga lenus unde hæc transcripsit. integra sententia sic habet: ὡς ὅσων γε πρός τε τὰς ἀνατολὰς ἐῤῥώγασιν αἱ πηγαὶ, καὶ διὰ πόρου τινος ἢ γῆς διηθεῖται καθαρᾶς, &c. Hoc est: Vt quarũ ad Orientem solem fons erumpit,& per meatuum quendam aut terram puram colatur. Instaurata lectio, Nõ aduertit Orofcius.

IN LI. CAPVT.

FRigidam lauationem.] Hoc est in aqua frigida lauationem,quam Græci ψυχρολουσίαν uocant. Celsus libro primo frigidæ etiam lauationis meminit, Aestate aptissima sunt & caro,& olus,potioq; dilutissima, frigida lauatio. Hæc non omni conuenit ætati,sed ubi iam corpus iustã impleuerit ma gnitudinem. Nam in adolescente, incrementum eius remorator. Hoc quoq; ex Oribasij libro citato transcriptum est. Frigida lauatio.

Iis qui nullo uictus.] Qui enim cibis crassi succi, maliq; usi sunt,iis statim ex frigida meatus occluduntur, per quos discuti,euocariq; debebant Græce est προσυχὸν quod signat, ut cõtigerit,nulla ratione habita,quẽadmodũ faciũt,qui nec debito tẽpore,nec pro naturæ modo,aut exercẽtur, aut cibũ sumũt. Exacte aũt uiuũt,qui exercitationes ante cibũ moderatas subeunt,& quãdiu libet,ut ait Galenus dormiunt, ad con coctione scilicet obeundã,nec balneis à cibo utũtur, postremo qui cibos medii tenuiũ,crassorumq; ordinis assumũt,quales sunt exquisitissimi,maximeq; inculpati, tãquã in symmetria excessuũ cõstituti. Huius generis sunt panes optime elaborati,carnes gallinarũ,gallorũ,auiũ,phasianorũ, perdicũ,co lumbarũ,attagenarũ,turturũ,turdorũ, merularũ, omniumq; passerculorum,præterea piscium saxatilium Quanquam qui plurimis exercitationibus utunturtur agricolæ, nautæ, aliiq; id genus tã exacto uictu opus nõ habẽt,quippe caloris benefi cio qui laboribus excitatur,ẽt crassi succi cibos tuto assumũt. Exacte uiuẽtes qui.

Porro multis.] Qui nimirum sole feruente iter fecerũt, aut laboris quid subierunt, totum corpus stipulæ modo aridũ habentes, ij ubi in aquam frigidã se proiecerint, iuuantur: potissimum qui ualentibus sunt uiribus, & frigido soli assueti.

IN LII. CAPVT.

Balineæ naturales.

NAturalium balneorum.] Vocãtur balnea naturalia, quæ sua sponte talia proueniunt: alia calida per se, alia calefiunt. Galenus libro de simplici medicina illorum mentionẽ facit Plinius lib. 31. cap. 6. ubi in hunc modum habet: Est autem utilis sulphurata neruis, aluminata paralyticis, aut simili morbo solutis. Bituminata, aut nitrosa utilis est bibendo atq; purgationibus. Pleriq; in gloria ducũt plurimis horis perpeti calorem earum, quod est inimicissimũ: nanq; paulo diucius quam balneis uti oportet. Hactenus Plinius. In Germania certe plurimis horis quotidie utuntur, nec à cibo potuq; interim abstinent, corpore etiam nullam antea euacuationẽ per medicamenta experto, quod contra omnẽ rationem est, præterea uno balneo & paralytici, & sanguinem spuentes & lienosi, aliisq; affectibus obnoxii utuntur.

Differẽtię.

Vsus.

Aquarum naturalium.] Sola aqua potabilis teste Galeno humida est. Cæterarum nulla humectare potest, quod uidelicet nõ sint exacte aqua, sed mista & adulterata, accepto nimirum, aut alumine, aut chalcitro, aut sale, aut id genus aliquo.

IN LIII. CAPVT.

Sic etiã Polybus de ratione priuatorum.

NOn alienum est.] Celsus ex Hippocrate eleganter transtulit eandẽ fere sententiam. Eo tempore anni inquiens, calidis omnibus potius utendum est, uel calorem mouẽtibus.

Questio cur hyeme laborandũ magis.

Pluribus uti laboribus.] Quærere aliquis possit, cur pluribus utendum laboribus per hyemem, cum calor ipse genuinus sit amplior tunc quàm alio tempore, testimonio etiam Hippocratis, qui ait uentres hyeme & uere calidissimi sunt. Ex calore autem concoctio optima, inde probus sanguis, ex hoc autem omnes corporis partes aluntur Quare paucioribus laboribus hoc tempore quàm alio utẽdum est. Siquidem calor naturalis per se copiosus, & efficax, non opus habet ut plus nunc excitetur quàm in ipsa æstate, aut alia anni parte. Huic quæstioni sic respondere non dubitem. Calidissimi quidem uentres hyeme existunt, naturali calore, hoc est, temperatissimi. Particulæ autem corporis magis refrigerantur hyeme, ac

Solutio.

me,ac nonnullis ad uentris usq; regiones penetrat. Quapropter etiam si probe concocti sint in uentriculo cibi, non tamen exactam in iecinore mutationem recipiunt, sed aliquatenus ea frustrantur. Præterea totius corporis uenæ ab aere circunfluo refrigeratæ haud similiter ipsos transmutant Accedit ciborum copia, quam tunc una cum pituitosioribus qualitatibus assumunt: unde etiam humor crudus colligitur, qui laboribus & exterioribus particulis recalefacientibus concoqui, digeriq; debet.

Plus esse] Hippocrates, aut Polybus eius discipulus ait: Polybus.
τῦ μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα, πίνειν δὲ ὡς ἐλάχιστα. εἶναι
δὲ χρὴ τὸ πόμα οἶνον ὡς ἀκρητέστατον. quod Celsus in hunc Celsus.
modum interpretatur. Hyeme plus esse: minus, sed meracius bibere conuenit.

Vere autem ineunte.] Vide libellum Galeni, cui titulus est, quos & quando purgate oportet.

A laboribus conquiescendum.] Intellige iis quibus per hyemem usus fueris. Sēper enim exercitatio corporis necessaria, uerum minor nunc, & facilior, ne calor naturalis, qui à sole tunc euocatur, etiam per hanc magis dissipetur.

At in autumno.] Celsus eadem fere habet: per autumnū, inquiens propter cibi uarietatem, periculum maximum est. Itaq; neq; sine ueste, neq; sine calciamentis prodire oportet, præcipueq; diebus frigidioribus, neq; sub diuo nocte dormire, aut certe bene operiri.

Poma.] Græce est ὀπώρας. Nam pomum generale uoca- ὀπώρα.
bulum est, & quicquid apud Græcos opera continet, complectitur. Discrimē ponit Democritus inter oporas & acrodrya. ἀκρόδρυα.
Quicquid herbaceo fructu uiret lignosi nihil exterius habēs, ut duracina, pyra, mala damascena, pruna, opora, apud Grecos dicitur. Acrodrya uerò contra nominãtur, quæ putamen exterius, lignosumq; fructum cõtinent, ut malum punicum, castaneæ, pistacea, nuces, utrunq; genus Salgami nomine complectuntur latini, à quo Salgamarius originem duxit. Celsus Celsus. Poma.
eodem loco iam citato: poma inquit, nocere quidam putãt: quæ immodicè toto die plerunq; sic assumuntur, ne quid ex densiore cibo remittatur, ita non hæc, sed consummatio omnium nocet. Galenus optimè utriusq; uocis significatū expri- Galenus.
mit Cōmentario περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, in hunc mo-

dum: τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ὡραῖοι καλούμενοι κάρποι, κακόχυμοι πάντες. ἐὰν δὲ διαφθαρῶσιν ἐν τῇ γαστρὶ φαρμάκου δηλητηρίου πλησίον ἥκουσιν, ὥσπερ καὶ τὰ μῶρα ἣν δ' ὀνομάζουσιν ἰδίως οἱ ἕλληνες ὀπώραν ἐν σύκοις καὶ σταφυλαῖς οὖσαν, ἀμείνων μὲν ἐστὶ τῶν εἰρημένων. &, τὰ δ' ἄλλα τῶν ἀκροδρύων εἴδη κακόχυμα ἐστὶ, &c. Hoc eſt, aliarum uero arborum fructus fugaces, omnes, maligni ſunt Sin autem in uentre computruerint, medicamenti uenenoſi naturam induunt, ſicut & mora, &c. Quam autem Græci propriè nominant oporam, ficubus & uuis cõprehenſam, prædictis eſt potior. Plinius compoſitionem quãdam Oporinen appellat ex fructibus generatam, ut confundat differentiam, quæ inter oporam & acrodrya exiſtit. Tu igitur ſi uoles oporam fructus omnes appellabis ὡραίους κάρπους, horarios fructus.

Quando purgandũ.

Poſt æquinoctium.] Intellige autumnale, quod ad octauũ calendas Octobres, uel ad ſextum incipit, ut Florẽtinus Agriculturæ ſcriptor memoriæ prodidit. Conſulit itaq; Paulus, ut ſi fortè humores uel melancholici, uel aduſti in corpore redũdent, ante hyemem in autumno purgentur. Siquidem bis corpus in anno recte euacuatur, ſi plethoricum, ſanguinis dimiſſione: ſi malis ſcatet ſuccis, purgatione. Vere, humorum qui ex hyeme ſunt contracti: autũno, qui ex æſtate reliqui uſtionẽ ſunt experti. Quare in duobus æquinoctiis fere, ſani corporis euacuationẽ moliemur, ad futurorũ accidentiũ prçcautionẽ.

IN LIIII, CAPVT.

Omnis mutatio ſubita noxia eſt.

Conſuetis aliquid tribuendum. Denſi, Rari.

Facili præditus.] Hoc caput ex libro primo Oribaſii ſumptum eſt. Vult autem Paulus in omni uitæ genere, ut ſemper conſuetis utamur. Quod enim contra cõſuetudinem eſt, nocet. Neq; enim ex nimio labore, ſubitum ocium, neq; ex nimio ocio ſubitus labor ſine graui noxa eſt. Qui igitur in laboribus uitam agunt, ſi facile ferunt, mutationem non conſulit. Qui in otio degunt, ſani neq; hi ad labores ſunt cogendi. Siquidem natura conſuetis gaudet. Verũ ut mediocris exercitatio ſummum corpori præſidium cõciliat, ita ocium, extremum adfert malum, ut albi Galenus ait, præſertim ſi corpus denſum, quod non ex facili diffletur, contigerit: ſin autẽ natura eſt rarum, perſpiratu non impedito, aptiſq; nutritur humoribus, etiam ſi non exercitetur, uix morbis eſt opportunũ: Siquidem per meatus, quicquid fuliginoſum uiſcoſumq; fuerit,

rit,difflatur,expelliturq́;,ac qui talem corporis constitutionem,fabricationemq́; habent, à græcis uocantur εὐδιάπνευστοι. Exercitiũ hoc loco intelliges,ex præscripto institutũ, qđ multi ante cibũ,uti expedit,subire nequeunt ciuilibus negotiis,aut aliis ẽt districti. iis igitur si meatuũ cutis raritas & amplitudo fauet,etiã sine exercitio,sanitate aliquãdiu frui licet. εὐδιάπνευστοι.

Imo nec eos.] Hippocrates hanc sententiam in aphorismorum secundo confirmat: τὰ δὲ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνήθεα, κᾂν ᾖ χείρω τῶν ἀσυνήτων, ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε. Hoc est: Quę longo tempore consueta sunt. etiam si insuetis sint deteriora,minus molestare solent. Nec ea de exercitiis tantum,sed omnibus quæ ad corpus attinent,accipienda ueniunt.

In omnibus autem his]Galenus in libello περὶ εὐχυμίας, καὶ κακοχυμίας probat in hunc modum: Multi eiusmodi uitæ institutum sequuntur,ut ipsis non liceat, uel ante cibum probè exercitari,uel satis opportune cibum sumere, uel alimenta feliciter concoquere: qui sane à morbis immunes permanere nõ possũt,nisi ex interuallo alui subductione sibi prospiciant: interim purgatione,cum tempestiua sanguinis detractione,&c. Quanquam Paulus etiam intelligit ut quoti die aluus bis,aut certe semel respondeat inculpate pro assumptorum ratione. Id nisi fiat,certe sollicitandã esse docuimus. Necessitas purgationum cõtra eos q nunquã medicina utendũ docent.

IN LVI. CAPVT.

VOmitionibus.] Quandoquidem plerisq, necessitas incidit,nauigio per mare proficiscendi,Paulus ẽt hic remedia malis obuenientibus enumerare uoluit,Oribasium secutus libro quinto: facit igitur uini mentionẽ, quod maximè stomacho uomitionibus turbata cõuenit. Vocat aũt græcè οἰνάριον quasi dicas uillũ,sicut ẽt ὀξείδιον τὸ ἀπὸ μέλιτος, ꝓ oxymelite. οἰνάριον. ὀξείδιον.

Polentæ polline] Hoc est tenuiore parte farinæ ordeaceæ tostæ. Voco autem pollinem cuiuscunq; partem subtiliorem,non tantum farinæ triticeæ,ut putat Oroscius. Nam Celsus,Scriboniusq; thuris pollinis meminit. Plinius præparationem eius lib. 18. cap. 7. docet: Polentam quoq; græci nõ aliunde prȩferunt. Pluribus fit hæc modis. Græci perfusum aqua ordeum siccant nocte una,ac postremo die frigunt: deinde molis frangunt. Galenus lib. 1. de alimentis, de nouello ordeo tosto intelligit. Gręci polentam ἄλφιτον nominant: tenuiorem eius partem, ἀλφίτου παιπάλη. Pollen polentæ. Errat Oroscius. ἄλφιτον ἀλφίτου παιπάλη.

IN LVII. CAPVT.

QVum immodice corpus.] Ex Oribasii quinto, methodi uero Galeni decimoquarto hæc ferè transcripsit. Cæterum medici officium est, ut intemperies corrigere, continui diuorrium, committere, ita quoq; amputare, & præscindere, quod magnitudine, uel numero redundat, reficere autẽ, & fingere quod desit. Verbi causa, cum corpus ex corpulentia eò deuenit, ut nec ingredi sine molestia, nec sedem propter uentris molem contingere, nec respirare libere possit, hanc sedem propter uentris molem contingere, nec respirare libere possit, hanc liquare & tollere, æque nimirum, ut quando corpus ali desinit, huic quoq; reficiendo prospicere. Paul. græce dixit ὅταν εἰς πολυσαρκίαν ἄμετρον ἐκτραπῇ τὸ σῶμα. Hoc est: Cum corpus in corpulentiam immodicã deuenerit. Celsus plenum corpus dicit & obesum.

πολυσαρκία.

Lectio castigata.

Calidior & siccior.] Græcus codex non habet καὶ ξηροτέρα, id est & siccior. Ex Galeno autem addendum uenit, quod Gemusæus præteriit.

ὀξέα.

Citas exercitationes.] Græce dixit Paulus ὀξέα γυμνάσια, quod ad uerbum sonat, acuta exercitia. Galenus in commentario libelli de ratione uictus priuatorum interpretatur fere quod decimoquarto docuit: ἡ ταχεῖα κίνησις τὴν θερμασίαν ἐπιπλεῖον αὐξάνουσα τήκει τὸ σῶμα. Quod est: Velox motus calorem amplius augens, corpus liquat. Idem igitur est ὀξέα, & ταχέα. Celsus cursum, multam obambulationem, omnemque uehementem exercitationem ponit.

ταχέα.

κατασάρκους. πολυσάρκους. παχέας. ἡλίωσης. Fallitur. Oroscius.

Iuuat itidẽ crassos insolatus.] Crassos hic intelligo, quos græci κατασάρκους, πολυσάρκους, παχέας noĩant. His opponũtur λέπτοι, ἰσχνοί, κατισχνωθέντες, & καταλελεπτυσμένοι. Celsus cõtrarios inter se uocat, plenũ, & tenuẽ, gracilem & obesum. Insolatus autem græce dicitur ἡλίωσις, quod Celsus interpretatus est sol inurens: & omnis calor, quanqnam Oroscio id non placeat, homini in bonis authoribus parum uersato.

Præbibere autem non debent.] Hoc intelligendum est nimirum, ne cibus statim in corpore distribuatur. Contrariam plane sententiam habes apud Polybum: quam Celsus deinde interpretatus est: sed nonnihil euariat. Græce primũ sic habetur: καὶ τοῖς σιτίοισιν ἐπιχειρέειν, προπεπωκότας οἶνον κεκραμένον, καὶ μὴ πάνυ σφόδρα ψυχρόν, hoc est: Et cibos aggredi, uino

di,uino prius temperato,& non admodum frigido assumpto. Celsus inquit,semel die assumptæ epulæ,& uini non perfrigidi potio ieiuno in consuetudinem adducta. Galenus autem, sententiam corrigens,dicit legẽdum μήτ' ὅλως θερμὸν, quod est,neq; omnino calidi.

Semel tantum die.] Græci hoc uocant μονοσιτεῖν. Galenus autem in commentario nuper citato locum hunc quasi corrigit, κάλλιον inquiens ἂν ἦν εἰρῆσθαι πρὸς αὐτῷ μὴ μονοσιτεῖν,ἀλλὰ ὀλιγοσιτεῖν,hoc est: Præstaret dictum ab eo fuisse,non semel epulas assumere,sed modicas. Quidam enim ex iis qui semel tantum cibum sumunt, multo plus ingerunt, quàm qui bis capiunt. μονοσιτεῖν. ὀλιγοσιτεῖν. Galenus non semel modice.

IN LVIII. CAPVT.

QVum extenuatos.] Hoc caput ex decimoquarto Methodi Galeni sumptum est. Commemorat autem uictus rationem extenuatis accommodam,primum quidem uinum crassum,cuiusmodi sunt nigra & fulua Italica uel Asiana,aut etiam Hispana. Linacer autem methodi interpres uertit οἶνον παχὸν, uinum pingue, qua ratione,uel quem secutus autorem nescio. Dicuntur autem uina crassa, quæ succũ crassum habent,multumq; alunt. Cibus autem crassi succi,qualis est,alica, porcina caro, panes furnacei, & textuacei, tragus, oua,lac,caseus,magnaq; piscium pars. Qui cibi crassi, omnes ad nutriendum sunt ualentissimi: & si probe in uentriculo,ac iocinore concocti fuerint,sanguinẽ benignũ generare solent. Vina crassa. Linacri locus. Crassi succ cibus.

Exercitatio modica] Omnia exemplaria Pauli impressa habent γυμνάσια δὲ βραδέα. Hoc est,exercitia autem lenta: & optime quadrat lectio superiori sententiæ, quæ de crassis extenuandis habetur,nempe huic,Citas exercitationes. Galenus autem in Methodo, omnibus codicibus attestantibus, legit βραχέα,hoc est,modica. Celscus in simili sententia de replendis tenuibus dicit conuenire, modicam exercitationẽ. Rursus Galenus in commentario superius citato dicit extenuatis eadẽ fere ex usu esse: οὕτω δὲ, inquiens,καὶ τὰ γυμνάσια,βραχέα τε γυμνάσεται,και βραδέα,καὶ μετὰ τροφήν. Quod est: Ita uero etiam exercitia,& pauca,& lenta, & post cibum habebit. Sume igitur utramuis lectionem. Ego secutus sum Galenum in methodo,unde hæc sunt descripta. Contrarij loci. Apud Polybum.

Deinde frictione dura] Hęc sententia & mutila,& deprauata Lectio emendata.

uata existit in Paulo. Quid enim per hęc uerba intelligas: κἄπειτα σκληρᾷ μὴ πολὴ πελᾶντες τὸ δέρμα, &c. Corrigenda instaurandaq; est ex Galeni lib. 6. de sanitate tuenda, in hūc modum: κἄπειτα τρίψει σκληρᾷ μὴ πολλῇ πιλοῦντας τὸ δέρμα. Hoc est: Et postea frictione dura non multa cogentes cutē, quo densa, duraq; euadat. Hæc Oroscius & castigator Basiliensis non aduerterunt.

Oroscius. Castigator Basilieñs.

Ijs qui pallido.] Iram, motusq; animi præcipit decoloratis, ut uidelicet inde sanguis in exteriores partes trahatur: sicut alii quibusdam medicamentis eò alliciunt.

IN LIX. CAPVT.

EXtenuantur plerunq;.] Vide Galenum in decimoquarto Methodi medendi, ubi etiam horum curationem plenius persequitur. Picationis mentionem facit, quæ πίττωσις dicitur gręcis, hoc est, pix mēbris oblita: hyeme bis ęstate semel, idq; frigidis & humidis, aut utroq; tēperamēto simul donatis. Nā siccis & calidis eiusmodi medicamēta adhiberi nō debēt.

πίττωσις

IN LXI. CAPVT.

DEntient, increscentq;.] Hoc & superius caput, ex cōmentario Galeni sumptū est, qui ars medicinalis inscribitur. Deest autem in codicibus Pauli impressis dictio καὶ, in capitis principio. Lege igitur τούτε ὀδόντας φύσει θᾶττον, καὶ αὐξηθήσεται. Hoc est: Dentes citius producent, & augebuntur.

Instaurata lectio.

Is ob consuetudinem.] Puta liberaliorem cibum sumptū cōtinue, ocium, totamq; deniq; uictus rationem: quod apud Galenum κατὰ συμβεβηκὸς, hoc est, secundum accidens, contrarium huic uocat κατὰ φύσιν, ex natura. Veluti alii nati grādioribus uenis, corpore ad gracilitatem idoneo ex ocio diuturno, cibisq; tum ualidis tum copiosis crassescunt, alii exilibus uenis præditi ex labore assiduo, curis, uigiliisque & cibis extenuantibus usi in obesitatem prolabuntur.

Consuetudo acquisita natura.

Nigri ipsis pili existunt.] In codicibus Pauli impressis hæc tota sententia desideratur: planeq; ut adsit, necessaria ad disputationē de tēperaturis uř. Nā altera diuisionis pars existit. Repone igitur ex Galeno in arte medicinali in hūc modum post ἐν ὀλίγῳ θερμότερον. μέλαιναι δ' αὐτοῖς αἱ τρίχες, καὶ ἡ σὰρξ ἀπίμελος εἰ δ' ὀλίγῳ μὲν εἴη θερμότερα, παμπόλλῳ δὲ ὑγρότερα, μαλακὸ τούτοις ἐστὶν ἡ σὰρξ καὶ πολλὴ, καὶ τὸ χρῶμα συμμιγὲς ἐξ ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ καὶ φαιῶν τῶν ὀλίγῳ θερμότερα.

Instaurata lectio.

Hoc etiam aduertit Oroscius.

Color

Color autem & capilli.] Hic quoq; mutilus est codex græcus, habetur enim: τὰ δὲ τῶν τριχῶν τῆς χροιᾶς, pro τὰ δὲ τῶν τριχῶν, καὶ τῆς χροιᾶς. Nec aduertit hoc Gemusæus. Color itaq; totius corporis, hoc est albus, maxime erit, si illud uehementer fuerit frigidum, capilli quoq; rarissimi enascentur, si illud tale fuerit: sin minus, minus illa quoq; erunt intensa. Hoc itaq; est pro proportione. Restitutus locus.

IN LXII. CAPVT.

EXiguum sane caput] Hæc quoq; ex arte medica Galeni transcripta sunt. Prauam, inquit, cerebri structuram indicat. Nam quod in tentorijs præstant pali quos græci κάμακας appellāt, & in ædibus parietes, id nimirum in animalibus ossium substantia. Quippe ad huius imitationem cætera omnia in animāte solent effingi, mutariq;, ut si caluaria sit rotūda, necessario cerebrū tale fuerit: quemadmodum etiam si oblonga sit, talem quoq; figuram cerebrum induet. Si itaq; paruū est caput, ea q̄ ossibus adhærēt, exigua, aut mutila esse cōiicimus. κάμακες.

Figura.] Nempe quæ ad oblongæ spheræ potissimum similitudinem structa est. Alia uero capitis figura uertice acuminato, qualem Thersites habebat apud Homerum, deprauata est. Naturalis itaq;, priorem ac posteriorem partem prominentiorem habet. Deprauata, altera eminentiarum caret. Interim utraq; : quare etiam suturas præter naturam habet. Figura perfecta.

Si optimè sit disposita.] Galenus dicit: Si ualidam habet ceruicem, aliisq; ossibus optimè sit constituta.

Plerunq; igitur.] Retuli ad eminentias. Nam figuram nō pōt. Vult itaq; Paulus nōnunquam etiam fieri, ut capita etiā bona existant, quāuis eminentiæ à naturæ modo recesserint.

IN LXIII. CAPVT.

MInimeq; ab omnibus exteris.] Ex eodem Galeni commentario sumptum est: dicit autem exteris, quod idem sibi uult, ac si dicas, extrinsecus accidentibus quæ calefaciūt, refrigerant, siccant, & humectant. De pilis etiam in libris de facultatibus naturalibus comprehensa à Galeno reperias.

Summatim circa.] In fine capitis hæc clausula habetur. Sonat autem græcè ταχύγηρω τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαντα εἰσίν. Hoc est ad uerbum: Cito senescunt in iis omnibus quæ circa caput sunt. Quasi dicas: Omnes capitis partes potissimū, mature senium testantur.

IN LXIIII. CAPVT.

κλύδω-νες.

FLuctuationes] Sic interpretatus sum græcam dictionem κλύδωνας. Ventriculi est parum ea quæ ingesta sunt, comprehendentis, concoquentisq;, fluctuationes experiri. Male impressum est in Galeno græco nuper ædito Basileæ, κώδωνας pro κλύδωνας.

Castigatus locus.

Calidis cibis.] In impresso codice erat, πολλοῖς pro θερμοῖς. Nec aduertit Gemusæus, tot manu scripta exemplaria iactans. Galenum uide in arte mediciuali.

IN LXV. CAPVT.

NOn modo uentriculus.] Ex eodẽ Galeni libro, eodem q́; ferè loco transcripta sunt. Post hæc autem uerba: Cor, pulmo, & iecur, sententia Pauli manca uidetur, quicquid Gemusæus dixerit de epitome. Quid enim est, quin etiam bibentes, non cessant, uel ut græce dicam, καὶ μὲν δὴ καὶ πίνοντες οὐ πάυονται, nisi alia præcesserint? Integra igitur sentẽtia apud Galenum sic habet: οὐ μόνον ἡ κοιλία διψώδεις τε καὶ ἀδίψους ἐργάζεται, καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ πόματος ὀρεκτικοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ θώρακα σπλάγχνα καρδία, καὶ πνεύμων: ἀλλ' οἵγε διὰ τὴν τούτων θερμότητα διψῶντες, εἰσπνέουσι τε πλέον, ἐκφυσῶσι τε μακρὸν, αἰσθάνονται τε κατὰ τὸν θώρακα τοῦ καύματος, οὐχ ὥσπερ οἱ διὰ τὴν γαστέρα κατὰ ὑποχόνδρία, καὶ μὲν δὴ πίνοντες, οὐκ εὐθέος ἡσυχάσουσι Hoc est ut interpretatus sum, restitue igitur si uidetur codicem: Prius tantum erat: Non solũ, uentriculus sitim uel adfert, uel arcet, ac frigidæ calidæq; potionis appetentiam facit, sed etiam quæ in thorace continẽtur uiscera, cor, pulmo, & iecur. Quinetiam si biberint, non statim sitire desinunt, &c Quam integra hæc sit oratio, doctis iudicandum relinquo, meo certe iudicio apponenda uidẽtur, quæ ego textui inserui ex Galeno Miror Oroscium hunc locum præteriisse: Gemusæum autem non castigasse ex ueteribus exemplaribus quibus se abundare sæpius triumphat.

Lectio instaurata.

Præterijt Oroscius.

Gemusęus

ἐντρέχει.

Recrementa ipsis interueniunt.] Hoc est, crassæ humiditates & pituitosę arteriam asperã, per quam uox editur, intercipiunt. Græcum uerbum est ἐντρέχει αὐτοῖς Alias signat, insident, inhærescunt, si Græcorum grammaticis fidem accommodamus.

IN LXVI. CAPVT.

AC præcordiorũ regio.] Hoc est qua pręcordia incipiunt. Grȩcus codex habet: καὶ τῶν καθ᾽ ὑποχόνδριον ὅσα τούτοις πλησίον, quasi dicas ad uerbum: Et pręcordiorum quæ his propinqua sunt. Hoc est, & partes pręcordiorum his pectoribus uicinę hirsutę sunt. Mox sequitur: Magna uero ex parte quod textus grȩcus in impresso tantum his uerbis continet: ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ τὸ, pro ὡς ἐπιτοπολὺ δὲ καὶ, atq; sic corrigito. Paulo post: Quinetiam, in grȩco impresso est καὶ μὲν γε γὰρ ἤ, &c. tu corrige ex Galeno καὶ μέντοι καὶ ἤ, requirẽte id sensu. Rursus pusillanimes, negligentes, pectore glabro, codex grȩcus plane deprauatus est. Habet enim ἄτολμοι, καὶ μάλιστα ἀψιλὸν αὐτοῖς τὸ στέρνον, pro ἄτολμοι καὶ ἀμέλητοι, καὶ ψιλόν. Hęc Gemusęus castigator non aduertit, sic nec superiora Orościus.

O misit Orościus.

Lectiones castigatæ.

IN LXVII. CAPVT.

HOc caput etiam ex eodem Galeni commentario, ut superiora quę de temperaturis agunt, quasi transcriptũ est. Cȩterum in clausula uenę duriores, grȩcus codex deprauatus est. Habet enim αἱ φλέβες ξηραὶ, quod est uenę siccę, pro αἱ φλέβες σκληρότεραι. Hoc est uenę duriores.

Locus castigatus.

IN LXVIII. CAPVT.

POrrò si humiditas calori fuerit cõiuncta, hispidos quidem minus, tales.] Vtrunq; exemplar impressum mutilũ est, desideratur enim ἧττον. Nam legendum est, συνελθούσης δὲ ὑγρότητος τῇ θερμότητι, λάσιον μὲν ἧττον οἱ τοιοῦτοι. Hoc Gemusęus prȩteriit.

Lectio castigata.

IN LXX. CAPVT.

QVum itaq; calida] Totum hoc caput ex sexto Galeni de sanitate tuenda iuxta principium, & Oribasii quinto sumptum est: cõuenit aũt recte ut postquam tẽperaturarũ notas descripserit, intemperierũ remedia subiungat.

Solicitudo & uigilię.] Post has dictiones, καὶ κινήσεων ἁπασῶν ὀξειῶν. Hoc est, & omnes celeres motus. Sic enim uerto ὀξύ, quod est acutum, Recte autem dixit celeres motus: ut qui corpus calefaciant impensius.

Motus celeres.

Humidę & calidę natura] In grȩcis codicibus impressis, tantum humidę, habetur. Legendum autem ex Galeno, sensu id requirente: αἱ δὲ ὑγραὶ καὶ θερμαὶ τῇ φύσει, &c. Quod est: Hu-

Instaurata lectio.

est: Humidæ uerò & calidæ natura. Nam ubiq; apud Galenũ habes, humidæ & calidæ naturæ, putredini sunt obnoxæ, qđ lib. I. de febrium differentiis hisce uerbis confirmat: ἑτοιμότατα γὰρ σήπεται πάνθ' ὅσα θερμά, καὶ ὑγρά. Hoc est: Nã omnia quæ calida & humida sunt, facillime computrescunt.

Calida & humida.

Rheumaticis, plethoricisq;. Vsus sum græcis dictionibus opera dedita, quòd medicis admodum sint familiares. Poterã autem dixisse, fluxionum & redundantię morbis, quemadmodũ Linacrus. Sed nescio quid energiæ habẽt uoces græcanicæ.

ἀπόῤῥοιαι

Porro defluxionibus] Recte quadrat. Nam superius dixit, rheumaticis patent morbis. Vocantur autem græcis ἀπόῤῥοιαι corporis defluxus, nunc in hanc nunc in illam partem: quales experiri sæpe solent humidi temperamento & calidi.

Lauacris, multa exerc.] Trifariam hæc lectio apud autores uariat: apud Paulum habetur: ἀποῤῥοιῶν δὲ προνοεῖν χρὴ διά τε λουτρῶν καὶ γυμνασίων πολλῶν καὶ πρὸ τροφῆς. Hoc est: Defluxionibus prospiciendum est, lauacris, exercitiis multis, & ante cibum, &c. Oribasius legit καὶ τῶν ἀποῤῥοιῶν δὲ προνοεῖν χρὴ διά τε λούτρων καὶ γυμνασίων πολλῶν, &c. consentit fere cum Paulo. Galenus autem in hunc modum: ὥς τε καὶ τὸν ἐπιστατοῦντα τῷ τοιούτῳ σώματι τῶν ἀποῤῥοιῶν προνοεῖσθαι χρὴ διά τε γυμνασίων ὡς ἔφην, καὶ λούτρων καὶ τρόφων πλειόνων, ἐκκρίσεώς τε τῶν δι' οὔρων, καὶ γαστρὸς γινομένων, &c. Hoc est, Quare qui huiusmodi corpori tuendo præficitur, prospicere iis debet quæ ab ipso defluunt tum exercitiis ut dixi, tum balneis, & cibis pluribus, tum uero iis quæ per uentrẽ & urinas redduntur, excernendis, &c. In hac oratione mendũ plane est: quod enim sibi uult, cibis pluribus? cũ corpus defluxionibus opportunum, sobriam potius uiuendi rationem requirat, quàm multorum cibo tum ingestionem qui ipsi sæpius fluxiones solent excitare. Legendum itaq; existimo in codice græco λούτρων πρὸ τροφῶν πλειόνων, quod est: Lauacris ante cibum pluribus. Nam ut exercitatio cibum pręcedẽs, ita balneum quoq;, superflua corporis discutit, subsequẽs autem cibos, cruditatem, eoq; prædicta symptomata procreat. Sed cui autori assentiemur, alius habet pluribus balneis, alius, pluribus, exercitiis. Superius semel dixerat, multa exercitatione, eoq; hic etiam referendam puto dictionẽ pluribus, uel exercitiis. Hæc nõ aduertit Gemusęus nec Orosci⁹.

Lectio notatu digna instaurata.

Omisit Oroscius.

IN

IN LXXI. CAPVT.

INter frigidas.] Hoc totum caput ex ſexto libro Galeni de ſanitate tuenda ſumptũ eſt: ex Oribaſij autem quinto. Enumerat autem tres frigidæ intemperies differentias, frigidã & ſiccam, frigidam & humidam, frigidam & mediocrem in ſiccitate & humiditate. Harum ſingularum remedia ordine enumerat. Inter quæ Paul. recẽſet ἀλουσίατε καὶ γυμνάσια πλέονα καὶ λεπτότερα, quod eſt balnei abſtinentia, exercitia plura, & tenuiora. Vbi legendũ exiſtimo ex Galeno, ſenſu id exigente. ἀλουσίατε καὶ γυμνάσια πλείονα καὶ διαίται λεπτόραι, hoc eſt: Balnei abſtinentia, exercitia plura, & uictus ratio tenuior. Hoc præterierunt Oroſcius & Gemuſæus. Locus reſtitutus.

IN LXXII. CAPVT.

INtemperies ſicca.] Hoc autem caput ex ſeptimo methodi ad uerbum tranſcriptum eſt; ubi docet, quæ potiſſimũ intemperies, ſeu alterationes facilius reparari queant Enumerat aũt ſiccitatis differentias tres: quas etiam alibi cõprehendit: Verum Pauli codex græcus ſtatim in principio capitis deprauatus eſt. Habet enim ἡ δὲ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας πρὸς ταύταις. Quod nihil fere ſignificat. Corrigito igitur in hunc modum: ἡ δὲ τῶν ἐκ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας συνεστώτων, ἐκτακέντων, καὶ τρίτηγε πρὸς ταύταις. In textu latino ſum interpretatus græca, quæ deſiderabantur. Caſtigator Baſilięſis hoc quoq; præteriit. Caſtigator Baſilięſis.

Ex humore concreto.] Galenus addit, ſicut caro & adeps, Paulus compendij cauſa omiſit. Cæterum caro & adeps nihil aliud ſunt, quàm humor concretus: caro quidem, ſanguis ui aſſimilattice in carnem redactus: adeps autem humor extra uaſa elapſus, ex frigiditate congelaſcit, concreſcitq;.

Chondrum ptiſanæ modo.] Chondrus omnino fit ex zea, ut in ſequentibus docebitur.

Ptiſana, à πτίσσειν duxit originem, quod ordeũ unde præparatur, tundendo deglubatur, ac ſuo cortice caſtratum, uſui ſeruetur. Hordeum mundatum officinæ uocant: tunditur enim hoc, nec molitur.

Quo picatores utuntur.] Vngnentum hoc alias dropax uocatur, quod picem recipit. Vide Paulum, in ſeptimo ad calcem. Solet partibus emacratis adhiberi. Adminiſtratio græcis πίττωσις, quaſi picatio: qui adhibent πιττωταὶ dicuntur. πίττωσις πιττωταί.

Iam uero multæ.] Græcus codex non habet δαψιλεῖ, hoc est, multæ: uerum sensus exigit, ut contraria opponantur sibi δαψιλὲς, καὶ μέτριον. Sic etiã Galenus habet: μιγνύσθω δ' ἐφεξῆς δαψιλεῖ ξηρότητι καθάπερ ὑπόκειται, μὴ πανὺ πολλὴ θερμότης. Hoc est: Ab hinc uero iuncta sit multæ siccitati ut dictũ est, non admodum multa caliditas. In sequenti sententia, restitue græcum codicem, ac lege: πὶ μὲν τῆς τοιαύτης ὑπαλλάξεως τὴν πρότην ἀγογὴν φυλάξομεν. Quæ Oroscius, & castigatores Basilienses omiserunt.

Codex Grecus restitutus. Omiserũt aristarchi.

Tepidos lactis modo.] In Græco codice est, χλιαρὰ δὲ τὰ ἐδέσματα καὶ γαλακτώδη Hoc est, Tepidos autem cibos & lacteos offeremus. Galenus lib. 7 Methodi dictionem γαλακτώδη interpretatur, χλιαρὰ δὲ, inquiens, τὰ ἐδέσματα προσοίσομεν ἃ καλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς γαλακτώδη, quod est: Tepidos autẽ cibos offeremus, quos medicis uocare lacteos consuetudo est. Idem lib. 11 Aetij τὰ ἀλβυλα καὶ τῇ κράσει γαλακτώδη. Hoc est albulæ, & tẽperamẽto lacteæ balineæ, quod est, tepidæ lactis iam emulcti modo. Celsus tales cibos, lib 4. cap. 11 in hunc modũ inquiens. Aqua neq; ea ipsa frigida, sed potius egelida dãda est. Ibidẽ: Si uero tormina sunt, oportet frigidis & humidis fomẽtis stomachũ fouere: uel si uẽter dolet, ijsdẽ egelids, sic ut uẽter ipse mediocriter calẽtibus iuuet.

Quæ sint galactode.

Egelida.

Quod si ad uomitũ sint idonei.] In Græco codice mutilatus locus est, in hunc modum: εἰ δ' ἐπιτηδείως ἔχοι. διὰ ῥαφανίδων ἐμέτω, adde post ἔχοι dictiones duas πρὸς ἐμετὸν, quod Gemusæus castigator non aduertit, uolens in compendio eiusmodi intelligi.

Restitutus locus.

IN LXXIII. CAPVT.

Qvum igitur attenuandi.] Olim ueteres maiorẽ uim in uictus ratione ponebant, quàm in medicamentis: ubi uel humor uitiosus emendandus, uel morbo ueniẽti erat prospiciendum: alia nimirũ ratione, quàm huius seculi Medici factitantes: qui statim cum quis de particula aliqua cõcoqueritur, ad ualentissima etiam medicamenta confugiunt. Cæterum Paulus noster hæc ex commentario Galeni cui titulus est, de ijs quæ bonum malumúe humorem gignunt sumpsisse uidetur. Habet ille in hunc modum: καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἰατροῖς εὑρέθη τὰ κληθέντα πρὸς αὐτῶν ὑγιεινὰ φάρμακα τῆς λεπτυνούσης ἅπαντα δυνάμεως ὄντα. τούτοις γὰρ ἔργον ἐστὶν,

ἐστὶν, ἐκφράττειν μὲν τὰς στενὰς διεξόδους, ἀπορρύπτειν δὲ τὸ προπλαττόμενον γλίσχρον ἐκ τῶν χυμῶν τοῖς ἀγγείοις, τέμνειν δὲ καὶ λεπτύνειν τὰ παχέα τῶν ὑγρῶν, ἀλλ' ἐὰν πλεονάσῃ τε ἐν αὐτοῖς, ὀρρῶδες, ἢ πικρόχολον ἐν τῷ χρόνῳ, ἢ μελαγχολικὸν ἐργάσεται τὸ αἷμα. Hoc est: Quamobrem medici salubria ab ipsis uocata medicamenta inuenerunt, omnia facultatis attenuatoriæ: siquidẽ munus ipsorũ est arctos trãsitus patẽtiores reddere, succorũ lentorẽ uasis adhærescentẽ abstergere: humorũ crassitiẽ incidere atq; extenuare. Sin aũt serosum quippiã in eis redũdet, uel sanguinẽ biliosum temporis interuallo, uel melancholicũ efficiũt, &c. Sunt aũt medicamenta salubria, cibi loco medicamentorũ sumpti, quibus per sanitatẽ utimur.

Salubria medicamẽta quæ.

Porrò quæ incrassandi.] Ex eodem commentario transcripta sunt, ubi in istum modũ habet: τὰ δὲ τοὺς παχεῖς καὶ γλίσχρους γεννῶντά τε χυμοὺς ἐδέσματα τροφιμώτατα πάντ' ἐστὶ, κἂν πεφθῇ καλῶς ἔν τε τῇ γαστρὶ, καὶ τῷ ἥπατι, χρηστὸν αἷμα γεννᾶν πέφυκεν, ἀμεμπτότατα δὲ τῶν ἐδεσμάτων ὑπάρχει τὰ μεταξὺ τῶν λεπτυνόντων τε καὶ παχυνόντων. Quod est: Cibi uero crassus, uiscososq; humores generãtes, oẽs & ualentissimæ sunt materiæ, & si probe in uẽtriculo, & hepate fuerint concocti, benignũ generare sanguinẽ assolẽt: uerum inculpatissimi inter cibos sunt, qui tenuium, crassorumq; medii habentur.

Qui sese exercent, & quantum libet] Galenus hæc ita habet: ὅσοις μὲν γὰρ ἀνθρώποις οἷόν τ' ἐστὶ γυμνασίοις τε πλείοσι χρῆσθαι, καὶ κοιμᾶσθαι μέχρις περ ἂν ἐθέλωσι, καὶ βίον ἔξω τῶν πολιτικῶν ἀσχολιῶν ᾕρηνται τούτοις ἐγχωρεῖ, καὶ τὰ παχύχυμα καὶ γλισχρὰ τῶν ἐδεσμάτων ἐσθίειν. Hoc est. Quibus itaq; exercitiis pluribus uti licet, & quã diu libet dormire: ad hæc qui uitam ciuilibus negotiis uacantẽ degunt, ii & cibos crassi succi, & uiscosos tuto assument.

Porrò quemadmodum.] Ad uerbum ex eodem loco transcripta sunt Galenus autem addit rationem: neutiquã enim, inquiens, aliquis ægrotabit, si opportune prospiciat, ne concoctione unquam frustretur, item ne à cibo ualidam quandam ambulationem subeat. Quippe sicut exercitatio cibos præcedens, plurimũ cõseruandæ sanitati conducit: sic quælibet ꝑm cibos cõmotio, nocẽtissima est. Nam alimentũ antequã sit cõctione elaboratũ, ex uentriculo distribuitur Vnde crudorũ humorũ copia in uenis collecta, oĩgenas morborũ spẽs procreare

Exercitatio.

creare solet, nisi protinus labore assiduo fuerint discussi, uel concocti, ac in sanguinem commutati.

Varia ciborum genera.] Plinius lib. 11. cap. 52. Homini cibus utilissimus simplex, Aceruatio saporum pestifera, & condimenta perniciosiora.

IN LXXIIII. CAPVT.

Lactuca.] Ex libris de alimentorum facultatibus fere mutuatus est omnia Paulus. Itaq; cum dicit, eoq; somnũ accersit, intellige, uesperi commanducata, ut Galenus uti solebat. Valenter nutrit, græca dictio est τρόφιμος, quasi dicas, nutriens ualde, sic enim docti interpretantur uocem istam.

τρόφιμος.

Ita boni succi. Galenus, cum alia omnia olera paucissimũ sanguinem generent, sola lactuca non multum quidem nec uitiosum gignit, non tamen absolute εὔχυμον, hoc est boni succi, laudabilem & benignum.

Intybum.] Alias græcis σερὶς dicitur, in satiuum & agrestem diuiditur. Quanquam græci per cichoreum tam domesticum quàm agrestem intelligant. Satiuus intybus duplex, unus latioribus foliis, lactucæ similia, quem nos endiuiã, corrupto nimirum uocabulo appellamus. Alter, foliis strictioribus, multis capillamentis per radicem transeuntibus. Hoc loco intybum, intellige potissimum, quam uulgo Endiuiam nominamus, in acetariis usitatam.

Intybus. Endiuia.

Brassica marina.] Forte ea est herba, quam officinæ soldanellam uocant circa maritima nascẽtem, nisi Dioscorides folia longa brassicæ huic attribuisset, quæ in Soldanella nõ sunt, aut longitudo de foliorum ordine uenit intelligenda.

Soldanella.

Blitum & atriplex.] Blitum olus rubrum quod in cultis se attollit, cuius folia iuribus incocta sic ea inficiunt rubore, ut nigelli uini dilutum colorem repræsentet: à quo rubrum olus etiam ab olitoribus uulgo uocari. Radice non una nititur, sed contra cæterorum fere olerum morẽ multiplici, prolixa, non in rectum tendente, betaceis frondibus, sine acrimonia fatuis, semen corticeum profert racematim singulis ramis insidẽs. Atriplex flore aureo prodit, caule interdũ purpureo, interdum candicante, ramoso, folio bliti, cũ pubescit herbaceo, cum senescit, flammeo nonnunquam in luteum languescẽte, semine foliaceo, simplici radice in altũ ascendente. ex quo multæ se promũt. Dicit ẽt Dioscoridi Chrysolacanũ.

Chrysolacanum.

Scolymos

Scolymos.] Paulus & Aetius ſcolymon à cinara direme-
tunt hanc officere ſtomacho,illum prodeſſe iudicantes. Idem etiam Galenus, ex quo ſua mutuati ſunt illi in 2. de alimentorum facultatibus teſtatur. Alii tamen Græci nullum aliud inter hæc diſcrimen ponunt,quàm quod ſcolymos ferus ſit,& ſylueſter: cinara uero,domita cultu,feritate exuta, mitior & altilis: cuius cibus,licet ſtomacho ſit grauis, non protinus à ſcolymis natura,uiribusq; degenerauit. Verum ex coctura noxam,quam prius referebat,amolitur: ijs additis quæ etiã Galenus enumerat.

Attractylis.] Hæc duas habet ſpecies, una mitior eſt cnico ſatiuo ſimilior,caule rectiore ac rigido,exili. Itaq; pro colo antiquæ mulieres utebantur,atq; hanc proprie attractylida nominabant,ſemine cãdido,grandi amaro. Ab officinis dicitur hodie ſylueſtris cartamus. Quibuſdam ſanguinea uirga nominatur quod uulſo ramulo cruorem modicũ profundat. Altera ſpecies hirſuta,caulibus ſonchi,toroſis,humi reptãtibus,ſemine minuto,frequenti,amaro,& pilis barbato,flore luteo,ut prior. Cruor etiam ex uulnere ſecti exit: hæc officinis uocatur,cardus benedictus. Sylueſtris cartamus. Cardus benedictus.

Apium hippoſelinum,ſion,ſmyrnion. Quum apium abſolute apud autores ponitur,hortenſe uenit intelligendũ,quod uulgo Petroſelinum dicitur. Semina quæ à pharmacopolis paſſim uenduntur,eleoſelini ſunt,id eſt,paluſtris apii. Hipposelinum à Romanis olus atrum dicitur, non autem ab equis nomen ſumpſit,ut quidam uoluere,ſed à magnitudine ſua. Nam apud Græcos ἵππος in compoſitione ſolam magnitudinẽ ſignat,in ijs maxime rebus, quibus nihil peculiare habet. Id quibuſdam putatur apium, quod Galli, Ache, Germani eppich nominant,Ferrariæ uulgo appellant apium Macedonicum. Diſſentiunt autores in Hipposelino & Smyrnio. Alii Hippoſelinum,olus atrum nominant,alii ſmyrnion, quidam diuerſa olera hæc iudicant,quidam eadem. Nam Plinius ait: Olus atrum hippoſelinum Græci uocãt,alii ſmyrnion. Theophraſtus idem uidetur cum Plinio dixiſſe. Galenus ſmyrnion olus atrum uocat,Romanorum ſecutus nomenclaturã. Dioſcorides & Plinius de iis priuatim ut genere diuerſis egerũt. Forte ea herba eſt,quam Galli leuechrã nominãt. Sion,Latinis dr Lauer,frutice puſillo,in profluentibus aquis emicante,

habitu subrecto, pinguiq́; latis ac luxuriãtibus foliis, olus atro similibus, minoribus tm̃, odoratisq́; Officinæ berulã uocant.

Berula. Eruca.] Notissima herba est, in acetariis utimur, ob gustus acrimoniam. Græci εὔζωμον, Galli Raquetam appellant.

Ocymum.] Recentiores Græci, qui de re herbaria scripse runt, basilicum, hoc est, regium appellant: quod nomen apud omnes fere nationes hodie usurpatum uidemus.

Gingidiũ. Chærefolium. Gingidium simile est scandici.] Gingidium forte est herba ea quam uulgo Chęrefolium appellant: non autem quam Plinius Chęrepyllon nominat. Olus fuit Pauli & Galeni tẽporibus tritissimum in usu. Scandix syluestre olus est, ac uilissimum si Plauto credimus.

IN LXXV. CAPVT.

Asparagus. ASparagus.] Per hanc dictionem intelligi uolo, quæ primum in lucem prodeunt olerum germina, priusq́; in folia explicentur, recentissimosq́; turiones qui edendo sunt. In summa, primos cauliculorum partus comprehendo.

IN LXXVI. CAPVT.

Bulbi. BVlbi.] Bulborum facies, ut olim ueteribus fuit cognita, ita nunc maxime cum officinis, tum medicis, pace eruditorum dixerim, incognita est. Sunt autem cepæ modo tunicati, & fronde cepiria, tereti, angusta, in mucronẽ desinente, cauliculo dodrantali, in cuius fastigio flos emicat purpureus, ut in scilla circumactus. Agri Gallici appetitus appellationẽ indiderunt, ꝙ meram excitent cibi auiditatem. Verum genus hoc ꝙ in hortis copiosiore coma uiret, nucleis gracilioribus nunc porretã, nunc unionetam à porri, uel unionis, tũ sapore, tũ forma uocant. At nõ solũ propriæ cuidã plãta bulbi nomẽ inditum est, uerum etiam rotundæ radices suis membranis tunicatæ Bulbi nominantur, siue pluribus capitulis coagmententur, uno folliculo omnes ambiente, siue quadantenus distinctæ separẽtur, quales sunt croci, liliorũ, narcissi, scyllæ, &c.

Pastinacæ uero, dauci & cari.] Ad uerbum ex Galeni libro citato transcripta sunt. Pastinacæ species satis sunt cognitæ.

Officinarũ daucus. Dauci uero & cari non item Sunt porrò tres Dauci species à Dioscoride descriptæ: quam hodie in officinis habemus, syluestris pastinaca est, ut sapor, odor & tota deliniatio ostendũt.

Verus Daucus. Nulla autem dauci species apud Dioscoridẽ pastinaca syluestris est, sed tertia tantum huic comparatur muscario. Verus

Daucus

Daucus ex Creta exportari debet. Huius ſemina & radices in uſum modicum ueniunt: aliarum ſpecierum ſemina tantū. Quia uero Dauci & ſylueſtris paſtinacæ eædem propemodū uires exiſtunt, ea pro dauco uti licebit.

Cari.] Officinæ carui dicunt Serapionem ſuum, aliosque Barbariæ ſcriptores ſecutæ. Non tamē ſemen hoc carui quod Pharmacopolæ uendunt, reſpondent Serapionis deſcriptioni quippe craſſius hoc eſſe dicit quam cyminum, officinarum autem multo minus cymino eſt. Caros igitur forte una ex noſtratibus dauci ſpeciebus erit, ſi ſemen etiam à Dioſcoride exiguum deſcriptum, reſpiciamus. Cari.

Ameloprasum.] Caule proſilit bicubitali, foliis porraceis, ſed anguſtioribus, flore cādido, radice bulboſa. Prouenit in uinetis, unde à natalibus ampèloprasōn quaſi uitigineū porrum Græcis noīatur. Noſtrates officinæ uineate porrū appellant. Porrum vineæ.

IN LXXVII. CAPVT.

TVbera.] Hæc ex terræ ſagina conglobantur, ſine medulla, uina, cortice, ſolo undiq; circundata, nullis fibris, nullisq; capilamentis nixa, nec extuberante loco in quo gignuntur, aut rimam agente, nec ipſa terrę cohęrent Galli hęc trufla nominant. Itali zuneſta tarenſola. Vere effodiuntur, nec ultra annum durant.

Fungi.] Iſtorum origo prima è limo & aceſcente ſucco madentis terrę, aut radicis ferme glandiferę. Initio ſpuma lentior, dein corpus membranę ſimile, mox partus. Cortice, medulla, neruo, uena carent.

IN LXXVIII. CAPVT.

CHondrus.] Magna ſcriptorum recentiorum diſſenſio eſt, & adhuc ſub iudice lis eſt Nam ſcilicet chondrus & halica diuerſa inter ſe ſint, cum apud Paulum diſtinctim ſcribantur, an idem, cum apud autores Grecos chondrus, pro halica Romana ſępius ponatur. Apud recentiores autem Grecos ambę dictiones coniungantur: Vt in Aetii ſermone 9. cap. 10. in hunc modum: τροφὴν δὲ διδόναι χόνδρον ἄλικος μετ' οἴνȣ λόυκȣ. Quibus uerbis pręcipit cibum dari chondrū alicę cū uino albo. Item diſceptatur, an hęc ſemina ſint naturalia per ſe, an potius res factitię. Certe quantum ad primā cōtrouerſiam attinet, collatis multorū autorū ſcriptis, chondrus uidetur antiquorum in uſu fuiſſe, ſi Galeno de uictus rōne in Chōdrus. Halica,

morbis acutis credimus,quanquam lib.1.de alimentis nomẽ eius apud antiquos perrarum fuisse prodat,ut fere sibi ipse cõtrarius uideatur. Alica uero teste Plinio,res Romana est,neque Pompeij magni ætate in usu fuisse traditur, nec pridem excogitata. Paulus noster ambo quasi consimilis usus ac facultatis,frequenter coniungit,ut lib.3.cap.31. ἔστω δὲ σοι ἄρτος πλυτὸς ἐκ ψυχρᾶ, ἢ ἄλιξ, ἢ χόνδρος. Id est: Panis tibi esto lotus è frigida,uel alica,uel chondrus. Sic itaq; colligo,ut secunda quoq; discordia dirimatur,chondrum & alicam eisdem fere modis fieri,non autem semina,aut fruges esse per se. Paulus autem dicit alicam chondro in omnibus respondere, nisi quod uẽtrem magis astringat. Nimirũ propterea quod chondrus fiat ex zea,quæ Italis & quibusdam Germanis spelta nominatur hodie. Frumẽti genus inter triticum & hordeũ mediũ. Alica uero ex tritico fiat, quicquid dicat Palladius de hordeo semimaturo. Ea hodie nobis puls frumentacea uocatur: ptisanæ cremori colatitio similis. Errant qui alicam ex zea, chondrum ex tritico fieri autumant. De chondro consulant Dioscoridem & Constantinũ lib 3.de re rustica. Interim uideas apud ueteres hæc duo confundi, ut quod alicæ tribuendum sit,chondro tribuant. Inueniasq; uarias uel chondri,uel alicæ conficiendæ rationes. Non etiam audiendi sunt,qui far apud Romanos dictum, chondrum esse arbitrantur: cum & ipsum far testimonio Archigenis frumenti quædam sit præparatio,ex zea nimirum & frumẽto. Plinius testatur populũ Romanum farre tantũ ex frumento tercentũ annis usum fuisse.

Panes.

Inter panes firmissimus.] Vsus sum dictione Celsiana,firmissimus,pro eo quod est alimenti plurimum præstans, quãquam in comparandi gradu τροφιμώτερος habeatur.

Syncomistus.

Syncomiston] Hunc alio nomine Galenus autopyron appellat,quod ex omnibus suæ farinæ partibus citra ullã detractionem cõstet, inter furfuraceum & similageum medius, syncomistos quasi confusaneus dictus, quoniam castratus nõ sit,sed omnia simul tulerit,furfures,utriculos & similem.

Polenta] Vide Galenũ lib.1.de alimẽtis,ubi polentam ꝙ Græci ἄλφιτα noĩant,recenset,ex hordeo nouello mediocriter tosto fieri,eamq; ueteres militib⁹ panis loco dare solebãt.

Maza.

Maza.] Cũ polẽta liquore cõspergitur,atq; subigitur,mazæ appellationẽ assumit: Hinc quidã eruditus offam appellat.

Oryza.] Hoc frumenti genus Gallicum, Germanicumq; uulgus detracta priore litera Rizon appellant. Oriza.

IN LXXIX. CAPVT.

EX leguminibus] Legumina,inquit Galenus ea ex cerealibus seminibus appellant,quæ panificio non accommodantur,utputa fabæ,ipsa,cicera olentes lupinum,oryza,eruũ, &c.Galenus uocat ὀσπέρια & χεδρόπα. Legumina

IN LXXX. CAPVT.

DE temporariis.] Sic interpretatus sum ὡραίους: quasi dicas horarios. Nam Galenus cæteriq; græci id anni tempus,horam appellant: in quo medio canicula sidus oritur,ad quadraginta usq; dies perdurãs,quo tempore omnes temporarij fructus,aut tempestiui,ut Plinius ait,proueniunt. At Galenus non solum horarios dici censet,φ eo tempore nascantur,sed ut à cõditaneis discernantur.Sic ẽt Plinius apposite dixit,de persico,q̃a nõ aliud fugacius. Hoc est qđ minus duret. ὥρα. ὡραῖοι. Fructus. Fructus fugaces.

Omnia poma] Græce est ὕλη ὀπῶρα. Sic antea interpretatus sum quicquid herbaceo fructu uiret,lignosi nihil exterius habens. Proprie uero Galenus operam nominat libello περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας,ficus & uuas: ut Paulus sequenti capite etiam indicat.

IN LXXXI. CAPVT.

EX cerasijs.] Galenus commentario iam citato in hunc modum de tempestiuis illis fructibus præcepit. Sunt autẽ arborei prope dixerim uniuersi fructus,uitiosis succis donati, præter quas uocãt castaneas.Hæ si quidẽ exactã in uẽtriculo concoctionẽ adeptæ,nutriunt,uerũ succis crassioribus: malis nequaquã. Aliarũ arborũ fructus temperarij omnes maligni sunt,nã si in uentricula cõputrescant, medicamenti deleterij naturã fere induũt,sicut & mora,licet ea persicis dictis & prunis moderatiora sunt. Tamen corruptelam nihilominus illic prauã sustinent,&c.De usu horum paulo post ait: A uitiosis semper abstinendum,nisi cùm ægroti æstate totius corporis siccitatem caloremq; emendare conantur. Cõueniunt enim tunc poma, pira mora,cerasia adsumpta. Cucumer uero,pepo,& melopepo,item præcocia dicta,uel persica modice tunc manducari debent. Aliquãdo uitiosis utendum.

In uniuersum,astringentia.] Vide Galenum lib. 2.de alimentis: ubi rationem tradit, cur rethori cuidam astringentibus

tibus ſumptis poſt alios cibos laxantes uenter fuerit ſolutus. Ibiq; hæc Pauli ſententia copioſius explicatur.

Primæ mẽſæ qui cibi cõueniunt.

Eoq; primum exhiberi debent.] Idem Galenus libro ſupra nominato confirmat in hunc modum. Omnes cibi qui prauum ſuccum cum humiditate, & lubricitate obtinent, ex facili deſcendunt, eoq; ptima menſa ſumi debent.

Duracina.

Duracina.] Sunt qui lectionem hãc deprauatã putant, uelintq; legi pro duracina, rhodacina nulla plane ratione ualida nitentes. Galen. quidem & alii uetuſtiores hoc uocabuli non uſurpant, uerum recentiores græci, uti Paulus, hoc cum Rhomanis commune habent. Vocantur autem duracina, ꝙ corpus ipſorum pertinacius oſſi hæreat, quàm ut auelli queat. Græci δωρακινὰ, uel δȣρακινὰ dicunt, latinos fere imitati. Cõſtantinus lib. 10. de agricultuɪa. ἐπειδὴ δὲ ἴσμεν τὸ δωρακινὸν ταχέως γηράσκον. Paulo poſt, ἐρυθρὰ ποιήσεις τὰ δωρακίνὰ, ῥόδα φυτεύων ὑπὸ τὰ φυτά.

Conſtantinus.

Druppæ.

Druppæ.] Plinius lib. 13. cap. 26. Oleum & Omphacium eſt. Fit duobus generibus, & totidem modis ex olea & uite: olea adhuc alba expreſſa, deterius ex druppa. ita enim uocatur, priuſquam cibo matura ſit, iam tum colorem mutans, &c. Græci δρυπετας appellant.

Piſtacea.

Piſtacea.] Vide Plinium. Fructus eſt ex nucum genere, qui è Syria apportatur: Creſcit arbore omnino nuda, præterquam ramorum cacuminibus Hæc enim conantur denſiore folio, anguſto, maiore tamen quàm lentiſci ſubruffo, ſur culis dependẽtibus pineæ nucis ſimilitudine. Lutetiæ in quibuſdam hortis eſt uidere nunc. Officinæ pharmacopolarũ uocant fiſtica, aut fiſticorum grana.

Phiſtica officinar.

Sirica. Vide an recẽtiores cũ ueteribus cõueniant.

Sirica.] Galenus ita uocat zizipha à recentioribus græcis appellata: quæ officinæ ſephiſiariorum iuiubas nuncupant. Recentiores maximè commendant hunc fructum, ut boni ſucci. Galenus ut prauo donatum reijciendum putat. illi præterea ſtomachum gratum, hic cõcoctioni rebellem prædicat. item illi aluo ſubducendæ conuenire, hic aſtringere aluum. Aetius recentior, calore & humore temperata tradit, eoque ſanguinis acrimoniam edomant. probum ſuccum creant, ſeroſum ſanguinis humorem eliciũt. Decoctum eorum tuſſim & difficultatẽ ſpirandi lenit, pectori, renibus, ueſicæ, prodeſt.

IN XCII. CAPVT.

MOlles.] Addidi cute,& paulo post,dura carne,dixi, ne ex simplici uocum interpretationem cõtraria inter sese posita uideri possint Sũt itaq; pisces hi molles cute si attingas, duri autem carne,ut Galenus habet lib.3.de alimentis. Nihil in capita præcedentia sum commentatus ꝙ & facilia, & ex Galeni libro iam citato sint omnia fere decerpta.

IN XCIII. CAPVT.

CArtilaginea.] Hi pisces superioribus sunt contrarii, nam duram habent cutem : mollem autem carnem. Cæterum Galenus selache dictos affirmat, ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, hoc est, quia splendorem habeat eorum cutis. Selache Pisces.

IN XCVII. CAPVT.

ITaq; somnus.] Galeno lib. 3 de causis pulsuum in hũc modum somni generationem describit: ὁ μὲν γὰρ ὕπνος γίνεται τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἤτοι διὰ κάματόν τινα, καὶ ξηρότητα πλέονα πρὸς τὴν τροφὴν ἐπιστραφείσης, ἢ διὰ ἀμετρίαν ὑγρότητος ἀδυνατούσης ἐκτὸς ἀποτείνεσθαι ἐστὶ δ᾽ ὁ μὲν πρότερος ὑγιεινὸς τε καὶ κατὰ φύσιν, ὁ δὲ δεύτερος ῥηθεὶς, οἷος ὁ ἐν κώμασί τε καὶ ληθάργοις. Hoc est: Etenim somnus fit, cũ naturalis caliditas, uel ob defatigationem quandam & maiorem siccitatem ad alimentum conuersa est, uel ubi propter nimiã humiditatem foras nequit extendit. Prior sane est salubris, & secundum naturam. Secundus autem dictus, qualis in comate & lethargo, &c. Paulo post: τῶν δ᾽ ὕπνων τῶν κατὰ φύσιν, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἐγρηγόρσεων ἡ γένεσις οἷα πρόσθεν εἴρηται, δεομένου μὲν ἅμα, καὶ ἀποροῦντος ὑγρότητος δαψιλοῦς τοῦ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ζώοις θερμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο συνιόντος εἰς τὰ σπλάγχνα, καὶ τὴν γαστέρα τῶν ὕπνων γινομένων. ἀντάρκως δ᾽ ἀπολαύσαντος ταύτης ὡς ἤδη τὴν κατὰ φύσιν ποιότητα ἔχειν, τῆς γρηγόρσεως ἀποτελουμένης, &c. Hoc est. Sõnorũ uerò naturalium, sicuti ẽt uigiliarũ generatio existit qualis antea exposita est, nẽpe ut somni fiant cũ naturalis animantium calor indiget quidẽ simul & destituitur copiosa humiditate, eoq; ad uiscera & uentrẽ cõmeat: ut aũt uigiliæ, cũ idem calor hac humiditate potius fuerit abũde, ut iã naturalẽ habeat qualitatẽ, &c. Nã ex alimẽti cõfectione multa uaporosa humiditas in ipso calore, meatibus, omnibusq; particulis intermediis suggerit. Somni generatio.

Mutua uirium subsidia.

Virium animalium requies.] Hoc est, ipsæ quidem non agunt, sed naturalibus subsidium adferunt: eoq; præcipitur recte, ut dum fit concoctio, etiam in uigilantibus, abstineatur à lectione, disputatione, aut cogitatione graui, ne uis naturalis alio distrahatur, nã mutuo sibi ferũt auxilia, impedimẽtaq;.

Tempus somni.

Tempus somni optimum à cibo.] Intellige, non statim: nã somnus statim à cibo, caput replet, ut etiam plethoricæ dispositiones, si Galeno in Aphorismis fidem accommodamus.

Terminus autem somni.] Non sunt audiendi qui unum omnibus terminum somni præscribunt. Nam alii celerius, alii tardius concoquunt: hi plus assumunt, illi minus. Quare Galenus recte in commentario de euchymia & cacochymia tradit. Quibus itaq; exercitationibus plurimis uti licet, & quàm diu libet dormire, ij & cibos crassi succi, & uiscosos tuto assument. Quæ ita græce sonãt ὅσοις μὲν γὰρ ἀνθρώποις οἷόν τ' ἐστὶ γυμνασίοις τε πλείοσι χρῆσθαι, καὶ κομᾶσθαι μέχρις περ ἂν ἐθέλωσι, &c. ut supra dictum est.

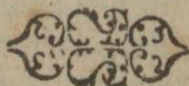
IN XCIX. CAPVT.

Cataphora. καταφέρεσθαι.

CAtaphora.] Dictio græca est, à uerbo καταφέρεσθαι, quod est obdormiscere uehementius. Vnde etiam καταφορικὸς ὕπνος dicitur. Latine interpretari possis, grauis aut uehementis soporis impetum. Galenus sub hoc nomine, alios affectus soporosos uidetur comprehendere, καταφορὰς inquiens, βαθείας ἐργάζεται. ἃς ὀνομάζουσιν ἀποπληξίας, καὶ κάρους, καὶ κατοχάς. Hoc est, Cataphoras profundas efficit, quas nominant apoplexias, & caros, & catochos.

In Epistola Dioclis habetur συνάγχιν νύκτωρ. In qua uitiũ esse puto. Nam quid sibi uelit νύκτωρ, non satis intelligo. Angina enim omni tempore solet excitari. Nihil itaq; mali erit, si legas pro νύκτωρ, νυκτάλωπα.

FINIS LIBRI PRIMI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

LIBER hic ſecundus de febribus, & earum accidentiis facili tractat compendio, ex Galeni opere de medendi ratione ad Glauconem magna ex parte tranſcriptus. Nounulla uero Paulus noſter ex opere de Criſibus, pauca ex Prognoſticis Hippocraticis, quædam ex aliis autoribus ſumpſiſſe uidetur. Cæterum à morbis ſimilaribus auſpicaturum ſe dicit, qui quatuor conſtant intemperaturis. Quia uerò calida omnium eſt efficaciſſima, merito ab hac appellationem deſumpſit, febres, morbos nominãs ſimilares, qui nimirum etiam ſimpliciores dicuntur. Compoſitos in tertio quartoq; uolumine perſequetur.

Oribaſii compendio.] Iuliauns olim Imperator medicinã ſuo tẽpore uagam amplamq; intelligens, præſtantiſſimos ex omni regione medicos Romæ colligendos magno ſtudio curauit, delegitq; ex uniuerſo illorũ numero ſeptuaginta duos, qui diuerſis antiquorum aurorum monumentis euolutis examinatiſq;, neceſſaria magis in artem medicam compendioſa ratione comprehẽderent. Hi igitur oẽs, ſua prius rõne & uia, ſingulatim explicata, uno tandem conſenſu ſcribendi prouinciam Oribaſio ut facile principi, doctiſſimoq; tradiderunt. Is uaria Galeni opera, aliorumq; nonnullorum perſcrutatus in compen-

compendium quoddã ſeptuaginta duobus libris comprehenſum (tot enim fuerant conuocati medio) artificiosè redegit. Paulus autem Aegineta opus hoc maius eſſe animaduertẽs, quàm ut iter facturo circunferri poſſit: aut ab homine tenuioris fortunæ comparari, in ſeptem tantum libros conſtrinxit.

Caſtigatur codex.

Ex Galeni ſane. In græco male legitur ἐκ τῶν Γαλυνοῦ ὢ μὲν ὡς μάλιστα. Hic ὢ eſt ſuperfluum: ac legi debet Γαληνοῦ μὲν ὡς μάλιστα. Hos & Oroſcius, & caſtigator Baſilieñſis preteriit.

IN II. CAPVT.

ἀθρόως.

VNa uice.] In græco eſt ἀτρόως, quod cumulatim ſignat, ac una uice. Celſus dixiſſet ſemel. Contrarium huic κατὰ μέρος, & κατ᾽ ὀλίγον, quod eſt, particulatim, & paulatim, multiſq; uicibus. Quando ſcilicet morbi in abſceſſum finiũt pluribus diebus fit criſis.

IN III. CAPVT.

Græcus codex ulcioſus.

NEq; enim capitis.] Ex Galeni 1. de diebus decretariis hac tranſcripta ſunt. Deſideratur autem in Paulo uocula, δὲ, habet enim πυρετὸς εἰσβάλλων, pro πυρετὸς δὲ εἰς βάλλων, quod neglexerunt Ariſtarchi.

Aliquem latere.] Galenus addit emphaſeos gratia κἂν ἀναισθητότατος εἴη, hoc eſt, etiamſi ſtupidiſſimus, & ab omni alienus ſenſu fuerit.

IN IIII. CAPVT.

LEthales notæ.] Subſequentes ſcilicet, facies cadaueroſa, ſano quàm diſſimillima, et quæ mortuum imitetur, unde

νεκρῶδες.

græcis νεκρῶδες dicitur. Nam ſi ex Hippocratis ſententia, ſimilis ſit ſani præſertim ipſius, qui nunc ægrotat, faciei, optime ſperandum eſt. Porro notæ hę ſunt in morbis acutis, diuturnis, animi defectionibus, doloribus, item omnibus defunctis. In faciei autem, quod imprimis appareant, & uim obtineant maximam: Cadaueroſa, quoniam natura debilitata, nõ amplius ſanguinem & ſpiritum in hanc ſuppeditat.

Laurentianus. Nares acutæ.

Nares acutæ.] Ita Celſus interpretatur Neſcio cur Laurentianus Naſus cõpreſſus uerterit, quod græcis dicitur ὀξεῖα ῥίς Sunt autem nares acutæ, aut ob aliquam cauſam carnoſas animalium partes conſumentem, corrumpentemq;, aut ob debilitatem caloris natiui, qui non magis in extimas corporis partes extendi poteſt, ſed in uiſceribus ſolis exiguus remanet.

net. Quo fit, ut non amplius tantum ſanguinis, aut ſpiritus in partes illas affluat. Cum autem in naſo oſſeę partes & humidę carnoſęq; ſint, inuicem commiſſę: deinde quum oſſeę propter terreſtrem ipſarum ſubſtantiam ſimiles permaneāt, humidiores autē conſumi facile poſſint, & in ſe concidere ob inopiam tum ſpirirus tum ſanguinis, fit ut naſus gracileſcat.

Oculi concaui.] Ob eaſdem cauſas fiunt: ſed quanto extremo naſo humidiores, mollioresq; exiſtunt, tanto citius cauantur. Imo etiam ſpiritus animalis copioſi participes exiſtunt, & caloris non pauci, quibus ipſi deſtituti merito cōtrahuntur. Cadaueroſa igitur facies quę ſequentia apud Hippocratem obtinet, in diuturnis ſępe morbis uiſitur: raro per initia, ob quod & periculoſiſſimū eſt, & in acuta morbo prorſus lethale: tāquā ne occaſionē quidē habuerit à tēpore. In morbis aūt lōgis nō adeo lethale: ita nec in frigido loco, hyeme, ſtatu aeris frigido, & ſenectute: quia morbus naturę reſpōdet.

Si hęc ueq;.] Aut tali aliqua manifeſta cauſa, minos periculoſum eſt, quam ſi ob morbi malitiam, etſi pręſtaret, neque ab eiuſmodi cauſis uirtutem prorſus debilitari. Celſus optime hanc ſententiam lib 2. exprimit latine. Si hęc, inquiés, ita ſunt, ut neq, uigilia pręceſſerit, neq; uentris reſolutio, neque inedia Dixit autem Hippocrates neq, ex uigilia: quia ex hac oculi, ueluti chorda ex ſiccitate tenduntur. Vigiliæ,

Vacuatione. Intellige per alui profluuium, & mordicationem, ut Galenus apud Hippocratem interpretatur. Verum Hippocrates habet τὰ τῆς κοιλίας ἐξυγρασμένα ἢ σφοδρῆς, quod eſt: Aluus uehementer humectata. Celſus dixit uentris reſolutio. Paulus utitur dictione κονώσεως. Vacuatio,

Aut inedia.] Hippocrates dixit λιμῶδές τι, quaſi famelicum aliquid, aut fames quædam Paulus ex Galeno ἀσιτία, hoc eſt, inedia. Cæterum & alui reſolutio uehemens, & inedia corpus ſiccant, adeo quandoque, ut per ſe emortuam hanc faciem inducant. Inedia.

Si oculi lumen refugiunt.] Hoc eſt, auerſantur, ob uiſoriæ facultatis imbecillitatem. Quæ quum propter inſtrumentorum affectionem laborat, quemadmodum in lippitudinibus, aut ob alium quendam fluxum pręter naturam quidem eſt, non tamen mortale: cum autem per ſe afficitur, lethale.

Illachrymant, nō ex quadam] Hippocrates habet ἣν γὰρ

τὴν

τὴν αὐγὴν φεύγωσιν, ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως. Hoc est: Si.n. lumen refugiunt, aut illachrymant citra uoluntatem: nimirum ob facultatis retentoriæ imbecillitatem. In Hippocrate additur: ἀποστρεφῶσιν, quod est, peruertuntur. Celsus simpliciter dixit, si præter hæc oculi quoq; lumen refugiunt, & illachrymant. Paulus autem pulchre distinguit, causa tum exteriore tum interiore, quæ sane utraq; lachrymas sæpe in oculis mouet.

Hippocrates. Celsus.

Ad hæc si alter ex his minor.] Quæ nota facultatem ipsam dispensatem emori significat.

Quæq; in ijs alba.] Sicut in lippitudinibus quibusdam & ebriosis nonnullis Iudicim uero est plenitudinis in cerebro, eiusq́, membranis: interim & inflammationis. Vtroq; enim modo sanguis ad oculorum uenas exprimitur. Album oculi pars est pupillam ambientis, pericranii extremitas.

Album oculi.

Aut nigricent.] Refrigerata scilicet. Refrigerantur autẽ emortua. Idcirco mali colores perpetuo apparent.

Crassior pituita.] Græce λῆμαι, quod Plinius lib 23. cap. 1. dixit, græco usus uocabulo, uel inquiẽs, si lemæ in oculis erũt. Nos Celsum imitati libro secundo, de indiciis mortis, quod caput ex Hippocrate transtulit, diximus, pituita. Habet ille, pituitaq; in iis innatans nouissime angulis inhærescit. Cæterum Galenus Lemas exponens, dicit semicocti alimenti esse recrementum. Nam facultas oculum dispensans imbecilla allatum nutrimentum nequiuit concoquere. Iam fiunt etiam lemæ in lippitudinibus tum ob humiditate præter naturam copiam, tum ob instrumentorum uicium.

Pituita apud Celsũ in oculis ꝓ græcorũ. λῆμαι.

Per somnum alba.] Ex 14 cap. prognosticon Hippocratis sumptum uidentur. Ita uero apparent, ob imbecillitatem facultatis palpebras mouentis, cum citra causam exteriorem constituitur.

Stridere dentibus,] Hippocrates adiicit, quibus à pueritia consuetum non est. Fit autem ex cerebri offensione, & per se delirium significat: cum delirio autem, mortem. Cæterum fiunt stridores dentium, cum temporales & masticatorii musculi modo conuulsorio mouentur. Quibusdam accidit, ipsis tantum musculis affectis, uel ab origine, uel postea ex quadã causa. In nonnullis principio neruorum in eiusmodi affectionem deducto, unde potissimum illorum quæ ab eo nata sunt, conuulsiones

Stridor ex quibus causis.

conuulſiones fiunt,ut hic neruorum muſculus inſertorum.

Aut in ueſte floccos legere.] Hoc græce dixit Paulus unico uerbo κροκυδίζειν, quod Hippocrates τὰς κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτίλλειν dixit capite uigeſimo octauo. Celſus hoc interpretatus libro ſecundo: ait: Si in ueſte floccos legit, fimbriasq́; deducit. Id autẽ fit corporis humoribus ad caput exhalantibus. Quorum uapore purus ille pupillæ humor inficitur, unde prædictæ oriuntur imagines, ut in ſuffuſis. Vbi enim niger aliquis, aut craſſus anteſtat, lumẽ uiſoriũ prohibẽs foras excedere, pro humoris ſubſiſtẽtis natura, imagines generant. κροκυδίζειν.

Si æger ſupinus.] Hoc à decubitu iudicium ſumptum eſt. Galenus in prognoſtica Hippocratis capite ſeptimo ſcribit, id neq; ad ſalutem, neq; ad mortem habere momentum, ſed medium eſſe, aut parum ad alterum declinare. At ſi conſuetũ ægro eſt, ita cubare, & medicum ingredientem non uereatur, ex bonis ſignis eſt. Sin autem conſuetum non eſt, & medicum uereatur, malum eſt.

Veluti reſolutus.] Græce eſt οἷον παρειμένον. Nam πάρεσις idem quod παράλυσις: Sed illa incertis quibuſdam partibus, hæc in toto corpore obuenire dicitur. Sit igitur, ueluti artubus reſolutis. Forte idem eſt quod dixit Hippocrates καὶ χεῖρας καὶ τράχηλον, καὶ σκέλεα ἔχειν ἐκτεταμένα. Hoc eſt, & manus & ceruicem & cruta habere extenſa: non contracta. Celſus dixit, ubi ſupinus æger iacet porrectis manib & cruribus. πάρεσις.

Vel ſi etiã deorſum.] Hoc inquit Galenus facultatis corpus gubernantis abolitionem teſtatur. Celſus dixit, ubi deorſum ad pedes ſubinde delabitur.

Spiritum.] Hoc eſt, totam reſpirationem frigidum, ob extinctionem caloris natiui. Græce eſt ἀναπνεῖν, quod eſt, reſpirare, Celſum ſecutus dixi ſpiritum elidere. ἀναπνεῖν. Spiritum elidere.

Item pulſus languidus.] Hippocrates pulſus non meminit. Languidus autem, quem alii obſcurum uertunt, imbecillitatem uirtutis fatetur. Creber magnam neceſſitatem, deficiens per interualla, aut ut percipi uix poſſit, extremam debilitatem.

Sudore digeratur.] Græce eſt ἱδρῶν συγκοπτικῶς, quaſi dicas ſudare ad ſyncopen. Vide Hippocratem. Celſus in Cardiaco dixit: Id autem nihil aliud eſt, quàm nimia imbecillitas corporis, quod ſtomacho languẽte immodico ſudore digerit. ἱδρῶν συγκοπτικῶς.

εὐσφυξία. Pulſus uegetior,] Græca dictio eſt εὐσφυξία, quaſi dicas bona pulſatio Hoc eſt mediocris magnitudine, frequentia & celeritate: æqualis ſibi per omnia.

προσφοραι. Bene erga cibũ.] Paulo aliter ſonant uerba græca, εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφορας. Hoc eſt: bene habere ad oblationem intellige cibi.

IN V. CAPVT.

SI quatuor particul.] Quum nimirum materia eſt extra uaſa. Sicut autem morbus totus quatuor, habet tempora: principium, augmentum, ſtatum, & declinationem, ita quoq; particulares acceſſiones Vide Galenum de morborum temporibus, & de totius morbi temporibus, quem librum nos latinitate donauimus.

Cuius extremus] Hoc eſt, longiſſimus, quaſi dicas: Si longiſſime producatur, in ſeptimana iudicatur. Nam teſte Galeno exacte peracutus is eſt, qui quartum diem attingit. Non exacte, qui ad ſeptimum uſq; producitur. Ita inter acutos, alius exacte acutus, qui ad uſq; diem quartum decimum producitur. Non exacte uero, qui uſq; ad uigeſimum durat, quãquam & ipſe acutus ſit.

Sin autem inde in quadrageſimum incidit, acutus ex decedentia, quem græci κατὰ μετάπτωσιν appellant.

Quarto die criſim.] Nam quarto plerunq; ſoluunt, aut occidunt. Si multum, ad ſeptimanam perdurant.

Sed duodecim] Quæ acceſſionis longitudo maxima eſt, tertianæ exquiſitæ dictæ, quæ intra quartũdecimum, hoc eſt, antequam omnino prætereat, ſoluitur.

Longus. Talis morbus longus] Vt eſt quarta, & ſemitertiana, tertiana non exquiſita.

At ſi particulares.] Galenus lib. 2. Duplex autem horum acutorum quoq, natura eſt. Vel enim acceſſionum remiſſiones in exactum integritatem finiunt, uel continua, ſemper febris manet, quæ particulares acceſſiones non habet, materia in maioribus uiſcerum uaſis ſubſiſtente.

Acutorum duplex natura.

Si quidem facies, & totum.] Intelliige primis diebus. Nã fieri poteſt, longo tempore ex parua febri, ut corpus modice collabatur. Modice autem dixit: quia nimium conſumi & prę ter rationem facultatis retentoriæ imbecillitatem teſtatur. In codice græco, ſuperflua eſt particula εἰ. Nam legi debet: τὸ

Corrigitur codex græcus.

προσωπον,

πρόσωπον, καὶ τὸ λοιπὸν, &c. non autem τὸ πρόσωπον εἰ καὶ τὸ λοιπὸν, nam una hæc uocula sententiam peruertit, quod nec Oroscius intellexit, nec Basiliensis corrector.

Si prorsus nihil] Græce est. εἰ δὲ παντάπασιν ἀσύμπτωτον, quod est: Sin autem omnino non collapsum est. Celsus latinius lib 2. cap. 4. de signis lõgæ ualetudinis dicit: Vbi æger pro spatio parum emacrescit. ἀσύμπτωτον.

Ex arteriarum motu.] Magnus pulsus, qui in omnem distantiam attollitur, fit ob magnum refrigerij usum. Citatus, ubi magnitudo pulsus non sufficit, additur Celeritas. Sicuti cũ qui magno incedit passu, non potest iter institutum tempestiuius absoluere, nisi eundem gradum acceleret. Creber, celeritatem adhuc adiuuat, dum breuem facit ab opere quietẽ. Veluti qui nunquam intermittit, uerùm semper iter repetit, quod celeriter perficit atq; maximum usum refrigerii indicat. Vehemens, robustis uiribus, natura strenue se ad fuligino sa excrementa expellenda accingente.. Pulsus. Magnus. Citatus. Creber.

Contrarius longum] Hoc est: Paruus, tardus, rarus, languidus. Paruus quia tantus color nõ est, qui refrigerari ualde requirat, aut uiribus imbecillis, materiaúe oppressis. Paruus. Tardus. Rarus.

Quatenus calidæ, & urẽtes] Subaudi ad tactum Hęc sumpsit ex libro primo Galeni ad Glauconem capite de curatione doloris capitis.

Delitescentes.] οἷον σμυχόμενοι, græce est. Interpretantur autem grammatici σμυχόμενοι ἀφανιζόμενοι, quod est, non apparentes. Galenus utitur hoc uerbo, præterquam in libro supra citato, secundo etiam de iudicatoriis diebus. Qui nanq; inquiens, ad quartumdecimum, aut uigesimum diem morbi prorsus acuti exciderunt, hi plane inceperunt tanquã σμυχόμενοι, lento motu. Nihil refert etiam si interpreteris, mitiores & languidæ. Habetur in codice Græco ante σμυχόμενοι dictio μαλθακώτεροι, fac tu μαλακώτεροι. σμυχόμενοι.

IN VI. CAPVT.

Magna ex parte.] Recte dicitur, magna ex parte, quoniã plurimi longi affectus teste Galeno libro secũdo de diebus decretoriis, etiam excretionibus finiuntur, sed non manifestis. Potissimum autem abscessibus, & concoctione. Qui enim ad quartumdecimum crudi sunt, non ante quadrageti mum soluuntur.

IN VII. CAPVT.

Dies decretorij qui.

DIerum decretoriorum.] Antequam dies ipsos enumeremus, apte prius dicetur, cur ita appellentur, Græci uocant, κρισιμες quasi iudicijs dicatos. In quibus natura cũ morbo pugnante, iudicium expectatur, natura ne morbum sit superatura, an morbus naturam. Hoc autem fit, quando facultas alicui siue qualitate, siue quantitate, siue utroque corpus offendentis, operi suo ualentissime se accingit: quæ uere Crisis dicitur. Hæc autẽ singulis diebus potest accidere, teste Galeno, sed non æque frequenter, nec æquali fide. Hinc Paulus noster inquit: Dierum decretoriorum alii de ægris frequenter, cum fide, nempe cum excretione quadam copiosa, aut abscessu non obscuro. Post quæ morbi reciduæ timẽda nõ est.

Salubriter.] Græca dictio est ἀγαθῶς, quod est bene: quo die morbus ad sanitatem desinit, eoq; dixi salubriter.

Perfecte.] τελέως interpretatus sum perfecte, iudicat autem is dies perfecte, qui nihil amplius in morbo facit reliquũ.

Manifesto] Hoc est: Quo cum excretione, aut abscessu quodam euidenti morbus solutus est.

Insigniter.] Paulus dixit græce ἐπισύμως, Galenus εὐσήμως, quasi cum bonis signis. Hoc est, qui prius à contemplatorio iudicatus sit, Iam intelligendum uenit, naturæ motus proportionibus definitis fieri, & circuitibus ordinatis, cũ morbi materiã superauerit: prohibetur autem quum non plane superauerit. Septenarij igitur circuitus ualidissima sunt uirtute præditi: mox quaternarij: quædam uero extra hos excidunt: quos coincidentes seu intercalarios nominare licet. At perfectus circuitus est, ex tribus septenariis compositus, qui nimirum uiginti constat diebus Vnde liquet non omnes septenarios inuicem separari. sed nonnullos coniungi, ut etiã quaterniones. Nam hi teste Oribasio in ipsis partibus à præcedente numero incipiunt: post ipsas uero partes absq; præcedente numero procedunt. Porro secundus sextenarius circulus à primo disiũctus est, testimonio Hippocratis ex Aphorismo quarto decimo libri secundi, secũdi septenarii, octauus dies initium est: tertius septenarius circuitus secundo cohæret. Vnde fit ut non eadem proportio post quartumdecimũ diem seruetur. Nam ab ipso quartodecimo, qui finis secundi est, tertius incipit: post uigesimum diem, idem circuituũ ordo per-

Natura motibus ordinatis gubernatur.

do perpetuo cõsistit. Hinc est quod apud Hippocratem probetur maxime, post septimum, quartumdecimum, uigesimũ, uigesimusseptimus, trigesimusquartus, quadragesimus. Respõdebit ergo trigesimusquartus, quartodecimo, quippe qui ex duobus septenariis sit coniunctus. Et quadragesimus, uigesimo, ut qui tertium septenarium coniunctum expleat. Eadẽ ratione commendat sexagesimum; octuagesimum, centesimum, centesimum uigesimum, ut perfectos circuitus. Iã quaterniones ita habent. Secundus & primus coniunguntur: tertius à secundo separatur. Quartus autẽ tertio, & quinto coniungitur: quintus iterum sexto. Atq; ita quoque post uigesimum, ut in septenariis proportio seruatur Concidunt eis nonus, quintus, & tertius.

Sunt itaq; potentes ad iudicandum septenarii: mox quaterniones. Quartus enim dies morbos qui primo non desinunt, soluit Vndecimus quos septimus nõ discussit. At si maior morbus sit quàm ut quarto die crisim subeat, certe solutio ipsius in eodem prępáratur: septimo autem finis morbi adiicitur. Qui uero morbi septimo die non finiunt, undecimo natura soluere molitur. Atq; sic in ipso uel decernit, uel quartodecimo præparat Ac omnibus pulchre euenientibus, nullo admisso errore, ad quaternionum circuitus iudicia omnino perueniunt. Erratis autem quibusdam admissis, in coincidentes, seu intercalarios recidunt, quanquam in facta iam crisi iudicãda, præstat eam in nono factam esse, quàm octauo, ut quę sit tutior, & fidelior: Itaq; differunt quaterniones ab inrercalariis, natura & usu: natura ut dictum est: usu, quod ad futuræ crisis cognitionem sufficiant. At morbi acuti impari dierũ numero, longi pari iudicantur. Inuadunt quidam morbi secũdum diem priore grauiorem habentes: quartum tertio, & totas accessiones in diebus partibus, qui longorum morboruur iudices sunt. Protinus autem ut acuti propter accessionis uehementiam finiuntur, hi ẽt secundo die interficiunt, & quarto: uerum sexto plurimos. Cæterum dies intercalarii, tertius, & quintus, non minus quàm quartus decernunt. Nam perturbationis euidentia naturam ea quæ molestant, etiam ante tempus propulsare compellit. Proinde primariam decernendi uirtutem non habent, sed per accidens aliquod sic eueniũt. Quoniam enim natura non conueniẽti semper tempore de

morbis decernit, sed concitata plerunq; alias aliis de causis, à quibus accessio in morbis acutis maxime continua redditur, in imparibus acutorum iudicia fieri ratio est.

Exiguum naturæ impetum] Hoc est, si uel modice natura ad expetendum aliena se accinxerit. Ex primo Galeni libro ad Glauconem de curatione doloris capitis hæc transcripta sunt, ubi ita habetur: ἡ μὲν γὰρ ἑβδόμη ἡμέρα, και κατὰ τας βραχείας παρασκευὰς τῆς φύσεως ἐξορμα πρὸς την διὰ κενώσεως κρίσιν. Hoc est: Nam septimus dies etiam ex paruis naturæ apparatibus ad crisim quæ per euacuationem consit, erumpit, Itaq; ad quartumdecimum usq; diem ualentissima. Græci erat ἀγωνιστικώτατα, hoc est, maximo cum certamine, & impetu naturæ. Ex lib. 2. de diebus decretoriis.

ἀγωνιστικώτατα.

Prorsus elanguescunt] Superius dixit de diebus post uigesimum succedentibus: quod scilicet uehementiam in iudicando remittant. ita hic eos qui post quadragesimum sunt, prorsus, lāguescere in naturę motibus. Gręce est τελέως εἰσὶν ἔκλυτοι, quod est, omnino sunt resoluti. Male autē in codice Græco impresso est ἔκλυπτοι pro ἔκλυτοι Nec hoc aduerterūt Oroscius & Gemusæus.

Lectio codicis Gręci castigatur.

IN VIII CAPVT.

Concoctionis signa] Galenus lib. 1. cap 3. de Crisibus eadem plane habet. Dicit autem signa decretoria nonnunquam male euenire, propterea quod apparētibus scilicet decretorijs citra concoctionem, natura ob perturbationis uiolentiam, quæ alias ab aliis causis accidit, ad expellendum coacta, crisis uel bona, uel mala fiat.

Neq; igitur per initia.] Ex eodē Galeni libro capite octauo sumptum est: sequitur autem in Paulo Græco: οὔτε οὖν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, οὔτε ἐν ταῖς ἀναβάσεσιν αὐτὰ φαίνεσθαι χρὴ, ἀλλ' ἐν τῷ τῆς παρακμῆς χρόνῳ. Hoc est: Neq; igitur per initia, neq; in augmento ipsa apparere, sed declinationis tempore conuenit. Galenus autem habet: οὔτε γὰρ ἐν ἀναβάσεσι, οὔτε ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' ἐν ταις ἀκμαῖς αὐτὰ ἐπιφαίνεσθαι χρὴ. Quod est: Neq;.n. in augmento, neq; principio, sed in uigore ipsa apparere oportet Cui lectioni ego assentior. Nam testimonio Galeni lib 3. de Crisibus, capite quinto: Exquisita cōcoctio status tempore consit. Ergo si morbus ante statum iudicatus fuerit, malo est. Mutandum itaq; in Paulo ἐν τῷ τῆς

Lectio codicis Græci uitiata.

παρακμῆς

παρακμῆς in ἐντῶ τῆς ἀκμῆς. Hoc nõ intellexisti Orosci, nec tu Gemuseę aduertisti.

Si accessiones urgeant.] Galenus lib. 3. de Crisibus, capite quarto, inquit in hunc modum: εἰ μὲν γὰρ ἐπείγοιντο, καὶ προλαμβάνοιεν αἰεὶ τῆς συνήθους ὥρας, &c. Hoc est: Si enim urgeant, præuertantq; horam consuetam. Paulus habet: εἰ μὲν ἐπιτείνοιντο, hoc est, si intrudãtur, quod postea explicatur per hanc clausulam: Et uehementiores multo fiant. Quare cum Galeno etiam legendum censeo, ἐπείγοιντο, non ἐπιτείνοιντο, quanquam non adeo refert, utrum malis. Galenus certe paulo post eodem uerbo eadem in re utitur: πρόδηλον inquiens: ὡς ἐπὶ τὴν κρίσιν ἐπείγεται, &c.

Item ijs qui ob rigores] Nempe iis qui febribus laborant intermittẽtibus. Parum proprie dixi rigores, nam hi proprie de frigoribus uehementibus, aut duritie ex frigore cõtracta, aut etiam sine frigore dicitur. Vt apud authores idoneos est inuenire. Græca autem dictio ῥῖγος, totius corporis cõcussionem significat. Celsus eã uocabulo horroris qui Græcus φρίκη dicitur, interpretatus est. Plinius tamen libro septimo capite quinquagesimo scribit: Gertis pestifer calor remeat horis, aut rigor. Capiamus itaq; hoc loco rigorem, pro uehementi horrore, ut Galenus est autor. Rigor.

IN X. CAPVT.

ANte quamlibet iudicationem, ægrotus grauiter excruciatur.] Caput hoc ex primo Galeni ad Glauconem libro, sumptum est. Excruciatur autem grauiter, quia natura in totum contra morbum insurgit, ad expellendum ea quæ preter naturam sunt. Græce est δυσφορία προηγεῖται Hoc est ad uerbum: Difficilis tolerantia præcedit. Nam δυσφορεῖν uerbum. signat ægre morbũ ferre, inquietũ esse, exagitari & affligi.

Atque his obuenientibus.] Galenus libro citato: εἰ γὰρ ἐπὶ τούτοις ἅπασιν Hoc est: Si enim præter hæc omnia. Sublimius attollantur. Galenus libro tertio de prænotione ex pulsibus sumpta, inquit pulsum sublimem omnem excretionis indicem esse.

Ad hæc si dies decretorius indicetur.] Hoc est si prædicatur ab alio contemplatorio, ut septimus à quarto, quartusdecimus ab undecimo, &c.

Exilientem.] Subaudi è lecto. Galenus in commentario quem inscripsit περὶ προγινώσκειν, in hunc modum habet: Cũ natura incumberet in ea quæ grauabant, expellenda, æger erexit se tanquam uellet è lecto exilire: Rogatus cur id uellet facere, respondit se uidere serpentem rubrum ex regula emergentẽ, ac ueteri ne in uia ille aberrans, super ipsum caderet, eoq; fugere in locum quo decumbebat.

Si qua partium ipsius palpitet.] εἴ τι πάλλοιτο Græcus codex habet, ut etiam Galeni primus ad Glauconem. Signat autem πάλλομαι, idem quod moueor, concutior, palpito. Vide libellum Galeni de palpitatione, quam alii tremorem interpretantur. Libro primo de crisibus pro πάλλοιτο habetur, σείεται, quod est, mouetur, additurq; , καί τρομῶδες γίνεται, id est, & tremulum fit, ut labrum.

πάλλομαι

Venæ in temporibus.] Quod signat sanguinem ad superiora erupisse, & calidissimum, cum alioquin proprium sit arteriarum pulsare.

IN XI. CAPVT.

SI euacuatio.] Ex Galeno de Crisibus tertio, cap. 3. fere omnia transcripta sunt Meminerint autem lectores, aliquãdo me dictione Græca crisi scilicet uti, quod medicorum familiæ sit & usitata, & familiaris. Aliquando interpretor iudiciũ, uel iudicationẽ: quod ut mihi liceat post alios, oratos ipsos uolo.

Crisis. Iudicium. Iudicatio.

IN XII. CAPVT.

PVlsus.] Hoc caput ex uariis Galeni libris de pulsibus trãscriptum est. Primum itaq; Paulus definitionẽ ponit, qua dicit cor & arterias attolli, & deprimi. Attolluntur autem, longis fibris in se coeuntibus: aliis omnibus relaxatis. Submittuntur, hoc est deprimuntur, astringuntur, longis relaxatis, latis in se coeũtibus, Græce est ὁ μὲν σφυγμὸς κίνησίς ἐστιν καρδίας καὶ ἀρτηριῶν κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν γιγνομένη. Hoc est: Pulsus sane motus est cordis, & arteriarum qui fit secundum diastolen & sistolen.

Pulsus partes.

Fuliginosa.] Quæ ex functione obita collecta sunt. Nam hæc teste Galeno, non aliter calorem natiuum, quàm flammã ignis extinguunt.

Primo pulsuum genus.] Hoc ad uerbum ex Galeni libello ad candidatos medicinæ sumptum est. Habetur enim: Ex iis quæ propria motus sunt, celeritas existit & tarditas: alius urgens

urgens motus, alius reſolutus.

Quoniam enim.] Hunc ſyllogiſmum ex primo de diſſerentijs pulſuum mutuatus eſt. Verba ita ſonant: Quia uero & arteria tria interualla ſortita eſt, ſicut aliud quoduis corpus, lungum, latum, & profundum, neceſſe eſt omnino in ſingulis diſtantiis quantitatem diaſtoles, & ſiſtoles metiri. Verti autem interuallum, διάστασιν, quod neoterici dimentionem interpretantur. Celſus libro tertio dixit: Si uenæ non æquis interuallis mouentur, arterias intelligere. διάστασις Interuallū

Humoris infuſi.] Galenus libro de dignoſcendis pulſibus quarto etiam ex infuſione humoris differentiam pulſus conſtituit. Nā alias plus, alias minus in ea continetur, nunc craſſior, nunc tenuior, nunc aquoſa, nunc aerea humiditas.

Pleniorem.] Verba ſunt Archigenis apud Galenum lib. quarto de dignoſcendis pulſibus, admodum obſcura, ut lectores facile iudicabunt. Cæterum plenus pulſus habet tria genera, ut ſummatim dicam: Primum, quod ipſum corpus arteriæ, quo ſtatu ſit declarat: alterum quod qualitatem ſubſtantiæ quam continet: tertium natiui ſpiritus facultatem indicat. Pulſus plenior.

Quoniam uero caloris.] Hic locus ad uerbum ex lib. 1 de differentiis pulſuum deſumptus eſt, Verba ita ſonant: ὅτι κατὰ τὸν τῆς ἀρτηρίας τόπον, ἐνεργέστερον γνωριζομένης τῆς τοῦ πυρετοῦ θερμότητος οἷα τις ἐστὶν, ἢ εἰ κατ᾽ ἄλλο τι μόριον ἅπτοιο, πιθανὸν ἔδοξεν εἶναι τισι καὶ τοιοῦτο γένος σφυγμῶν συναριθμῆσαι τοῖς ἄλλοις. Ex qua lectione uidetur addendnm in Paulo τινές, ut ſit ἠξίωσαν τινὲς καὶ τοῦτο, &c quod præteriunt Ariſtarchi. Corrigitur exemplar.

Nam cum arteria.] Galenus primo differētiis pulſuum in hunc mo dum habes: τῆς ἀρτηρίας σώματος οὔσης κοίλου, καὶ μακροῦ καὶ περιφεροῦς, κινουμένης τε διὰ παντὸς διπλῆν κίνησιν ἐξ ἐναντίων σύνθετον μορίων: ἢ γὰρ εἰς ἑαυτὴν συνιζάνει πανταχόθεν ἢ διαστέλλεται πανταχόσε, καὶ ταύτας τῆς διπλῆς κινήσεως ὀνομαζομένης σφυγμοῦ, διττὰς ἀναγκαῖον αὐτῇ συμπίπτειν ἠρεμίας ἐφ᾽ ἑκάτερα, &c. Hoc eſt, ut Græcæ linguæ ignari intelligant. Cùm arteria corpus ſit cauum longū, & teres, moueaturq; perpetuo duplici metu, ex contrariis compoſito particulis (uel enim in ſe undiquaq; ſubſidet, uel in omnem partem attollitur, qui motus duplex appellatur pulſus) neceſſe eſt, ut duplex ei quies in utroq; coincidat. Deinde pergit, atq; has duas quietes exercitata manus cognoſcit, & ratio demōſtrat.

ſtrat. Pauli lectio uidetur corrigenda. Habet enim codex impreſſus τῆς γὰρ ἀρτηρίας διπλῆν κινουμένης κίνησιν ἐξ ἐναντίων συγκειμένην κινήσεων. Quod eſt: Cum enim arteria duplici moueatur motu, contrariis compoſito motibus, pro ἐξ ἐναντίων συγκειμένων μορίων. Sic itaq; tu corrigito, Croſcus & Baſilienſis corrector hoc ſponte ſua ſcilicet omiſerunt.

Corrigitur codex græcus.

Differentiæ rhythmi.] Ex primo de differentiis pulſuum Galeni tranſcripta ſunt Quare qui omnia planius fuſiusque explicata deſiderabit, ad eos ſe commentarios conferat.

Ac cum ſecundum magnitudinē inæqualitas, id quod maturius, aut tardius aſſumpſerit.] Hoc eſt, ut apertius interpreter: quanquam ſic habeant, ac cum inæqualitas ex magnitudine ſumpta, inæqualitatem quæ celeritatis, aut tarditatis ratione conſtat, aſſumpſerit. Sed malui eſſe obſcurior, quàm non fidelis Ariſtarchis noſtris uideri.

Ac ſi id quod in ſitu eſt.] Eadem locutio. Idem intelligo. ac ſi dicas: Si eam differentiam inæqualitatis ſumpſerit, quæ ex ſitu arteriæ capitur.

Porro opportunum erit.] Sequentia Pauli dicta, ex Galeni libris de cauſis pulſuum, & de prænotione miro artificio, compendioq; ſunt decerpta.

Magnus igitur pulſus] Galenus primo περὶ προγνώσεως σφυγμῶν, in hanc ſententiam ait de magno pulſus ἤτοι γὰρ διὰ τὴν ἰσχνότητα τοῦ σώματος, ἢ διὰ τὴν θερμότητα τῆς κράσεως, ἢ διὰ τὴν ἐπίκτητον κίνησιν. Hoc eſt: Vel enim fit ob corporis (intellige arteriæ) gracilitatem, aut temperamenti calorem, aut motum acquiſitum.

Cauſæ ipſios naturales.] Paulo poſt Galenus habet: ἀλλ᾽ αἱ μὲν ἐπίκτητοι κινήσεις, αὐτίκα καθίστανται, παραμένουσι δ᾽ ἔτι διὰ τὴν ἰσχνότητα, καὶ τὴν κρᾶσιν, quod eſt: Verum motus aſcititij ſtatim ſubſidunt, qui autem ex gracilitate, & temperamento proueniunt, adhuc perſeuerant.

Vt etiam manu admota] Galenus ὥστ᾽ ἐνεστίσοι τῶν σφυγμῶν ἀψαμένῳ, κἄπειτα βραχὺ διαλείποντι, καὶ πάλιν ἐφαψαμένῳ σαφέστατα διαγνῶναι τὴν μεταβολήν. Hoc eſt. Vt liceat tibi pulſus tangenti, & deinde paululum intermittenti, rurſusq; iterum attingenti, mutationem manifeſtiſſimā dignoſcere, &c. Habetur autē in codice græco Pauli bis πάντως: tu igitur poſtremum expunge, quod neglexerūt noſtri maſtiges.

Textus græcus caſtigatur.

Qui ſane

Qui ſane ob balineas.] Hæc fere & ſequẽtia lib. 1. iã citato inuenies. Niſi qđ Gal. uerbis nõnihil immutatis eadẽ dicat.

Ex humorum putredine magnus, ad magnitudinem, adhuc ſubmiſſionem magis citatam.] Galenus libro. 2. προγνώσεως σφυγμῶν hanc ſententiam interpretatur in eum modum: δηλώσει τοιγαροῦν τὸ μὲν τάχος τῆς συστολῆς ἀξιόλογόν τι πλῆθος αἰθωλωδῶν περιττωμάτων ἀθροίζεσθαί τε ἅμα καὶ ἐκκρίνεσθαι. Et ſtatim: παμπολὺ μὲν γὰρ ἀθροίζεται κατὰ τὰς σήψεις τῶν χυμῶν, &c. Hoc eſt: Indicabit igitur, celeritas quidem ſyſtoles, eximiam quandam fuliginoſorum excrementorum copiã colligi ſimul, & excerni, &c. Permultum enim ex humorum putredinibus colligitur. Iam libro primo de cauſis ita habet: Cum refrigerantem cauſam attrahit corpus arteriarũ diſtenditur: cum fuliginoſum excernit, comprimitur. Superat autẽ aliàs diaſtole, cum ſcilicet maior refrigerij uſus eſt. Syſtole, cum plura recrementa expelli deſiderant. Cauſæ pulſuum & eorum differentia.

Verum ad magnum pulſum.] Galenus primo de cauſis: Conuenit igitur tria cauſarum genera ſibi mutuo opitulari, ut pulſus magnus aut celer fiat: nempe uſum generationis ipſorum urgentem, uirtutem robuſtam, arteriarum tunicas molles, aut non omnino durus.

Celeritas accedit.] Eodem libro: Copioſiore calore in corpore collecto, neceſſe eſt animal maiorem deſiderare reſpirationẽ pulſusq; maiores. Qua autem ratione maiores, hac etiam ueloci ores & frequentiores Vt enim ſitientes nõ ſolũ multum, ſed etiam cito, & frequenter potionem aſſumunt, ita qui refrigerantem ſubſtantiam requirunt, multam ſimul hãc, & celeriter & frequenter attrahunt Quare proprii, ſunt copiæ caloris pulſus magni, celeres, & frequentes non tamẽ neceſſarii frequentes, uerum ſi nullum ex prædictis impedierit.

Non amplius id quod in.] Primo de cauſis Galenus. Fortaſſis uidebuntur pugnare ea quæ apparent tum inter ſe, tum una cum cauſis propoſitis. Conuenit enim, ut in caliditate primum ſane magnitudo, mox celeritas, deinde frequentia erat, ita etiã in frigiditate primũ ſane oriri paruitatem: mox tarditatem: tertium raritatem. Quæ igitur ſolutio? Quouiam uirtute robuſta, & ſi uſus paulo minus fuerit, primam ſane actionem, neq; exiguam, neque tardam neceſſe eſt fieri, ſecundam uero poſt longius tempus, ſi uſus urget, ratio eſt abſolui. Dubij ſolutio.

Sicut

Sicut enim cũ urgebat ſtimulabatq;,& impellebat uirtutẽ ad actionem,ita cum non urget,diutius conquieſcere permittit.

Sin autem tarditas paruitasq; accreuerint,è contrario raritas in crebritudinem.] Quod fit cum non totum arteriæ ſpacium abſoluit pulſus,ſed medium duntaxat, unde ſæpius repetere cogitur: alioqui in magno uſu cum frequens eſt, totum ſpacium peragit,crebro id repetens. Si uerò maior frigiditas oborta,ſit,eoq; uſus abundè ſolutus fuerit, una quidem cum eo motus etiam celeritas ita ſoluetur. Minor autem erit & diaſtole ſi plurimum fuerit aucta frigiditas,rariſſimos quidem,non tamen & tardiſſimos,& minimos pulſus fieri neceſſe eſt: ſed tardiores ſemper,& minores ſufficit. Quippe uirtute robuſta abſolute tardi,aut parui nunquam fient, etiam ſi uſus admodum fuerit ſolutus.

Itaq; latitudo.] Latos omnino pulſus poſt criticas excretiones fieri docet Galenus lib.2.de pulſuũ cauſis. Paulo poſt: Frequenter lati fiunt ob humiditatem, & præſertim cũ ipſa corpora arteriarum irrigua fuerint,ut in hydrope, aliquando ob pondus,quod extrinſecus arteriis accidit. Id autem pōdus plerunq; cutis ipſius rigoſitas eſt.

Quemadmodum ſublimitas] Sublimis in ira & ante criſes,ſcilicet cũ natura ijs quæ moleſtãt,expellendis incumbit.

Longus.] Cum quo reliquarum duarũ diſtantiarũ quantitas exiſtimatur,ob tenuitatem corporis, aut peculiarẽ magnitudinem talis efficitur. Nam aliquando motus quatuor digitis occurrit arctus ſane & gracilis adeo ut chordam tenuẽ repræſentet. Siue enim ueluti gracilis cuiuſdam chordæ, ſiue ut pili occurſus appareat,ex hoc ipſo magna quædam tunica arteriarum durities apparet.

Non enim extrema] Idem Galenus habet primo περὶ προγνώσεως σφυγμῶν, hiſce uerbis: ἀσφυξία κατὰ μὲν τὴν ἀλήθειαν οὐδέποτε ἐν ζῶντι σώματι γίνεται. Hoc eſt: Pulſus defectio reuera quidem nunquam in corpore uiuo accidit.

Corpore emaciato.] Hanc ſententiam & ſuperiorem in libello de pulſibus quem ad candidatos inſcripſit.

Vires diſſoluuntur.] Vide libellum iam citatum, & prognoſticum.

Durum pulſum.] Galenus lib.3.de differentiis pulſuum in calce: & 1.de dignotione: Durus inquiens, & uehemens

eſſe

esse possunt, sed non uehementissimus, & durissimus. Vide ēt primum de præsagijs pulsuum.

Reliqua pituitæ uitia] Alia quæ arteriarum tunicas humiditate multa, & præcipue pituitosa irrigant. Primo de causis ad calcem.

Rhythmus.] Vide secundum Galeni librum de præsagiis, & tertium de causis pulsuum.

Deficientes] Alii uocant intermittentes. Fit quando facultas grauatur humorū copia, & impeditur, quo minus motum conuenienti tempore auspicetur: uel ob crassitudinem, uel copiam humorū ora arteriarū cordi uicinarū obstruentē. Pulsus deficiēs unde.

Coincidentes.] Fiunt hi teste Galeno ob frequentiam inæqualem: quod cor sæpe functionem minus ac usus exigit, obierit. Hoc autem ipsum rursus fit, uel grauato corde humorum copia, uel instrumentis obstructis, uel coactis: quæ & deficientium causa erat. Differunt autem inter se, q̄ coincidentes uirtutem testentur repugnantem, & contendentem cum ijs quæ molestant. Deficientes, detrectantem id subire. Coincidentes sæpe crisim intulerunt. Deficientes illis periculosiores. Vtriq; accidunt in febribus ardentibus, Coincidētes pulsus.

Inclinantes.] Cum uirtus imbecillis erit, corpora autem arterias ambientia, emaciata & colliquata. Multæ sunt causæ. Inflammationes, scirrhi, abscessus, phymata cruda, omnis tumor præter naturam, durities squalida, frigiditas nimia. Galenus primo de causis. Inclinans.

Caprizans.] Fit cum uirtus quantum ad se pertinet, naturale robur seruat, sed à motu impeditur, uel propter copiā immodicam uel obstructionem, uel instrumentorum cōpressionem. Vide secundum de causis pulsuum. Caprizās.

Dicrotus] Hic & caprizans bis feriunt, sed dicrotus duritiam instrumentorum habet, & intemperiem. Dicrotus.

Vndosus & uermiculans] Hi duo quantitate sola differunt, una species existent. Sūt autem in diuersis particulis, sed uno in pulsu, causa est, imbecillitas uirtutis, aut copia humorum, aut mollities instrumentorum extrema: cum robur uitale arteriam nequit attollere.

IN XIII. CAPVT.

ALuus optima.] Hoc caput partim ex prognosticorū secundo, partim ex primo de Crisibus libro Galeni sumptū est. Dixi Aluus.

est. Dixi autem aluus, pro deiectione, secutus Celsum, qui libro secundo eandem fere sententiam habet. At uenter ei qui à periculo tutus est, reddit modo mollia, figurata, eodem fere tempore, quo secunda ualetudine assueuit, modo conuenientia his quæ assumuntur. Cæterum qui causas omnium uolet intelligere, commentarium suprà citatum lectitet.

Leuiter ruffa] Sic interpretatus sum ὑπόπυῤῥον quasi dicas subruffa: hoc est, quam bilis ex iocinore leuiter tinxerit.

συνεςτικὸς

Conuenienter spissa.] Græce est ἅμα τῇ προσηκούσῃ συστάσει, quod est cum conuenienti spissitudine. Apud Galenũ de Crisibus non est, quod satis in uerbo συνεςηκὸς, hoc est, cohærens intelligatur.

Non nimis fœtida] Hippocraticum esse dixit Galenus, quod Celsus aliquando interpretatus est, mali odoris, aliquando si magna fœditas odoris accessit.

ἀχύμωτον. Leonicenus.

Non exuccata.] Hoc est: Ex qua humiditas chyli aquositasq; non sit per uenas mesaraicas iecori distributa. Vt fere idem, sit quod aluus liquida aquosaq;. Cum.n distributio parum absolute peragitur in uentre, excrementa liquida, tenuia & aquosa permanent, si Galeno & rationi credimus. Græca dictio est ἀχύμωτον, quam Leonicenus uir alioqui in Italia habitus maximus in re medica, uertit, humoris expers, quod quam sit ad rem, eruditi iudicent Est autem ἀχύμωτον, id quod Galenus lib.8 de cõpositione medicamentorum secundũ locos, ἀνεκχύμωτον dixit, in hac nimirum sententia ὅταν μὲν ἓν ἕλκειν ἐκ τῆς κοιλίας τε καὶ τῶν ἐντέρων τὴν τροφὴν ἀτονήσῃ τὸ ἧπαρ ὑγρὰ, καὶ ἀνεκχύμωτα ἐκκρίνεται διὰ τῆς ἕδρας Hoc est: Cum igitur iecur alimentum ex uentriculo & intestinis præ debilitate nequiuerit attrahere, liquida, & non exuccata per sedem excernuntur, &c Ex hisce uerbis liquet nõ debere accipi pro ἀχύλωτον, aut ἀχυλοποιηθὲν, sicut nõnulli interpretãtur. Nam deiectio liquida, & tenuis esse potest, etiam si uenter pro munere suo sit functus. Necesse autem est & circumpositas partes à uitio immunes esse, & distributionẽ probe in iecur fieri, ut alimentũ concoctũ esse, ex aluo iudicemus. Cæterum ἀχύμωτον uidetur contrarium fere esse uerbo συνεςηκὸς. Nam hoc tam est substãtia moderatum, ut undiq; cohæreat, simulq; existat molle. Illud contra tam liquidum ut undiquaq; diffluat.

At, mere ruffa] Iam ad tertium deiectionũ genus descendit, quod

dit, quod nonnihil ex recrementis à toto corpore in uẽtrem confluentibus: non ex ciborum confectione iudicare potest.

Viridis æruginosæ.] Aeruginosa in uentre gignitur & porracea: aliæ bilis differentiæ in uenis procreantur teste Galeno in commentario de atra bile.

Animantis particularum cõsumptionem.] Græce est σύντηξιν δηλοῖ τῶν τοῦ ζώου μορίων, quasi dicas colliquationem animantis particularum indicat: Intellige autem solidarũ: quæ absolute particulæ dicuntur. σύντηξις.

IN XIIII. CAPVT.

VRina igitur.] Ex lib. 1. de Crisibus omnia mutuatus est Paulus. Cæterum ubi de exacte aquosa agit, Galenus fusius pleniusq; persequitur. Habet autem Paulus: τὸ δὲ ἐσχάτως ἄπεπτον, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὑδατῶδες ἀκριβὲς, οἷον ἀπεγνωσμένης πέψεως σύπτωμα τοῦ φλεβώδους γένους ὑπάρχον. Hoc ut interpretatus sum. Galenus autẽ τὸ τοίνυν ἐσχάτως ἄπεπτον ὑπὲρ ἅπαντα ταῦτ' ἐστὶν. εἴη δ' ἂν ὑδατῶδες ἀκριβῶς τὸ τοιοῦτον, οὔτ' ἤδη πεττόμενον, ὡς τὸ θολερὸν οὔτε μέλλον, ὡς τὸ μετ' ὀλίγον ἀνατολούμενον. ἀλλ' οἷον ἀπεγνωσμένης τῆς πέψεως σύμπτωμα, τὸ τοιοῦτο τοῦ φλεβώδους γένους ὑπάρχει πάθος, οἷον ἀκριβὴς ἀπεψία γαστρός. Quod est: Itaque extreme cruda præter has uniuersas existit. Talis autem erit exacte aquosa, ut quæ nec modo coquar ut turbida, nec coquenda est, ut quę paulo post turbatur, uerum ut desperatæ concoctionis accidẽs. Talis uenosi generis affectus existit, qualis exacte uentris cruditas. Vrina cruda.

Hir uicina est] Recenset ordine erudarum differentias, quas etiam Galenus breuiter hunc in modum cõmemorat: χείριστον μὲν ἡ εἰς οὖρα διάῤῥοια, μοχθηρὸν δ' ἱκανῶς καὶ τὸ λεπτὸν δ' οὕτως καὶ λευκὸν, οἷόνπερ καὶ τὸ ὕδωρ. τούτῳ δ' ἐγγύς ἐστὶν ἕτερον οὖρον ἐν πολλαῖς τῶν νόσων φαινόμενον, ὡς οἶνον δοκεῖν ἱκανῶς λευκοῦ καὶ λεπτοῦ μεμιγμένην ἔχειν ἰδέαν. Quod est: Deterrima quidem in urinas profluxio. Iam uerò praua admodum est tenuis adeo & alba, qualis & aqna existit. Huic aũt uicina est alia urina, quæ in multis morbis apparet: & uini albi admodum & tenuis mixtam habere speciem uideatur, &c. Paulus fere eadẽ habet, nisi quod οἶνον hoc est, uini, nullã mentionem faciat. Tu igitur apud te cõsidera, num Galeni scripturã malis, an intelligere ἐγγύς ἱκανῶς τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ, quod est: Alteram urinam esse admodum propinquam tenui & albæ urinæ, Aduerte.

bæ urinæ,quæ aquam repræsentare dicebatur. Oroscius locũ hunc nimia sua diligentia intactum præteriit.

Castigatur græca.

Tantum uero crassitie ipsam ab aquosa.] In græco codice est τῦ ὕδατος,hoc est,ab aqua:ubi legendum sit ὑδατώδους, id est,ab aquosa,nec hoc aduerterunt Aristarchi.

IN XV. CAPVT.

Sputa.

SPutum subflauum,subrusum Ex eodẽ Galeni loco,& Oribasij sexto libro collecta ista uidẽtur Hippocrates in prognosticon secundo prius omnia est complexus.

Etenim præter sanguinem.] Hæc periodus libro secundo prognosticon,a Galeno sic scripra est: πλὴν γὰρ τοῦ αἵματος, ὅστις ἂν ἄκρατος ἢ μοχθηρὰν ἐνδείκνυται διάθεσιν, ἐπὶ θερμότητι φλογώδει τὴν γένεσιν ἔχων, ὁ μὲν ξανθὸς, ἐξοπτωμένης αὐτῆς τῆς ὀῤῥώδους ὑγρότητος. ἧς ἐπιμιγνυμένης ὠχρὸς ἐφαίνετο, ὁ δὲ ἰώδης ἐξ ὑπεροπτήσεως ταύτης. ὁ δὲ μέλας, ἤτοι τῆς αὐτοῦ ὑπεροπτηθείσης, ἥπερ δὴ κακίστη τε καὶ διαβρωτικωτάτη γίνεται μέλαινα χολὴ, ἢ τοῦ παχέος αἵματος ὁμοίως ξηρανθέντος, ἢ λόγῳ νεκρώσεως τε καὶ ψύξεως. Hoc est: Nam præter sanguinẽ,quicunq; syncerus humor fuerit,prauam indicat affectionem,ex flamma caliditate trahens originem. Flauus sane, serosa ipsa humiditate retorrida,qua admixta,pallidus apparebat. Eruginosus auem,hæc nimium adusta. Nigar,uel eadẽ supra modum adusta,quæ efficitur atra bilis & pessima,& maxime erodens,uel crasso sanguine similiter resiccato, uel ratione tum mortificationis,tum perfrictionis.

Cruenta igirur.] Galenus loco iam citato in istũ modum habet: τὰ μὲν γὰρ αἱματώδη καὶ φλεγματώδη, μέτρια, τὰ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς, χαλεπά. διαβρωτικὰ μὲν γάρ ἐστιν ἄμφω τῶν σωμάτων, καὶ τοῦτ᾽ αὐτοῖς κοινόν. Hoc est: Etenim cruenta, & pituitosa moderata: Flauæ autem, aut nigræ bilis sputa difficilia Quippe ambo corpora credunt,atq; hoc ipsis est commune.Paulus non habet φλεγματώδη.

Nam si prompte excreentur.] Hoc est ex Hippocrate: εἰ γὰρ εὐπετέως ἀναπτύοιτο. Galenus interpretatur dictionem εὐπετέως,quod nos uertimus prompte,hoc pacto. τὸ δὲ εὐπετέως ἀντὶ τοῦ ῥαδίως τε καὶ ἑτοίμως οἱ ἕλληνες λέγουσι. Rursus: εὐπετὴς γὰρ ἀναγωγὴ πτυέλου, τουτέστιν ἑτοίμη τε καὶ ῥαδία γίγνεται μετ᾽ ὀδύνης ἰσχυρᾶς οὔσης κατὰ τὸν θώρακα.

Castigatur codex græcus.

Valde crassum.] Græcus codex habet ὑπόπαχυ, quod est subcrassum

subcrassum

ſubcraſſum, pro ὑπέρπαχυ, hoc eſt, ſupra modum craſſum, ex pituita nimium aſſata nimirum. Præterijt Gemuſæus.

At ſi expuatur quidẽ.] Codex græcus deprauatus eſt, habet enim εἰ δέ μὴ πτύοιτο μέλαν, ἀλλὰ, pro εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μὲν, ἀλλὰ, &c. Emendantur græca.

IN XVI. CAPVT.

DIarias febres.] Hoc principium ſumptum eſt ex primo Galeni libro ad Glauconem circa principium. Dicuntur autem ἐφήμεραι græcis, quaſi dicas ad diem durantes: ἀμφήμεραι autem, circa ſingulos dies infeſtantes, quotidianæ uno uerbo latinis appellantur. Diariæ.

Opportuni ſunt.] Iſta cum ſequentibus ex octauo Methodi Therapeutices huc tranſlata ſunt. Paulus ἐφ᾽ ὧν αἱ ἀποῤῥοιαι τοῦ σώματος εἰσιν οὐκ ἀτμώδεις, ἀλλὰ δριμύτυ καὶ οἷον καπνώδες ἔχουσιν, &c Galenus autẽ habet: ἐν οἷς ἐστὶ τὸ διαπνεόμενον οὐκ ἀτμῶδες, οἷονπερ ἐν τοῖς εὐχύμοις ἀλλὰ δακνῶδες, καὶ δριμὺ, καὶ καπνῶ παραπλήσιον ἢ λινύ, &c.

Lauare quidem non ſubinde.] Paulus græce habet λούειν μὲν μὴ πολλάκις, hoc eſt ut uertit. Galenus autẽ οὔτε τρίψεων, οὔτε λουτρῶν δέωνται πολλῶν, quod eſt: Neq; frictionibus, neque balneis multis indigent. Conferuntur loci.

Vehementer refrigerata.] Græcus codex deprauatus eſt. Habet enim ψυχρὸν τὰ δὲ αὐτὰ σφοδρῶν καταχεῖν. &c. Vbi ſit legendum ψύχοντα δὲ αὐτὰ σφοδρῶς, ut nos etiam uertimus. Græca uiciata.

Victus dulcibus.] Hoc eſt bonis. Nam bonus in corpore ſuccus, aut ſanguis, dulcis & eſt, & dicitur: malus autem, amaram, acidam, aliamúe qualitatem extraneam habere oſtenditur. Perperam igitur nos corripuit Oroſcius, quod dulcis ſucci γλυκύχυμος uerterim: cum idem ſit dulcis & bonus in probi ſanguinis ſignificatur. Male habet græcus codex γλυμύθυμος. Vide Galeni octauum circa principium. Codex græcus uiciatus.

Aliquos horum nutrire.] Codex græcus eſt deprauatus habet, τούτων τινὰ τρέφειν, pro τούτων τινας τρέφειν. Vide octauum Galeni de morbis curandis. corrigenda ſunt omnia exẽplaria impreſſa.

Sed ulceri quod.] Plenius in Galeno hæc ſententia habetur in hunc modum: ἀλλα ποῦτ᾽ ἕλκους ἐφ᾽ ὥπερ ἂν ὁ βουβὼν αὐτοῖς εἴη γεγονημένος, αὐτοῦ τε τοῦ βουβῶνος προνοησάμενοι λούονται κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ γενομένου παροξυσμοῦ. Hoc Græca emendantur.

eſt: Sed ulceri ob quod Bubo ipſis fuerit excitatus, ipſiq; buboni proſpicientes in acceſſionis declinatione lauant.

Cæterum à uino] Hæc clauſula ad uerbum ex primo ad Glauconem ſumpta eſt. Vbi etiam dictio πρὶν accipitur pro μεχρὶς οὗ, hoc eſt donec: aut ſic dicendum: Cæterum priuſquam inflāmationes fuerint ſolutæ, arcendi à uino ſunt ægroti. Atq; hoc pacto ſeruabit dictio communem ſignificatum.

IN XVII. CAPVT.

Putridæ febres.] Hoc caput ex primo Galeni de febribus libro totum tranſcriptum eſt: ſed uarijs ex locis. Textus autem in græco Pauli codice deprauatus eſt Habet enim τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν διάγνωσις, τῷ μηδὲν τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων προηγήσασθαι, καὶ τὸ μὴ ἀπὸ ῥίγους δὲ ἄρξασθαι τὸν πυρετόν. Hoc eſt: Febrium ex putredine contractarum dignotio eſt, quod nulla cauſa primitiua præceſſerit, & quod non à rigore febris inceperit, &c. Quæ ſententia plane falſa eſt. Nā proprium plane febrium putridarum eſt à rigore inchoare. Oroſcius & caſtigator Baſilienſis, clariſſimi & medici, & philoſophi, ut ipſi audire uolunt, hæc opinor tanquam parua neglexerunt. Tu autem quiſquis ueritatem amas in hunc modū corrigito: τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν διάγνωσις τὸ μηδὲν προκαταρκτικῶν αἰτίων προηγήσασθαι, τὸ δὲ ἀπὸ ῥίγους ἄρξασθαι τὸν πυρετὸν, οὔτ' ἐγκαύσεως, &c.

Grçca corrigenda.

Nota.

Hoc enim ſingulariter] In codice græco ſuperfluum eſt τὸ, pōſt μέγιστον adde δὲ particulam, quia noua incipit oratio.

Corrige græca.

Similiter ad ipſas.] Græce eſt ἴδιον ἐστὶ μάλιστα τῶν τοιούτων πυρετῶν. Galenus habet: ἴδιον δὲ ἐστὶ ἐν τοῖς μάλιστα. Si uoles, ita legito.

IN XVIII. CAPVT.

SI uires ſint ualidæ] Ex Galeni undecimo Methodi ſumpta ſunt ad uerbum. In nono libro circa principium, ait in eundem fere modum: Nam ſi præcedat ciborū cruditas, tanto tempore differre uenæ ſectionem iubebit, quantum ſatisfacere, tum ad eorum concoctionem, tum ut excrementa deſcendant, uidebitur.

Putrida per urinas] Et hæc ex undecimo, ſed paulo ante, mutuatus eſt Paulus. Oportet enim id quod putruit, omni ratione uacuare, quod reliquum eſt, moderatis motibus, & refrigerante perſpiratu, ad exactam ſymmetriam reducere, &c.

Si uero

Si uero febris magnitudo.] Galenus addit ad planiorem intellectum, ut in continuis. Hæ enim magis hominem affligunt, quàm intermittentes.

Vires inualidæ.] Græcus codex Pauli habet καὶ τῶν δυνάμεων ἰσχυρῶν. Hoc eſt: Et uires ualidæ, cum ſit legendum καὶ τῶν δυνάμεων οὐκ ἰσχυρῶν. Hoc eſt: Et uires non ualidæ Præterijt hoc Gemuſæus.

Textus grecus uiciatus.

IN XIX. CAPVT.

TErtiana febris cum ſit.] Ex ſecundo libro de criſibus, capite rertio hoc tranſcriptum eſt ijſdem plane uerbis. Cæterum Galenus poſt illa, in hanc quoq; ſentẽtiam habet: τὸν οὖν ἀκριβῆ τριταῖον οὐκ ἐνδέχεται μὴ οὐ μετὰ ῥίγους σφοδροῦ γινέσθαι. Quam orationem Leonicenus uertit. Tertianam itaque febrem fieri contingit ſine rigore uehementi, &c. Cum ſit dicendum: Exactam itaq; tertianam non licet niſi cum rigore nehementi fieri.

Leoniceni error.

IN XX. CAPVT.

EXquiſitam terrianam.] Ex primo ad Glauconẽ hæc Paulus tranſcripſit. Nonnihil autem à Galeno uariat, breuitate ſermonis intelligo, quæ tamen ſenſum nonnihil obſcurum reddit. Verba ad Glauconem ita habent: προτρέπειν οὖν χρὴ τὸν μὲν εἰς τὴν γαστέρα συῤῥέοντα κενοῦσθαι δι' ἐμέτων. τὸν δὲ κάτω ὑπιόντα ὡσαύτως διὰ τῆς κάτω ἐκκρίσεως Quod eſt: Humorem itaq; in uentriculum confluentem, per euomitiones euacuare oportet: inferius autem deſcendẽtem ſimiliter per internam excretionem. Paulus autem in iſtum modum: καὶ τὸ μὲν εἰς γαστέρα συῤῥέον, κενοῦν δι' ἐμέτων τε καὶ κάτω. Hoc eſt: Et quod ſane in uentrem tonfluit, euacuare per uomitum, & inferna, &c. In Galeni uerbis γαστὴρ pro uentriculo: apud Paulum pro toto uentre poſitum eſſe exiſtimandum, ſi concordes alioqui intelligas.

Conferuntur loci.

Vinis autem admodũ uetuſtis.] Lectio in codice impreſſo plane mutila & deprauata eſt. Habet enim ἀπέχειν δὲ μέλιτος, καὶ νάπυος καὶ ταρίχους, καὶ τῶν φύσει θερμῶν ταῦτα μεν ἐπὶ παλαιῶν. Ex Galeno & Oribaſio legendum: ἀπέχειν δὲ μέλιτός τε καὶ νάπυος, καὶ ταρίχους, καὶ τῶν δριμέων ἁπάντων, καὶ οἴνων δὲ τῶν φύσει θερμῶν, καὶ παλαιῶν ἱκανῶς, &c. Atque ſic nos reddidimus latina: In priore enim lectione nulla uel acrium, uel uini facta eſt mentio. Oroſcius & caſtigator

Basilienſis non aduerterunt.

IN XXI. CAPVT.

LAuare in tertianis ſpuriis.] Hæc quoque ex eodem loco ſunt huc tranſlata Dictio autem τὶ in græco exemplari deſideratur. Lege igitur: ἀλλὰ τι καὶ τοῦ τμητικοτέρου. Quod ceu paruum Ariſtarchi noſtri contempſerunt.

IN XXII. CAPVT.

QVartana] Ex primo etiam ad Glauconem & ſexto Oribaſij hæc ſumpta ſunt. De rigore autem quartanæ febris, Galenus cum alibi, tum in libello de tremore & palpitione inquit: τὸ δὲ τῶν τεταρταίων οἱ πειραθέντες ἀχρὶ καὶ τῶν ὀστῶν φασὶ διήκειν, ὅταν ᾖ σφοδρόν. Hoc eſt: Rigorē quartanarum qui experti ſunt, etiam ad oſſa uſq; penetrare affirmant, cum uehemens fuerit.

Nec bilis uomitus.] Sed pituitæ intelligas, comitatur etiā lienis inflammatio, tumor, interim faſtidium, intenſa interim cupiditas.

Pulſus exiguus ac rarus] In hac febri inæqualitas pulſuū in uno ictu maniſeſtiſſima deprehenditur Multo enim uelocius principium motus finemq́, inuenies quàm medium.

IN XXIII. CAPVT.

QVartana.] Ad uerbum omnia ex Galeni libro iam ſæpius nominato, compendioſe tranſcripſit. Quāquam id antea fecerit Oribaſius lib. 6.

Caſtigatur codex græcus.

Qui refrigerant corpus ſiccantq́,] In græco codice erat ὑγραινόντων, hoc eſt, humectantium pro ξηραινόντων, quod eſt, ſiccantium. Miror tam apertum uicium iudices noſtros adeo oculatos non deprehendiſſe.

Reſtitutus codex græcus.

Tum per dies aliquot] Male eſt in exemplari græco δι' ἡμερῶν τριῶν. Quod eſt: Per dies tres, pro δι' ἡμερῶν τινῶν. Id eſt: Per dies: aliquot. Baſiliēſis corrector hoc quoq; neglexit.

Quod ſuccum Cyrenaicum.] Galenus hoc medicamentum maxime etiam commendat libello de Tremore, ceu ad rigorem, quartanosq́; circuitus, utiliſſimum.

IN XXIIII. CAPVT.

QVotidiana.] Ex quinto capite ſecundi libri de criſibus excerpta ſunt. At Galenus libello de Typis, latius accidentia enumerat in hunc modum: ἀμφιμερινῷ δὲ παρέπεται ὑγρότης ἕξεως, καὶ φλεγματώδεις ἔμετοι, καὶ δἔιψος οὐκ ἐπιτε-

ἐπιτεταμένον, καὶ βαρυσμὸς τοῦ σώματος ὅλου, καὶ ὕπνος καρώδες, καὶ καταφορικὸς καὶ σφυγμὸς μέγας, καὶ ἀραιος, καὶ χαῦνος. τὸ πρόσωπον ὑπυπέλιδνον, καὶ χαῦνον, καὶ πεπονῶδες, καὶ πολλὺν ἐμφαῖνον τὴν τῆς ὕλης καχεξίαν, καὶ τροφὴν, &c. Hoc est, ut ignari linguarum intelligant: Quotidianam uero comitatur habitudinis humiditas, uomitus pituitosi, sitis nō intensa, grauitas totius corporis, somnus soporosus, ueternosusq́; pulsus magnus, rarus, laxus, facies subliuida laxa, peponū modo tumida, quæ magnam materiæ prauitatem, & mutationem repræsentet

Aquosiora.] Gal. addit libro iam citato: καὶ φλεγματικώτερα, quod est, pituitosiora, quæ ipsam febris cām ostendunt.

IN XXV. CAPVT.

QVotidianam curantes.] Ex primo ad Glauconē lib. Galeni Paulus hæc descripsit.

Oxymelite.] Simplici intelligendū, ut quod omnes meatus arctos aperiat. ne crassus alibi humor, uel glutinosus adhærescat. Conuenit aūt cum ætatibus, tum naturis uniuersis.

Primis diebus.] Græce est κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας. Male autem in Galeno ad Glauconem μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας habetur, quod etiam castigator Basiliensis non mutauit. Galeni locus castigatus.

Ventriculi.] Sic uerti γαστρὸς, quæ dictio nunc pro uentriculo, nunc pro toto uentre accipitur. Galenus libello de typis febrium ait: συνίσταται δὲ μάλιστα ἐπὶ στομάχῳ κακοπραγοῦντι. Quod est: Constituitur autem potissimum ob stomachum male affectum. Propterea Paulus recte dixit uētriculi, & oris ipsius rationem esse habendam, quanquam accidat interim, ut in hac febri etiam lien scyrrhum contrahat. γαστὴρ.

Idq́; tam diu, quàm.] Græce est: κατὰ πολὺ ἕως οὗ παντὶ Hoc paulo secus sonat, quàm reddiderim. Galenus nō habet: Eoq́; multi, à quodam alio quàm Paulo fuisse adiectū putant. Nota.

IN XXVI. CAPVT.

SI uitrea pituita] Ex Oribasij sexto sumptum est. Vitrea autem pituita à Galeno lib. 2. de febrium differentiis explicatur, in hunc modum: ὑαλώδη δέ μοι δοκεῖ προσαγορεύειν ὁ πραξαγόρας τὸν χυμὸν τοιοῦτον, οἱ νεώτεροι δὲ ὧν ἐστὶ καὶ φίλιππος ὠμὸν ἁπλῶς. Item in commentario de Tremore in hanc sententiam: οὐ μόνον δ' ἐπὶ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς ῥίγος; ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ψυχρῷ φλέγματι φιλεῖ γίνεσθαι καλεῖ δὲ ὑα-

λώδητὸν χυμὸν τοῦτον ὁ πραξαγόρας, &c Hoc est: Non solũ autem ob flauam, aut nigram bilem rigor, sed etiam ob frigidam ualde pituitam fieri solet, uocat autem humorem hunc Praxagoras, uitreum. Subiungit autem: Verum hic rigor nõ adeo uehemens est: quanquam pluribus nonnunquam diebus subsequentibus perseueret.

IN XXVII. CAPVT.

Continentes.] Ex sexto capite libri secundi de Crisibus excerpta sunt. Interpretatus autem sum hic febres continentes, quas Græci συνεχεῖς appellant: continuas autẽ, quas συνόχους. In Latina quoq; lingua duas uoces usurpemus. Cæterum Galenus intelligit continentes, quarũ materia in uasis subsistit: ubi enim ea per totum corpus delata fuerit, intermittentes appellatæ, fiunt.

συνεχεῖς. συνοχός.

Acumine.] Græce est ὀξύτητι. Nam ut ὀξὺς acutus morbus dicitur, ita deriuatiuum ipsius ὀξύτης, acumen, celeritas, aut præcipitantia, aut quocunq; modo libet appellare.

ὀξύτης.

IN XXVIII. CAPVT.

Continuarum.] Vide nonum Methodi, & sextum Oribasij. Per cõtinuas autem hic intelligo συνόχους, qui ex sanguine potissimum constituuntur. Male in Græco codice legitur τῶν συνεχῶν pro συνοχῶν. Neglexit hoc Gemusæus. Nã συνεχεῖς uocabulum generale de omnibus febribus ex quocũque humore continue affligẽtibus. συνοχὸς autem de febri ex sanguine uel putrido, uel efferuescente usurpatur. Barbari hãc fœminino genere synocham nominarunt.

Restituitur codex.

In uigesimo nono capite codex Græcus habet παχεῖα pro τραχεῖα. Non enim crassa lingua, sed aspera, uel scabra dicendum est, hoc in loco, quod castigator Basiliensis in codice suo alioqui emendato non aduertit Cæterum caput hoc & inferius ex sexto Oribasij descriptum est Præcipit autem ardenti febre laborantes non sola aqua, sed mulsa aquosa nutriendos esse. Cuius rationem Galenus in commentario Hippocratis de morbis acutis. Aqua, scribens, natura frigida, tarde penetrat, & quàm plurimo tempore in præcordiis subsistẽs, in acutis morbis corrumpitur: mel bilescit, ob id mulsa aquosa dari debet: ut aqua nulla in superiore uẽtre facta mora à melle mixto ad distributionem trahatur. Non autem aqua cruda, sed cocta esse debet.

Emendantur græca.

Sustinere

Sustinere.] Ita sum interpretatus διαιτᾷν, hoc est, nutrire, alere. Celsus ait, cremore ptisanæ sustentandi sunt. Atque hoc loco proprie dicendum est. Sustinere. Quia tantum cibi hic porrigitur, quantum uiribus sustinendis sufficit. διαιτᾷν.

IN XXXII. CAPVT.

DVplex hecticarum.] Galenus lib. I. de febrium differentiis, Oribasius sexto eadem plane habent. Leonicenus & Laurentianus parum recte in translatione Latina se gerũt. Quid autem sibi uelit Oroscius interpretando, ἢ καὶ μενούσης ἔτι συχνῆς, uel etiam si humiditatis aliquid cõtinuum permaneat, eruditi iudicent. Cum melius dixisset, uel etiam madore adhuc copioso, aut multo permanente. Nam συχνὴ nõ tantum συνεχὴς significat, si Hesichio credimus, sed etiam πολύς. Præterea sensus hunc significatum requirebat. Cæterũ Hectica dicitur, quod stabilis sit, ac solutu contumax, uel quod totum corporis habitum occupat. Aduerte.

IN XXXIII. CAPVT.

HEctica febre.] Vide Galenum lib. 10. Methodi medẽdi: ubi paulo manifestius curationẽ hecticarũ persequitur.

Moderato.] Græcus codex habet aduerbium, μεμετρημένως, quasi dicas mensuraliter. Nam Gal. 10. magnam curã habendam esse dicit mensuræ, frigidę febricitantibus exhibẽdę. μεμετρημένως.

IN XXXIIII. CAPVT.

QVandoquidem tertiana.] Hæc Galenus in secũdo fere de febrium differẽtiis, Oribasius in sexto tradidit. Cæterum nomẽclaturæ rationem in libello de Typis interpretatur. Est autem semitertiana triplex: Parua, media, & magna. Parua uiginti quatuor horas absoluit. Media triginta sex. Magna quadraginta octo, atq; continuæ proxima est. Porro ætati mediæ accidit, & tempore potius autumni, cũ etiam ualde periculosa est, non solum stomachum, sed etiam neruosam partem, & ut summatim dicam, media attingens.

IN XXXV. CAPVT.

PVblicæ grassantes] Vide Oribasij sextum, Hippocratẽ in commentario περὶ ἐπιδημιῶν, & de natura hominis. Cæterũ morbos publicæ grassantes uoco, quos Paulus πανδήμους & κοινοὺς sua lingua appellat. Opportunũ aũt hic est explicare, quos nam Græci ἐπιδήμους, ἐνδήμους, σποράδας, πανδήμους, nominent. Galenus itaq; cõmentario primo in primum ἐπίδημοι ἔνδημοι. σποράδες πάνδημοι

ἐπιδημιῶν in hunc modum ſcriptum reliquit: μεμνῆσθαι χρὴ τούτων εἰς τὰ μέλλοντα λέγεσθαι γινώσκειν, ὡς ἔνια μὲν τῶν νοσημάτων κοινῇ πολλοὺς καταλαμβάνει, ἃ δὴ λέγεται κοινά. Hoc eſt: Meminiſſe conuenit horum ad ea quæ poſt dicentur, ſciẽdumq; nonnullos ſane morbos communiter multos corripere, qui ſane uocantur communes. Statim ſubdit: τῶν δὲ κοινῶν τὰ μὲν ἔνδημα εἰσι, τὰ δὲ ἐπιδημάτε καὶ ἐπιδημία. τούτων δὲ τὰ χαλεπώτατα λοιμώδη καλεῖται. Id eſt: Ex cõmunibus alii uernaculi ſunt, alii aliunde in populum ingruunt. Horum periculoſiſſimi, peſtilentiales appellantur. Item ἔνια δ' ἕκαστον ἰδίᾳ τὰ σποράδικα προσαγορευόμενα Nonnulli ſingulos priuatim inuadentes diſperſi, ac erratici nuncupantur]. Paulo ſupra: δῆλον οὖν ὡς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐπιδημίων νοσημάτων ὅσα κακοηθέστατα γίγνεται, καὶ λοιμώδη καλεῖται, τὸ δὲ τῶν ἐπιδημίων ἐκ τοῦ τῶν πανδήμων τε καὶ παγκοίνων γένους ἐστὶν ὃ ταῖς σποράδεσι νόσοις ἀντιδιαιρεῖται. Hoc eſt: Itaq; cõſtat ex popularium morborum genere eos eſſe, qui malignißimi generantur, & peſtilentiales dicuntur. Populares autem illorũ genere comprehendi, qui undiquaq;, & communiter in omnes graſſantur. Quod genus morbis priuatim, & inter ſe diſſimilibus opponitur Habes fere omnium appellationes explicatas, quo autem dilucidior fiat interpretatio, pauca ex primo Hippocratis de uictus ratione in morbis acutis ſubiiciã. Verba ſunt Galeni in commentario primo: δηλοῖ δὲ διὰ τοῦ λόγου τούτου, τὰ μὲν τινα πολλὰ γίνεσθαι νοσήματα καθ' ἕνα χρόνον, ἅπερ ὅταν μὲν ὀλέθρια γένηται, λοιμὸν ὀνομάζουσιν, ὅταν δὲ ἐπιεικέστερα, ἑτέρᾳ τινὶ προσηγορίᾳ δηλοῦσιν, ἐπίδημα καλοῦντες. ὥστε εἶναι τὸ μὲν ἐπίδημον νόσημα τὸ κατὰ χρόνον τινὰ πλεονάσαν ἔν τινι χωρίῳ, τὸν δὲ λοιμὸν ἐπιδημίαν ὀλέθριον. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλο γένος νοσημάτων κοινὸν πολλοῖς ἧπερ ἐστὶ τὸ κατὰ χώραν ἐπιγινόμενον, τὰ ἔνδημα καλούμενα. τούτοις δὲ ἀντίκειται πᾶσιν αἱ σποράδες νόσοι, διαφερόντως ἐνοχλοῦσαι τοὺς νοσοῦντας οὐ κατὰ τὸν κοινὸν τρόπον συνιστάμεναι Hoc eſt: Indicat autem in hac oratione, multos ſane quoſdam morbos uno tempore fieri, quos, cum pernicioſi fuerint, peſtilentiam nominant, cum mitiores, alia quadam appellatione ſignificant populares, aut uulgares nuncupantes. Vt popularis quidem morbus ſit, qui certo tempore in regione quadam dominatur. Peſtilentiam uero morbum popularem pernicioſũ m.

Iam uero aliud quoq; morborum genus est, multis commune, quod ex loci natura superuenit, uernaculum appellatur. His autem omnibus opponũtur, priuati morbi, diuersa ratione ægrotos infestantes, non communi modo constituti, &c. Hactenus Galenus noster: cuius sententiam ita interpretor. Morbi qui undiquaq; populatim, nullo non tempore anni grassantur, nulliq; nec sexui, nec ætati, nec corporis statui parcunt, πανδήμυς, & παγκοίνους appellant Græci, ex aere infecto trahunt originem. Qui autem certo tempore in regione quadam publicè dominantur, ἐπιδημίυς, quasi dicas populares, aut uulgares nuncupant, similiter ex aere, aquæ uiciatæ potu, stagnorum, paludumq; graui halitu procreantur. Qui autem perpetuo in regione quadã incrudescunt, ἐνδήμυς Græci, patrios nostri & uernaculos nominant, simili fere ex causa oriuntur. Porrò fit interdum, ut morbus regioni peculiaris, & generalis uno tempore simul inuadant, pro aeris, aliarumque circunstantiarum ratione. At morbi priuati cuiq;, inter se dissimiles, σποράδας uocauit Hippocrates, ex uictus ratione trahunt originem.

Cibiq; igitur communes.] Non solum aer teste Galeno communes morbos efficit. Siquidem qui in Aeno dũ fames grassaretur, leguminibus uescebantur, crurum impotẽtes euaserunt. Item qui Eruo genuum dolore cruciabantur. Nouimus autem nonnullos, qui etiam triticum semiputridum fame coacti ederunt, in communem incidisse morbum ex causa communi. Et alibi exercitium totum praua usum aqua similiter in omnibus militibus noxam sensisse. Cibi communes.

Afflictiones corporis.] Cum Hippocrates dicit alios morbos ex uictu procreari, intelligit etiam uitæ studia. Nempe exercitia, otium, uigilias, tristitiam, iram, perfrictionem, insolatum, balnea quoq; non suo tempore usurpata, morbos excitare, saltem ratione secundaria.

Hæc quidem non] Græcus habet: ταῦτα πέν ὖν, quod sonat. Hæc quidem igitur. Verum mea sententia legendum uidetur ταῦτα μὲν οὐ, negatur id quod tum autoritate Oribasii, tum ipsa ratione probare possum. In primis enim Oribasius sexto libro hanc lectionem confirmat, deinde in eodem capite statim Paulus dicit. Siquidem in alias causas nec omnes simul incidimus, neq; eis toto die immoramur, aer autẽ Castigandus Græcus.

quoniam

quoniam omnibus circunfusus est,& inspiratu attrahitur, ut animalium quoq; corpora afficiat, est necesse. Nō dico quod Galenus primo commētario in Hip Epidemia, unde ista partim sunt excerpta, in hunc modum habeat: τὰ δ' ἐ ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων καὶ πομάτων σπάνια ἐςί. Hoc est: Qui autem ex cibo, aut potu fiunt, rari sunt, &c. Gemusęus noster uituperandi studio, damnat hanc meam lectionem, nullam adserēs uel autoritatē uel rationē. Quis amabo ignorat populares morbos continenter quidem ex aere procreari, aliunde autem rarius? Sed inquit Gemusęus, ex euaporatione lacuum frequētius accidere: cui in hoc respondeo, nullum uel stagnum, uel paludem morbum communem generare, nisi τῷ βλάπτειν τὸν ἀέρα, ut ait Galenus. Aer autem ipse uel calidior, uel frigidior, humidiorúe sæpe nobis circundatur. Quare etiam is morbos potius, quàm Solæ paludum uaporationes, efficit. Quæ ut dixi, nunquam corpora humana afficiunt, nisi prius aerem ipsum corruperint. At rursus obijciet Gemusęus Galeni sententiam commentario secundo in libellum de natura humana, uerba hęc sunt: πολλάκις μὲν γὰρ ἀναθυμιάσεις τινὲς ἐξ ἑλῶν ἢ λιμνῶν, ἢ τελμάτων, ἢ γῆς τοιαύτης αἴτιαι γίγνονται τῶν τοιούτων νοσημάτων. Hoc dico Galenum uelle indicare non solum ex aere intemperato huiusmodi morbos procreari, quod Hippocrates uidetur innuere, sed etiam ex aere, euaporationibus paludum infecto. Nō tamen negat ex aere frequentius contrahi. Ad hæc omnia, ex oratione Pauli opinionem meam possum astruere. Nam cōferens ille aerem cum aliis omnibus supra nominatis causis, raro nos omnes simul in eas incidere pronunciat: non autem fieri posse, ut aeris usum effugiamus Adde quod aeris tantum remedia enumeret, ubi intemperies aliqua subesse uidetur, reliquarū causarum, non item. Vide ergo candide lector, quid faciat procliuis hominum quorundam ad maledicendum natura.

Gemusęus natura maledicus.

Præterea lignorum [Galenus hoc etiam confirmat libro de Theriaca ad Pisonem in eam sententiam: διόπερ ἐπαινῶ καὶ τὸν θαυμασιώτατον ἱπποκράτην ὅτι τὸν λοιμὸν ἐκεῖνον τὸν ἐκ τῆς αἰθιοπίας εἰς τοὺς ἕλληνας φθάσαντα οὐκ ἄλλως ἐθεράπευσεν, ἀλλ' ἢ τρέψας τὸν ἀέρα, καὶ ἀλλοιώσας, ἵνα μηκέτι τοιοῦτος ὢν ἀναπνέηται. κελεύσας οὖν ἀνὰ τὴν πόλιν ὅλην ἐξάπτεσθαι τὸ πῦρ, οὐχ ἁπλῆν τῆς ἀνάψεως τὴν ὕλην ἔχον, ἀλλὰ στεφάνωντε

Nota.

καὶ τῶν ἀνθῶν τὰ εὐωδέστατα, τοιαῦτα συνεβούλευσεν εἶναι τοῦ πυρὸς τὴν τροφὴν, καὶ ἐπισπένδειν αὐτῷ τῶν μύρων λιπαρώτατα, καὶ ἥδιστα τὴν ὀδμὴν ἔχοντα ἵνα οὕτω καθαρὸν γενόμενον οἱ ἄνθρωποι ἀναπνεύσωσιν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τὸν ἀέρα. Qđ olim sic Latine reddidimus: Quamobrẽ etiam Hippocratem illũ, multis admirãdum laudo, qui luem illam pestilentiæ ex Aethiopia Græcos inuadentem, non aliter curauerit, quàm aerem mutando, alterandoq́; ne talis amplius inspiraretur. Cũ igitur ignem per totam Athenarum urbem incendi iussisset, nõ simplicem lignorum materiam, uerum serta, floresq́; suauissimos, fomitem ipsius esse consuluit, unguentaq́; pinguissima, & odorifera ipsis superfundi, ut aerem purum hoc modo redditum homines in mali subsidium inspirarent.

IN XXXVI. CAPVT.

NAres destillant.] Galenus in commentario Prorrhetici Hippocratis scriptum reliquit: ἁπασῶν δ᾽ οὐσῶν τῶν ἀπὸ ῥινὸς στάξεων χαλεπῶν ὅταν παχεῖα, καὶ μέλαινα ἀπόσταξις, ταύτας ὀλεθριωτάτας εὑρήσεις. Id est: Cum autem omnes è nare stillationes sint periculosæ, cũ crassæ, & nigræ fuerint, has perniciosissimas reperies. στάξεις.

Venter colliquata.] ἡ γαστὴρ τὰς συντήξεις habet græcus codex. Est aũt σύντηξις colliquatio, cõsumptioq́; nẽpe cũ particulis quotidie aliquid decedit, nec alimẽtũ recipiũt. Plinius lib. 22. cap. 25. hac uoce utitur, Tali, inquiens, sorbitionis genere emendantur syntexes, hinc syntectici eodem autore dicuntur. Licebit igitur interpretari hãc sñiam, uenter Tabida, & quæ ex ipsius substantia decesserunt, humore undiquaq; in ipsum confluente, emittit, partim uomitu, partim inferius.

Aloes partes duæ.] Hæc est descriptio pillularum cõmunium: quæ in Nicolao illo præposito uiciosa & deprauata habetur. Nam is ponit aloes uncias duas, croci & myrrhæ utriusq; unciam unã, in peste addendũ consuluit, bolũ armenũ. Primũ uetus scriptura croci nõ meminit, deinde thymiamatis ammoniaci, non boli armeni unciã præcipit. Id genus permulta monstra in officinis nostris pertinaciter regnant. Catapotra.

Theriacen ex uipetis.] Hoc etiã Galenus lib. de Theriaca ad Pisonem confirmat in eum modum: τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω καὶ τὴν θηριακὴν, ὥσπερ τι καὶ αὐτὴν οὖσαν πῦρ καθάρσιον, τοὺς μὲν προπίνοντας αὐτὴν ἐν τῇ λοιμικῇ καταστάσει, μηδ᾽ ὅλως

ὅλως ἐὰν ἁλίσκεσθαι τῷ κακῷ. τοὺς δὲ ἤδη φθάσαντας παθεῖν ἐξιᾶσθαι δύνασθαι, ἀλλοιοῦσαν, καὶ τρέπουσαν τὴν τοῦ ἀναπνευσθέντος ἀέρος πονηρίαν, &c. Hoc est: Simili modo Theriacen ceu ipsa quoq; ignis quidam purgatorius existat, præsumentes in pestifero aeris statu, neutiquam malo corripi sinere nouimus. Correptis autem mederi posse, aeris inspirati maliciam in alterando mutandoq;. In Galeni codice græco, qui Basileæ nuper impressus est perperã legitur ἀναπλασθέντος ἀέρος. Quasi dicas: Aeris reformati, positum est pro ἀναπνευσθέντος Quod est, inspirati. Nam qui correpti peste sunt, malum aerem attraxerunt respiratu, non reformatum aut refectum, aut quomodocunq; dicere libeat.

Codex græcus ulciosus.

IN XXXVII. CAPVT.

Nota codicum uarietatem.

NOnnulli febricitare.] Galenus lib. 12 omnia hæc ad uerbum habet. Variat autem nonnihil lectio græcorum codicum. Galeni habet ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμα ἐστὶ. καὶ ἡ χροιὰ τοῖς μὲν, &c. Hoc est: Et totum corpus uastiore mole quàm pro naturæ modo cernitur, & color, &c. Pauli τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, quod est, os uentriculi uastiore mole cernitur. Mea sententia cũ Galeno legendum esse censeo.

Corrige græca.

Vt pote quos.] Apud Paulum impressum est οἱ δὲ καὶ χωρὶς τούτων, pro εἴγε καὶ, &c. Sic etiam Galeni exẽplaria omnia habent. Nam ratio datur cur missionem sanguinis, aut purgationem non sustineant. Signat igitur hoc loco, si quidem, dictio εἴγε. Præteriit Oroscius, castigator Basiliensis neglexit.

Sin autem robore mediocri.] Galenus, si autẽ pulsus mediocri robore sit, & magnitudine, paulum ad ægrotantem refert, cuius tamen uires ex pulsu cognoscuntur.

Ergo si æstas.] Galeuus non habet, καὶ θερμὸς, quod ego interpretatus sum, calidi temperamenti. Non enim referri potest ad θέρος, ut Grammatista putat.

Balneum his aduersissimum.] Galenus addit, & aer ambiens uel nimium calidus, uel frigidus.

IN XXXVIII. CAPVT.

QVi tenuium humorũ.] Ex eodẽ loco Galeni, & sexto libro Oribasij transcripsit. Dicit autem paulatim & continue alendos huiusmodi humoribus laborantes: præterea fructus, quos ὀπώρας græci nominant, exhibendos. Supra uerti poma, quod nihil refert Nam fugaces seu horarios;

seu tempestiuos ὡραίους græci appellant. Hoc remedium olim Lutetiæ in quodā adolescente continua febri laborante sum expertus salutare. Nam quoties ille uel aluum deijcere, uel urinam reddere extra lectum uolebat, aut etiam quoties pedibus tantillum consistere, aut in sella, quousq; ei lectulus sterneretur sedere, in sincopen solebat incidere: ac uidentes hoc aliquot medici, de salute minus sperare cœperunt. Ego uidens iuuenem natura biliosum, tenuiq; sanguine præditum, cogitaui illi quoquo modo uirium dissipationem impedire, ac statim quum è lecto in sedem esset collocatus, porrexi ei uuam recentem nondum exacte maturam: nam initio Augusti accidit morbus: qua assumpta, paulatim per dimidiam horam seruaui hominem extra lectum citra animi defectionem, quod feliciter successisse animaduertens, sequenti die idē facere decreui: exhibitaq; paulo maiore portione, ad unam usq; horam sine ullo incommodo, ut prius seruaui. Factumq; est tandem diebus insecutis, ut tuto iam extra lectum in cubiculo obambularet, daretq; occasionem reliqua auxilia exhibendi. Hoc te nolui celare lector. Historia.

IN XXXIX. CAPVT.

RElíquæ occasiones.] Ex eodem Galeni loco sumpta hęc sunt ad uerbum. Enumerat autem Paulus syncopæ causas, dolorem uehementem siue ex intemperie, siue humoribus, siue utrisq;, uel etiam ex continui diuortio ortum, uigilias nocte dieq; affligentes, nā somno mediocri uires recreantur, immodica inanitio, aut per uentrem, aut uomitu, aut sudoribus, aut urina, aut sanguinis profluuio. Ac in iis qui aliena loquuntur, hoc est, qui mente non constant, qui delirant, desipiuntq;. Nam παραπαίειν uerbum signat παραφρονῆσαι, ἀλλοφάσαι, cerebro scilicet affecto, adeo ut functiones suas peculiares, nequeat edere. In ijs si motus quandoq; corporis fiat, uires collabi necesse est. Ad quas conseruandas, & ad syncopen uitandam, singulare est præsidium, temperamenti custodia. Ante omnia uero trium principiorum: mox reliquarum partium, quęcunq; illa in consortium affectus principia secum ex facili trahunt. ἀλλοφάσαι.

IN XL. CAPVT.

ITaq; dolor.] Hęc magna ex parte Galenus in secūdo de locis affectis habet. Reliqua in 12. Methodi medendi.

Dolor

ναρκώδης. ὀδύνη. Dolor ſtupidus.] Græce eſt ἡ μὲν ναρκώδης ὀδύνη διά ψυχρὰν γίνεται διάθεσιν. Quod interpretatus ſum ad uerbum in Paulo. Galenus libro iã citato ait. καὶ τοίνυν τὸ ναρκοῖδες ἄλγημα διάθεσιν ἐργάζεται ψυχρὰν τε, ἅμα καὶ ὀδυνηρὰν, quod eſt. Itaq; ſtupidus dolor affectionem frigidam ſimul & dolorificam parit. Aduerte lector. Paulus hic dolorem ut affectũ, Galenus cauſam interpretatur. Verum ſequẽtia in oratione Galeni eos conciliant. Nam ſtupor, inquit, frigiditas quædam eſt non exigua eoq; membris hac occupatis difficilem & motum, & ſenſum parit, atq; ita ſtupidus dolor, non indicat doloris ſpeciem, uerùm dolorem ſimul & uel affectionem frigidam, uel difficultatẽ ſenſus, motusq; ab ea particulæ obortã. Cæterũ nõ ſolũ in neruis, ſed aliis omnibus partibus accidit.

πόνος σφυγμώδης. Pulſatilis autem dolor.] Græce dicitur σφυγμώδης, & σφυγματώδης πόνος, quaſi interpreteris, pulſorius, & pulſatilis labor, uel dolor: inſignium inflammationum proprius, arteriarum quidem ſemper, primario affectu, aliorum uero corporum ſenſilium omnium, conſortii lege. Cæterum uocem græcam πόνος Galenus ſic exponit, ὁ γάρ τοι πόνος αἴσθησις ἐστὶν ἀνιαρὰ, καθάπερ ἡ ἡδονὴ προσηνὴς αἴσθησις. Hoc eſt: Siquidem dolor, ſenſus eſt moleſtus, ſicut uoluptas eſt ſenſus ſuauis, quod Cicero elegãter dixit. Omne id quo gaudemus, uoluptas eſt, quo offendimur, dolor.

Colicus dolor. Sin autem tanquam à palo.] Colicorum dolor eſt, qui in imo uentris ea potiſſimum parte urget, qua urinarii meatus ex renibus ad ueſicam exporriguntur. Atq; hinc non ita ex facili diſcerni à nephritide poteſt.

Punctorius. Punctorius autem.] Galenus habet: ἀρξόμεθ᾽ οὖν αὖθις ἀπὸ τοῦ νυγματώδους ὀνομαζομένου, συνισταμένου περὶ τοὺς ὑμένας μάλιστα. οἷον ῥίζης τοῦ πάθους κατὰ τὸ νύττεσθαι δοκοῦν ἐρηρισμένης, ἐκτεινομένης δ᾽ πλέον ἐπὶ ἐν κύκλῳ ἐπὶ τοῦτο τῆς ὀδύνης. Hoc eſt, ut Copus noſter uertit: Igitur iterũ incipiamus à punctorio uocato dolore, ac uidetur quidẽ ueluti ipſius affectus inter pungendũ circa mẽbranas potiſſimũ. uerum dolor circa locũ punctũ ad magnũ ſpacium extẽditur. Nos autem, pace illius dictum ſit, in hunc modum uertendum putamus. Incipiemus itaq; rurſus à punctorio dolore dicto, circa mẽbranas potiſſimum conſtituto, cuius affectus ueluti radix in eo quod pungi uidetur defixa eſt, dolor autem lõgius orbiculatim ad id extenditur,

cenditur,&c. In pleuritide hunc dolorem esse nemo ignorat, acri humore membranam costas succingentem pungente.

Pertundens, uehementissimis] Hic dolor græcis dicitur διαΐσσων, quod idem est, ac si dicas διορμῶν, id est, cũ impetu perrumpens. Copus uertit turgidus dolor, qua ratione, ignoro. Certe in Cephalæa, caluaria ipsa perrumpi, pertundiúe dolentibus uidetur. Id autem tunc accidit, quando ueluti à radice incipiens, ad uicina transit, ut ait Galenus. Pertundẽs

Membrana quidem] In græco codice deest μὲν particula. Legendum enim ὃ μὲν ὑπὸ τῷ δέρματι, ut respondeat sequenti, ὁ δὲ, quod omnes nostri. Aristarchi non aduerterũt. Nec impressum exemplar à Gemusæo castigatum habet. Cæterũ mẽbrana cuti subiecta quæ sit, audi. Cõtinetur ea cute & corporibus subiectis ꝑ fibrarũ tela modo subtiliũ traductus: q̃ uenæ cutẽ nutrientes & nerui sensum cõmunicãtes permeãt. Viciatum exemplar.

Diuellentes cruciatus.] Impressa omnia exemplaria habent οἷον διασπωμένης pro διασπωμένους: quãquam Oroscius hoc & castigator Basiliensis non annotarint. Viciosus codex.

Profundi sunt.] Hoc est in alto delitescẽtes, unde quibusdam ὀστόκοποι quasi ossium dolores appellantur.

Si igitur sanguinis sit copia.] Ex 12. Methodi medẽdi Galeni, & 6. Oribasii sequentia sunt transcripta.

Auxiliantes.] Miror cur Gemusæus hunc locum deprauatum reliquerit in suo codice, cũ plane ad sensum nihil faciat dictio προσλιπαροῦντες, lege igitur προσβοηθοῦντες ex Galeno, ut nos etiam antea uertimus. Castigatur græci codicis lectio.

Irrorationibus.] Hoc est, aspersionibus. Nã καταιονεῖν est καταντλεῖν, quod signat superfundere. Linacer uertit καταιονήσεσι καὶ πυριάσεσιν, humidis & siccis fomentis. Quãquam non parum diuersa nomina sint, uariasq; res significent. Nam καταιόνησις est aspersio irroratioq;, ut Celsi more loquar, ex oleo potissimum ad rem propositam idoneo facta, ueluti cũ multa pituita in ore uentriculi hæret, oleũ in quo absinthiũ ebullierit, id superfundim⁹ πυρίασις quæ & πυρίαμα, & πυρία, & θέρμασμα græcis dicitur. triplex est. Nẽpe humida sicca, & mixta, si Hippocrati & Galeno credemus. Humidũ fomentũ, spongia mollis magnaq; ex aqua calida expressa, applicataq;. Huius generis est aqua calida, aut oleũ in utriculos, aut uasa ærea, fictiliaq;, aut in uesicã coniecta, partiq; dolẽti admota. καταιονεῖν. καταιόνησις. πυρίασις. πυρίαμα. πυρία. θέρμασμα. Fomẽtum.

Siccum

Siccum fomentum est, milium, sal, harena in sacculos cōiecta, aut solum linthrum. Item lateres & titiones panniculis inuoluti, & sic circundati. Pace cuiusdam docti uiri dixerim apud Celsum lib. 2. non esse uicium scripturæ in dictione, titionibus. Nam tertio eandem repetit, fomentisq; inquiens, protinus ualidioribus totum corpus circundare conuenit, maximeq; inuolutis extinctis testis & titionibus. Mixtum fomentum est, hordeum, eruumq; prius contusa, aceto & aqua macerata, uel etiam farina simili modo preparata, & in sacculis apposita. Ceterum humida fomenta conueniūt inflammationibus ex bilioso humore suscitatis. Sicca iis, quæ ex tenui & aquoso sanguine proueniunt. Mixta crassis, uiscosisq; humoribus incidendis, conficiendis, dissipandisq; expediunt.

ὄγκος. Sin moles.] Quidam parum uersati in medicina uertūt dictionem ὄγκον in greco codice positam, tumorem, nullo plane sensu, quanquam id quoq; hac uoce significetur. Voco autem hoc in loco molem, corpus, quod ab externo superceciderit: quod uel durum, uel magnū, uel graue, uel simul ambo fuit. In fine capitis male legit in codice ĩpresso ξυροῦ, ꝓ ξηροῦ.

IN XLI. CAPVT.

QVum per uentrem.] De hoc accidenti Oribasius lib. 6. eadem tradit Ceterum syntexin, seu ut latine dicā colliquationem corporis facies illa cadauerosa comitatur. Quod in marcore quem μαρασμὸν græci nominant, uidere est, aut etiam in hectica marasmode.

Castigatur codex græcus. Ex fonte.] Huius loci castigationem Oroscius exemplari suo debet, & Oribasio. Nam omnia exemplaria quæ mihi uidere contigit, habent, ἀπὸ γῆς pro ἀπὸ πήγης, quanquā aqua ex terra intelligi possit, aqua ex fonte. Hoc preteriit etiam Gemusæus.

IN XLII. CAPVT.

NOnnunquam palpebras aperire.] Hoc Galenus confirmat lib. 1. de febribus: οὐ μὴν inquiens, οὐδ᾽ ἀνατείνειν ἐπιπλέον οἷοίτε εἰσὶ τὰ βλέφαρα, παραπλησίως τοῖς νυστάζουσιν, ἀεὶ διακείμενοι, καὶ μέντοι μύουσιν ὡς τὰ πολλὰ, καθάπερ ὑπνώττοντες. ἐστὶ δ᾽ οὐχ ὁ ὕπνος αὐτῶν τὸ πάθος, ἀλλ᾽ ἐγρηγόρσεως ἀδυναμία. Hoc est: Nec uero palpebras diutius attollere possunt similiter nictantibus perpetuo affecti. Quinetiā plerunq; conniuent oculis, ueluti dormitantes. At affectus

ipsorum

ipſorum ſomnus non eſt,uerũ uigilandi impotentia,&c. Hęc quidem de hectica Galenus pronunciauit: nos autẽ de omni febri,in qua uigiliæ urgeant.

Si cõniueant.] Male in græco codice εἰ μῦσαι,quod eſt uel conniuere,legitur pro εἰ μύσαιεν,quod etiam Oroſcius annotauit: Baſilienſis autem corrector neglexit. Reſtituo exemplar.

Cibus quodãmodo ſit magis accuratus.] Ita reddi dictionem græcam περιεργότερα. Nam uerbum περιεργεῖν in bonam partem acceptum eſt,quod accurare. Id ſignat ex cura & conſilio aliquid gerere Aliquando in malam partem ſumitur,pro eo quod eſt πράττειν τὰ περιττά. Galenus alibi διαίτῃ ἀκριβεῖ in eodem ſignificatu protulit,hoc eſt uictu ac curato,exquiſitoq;,nõ de tenui intelligẽs,ſed ex delectu ſumpto. περιεργεῖν

Linctus ex papaueris.] Hanc compoſitionem etiam hodie officinæ uocant diacodyon. Dixit autem Paulus ex ſapa, quia duplici modo fieri ſolet,ſcilicet ex ſapa,& ex melle Quæ ſapam recipit ad ſomnum conciliandum utilis eſt. Quæ uero mel, ad ſputi reiectionem. Diacodyon.

In quibus autem caput.] Contrario ſupradictis modo affectos recenſet. Nam illi ob tuſſim ex defluxu capitis pulmones infeſtantem dormire non poſſunt, eoq; diacodyon ex ſapa aſſumẽt,quod tenues humores incraſſet. Hi autem quibus caput defluxionibus obnoxium non eſt,ſuffitu iuuabũtur. In ſequenti ſententia pro παραγμαῖς,legitur παρακμαῖς. Item pro λι.quod ſignat libram pone ך.quod notat drachmam.

Arnabo.] Recentiores quidam modo carnabum, modo carnabadium,alii zarnabum,& zarnabadium. Odoramentis expetitur. Vide Paulum in ſeptimo. Sunt qui Doronicum in officinis appellatum eſſe pronũcient. Non ſalicis folia,id eſſe putes,ut quidam grammatiſta hæſitabundus exponit.

IN XLIII. CAPVT.

SOporis noxij.] Ita ſum interpretatus dictionẽ καταφορὰν, quam ſi penitius introſpicias,& ex etymo interpretari libeat,impetus ſomni uehementioris merito dicetur, & inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas, ut Celſi more loquar. Dixi autem,noxii,quia ſopor etiam bonus eſt. καταφοράν.

Lactis modo tepenti.] Tantum ualet γαλακτώδει, quaſi dicas,lactoſa. Galenus multis in locis hac uoce utitur pro tepido. Non autem pro eo,cui lac ſit admixtum; γαλακτώδες

Castigato græcum exemplar.

Si uero morbus.] In codice græco deest particula δὲ, ac legendum est ἐπιμενούσης δ' τῆς νόσου. Noua.n.sentētia incipit, quod miror Orosciũ & Basiliensem correctorẽ uoluisse præterire, cũ alibi ẽt minora à me ꝑtermissa ceu capitalia clamitẽt.

IN XLIIII. CAPVT.

NOnnullis etiam cum igneus sensus] Hoc est, cum comburi uidentur nimio calore febris, pulicaris herba, quam græci psyllium nominant, conducit.

Permulceriq;.] Græce est διαψηλαφητέον, à διαψηλαφεῖν, quod Celsus latine dixit, corpus eius leuiter ex oleo ueteri permulceatur, &c hic autem manibus tãtum permulceri debent, somni conciliandi gratia.

IN XLV. CAPVT.

EX absinthio.] Hoc est, ut Galenus ait, in quo absinthii coma sit feruefacta. Siue aũt oleum, siue unguentũ, dicas, nihil refert. Quanquam Oroscius olea in quæ etiam aromata coniecta sunt, unguenta dici nolit, contra ueterũ sentẽtiam.

Olei uox.

νάρδος.

Nardino.] In græco codice est νάρδου, quod signat nardo: eadem nimirum locutione qua usus est Celsus, & Scribonius Largus aliiq, ueteres. Celsus lib. 3. ungi rosa debet, pro rosaceo. Vt in compositione 210 apud Largum. Idem rosa dilutum explet concaua uulnera, pro rosaceo dilutum.

Emendate codicem græcum.

Sin autem inflammatorium quiddam.] Codex græcus habet φλεγματῶδές τὸ pro φλεγματῶδές τι, quod omnes castigatores Pauli, ceu momenti exigui neglexerunt.

IN XLVI. CAPVT.

RIgori.] Medici hodie dictione rigoris utuntur pro græca ῥῖγος quanquam non ita latine Celsus Hippocratis sententiam aliquando uertens pro ῥῖγος horrorem reddit. Verũ nos φρίκην horrorem uocamus. Inopia itaq; linguæ, ῥῖγος febrium, quasi ad uerbum, rigorem interpretamur.

ἀγών.

Concertationẽ naturæ.] In græco codice est: οὐδ' ἐκλύειν τῶν ἀγῶνα. Quod Paulus ἀγῶνα dixit, ego concertationẽ naturæ exposui. Nam in crisi natura certat cũ morbo. Si eò fit superior, bona crisis est: si morbus uicerit, mala. Quamobrẽ si natura se accingit ad ea quæ offendunt, expellẽda, ut in rigore accidit, moliendũ nihil est. Dixi igitur cõcertationẽ naturæ dissoluere, uel certamẽ uel pugnã quã cũ morbo habet. Naturæ quidẽ in græco non est, sed sñiæ claritatis gratia addidi.

IN

IN XLVII. CAPVT.

ADiutareq; calfactu] Recenſet hic Paulus, quibus modis ſudor per criſim erumpens, etiam adiuuari debeat, nempe fotu mediocri, quiete calido clyſtere, adeoq; in quiete manere ægros uult, ut ſudorem non abſtergant.

Recreare.] Græce eſt ἀναψύχειν, quod uerbum duo ſignificat, refrigerare, & recreare, ſeu reficere. Heſychius grammaticus dicit idẽ eſſe quod ῥιπίζειν, euentilare, & ἀναψυχὴν interpretatur παραθυμίαν, hoc eſt ſolatium Cõgruit magis id hoc in loco, nempe uires ſudorũ copia laſſas, oppreſſasq; recreare. ἀναψύχειν.

Tenui uelamine.] περιβόλαιον λεπτὸν in gręco codice eſt. Celſus ait: Veſte leui, madida, interpretatus ſum ἐμβεβρεγμένον ab ἐμβρέχω quod eſt irrigo, madefacio. περιβόλαιον.

Ambæ ſiquidem.] Ad calcem & floces uini referuntur. In græco neutrum genus eſt. ἄμφω ἀναθαλπόμενα. ambo ad fouendum applicata, genuino corporis tempore ſiccantur: ſiccata meatus per quos ſudores erumpunt, obſtruuntur.

Qui per ualidam expreſſionem.] Græce eſt, κατ' ἔκθλιψιν, quæ fit natura quaſi neceſſitate quadam oppreſſa. In doloribus uehementiſſimis & anima ſæpe deficit & ſudores frigidi erumpunt. Hi dicuntur fieri per expreſſionem, ualidam addidi, ſignificantiæ gratia: Quidam pro ἔκθλιψιν, legunt ἔλλειψιν, quod eſt animi defectum, quod non male etiam hic quadrare poteſt. Eruditi iudicent.

IN XLVIII. CAPVT.

HYpoglottia.] Formulæ quædã medicamẽtorũ ſunt, quæ in tuſſi, thoracis arteriæq. uiciis aſſumuntur. Hodie bechicas officinæ, & penidias appellant. Fiunt autẽ potiſſimum ex radice dulci, tragacantho, terebinthina, zaccaro, aliisq; ad rẽ propoſitã cõgruis. Cęterũ Galenus uocat ὑπογλωσσίδας. ὑπογλώττια

Lana ſulphure imbuta.] Græce eſt ἔριον τεθειωμένον, ad uerbum ſonat: Lana ſulphurata. Oroſcius corripiendi ſtudio potius quàm ueritatis, uertendum clamat, ſulphure ſuffita. Quomodo autem lanæ ſuffiãtur, nuſquam me legiſſe fateor, homines ſuffiri ſulphure in tuſſi lego Lanam autem ut pice, aut alio pingui, ita ſulphure imbui. Imbutas ſic applicari. Nã ſuffitus parum in lana proficit.

Pingue]Græcus codex habet καὶ ἡ λιπῶς, pro ἡ λιπός, accipimus pro pinguitudine, aut oleo, aut quacunq; re pingui.

Permulceri.] Hoc est, molliter cōtrectare, supra interpretatus sum διαψηλαφᾶν permulcere, ex Celsi more.

IN XLIX. CAPVT.

STernutamenta] Vide sextum Oribasii, quomodo autem fiant: Galenus tertio de symptomatū causis explicat. Hic autem Paulus remedia persequitur sternutationis, quæ in febribus molesta esse solet.

λάγων. κενεών. Ilium intentio.] Græci λαγῶνα & κενεῶνα eam partē esse uolunt, quæ latinis dicitur, Ilia. Quidam uero male ὑποχόνδρια uertūt Ilia, in bonis autoribus parum uersati. In codice Corrige græcum codicem. impresso est ἔνςασις lege ἔντασις, Neglexerunt Aristarchi.

Castigato codicem. Summatim partium.] Hic Oroscius debet exemplari suo. Nam omnia quæ mihi uidere contigit habent, τῶν ἀκρῶν μυῶν, quod est, summorum, musculorum pro τῶν ἀκρῶν μερῶν.

Mollis contrectatio,] Quod ante dixi permulcere, hoc molliter contrectare interpretor. Nam idem esse puto. Græca uox est, διαψηλάφησις.

Spongiæ ex mari uacuæ.] Quidam in codice græco legūt pro κενοὶ, quod est uacuæ, καινοὶ, hoc est, recentes. Vtrunq; instituto conuenit: quam tu malis lectionem sequere.

IN L. CAPVT.

VEl attemperatos.] Cibi fastidium aliàs ex humore pituitoso, aliàs ex bilioso nasci solet. Si pituita in stomacho redundat, uomitu educenda est, si bilis supernatat, deorsum euocanda. Vbi uero totum corpus purgare uoles aliter faciēdum docet Hippocrates. Quòd si in primo uenis crudi humores semicoctiq;, habeātur, dissecādi, cōcoquēdiq;, quod Hippocrates πεπασμὸν, quasi mutuationē. Huius aūt seculi medici perperam digestionē appellant. Si in extremis uenis & corporis habitu sint infixi, relaxandi ueniūt. At biliosi humores, & melancholici, q ultra sanguinis terminū processerūt, caloris uiolentia expelli prorsus debēt: Si in stomacho nauseā excitent per inferiora: si in toto corpore biliosi, quod æstate potissimū accipit, uomitu purgari debent: melancholicus aūt infra sem per. Porro cum iam educūtur, necesse est eos infrenare, coercereq;, ne transitu partes afficiant. Item meliores hoc agēdo in locum restituere. Quā rationē, seu potius, ut Galenus ait, cacochymiæ curationē græci ἐπίκρασιν nominant. Verba Galeni 9 Methodi in hunc modū habēt: χρὴ γὰρ δηλονότι κατὰ

πεπασμός. Nota.

ἐπίκρασις.

τὰς

τὰς τοιαύτας ἐναντιώσης τῶν ἐνδείξεων κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκενοῦν τὸ μοχθηρὸν, κατὰ βραχὺ δ᾽ ἀντ᾽ αὐτοῦ τὸ χρηστὸν ἐντιθέναι. καλεῖται δ᾽ ἐπίκρασις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἡ τοιαύτη θεράπεια τῆς κακοχυμίας. Paulus igitur recte etiã dixit: ἤτοι ἀπορρύψαντα ἐκκρίνειν, ἢ ἐπικεράσαντα, βελτίους ἐργάσεται Quod est: Vel abstergẽdo excernũt, uel attẽperando, coercẽdo, mitigando furorẽ illorũ, obtundendoq;, meliores in locum restituent. Hippocrates libro de ratione uictus in morbis acutis materiã eorũ quæ attẽerpare possunt, cõmemorat. Galenus autẽ eius interpres paulo apertius in hunc modũ disserit: de torminibus orationẽ instituens: σκοπὸς δὲ ἐστὶν αὐτοῖς, τὸ μέντοι καθᾶραι τῆς κακοχυμίας, τὸ δ᾽ ἐπικεράσαι, τὸ δ᾽ ἐπιξηράναι, τὸ δ᾽ ἐμψῦξαι. τὸ μὲν οὖν γάλα τὸ ὄνειον, καθαίρειν δύνωται, καὶ ἐπικεραννύναι, τὸ δὲ τοῦ λίνου σπέρμα ξηραίνειντε καὶ ψύχειν, τὰ δ᾽ ἐκ τῶν πυρῶν ἄλφιτα, τὸ ἐπικεραστικὸν ἔχει. καλῶς δ᾽ αὐτοῖς ἀναμέμικται, καὶ τὰ κρίθινα, ξηραίνοντα τε καὶ ψύχοντα. οἱ δὲ Α᾽ιγύπτιοι κύαμοι μετρίως ψῦξαι δύνανται. τα δὲ ὠὰ καὶ ἡ σεμίδαλις, καὶ ὁ χόνδρος παχύχυμα καὶ εὔχυμα, καὶ ἐπικεραστικὰ Hoc est: Eo ipsi spectãt, ut uiciosum humorem partim purgent, partim attẽperent, partim desiccent, partim refrigerent. Lac itaq; asininum purgare potest, & attẽperare. Lini uero semẽ siccare, & refrigerare. Triticea polẽta, attẽperandi facultatẽ obtinet. Recte ipsis & ordeacea admixta est, quæ & siccat, & refrigerat. Aegyptiæ autẽ fabæ, mediocriter refrigerare potest. Oua similago, & chondrus crassi boniq; succi, & attẽperatoria existunt, &c. Vides igitur, quõ Galenus utatur dictionibus ἐπικεράσαι, & ἐπικτεραννύναι. Item ἐπικτεραστικὸν, & ἐπικρατικά. Galenus 12. Methodi de uinis fuluis agens scribit ἐπικτεραστικοὶ δ᾽ εἰσὶ καὶ θερπτικοὶ, quod postea interpretatur τρέφουσι δὲ μᾶλλον, καὶ κακοχυμίαν ἐπανορθοῦνται. Hoc est: Nutriunt magis, & prauitatem humoris corrigunt, emendantq;. Linacer superiorẽ sententiã nescio quo modo exponit, certe dictionis uim ignorasse uidetur. Nã quid sibi uult, præterea mistibilia sunt, & nutriẽtia? Dicere.n. oportebat, attẽperatoria aũt sunt (intellige malorũ humorũ, bonos in locũ reponẽdo, & qui nondũ longius terminos cõcoctionis excesserũt, reducẽdo, acrimoniã ipsorũ obtundẽdo.) Ne aũt putes bilẽ absolutã, aut flauã, aut nigrã meliorẽ reddi posse: imo nec salsam pituitã, eoq; nemo doctus medicus hos Aduerte.

humores alterandos, cōcoquendosq;, uel ut barbari dicunt, digerendos dixerit. Sed purgādos potius, meatibus per quos trā sibūt, adapertis, medicamētis in id efficacibus. Ne aūt acrimonia sua & rosione infestēt, ut in torminibus docuit Hipp. cibi & potus ἐπικτεραστικοὶ assumūtur, quibus potes etiā syrupos quosdā mitigatorios annumerare. Cæterū male in codicibus græcis πορρίψαντα, qđ est, proiiciētes, pro ἀπορρύψαντα, qđ signat abstergētes. Prætererierūt id Oroscius, & Gemus & alii.

Castigato exemplar græcum. Restitue exēplar. Emendato græca.

Potissima uero polēta] Codices greci oēs male cōgruā habent lectionē hāc, πειρατέον ὀνακτᾶσθαι τὴν ὄρεξιν, μάλιστα δὲ ἀλφίτων, ꝓ πάλιστα δὶ ἀλφίτων, aut μάλιστα δὲ δἰ ἀλφίτων.

Non tamen ab iis multum] Hic quoq; deprauatus est codex grecus. Habet.n. μὴ πόῤῥω μὲν τοι τοῖς πυρετῶν χρόις, pro μὴ πόῤῥω μὲν τοι τῆς τῶν πυρετῶν χρέας.

IN LI. CAPVT.

SI uero in grandem famem] Apud grecos una dictio grandem famem signat composita ex βοῦς & λιμός. Quicquid enim grande illi nolunt significare in una dictione per ἵππος, & βοῦς, quod est apud nos si uerbum ex uerbo interpreteris, equus & bos, explicant, ut ἱπποσέλινον, βούλιμος, &c. Cæterum eadem fere habes remedia bulimi apud Gal. lib. 8. de compositione medicamentorum secundum locos. In sequētibus uerti ὀξύτητος pro sæuitia furore, ad uerbum sonat acumine.

IN LII. CAPVT.

QVoniam igitur à pituita.] Galenus de symptomatum causis lib. 1. scriptum habet. Canina appetentia fit, cū uel ob acidi humoris uicium uētriculus infestatur, uel ubi totum corpus immodice digestum dissipatumq;, continua nutricatione indiget, &c. Cæterum in Aphorismorū libri secūdi commentario, cap. 20. curationē hanc ad uerbū persequitur.

Aduerte.

Incidant, abstergeantq;] Superius & hic male in codice Græco ῥίπτουσιν, pro ῥύπτουσι habetur, unius literæ mutatione: quod ceu nullius momenti castigatores Pauli neglexerunt. Quanquam ad sensus puritatem non parum faciat. Quippe diuersa sunt, proiicere, & abstergere.

Pinguia.] Galenus addit, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις, ἐλαιώδη τῶν ἐδεσμάτων, hoc est, & ut ita dicam oleosa esculenta.

IN LIII. CAPVT.

PArticularum per quas] Hæ sunt, stomachus, os uentriculi,

culi, ipse uentriculus. Galenus commentario quarto in opus de ratione uictus in morbis acutis, partes commemorat, quæ aliquando sitim procreare soleant. Idq; in hunc modũ: πάντων μὲν πρῶτον καὶ μάλιστα τὸ στόμα τῆς γαστρός, ἐφεξῆς δὲ ἡ γαστὴρ. καὶ μετὰ ταύτην ὁ στόμαχος, εἶτα πνεύμων, εἶτα νῆστις.

Prauas autem potiones] Codex Græcus deprauatus est. Habet enim μοχθηρῶν δ' ἐπιθυμοῦσι ποιοτήτων. Hoc est, prauas aũt appetunt qualitates, pro πομάτων, quo edst, potiones. Oroscius cum aliis Aristarchis negligenter hoc præteriit. Emẽdatur codex.

Cæterũ siti pressos] Hæc apud Gal. lib. 1. de symptomatũ causis inuenies. Habet autem ille paulo ampliora in istũ modum: ἀπαύστοις δὲ δίψεσι καταληφθέντες, ἐξ ὧνπερ καὶ ἀποθανόντας οἶδα, τούς τε καταφαγόντα τὴν ἔχιδναν (ἣν δ' ἄρα διψάς) καὶ τοὺς ἐκ τοῦ οἴνου πιόντας ἐκ περιστάσεως θερίστας, ἐν ᾧ τοιοῦτόν τι θηρίον ἐναποτεθνήκει, καὶ τὸν ἐξ οἴνου παλαιοῦ μεθυσθέντα, καὶ τὸν ἀποκαρτερεῖν ἀποθελήσαντα, καὶ τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐπιλιπόντος τοῦ ὕδατος ὧν ὅσοι τῆς θαλάσσης ἐτόλμησαν τι πιεῖν ἀμετρότερόν τε διψήσαντες τῶν ἄλλων, καὶ τινες μὲν αὐτῶν ὑπαχθέντες τὴν γαστέρα, καὶ δηχθέντες σφοδρῶν ὀξύτερον ἢ κατὰ τοὺς λοίπους ἀπέθανον, &c Vide igitur an ex hac lectione, Pauli codicem in quibusdam uelis castigare. Ego sane saluo aliorũ iudicio, legerẽ δίψεσι δ' ἀπαύστοις καταληφθέντες, ἐξ ὧνπερ καὶ ἀποθανόντας οἶδα τοὺς τε φαγόντες ἔχιδνας διψάδας, καὶ τοὺς οἴνου παλαιοῦ μεθυσθέντας, καὶ τοὺς ἐν τῷ, &c.

Rosaceo cum impetu salientis modo] Græce est μετὰ κρουνισμοῦ γινομένη, hoc est: Cum crunismo facta: à uerbo κρουνίζειν, quod est, cum impetu decidere Gal. lib 8. Methodi utitur uerbo καταχρουνίζειν in hac sentẽtia: εἰ δ' ὑγρὸν εἴη τὸ προσφερόμενον, ἐξ ὑψηλοτάτου βάλλοντες, καὶ οἷον καταχρουνίζοντες id est: Sin autem id quod adfertur, liquidum fuerit, ex altiore loco deiicientes, & in salientis modum fundentes. Ibidẽ usurpat dictionẽ κρουνὸς. ἔτι δὲ μᾶλλον εἰ κρουνὸς ὕδατος ψυχροῦ καταράττει τοῦ ἀγγείου ψύχει τὸ ὑγρόν. Hoc est: Præterea magis humorẽ refrigerat, si desiliens aqua frigida uas illidat, &c. Cæterum superfundimus aliquando liquores, ut in hoc symptomate syncipiti sublata in altũ manu, p mediocrẽ lanæ hapsũ. κρουνίζειν κρουνός.

Iam dilutum.] Sic uocamus humorem in quo aliquid maduerit, aut maceratũ per horas aliquot sit. Recẽtiores medici infusionẽ appellãt, ut infusionẽ rheubarbari, agarici, cotoneo- Dilutum.

ἀπόβρεγμα. rum Græci ἀπόβρεγμα dicunt.

IM LIIII. CAPVT

MElius autem facit myxion.] Myxion uel myxa, uel myscion fructus est pruno similis. Galenus sericon appellat forte hodie officinis dicitur sebesten.

Salem indicum.] Hic sal nimirum est saccharũ quod nos candũ appellamus, natura non arte, proueniens quanquã hodie Venetiis & alibi artificio naturam imitentur. Auicenna interpretatus hunc locum Pauli, saccharum tabarzet ponit.

IN LV. CAPVT.

IMbibito] Similia apud Galenum lib 7. medẽdi Methodi. Eadem uero apud Oribasium sexto. Sed perperã hic in Codice impresso legitur ἀναπέμπτομένον, quod est sursum missõ, pro ἀναπεπομένυ quod ualet imbibito ab ἀναπίνομαι, inde ἀναπέπωμαι. Sic habet Galenus loco supra citato, ἐνίοτε inquiens, δ' εἰς αὐτὺς τὺς χιτῶνας, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀναπεπωμένον ἢ ἐμπεπλασμένον. Hoc est. Nonnunquam uero in ipsas tunicas imbibitus, ut ita dicam, uel impactus.

Textus græcus uitiatus.

IN LVIII. CAPVT.

POrrò ubi concoctrix facultas.] Ex hac sententia opinio quorundam de remediis spinæ applicandis in uẽtriculi affectibus, satis refellitur, etsi euidentia ipsa quæ in confectionibus apparet, quid in hac re faciendum sit, aperte doceat.

Vel manna uino macerata] Non in dandi casu, legenda sententia est, sed nominandi. Corrige igitur codicem græcũ ita. ἢ μάννη ἐν οἴνῳ φυραθεῖσα.

Agathium.] Pastillus est, qui retinendi supprimendiq; potestatem habet. Vide septimum.

IN LX. CAPVT.

Typhe. TYphe.] Specie siligni nõ dissimilis, simplici culmo, grano multipici, tunica uelato, atq; leuissimo, radice numerosa, largior eius in Asia prouẽtus regione, ut uult Galenus, quę super Pergamum sita est. Hanc agricolæ, quod triticum in oppida conuehi soleat, ad panificium usurpant. Huiusmodi igitur arista, hoc est, spicæ apice narium foramina pungere interim præcipit Paulus, ut irritatus sanguis largius profluat.

FINIS LIBRI SECVNDI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

TERTIVS hic liber de omnibus totius corporis affectibus particulatim agit: & singula unicuiq; particulæ cõuenientia remedia cõplectitur, Primum aũt cuiusq; morbi curandi Methodũ artificiosam exponit, quæ ex causarũ notitia, partis tẽperamẽto ægriq; natura, & aliis indicationibus sumitur. Deinde sic ad ea ueniendum auxilia præcipit, quæ ipsis locis affectis induci debeant, Græci τοπικὰ nominant. Quod Galenus lib. 14. Methodi pulcherrime docet. Cæterum hic liber Pauli partim ex Galeni opere de compositione medicamentorum secundum locos, partim ex octauo Oribasij trãscriptus est: admixtis interim remediis quæ Paulus ipse usu comprobarit.

IN I. CAPVT.

QVemadmodum stirpium.] Ex 1. cap. Galeni de cõpositione medicamentorũ secundũ locos ad uerbũ hæc sunt transcripta. Iam 14. Methodi pene eadẽ habentur. ascribam aũt uerba Galeni, maioris perspicuitatis gratia: ἐδείχθη δ' ὅτι τῶν διαπνεομένων χυμῶν ὅσον ἰλυῶδες ἐστὶν ἐξ ἀρχῆς τε εὐθέως, τὰς τρίχας ἐγέννησε, καὶ τοῦ λόγου καθ' ὑπόφυσιν αὐξάνει. τοῦτ' οὖν ὅταν ἤτοι γ' ἀπόλλυται παντάπασιν ἢ μοχθηρὸν γεννηθῇ, φθείρεσθαι τὰς τρίχας ἀναγκαῖον ἐστί. καὶ γὰρ οὖν καὶ τὰ φυτὰ

Pilorũ origo & nutrimentum.

τὰ φυτὰ κατὰ διττὴν αἰτίαν ἀπόλλυται, ποτὲ μὲν ἀπορῶντα τῆς τρεφούσης ὑγρότητος, ἔτι δ' ὅτι οὐκ οἰκείᾳ χρώμενα. τελέως μὲν ἀπολλυμένου τοῦ τρέφοντος χυμοῦ τὰς τρίχας ἡ φαλάκρωσις γίνεται, μοχθηροῦ δ' ἀποτελεσθέντος, αἵ τ' ὀφιάσεις καλούμεναι, καὶ αἱ ἀλώπεκες. Hoc eſt, ut rudiores, intelligant: Oſtẽſum uero eſt ex humoribus, qui per latẽtes meatus perſpirant, limoſum quicquid eſt, id, & ſtatim ab initio pilos producere, & reliquo ſequenti tempore, ueluti materiã ſuggerẽdo augere. Hoc igitur, cum uel in totũ perit, uel prauũ generatũ fuerit, pilos corrumpi neceſſe eſt. Quandoquidẽ etiã ſtirpes duplici ex cauſa pereunt, interim ſanè humiditate quæ ipſas nutrit, deſtitutę, interim nõ propria utẽtes. Vbi humor pilos nutriẽs prorſus interiit, caluicium prouenit. Cum aũt uicioſus eſt redditus, & opiaſes, & alopeciæ excitãtur, &c. Celſus hæc duo poſtrema uicia cõi uocabulo Areas appellat, quod nimirũ loca pilis uacua eos in capite repræſentẽt. Oroſcius reprehẽdit hic me qđ Celſum imitatus dixerim de areis, hoc eſt alopecia & opiaſi. Recte facit literator, ĩterpretãdi muneris imperitus.

Caluiciũ. Ophiaſis. Alopecia, Areæ.

Nonnullæ uero alienis.] Græce eſt ἀλλοτρίοις ἑαυτῶν, qđ ad uerbum ſonat, ſuccis alienis à ſeipſis. Galenus paulo clarius dixit: ὑγροῖς ἀλλοτρίοις τῆς ἑαυτῶν φύσεως, quod eſt Humoribus alienis à ſua ipſorum natura Atq; ita nos reddidimus, potius indicantes eſſe, dictionẽ ſniæ addere, quàm rẽ obſcurare. Quemadmodum igitur quædã alimẽta ſunt homini, quædã ſturno propria, ita herbæ quoq; idoneum, familiaremq; naturæ ſuæ humorem quo alantur, attrahunt, alienum reſpuunt.

Caſtigatur codex Grę cus.

Inter ſe.] Deprauatus codex eſt Græcus, tũ Venetiis, tum in Germania impreſſus. Habet enim διαφέρουσα τῶν ἄλλων, pro διαφέρουσα τῶν ἀλλήλων. Rurſus hic Galenus apertius dixit: ὀνόματα δ' ἔσχηκυῖαι διαφέροντα παρὰ τὸ σχῆμα. Hoc eſt: Nomina autem ſecundum figuram diuerſa habentes.

Græcus mutilus inſtauratur.

Quoniam in Ophiaſi.] Codex Græcus hic mutilus eſt. Quid n. ſibi uult ὅτι παραπλήσιον ὄφει τὸ βεβλαμμένον φαίνεται μόριον, niſi addatur in quo affectu. Addendũ igitur neceſſario ex Galeno nõnihil eſt, legẽdumq; in Paulo ὅτι κατὰ τὰς ὀφιάσεις παραπλήσιον, &c. Oroſcius & Gemuſ. nõ animaduerterũt, tam bonis alioqu in ut ipſi gloriantur, exẽplaribus uſi.

Oroſcius.

Deinde loco uitiato.] Hoc ubiq; obſeruandum præcipit Galenus, ut ſemper totius corporis uacuatio præcedat, niſi

admodum

admodum exiguus ſit affectus. Dixi loco uiciato auxilia inducemus, pro τοῖς τοπικοῖς ἀποθεραπεύσαμεν βοηθήμασι, quod eſt, localibus perſanabimus remediis.

Si igitur color ad nigrius.] Hoc eſt, ſi nigrior, albidiórue conſpiciatur. Nam quod Paulus εἰ μὲν οὖν ἐπὶ τὸ μελάντερον ἢ λευκότερον ἡ χρόα παρατραπείη dixit, Galenus in methodo in hunc modum: εἰ μὲν γὰρ λευκοτέρα τοῦ κατὰ φύσιν, καὶ εἰ μελαντέρα. Quod eſt, ſi albidior quàm pro naturę habitu ſit, & ſi nigrior.

Antidoto Hiera.] Intellige, hiera diacolocynthidos, cuius deſcriptionē habes lib. 7. Pauli Archigeni aſcriptam. Scribonius autem Largus eandem pene ad uerbū habet Officinę uocāt Hieram cōpoſitam Galeni: uerum in multis adulteratam. Quæ uero ex aloe, & aliis ſex rebus, nēpe cinamomo, xylobalſamo, aſaro, ſpica nardi, croco, & chiamaſtiche, cōſtat, ſimplex dicitur Et hęc in officinis, non parum ab illa Galeni diſcrepat. Primum ſane præter medicamenta quę ab illo numerantur, duo inſuper adiecta habet, puta xiloaloen, & caſſiā, unū ſuppoſititiū carpobalſamum, loco xylobalſami. Deinde pondera etiam diuerſa continet. Nam omniū partes ęquales habet. Galeni autem hiera, aloes cētum, aut cum pręſtātiorē fieri cupit, aloes drach. nonaginta, aut etiā octuaginta recipit, quorū uero ſex: ubi de capite ſollicitudo eſt, croci tm̄ quinq;. **Hiera diacolocynthoidos.**

Catapotia ex aloe] Hæc recipiunt cucurbitę ſylueſtres. quam colocynthida uocant, partem unam aloes, & ſcammonii ſingulorum partes duas. Galenus hic abſinthii ſucci partē unam admiſcere ſolebat: antea quoq; maſtichen chiam, & bdellium, rediguntur in granula Ciceri ſimilia. His fere reſpō dent Pilulę noſtrę Cochię à Raſi deſcriptę.

Dein ad pręſidia] Cum iam purum ex purgatione corpus fuerit, humor qui in cute continetur medicamentis digerentibus diſcuti debet: diligentia adhibita, ne adeo calida, acriaq; admoueantur, ut cutis exulceretur. Ad hęc ne nimiū ſiccent, prouidendum eſt nam talibus non tantum uiciatus, ſed etiam utilis qui confluit, abſumitur. Græce erat ἐπὶ τὴν τοπικὴν χωρεῖν ἐπὶ μέλεια quod ad uerbum ſonat, ad localē ueniendum curationem, ſed Latinius eſt ut reddidi. **Methodus curationis.**

Primæ aſperitatis.] Locutio eſt Varronica pro aſperrimo. Gręce erat τὸ τραχύτατον.

Aliud

Additũ est hic ut curiosis fiat satis.

Aliud experientia prob.] Hoc medicamentum in Codice Ioannis Lascaris manu scripto, non habetur: nec compositio plane cohæret, ac peregrina plane uidetur.

Vnciæ octo.] Habebatur in Græco χ cum suprascripto ο sicut alia pleraq; absurda. Miror Oroscium in tanta ueterum exemplariorum copia hoc nō monuisse lectorē, cum tamen in sequēti medicamento adnotet legendum μυὸς pro κινὸς.

Oroscius.

Euphorbię, thapsiæ, baccarū lauri.] Male in Codice Græco habetur δαφνίνον quod est laurim pro δαφνίδων. ut Galenus habet. Nam postea mentio laurini fit. Præterea Galenus in eodem medicamento à Paulo ratione ponderū dissentit. Legit enim Euphorbij, thapsiæ, & baccarum lauri, singulorū drachmę duæ, sulphuris uiui, hierati singulorum drachma: ceræ drachmæ sex, &c Neglexerunt Aristarchi.

Viciata lectio Græca.

Nasturcii.] Impressus Codex tum Venetiis, tum Basileæ habet καρδαμώμα. Sed Galenus & ipse sensus requirit καρδάμυ quod impetigines & lepras discutit, eadem ui præditum qua sinapi. Nec hoc à castigatoribus animaduersum.

Oroscius & corrector Basileæ.

Recinini aut ueteris.] Paulo ante etiam deest particula disiunctiua in codice Græco, habet.n. κικίνυ παλαίου ἐλαίου: cum legendum sit ex Galeno κικίνυ ἢ παλαιῦ ἐλαίου. Nam si ricininum deest, etiam commune uetus oleum eadem præstare potest Omiserunt correctores.

Oroscius, & Gemusæus.

Oroscius, & Gemusæus.

Leporum uentriculi quinq;] Ex Critone hæc sunt, citāte Galeno. Verum scriptura illius à Paulo uariat. Galeni codex habet κοιλίας ἓξ hoc est uentriculos sex. Paulus tātum habet πέντε. Vide utrum malis sequi.

Gal. a Paulo uariat.

His adiiciantur] Græci Codices omnes deprauati sunt hoc in loco. Nam habent, πρὸς τούτοις λάμβανε τὸ τρίτον, μυρσίνης, ἀκραιμόνων, ἀκακίας καρπῦ, &c. Quid quæso hinc colligi possit? Legendū igitur cū Galeno cēseo in eū modū: πρὸς τύτοις λάμβανε μυρτῶν, μυρσίνης ἀκραιμόνων, ἀκακίας καρπῦ, &c Pondere nonnihil apud Galenum uariant.

Castigatur codex Grę cus.

Quolibet oleo aromatis imbuto] Sic interpretatus sum ὧ θέλεις ἡδύσματι. Celsus dixisset, quolibet unguento. Nam Græca uox ἥδυσμα nihil aliud signat quàm unguentum ex oleis succisúe præparatum, cui ex aromatis iniectis, odor suauior, & gratia accesserit. Non autē sum ignarus ἥδυσμα apud alios quosdā aliter accipi, ut apud Plinium lib 13 cap. 1. ubi habet

ἥδυσμα.

habet in hunc modũ: Ratio faciẽdi duplex, ſuccus & corpus.
Ille olei fere generibus cõſtat, hoc odorũ, hac ſtymmata uo- στύμμα-
cant, illa hedyſmata, &c. In qua oratione plane à Galeno, cæ- τα.
terisq; Græcis diſſentit. Nam olea ipſa quæ in unguentis ſu-
mũtur, hedyſmata uidetur appellare: ſtimmata uero aromata.
At Galeno & Dioſcoridi ſtymmata, alia medicamẽta aroma-
tica, nempe quæ ſpiſſitudinem unguento cõcilient, appellan-
tur, unde etiã ſpiſſamenta poſſis nũcupare, alia uero hedyſ-
mata, nimirũ quæ gratiã odoris & ſuauitatẽ eis imprimant.
Vide Dioſcoridẽ in unguẽto cinamomino, & Nardino aliisq;
cum paucis. Galenus uoces Hippocraticas interpretans, he-
dyſmata, inquit, pro ipſis aromatis apud Hippocratem accipi.

Anemonæ flos tritus.] Oroſcius hic in græco codice le- Oroſcius.
gendum cenſet, ἀνεμώνης τὸ ἐντὸς μέλαν τρίψας μετ᾽ ἐλαίου
μυρσίνου, hoc eſt: Anemonæ interior pars nigra, cũ oleo myr-
reo trita, ut habetur apud Archigenem, citante Galeno lib. 1.
de compoſitione medicamentorum ſecundũ locos. Vide quid
reprehendendi libido faciat. hunc locũ adfert, de medicamen-
tis nigrefacientibus, ab Archigene comprehenſum, cũ paulo
ſuperius ſingulare caput extet de fluidis capillis, de remediis
illos conſeruãtibus, unde Paulus hanc orationem ad uerbum
planè tranſcripſit. Habet enim Galenus ex ſententia Heracli
dis: ἀνεμώνης τὸ ἄνθος τρίψας μετ᾽ ἐλαίου, κατάχριε. Iam flos
ipſe non aduerſatur aliqua ex parte pilis promouendis.

Stercus caprillum.] Apud Græcos proprie dicitur ſtercus
caprillum σφύραθος, teſte Galeno lib. 10. de ſimplici medici-
na, ubi habet συνεχέστατα μὲν οὖν χρώμεθα ταῖς τῶν αἰγῶν κύ-
προις, (σφύραθοι δ᾽ ἰδίως ὀνομάζονται.) Quod eſt: Frequẽtiſſi- σφύρα-
me igitur caprarũ ſtercoribus utimur, ſphyrathi autem pro- θος.
prie nominantur. Oroſcius nouus interpres, aliorum autẽ, ſi Oroſcius.
diis placet, corrector, filum caprillum exponit.

IN II. CAPVT.

E Cinere lixiui.] Paulus lib. 7 lixiuium, quod græci κονίαν Lixiuiorũ
appellant, cineris lotionẽ eſſe dicit: enumeratq; eius diffe genera.
rentias, Aliud.n. ex cinere fici, caprifici, ſarmentorũ, & tithy-
mallorũ conſit, quod uim abſterſoriam maxime, ſiccantemq;, πρωτόστα-
& exedentẽ propemodũ obtinet. Si calx admiſceatur, urentẽ, κτος.
πρωτόστακτος dicitur, quaſi primarium lixiuiũ. Interim ex ſola σαπωνα-
fit calce. Iam quoddã ex ſapone præparatur, unde σαπωναρικὴ ρικὴ.

κονία

κονία. κονία nuncupatur. At nomē κονίας plura signat, nēpe calcem ipsam, & lixiuium, cineremq́;. Solet aūt aliis adiungi, quæ ipsum, qua de re intelligi debeat, interpretentur, utpote κονία
κονία σά-
κτη. στάκτη, pro lixiuio liquido, κονία ἄσβεστος, pro calce uiua accipitur, cum ἄσβεστος per se calcem non extinctam signet, ut τίτανος ἄσβεστος. Porro cū κονία ἀσβέστου ponitur, hoc est duo
κονία ἄσ-
βεστος. substantiua alterum in nominatiuo, alterum in genitiuo, lixiuium calcis intelligendū uenit. Cæterū apud latinos scriptores lixiuii uox aliis atq; aliis dictionibus iuncta, diuersa etiā significat. Primum apud Varronem, Columellā, Plinium frequenter habetur Cineris lixiuiæ, cineris lixiuii, è cinere lixiuium, pro simplici lixiuio. Deinde apud Largum, unde Galenus aliquot medicamenta transcripsit, cōpositione. 228. Hæc terere oportet ex cinere lixiua. In sequenti rursus. Cum cinere lixiui diutius terere. Paulo post in altera: Teruntur ex cinere lixiua qua utuntur culinarii, sicut apud Paulum Aeginetam κονία πιλοποιητικὴ pro lixiuio quo pilearii utūtur. Legendū est in Codice græco per simplex ι nō per η, ut quidam faciūt, putantes à πήλου quod est lutum, πηλοποιητικὴν κονίαν appellari, ut sit lixiuiū quo figuli utūtur: cū tamen nullū eius ut mihi uidetur usum habeāt. Quare locus in 6. Methodi deprauatus Linacrum interpretem decepit: aliosq́; non paucos eum citantes. Verba græca sic habent, μηδὲν ἐν τῷ παραχρῆμα φάρμακον ἔχων, ᾔτησα κονίαν στακτὴν, ἑωρακὼς ἐκ γειτόνων τοῦ κάμνοντος πηλοποιόν. In qua oratione πιλοποιὸν legēdum est. Galenus aliquando κονίαν πιλοποιητικὴν, Aliquando ὕδωρ πιλοποιητικὸν, pro eadem re exponit: ut lib. 6. de cōpositione medicamentorū secundū genera in hūc modū, ἄλλη ἡ διὰ τοῦ ἀφρονίτρου, ᾗ ἐχρήσατο λάργος κηροῦ λίτραν α. τερμινθίνης λίτραν α. μάννης λίτραν α, ἀφρονίτρου λίτραν α. ἐλαίου ξέστην α, ὕδατος πιλοποιικοῦ ξέστιν α. μίσυος ὠμοῦ Γο β. σκευάζεται κατὰ τρόπον. Largus composit. 2 : 6. temporis iniuria nonnihil mutilus est. Verba ipsius hæc sunt. Ceræ pondo libra, resinæ terebinthinę pondo libra, nitri rubri pondo libra. Hæc teruntur ex cinere lixiua, postea cum olei cyathis sex liquefiunt ad ignē: quibus adiicitur thuris pollinis selibra. Vides hic ὕδωρ πιλοποιὸν nihil aliud esse quàm cinerem lixiuium, aut lixiuiū, aut quomodocunq; uoles appellare. Atq; ita ego etiam antea sum interpretatus. Paulo post Galenus eodem in lib. τὰ ξηρὰ διαλύεται

Lixiuium e cinere.

κονία πι-
λωποιητι
κή.

Linacer.

πιλόποιος
ὕδορ πι-
λοποιητι-
κόν.

λύεται

λύεται πιλοποιικῆ hoc est arida dissoluuntur lixiua, ubi simpliciter πιλοποιικῆ dixit pro κονία πιλοποιικῆ. Apud Plinium cineris uox simplex interim pro lixiuio usurpatur: nempe ex Dioscoride uertit dictionem κονίαν. Ruellius uir alioqui antiquæ eruditionis etiam in postrema editione lib. 6 Dioscoridis κονίαν πιλοποιητικὴν uertit cũ luto suo lixiuiũ, quàm accõmodate iudicent alii, certe lutum nemo potui dabit, sed lixiuium, lacte in uentre coagulato. At Oroscius noster nõ tantum sensu inaccommodato, quod de me dicit, sed longe omnium absurdissime uertit calcẽ qua in tectoriis, dealbandisq; parietibus tectores utũtur. Vide optime lector quàm sit quibusdam maleferiatis hominibus innatum, alios reprehendere in iis etiam quæ ipsi non intelligant. Iã pondus uiciatũ in Codice græco non aduertit Aristarchus. Nam pro, < δ, qđ est drachmæ quatuor, reponẽdum δ hoc est sextarii quatuor: Idem itaq; est κονία πιλοποιητικὴ κονία πιλοποιϊκή, ὕδωρ πιλοποιητικὸν, ὕδωρ πιλοποιϊκὸν & σακτὴ τῶν πιλωταρίων.

Ruellius.

Oroscius.

Grecus codex deprauatus Oroscij.

IN III. CAPVT.

Porrigo] Sic interpretatus est celsus πιτυρίασιν. Plinius etiam surfures secundum græcæ dictionis etymologiam appellat: quẽadmodum interpres Auicennæ. Vide Galenum lib. 1. de compositione medicamentorum secundum locos.

Resoluuntur.] Græce est: ἐστὶν ἀπότηξις, quasi dicas, esto particularum eliquatio, uel particulę eliquantur. Celsus resoluuntur, quem imitatus sum Nam quædam ueluti squamulæ surgunt eaq; acutæ, resoluuntur.

πιτυρίασιν.

Creta sutoria.] Sic interpretatur Largus μελαντηρίαν, cõpositione 218. Aluminis inquiens rotundi, melanterius quæ creta sutoria dicitur, qua ligulæ calceorum denigrantur. Diuersum est ab atramento sutorio si Dioscoridẽ consulas, quãquam Oroscius exponat atramentum sutorium.

Melanteria.

Oroscius

Cerusæ singulorum drachmæ] In græco codice habebatur Γο. ιβ. quod est Vnciæ duodecim ego autem legendũ censeo > ιβ hoc est drachmæ duodecim. Itaq; etiam habet Alexander, & magis conuenit.

Viciatus codex grecus.

Ex quibus sanies.] Grece est: ἀφ' ὧν ἰχῶρες ἀποτήκονται. Interpretes latini mirũ in modũ cruciantur, dum græcam uocem ἰχὼρ explicare studẽt, alii namq; imitantes Pliniũ ubiq;, saniem interpretãtur, alii serosos humores & acres, tenuisq;

ἰχῶρες quid.

quidam

quidam sanguinis cruorem, quidam ut Celsus ipsum sanguinem Aristoteles ἰχὼρ δὲ, inquit, ἐστὶν ἄπεπτον αἷμα, hoc est Ichor autem est sanguis crudus. Ex hac tanta uarietate, certi aliquid adferre conabimur, quod in authoribus exponēdis tuto seq. possis. Itaq; ἰχῶρες aquosæ, serosæq; & superfluæ sanguinis humiditates existūt nūc acres & calidæ, nūc pituitosæ & frigidæ. Galenus lib 6. de sanitate tuēda ita scriptū reliquit. ὅταν μὲν γὰρ ἡ μὲν ὅλου τοῦ σώματος κρᾶσις ἡ χολωδεστέρα, τὰ δὲ κατὰ κοιλίαν ἀτονώτερα, στηρίζεσθαι δεῖται διὰ τροφῆς εὐστομάχου. μὴ γενομένου δὲ τούτου, καταῤῥέουσιν ἰχῶρες εἰς αὐτὴν, οὓς ἀθροίζει τὸ σῶμα περιττούς. Paulo post, ἐὰν δὲ μὴ μόνον ἡ κεφαλὴ θερμοὺς ἰχῶρας ἐπιπέμπει τοῖς κατὰ γαστέρα χωρίοις. Rursus de frigidis in hunc modum. ὅταν ἤτοιγε εἰς θερμὴν γαστέρα καταῤῥέουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς οἱ ψυχροὶ καὶ φλεγματώδεις ἰχῶρες, &c. Hippocrates lib. 4. de ratione uictus in morbis acutis δριμέας καὶ χολώδεας ἰχῶρας dixit, quod Galenus interpretatur in eum modum, ὅτι δὲ ἰχῶρας ὀνομάζει τὰς λεπτὰς ὑγρότητας, ἔνδηλον. Galenus autem lib. 2. de elementis: ὡς οὖν ἐν τῷ γάλακτι τὸ μὲν ἐστὶν ὀῤῥὸς, τὸ δὲ τυρὸς, οὕτω καὶ ἐν τῷ αἵματι τὸ μὲν οἷον ἰχὼρ αἵματος ἀνάλογον ὀῤῥῷ γάλακτος, τὸ δὲ οἷον ἕλυς τις καὶ τρὺξ, &c. Quādiu igitur in corpore adhuc sunt ἰχῶρες aquosæ serosæq; humiditates sanguinis, uel aquosi humores sanguinis latinè dici poterunt. Nam ipse Galenus eosdem nunc pituitosos, nunc biliosos χύμους, quod est, humores nominat. Vbi uerò extra corpus aut uiuū, aut mortuum eruperint sanies appellari debent. Vt apud Galenū tenue in ulceribus excrementum ἰχὼρ, nobis sanies non incommode exponitur Item in capitis uitiis quæ ἰχῶρας nuncupantur ἰχῶρες sanies recte dicūtur. Plinius inassati iecoris saniem appellauit: humorem, qui abs iocinore, uel pulmone, uel alia parte dum assatur, emanat. Cæterum Paulus hoc in loco apposite dixit ἀπατήκονται, hoc est, eliquantur, sicut in corporibus mortuis per solis æstum fieri solet. Atq; hæc sanies crassa uiscosaq; existit.

Calidæ. Frigidæ. Interpretatio ἰχῶρος apud Galenum. Sanies.

Medicamentum ex charta, xerion.] Huius descriptio est in septimo. Vocatur autem xerion quod aridum sit, & in puluere accommodatur.

Ad Achoras, recrementum.] In impresso codice habetur πρὸς ἰχωροῦντας, hoc est, ad eos qui saniem habent, ego autem

puto

puto legendum πρὸς ἀχωρῶντας, hoc eſt: Ad eos qui Achoras experiuntur. Nam titulus idem habet, nẽpe ad Achoras, non ad ἰχῶρας. Quanquam Oroſcius ἰχωρῶντας legendũ cẽſeat.

IN IIII. CAPVT.

CApitis dolor.] Hæc ex lib 2. Galeni de cõpoſitione medicamentorum ſecundum locos tranſcripta ſunt. Paulus autem σύμπτωμα dolorem eſſe refert, ubi Galenus διάθεσιν ponit. Ille hunc ſuperuenire intemperiei, hic affectum ipſum eſſe pronunciat. Rurſus apud Galenum plures cauſæ commemorantur, una ſane, ſimplex intemperies citra humores, altera, horum qualitas, tertia ipſorum copia, item obſtructiones humorum, uaporumq́;. Alia adhuc, quarundam capitis partiũ imbecillitas, interim externa quædam cauſa, quam græci προκαταρκτικὴν nominãt: ego ſæpe primariã interpretatus ſum. Oroſcius. Cauſę dolorum capitis.

Niſi caliditati aut.] Deeſt particula in codice græco impreſſo. Tu igitur lege μετὰ θερμῆς ἢ ψύξεως, quod eſt, cum caliditate, aut frigiditate. Deerat enim ἢ. Addẽdum græco.

Prodeſt fronti & temporibus.] Recte hoc dicit, nã per initia ſpinalis medulla dolorem non experitur, eoq́; poſteriora capitis ungi non debent.

Paſtilli ad cap.] Alexander medicus hũc paſtillum deſcribit. Sed pondera nonnihil in quibuſdam medicamẽtis uariãt. Cõmendat enim ad diuturnos dolores, omnibus aliis remediis nihil proficientibus. Vbi Paulus, ex ſomniferis aliquid, dicit, Alexander opii momentum inijciendum præcipit.

At ſi frigus.] Ad uerbum ex Alexandro hæc ut ſuperiora mutuatus eſt Paulus. Facies non cõcidit, hoc eſt, non macrior eſt reddita, ut ex calore, ſed colorem decoremq́; amiſit, pallida effecta. Sic ἄχρουν, quod eſt ſine colore, ex Celſo interpretatus ſum. Sanguis enim ob frigiditatem partes externas relinquens, intro refugit, unde pallor neceſſario ſuperuenit. ἄχρουν.

Præſertim ſi recrementa.] Hoc eſt, ſi ex craſſis, glutinoſiſq́; humoribus dolores ſint excitati. Græca ſunt ἢ καὶ παχύτερα γλισχρὰ περιττώματα εἴη. Quæ uerba ſatis obſcura in hunc modum intelligi debent, ſi humores craſſi uiſcoſiq́; in capite tenacius hærentes, dolorem excitarint. Locus obſcurior.

Si bilioſus humor.] Hæc & ſequentia ex Galeni ſecundo de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, nullo uerbo mutato, habentur. Cæterũ ambo præcipiunt, tũ Gale-

nus,tum Paulus primũ balneũ tẽperatũ,inunctionẽ, cibũ potumq; refrigerantẽ. Deinde offerũt medicamẽta bilẽ educentia: qđ sane Alexãder medicus suo seculo clarissimus in hũc fere modũ exponit Cõuenit igitur,ut superflua medicamentis bili ducẽdæ idoneis educãtur. Verũ ut hoc secundũ rõnem fieri possit,corpus antea præparari humectariq; debet,cibis tẽperatis,balneis & unctionibus. His.n. probe cõtẽperatus, resolutus,& quasi imbecillior effectus humor,facilius expurgabitũ.

Quomodo biliosus humor præparari debet.

Absinthij diluto.] Hoc est,ut officinæ uocãt infusione:tũc nimirũ cũ pauca bilis stomachi tunicas imbuerit, irrigarisq;.

Vel aloe.] Scammonia nunquam exhiberi debet,nisi maxima bilis copia dolorẽ excitarit,aut alia uiolẽta medicamina. Picra autẽ prodest,ubi crassi aliqui succi bili sint permixti.

Si caput consortii lege.] Græce est συμπάσχει, hoc est cõpatitur. Celsus lege consortij,alij per consensum patitur,exponũt. συμπάθεια namq; est,cum pars aliqua corporis, alterius malo,uel confinij,uel connexus, uel cõmunicationis gratia condolescit. Huic contraria ἰδιοπάθεια,uel πρωτοπάθεια cũ per se,& suo uicio tantum afficitur: quem affectum primariũ nominare licet,& ἰδιοπαθεῖν, primario affectu laborare.

συμπάθεια quid.

Lege consortij. Cõsensus.

ἐκμοχλεῦσαι.

Emoliemur.] Verbum græcum est ἐκμοχλεῦσαι quod de pertinaciter hærentibus proprie dicitur,ut de uiscosis,crassisque humoribus partem aliquam tenaciter obsidẽtibus, item de induratis affectibus, μοχλεῦσαι idem est quod κονῆσαι,libro septimo ait: ἢ πρὸς τὸ μοχλεῦσαι διάθεσιν ἐσκληρωμένην, de medicamentis efficacioribus sermonem habent. Propterea mihi uisum est,emoliri uerbum non incõmode hic usurpare.

IN V. CAPVT.

Vterq; hic affectus.] Ad uerbum è Galeni secundo de cõpositione trãscripta sunt,nisi quod pro hac dictione, permanens,Paulus παραμόνιμος, Galenus χρόνιος καὶ δύσλυτος, hoc est,diuturnus,& solutu cõtumax,habeat. Celsus acutum & pestiferum morbum appellat κεφαλαίαν.

παραμόνιμος.

Hiera quam ex acueris:] Scammonio,aut ueratro adiecto hiera uehementior redditur. Atq; id per ὀξύναντας intelligitur, Nam ὀξύνεις idem est quod acutum reddere,intendere,uehementiorem efficere.

Vnguenti irini] Ad uerbum habetur hoc in Alexandro. Apud Galenũ uariat nonnihil hoc modo. Vnguenti Irini expressionis,

pressionis, castorei, singulorũ pars una, baccarũ lauri pars una uiticis seminis pars una, rosarũ siccarũ, pars una, rutæ summitatum partes quatuor. Aceto resoluta excipiuntur cerato, &c.

Dum intabescerent.] Sic reddidi ἕως τὰ κηρώσεως, Celsum imitatus Oroscius improprie usq; ad eliquationẽ dici iubet.

Oroscius. καταιονεῖν.

Partem affectam irrorabit.] Lege in græco κατῄκνει pro κατεώνει, quod est, κατέβρεχε κατήντλει, superfundebat, aspergebat non inspergebat ut uult Oroscius.

Oroscius.

Dropbx.] Huius descriptionẽ habes in septimo Pauli ad finem, ubi etiam sinapismus exponitur. Hæc sunt medicamẽta noxios humores in summam cutẽ euocantia, μετασυγκριτικὰ græci nominant. Sic etiam Celsus uerbum hac uidetur interpretari, ubi summam cutem, inquiens, relaxari, euocarique corruptũ humorem, & habitũ corporis mutari expedit.

μετασυγκριτικά.

Malagmate, quia liquidum est parygron] Galenus lib. 7. de compositione medicamentorum secundum genera, inter malactica ponit, quod recipit adipem suillum curatum, cerã, & argenti spumam. Eoq; merito interpretatus sum dictionẽ, contra opinionem Oroscij. Male est in impressũ πανύγρῳ.

Sani.] Lege in codice græco ὡς μετὰ λουτρὸν ὑγιεῖς γίνεσθαι παντελῶς τοὺς κάμνοντας, ut habet Galenus libro secundo iam sæpius citato, ad calcem.

Corrigendus codex græcus.

Apophlegmatismus.] Nunc uerto medicamentum, quod pituitam per os educat, nunc quod saliuam moueat. Vt hoc in loco, Celsum imitatus in capite de Cephalęa, cap. 4. Cæterũ in græco codice habetur Γο. ιβ. quod est, unciæ 14. ego puto ℥ ιβ. legendum, sicut interpretatus sum.

Nota.

IN VI. CAPVT

AT quæ mentis alienatio.] Quia multa in hoc caput uoculæ incidunt, idem propemodum significantes, non abs re fuerit, eas curiosius in utraq; lingua distinguere. Mẽtis igitur alienatio uerti pro græca dictione παρακοπὴ. Nam in febris uehementis statu, ut ait Galenus, accidit ægros παρακόψαι, παραχθῆναι, παραληρῆσαι, & παραφρονῆσαι, quæ latini exponunt, mente alienari, mente non cõstare, aliena loqui, delirare & desipere. Si autem hoc continuè accidat, phrenitis dicitur. At si in statu demẽtia superueniat in declinatione autem cesset, delirium, non phrenitis est appellanda. Celsus eãdem ponit distinctionem libro. 3. cap. 18. Phrenitis, inquiens

παρακόψαι. παραχθῆναι. παραφρονῆσαι. Phrenitis, Dementia, Delirium.

tum demum est, cum continua dementia esse incipit.

Læmæ. Oroscius. Vel læmis, hoc est.] Oroscius male exponit λημῶντας, id est lippientes. Non enim Lęmæ lippitudinem signant alioqui omnes quibus Læmæ in oculis innatãt, ut hectica uel potius marasmo cõfecti, lippitudine laborarẽt, supra dixi Pliniũ dictionem græcam usurpare. Celsus pituitam interpretatur.

Coma. Coma] Galenus commẽtario in primum τῶν προῤῥητικῶν refert, Coma & Cataphoram apud Hippocratem idẽ esse. Sed Coma duplex inuenitur pro humoris ratione. Nam cum per se est, ex pituitoso generatum humore, grauis sopor, & quasi inexpugnabilis dormiendi necessitas. Quod si biliosus humor mixtus præpolleat, uigilãs coma dicitur. Quo qui detinentur, nequeunt uigilantium munia subire, sed tum palpebras claudere cupiunt, tum dormire sperant.

Commodum incident] Hoc est, opportunitate & occasione sumpta se ingerent. Hoc enim apud græcos προσφόρως ἐντυγχάνειν significat.

προσφόρως.

Panis lotus. Panis quoq; aqua lotus.] Galenus panis eluẽdi rationem inuentam esse scribit, ut obstructionem in cibo impedirent. Nam hic panis lotus quàm minimum habet crassiciei, glutinisq;, utpote ex terrestri ac graui, aereus, leuisq; factus.

Peponis duracini.] Sunt qui non duracini legendum censeant, sed rhodacini, quanquam Palladius. Paulus, aliiq; recentiores græci ut Constantinus δωράκινα legãt, quos Palladius ubiq; imitatus, duracina conuertit, quicquid sit siue rhodacina, hoc est, à Rhodo nominata, siue duracina à duritie, persica proferas, non multum interest. Plinius etiam cerasa, & uuas duracinas nuncupat: Tu utrum malis sequere;

Duracina, Rhodacina.

Hordeacea farina.] Græce est ὠμὴ λύσις quasi dicas cruda solutio, uel cruda farina ordeacea, ad differẽtiam polẽtæ quæ torretur Verum latini interpretes crudam omittunt, iectori id intelligendum relinquentes. Aliquando etiam de aliorum farina ὠμήλυσις dicitur, uerum tunc apponitur frugis nomen, ut πυρίνη ὠμὴ λύσις, ἢ λινοσπέρμου. Sæpe ex superabundanti κριθίνη ὠμὴ λύσις nominatur,

ὠμὴ λύσις.

IN VII. CAPVT.

ἄση. Oroscius. MVltus angor.] Caput hoc ex octauo Oribasij transcriptum est. Græce habetur πολλὴ ἄση quod interpretãtur pleriq;, sicut etiam Oroscius, fastidium, cum uerè hoc loco sit

dicendum

dicendum multus angor. Nã adeo torquẽtur, ut nesciant qđ ipsis sit agendũ. nunc lecto se erigunt, nũc rursus decũbunt uitæ quasi pertæsi. Morbus hic intra septimum sæpe iugulat.

Tumore molli.] Sic reddidi οἴδημα, qui tumor premẽtibus digitis cedit, eoq; dixi, molli. Tu si libet dicas, cũ ędemate. οἴδημα.

Emissicii.] Hoc est, qui foras propelluntnr, dolore nimio exprimente. Græce est προπετῆ γίνονται.

Porro utitor.] Post totius corporis uacuationem deriuationemq; per propinquiores particulas ad topica uenit remedia. Primum aspergines ex hydrelæo, aut uino & oleo, ut in aliis partibus inflammatis conueniunt: deinde cataplasmata ex pane, aut farina hydrelæo subacta, quæ ad maturationem perducunt. Id enim uerbum πεπαίνειν significat.

IN IX. CAPVT.

Lethargus.] Oribasius lib. 8. omnia ad uerbũ habet. Galenus cõmentario in primũ prorrheticon, in hũc modũ scriptum reliquit. φρενῖτις μὲν γὰρ ἡ ἀκριβὴς, καὶ ἄμικτος ἑτέρῳ νοσήματι γίνεται χολῆς ξανθῆς καταλαβούσης τὸν τόπον ἐν ᾧ τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονοῦν ἐστὶ. λήθαργος δὲ τὸν αὐτὸν τόπον ὑγραναντός τε καὶ διαβρέξαντος φλέγματος, Consentinnt hæc cum Paulo, nisi quod ipse pituitam frigidiorem habeat.

Caros.] Vide Galenum secundo commentario Prorrheticorum, ubi refert tres quasi species Cari, nẽpe morbosi, quo de hic agitur, medii ut ex uino contracti, & boni qui post longas uigilias solet accidere. Cæterum arteriæ Carotides à caro nomen habent, quanquam si intercipiantur, nõ statim mutum animal, aut soporosum euadat, sed omnes arteriæ quæ supra uulneratas partes habentur, pulsum amittũt. Interpretari licet, soporem ueternosum. Cari species.

Febrium accessionibus.] Emẽda codicem græcum, ac pro παρόξυσμο lege παροξύσμοις, quod Oroscius & castigator Basiliensis studio, opinor neglexerunt. Oroscius

Membranæ custode.] Sic interpretatur Celsus lib. 8. cap. 3. Quomodo os excindatur. Hæc autem sunt ipsius uerba: Factis foraminibus eodem modo media sæpe, sed multo circũspectius excidenda sunt, ne forte angulus scalpri eandem mẽbranam uiolet, donec fiat aditus, per quem membranæ custos immittatur, μηνιγγοφύλακα græci uocant, &c. Nunc quid sit mẽbranæ custos, audi. Lamina, inquit, ænea est firma, paulum Membrana custos

μηνιγγο-φύλαξ. resima, ab exteriore parte læuis quæ demissa est, ut exterior pars eius, cerebro propior sit, subinde ei subijcitur quod scalpro discutiendum est, ac si excipit eius angulum, ultra transire non patitur, eoq; & audacius, & tutius scalprũ malleolo subinde medicus ferit, donec excisum undiq; os eadem lamina leuetur, tolliq; sine ulla cerebri noxa potest, &c.

Quæ cito transeunt] Hoc est, quæ cito per totum corporis habitum rapiũtur, quale est quod etiam Diacalaminthes inscribitur. Habes utriusq; compositionem apud Galenum libro quarto de sanitate tuenda. Græce est τινὸς τῶν ὀξυπόρων. Non intelligit hic Paulus, quæ per aluum cito transeunt.

Nota.

Ijs autem qui in uetustatem.] Id est, quibus morbus in uetustatem incidit, quiq; tremuli sunt. Nã postea ob diuturnitatẽ morbi externarumq; partiũ imbecillitatẽ, tremor accidit.

βομβύ-λια. Angustioris uasculis] Sic interpretatus sum βομβύλια. Nã Hesychius ait: βομβυλιὸς ποτηρίυ γένος κατὰ μικρὸν πότον σάξαντος, ὅθεν διὰ τὸν ἦχον οὕτω κακλῆσθαι. Cõuenit igitũ ut eiusmodi poculis dulcis aliqua potio ita affectis instilletur.

IN X. CAPVT.

INterim rubore tincta est.] Grçce erat ἔρευθος αὐτοῖς ἐπανθεῖ. Hoc est, rubor eis efflorescit, uiuidus est. Auicenna hoc caput ut alia pleraq; in suum librum quasi transcripsit, mutato ordine tantum, uocatq; affectum Subet asahari.

Qui uero malo uicti sunt.] οἱ δὲ κρατηθέντες. Celsus uertit malo uicti. Opponatur ijs qui mediocriter habẽt: qui morbo possunt resistere.

In ijs autem periculum maius est.] Reddidi sic græca hæc χάλεποι δὲ μᾶλλον εἰσὶν, quod est, difficiles autem magis sunt curatu scilicet, quibus uigiliæ sunt continuæ.

IN XI. CAPVT.

Causa prudentiæ. Stultitiæ.

CAusam habent communem.] Subintellige, mentis noxa, & memoriæ iactura. Fatuitatis causam Galenus commẽtario in libellum Hippocratis de natura hominis ita memoriæ prodidit: τὸ μὲν ὀξὺ καὶ συνετὸν ἐν τῇ ψυχῇ διὰ τὸν χολώδη χυμὸν ἔσται. τὸ δὲ ἑδραῖον καὶ βέβαιον διὰ τὸν μελαγχολικόν. τὸ δ' ἁπλοῦν καὶ ἠλιθιώτερον διὰ τὸ αἷμα, τοῦ δὲ φλέγματος ἡ φύσις εἰς μὲν ἠθοποιίαν ἄχρηστος. Quæ uerba olim sic reddideram: Acumen ingenii & prudentia ex bilioso humore nascitur. Cõstantia uero & firmitas ex melancholico: simplicitas stoliditasq;

ſtoliditasq; ex ſanguine : pituitæ uero natura ad mores fingẽdos inutilis,&c. Cæterum communem cauſam refert Paulus & mentis noxæ,& memoriæ iacturæ. Male habebatur in græco codice καὶ νῦν pro κοινὴν,ut annotauit Oroſcius quoq;. Sed hoc ſane debet exemplari ſuo. Quod autem τὴν συστάσαν uerterit,illic conſiſtentem, cum dicendum eſſet, conſtituentem, efficientem eruditioni ſuæ & ingenio debet. Nam ſi cõſiſtentem,hoc in loco Paulus dicere uoluiſſet,non opus erat articulo τὴν,qui ueluti autorẽ & opificẽ demóſtrat. Sic etiã Gal. intelligit lib. 3. locis affectis,unde hæc partim deſcripta ſunt. Vitiatus codex græcus. Oroſcius.

Vel utiq; in humiditate inſperſa.] De ea nimirũ dicit humiditate,quæ per totũ corpus cerebri diſperſa eſt: Gal. tertio locorũ affectorũ habet ſententiam eandẽ, ſed paulo apertius.

IN XIII. CAPVT.

VErtiginum affectus.] Vide Galenum libro tertio de locis affectis. Alibi autem refert cauſam inordinatam flatuoſi ſpiritus motionem,qui uel in cerebro generatur,uel ab inferioribus ſurſum fertur. δίνη.

Rotas,uortices ue.] Græce eſt οἷον τρόχους ἢ δίνας. Galenus τρόχους ἢ δίνας ἐν ποταμοῖς, hoc eſt, rotas uel uortices in fluminibus Nã δίνη συστροφὴ ὑδάτων, At δῖνος, ait Galenus, ὀνομάζεται, ὅταν ἡ κεφαλὴ περιφέρεσθαι, φαντάζεται ὅταν δὲ σκοτώδης ἡ ὄψις ἅμα τῷδε φαίνεται σκοτόδινος καλεῖται, &c. Apud latinos uertigo alterum nominari poteſt,alterum ſi ad uerbum interpreteris. Tenibricoſa uertigo. δῖνος. Vertigo

Medicamentis quæ odore mouent.] Hoc eſt, quæ naribus odoranda adhibentur,atq; ita cerebrum commouent, græce dicuntur ὀσφραντά. Celſus,quæ odore mouent, conuertit. ὀσφραντά

IN XIIII. CAPVT.

MOrbus comitialis.] Vide Galenũ lib. 3 de locis affectis, & Oribaſiũ in 8. unde Paulus hac ad uerbũ tranſcripſit. Græci uocaut ἐπιληψίαν,quæ dictio cõprehenſionẽ, retẽſionem,obturationemq; ſignificat. Nã ſpiritus animales hoc in morbo detinenẽ,adeo ut in mẽbra corporis diſtribui nequeãt.

Vel certe aliis quoq;.] Græce eſt ἤγουν καὶ ἐξ ἀναδόσεως ἑτέρων μορίων,ad uerbũ ſonat: Vel ẽt ex aliarũ partiũ d ſtributione,quod eſt,uel ẽt aliis partrculis cerebro cõicantibus. στάσις. ἀπροαίρεσις.

Voluntatis & conſilii expers.] στάσις ἀπροαίρετος in græco codice habetur,quod eſt: Status qui citra uoluntatem &

 propoſitum,

propoſitum, fit, ueluti anguſtia, aut triſtitia. Ariſtoteles diſtinguit προαίρεσιν ab ἀκουσίου Illa.n. fit cũ ratione & intelligentia, ἀκούσεον cõtra. Poſſis itaq; dicere, inuitus corporis & animi ſtatus. Galenus libro ſuprà noĩato ait; Dormiẽtes ſpirãt, quãuis nulla alia accedat actio, quæ uolũtate & cõſilio regat. Itẽ μηκέτι παρακολουθεῖν ἑαυτῷ, quod eſt: Non amplius cõſtare mẽte & intelligẽtia: ad uerbũ uero ſonat, ſeipſum aſſequi.

παρακολουθεῖν ἑαυτῷ.

Eorum quæ perceperat.] In græco duæ tantum dictiones habẽtur, τῶν προσεχῶν λήθη, Suidas προσέχειαι interpretatur προσοχὴν hoc eſt, meditationem, perceptionemq;. Sunt qui malint τῶν προσεχῶν λήθη exponi propinquorum obliuionẽ, uel neceſſariorum.

Mẽſtruis purgationibus.] Græce eſt ſimpliciter κατὰ τὰς καθάρσεις, mox addit ἢ τὰς κυήσεις, hoc eſt cũ in utero habere cœperint Celſus apte dixit. In pueris, ueneris, in puellis menſtruorũ initiũ tollit. Paulus hoc pubertatis uocabulo cõprehẽdit. Vide Aphoriſmũ ſeptimũ lib 5. eiusq; cõmẽtariũ, Galeni.

Si infans adhuc fuerit.] Galenus exiguũ quidẽ, ſed elegantem puero comitiali cõmenrariũ dicauit: in quo morbi huius omnẽ curandi methodum & rationem eſt cõplexus. Reliquarum ætatum meminit etiam lib. 3. de locis affectis.

Viciosus græcus codex

Mane paſſum auferetur,] Codex græcus habet κεράσαντα, pro αἰράσαντα. quod Oroſcius annotauit. Gemuſæus ut exiguum nimis præteriit.

Sinapiſmus.

Sinapiſmus.] Nempe ut noxii humores ex alto corpore in extima euocentur. habes autem ſinapis oblinendi rationẽ lib. 7. Pauli abunde & eleganter expoſitum.

Iam etiam acrium ciborum eſus.] Grꝙce eſt δριμυφαγίαι. Celſus de eodem morbo uerba faciens, acria, inquit, aſſumat. Marcellus Dioſcoridis interpres, male conuertit uomitionẽ acrium ciborum eſu concitatam.

Vidi autem quandoq; puellum.] Galenus hoc cõmemorat lib. 6. de ſimplici medicina, ubi de herba Glycyſide diſputat. uidi inquiens puerũ totis octo menſibus, morbo liberũ & cũ forte fortuna radix à collo cecidiſſet, rurſus cõflictatũ, &c.

Inuaſuro quidem ſymptomate. Addidi ad euidentiorẽ intellectum, communicare morbum aliàs obſcura nimis eſſet ſententia, ἐπειδὰν αἰσθάνωνται μορίου, id eſt ubi ſenſerint particulam, intelligendum affici, uel à particula morbum excitari.

tari. Hæc dixi ne Ariſtarchi noſtri aliquid me præter ſenſum Pauli aſſuiſſe clamitent.

Cum autem remitti.] Græce eſt ἐν δὲ ἀνέσεσιν ἀποθεραπεύειν. In remiſſionibus autem apotherapia uti Eſt aũt ἀποθεραπεύειν corroborare & firmare corpus, nec non uindicare à laſſitudine. Sequitur autem omnium exercitationem magnam ne corpora in laſſitudinem incidant. Hic autẽ poſt acceſſionem corpus ante agitatum recreare nonnihil oportet, uel particulam, unde morbus excitatus eſt. firmare cauſtico medicamẽto, qđ calorẽ in eo excitet, ne amplius in eã humor frigidus, aut ſuperuacuus cõfluat, & inde ad cerebrũ feratur. ἀποθεραπεύειν.

Incõueniens è ſublimi cõſpectus.] Sic expoſui καὶ τὸ ἀτενίζειν ἐξ ὕψους, quod ad uerbũ ſonat inconniuenter conſpicere ex alto. Celſus uertit clare è Græcis, loci prçcipitis cõſpectus. ἀτενίζειν.

IN XIIII. CAPVT.

MElancholia.] Galenus de hac multa lib. 3. de locis affectis Oribaſius eadẽ lib 8. habet. Cæterũ uno oẽs cõſenſu dicũt inſaniã, mentẽ ipsã occupare, nũc cerebro ipſo peculiari uicio laborãte, nũc toti⁹ corporis affectionẽ ſimul experiũte.

Per ſe ægrotante.] Ita interpretatus ſum Græcam dictionem, πρωτοπαθοῦντος quaſi primario affecto exponas. Idem uero eſt, per ſe apud idoneos ſcriptores, quod nimirum nullo alterius conſenſu.

Homines auerſantur.] Miſanthropia eſt eiuſmodi animi affectio, qua quis in ſolitudine uiuere cupiat, uitet hominum conſortia, ut Homerus de Bellerephonte ſcriptum reliquit.

Qui miſer in campis mœrens errabat Aleis,
Ipſe ſuum cor edens, hominum ueſtigia uitans,

ut Cicero uertit. Dicimus etiam μισανθρωπεῖν, & apud Hippocratem ἀπανθρωπεύεσθαι, hominum cõſuetudinem auerſari. μισανθρωπεῖν. ἀπανθρωπεύεσθαι.

Inane uiolẽter tractent.] Ita expoſui διαχειρίσεσθαι Celſum ſecutus in capite de phrenitide, ubi habet: Aliiq; conſurgunt, & uiolenter quædam manu faciunt. Non ſum ignarus διαχειρίσεσθαι ab Heſychio exponi φονεύειν, quod eſt occidere, uerùm hoc non ſemper contigit. Tractant quidem uiolẽter eos, tum feriendo, tum mordendo, tum alia faciendo. Neque hic debebat Oroſcius nimium eſſe grammaticus. διαχειρίσεσθαι. Oroſcius.

Qui igitur ex primario.] Hæc ex libro tertio de locis affectis ad finẽ tranſcripta ſunt Reddidi πρωτοπάθειαν primarium affectum.

affectum, qui non ex alterius partis dolentis consensu oritur. Cæterum omnia remedia melancholiæ Galenus loco suprà citato enumerat præter hoc, una cum decenti animi delectatione, quæ Græcis dicitur θυμηδία.

θυμηδία.

Aut gestandi grabato intra lecticā insanientibus peculiarem.] Celsus ēt inquit, maxime suspensi lecti motus. γύργαθεν κλινὴ ἐκ ἧ τοὺς παρέτους καὶ δαιμονιώδεις στροβοῦσι.

γύργαθον.

IN XV. CAPVT.

Incubo.

EPhialten.] Hunc affectum appellaui Incubonem secutus Scribonium cōpositione centesima, ubi inquit: Facit hęc compositio ad suspirium, & ad uocis abscisionē, & subitas pręfocationes ex qualibet causa ortas, & ad eos qui sæpius existimantur ab Incubone deludi. Plinius nocturna delubria noīat.

Nocturna. delubria.

IN XVI. CAPVT.

QVi lycanthropia detinētur.] Hic morbus apud Latinos nomē nullum habet: si ad uerbum interpreteris, Lycanthropi sonat lupini homines, hoc est, qui lupos imitantur. Auicenna integrum caput de Cutubus hinc transcripsit.

Oculi ad uidendum imbecilles.] Græce est, ὁρῶσιν ἀδρανὲς, quod sonat, uident imbecille. Nam ἀδρανὲς idem quod ἀσθενὲς. Auicenna: Oculi ipsorum sunt debiles & submersi.

ἀδράνες.

IN XVII. CAPVT.

AMores.] Barbari uocant, amor ereos, quasi dicas, amor amoris. Nam ἔρως Græcis amor appellatur. Auicēna ijsci nūcupat, ex Paulo multa transcripsit. Habet autem diuersum de oculis, & sunt, inquiēs, omnia membra arefacta, præter oculos. Paulus refert: Et cum reliquæ corporis partes non collabantur, soli hi amantibus concidunt.

Nota.

Pulsus propriè nullus.] Vide Galenū in libello περὶ προγινώσκειν, ubi se mulieris amorē ex pulsu deprehēdisse testatur.

Balnei abstinētia.] Oroscius legit ꝓ ἀλουσίαις, hoc est balneorū abstinētiis, ἀλοντίαις, hoc est, uinculis ut exponit: quasi amātes in uincula sint cōijciēdi. At sequēs sn̄ia Pauli facit, ut ἀλουσίαις legendū cēseā. Nā prudentiores inquit, ad balnea, cōpotationemq; eos ducendos præceperūt. Tu aūt cādide lector, utrā malis scripturā sequere. Nā haud ita multum refert.

ἀλουσία.

IN XVIII. CAPVT.

QVando cōmuue quidem.] Ex tertio Galeni libro de locis affectis, & deinde ex octauo Oribasij hęc collecta sunt:

cta sunt. Galenus aũt nõ meminit dictionis, hemiplagias, quæ idẽ signat quod paralysis. Ad uerbũ si interpreteris, sonat semiplexia, hoc est in dimidia parte percussio. Nã uerbũ πλήττει, unde apoplexia, & hemiplagia deriuãtur, ferio, percutio apud nos significat: unde non omnino male tali percussos affectu, attonitos Celsus noĩat, quorũ scilicet, & mẽs, & corp⁹ stupet. ἡμιπλαγία.

Commune neruorum principium] Cerebrum omnium neruorum tam sensilium, quàm mouẽtium fons & origo existit. Medulla uero secũdario neruorũ mouentium principium dicitur. Nam & ipsa à cerebro propagatur. At in hoc affectu primum anteriores uentriculi, deinde medius postremo ij qui in cerebello habentur, obturantur adeo, ut ne pauxillũ quidẽ spiritus animalis ad medullæ spinalis neruos deriuẽtur. Vnde sensus, motusq; intercidat, aboleaturq; necesse est. Quomodo fiat apoplexia.

Ita ut pariter principis animæ.] Tres sunt secundũ Platonis, Aristotelis, & Galeni sententiam in humano corpore animæ species. Vna θυμοειδὴς, altera ἐπιθυμιτηκὴ, tertia ἡγεμονεῦσα, uel in neutro genere τὸ θυμοειδὲς, τὸ ἐπιθυμητικὸν, τὸ ἡγεμονοῦν, ἢ λογιστικὸν, ἢ λογιζόμενον. Prima in corde sedem, ac domiciliũ habet. Scd̃a in iocinore. Tertia quę aliarũ dux & princeps est, in cerebro. Merito igitur ea impeditur, uẽtriculis oĩbus obstructis, p̃sertim medio, ubi ratiocinatio cõsistere dicit̃.

Sin autem in altera] Hoc est, si alterius partis cerebri tantum, sinus, aut uentriculi, aut quomodocunq, appellare uelis, impediti, obstructiq; fuerint.

Voce inter mortua.] Græce est ἄναυδοι, quod ad uerbum sonat, sine uoce, ut apud Hippocratem ἀναύδους. At Galenus interpretatur, ἀλόγως, quod est sine sermone. Nam αὐδὴ etiã λόγως dicitur Intellige igitur uoce intermortua, pro sermonẽ edere non ualentes, quippe omnes nerui, tum sermonis, tum aliarum actionum duces, spiritu animali sunt destituti. αὐδή.

Toruli eleuantur.] Hoc est, ipsæ uenæ attolluntur, quod capitis repletionẽ testat̃ Græce est τῶν σφαγιτίδων επαρμα.

Ipsi inhærescunt.] Haud scio cur Oroscius ἐγκείμενα molesta uerterit. ἐγκεῖμαι enim ab ἐν & κεῖμαι ueuit. Nec pituita solum ori molesta est. Imo non adeo molesta est iis quibus sensus omnino periit. Rectius igitur quæ inhærent, aut eo decumbunt ex capite, auferantur. Oroscius

Cibus mollis, distribui facilis] In codice Græco habetur

παράλη-

χυλώδης τροφή. παραλη ψόμεθα τὴν ἁπαλὴν καὶ εὐδιοίκητον, καὶ χυλώδη τροφήν, quod est: Assumemus tenerum, & distribui facile, & succulentũ nutrimentũ Celsus lib. 3. de morbo comitiali inquit: Neq; sorbitiones autem bis, aliiq; molles, & faciles cibi, &c. At per χυλώδη quod nos reddidimus succulentũ, intelligit cibum ex cremore, uel ptisanæ, uel chõdri, uel alterius frumẽti. Nã χύλος cremorẽ significat, qui in sorbitionibus dari solet.

Vnctioni uero accommodata.] λιπάσματα τε σύγχριστα τοιαῦτα. In Græco exemplari est, quod Celsus expressisse vr: Vnctione uero, inquiẽs, aptissimũ est uetus oleũ. Ad uerbum sonat Græce, pinguedines quæ illini queant, huiusmodi sunt.

ἐνταριχεύεσθαι. In quo scilla intabescit.] Græce est ἐνταριχεύεσθαι uerbum, quod signat proprie ægros abstinẽtia immoderata exiccare. Ita scilla in Sole eliquescit, consumiturq;. Celsus etiam dicit: In quo scilla intabescit.

Vitiatus codex Grecus. Attendentes.] Male in codicibus Græcis legitur πρόεχοντας, pro προσέχοντας, hoc est aduertẽtes. Deinde in eadẽ sñia: διὰ τὸ μὴ συναισθάνεσθαι εἰ μὴ ὑπερκανθῶσιν pro διὰ τὸ μὴ συναισθάνεσθαι μὴ ὑπερκαυθῶσιν.

Oroscius. Quo in loco dũ Oroscius alios reprehendit, nec locũ Græcũ emendat, & male uertit ὑπερκαυθῶσιν, ne uehemẽter urantur: cũ Paulus uelit uehemẽter quidem, sed nõ nimiũ, nõ supra modũ, nec magis quàm cõuenit.

φοινιγμοί. Cutis ruborem.] Sic interpretor τοὺς φοινιγμοὺς, Celsus habet: Prodest etiam torpentis membri summã cutem exasperasse, uel urticis cesam, uel imposito sinapi, sic ut ubi rubere cœperit corpus, hæc remoueantur.

Feculæ.] Græce est φέκλης quæ fex combusta dicitur. Gal. lib 1. de compositione medicamentorum secundum locos ad Achoras, inquit, τρυγὸς οἴνου κεκαυμένης, ἣν ῥωμαῖοι φέκλην καλοῦσιν. Latina itaq; dictio est fecula, quam Græci imitantes

Oroscius. φέκλην nominant. Largus etiam utitur pro fece uini combusta. Hoc ignorabat Oroscius, dum alios reprehenderet.

Canum more conuelluntur] Verbum è uerbo reddidi.

Canina cõuulsio. Largus autem interpretatur quid sit spasmus caninus, his uerbis. Facit ad κυνικὸν σπασμὸν, cum in utramlibet partem deprauata est facies. Celsus libro quarto habet: Circa faciem uero morbus innascitur, quem Græci κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta febri est, os cum motu quodam peruertitur, ideoq; nihil aliud est, quàm distentio oris.

Per

Per narium clysterẽ.] Græce eſt διὰ ῥινεγχύτου, hoc eſt ad uerbũ per nariũ infundibulũ, per quod medicamenta in nares infundũtur Queẽadmodũ ὠτεγχύτης, clyſter auricularius, & μητρεγχύτης uterinus. Celſus lib. 4 cap. 2. fere eadem. ῥινεγχύτης.

Per rectos ſiphones.] Sic uidetur Galenus ſignificare, qui καθετῆρας lib. 5. Methodi εὐθυτρήτους, quaſi recto foramine præditos canales interpretatur. Oroſcius rem medicam ex Celio maluit diſcere. καθέτηρ. Oroſcius.

Lentiſci.] Male in utroq; exemplari habetur σχοίνου, quod eſt iunci odorati pro σχίνου, nam aſtringentia in hoc morbo requiruntur. Codex Græcus deprauatus.

Vitulinumq; & oleum.] In Græco codice deeſt particula καὶ. Nam habetur tantum, στέαρ ὕειον, καὶ χήνιον καὶ μολόχινον ἔλαιον. Cum ſit legendum: καὶ ἔλαιον in fine. Nam molochinum oleum nullum dicitur. Corrige Græca.

Cum communi curatione.] Hoc eſt præter communem reſolutorum curationem, quæ medicamẽtis extrinſecus adhitis, aliiſq; abſoluitur, etiam hæc quæ ſequuntur, facies.

Noſtra ætate.] Quod Paulus ſuo tẽpore accidiſſe in morbo colico commemorat, nos quoq; noſtra ætate frequenter uidemus. Nempe ex magno, diuturnoq; colico cruciatu artuum reſolutionem, præſertim brachiorum, quanquã & crurum imbecillitas ſnmma adfuerit. Iam ex febri quæ humoribus ad inteſtiua cõfluẽtibus, ibiq; dolorẽ uehementũ excitantibus finita fuerit, ſecuta eſt artuum reſolutio, quod nuper in Canonico quodã, ſed non iuxta regulã uiuẽte, ſum expertus.

IN XX. CAPVT.

CVm particulæ corporis in anteriora.] Hoc Celſus paucis comprehendit: Cum mentum inquiens, pectori annectitur, emproſthotomos, cum ſcapulis opiſthotonos: cnm rectã & immobilem ceruicem intendit, Tetanus dicitur.

Optimum itaq; præſidium.] Hippocr. lib. 4. Aphoriſm. ſectione 57. Qui conuulſione, aut diſtentione neruorum tuentur, febri ſuperueniente liberantur.

Nonnunquam & riſus ipſis Sardonius oboritur. Dioſcorides lib. 6 ſardona ranunculi genus eſſe teſtatur, quæ ueſcentibus mentem adimat, & quadam neruorum diſtentione, dehiſcere in rictus ora cogat, ita ut imaginem ridentium præbeãt. Riſus Sardonius.

Cucurbitulas admouere cum lancinatu.] Græce eſt μετὰ

ἀμυχῶν,

ἀμυχῶν, quod sonat cum uibicibus excitatis. Sic intelligo hoc loco lancinatum scalpelli.

Oroscius.

Abstergere, ne imprudentes.] Dum Oroscius alios reprehendere instituit, ipse corrigendus uenit, qui tam impure, & nullo sensu penitus uertit, ne perfrigerati occultentur. Videtur auté lexicarius adhuc esse interpres, μὴ λάθωσιν ψύξαντες, quod ad uerbum sonat, ne lateant refrigerantes, hoc est, ne imprudentes, nescii, ac non aduertentes, refrigerent particulas.

Hydromeli spissius.] Sic exposui ὑδρόμελι λιπαρὸν, hoc est ad uerbum, hydromel pingue. At nulla pinguetudo in eo habetur. Sit itaq; λιπαρὸν ad pinguetudinis crassitiem incoctum. Nam ad dimidias coqui præcipit.

Oroscius.

Et laserpicii radicis.] Nescio cur hic Oroscius succum laserpitij intelligi uelit, cum apud Galenum Dioscoridemq; ipsum, ubi liquoris mentionem facit, ὀπὸς ponitur. Adeoq; in opisthotonicis. At radicé tum in puluerem redactam, tum decoctam sæpe & in his, & in aliis affectibus dari legimus, ut plane nõ sit, quod Oroscius in hoc loco uersioné nostram reprehendat. Quin potius in exemplari græco legendũ putet ἐμπασθέντα pro ἐμπλασθεντα & ἀφέψημα αὐτῆς, pro ἀφέψηματι. ut sit decoctum ipsius radicis. Quid enim est, silphij radicis cochlearia duo, aquæ mulsæ cyathis tribus inspersa, uel decocto ipsius dare? Quorsum referri debet, decocto? ad mulsam ne? quæ iã cocta est, quantũ opus est. Itaq; ad radicé magis cõpetit. Ea.n. uel pulueris modo inspersa, uel decocta exhiberi põt.

Male græca.

Myrrhæ drachma ex mulsa, hyssopiq́, decocto] Hic rursus codex græcus deprauatus est, habet enim ἢ σμύρνης <, α μελικράτῳ ὑσσώπῳ τε ἀφεψιμα. Cum nimirum legendum sit ἢ σμύρνης < α σὺν μελικράτῳ, ὑσσώπου τε ἀφεψήματι, quod Oroscius & Basiliensis castigator non aduerterunt.

Græca uitiata.

Oroscius.

Nardi.] Dictum est pro nardini, ut apud Celsum & Scriboniũ aliquãdo Rosæ pro rosaceo, nardi pro nardino usurpãtur.

IN XXI. CAPVT.

TRemoris origo] Vide libellum Galeni de Tremore, quẽ nos aliquando latinitate donauimus, ubi habet: τρόμος μὲν οὖν γίνεται τῆς ὀχούσης καὶ κινούσης τὸ σῶμα δυνάμεως ἀῤῥωστίᾳ. οὐ γὰρ ἐξ ἑαυτῶν δήπου τὰ μόρια τῶν ζώων οὕτως ὄντα βαρέα καὶ κάτω φέρεσθαι πεφυκότα, τὰς εἰς ἅπαντα τόπον ἔχει κινήσεις. ἀλλ᾽ ἡ διὰ τῶν νεύρων τοῖς μυσὶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπιπεμπομένη

πεμπομένη δύναμις. οἷον ὄχηματι, καὶ πτέρωμα τῆς κινήσεως αὐτοῖς ἐστὶν, ἣ ὅταν μὲν ἀπολέσῃ τελέως ἀπόλλυσι δὲ τὰ παραλελυμένα, καταφέρεται καὶ πίπτει κάτω δίκην ὄρνιτος πτερορρυήσαντος. ὅθεν οὐδεμία κίνησις ἀπολείπεται τοῖς οὕτω παθοῦσιν. Hoc eſt ut linguarũ rudes intelligant: Tremor itaq; fit imbecillitate facultatis, quæ corpus uehit, mouetq́;. Quippe animaliũ particulæ, tã graues cũ ſint, & deorſum ferri natæ, nõ ex ſeipſis nimirũ motiones, in oẽm locũ habent. Verũ facultas, quæ à principio per neruos muſculis trãſmittitur ceu uehiculũ quoddã, & alia motionis ipſis exiſtit, quã cũ prorſus perdiderint, perdũt autẽ reſoluta deorſum feruntur, caduntq́; auis pẽnis deſtitutę modo, unde nullus motus ita affectis relinquit. In oleum deſcendant. Hoc eſt in ſolium oleo repletum, quo olim uti ſolebant, reſoluti, contracti, arthretici, tremuli, Græce eſt. ἐμβιβαστέον εἰς ἔλαιον. Celſus deſcendant in ſoliũ, ait. Tremor.

IN XXII. CAPVT.

QVanam ex affectione corporis.] Hoc in omniũ particularum morbis obſeruãdum docet Galenus, ut corporis primũ affectionem, quam uulgus diſpoſitam appellat, græci διάθεσιν, intueamur. Nam hac neglecta, quicquid particulis admoueamus, ſiniſtre accidit. Cæterum hoc te admonitum uolo candide lector, ubi in uerſione mea dictionem inuenis, affectionem, pro διαθέσει, poſitam eſſe, intelligas. Nã diſpoſitio hoc in ſignificatu apud idoneos autores nõ uſurpat. Affectio. διάθεσις.

Perturbatio humiditas oculi eſt, & calor cum rubore naturæ alieno. Poſtrema clauſula, naturæ alieno, male in codice græco habetur, περὶ τὸ κατὰ φύσιν. Vbi legendum παρὰ τὸ κατὰ φύσιν. Græca deprauata.

Membrana adnata] Intelligo membranam coniunctam, ſiue coniunctiuam, ut barbari appellant. Græci τὸν ἐπιπεφυκότα, eo quod aliis quæ oculum ipſum conſtituunt, tunicis extrinſecus adnaſcatur, ligamentum & ipſa exiſtens totiq; oculo ad oſſa circumiacentia, ex pericranio ducens originem. Membrana adnata.

De defluxionis impetu.

Angiologiam, arteriotomiam, hypoſpatiſmum, & petiſcyphiſmũ] Omnes has rationes Paulus libro. 6. cõplexus eſt. Prima eſt uenarum in fronte ad tẽpora præfectio quod in hemicranis etiam fieri ſolet. Altera eſt arteriarum retro aures Angiologia. Arteriotomia. Hypoſpatiſmus. Periſcyphiſmus.

per tranſuerſum ſectio. Tertia eſt ab inſtrumento chyrurgico appellationem ſortitã, quaſi dicas ſpatæ ſubmiſſio intra partes quæ à ſubiectis liberabuntur. Quarta ratio eſt, qua diuiſionem in fronte à tempore ad tẽpus tranſuerſum moliũtur, cura tamen adhibita ne tẽporaliũ muſculorũ motus uioletur,

Oroſcius. Speculatium.

Recte huic ſpecularium.] Hic legit Oroſcius σφεκλάριον, ut ſignificet σφέκλην, hoc eſt, ficulam, cupiditate magis reprehendẽdi, quàm rõne adductus. Diligẽs homo nõ legerat apud Galenum hoc remediũ citari pro lapide ſpeculario: nec etiã apud Paulũ qui lib 7. hunc in modum haber: φεκλάριον, οἱ δὲ διὰ μὲν τὸ σφεκλάφιον. ὅτινες, ἀντι σφεκλῶν ἐν ταῖς θύρεσι χρῶνται, διὸ καὶ διαφανὲς προσαγορεύται γυψῶδες ὑπάρχον τὴν οὐσίαν, δύναμιν ἔχει παραπλήσιον τοῖς κεκαυμένοις ὀστράκοις ἤγουν ὀστρέοις. Si uerò fex cõbuſta q̃ ardens eſt, natura oculis ut ille putat, adhiberi deberet, certe elote elotã eſſe oporteret.

ξηροφθαλμία.

Xerophthalmia.] Celſus lib. 6. interpretatur aridam lippitudinem Eſt enim, inquit genus aridę lippitudinis, ξηροφθαλμίαν gręci appellant, neq; tument, neq; fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam graueſcunt, & noctu prę graui pituita inareſcunt.

Etripion.

Ertropion.] Hoc uiciũ eſt inferioris palpebrę, qđ parũ ſurſum attollitur, ſed pẽdet & hiat, neq; põt cũ ſuperiori cõmitti. Id interdũ accidit ex mala curatione, interdũ ex ſenectute.

Aegilops.

Aegilops] Eſt ueluti parua fiſtula maioris anguli, per quã pituita aſſidue diſtillat. Nonnunquam etiam exeſo oſſe uſq; ad nares penetrat.

Lixiuio quod ex cinere & calce.] Gręce habetur abſolute προτοστάκτῳ, quaſi dicas, primario lixiuio Paulus lib. 7. habet: εἰ δὲ προσλάβοι καὶ τιτάνου ἢ τέφρα καυστικὴν ἐργαζέται τὴν

Oroſcius.

κονίαν ἣ δὴ καὶ πρωτόστωκτον ὀνομάζουσι. Quę uerba Oroſcius non uidetur intellexiſſe, dũ interpretatur cinerẽ lixiuium, qui primus diſtillauerit, ſecutus Hermolaũ. Recte igitur quis interpretetur lixiuium, quod per cinerem & calcẽ diſtillauerit.

Cum manus opera.] Hoc remedium in exemplaribus uulgatis non eſt, ſed in Laſcaris codice manuſcripto additũ inueni. Si itaq; placet aſcribere, aut expũgere, per me certe licebit.

Chalazion.] Celſus ſic appellari dicit, quod mobilia, & digito huc, illuc impellantur curationem manu pręſtandam docet libro ſexto.

Encanthis naturalis.] Varijs de causis hoc uicium gigni solet. Interim ex ungue parũ exciso, uel ob tuberculum, quod palpebras parũ deduci patiĩ. Quod si ungue carũcula nimiũ abscindaĩ putrescit foramẽ per quod postea humor descẽdit, ac uiciũ superiori cõtrariũ nasciĩ, quod grçci ῥυάδα nominãt. Encanthis.

Tertia samia.] Duplex ea terra apud Dioscoridẽ habetur, una simpliciter terra samia dicitur, altera γῆ ἀστὴρ, hoc est, terra aster, quasi dicas, terra stellata. Celsus itaq;, ubi posterioris mentionem facit: Terræ, inquit, samiæ, quæ ἀστὴρ dicitur. Nõ ut Oroscius uolebat, terræ alteris, obscure nimium. Cçternm ante hoc medicamẽtum in græco exẽplari est διὰ μήλου perperam pro διὰ ἀμύλου, quod etiam Oroscius annotauit. ῥύας. Terra samia duplex. Oroscius.

De oculis purulentis.] Duæ sunt apud Græcos dictiones. quæ fere in omnibus sibi respondent, nempe ὑπόπυος, & ὑπώπιον. Prima significat pus subesse membranæ corneæ. Largus & Celsus uocant oculos purulentos: altera dicitur, teste Galeno, quasi ὑπὸ & ὦπας, hoc est, sub oculis. Ac ueteres latini hoc uicium appellant, suggillata, genere ecchymomatum cõprehensa. Parum prudenter Oroscius, dum in aliorum erratis castigandis occupatur, ipse in grauissimũ incidit. qui ὑπόπυον, quod est, purulentum, conuerterit suggillatum. ὑπόπιος. ὑπώπιον. Oroscius.

Floris æris] Hoc medicamentũ in impressis nõ habetur, sed in manuscripto codice Iani Lascaris scriptum inuenitur. Arida medicamẽta, ξηρά.

Contritis ad læuorem aridis] Hoc est, aridis in tenuissimum puluerem redactis. Græce est λεάνας τὰ ξηρὰ, hoc est, lçuigans arida. Celsus autem de Aridis mentionem facit libro quinto, capite uigesimo secundo in hunc modum: Quædam misturæ medicamentorũ sunt, quibus aridis, neq; coactis utimur, sic ut inspergamus aut cum aliquo liquido mista illinamus. Alia medicamenta sunt his apposita, nempe quæ liquari possunt. Hæc græcis τηκτὰ nominantur. Vbi itaq; Galenus aliisq; habẽt τὰ τηκτὰ τήκονται, τὰ ξηρὰ δὲ λεαίνειν δεῖ ἢ λειοτρίβειν. Latini scriptores exponunt, quæ liquari possunr, ad ignem eliquẽtur, arida conterantur: Celsus inquit lib. 5. arida ex eo conteruntur. Rursus arida medicamenta cõtrita humore non pingui coquuntur. Item arida ex aceto teruntur. Largus simili utitur locutione, & uerbum λεαίνειν δεῖ læuigare oportet, interpretatur. Quæ cum ita sint, immerito Oroscius nos reprehendit, negans latine, & fideliter dictum, aridis Liquida, τηκτά. Oroscius.

contritis, cui magis placet, pulueribus dilutis. Et si apud nullum idoneum scriptorem huiusmodi locutio inueniatur.

Oroscius. Sublinimus medicamentis:] Hic quæso candide lector animum aduertas cauillationis Oroscii. Damnat me quod uerterim ex græco τοῖς πρὸς τὰς παλαιὰς διάθεσεις, medicamentis quæ ad ueteres affectiones inscribuntur, ipse enim mauult dici collyriis Quasi uero collyria non sint medicamenta Certe ego à preceptoribus meis olim didici substantiam collyriorum, esse & dici medicamenta: ipsum uero nomen collyrii, formam medicamenti indicare. Celsus lib. 6. ita inquit: A secundo die graui quoq; lippitudini per medicaméta recte succurritur. Item in collyrio trygodes. Quo grauior quoq; inflammatio est, eo magis liniri medicamentum debet.

IN XXIII. CAPVT.

AN ob exteriorem causam acciderit.] Ex octauo Oribasij hæc mutuatus est. Exterior autem causa est uentris frigidior, aut lauacrum aquæ frigidæ, similiaq;. Hæc itaq; solent interrogari, an ægrotus in ambiente frigido obambulauerit, uel lauationem frigidam expertus, uel alio modo fuerit affectus. Græcus codex habet ἢ κάμνοντος ἀνακρίσεως, ubi ἀνάκρι-

ἀνακρισις σις idem ualet quod ἐξέτασις. Nonnulli autem lexicarii interpretes contemperamentum uertunt.

Cucurbita ex aqua calida.] Idem Galenus commemorat ex Apollonio, lib. 3. de compositione medicamentorũ secundum locos in hunc modum: πυρίαις δὲ χρυστέον ταῖς διὰ τῶν

Fomenta. σπογγῶν εἰς θερμὸν ὕδωρ ἀμποβεβρεγμένον, τούτων ἱκανῶς τε ἐκτεθλιμμένον, καὶ ταῖς διά τῆς σικύας Hoc est: Fométis aũt utẽdum est, quæ per spongias fiunt, in calidã aquã intinctas, easq; abundè expressas. Itẽ illis quæ per cucurbitam adhibẽtur, &c. Ego itaq; προπυριουμένη i Paulo, uerti fotu prius facto Quãquam possis dicere, cucurbita prius aqua calida concalfacta.

Per specillum lana.] Græce est διὰ μηλώτιδος, quasi dicas specillum auricularium, ut Celsus etiam exponit. Nam eodẽ capite meminit specilli lana inuoluti, specilli auricularii, & clysteris auricularii, strigilisq;.

Fomentũ per arundinem. Vel etiam arundine.] Apollonius etiã sententiam recitat, uapore per arundinem perforatum elato. Erit autẽ alterum arundinis extremum concauitati euriculæ accommodatum, alterum in ollam cutus operculum foramen habeat incũbet.

Decoqui-

Decoquitur in olla absinthium, cuius uapor auditorio meatus insinuatur. At hic nullũ fotũ arundine adhibere præcipit. Verum exugi humorem, si quis, forte in aurem receptus sit. Græca mutila.

Sin aũt pauca.] Græcus codex mutilus est, nec Oroscius, nec Basiliensis castigator aduertit. Deest enim εἰ δὲ, ad integram sententiam explendã, quæ sic legi debet: εἰ μὲν ᾖ πολὺ διὰ τοῦ στόματος, ἢ καὶ τῆς καλαμίδος αὐτὸ ἐκμυζᾶν δεῖ. εἰ δὲ ὀλίγον, &c. Oroscius. corrector. Basilieñsis.

Cardamomi & nitri.] Galenus libro iam citato legit καρδάμου ἱκανὸν, καὶ νίτρου βραχὺ σύκου σαρκὶ χωρὶς κεγχραμίδων ἀναλαβὼν ποίησον κολλύριον, &c. Quod est: Nasturcii, quod satis, & uitri paululũ fici carne sine granis exceptũ, in panicillum redigito, &c. Verum cardamomi & cardami quod est nasturcii, eadem fere potestas est: nisi quod nasturciũ sit ualẽtius.

Idq; in aurem demittendum.] In græco codice hæc clausula quidem non est, uerum à me addita, ad sententiam absoluendam. Alexander etiam in hunc modum ex Galeno profert. Hoc te celare nolui. Nota.

Hyssopum medicamentum.] Hyssopum & herba, & medicamentum appellatur. Verum ubi herba notatur, simplici uocabulo hyssopum dicitur, ubi medicamentũ additur ipsa medicamenti dictio. Quanquã in eo nulla sit hyssopi herbę mentio, sed lanarum potius succidarum. Nonnulli autem adiiciũt hyssopum herbam.

Bulborũ, polentæ.] Admonuit Oroscius græcum codicem esse uiciosũ, q. habet: βολβῶν ἀφρῶν pro βολβῶν ἀλφίτων, &c. Græca uitiata.

IN XXIIII. CAPVT.

Linamento ex ellychniis cõtorto.] Varia sunt apud græcos μοτῶν, hoc est, linametorũ genera. Aliud uocãt στρεπτὸν. quasi dicas tortile, aliud ξυστὸν, hoc ẽ, rasile, aliud τιλτὸν, qđ est cõcerptũ filatim, aliud ἐλλυχνιωτὸν ex ellychniis præparatũ. aliud πριαπισκωτὸν à pudẽdi humani simililudine nuncupatur: aliud, quod cunei formã referat, aut quia cunei modo foramina obturet, aut cõiuncta separet, σφηνίσκος dĩ. Vt Paulus sexto uocat σφηνίσκους στρέπτους ἐκ ῥάκους, hoc est, cuneolos intortos ex pãniculo. Adhuc aliud est λημνισκὸς græcis dictũ, implicitũ in longitudinẽ linamentũ, si Celso credimus, qđ alibi uocat linamentũ inuolutũ & oblongũ. Sicut στρεπτὸν linamentum implicitũ, seu intortũ simpliciter appellari possit. Linamẽtorũ genera. στρεπτόν. ξυστόν. ἐλλυχνιωτόν. πριαπρισκωτόν. σφήνισκος. λημνισκός.

IN XXV. CAPVT.

ἐρεγμὸς. PTisanæ fresæ.] Hoc est confractæ. Græce est ἰρέως ἢ πτισάνης ἐρεγμῦ. Vt ἐρεγμὸς significet omne id quod fresum est, uel ipsam confractionem, omnium scilicet, leguminũ, nomine tamen ipsorum apposito, ut κριθῆς ἐριγμός. Cum uerò simpliciter ἐρεγμὸς ponitur de faba fresa dicitur. Quæ si molam experta sit: ἄλδυρον κυάμινον & ἐρέγμινον ἄλδυρον appellatur. Ferculum autem ex faba, cicere, & reliquis leguminibus fresis paratum, ἔτνος, ex fresorum autẽ farina pulmentariũ, λέκυθος Galeno cum alibi, tũ in libello de bonis malisq; succis generandis nũcupatur. Quoties autem in Paulo aliisque græcis inuenitur κυάμινον ἔτνος, pro faba fresa elixata ad ferculũ intelligito. κυαμινη λέκυθος, pro fabæ fresæ farina elixata ponitur. Sic πτισάνης λέκυθος, & ὀρόβινος λέκυθος, aliornmq; leguminum dicitur Vbi uerò hęc uox λέκυθος sola citra alterius adiectionem ponitur, Lutheum oui significat apud medicos, Oroscius male ἐρεγμὸς pro lomento tantũ usurpauit.

ἄλδυρον. κυάμινον. ἔτνος. λέκυθος.

Oroscius. ἐρεγμὸς. Ephelis. Lenticula.

Ad Ephelidem & lenticulas.] Ephelis asperitas quędam & duricies mali coloris est in facie lenticula & in alia parte nõnunquam nasci solet. Celsus ineptias putat curare uaros, lenticulas, & ephelidas.

Suggillata

Suggillata.] Græci uocant ὑπώπια ut antea annotaui. Sũt autem ex genere ecchymomaton, quæ & Hippocrates & alii pleriq; medici appellant cutis affectum, quo uenis in ea tenuibus contusis sanguis inde effunditur, qui ita excretus non uno in loco, nec subito concrescit. Temporis spacio liuescit, nigrescitq; cutis.

Cum melle admoueto.] Galenus habet in eodem medicamẽto, ὄξει ἀναλαβὼν ἐπιτίθει μέλιτος ὀλίγον ἀνακόψας. Hoc est aceto recepta, mollisq; momento subacta.

IN XXVI. CAPVT.

DEntium dolorem.] Ex quinto Galeni de cõpositione medicamẽtorũ secundũ locos ad uerbum hoc caput est trascriptũ, nisi quod ubi Paulus ad inflãmationẽ habet, Galenus & Oribasius ad dolotem dentium medicamenta subscribunt.

Parulis.

Ad parulidas.] Parulis græca dictio est, à παρὰ qđ est iuxta, & οὖλη gingiua hoc signat gingiuam. Celsus lib 6. cap. 3. Solent ẽt interdum iuxta dentes in gingiuis tubetcula quædam oriri dolentia παρουλίδας græci uocant.

Tonsillæ.] Glandulæ quædã sunt in ore utrinq; singulæ penitius sitæ, spõgiis similes, quæ humiditates ex capite reci piant ad fauces humectãdis παρίσθμια græci nominant, quæ si post inflammationem induruerint, ἀντίαδες appellantur. παρίσθ-μια. ἀντίαδες.

Vua.] Græce est κιονὶς, quod ad uerbũ sonat columella. Est aũt hæc carnosa quædã particula, in summa oris parte suspensa uocis plectrũ, recipit ea madorẽ à cerebro quo superiores palati partes humectat Si plus iusto humiditatis recipiat, interim laxatũ, ac fastigata descẽdit, interim inflammationẽ experitũ, & ne potus, nec cibus deuorari possit impedit. Veteres græci γαργαρεῶνα & κιόνα recẽtiores κοινίδα appellãt. σταφυλὴν uero quasi dicas uuã, partẽ ipsã appellari nõ uult, sed affectum. Celsus aliisq; latini scriptores ẽt partẽ, uuã nominant. κιονίς. γαργα-ρεών. σταφυλή.

Vbi æqualiter crassa fuerit] Paulus præter Galeni morẽ κιόνα appellandam particulam censet, ubi in æqualem crassiciem intumuerit Nam interim tenuis, acuta, albaq; cernitur. Interim una crassa, summa tenuis, & liuida est.

IN XXVII. CAPVT.

ANgina] Apud recentiores medicos uaria sunt anginę nomina nunc per literã κ, nunc per σ, inchoãtia. At Galenus cõmẽtario tertio in prognostica Hippocratis parũ interesse dicit, modo de re ipsa constet, κυνάγχην, an συνάγχην proferas. Ibidem ẽt tres anginæ species enumerat ex Hippocratis sententia: Pessimè quiens, agunt, qui uehementer quidẽ dolent nullũ autem in ceruice & faucibus symptoma experiuntur. His succedunt, qui quidem non difficulter spirãt, uerũ dolent grauiter, collũ ipsis intumescit, fauces apparent rubicũdiores. Postremi neq; dolẽt, neq; ægrè spirant, ita ut suprema gutturis pars λάρυγγα gręci nominãt incolumis quidẽ ipsis permaneat, sed fluxio magna parte biliosior, aut in fauces, aut in collum, aut in utraq; descenderit, &c. Rursus lib 4 de locis affectis quatuor species recenset. Paulus itẽ noster quatuor enumerat, pro musculorũ, uel interiorũ, uel externorum inflammatorum ratione Ego sane musculos primum intelligendos puto, qui in ore circa linguã ex omni parte habentur: qui superiores palatum uersus eam mouent, qui inferiores deorsum, Laterales in latera adigunt. plurimi ex osse 8 græcam literẽ υ referente prodeũt. Deinde duodecim proprios, summæ arteriæ parti quã λάρυγγα uocant octo aũt cões, qui scilicet Species anginæ.

laryngem corporibus uicinis colligant. necnon eos qui ceruicem constituunt. Iam musculis qui œso phago subijciũtur, inflammatis, angina quædam oriri solet.

Faucium pharinga græci uocant.] Magna harum uocum ambiguitas apud authores inuenitur. Vnde fit, ut pleriq; græcorum librorum interpretes mirum in modum torqueantur & subinde etiam aberrent. Itaq; φάρυγξ duo significat, nempe fauces, & asperam arteriam. Fauces dico regionem intra os, ubi tum gulæ, tum asperæ arteriæ extrema concurrunt. Grammatici genere distinctionem faciunt hoc pacto: φάρυγξ θηλυκῶς σημαίνει τὴν κυρίως φάρυγγα ἡ δέ ἐστιν ἡ ἀχανία ἡ μετὰ τὴν τῆς γλώττης ῥίζαν ὅτε δέ ἀρσενικῶς σημαίνει πολλάκις τὸν λάρυγγα. Quæ uerba sonãt ita Pharynx feminino genere prolata, proprie dictam pharyngẽ, hoc est fauces significat. Hæc autem est oris ampla capacitas post linguæ radicem sita. Masculino autem genere dicta pharynx, laryngem, quod est, arteriæ asperæ summum uel ipsam arteriam signat. Hippocrates libro prognosticon per dictionem φάρυγγα in fœmi nino genere fauces etiam intelligit, cum ait: φάρυγξ δὲ ἑλκουμένη σὺν πυρετῷ δεινόν, Paulo post, αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μὲν εἰσι, καὶ τάχιστα ἀναιροῦσιν, ὁκόσαι μήτ᾽ ἐν φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, hoc est: Anginæ grauissimæ sunt, & cito interimunt, quæ neq; in faucibus, neq; in collo quippiam manifestum edunt, &c. Hanc sententiam Galenus exponens inqt: ὅτι φάρυγγα τὴν προκειμένην χώραν στομάχου τε καὶ λάρυγγος ὀνομάζει, δῆλον ἐστί. Hoc est. Quod pharyngẽ nominat regionem, gulæ & asperę arterię summo præpositã, nemo ignorat. Rursus φάρυγγα δὲ τὴν ἐν τῷ διανοίξαι τὸ στόμα, καὶ πιλῆσαι τὴν γλῶσσαν κάτω φαινομένην εὐρυχορίαν ἐν ᾗ τὰ δύο στόματα ἐστὶν τότε τοῦ στομάχου, καὶ τοῦ λάρυγγος. At pro larynge, & aspera arteria positam, non solũ in masculino genere, ut Suidas putat, sed etiam in fœminino inuenias: præcipue apud Galenum, ut secundo de placitis Hippocratis & Galeni: τὸ μὲν γὰρ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἥνπερ δὴ καὶ φάρυγγα προσαγορεύομεν. Ibidem, ἐπὶ δὲ τούτοις ἅπασιν ἑξῆς ὑποδείξομεν σοι τὸ τῆς φωνῆς ἴδιον ὄργανον τὸν φάρυγγα, καὶ τοὺς κινοῦντας αὐτὸν λῦς. Hic pro larynge accipit: de qua ita scribit, octauo de usu particularũ: καὶ τόγε πρῶτον τε καὶ κυριώτατον ὄργανον τῆς φωνῆς ῷ λάρυγξ ὄνομα, τὸ ἄνω πέρας ἐστὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἣν δὴ καὶ

φάρυγξ.

δὴ καὶ φάρυγγα καλοῦσιν ὁμωνύμως τῇ πρὸ τοῦ λάρυγγος, hoc est: Ac primum, principalissimumq́; uocis instrumentū, quod larynga nominant, superior pars asperæ arteriæ existit, quam sanè etiam pharynga uocant, eodem nimirum uocabulo quo pharynx (id est, fauces) ante arteriæ asperæ caput, nuncupatur. Atq; hic, in feminino genere ut superius in masculino positum est nomē pharyngis, contra grammaticorum opinionē. Pollux audiendus non est, qui τὸν φάρυγγα masculino genere prolatum, pro gulæ extremo accipiat. λάρυγξ.

Pueris raro talis.] Pueris īterim uertebræ colli è loco suo excidūt propter ligamentorū quæ eas cōnectūt imbecillitatē. Vnde angina periculosissima orit, quæ nullis cedit remediis, quare ei admouēda manus non est. Intelligenda aūt sunt hęc. Nota.

Pueris raro talis.] Raro qnidem, sed tamen interdum angina hæc accidir, idq́; in pueris magis, quàm adultis, ob causēm superius dictam. Hippocrates huius meminit lib. 2. περὶ ἐπιδημιῶν in istum fere modum: ἦν δὲ τῶν κυναγχικῶν παθήματα τοιάδε, τοῦ τραχήλου οἱ σπόνδυλοι εἴσω ἔρρεπον. τοῖς μὲν ἐπιπλέον, τοῖς δὲ ἐπ' ἔλαττον.

Porrò ex strangulatis.] Hippocrates lib. 2. Aphorismorum hanc profert sententiam τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένον μήπω δὲ τεθνηκότων οὐκ ἀναφέρουσιν οἷς ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα, hoc est, Quibus strangulatis, solutisq́;, nondum uero mortuis spuma circa os extiterit, non restituuntur.

Discussis autem colli] In græco codice est διαλυομένων δὲ τῶν περὶ τὸν τράχηλον ἐρυθημάτων, quod antea uerterā. Simulatq́; uero colli impedimenta dissoluuntur, intelligens nimirum uincula quibus strangulantur. Aduerte.

IN XXVIII. CAPVT.

GRauedo.] Celsus libro quarto dictiones græcas elegārer exponit, κορύζαν grauedinem nominās, καταστάγμους, uel ut Paulus habet, καθάρρους distillationes. κόρυζα.

Aquiloniis diebus.] Græce est ἐν βορείοις καταστήμασι qđ est aquiloniis aeris statibus seu constitutionibus. Ego Celsum secutus sum.

Tussis.] Tussis uariis de causis excitatur, nūc ob intēperiē, nūc ob humores, uel tenues, uel crassos ex alto descēdētes In terim ob iocinoris inflāmationē: īterim ob pulmonis affectū Tuscis.

Anaphoticos] Interpretatus sum eos q ægrè reiiciūt, scili Anaphotici.

cet qui crassa glutinosaq; ex pectore reiiciunt, hi enim difficulter propter crassiciem educunt Sunt qui ad sanguinē reijcientes referant, mea opinione, incommode.

IN XXXIX. CAPVT.

QVi febris expertes.] Galenus lib. 7. de compositione medicamentorū secundum locos copiosius hæc, Aetius item & Oribasius ante Paulum pene eadem tradiderunt: non autem eo compendio quo Paulus, usi sunt. Cæterum ἄσθμα suspirium uerti: quod latine etiā dici possit anhelatio.

ἆσθμα.

Acetum scilliticum.] Valētia hic commemorat medicamenta, purgationemq; fortissimā, ea nimirū ratione, quod multas numero partes pertransire oportet, antequā ad pulmonē perueniāt, nēpe os, gulam, stomachum, uentriculū, tenuia intestina, uenas meseraicas, uenas in sima parte iocinoris, item eas, quæ ī gilba habētur, hinc uenā cauā, postremo pulmonē.

IN XXX. CAPVT.

TVnica oculi ceratoides.] Ex octauo Oribasii hæc sunt transcripta, Dixi autem in pinguetudinem lāguescit, pro modice aut leuiter pingues sunt, grece est ὑπολιπαροὶ φαίνονται, hoc est subpingues apparent. Locutio est Pliniana in pinguedinem languescit.

Explicata sententia.

Suffragantibus qui huc req.] Græce est ἐπιτρεπόντων μὲν τῶν εἰς τοῦτο ἀριθμῶν. hoc est ad uerbum, permittentibus quidem ad hoc numeris. Quæ sententia obscura quibusdam uideri possit. Hoc autem sibi uult, omnibus quæ huc requiruntur, indicationibus consentientibus: nempe uiribus, morbi natura, ætate, & aliis id genus reliquis.

Hydrorosatū Aetij iunioris.

Hydromalo.] Hoc est potione dulci ex malis Cotoneis, melle & aqua confecta.

Hydrorosato.] Huius etiam misturam Paulus libro septimo exponit, ex rosis, aqua & melle. Recentiores autē græci, ut actuarius paulo delicatiorem compositionem hydrorosatum appellant. ea recipit aquæ libras decem, Zuccari libras quinq;, hæc ferueſcunt una donec spissitudo fiat: postea additur succi rosarum libra. Febribus conuenire dicunt.

Itidem insparsam.] In Græco codice est ἴρεως ἐμπεπλασμένης. male nimirum, pro ἴρεως ἐμπεπασμένης quod Orosciu & Basiliensis castigator mutare noluerunt.

Oroscius Castigatur codex.

Epithema.] Hæc dictio quidem in Græco non est, sed intelligenda

telligenda uenit. Nã Aetius eam apponit. Cæterũ per resinã, intellige terebinthinam, Per medullam, ceruinam. Nam ista sunt excellentiæ uocabula, Per œsypum quod in Græco est, ὑσσώπῳ, intellige medicamentum liquidum in septimo descriptum. Aetius legit οἰσύπου ὑγρȣ̃, hoc est œsypi liquidi. Cæterum iridẽ siccam mandi detritam, ac in puluerem redactam.

IN XXXI. CAPVT.

CRuentum sputum.] Tribus potissimũ de causis sanguis per os educitur Vel enim exesa parte aliqua uenosi generis, uel rupta, uel ore alicuius uenæ patefacto Primam διάβρωσιν, secundam ῥῆξιν, tertiam ἀναστόμωσιν Græci appellãt, authore Celso lib 4. At sanguis uel confertim uel paulatim erumpit. Vase quidẽ eroso sensim educitur, nisi magna adeo sit iactura, ut etiam pars aliqua pulmonis, uel eius cartilaginis reiiciatur, aut si casus ex alto, uel compressio uel aliud id genus superuenerit. Rupto autem cumulatim prorumpit, ut in aperto quoq; ore fieri solet. Paulus à Galeno dissentire uidetũ cum ait, εἰ δὲ κατὰ διάβρωσιν ȣ̓κ ἀθρόως, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τȣ̃ αἵματος ἀναγωγὴ γίνεται Nam ille quarto de locis affectis libro inquit, αἱ δ' ἐξ ἀναβρώσεως ἀθρόα κενώσεις αἵματος ἐμίτε προηγȣμέναις γίνονται βραχέας τίσεσι καὶ τοῖς εἰς τῶν πνεύμονα δρίμεσι ῥεύμασι. Hoc est: At cumulatæ sanguinis euacuationes ex erosione post pauca fiunt sputa, & acres in pulmonem fluxiones, &c. Quomodo igitur hæc cum Pauli uerbis consentient? Aetius lib 8. in istum modum litem dirimit: Quibus ex erosione uenarum pulmonis, eductio sangninis cõtingit, his per interualla modica sigillatim expuitur. Mox subiicit. Fieri etiam potest ut ex erosione sanguis coaceruatim erumpat. Cum enim præcedenti tempore paulatim quis expuerit sanguinẽ, nec diebus insecutis uel casus, uel alia quædam causa uiolenta superuenerit, sangninis tamen eruptio multa prodierit, magnam subesse erosionẽ oportet, &c. Itaq; primis diebus paulatim ex erosione sanguis reiicitur. Si acriores fluxus in pulmonem destillarint, quæ magnam erosionẽ pepererint, confertim prorumpit. Non possum satis hoc in capite Oroscium demirari, qui pro dictione Græca πλῆθος multitudinem uerterit, tantus medicus ut ipse uideri uult.

διαβρωσις. ῥῆξις. ἀναστόμωσις.

Oroscius.

Quercns membrana] In Græco est δρυὸς τὸ ἰνῶδες, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ κελύφει τῆς βαλάνȣ. In septimo tantum, ὑμενῶδες legitur.

legitur. Dioſcorides habet τὸ μεταξὺ τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ πρέμνου ὑμενῶδες. Prima eſt interior & ſubiecta cortici tilia quæ ligno membranacea cohæret, altera tunica putamini glandis ſubiecta ἰνῶδες itaq; ſit ὑμενῶδες. Vtraq; aſtringendi uim obtinet.

Mēbranæ quercus.

Phagi autem & ilicis mēbranæ præſtantiores ſunt.] Gal. lib. 6 de ſimplici medicina eadem fere habet. σφοδρότερον δ' ἐπιστύφει φηγὸς καὶ πρῖνος. Intellige τὸ ὑμενῶδες.

Lectionem obſerua.

Cochleare unum.] Exemplum Græcum Baſil. enſis habet κοχλιάρια, ια hoc eſt cochlearia uudecim. quæ mēſura magna eſt nimis, eoq; legendum κοχλιάριον. α.

ὀπῶραι.

Fructibus] In Græco erat ὀπώρων. alias uerti poma, quod ſcilicet lignoſi nihil habeant. uerum hic reeenſet etiam malū punicum extrinſecus durum, ob quam cauſam, fructibus, dixi, quia latius patet, fructus quàm pomum. Et differētia ſuperius expoſita nonnunquam confunditnr.

IN XXXII. CAPVT.

ἔμπυημα

PVris illuuies.] Sic interpretatus ſum ἐμπύημα: quaſi dicas puris in parte aliqua collectio. ἔμπυοι Purulenti Plinio uocantur. alii exponunt, pectore ſuppurati.

IN XXXIII. CAPVT.

PLeuritis.] Celſus interpretatur laterū dolorem lib 2. & 4. Huic, inquit, accedit febris & tuſſis. In Græco uerbū eſt συνεδρεύεται, quod ſignat, ſimul accedit, aſſiſtit, ac quaſi indiuidua eſt.

Iugulum & prçcordia.

Vſq; ad iugulum & præcordia] Alii dicunt uſq; ad clauiculam, & hypochondria. Ego Celſum imitor, qui clauiculam ſeu κλεῖδα iugulum exponit, & ὑποχόνδρια, præcordia. Diſtinguit autem poſtea, quando ad iugulum dolor, quando autem ad præcordia pertingit.

Pulſumq; durum & ſerræ modo inæqualem.] Hæc pulſus ſpecies ſecundo libro expoſita eſt. Galenus eam aperte interpretatur libro quarto de pulſuum cauſis in hunc modum: εὐλόγως οὖν σκληρότερος ἅπασι τοῖς ἐπὶ φλεγμονῇ πυρέττουσιν ὁ σφυγμὸς γίνεται, καὶ προσέτι γε διὰ τὴν δυσκρασίαν τὴν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἀνώμαλος κατὰ μίαν προσβολὴν, καὶ δῆλον ὡς ἀμφοῖν συνελθόντων τὸ εἰρημένον ὑπότινειν εἶδος ἔσται τῷ σφυγτῷ σφυγμῷ, τὸ οἷον ἐμπρίον τὴν αβὴν. οὕτω γὰρ ἀνάγκη φαντασιοῦσθαι τὸν ἁπτόμενον ὀργάνου σκληροῦ τὴν προσβολὴν ἀνώμαλον ἔχοντας. Hoc eſt: Bona itaq; ratione omnibus qui ob in-

Pulſus ſerrans.

flammationem

flammationem febricitant pulsus oboritur durior. Præterea ob intemperiem arterias obsidentem inæqualis in uno ictu, & nimirum ambobus coeũtibus pulsus erit species à quibusdam dicta, ueluti serra tangentis manum secãs. Ita enim necesse est imaginari eum qui tanget durum instrumentũ quod occursum habet inæqualem.

Quæ nihil emolitur.] Hoc est, qua nihil exspuitur. Sic Celsus loquitur libro quarto.

Atq; si tumor purulentus.] Hoc est ex inflammatione musculorum externorum collectus, nisi dissipetur, in exteriorem partem scalpello incidi debet. Græce est ἐπὶ τὰ ἐκτὸς ἐπιτμηθῆναι παραγίνεται, quod ad uerbum sonat, ad exteriora incidi cõmodo est. Nam παραγίνεσθαι signat βοηθεῖν, ἐπικουρεῖναι. Hoc Oroscius in Albano quem ferè in singulis uerbis reprehendit, non adnotat.

Illa nanq; nisi uel extra, uel intus.] Hoc est, nisi per os, uel per aluũ fuerit expurgata. Foras. n. per cutẽ purgari non põt.

Remedium est sanguis dimissus.] Non dicit qua ex parte mitti debeat Hippocrates sane lib. 4. de uictus ratione in morbis acutis manifesto docet his uerbis: ἢν μὲν ὀδύνη ἄνω περαίνῃ πρὸς κληίδα ἢ περὶ μαζὸν καὶ βραχίονα τέμνειν χρὴ τὴν ἐν τῷ βραχίονι φλέβα τὴν εἴσω ἐφ᾽ ὁκότερον ἂν ᾖ τῶν μερῶν κατὰ τόδε. Hoc est: Siquidem dolor sursũm ad iugulum, aut circa mammam, aut brachium pertinent, internam brachii uenam secare oportet, illa nimirum parte, qua dolor fuerit. Galenus exponens hæc ait: Cubiti internam incidere conuenit illius partis, qua dolor fuerit. Oribasius capite de sanguinis missione habet: Pleuriticis autem ex ipsa parte quæ dolet auferendus est sanguinis. Hæc obiter posui candide lector, ut isti Arabum sectatores uideant, ueteres illos ex eadẽ parte initia semper, non ex aduersa sanguinem detraxisse. Pleuriticis unde mittendus sanguis.

Solidiore utetur cibo.] Græce est καὶ τῇ ἁδροτέρᾳ. Nam λεπτότερα, hoc est tenuior, seu qui extenuet, ut est, mulsa sorbitio ex ptisana chõdro, aliisq; opponitur ἁδρότερα, q recte dicitur solidior, qui uidelicet magis nutrit. Gal. interpretatur ἡ παραύξουσα τροφή, quod est adaugẽs alimentũ, quod Celsus dicit ualẽtis materiæ. Vt enim tenuis cibus corpori parũ adiicit, aut nihil, sed uires tñ cõseruat pro tãtillo tẽpore, sic solidior plus corpus alit. Nõ est quod Oros. alios reprehẽdat, uertẽtes Cibus solidior, ἁδρότερον.

ἑδρότερον solidius. Non nego aliquando plenius posse dici.

IN XXXIIII. CAPVT.

Cordis affectus.] Gal. cum in quinto de locis affectis, tum uero secũdo in librum Hippocr. de ratione uictus in morbis acutis commentario de cordis affectibus pene eadẽ tractauit Principia itaq; tria in humano corpore existunt, cor, cerebrum, hepar. Hæc autem interim per se afficiũtur, interim ex consensu tum mutuo, tum aliarum quarundam partiũ. Corde itaq; affecto per se, præsens est periculum: secundum locum obtinet cerebrum, postremum iecur. At si ex uentriculi dolore, cor afficiatur, syncope oritur, si cerebrum consentiat, delirium, uel conuulsiones.

Syncopes differẽtiæ. Syncopen appellatam.] Syncope totius habitus est resolutio. Sunt autem aliquot eius species, cardiaca scilicet, quæ intemperiem cordis, uel inflammationem, uel erysipeles sequitũ. stomachica quæ ab oris uẽtriculi affectũ, corde simul cõsortii lege dolẽte generatur. Flatuosa, ex cruditatib. cõstituitũ.

Noui inquit.] Lib 5. de locis affectis hanc historiam cõmemorat Galenus, unde etiam hæc sunt transcripta. Est autẽ palpitatio quam Græci uocant πάλμον, qui est teste Galeno περὶ τρόμου καὶ παλμοῦ, καὶ σπασμοῦ, καὶ ῥίγους: διάστασις καὶ συνίζησις παρὰ φύσιν, ac omni parti accidit palpitatio, etiam immobili. Causam eodem libello Galenus ostendit his uerbis πνεῦμα παχὺ καὶ ἀτμῶδες οὐκ ἔχον διέξοδον, hoc est spiritum crassum, & uaporosum qui non habeat exitum. Cordis autẽ palpitationem humor aliquando generat, in ambiente cor tunica quam pericardion: Anatomici uocant, collectus.

παλμός. Palpitatio

IN XXXVII. CAPVT.

Nam si sola.] Ex octauo Galeni de compositione medicamentorum secundum locos, & ex Oribasio hæc sunt trãslata. Paulus dixit, sola, ubi Gal. habet ἀμικτοῦ τῆς τονωτικῆς δυνάμεως hoc est, non admixto corroborante præsidio.

Omphacii drachma.] Omphacium est uuæ acerbæ succus: quem Barbari agrestem uocant Male in Codice Græco legitur ὀμφακίνου pro ὀμφακίου. Oroscius neglexit.

Augendus autẽ.] Vitiose legitur in Græco exẽplari παράξειν pro παραύξειν, quod ẽt uterq; Aristarchus præteriit.

Aloe trita inspargitur.] Græcus Codex perperam habet ὑπιπλάσσεται pro ἐπιπάσσεται nec hoc aduertentibus Aristarchis,

Oroscius. Castigatur codex. Oroscius. Deprauatus codex.

ſtarchis,ſicut ēt paulo poſt ἐμπλάσσας pro ἐμπάσας habet.

De cibi faſtidio.

SI cibus quodammodo præter uolūtatem.] In Græco Codice eſt, εἰ βιασθέντες τὶ πραφῆναι τύχοιεν. Huic reſpondet Gal. hoc ad Glauconem primo: οἱ δὲ εὐθὺς τὸν στόμαχον φαύλως ἴσχουσιν ὥστη ἀποστρέφεσθαι τὰ σιτία, καὶ εἰ βιασάμενοι λάβοιεν, ἢ μὴ κάτεχειν, ἢ μὴ πέττειν καλῶς, hoc eſt, quidam uero ſtatim os uentriculi habent affectū, ut cibos auerſentur, & ſi coacti aſſumpſerint, aut nō retineāt, aut male concoquant.

Quam Romani Meleam.] Cōſtātinus Cæſar Meleæ præparationē lib. 18. de agricultura tradit. Eſt aūt lac in feruētes ollas, quæ iam acetū incaleſcēdo abſorpſerint, reconditū acidumq; redditū, ut ſpecies eius quod oxygala dr̄, uideri queat. Melca.

Condito.] Conſtantinus Cæſar lib. 8 conditi præparationem in hunc modū tradit: πεπέρεως πεπλυμένου καὶ ἐψυγμένου, τριβομένου ἐπιμελῶς γράμματα η̄ μέλιτος ἀττικοῦ ξεστ. ᾱ. οἴνου παλαιοῦ καὶ λευκοῦ ξεστας δ̄. Conditū.

Maloplacuntion.] Hoc eſt placentula ex malis Cotoneis. Paulus lib. 7 latius exponit.

Sorbitionibus ex oleo.] In Græco codice ἐντὸς male legitur pro ἐκ τοῦ ἐλαίου. Gemuſæus uitioſum reliquit exēplar. Caſtigatur codex.

Aloe, maſuchæ.] Maſucha cōpoſitio, nō ſimplex remediū exiſtit. habes eius deſcriptionem lib. 7: Pauli expreſſam.

IN XXXVIII. CAPVT.

CVm tormine inteſtinorū.] Græca dictio eſt στρόφου, quę Largo tormina inteſtinorum ſignificat, quanquam & dolorem ſtomachi haud abſurde interim interpreteris licet.

Exigua caliditate.] In Græco eſt, ὑποθερμότητος χλιαρᾶς, quaſi dicas caliditate tepida Aetius mediocri dixit.

IN XXXIX. CAPVT.

CHolera eſt immodica.] Cholera commune ſtomachi & inteſtinorum uitium uideri poteſt. Nā ſimul & deiectio, & uomitus eſt, præterq; hæc, inflatio, inteſtina torquentur Bilis ſupra, infraq; erumpit.

Hydromalum] Hoc eſt aqua ex malis Cotoneis pręparata ſcripturam eius habet lib. 7 Paul. ſumitur autem & per ſe potui, & cum micis panis.

Horarios ſeu fugaces.] Alias expoſui qui ſint horarii quos Plin.

Plin uocat temperarios & tempestiuos. Sunt autem hi qui diu osseruari nequeant.

Suum petunculi.] Hoc est suum pedes. Celsus alibi Trunculos nidetur nominare suũ pedes inter ea q̃ bani sunt succi.

IN XL. CAPVT.

Leuitas intestinorum.

LIEnteria.] Celsus ad uerbum interpretatur hã c uocẽ, læuitatẽ intestinorũ nominans. In hac cibus nõ cõtinetur, & quicquid assumptum est, imperfectum protinus redditur.

Cerata ex myrteo.] In græco legitur κερωταὶ διὰ μυρσίνες pro κερωταὶ σιὰ μυρσινίνε quod est, Cerata ex oleo myrteo. Sic etiam Aetius habet.

IN XLI. CAPVT.

ἀπαραίτητος.

IMplacabilis desidendi.] græcè erat ἀπαραίτητος πτοθυμία πρὸς ἔκκρισιν. Celsus ponit frequens desidendi cupiditas: ἀπαραίτητος signat ineuitabilis. Melius sonat hic implacabilis, frequens & assidua est. Quidam τηνεσμὸν scribendum putant à uerbo τείνω, qnod est tendo.

IN XLII. CAPVT.

LAtini tormina.] Celsus lib. 4. ita inquit, Proxima his inter intestinorum mala tormina esse consuerunt, δυσεντερία Græcis uucantur. Vide Galeni librum sextum de locis affectis, Oribasii librum nonum.

Tenesmi mutatione:] Græce est ἀν μεταπτώσεως τηνεσμȣ̃, quasi dicas ad uerbum ex decidentia tenesmi, cum uidelicet Tenesmus in dysenteriam degenerat, transit, mutatur.

Corrigitur codex. Oroscius.

Deinde leuiter subcruenta.] In Græco male habetur ὄιτα πρὸς γόγον αἱματώδεις pro εἶτα πρὸς ὀλίγον αἱματώδεις. Celsus etiam quodam loco interpretatur. Leuiter snbcruenta. Oroscius & Gemusæus non annotarunt.

Cochlearum integro tostarum.] Græce est κοχλιῶν ὅλων quod sonat cochlearum totarum, quod nostri dicũt, cũ toto.

IN XLIII. CAPVT.

COlon.] Hoc intestinum apud Latinos scriptores uaria sortitur nomina, nunc intestinum crassum, nunc plenius, nunc laxius appellatur, Paulus dicit, cũ pars sit intestini crassi,

Nota.

hoc est, recti. Nam rectum octo fere digitos longum, statim colon uocatur, quod tenuibus est crassius. A sinistro rene ad dextrum super uentriculi fundum fertur, donec sæpenumero & lienem, & iecur attingat. Quod dicet aliquis quod Paulus contra

contra Galeni sententiam à dextra ilium regione peocedere colon pronunciat. Huic respondet Si à tenuibus intestinis nu meremus, per dextra ilia prius superuectum colon ad sinistra prodit. Sin à recto incipiamus, à sinistra parte incipit, in dexteriorem obliquum conuertitur.

Ex cruciatur præsertim sensu.] Græce est ἡ ὀδύνη γίνεται, μάλιστα δὲ κατὰ θέσιν τοῦ κώλου τρυπανώδους συναισθήσεως γινομένης. quod ad uerũ sonat. Color oritur, maxime uero iuxta sitũ Coli, terebrali (ut sic dicam) sensu excitato. Galenus hãc doloris speciem lib. 2. de locis affectis exponit his uerbis, οἶδα δὲ καὶ ἐμαυτῷ ποτὲ συμβᾶσαν ὀδύνην σφοδροτάτην, ὡς τρυπάνῳ δοκεῖν διατιτρᾶσθαι κατὰ τὸ βάθος τῆς κοιλίας. Rursus in eodem capite, τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων ὡς ὑπὸ τρυπάνου φαίνεται γινόμενα. Dolor coli qualis.

Brassicæ caule probe polito.] Græce erat κράμβης καυλῷ καλῶς ἐξεμμένῳ. Oroscius intelligit per ἐξεσμένῳ, cocto, quod ἐζεσμένα potius significasset. Præterea Dioscorides leuiter feruefactam, si edatur, aluo idoneam: percoctã uero aluũ sistere.

Iubebis ut lauent, incalescantq; laconico.] Ad humorem pituitosum concoquendum consulit naturales balneas, & Laconicum. Est autem Laconicũ etiam hodie adhuc in usu, testudo, illa thermarũ, quæ igne concalfacta uaporem siccũ excitat, qui deinde sudorem mouet in corporibus: Columella meminit his uerbis, quotidianam cruditatem laconicis excoquimus, & exusto sudore sitim quærimus Græca sunt πυριᾶσθαι ἐν διαπύροις τοίχοις, quasi dicas desudare intra ignitos parietes. Non opus erat ponere ignitos parietes, cum Laconici uox hoc cõprehẽdat, sed ut sciolis quibusdã fiat satis, apposui. Laconiũ.

Cucurbitæ quàm maximè cũ flamma.] Sic interpretatus sum σικύαι ὡς μέγισται διάπυροι, quasi dicas cucurbitæ quàm maximè ignitæ. Celsus cũ flamma dicit, quem imitatus sum.

Tãquam in crisi, causa.] Paulo pluribus uerbis reddidi hãc sententiam ὥσπερ ἐν κρίσει μεταστάσης τῆς αἰτίας, hoc est ad uerbum, tanquam Crisi causa mutata. Is autem sensus est, Colicus hic morbus tandem ex intestinis materia tanquam per crisim expulsa in alias partes finitus est.

IN XLIIII. CAPVT,

ILeos.] Morbus hic nomẽclaturam ab ipsa parte affecta, ut superius, colicus, accepit. Nã tenue intestinum, uti ieiunum Ileos.

etiam

etiam dicitur. Incipit, si ab imo incipias à cęco, & desinit in ieiunum, in uarios implicatum orbes. Quidam recentiores morbum nocant Voluulum.

Voluulus.

Colica affectione.] Hoc Paulus superius dixit ubi habet: Inter colicas affectiones hæc est grauissima, quæ in Ileũ transitionem mittatur.

IN XLV. CAPVT.

Colicis in dexteriore potius ilium.] Quia per dextra ilia superuectum, uentriculi fundo incumbit lineam & iecur attingens: deinde ad sinistra prodit, si de superiore ipsius initio, cęco intestino, dici intelligas. Nam infra sinistram magis partem occupat.

κατ᾽ ἴξιν.

Eiusdē lateris ac è.] Hoc signat græce κατ᾽ ἰθὺ & καθ᾽ ἴξιν si Galeno credimus. Hippocr prior his dictionibus usus est.

Oroscius.

Hoc inspergi potest.] In codice gręco perperam scriptũ est κατάπλαστον, pro καταπάστου. Nam de puluere, nō emplastro mentio est. Aristarchi libenter omiserunt.

Acrotomeli.

Phylliq; momēto ex mero & melle.] Hoc est, phylli mo dico cũ mulso. Nam ἀκρατόμελι nihil aliud est, quàm οἰνόμελι. Contrariũ est μελίκρατον, quod uidelicet ex aqua & melle confit. In gręco erat ευκρατομέλιτος pro ἀκρατομέλιτος.

Iniectione recti syphonis.] Lib. 7. hanc rationem indendi canalis recti in uesicam habes expositã. Vocant καθετηρισμὸν ab instrumento κατετῆρος. Solent autem quassationes corporis simul adhiberi, ut calculus facilius excidat.

Ex uino & oleo rosaceo, uel ex aqua & oleo.] Gręce est ἐξ οἰνοροδίνου ἢ ὑδροροδίνου. Quidã de uino rosaceo, & aqua rosaceo intelligunt: male nimirũ quia ῥοδινὸν per se oleum rosaceum significat. Hermolaus barbarus in corollario suo, pace illius dixerim, oxyrhodinũ interpretatur, acetum rosaceum, pro aceto & oleo rosaceo, ut Galenus, & alii gręci accipiunt.

Hermolaus.

Archigenes in epistola.] Idem refert Aetius sermone undecimo. Ad finem deest particula, in gręco habetur enim σικύου σπέρμα κακαθαρμένου ἀριθμῷ λ. cum legendum sit, σικύου ἡμέρου σπέρματος κεκαθαρμένου κόκκους ἀριθμῷ λ. Paulo post, amyli cochlearia duo. Perperam character. qui heminam signat, ac legendum est. Κοχλ. ut sit cochleare. Iterum: σικύου σπέρματος ιε pro σικύου σπέρματος κόκκους ιε.

Deprauatum exemplar græcum.

Nonnihil

Nonnihil ex uena laxant] Hoc eſt ut latius exponit Aetius, ex uena caua propter amplitudinem oſculorum remittunt. Interim per circuitus hoc mali repetit. Per initia ægri nihil mali ſentiunt, eoq; nihil tentandum. Sin autem perſeueret, occurrẽdũ, alias grauiſſima ſymptomata ſolẽt prouenire.

Aut lixiuium.] Simplici uerbo dixit Paulus ἢ σακτὴν, quod antea quoq; annotaui.

Diabetes.] Multa nomina hic affectio habet, uide Galenũ de locis affectis lib. 6. Venit à uerbo διαβαίνω, quod ſignat, pertranſeo. Potus enim quàm primũ aſſumptus eſt, ſtatim trãſit, Diabetes.

Roſato.] Forte legendum in græco pro ῥοσάτου ὑδροροσάτου. Nam apud Paulum in ſeptimo nulla eſt mẽtio roſati, ſed hydroroſati, ubi etiam Rodomelon exponit. Nota.

Muſculus qui ceruicem.] Muſculus hic tranſuerſis conſtat fibris, uariaq; habet officia Primum quidem ueſicam claudit, licet ſine illo claudi poſſit. Deinde poſt emiſſionem urinæ cõtractus undiquaq; id quod in meatu eſt propellit. Præterea quicquid in exprimente in urinarium meatum incidit, id ne diutius immoretur ibi efficit, ſicut cùm urina mordax eſt. Ex anatome cõſtãt

Reſolutionem repræſentat.] Græce eſt παραλύσεως ἔμφασιν ἐργάζεται, quaſi dicas, reſolutionis emplaſim efficit. ἔμφασις autem eſt repræſentatio rei cuiuſdam, aut adumbratio.

In ſuccum quidem conuerſa.] Hoc eſt in chylum medici dicunt, & ut latinam dictionem per græcam interpreter. Habet autem Paulus χυλοποιηθέντα, quod eſt in ſuccum ſeu chylum redacta beneficio uentriculi. Simile uerbum Gale. lib. 8. de compoſitione medicamentorum ſecũdum locos habet, ut antea quoq; annotaui: nempe χύμωτα quaſi dicas exuccata, ſed hoc plus ſignat, chilum ſcilicet à iecinore attractum ita ut liquidior pars ſit diſtributa, ſiccior ueluti recremẽtum relicta. Dicimus itaq, Chilũ ἐγχύμωτον cum & uentriculus probè concoxerit, & iecur attraxerit, ubi uero ille quidem concoxerit, iecur autem attrahendi uim habeat infirmam, ἀνεγχύμωτα & liquida excernuntur. χυλοποιηθέντα.

Bilis inſigniter colorara.] Hoc eſt bilis colore ſuo abunde exaturata per aluum deſcendens uel deiectio meræ bilis. Nã Gale. apud Hippocratem interpretatur κατακορέα, τὰ ἀκρατοχολῆ διαχωρήματα. κατακορής.

Quãdo iecoris ſubſtãtia.] Græce eſt ἤδη δὲ καὶ τῆς οὐσίας

αὐτῇ συντηκομένης τοῦ ἥπατος, quod ad uerbum sonat. Iã uerò etiam iocinoris substantia cum ea colliquescente: Cũ ea, intellige bile. Nam ubi humor fermè consumptus est, corpus ipsum contabescit cuiuscunq; partis:

φλόγωσις Flãmeus ardor] Sic fere ubiq; sum interpretatus dictionẽ φλόγωσιν. Inflãmationẽ uerò φλεγμονὴν, secutus Celsum.

Chamæpyteos radicis] Paulus apud Galenũ & Alexandrum medicũ uariat Nam Chamæpyteos drachmæ octo ponuntur. Verum Aetius cum Paulo consentit.

Troximũ. Adhæc intybum, troximum, & sonchus.] Troximum hoc est, eris per se esui aptum significat. Sereos autem genera tam hepatis affectibus cõueniunt, ut etiam cruda comedi possint.

Exemplar græcum uiciosum. In qbus calor intenditur.] In codice græco habet, τὰ τοῖς γερμοῖς ῥ τὰ τῆς θέρμης Basiliẽ. corrector hoc nõ castigauit.

Corruda.] Græce est μυάκανθα, quæ latinis Corruda dicitur, hoc est asparagus syluestris.

Illud aũt in summa præcipiendũ] Hoc Galeuus lib. 8 de cõpositione medicamentorũ secũdu locos cõmemorat. iecur & stomachum semper astringẽtia cum relaxãtibus requirere. Aliàs sæpe stomachicis syncope iocinorosis interius suscitatẽ.

Copton] Sic dicitur medicamentũ quod tunditur. Est aũt malagma lib. 7. ad duriciem stomachi & iocinoris inscriptũ.

IN XLVII. CAPVT.

Cottabismus, COttabismi.] Cottabismus olim ludus apud Græcos erat, quo uinũ ex alto fundebãt, strepitũ faciẽtes Hic aũt possit accipi pro superfusione in partẽ aliquã, aut pro ruboris excitatione quo sanguis in exteriora eliciatur, hæc dũ meliora occurrũt, boni consule

IN XLVIII. CAPVT.

VT corpus albido, & pituitæ colore.] Græce est, ὡς λευκὸν καὶ φλεγματῶδες τὸ σῶμα φαίνεσθαι ad uerbũ sonãt hęc, ut album & pituitosum corpus appareat. Dicit aũt de externo colore apparente. Eoq; albido & pituitoso colore uertendum erat, quanquam parum refert dicere, album & pituitosum apparet, mortus instar. Ex nono Oribasij sumpta sunt.

Codex grę cus uitiosus. Coqui autem possit etiam in aqua.] Perperam in codice, græco legitur ὕδασι pro ὕδατι. Cæterum πινωμένης de futuro intelligendum est.

ψαμμισμός quid. Ad hæc in arena cõtecti desudent.] Sic interpretatus sum ψαμμισμόν. Solẽt aũt hydropici in arena à sole excalfacta sepeliri

peliti capite excepto, ut humiditas meatib⁹ apertis extrahat.

Quia si cum febri aqua subter cutem.] Si duo uno tempore uicia infestent, uehementiori insistendum, altero nõ neglecto, quod Paulus per uerbum τὸ κατεπεῖγον signat. τὸ κατα-πεῖγον qđ urget.

Corpus emaciant, colliquantq;, releganda. Quidam nasutus propter malè impressum codicem latinum hic me corrigendum censuit, q̃ liber habuerit eligenda. Quasi uero nescierim quid sit περιαιρετέον. Gemusæo Luteriæ indicant legendum releganda pro eligenda. περιαιρε-τέον. Calũnia.

Ad perforationem ueniendum.] Græcè uocatur hæc chirurgiæ administratio παρακέντησις, hoc est pertusio & pũctio. Nam eos qui ascite laborant, ad peritonæum usq; imo in uẽtre diuidunt, sicut lib 6. de hydropicis comprehensum est. παρακέν-τησις.

IN XLIX. CAPVT.

CVm lien melancholicum.] Galenus lib 9. de cõpositione medicamentorũ secundũ locos. Oribasius lib. 9. & Aetius 10 sermone de liene in eandem ferè sententiam tradiderũt.

Centaurij] Male habet codex græcus ταυρίου pro κενταυρίου, nec tamen hoc castigator Basiliensis.

Ceræ libra, terebinthinæ.] Græcus codex habet κηρίων τερεβινθίνης, pro κηρȣ λίτρα. ᾱ. τερεβινθίνης λίτρα. ᾱ. Oroscius cum Basiliensi hoc neglexit.

Cinis ex officina fabrilii.] Cinis hic est, quem ferrũ dum in officinis fabrilibus ignitur, ac malleo tunditur, abijcit. Verba græca hæc sunt, καὶ ἡ τέφρα τῶν χαλκέων: ubi Oroscius interpretum censor, pro χαλκέων legendum putat κοχλειῶν. At Gal. lib 9. iam citato, primum aquam in qua ferrum ignitum sæpius extinctum sit, potui lienosis præbet. Paulo post Cataplasma ex cinere fabrilis officinæ obducendum exhibet, hoc pacto inquiens, καὶ ἡ τέφρα ἐκ τȣ̃ χαλκείου μετ' ὄξȣς. τέφρα χαλκεῖων. Oroscij error.

Acetabulũ cum oxymelito.] Lectio codicis græci deprauata est: habet enim ξύβαφον πάντα ἢ ὀξυμέλιτος, ἀναγγαλλίδος pro ὀξύβαφον μετὰ ὀξυμέλιτος, ἢ ἀναγάλλιδος.

IN L. CAPVT.

SI enim febricitante ægro.] Græca sonant, εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ πυρεκτικῇ νόσῳ ἀθρόως γεγόνω ὁ ἴκτερος ἀποπαύσι τὸν πυρετὸν, hoc est ad uerbũ. Si. n. post febrilẽ morbũ subito ortus arquatus febrim finierit. Vide nonũ Oribasij, & decimũ Aetii.

Excremen ta alba.

Si absq; febri alba deijciantur.] Alba quia bilis in meatibus obstructa ad intestina non potuit descendere, quæ excrementa tingeret.

χρυσατ-τικὸν γλυκύ.

Seminis aũt atriplicis scrupuli octo cum Chrysáttico, aut alio passo.] In græco exemplari habetur, μετὰ χρυσαττίκου ἢ ἄλλου γλυκέως Aetius meminit passi Chrysattici. Alexander item sæpius citat, dicitur esse coloris aurei. Scribit Dioscorides atriplicis semen cum mulsa Ictericis conuenire.

IN LI. CAPVT.

ἐξόμφαλον.

Causam umbelici prominentis.] Hoc uitium uno uocabulo Paulus uocat lib: 7. ἐξόμφαλον, quod uidelicet aut rupto in ea parte peritonæo, prolapsoq; aut omento, aut intesti no, interim ocioso humore umbilicum subeunte: interim carne subnata. alias sanguine ob uenæ, aut arteriæ rupturam concreto alias spiritu indiderim collecto, generatur. Celsus etiam caput facit de umbilico prominente.

ἐρεγμὸς

Fabæ fresæ corticum.] In græco est ἐρεγμοῦ λεπύρων. Significat autem ἐρεγμὸς fabam fresam seu fractam. Dicitur autem etiam de aliis leguminibus confractis, nomine ipsorum apposito. Quãquam hic possit simpliciter de faba dici καταχρηστικῶς, ut sit fabæ corticum. tu utrum malis sequere.

IN LII. CAPVT.

ὀνίσκοι.

Asellorum domesticorum qui tacti conduplicant se in orbem Sic interpretatus sum ex Largo ὀνίσκων κατοικιδίων τῶν σφαιρουμένων Ipse autem addit in pilæ rotundissimæ similem. Cæterum uaria habent nomina, πολύποδες enim græcis κουβαρίδες Dioscoridi, κύαμοι Galeno appellãtur. Nascuntur sub aquariis uasis ut ait Archigenas: imo etiam omnibus locis humidioribus.

ἄσβεστος. κονία. κονία ἀσβέστου.

Calcis uiuæ partibus duabus.] In greco est ἀσβέστου κονίας. Nam ἄσβεστος κονία. In extinctam calcẽ significat Si autem κονία ἀσβέστου ponatur, pro Lixiuio calcis accipiendum est.

IN LIII. CAPVT.

Aqua frigida perfuso.] Græce est προκαταντλήσας ὕδατι ψυχρῷ. ante hoc προανατρίψας habetur, uidetur legẽdum προαναθλίψας, ut scilicet prius intro reprimatur. Nã quid confert prius intestinum confricare, quod προανατρίβειν signat,

Nota.

Amolynto.

nolui tamen immutare, quod non haberem quem sequerer.

Medicamento tam spisso] Sic uerti ἀμολύντῳ χρῷ. Signat autem

autem ἀμόλυντον non nominans à uerbo μολύνω Coquũtur medicamenta nunc,ut liquida permaneant,nũc ut dura ſint. Liquida immirtentis digitos inquinant. dura ac ſpiſſa non item.Eſt itaq; ἀμόλυντος ſpiſſitudo qua digiti, aut manus nõ inquinantur,quanquam Oroſcius uerterit,poſtquam ex co-ctura recrementa iam ſeparata fuerint. Erratum Oroſcij.

IN LIIII. CAPVT.

TEnuiſſimæ parti.] Sic fere ubiq; παιπάλην ſum interpretatus: aliquando pollinem, quod Oroſcius reprehendit, mihi uero placet, cũ alios ẽt doctiſſimos ita uertiſſe uideam. Error Oroſcij.

Aphthæ ulcere preſſos ἀφθῶντας in græco habetur, quid ſit ἄφθη alibi expoſuimus. ἀφθῶν-τες.

IN LVII. CAPVT.

PRiapiſmus.] Galenus ad uerbum lib. 10. hæc habet: Vbi male ĩ codice græco ἐνεμάτων legitur pro ἐμμοτων, quod miror correctorem Baſilienſem non aduertiſſe.

Nymphæam igitur.] Vulgo nenupharim appellãt inſigni refrigeratoria ui prȩditã.Duplex eſt eius ſpecies: de qua alias.

IN LVIII. CAPVT.

DE particulis inefficacibus.] Hoc loco particulas intelligo,eas corporis partes,quæ generationi dicatæ ſunt.Barbari caput faciunt de frigidis & maleficiatis. Particulæ.

Priuatim ſtellio cõcrematus.] Hoc ex Oribaſio ſumptum eſt.Aetius ſermone. 11. mentionẽ facit,aliorumq; cõplurium.

Satyriace.] Hoc eſt medicamentum,quod penem erigat, à ſatyris dictum,qui naturalibus arrectis depinguntur. Saryri.

IN LIX. CAPVT.

SIn etiam altè deſcenderint.] In græco eſt εἰ δὲ καὶ βάθος αὐτοῖς τι συνεῖν,hoc eſt: Sin autem profunditas etiam quȩdam ipſis adfuerit.

Iuuat reſina fricta.] Hoc eſt,ſicca & retorrida. Duplex,reſinæ ſpecies eſt,ſicca & liquida.Sicca præparatur, ut Dioſcorides memoriæ prodidit. Liquida utribus conditur, quanquam idem autor ex ijſdem arboribus alias eſſe ſiccas, alias haberi liquidas autumnat. Sicca græcis φρυκτὴ nominatur, liquida ἡ ἐκ τῶν κεραμίων ὑγρά,hoc eſt ſi ad uerbum exponas,retorride,& ex utribus,ſeu dolijs liquida. Reſina.

Puluis inſpergitur parti uino prius.] Hoc eſt,iſta in puluerem redacta. Textus græcus deinde ſequens deprauatus eſt, φρυκτή.

habet enim προσαπονίπτων ἀπίῳ, ꝓ προσαπονίπτων οἴνῳ, ut ego cõuerti. Nec Oroſcius nec Baſilieñſis caſtigator animaduertit.

Triginta numero.] Vicioſus eſt codex græcus, ut qui habeat < α̅ hoc eſt drachmam unam pro λ quod ſignat triginta, facili nimirũ lapſu. Galenus & Oribaſius unde Paulus ſumpſit, lectionem hanc confirmant.

Hemorrhoidum differentia.

Oris uenarum quæ quod,] Ita ſimplicem dictionẽ græcã αἱμοῤῥοΐδες ſum interpretatus. Sunt autem uenulæ quædam recti inteſtini, ore hiantes, eo quod ſtato tempore ſanguinẽ craſſum feculentumq; excernunt, hæmorrhoides appellatæ: cum autem aperto non ſint mihiq; excernũt, ſed tumidæ apparent, ſanguine in eis ſuppreſſo, τυφλαὶ græcis, Cæcæ, quaſi foramen nullum habentes, latinis uocantur. Differunt autem ſitu & origine, ſi Galeno in Anatomicis fidem accommodamus, aliæ ſiquidem in recto inteſtino, aliæ in ano, aliæ in circulari muſculo aluum conſtringente qui σφιγκτὴρ appellatur, conſiſtunt. Atq; hoc eſt quod Paulus dicit, quædam ſuperius deliteſcunt, non apparentes, ob loci longinquitatem.

τυφλαί.

Situs hemorrhoi.

Quantum ad originem attinet, aliæ uidentur ex ramis uenæ portæ, qui omento, lieni, uentriculo communes ſunt, propagari: aliæ ex cauæ uenæ diuaricatu in crura facto, ubi grandis arteria cauam uenam conſcendit. Hæ itaq; uel ex porta, uel ex caua ortæ nunc iuſto largius profluũt, nunc ſupprimuntur, quando remedia adhibere conuenit. Sin autem mediocriter fluant corpus multis morbis liberant.

ἀπόσιτος.

Infeliciter contabeſcere] Sic reddidi τονήρως ἀποσίτους γίνεσθαι Abuſus eſt Paulus uerbo ἀποσίτους pro ἀσίτους, hoc eſt: ἀτρόφους γίνεσθαι, qđ ſignat, cibũ nõ ſentire, contabeſcere.

Quare cum plures ſint hæmorrhoides] Ex Hippocrate ſumptum eſt apho, lib 6. ubi habet, αἱμοῤῥοΐδας ἰηθέντι χρονίας, ἢν μὴ μία διαφυλαχθῇ κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν. Miror cur Aetius à Galeni ſeutentia, aliorumq; fere omnium græcorum diſceſſerit, nullam eſſe relinquendã cẽſens.

Quædam uero ſuperius] Hoc eſt, quædam in recto inteſtino habentur: quæ ſuperiorem locum occupant, quam quæ in ano, & circulari muſculo apparent.

Cæcæ autem.] Hoc eſt cum apertæ uenæ, dolorem mouent, copia humoris melancholici grauatæ.

Cretæ ſutoriæ, aluminis rotũdi ſingulorũ.] In græco codice deeſt

ce deest ἀνὰ, & στρογγύλης per se signat alumen rotundũ,sicut σχιστὴ scissile. Aliqui tamẽ pro μελαντηρία, legunt στυπτηρία.

Recremẽti plumbi rus syriaci singulorum drachmæ.] In uulgaris codicibus græcis habetur unciæ octo. Verũ Galenus & Oribasius habẽt drach octo, quod nõ annotauit Oroscius.

IN LX. CAPVT.

Circa statum menstruale tempus.] Græci uocãt certum, præfinitumq; tempus προθεσμίαν, uel προθεσμίαν τακτὴν & προημερίαν ut Budæus etiam annotauit. προθεσμία.

Detrahetur autem sanguinis.] Hodie sumus timidiores quàm ut libram integram una uice detrahamus, tantũ abest, ut libras duas & dimidiam auferamus.

Est autẽ pressus.] Descriptio pessarii. In græco codice autẽ superfluum est ἤτοι, uel in hunc modum legi debet: πεσσὸς δὲ ἐστὶν ἔριον διεξασμένον ἤτοι καὶ σφαιρωθὲν. Aliqui legẽdum putant ἤτοι καὶ, hoc est, uel aliquid.

Amus, sion] Malè in exemplari græco impresso σίνων habetur, pro σίον aut σίσον utraq; uim semina prouocandi menses obtinẽt. Paulo post κερκίδες pro κεδρίδες substitutum est.

IN LXII. CAPVT.

Ob legitimum partũ.] Hoc est, absolutum, perfectumq;. Nam postea dicit, uel ob abortum, illegitimũ scilicet partum profluuia accidere. Verum quæ ex naturali partu fiunt, sua sponte plurimum cessant. Erat in græco ἐπὶ τελείαις ἀποτέξεσιν, quod Oroscius noster uertendum censuit. In fine partus, quàm eruditè, uel mediocriter literatus indicare poterit. ἀπότεξις τέλεια. Erratum Oroscij.

Vel cõbustæ ipsius cinis.] Lege in cod. græco pro κενουμένον, κεσμένου αὐτοῦ ἡ σποδία, qđ castigatores omiserunt. Paulo post κηκίδα βράθυ hĩ, tu fac κηκίδος βραχὴ. Quod ẽt annotauit Orosc. ex suo exemplari.

IN LXIII. CAPVT.

Vnctio ex melle.] Sic Gale. libello de prænoscendo p̃cipit in uxore Boethi, Romanorũ cõsulit Ita fere sonãt uerba ipsius: ἐνόησα τὸν σκοπὸν τῆς διαίτης ποιήσασθαι, διά τε πόματος ἐλαχίστου καὶ τρίψεως ὅλου τοῦ σώματος, ἐπί τε χρίσεως οὕτω σκευαζομένης, οὐ διὰ πίττης τε καὶ ῥητίνης, ἀλλὰ διὰ μέλιτος μόνου μεχρὶ πλείονος μὲν ἑψηθέντος, hoc est ut rudiores intelligãt: Cõsideraui scopũ intẽtionẽq; uictus ĩstituere ex potione paucissima, ex totius corporis frictione, & ꝑ pea unctione ita ꝑparata, nõ ex pice, & resina, sed ex melle solo diuti⁹ incocto.

Corrigitur codex Oro scius.

Quercus liber.] In græco codice habetur δρυὸς τὰ ὑπὸ τῷ φλοιῷ τοῦ πρέπνου τὸ ὑμενῶδες. Galenus ita legit, δρυὸς τὸ ἐν τῷ φλοιῷ τοῦ πρέμνου τὶ ὑμενῶδες. Dioscorides, τὸ μεταξὺ τοῦ φλοιοῦ καί τοῦ πρέμνου ὑμενοειδὲς. In Paulo igitur legẽdum censeo: δρυὸς τὸ ὑπὸ τῷ φλοιῷ τοῦ πρέμνου ὑμενῶδες. Quod Oroscius neglexit, & castigator Basiliensis.

IN LXIIII. CAPVT.

DE inflammatione uteri.] In ipso titulo græcum exẽplar deprauatum est Habet enim παρεγκλίσεως pro παρεγκλίσεως, quod etiam Aristarchi omiserunt.

Tendo medius inter neruum & ligamentum.

Dolor capitis, tendinis.] Hic nimirum intelligit tẽdinem in utraq; capitis parte situm, corpus tenue, ac fibrosum, quod excrescentiam uermicularem ad particulas natibus cerebri, utrinq; adiacentes, illigat, ne errabunda uagetur, uel neruos in sincipite intelligunt

πίλημα. Error Oroscij.

Per hapsum.] Sic reddidi πίλημα contra Oroscii opinionem. At Celsus libro septimo ita inquit: Tum multo is oleo perungendus, inducendusq; hapsus lanæ mollis, tepido oleo repletus, &c Quid sibi uelit uelamẽ Oroscij, nemo facile intellexerit Ex lexico suo ita exponendum censuit.

IN LXV. CAPVT.

Oroscius.

PRæterea uero inordinatæ] Oroscius græcum codicem deprauatũ dicit, legendũq; putat πυρετοὶ δὲ ἄτακτοι μετὰ φρίκης ἐν ταῖς ἐπισημασίαις γίνονται, hoc est: Febres autem inordinatæ cum horrore in accessionibus fiunt, &c, At ἐπισημασίαι, per se febriũ accessiones significant: nisi forte inflammationum accessiones, aut in pure generãdo intentiones naturæ intelligere uelimus Tunc enim, ut ait Hippocrates, dolores ac febres accidunt magis quàm in iam confecto. Vtram tu malis, sequere lectionem. Certe omnia antiqua exemplaria quæ mihi uidere contigit, impressi codicis uerba habent.

ἐπισημασία.

Aut candidum oleum.] In græco est λελευκασμένον ἔλαιον hoc est, dealbatum oleum. Quomodo oleum fiat candidum, ex Dioscoride condisces.

IN LXVII. CAPVT.

εἰδεχθεῖς.

TVrpem humorũ colluuiẽ] Græce est εἰδεχθεῖς, hoc est, turpem aspectu, qualis in Elephanticorũ facie aliisq; partibus uideri solet. Vsus est eo uocabulo lib. 4. in hac sñia. Habet. n εἰδεχθέστερον δέπως μόνον τὸ πρόσωπον. Hoc est: Faciem

autem

autem solam aspectu quodãmodo terrã hortidã & deformẽ.

Amurca] Hoc sedimentum in æneo uase ad mellis spissitudinem decoqui solet. Interim torrei in duriciem, seu puluerem. Ac postea etiam aliis liquidis commisceri.

IN LXVIII. CAPVT.

HElleborismus.] Paulus lib. 7. aliquot rationes tradit ueratri exhibendi. Tu inde colligito.

Metasyncritidem.] Superius exposui, quid sibi uelit μετασυγκριτικὸν, quod alii male recorporatium interpretãtur, nisi forte intelligas noxium humorẽ euocando restauraticium.

IN LXIX. CAPVT.

SAnguinis uero eruptionem.] Cùm mola scilicet in utero affligit, ita curabimus, ut sanguinis profluuium, quod in immoderata purgatione ex abortu potissimum accidit. Item sicut muliebrem fluxum, de quo supra quoq; est comprehensum Basiliensis corrector dictionem unam expunxit superfluã esse ratus. Nam legit. τὰς δὲ αἱμοῤῥαγίας ὥσπερ καὶ τὸν ῥοῦν. Ego ex ipso sensu & exemplari ueteri legendum censeo: τὰς δὲ αἱμοῤῥαγίας, ὥσπερ τὰς αἱμοῤῥαγίας καὶ τὸν ῥοῦν. Primum αἱμοῤῥαγίας refertur ad id quod Paulus ante in eodem capite dixit: τισὶ δὲ καὶ αἷμα φέρεται, hoc est quibusdam uero etiam sanguis effertur. Secundum αἱμοῤῥαγίας ad caput de immoderata purgatione ubi habet: συνεχῶς δὲ καὶ ἐπὶ ἀμβλώσεσιν ἰσχυρῶς αἱμοῤῥαγοῦσιν.

IN LXXII. CAPVT.

QVę interaneum id.] In græco codice est οἳ κατέχουσι τὸ σπλάγχνον, quod est, quæ continent uiscus. Appellat uterum, uiscus. Ego dixi interna eum, nam cor iecur, cerebrum pulmo, lien proprie uiscera appellantur. σπλάγχνον. Interaneũ.

Quidam uero & totam uuluã.] Paulus negat totam uuluam posse procidere. At nostris temporibus in una & altera totam procidere extra sinum uidimus, ex cornibus tantum & quibusdam adhuc ligamẽtis suspensam, cuius rei etiam hodie testimonium adferre possumus. Vulua procidit.

Vaporibus & suffimentis uaporum.] Verba græca ita habent, ὑπατμισμοῖς, καὶ θυμιάμασι, quasi dicas subuaporationibus & suffimentis. ὑπατμισμὸς. θυμίαμα

IN LXXV. CAPVT.

IN uuluæ ostio.] Rimæ, aut fissa uocãtur latinis, quæ apud græcos ῥαγάδες, etsi nonnulli σχίδας ita nominent. Celsus libro ῥάγαδες.

ſus libro ſexto rhagadia appellat.

Subliuida & feculenta.] Codex græcus impreſſus aliiq; nonnulli ſcripti manu habent: ἐποπέλιοι καὶ τραγγώδη, pro ὑποπέλιδνον καὶ τρυγώδη, ita etiam legẽdum putat Oroſcius Gemuſæus autem non aduertit.

μύδιον. Volſella.

Volſella præhẽſas.] Græce ſonat μυδίῳ διακρατήσαντας, Eſt autem μύδιον, ferramẽtũ quo aliquid prehendimus, quod Celſus Volſellam nominat: Neq; quicquam, inquiens, cõmodius eſt quàm uolſella prehẽdere, ſub eaq; quod uolumus excidere. Græcus quidã autor anonymus ait: ait τὰς δὲ κεχαλασμένας σταφυλὰς ἀμέτρως ἐκτέμνομεν μυδίῳ λαβόμενοι, hoc eſt: Vuas aũt immodice relaxatas uolſella p̄henſas excindim⁹.

IN LXXVII. CAPVT.

σφαίρωμα.

AGibba natium regione.] Græce legitur ὁ δὲ πόνος αὐτοῖς ἀπὸ τῶν κατὰ σφαίρωμα καὶ τὸν βουβῶνα τόπων. Ad uerbum ſonat: Dolor autem ipſis ex locis iuxta ſphæroma, & bubonem, &c. Quæ iam pars ſit σφαίρωμα, audi. Autor quidam græcus anonymus ita ſcriptum reliquit: λήγει δὲ ἡ ὀσφὺς εἰς τὸ ἱερὸν ὀστοῦν. παρ' ἑκάτερα δὲ τούτου τὰ ἰσχία ἐστὶ, ἐφ' οἷς οἱ γλουτοὶ διὰ τὸ ὀστᾶ εἶναι ὑποκείμενα μέγιστα ἔνθεν ὑπεστρώθη αὐτοῖς σώματα σαρκώδη, ὧν τὰ κυρτώματα ἐκ τοῦ περιφερῆ εἶναι, σφαιρώματα προσαγορεύεται. Hoc eſt ad uerbũ: Deſinũt autem lumbi in os ſacrum. Vtraq; huius parte coxæ ſunt ſuper quas nates eo quod oſſa ſubiecta ſint maxima. Hinc carnoſa corpora ipſis ſubſtrata ſunt, quorum gibba, inde quod rotũda ſint, σφαιρώματα, quaſi orbiculata appellantur.

In quibuſdã & uomitus à radiculis.] Ita ferè ſemper Celſus intermittatur, ἔμετος ἀπὸ ῥαφανίδων intelligit autem raphabum. Vide ſeptimum librũ, ubi de uomẽdi modis pręcipit.

Oroſcius.

Lixiuio.] Sic græcis κονία, aut κονία στακτὴ uertimus. Male Oroſcius hic κονίαν πρωτοστάκτην lixiuium uertit cinerẽ, qui primus deſtillauerit, cum πρωτοστάκτη ſit lixiuiũ quod cinere & calce adiecta ſit, apud Paulum in ſeptimo.

IN LXXVIII. CAPVT.

NOn ſola particularũ] Vide Galenũ lib. 10. de cõpo. medicamẽtorũ ſ̃m locos Oribaſij nonũ, & duodecimũ Aetij.

Et cum abſunt.] Deeſt in græco codice particula καὶ, ut ſit καὶ χωρὶς. Vult itaq; Paul ut lauẽt & cũ defluxiones adſunt, & cũ nõ adſunt, Oroſcius & Baſilienſis corrector omiſerunt.

Statim

Statim igitur cum quis morbum primum experiri cęperit, sanguinis missio erit tentanda. Nam quas iam fluxio frequenter infestarit, ij plus.] Pauli sententia est, ut quāprimum quis fluxione cœperit infestari, mittendū sanguinem curet. Vbi autem iam sæpe eadē fuerit conflictatus, præcipue in frigidioribus natura, & imbecillibus. Nescio quid Oroscio in mētem uenerit, legenti ὡς ἄγε φθάσαντες ἤδη πολλάκις ῥευματισθῆναι, βλάπτονται, &c. Cum & ratio, & uera sententia in hunc modum habeat ὡς οἵγε φθάσαντες ἤδη πολλάκις ῥευματισθῆναι, βλάπτονται, &c. Nō sum ignarus Aetium ferè cū superiori sententia conuenire, ubi habet: Quare necessaria maxime est sanguinis, ac reliquorum humorum in fluxionibus sanguineis, detractio, præcipue in ijs qui sanguine redundant, ac reliquis humorum recrementis. In his enim antequā dolores oboriantur, uenam secare oportet, bis in anno, &c. At Paulus de iis mentionem facit, qui iam ex sanguineo temperamento, ad pituitosam inclinant temporis processu, naturaq; frigidiores, ac imbecilli sunt, quæ duo sanguinis missionē recusāt. Oroscius.

Anxietatem, & cibi fastidium.] ἀσώδης καὶ ἀνορέκτους, hoc est, anxios & inappetentes. ἄση quid sit, antea sum interpretatus. Aliqui nauseabundos hic exponunt.

Nec miraculum est si materies.] Hoc est humor pituitosus per se frigidus, ubi accensus, inflammatusq; fuerit temporis spacio, ut uiridia ligna, æstuat, incandescitq;, & si bilem habuerit admistam, tanto facilius accenditur. Eoq; dicit, ut bilis admistionem omittam.

Bulbi per se: uel cum polentæ polline ad ruborem usque suffricti.] Oroscius legit ἕως συμμίξεως, hoc est, ad cōmistionem usq;, idq; ex suo antiquo exemplari cui plus credit, quá rationi & ueritati. Nō enim ad commistionem usq; sunt infricandi bulbi, sed ἕως ἀμύξεως, quod est ad ruborem usq; in cute excitatum, unde tumor relictus discutiatur. Oroscius

IN LXXIX. CAPVT.

Olei lentiscini] Deest in codice impresso τὸ αὐταρκες, qđ Oroscius præ nimia diligentia præteriit.

Minii,] Sic uerti μίλτου, Celsum imitatus qui μίλτον συνωπικὴν reddit minium Synopicum. Manardus reprehendit Barbarum, quod μίλτον exposuerit minium, & non potius rubricam.

Calcis

Calcis uiuidæ] Hoc est, calcis non extinctæ, Verba duo græca idem significant. ἄσβεστος, & ζῶση. Sed primum calcem uiuam per se positum signat, dũ dictione ζῶση, calcẽ tantum,

Oroſcius. μοτοί. Emmoton. Emmoton.] Hoc est, medicameutnm, quod linamentis filatim concerptis excipitur. Nam μοτοὶ linamenta græcis appellantur, quibus oræ uulnerum obturari solent.

IN LXXX. CAPVT.

CLauis] Celsus inquit: Clauus autem nonnunquã quidem etiam alibi, sed in pedibus tamen maxime nascitur, præcipue tamen ex contuso, quamuis interdum aliter, doloremq; etiam, si non alias tamen ingredienti mouet.

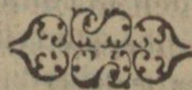
Syringiacus puluis.] Hoc est puluis qui fistularum callis exterendis conuenit. Dixit græce Paulus συριγγιακὸν ξηρὸν quasi syringiacum aridum.

IN LXXXI. CAPVT.

IN græco codice habetur στυμμάτων, quasi dicas spissamentorum. Oroscius στύμμεως legendum ex ueteri exẽplari putat Mihi autem uidetur θέρμον, quod est, lupinorum, ut superius etiam habetur. Nam de coctione metallorum, præsertim stymmeos in hac re nihil apud bonos autores habetur.

Ne manus inquinent] Hoc est, tam scissa duraq; fiant, ut digitos iniectos non inquinent, ea enim est emplastrorum crassities. Græci eam ἀμόλυντον appellant, ut superius annotaui. Hic disiuncto uerbo dixit Paulus, μὴ μολυνέσθω. Atq; hęc contra opinionem Oroscii, qui in hoc ipso uerbo reprehendendum me censuit.

FINIS LIBRI TERTII COMMENYARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER QVARTVS.

CAPVT I.

LEPHANTIA, Morbus hic Græca tantum habet nomina, uocaturq; ἔλεφας, ἐλεφαντίασις, ἐλεφαντία, A quibusdam λεοντίασις, aut σατυρίασις. primam ab elephãto, aliam à leone, & satyris nomẽclaturam accepit. Est autem is nimirum, qui uulgo dicitur lepra Græcorũ enim lepra cutis tm̃ asperitudo est. Iã barbari elephasim uocant pedum tumorem quendam, qui febribus superuenire solet, ne te fallat interim nominum diuersitas. Elephantia.

Extrema decidũt.] Hoc est digiti pedũ manuũq; auricularũ summa, pili, nasus, sed hæc posterius. Istã speciẽ efficit atra bilis ex flaua supra modũ naturæ adusta, quæ ideo perniciosa esse uidetur Galeno. qđ uehemẽter crudat, & terrã fermẽte.

Neq; tamẽ eminẽtiæ tuberosæ.] Sic reddidi μήτε μὴν ὄχθους Sunt.n. ὄχθοι tumores uerrucosi, tuberosiq; in elephãticis apparẽtes. Vnde ὀχθώδη ἕλκη ulcere dicũtur p̃tumidis labris. ὄχθοι.

Sola capitis adustione.] Vide lib. 6. ubi habes expositum, quomodo ferramento quinq; excitant crustas in elephanticis. Est autem cap. 2.

Nunc saltu, nunc magis alteribus.] Miror hic Oroscium nihil uel ex antiquo suo exemplari, uel ingenioso cerebro attulisse, cũ & codex Græcus ĩpressus sit uiciosus, & multi hoc in loco Oroscius.

loco impegerint. Primum enim habetur in Gręco, τὰ μὲν ἀφαλλόμενος, τα δὲ πλέων ἀλκτῆρσι cum legendũ sit τὰ μὲν ἀφαλλόμενος, τὰ δὲ πλέον ἀλτῆρσι. quod etiam antea in meis annotationibus monuerã. Quia igitur Paulus ualidæ exerceri uult elephanticos, præcipit illis saltũ, alteres & follis usum. Sunt autem alteres massæ quædam graues, uel ex lapidibus,

Halteres. uel metallis, quales hodie in librandis rebus adhibentur. Galenus lib 2. de sanitate tuenda inquit πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον εἴ τι βάρος ταῖς χερσὶν ἄκραις περιλαβὼν ἑκατέρα καταμόνας οἷάπερ οἱ κατὰ παλαίστραν εἰσὶν ἀλτῆρες, ἀτρέμας ἔχει προστείνας, ἢ ἀνατείνας αὐτὰς, hoc est: Multo autem magis fiet si quodã pondere summis manibus prehenso utraq; seorsum (qualia sunt quæ in palæstra alteres dicuntur) protensis, aut sursum elatis ipsis in eodem consistat habitu. Item eodẽ in libro exercitii modũ præscribit in hunc modũ ἔνιοι μὲν καταθέντες ἀλτῆρας ἐν τῷ πρόσθεν διεστῶτας ἀλλήλων ὀργυὰν, εἶτα ἐν μέσῳ ἱστάντες αὐτῶν αἱροῦνται προκύπτοντες τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ, τὸν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τῶν ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ αὖθις ἑκάτερον

Alcteres. εἰς τὴν οἰκείαν κατατίθενται χώραν. Ex his satis liquet, quid alteres apud Martialẽ, & alios ueteres scriptores fuerint. At litera una addita ἀλκτῆρες, dicti, nõ sunt massæ quædã, sed adminicula, quibus in saltu innitimur: quales sunt cuspides, hastæ, arũdines: Galenus horũ quoq; mẽtionẽ facit libro iam citato, in hanc sñiam: καὶ μὲν δὴ καὶ διὰ τῶν χειρῶν ἔνεστιν ὀξὺ γυμνάσιον ὁμιόρροπον γυμνάσασθαι χωρὶς τοῦ κατέχειν ἀλκτῆρας, &c. Hæc exercitia supernis partibus ualẽt, lũbis & obliqs spinæ regionibus. Basiliẽsis castigator reliqt locũ deprauatũ.

Insuper melissæ herbæ.] Quæ herba ita uocetur nõdum apud idoneos authores comperi nec castigatores locum corrigunt. Aetius eam docet Milesiam herbam Sermone 13.

Conferunt etiam si bibantur.] Quia meatus uiscerum ui quadam peculiari adaperiunt, & aluum etiam mouent comprimendo ea quæ intestinis inhærent.

ἀφιδρωτήρια. Eandem habet efficaciam] Interpretatus sum ἀφιδρωτήρια, quæ desudationes mouent. Sudor autem Celso authore duobus modis elicitur aut sicco calore, aut balneo. Siccus calor est & harenæ calidæ, & Laconici, & Clibani, & quarundã naturalium sudationes, ubi è terra profusus calidus uapor, ædificio includitur, sicut super Baias in Murtetis habemus.

IN

IN II. CAPVT.

VTerq; affectus.] Non de lepra uulgari hic agit, sed de extraneo cutis affectu, ut antea monui. Vide Oribasii lib. 7.

In qua corpus consumitur.] Græce est μετὰ ἀποτήξεως σώματος. Est aũt ἀπότηξις qua semper aliquid à corpore abscedit, eliquatioq;. Sic in externis, lib. 2. de internis usurpat. Nã psora & lepra melancholici cutis tantũ affectus sunt. Nam si in uenis & carne proueniant, cancri uocabulum sortiuntur. ἀποτηξις.

Stercoris argenti.] Vno uerbo græce dictum ἐλκύσματος. quanquam etiam σκωρία ἀργυρίου & ἔγκαυμα apud Dioscoridem appelletur. ἔλκυσμα.

Lotariorum rubrorum.] Gręce est λωτάρια ἐρυθρα, forte legendum λωταρίων ἐρυθρῶν. Hermolaus barbarus Lotarium rubens quasi diminutiuum loti interpretatur, nisi quis non de siluestri potius dictum accipiat, alii de Aegyptica intelligunt Citatur apud Paulũ lib 7. Pastillus dia Lotarion ad pudendorum, sedisq; uitia Pręteriit Oroscius. Oroscius.

IN III. CAPVT.

PLeriq; hoc solo impetigines.] Has Galenus lib. 5. de compositione medicamentorum secundum locos nominat μεντάγρας, uoce nimirum ex latina & græca dictione composita, quod contra rationẽ grãmatica fieri uidetur. Plinius etiã lib. 16. huius meminit, aitq; sub Claudii Tiberii Cęsaris principatu potissimũ hãc menti impetiginẽ inualuisse quidã hanc morbũ quẽ hodie Gallicũ, aut Hispanicũ uocãr, esse opinant.

IN V. CAPVT.

LEuce, cutis.] Leuce uitiliginis species est albida, & altius descendens: in eaq; albi pili sunt, & lanugini, similes. Duę uero, alię restant, alphus & melas appellatę Celso. Paulo autem alphus albus & niger. In prima color albus est, ferè subasper, & non continuus: ut quędam quasi guttę dispersę esse uideantur: Interdum etiam latius, & cum quibusdã intermissionibus serpit. Altera colore ab hac differt, quia niger est, & umbrę similis. Leuce quem occupauit, non facile dimittit. Leuce.

Acu per summa leucen pungito.] Celsus lib. 5. eadẽ fere habet: Vtrum autem, inquiens, horum aliquod sanabile sit, an nõ sit, experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pũgi, si sanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus est: si humor albidus, sanari non potest. Experimentum.

IN VII. CAPVT.

Stigmata.

STigmata curabis.] Stigmata in uetere medicina dicta sunt non puucta, sed maculis punctorũ quantitate & forma decolorata hominis cutis. Porrò latinis etiã in usu est ea dictio. Plinius enim & Largus aliquoties usurpant.

Quod matulæ adhærescit.] Hoc est, qđ in urina subsidet, hoc nãq; matulæ solet adhærescere Diosc. oculorũ cicatrices expurgari commemorat.

IN VIII. CAPVT.

Exanthemata.

EXanthemata] Pustulæ sunt exiguo Celso, quales ex urtica, uel sudore fiunt. Interim pituitæ eruptiones, ita Plinio appellantur, de quibus hic agitur. Græci ẽt ἐξανθήσεις, quasi dicas efflorescentias nominant, à uerbo ἐξανθεῖσθαι.

Cuticula.

In superiore pellicula.] Grece est ἐπιδερμίδα, quã Latine possis interpretari cuticulã. Nã summa pars, & ueluti ipsa cutis efflorescentia existit.

IN IX. CAPVT.

SPlenio illitas.] Hoc est, panniculo lienis modo oblongo. Plinius, superimponi oportet splenium è melle decocto.

Salsorum esus.] Malè in codice Græco est προφορὰν, tu fac προσφορὰν, eiusmodi minutias neglexerunt aristarchi interpretum.

IN X. CAPVT.

VT humoris colluuies habeat emissarium.] Græce est κατὰ ὑπόῤῥυσιν, quasi dicas, ex confluxu. Quidã Græcus autor habet κατὰ ὑπόχυσιν in eodem significatu.

ὑπόῤῥυσις.

Calidis eruptionibus.] Sic uerti ἐκβράσματα feruẽtibus papulis, περιζέματα. Gliscentibus seu manantibus capitis ulceribus, ἀχῶρας. Atq; hac autoritate ueterum.

ἐκβράσματα. περίζαιματα.

IN XI. CAPVT.

πυρικαυτὰ

AMbusta.] Latini πυρικαυτὰ ambusta, uel cõbusta, uel exusta, citra ignis uocabulum additum exponunt, Propriè uero signat usta igne, eoq; Paulus primum πυρικαυτὰ dixit. Cõbustionem uero ex aqua calente, κατακαύματα ἀφ᾽ ὕδατος. Quauquam & aliæ materiæ sæpe adurant.

Codex castigatur.

Oui albumẽ.] Male in cod. nr̃o legit̃ ὠὸν ὅλον, pro ὠὸν λευκὸν. Ita ẽt Auicẽna habet, & Dioscorides. Annotauit id Oros.

Ordei farina.] Simpliciter in Græco codice est κριθαῖς, qđ est ordeis. At significantius ex Auicenna & Serapione ordei farina positum est.

Illitumq; lintheolo.] Male Græcè hebetur ἐμπάσσων pro ἐμπλάσσων. Id qđ neglexit Oroscius, & Basiliẽsis castigator.

IN

IN XII. CAPVT.

OVum integrum.] Græca ſonant ὠὸν ὁλόκληρον χωρὶς τῶν ὀρόβων, hoc eſt: Ouum integrũ ſine eruis. Quid ſibi uelit, eruis, nõ uideo, cũ nulla ſit ante mentio eruorũ facta. Puto igitur legendum, χωρὶς τῶν ἐρέγμων, hoc eſt, ſine putaminibus. Quãuis ẽt eruũ cæſis cõueniat. Hũc locũ præteriit Oroſcius. Oroſcius.

IN XVII. CAPVT.

MAli punici corticibus uino incoctis, rhu & polẽta.] Galenus eodem ferè lib. 2. ad Glauconẽ habet. Vnde lectionem Pauli corrigendã puto, ut legatur ῥοῦ τε καὶ ἀλφίτων, pro κηροῦ τε καὶ ἀλφίτων. Nam cera hic nihil proficit, ſed ſumac, ut barbarorum more loquar, aſtringendi ui præditum. Oroſcius hunc locũ ſua ſpõte præteriit, & Baſilienſis caſtigator omiſit. Caſtigatur codex. Oroſcius.

IN XVIII. CAPVT.

CAtaplaſmate ex ficis ſiccatis.] Vide librũ Galeni iam citatum. Voco aũt ficus ſiccatas ἰσχάδας: quas etiam Caricas nominare licet. Galenus aũt habet. Nõ autẽ oportet ipſas caricas aſſumere, ſed aquã, in qua illæ decoctæ ĩtabuerint. ἰσχάδες.

Si uoles magis intẽdere.] Hoc eſt, ſi uehemẽtius uoles ſiccare. Nam Galenus pro ἐπιτείνειν habet σφοδρότερον ξηρᾶναι.

Galenus aũt memoriæ.] Lib. 14. Methodi medendi meminit, unde etiam Paulus hæc quaſi mutuatus eſt. Eadem ferè tradit etiam lib. 2. ad Glauconem, & commentario de Tnmoribus præter naturam ubi ad uerbum iſta habeatur.

Q ui humorum ex loco in locum decubitu.] Græca lectio nonnihil eſt uiciata, habet enim τοῖς ἀπὸ σκήμματος μάλιστα χρονίσασιν ἀποστήμασιν, pro τοῖς ἐξ ἀποσκήμπατος μάλιστα χρονίσασιν ἀποστήμασιν. Nam una dictio eſt ἀπόσκημμα. Quam Galenus in hunc modũ exponit: ὀνομάζουσι δ᾽ οὕτω τὰς διαθέσεις ἐκείνας, ὅταν χυμοὶ τινες ἐνοχλοῦντες ἑτέρῳ μορίῳ, καταλιπόντες ἐκεῖνο, ἐς ἕτερον μεταστῶσιν. Atq; hic alter modus eſt generationis abſceſſuum. Sit itaq; ἐξ ἀποσκήμματος quod τρόπῳ ἀποσκήμματος, ut ait Galenus. Differunt igitur inter ſe ἀπόστημα, & ἀπόσκημμα, ut apud idoneos autores licet condiſcere. Non aduerterunt noſtri ariſtarchi. Locus caſtigatur. ἀπόσκημμα. Oroſcius.

Porro abſceſſuũ generationẽ.] Græcus codex uiciatus nõnihil ẽ, ubi habet τῆς τῶν ἀποστημάτων γενέσεως, pro τῆς δὲ τῶν ἀποστημάτων γενέσεως, dictio δὲ omiſſa ſnĩam poterat cõfundere. Oroſc. & caſtigator Baſiliẽ. quãtũuis oculati nõ annotarũt. Codex deprauatus.

IN XIX. CAPVT.

νεκρῦται. CVm inflammatio neq;.] Inuenies pene eadem in secũdo ad Glauconem libro. Verti autem νεκρῦται membrum emoritur, quod alii barbarè exponunt, mortificatur.

IN XX. CAPVT.

CVm bilis flaua nulli mixta humori.] Hoc est, cũ sincera bilis, nullũ aliũ humorẽ uel pituitã, uel bilẽ atrã, uel sanguinem coniunctum habens Oribasius lib 14. similia haber.

Porri succi cyathi dimidium.] Viciatus est codex græcus impressus. Nam pro ℞υ.ζ. legendum est ℞υ. ἡμίσει. quod ualet Cyathi dimidiũ. Paulo post, myrtei unciæ sex, in græco erat Γο.Ι.S. pro S. hoc est sedecim, pro sex positum. Statim in eadem linea, Vino diluta, græcus codex habet οἴνῳ ἡμίσει, pro οἴνῳ διεὶς. Nõ multo post, recremẽti plũbi uncia una S. græce erat σκωρίας μολίβδȣ ὀξυβάφου ∠.S. pro σκωρίας μολίβδȣ Γο.Ι.S. q̃ loca nec Oroscius, nec Basiliẽsis corrector aduertit.

Codex uiciatus.

Oroscius. Basiliẽsis.

Circa tedam.] Hoc est circa lignum ad tedam aptatũ, cui lana cum alia quædam pinguedine circumuoluitur, ad flammam alendã, cuiusmodi hodie etiam lucernarnm loco utunt̃.

Thuris, aluminis scissi.] Hic quoq; diligentiam Basiliensis Correctoris desidero, qui lectionẽ grçcã & cõfusam & mutilã reliquerit. Nã habet λίβανου σχιςῆς ∠ ᾱ quod ad uerbũ sonat, thuris scissilis drachma nullo sensu, cũ legendũ sit λιβάνȣ σχιςῆς, ἀνὰ. ∠·ᾱ. qđ signat thuris, aluminis scissilis, singul. drach distinctione post thuris additã, deinde post σχιςῆς ἀνὰ.

IN XXI. ET XXII. CAPVT.

ERysipelas.] Multi inter latinos scriptores interpretãtur erysipelas sacrũ ignẽ. Celsus aũt hũc ab illo separat, eoq; malui grçca uti dictione q̃ expositione esse obscurus. Vide Galenũ secundo ad Glauconẽ: Aetiũ lib.14. & Oribasii septimũ.

Abscessorij tumores.] Hoc est q abscessum representãt. sic uerti ἀποςηματώδεις ὄγκοι quasi dicas apostematici tumores.

Phyma & Phygetlon] Tubercula sunt tumida. Celsus grçcis nominibus quoq; appellat Bubo à loco nempe inguine, cui solet magna ex parta accidere appellationẽ accepit, quan quam etiam alas, & ceruicem interim infestet.

IN XXIIII. CAPVT.

ORibasius] Lib. 7. huius tuberculi mentionem. Pauli autem lectio nonnihil est uiciata habet enim, ἐπεκεῖσθαι δὲ

αὐτῦς

αὐτῦς ἀνω κάτω pro ἀνωτάτω. Paulo post, τὸ ὑπὸ κάτω pro ὑποκατω ut sit una dictio. Id qđ Aristarchi nostri omiserunt.

IN XXV. CAPVT.

CArbunculus.] Sic uerti græcã dictionem ἄνθρακες, id est, ad uerbum, Carbones Celsus autem, quem libẽter in dictionibus latinis imitor, Carbunculum nominat. Codex impressus.

Quod ulcus est crustaceum.] Habetur in græco ἅπερ εἰσὶν ἐσχαρώδη ἕλκη, quod est, siquidem sunt crustacea ulcera. Ego autem legendum puto pro ἅπερ, οἵπερ ut referatur ad ἄνθρακες. Sua sponte præterierunt hoc, Oroscius, & Gemusæus.

Depascaturq;.] Sic exposui, μετὰ νομῆς quod est cum depastione, Sensus est, ita carni subiectæ affixa est, ut eam quoq; depascatur. Volui itaq; uersionis meæ rationem reddere, ne quis seuerior censor nos à uerbis ipsis discessisse clamet.

Circumscribuntur.] Ad uerbum exposui περιγράφονται. Signat autem hoc loco circumscribi, tolli, aboleri. Nam qui carbunculi carnem obsidentur, facile tolluntur, qui partes solidas, pertinacius hærent. περιγράφεσθαι.

Vel & ipsum similiter dilutũ.] In Græco codice pro εἰ tu fac ἤ, quod etsi exiguũ sensum tñ poterat cõfundere. Neglexerũt Censores interpretum.

IN XXI. CAPVT.

CAncer in qualibet.] Hoc caput quasi ad uerbũ habet Aetius lib. 14. Oribasius septimo. Galenus secũdo ad Glauconẽ. Habet aũt lectionẽ deprauatã in exẽplari greco, οἷον ἐστὶ τὸ ἐπίθυμον πλῆθος. Γο. δ. S. quæ sonãt ad uerbũ, quale est epithymũ põdere unciarũ quatuor. At nemo nõ medicinæ peritus intelligit nunquã epithymũ dari tãto põdere Legendum itaq; uenit in hũc modũ, οἷον ἐστὶ τὸ ἐπίθυμον πλῆθος Γ. δ. S. id est, quale est epithymũ pondere drachmarũ quatuor & S. Nã Dioscorides, aliiq; eiusmodi ferè põdus admittũt. Miror Oroscium tam grauem interpretũ Censorem & Gemusæũ, alioqui in medicinis exhibendis peritum hæc non aduertisse. Oroscius. Codex emendatur. Gemusæus.

IN XVII. CAPVT.

OEdema laxusquidã.] Oĩa ex Galeno ad Glauconẽ, 7. Oribasij 14. Aetii trãscripta sunt. dixi aũt indolẽs tumor, hoc est doloris expers tumor. Vide ẽt Galenum lib. 14. Methodi.

Affectus qui hominẽ premit.] Lectio Galeni libro iam citato corrupta est, habet enim τῦ κατέχοντος πλήθυς, quod Linacer exponit multitudinis, quæ hoiem premit, cũ legendum Galen. codex emendatur.

ſit τῦ κατέχοντος πάθος, hoc eſt affectus, qui hominē premit.

Ellychnion. Tenerrimum ellychnion.] Ellychnion eſt quod ex papyro ſparta, canabe, aut ſtupa tortum in lucernis uritur, dixi tenerrimum, hoc eſt molliſſimum, græci ἀταλώτατον.

IN XXX. CAPVT.

διαπήδησις. PEr ſubſultum.] Græce ſubſultus dicitur, διαπήδησις Galenus lib. 5. Methodi quomodo fiat, exponit in hunc modū. Diapedeſis ex tunica quidem ipſa rarefacta, ſanguine uero tenuato: interim etiam ex graciliū uaſorū adapertū naſcit, &c. quando aūt hoc fit, ſanguis ueluti ſubſiliendo ex uaſis prodit.

IN XXXI. CAPVT.

ῥῆγμα. RVptio.] Vnitatis ſolutio pro particularum natura, nomēclaturā ſortitur. In eſſe græcis κάταγμα quaſi fractura dicitur, in carnoſis muſculorū partibus ex diſtētione perueniēs, ῥῆγμα hoc eſt ruptura, de qua hic fit mentio. Cum autē filamenta ſimiliter tenſa rumpuntur, uulſum. In carne uulnus.

IN XXXII. CAPVT.

EXactos quidē ſcirrhus.] Vide ſecundum ad Glauconē. & quartūdecimū Methodi: Vnde hæc omnia fere ſunt trāſlata, quāquā Oribaſius antea & Aetius ea quoq; trāſcripſerint.

Oroſcius, Nota lectionem. A balneo autem in totum] Oroſcius ſimpliciter uertit à Lauacris uerò continuis abſtineant, quod mihi non placet. Nam uidetur Paulus præcipere ut in totum à lauacris abſtineant ſcirrho laborantes, aut ſi id non fiat, ſaltem à frequentibus, alioqui dictio συχνῶ ex ſuperfluo fuiſſet adiecta. Ego itaq; lego ἢ γῦν duabus dictionibus, non ἤγουν ut habetur in exēplaribus. Aetius abſtinendū præcipit à balneis medicamentoſis quæ atramētum ſutorium, alumen, aut ſulphur reſipiant.

IN XXXIII. CAPVT.

Codex emendatur. NAſturcii.] Male in codice græco καρδαμώμυ pro καρδάμου habetur, item σκλύρας pro σκληρίως. In fine ἀμμωνιακῦ θυμιάματος. < β. Vbi Gemuſæus ex codice Ruelli ζ. legit à quo hic non diſſentio.

IN XXXVII. CAPVT.

Oroſcius. QVercus folia applicata ulceribus.] Vide Oribaſii librum ſeptimum, ex quo Oroſcius græcam lectionem caſtigādā putat, legēdumq; ἄχνην ἀλεύρυ pro ἀράχνην ut ſit pollen farinæ, nō aranei telū, quanquā hoc ēt recētibus uulneribus cōglutinandis cōducat. Sed malo cū Oribaſio legi ἄχνην. ἄχνη.

Anagallis.

Anagallis.] Rursus ex Oribasio, ponendum anagallis, pro ἀνάπαλιν ποιεῖ. Expunge periodum.] Exemplaria Ruellii, & Lascaris ueterem lectionem retinent. Corrigitur lectio.

IN XLV. CAPVT.

MYrrha.] Galenus tertio methodi fusius hæc exponit. Aetius pro myrrha uidetur, legere, myrtus, non omnino male, nam ulceribus conglutinandis, si Dioscoridi credimus, efficax est, præterea astringit, & siccat citra rosionem quod proposito cõducit, facilis erat lapsus σμήρνα ex σμυῤῥίνη, aut μυρτὰ. Nota.

Ostrearum] Aetius habet, ostreorum crematorum, item in fine habetur singulorum unciæ octo nimirum pro drachmæ octo. Nam antiquum lascari exemplar non Γο. quod est uncia, sed < habet. Oroscius & Gemusæus noluerunt hoc annotare Rursus in sequẽti emplastro, cadmiæ drachmæ sex. In græco male habetur Γο. pro < mox sequitur, æris combusti, singulorũ drachma, ubi Codex Γο. hoc est unciam habet. Deprauata lectio.

IN XLVIII. CAPVT.

SI inferius spectet.] Galenus secũdo ad Glauconẽ hæc fere ad uerbũ habet, unde ẽt textus codicis Pauli impressi corrigendus est, legẽdumq́; κατα ῤῥόπου δὲ ὄντος αὐτοῦ ubi habet ἀνα ῤῥόπου δὲ ὄντος αὐτοῦ, cõtrario nimirũ sensu, Galenus aũt dicit κατάντους δ' ὄντος αὐτοῦ· Idem namq; est κατάῤῥοπον, & κάταντες. Omisit Oroscius & Basiliensis corrector. Corrigitur græcus textus.

Etenim in cubito.] Sic interpretatus sum ἐν πήχει, quę uox græcis significat eã brachii partẽ, quæ ad manũ tẽdit interius ulnã quidã recẽtiores nominãt ἀγκὼν flexura ipsa recte dr̃. Veteres sanguinẽ ex cubito detrahi pcipiẽtes, hãc intellexerũt. πῆχυς. ἀγκών.

De finibus diruptus] In græco codice est περὶ ῥακωδῶν κόλπων. Signat aũt ῥακώδης idem quod ῥωγάλεος, καὶ διεῤῥωγώς, hoc est fractus & ruptus Venit autẽ à ῥάκος, quæ uox significat pannũ & ueste laceratam. Sicut ῥάκων apud Aristophanẽ uestem uilem, detritam, & pertusam Hic itaq; ῥακώδης abscissui accommodatur in quo cutis pus congestum integẽs, erosa extenuari deteriq; instar pellium detritarum contigit. ῥακώδης. ῥάκος.

Vt neq; admodum sit durum.] Mirum est quàm Oroscius hic memor sui non sit. Antea me reprehenderat, quod dictionẽ græcã ἀμόλυντον uerterim, manus non inquinans. Hoc aũt loco nõ uidet à Paulo emplastrũ liquidũ intelligi, cũ dicit μήτε σκληρὰν, μήτε ἀμόλυντον. Galenus ad Glauconẽ eadẽ habet. Oroscius.

IN LIII. CAPVT.

AT ſcopus cruſtã generantiũ.] Hoc eſt, eo cõſiliũ in cruſtã generãtibus dirigit, ut calefaciãt ſimul & aſtringãt. Calx aũt calefacit tantũ eoq; non ita cõmode adhibetur. Hæc ſunt ex Rufo, petita.

IN LIIII. CAPVT.

NEruis uulneratis.] Paulus hæc fere ex Galeni tertio ſecũdum genera mutuatus eſt, mutato tantum docendi ordine. Aetius lib. 14. Oribaſius ſeptimo habet eadem. Cæterum uocat in neruis uulneratos, νευροτρώτους in tẽdonibus, τενοντοτρώτους. Curatio autem communis eſt.

νευρότρωτος.

Specillo ſubunctorio.] Sic reddidi ὑπαλείπτρῳ nimirum à uerbo ὑπαλείφω quod ſubiungo ſignificat, deriuato.

Maior conuulſionis metus.] Male in codice græco habet, ὁ μὲν κίνδυνος τοῦ σκεπασθῆναι, p ὁ μὲν κίνδυνος τοῦ σπασθῆναι. Oroſcius & Gemuſæus non aduerterunt.

IN LV. CAPVT.

ἀγκύλαι.

ANcylas] Celſus & Scribonius eius diſcipulus, Contractionem, ligationemq; articulorum interpretantur græcorum dictiones ἀγκύλας, & ἀγκυλώτοις.

IN LVI. CAPVT.

νεῦρα συνδετικά.

NAm colligantes nerui.[Hoc loco intelligit per συνδετικὰ νεῦρα, ipſa ligamenta, quæ oſſa colligãt: uocat autem neruos quod eos imitẽtur Nã alibi tres ſpecies enumerant, alios qui ſenſum motumq; præbent, alios qui motui tm̃ ſeruiunt, ut tendines, alios qui oſſeã cõpagem ligant, uinciuntq;.

IN LVII. CAPVT.

Corrigitur codex impreſſus.

TRes ſunt uniuerſæ.] Aetius lib 9. eundẽ fere docendi ordinem ſeruat Celſus duorum generũ meminit, Latorum quos etiam peiores dicit, & teretum, Græci addunt etiã aſcarides. Habetur in Græco codice ἄρθρων pro ἄκρων, hoc eſt extremorũ perfrictione potius quàm articulorũ, antea notauerã.

ζωμήρισις

Cochleari.] Sic expoſui ζωμήρυσιν, qđ Grãmatiti Græci dicũt inſtrm̃ eſſe, quo ſpuma ab ollis tollit. Quia igitur nullum cõmodius uaſculũ ad hanc rẽ inueni, cochleati interpretatus ſum.

IN LVIII. CAPVT.

Recentiorum opinio.

CArnem ſalſam.] Recẽtiores medici carnẽ ſuillã pinguẽ, ſalſamq; uolunt ſubiici. Aetius pinguedine adempta ſubdi præcipit. Tu uide quos imitari malis, utrobiq; bona eſt ratio.

Finis libri quarti Commentariorum.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER QVINTVS.

CAPVT I.

E uirulentis bestiis.] Hoc libro in multis Dioscoridē Paulus imitatur quanquam Galenus etiam librū de Antidotis conscripserit post eū Oribasius, Aetiusq;.

IN II. CAPVT.

HOmo adhibēdus est qui uulnus exugat Celsus lib. 5. idem præcipit. Si cucurbitula inquiens nō est, quod tn̄ uix incidere pōt, tū quodlibet simile uas, quod idem possit. Si ne id quidem est, homo adhibendus est, qui uulnus exugat. Græce erat. ἐκμυζησμῷ κεχρῆσθαι, hoc ē exustione uti. ἐκμυζησμός.

Galenus memoriæ prodit] De uipera multis in locis meminit, tum in commentario simplicium medicamētorum, tū ubi antidota, confectionemq; Theriacæ comprehendit.

Aut paliurū.] Codex græcus deprauatus particulam ἢ desiderat Legi debet, ἢ παλιοῦρον, quod etiam Oribasius lib. 8 habet, præteriit Castigator Basiliensis. Codex castigatur. Castigator Basiliēsis

Desudationes] Græce erat ὑδρωτήρια hoc ē, quæ sudores mouēt, ut laconicū, aliiq; id genus modi, ut. s. uenenū ab internis foras inuocent. ὑδρωτήρια.

IN III. CAPVT.

HYdrophobiam.] Celsus hoc morbi genus miserrimum, aquæ timorem appellat. Largus aquæ hoc est, liquoris metum interpretatur ὑδροφοβίαν. Aquæ timor. ὑδροφοβία.

ἀπορία. Sudore & anxietate.] Verti ἀπορίαν anxietatem. Est aūt proprie ἀπορία consilii, aut propositi inopia, incertitudo, ex qua quis nescit, quid potissimum acturus sit. Ruellius uertit ἀπορίαν languorem.

περισαρκίζειν. Carnis præscisio] Græce erat τὸ μὲν περισαρκίζειν. quasi dicas circa carnem sectio, uel circūscriptio. nam interim carnem amputare scalpello conuenit.

IN IIII. CAPVT.

Celsus. LAta manu morsum ferito.] Hac locutione Celsus etiam utitur. Si manus, inquiens, uulneri imponitur, superq; id duobus digitis uerberatur.

πεπυρωμένα δήγματα. Ad feruidos autem iam morsus.] Græca sonant πρὸς δὲ ἤδη πεπυρωμένα τῶν δηγμάτων, hoc est ad morsus quos inflāmatio iam feruida inuasit.

IN V. CAPVT.

Lac ficulneum. ET lac ficulneū.] Hoc est, liquor ficulneus sic lac papaueris lac laseris aliorumq; cōsimiliū pro liquore, aut lachryma.

IN VI. CAPVT.

Dioscorides & Paulus uariant hic. SEd leniter rubidus.] Græce habet ἀλλὰ μετρίως μὲν ὑπέρυθρος, quod est, sed mediocriter quidem subrubens. Dioscorides impressus habet pro ὑπέρυθρος, ὑπέρυγρος, hoc est humidus, atq, ita uertit Ruellius. Marcellus autem ὑπέρυθρος, quāquā supra Paulus dixerat. ἐνερευθής. uide utra placeat lectio.

Et uiridiū cupressi foliorū.] Mutilus est codex græcus. Nā desideratᷓ dictio φύλλων legēdumq; uenit χλωρῶν κυπαρίσσου φύλλων ἢ σφαιρίων. Id Oroscius nō aduertit nec Gemusæus,

IN VIII. CAPVT.

Particula. PArticula intenditur.] Hic intelligo particulā penem ipsum. Sic etiam apud græcos τὸ μόριον accipitur. Dioscorides ὀρθοτριχίαν huius loco habet, quod est pilorū erectionē.

IN IX. CAPVT.

Confer authores. ATtolliturq;.] Pauli Codex Græcus habet ἐπαίρεται, hoc est attollitur, Dioscorides unde hæc transcripsit, περισήπεται hoc est computrescit, legit. Item Paulus δυσιάτη ponit pro δυσίατον, hoc est δύσφορον.

IN XII. CAPVT.

νομή. ALbum ulcus apparet] hoc est ulcus depascens, quod νομὴ græcis appellatur.

Frigidi madoris.] hoc est corpus frigido sudore perfunditur, mador

tur, mador initium sudotis est. νότις græce dicitur. νοτίς.

IN XIIII. CAPVT.

DE amphisbena.] Hoc animal biceps est, autore Galeno, & utraq; parte ingreditur, unde nomen illi est inditum.

IN XV. CAPVT.

DRyinus.] uide Galenū de Theriaca dictus est à δρῦς, quod in quercuum radicibus uiuat. Dryinus.

Torsiones.] Græca dictio est στρόφοι qui proprie tormina sunt circa umbilicum, omneq; id spaciū quod in anteriore parte ab ore stomachi ad umbilici partes descendit hominem torquens. στροφοί.

IN XVI. CAPVT.

QVi hæmorrhoi ictum.] Hæmorrhus & hæmorrhois suis ipsorum nominibus similem hominibus perniciem adferunt. quippe percussi ab eis, sanguine per os, nares, totoq; corpore effuso intereunt. Hæmorrhus.

Redduntur corpora.] Græcus codex habet ἀραιώματα, hoc est raritatis. Dioscorides quē Paulus sequit, σώματα eoq; sic uertendum duxi, quod Oroscius & castigator Basiliensis prætererint.

Et si cicatrix toto corpore.] Sic quoq; legit Aetius, quanquā Marcellus Virgilius aliter legēdum Dioscoride sentiat.

Quem euomentes.] Pauli codex impressus ἐξαυματεῦντες pro ἐξεμετεῦντες habet Dioscoridem secutus sum unde Paulus hæc transcripsit: licet sententia non multum uariet. Oroscius non dignatus est annotare. Oroscius.

Aduersus feram præsidia.] Græca sonant πρὸς τὸ θηρίον. Oroscius dum nimis exacte loqui studet, in aliis corrigendis, maxime fallitur. Paulò superius damnauit quendam quod θηρίον bestiam uertisset, semper eam dictionē pro uipera accipi affirmans. Cuius hic contrarium uides. θηρίον. Oroscius.

IN XVII. CAPVT.

NAtricis morsu uulnus factum.] Natrix primum in terra uiuit, & Chersydios appellatur. deinde in aqua, unde hydros dicitur. Similis est pusillæ aspide, præterquam φ ceruicē latam non habeat ut aspides. Natrix. Hydros.

IN XVIII. CAPVT.

NAsturcium.] Dioscorides legit καρδάμωμον hoc est cardamomum nō κάρδαμον quod est nasturcium, sequere utrā malis lectionem. Dioscorides & Paulus uariāt.

IN

IN XIX. CAPVT.

Reginam Cleopatram.] Vide Galeni commentarium de Theriaca, ubi historiã ampliter comprehendit, speciesq́ꝫ aspidum enumerat. Orosius. Orosius putat in fine capitis aliqua ex Dioscoride apponẽda, at ego breuitatis cã omissa existimo.

IN XXIIII. CAPVT.

Drachmis duabus.] In Aldino exemplari erat Cyatho uno. Basiliẽsis corrector fecit cyathis duobus. Aetius integram lectionem ita habet. Drachmis duabus ex cyatho uno aceti: Sequẽti die drachmis quatuor ex cyathis duobus Tertia die drach. octo ex tribus cyathis. hoc præteriit Oroscius. Lege igitur in græco ∠. β. μετ᾽ ὄξους ℞υ. ᾱ. τῆ δὲ ἑξῆς ∠. δ. μέτ᾽ ὄξους ℞υ β. τῆ δὲ τρίτῃ ∠. η̄. μετ᾽ ὄξους ℞υ γ̄.

IN XXVIII. CAPVT.

Historia Mithridatis. Rex Mithridates.] Galenus ea commemorat lib. de Theriaca ad Pisonem, unde Paulus transcripsit.

IN XXXII. CAPVT.

Ficus bridæ, item.] Transposita & peruersa uidetur lectio in Pauli codice impresso Nam Dioscorides unde omnia hæc sumpsit, aliter habet. Fac itaque in hunc modum συκὰ ξυρὰ λαμβάνοντες, καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ αὐτῶν σὺν οἴνῳ παρακμάζοντος δὲ τȣ̃ κάτ᾽ ὀξύτητα κινδύνου ὠφελȣ̃νται θυβαικὰς βαλάνους ἐσθίοντες ἢ λελεασμένας σὺν οἰνομέλιτα ἢ γάλακτι πινόντες, ἢ καὶ ἀπίων ἅπαν τὸ γένος ἐσθιόντες καὶ γάλα γυναικεῖον πινόντες, Ita quoq; nos reddimus. Nota. Pauli scriptuta ad uerbũ hẽt ut sequeẽ συκὰ ξηρὰ λαμβάνοντες, καὶ τὸ ὀφέψημα αὐτῆν σὺν οἴνῳ ἢ γάλακτι πινόντες, ἢ οἰνομέλιτι, καὶ ἀπίων πᾶν γενος ἐσθίοντες, καὶ γάλα γυναικὸς λαμβάνοντες παρακμάζοντος δὲ τȣ̃ κατὰ τὴν ὀξύτητα κινδύνου. ὠφελοῦνται θηβαικὰς βαλάνους ἐσθίεντες λελεασμένας σὺν οἴνῳ hoc est iuuantur, si ficus aridas sumant, earumq́; decoctum cum uino aut lacte bibant, aut mulso, ac pirorum omne genus comedant, & lac muliebre assumant, ubi periculum lenius fit & declinat, confert, si glandes thebaicas detritas cum uino edant.

IN XXXIII. CAPVT.

Mens impeditur.] Græca habent. λαλιᾶς ἐμποδισμός, hoc est loquelæ impedimẽtũ. At Dioscorides unde hæc sumpta sunt διὰ νοίας ἐμποδισμός, id est mentio seu intellectus impedimentũ habet. Ita quoq; Aetius lib. 13. scribit. Quibus

authoribus mutādam lectionem putaui, saluo aliorũ iudicio.

Et resolutione urget.] Hic quoq; uicium exemplaris greci est habet enim καὶ ἑλκύσεως pro ἑκλύσεσα, nec hoc annotauit Oroscius.

IN XXXV. CAPVT.

PIscibus uirosis.] Corrige lectionem græcam mutaq; ex, ὅμοια ἰχθυος, βρομώδης. In ὅμοια ἰχθυσί βρομώδεσι. Paulo post, ὑδρῶσι δὲ δυσώδη αἵματι μεμιγμένα. Mutila est lectio, quæ sic instaurari debet ὑδρῶσι δὲ δυσώδε, καὶ ἐμετοῦσι χολώδη ἐνίοτε δὲ αἵματι μεμιγμένα. ut nos uertimus. Oroscius & castigator Basiliensis hæc duo loca deprauata reliquerunt. Nõ multo post πόλυκεδάνυ male habetur, pro κυνδάμινυ.

Lectio grȩca emendatur.

Oroscius, Castigat. Basiliēsis.

IN XLII. CAPVT.

CVm oleo & passo.] Variat lectio Dioscoridis à Paulo impresso habet σὺν ἐλαίῳ καὶ γλυκεῖ, hoc est cũ oleo & passo, ubi Paulus σὺν οἴνῳ καὶ γλυκῆ, quod est cum uino & passo. Aetius tantum ex uino dulci habet, sequere quēcunq; ualet.

Instauratur Pauli lectio ex Dioscorides.

IN XLVI. CAPVT.

PRȩsertim in exurgendo.] Hoc est cùm è lectulo leuare se conantur, ut ait Largus. Græca sonant, ἐν τῷ ἐξανίασθαι.

Opobalsami drachma cum uino.] Dioscorides habet cũ melle aut lacte. In primo libro etiam opobalsamum ualere contra aconitum tradit, uide an malis cum Dioscoride legere. Ego exemplar sum secutus.

Nota.

IN XLVIII. CAPVT.

TOtum corpus prurire facit.] Græce est κνησμός καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Dioscorides etiam in hunc modum habet. Largus autem cuius mentionem Galenus subinde facit, pro còrpus, habet os in hunc modum. Ephemerum potum protinus quidem os prurire facit, uelut scilla tactum postea etiam adurit, quasi pipere manducato. Hæc te, lector, latere nolui.

Largus.

Nota.

IN LIII. CAPVT.

PHaricum dictum.] Multi scriptores dubitant, simplex ne sit an compositum. Largus ex compluribus componi affirmat.

Nardum syluestrem.] In codice Pauli Grȩco deerat ἀγρία. Tu ex Dioscoride restituito Basiliensis castigator omisit.

IN

IN LIIII. CAPVT.

Castigatur textus græcus.

VT uinum dulce cum rosaceo.] Deprauatus est Codex grecus impressus, habet enim γλυκὺν οἶον pro γλυκὺν οἶνον. Omisit Gemusæus.

IN LV. CAPVT.

ATramētum sutorium.] Hic quoq; uiciatus est codex græcus, habet enim χάλκου ἄνθος hoc est, flos æris pro χάλκανθον, ut sit atramentum sutorium. Ex Dioscoride castigatum: Basiliensis castigator hoc etiam non aduertit. Largus habet æris flos, sed male opinor

IN LVI. CAPVT.

Impressū exemplar græcū corrigitur.

DEntes tincti.] Græcus codex impressus habet ὀδόντες βεβρυμένοι hoc est dentes erosi. Dioscorides ὡς ὀδόντες βεβαμμένοι quod est Dentes tincti. At Aetius legit gingiuæ corrosæ. Secutus sum Dioscoridem. Præteriit Gemusæus.

IN LVII. CAPVT.

LAc potum quod subito ac confarctim sit intus congelatum.] Sic interpretatus sum γάλα ἐμπιτυαθὲν ἀθρόον. Nā si prius coagulatum est quàm fuerit assumptum, non opus habet, ut rursus congeletur: Longe dissentio à Marcello cui ἐμπιτυαθὲν uertendum censet, cui coagulum sit admixtum, cū Paulus coagulum superbibi cū aceto præcipiat. Sed ἐμπιτυαθὲν intelligo intus, hoc est in corpore congelatum Ibi enim aliquando coit in grumos, & densatur, ut respirationem impediat. Vbi igitur lac assumptum repente, ac cumulatim, in corpore coierit, remedia adserenda sunt.

Marcellus.

E cinere lixiua.] Turpiter hic Ruellius Marcellus, aliiq; interpretes lapsi sunt, qui κονίαν πιλοποιτικῆν uerterint, nunc lutum excolatū, nunc lixiui genus aliquod. Nihil enim aliud est quàm à cinere lixiuium, quo & pilotarii, & alii artifices utuntur. Sicut apud Galenum ὕδωρ πιλοποιικτικὸν, quod Largus in eodem medicamēto dixerat, è cinere lixiuium, ut alias annotauimus.

κονία πιλοποιικῆ.

ὕδωρ πιλοποιικὸν.

IN LXII. CAPVT.

Castigatur codex græcus.

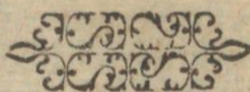
HOrmini semine. Male habetur in codice Græco θερμίνου ἀγρίου pro ὁρμίνου ἀγρίου. neglexit Gemusæus.

FINIS LIBRI QVINTI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER SEXTVS.

VM humor oculis.] Liber hic ſextus curationem tradit, quæ ferramẽtis & manu adminiſtratur. Certe difficilis exiſtit, tum ꝙ nemo hæc eo ordine tractarit, tum ꝙ ij unde trãſcripſit, non extant. Curabo tamen pro mea ſide, ut nihil quod lectorem remorari poſſit, indiſcuſſum relinquat. — *Sextus liber omniũ difficillimus.*

Ferramẽtis nuclei modo rotũdis.] καυτῆρας πυρηνοειδεῖς. Græce dicuntur πυρῆνες, extrema ſpecillorum ſiue acuta, ſiue caua, ſiue rotunda. Hoc autem loco, rotunda ut uſtio commodius adminiſtretur, aliqui nuclearia uocant inſtrumenta Celſus tenuibus, retuſiſq; ferramentis ait lib. 7. de oculorum humoribus reprimendis ſermonẽ faciens. — *πυρῆνες.* — *Tenuia, retuſaq; ferramenta.*

At in elephantiaſi.] Paulus hoc lib 4. iam docuerat, nempe multos qui ne in totũ inſanabiles fierent, ex capitis uſtione ſeruatos. — *Vſtio capitis.*

IN III. CAPVT.

HYdrocephalon.] Celſus lib 4. Inuenitur genus quod longum poteſt eſſe, ubi humor cutem inflat eaq; intumeſcit, & prementi digito cedit ὑδροκέφαλον Græci appellant. — *Hydrocephalon.*

In ocioſam inutilemq; mutato ſubſtantiã.] Oroſcius omnia grammaticorũ Lexica introſpexit ut me in dictione Græca ἀεργὴν, tanquam male eam interpretatum reprehenderet, ac tandem Budęum noſtrum in commentariis in Gręcã linguam conſulens, ἀεργεὶν, inuenit ſignificare, contrariũ ei quod elabora- — *Oroſcius.* — *οἰεργὸς.*

Crudum. elaboratum, confectum, concoctumq; est, eoq; exponendum hic censuit ἀργὴν, crudam, non attendẽs, quo modo in re medica crudum dicatur. Nam sanguis nunquam dicitur, post absolutam sanguificationis terminum crudus fieri, sed mordax, acris, crudum uero aut semicoctum succum, sanguinem mutari, aut sanguinem minus elaboratum, ac crudũ adhuc in perfectum degenerari. Gal. enim lib. de sanitate tuenda quarto cõcoctionem ponit crudorum, uel etiam semicoctorum humorum eductionem acrium. At sanguis non consistit citra concoctionis terminum. Et si adhuc in uenis etiã illis capitis semicoctus ac crudus existeret, tamen non diceretur extra uasa elapsus, in crudam mutari substãtiam, sed putridam potius ac peregrinam Qui enim extra instrumenta sua elapsus est, nõ potest non corrumpi. Crudus autem fieri, non item. Quare Oroscius hunc laborem castigandi, non alio quàm calumniæ studio sumpsisse uidetur, ipse maxime corripiendus.

κεκυρτωμένος. Oroscius. Puluino sublimi.] εἰς ὕψον κεκυρτωμένος, hoc est, in sublime eleuatus, quemadmodum puluini in superficie tument, gibbero extante.

Et quia paucis particulis subiectus] Oroscius coniungit hic sequentia cum prioribus. Græca sic habent δι᾽ ὀλίγου σώματος ὑποπεπτων κατὰ τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων. At clausula hæc posterior κατὰ τὴν ἐπέρεισιν segreganda est à priori, connectendaq; sequentibus, in hunc modum, κατὰ τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων ῥαδίως ὑπείκων.

Lineis incidere. Duabus utemur lineis.] Hoc est duas diuisiones moliemur. Celsus ubiq; loquitur eodem modo, ut lib. 7. Reperti in Græcia sunt qui nouem lineis cutem capitis inciderent. Itẽ Reperti sunt qui à capite recte eas lineas ad tempora diducerent. Græce est δυσὶ κεχρήμεθα διαιρέσεσι.

IN V. CAPVT.

Avt etiam acutus.] Fluxiones in oculos nunc longæ, nunc breues eueniunt, pro humorum in illos decumbentium ratione particula εἰ in Græco codice male pro ἢ posita est, nec Oroscio, nec Gemusæo aduertente.

Aut etiam ceruix deligata sit.] Vt scilicet magis conspiciãtur. Nam Celsus lib. 7. de eadem re tractans, frequens curatio est, uenas in temporibus adurere: quæ fere quidem in eiusmodi malo

dl malo tument,ſed tamen ut inflentur,magisq́; ſe oſtendãt, ceruix ante modice deliganda eſt.

Membranam detrahemus.] Codex Græcus uiciatus eſt,ut qui ὑφ᾽ ἓν habeat pro ὑμένα omiſit Oroſcius,aliiq́; caſtigatores. In fine capitis ἀφυλωτικοῖς uertit cruſtam inducentibus, cum dicendum eſſet,cicatricem inducentibus.

IN VI. CAPVT.

HYpoſpatiſmo.] Anonymus quidam Græcus inquit, hypoſpatiſmus itaq; tribus fit ſuper frontẽ diuiſionibus poſt latiore ſpecillo quod ſpatonulam uocant, per corpora quæ interiacent,tranſmiſſo

Hypoſpatiſmus quaſi ſpatæ tranſmiſſis.

Exilem ſpatam.] Hoc eſt gladiola modo latam Græco uocat Paulus ὑποσπαθιςῆρα. Paulo poſt σπάθιον, quaſi dicas ſpatulam.Hac autem dictione uſus ſum non quidem latina, ſed medicis cognita.

ὑπωσπάθιτηρ. πτῆγμα.

Panniculumq́; implicitum]Græci πτῦγμα & πτυγμάτυον appellant. Galenus in commentariis de Chirurgia.

IN VII. CAPVT.

PEriſcyphiſmus.] Cītatus ſupra Græcus author,memorię prodit periſcyphiſmus eſt, cum tranſuerſis lineis coronæ modo frons ſecatur.

Penicillis] Sic reddidi σφηνίσκης, quæ linamenta dicuntur cunei modo intorta. Vndc quidam reddunt cuneolos ex linamentis.

σφηνίσκος.

IN VIII. CAPVT.

DE ſututa] Titulus capitis habet περὶ ἀναῤῥαφῆς quæ dictio deriuata eſt à ῥάφη & ἄνα Sicut inferius caput facit de καταῤῥαφῆς hoc eſt de ſutura inferioris palpebræ à κάτω & ῥάφυ.

ἀναῤῥαφή. καταῤῥαφή.

Græci appellant διςιχίασιν. Celſus eleganter lib 7 hanc dictionem interpretatur,Modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit.Quo authore ego quoq; uerti, cum naturali pilorũ ordini,alii præter naturam pili ſuccreſcũt, nihil tamen ex Pauli ſnĩa commutaui.Græce ſonãt in huius modũ ἡ κολουμένη διςιχιάσις ἐςὶ μὲν ἔκφυσου παρὰ φύσιν τρίχῶν, ἐς τὸν κατὰ φύσιν ςίχοντῦ βλεφάρυ προσγινομένη τριχῶν.

Interim in phalangoſi.] Phalangoſis eſt cũ pilorum ſubnaſcentium duplex, triplexúe acies uel in ſuperiore,uel in inferiore palpebra prouenit.

φαλάγγωσις.

Cuſpide

πυρῆν. σμήλης. Cuſpide ſpecilli.] Græce eſt πυρῆνι σμήλης. At intelligendum uenit apud Græcos πυρῆνα nunc pro cuſpide accipi, nũc pro extremo quidem capi, ſed cauo, unde aliquid infundi põt. Itẽ rotũdo, nucleoq; ſpecilli. Hic igitur ſpecilii cuſpide palpebra in rugas, plicaſq, aut ſinum coacta quod κολπώσαντες ſignificat, inuertitur. Dixi autem in rugas coacta, pro inuoluta circa cuſpidem.

κροκηνόν. διὰ ῥόδῶ. Vt croceno diarhodon.] Sic appellat̃ collyrion apud Paulum 7. lib. quod ex roſis inſcribit̃, adiecto croco in Græco codice κροκηρῶ habetur pro κροκινῶ. Neglexit Oroſcius.

Et ueluti lacte infu.] Grece eſt ὡς γάλακτι ἐγχύτω. Oroſcius uoluit inſtillato dici, quaſi uero non etiam infundi dicãtur in oculum medicaméta. Celſ. Quicquid inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet.

IN IX. CAPVT.

Oroſcius. Vrina impuberis. VRina pueri impubis] Oroſcius diligens aliorũ iudex. ἀφθόρου uult à me exponi, uenerem non experti. At ego Plinium ſecutus dixi impubis. Ante pubertatem enim uenerem exercere nequeunt pueri. Hermolaus aliiq; docti uiri eo quo

Oroſcius, ego modo ſunt interpretari. Simili calumnia in ſequente capite utitur, reprehendens ἱκανὸν uerti amplam notandã magnam, ſufficientem, dicendum autem putans, idoneam contra Grammaticorum ſuorũ quibus adheret pertinaciter, opinio-

Oroſcius. caſtigatur. nem. Item in Aldino exemplari habebatur, ὃ δεῖ γάρ, ubi ipſe οὗ relatiue legendũ cenſet, at ego ex Ruellii exemplari & ſen ſu ſine οἱ in hunc modum corrigendum codicem dico δεῖ γάρ αὐτὴν τὴν ὕλην, &c. In 11. cap. pro διτυχίαν, facito διστιχίαν.

IN XII. CAPVT.

DE ectropio.] Inferioris palpebrę uitium eſt, quod parum ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat neq; poteſt cum ſuperiore committi, ut ait Celſus.

Ectropiũ. Ectropion oboritur.] Vide librum ſeptimum Aetii. Inuertuntur palpebrę nonnunquam exulceratione pręcedente & carne ipſarum adaucta: nonnunquam ex duriore cicatrice.

Auerſum ſpecillum. Ita expoſui autoribus Celſo & Scribonio, ut etiã antea annotauerim. At Cręci τῶν κυαθίσκον τῆς μήλης uidentur ſępe cõfundere. Nunc pro cauo, & ad fundendum apto ſpecilli extremo, nunc pro acuto & in cuſpidẽ ab-

Celſus. eunte accipitur, ut hoc in loco. Celſus etiam lib. 5. Quicquid, inquit,

inquit, inspergitur, auerso specillo infundi debet. Item libro septimo, nam quod paruulum est, super inguem in aluum uel digito, uel auerso specillo repellendum est. Iterum uulnus digitis, uel aduerso specillo diducendũ est, ut torquentibus exitus detur: ijsque effusis tũ diutius pura urina descendat. Scribonius compositione 227. Ac quarto die auriscalpio auerso, quam partem κυαθισκὸν græci uocant sensim tentare, mouere abalienatũ oportet, quo celerius excidant hæmorrhoides.

IN XIII. CAPVT.

ANabrochismum græce dictũ.] Nulla est apud latinos dictio, quæ anabrochismum significat. Deriuaturq; à βρόχη, & ἀνὰ, quasi illaq; ationem dicas. pili autem ansulis ex filo factis comprehensi euelluntur, ut non sit quod Oroscius damnet, pilorum euulsionẽ à me dictã, quæ per filũ administratur.

Auriscalpio.] Græce est. μήλωτις, quod deductũ est à μήλη hoc est specillum, & οὖς, ὦτις, auris proprie enim auribus destinatom est. Dicitur etiam μηλώτρος. μήλωτις. μηλώτρις

Specillum quod utroque extremo in cuspidem.] alein codice Græco babetur διαπύρινον pro διπύρηνον. Quòd instrumentum est du plici cuspide præditum. Nam πυρῆνα extremum, ac summam cuspidem, seu nucleum, seu capitulum exponunt. Oroscius reliquit codicem deprauatum, sicut etiam Basiliensis Castigator.

IN XIIII. CAPVT.

PAlpebræ cuti præter naturam.] Codex deprauatus græcus τοῦ βλεφάρου δέρματι κατὰ φύσιν habet, pro παρὰ φύσιν. Notauit Oroscius. πτερύγιον:

Collectionem quandam.] Ita exposui, συναγωγῆν τινα τῆς ὑδατίδος, hoc est congregantes aliquo modo hydatidem intra digitor.

IN XVIII. CAPVT.

PTerigion.] Celsus libro septimo ita scriptum reliquit. Vnguis uero quod πτήρυγιον græce uocant, est membranula neruosa oriens ab angulo, quæ nonnunquam ad pupillam quoque perueniet, eique officit &c. Hunc ego imitatus, dixit unguem oculorum.

Hamulo modice inflexo.] Græce est, ἀγκιστρῷ μικροκαμπεῖ. Celsus eleganter dixit hamulum paulum mucrone intus recuruato, alibi, hamulos intus recuruato.

IN XIX. CAPVT

STaphyloma est.] Celſus nomen ſtaphylomatis probe expoſuit libro ſeptimo. In ipſo autem, inquiens, oculo, nonnunquam ſumma attollitur tunica, ſiue ruptis intus membranis aliquibus, ſiue luxatis, & ſimilis figura acino fit, unde id ſtaphyloma græci uocant. Itaque κύρτωσις recte exponitur eleuatio. Nam alius quidam græcus dixit μετεωρισμός.

Staphyloma. κύρτωσις. μετεωρισμός.

IN XX. CAPVT.

ὑπόπυοι. DE purulentis Galeni uerba] Græce purulenti ὑπόπυοι dicuntur, cum ſcilicet totum oculi orbem, aut eius dimidiū pus occupat. Hiſtoriam apud Galenum habes in Methodi medicatoriæ libro quartodecimo.

Orofcius. Niſi quis admodum diligenter.] In codice impreſſo græce habetur, εἰ μὴ πανὺ τις ἀκρῶς. Deprauatæ nimirum pro εἰ μὴ πανὺ τὶς ἀκριβῶς. Oroſcius & Gemuſæus ceu exiguum prætererunt.

IN XXI. CAPVT.

ὑπόχυμα. SVſſio.] Latini interpretantur ὑπόχυματα, ſuffuſionem. Barbari Cataractam. Alibi Celſus enim ὑπόχυσιν nominat.

Oroſcius. Lanam oui luteo cum roſaceo.] Hunc locum Græce ita habemus ἔριον λευκῷ ὠοῦ σὺν ῥοδίνῳ δεδευθὲν, quem Oroſcius male & imprudenter uertit, Imponemus oui luteum roſaceo exceptum, deligatumque.

IN XXII. CAPVT.

ET ſi ad malas, ſubluuies.] Hoc eſt ſi ad genus humoris impetus deciderit. Paulus dixit, καὶ εἰ πρὸς μῆλον ὑποπίπται ἡ ὑποφορά.

Phacomeli. τηλόμελι. σιδωτόν. Ab uſtione lenticula melle adiecto.] In Aldino exemplari habebatur omphacomeli, cuius deſcriptionem habes ſeptimo Pauli inter potiones dulces. At hic nihil proficit. Sed phacomeli, legendum, quod eſt lenticula melle addito, ut ſuperius τηλόμελι fœnugræcum melle adiecto, item malicorio ex σιδιωτῷ reddidimus, à σίδια. deriuatum.

IN XXIII. CAPVT

HIc affectus à prima.] Celſus ſeptimo penè eadem habet: Solet inquiens tamen tumere, uel à prima natali die protinus, ual poſtea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen in ea nullum ſit, eoque audiendi uſu

careat,

careat,&c. Græci uocant πόρυς ἀτρήτυς. In titulo male per tota ἀτρίτους impressum est. ἀτρητα.

Postea accidit.] Hoc est, post natalem diem accidit hoc uitium, si præcesserit exulceratio.

IN XXIIII. CAPVT.

AVriculario specillo.] Sic exposui μηλωτίδα, quod aliquando etiã pro simplici specillo accipitur, ut in sequentibus interpretor.

Violenta capitis concussione, aure super circulum.] Celsus libro sexto ex Hippocrate inquit, Tabula quoque collocatur media inhærens capitibus utrinque pendentibus superq; ea homo deligatur in latus uersus, cuius auris eo modo laborat: Sic ut extra tabulã emineat. Tunc malleo caput tabulæ qđ à pedib⁹ est, ferit̃, atq; ita cõcussa aure, id qđ inest, excidit. Celsus.

Iam uero Calamo, græce] est διὰ καλαμίδος. Sic enim aqua potest elici, exugendo. καλάμις.

IN XXV. CAPVT.

POlypus.] De hoc lib. 3. comprehensum est, uocat autem hic molliores, dictione græce ψαφαρωτέρυς, quan dicas teneriores fragilioresque.

Spatula.] Celsus etiam hac dictione utitur lib. 7. de Polypo. Ergo, inquiens, hunc ferramento acuto in modum spathe facto, resoluere ab osse oportet. Spatula.

Manubriolo ipsius.] Græce est τῷ, κναθισκῷ αὐτῦ, quod superius exposui auersam specilli partem. Celsus autem uidetur manubriolum capere pro aduersa specilli parte, ut libro 7. de Chalzio. Dein scapelli manubriolo diducenda ab integris partibus sunt, &c. quanquam etiam dicat eodem libro, Aduerso scalpello subsecare magna cum moderatione. κναθισκός.

Duplici cuspide præditi.] Male rursus in codice græco διαπυρίνον impressum est, pro διπυρηνυ, nec hoc emendauit Oroscius Gemusæus. Oroscius.

IN XXXVII. CAPVT.

ANtheron puluerem.] Libro septimo Pauli compositionem Antheri habes compræhensam. Dicitur autem ἀνθηρὸν. quod rosarum flores inter alia recipiat. Puluis Antheros.

IN XXX. CAPVT:

TOnsillæ.] Latinos in hoc uitio peculiariter significando uerborum inopia laborare testatur. Si quidem per tonsillas & partẽ corporis, & morbũ exponere cogimur. Græci aũt Paristhmia. ἀντιάδες.

 distinctum

distinctum partem παρίσθμια, affectũ ἀντιάδας appellant.

Deuorationi spirationiq; negotium,] Græce est δυσχρηστίαν τε παρέχοντα τῇ τε καταπόσει, καὶ τῷ πνεύματι, quod est ad uerbũ, difficilẽ usum deuorationi, & spiritui exhibẽtes.

Quantum licet] Hoc est quoad possumus, ὀφ᾽ ἔσον δυνάμεθα. Auic lib. 3. Trahuntur ad exteriora quantũ est possibile.

IN XXXI. CAPVT.

GVrgulio] Eadem fere Galenus libro sexto de compositione medicamentorũ ſm locos habet, Carnosa (inquiens) ut nos uertimus quædã particula in summa oris parte suspensa apparet, si quis toto ore plurimum aperto linguã deprimat hæc inquam caruncula duobus nominibus à ueteribus græcis nominatur Gargareon, & Cion hoc est Gorgulio & Columna. His posterius medici prope omnes non ita, sed cronida quod est columellam ipsam nominant. Nam eorum qui staphylen, hoc est uuam uocitant, satius est nõ meminisse. Non enim particulam, sed unum aliquem ipsius affectum, Staphylen hoc est uuam appellamus, &c.

Gargareon. Cion. Gargulio. Columella

Vua.

Tenues aũt oblongæ] Celsus partẽ ipsam contra græcorũ opinionẽ, uuam appellat lib. 7. uua inquiens, si cum inflãmatione descẽdit, &c. Paulo post quasi uerba Pauli recenset in hunc modũ. Si uerò inflãmatio quidẽ nulla est, nihilominus autem ea ultra modum à pituita deducta est, & est tenuis, acuta alba, præcidi debet. Itẽq; si ima, lucida, & crassa, summa tenuis est.

IN XXXII. CAPVT.

QVomodo aspera arteria] Caput est περὶ λαρυγγοτομίας. Superius annotaui quid ὁ λάρυγξ apud græcos medicos sit, quid ὁ φάρυγξ & ἡ φάρυγξ Hic dico τὸν λάρυγγα & φάρυγγα pro aspera arteria usurpari & inter se confundi, sicut etiam βρόγχον Gale. eodem modo utitur lib. 2. de placitis Hippocratis & Platonis magis autem ὁ λάρυγξ pro summa parte arteriæ, ὁ φάρυγξ pro tota ipsa ponitur. Verba Galeni sunt. τὸ μὲν γὰρ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἤνπερ δὴ καὶ φάρυγγα προσαγορεύομεν, &c. Paulo superius. πληττομένη γὰρ ὑπὸ τῶν κατὰ τῶν λάρυγγα χόνδρων, οἷον ὑπὸ πλήκτρων τινῶν ἡ ἔκφυσησις ἄντι φωνὴ γίνεται, &c. Iam eodem in loco ἡ φάρυγξ, nisi uicium sit codicis, pro ὁ φάρυγξ usurpatur, in hanc sententiam. οἱ δ᾽ οὐδὲ ἄλλο ἔχουσι λέγειν, ἢ δὶ ὅτι πλήσιον ἐστὶν ἡ καρδία τῆς φάρυγγος διὰ τοῦτο ἐξ ἐκείνης ἄρχεσθαι τὴν φωνὴν, &c.

Larynx. Pharynx.

IN

IN XXXIIII. CAPVT.

ANo proximos.] Codices noſtri deprauati erāt, δάκτυλου habentes, pro δακτυλίο ubi non parum debet Oroſcius exemplari ſuo. Paulo poſt fac διάτρησιν ex διάτρισιν.

Implicitum aliquod in longitudinem.] Sic interpretatur λημνισκὸν. Celſus lib.7.cap.28. Intus inquiens,& implicitum in longitudinem linamentū (λημνίσκον græci uocant) in aceto tinctum demittere. In codice græco eſt διασυρτὸν diſtinctim, quaſi duæ dictiones ſint, impreſſum, quod legēdūeſt διάσυρ τὸν, quod pertrahi poſſit & implicari. λημνισκὸς

Fomentum & medicamen.] In exemplari græco habetur τὴν αὐτὴν ἐμβροχὴν μοτοφιλακίον φάρμακον, pro quo legēdū cenſeo τὴν αὐτὴν ἐμβροχὴν, καὶ μοτοφυλάκιον φάρμακον. Nā antea uino & oleo, aut aqua & oleo aſpergi uolebat, inde me dicamē in lintheolis illitū accommodari. Capitur autem eo dem fere ſenſu, quo ἔμμοτον. ptimum non annotauit Oroſcius, nec Gemuſæus. Oroſcius. μοτοφυλάκιον

IN XXXV. CAPVT.

IN Ceruice] ſuperſtitioſi quidam doctores, pro in ceruice, cenſent dicendum, in collo, quod ἐν τραχήλῳ græce dicitur. At Celſus fere ubiq; ceruicem pro collo, ut libro quinto de ſtrumis agens in hunc modum, naſcuntur maxime ceruice, ſed etiam in alis,& inguinibus,& in lateribus. τράχιλος

Arteriæ quas Carotidas appellant.] Hæ arteriæ in dextra ſiniſtraque circa gutrur ſurſum procedentes ultra autes ferun tur, quæ nomen inde ſortitæ ſunt, quod ntеſæ, aut alterationem quandam expertæ Caron inducunt, quemadmodū muſculi καρωιδεῖς apud Hippocratem de articulis. Cartides. Muſculi. καρωιδεῖς

Nerui recurrētes.] Hi ſunt nerui ſextæ cōiugationis cerebri, qui iuxta carotidas arterias deorſum feruntur, communi utrinque uelamento,& in Anatome plenius condiſces. Nerui recurrentes.

IN XXXVII. CAPVT.

ARteria aperte.] Galenus libello de tumoribus præter naturam hūc in modum habet. ἀρτυρίας δ' ἀνατομωθείσυς, τὸ πάθος ἀνευρισμα καλεῖται. γίγνεται δὲ καὶ τωθείσης αὐτῆς, ἐπειδὰν εἰς ὅλην μὲν ἀφίκηται τὸ προσκείμενον αὐτῇ δέρμα δὲ μένει τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, μήτε συμφυέσις, μήτε συνουλωθείσης, μήτε σαρκὶ φραχθείσις: διαγινώσκεται δὲ τὰ τοιαῦτα παθήματα τῷ σφιγμῷ τῶν ἐργασαζομένων ἀρτηριῶν, ἀλλὰ καὶ θλιβο-

μένων ἀφανίζεται πᾶς ὄγκος παλινδρομέσης εἰς τὰς ἀρτηρίας τῆς ἐργαζομένης αὐτὸν ἐσίας. Ex quo sentencia, addendum in Paulo superius est ἕλκος, legendumque μένει δὲ τῆς ἀρτυρίας ἕλκος, non μένη δὲ τὸ τῆς ἀρτήριας, &c. Hæc non annotauit Oroscius, uel Gemusæus.

Tumor omnis euanescit.] Codex græcus habet πῶς ὁ ὄγκος pro πᾶς ὄγκος. nec hoc aduerterunt Aristarchi nostri.

IN XXXVIII. CAPVT.

βρογχοκήλη. Gutturosi.

GRandis in ceruice & rotundus.] Celsus lib. 7. inquit, At in ceruice inter cutẽ, & asperã arteriam tumor increscit, βρογχοκήλην. græci uocãt, &c. Qui hoc uitio laborãt gutturosi apud latinos nominãtur.

IN XXXIX. CAPVT.

συστροφή.

GAnglion.] Verti ganglion est nerui in modum concretio quod græce est συστροφὴ νεύρε. Nã indurãtur nerui, contorquenturq; ac in nodosam affectionẽ coeũt. συστρέφεσθαι signat inspissari, coire, indurescere.

IN XL CAPVT.

COpia uero ipsius] Vide Galeni commentarium de plenitudine: ubi copiam utramque fusissime exponit.

Ordo uenarum in mittendo sanguine.

At in capitis morbis.] Galenus libro de anatomicis tractationibus quarto in eandem fere sententiã habet. In iis qui infra iugulum afficiuntur, siquidẽ sanguinẽ detrahere oportet, principium locum præsidii ratione uena possidet: quæ cubiti flexũ accedit ẽm quæ ad cubitũ ipsum defertur. Tertiũ communis, quartum quæ ab humeraria ad flexũ cubiti pergit, postremũ humeraria ipsa. In illis autẽ quos supra iugulum morbus infestat, contra, humeraria primum, quæ inde ad cubiti flexum porrigitur secundum, tertium communis, quartum quæ ab interiori parte flexum adit, quintum, quæ cubitum ipsum.

IN XLI. CAPVT.

Lenis cucurbitula.

LEuis itaq; Cucurbi tula.] Dicitur leuis cucurbitula, quæ sine scarificatu, & flamma imponitur. uide Galenum in libello de hirudinibus, reuulsione, cucurbitula, scarificatu.

Genera cucurbitularum.

Alii cucurbitulis usi sunt uitreis.] Celsus duo genera cucurbitularũ ponit æneum, & corneũ quanquã ex aliis quoque materiæ generibus fieri doceat. ac si cætera defecerunt calculus quoque pultarius oris cõpressioris ei rei cõmode aptatur.

IN XLII. CAPVT.

HIppocrates.] Libro de Articulis de ala mentionem facit, non autem certe altius ferrum adigi præcipit, quod nerui,

nerui, uenæ,& arteriæ subsint, quæ calorem istum ex ferramento tolerare nequeunt. IN XLIIII. CAPVT.

Conuenit igitur] Græcus codex plane peregrinã habet lectio nẽ,quid enim sibi uult aristolochiæ mentionẽ facere,uti ferramento crustę excitandæ sunt. Habet autẽ in hunc modum. δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντίθεναι αὐτοῖς πεπυρακτωμένας τὰς ἐσχάρας. hoc est conuenit igitur longe aristolochiæ radicis oleo imbuta imponere ipsis crustas ignitas. Mihi autem legendũ uidetur δεῖ οὖν αὐτοῖς καυτηρίοις πεπυρακτωμένοις τὰς ἐσχάρας ἐγχιθέναι,ut nos uertim⁹. Neglexerũt locũ Oroscii⁹ & Basiliẽsis castigator.

IN XLV. CAPVT.

Galenus solam administrationem.] Libro quartodecimo Methodi hæc ad uerbum inuenies.

IN XLVII. CAPVT.

Vomica laborat. Græce est ἀφυστάμενον quasi dicas,abscedens. Celsus de ustione iecoris agens, dicit si uerò iecur uomica laborat,eadem facienda sunt,quæ in cæteris interioribus suppurationib. quidã etiã contra id scalpello aperiunt,ipsam uomicã adurunt. Vomica in pectore. Ascites.

IN L. CAPVT.

Quo ueluti in utrem aqua colligitur.] Hoc est,si ascites hydrops est Nam ἀσκὸς utrem signat. Auicenna administrationem ex Paulo sumpsit. Ascites.

Imum abdomen adusq; tenuem.] Sic redidi ὑπογάστριον, quod ad uerbũ sonat imũ uentrẽ Sed abdomen imum ex Celso sumpsi,nam exterior uẽtris pars est,abdomen.forte ἐπιγάστριον legendũ est, ut in sequentibus, χαλκοῦν καλαμίσκον διάτε τῆς τοῦ ἐπιγαστρίου,καὶ τῆς τοῦ περιτοναίου διαιρέσεως καθίομεν.

IN LII. CAPVT.

Quomodo peritonæi.] Hoc caput ex sexto medendi Methodi libro sumptum est, uerum in codice græco, mirum quam mutilũ & deprauatum. Oroscius aũt,& Basiliensis castigator non aduerterunt,in erratis interpretũ occupati.

Quare etiam remedium.] Lege in codice græco ὥστε καὶ ἡ ἴασις ἐν τῷ θερμῆναι.

Mox expressa calefacere.] fac ἐκθερμῆναι τοῦτο τὸ ἔντερον.

Quæ græci Syringotoma.] muta in τὰ καλούμενα ὀρθὰ συριγγότομα. Figura autem laboranti. Adde in græco dictionem hoc pacto ἐπιτηδείαν δὲ σχῆμα τῷ κάμνοντι.

Cum in superioribus deorsum.] Deest in græco, πρὸς δὲ τοῖς ἄνω, κατάῤῥοπον.

Quoad totum exacte persuatur.] Deest aliquid. Legendum enim ἄχριπερ ἂν ὅλον ἀκριβῶς ῥαφῇ.

In per reliquum abdomen.] Fac ex διαπείρειν τὸ ἕτερον ἐπιγάστριον hoc, διαπείρειν τὸ ἕτερον ἐπιγάστριον.

Deinde ab hoc rursus.] Hic multa desiderantur plane necessaria quæ superioribus adiiciantur, ne quis cõpendii causa ab ipso Paulo prætermissa censeat. Sic igitur ex Geleno instaurari debẽt. εἶτ' αὖθις ἀπὸ τούτου πάλιν ἀρξαμένους συῤῥάπτειν αὐτῷ τῷ ἀντικειμένῳ περιτοναίῳ. κἄπειτα διεκβάλλειν διὰ τοῦ πλησίον δέρματος. ἐκεῖθεν δ' ἂν πάλιν εἴσω διείρειν, συῤῥάπτοντας αὐτὸ τῷ ἀντικειμένῳ περιτοναίῳ διεκβάλλοντάς τε διὰ τοῦ πλησίον δέρματος, εἶτα, &c.

Pari modo si proxime oras] Legendum est ἔστω δὲ καὶ τὸ μὲν ἐγγυτάτω.

Id autem fiet in eum modum] Fac ἔσαι δὲ τοῦτο κατὰ τὸν δὲ τὸν τρόπον. Quid enim sibi uult ἔστω δὲ τοῦτο κάτω. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον. Vbi hic tua diligentia Oroscie?

IN LIX. CAPVT.

καθέτην SVmpto igitur Cathetiro.] hoc instrumentum à demittendo dictum est. nam per id aliquis liquor in uesicam demittitur à κατὰ & ἵημι. Est autem rectus sypho, ut ait Gal.

IN LX. CAPVT.

LIgaminibus sex processuũ.] Hoc est sex appendiculorum ἑξασκελὲς enim ad uerbum sonat, sex crurum. a geometris petita dictio est, qui figuras quasdã ἑξασκελεῖς nominant.

ἐπικόπος Super lapidem qui excidendis subiicitur.] Græce est κάπειτα διέλωμεν κάτω τὸν λίθον κατ' ἐπίκοπου αὐτοῦ τοῦ λίθου hoc est deinde diuidemus infra calculũ super ipsum lapidẽ qu

Nota. incidendis subiicitur. At uitiũ exemplaris esse puto, ponendumq; pro τὸν λίθον, quod est calculũ, τὸν καυλὸν hoc est co-

ἑξασκελής lem. uerũ Aetius & alii ueteres, sectio nẽ in cole non infra ad suturã, uerũ supra fieri præcipiũt sed κάτω. Sunt qui intelligãt super lapidẽ ipsum qui inciditur.

IN LXI. CAPVT.

Dartos. Erytheroidos. TVnica erythroides.] Duæ sunt testiculorum tunicæ, dartos, & erythroides. Hic autem male habetur in Græco ἐλιτρειδὴς pro ἐρυθροειδὴς. Paulo post inuenies ἐρυθρὸν pro ἐρυθροειδῆ positum. Gæmuseus locũ iã citatũ reliquit uitiatũ.

IN

IN LXII. CAPVT.

HVmoris ociosi in particulis scrotum impli.] In græco est ἀργὸν ὑγρὸν συλλεγόμενον περὶ τὸ μέρος τῶν τὸν ὄσχεον διὰ πλεκόντων σωμάτων, quod ad uerbum sonat. Oroscius humor collectus circa partem corporum scrotum implicantiũ, Mihi uisa est superior rranslatio manifestius. hoc te meminisse ueluti. Cæterum commune ramicum nomen est, Hernia ut ait Celsus: unde Herniosi appellantur. Hernia.

IN LXIII. CAPVT.

RAcosin.] Ita appellant græci ῥάκος quod uile detritumq; linamẽtum, ut superius annotatum est. Cum itaq; laxior cutis scroti & ueluti lacera pendet, rhacosia uocant. Rhacosis.

Quod incidendis subiicitur.] Græce est κατ᾽ ἐπικόπου σανιδίου, quasi dicas super asserem, super quem aliquid inciditur Superius de calculosis dixerat, κατ᾽ ἐπικόπου τοῦ λίθου. Nõnulli calculum ipsum qui inciditur, exponunt, uerum in sequẽtibus dictio ἐπικόπος inotescet magis. ἐπικόπου.

IN LXXII. CAPVT.

PEssarium aliquo cicatricem inducente unctum.] πριαπισκὸν reddidi pessarium, nam illud nihil aliud est quã penicillum, pudendi uirilis figuram repræsentans. Superius autem habetur, spiculo quod græci διόπτραν appellant, à perspiciendo, Nam hoc instrumento triplici crure prædito, naturalibus dilatatis, latentes in utero morbi cõspiciuntur modum uero aptandi instrumenti uocant διοπτρισμὸν. πριαπισκός. διόπτρα.

IN LXXIII. CAPVT.

SPeculi tridente.] Sic exposui τοῦ τῆς διότρας λώτου. Cum enim speculum tria habeat crura, aut columnulas, aut dentes, inuicem iunctos, sed qui diduci possint, non plane abhorrere uisum est à sensu, si tridentem speculi dicerem. Nã quid sibi λῶτος apud græcos aliud uelit, nescire me fateor. Bernardus felicianus, qui mihi in Pauli sexto uertendo successit, græcam dictionem reliquit, Loton inquiens speculi. λωτός Lotos.

IN LXXIIII. CAPVT.

COntractum.] Male in græco codice est συνηγμένων pro συνηγμένην Paulo post λελεπτυσμένην, pro λελεπτησμένην, rursus, postea indicem digitum unctum, λελεπισμένον habetur pro λελιπασμένον. quæ omnia Oroscius neglexit.

Hydrocephalon fit, hoc est aquam in capite.] Hoc est ferè quod Hydrocephalon.

quod Celſus dicit, ſolet etiam euenire ut infans humore diſtendatur, ex eoq; profluat fœdi odoris ſanies.

IN LXXV. CAPVT.

MAnu ſiquidem ſiniſtra calida, inunctaq;.] Græce eſt, τὴν γὰρ χεῖρα τὴν ἀριστερὰν θερμὴν, καὶ λελεπισμένην. fac λελιπασμένην à λιπαίνω. Et hoc reliquerunt ariſtarchi.

IN LXXVII. CAPVT.

SI oblique, ſpecillo duplici cuſpide.] male in codice Græco habetur, διαπυρίνῳ pro διπυρήνῳ.

Caulis modo porrecton.] Græce eſt ἀποκαυλισθεν, hoc notat caulium modo tranſuerſim fractum.

IN LXXVIII. CAPVT.

Fiſtulæ.

ANi fiſtulæ latentes.] Fiſtulæ ani aliæ tortuoſæ, aliæ multiplices, aliæ tranſuerſæ, aliæ ſimplices habentur.

Vel ſpecillo per fiſtulam.] Rurſus male in græco διαπυρίνου pro διπυρήνου habetur.

διατορές διόπτριον

Inſtrumento quod ad ſedem.] Vocatur hoc διατολὲς διόπτριον quaſi dicas diſtendens ſpeculum, uerum propriè dicitur διόπτριον de utero Poteſt autem accommodari etiam ſedi, cum latentes in ea morbi ſint

IN LXXXIIII. CAPVT.

DE extremarum partium præciſione.] Sic uocatur græcis ἀκρωτηριασμὸς. Celſus lib. 7. de Gangræna inquit, Gãgræna inquiens, inter ungues, alaſq;, aut inguina naſci, & ſi quãdo medicamenta uincũtur, membrum præcidi oportere, alio loco mihi dictum eſt.

ἀκρωτηριασμὸν.

Ex cauſa exterius adueniente.] Græce eſt ἐκ προκαταρκτικῆς αἰτίας, quaſi dicas præincipiente aut primaria cauſa, ut προηγουμένως de intentiore cauſa dicitur.

IN LXXXV. CAPVT.

POllicibus.] In græco eſt τοῖς πρὸς μεγάλοις δάκτυλοις, hoc eſt ad uerbum in manus digitis magnis. Quia uero pollex quaſi maximus oĩum eſt, uerti pollicibus, Celsũ imitat᷑.

IN LXXXVI. CAPVT.

VT ſanie excreta, ſecta hæc.] Codex græcus tãtum habet, ἵνα ἐκκριθέντος, ubi addendum eſt ἰχῶρος, legẽdumq; ἵνα ἐκκριθέντος ἰχῶρος quod Oroſcius & Baſilienſis corrector nõ annotarunt.

At in rectũ ſuperne deorſum.] Hic quoq; mutila eſt lectio exemplaris

exemplaris græci. Habet enim εἰ δὲ κατ' εὐθὺ ποιήσαις τομὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὸ καλούμενον ὑπεσάρκωμα γίνεται τῆς, &c ubi legendum est, εἰ δὲ κατ' εὐθὺ ποιήσαις τομὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω, τὸ καλούμενον ὑπερσάρκημα γίνεται, τῆς, &c. Istud quoque Aristarchi nostri neglexerunt.

IN LXXXVIII. CAPVT.

TElis extrahendis.] Telum uocatur, quicquid manu iaci mitiue in aliquem potest, unde quod græcos βέλος à βάλλω quod est iaceo dictum est. βέλος

Hastilia.] Sic exposui ἄτρακτα Galenns in exegesi Hippocratis inquit ἄτρακτον οὐ μόνον τὸν εἰς ἱερουργὸν χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον βέλους, hoc est attracto non modo ad sacrificium utilẽ, sed ẽt sagittæ lignum significat. Alibi appellat τὸ ἐπίθεμα, nempe id quod imponitur Ego ut obtẽperarẽ Oroscio hastile di*i, q̃ quã interpretatio mea satis erat manifesta. ἄτρακτον

Belulcum.] Celsus lib 7. hoc ferramẽtum ad Authorem Dioctem refert. Est autem lamina uel ferrea; uel ænea etiam ab altero capite, duos utrinq; deorsum conuersos uncos habet, ab altero duplicata lateribus, leuiterq; extrema in eã partem inclinata quæ perforata est. βελουλκόν

Succus ex uentticulo.] Hoc est Chylus, quæ uox licet græca sit, medicis tamen non est incognita. Est autem proprie Chylus, succus ex alimento in uentriculo prima concoctione factus, nec proprie succus latine dicitur, quia uero aliam dictionem non habemus, ea utendum fuit. χυλός

Lamina quæ membranam custodiat.] uocatur græcis inde μηνιγγόφυλαξ. Celsus ut alias annotaui lib. 8. exponit in hunc modum. Lamina ęnea est, firma, paulum resima, ab exteriore parte leuis quæ demissa est, ut exterior pars eius cerebro proprior sit, subinde ei subiicitur, quod scalpro discutiendũ est, &c. Sequenti capite rursus ait, subiicienda lumina est, q̃ custodẽ eius mẽbranæ esse proposui, & super eã quicquid spinosum est, & intus eminet excidendũ est, forte non male ἐπικόπος dici potest. μηνιγγοφύλαξ

IN XC. CAPVT.

VSque ad laminam secundam] Græce erat ἄχρι τῆς διπλόης Recentiores, iĵq; barbari dicunt ad caluariæ tabulaturam, alii usq; ad duplicationem. ἐπικόπος. διπλόη

Mirum in modũ Galeno cõmendatur] Vide librum sextnm Galeni Methodi medẽdi, ubi de fracturis caluariæ agit.

Chœnicion,

χοινίκιον Modiolus.

Choenicion.] Celſus interpretatur modiolũ qđ ita deſcribit lib.8 cap 3.Modiolus ferramentum cõcauũ,teres, eſt imis oris ſerratũ per quod mediũ clauus ipſe quoq; interiore orbe cinctus demittitur.

IN XCII. CAPVT.

TEnui & ſorbili cibo.] Celſus lib.8.in quo Hippocratẽ magna ex parte ſequitur,habet. Deinde die tertio humidũ cibũ,quod Paulus dixit λέπταις, καὶ ῥοφηματώδες τροφαῖς.

Celſus.

Maxilla intra tres potiſſimũ ſeptimanas.] Huic ſnĩa Celſus aſtipulatur.ferè uero intra quartum decimũ & unũ & uigeſimum diem ſaneſcunt,maxilla,malæ,iugulum, pectus,latus, os ſcapulorũ,coſtæ,ſpina coxarũ,os tali,calx,manus planta.

Fracturarũ differẽtiæ

Quod ſi fractura per tranſuerſum.] Fracturarum differentiæ quinq; ſunt,prima quæ fit ſchidacedon,altera cauledon. Tertia raphanidon,quarta ſycyedon, poſtremo alphitedon, prima aſſulatim quaſi per rectitudinem , ſecunda per trãſuerſum,tertia in raphani modum per fiſſuras , quarta cucumeris modo,quinta in minutiſſimas partes ut farina efficitur.

IN XCIII. CAPVT.

LAmina quæ à tuendis]Græce erat μηνιγγοφυλάκος ἢ ἐτέρου ἐκκοπέως.Adhibetur ẽt lamina quàm in cerebri membranis uſurpamus , aliis quibuſdam excidendis : ut corium, uel aſſer,uel maſſa plumbea æneaq;. Puto autem legendum ἐπικόπου pro ἐκκοπεως. Nam ſuperius ἐκκόπεων facta iam erat mentio Præterea ſubiungitur,dictioni μηνιγγοφύλακος.In ſequenti capite Græce habetur προτυπῦται pro προςτυπῦται. quæ omnia Oroſcius & Corrector Baſilienſis neglexerunt.

IN XCIX. CAPVT.

MAnubrii ligonis.] in Græco codice male habetur οἷον συλίον, pro οἷον σμιλεὸς ꝙ Oroſcius & Gemuſæus præterierunt.Exponit autem Galenus,rationem adminiſtrationis huius cõmẽtario ſecundo in librum Hippocratis de fracturis.

κῶλα Artus. Membra.

In medio membro.] Græca ſonant,ἐν μέσῳ τῷ κώλῳ frequentius uertunt τα κῶλα artus . Celſus autem lib.8.uidetur etiam in articulis enumerãdis,dictione,membri, uti primum in hac ſententia Si breuius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt. Item donec id membrũ cõfirmetur,de humeris, brachiis,cruribus,feminibus,digitisq; cõfractis uerba faciens.

IN CVII. CAPVT.

ADaptamus uero oſſa uecte.] Hoc eſt in locum ſuum com

mode

mode restituimus. Cæterum μοχλίσκὸν quod à μοχλὸς descẽ dit, uestem reddidimus uide Hippo. lib. de fracturis, ubi habet, σιδήρια χρὴ ποίεεσθαι ἐς τοῦτον τὸν τρόπον ὅνπερ ἔχουσιν οἱ μοχλοὶ οἷς οἱ λάτυποι τρέονται, τὸ μέντοι πλατήτερον, τὸ δέ τι στενότερον, &c. μοχλίσκός.

Membris coniugalibus.] Dicuntur membra coniugalia, cum duo inuicem iungantur, ut in cubito duo ossa, in tibia itẽ duo. Rursus aiuga, quæ sola sunt, nulli consimili iuncta, ut brachium, femur, aliaq; id genus. Apud Galenum in anatomicis φλέψ ἄζυγος de uena, quæ ex paribus thoracem intercurrentibus, sola absq; pari relinquitur, mentionem faciens. Membra coniugalia Membra aiuga.

Vt in litera χ.] Græce est κατὰ τὸν χιεσμένον, male pro χιεσμὸν, ut in sequentibus etiam habetur. Est autem χιεσμὸς, imitatio literæ χ.

Linamento illitum.] Idem μοτοφύλαξ & ἐμμοτὸν apud græcos est, prius qua in lintheolo seruatum significat: alterũ in lintheolo illitum. μοτόφυλαξ, ἐμμοτόν.

IN CXI CAPVT.

DIfferentias.] Celsus ita scriptnm reliquit. Mouentur autem ea sedibus suis duobus modis. Nam modo quę iũcta sunt inter se dehiscunt: ut cũ latum scapularũ os ab humero recedit, & in brachio radius à cubito & in crure, tibia à sura. Interdũ saltu, calcis os à talo. Modo articuli suis sedibus excidũt, &c. primũ παράρθρημα dicere poteris: alteru ἐξάρθρημα. παράρθρημα.

Vsq; ad superficiem.] In græco legitur μεχρὶ τῆς ὀσφυός male nimirum pro μεχρὶ τῆς ὀσφύος. neglexerunt locũ Oroscius, & Gemusæus. ἐξάρθρημα.

IN CXII. CAPVT.

DE maxilla,] apud Græcos γένυς cum uoce κάτω significat maxillam, cum uoce ἄνω, malas. quanquam barbari maxillam inferiorem & superiorem appellent. Græci etiam dictione γνάθος in eodem significatu utuntur.

Σχᾶται.] Galenum commentario secũdo in librum Hippocratis, de articulis exponit quid sibi uelit σχᾶται. in hunc modum ὥστε τὸ σχᾶσθαι μυῶν καὶ νεύρων ἐστὶ πάθος ἀνὲυ ἀρθρήματος. ὁποῖον δέ τι τὸ πάθος τοῦτ' ἐστί, δῆλον μὲν κἀκ τοῦ φάναι παραλλαγάι. hoc est, quare σχᾶσθαι musculorũ & neruorum affectus est citra articulamentum. Qualis autem affectus hic sit, constat quidem ex eo quod dicit, peruersiones. σχᾶται.

Maxillam

Maxillam cōmittūt.] Hippocrates legit συμβάλλουσι τὰς κάτω γνάτος. codex impressus Pauli dictionē κάτω nō habet. Tu lectionē corrigito secundū Hippocratem, ex quo hæc ad uerbum sumpsit Omisit Oroscius, & Castigator Basiliensis.

Sin autem utraq; maxilla.] Græca sonant, ἢν δὲ ἀμφότεραι αἱ γνάθοι. Hoc est si maxilla utraq; parte luxata fuerit nō ut recentiores interpretantur, maxilla inferior, & superior, quæ malæ rectius dicendæ sunt. Galenus orationem Hippocratis, unde hæc sunt transcripta, in eum modum interpretatur, ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει δόξει γνάθους ὀνομάζειν οὐ τὴν γένυν ὅλως, ἀλλ' ἑκάτερον τῶν μερῶν, καθ' ἃ πλατύνεται αὐτὴ δόξει δὲ καὶ τὰ κάτω πέρατα καθ' ἃ γυμνὸν καὶ ἄσαρκον τὸ ὀστοῦν ὀνομάζειν γένυας, &c. Quæ ita exponere possis. In hac oratione uidetur γνάθους non absolute maxillam appellare, sed utrāq; partem, in quibus ipsa dilatescit, uidetur etiam ima extrema ī quibus os nudum & ex carne est, maxillas nominare.

Interpretatio Hippocr.

Secundum horum directam aciem.] Pauli codex græcus habet κατὰ τάξιν, forte καθ' ἶξιν & ut Gal. dicit καθ' εὐθυωπορίαν, ut scilicet dentes primores in maxilla, primoribus in malis, Canini caninis, molares molaribus respondeant. Hippocratis uerba hæc sunt, τὸ δὲ ἀτραβὲς μάλιστ' ἂν γνοίης τοῖσιν ὀρθίοισι τῶν ὀδόντων τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω καθ' ἶξιν. Nō annotauit Oroscius, nec Gemusæus correxit.

Oroscius, καθ' ἶξιν.

Nam musculi hi dum alterantur, & præter naturam intenduntur, carum inducunt] Græca ita sonant. καρώδεες οἱ μύες οὗτοι καὶ ἐντεινόμενοι παρὰ φύσιν. Galenus locum exponens commentario supra citato inquit, utrunq;, & alteratio. & musculorum tensio carum potest efficere. Nam tensio hæc fit, filamentis quæ prius erant laxa, nunc omnibus secundum rectam lineam extensis Alteratio, dum calefacti, aut refrigerati, aut humectati, præter modum fuerint, aut inflammationē, aut erysipelas fuerint experti.

καρώδεες οἱ μύες.

Quomodo caros.

Hic igitur decimo die potissimum moriuntur.] Mutilus est codex Græcus Pauli. habet enim οὗτοι ἂν καὶ θνήσκουσι καὶ μάλιστα. pro quo legendum est, οὗτοι ἂν θνήσκουσι δεκαταῖοι μάλιστα, ut habet Hippo, lib de articulis. Gal. ibidem exponit dictionem μάλιστα. pro ἐπὶ τὸ πολύ, quod est plurimum, magna ex parte, & ut nos diximus. potissimum. Oroscius & Gemusæus locum præterierunt.

IN CXIIII. CAPVT.

PRocessus ancoræ similis] Est hic processus interiore in parte exiguus, acutusq; anchoræ modo, qui etiam ab aliis κορακοειδὴς dicitur, quod extrema ipsius pars, ita corniculæ rostrum exterius inclinat.

Musculi bicipitis,] Vide Galenum de usu particularũ, & de Anatomicis tractationibus. Est aũt ex colli musculis anterioribus, qui in duplici capite ligaméta fortia obtinet, unũ ex processu anchorali, alterũ ex elata supficie scapularũ ceruicis.

Ipsumq; humeri fastigium] Quidam anatomici scapularum cũ iugulo cõpactionem Græce nominãt ἀκρώμιον quasi dicas summum humerum, alii tertium os esse prædicãt, quod in ipsis tantum hominibus deprehenditur, ubi igitur in Græco codice habetur ἀκρωμίον, ego reddidi summum humerũ, aut humeri fastigium.

Lignum quod Græci hyperon.] Lignum est pistilli modo factum, unde etiam nomen haber, frequens apud Hippocratem de articulis. Hyperon.

Atq; hoc in scalæ gradu.] Celsus lib. 8. de humero luxato Paulo consentit, sic (inquiens) brachium deligatum super scalæ gallinariæ gradũ traiicitur, ita alte, ut consistere homo ipse non possit. Hippocrates hãc restitutionem per scalæ gradum separat ab ea quæ fit per hyperium, estq; apud illum, quintus restituendi modus, quanquam in sexto modo, scalæ etiam faciat mentionem. Scala gallinaria.

Ambe.] Ad uerbum transcripsit ex Hippocrate, & Celsus Hinpocratem lib. 8. quasi expressit in hunc modum. At si uastius corpus, neruiúe robustiores sunt, necessaria est spathula lignea, & quæ crassitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala ad digitos perueniat. In qua summa capitulũ est rotundum & leniter cauum, ut recipere particulam aliquã ex capite humeri possit. Ambe. Celsus imitatur Hippocr.

Panniculo circundatũ.] Celsus idem aliis uerbis exponit. Eoq; spatha fascia inuoluta, quo neruis tactu lædat, ad alam à brachio dirigitur.

IN CXV. CAPVT.

SAni cubiti inspectio.] Methodus hæc est quam Hippo. lib. de medicina exponit, quamq; Galenus similitudinis, & dissimilitudinis. Optime enim affecta pars cognoscit, si cũ sana conferatur. Codex autem Græcus male habet πάθησις pro πάθησις. Methodus similitudinis, & dissimilitudinis.

πάθησις. Quid enim sibi uult, ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀγκῶνος ἐλέγχει πάθησις, hoc est sani cubiti affectus arguit, quomodo id quod sanum est, simul affectum est? Melius igitur mea sententia πάθησις quod est disciplina. ego dixi inspectio. Aristarchi nostri non aduerterunt.

IN SEQVENS.

Appellant Brachiale eam uincturam, qua brachium cũ extrema manu committitur. Celsus palmam nominare uidetur in octauo. Græci dicunt καρπὸν.

IN CVIII. CAPVT.

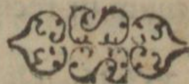
Vertebræ spinæ.] Hoc caput Paulus magna parte ex Hippocrate transcripsit. Auicẽna autem quasi ad uerbum ex Paulo transtulit. In hoc discrepamus, ubi ego sculpturã uerti, ille foueam habet, ubi ego asserem, ille tabulam.

IN CVIII. CAPVT.

INtenso autem affecto Crure] Mutilus est codex Græcus impressus uel Basileæ, uel Venetiis id quod etiam ex Auicenna manifeste constat. Habet autem codex in hunc modũ: ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος ὑπὸ τῶν ἑτέρων ὡς δύο δακτύλους. nimirum pro ἐντεταμένου δὲ τοῦ πεπονθότος σκέλους πλεῖον τοῦ ἑτέρου ὡς δύο δάκτυλους. quod miror Oroscium ex suo castigato exemplari non aduertisse.

Comprehendens qua crassissimum.] Hic etiam male in Græco legitur κατὰ τὸ βράχυτατον, pro τὰ τὴ πάσχυτατιον. Id etiam omiserunt Oroscius & Gemusæus. Ex superioribus lectio poterat corrigi, nisi in aliorum erratis nimium fuissent oculati.

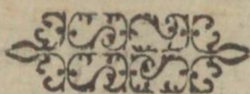
FINIS LIBRI SEXTI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER SEPTIMVS.

LIBER hic ſeptimus Pauli de ſimplici & compoſita medicina, partim ex Galeno, partim ex Dioſcoride partim etiam ex Oribaſio, tranſcriptus eſt, ordines Galenus præcipue, uires & deſcriptionem Dioſcorides, cōpoſitionem medicamentorum Oribaſius tradidit, quanquam hic quoq; à Galeno & aliis miſturarū rationē acceperit. In codice Græco habetur ἐκνεκροῖ hoc eſt ad uerbū emortuū reddit, nos diximus ſenſū aufert. Oroſcius maledicit legendū νευροῖ. cū potius quadraret ἐκνευροῖ, qđ eſt eneruat. Oroſcius.

IN II. CAPVT.

MOderatum ſane medicamentū.] Galenus ſēm genera inquit, medicamentū affectioni cui adhibetur, potentia reſpondere oportet. Cæterum hic ordines quatuor enumerat, quos Græci τάξεις καὶ ἀποστάσεις nominat. Galenus etiam ἀριθμοὺς hoc eſt numeros appellat, nos ordines, interualla, abſceſſus, & gradus appellamus. τάξεις. ἀποστάσεις

Vt iam ſenſu priuent.] Grece eſt, ὡς ἤδη νεκροῦν, quaſi dicas, ut iam mortificent, hoc enim frigida uehemẽter, in membris efficiunt, ut emoriantur, ſenſuque priuentur. In ſumma nihil aliud eſt ἐκνεκροῦν quàm uita & ſenſu priuare. ἐκνεκροῦν.

Poterat Oroſcius ex hoc loco, ſuperiorem lectionem ſatis caſtigatam deprehendere, uerum calumniandi animus eò illū prouexit, ut bene dicta etiam deteriora faciat.

IN III. CAPVT.

AGallochum.] Aetius lignum hoc describens, à similitudine quadam coloris Aloes, Xilaleon nominauit. Hunc secuti recentiores quidam non dubitarunt Lignum aloes, appellare. In sumatra nuper à Lusitanis inuenta, magna copia esse fertur. Ad odorem gentes hæ utuntur. Nam si in manu lignum hoc retineatur, optimum spirat odorem.

Lignum aloes.

Flaccidum est superfl.] Gale. πλάδον interpretatur περίτην ὑγλότητα. Cum itaq; humiditate ea stomachus est irriguus, flaccescit, resoluiturque. Hæc dixi, ut intelligas, Lector, uersionis mea rationem.

πλάδος

Anchusæ quatuor.] Ex Galeno transcripsit: quãquã & Dioscorides fere omnia habeat. Verum Galenus & Paulus in hoc à Dioscoride dissentiunt, quod onochelon uiperarum morsibus conuenire dicant, forma cataplasmatis adhibitam, ad alligatum, & comestam his uerbis, καταπλασσομένη τε περιπτομένη, καὶ ἐσθιομένη. Dioscorides de foliis ἐσθιόμενα. καὶ πινόμενα, καὶ περιαπτόμενα.

Polytrichum. Callitrichum. Trichomanes.

Adianthum.] Adianthũ & Polytrichon idẽ sunt, Callitrichum, & Trichomanes etiam idem. Duæ igitur species tantũ sunt nõ quatuor, ut officinæ putant. Vna herba est adianthos in duas partes separata, una proprie adianthũ dicitur, de qua Dioscorides priuatim in uno capite tractat, foliis magis albis coriandro similibus & longioribus. Altera pars sequenti capite explicatur, diciturq; Trichomanes, foliis filicis tenuibus, nigrioribus primo, & breuioribus hæc proprie uocatur Callitrichon. Pharmacopolæ in duobus communi uocabulo capilli ueneris utuntur.

Capilli Veneris.

Athera.] Ex Dioscoride sumptum, uerũ clausula hęc apud illum non adest, ἀπὸ σίτου quod est è frumento. nec apud Galenum, nec Oribasium inuenitur.

Aegilops] Auene secundũ genus. Primũ βρόμος dicitur.

Acatia.] Veterum acatiam non habemus. utimur autem quadam ex fructu pruni syluestris facta. uerum recte aliquis utetur loco acaciæ ueteris, rhu obsoniorum, quod sumach uocant officinæ, ut quidam eruditus annotauit.

Quid loco acatie ueræ summi possit.

Acanthus.] Si Dioscoridis acanthũ, & nostrã Branchã ursinã cõferas, idẽ plane esse intelliges. Verg. dixit, mollis acantib.

Brancha ursina.

Acinos] Ex Dioscoride tãtũ hoc transcriptũ est, ubi φύγεθ

λον

λον interpretatus ſum panum, & ἐρισυπέλατα ſacros ignes. Acorus ue terum.

Acoron] Acorus ueterum, Galanga noſtra eſt: noſter autem acorus ſpecies glandioli.

Amaracus.] Paulus & Galenus duo capita de amaraco & & ſampſucho faciunt: eaſdemq; uires utriq; attribuunt. ac ſi autores conferas idẽ plane ſunt. Amaracus aũt magis apud cyprum celebratus, ſampſuchus in tota Græcia præterea amaracus paulo erit odoratior, quam hodie apud Gallos maioranã gentilẽ dicunt quęq; magis humi ſerpit. Sampſuchus erectior minusq; odoratus. Dioſcorides etiã diuerſa fecit capita de unguẽto amaracino & ſampſuchino, qđ alterũ ex nobiliori maiorana in Cypro & cyzicenis, alternm per totã græciã fieret. Galeni aũt Amaracus eſt, quã hodie Matricariã nominamus. Amaracus Sampſuchus.

Amaranthus.] Nota herba eſt apud Gallos, uocãt eã paſſeuelutum, quod coloris gratia ſericum coccineum uincat. annotauit Ruellius. Matricaria. Amaranthus.

Ambroſia.] Frequẽs reperiẽ in gallia inter exiles & madidas ſegetes qua meſſores ſe coronãt Vinoſa herba ruſticis dĩ, alijs uinoſa ruta, qđ folio rutã, & odore uinũ imiteẽ. Quã officinæ ambroſiã noĩant, polemoniũ antiquorũ ẽ, nõ amɔroſia. Ambroſia. Polemonium.

Ampelopraſſum] Exulcerat. Grecus codex habet κακοῖ. at ego legendũ ex Gal. cenſeo ἑλκοῖ. quod caſtigator Baſilienſis diſſimulat me annotaſſe priorem Oroſcius neglexit.

Anemonæ omnes.] Hoc eſt oẽs ſatiuæ ſpecies. Duo .n. genera tm̃ habentur. Satiuũ, & ſylueſtre. Satiuũ nos papauer rubrũ appellamus, eoq; utimur in triticis naſcente. ueteres aũt nunquã papaueris noĩe uocarũt. Germani clapperroſen, galli paſſe fleur. Ipſa nomenclatura à uẽto ſumpta eſt, qđ eo flãte, flos ipſius aperiaẽ Erratica nũcupaẽ gallis coquerelles, primo uere creſcit flore purpureo, mulierculæ hac noua tingũt. Oroſcius. Duo genera. Anemonę.

Lac in mammas ſuggerũt.] Ex Gal hæc omnia ſunt tranſcripta. Verum in illo ἀνασπῶσι quaſi dicas, ſurſum in mammas adducunt. In Paulo autem & Dioſcoride κατασπῶσι. ἀνασπῶσι

Aparine.] Addendum in codice græco particula, τι. nam ſententia imperfecta eſt, ſi tantũ legas ἔχει δὲ καὶ λεπτομερές. fac igitur ἔχει δὲ καί τι λεπτομερές. Hoc Oroſcius & Caſtigator Baſilienſis annotaſſe debuerunt, uel exemplari adieciſſe.

Ariſtolochia] Duab. tm̃ ſpecieb. in officinis utimur, Lõga & Rotũda. Sarmẽtacea negligiẽ, unguẽtis alioquin utiliſſima.

Lappa. Maior. Minor. Arction prosopitis.] Herba est, quam officinæ uocant Lappam maiorem. Alterum arction uirbasco simile, Lappam minorem appellant.

Armeniacum.] Hoc est lapis armenius apud Diosc. lib. 5.

Arnabo. Arnabo.] Idem est, quod Serapio uocat Zurumbet, Cassiæ fistulę, & cubebis uiribus respondens.

Arthemisia. Archemisia.] Duplex, monoclones, & polyclones, matricaria species illius est, per unum & plures ramos distinctæ. Nam & hæc plures habet ramos.

Baccara. Asarum] Vulgus Baccharam appellat. Germani Hasel uurtz. Galli, Racabarant.

Fuligo] In græco est κατάγματα. Sic etiã habet Dioscorides. Nescio cur Oroscius τραυματα legendũ censeat, cũ ipsę quoq; fracturæ ossium ad cicatricẽ uenire dicantur. siquidẽ raro sine ulcere carnis, fractura accidat, neç κατάγματα solũ de
Oroscius. capitis fracturis dicitur, ut putat Oroscius, sed omniũ mẽbrorum quod intellexisset Oroscius si Hippocratis librum de fracturis legisset.

Mumia. Aspalthus.] Vero aspaltho in officinis caremus. Possumus autem ipsa Munia loco ipsius uti. Nã in Syria pauperes mortui bitumine implentur, uenduntur q; postea. Diuites autem myrrha, aloe, croco, balsamo, aliisque id genus conduntur.

Asphodelus.] Pharmacopolæ, aphrodilorum uocant.

Atriplex.] In græco codice uidetur addendum ταχέως. Nam διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται, quod est, quare etiam per uentrem transit, imperfecta est sententia, & communis cũ aliis omnibus. Nam per uentrem uniuersa quidẽ transeunt, alia uero cito, quæ ταχύπορα, alia tarde, quæ βραδύπορα dicuntur. Legendum igitur cum Galeno διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται ταχέως. non aduerterunt nostri Aristarchi.

Vngula caballina. Bechion.] Officinæ uocant ungulam caballinam.

Borago. Buglossum. Buglossum.] Dioscorides & antiquorum Buglossum est, quam hodie boraginem uocamus. Ei uero quam buglossam appellant officinæ, respondet ueterum Cirsion dictũ. Itaque buglossum duplex erit, alterũ minus, diceturq; nostra uulgaris borago, alterũ mai⁹, qđ Cirsiõ apud ueteres dici monuimus.

Sabina.] Duplex est, altera Cupresso similis, altera tarmarici Germani seuerbaum, Galli sauinier appellant.

Corallina. Muscus marinus: Officinæ Corallinam uocant. In grecia

ad uermes puerorũ quaſi præſentanæo remedio utuntur. Imo etiã purgare dicit, etiã uim aſtringentẽ ueteres ei aſcripſerũt.

Lemnium miniũ] Celſus miniũ uertit μίλτον. Manardus corrigit Barbarũ, quod minium dixerit, non rubricam, ipſe cul pandus. Cæterũ officinæ uocant Tertam Sigillatam, quã mul tis annis fictitiam, imo etiam hodie uendunt, rubricã quandã ex terra ſigillata & bolo armeno mixtam exhibentes. ueram nunc Venetiis ex Lemno allatam habes: quæ ibi in collæ quo dam fuluo colore naſcitur. olim Dianæ ſigillo eam imprimebant, unde etiam ſphragis dicitur. nunc Turcico inſignita eſt. Minium.

Terra armenia.] Hactenus globulos quoſdã in medio impreſſos ex Germania allatos pro bolo armeno officinæ uendiderũt, uerus aũt bolus armenus eſt, terra illa ſigillata turcicis literis, ſi ſupremã & inferiorẽ partẽ auferas. nam cũ in Turcia imprimunt, adiiciunt ſabulũ albũ, ut melius ſignũ recipiat.

Senecta anguis.] Hoc eſt exuuiũ, qđ uerno tẽpore deponũt.

Nuclei acinorũ uuę.] Gręcus codex deprauatus eſt, qui habet ψυχρὰ hoc eſt frigidi. pro στρυφνὰ quod eſt acerbi. Dioſcorides dixit στυπτικὰ hoc eſt aſtringẽtes. Oroſcius omiſit. Gemuſæus inuitus cõcedit ita legendũ, diſſimulãs me id antea annotaſſe.

Gingidiũ.] Paulus ſiccare dicit ordine tertio: Galenus, κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόστασιν, hoc eſt ſecundo ordine uel abſceſſu. Nota.

Pollen farinaceus.] Tritici intelligendũ eſt.

Tedę] Teda proprie dicta, à græcis δᾴς & δᾴδιον uocatur ſui generis arbor in Illirico eſt, redundantior humore quàm reliquæ parcior liquidiorq; quàm picea, flammis & lumini ſacrorum quoq; grata. Improprie tedus appellamus, tum piceæ ſatiuæ partes imas tum alia quoq; ligna, quæ flamma olei uel picis illitu concepta faculæ modo lucent. Teda.

Daucos.] Vero dauco caremus, qui in Creta naſcitur, Noſter daucus in officinis eſt ſpecies paſtinacæ ſylueſtris. Cum autem eaſdem uires habeant, nil refert hoc loco dauci uti.

Dictamnus.] Hanc non habemus. In Creta tantum naſcitur, unde facile haberi poteſt, quam officinę pro Dictamno uendunt, non eſt, nec etiam pſeudo dictamnus. Dictãnus.

Dracunculus.] Duplex eſt, maior, & minor. maior Serpentaria in officinis appellatur.

Quercus. Quod ſub glandis corio. Dioſcorides etiam habet. Tunica glandis putamini ſubiecta.

Oroſcius. Ehenus.] Paulus habet græce ἐπιστατοῦντα nullo ſenſu pro ἐπισκοτοῦντα. Sic etiam Dioſcorides Oroſcius non aduertit, nec Baſilienſis caſtigator.

Veratrũ] Olim ueratrũ album in uſu frequentiſſimum erat, nunc nigrũ, idque ſolum forte quòd illud moleſtius euacuet. At ueratrũ ælbum ſi recte correctum exhibeatur, citra moleſtiã purgat, maxime atra bile laborãtes, & lue hiſpanica.

Hermodactylus. Hermodactylus.] Alius hic eſt ab eo quẽ officinæ hermodactylũ appellant. Hermodactylus ſerapiones duo cõprehendit, ephemerũ, & colchicũ. Illud nõ lethale, hoc pernicioſum. Sed in Italia colchicũ min⁹ noxiũ eſt, officinarũq; hermodactylus, colchicũ exiſtit. Soluit ad ſanguinẽ uſq;. Ephemerocarem.

Eupatorium] Eupatoriũ antiquorũ eſt noſtra agrimonia, quid autem noſtrum Eupatoriũ ſit adhuc me neſcire fateor.

Spelta. Zea] In Germania inferiori, & Italia ſpeltam appellant.

Zithus.] Potus eſt ea ordeo aqua reſoluto. uocant ubiq; cereuiſiant quanquã ea ex aliis etiã frugibus fieri ſoleat.

Iſatis.] Glaſtum latini uocant. Galli Guadum.

Caucamum.] Serapionis lacca eſt, non autem ea quam officinæ uendunt Tria enim nomine laccæ ueneunt, unum uerum caucamum, alterum grana quędam arte facta. Tertium unde color carmeſinus confit.

Oroſcius, Cadmia.] Manifeſtus error in græco. Legendum enim βοτρυῖτις λεπτομερεστέρα πλακῖτις δὲ παχυμερεστέρα. Oroſcius omiſit Gemuſæus diſſimulat me annotaſſe.

Calamintha.] Nepita Romanis uocatur. Tres ſunt ſpẽ. Prima foliis ocymi, altera odorẽ pulegii habet. Tertia foliis mentaſtri. Officinæ ſecundã uocant herbã cattorum. Tertiã calamenthũ, quæ cæteris eſt ignauior. Quidã ſecundã ſpẽm ꝓprie Nepitã à Romanis noĩari dicũt. Gal. aũt libello de paratu facilibus inq̃t, Calaminthã abſolute Nepitã Romanas appellari.

Calaminthæ.

Caros.] Officinę Carui appellant.

Carpeſium.] Myropolæ Cubebas nominant.

Cubebæ. Nux.] In græco deeſſe aliquid ex dictione κἂν intelligo. Nam Galenus ita habet, κάρυα τὸ δένδρον ἔχει μέντι κἂν τοῖς βλαστοῖς στυπτικὸν, κἂν τοῖς φύλλοις. Tu igitur hinc reſtitue. Caſtigatores neglexerunt.

Caſſia] De Caſſia odorata hic intellige Caſſia fiſtula antiquis eadem erat quæ odorata. Officinarum Cinnamomũ, ſeu

ſeu canellæ uilioris fruſtra, Caſſia illa antiquorũ uidetur. Nũc autem uulgus caſſiã fiſtulã accipit pro ſiliqua illa humore nigro intus plena, ueterib. incognita. qua purgamus hodie bilẽ.

Ceraſia.] Acida inquit conueniunt phlegmaticis & excrementoſis ſtomchis. Male in codice græco legitur φλεγματώδεσι καὶ φλεγματικοῖς. Mutanda autem ex Galeno φλεγματώδεσι καὶ περιττωματικοῖς. Quod Cẽſores nr̃i nõ annotarũt.

Ceratoniæ.] Pauli codex græcus habet, ξηραντικῆς ἐστὶ καὶ ψυκτικῆς hoc eſt ſiccantis facultatis eſt & refrigerantis. Galenus pro ψυκτικῆς, legit στυπτικῆς. hunc nos ſumus imitati non admonuerunt caſtigatores, Nota,

Galla.] Duo gallarũ genera tantũ in uſu mediocrem ſunt: unũ ſolidũ, alterũ perforatũ. aliorũ compluriũ nullus eſt uſus.

Cinnamomum.] Hoc caremus. Nam quod nos Cinnamomum, aut canellam uocamus caſſia potius fiſtula antiquorum exiſtit Nam cinamomum fiſtula aut canella non eſt, ſed arbuſtum uide Galenum de Antidotis.

Hedera.] Quod officinæ gummi hederæ, appellant, non eſt lachrima hederæ, ſed alterius cuiuſdam arboris quam ignoramus. poteſt autem haberi lachrima uera hederæ. Gummi Hederæ.

Cichoreum.] Paulus uocat cichoreum, ſyluaticam ſerem, ſeu, intybum. Græci tamẽ alii cichorei uocabulo tam domeſticam, quàm agreſtem appellant. Domeſtica duplex eſt. una latioribus foliis, lactucæ ſimilibus quam uulgus corrupto uocabulo Endiuiam quaſi intybum nuncupant. Altera ſtrictioribus folijs. Officinæ has duas ſcariolã quoq; nominant. Iam ſyluatica etiã duplex habetur, ac proprio nomine cichoreum ſeu picris ab amaritudine dicitur. Quanquam græci alij cichorei nomine, tam domeſticã quàm agreſtim ſerim accipiãt. At quã hodie uulgus herbariorũ Endiuiã oſtendit in aruis ſponte naſcentẽ, folio lactucæ puſillo, aculeato, caule ſpinulis horrido, cãdicãte, cui ſuccus ineſt lacteus, ſylueſtris lactuca exiſtit. Intybi ſpecies.

Clematis.] Bis habetur in codice græco κληματῖτις pro κληματίς. non emendarunt cenſores. Oroſcius.

Cnicus.] Officinæ Cartamum appellant.

Gummi.] Arabicum intellige, abſolute dictum.

Lixiuiũ.] Protoſtacton multi etiã celebres uiri trãſtulerũt cinerẽ qui primus deſtillauerit, uerũ ideo non eſt dictum lixiuium protoſtactũ, ſed quod primariũ ſit lixiuiũ, & principale. Lixiuium protoſtacton.

Costus.] Vero costo caremus. Potest autem ex Arabia, aut Syria haberi.

Hordeum.] Polenta græcis ἄλφιτα dicitur. Est autem pro
prie ordeum torrefactum. Ptisana uerò ordeum decorticatū.

Sigillum Mariæ.

Cyclaminus] Duplex, prima species panis porcinus offi
cinis, aut Rapum terræ latinis à rotunditate dicitur. Altera
Sigilllum Mariæ, officinis appellatur.

Lichen.] Hæc est herba, quam officinæ hepaticam nomi-
nant, iocinorum fibris similis.

Leucoion.] Per se signat uiolam albam quam gariophylla
tam albam uulgus nominat. Refertur tamen nomen hoc leu
coion, etiam ad omnes alias uiolas, præsertim ad eas quæ pri
mo uere nascuntur, siue albæ, siue purpureæ, siue luteæ fuerint
Apud Columellam, habetur. Leucoia candida.

Fuligo.] Fuliginē pini, coni, & piceæ acriorem esse prodit.
Mirum in modū uariant interpretes in his uocibus reddendis
πεύκης misereq; se torquent Gaza πεύκην transfert pinum, πέτιν, pi
πῦτις ceam. Κῶνον, Conum. Hunc fere secutus est Marcellus, nisi
κῶνος quod πεύκην exponat tedam. Conū autem nucē pineam inter
pretatur, ut accipit Dioscorides, aliiq; ueteres græci. Galenus
autem Canon arborē appellat, fructum eius, hoc est nucē, κόκ
καλον, & στρόβιλον. Atq; hoc pacto apud Paulum accipi debet.

Lapides.] In græco est μέροξος, lege μόροξος. Dioscorides
uocat μόροχθον. alij etiam μόλοχθον.

Lycium.] Officinæ uerum Lycium non habent.

Atramentum Indicum.] Dioscorides uocat lapidem Indi
cum, præterea astringentis esse naturæ tradit. unde codex Pau
li græcus emendari debet legendūq; τῶν στυφόντων pro τῶν
ψυχόντον, quod Oroscius non annotauit. Gemusæus dissimu
lat me id ostendisse, textumq; relinquit deprauatum.

Melantheria.] Verti, creta sutoria, ex Scribonio qui ea ca
ligulas calceamentorum tingi scribit.

Melanthium.] Nigella est. Quam officinæ ostendunt, ue
ra non est. Nam semē est subflauum, cū nigrū esse debeat, acu
tū, boni odoris. Galli melle noyre. Germani ratten appellār.

Myxa.] Officinæ Sebestem nominant.

Oenanthe.] Duplex, una solaui foliis herba, quę uitiis nō
est, sed ob fructū racemosum uitis appellaē. Altera labrusca
quę à uite domestica nihil differat, nisi q a syluestrē habitum
referat,

referat, nec colitur, uocant Oenanthe, labruscæ flores, quanquam & herba sit eiusdem nominis.

Opos.] Codex Pauli Græcus ὄπιον habet, Galenus ὄπος. Superius de lachryma papaueris quæ opium dicitur, actum est. Hic de laserpitii liquore: qui partim belzuinum partim assa fetida dicitur officinis. ὄπος.

Eruum.] Dubitatur, an officinarum eruum uerum sit nam intus flauescit, cum album esse debeat.

Orminum.] Vulgus in Gallia uocant: **Toute bonne, aut Balsamitie**.

Oryza,] Vulgus Rizam appellat, prima adempta litera. **Rizum.**

Petroselinũ.] Verũ petroselinũ nõ habemus, forte nostrũ est apiũ hortẽse, qđ Dioscorides cõdimẽtis accõmodatũ dicit.

Peuce] Vbiq; interpretes græcorum πεύκην pinum, interim pinastrum reddunt.

Pistacea.] Officinæ, phistica nominant, aut physticorum grana. codex græcus male habet λεπτῶν, pro λεπῶν. Nõ emẽdarunt censores nostri. **Phystica. Orescius.**

Pityides.] Dioscorides pini, piceæq; fructus nominat. Galenus piceæ tãtũ, illosq; abuti dictione ait qui utriusq; arboris fructũ ita appellãt. Sunt aũt interni nucum pinearum nuclei.

Poligonatũ.] Officinæ Sigillum Mariæ, nel Salomonis dicunt, item genicularem & fraxinellam. **Sigillum. Mariæ.**

Pompholyx] Officinæ Tutiam nominant. codex Græcus σαρκώδεσι hoc est carnosis ulceribus, pro καρκινώδεσι habet. Non aduerterunt Aristarchi nostri. **Tutia.**

Propolis.] Vnguentarii Ceram uirgineam nuncupant.

Resinæ.] Dici non potest, quàm interpretes Græcorũ tum antiqui, tum recentiores in arborum quæ resinas fundunt, nomenclaturis euarient. E pinu dixi, quam Græci πεύκην uocãt, hanc Marcellus Thedam exponit, qua ratione, ignoro Gaza, Hermolaus pinũ aut pinastrum. Strobilena. Hermolaus uertit. Resina è Strobilo, ut hæc etiam sit arbor. Nam Plinius de pinu & pinastro agens, Easdem arbores alio nomine esse per oram Italiæ, quas strobilas uocant, pleriq; arbitrantur, &c. **Nota.** Eadem igitur arbor est strobilus, quæ Conos superius dicta est, pineas nuces ferẽs. Ruellius inrerpretatus est. Resinã Strobilinam quæ ex nucibus pineis fiat, secutus Pliniũ, qui 16. lib. inquit, pinus fert minimũ Resinæ, interdum ex nucibus ipsis.

Itaq;

Itaq; cõfundunt hæc nomina πεύκην, κῶνον, στρόβιλον addit ẽt πύτιν, pro pinu, aut pinastro, aut picea, cũ inter se ẽt uiribus respõdeãt, eoq; minus periculi est in expositionũ diuersitate.

Rhus.] Officinæ sumach appellant.

Sagapenum.] Seplasiarij Serapinum uocant.

Sandaracha uera. Sandaracha.] Officinæ ueram sandaracham non habent, aut saltẽ ignorãt, uernicẽ team uocantes. uera aũt est, quæ in argẽti fodinis cũ auro & argẽto inueniť, flãmeo colore ruffescit, ita ut cinnabarim quasi referat, odore sulphuris uirus. Id qđ in auripigmẽto rubrũ est, uera est sandaracha, licetq; auripigmẽto loco sandarachæ uti, cũ idẽ quasi sint, simulq;, alterum alteri iunctũ ex fodinis colligãtur. Hoc solũ differunt, qđ auripigmentum nondũ à natura perfectũ sit: sandaracha autem per concoctionem naturæ, debitum colorem acceperit.

Seseli.] Tria sunt genera seselios, Massiliẽse, Aetiopicũ, & peloponnesiacũ Massiliensis descriptio cõuenit cũ nostro, sileri mõtano, ut uocant uulgares, at quod officinæ ostendunt, Aethiopici semen uidetur, facillimum est, uerum comparare.

Sylphium.] Laserpitium herba est, Liquor Laser uocatur. Affertur partim ex aphrica, armenia, & india, suauissimo odore, præsertim cyrenaicũ, unde etiam liquor Cyrenaicus apud Assa odorata. autores uocatur, atq; hic officinis dicitur, assa odorata, seu bel Assa fœtida, zuinũ partim ex Media & Syria uiroso odore, qđ liquorũ Medicũ, & Syriacũ nuncupant, officinæ uero, assam fœtidam.

Ceterat, Sisymbrium.] In Gallia officinæ mentam aquaticam appellant. In Italia Menta florentina uel menta gẽtilis aut nobilis Nã magis odoratũ est. Nisi colať, in nepetã degenerat.

Scammonium.] Officinæ raro uerum habent.

Scolopendrium.] Seplasiarum Ceterac existit.

Scordion] In fine sententiæ legitur in græco codice ἐπιπλαττόμενον, pro ἐπιπαττόμενον croco enim illini, sed insper Oroscius. Mirrha. gi sicca debent. Castigatores præterierunt.

Myrrha.] Quam officinæ uendunt myrrham, est deterrima species myrrhæ Optima subuiridis esse debet: cõfracta, cã Oroscius. dida unguiũ modo. Legiť in codice Græco male ἐπιπλατομένη, pro ἐπιπαττομένη. Nec hoc annotarunt censores nostri.

Aluminis species. Solanum.] Vulgus Solatrum nominat.

Alumen.] alumen scissile officinæ uocant alumẽ plumę, nimirum quod si frangitur, capillamenta ipsius, ueluti pluma esse

esse uideantur. Alumen rotūdum raro in officinis inuenitur, nonnunquam tamen inter singulorū lapides conspicitur, quibus ustis plumboq; mistis, uitrum paternū & laucium parant. Alumen liquidum, uocat seplapsia, rochæ alumen, cū foditur, liquidum est, postea durescit: & si igni admoueatur rursus liquescit. Quod placitū & laterculariũ à Galeno & Paulo nū cupatur, forte est officinarum alumē scaiolæ, ex Gipsi fodinis, pellucens tanquā subtilissima ipsius portio. Sunt adhuc alia aluminis Genera in officinis, sed fictitia, Zuccarinum, quod ex alumine liquido aqua rosacea, & albumine oui conficitur. Mulieres hiuc fucum parant. Item alumen catinum ex herba quadam cali uulgo dicta, quæ autem sit adhuc ignoro.

Styrax.] Officinæ storax dicunt. Sed quam illæ uocant, styracem liquidam uocant, myrrha est stacte. Calamitis autem storax, uerus styrax est de qua ueteres tractant. **Styrax, Stacte.**

Simphitum,] Variant sententiæ recentiorū in huius herbæ cognitione. Adiectum est in codice Græco γλισχρὸν τὶ καὶ κνησμώδες. Galenus habet γλισχρὸν τὶ καὶ δακνῶδες, quod est uiscosum quippiam & mordax. **Nota.**

Scheni anthos.] Officinæ squinanthos corrupto uocabulo appellant, uerti ego odorati ad differentiam palustris, & rotundi, ad differentiam quadrati seu angulosi Sæpe autem alterum tantum adijcio, uel odorati, uel rotundi.

Calx.] Perperam in codice græco erat, συντείνει pro θερμαίνει hoc est calefacit. Oroscius nō aduertit, Gemusæus dissimulat ne id ante eum annotasse. **Oroscius.**

Tragus frumentaceus.] Ita dicitur, ut ab herba distinguatur. Nam herba quædam etiam Tragos dicitur.

Altercū.] Deerat in codice græco τῶν ψυχόατων. Instauraui ex Galeno. Oroscius libenter, omisit, & si necessario addatur, Gemusæus fingit se in exemplari antiquo inuenisse, sed textum tamen impressum, mutilum edidit.

Aes.] In siccioribus corporibus conuenire dicit ad cicatricem ducendam, Sin autem eluatur, in teneris ultima clausula, deerat in codice Græco, necessario addenda, pp superiorē sniam, nempe in siccioribus, hoc est duris. Legēdum itaq; uenit, εἰ δὲ πλυθείη τοῦ ἀπλύτου ἐπὶ τῶν ἁπαλασαρκῶν χρησιμώτερον. Ad uerbū fere ex Galeno. Nō obseruarūt cēsores nostri.

Chamædrys] Quasi dicas humilis quærcus, unde etiam uulgus,

uulgus, quer culam minorem appellat.

Iua muscata.

Chamæpitys.] Hoc est humilis pinus aut picea, officinæ Iuam muscatam uocant hanc antiquorum chamæpityn.

Chrysocolla.] Officinæ uocant Borax.

Ocymum.] Vulgo Basilicum dicitur.

IN IIII. CAPVT.

AD affectum induratum.] Recte dixit μοχλεῦσαι quasi uecte quadam agitare. Male autem in codice græco ἐσκιῤῥωμένην pro ἐσκληρωμένην. neglexerunt castigatores.

Sed etiam à neruis & neruosis partibus] Oroscius diligẽs ut ipse sibi uidetur, castigator, legit in codice græco ἀπὸ πλευρῶν, quod est à costis aut latere ut idẽ uertit, pro ἀπὸ νεύρων. Aetius & Oribasius nobiscum sentiunt.

Elaterium.] Paulus aliter quàm Dioscorides Elaterium commendat porraceum. Nam candidum colore optimũ uidetur Dioscoridi, nisi porraceum aliter intelligi debeat, quod Græci πρασίζον nominant.

Lathyrides] Species Tithymali est. Capit hic Paulus Lathyrides pro ipsis granis fruticis, cum alioquin lathyris ipse frutex uocetur. Dioscorides & Aetius σπερμάτια hoc est grana Lathyridis septem aut octo propinant.

Polypodium.] In Græco codice est ἐπιπλασθεῖσα pro ἐπιπασθεῖσα. Nnn emendarunt Aristarchi nostri.

IN V. CAPVT.

COlocynthidis medullæ.] Hæc sunt Catapotia, quæ officinæ uocant Cochias. Deprauata autem est scriptura in codice Græco, habet enim ἀλόης μεͅ.α̅. hoc est, aloes pars una. Gale. unde Paulus transcripsit, lib. ι. de compositione medicamentorum secundum locos, ἀλόης habet μεͅ.ω. hoc est partes duę. Castigatores omiserunt.

Purgatio ex malis cotoneis.] Nimis magnũ uidetur pondus piperis, nempe uncię sex forte drachmę sex.

Oliuę purgantes.] Habetur in compositione oliuarũ colymbadum, scissarum, hoc est, ut melius perfundi liquore possint. Aetius libro tertio, inquit, oliuas sigillatim tribus scissuris infectas in eodem liquore aliquot diebus cõficito & utere. Catapotia ex lapide armenico] Scammonię pondus erat nimis grande, uncię sex, mendumq; in codice Gręco esse puto, nam legitur ς. hoc est uncię sex pro Γο. S quid est semuncia facilis

cilis lapſus,cum quaſi eadem literę utriuſq; facies ſit.

Vbi uenter inanitus.] In Gręco lege poſt κένωσιν, γαστέρος. Nō fuit uerſa in γαστέρος, ὀβόλους dictio,ut putat Caſtigator Baſilięſis. Oroſci⁹ hūc & ſuperiorē locū prę ſtudio omiſit.

Puls] In titulo eſt Gręce ὠδιδμικοῖς tu fac οἰδηκδικοῖς,quaſi œdematoſis.

IN VII. CAPVT.

FRictione & medicaminum potu.] non purgantiū, ſed obtundentium uim medicaminis pręſumpti,intelligito.

IN VIII. CAPVT.

MEllis quod ſufficit.] Poſt τὸ ἀρκοῦν. In codice Gręco, adde,ἄλλως. Hoc eſt aliter,omiſerunt cenſores noſtri.

Hiera Archigenis] In Gręco cod.pro πολίου quidam φύλλου legunt.

IN X. CAPVT.

PRęcipuè induratis.] Melius in codice Gręco legitur τῶν ἐσκληρωμένον pro τῶν ἀσκιῤῥωμένων,quod eſt ſcyrrho obductis. Nam ſcyrrhus nūquam poteſt emolliri aut diſcuti,aut medicamentis intro ſumptis amoueri.

Apii radicis.] Apios herba eſt, cuius radicis alia pars ſurſum,alia infra purgat,ne putes hic apium,quod gręci σέλινον dicunt,intelligi.

Purgatio paulatim reſpondeat.] In Gręco eſt κατὰ λόγον, fac tu κατ᾽ ὀλίγον. neglexerunt caſtigatores.

IN XI. CAPVT.

HEdychroi.] Paulus ad uerbum quaſi ex commētario Galeni ad Pamphilianum tranſcripſit: ſed exemplaria mirū in modum uariant:

Carpobalſami.] Huc uſq; conueniūt ſcripturę: Galenus in citato libello Carpobalſamum non habet; uerum primo de Antidotis,opobalſamum addit: non Carpobalſamum. Pręterea in ponderibus diſſentiunt,& in nonnullis aliis ſimplicibus medicamentis. Galeni itaq; ad Pamphilianum codex ita pergit, Iunci odorati floris drachmę duodecim, ſecūdū alios, uigintiquatuor. Cinamomi drachmę duodecim,amomi: Caſię,rhapōtici ſingulorū drachmę quindecim, nardi indicę,folij ſingul.drachmæ ſedecim, myrrhæ, croci, ſingul.drachmæ duodecim,uino falerno excipito in opobalſamū manus intingēs. Alia habeī in cōmentario de Antidotis,ſed uariat magis.

Paſtilli

Pastilli scillini.] Carnis ipsius partes duæ,hoc est,ut Galenus ait drachmæ centum uiginti, erui farinæ drach.sexaginta.

Pastillorum Hedychroi.] Deest in Græco ἀρτίσκων. Antea uerteram magmatis hedychoi,secundum Galenū de Antidotis,quod Oroscius reprehendit sine causa.

Nota. Rosarum siccarum drachmæ duodecim.] Textus Græcus habet. ∠.ιε.hoc est drachmæ quindecim. Oroscius castigās locum,ait legendum ∠.11.quod est drachmæ undecim. Ego ∠.ιβ.hoc est drachmæ duodecim,scribendum esse iudico Galeni exemplaribus tum de Antidotis,tum ad Pamphilianum, tum uersibus Andromcahi consentientibus.

Napi seminit] Galenus adiicit γογγύλιδος ἀγρίας, quod

Oroscius. est Rapi syluestris,præterijt Oroscius.

Dictamni.] Post dictamni habetur in Græco ἄνθους, quod expungi debet.Oroscius ex Galeno.

Mastichæ Chiæ.] Pauli codex Chiæ non habet. Ex Galeno addendum.

Cassiæ nigræ] Galenus Cassiæ fistulæ nigræ.

Nardi Indicæ] Paulus ναρδοστάχυος hoc est spicæ nardi, Sed Galenus ubiq; nardi indicæ habet,quanquam Aetios spicæ nardi etiam legat. Post nardi Indicæ, deest pondus in Græco ∠.S hoc est drachmæ sex.

Carpobalsami.] In Codice Græco tantum erat βαλσάμου.Ex Galeno instaurandam καρποβαλσάμου.

Phu pōtici]male legebat̄ ī Græco φυ,ἀπὺκ ,p πυ ποντικȣ.

Centaurii.] Omnes Theriacæ descriptiones apud Galenū habent κενταυρίον quod est centaurii tenuis.

Liquore hypocysthidos.] Perperam in Græco ἔπυον ὑποκισθίδος pro ὄπον ὑποκιστίδος.

In nephriticis cū mulso.] Male Græcus codex habet ἐπὶ νεφρικῶν μετ᾽ ὀξυμέλιτος pro ἐπὶ νεφριτικῶν μετ᾽ οἰνομέλιτος, ex Galeno castigatum.Basiliensis castigator omisit.

Sumuntur uiperæ] Ex libello Galeni de Theriaca ad Pāphilianū ad uerbū sunt trāscripta nisi quod deest in illo, apii.

Rutæ satiuæ seminis libra.] Paulus habet.β.hoc est sextarii duo,male nimirū pro λι:α̃,ut habet Gale.omisit,Oroscius.

Malabathri foliorū] Codex Pauli habet singulorū uncia. Galenus unciis quatuor.Ita ēt Aetius.Neglexit Oroscius.

Thymi summitatū.] Hic quoq; castigandus codex.Legendumq;

dumq; Γο.θ.pro Γο.β.secundum Galenum & Aetium.

Piperis nigri, fœniculi singulorum libris.] Male in codice Græco Pauli λι.η. habet pro λι.β.sed facilis error erat, ponere ω. pro η primum signat β secundum, literam ἦτα, quam Latini in e uertunt, ualet autem in numero, octo.

Tordyli montani.] Deest in codice Pauli, ex Galeno plane restituendum. Neglexerunt Oroscius, & Gemusæus, tanquam non addenda compendio.

Philonis antidotum.] In Græco est ὑοσκυάμου η.ubi legendum ὑοσκυάμου ∠.η.quod præterierunt Aristarchi nostri.

Esdra] in fine compositionis quidam legunt σέρεως hoc est iutybi pro σεσέλεως.

Medicamentum Cyphoides.] Textus Græcus & mutilus, & deprauatus est. Legendum enim καλάμου ∠.β.S.βδελλίου ∠.β S.κασσίας ∠.α.κινναμώνου τριώβολον, νάρδου στάχυος ∠.γ.σχοίνου ἄνθους ∠.β.S.Oroscius & castigator Basiliensis reliquerunt textum deprauatum.

Compositio atactos, Piperis albi & nigri.] Deest in codice Græco πίπερεως. Oroscius omisit.

IN XII. CAPVT.

TErra samia cũ cremore ptisanæ.] In Græco est διὰ χυλοῦ πτίσανης, forte μετὰ χυλοῦ. Notauit etiam Oroscius, Gemusæus autem omisit.

Herbæ pulicaris succo.] In fine capitis puto Græcũ codicẽ esse deprauatũ, quàm proxime aũt licuit, ad ueritatẽ cõuerti.

IN XVI CAPVT.

SIquidem uino, aut succo.] Codex Græcus hic rursus deprauatus est. Habet enim. εἰ μὴ οἴνῳ ἢ χύλῳ τινὶ λειοῦντε καὶ τρίβειν, &c. pro εἰ μὲν οἴνῳ καὶ τρίβειν δεῖ αὐτά. Neglexit castigator Basiliensis. Lectio Græca deprauata.

IN XVII. CAPVT.

OEsypo.] In principio Capitis Græcus codex habet, ὑσσώπῳ, p οἰσύπῳ hoc est Oesypo. Aristarchi nr̃i p̃terierũt.

Lixiui è ficu cui calx.] Græci hoc lixiuium uocant κονίαν προτόστακτον Oroscius, aliiq́, multi uertunt, lixiuium quod primum distillauerit, Paulus autem lib.7.ipse interpretatur, lixiuium cui calx sit admista. Oroscius.

Emplastrum ex dictamno.] Textus Græcus deprauatus corrigi debet ex Galeno de composi. medicamentorũ secundum

dum genera in hunc modũ λεπίδος ∠ S. χαλκοῦ κεκαυμένου ∠.η. ἀλοῆς. ∠.η. χαλβάνης. ∠.ιβ. ut nos uertimus.

Aristolochiæ rotũdæ & longæ drachmæ quatuor.] In emplastro dia cinnabareos codex Græcus habet post põdus præscriptum Γο.S. quod est semuncia. Sed quatuor drachmæ ualent semuncia, puto superfluum Neglexerunt Castigatores.

Olei ueteris.] In fine Emplastri ex lapidis asij flore. Græcus codex superflue habet ὄξους δριμυτάτου. Nam superius mẽtionẽ aceti fecerat Paulus. Oroscius & Gemus. omiserunt.

IN XVIII. CAPVT.

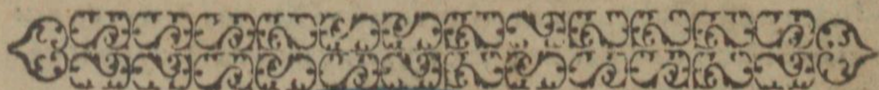
SErtulæ cãpanæ.] In malagmate polyarchio, Deest μελιλώτου. Instauratum ex Galeno. Neglexerũt hoc correctores.

Pentamyron. In medicamento quædam sunt superflua, & nomen ipsum Græcum indicat, quinq; tantum significans, & Oribasius consentit. Ita autem sonant ea quæ adijciuntur, folia tum, phylli unciæ tres, ammoniaci uncia: Cassiæ unciæ sex, Ladani, &c. aut in fine addendum, ladant unciæ sex.

Seui Taurini] In medicamento diaspermaton deest codici græco λ.Γ. Vt sit seui Taurini libra. Sic etiam habet Alexander medicus, omisit Oroscius & castigator Basiliensis.

Copton.] Sic dicitur medicamentum, quod nõ coquitur, uerum tunditur, & succis aut liquidus affusis, ad figuram malagmatis redigitur.

FINIS LIBRI VLTIMI COMMENTARIORVM.

REGISTRVM.

* ** *** **** a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z, A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z, Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh.

Omnes sunt quaterniones,

